VIEȚILE SFINȚILOR

PE
NOIEMBRIE

VIEȚILE SFINȚILOR

PE

LUNA NOIEMBRIE

RETIPĂRITE ȘI ADĂUGITE
CU APROBAREA SFÂNTULUI SINOD
AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE
DUPĂ EDIȚIA DIN 1901-1911

EDIȚIA A II-A

EDITURA EPISCOPIEI ROMANULUI - 2000

©VIEȚILE SFINȚILOR
pe toate lunile
apar sub îngrijirea
P. C. Arhim. Ioanichie Bălan

INTRODUCERE

Cele douăsprezece volume cu Vieţile Sfinţilor pe tot anul formează cea mai frumoasă şi mai ziditoare literatură duhovnicească a creştinilor, după Sfânta Scriptură, din care s-au hrănit de veacuri înaintaşii noştri. Şi aceasta, pentru că ele ajută mai mult ca oricare alte cărţi sfinte la mântuirea sufletelor omeneşti, prin pildele şi modelele vii de viaţă şi jertfă ale sfinţilor lui Dumnezeu din începuturi şi până în zilele noastre.

Putem asemăna Vieţile Sfinţilor, pe care îi prăznuieşte Biserica Ortodoxă în cursul anului, cu douăsprezece grădini ale Raiului, pline de livezi cu tot felul de roade; cu flori binemirositoarea, cu păsări cereşti dulce cântătoare şi cu izvoare limpezi dătătoare de viaţă. Toate aceste frumuseţi ale raiului duhovnicesc, adică nevoinţele şi jertfa sfinţilor, ne îndeamnă pe toţi să răbdăm cu bărbăţie, în dreaptă credinţă, necazurile acestei vieţi trecătoare, întru nădejdea vieţii veşnice, împreună cu Hristos şi cu toţi sfinţii.

Căci ce este mai plăcut decât a slăvi pe Dumnezeu şi a lăuda pe sfinţii Lui? Şi ce este mai necesar şi mai frumos pentru creştini decât a merge pe urmele lor şi a împlini cu fapta credinţa Apostolilor, înţelepciunea proorocilor, cuvintele evangheliştilor, jertfa şi bărbăţia mucenicilor, nevoinţa îngerească a cuvioşilor, curajul şi tăria mărturisitorilor şi smerenia împreună cu blândeţea drepţilor?

Luna noiembrie, asemenea celorlalte luni, este împodobită în chip deosebit cu numeroşi sfinţi din toate cetele, de la apostoli şi evanghelişti, până la ierarhi, mucenici, cuvioşi şi drepţi, ale căror fapte şi minuni uimesc şi întăresc mult pe credincioşii de astăzi.

Cea mai mare sărbătoare din această lună este, desigur, *Intrarea Maicii Domnului în Biserică*, praznic împărătesc, ce se prăznuieşte în ziua de 21. Este sărbătoarea copiilor nevinovaţi, care de mici sunt dăruiţi lui Hristos.

Această lună are şi două sărbători cu cruce roşie: *Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavriil*, cu zi de prăznuire la 8 noiembrie – numită şi sărbătoarea cetelor îngereşti –, şi *Sfântul Apostol Andrei, cel întâi chemat,* care a vestit Evanghelia lui Hristos în jurul Mării Negre şi în Dobrogea noastră, devenind astfel Apostolul Românilor şi al întregii Ortodoxii.

În această lună mai prăznuim încă doi apostoli mari, dintre cei doisprezece: pe Sfântul Apostol Filip, la 14 noiembrie, şi pe Sfântul Apostol şi Evanghelist Matei, la 16 noiembrie, cărora li se adaugă şi alţii din cei şaptezeci.

Dintre marii ierarhi ai Bisericii lui Hristos prăznuim, în 12 noiembrie, pe Sfântul Ioan cel Milostiv, patriarhul Alexandriei; în 13 noiembrie, pe Sfântul Ioan Gură de Aur, dascălul pocăinţei, şi în 14 noiembrie, pe Sfântul Ierarh Grigorie Palama, arhiepiscopul Tesalonicului, din secolul XIV, apărătorul isihasmului şi marele teolog al energiilor divine, a cărui viaţă lipseşte din celelalte ediţii.

Dintre marii mucenici, mărturisitori şi apărători ai Ortodoxiei, prăznuim în această lună pe Sfântul Mare Mucenic Mina, la 11 noiembrie; pe Sfânta Mare Muceniţă Ecaterina, la 25 noiembrie, şi pe Sfântul Mucenic Iacob Persul, la 27 noiembrie. Iar dintre marii apărători ai cultului sfintelor icoane, amintim pe Sfântul Ioanichie cel Mare, la 4 noiembrie; pe Cuviosul Teodor Studitul, mare povăţuitor al călugărilor şi nebiruit luptător împotriva iconoclasmului, prăznuit la 11 noiembrie, precum şi pe Sfântul Ştefan cel Nou, cinstit ca mucenic la 28 noiembrie.

Între sfinţii români recent canonizaţi, am adăugat pe Cuviosul Paisie de la Neamţ, mare stareţ şi povăţuitor duhovnicesc, prăznuit la 15 noiembrie, precum şi pe Cuviosul Antonie de la Iezeru-Vâlcea, canonizat la 20 iunie 1992, cu zi de pomenire la 23 noiembrie. Ei se alătură Sfântului Grigorie Decapolitul, pomenit la 20 noiembrie, ale cărui sfinte moaşte se află la Mănăstirea Bistriţa-Vâlcea.

În acest volum am introdus şi câţiva sfinţi omişi din ediţiile anterioare, ca: Sfântul Simeon Metafrast şi Sfântul Ierarh Nectarie de la Eghina-Grecia, ambii cinstiţi la 9 noiembrie.

Cum era şi firesc, am respectat cât mai fidel posibil limba dulce aghiografică de la început de secol, pe care o întâlnim, de altfel, şi în cărţile de cult, care ne deschide inima pentru a imita pe sfinţi şi a urma lui Hristos, Mântuitorul lumii.

Încredinţaţi că şi acest volum cu Vieţile Sfinţilor pe luna noiembrie, va fi bineprimit în casele bunilor creştini cu aceeaşi dragoste şi râvnă, ca o călăuză sfântă pe calea mântuirii, îl recomandăm cu căldură tuturor celor ce iubesc pe Dumnezeu şi poartă în inimile lor nădejdea vieţii veşnice.

Intrarea Maicii Domnului
în Biserică
Anul mântuirii 1994

Arhimandrit Ioanichie Bălan
Sfânta Mănăstire Sihăstria

LUNA NOIEMBRIE

ZIUA ÎNTÂI

VIAŢA ŞI MINUNILE SFINŢILOR DOCTORI FĂRĂ DE ARGINŢI ŞI FĂCĂTORI DE MINUNI, COSMA ŞI DAMIAN

Sfinţii Cosma şi Damian erau fraţi după trup, de neam din Asia, având tată păgân iar mamă creştină, anume Teodotia. Aceasta, după moartea bărbatului ei, trăind în văduvie şi având vreme liberă şi fără împiedicare, a slujit cu sârguinţă lui Hristos, îndreptându-şi toată viaţa ca să placă lui Dumnezeu. Ea s-a făcut ca văduva aceea pe care o lăuda Apostolul, când zice: că *văduva cea adevărată şi singură nădăjduieşte spre Dumnezeu şi petrece în rugăciuni şi în cereri ziua şi noaptea*.

Deci, precum vieţuia Teodotia, cu plăcere de Dumnezeu, aşa îi învăţa şi pe iubiţii săi fii, Cosma şi Damian, căci i-a hrănit cu bună învăţătură, în credinţa creştinească şi cu dulceaţa dumnezeieştii Scripturi, povăţuindu-i spre toată fapta bună. Iar ei, venind în vârstă desăvârşită, petrecând în legea Domnului şi deprinzându-se în viaţa cea fără de prihană, s-au făcut ca doi luminători, strălucind pe pământ cu faptele cele bune. Pentru aceasta au şi luat de la Dumnezeu darul tămăduirii, dând sănătate sufletelor şi trupurilor, vindecând tot felul de boli, tămăduind toate neputinţele şi izgonind duhurile cele viclene.

Dar ajutau nu numai oamenilor, ci şi dobitoacelor, şi nu primeau nimic pentru aceasta de la nimeni, căci toate acestea nu le făceau pentru avere, adică să se îmbogăţească cu aur şi cu argint, ci pentru Dumnezeu, ca să arate către El dragostea lor, prin dragostea cea către aproapele; nici nu doreau slava omenească prin aceste tămăduiri, ci slava lui Dumnezeu. Ei tămăduiau neputinţele pentru slava numelui Domnului lor, Care le-a dăruit puterea de a tămădui. Dar nu cu buruieni, ci cu numele Domnului izbăveau de boli, fără plată şi fără să

aştepte mulţumire, împlinind porunca Celui ce a zis: *În dar aţi luat, în dar să daţi*. Pentru aceea au fost numiţi de cei credincioşi, doctori fără plată sau fără de arginţi. Astfel, petrecându-şi viaţa lor cu bună credinţă, în pace s-au sfârşit. Şi nu numai în viaţa lor, ci şi după moarte s-au preamărit prin felurite minuni, pentru care se cinstesc de Biserică cu pomenirea cea de peste an, ca nişte calzi folositori şi doctori, apărători ai sufletelor şi trupurilor noastre.

Iar despre viaţa lor cea bună şi despre tămăduirea cea fără de plată, există o astfel de povestire: O femeie oarecare, cu numele Paladia, zăcând pe patul durerii de mulţi ani şi neavând nici un ajutor de la doctori, a auzit de aceşti sfinţi că tămăduiesc toate bolile, şi a trimis la dânşii cu rugăminte ca să vină la ea, căci era aproape de moarte. Sfinţii, ascultând rugămintea, au mers în casa ei şi îndată femeia, după credinţa sa, a dobândit tămăduire, prin venirea la dânsa a Sfinţilor doctori şi s-a făcut sănătoasă, slăvind pe Dumnezeu, Cel ce a dăruit robilor Săi un dar al tămăduirii ca acesta. Fiind mulţumită de acea milă a doctorilor, a vrut să-i răsplătească cu daruri. Dar aceştia n-au vrut să ia, că niciodată nu luaseră nimic de la nimeni, fiindcă nu vindeau darul pe care îl aveau de la Dumnezeu.

Deci, femeia a cugetat ca măcar pe unul dintr-înşii să-l silească prin rugăminte, să primească de la dânsa cât de puţină răsplată; şi, luând trei ouă, a venit în taină la Sfântul Damian, rugându-l să ia de la dânsa acele ouă în numele Sfintei Treimi. Iar Damian, auzind de numele lui Dumnezeu în Treime, a luat de la femeie acel mic dar, pentru jurământul ei cel mare, prin care l-a rugat. Sfântul Cosma, înştiinţându-se de aceasta, s-a mâhnit foarte mult. Apoi, sosind mutarea din viaţă a Sfântului Cosma, acesta a poruncit, aproape de ieşirea sufletului din trup, să nu fie pus Damian lângă dânsul, când se va sfârşi, pentru că a călcat porunca Domnului şi a luat plată de la femeie pentru tămăduire. Deci, odihnindu-se în Domnul, Sfântul Cosma, după câtăva vreme a venit şi ceasul sfârşitului lui Damian, mutându-se din viaţa aceasta vremelnică la cea veşnică. Iar oamenii chibzuiau unde să-l îngroape, că ştiau porunca Sfântului Cosma şi nu îndrăzneau să pună pe Damian lângă fratele său. Şi fiind ei în nepricepere, a alergat îndată acolo o cămilă, care fusese mai înainte îndrăcită, şi pe care o tămăduiseră sfinţii. Aceea a grăit cu glas omenesc că, fără îndoială, să-l pună pe Damian aproape de Cosma, de vreme ce nu pentru plată a luat de la femeie acele trei ouă, ci pentru numele lui Dumnezeu. Şi aşa cinstitele lor moaşte au fost puse împreună, la locul numit Firaman.

Odinioară, un bărbat oarecare din acele locuri, în vremea secerişului, a ieşit să-şi secere holda şi, slăbit de arşiţa soarelui, a mers

sub un stejar să se odihnească şi, culcându-se, a adormit greu. Ţinând gura deschisă, venind un şarpe, i-a intrat în gură şi în pântece. Apoi, deşteptându-se omul, nu ştia ce i se întâmplase şi, mergând în ţarină, a secerat până seara, apoi a venit la casa sa şi, după cină, s-a culcat. În timp ce se odihnea, şarpele a început a muşca cele dinăuntrul lui. Iar el striga de durere şi, deşteptându-se toţi şi alergând la dânsul, îl pipăiau şi nu pricepeau de unde vine acea durere. Iar el a strigat cu glas mare, zicând: „Sfinţilor doctori Cosma şi Damian, ajutaţi-mă!" Şi îndată ce au sosit sfinţii, l-au adormit, încât şarpele să iasă pe aceeaşi cale pe unde a intrat. Dormind omul iarăşi cu gura deschisă, prin rugăciunile Sfinţilor Cosma şi Damian, cu puterea lui Dumnezeu au scos şarpele din om şi, ieşind acesta din gura lui, toţi cei care se aflau acolo s-au înspăimântat de acea minune înfricoşătoare. Apoi, ieşind şarpele, îndată s-a deşteptat omul acela şi s-a făcut sănătos desăvârşit, cu ajutorul sfinţilor celor fără de arginţi.

În acelaşi loc era un alt bărbat, pe nume Malh, ce locuia aproape de biserica Sfinţilor doctori Cosma şi Damian, care era în Firaman. Vrând el să plece la drum lung, a dus-o pe femeia sa la biserică şi i-a zis: „Iată, eu mă duc departe, iar pe tine te las în seama Sfinţilor Cosma şi Damian, spre pază; şezi în casa ta, până când îţi voi trimite semn de la mine, pe care îl vei cunoaşte că este al meu şi, când va voi Dumnezeu, îţi voi trimite semnul acela şi te voi lua la mine". Malh, încredinţând sfinţilor pe femeia sa, a plecat la drum.

Trecând câteva zile, diavolul a luat chipul unui om cunoscut şi, venind la femeia lui Malh, i-a arătat un semn ca acela despre care zisese bărbatul ei. Diavolul arătându-i semnul, îi poruncea să meargă la bărbatul ei, zicând: „Pe mine m-a trimis bărbatul tău ca să te duc la dânsul". Iar femeia a zis: „Semnul acesta îl cunosc, dar nu voi merge, că sunt încredinţată Sfinţilor fără de arginţi, Cosma şi Damian; iar dacă voieşti să merg cu tine la bărbatul meu, vino împreună cu mine în biserica sfinţilor şi jură-te mie, înaintea altarului, că nu-mi vei face nici un rău pe drum". Iar diavolul a făgăduit aşa; şi, mergând cu dânsa în biserică, înaintea altarului, s-a jurat, zicând: „Aşa mă jur pe puterea lui Cosma şi Damian, că nu-ţi voi face nici un rău pe drum, ci te voi duce la bărbatul tău".

Femeia, auzind jurământul, a crezut diavolului celui mincinos, care se arătase în chip de om cunoscut şi a pornit cu dânsul la drum. Iar înşelătorul, luând-o pe ea, a dus-o în loc pustiu şi neumblat voind să-i facă rău şi s-o omoare. Dar ea, văzându-se în cea mai de pe urmă nevoie, şi-a ridicat ochii la cer şi a strigat din inimă către Dumnezeu, zicând: „Dumnezeule, ajută-mi cu rugăciunile Sfinţilor Cosma şi Damian şi grăbeşte de mă izbăveşte din mâinile acestui ucigaş". Şi

îndată s-au arătat grabnicii ajutători, Sfinţii cei fără de arginţi, Cosma şi Damian, strigând asupra diavolului. Iar el, văzându-i pe dânşii, a lăsat femeia şi a fugit şi, alergând la o râpă înaltă, a căzut în prăpastie şi a pierit.

Sfinţii, luând pe femeie, au dus-o la casa ei. Şi a zis femeia, închinându-se lor: „Mulţumesc vouă, stăpânii mei, că m-aţi izbăvit de groaznica pierzare; deci, rogu-vă, spuneţi-mi cine sunteţi, ca să ştiu cui să dau mulţumire până la sfârşitul vieţii mele". Iar ei au zis către dânsa: „Noi suntem Cosma şi Damian, robii lui Hristos, cărora te-a încredinţat bărbatul tău, când a plecat la drum; şi pentru aceea ne-am sârguit a grăbi spre ajutorul tău şi te-am izbăvit pe tine de diavol, cu darul lui Dumnezeu".

Atunci femeia, auzind aceasta, a căzut la pământ de frică şi de bucurie, iar ei s-au făcut nevăzuţi. Apoi femeia striga, lăudând şi mulţumind lui Dumnezeu şi slugilor lui, Sfinţilor Cosma şi Damian. Şi, cu lacrimi alergând la biserică, a căzut înaintea icoanei sfinţilor, spunând tuturor ceea ce se făcuse, cum şi-a făcut Domnul milă de dânsa, cu rugăciunile plăcuţilor Săi. Şi grăia în rugăciune cuvintele acestea: „Dumnezeul părinţilor noştri, al lui Avraam, al lui Isaac, al lui Iacov şi al seminţiei lor celei drepte, Care ai stins cuptorul cel cu foc celor trei tineri şi Care ai ajutat roabei tale Tecla, în privelişte, Îţi mulţumesc că şi pe mine, păcătoasa, m-ai izbăvit de laţurile diavolului, prin plăcuţii Tăi, Cosma şi Damian. Mă închin Ţie, Care faci minuni mari şi preaslăvite şi Te măresc pe Tine, Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, în veci. Amin".

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, PĂTIMIREA SFÂNTULUI MUCENIC ERMININGHELD, FIUL ÎMPĂRATULUI GOŢILOR[1]

Erminingheld, fiul împăratului goţilor, Luvighild, a fost întors de la eresul arienesc la dreapta credinţă de către Leandru, episcopul Ispalitaniei, pentru care s-a mâhnit Luvighild, fiind arian, pentru că fiul său a părăsit credinţa ariană. Şi se sârguia a-l întoarce de la dreapta credinţă iarăşi la eres. Deci îl momea pe el cu cuvinte de iubire, ca un părinte, rugându-l şi sfătuindu-l să lase sobornicească credinţă şi să creadă la fel cu dânşii, ca şi mai înainte. Însă, dacă l-a văzut neînduplecat, îl înfricoşa cu ameninţări şi îl înspăimânta cu tot

[1] Scrisă de Sfântul Grigore Dialogul.

felul de chinuri şi răni. Iar el, petrecând ca un stâlp neclintit în credinţă, nu lua în seamă momirile şi înfricoşările părinteşti.

Deci, mâniindu-se foarte tare, tatăl său mai întâi l-a depărtat pe fiul său de la scaunul împărătesc şi din împărăţie şi l-a lipsit de toată averea şi moştenirea. După aceea, văzându-l neschimbat cu mintea, i-a ferecat grumajii, mâinile şi picioarele cu obezi de fier şi l-a aruncat într-o temniţă întunecoasă şi strâmtă. Fericitul Erminingheld, deşi era tânăr cu anii, era însă bătrân cu înţelepciunea, dispreţuind împărăţia pământească şi căutând cu toată dorinţa pe cea cerească. Deci, zăcând în temniţă legat, se ruga către Atotputernicul Dumnezeu să-l întărească în acea pătimire.

Sosind praznicul cel mare al Sfintelor Paşti, Luvighild împăratul, chemând pe un episcop dintre cei de credinţa sa cea rătăcită, l-a trimis noaptea la fiul său în temniţă, ca Erminingheld să primească eretica împărtăşire ariană din mâna episcopului aceluia. Şi, dacă se va împărtăşi cu aceasta, să fie întors iarăşi în cea dintâi dragoste părintească şi în cinstea cea de mai înainte. Iar sfântul, răbdătorul de chinuri, îngreţoşându-se de episcopul arian şi mustrând aspru credinţa lui cea rea, l-a izgonit de la sine, neprimind împărtăşirea cea eretică; şi s-a împărtăşit cu preacinstitele şi de viaţă făcătoarele Taine ale Trupului şi Sângelui lui Hristos, de un preot dreptcredincios, care a fost trimis la dânsul, în taină, de Sfântul Leandru, episcopul. Întorcându-se episcopul arian ruşinat la împărat, i-a spus toate cele ce a auzit de la fiul său. Atunci împăratul, umplându-se de negrăită mânie şi scrâşnind din dinţi, îndată a trimis din sfetnicii săi, poruncindu-le să ucidă în temniţă pe fiul său, Erminingheld. Deci, mergând aceia, i-au tăiat cinstitul cap cu securea şi au fost auzite deasupra sfântului său trup cântări dulci, ale sfinţilor îngeri, şi se vedeau noaptea arzând făclii. Acest lucru privindu-l credincioşii, se bucurau şi mulţumeau lui Dumnezeu, Care a preamărit cu acest fel de minuni pe sfântul şi dreptcredinciosul Său rob, după sfârşitul ce a avut prin pătimire; iar cei necredincioşi se ruşinau şi se înfricoşau.

Apoi, tatăl cel ucigaş de fiu, căindu-se de nevinovata ucidere pe care o făcuse, de mâhnire a căzut în boală; apoi voia să se lepede de arieni şi să primească credinţa cea dreaptă; dar se temea de neamul lui cel răucredincios şi nu s-a învrednicit a fi rânduit cu cei dreptcredincioşi. Iar apropiindu-se sfârşitul lui, a chemat la sine cu cinste, pe fericitul episcop Leandru, pe care mai înainte foarte mult îl ura şi-l prigonea, şi l-a rugat să-l povăţuiască la dreapta credinţă pe Rehader, fiul său cel mai tânăr, pe care îl făcuse moştenitor împărăţiei

sale, şi să-l lumineze cu învăţătura sa cea de Dumnezeu insuflată, precum făcuse şi cu Ermininghеld.

Murind Luvighild împăratul şi venind la împărăţie Rehader, îndată a primit dreapta credinţă, prin povăţuirea Sfântului Leandru episcopul. Şi tot poporul goţilor, care era înveninat cu eresul lui Arie, l-a adus la buna credinţă. Iar trupul Sfântului Ermininghеld, fratele său cel mai mare, l-a slăvit cu cinstea ce se cuvenea unui mucenic al lui Hristos, împlinindu-se astfel cuvântul Evangheliei, care zice: *Dacă grăuntele de grâu, căzând pe pământ, nu va muri, apoi singur rămâne; iar de va muri, multă roadă va da*. Aşa şi răbdătorul de chinuri al lui Hristos, ca un grăunte de grâu, singur în pământul goţilor a murit pentru Hristos şi a făcut rod al credinţei celei drepte pentru tot poporul pământului aceluia. Căci toţi au început cu dreaptă credinţă a crede în Hristos Dumnezeu Cel de o fiinţă şi de o cinste cu Tatăl şi cu Sfântul Duh, a Cărui slavă este în veci. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, SFINTELE MUCENIŢE CHIRIENIA ŞI IULIANA

Chirienia era din cetatea Tarsul, a eparhiei Ciliciei, iar Iuliana, din cetatea Rosana. Pe acestea prinzându-le Marcian ighemonul, în vremea împărăţiei lui Maximian, le silea să se lepede de Hristos, dar ele nu s-au supus. Atunci, a poruncit ca să i se tundă părul şi sprâncenele Chirieniei şi s-o poarte goală prin toată cetatea Tarsului, spre râs şi batjocură. Apoi, ducând-o împreună cu Iuliana în cetatea Rosanei, le-a dat foc; şi aşa s-au săvârşit.

LUNA NOIEMBRIE
ZIUA A DOUA

PĂTIMIREA SFINŢILOR MUCENICI ACHINDIN, PIGASIE, ANEMPODIST, ELPIDIFOR, AFTONIE ŞI A CELOR ÎMPREUNĂ CU DÂNŞII

Savorie, împăratul Persiei, fiind întunecat cu închinarea la idoli şi plin de toată fărădelegea, a ridicat prigoană mare asupra creştinilor în pământul său. În acea vreme, printre slugile care slujeau în curţile lui, erau în taină şi trei creştini: Achindin, Pigasie şi Anempodist, care, slujind într-ascuns lui Hristos, pe mulţi îi aduceau, cu învăţăturile lor, la aceeaşi dreaptă credinţă. Pe aceştia trei i-a clevetit un oarecare la împărat, cum că nu numai ei singuri cred în Cel răstignit, ci şi pe alţii îi vatămă cu aceeaşi credinţă ca şi cu o otravă. Împăratul a zis cu mânie către clevetitori: „Pentru ce voi, ştiindu-i pe unii ca aceştia de demult, nu mi i-aţi arătat, nici nu i-aţi adus la mine?" Ei au răspuns: „De vei porunci, stăpânitorule împărate, în acest ceas îi vom aduce înaintea ta".

Deci, îndată poruncind împăratul, trimişii s-au dus să-i prindă. Sosind la casa unde petreceau sfinţii, au găsit uşile încuiate, căci credincioşii robi ai Domnului, stăteau la rugăciune şi nu voiau să deschidă oamenilor, îndeletnicindu-se în vremea aceea cu vorbirea către Dumnezeu. Oamenii aceia, stricând uşile i-au prins şi, legându-i, i-au dus înaintea împăratului. Dar împăratul, căutând spre dânşii, a început a-i întreba cu blândeţe, zicând: „De unde sunteţi, fiii mei?" Iar sfinţii au răspuns: „De ţara noastră întrebi, împărate? Moşia noastră şi viaţa noastră este Preasfânta Treime, Cea de o fiinţă şi nedespărţită – Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, Unul Dumnezeu".

Împăratul a zis: „Foarte îndrăzneţi sunteţi; şi chiar cutezaţi a mărturisi înaintea mea alt Dumnezeu, pentru că încă nu ştiţi care sunt rănile şi feluritele chinuri". Sfinţii au răspuns: „Suntem îndrăzneţi

pentru Dumnezeul nostru, şi pentru El suntem gata să primim tot felul de chinuri şi răni. Şi dacă nu crezi cuvintelor noastre, încearcă cu fapta: fă-ne răni, pune asupra noastră chinurile pe care le ştii şi vei cunoaşte dacă ne vom lepăda de Dumnezeul nostru!" Pe când sfinţii grăiau multe de acestea, preamărind pe Unul Dumnezeu şi defăimând pe împărat pentru a lui mulţime de zei, acesta s-a mâniat şi a poruncit la patru oameni ca, pe fiecare dintre sfinţi, întinzându-i pe pământ, să-i bată cu toiege ghimpoase. Iar sfinţii, fiind astfel bătuţi, binecuvântau pe Dumnezeu într-un glas, zicând: „Vezi, Doamne, nu ne lăsa şi nu Te depărta de la noi, ca să cunoască toţi că mâna Ta este asupra noastră; Tu, Doamne, ajută-ne nouă".

Acestea cântând sfinţii în timp ce erau munciţi, au slăbit cei ce îi băteau, iar împăratul a pus alţi ostaşi ca să-i bată. Şi au fost bătuţi multă vreme, încât ar fi trebuit să moară din bătaie, de n-ar fi ţinut singur Dumnezeu viaţa lor spre arătarea atotputerniciei Sale cea dintr-înşii. Împăratul, văzând o răbdare ca aceea a lor, fiindcă nu strigau, nici slăbeau, se mira de aceasta. Deci s-a înspăimântat şi îndată a căzut de pe scaunul cel împărătesc. Iar sfinţii au strigat către dânsul, zicând: „Domnul nostru, Care ţi-a dat ţie viaţa, Acela te ridică pe tine iarăşi, ca să vezi în noi puterea Lui". Iar celor ce stăteau înainte, li s-a părut că împăratul a fost lovit de moarte şi, alergând, l-au ridicat. El, abia suflând, s-a sculat şi, venindu-şi în fire, mai mult s-a mâniat, părându-i-se că sfinţii i-au făcut lui farmece, căci păgânii se deprinseseră a socoti vrăjitorii şi farmece, minunile cele mari ale lui Dumnezeu, care se fac prin sfinţii Săi, fiind ei plini de toată lucrarea diavolească.

Deci a poruncit împăratul cel fărădelege să spânzure pe Sfinţii Mucenici şi sub dânşii să aprindă foc, ca astfel să piară prin legături şi prin foc.

Sfinţii, multă vreme stând spânzuraţi, aveau în gurile lor această cântare: „Luminătorul şi Făcătorul nostru, Cel ce ai fost vândut pentru noi şi ai fost scuipat, ocărât şi, ca un făcător de rele, ai fost spânzurat pe lemn, Stăpâne, Cel ce ţii toate cu mâna, vino acum şi caută spre pătimirea noastră şi ne arată nouă mântuirea Ta. Priveşte spre durerile noastre şi ne miluieşte şi arată tuturor că noi pe Tine, Unul Dumnezeu, Te avem în cer".

Apoi, îndată li s-a arătat lor Domnul ca un om, având faţa luminoasă ca soarele. Iar prin arătarea Lui s-au dezlegat legăturile şi s-a stins focul, iar sfinţii s-au făcut sănătoşi. Apoi, umplându-se ei de negrăită bucurie la vederea Domnului, iarăşi S-a făcut nevăzut. Iar sfinţii au stat înaintea împăratului, ca şi când n-ar fi fost supuşi nici unui chin. Văzându-i pe dânşii sănătoşi, împăratul s-a mirat şi a zis

către ei: „Cum s-a întâmplat aceasta?" Iar ei au zis: „Oare nu vezi ce s-a făcut, că ne-a mântuit pe noi Hristos, Dumnezeul nostru, din tirania ta? Vezi puterea Lui şi te ruşinează!"

Păgânul atunci a început a grăi hule asupra lui Hristos, iar sfinţii au strigat: „Mute să fie buzele tale viclene, care hulesc pe adevăratul Dumnezeu!" Şi îndată a amuţit împăratul, rămânând fără glas. Iar sfinţii au zis către dânsul: „Acum spune, împărate, cărui Dumnezeu porunceşti să ne închinăm?" Iar el nu putea să le răspundă nici un cuvânt, fără numai cu ochii se tulbura. Dar sfinţii au zis: „Ce ţi s-a întâmplat, împărate, de nu vorbeşti cu noi? Oare aşa ne vom duce de la judecata ta, neluând răspunsul cel de pe urmă?" Iar împăratul a început a arăta cu ochii şi cu mâinile celor ce stau înainte, ca să-i ia pe sfinţi şi să-i închidă în temniţă. Şi nimeni din cei ce stăteau înainte nu pricepea ce porunceşte cu ameninţarea sa. Atunci împăratul, apucând porfira de pe sine, a trântit-o la pământ şi, ca un nebun, a început înaintea tuturor a o călca cu picioarele. Iar mulţimile, văzând acestea, se minunau şi le părea rău de împăratul lor, că şi-a ieşit din minţi astfel. Dar sfinţii au zis către popor: „O, orbilor la minte, văzând nu vedeţi şi auzind nu auziţi, că s-au învârtoşat inimile voastre".

Acestea grăind sfinţii, s-a arătat din cer o ceată de îngeri prea luminată, pe care mulţi din popor au văzut-o şi, neputând să o privească, au căzut de frică la pământ şi au crezut în Hristos. Iar sfinţii au început a cânta: *Dumnezeu este puterea şi scăparea noastră, ajutor întru necazurile care ne-au cuprins pe noi. Pentru aceasta nu ne vom teme când se va tulbura pământul.* Şi iarăşi: „Scoală-Te, Doamne, ajută-ne şi ne izbăveşte, pentru numele Tău".

Împăratul, neputând face ceva, fiind mut, de mânie a început a se bate peste obraz. Dar Sfântul Achindin, văzându-l aşa tulburat, a lăcrimat şi a zis: „În numele Domnului nostru Iisus Hristos, grăieşte!" Şi îndată i s-a dezlegat limba şi a început a grăi. Dar nu binecuvânta pe Dumnezeu, ci mai tare Îl hulea, având inima împietrită. Căci, deşi a văzut asupra sa mâna cea tare a lui Dumnezeu, n-a vrut a cunoaşte adevărul, ci pe toate acestea le socotea a fi vrăjitorii ale Sfinţilor Mucenici şi s-a pornit cu şi mai multă mânie asupra lor.

Deci, după ce i s-a dezlegat limba, în loc de mulţumire, cel dintâi cuvânt de răspuns i-a fost: „Pe Achindin, pe Pigasie şi pe Anempodist, cu amară moarte îi voi pierde; iar pe voi, cei ce staţi înainte, vă voi pedepsi, pentru că nu m-aţi ascultat când vă porunceam cu ameninţare să luaţi pe aceşti necuraţi creştini şi să-i chinuiţi pentru mine, căci cu vrăjitoriile lor îmi legaseră limba". Atunci a poruncit împăratul să ardă un pat de fier şi să pună pe el pe

mucenici. Iar ei, fiind arşi pe patul acela, se rugau lui Dumnezeu cu osârdie şi cântau psalmul lui David, care se cuvenea în acea vreme: *„Cercatu-ne-ai pe noi, Dumnezeule, cu foc ne-ai lămurit, precum se lămureşte argintul. Pus-ai necazuri pe umărul nostru, ridicat-ai oameni pe capetele noastre, trecut-am prin foc.* Deci, dă-ne nouă ca, cu suflet tare şi cu inimă vitează să purtăm chinurile cele ce ne sunt puse înainte; dă şi celor ce stau împrejur ca să cunoască numele Tău Cel Sfânt, prin care ai arătat puterea Ta şi minunile Tale".

Acestea grăindu-le sfinţii, s-a auzit un glas din cer, zicând: „De vreme ce cu fapta v-aţi întărit credinţa voastră, cererile voastre se vor împlini". Acel dumnezeiesc glas, învrednicindu-se a-l auzi mulţi din cei ce stăteau împrejur, au strigat: „Unul este adevăratul Dumnezeu, pe Care Îl cinstesc aceşti pătimitori, Unul tare, Unul nebiruit, şi afară de Dânsul nu este alt Dumnezeu. Fericiţi sunteţi voi, o, pătimitorilor, că v-aţi făcut mărturisitori ai venirii Lui pe pământ şi pentru dragostea Lui sufletele voastre le daţi spre moarte, căci vă mijloceşte vouă viaţa veşnică. Rugaţi-vă bunătăţii Lui şi pentru noi, ca să ne întindă nouă de sus ajutorul Său şi să ne scoată din adâncul pierzării". Iar Sfinţii Mucenici, ridicându-şi ochii spre cer, se rugau pentru dânşii, zicând: „Dumnezeule, Cel ce vieţuieşti întru cele înalte, caută spre robii Tăi, cei ce cheamă numele Tău întru adevăr şi trimite rouă de mângâiere moştenirii Tale celei noi, poporului acestuia, care acum a crezut în Tine, ca să le fie lor doctorie şi tămăduire roua care se va pogorî de la Tine şi care spală necurăţia păcatelor; ca să Te ştie pe Tine toţi, că eşti Unul Dumnezeu şi toate câte sunt, o, Împărate, să se supună stăpânirii Tale".

Aşa grăind sfinţii şi săvârşind ei rugăciunea, îndată s-au pornit fulgere şi tunete înfricoşătoare şi s-a pogorât o ploaie mare. Umplându-se de frică şi de spaimă, necredincioşii au fugit, rămânând cu mucenicii numai cei care crezuseră în Hristos, către care sfinţii au zis: „Nu vă temeţi, că pentru voi sunt acestea; pentru ca, prin ploaia aceasta, să se săvârşească peste voi Taina Sfântului Botez". Iar când toţi, într-un glas, înălţau slavă lui Dumnezeu, a fost văzută mulţime de îngeri pogorându-se de sus, care îmbrăcau cu haine albe poporul cel nou luminat, arătând a fi curăţite sufletele lor cu sfânta credinţă şi cu apa cea pogorâtă de sus peste dânşii. Şi s-a stins focul prin ploaia aceea, iar patul s-a răcit şi sfinţii s-au sculat vii şi sănătoşi; numai trupurile lor erau negre ca nişte lemne arse în foc.

Atunci împăratul, chemând iarăşi pe sfinţi, le-a zis: „Cu toate că aţi stins focul cu vrăjitoriile voastre, nu veţi scăpa din mâinile mele, până când, sau vă voi îndupleca pe voi la închinarea zeilor, sau cu groaznică moarte vă voi omorî". Iar sfinţii, ca şi cu o gură au

răspuns: „Omoară-ne precum voieşti, dar de Unul Dumnezeu, Care locuieşte în cer şi Care ne-a gătit nouă viaţa veşnică, nu ne vom lepăda!" Atunci împăratul, râzând, a zis: „Fiii mei şi prieteni, de vreme ce voi cinstiţi pe un Dumnezeu, nici eu nu vă silesc să cinstiţi mai mulţi dumnezei, ci numai unul, pe acesta pe care îl cinstesc eu şi căruia mă închin. Căci şi eu am un dumnezeu, pe care îl iubesc şi-l cinstesc mai mult decât pe ceilalţi, care este Die (Jupiter), cel mare şi care e mai întâi decât toţi dumnezeii. Deci acestuia singur închinaţi-vă împreună cu mine, iar ceilalţi zei rămână la voia voastră, precum veţi vrea, căci este destul a-l cinsti pe acesta".

Fericitul Anempodist a zis către împăratul: „În ce chip porunceşti să dăm cinstire dumnezeului tău?" Împăratul, auzind aceasta, s-a bucurat, căci socotea că vor să se închine necuratului Die, şi le-a zis lor: „Mergeţi, fiii mei, împreună cu mine, în templul marelui Die şi, precum mă veţi vedea pe mine făcând, aşa să faceţi şi voi şi ne vom închina împreună dumnezeului meu". Iar sfinţii au zis: „Tu, împărate, precum ai învăţat, aşa te roagă, iar noi, precum demult am învăţat, aşa ne vom ruga".

Împăratul, neînţelegând cele grăite de dânşii, se bucura, căci socotea că sfinţii acum s-au plecat către a lui închinare la idoli şi grăia către dânşii: „Pentru ce n-aţi voit mai înainte să vă plecaţi la un cuget cu noi şi să nu fi îndurat atâtea chinuri? Iar acum iertaţi-mă pe mine, care v-am chinuit pe voi şi vă făgăduiesc că vă voi răsplăti acestea toate cu multă dragoste".

Deci a poruncit să gătească careta sa cea împărătească, pentru a merge la templul lui Die. Intrând în caretă, a chemat la sine şi pe Sfinţii Mucenici, ca să stea împreună cu dânsul. Iar sfinţii au răspuns: „Nu, împărate, noi vom merge pe jos, ca să nu fie vreo bănuială". Şi aşa au ajuns la templul cel idolesc. Acolo, împăratul luându-i pe ei de mâini, a intrat cu dânşii în templu şi a început a striga: „Mare este zeul Die şi mare este puterea lui! Veniţi, iubiţii mei şi mai înainte de mine vă rugaţi lui Die, dumnezeului cel mare". Iar sfinţii au răspuns: „Precum porunceşti, aşa vom face".

Făcându-şi semnul crucii pe faţa lor, sfinţii au căzut în genunchi şi, ridicându-şi mâinile spre cer, au început a se ruga Unuia Dumnezeu în Treime, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Şi îndată s-a cutremurat locul şi templul a început a se sfărâma, iar împăratul, temându-se, a fugit afară cu toţi cei ce erau împreună cu dânsul. Apoi a căzut templul cu idolii şi toate cele ce erau în el s-au sfărâmat ca praful. Iar sfinţii, care au rămas neatinşi la căderea templului aceluia, se bucurau de puterea lui Hristos şi râdeau de neputinţa zeilor.

Dar împăratul s-a aprins cu iuţime asupra Sfinţilor şi a zis către dânşii: „Astfel este închinarea şi întoarcerea voastră către Die? Aşa vă este rugăciunea voastră, căci cu vrăjitoriile voastre aţi stricat templul lui şi pe zei i-aţi sfărâmat?" Iar sfinţii au răspuns: „Precum de demult am învăţat, aşa ne-am şi rugat lui Dumnezeu, Ziditorul a toată lumea, iar vrăjitorii nu ştim; căci nu prin vrăjitorii, ci în numele lui Dumnezeu Cel Atotputernic, Cel chemat de noi în rugăciune, a căzut păgânescul templu, împreună cu necuraţii voştri zei".

Atunci împăratul a poruncit să gătească trei căldări şi să le umple cu plumb, cu pucioasă şi cu smoală, să taie lemne din corăbiile vechi şi cu acestea să facă foc mare sub căldări. Deci acestea făcându-se, iar căldările fiind foarte înfierbântate şi clocotind, sfinţii au fost legaţi cu lanţuri şi sloboziţi în căldări; mai întâi până la brâu, apoi până la piept şi după aceea până la grumaji. Iar ei, fiind în acele chinuri, căutau spre cer şi fiecare dintre dânşii cânta cântarea din psalmii lui David. Fericitul Pigasie grăia: *„La Tine este izvorul vieţii, întru lumina Ta vom vedea lumină"*. Şi marele Anempodist zicea: „Picioarele mele au stat spre îndreptare şi *legea Ta este făclie picioarelor mele şi lumină cărărilor mele"*. Iar fericitul Achindin grăia: *„Cuprinsu-ne-au durerile morţii, primejdiile iadului ne-au înconjurat pe noi* şi, de vreme ce am trecut prin foc, Însuţi ne scoate, Doamne, pe noi întru odihnă".

Astfel, rugându-se sfinţii în căldări, au rămas nevătămaţi de fierberea plumbului, a pucioasei şi a smoalei şi lanţurile dezlegându-se singure de pe dânşii au căzut; iar sfinţii au ieşit sănătoşi în vederea tuturor. Atunci, mulţi înspăimântându-se de acea înfricoşătoare minune, au cunoscut adevărul şi, preamărind pe Hristos, au crezut într-Însul. Încă şi unul din cei care-i chinuia pe dânşii, pe nume Aftonie, văzând acea minune, a crezut în Hristos şi a strigat: „Mare este Dumnezeul creştinilor". Iar către împărat a zis: „Neîndumnezeitule şi urâtorule de oameni, împărate, până când nu vei lăsa în pace acest popor nevinovat? Că iată, noi ne-am ostenit mai mult, chinuindu-i pe dânşii, decât ei răbdând chinurile, iar tu eşti de fier şi împietrit şi nu te umileşti în inima ta". Iar împăratul îndată a poruncit să-i taie capul.

Atunci Aftonie, auzind răspunsul împăratului cel hotărât, pentru tăierea capului său, şi-a ridicat ochii spre cer şi a zis: „Slavă Ţie, Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeule, în Care cred creştinii. Iată şi eu cred în Tine, mă închin Ţie şi mor pentru Tine. Deci, mântuieşte-mă pe mine nevrednicul, după mare mila Ta". Şi, apropiindu-se călăul de dânsul, i-a pus funia de gât, ca să-l ducă în afara cetăţii, spre ucidere. Iar el, uitându-se spre Sfinţii Mucenici, a zis: „Domnii mei şi părinţilor! Nu pomeniţi răul pe care vi l-am făcut, chinuindu-vă după porunca

împăratului celui păgân, ci vă rugaţi lui Dumnezeu pentru mine, ca să-mi ierte păcatele cele multe, să mă unească cu ceata celor ce cred în El şi să-mi facă parte cu voi în împărăţia Lui". Iar Sfinţii Mucenici au zis: „Bucură-te, frate, că mergi la Hristos mai înainte de noi şi fii cu bună nădejde, căci vei afla la El milă şi-ţi va răsplăti după credinţa ta!" Atunci Aftonie, închinându-se sfinţilor, a mers în afara cetăţii şi, chemând Preasfânt numele lui Iisus Hristos, şi-a plecat sub sabie grumazul şi, fiind tăiat, s-a dus către Domnul, bucurându-se. Iar creştinii, luând trupul lui, l-au îngropat cu cinste, ca pe un mucenic al lui Hristos. Apoi pe Achindin, pe Pigasie şi pe Anempodist, împăratul a poruncit să-i pună în saci de piele şi să-i arunce în mare. Şi aceasta făcându-se, s-a arătat Sfântul Aftonie, cu trei îngeri umblând pe mare şi, scoţând pe Sfinţii Mucenici din mare, i-a dezlegat din saci şi i-a adus pe uscat, vii şi sănătoşi, ca şi cum n-ar fi pătimit niciodată nimic.

Auzind împăratul că Sfinţii Mucenici sunt vii, s-a mâniat asupra ostaşilor cărora le poruncise să-i arunce în noianul mării, căci socotea că nu l-au ascultat şi că i-au slobozit. Pentru aceea, întâi a tăiat mâinile ostaşilor acelora, care erau patru la număr, poruncind să-i înece în mare. Iar ei, luându-şi sfârşitul, chemau pe Domnul nostru Iisus Hristos, mărturisind numele Lui cel sfânt, crezând şi rugându-se Lui; şi aşa au fost înecaţi în apa mării.

Apoi, Sfinţii Mucenici Achindin, Pigasie şi Anempodist iarăşi au fost prinşi, închişi în temniţă şi ferecaţi în obezi. Iar împăratul, tulburându-se, s-a dus în cămara sa şi, culcându-se pe pat, a chemat pe boierii săi şi a grăit către dânşii cu mânie, zicând că l-au lăsat pe el singur a se osteni cu judecăţile ce le făcea asupra creştinilor şi cu chinurile acestora şi nu-l ajutau deloc nici cu cuvântul, nici cu lucrul. Iar ei au răspuns, zicând că nu este lucru folositor să te îndeletniceşti cu judecăţi ca acestea şi să te sârguieşti la chinuirea nevinovaţilor creştini.

Atunci împăratul a zis către dânşii: „Ce cugetaţi ieri şi alaltăieri, când vă ţineaţi gura cu mâinile?" Iar unul din boieri, pe nume Elpidifor, râzând, a zis: „Batjocoream în minţile noastre nebunia ta şi ne gândeam că şi noi într-atât am fost de nebuni, ascultându-te pe tine". Iar împăratul a poruncit unei slugi ce stătea înainte să lovească pe Elpidifor peste faţă. Şi, văzând aceasta toţi boierii, le-a părut rău şi au zis către împărat: „Să ştii, împărate, că noi nu suntem ca tine".

Văzând împăratul că toţi boierii sunt la un gând cu Elpidifor, s-a temut şi, nevrând a-i scârbi mai mult, a zis: „Iertaţi-mă, că de multă mâhnire mi s-a tulburat mintea". Şi, lăsând boierii pe împărat s-au dus, căci sosise noaptea. Iar împăratul mai mult se mânia şi se gândea, ca şi pe sfinţi să-i piardă şi boierilor să le răsplătească.

A doua zi a poruncit ca să arunce pe Sfinţii Mucenici într-o groapă în care erau multe animale sălbatice; dar şi acolo au petrecut nevătămaţi şi mângâiaţi prin arătarea îngerului şi au fost scoşi întregi şi de acolo. După aceea, fiind spânzuraţi şi strujiţi până la oase, iarăşi au rămas nevătămaţi. Împăratul, neştiind ce să mai facă, i-a dat spre tăiere. Şi, mergând sfinţii în afara cetăţii, la locul de ucidere, veneau după dânşii mulţi dintre cei ce crezuseră, plângând şi zicând: „Robii adevăratului Dumnezeu, pentru ce ne lăsaţi pe noi fără de învăţătură?" Iar sfinţii le-au răspuns: „Milostivul Dumnezeu va rândui pentru voi precum ştie şi precum voieşte, numai să credeţi în El fără îndoială şi Acela vă va da vouă ceea ce va fi de folos".

Una din slugile împărăteşti, alergând la împărat, l-a vestit cum că tot poporul s-a lipit de acei trei creştini şi nu le dă voie să-i ucidă. Atunci împăratul a zis: „Scoateţi trei sute de oşteni înarmaţi, să ucidă pe cei ce urmează acelor înşelători". Iar slugile i-au spus că şi unii boieri sunt în poporul acela şi chiar şi Elpidifor este acolo. Deci, îl întrebau dacă este cu putinţă ca să-i taie şi pe aceia împreună cu ceilalţi. Iar împăratul a poruncit să cheme pe Elpidifor înaintea sa.

Elpidifor, luând împreună cu sine pe alţi trei boieri, a venit înaintea împăratului, iar împăratul şi-a lăsat capul în piept şi a rămas tăcut multă vreme; apoi, ridicându-şi capul, a zis: „O, Elpidifore, ce aţi socotit, părăsind zeii părinteşti, şi împărtăşindu-vă cu înşelătorii cei creştineşti? Să ştii că nu voi cruţa pe tot cel ce crede Celui răstignit". Iar Elpidifor a răspuns: „Fă ceea ce voieşti, căci noi suntem gata a muri pentru Hristos Cel răstignit, că Acela este Unul Dumnezeu adevărat şi drept şi nu este altul afară de Dânsul; iar zeii tăi toţi sunt diavoli, de la care noi ne întoarcem şi ne lepădăm de jertfele lor cele necurate, iar de tine, slujitor diavolesc, nu ţinem seama".

Atunci împăratul i-a osândit la moarte şi a dat asupra lor această hotărâre: „Elpidifor şi toţi cei ce sunt împreună cu dânsul, care au lăsat pe prea luminaţii noştri zei şi care s-au lepădat de viaţa aceasta şi moartea şi-au ales, poruncesc să fie tăiaţi de sabie, ca să primească ceea ce singuri au căutat. Şi oricare va voi să-i ia şi să le îngrijească trupurile lor, acela fără de frică s-o facă".

Deci, îndată luându-i ostaşii, i-au dus după cetate la Sfinţii Mucenici şi la tot poporul ce crezuse în Hristos. Acolo, când s-a citit porunca împărătească, au ridicat toţi glasurile, zicând: „Slavă Ţie, Dumnezeule, că ne-ai arătat nouă calea cea bună, ca ieşind din această lume întunecată şi înşelătoare, să venim la Tine, Dumnezeul nostru, să ne închinăm scaunului Tău şi să Te vedem pe Tine, lumina cea neapropiată". Apoi au început a se săruta unul cu altul. Iar ostaşii, înconjurându-i, au

început a-i tăia. Şi au căzut de sabie, în acel ceas, până la şapte mii din cei ce au crezut în Hristos, împreună cu Sfântul Elpidifor.

Iar Achindin, Pigasie şi Anempodist n-au fost tăiaţi ci, după porunca împăratului, iarăşi au fost închişi în temniţă. Apoi, a doua zi, împăratul a poruncit să se dea foc unui cuptor şi într-însul să ardă pe Sfinţii Mucenici. Şi când a scos pe sfinţi din temniţă, împăratul a zis către dânşii: „Vedeţi cuptorul acesta? Iată, pentru voi este pregătit!" Iar fericitul Achindin a zis: „Mai mare cuptor ţi s-a gătit ţie în gheena, ca în el să arzi în veci, împreună cu diavolii cei asemenea ţie". Atunci împăratul a zis cu mânie: „Au, doară, diavol sunt eu?" Sfântul a răspuns: „Şi faptele tale şi numele tău te arată a fi diavol, că lucrezi cele diavoleşti şi numele tău se tâlcuieşte „împăratul diavolilor". Deci bine te-a numit pe tine maica ta, Savorie, că eşti părtaş al diavolilor".

Împăratul a zis către cei ce stăteau înainte: „Poftiţi pe maica mea să vină aici!" Şi maica sa venind, împăratul s-a sculat de pe scaunul său şi, dându-i ei cinstea ce i se cuvenea, a pus-o să stea aproape de el şi a zis: „Spune-mi, maica mea, care îmi este numele?" Iar maica sa a răspuns: „Porţi numele moşului tău, că moşul tău se numea Savorie şi tu ai, de asemenea, numele Savorie".

Iar împăratul, arătând cu degetul către sfinţi, a zis: „Dar aceştia spun cuvinte nelegiuite, că numele meu este diavolesc". La aceste cuvinte maica sa a râs, căci ea crezuse în Hristos, dar se tăinuia înaintea fiului său cel rău. Şi văzând împăratul pe maica sa râzând, s-a înfuriat atât de tare, încât, năpustindu-se asupra ei, a început să o bată peste faţă. Iar ea, alergând, a căzut la picioarele Sfinţilor Mucenici şi, plângând, zicea: „Mântuiţi bătrâneţile mele, robii lui Hristos, căci cunosc, nu numai cu numele, ci, şi cu lucrul, că diavol şi satană am născut eu pe acest ticălos". Văzând împăratul că şi maica sa a crezut în Hristos, a osândit-o şi pe dânsa să o arunce în cuptorul cel cu foc, împreună cu Sfinţii Mucenici. Şi chiar din ostaşii cei ce stăteau înainte, douăzeci şi opt la număr, au crezut şi toţi, împreună cu Achindin, Pigasie, Anempodist şi cu fericita maică a împăratului, au fost aruncaţi în cuptor. Acolo în foc rugându-se ei, şi-au dat sfintele lor suflete în mâna lui Dumnezeu. Şi cei vrednici au văzut o ceată de sfinţi îngeri, împrejurul cuptorului cântând şi primind sufletele sfinţilor. Apoi, ieşind bună mireasmă mirositoare din trupurile mucenicilor şi stingându-se cuptorul, împăratul s-a dus la palat şi se risipiră toţi.

Atunci venind unii din cei credincioşi la cuptor, au găsit trupurile sfinţilor întregi şi nevătămate de foc şi, luându-le, le-au îngropat cu cinste, lăudând pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh, un Dumnezeu în Treime slăvit în veci. Amin.

LUNA NOIEMBRIE

ZIUA A TREIA

PĂTIMIREA SFINŢILOR MUCENICI ACHEPSIMA EPISCOPUL, IOSIF PREOTUL ŞI AITALA DIACONUL[1]

În părţile Persiei, în cetatea ce se numeşte Naesson, era un episcop credincios, pe nume Achepsima. Acesta, din fragedă pruncie şi până la bătrâneţe, a săvârşit tot felul de fapte bune şi fără prihană şi-a păzit viaţa. Mai târziu, deşi avea optzeci de ani, n-a slăbit de osteneală, nevoindu-se foarte mult cu postul, cu rugăciunea şi cu purtarea de grijă cu sârguinţă, pentru turma cea încredinţată lui. Dar mai multă nevoinţă a arătat aproape de sfârşitul său, când a răbdat bărbăteşte până la sânge pentru Domnul său; pentru Care şi-a pus şi sufletul cu osârdie, după grele şi îndelungate chinuri. Însă cu câţiva ani înainte de nevoinţa sa cea mucenicească, a avut această proorocie pentru pătimirea sa:

Odată, şezând în casă, un copil al său umplându-se de duh proorocesc, l-a sărutat pe cap şi a zis: „Fericit este capul acesta, căci pentru Hristos va lua chinuri!" Iar el, bucurându-se pentru acea proorocie, a zis: „Fie mie, o, fiule, după spusa ta!" Lângă Achepsima şedea, în acea vreme, un prieten al său, episcopul unei cetăţi din apropiere. Acela, auzind cuvintele pe care le spusese copilul, a zâmbit şi i-a zis acestuia: „Spune-mi, o, fiule, dacă ştii ceva şi despre mine!" Iar copilul cel insuflat de Dumnezeu a răspuns: „Tu nu vei vedea cetatea ta, ci, întorcându-te către dânsa, pe drum vei răposa într-un sat ce se cheamă Etradat". Şi s-a împlinit proorocia copilului pentru

[1] După Metafrast.

amândoi episcopii, căci unul a răposat pe drum, în satul prevestit de copil, iar capul lui Achepsima s-a învrednicit de cunună mucenicească.

Savorie, împăratul perşilor cel răucredincios, a ridicat prigoană mare asupra creştinilor din ţinutul său. Chiar în zilele mântuitoarelor patimi ale lui Hristos, a trimis poruncă, în toate laturile stăpânirii sale, ca să fie ucişi toţi cei ce mărturisesc pe Hristos în Persia. În acea vreme mulţime de creştini au fost ucişi de necredincioşi fără cruţare, prin sate şi prin cetăţi; căci slujitorii idoleşti şi vrăjitorii se sălbăticeau mai vârtos asupra lor şi cu sârguinţă căutau pe cei ce se ascundeau. Îi scoteau de prin case şi de prin locurile cele ascunse şi îi omorau prin cumplite chinuri. Iar alţii, din cei credincioşi, se predau singuri în mâinile păgânilor şi cu osârdie îşi vărsau sângele.

Deci mulţi din cei ce erau în palatele împărăteşti au fost ucişi pentru Hristos, cu care împreună a fost ucis şi Azadis famenul, deşi era foarte iubit de împărat, ca un adevărat rob al lui Iisus Hristos şi mărturisitor al preasfântului Său nume. Înştiinţându-se împăratul de moartea iubitului său famen Azadis, i-a părut foarte rău de dânsul; şi a potolit acea ucidere a poporului, dar a poruncit ca numai pe propovăduitorii şi învăţătorii credinţei creştine să-i caute spre a fi omorâţi.

Această poruncă împărătească fiind vestită pretutindeni, mai marii vrăjitorilor şi fermecătorilor străbăteau toată Persia cu sârguinţă, căutând pe episcopii şi pe preoţii creştini, pe care îi ucideau cu tot felul de chinuri. În acea vreme a fost prins şi Sfântul Achepsima, episcopul. Iar când îl duceau cei ce-l luaseră pe el din casă, unul dintre casnici, apropiindu-se, îi spuse la ureche: „Porunceşte ceva pentru casa ta!" Iar el, arătând cu mâna spre casă, a zis: „De acum nu mai este casa mea, că eu fără zăbavă mă voi duce la casa mea cea de sus".

Iar pe când se afla în cetatea Arvil şi fusese dus înaintea domnului vrăjitorilor, pe nume Adrax, acesta l-a întrebat pe Sfântul Achepsima: „Cine eşti tu?" Iar Sfântul, cu mare glas, a mărturisit că este creştin. Atunci Adrax a zis către dânsul: „Oare adevărate sunt cele spuse despre tine, că nu asculţi porunca împărătească şi că propovăduieşti un singur Dumnezeu?" Iar Sfântul a răspuns fără temere: „Toate cele ce ai auzit despre noi sunt adevărate, căci propovăduim un Dumnezeu, iar pe cei ce vin la mine îi sfătuiesc să-L cunoască şi să creadă în El, împreună cu mine".

Şi a zis Adrax: „Noi am auzit de tine, că eşti mai înţelept decât alţii, dar acum vedem că, cu nimic nu eşti mai înţelept decât copiii cei fără de pricepere. Căci ce pricepere este aceasta, să te împotriveşti poruncii împăratului şi să nu te închini prea luminatului soare şi focului, cărora însuşi împăratul se închină?" Iar Sfântul a răspuns: „Şi

împăratul vostru şi voi împreună cu dânsul aţi înnebunit, căci, lăsând pe Ziditorul, vă închinaţi făpturii!" Atunci Adrax a spus cu mânie: „O, bătrân mincinos! Ne numeşti nebuni pe noi, care cinstim şi ne închinăm soarelui, unei stihii ca aceasta, care toate le înviază şi le luminează? Tu eşti nebun cu adevărat şi dacă nu te vei supune poruncii împărăteşti, apoi bătrâneţile tale nu te vor izbăvi din chinurile cele grele, nici Dumnezeul tău Cel răstignit nu te va scoate din mâinile noastre".

Iar Sfântul a spus: „Să se astupe necurata ta gură care huleşte pe Dumnezeul meu. O, păgânule, cu ameninţarea ta voieşti a mă înspăimânta, ca să mă depărtezi de la părinteştile aşezăminte, cu care m-am învăţat din tinereţe şi în care am ajuns la căruntеţe? Deşi te lauzi cu mândrie că nu mă vor izbăvi bătrâneţile mele, nici Dumnezeul meu nu mă va scăpa din mâinile voastre, să ştii însă că nici eu nu voi schimba lucrul cel mai bun pe cel mai rău; căci ce folos voi avea în aceste puţine zile, să fiu liber din mâinile voastre? Mai degrabă şi fără voia mea se va cere de la mine datoria cea de obşte a morţii. Nu mă voi închina soarelui, nici nu voi cinsti focul, ca să nu râdă cineva de bătrâneţile mele şi să nu socotească cineva că mai mult iubesc viaţa decât pe Dumnezeul meu; nu voi vinde atâtea bunătăţi cereşti, pentru viaţa aceasta atât de scurtă".

Atunci, îndată a poruncit vrăjitorul să-l întindă pe Sfântul gol pe pământ şi să-l bată tare cu toiege ghimpoase. Şi atât de mult a fost bătut peste tot trupul, încât şi pământul s-a înroşit de sângele lui. După îndelunga bătaie, iarăşi punându-l chinuitorul înaintea sa, a zis: „Achepsima, unde este Dumnezeul tău Căruia te închini, ca să vină acum să te scoată din mâinile mele?" Sfântul a răspuns: „O, nelegiuitule! Dumnezeul meu este pretutindeni, El umple cerul şi pământul şi poate să mă scoată din mâinile tale. Dar eu nu pentru aceasta rog bunătatea Lui, ca să mă scape de chinuirea ta, ci ca să-mi dea răbdare în chinuri, pentru ca, răbdând până la sfârşit, să dobândesc cununa vieţii. Iar tu, care împotriva Dumnezeului Celui viu te ridici, fiind pământ şi cenuşă, de ce fel de chin şi moarte eşti vrednic? Cu adevărat eşti vrednic să arzi în focul acela, căruia acum, ca unui Dumnezeu, te închini, pentru ca dumnezeul tău să te ardă în veci". Iar domnul vrăjitorilor auzind acestea, s-a iuţit cu mânie şi a poruncit să-l lege pe Sfântul cu lanţuri grele şi să-l închidă în temniţă.

A doua zi a fost prins preotul Iosif, care avea şaptezeci de ani. Asemenea şi Aitala diaconul, amândoi bărbaţi drepţi şi sfinţi, a căror râvnă după Dumnezeu era ca râvna lui Ilie proorocul; iar vederea lor cinstită şi cuvântul lor ca o sabie ascuţită de amândouă părţile, tăind

necredinţa. Aceştia au fost aduşi înaintea necuratului vrăjitor. Iar el, căutând asupra lor cu mândrie şi cu ochi groaznici, a zis: „O, neam pierdut! Pentru ce, înconjurând pe poporul cel neştiutor, îl înşelaţi cu învăţăturile voastre cele nedrepte?" Preotul a răspuns: „Noi nu înşelăm poporul, ci de la înşelăciune îl întoarcem către adevăratul Dumnezeu, Care este Domn şi Ziditor al soarelui şi al focului şi a toată făptura cea văzută şi nevăzută; şi nu este nedreaptă învăţătura noastră, de vreme ce este pentru Unul Dumnezeu Cel drept".

Vrăjitorul a zis: „Care învăţătură este mai dreaptă? Oare aceea de care se ţine împăratul şi toţi voievozii lui, sau aceea pe care au alcătuit-o oamenii cei simpli, cei lepădaţi, cei săraci şi de nimic, precum sunteţi şi voi?" Răspuns-a preotul: „Cu adevărat, noi suntem oameni simpli şi lepădaţi numai în lumea aceasta, căci nu în bogăţia cea vătămătoare de suflet şi în mândria vieţii, ci în sărăcia şi smerenia noastră binevoieşte a ne ţine Dumnezeul nostru. Pentru aceea, mulţi dintre noi se fac de bunăvoie săraci şi smeriţi, împărţindu-şi averile lor în mâinile săracilor, pentru că nădăjduim a lua însutit de la Domnul nostru. Căci, dacă ne-am fi îndeletnicit cu strângerea bogăţiei, apoi, lucrând cu mâinile noastre, ne-am fi îmbogăţit mai mult decât tine care nu lucrezi nimic, ci numai mănânci ostenelile cele străine şi răpeşti averile altora, nedreptăţind pe poporul cel sărac. Iar nouă ne ajunge din ostenelile noastre să ne hrănim singuri cu măsură şi să ajutăm şi pe fraţii cei neputincioşi. Căci ştim că este anevoioasă calea bogaţilor în Împărăţia cerului şi cei ce vor să se îmbogăţească lesne cad în ispite".

Atunci vrăjitorul, tăindu-i vorba, a zis: „Lasă minciuna la o parte şi te închină focului şi soarelui!" Preotul a răspuns: „Să nu nădăjduieşti niciodată că mă vei vedea făcând voia voastră cea fărădelege, căci nu voi lăsa pe Cel ce a făcut focul şi soarele, nici nu mă voi închina zidirii". Auzind acestea vrăjitorul, a poruncit să-l dezbrace pe Sfântul Iosif, să-l întindă pe pământ şi cu beţe din lemn de trandafir, ce are ghimpi ascuţiţi ca spinii, să-l bată până când toată pielea lui se va jupui şi carnea va cădea de pe oase. Iar Sfântul, fiind cu totul însângerat, a strigat: „Mulţumesc Ţie, Doamne, Dumnezeul meu, că ai binevoit să fiu spălat cu sângele meu de păcatele mele". Iar după îndelungată bătaie, Sfântul a fost legat cu două lanţuri de fier şi aruncat în temniţă lângă Sfântul Achepsima, unde unul pe altul se întăreau spre uşurarea durerilor lor, mângâindu-se cu nădejdea milei lui Dumnezeu.

Preotul Iosif, fiind aruncat în temniţă, a rămas Aitala diaconul legat înaintea domnului vrăjitorilor, spre care, căutând vrăjitorul, a zis:

„Dar tu ce zici? Vei împlini porunca împăratului? Te vei închina marelui soare şi gusta-vei din sângele jertfelor, ca să te izbăveşti de nevoia ce-ţi stă asupra, sau vei rămâne aspru şi neplecat ca şi ceilalţi?" Iar Sfântul diacon a răspuns: „Lucrul acesta este al necuratelor tale cărunteţi, ca să bei sânge şi, în loc de Dumnezeu, să ai pe acela pe care l-a zidit Dumnezeu; însă eu nu voi fi atât de orbit cu ochii sufleteşti, precum eşti tu, şi nu voi cinsti făptura mai mult decât pe Făcătorul".

Auzind acestea, chinuitorul a poruncit să lege mâinile lui sub genunchi şi să-i pună un lemn mare prin legătura mâinilor şi şase ostaşi să sară peste dânsul, călcându-l cu picioarele; iar după aceea să-l bată cu toiege ghimpoase, fără cruţare. Deci sărind peste dânsul ostaşii, i s-au desfăcut încheieturile şi, bătându-l cu toiege ghimpoase, i s-a zdrobit carnea. Iar el, răbdând cu vitejie, a zis către vrăjitor: „Te veseleşti, chinuitorule, văzând trup omenesc sfâşiat, precum se veseleşte câinele sau corbul când vede stârvul şi aşteaptă să se sature dintr-însul. Însă să ştii, necuratule, că socotesc întru nimic chinurile acestea". Iar vrăjitorul, mai mult mâniindu-se, a poruncit să-l bată pe Sfânt şi mai tare, până când i s-au sfărâmat oasele şi i-a căzut carnea de pe oase. După aceea, încetând a-l bate, l-au dus în temniţă; dar nu putea nici să păşească, din cauza rănilor celor cumplite şi, aducându-l ca pe un lemn, l-au aruncat lângă cei mai dinainte pătimitori.

După ce au trecut cinci zile, sfinţii au fost aduşi din temniţă la locul ce se numea rai, unde era templul zeului focului, pe care îl cinsteau păgânii perşi. Acolo, domnul vrăjitorilor, stând la judecată, a zis către sfinţi: „Spuneţi-mi degrabă, veţi rămâne încă în nebunia voastră sau, schimbându-vă spre lucrul cel bun, veţi fi de o credinţă cu noi?" Sfinţii au răspuns: „Spre ştiinţă să-ţi fie ţie, judecătorule, că în gândul pe care l-am avut din început, în acela şi acum suntem şi până în sfârşit tot în el vom petrece; şi nici cu îngrozirile, nici cu chinurile, nici cu darurile, nici cu orice alt chip nu vei schimba mărturisirea noastră cea bună: căci un Dumnezeu şi Domn a toate ştim şi mărturisim şi Lui Unuia credem şi ne închinăm".

Acestea auzindu-le vrăjitorul, îndată a găsit alt chin. A poruncit să-i lege cu frânghii pe sub mâini, asemenea şi coapsele şi fluierele picioarelor, şi să pună un lemn prin frânghii pe care să-l învârtească; şi astfel, cu acele frânghii, să-i strângă pe ei. Aceasta împlinindu-se, s-a făcut sfinţilor cumplit chin şi durere, încât li se sfărâmau oasele, de auzeau şi cei ce stăteau departe de acea privelişte cum le trosneau oasele. Iar cei ce-i chinuiau, ziceau către dânşii: „Vă mai împotriviţi voii împărăteşti?" Dar ei răspundeau: „Cel ce face voia împăratului

vostru celui fărădelege este potrivnic lui Dumnezeu". Şi aşa au fost chinuiţi sfinţii de la al treilea ceas până la al şaselea. După aceea chinuitorul a poruncit să-i ducă iarăşi în temniţă, dar sfinţii nu puteau să meargă, de aceea au fost duşi ca nişte saci şi aruncaţi acolo unde au fost şi mai înainte. Apoi chinuitorul a poruncit străjerilor să nu fie lăsat nimeni să intre la dânşii, iar dacă ar voi cineva să le dea lor ceva bucate sau băutură sau haine, acela îndată să fie ucis.

Deci au petrecut pătimitorii lui Hristos în acea temniţă trei ani, în mare nevoie, slăbind de foame şi de sete şi de putrezirea rănilor, răbdând durere fără de măsură, încât chiar şi străjerii se umileau văzând nevoia lor şi de multe ori lăcrimau, dar se temeau să le aducă oarecare uşurare, având groază de domn; doar în taină, câte unul dintre dânşii le dădea uneori câte o bucată de pâine sau puţină apă; şi aşa răbdau toate pentru dragostea lui Hristos.

După trei ani a venit acolo Savorie, împăratul perşilor şi împreună cu dânsul a venit cel mai mare domn peste toţi vrăjitorii care erau în Persia. Numele lui era Ardasabor. Acela, fiind înştiinţat despre Sfinţii Mucenici Achepsima, Iosif şi Aitala, care erau în temniţă, a poruncit ca să-i aducă pe ei înaintea sa. Şi când au ieşit sfinţii din temniţă, erau ca nişte trestii clătinate de vânt, aşa de mult slăbiseră; căci, fiind chinuiţi cu foame şi cu sete, se uscaseră ca fânul ce cade de vânt. Deci neputând să meargă singuri, au fost duşi de alţii la Ardasabor domnul, şi acolo au stătut sfinţii întru priveală minunată, căci era chipul lor ca al morţilor celor ce zac în morminte, cu ochii afundaţi adânc şi oasele acoperite numai cu piele.

Şi văzându-i, domnul a zis: „Creştini sunteţi?" Iar sfinţii au răspuns: „Da, suntem creştini. Credem în Dumnezeul cel viu şi ne închinăm Lui". Iar domnul a zis: „Vedeţi în ce nevoie v-a adus credinţa voastră, în ce fel de strâmtorare şi scârbă? Căci din cauza chinurilor şi a legării îndelungate aţi pierdut înfăţişarea omului celui viu şi arătaţi ca morţii cei ce zac în morminte. Deci vă sfătuiesc, închinaţi-vă prea luminatului soare; iar de nu mă veţi asculta, apoi cu cumplită moarte veţi muri". Iar sfinţii toţi cu o gură se lepădau de păgânătate şi mărturiseau pe Dumnezeul cel adevărat, Care nu numai pe soare, ci şi toată făptura a zidit-o; şi se arătau a fi gata spre moarte pentru Ziditorul tuturor.

După multe îndemnuri, dacă a văzut domnul că nu poate să-i înduplece către a sa voie, a poruncit ca mai întâi treizeci de ostaşi să-l bată pe Sfântul Achepsima cu curele crude pe spate şi pe pântece; iar vrăjitorul striga: „Supune-te poruncii împăratului şi vei fi viu!" Dar sfântul, până când îi era cu putinţă, răspundea: „Eu voia Domnului

meu mă sârguiesc a o săvârşi cu toată tăria pe care am luat-o de la Dânsul". Apoi slăbind, a tăcut. După aceea i-au tăiat sfântul lui cap şi s-a împlinit proorocia copilului aceluia insuflat de Dumnezeu, care, mai înainte sărutându-l pe cap, a zis: „Fericit este capul acesta, că pentru Hristos va lua chin!" Iar trupul Sfântului, ducându-l în drum, l-au aruncat spre mâncare câinilor, iar straja stătea departe, pândind ca să nu-l fure creştinii. Dar după trei zile, ducându-se străjerii undeva, au luat creştinii acea comoară de mult preţ şi au îngropat-o cu cinste.

După uciderea Sfântului Achepsima, cu porunca ighemonului a fost bătut Sfântul preot Iosif. Iar ostaşii strigau: „Viu vei fi, dacă te vei supune dorinţei împăratului!" Şi striga şi sfântul: „Unul este Dumnezeu şi nu este altul afară de El, în Care trăim şi ne mişcăm şi suntem. Acestuia credem şi pe Acesta Îl cinstim; iar de porunca împăratului nu ţinem seama!" Deci fiind el bătut îndelung, a slăbit şi s-a făcut ca un mort. Şi socotind toţi că a murit, l-au scos afară şi l-au aruncat în târg. Apoi, văzându-l că încă sufla, l-au luat şi l-au aruncat în temniţă.

Iar după chinuirea Sfântului Iosif, domnul a început a grăi către Sfântul diacon Aitala: „Iată viaţa şi moartea, cinstea şi ocara stau înaintea ochilor tăi; deci nu-ţi alege ţie pe cel mai prost lucru, lăsând pe cel mai bun, şi nu merge pe acea cale pe care au mers cei doi nebuni, care au primit chin vrednic după faptele lor. Tu ascultă sfatul meu, ca să te învredniceşti de mare cinste şi să primeşti daruri din mâinile împărăteşti. Iar de nu mă vei asculta, apoi singur vei fi vinovat de pierzania ta". Iar sfântul diacon a răspuns: „Mare ruşine ar fi pentru mine înaintea cerului şi a pământului, dacă nu aş călători pe aceeaşi cale, pe care au mers înaintea mea părinţii mei. Căci dacă aceia, fiind bătrâni cu anii şi neputincioşi cu trupul, aşa de bărbăteşte au pătimit, apoi eu, care sunt mai tânăr cu anii şi mai tare cu trupul, cum m-aş teme de aceste chinuri vremelnice? Nu mă tem de moarte, pentru Hristos, Cel ce a murit pentru mine; nu voiesc pentru viaţa cea vremelnică a pierde pe cea veşnică; nu voi vinde dreapta mea credinţă pentru darurile şi cinstea voastră". Atunci tiranul a zis cu mânie către cei ce stăteau înainte: „Luaţi-l şi bateţi-l mai tare decât pe cei dintâi!" Iar sfântul a zis: „Câine rău şi necurat! Aceste chinuri numai pe cei împuţinaţi la suflet îi înfricoşează, iar nu pe cei ce sunt bărbaţi tari şi ale căror suflete s-au aprins cu râvna lui Hristos".

Deci au început a bate mult pe Sfântul Aitala, iar domnul, mirându-se, grăia către ai săi: „Ce este aceasta, că toţi creştinii nu iau în seamă viaţa aceasta, iar moartea o doresc ca pe o viaţă fericită?" Şi cei ce stăteau înaintea lui au zis: „Au de la părinţii lor o învăţătură

dată, care zice că este o altă lume, mai bună decât aceasta; şi ei, crezând învăţăturii aceleia, nu iau în seamă această lume, nădăjduind spre cea mai bună. Deci, pentru aceea, cu a lor voie îşi aleg moartea". Astfel stând domnul de vorbă cu ai săi multe ceasuri, Sfântul în acea vreme căpăta răni fără număr.

După aceea, domnul arătându-se ca şi cum ar fi milostiv, a poruncit să înceteze a-l mai bate şi a zis către sfântul: „Supune-te voinţei împăratului şi vei fi sănătos, căci sunt la noi doctori care pot vindeca degrabă toate rănile!" Sfântul a răspuns: „Chiar de aţi fi putut cu un cuvânt să mă vindecaţi de răni, tot nu m-aş fi supus fărădelegii voastre". Iar domnul a zis: „Ispitindu-te am zis acestea, căci, chiar de te-ai fi supus, cu neputinţă îţi este a fi sănătos după nişte răni ca acestea atât de mari, care numai cu moartea se tămăduiesc. Deci, fii spre pildă tuturor creştinilor, ca să nu mai îndrăznească a se împotrivi voinţei împăratului şi să necinstească pe boierii lor".

Sfântul a răspuns: „Judecătorule fărădelege, deşi totdeauna grăieşti minciuni, acum, nevrând, ai spus adevărul, că sunt pildă de bărbăţie şi mărime de suflet tuturor creştinilor. Căci mulţi dintre credincioşi, uitându-se la mine ca la un chip viu şi văzând marea mea pătimire pentru Hristos, se vor umple de râvnă după Domnul Dumnezeul nostru şi vor răbda pentru El nişte chinuri ca acestea".

Domnul, mirându-se de răbdarea şi bărbăţia lui, căutând spre un prieten al său iubit, care stătea înainte, cu numele Adesh, şi care era din cetatea ce se numea Arvil, a zis către dânsul: „Pe aceşti doi creştini, pe Iosif şi pe Aitala, să-i iei în cetatea ta şi fă ca ei să fie ucişi cu pietre de creştini. Căci pentru aceea n-am voit să-i tai cu sabia, pentru ca învăţătorii creştini să-şi primească sfârşitul din mâinile creştinilor".

Iar Adesh i-a pus pe ei pe dobitoace, ca pe nişte snopi sau lemne neînsufleţite, căci nu puteau nici să umble, nici să şadă, fiindcă mădularele lor erau slăbite de chinurile cele fără de număr şi s-a dus cu dânşii către cetatea sa. Dar pe cale, când era nevoie de a se odihni sau de a înnopta, atunci îi lua de pe dobitoace ca pe nişte trupuri moarte şi îi punea pe pământ, căci nu puteau să-şi mişte nici mâinile, nici picioarele, fiind zdrobiţi în bătăi. Şi dacă cineva de milă ar fi voit a le da lor mâncare sau puţină apă, trebuia să le pună cu mâna în gură. Apoi iarăşi ridicându-i de la pământ, îi punea pe dobitoace şi, legându-i, îi ducea ca pe nişte morţi.

Deci ajungând la cetatea Arvil, i-a aruncat într-o temniţă necurată şi nu lăsa pe nimeni dintre creştini să meargă la dânşii şi să aibă vreo purtare de grijă pentru ei. Aşa că putreziseră rănile foarte tare şi

curgea dintr-însele sânge şi nu era cine să li le lege, sau să-i întoarcă pe altă parte sau să le potolească setea cu vreun pahar de apă rece. Aşa pătimeau sfinţii pentru Dumnezeu.

Pe atunci era în cetatea aceea o femeie credincioasă şi sfântă, pe numele Sinandulia, care-i hrănea în taină pe cei ce pătimeau pentru Hristos în temniţe. Aceea, aflând despre Iosif şi Aitala, cum că sunt în temniţă, a venit cu slugile sale noaptea şi, dând mult aur paznicilor, a intrat în temniţă şi i-a aflat pe sfinţi vii, negrăind nimic, numai suflând încă puţin. Deci a rugat pe străjeri ca să-i dea voie să-i ia puţină vreme în casa sa, făgăduind ca mai înainte de a se face ziuă să-i aducă iarăşi în temniţă. Straja i-a dat voie, iar ea, luându-i pe dânşii, i-a dus în casa sa, care nu era departe de temniţa aceea şi, punându-i pe pat, le-a spălat rănile şi le-a şters sângele cu o pânză curată, pe când trupul său şi l-a uns cu sângele lor; le-a uns apoi trupurile cu mir de mare preţ şi le-a legat rănile de la mâinile şi picioarele cele zdrobite şi plângea pentru dânşii.

Uşurându-se puţin durerea lor, Iosif şi-a venit în fire şi, privind la femeia aceea credincioasă care plângea şi se tânguia lângă el cu amar, a început a grăi către dânsa: „Facerea ta de bine pe care ne-ai arătat-o nouă, o, sfântă femeie, este bineprimită la Dumnezeu şi nouă, celor ce pătimim pentru Dânsul. Dar a te tângui cu aşa amar pentru noi nu este cu cuviinţă, căci este departe această tânguire de credinţa noastră şi de nădejdea cea adevărată şi creştinească". Iar femeia a răspuns: „Eu mă bucur că Hristos v-a dat vouă atâta bărbăţie încât răbdaţi chinurile cele mai cumplite, dar şi mai mult m-aş fi bucurat dacă v-aş fi văzut săvârşind pătimirea până la sfârşit; iar a plânge este omeneşte, pornind din milă". Sfântul Iosif a zis către dânsa: „Însă nu se cuvine să plângi pentru noi, căci ştii că toate necazurile pe care le suferim pentru Hristos mijlocesc veşnica veselie". Apoi, începând a se lumina de ziuă, îndată sfinţii au fost aduşi în temniţă.

Trecând şase luni, sfinţilor li se tămăduiră puţin rănile şi puteau să stea pe picioare şi să umble puţin; şi numai mâinile Sfântului Aitala erau ca nişte moaşte. Atunci Adesh, cel ce-i luase de la Ardasabor spre ucidere, a fost scos din stăpânirea sa, iar în locul lui a venit alt judecător, mai cumplit decât cel dintâi, cu numele Zvrot. Pe acesta, când a intrat în cetate, şi pe când se aduceau jertfe în capiştea zeului lor, adică cel al focului, popii idoleşti l-au vestit despre Sfinţii mucenici Iosif şi Aitala, zicând: „Sunt în temniţă doi învăţători creştini, care au fost chinuiţi mai înainte de Ardasabor, iar după aceea au fost aduşi aici ca să fie ucişi cu pietre de către creştini. Dar de vreme ce nu puteau să umble din cauza rănilor, nu i-am scos spre ucidere, ci am aşteptat să se tămăduiască, nădăjduind să-i înduplecăm către a noastră credinţă".

Judecătorul, auzind aceasta, îndată a poruncit să-i aducă înaintea sa şi, vorbind mult cu dânşii, cu îmbunări şi cu îngroziri îi silea să se închine focului şi să guste din jertfe. Dar, văzând că nu sporeşte nimic cu acestea, a poruncit mai întâi să-l spânzure gol pe Sfântul Iosif, cu capul în jos, şi să-l bată cu vine de bou. Şi fiind bătut tare, rănile ce se tămăduiseră puţin, iarăşi s-au înnoit şi sângele curgea ca dintr-un izvor. Iar unul dintre vrăjitorii ce stăteau acolo s-a apropiat de sfânt şi i-a zis cu blândeţe: „Omule, dacă te ruşinezi de popor a intra înaintea tuturor în capiştea zeului nostru şi a jertfi cu noi, apoi făgăduieşte în taină a face aceasta, şi vei fi slobod de chinuri". Dar Sfântul a strigat cu mare glas: *„Depărtaţi-vă de la mine toţi cei ce lucraţi fărădelegea*, că a auzit Domnul rugăciunea mea". Şi a fost bătut trei ceasuri; iar după aceea, chinuitorul a poruncit ca, dezlegându-l, să-l ducă în temniţă, căci iarăşi nu putea merge pe picioare, din cauza rănilor ce i se înnoiseră.

Sfântul Iosif fiind dezlegat şi dus la temniţă, în locul lui au spânzurat pe Sfântul Aitala, care asemenea a fost bătut îndelung, fără cruţare, iar el striga neîncetat: „Sunt creştin!" Apoi, dezlegându-l şi pe Sfântul Aitala, au spânzurat în locul lui pe un om oarecare ce era de credinţa cea rătăcită a maniheilor, care de asemenea mărturisea înaintea tuturor credinţa cea nedreaptă şi defăima pe perşi pentru păgânătatea lor. Deci spânzurându-l şi pe acela, au început a-l bate; iar el a răbdat la început bătăile dar, când au început a-l bate mai aspru, a strigat cu glas tare, blestemând pe manihei şi, lepădându-se de credinţa lui, a făgăduit că se va închina zeilor persani.

Sfântul Aitala fiind acolo şi auzind acestea, îl batjocorea pe el şi zicea: „Abia ai gustat chinul, şi te-ai lepădat de credinţa maniheică. Bine este cuvântat Hristos, Dumnezeul nostru, Care ne întăreşte pe noi în toate chinurile cele cumplite şi ne învredniceşte să fim nebiruiţi şi neclintiţi în dreapta noastră credinţă, ortodoxă".

Acestea auzindu-le judecătorul, s-a mâniat asupra sfântului şi a poruncit ca iarăşi să-l bată cu nuiele de trandafir ghimpoase. Şi atât de mult a fost bătut, încât se părea că a murit şi, ducându-l afară, l-au aşezat ca pe un mort. Iar unul din vrăjitori văzând trupul gol zăcând, din firea lui aplecat spre milă, l-a acoperit cu pânză curată; pe care lucru văzându-l unii din prietenii lui, i-au spus judecătorului; şi, prinzându-l pe acela, l-au bătut fără milă. Astfel i-au răsplătit lui cei nemilostivi pentru mila ce avusese. Iar pe Sfântul Aitala, simţindu-l că încă mai sufla, târându-l de picioare, l-au dus în temniţă.

După câtăva vreme, iarăşi au fost aduşi sfinţii din temniţă înaintea judecătorului, care le-a zis: „Miluiţi-vă, oameni! Gustaţi din

sângele jertfelor şi veţi fi slobozi de chinuri!" Iar ei, într-un glas, au zis: „Nu se cuvine omului să bea sânge; numai câinilor ce sunt mâncători de mortăciuni. Dar tu, de vreme ce, deşi eşti om cu firea, eşti câine cu năravul, lătrând asupra lui Dumnezeu, Cel ce te-a zidit pe tine, poţi bea sânge ca un câine şi te satură de el!" Judecătorul mâniindu-se, iarăşi a poruncit să-i bată. Însă cei ce-i stăteau înainte, umilindu-se, au zis: „Măcar din jertfele cele fierte gustaţi, în loc de sânge, ca să vă sloboziţi din chinuri". Sfinţii au răspuns: „Nu ni se cuvine nouă a spurca cu ceva credinţa noastră cea fără de prihană". După aceasta, judecătorul cu sfetnicii săi au rostit asupra lor răspunsul cel mai de pe urmă: să fie ucişi cu pietre de către creştini.

Sfântul Iosif a zis: „Voiesc a spune ceva în taină judecătorului". Şi îndată a alergat către dânsul judecătorul, crezând că are să se învoiască la păgânătatea lor. Deci slugile l-au ridicat de la pământ şi judecătorul s-a plecat către dânsul. Iar sfântul l-a scuipat în faţă, zicând: „O, fără de ruşine şi fără de omenie eşti; nu te ruşinezi a năvăli aşa cumplit asupra firii omeneşti şi a-ţi revărsa mânia asupra celor ce abia mai suflă?" Atunci judecătorul, ruşinat, s-a întors la locul său şi a trimis îndată mulţime de slugi prin casele creştinilor să-i aducă cu sila la divan, ca să-l ucidă cu pietre pe Sfântul Iosif. Apoi, ducându-l pe el puţin mai departe de divan, la loc mai larg, au săpat o groapă şi l-au pus într-însa, căci nu putea să stea. După aceea, i-au legat mâinile la spate şi i-au aşezat pe creştini de jur împrejur, cu sila punându-le pietre în mâini şi poruncindu-le să arunce cu ele asupra Sfântului şi să-l ucidă, ceea ce au şi făcut, chiar fără voie.

Tot atunci a fost adusă şi fericita Sinandulia şi, silită fiind să arunce cu pietre asupra Sfântului, ea a strigat: „Din veac nu s-a auzit aşa ceva, ca să silească cineva pe femeie să-şi ridice mâna asupra bărbaţilor celor sfinţi, precum faceţi voi, care în loc să vă luptaţi împotriva vrăjmaşilor, aţi pornit război împotriva noastră, iar patria care este în pace o umpleţi de sânge şi de ucideri". Dar păgânii au bătut o ţepuşă într-o trestie lungă şi i-au dat-o ca să împungă cu ea de departe pe sfânt. Însă ea a zis: „Mai bine mi-aş înfige mie această suliţă în inimă, decât să mă ating de sfântul şi nevinovatul lui trup".

Deci au aruncat împrejurul sfântului mulţime de pietre, încât numai capul i se vedea. Iar unul dintre păgâni, ridicând un pietroi, l-a înălţat deasupra sfântului şi l-a lovit cu el în cap, încât i l-a zdrobit; şi astfel bunul nevoitor şi-a dat duhul în mâinile Domnului.

Apoi a pus străji să păzească trupul Sfântului Mucenic ca pe o comoară, ca să nu fie furat de cei credincioşi. Iar în a patra zi a fost un

cutremur mare şi tunete şi fulgere; apoi, căzând foc din cer, i-a ars pe străjeri şi pietrele s-au risipit ca praful. După aceea, încetând cutremurul, tunetele şi fulgerele, a venit poporul la locul unde era trupul Sfântului împroşcat cu pietre şi a aflat pietrele risipite, iar trupul Sfântului nu l-au mai găsit, căci Domnul, cu judecăţile Sale, l-a dus în loc neştiut.

Iar Sfântul Aitala, diaconul, a fost dus într-un sat ce se numea Patrias, şi, de asemenea, a fost ucis cu pietre de creştini, care au fost siliţi să facă aceasta. Iar noaptea, călugării, care vieţuiau aproape, au luat în taină sfântul lui trup şi l-au îngropat cu cinste. Apoi în locul acela, unde a fost ucis Sfântul Aitala, cu puterea lui Dumnezeu a crescut un copac de mirsină, care tămăduia tot felul de boli. Şi a fost acolo copacul peste cinci ani, tămăduind neputinţele tuturor celor ce alergau la el; care lucru, văzându-l păgânii, s-au înveninat şi l-au tăiat din rădăcină. După aceea, mulţi ani, cei vrednici vedeau în locul acela o lumină cerească strălucind, şi îngeri cântând şi slăvind pe Dumnezeu, Care preamăreşte pe Sfinţii Săi. Cu ale căror rugăciuni să ne învrednicim şi noi întru cele înalte şi împreună cu îngerii să cântăm slavă lui Dumnezeu în veci. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, ÎNNOIREA BISERICII DIN LIDA, A SFÂNTULUI MARE MUCENIC GHEORGHE

Slăvitul Gheorghe, marele mărturisitor al lui Hristos, s-a născut pe vremea lui Diocleţian, din tată capadocian şi maică palestiniancă. Şi dobândind creştere minunată, având fire bună şi rădăcină cinstită şi sfântă – căci părinţii lui din vechi strămoşi erau cu ales neam şi cu bună credinţă –, s-a făcut prea viteaz şi strălucit în războaie. Pentru acest lucru a fost cinstit de Diocleţian ca tribun vestit, cu rangul de numerie, încă pe când era tânăr; după aceea, pentru bărbăţia lui cea covârşitoare, a fost înaintat comit, tăinuindu-se până atunci şi necunoscând nimeni că era creştin.

Împlinind douăzeci de ani, a rămas orfan de tată, care şi-a pierdut viaţa în luptele dreptei credinţe. Iar Sfântul, plecând cu maica sa din Capadocia, a trecut în Palestina, de unde era ea, şi unde avea multe lucruri de moştenit. Şi fiindcă s-a întâmplat a muri şi maica sa în acea vreme, i-a rămas multă avuţie, din care, luând avere cu sine destulă, s-a dus la Diocleţian, poftind să ia mai mare stăpânire decât cea dintâi.

Dar, văzându-i pe păgâni că au atâta ură asupra creştinilor, a hotărât mai întâi să-şi împartă averile sale pe care le avea cu sine la săraci, apoi să declare înaintea lui Diocleţian şi la tot sfatul şi divanul că este creştin, care lucru l-a şi făcut degrabă. Deci, împărţind la săraci averile ce avea şi dând libertate robilor săi şi făcând aşezământ şi rânduială pentru averile rămase în Palestina, în ziua a treia – când se ţinea sfatul stăpânitorilor de prin toată împărăţia romanilor ca să scoată din mijlocul lor pe creştini –, a venit singur în mijlocul divanului şi al sfatului unde se afla Diocleţian şi propovăduind pe Hristos ca Fiu al lui Dumnezeu, şi-a dat la iveală buna credinţă.

Pentru aceasta, fiind prins, a fost supus la tot felul de chinuri cumplite, căci a fost împuns cu suliţa în pântece, a fost pus pe o roată, bătut cu vine de bou de multe ori, aruncat într-o groapă plină cu var; dar fiind păzit nevătămat de toate, prin darul lui Dumnezeu, a atras către credinţa cea în Hristos pe împărăteasa Alexandra, femeia lui Diocleţian; şi, afară de dânsa, a încreştinat şi pe un oarecare Glicherie, şi pe altul cu numele Atanasie. Apoi a înviat pe un om din morţi şi mulţime de oameni a adus la credinţa în Hristos, făcând felurite minuni numai cu chemarea Domnului.

Deci, făcând el acestea, a fost închis în temniţă după porunca lui Diocleţian şi legat cu lanţuri de fier. Dar în acea noapte i s-a arătat în vedenie Hristos, binevestindu-i bunătăţile care-l aşteaptă pe dânsul. Şi, deşteptându-se, a mulţumit lui Dumnezeu şi l-a rugat pe păzitorul temniţei să dea voie slujitorului obişnuit să vină la dânsul. Şi, făcând păzitorul temniţei după voia lui, a intrat robul său care stătea afară, şi sfântul i-a arătat scrisorile cele aducătoare aminte ale sale, adică diata (testamentul) pe care o scrisese mai înainte. Robul, văzând pe stăpânul său în legături, închinându-se lui, zăcea jos la pământ plângând. Dar sfântul, ridicându-l, îl îndemna să fie cu inimă bună. După aceea, i-a spus lui vedenia şi i-a poruncit cu tot dinadinsul ca, după moartea sa, să-i ia trupul şi diata pe care o făcuse mai înainte de a fi prins şi să le ducă în casa patriei sale, care era în Palestina; să aibă frică de Dumnezeu şi să nu îndrăznească să nu facă vreuna din câte sunt scrise în diată. Deci, fiindcă el a făgăduit şi s-a învoit a face toate câte i-a poruncit, a luat binecuvântare şi iertare şi s-a dus de la sfântul.

A doua zi, Sfântul Gheorghe, fiind adus iarăşi la cercetare şi neplecându-se lui Apolon, ci mai vârtos zdrobind cu rugăciunea şi sfărâmând pe idolii care erau în capişte, i s-a tăiat capul. Dar robul său, luând prea cinstit trupul sfântului împreună cu diata lui, s-a dus în Palestina, unde, împreună cu alţi creştini, cu multă cinste şi evlavie au îngropat sfântul şi mucenicescul trup. Apoi a săvârşit, ca un rob recunoscător şi mulţumitor, toate câte îi poruncise sfântul.

După aceasta, n-a trecut multă vreme şi a strălucit dreapta credinţă. Căci luând domnia împăratul Constantin, de-a pururea pomenitul şi marele împărat întocmai cu apostolii, aceia care iubeau dreapta credinţă au dobândit libertate. Iar cei ce iubeau pe mucenicul, i-au zidit Sfântului o biserică mare şi prea frumoasă în Lida. Apoi, ridicând mult pătimitorul şi sfântul trup al mucenicului din locul cel neînsemnat în care zăcea şi aducându-l în acea cetate, au pus la iveală pe cel vrednic de multă lumină şi de mai multă arătare; şi, printr-însul a făcut înnoire bisericii aceleia, care era din nou zidită de dânşii, fiind atunci ziua a treia a lunii noiembrie; iar moaştele lui erau ca nişte izvoare de-a pururea curgătoare, cu daruri de minuni celor care se închină lui cu credinţă.

Astfel preamăreşte Dumnezeu pe cei ce-L preamăresc pe El. Deci, de atunci Biserica lui Dumnezeu a luat obiceiul ca în fiecare an, în aceeaşi zi, să prăznuiască aducerea moaştelor Sfântului Mucenic, întru slava şi lauda lui Hristos, adevăratul Dumnezeul nostru, şi a marelui mărturisitor Gheorghe. Amin.

POVESTIRE DESPRE MINUNEA SFÂNTULUI MARE MUCENIC GHEORGHE ŞI DESPRE SARACINUL CARE A AVUT O VEDENIE ÎN BISERICA SA

Amira al Siriei a trimis pe nepotul său în cetatea Diopoli, pe care saracinii o numesc Rempli, ca să cerceteze oarecare pricini ce avea acolo. În cetatea aceea este o biserică minunată a Sfântului Gheorghe, pe care văzând-o de departe saracinul acela, a poruncit slugilor să-i ducă lucrurile sale în catehumena bisericii, că acolo vrea să poposească. Apoi a poruncit să ducă şi cele douăsprezece cămile ale lui în biserică, să se odihnească. Preoţii bisericii îl rugau să nu facă acest lucru necuviincios şi neplăcut lui Dumnezeu. Iar el, înfricoşându-i, a poruncit să le ducă. Dar cum au intrat cămilele în biserică, o, minune! au căzut toate jos şi au murit. Văzând nepotul lui Amira semnul acesta, s-a mirat de puterea cea mare a Sfântului Gheorghe şi a poruncit să scoată cămilele afară din biserică.

A doua zi s-a dus preotul să slujească Sfânta Liturghie şi saracinul privea din catehumenă să vadă ce are să facă. Iar iubitorul de oameni, Dumnezeul nostru, i-a deschis ochii minţii lui şi i-a arătat înfricoşata minune ce urmează: În vremea când preotul săvârşea dumnezeieştile Taine, saracinul a văzut cum preotul a înjunghiat un

copil mic şi foarte frumos, apoi sângele lui l-a turnat într-un pahar sfinţit, iar trupul l-a tăiat şi l-a pus pe un discos sfinţit; şi, când s-a isprăvit chinonicul (cântarea de la sfârşitul Liturghiei), a văzut saracinul pe preot că a tăiat trupul pruncului bucăţele şi împărtăşea poporul cu cărnurile şi cu sângele pruncului şi se minuna foarte.

După ce a săvârşit preotul dumnezeiasca Liturghie, a luat prescurile cele mai bune şi le-a dus în dar saracinului, care l-a întrebat: „Ce sunt acestea?" Iar preotul a răspuns: „Acestea sunt din prescurile pe care le slujim noi în Biserica noastră". Atunci saracinul i-a zis cu mânie: „Dintru acestea ai slujit tu liturghie astăzi? Au nu te-am văzut eu că ai înjunghiat fără de milă un prunc mic şi prea frumos şi sângele lui l-ai turnat în pahar, iar trupul lui l-ai tăiat bucăţele şi l-ai pus pe discos şi le-ai împărţit poporului? Toate acestea pe care le-ai făcut tu, necuratule şi ucigaşule, au nu le-am văzut eu?" Acestea auzindu-le preotul, s-a cutremurat şi, căzând la picioarele saracinului, a zis: „Slăvit să fie Domnul nostru, Care te-a învrednicit pe tine, stăpânul meu, a vedea o înfricoşătoare minune ca aceasta. Din aceasta eu cred că tu eşti mare om înaintea lui Dumnezeu şi că El vrea să te aibă numărat printre cei mântuiţi".

Saracinul, rămânând uimit de cuvintele preotului, a zis: „Oare prescurile acestea sunt chipul celor ce am văzut eu?" Preotul a răspuns: „Aşa, domnul meu, aşa sunt şi aşa le credem; cum că pâinea şi vinul pe care le aducem la Liturghia noastră sunt Trupul şi Sângele Domnului nostru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu. Dar vederea aceasta până acum eu nu m-am învrednicit niciodată s-o am, căci sunt păcătos, ci văd înaintea mea numai pâine şi vin. Însă, de vreme ce Domnul Dumnezeul meu te-a învrednicit pe tine, stăpânul meu, să vezi o taină ca aceasta, cred că eşti mare om; căci Părinţii cei mari ai Bisericii noastre, ca oameni prea vrednici vedeau această minunată taină".

Saracinul, auzind acestea şi minunându-se foarte, s-a plecat jos şi s-a gândit mult timp. După aceea, ca şi cum s-ar fi deşteptat dintr-un somn şi-a venit în sine şi, poruncind slugilor lui să iasă afară, a zis preotului: „Precum văd şi precum deplin mă încredinţez, credinţa creştinilor este adevărată; şi, vai mie, că mi-am petrecut viaţa cu minciună şi deşertăciune în credinţa saracinilor cea cu adevărat păgână. Dar de vreme ce este voia lui Dumnezeu ca să mă mântuiesc, botează-mă, ca să slujesc măcar de acum înainte lui Dumnezeu cu conştiinţă curată!" Preotul i-a răspuns: „Nu îndrăznesc, domnul meu, să te botez, căci unchiul tău este împărat şi, aflând de aceasta, mă va ucide şi pe mine şi va strica şi bisericile noastre. Dar dacă voieşti, pleacă în taină de

aici şi du-te la patriarhul Ierusalimului, fără să te cunoască, şi el te va boteza".

Saracinul, auzind acestea, a găsit o haină de păr şi, îmbrăcându-se cu dânsa, într-o noapte a fugit pe ascuns şi s-a dus la Ierusalim la patriarh, fără să fie cunoscut; şi, căzând la picioarele lui, l-a rugat să-l boteze. Dacă s-a botezat, după a opta zi a zis către patriarh: „Cu darul lui Dumnezeu m-am făcut creştin; deci ce se cade să fac, ca să mă mântuiesc?" Patriarhul i-a răspuns: „Dacă voieşti să te mântuieşti, du-te la Muntele Sinai, unde se află monahi cucernici şi îmbunătăţiţi, fă-te monah şi păzeşte poruncile lui Dumnezeu".

Iar el s-a dus la Muntele Sinai şi, făcându-se monah, a petrecut acolo trei ani; şi deprinzându-se cu toate faptele monahiceşti de la călugării aceia, a ajuns în mari sporiri ale faptelor bune. După aceea, a rugat pe egumen să-i dea voie să se ducă la Rempli şi, luând binecuvântare, s-a dus acolo. Intrând în Biserica Sfântului Gheorghe, l-a întâmpinat preotul cel de Dumnezeu cinstitor, acela de care am spus mai înainte şi, arătându-i-se lui cine este, i-a zis: „Iată că, cu dumnezeiescul dar şi prin rugăciunile tale cele bine primite, m-am făcut creştin şi monah, însă am mare dorinţă să văd pe Domnul Iisus Hristos. Pentru aceea te rog cu căldură, să mă înveţi ce se cade să fac ca să-mi împlinesc dorinţa".

Atunci preotul, slăvind pe Dumnezeu, i-a zis: „Du-te la Amira, unchiul tău, şi înaintea lui şi a tuturor saracinilor, mărturiseşte pe Domnul nostru Iisus Hristos, cum că este Fiul lui Dumnezeu, Făcător a toată zidirea; cum că S-a făcut om şi a făcut preaslăvite minuni în lume şi S-a răstignit, S-a îngropat şi a treia zi a înviat şi cu slavă S-a înălţat la ceruri. Deci, făcând aceasta cu îndrăzneală, vei vedea pe Domnul".

Atunci de-a pururea pomenitul monahul acela, plecându-se dumnezeieştilor cuvinte ale cucernicului preot, a plecat îndată şi s-a dus la locul unde era unchiul său; iar noaptea, suindu-se în minaretul geamiei lor, a început a striga: „Alergaţi aici, o, saracini, că am să vă spun vouă cuvânt!" Aceia, auzind aceasta, au alergat cu făclii şi, aflând pe monahul acela, l-au întrebat ce are să le spună. Monahul le-a zis: „Ce-mi daţi să vă spun unde este nepotul lui Amira, care a fugit pe ascuns?" Aceia au răspuns: „Dacă ne vei spune aceasta, îţi vom da bani câţi vei voi".

Monahul a zis: „Duceţi-mă la Amira, ca să-i spun!" Atunci, numaidecât l-au dus la Amira cu bucurie, zicând: „Monahul acesta ştie unde este nepotul tău". Amira l-a întrebat de-l ştie cu adevărat. Monahul a răspuns: „Da, cu adevărat ştiu, căci eu însumi sunt; însă

acum sunt creştin şi cred în Tatăl, în Fiul şi în Sfântul Duh, într-o Dumnezeire, şi mărturisesc că Fiul lui Dumnezeu S-a întrupat din Pururea Fecioara Maria şi a făcut mari minuni în lume, apoi S-a răstignit şi S-a îngropat şi a treia zi a înviat şi S-a înălţat la Cer, apoi S-a aşezat la dreapta lui Dumnezeu-Tatăl şi va să vină iarăşi, să judece viii şi morţii".

Acestea auzindu-le Amira, unchiul său şi, spăimântându-se, a zis: „Ce ai pătimit, ticălosule, de ţi-ai lăsat casa, bogăţiile şi slava ta şi umbli aşa defăimat ca un cerşetor? Nu te întorci la credinţa ta, să mărturiseşti prooroc pe Mahomed şi să vii iarăşi în starea ta cea dintâi?" Iar monahul a răspuns: „Eu câte bunătăţi aveam atunci când eram saracin, erau toate de partea diavolului. Iar aceste haine de păr pe care le port acum sunt lauda mea, bogăţia mea şi arvună a slavei ce am să dobândesc pentru credinţa cea adevărată a Hristosului meu; iar pe Mahomed, care v-a amăgit, îl defaim şi credinţa în el o urăsc şi de la dânsa mă întorc şi o dau anatema".

Cu toate acestea, lui Amira fiindu-i milă de dânsul, a zis saracinilor care se aflau acolo: „El şi-a pierdut mintea şi nu ştie ce zice; scoateţi-l afară şi izgoniţi-l!" Iar aceia au zis: „Pe acela care a anatemizat pe proorocul nostru şi credinţa noastră şi care este vrednic de cumplită moarte îl slobozeşti? Apoi şi noi ne lepădăm credinţa noastră şi ne facem creştini!" Atunci Amira, temându-se de dânşii să nu facă vreo răscoală asupra lui, le-a dat libertate să facă cu dânsul orice vor voi. Iar ei, scrâşnind din dinţi, au răpit pe fericitul monah şi, scoţându-l afară din cetate, au aruncat cu pietre în el, dar el chema numele Domnului nostru Iisus Hristos. Şi aşa s-a săvârşit de-a pururea pomenitul, întru bună mărturisire; şi, mergând cu îndrăzneală către Domnul, pe Care L-a dorit, a luat cununa mărturisirii.

Pentru aceea, în fiecare noapte s-a arătat multă vreme o stea strălucitoare deasupra grămezii de pietre şi lumina toată partea aceea, care lucru văzându-l saracinii, se minunau. Trecând vreme multă, Amira a dat voie creştinilor care, scoţând sfintele moaşte ale mărturisitorului din grămada de pietre – o, minune! –, le-au aflat întregi şi nestricate, având multă bună mireasmă. Pe care moaşte cu evlavie sărutându-le, le-au îngropat cu laude şi cu cântări de psalmi, slăvind pe Domnul nostru Iisus Hristos, Căruia I se cuvine slava şi stăpânirea în veci. Amin.

LUNA NOIEMBRIE

ZIUA A PATRA

VIAŢA CUVIOSULUI PĂRINTELUI NOSTRU IOANICHIE CEL MARE

Preacuviosul Părinte Ioanichie s-a născut în părţile Bitiniei, în satul ce se numea Maricat; tatăl său se numea Miritrichie, iar maica sa, Anastasia. Şi începând a veni în vârstă, păştea vitele, după porunca părinţilor săi. Apoi, deşi nu era dat la învăţătura cărţii, mai mult decât toţi cei ce învăţau, a înţeles ce este viaţa, căci căuta poruncile Domnului. Drept aceea, fiind povăţuit de Duhul Sfânt, era foarte îmbunătăţit, blând, smerit, răbdător şi foarte ascultător. Iar către rugăciune avea o astfel de osârdie, încât de multe ori lăsând turma sa, toată ziua stătea la un loc deosebit şi se ruga cu sârguinţă către Dumnezeu. Iar când mergea la rugăciune, îşi însemna turma sa cu semnul crucii şi rămânea turma nerisipită, nici de fiare răpită, nici de tâlhari furată, până când fericitul copil, întorcându-se seara, o mâna la casa părinţilor. Cu astfel de lucru s-a îndeletnicit Sfântul până la vârsta matură.

În acea vreme, împărăţea peste greci Leon cel necredincios, fiul lui Constantin Copronim, care era amăgit cu eresul luptei contra sfintelor icoane. Acesta a trimis prin toată stăpânirea sa, ca să aleagă tineri plăcuţi, harnici şi viteji pentru oaste.

Ajungând trimişii în părţile Bitiniei şi fiind în satul unde vieţuia Ioanichie, dacă l-au văzut că este tânăr, frumos, cu vârsta desăvârşit, cu trupul voinic şi îndemânatic la oaste, l-au luat cu dânşii şi l-au înscris în rânduiala ostăşească. Dintr-acea vreme Ioanichie fiind ostaş, era înfricoşător vrăjmaşilor pentru bărbăţia lui şi iubit celor ce ostăşeau împreună cu dânsul, pentru blândeţea şi smerenia lui; dar mai iubit era lui Dumnezeu, căci păzea cu dinadinsul poruncile Lui cele sfinte.

Însă diavolul, pizmuind viaţa lui cea îmbunătăţită, l-a tras pe el în eresul luptei împotriva icoanelor, de care atunci toată Biserica lui

Dumnezeu era tulburată prin împăraţi eretici. Căci se aruncau de prin bisericile lui Dumnezeu sfintele icoane iar cei ce se închinau erau izgoniţi. Şi atât de mult a fost înşelat Ioanichie cu acel eres, încât nu voia nici să audă de sfintele icoane.

Iar Dumnezeu, Care voieşte ca toţi să se mântuiască, l-a mântuit şi pe el de acea înşelăciune în acest chip. A rânduit a fi trimis cu oştile spre Apus, de unde întorcându-se, trecea pe lângă muntele Olimpului; şi după purtarea de grijă a lui Dumnezeu, a trecut pe lângă un călugăr, care pustnicea în acel munte şi care era înainte văzător. Acela, auzind că Ioanichie trecea pe acolo cu oştile, şi prin Duhul lui Dumnezeu înştiinţându-se despre toate cele ce gândea dânsul, a ieşit din chilia sa şi, arătându-se lui, a zis: „O, fiule Ioanichie, dacă te numeşti creştin, pentru ce treci cu vederea icoana lui Hristos? Zadarnice sunt toate ostenelile faptelor tale celor bune, dacă nu ai credinţa cea dreaptă!"

Acestea auzindu-le, Ioanichie se minună, căci l-a chemat pe nume acela care nu-l ştia pe el şi a vădit credinţa lui, călugărul care niciodată nu-l văzuse. Deci a cunoscut că cel ce grăieşte către dânsul este plin de Duhul lui Dumnezeu şi, cu ochii mai înainte văzători, a ştiut tot despre dânsul. Pentru aceea a căzut la pământ, închinându-se şi cerând iertare, pentru că din neştiinţă a greşit; şi a făgăduit a se îndrepta şi a da cinstea şi închinăciunea ce se cuvin icoanei lui Hristos şi chipurilor tuturor sfinţilor.

Din acea vreme fericitul Ioanichie a început cu osârdie a cinsti sfintele icoane şi se căia că altădată, în neştiinţa sa, le trecuse cu vederea; şi părându-i rău de aceasta, se pedepsea cu post şi cu tot felul de chinuri ale trupului. Căci, petrecând lângă uşile împărăteşti, se culca pe pământ şi făcea rugăciune cu sârguinţă şi priveghere de toată noaptea şi niciodată nu mânca bucate până la săturare. Deşi adeseori stătea la masa de obşte cu ostaşii săi, însă atunci numai gusta din mâncare şi băutură, în acest fel de pocăinţă petrecând el şase ani.

În acea vreme s-au sculat bulgarii cu toată puterea lor şi au pornit război împotriva grecilor, robind Tracia. Deci a ieşit împotriva lor împăratul grecilor, cu toate oştile sale, între care era şi fericitul Ioanichie. Iar când s-au apropiat amândouă oştile şi făceau război, bulgarii erau aproape a birui pe greci. Atunci Ioanichie a arătat mare vitejie, ca odinioară David, care a biruit pe cel de alt neam; apoi, chiar în faţa împăratului a apărat pe tovarăşii săi de sabia potrivnicilor, nevoindu-se cu bărbăţie împotriva vrăjmaşilor săi şi tăindu-i ca pe nişte buruieni. Pe un oarecare boier din cei însemnaţi ai grecilor, care s-a luptat cu bulgarii şi a fost biruit de dânşii, căzând în mâinile lor, Ioanichie l-a izbăvit; căci, pornindu-se asupra lor, pe unii i-a tăiat cu sabia, iar pe alţii i-a izgonit şi pe cel robit l-a scăpat.

Odată, văzând el un bulgar înfricoşător ca Goliat, care păzea o cale strâmtă şi ucidea mulţi greci, s-a pornit asupra lui şi îndată i-a tăiat capul. Astfel era vitejia fericitului Ioanichie împotriva vrăjmaşilor celor văzuţi, lucru care mai înainte însemna lupta lui cea tare şi biruinţa care avea să o aibă contra vrăjmaşilor celor nevăzuţi.

Văzând împăratul vitejia lui, l-a întrebat despre patria lui, despre neam şi despre nume şi a poruncit să-l scrie în cartea vitejilor, ca după săvârşirea războiului să-l cinstească cu boierie mare şi cu multe daruri ca pe un ostaş viteaz. Sfârşindu-se războiul şi întorcându-se împăratul întru ale sale, Ioanichie a văzut muntele Olimpului, mai sus pomenit, care este în dreapta Bitiniei. Aducându-şi aminte de călugărul acela, care ieşise la dânsul din pustie, şi-l mustrase pentru eresul luptării împotriva sfintelor icoane, şi-a pus în gând să lase toate şi, sălăşluindu-se în acel munte, să urmeze în linişte vieţii călugăreşti şi să se închine lui Dumnezeu, lucru pe care degrabă l-a şi făcut. Căci, când a venit în cetatea împărătească şi avea să primească boierie cinstită şi daruri de la împărat pentru vitejia pe care o arătase în război, îndată le-a trecut cu vederea pe toate şi ca pe nişte gunoaie le-a socotit. Apoi, după douăzeci şi patru de ani ai ostăşirii sale împotriva trupului şi a sângelui, părăsind oştirea, a mers la cei ce petreceau viaţă călugărească, vrând a începe războiul împotriva duhurilor răutăţii celor de sub cer.

Întâi a venit în mănăstirea Avgarov şi, fiind primit de părinţii cei ce petreceau acolo, şi-a descoperit gândul său egumenului Grigorie, cum că voieşte a merge în pustie şi a vieţui singur în linişte. Iar egumenul, lăudând scopul, a zis: „Deşi cugeţi cele bune, iubitule, eu te sfătuiesc să nu alegi deocamdată viaţa cea pustnicească şi depărtată de petrecerea împreună cu oamenii, până ce nu te vei deprinde mai întâi cu rânduiala şi obiceiul călugăresc. Deci mai întâi sălăşluieşte-te între oarecare călugări cu fapte bune şi iscusiţi şi vei afla de la dânşii vremea şi rânduiala rugăciunilor; apoi învaţă smerita cugetare, ascultarea şi blândeţea şi după aceea te vei duce şi în pustie. Păzeşte-te, fiule, ca nu cumva, fiind neînvăţat şi începând viaţa aceasta, în loc să răneşti pe vrăjmaşul, să fii tu rănit de dânsul, şi în loc să-l biruieşti, să fii biruit!"

Un sfat folositor ca acesta ascultând Ioanichie, a părăsit scopul său până la o vreme şi s-a sălăşluit împreună cu bărbaţii insuflaţi de Dumnezeu ca să se obişnuiască cu viaţa lor cea plină de fapte bune. Deci în trei mănăstiri a luat aminte şi a învăţat rânduiala şi viaţa călugărească. Mai întâi s-a dus la mănăstirea lui Avgarov, apoi s-a dus într-o altă mănăstire, care se numea Utotelos şi, neştiind carte, a început acolo a învăţa. Dar, văzând că în mănăstirea aceea vin mulţi oameni mireni şi le tulbură liniştea, a ieşit de acolo şi s-a dus în a treia mănăstire, care se numea Antidiu.

Petrecând în ea doi ani, a învăţat treizeci de psalmi ai lui David şi mult s-a folosit de călugării cei ce petreceau acolo. Iar după doi ani a dorit iarăşi liniştea pustiei şi voia să se suie într-un munte care era aproape şi acolo, în singurătate sălăşluindu-se, să înceapă viaţa pustnicească. Dar şapte zile mai înainte le-a petrecut postind şi rugând pe Dumnezeu cu sârguinţă, ca să-i fie povăţuitor pe calea ce dorea. În a şaptea zi, acest nou Moise, a auzit un glas de sus, poruncindu-i să iasă la muntele acela. Şi a ieşit Ioanichie din mănăstirea Antidiului şi a mers departe, şi pe munte suindu-se, lua aminte într-o parte şi într-alta, unde să afle un loc de petrecere. Şi iată, a văzut doi monahi vieţuitori în pustie, ale căror haine erau de păr şi se hrăneau din verdeţurile ce creşteau în pustie. Către aceştia alergând fericitul, li s-a închinat. Iar ei, stând, au făcut rugăciune şi după aceasta au vorbit cu dânsul. Deci Ioanichie le-a mărturisit lor toate ale sale, le-a descoperit scopul său şi mult s-a folosit din sfintele lor cuvinte.

Apoi, pustnicii aceia, i-au proorocit lui că după cincizeci de ani de pustnicie, către sfârşitul vieţii lui, va veni asupra lui o ispită de la nişte oameni zavistnici; dar au zis sfinţii, că se va întoarce durerea la capul lor, iar tu nici un rău nu vei pătimi. Aceasta s-a şi împlinit şi despre care lucru vom spune mai pe urmă. Acestea proorocindu-le pustnicii lui Ioanichie, i-au dat o haină de păr, care pe limba acelei ţări se numea leviton. Această haină îi era lui Ioanichie ca o pavăză nebiruită împotriva tuturor săgeţilor vrăjmaşilor, precum singur mai pe urmă a mărturisit.

După vorba cea folositoare între ei, pustnicii s-au despărţit şi s-au dus în cea mai adâncă pustie, iar Ioanichie s-a dus la muntele ce se numea Trihalix şi acolo petrecea fără chilie, având numai cerul drept acoperământ. Înştiinţându-se despre dânsul Grigorie cel mai sus pomenit, egumenul mănăstirii Avgarovului, i-a zidit lui în muntele acela o chilie mică, în care putea fericitul să se adăpostească de vifor, de ploi şi de zăpadă; deci în acea chiliuţă petrecea Ioanichie închis. După aceasta au început mulţi dintre fraţi a veni la dânsul, vrând a-i vorbi şi a se folosi de la el. Pentru aceea, supărându-se pentru că i se tulbura liniştea, a lăsat muntele acela şi s-a dus, căutându-şi alt loc de linişte.

Mergând pe lângă satul ce se numea Elespont, a văzut aproape de dânsul un munte înalt şi foarte greu de umblat, fiind plin de pădure; şi săpându-şi în pământ o peşteră strâmtă şi adâncă, a început a vieţui acolo fără a ieşi din ea. Iar hrană avea de la un păstor, care păştea caprele în acel munte; acesta aducea sfântului câte puţină pâine şi apă şi aceasta numai o dată pe lună, iar el primea de la dânsul binecuvântare şi rugăciune. Acolo a petrecut Sfântul trei ani, ziua şi noaptea rugându-se şi slăvind pe Dumnezeu, apoi cântând psalmii lui David, adăuga la

fiecare stih cuvintele acestea: „Nădejdea mea este Tatăl, scăparea mea este Fiul şi acoperământul meu Sfântul Duh". Aceste cuvinte ca pe o dulceaţă purtându-le pe limba sa, se veselea; cuvinte care mai pe urmă mulţi deprinzându-le de la dânsul, totdeauna le aveau în gurile lor.

După trei ani de la nevoinţa lui în acea peşteră strâmtă, a ieşit odată la o biserică ce nu era departe de acolo. Şi, din întâmplare, au venit la acea biserică nişte ostaşi, care odinioară ostăşiseră cu Ioanichie şi avuseseră cu dânsul prietenie. Dintre aceştia unul, văzându-l pe Ioanichie, l-a recunoscut şi, îmbrăţişându-l, plângea de bucurie şi îi aducea aminte de viaţa lui de mai dinainte, de vitejia lui în războaie, de slava şi de cinstea pe care o avea de la împăratul. Apoi se minuna că a lăsat toate acelea şi a vrut să trăiască în sărăcie. Dar întorcându-se ostaşul acela către tovarăşii săi, vrând să le spună despre Ioanichie, acesta îndată a fugit de dânşii. Şi, vrând să se ascundă mai bine, s-a dus în munţii Conturiului, în care erau mulţime de fiare şi de balauri. Acolo sălăşluindu-se Sfântul şi fugind de slava omenească, a locuit cu fiarele şi cu balaurii, cântând ca David: *Iată m-am îndepărtat fugind, şi m-am sălăşluit în pustie. Aşteptat-am pe Dumnezeu, Cel ce mă mântuieşte de puţinătatea sufletului şi de vifor.*

Iar după multă vreme a voit a merge în Efes, la biserica Sfântului Ioan, Cuvântătorul de Dumnezeu, pentru închinare şi rugăciune. Deci, sculându-se, a plecat şi, trecând pe lângă un lăcaş de rugăciune la apusul soarelui, l-au întâmpinat un bărbat şi o femeie, mergând la acelaşi lăcaş ca să săvârşească pomenirea părinţilor lor. Aceştia, văzându-l pe cale, s-au înfricoşat, că avea trupul îmbrăcat cu haine rupte, desculţ şi pe tot trupul acoperit cu păr. Iar sfântul, văzându-i pe ei tremurând de frică, a zis cu blândeţe către dânşii: „Nu vă temeţi, fiilor, ci spuneţi-mi unde duce calea aceasta!" Iar ei au zis că duce către râul ce este înainte şi care atunci era foarte mare, încât nimeni nu era cu putinţă a trece râul acela fără luntre. Dar Sfântul mergând lângă râu, s-a odihnit puţin, apoi la miezul nopţii, sculându-se, a mers pe apă – o, picioare sfinte! o, călătorie minunată! Şi mergând pe deasupra apei ca pe uscat, a trecut de cealaltă parte cu picioarele uscate.

După ce a sosit în Efes şi s-a apropiat de biserica Sfântului Ioan Teologul, i s-au deschis de la sine uşile bisericii şi, intrând înăuntru, s-a rugat dindestul, închinându-se şi sărutând sfânta icoană a iubitului ucenic al lui Hristos. Apoi ieşind din biserică, îndată s-au închis uşile singure. Iar el iarăşi s-a întors la a sa petrecere în nevoinţă din munţii Conturiului.

Deci, i s-a întâmplat a merge pe lângă o mănăstire de femei, unde era o maică ce avea o fiică tânără, şi aceasta fiind cuprinsă de dorinţa lumească, voia să lase cinul său călugăresc şi pe maica sa, să

se ducă în lume şi să se mărite cu un bărbat. Iar maica sa o sfătuia cu plângere şi o ruga ca să sufere războiul trupesc pentru dragostea lui Hristos, să-şi omoare trupul său, să nu-şi lase călugăria şi să nu se dea spre batjocură şi pierzare diavolului. Dar nu putea să o înduplece pe dânsa, căci ardea de văpaia patimii şi voia să fugă din mănăstire.

Despre toate acestea înştiinţându-se Sfântul Ioanichie, i s-a făcut milă de fecioara aceea şi, chemând-o pe ea, a zis: „Pune, fiică, mâna ta pe grumajii mei!" Când a făcut aceasta fecioara, Sfântul s-a rugat cu lacrimi către Dumnezeu ca să se izbăvească fecioara de acea patimă şi de ispita diavolului, iar greutatea războiului ei să fie pe grumajii lui şi toate patimile ei cele trupeşti să fie asupra lui, ceea ce a şi fost. Căci a scăpat fecioara aceea de toate gândurile cele necurate şi de poftele cele trupeşti; apoi a petrecut în mănăstirea sa, vieţuind fără de patimi şi binepl㠍nd lui Dumnezeu.

Iar Sfântul Ioanichie s-a dus în calea sa, la muntele Conturiului; dar mergând pe cale a simţit în sine o dorinţă necurată şi s-au năpustit asupra lui ca un vifor cumplit gândurile cele lumeşti şi s-au ridicat într-însul valurile necuratelor patimi, încât fierbea sângele într-însul ca într-o căldare şi toată ispita ce fusese la fecioara aceea a căzut asupra fericitului Ioanichie. Însă el răbda ostenindu-şi trupul cu mari nevoinţe. Apoi, aflând undeva un balaur înfricoşător încuibat în crăpăturile pământului, a cugetat să se dea pe sine balaurului spre mâncare, voind mai bine a muri decât să se învoiască cu gândurile cele necurate şi să-şi prihănească trupul său cel curat. Deci s-a aruncat pe sine înaintea balaurului, ca să fie mâncat de el. Însă şarpele nici n-a voit a se atinge de dânsul ci, atunci când îl întărâta pe el Sfântul Ioanichie, îndată a murit. Din acel ceas au pierit de la dânsul toate gândurile necurate, s-a stins patima, a încetat pofta şi s-a întors pacea în trupul lui. Deci i s-a dat lui de la Dumnezeu stăpânire peste balaurii cei văzuţi şi peste cei nevăzuţi, ca să calce peste dânşii şi să sfărâme capetele lor.

Odinioară, stând el şi cântând psalmii lui David, a început a se clătina o stâncă ce era acolo. Uitându-se sfântul, a văzut ieşind, din mijlocul peretelui, un balaur înfricoşător. Sfântul punând peste dânsul toiagul ce-l avea în mână, îndată balaurul a murit.

Altădată, în vreme de iarnă, sfântul intrând într-o peşteră adâncă, a aflat într-însa un balaur ai cărui ochi străluceau ca focul şi sfântul nu ştia că este acolo balaurul; ci părându-i că ochiul lui este cu adevărat foc, a adunat lemne şi le-a pus pe ochii şarpelui vrând să se încălzească de frig; însă balaurul s-a sculat şi a lepădat lemnele de pe ochii lui. Atunci a cunoscut sfântul cum că este balaur, dar nu s-a temut ci, dându-se puţin într-o parte a peşterii, a petrecut împreună cu balaurul până ce a trecut iarna.

După doisprezece ani petrecuţi în pustia aceea, a venit către dânsul un glas de sus, poruncindu-i să meargă în mănăstirea care se numeşte Erist şi acolo să se îmbrace în rânduiala călugărească, căci încă nu era îmbrăcat în haine călugăreşti acest pustnic îmbunătăţit cu atâtea fapte bune. Deci, îndată a plecat la mănăstirea aceea, unde, ajungând pe vremea secerişului, a spus dorinţa sa egumenului mănăstirii, care se numea Ştefan. Acesta, a doua zi, făcând rugăciunile cele obişnuite, a îmbrăcat pe cuviosul Ioanichie în chipul călugăresc, deşi mai înainte de chipul acela era călugăr desăvârşit şi pe mulţi călugări îi întrecea cu faptele bune.

Cuviosul, fiind îmbrăcat în haine călugăreşti, a început mai mult a se nevoi, adăugând osteneli peste osteneli. Apoi s-a închis într-un loc ce se numea Critama; şi s-a ferecat cu un lanţ de fier lung de şase coţi şi a petrecut în acea închisoare trei ani în legături, fiind singur de voie legat şi mucenic al lui Hristos. Iar după trei ani a dorit să se ducă în Helidon, să-l vadă pe Gheorghe cel mare între pustnici. Deci dezlegându-se din legături s-a dus; şi când a ajuns la râul Goram, a dat iarăşi peste un balaur care tulbura râul şi oprea curgerea apei. Pe acel balaur l-a omorât cu rugăciunea şi cu semnul Crucii. Apoi, venind la marele Gheorghe, a petrecut lângă dânsul alţi trei ani şi a învăţat de la el toată Psaltirea; şi iarăşi s-a dus la păstorul locaşului Antidiului, împreună cu ucenicul său Pahomie.

Fiind în mănăstirea Avgarovului, s-a dus cu alţi călugări ca să vadă o mănăstire ce era zidită de curând, în muntele din apropiere. Şi când s-a apropiat de munte, a venit din pustie un ţap mare neobişnuit, pe care, văzându-l monahii care mergeau cu dânsul, cugetau între ei cum l-ar putea vâna, căci din pielea lui ar avea piei bune. Iar cuviosul, înţelegând cugetele lor, a poruncit unuia ce se chema Sava să meargă şi să aducă ţapul acela la dânsul. Iar Sava a zis: „Dar de se va porni ţapul pe fugă, cum îl voi ajunge?" Iar Sfântul a zis către dânsul: „Tu, frate, mergi numai şi fă ceea ce-ţi spun, căci el de bunăvoie va veni la tine şi-ţi va urma ţie". Dar întorcându-se către ceilalţi călugări, i-a întrebat pe ei de este bună pielea ţapului ca să facă din ea foale. Iar ei au zis: „Foarte bună este; aceasta cugetam şi noi mai înainte de a spune tu". Şi fiind adus ţapul, cuviosul îl netezea cu mâna sa, iar pe fraţi îi învăţa să le fie milă de sufletele dobitoacelor şi să-şi potolească poftele. Apoi iarăşi a slobozit ţapul la păşunea sa în pustie.

Cuviosul avea şi darul înainte vederii, căci a proorocit moartea împăratului Nichifor, care avea să fie degrabă, ceea ce s-a şi împlinit; căci, fiind rănit de bulgari, a murit în război. Asemenea a prevestit grabnicul sfârşit al lui Stavrichie, fiul lui Nichifor, care începuse a împărăţi după dânsul.

Pe când petrecea Sfântul în muntele Prusantiului, care este înalt ca şi muntele Olimpului, era acolo un călugăr, anume Gurie, cu viaţă făţarnică, ce căuta slava omenească, fiind de toţi slăvit ca un mare nevoitor. Acela, văzându-se departe de Sfântul Ioanichie, cel cu adevărat nevoitor şi săvârşitor de fapte bune, s-a pornit spre zavistie. Deci, vrând să-l piardă pe el de pe pământ, a gătit otravă de moarte şi, venind la dânsul cu vicleşug, ca Iuda, i-a dat otrava aceea în băutură. Iar cuviosul, fiind fără de răutate, socotea că Gurie îi arată dragoste prietenească, căci nu ştia zavistia şi vicleşugul lui.

Neştiind nimic, a băut otrava cea aducătoare de moarte şi îndată a căzut în boală cumplită şi se apropia de moarte. Dar Dumnezeu n-a lăsat pe plăcutul Său să se săvârşească fără vreme, de o moarte ca aceea, ci i-a trimis în ajutor pe Sfântul Mucenic Eustatie. Acesta, arătându-se lui în vedenie, l-a tămăduit de boală şi i-a dăruit sănătate ca mai înainte. Pentru aceasta, mulţumindu-i, Cuviosul Ioanichie a zidit acolo o biserică în numele Sfântului marelui mucenic Eustatie şi a făcut o mănăstire lângă dânsa. Într-o noapte a avut o vedenie, nu în somn, ci aievea, pe când stătea şi se ruga. Vedenia era aceasta: În partea muntelui dinspre răsărit, s-a arătat un izvor cu apă multă, iar împrejurul izvorului erau mulţime de oi care beau apa ce curgea din izvor; şi Sfântul se minuna de acea vedenie, căci ştia că nu era acolo izvor, nici oi n-au umblat cândva prin pustia aceea. Iar a doua zi a mers la locul acela, dar n-a aflat nimic, nici oi, nici izvor, ci numai locul frumos şi bineplăcut pentru vieţuire. Apoi s-a înştiinţat de la cei de demult cum că în acel loc a fost odinioară o biserică a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu. Cuviosul a tâlcuit vedenia sa, zicând: „Izvorul care avea multă apă, înseamnă darul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu ce va fi în acel loc; iar oile, sunt poporul care se împărtăşeşte din darul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu".

Deci a pus multă sârguinţă ca să se zidească biserica, iarăşi pe locul acela, în numele Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, pe care a săvârşit-o degrabă, căci a zidit o biserică frumoasă şi a aşezat mănăstire lângă ea. Apoi a adunat mulţime de fraţi, cu ajutorul lui Dumnezeu şi cu sporirea Binecuvântatei Fecioare Maria, Născătoarea de Dumnezeu. Iar când se zidea biserica, se ostenea şi Cuviosul Ioanichie, ducând pietre şi ajutând celor ce zideau. Odată, întinzându-şi mâna ca să ia o piatră de pe pământ, a ieşit o viperă de sub piatră şi l-a apucat de mână. Iar el, ca odinioară Pavel, scuturând vipera de pe mână, n-a păţit nimic.

În rugăciunile sale Cuviosul Ioanichie era cu sârguinţă, încât nu numai cu duhul, ci şi cu trupul se înălţa de la pământ. Altă dată cuviosul mergând singur la biserică să se roage, i-a urmat în taină ucenicul şi următorul vieţii lui celei sfinte, fericitul Eustatie şi ascunzându-se într-un

colţ al bisericii, lua aminte cu sârguinţă la rugăciunea lui. Apoi l-a văzut ridicându-şi mâinile şi înălţându-se de la pământ, stând în văzduh şi rugându-se, lucru pe care văzându-l Eustatie, s-a înspăimântat. Iar după rugăciune iarăşi a coborât pe pământ. Şi simţindu-l pe Eustatie că este acolo, s-a scârbit asupra lui şi a zis: „Scris este: *Nu va locui lângă Tine cel ce vicleneşte*. Iar tu ai îndrăznit a vedea cu vicleşug smerita mea rugăciune". Deci l-a certat pe el ca să nu spună nimănui despre aceea.

Multe minuni făcea acest bărbat sfânt. Pe demoni îi scotea din oameni cu cuvântul şi tămăduia tot felul de boli cu semnul Crucii şi cu rugăciunea şi de vătămările şerpilor pe mulţi a izbăvit. De aceea mulţime de popor alerga la dânsul: unii cerând tămăduiri de boli, alţii izbăvire de duhurile cele necurate, iar alţii numai binecuvântare şi rugăciune, lucru care tulbura liniştea lui. Pentru aceea, supărându-se, s-a dus în muntele Trihalicului şi a trăit acolo, petrecând fără acoperământ. Iar Eustatie din Mănăstirea Avgarovului, având dragoste cu osârdie către părintele său şi dorind să se vadă cu dânsul, s-a dus acolo şi, căutându-l cu sârguinţă, l-a aflat în acel munte.

Apoi, după rugăciunea obişnuită, Eustatie a întrebat pe fericitul Ioanichie despre Leon Armeanul, care pe atunci împărăţea: „Oare mult va tulbura Biserica lui Dumnezeu cu eresul luptării contra sfintelor icoane?" Iar Sfântul a prevestit grabnica lui pierzare, căci Mihail, care era poreclit Valvos sau Travlin, degrabă l-a ucis pe Leon Armeanul şi i-a luat împărăţia.

Fericitul bărbat Ioanichie se obişnuise a umbla cu toiag la bătrâneţe; şi umblând el prin unele locuri strâmte printre munţi, s-a întâmplat că i-a căzut toiagul din mână şi s-a pierdut şi nu era cu putinţă a-l afla, căci căzuse într-o prăpastie. Deci, mâhnindu-se Sfântul pentru pierderea toiagului, şi-a plecat genunchii făcând Domnului obişnuitele rugăciuni. Iar toiagul purtându-se prin văzduh a venit cu nevăzută mână şi s-a aşezat în mâinile sfântului.

Umblând fericitul pe munte, a aflat o peşteră pustie, în care se încuibaseră demonii. Sfântul, iubind peştera aceea, s-a sălăşluit într-însa. Iar diavolii, nerăbdând venirea lui, s-au sculat asupră-i şi multe feluri de supărări îi făceau, vrând să-l înfricoşeze şi să-l izgonească de acolo. Diavolii strigau asupra lui, scrâşneau din dinţi, îl batjocoreau, îl îngrozeau, alergau asupra lui, se năpusteau asupra feţei lui şi toată peştera părea că se clatină. Iar Sfântul, după cuvântul lui Pavel, stătea în ziua cea cumplită înarmându-se cu zaua dreptăţii şi cu pavăza credinţei şi întru nimic nu socotea toate năpădirile vrăjmaşilor. Demonii, precum odinioară n-au răbdat venirea lui Hristos, strigau: „Ai venit aici mai înainte de vreme să ne chinuieşti pe noi?" Şi neputând birui pe cel nebiruit, singuri fiind biruiţi, diavolii au fugit de la dânsul.

În acea vreme, o fiică a unui boier mare, care ţinea credinţa dreaptă, zăcea pe pat slăbănoagă şi bolea cumplit. Fiind adusă la Sfântul, el îndată a întâmpinat-o şi, făcându-i-se milă de ea pentru buna ei credinţă - căci, în mijlocul atâtor popoare luptătoare împotriva icoanelor, ea singură cinstea sfintele icoane -, a tămăduit-o de boală cu rugăciuni şi cu semnul sfintei Cruci, dându-i sănătate desăvârşită.

S-a întâmplat a fi acolo cel ce luase pe sora sfântului în însoţire; acela era întunecat cu eresul luptei contra icoanelor. Pe acesta îl învăţa Sfântul din destul ca să cunoască calea cea dreaptă a bunei credinţe şi să aibă sfintele icoane în cinstea ce li se cuvine. Dar după ce n-a sporit nimic cu cuvintele - căci acela era împietrit ca faraon -, fericitul, uitând rudenia sa cea de aproape după trup, s-a rugat lui Dumnezeu ca să orbească ochii cei trupeşti ai acelui luptător împotriva icoanelor, de vreme ce nu avea ochi sufleteşti. Şi a fost aşa, căci a orbit cumnatul său după soră şi a luat pedeapsă vrednică pentru credinţa sa cea rătăcită.

Acest mare părinte avea obiceiul de se pogora din munte întru întâmpinare, când auzea că vine cineva la dânsul. Aceasta o făcea ca cei ce vin să nu se ostenească pentru dânsul, pentru că suirea în acel munte era cu osteneală, iar nu cu înlesnire. Deci, odată, veneau la dânsul doi episcopi, al Calcedonului şi al Niceei, şi cu dânşii Petru şi Teodor Studitul, cu Iosif şi cu Clement. Pe aceştia, fericitul i-a întâmpinat, pogorându-se din munte şi închinându-li-se lor cu dragoste, iar după rugăciunea cea obişnuită, a vorbit cu ei cuvinte folositoare. Fericitul a zis către unul dintr-înşii, cu numele Iosif: „Nu te tulbura, frate Iosife, ci te pregăteşte pentru ieşire!" Aceste cuvinte ale lui nu le-au înţeles atunci cei ce le-au auzit. Dar, trecând optsprezece zile, Iosif s-a mutat din viaţă şi atunci şi-au adus aminte de cuvântul fericitului Ioanichie şi au cunoscut că el a văzut cu ochii mai înainte văzători moartea lui Iosif şi că despre ea i-a proorocit atunci, poruncindu-i să se pregătească de ieşire.

În al cincilea an al împărăţiei lui Mihail, împlinindu-se paisprezece ani de la sfârşitul împăratului Nichifor şi de când bulgarii, bătând pe greci, au robit pe mulţi dintre dânşii, din boierii cei mari şi slăviţi şi din ostaşi şi îi ţineau în legături şi în temniţă, atunci şi-a adus aminte cuviosul de cei robiţi şi s-a mâhnit pentru dânşii. Căci a auzit că sunt în mare strâmtoare şi nevoie şi că şed în temniţă rea şi întunecată, legaţi cu lanţuri şi că mai bine ar fi voit să moară decât să fie vii într-o asemenea nevoie. Deci, milostivindu-se spre dânşii, a lăsat pustia şi viaţa cea fără de gâlceavă şi s-a dus în pământul bulgarilor, vrând să dezlege pe cei legaţi şi să slobozească pe cei robiţi.

Venind la cetatea unde erau grecii ţinuţi în legături, s-a apropiat de temniţă nevăzut, căci străjerii cei ce străjuiau uşile temniţei nu-l puteau vedea pe el. Apoi a făcut semnul Crucii pe uşi şi îndată s-a deschis

temniţa în care intrând, pe toţi i-a dezlegat din legături cu semnul Crucii şi le-a poruncit să meargă după dânsul. Deci au ieşit toţi cei legaţi din temniţă, fiind straja acolo şi neştiind nimic de ceea ce se făcuse. Iar Sfântul, precum Hristos a scos din iad sufletele drepţilor, aşa şi el, slobozind pe greci din legături şi din temniţă, i-a îndreptat toată noaptea, ca alt Moise, în strălucire de lumină până la hotarele stăpânirii greceşti.

Mergând pe cale cu dânşii, îi învăţa să nu fie ca părinţii lor, neam îndărătnic şi amăgitor, ci să nădăjduiască spre Dumnezeu şi să nu uite facerile de bine şi minunile Lui. Iar când s-a despărţit de dânşii, au căzut toţi la picioarele lui, rugându-l să le spună numele său şi ziceau: „Spune-ne cine eşti tu, o, omule al lui Dumnezeu?" Cuviosul n-a ascuns numele său, dar a poruncit să dea lui Dumnezeu mulţumire; şi astfel s-a întors iarăşi întru a sa liniştită petrecere.

Odinioară, cuviosul a şezut într-o corabie şi a plutit spre biserica Sfântului Teofan, care era în Sigrian, ca să se închine. Întorcându-se de acolo, a stat la ostrovul Fas, unde, auzind vieţuitorii ostrovului aceluia, călugări şi mireni, despre venirea lui Ioanichie la dânşii, au alergat toţi la dânsul şi, căzându-i înainte, îl rugau pe fericitul să-i miluiască pe dânşii şi să izgonească şerpii din insula lor; căci se înmulţiseră atunci şerpii fără de număr în insula aceea şi foarte mult îi vătămau pe oameni şi dobitoace. Iar Sfântul, ascultându-i pe dânşii, ca nişte săgeţi a slobozit asupra şerpilor rugăciunile sale cele cu sârguinţă către Dumnezeu şi, îndată, adunându-se toţi şerpii din insula aceea, s-au aruncat în adâncul mării. De atunci nu mai erau şerpi în insula aceea.

Cuviosul s-a dus de acolo în alt loc liniştit şi mergea împreună cu dânsul şi Daniil, egumenul mănăstirii, care era în insula Fas. Acesta avea un frate călugăr, anume Eftimie, al cărui sfârşit ce avea să fie degrabă, Sfântul mai înainte i l-a spus, zicând: „Frate Eftimie, grăbeşte-te, că degrabă vei călători către călătoria cea de sus!" Acestea zicându-le lui Eftimie, a intrat într-o peşteră mică vrând să se odihnească şi a aflat acolo un diavol vieţuind, care era mai cumplit decât cel dintâi. Deci, Ioanichie cu Daniil s-au sălăşluit într-acea peşteră. Iar diavolul, nerăbdând venirea lor, li s-a arătat negru cu chipul şi înfricoşător, iuţindu-se şi năvălind asupra lor, ca să-i izgonească din peşteră. Însă ei, nădăjduind spre Domnul, petreceau fără temere. Dar ucigaşul de oameni, năpădind asupra lor, i-a legat picioarele lui Daniil, iar pe Ioanichie l-a rănit în coastă cu o durere aşa de grea, încât a rămas fără glas şapte zile. Apoi, singur vicleanul, a fugit din peşteră, neputând să petreacă la un loc cu plăcuţii lui Dumnezeu. După aceasta, Cuviosul Ioanichie iarăşi s-a întors în muntele Trihalicului vestind moartea unui monah, Isichie, care petrecea cu nebăgare de seamă şi a izgonit omizile de prin grădini cu rugăciunea şi cu semnul Sfintei Cruci.

Odată, a venit pentru rugăciune o stareţă împreună cu fiica sa; şi aceea era egumenă a Mănăstirii Cluviului. Iar el, luând toiagul ce era în mâna maicii, l-a dat în mâna fiicei sale şi, tulburându-se maica, a zis: „Părinte, mie mi se cuvine toiagul ca să-mi sprijine trupul meu neputincios de bătrâneţe". Dar el, nerăspunzând nimic, a arătat cu lucrul ceea ce era să fie; căci după puţină vreme stareţa aceea a murit şi a fost aleasă fiica sa egumenă, în locul ei. După aceasta, iarăşi s-a dus fericitul împreună cu ucenicul său Eustatie în alt munte, mai prăpăstios şi mai anevoie de suit, care se numea al Corbului, unde a petrecut câtăva vreme. S-a suit apoi în munţii mănăstirii Antidiului şi acolo, zidindu-şi o chilie strâmtă, vieţuia după voia lui Dumnezeu.

El a făcut multe minuni; pe bolnavi a tămăduit, limbile celor gângavi le-a îndreptat, pe cei iuţi şi mânioşi i-a schimbat în blândeţe, pe eretici i-a întors din rătăcire şi a prevăzut multora mai înainte sfârşitul, căci era plin de darul Sfântului Duh, care vieţuia el.

Acest cuvios astfel îşi petrecea viaţa, încât nu toţi oamenii puteau să-l vadă. Că mulţi, dorind să-l vadă, au venit la dânsul în chilie însă nu l-au văzut. Iar aceia ducându-se, smeritul părinte grăia către ucenicul său: „Frate Eustatie, cu rugăciunile tale am fost nevăzut de cei care au venit".

Odinioară, zidindu-se în muntele acela biserica Sfântului Ioan Botezătorul, a cărui formă de zidire a fost dată de Cuviosul Ioanichie, au venit nişte fraţi de departe, vrând să vadă faţa cea cu sfântă cuviinţă a cinstitului şi de Dumnezeu plăcutul bărbat. Aceştia, venind, şedeau lângă biserica ce se zidea, aşteptând acolo venirea cuviosului părinte, pe care doreau să-l vadă. Şi a venit Cuviosul Ioanichie vrând să vadă de se zideşte biserica după forma cea dată de dânsul. El a stat înaintea fraţilor care veniseră la dânsul, luând seama la zidire, dar aceia nu puteau să-l vadă.

După ce a stat destulă vreme în mijlocul lor, s-a dus la chilia sa, nearătându-se pe sine celor care veniseră şi aşteptau cu osârdie sosirea lui. Iar unul din călugării cei ce vieţuiau aproape de el, cu numele Ioan, înţelegând lucrul ce se făcuse, a zis către dânsul: „Părinte, nu se cădea ca fraţii care s-au ostenit pentru tine atâta cale, să se întoarcă mâhniţi, fără să te vadă. Cu adevărat jalnic lucru este acesta şi atinge inima". Iar Sfântul, lăudând osteneala şi osârdia fraţilor acelora, a început a se ruga pentru dânşii. Apoi, după rugăciune, întorcându-se către Ioan, a zis: „Frate, noi nu avem voia noastră, ci cele ce Dumnezeu voieşte pentru noi, acestea le şi face; dacă Dumnezeu ar fi binevoit să mă vadă fraţii care veniseră, apoi chiar de m-aş fi ascuns de dânşii, ei tot m-ar fi văzut; dar eu, multă vreme am stat înaintea ochilor lor neascuns, însă ei nu m-au văzut, căci aşa a voit Dumnezeu".

Altădată, venind nişte fraţi la cuviosul şi şezând înaintea chiliei lui, vorbind între ei, iată că li s-a arătat o ursoaică mare şi înfricoşătoare ieşind din lunca ce era acolo aproape şi venea spre dânşii. Ei, văzând-o, s-au temut foarte tare. Dar Sfântul a zis către ei: „Domnul nostru a dat robilor Săi putere să calce peste leu şi peste balaur, care sunt cele mai înfricoşătoare, iar voi vă temeţi de o ursoaică?" Deci a poruncit să-i arunce o bucată de pâine; iar ea, luând pâinea, s-a dus în pustie. Şi atât era de duhovnicesc acest cuvios părinte şi ochii săi sufleteşti îi erau atât de luminaţi, încât duhurile cele cereşti şi sufletele dreptilor putea să le vadă. Odată, stând el la rugăciune, a văzut sufletul Părintelui Petru purtat de îngeri cu slavă la cer, strălucind împrejur cu negrăită lumină; şi a spus aceasta ucenicilor săi, pentru folosul lor.

În acea vreme împărăţea peste greci Teofil, luptătorul contra sfintelor icoane. Acela a trimis doi bărbaţi cinstiţi la Cuviosul Ioanichie, ca să-l întrebe dacă se cade a cinsti chipul lui Hristos. Ajungând trimişii, Sfântul şi-a deschis gura sa, cea de Dumnezeu insuflată şi când a început a grăi din înţelepciunea cea dată lui de sus. Bărbaţii aceia s-au ruşinat, neputând a se împotrivi, nici a răspunde vreun cuvânt împotriva cuvintelor lui. Grăia printr-însul Dumnezeu, Care a zis ucenicilor Săi în Evanghelie: *Nu vă îngrijiţi mai înainte ce veţi grăi, că Eu vă voi da vouă gură şi înţelepciune*.

Apoi, arătând clar cum se cade a da cinstea cuvenită sfintelor icoane, i-a povăţuit pe ei la buna credinţă şi trimişii, lepădându-se de eresul luptei contra icoanelor, s-au închinat chipului lui Hristos.

Odată Eustatie, egumenul Mănăstirii Avgarovului, a întrebat pe Cuviosul Ioanichie: „Părinte, până când vor fi sfintele icoane călcate şi când se vor da înapoi Bisericii de către prigonitorii care răpesc turma lui Hristos ca fiarele cele sălbatice?" El a răspuns: „Aşteaptă puţin, frate, şi vei vedea puterea lui Dumnezeu, căci va lua ocârmuirea Bisericii un oarecare Metodie. Acela o va îndrepta cu dumnezeiescul Duh, va stârpi eresurile şi va întări Biserica cu dogme sfinte, va aduce linişte şi unire; iar pe cei ce se împotrivesc, îi va smeri dreapta Celui Preaînalt".

Această proorocie a Cuviosului Ioanichie degrabă s-a împlinit căci, trecând puţină vreme, a murit Teofil, împăratul luptător contra sfintelor icoane. După dânsul, a venit fiul său Mihail, cu maica sa, Teodora, iar Metodie a fost ales patriarh. Acesta a adus sfintele icoane în biserici, a întărit dreapta credinţă şi toată tulburarea a schimbat-o în linişte. Însă după puţină vreme, iarăşi a ridicat diavolul pe cei necredincioşi, care tulburau şi clătinau Biserica lui Hristos. Iar fericitul Metodie oştindu-se cu sabia cea duhovnicească a cuvântului lui Dumnezeu împotriva lor, avea ajutor pe Cuviosul Ioanichie. Căci acesta, uneori prin cuvânt, alteori prin scrisorile sale, apăra buna credinţă şi pe cei depărtaţi de Biserică îi întorcea.

De multe ori Patriarhul Metodie, slăbind în discuţia cu ereticii, cuviosul îl întărea şi-l sprijinea prin scrisorile sale. Odată, citindu-se scrisorile lui Ioanichie la sinod, ereticii au început a batjocori şi a huli pe fericitul. Înţelegând aceasta cuviosul, cu duhul lui Dumnezeu, a stat degrabă în mijlocul sinodului şi a început a grăi în auzul tuturor, astfel de cuvinte pentru Dumnezeu şi pentru cele dumnezeieşti, încât toţi se mirau de înţelepciunea şi cuvintele lui. Şi n-au fost în deşert cuvintele lui, căci precum a făcut odată Petru, propovăduind adunării din Ierusalim, aşa şi în această adunare făcând Ioanichie prin cântare de Dumnezeu, încât cei ce auzeau se mângâiau cu inima, şi cu dragoste primeau cuvântul lui şi se întorceau la buna credinţă. Astfel de sârguinţă avea cuviosul pentru pacea Bisericii şi pentru mântuirea sufletelor. Apoi degrabă, cu sârguinţa şi cu rugăciunile lui, s-a stârpit eresul şi s-a adus pacea Bisericii; iar diavolul care o tulbura a fugit cu ruşine, căci temându-se de Ioanichie şi de rugăciunile lui, se topea ca ceara de faţa focului.

Odată se făcea în mănăstirea cuviosului înnoirea bisericii pe care el o zidise şi, adunându-se soborul fraţilor, şi Sfântul nefiind cu dânşii, s-a arătat deodată o ceată de diavoli ieşind dintr-un deal şi toţi se temeau foarte, fiind nedumeriţi. Dar Sfântul Ioanichie, deşi nu era acolo cu dânşii, a văzut mai înainte cu duhul ceea ce se întâmplase. Făcând îndată rugăciune şi ridicându-şi mâinile, a slobozit cuvintele rugăciunii sale către Dumnezeu şi, ca nişte săgeţi asupra taberei celei diavoleşti, de departe lovindu-i, i-a pus pe fugă. Fraţii, văzându-i pe draci fugind, ca izgoniţi de moarte, au lepădat frica şi au săvârşit cu bucurie praznicul înnoirii bisericii.

În acea vreme se luptau ismailitenii (arabii) cu grecii şi, biruind ismailitenii, pe mulţi au robit, ţinându-i în legături. Un boier oarecare din cei slăviţi, având un tânăr, rudenie de-a sa, în robie la păgâni, a rugat pe Cuviosul Ioanichie să-l scoată din robie, precum a izbăvit odată pe grecii robiţi de bulgari. Cuviosul, fiind milos, s-a dus în pământul ismailitenesc şi, ajungând în temniţă, a eliberat nu numai pe tânărul acela, ci şi pe toţi cei care erau legaţi împreună cu dânsul, neştiind nimic straja despre aceasta; căci uşile singure de la sine se deschideau sfântului şi legăturile se dezlegau. Iar când erau pe cale, mergând pe pământul grecesc, au năvălit asupra lor o mulţime de câini cumpliţi, iar Sfântul i-a lovit pe ei cu orbirea şi au trecut printre ei fără vătămare.

În acel munte în care pustnicea cuviosul se afla, nu departe, un călugăr cu numele Epifanie, vestit în credinţă. Pe acela l-a ridicat diavolul spre zavistie şi s-a sculat cu vrajbă asupra fericitului Ioanichie, pizmuindu-l pentru slava cea bună cu care îl preamărea Dumnezeu, Care a zis: *Pe cei ce Mă preamăresc, îi voi preamări*. Deci, din zavistie,

Epifanie a cugetat să piardă pe Cuviosul Ioanichie cel nevinovat şi curat cu inima. Astfel a dat foc muntelui, ca prin foc să-l piardă pe Ioanichie împreună cu chilia sa, căci muntele acela era foarte stufos şi ardea precum cuptorul. Dar Dumnezeu, Cel ce a izbăvit de foc pe tineri în Babilon, Acela l-a păzit nears şi pe plăcutul Său, pe fericitul Ioanichie.

Văzând fericitul răutatea vrăjmaşului său, nu s-a mâniat asupra lui, nici s-a scârbit; ci, vrând cu bunătate să biruiască răutatea, şi cu blândeţea să risipească vrajba s-a dus cu smerenie la Epifanie, întrebându-l de pricina mâniei şi cerându-i iertare. Iar acela, din mânie, a lovit pe Sfântul în pântece cu toiagul, care avea în vârf un fier ascuţit, vrând să-l străpungă. Dar Domnul, Cel ce nu lasă toiagul păcătoşilor peste soarta dreptţilor, a păzit pe Sfântul Ioanichie nevătămat de acea lovire. Aceasta a fost ispita fericitului, pe care i-au proorocit-o cei doi pustnici mai sus pomeniţi, care îi spuseseră lui: „La sfârşitul vieţii tale va veni asupra ta o ispită din zavistie, dar durerea se va întoarce asupra capului vrăjmaşului, iar tu nici un rău nu vei pătimi".

Cuviosul Ioanichie, ajungând la adânci bătrâneţi şi slăbindu-i trupul de multe nevoinţe şi osteneli, s-a dus în Mănăstirea Antidiului şi acolo, făcând o chiliuţă mică, s-a închis într-însa. Dacă se întâmpla câteodată să iasă din chilie şi să umble prin mijlocul drumului, se făcea nevăzut de către cei ce voiau să-l vadă.

În al cincilea an al împărăţiei lui Mihail, cel dintre sfinţi Părintele Metodie patriarhul, văzând mai înainte apropiata mergere a lui Ioanichie către Domnul, a venit la dânsul cu clerul său, cerând rugăciunea şi binecuvântarea cea de pe urmă. Iar Cuviosul Ioanichie, vorbind destul cu Sfântul Metodie şi învăţând dreapta mărire a credinţei pe cei ce veniseră cu dânsul, a proorocit lui Metodie că şi acesta, după moartea lui, fără de zăbavă va trece din viaţa aceasta vremelnică la cea veşnică. După aceea făcând rugăciune şi sărutându-se unul cu altul cu sărutarea cea de pe urmă, s-au despărţit; patriarhul s-a întors la ale sale, iar cuviosul părinte a rămas în chilia sa, rugându-se şi pregătindu-se pentru sfârşitul său.

A treia zi după plecarea patriarhului, Cuviosul şi de Dumnezeu purtătorul, Părintele nostru Ioanichie a trecut către Domnul, în ziua a patra a lunii noiembrie, având nouăzeci şi patru de ani de la naştere. Iar în a opta lună după mutarea lui, sfinţitul patriarh Metodie s-a mutat către Domnul, în a paisprezecea zi a lunii iunie; şi s-a împlinit proorocia Cuviosului Ioanichie, care a spus patriarhului că fără de zăbavă şi el va trece după dânsul din viaţa aceasta vremelnică la cea veşnică.

Pe când murea Cuviosul Părintele nostru Ioanichie, părinţii cei ce vieţuiau în muntele Olimpului au văzut un stâlp de foc înălţându-se spre cer, căruia îi mergeau înainte îngerii, deschizându-i uşile raiului

şi ridicându-l spre fericirea cea de acolo. Din aceasta s-a cunoscut cum că Cuviosul Ioanichie, săvârşindu-şi alergarea nevoinţei sale, trecea la odihna cerească. Dar nu numai în viaţă, ci şi după mutarea sa, cuviosul a făcut multe minuni. Căci mulţi neputincioşi, atingându-se de sfintele lui moaşte, au dobândit sănătate; mulţi s-au izbăvit de duhurile cele viclene, slăbănogii de pe paturi s-au sculat şi cei ce erau ţinuţi de orice fel de neputinţă, dacă s-ar fi atins numai de racla lui, îndată se făceau sănătoşi.

Aşa a preamărit Dumnezeu pe plăcutul său cu multe minuni şi în viaţă şi după moarte, cu ale cărui sfinte rugăciuni Domnul să ne arate şi nouă mila Sa şi să ne tămăduiască de bolile noastre cele sufleteşti şi trupeşti, pentru slava sfântului Său nume. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, PĂTIMIREA SFINŢILOR MUCENICI NICANDRU, EPISCOPUL MIRELOR ŞI A LUI ERMEU PREOTUL

Aceşti sfinţi au fost luminaţi cu credinţa şi puşi la lucrarea cea sfinţită de către Sfântul Apostol Tit. Deci, întorcând pe mulţi elini de la rătăcire şi aducându-i la Hristos, au fost prinşi de păgâni şi aduşi înaintea lui Livanie comitul, spre întrebare, silindu-i să se lepede de Hristos. Iar dacă a văzut că nu poate, a poruncit să-i lege de nişte cai iuţi şi, fugărind caii, să-i târască pe robii lui Hristos.

Deci, fiind târâţi îndelungă vreme, s-a înroşit pământul cu sângele lor, căci li se răniseră trupurile, lovindu-se pe pământ de pietre şi de lemne; şi erau gata să moară, dacă Domnul nu i-ar fi întărit pe ei în nişte chinuri ca acestea. După aceasta, fiind abia vii, i-au aruncat în temniţă şi-i chinuiau acolo cu foamea şi cu setea. Iar Domnul îi hrănea cu pâine cerească şi le tămăduia rănile. Apoi, după câtăva vreme, iarăşi au fost scoşi la întrebare şi, nesupunându-se poruncii chinuitorului, au fost spânzuraţi pe lemn, strujiţi cu unghii de fier şi arşi cu făclii. După aceea fiind aruncaţi într-un cuptor cu foc, au rămas nevătămaţi, căci îngerul Domnului, venind la dânşii, a răcorit cuptorul şi pe dânşii i-a păzit de foc.

Auzind aceasta, ighemonul a poruncit să li se înfigă cuie de fier în cap, în inimă şi în pântece; şi făcându-li-se aceasta, le-a săpat o groapă. Şi, încă răsuflând, i-au târât acolo, apoi i-au acoperit cu ţărână. Deci cu aspră şi silnică moarte săvârşindu-se, acum vieţuiesc în dulce şi veselitoare viaţă împreună cu Domnul, a Cărui slavă este în veci. Amin.

LUNA NOIEMBRIE
ZIUA A CINCEA

PĂTIMIREA SFINŢILOR MUCENICI GALACTION ŞI EPISTIMIA[1]

În cetatea Emesiei, din Fenicia, era un om de neam bun, slăvit şi bogat, cu numele Clitofon, care avea femeie pe Levchipia, fiică a lui Memnont ighemonul, şi care era stearpă. De aceea era foarte mâhnită de vreme ce bărbatul său o ocăra, iar uneori răbda de la dânsul ocări şi bătăi, pentru că nu avea copii. Amândoi erau necredincioşi, ţinându-se de credinţa cea elinească, fiind foarte sârguitori către templul Artemidei.

În acea vreme stăpânea cetatea un oarecare Secund, de neam sirian, care era nemilostiv şi foarte cumplit cu cei care credeau în Domnul nostru Iisus Hristos, pentru care, aflând multe feluri de unelte de moarte, le-a pus în mijlocul cetăţii spre înfricoşarea creştinilor. De aceea mulţi din cei credincioşi, temându-se de chinurile cele crude, se ascundeau; iar alţii, cu îndrăzneală mărturisind pe Hristos, singuri se predau în mâinile chinuitorilor şi mureau pentru numele Domnului.

Acolo era un călugăr cu numele Onufrie. Acela, ca să nu fie cunoscut cum că este creştin, şi-a acoperit chipul călugăresc cu nişte haine zdrenţăroase şi, umblând din loc în loc şi din casă în casă, ca un sărac, cerea câte o bucăţică de pâine. Iar pe unde putea, învăţa sfânta credinţă şi întorcea sufletele omeneşti către Dumnezeu.

Aşa umblând, a venit şi la casa lui Clitofon şi, stând la poartă, a început a cere pâine. Iar Levchipia, femeia lui Clitofon, văzându-l îmbrăcat în haine zdrenţăroase şi cerând pâine, a trimis o slujnică să

[1] Scrisă de Eutolmie monahul.

închidă poarta înaintea lui, fiindcă atunci era mânioasă, căci o bătuse bărbatul în acea zi pentru nerodirea sa. Iar călugărul a mai aşteptat puţin, după cum este obiceiul săracilor; şi stând la poartă cerea. Apoi, după puţin timp milostivindu-se, Levchipia a poruncit să vină bătrânul acela în ogradă şi l-a dus în casă dându-i cele de trebuinţă.

Bătrânul, luând milostenie, a văzut pe Levchipia suspinând din inimă şi i-a zis: „Ce întristare ai, doamna mea, de oftezi aşa, din toată inima?" Iar ea a zis către dânsul: „Sunt fără de fii, bătrânule; pentru aceea sunt necăjită şi prigonită de bărbatul meu. Mult aur am dat la doctori şi vrăjitori, ca să-mi ajute şi să-mi dezlege nerodirea mea, dar nu am avut nici un folos de la dânşii, ci în mai mare mâhnire sunt". Iar bătrânul a întrebat-o: „Cărui Dumnezeu slujeşti?" Iar ea i-a răspuns: „Slujesc zeiţei celei mari, Artemida". Bătrânul a zis: „Pentru aceea eşti stearpă, pentru că nu nădăjduieşti spre Dumnezeu, Care poate să dea rod pântecelui tău".

Apoi ea l-a întrebat: „Spre care Dumnezeu voi nădăjdui ca să-mi dea acel dar şi să pot fi maică de fii?" Iar bătrânul i-a răspuns: „Nădăjduieşte spre adevăratul Dumnezeu, Iisus Hristos, şi crede în El şi în Părintele Lui, Cel fără de început şi în Sfântul Cel de o fiinţă şi de viaţă făcătorul Duh". Dar ea a zis: „Despre acel Dumnezeu îmi spui, pe care Îl cinstesc galileenii?" El a zis: „Despre Acela îţi vorbesc, căci El a făcut cerul, a întemeiat pământul, a zidit pe om şi toată suflarea". Levchipia a zis: „Mă tem, omule, de boierul Secund, ca nu cumva să fie înştiinţat şi să mă omoare, precum a ucis şi pe mulţi alţii; căci pe toţi cei ce cred într-acel Dumnezeu, de care îmi povesteşti tu, îi omoară cu nemilostivire". Iar bătrânul a zis: „Dacă te temi de stăpânitor, apoi, în taină crezând, poţi să slujeşti Sfintei Treimi. Şi eu, temându-mă de îngrozirile chinuitorului, în taină slujesc Dumnezeului meu şi nădăjduiesc că mă voi mântui cu darul Lui. Că iată, precum mă vezi, sunt creştin, monah şi preot. Dar mi-am schimbat portul ca să nu fiu cunoscut. Deci, sunt socotit de toţi ca unul dintre mirenii cei săraci, dar de fapt sunt monah şi rob al lui Hristos; aşa şi tu poţi să-i slujeşti lui Hristos în taină, şi nu te vei păgubi de mântuirea ta". Ea a zis: „Părinte, dacă voi primi eu credinţa aceasta, iar bărbatul meu va petrece în necredinţă, apoi nu va fi credinţa mea deşartă şi fără de nădejde pentru bărbatul meu cel necredincios?" Răspuns-a bătrânul: „Primeşte numai tu pecetea lui Hristos, Care este Sfântul Botez, şi crede fără îndoială în Dumnezeul cel adevărat şi, dacă vei petrece bine în credinţă, apoi te vei mântui şi tu, şi bărbatul tău. Căci zic scripturile noastre că se sfinţeşte bărbatul cel necredincios prin femeia credincioasă".

Cu aceste cuvinte întărind sfântul bătrân pe femeie, ea a zis către dânsul: „Părinte, poţi să-mi dai Sfântul Botez?" Iar el a răspuns: „Numai apă să fie, căci chiar acum este vremea!" Iar ea, poruncind slugilor sale să nu spună nimănui, le-a zis să umple o cadă cu apă, şi aşa fericitul Onufrie a botezat pe Levchipia în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, şi a învăţat-o tainele creştinătăţii şi toate poruncile. Iar când a vrut să plece bătrânul, l-a rugat cea nou botezată să n-o uite, ci adeseori să o cerceteze şi să o înveţe buna credinţă şi rugăciunea.

Ducându-se bătrânul de la dânsa, ea s-a prefăcut a fi bolnavă, pentru ca să nu se atingă de dânsa bărbatul ei opt zile. Şi cu astfel de socoteală a păzit curat darul Preasfântului Duh cel luat prin Sfântul Botez. Iar după împlinirea celor opt zile, a văzut în vedenie pe Domnul nostru Iisus Hristos pironit pe Cruce şi i se păru cum că ea cade la picioarele Lui şi că aude din preacurata Lui gură nişte cuvinte mângâietoare, făgăduindu-i că îi va dezlega nerodirea şi-i va da un fiu care va fi următor patimilor Lui, şi părtaş împărăţiei Lui.

După vedenia aceea, Levchipia s-a umplut de mare mângâiere duhovnicească şi de dragoste către Dumnezeu; iar de atunci nu s-a mai dus de la dânsa pomenirea patimilor Domnului, ci totdeauna cu mintea sa, lua aminte spre Hristos Cel răstignit şi i se părea că-L vede stând înaintea ei. Apoi degrabă a zămislit în pântece, de care lucru fiind înştiinţat bărbatul ei, s-a bucurat foarte şi a zis către dânsa: „Acum cunosc că bine ai plăcut zeilor, căci ţi-a dat rod pântecelui. Deci să mergem şi să le ducem lor jertfă!" Iar ea, oftând, a zis bărbatului său: „Nu acei zei, către care tu mă chemi, mi-au dat darul acesta, ci alt Dumnezeu, Care mi s-a arătat în vis mai înainte de zămislire şi pe Care L-am văzut, având palmele Sale pironite pe Cruce; Acela mi-a făcut mie acest dar. Şi dacă voieşti, domnul meu, apoi Aceluia să-i aducem jertfă de laudă!" El i-a zis: „Acel Dumnezeu pe Care tu L-ai văzut este Dumnezeul galileenilor, despre Care am auzit de la mulţi că a fost răstignit pe lemn şi face minuni mari". Deci, a zis către dânsul femeia: „Pentru ce să nu credem Aceluia, dacă El este tare, puternic şi milostiv către noi? Căci a împlinit dorinţa inimii noastre şi a dezlegat nerodirea mea". Bărbatul a răspuns: „Au n-ai auzit de mânia voievodului care, fără de milă, chinuieşte şi omoară pe cei ce cred în Cel răstignit?" Iar femeia a zis: „Dar noi în taină vom crede într-Însul şi vom sluji Lui, dacă nu va fi cu putinţă pe faţă; şi aşa vom îndrepta bine viaţa noastră".

Soţul Levchipiei a zis: „Este cineva să ne înveţe pe noi credinţa aceea şi să ne povăţuiască în ce chip să slujim acelui Dumnezeu bun,

Care ţi S-a arătat în vis şi de la Care ai primit darul de zămislire?" Ea, văzând pe bărbatul său plecându-se spre buna credinţă, i-a spus toate cele ce i s-au întâmplat şi cum că este creştină şi că credinţa a învăţat-o în taină de la un călugăr. Iar bărbatul, auzind acestea, s-a bucurat atât de mult, încât dorea şi el Botezul. Iar când a venit fericitul Onufrie în casa lor, ca să cerceteze pe cea nou botezată, ea i l-a arătat pe bărbatul său. Astfel, şi Clitofon a fost botezat de acel sfânt bătrân. Şi vieţuiau aceşti de curând luminaţi în toată buna credinţă şi curăţenie, slujind Domnului în ascuns.

Când a venit vremea, femeia a născut un băiat şi, chemând pe bătrânul cel mai sus pomenit, părintele şi învăţătorul său duhovnicesc, a botezat pruncul punându-i numele Galaction. Iar sfântul bătrân a proorocit pentru dânsul, zicând: „Acest prunc va urî viaţa aceasta pământească şi o va dori pe cea cerească". Făcându-se pruncul mare, părinţii l-au dat la învăţătura cărţii şi, cu ajutorul lui Dumnezeu, a învăţat degrabă facerea de stihuri, s-a deprins cu frumoasa vorbire ritoricească, a cunoscut înţelepciunea cea filosofică şi a învăţat bine astronomia.

Când avea douăzeci şi patru de ani, iar fericita maica lui murind, tatăl său a voit să-l căsătorească. Şi aflând o fecioară foarte frumoasă, cu numele Epistimia, a logodit-o cu Galaction, fiul său. Dar fiind amânată nunta o vreme, fericitul Galaction se ducea adeseori pentru cercetarea logodnicei sale, însă nu-i da ei obişnuita închinăciune, de vreme ce nu era botezată. Pentru aceasta s-a mâhnit Epistimia.

Tatăl ei, văzând-o astfel şi înţelegând pricina, a zis către Galaction: „Pentru ce, tinere, nu dai obişnuita închinăciune fiicei noastre şi logodnicei tale? Sau, dacă nu o iubeşti, pentru ce te-ai logodit cu dânsa?" Iar Galaction, neräspunzându-i, s-a dus la ea şi i-a zis: „Fecioară Epistimia, oare ştii pentru ce nu-ţi dau închinăciune?" Iar ea a zis: „Nu ştiu, domnul meu, şi mă mâhnesc foarte mult de aceasta". Iar Galaction a zis: „De vreme ce nu eşti creştină, ci ai credinţă necurată, de aceea nu voiesc a mă împărtăşi cu tine, ca să nu mâhnesc Duhul lui Dumnezeu. Însă, de voieşti să ai dragostea mea, leapădă-te de idoli şi crede adevăratului Dumnezeu, în Care eu cred şi primeşte Sfântul Botez. Numai atunci îţi voi da sărutare şi te voi iubi ca pe mine însumi. Apoi te voi numi soţia mea şi în nedespărţită dragoste vom petrece până la sfârşit".

Epistimia a zis: „Ce-mi vei porunci, domnul meu, aceea voi face; cred Dumnezeului tău, şi voiesc să mă botez". Iar el a zis: „Bine, fecioară înţeleaptă, de acum cu adevărat încep a te iubi. Dar

de vreme ce nu este cine să te boteze – căci, din cauza cumplitei prigoniri a creştinilor, unii preoţi şi clerici au fost omorâţi, iar alţii au fugit prin pustie –, pentru aceea este nevoie ca eu singur să te botez. Deci, ia îmbrăcăminte albă şi ieşi către râul Chifos prefăcându-te că vrei să mergi să te speli, apoi voi ieşi şi eu din casa mea, ca şi când aş vrea să mă duc la câmp, şi aflându-te acolo, te voi boteza".

Deci, a făcut aşa. A ieşit Epistimia spre râu şi s-a dus şi Galaction acolo, apoi a botezat pe logodnica sa în râul Chifos, în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh. După aceea, învăţând-o a se ruga lui Dumnezeu, s-au despărţit, neştiind nimeni taina aceasta. Într-acea vreme fericitul Galaction a mai întors către sfânta credinţă şi pe unul din robii socrului său şi l-a botezat şi pe el, precum şi pe logodnica sa; iar numele robului aceluia era Eutolmie, care mai pe urmă s-a făcut monah şi a scris viaţa acestuia.

Epistimia, după botez, şedea în casa sa, îndeletnicindu-se cu gândirea la Dumnezeu şi cu rugăciuni pe care le făcea în ascuns, tăinuindu-şi credinţa înaintea tatălui său. După opt zile, venind la dânsa Galaction, i-a zis: „Voiesc a-ţi spune un lucru minunat, domnul meu. De când am luat Sfântul Botez, văd în vis nişte palate foarte frumoase în care cântă trei cete; o ceată de monahi, alta de fecioare frumoase şi o a treia de oameni cu bună cuviinţă, având aripi de foc. Din pricina acelei minunate vedenii şi acelei dulci cântări, se veseleşte mult inima mea".

Galaction, explicând vedenia, a început a-i spune aşa: „Monahii sunt oamenii care şi-au lăsat bogăţiile lor, femeile şi prietenii şi au urmat lui Hristos în sărăcie, în curăţie şi în răbdare, umblând pe calea cea strâmtă şi grea; fecioarele cele frumoase sunt acelea care şi-au lăsat logodnicii şi pe părinţii lor, cum şi toată dulceaţa lumii acesteia, înfrumuseţarea hainelor, averile şi toată deşertăciunea, şi au urmat lui Hristos. Iar bărbaţii cei cu aripi sunt îngerii lui Dumnezeu cu care bucurându-se împreună, dănţuiesc în ceruri şi slăvesc cu cântări pe Dumnezeu".

Atunci Epistimia a zis: „O, de ne-ar da şi nouă Dumnezeu a dănţui cu acele cete!" Iar Galaction a zis: „Dacă vom păzi fecioria noastră fără prihană şi dacă ne vom lepăda de lume, precum şi aceia, atunci ne va învrednici şi pe noi Bunul Dumnezeu de partea celor ce I-au plăcut Lui". Epistimia a zis: „Dacă voieşti, stăpânul meu, eu sunt gata a-mi păzi fecioria, dar nu voiesc a mă despărţi de tine; căci, dacă ne vom despărţi, atunci cum vom putea să ne bucurăm unul cu altul totdeauna?" Iar Galaction i-a zis: „Dă-mi cuvântul în ceasul

acesta că îţi vei păzi fecioria şi vei merge cu mine la viaţa monahicească, şi eu nu mă voi despărţi de tine nici în veacul acesta, nici în cel ce va să fie". Iar ea a făgăduit, zicând: „Precum cred în Domnul nostru Iisus Hristos, aşa îţi făgăduiesc a face toate cele poruncite de tine şi a-ţi urma, oriunde vei merge".

Atunci Galaction a zis: „Să mulţumim Dumnezeului nostru că a căutat asupra noastră cu milostivire şi a plecat urechea Sa către noi. El să întărească şi să păzească învoiala noastră până la sfârşit!" Apoi a zis către Sfânta Epistimia: „Iată, eu mă duc în casa mea şi mă voi găti de cale, asemenea fă şi tu; apoi împarte săracilor cele ce ai şi voi împărţi şi eu toate cele ce am. Iar a treia zi vom ieşi împreună din casele noastre şi vom merge unde ne va povăţui Dumnezeu; şi ia împreună cu tine şi pe robul Eutolmie, căci este om bun şi va fi monah". Astfel, sfătuindu-se Galaction cu Epistimia, s-au despărţit şi au împărţit săracilor, în taină, toate cele ce aveau, pregătindu-se de cale; apoi au ieşit din casele lor noaptea şi au mers împreună, luând cu ei şi pe robul Eutolmie.

Mergând ei zece zile, au ajuns la muntele ce se numea Puplion, în care era o mănăstire ce avea zece călugări. Mai departe, era altă mănăstire mică, de fecioare, având patru pustnice îmbătrânite, între care mai bătrână era o diaconiţă cinstită şi cu viaţă sfântă. Intrând Galaction cu Epistimia şi cu Eutolmie în mănăstirea de bărbaţi şi plecându-se egumenului, i-au spus gândul lor, cum că voiesc să fie călugări. Iar egumenul, văzând într-înşii chemarea lui Dumnezeu, i-a primit şi i-a tuns în sfântul chip călugăresc. Deci, pe fecioara Epistimia a trimis-o la mănăstirea de fecioare, la cele patru pustnice sfinte, iar pe Galaction cu Eutolmie i-a lăsat în mănăstirea sa şi le-a poruncit să facă toate ascultările mănăstirii, după obiceiul călugăresc.

Acolo petrecea Cuviosul Galaction, supunându-se egumenului şi fraţilor, slujind lui Dumnezeu cu toată osârdia. Iar nevoinţele şi ostenelile lui cine le poate spune, că niciodată n-a fost văzut stând, ci ori lucra ceva pentru trebuinţa mănăstirii, ori se ruga. Iar postul lui era fără măsură, că uneori toată săptămâna nu gusta nimic. Şi atât de mult şi-a păzit curăţia sa, încât în toată vremea pustniciei sale s-a ferit cu dinadinsul să vadă faţă femeiască. Apoi de multe ori îi grăia vreunul dintre fraţi: „Frate Galactioane, să mergi cu noi ca să vezi pe sfânta diaconiţă care petrece de nouăzeci de ani în chipul călugăresc, de vreme ce este spre folos tuturor celor ce ascultă cuvintele ei pentru mântuirea sufletului, căci este pricepută şi vestită cu cuvântul şi cu viaţa. Apoi să vezi şi pe sora ta, Epistimia!" Iar el nu voia, grăind: „Destul îmi este a mă folosi de la voi, părinţilor sfinţi, iar pe sora

mea nu voiesc a o vedea, până când va veni vremea şi îmi va porunci Domnul a mă vedea cu dânsa".

Deci şi sora lui, fericita Epistimia, vieţuia în mănăstirea sa lângă sfânta diaconiţă, ca îngerul lui Dumnezeu, în aşa nevoinţe şi osteneli, încât n-a rămas mai prejos cu viaţa sa decât fratele său Galaction, ci în toate s-a asemănat lui. Şi erau amândoi ca două făclii viaţă îmbunătăţită privind cei ce petreceau împreună cu dânşii în viaţa monahală, se foloseau şi preamăreau pe Părintele Cel ceresc.

În vremea aceea, încă nu încetase prigoana asupra creştinilor şi toţi erau siliţi să jertfească idolilor, iar cei ce nu voiau să aducă jertfă erau căutaţi pentru a fi chinuiţi. În acea vreme înştiinţându-se unii din păgânii închinători la idoli despre monahii care pustniceau în acel munte, l-au vestit pe stăpânitor despre dânşii. Şi îndată a trimis ighemonul pe ostaşii săi ca să prindă pe toţi monahii şi să-i aducă la dânsul pentru judecată.

Dar mai înainte de năvălirea acelor ostaşi asupra mănăstirii, Sfânta Epistimia a avut noaptea acest vis. I se părea că stă în nişte palate împărăteşti împreună cu logodnicul şi cu fratele său cel duhovnicesc, cu fericitul Galaction, şi un împărat prea luminat îi încununa pe dânşii cu cununi. Deşteptându-se din somn, s-a minunat de ceea ce văzuse şi făcându-se ziuă a trimis la egumen, rugându-l să vină la dânsa căci are a-i spune un cuvânt duhovnicesc – căci era obicei a nu veni călugăriţele în mănăstirea de bărbaţi. Numai egumenul, care era părinte duhovnicesc la amândouă mănăstirile, mergea la aceste pustnice, rânduindu-le cele cuvenite pentru viaţa lor şi ascultându-le mărturisirea. Apoi, săvârşind dumnezeiasca Liturghie, le împărtăşea cu dumnezeieştile Taine, şi iarăşi se întorcea în mănăstirea sa.

Egumenul, primind scrisoarea de la Epistimia, a mers la mănăstirea sfintelor pustnice şi ea i-a spus vedenia pe care o avusese în noaptea trecută. Atunci egumenul a zis: „Palatele sunt împărăţia cerurilor, împăratul este Iisus Hristos, Domnul şi Dumnezeul nostru, iar cununile înseamnă răsplătirea durerilor şi a ostenelilor pe care tu, fiica mea, precum şi fratele tău cel duhovnicesc, Galaction, le veţi primi în curând. Însă mai întâi aveţi mult a pătimi şi a muri cu mucenicească moarte. Te rog, fiica mea, să nu te temi, nici să te înfricoşezi de chinurile cele cumplite, nici să slăbeşti în dureri. Să ştii că pentru pătimirile acestea vremelnice te aşteaptă bunătăţile cele negrăite şi veşnice, pe care împreună cu fratele tău le vei primi din dreapta dătătorului de nevoinţă". Iar ea, lăcrimând, a zis: „Fie voia

Domnului! Precum voieşte El, să rânduiască pentru noi, după a Sa bunătate!"

Întorcându-se egumenul la chilia sa, îndată au năpădit ostaşii cei trimişi de ighemon asupra mănăstirii de bărbaţi şi toţi călugării, văzând năvălirea lor, au fugit, numai singur Cuviosul Galaction a rămas. Pe acesta, aflându-l în chilie citind dumnezeiasca Scriptură, l-au prins, iar pe nici un altul dintre fraţi n-au putut să mai prindă, căci toţi, fugind prin pustiu şi prin munţi, s-au ascuns bine. Asemenea şi sfintele pustnice, împreună cu fericita Epistimia, fugind de prin chiliile lor s-au ascuns, şi toţi au scăpat nevătămaţi, numai singur Galaction, vrednicul de laudă, a fost prins şi ca pe o oaie spre junghiere l-au dus înaintea ighemonului spre judecată şi chinuire.

Cuvioasa Epistimia, ascunzându-se în munţi împreună cu celelalte fecioare, a auzit că iubitul ei logodnic şi frate este prins de păgâni şi dus la chinuri, singură văzând aceasta din înălţimea muntelui. Deci a căzut plângând la picioarele sfintei diaconiţe, zicând: „Rogu-te pe tine, doamna mea, eliberează-mă să mă duc în urma domnului meu Galaction; căci iată, aud că l-au prins ostaşii şi-l duc la lemnul de tortură şi nu vreau a mă despărţi de dânsul, căci mă doare inima şi doresc a muri împreună cu dânsul pentru Hristos, Domnul nostru!" Diaconiţa a zis: „Fiica mea, Epistimia, nu te duce după dânsul, nu te da în mâinile păgânilor, ca să nu cazi în cursa vrăjmaşului, căci eşti tânără şi mă tem pentru tine ca nu cumva înfricoşându-te de chinuri să te lepezi de Hristos şi să-ţi pierzi fecioria ta. Apoi nu vor mai însemna nimic toate nevoinţele tale cele călugăreşti, şi te vei păgubi de mântuirea ta".

Sfânta Epistimia a zis: „Nu pot să rămân vie fără domnul meu Galaction, căci printr-însul am cunoscut pe Hristos, Dumnezeul meu Cel adevărat şi iubitor de oameni; el cu mâinile lui m-a spălat de necurăţia mea în apa Botezului; el m-a povăţuit să iau calea mântuirii şi m-a îmbrăcat în chipul călugăresc şi m-a adus între voi; rugăciunile lui mi-au ajutat în toate trebuinţele mele; el îmi este logodnic, frate, învăţător, părinte după Dumnezeu şi păzitor al fecioriei mele, şi nu mă pot despărţi de dânsul nici în veacul acesta, nici în cel ce va veni; ci mă voi duce şi voi muri împreună cu dânsul. Dacă îşi va pune sufletul său pentru adevăratul Dumnezeu, îmi voi pune şi eu, ca să se verse şi sângele meu împreună cu sângele lui pentru Ziditorul tuturor, şi mă voi duce împreună cu dânsul să stau înaintea scaunului Împăratului slavei, pe Care L-am văzut în vis şi Care ne-a încununat. Deci slobozeşte-mă, stăpâna mea, slobozeşte-mă şi te roagă pentru mine!"

Cuvioasa diaconiţă, văzând lacrimile ei şi dragostea către Dumnezeu şi către logodnicul său, a zis: „Să fii binecuvântată de Domnul, fiica mea, şi binecuvântată să fie calea pe care săvârşeşti alergarea pătimirii tale, ca şi întâia muceniţă Tecla! Mergi dar în calea cea fericită şi mâna Domnului să fie cu tine, întărindu-te!" Şi astfel, fericita Epistimia, sărutând pe maica sa cea duhovnicească, pe sfânta diaconiţă, şi pe toate surorile, a alergat degrabă în urma iubitului său frate.

Ajungând pe ostaşi şi văzând pe Sfântul Galaction ce era dus legat, a strigat în urma lui: „Iubitul meu domn şi frate, învăţătorul şi povăţuitorul mântuirii mele, prin care eu am cunoscut pe Hristos, adevăratul Dumnezeu, aşteaptă-mă şi nu mă lăsa pe mine, săraca ta soră şi roabă; ia-mă împreună cu tine la chinuri, căci tu m-ai scos din înşelăciunea idolească şi din toată deşertăciunea lumii acesteia. Du-mă la cununa cea mucenicească, tu care m-ai dus la nevoinţele cele călugăreşti. Adu-ţi aminte de făgăduinţa ta, care mi-ai dat-o, că nu mă vei lăsa pe mine nici în veacul acesta, nici în cel ce va veni!" Iar ostaşii, întorcându-se, au luat-o şi pe dânsa.

Văzând Cuviosul Galaction pe fericita Epistimia, s-a bucurat de nevoinţa ei cea cu osârdie, spre pătimirea pentru Hristos Dumnezeu. Apoi a lăcrimat de bucurie şi mulţumea lui Dumnezeu în inima sa că a dat asemenea îndrăzneală surorii sale şi a aprins inima ei cu văpaia dumnezeieştii iubiri. Deci se ruga din inimă pentru dânsa să o întărească până la sfârşit în nevoinţa cea mucenicească, adică să nu se înfricoşeze de chinurile cele cumplite. Şi legând-o ostaşii împreună cu Galaction, cu care de mult era legată prin legătura dragostei celei duhovniceşti, îi duceau pe ei la ighemon. Mergând ei pe cale, Sfântul Galaction învăţa pe sora sa Epistimia, zicând: „Vezi, sora mea, să nu te amăgeşti cu oarecare înşelăciuni ale lumii acesteia viclene, nici să te temi de chinurile cele multe, căci răbdând puţin aici, vom fi încununaţi veşnic de Domnul nostru în cămara cea cerească!" Sfânta Epistimia a zis: „În urma ta voi merge, domnul meu, şi ceea ce te voi vedea pe tine făcând, aceea voi face şi eu, şi cred că Domnul nostru Iisus Hristos nu ne va lăsa pe noi, ci te va întări şi pe tine, şi îmi va ajuta şi mie neputincioasei, ca să sufăr chinurile pentru Dânsul deopotrivă cu tine, să pătimesc şi să mor; apoi să mă satur şi eu deopotrivă, când ni se va arăta slava Lui". Astfel vorbind între ei, au ajuns la curtea ighemonului, şi a ieşit o slugă în întâmpinarea ostaşilor, zicând: „Ighemonul porunceşte să fie păziţi creştinii aceştia până dimineaţă". Deci sfinţii au fost ţinuţi de ostaşi în legături toată noaptea.

Iar dimineaţă a venit păgânul la judecată; şi au fost aduşi înaintea lui Cuviosul Galaction şi fericita Epistimia. Apoi, privind la dânşii, a zis: „Cine sunteţi voi, negrilor?" Sfântul Galaction a răspuns: „Suntem creştini şi călugări". Ighemonul a zis: „Cine este Hristos?" Sfântul a zis: „Hristos este Dumnezeul adevărat, Care a făcut cerul şi pământul şi toate cele de pe ele". Ighemonul a zis: „Dacă Hristos al vostru le-a făcut pe toate, apoi zeii noştri ce sunt şi ce au făcut?" Sfântul a răspuns: „Zeii voştri sunt pietre şi lemne, lucru stricăcios, şi nu ei au făcut pe cineva, ci ei singuri sunt făcuţi de mâini omeneşti, iar voi vă închinaţi la lucruri făcute de mâini omeneşti şi cinstiţi nişte zei pe care voi i-aţi lucrat din diferite feluri de materiale".

Atunci ighemonul a zis cu mânie către cei ce stăteau înainte: „Dezbrăcaţi pe hulitorul acesta şi-l bateţi cu vine de bou!" Deci, bătând pe Sfântul Galaction, Sfânta Epistimia plângea şi ocăra pe ighemon, zicând: „O, chinuitorule nemilostiv, nu te ruşinezi a chinui pe nevinovatul rob al lui Dumnezeu şi a răni cu bătăi trupul lui cel slăbit de post?" Iar chinuitorul a zis: „Dezbrăcaţi-o şi pe aceasta şi o bateţi mai tare!" Şi când slugile cele fără de ruşine o dezbrăcau pe dânsa de hainele cele călugăreşti şi o dezgoleau până la cămaşa cea de păr, sfânta a zis către ighemon: „Blestemat să fii, chinuitorule fără de ruşine, căci goliciunea mea nimeni n-a văzut-o din copilăria mea, iar tu porunceşti să mă aducă goală înaintea întregului popor! Să orbească dar ochii voştri cei necuraţi, ca să nu vedeţi goliciunea fecioriei mele!" Şi îndată, cu cuvântul sfintei, ighemonul a orbit, precum şi toţi cei ce erau cu dânsul, încât căuta fiecare cu mâinile sale zidurile şi povăţuitori, dar nu era între dânşii nici unul care să vadă lumina.

Atunci, temându-se, toţi au strigat: „Mântuieşte-ne pe noi, roaba lui Hristos, de întunericul acesta, şi vom crede în Dumnezeul tău!" Iar sfânta s-a rugat lui Dumnezeu şi iarăşi au văzut toţi şi au crezut cincizeci şi trei de suflete. Însă tiranul, deşi vedea cu ochii cei trupeşti, cu cei sufleteşti era orbit; căci, îndemnându-l pe el diavolul, nu a socotit minunea aceea a fi a lui Hristos Domnul, ci a deşerţilor săi idoli, zicând: „În mintea noastră am pierdut credinţa în marii noştri zei şi de aceea, mâniindu-se asupra noastră, ne-au certat puţin, ca să ne înţelepţim şi să nu îndrăznim a cugeta asupra lor ceva rău; iar pe aceştia, ca adevăraţi defăimători, să nu-i cruţăm, ci să răzbunăm ocara zeilor noştri".

Deci a poruncit slugilor ca, ascuţind nişte trestii, să le bage sub unghiile mâinilor şi ale picioarelor. Aceasta făcându-se, sfinţii răbdau

cu bărbăţie şi strigau: „Noi slujim lui Hristos, adevăratului Dumnezeu, iar de zeii cei deşerţi ne lepădăm". După aceasta, ighemonul a poruncit să le taie mâinile; iar ei strigau: „Binecuvântat este Domnul Dumnezeul nostru, Cel ce învaţă mâinile noastre spre război şi degetele noastre spre oştire; mila noastră şi scăparea noastră, apărătorul şi izbăvitorul nostru, Care degrabă ne-a izbăvit din mâinile vrăjmaşilor noştri". Apoi a poruncit să le taie şi picioarele.

Făcându-se aceasta, sfinţii strigau: „Scoală, Doamne, ajută-ne nouă şi ne izbăveşte pentru numele Tău. Ştii, Stăpâne, că, cu dragostea Ta fiind răniţi, Ţi-am urmat Ţie şi am călătorit pe calea cea anevoioasă; deci acum scoate-ne pe noi la odihnă, ca să stea picioarele noastre în curţile Tale cereşti, unde stau înaintea Ta toţi cei ce Ţie Ţi-au plăcut". Şi iarăşi au strigat, zicând: „Blestemaţi să fie zeii păgânilor şi toţi cei ce slujesc lor". Iar chinuitorul a zis: „Încă nu încetează aceştia a ne huli zeii? Tăiaţi-le şi limbile, ca să nu mai hulească". Deci le-au tăiat limbile şi sfinţii mărturisitori ai lui Hristos au tăcut cu gurile, dar cu inimile nu încetau, strigând către Dumnezeu. Atunci a poruncit chinuitorul să le taie capetele. Apoi ducându-i pe amândoi afară din curtea boierească, i-au tăiat şi le-au lăsat trupurile neîngropate.

Iar călugărul Eutolmie, cel pomenit mai sus, care fusese rob socrului lui Galaction şi care pustnicise cu el, acela, când au fost prinşi Sfântul Galaction şi Sfânta Epistimia, i-a urmat de departe schimbându-şi hainele călugăreşti ca să nu fie cunoscut. Deci, văzând patimile şi sfârşitul lor, a luat pe ascuns sfintele şi cinstitele moaşte ale stăpânului şi ale stăpânei sale şi, plângând mult lângă dânsele, le-a îngropat cu cinste. Apoi a scris viaţa cea plină de fapte bune şi pătimirea lor, spre folosul celor ce vor citi şi celor ce vor asculta şi spre slava lui Dumnezeu Celui slăvit în Sfânta Treime, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, în veci. Amin.

LUNA NOIEMBRIE

ZIUA A ŞASEA

SFÂNTUL PAVEL MĂRTURISITORUL

Când Constantie, fiul marelui Constantin, ţinea sceptrul împărăţiei greceşti, arienii au ridicat prigoană asupra celor binecredincioşi, având ajutor pe împăratul, care era amăgit de acelaşi eres al lor. În acea vreme Biserica lui Hristos era în mare tulburare şi necaz, având puţini stâlpi care o întăreau. Căci Sfântul Atanasie al Alexandriei, apărătorul cel mai mare al Ortodoxiei, era izgonit din scaunul său, iar Sfântul Alexandru, Patriarhul Constantinopolului, îşi schimbase viaţa aceasta vremelnică pe cea veşnică.

Când era să moară fericitul Alexandru, oile cele cuvântătoare au înconjurat patul păstorului şi-l întrebau: „Părinte, cui ne laşi pe noi, fiii tăi? Cine ne va fi nouă păstor în locul tău, care să meargă pe urma ta şi să îndrepteze bine Biserica lui Hristos?" Atunci patriarhul Alexandru a pus înaintea lor doi bărbaţi: pe fericitul Pavel, de neam din Tesalonic, care era preot, şi pe Macedonie, diaconul. Apoi a zis către dânşii: „Dacă voiţi să aveţi păstor învăţat, strălucind cu faptele cele bune, alegeţi pe Pavel; iar dacă voiţi numai cu chip frumos şi cinstit cu înfrumuseţările din afară, să alegeţi pe Macedonie". Acestea zicând către oile sale pururea pomenitul patriarh Alexandru, s-a dus către Domnul.

Apoi făcându-se adunare şi sfat pe care din cei doi să-i ridice la scaunul patriarhiei – Pavel sau Macedonie –, era neînţelegere în adunare, adică între cei dreptcredincioşi şi între arieni, care erau mulţi acolo. Dreptcredincioşii voiau pe fericitul Pavel, iar arienii mai mult pe Macedonie. Însă a biruit partea celor dreptcredincioşi şi a fost ales ca patriarh Sfântul Pavel, în Biserica Sfintei Irina.

Deci, suindu-se pe scaun, a început a paşte bine turma cea încredinţată lui. Iar împăratul Constantie nu era atunci în Constantinopol, ci în Antiohia, şi se făcuse alegerea fără dânsul; de aceea nu voia pe fericitul Pavel. Iar când s-a întors împăratul din Antiohia la Constantinopol, a început a se mânia asupra sfântului patriarh, că se suise fără voia lui pe scaunul arhieresc. Apoi, fiind îndemnat de arieni, a adunat un sobor nedrept şi a depus din scaunul patriarhal pe Sfântul Pavel, care era nevinovat şi curat cu inima, iar Bisericii lui Hristos de mare folos. Căci şi cu înţelepciunea şi cu viaţa, acest fericit părinte era lumina lumii şi strălucea în Biserică ca o stea de dimineaţă în mijlocul norilor.

După detronarea lui, împăratul a pus patriarh pe Evsevie din Nicomidia şi iarăşi s-a dus în Antiohia. Dar Evsevie fiind eretic, a început a tulbura Biserica cu învăţăturile sale cele nedrepte şi a o întuneca cu eresul. Deci se sârguia cu toată puterea să şteargă din mărturisirea de credinţă cuvântul "omousion", adică de o fiinţă, ca să nu se citească cuvintele acestea: *născut iar nu făcut, Cel de o fiinţă cu Tatăl*. Căci răucredinciosul nu mărturisea pe Hristos, Fiul lui Dumnezeu, a fi deopotrivă cu Dumnezeu Părintele.

Fericitul Pavel, după detronarea sa, s-a dus la Roma, căci atunci papa ţinea credinţa cea dreaptă, ortodoxă. Deci, mergând Sfântul Pavel la Roma, a aflat acolo pe marele Atanasie şi pe alţi episcopi, care erau izgoniţi de Evsevie şi a rămas împreună cu dânşii. Dar Evsevie, voind ca nici Roma să nu dea pace lui Atanasie şi lui Pavel, a scris papei Iuliu al Romei; iar acesta, luând scrisoarea de la Evsevie, a cunoscut în ea mincinoasa clevetire a slujitorilor celor nevinovaţi ai lui Dumnezeu. Apoi a sfătuit pe Atanasie, pe Pavel şi pe ceilalţi episcopi, să se ducă la scaunele lor. După aceea a scris către episcopii Răsăritului să-i primească cu dragoste şi să nu-i împiedice a-şi lua scaunele.

Episcopii, plecând din Roma, au mers fiecare la Biserica sa şi au trimis celor ce-i scoseseră pe dânşii, scrisorile pe care le aduseseră de la papa. Iar aceia primindu-le, iarăşi se nevoiau să acopere dreptatea cu minciuna şi au gândit să adune sobor în Antiohia; iar lui Papa Iuliu se sârguiau a-i răspunde prin scrisoare. Însă Evsevie n-a reuşit aceasta, căci a murit cu puţină vreme mai înainte. Iar poporul cel dreptcredincios care era în Constantinopol, primind pe Pavel cu bucurie, l-a dus în biserică. Însă cei ce erau de credinţa cea rea a lui Arie, văzând că după moartea episcopului lor, Evsevie, cei binecredincioşi iarăşi au ridicat pe fericitul Pavel la scaunul arhiepiscopiei, s-au adunat în altă biserică şi şi-au ales episcop pe rău credinciosul Macedonie. Şi era atunci tulburare mare în cetate, încât mulţi au murit în războaie şi în certurile ce se făceau. Apoi a ajuns aceasta şi la urechile împăratului Constantie, când era în Antiohia.

Trimiţând el pe voievodul Ermoghen în părţile Traciei, i-a poruncit să izgonească pe Pavel din Biserică. Şi, venind Ermoghen în Constantinopol, a tulburat toată cetatea, silind pe popor să izgonească pe Sfântul Patriarh Pavel. În această mare tulburare, poporul se împotrivea lui Ermoghen, voievodul. Dar el a vrut ca, cu puterea mâinilor ostăşeşti să izgonească pe Pavel. Atunci, mulţimea poporului cu mare mânie pornindu-se asupra lui, i-a ars casa cu foc, iar pe dânsul l-au ucis.

Auzind împăratul Constantie despre uciderea voievodului Ermoghen, a mers degrabă din Antiohia în Constantinopol şi a izgonit pe fericitul Pavel din Biserică şi din cetate. Iar pe popor s-a mâniat foarte, căci nu numai pe Pavel l-a primit fără porunca lui ci şi război şi tulburare a ridicat pentru dânsul şi au murit mulţi, ucigând şi pe voievod. De aceea a retras jumătate din dăruirea împărătească, pe care tatăl său, binecredinciosul împărat Constantin, o făcuse cetăţii. Şi dăruirea aceea consta în opt mii de pâini, care se dădeau în fiecare zi. Deci a retras de la cetate patru mii, iar pe Macedonie, luptătorul împotriva Duhului Sfânt, aşezându-l episcop al cetăţii, iarăşi s-a dus în Antiohia.

Atunci, fericitul Pavel, plecând către părţile Apusului şi venind la dreptcredinciosul Iuliu, Papă al Romei, i-a spus toate ce i s-au întâmplat, precum şi împăratului Consta. Iar împăratul Consta a făcut scrisoare către fratele său Constantie, la fel a făcut şi papa, ca Pavel să fie primit în scaunul său, ca un binecredincios. Deci, luând el scrisoarea de la împărat şi de la papa, s-a dus la Constantinopol şi a fost primit cu mare bucurie de cei credincioşi. Iar scrisorile cele aduse de la Roma, le-a trimis printr-un om însemnat în Antiohia, la împăratul Constantie. Acesta însă a nesocotit scrisoarea fratelui său şi s-a mâniat şi mai mult asupra fericitului Pavel, pentru că iarăşi, fără porunca lui, a primit scaunul. Apoi, degrabă a trimis poruncă la Constantinopol lui Filip eparhul, poruncindu-i să-l dea jos pe Pavel din scaun şi să-l izgonească, şi iarăşi să pună pe Macedonie.

Filip, temându-se de ridicarea poporului, ca să nu-i facă şi lui ca lui Ermoghen voievodul, a plănuit să scoată pe Pavel din scaun în taină. De aceea a tăinuit porunca împărătească şi a intrat în casa ce era lângă mare, unde se adunau birurile poporului, al cărei nume era Zevxip. Acolo a chemat cu vicleşug la sine pe fericitul Pavel, ca şi cum ar fi voit să primească de la el un sfat pentru folosul de obşte. Iar el, fiind în fericita nevinovăţie, netemându-se de nimic, a mers acolo. Dar eparhul, temându-se de mulţimea mare de popor, care era împrejur şi care venise cu Sfântul, n-a făcut nimic pe faţă, ci în

ascuns. Deci, luând pe fericitul Pavel de mână şi vorbind cu dânsul, a intrat în camerele cele mai din fund şi a poruncit să se deschidă uşile din dos, care erau spre mare. Pe acolo scoţând pe fericitul, i-a spus porunca împărătească, l-a pus în corabia care era pregătită pentru acest lucru şi a pornit pe Sfântul degrabă în surghiun. Apoi i-a poruncit să vieţuiască în Tesalonic, căci aceea era patria lui şi i-a dat voie să umble în toate cetăţile cele dimprejur fără temere, numai să nu îndrăznească a se întoarce în părţile Răsăritului.

După surghiunirea fericitului Pavel, eparhul s-a dus din casa mai sus zisă spre biserică, şezând în caretă cu Macedonie iar mulţime de oaste înarmată îl înconjura. Această faptă ajungând degrabă în auzul poporului, alergară spre biserică toţi dreptcredincioşii, precum şi arienii, sârguindu-se să se întreacă unii pe alţii şi să ajungă mai degrabă la biserică. Iar eparhul, fiind aproape de biserică, nu putea să intre într-însa de mulţimea poporului ce se adunase. Deci, a coborât pe Macedonie din caretă, iar ostaşii împingeau cu sila poporul, care de multă strâmtoare nu se putea da la o parte. Dar ostaşilor, părându-li-se că mulţimea poporului li se împotriveşte, s-au mâniat foarte tare şi au început a-i ucide cu săbiile, făcând eparhului şi lui Macedonie cale către biserică. Deci, au fost omorâţi trei mii o sută cincizeci, unii de ostaşi iar alţii înghesuiţi de popor. Şi tuturor acestor fapte a fost pricinuitor răucredinciosul Macedonie. Acesta a şezut pe scaunul patriarhal după pofta împăratului şi cu puterea ostaşilor, iar nu după rânduielile bisericeşti. O astfel de silă şi cumplită ucidere au făcut Bisericii, arienii cei fărădelege.

În acea vreme împăratul Constantie a ridicat biserica cea mare a Sfintei Sofia pe care a unit-o prin împrejmuire cu biserica Sfintei Irina, pe care a zidit-o Sfântul Constantin.

După câtva timp, fericitul Pavel şi-a pus în gând să meargă de la Tesalonic la Corint şi s-a întors la Roma unde, aflând pe Marele Atanasie, i-a spus toate cele ce i se întâmplaseră. Apoi, amândoi au mers şi au spus împăratului Consta cele suferite. Iar acesta, cu mare supărare a scris fratelui său să trimită la dânsul din partea Răsăritului trei episcopi, care au fost pentru izgonirea lui Atanasie şi a lui Pavel, aducând cu ei şi aşezământul credinţei cel scris.

O scrisoare ca aceea primind de la fratele său, împăratul Constantie, care era în Antiohia, s-a temut de mânia fratelui său şi a trimis la dânsul patru episcopi, pe Narcis al Ciliciei, pe Teodor al Traciei, pe Maris al Calcedonului şi pe Marcu al Siriei. Aceştia, mergând la Roma la împărat, nu au îndrăznit a se da în vorbă şi a disputa cu Atanasie şi cu Pavel, tăinuind şi credinţa lor cea eretică,

pe care o aşezaseră în Antiohia, şi alcătuind alta au dat-o împăratului Consta, care era scrisă astfel:

„Credem întru Unul Dumnezeu, Tatăl Atotţiitorul, Făcătorul şi Ziditorul tuturor, prin Care toate s-au făcut în cer şi pe pământ. Şi întru Unul născut Fiul Lui, Domnul nostru Iisus Hristos, Cel mai înainte de toţi vecii din Tatăl născut, Dumnezeu din Dumnezeu, lumină din lumină, prin Care toate s-au făcut, cele din cer şi de pe pământ, cele văzute şi nevăzute, fiind cuvânt şi înţelepciune şi putere şi viaţă şi lumină adevărată, Care în zilele cele mai de pe urmă S-a făcut om pentru noi şi S-a născut din Sfânta Fecioară şi S-a răstignit şi a murit şi S-a îngropat şi a înviat a treia zi din morţi. Şi S-a înălţat la cer şi şade de-a dreapta Tatălui. Şi iarăşi va să vină la sfârşitul veacului să judece viii şi morţii şi să dea fiecăruia după faptele lui. A Cărui împărăţie este neîncetată şi rămâne în nesfârşitul veac. Credem încă şi în Duhul Sfânt, Care este Mângâietorul pe Care L-a făgăduit Sfinţilor Apostoli, şi după înălţarea Lui la cer a trimis pe Acela prin Care se sfinţesc sufletele celor ce cu adevărat şi curat cred în Domnul. Iar pe cei ce grăiesc că Fiul este din altă fiinţă, iar nu din Dumnezeu-Tatăl şi cum că ar fi fost o vreme când nu era Fiul, pe aceia nu-i primeşte Sfânta sobornicească şi apostolească Biserică".

Astfel de aşezământ al credinţei dând episcopii aceia împăratului şi altora mulţi, s-au dus din Roma. Iar după trei ani, episcopii Răsăritului, iarăşi adunând sobor, au dat alt aşezământ al credinţei şi l-au trimis la episcopii din Italia. Aceştia, pentru mulţimea cuvintelor, nu l-au primit, fiind îndestulaţi cu acea mărturisire a credinţei pe care au aşezat-o dumnezeieştii Părinţi din Niceea.

Fiind din amândouă părţile multă neunire şi tulburare, amândoi împăraţii au poruncit să se adune sobor în Sardica pentru mărturisirea credinţei, precum şi pentru Atanasie şi Pavel, ca şi pentru dânşii să ia sfârşit neînţelegerea. Aceasta a fost în al unsprezecelea an după moartea marelui Constantin. Deci, s-au adunat în Sardica, din partea Apusului, mai mult de trei sute de episcopi, iar din partea Răsăritului, numai şaptezeci şi şase. Episcopii Răsăritului nu voiau să primească în sobor disputa celor din Apus, până când nu vor izgoni de la dânşii pe Atanasie şi pe Pavel, apărătorii dreptei credinţe; căci răsăritenii aceia erau vătămaţi de eresul lui Arie şi se temeau a sta de vorbă cu Atanasie şi cu Pavel, apărătorii bunei credinţe. Pentru aceea voiau să nu fie aceştia în sfânta adunare. De aceea, Protoghen care era episcop al Sredţei şi Cuviosul Cudrovie, cum şi toţi cei ce erau împreună cu dânşii, au zis către răsăriteni: „Nu numai pentru credinţă ne-am adunat aici, adică să credem că Fiul este de o fiinţă cu Tatăl, ci şi pentru Atanasie şi Pavel".

Auzind acestea, răsăritenii s-au despărţit de apuseni şi, întorcându-se, au ajuns la cetatea Filipopoli, care este în Macedonia. Acolo făcând necurată adunare, au îndrăznit a da anatemei învăţătura prin care se mărturisea că Fiul este de o fiinţă cu Tatăl. Apoi acel eres al lor l-au împărţit prin scrisori în toate eparhiile.

Despre aceasta înştiinţându-se episcopii sfintei adunări din Sardica, mai întâi au osândit pe acei eretici care au îndrăznit a face o păgânătate ca aceea, apoi pe clevetitorii lui Atanasie şi Pavel i-au scos din treptele lor şi, întărind aşezământul dreptei credinţe cel hotărât în Niceea, pe cei ce nu mărturiseau pe Fiul a fi de o fiinţă cu Tatăl, i-au dat anatemei.

După acestea, împăratul Consta a scris fratelui său Constantie, rugându-l să primească pe Pavel şi pe Atanasie în scaunele lor. Apoi îndată a trimis pe Pavel în Constantinopol, dându-i şi doi episcopi împreună călători, precum şi scrisoarea către fratele său, în care era scris aşa: „Atanasie este încă la mine, iar pe Pavel îl trimit la tine pentru ca să-i poruncească stăpânirea ta să-şi primească scaunul său. La fel şi Atanasie, voiesc să-şi primească scaunul său, căci am cunoscut că ei pentru buna credinţă sunt izgoniţi şi clevetiţi cu minciuni". Şi a adăugat în scrisoare cuvinte şi mai ameninţătoare: „Dacă nu vei porunci să fie astfel, apoi eu singur cu putere şi cu arme voi veni asupra ta şi chiar nevoind tu, le voi da bisericile şi îi voi pune în scaunele lor".

Ajungând Sfântul Pavel la împăratul Constantie, i-a dat scrisoarea aceea de la fratele său Consta; iar el, primind-o şi citind-o, s-a temut de îngrozirea fratelui său şi a izgonit din Biserică pe Macedonie, iar pe fericitul Pavel l-a ridicat în scaun. La fel şi pe Atanasie, chemându-l prin scrisorile sale, l-a trimis în Alexandria să-şi primească scaunul său. Deci s-a adus bucurie mare creştinilor pentru păstorii lor şi au petrecut câtăva vreme mângâindu-se cu învăţăturile cele de Dumnezeu insuflate ale acestor învăţători mari a toată lumea. Căci Atanasie în Alexandria, iar Pavel în Constantinopol, îndreptând Biserica lui Hristos, luminau lumea cu buna credinţă şi izgoneau întunericul eresului lui Arie.

După multă vreme, Magnenţiu, povăţuitorul oştilor împăratului Consta, sfătuindu-se cu sfetnicii săi, au ucis pe stăpânul lor, pe când era la vânat. Deci, fiind ucis bunul şi binecredinciosul împărat al Romei, Consta, îndată arienii şi-au înălţat capul şi au ridicat prigoană asupra celor binecredincioşi. Mai întâi s-au sculat asupra apărătorilor bunei credinţe, a dascălilor a toată lumea, asupra lui Atanasie şi a lui Pavel. Atunci Atanasie singur a fugit de la scaunul său, temându-se

de mânia ereticilor arieni, pentru că îl căutau să-l ucidă. Iar fericitul Pavel a fost trimis la închisoare în cetatea Cucus din Armenia şi închis într-o biserică, unde slujind odată dumnezeiasca Liturghie, au năvălit arienii asupra lui şi l-au sugrumat cu omoforul lui. Şi astfel şi-a dat Domnului sufletul său.

Macedonie iarăşi s-a suit pe scaunul patriarhal la Constantinopol, aducând nespusă răutate Bisericii lui Dumnezeu, izgonind şi ucigând pe cei dreptcredincioşi şi înlocuind pe episcopi cu eretici de-ai lui. Având ajutător pe eparhul Filip, mulţi, în diferite feluri, au fost omorâţi, adică aceia care nu voiau să aibă unire cu dânsul. Femeilor celor binecredincioase li s-au tăiat sânii cu cuţitele, iar altora, deschizându-le gura cu fierul, li se punea într-însa cu sila împărtăşire arienească. Altora, arienii le tăiau nasurile şi urechile şi pe alţii îi pecetluiau cu fier roşu. Astfel de prigoană era asupra celor binecredincioşi, vărsându-se fără cruţare sângele creştinilor.

În acea vreme arienii au ucis cu sabia pe doi clerici, pe Marchian şi pe Martirie, care fuseseră notari ai fericitului Pavel şi apărători ai bunei credinţe. Apoi tirania lui Macedonie s-a întins până la părţile Paflagoniei, auzind cum că sunt acolo mulţime de dreptcredincioşi. Deci, a trimis trei sute de ostaşi înarmaţi, şi în latura aceea, pentru ca să silească cu sabia pe cei binecredincioşi la unirea arienească.

Auzind credincioşii care vieţuiau în cetatea Mantinei despre venirea ostaşilor trimişi de arieni, s-au aprins de râvnă. Şi, adunându-se toţi la un loc, au apucat unii topoare, alţii coase, iar alţii drugi şi au alergat împotriva ostaşilor care se apropiau. Apoi făcându-se război între dânşii, a căzut mulţime mare de popor din amândouă părţile, încât puţini dintre ostaşi au scăpat vii, dar şi din cetăţeni nu puţini au fost ucişi. Acestei vărsări de sânge a fost pricinuitor blestematul eretic Macedonie. Iar când, fără poruncă împărătească, a îndrăznit să dezgroape din pământ moaştele binecredinciosului împărat Constantin cel Mare şi a le muta în alt loc, atunci toată Biserica s-a umplut de sânge, căci mulţi dintre ei nu voiau acest lucru, pentru care s-a făcut război şi ucidere între dânşii.

De aceasta auzind împăratul, s-a mâhnit asupra lui Macedonie şi asupra eparhului Filip. Deci, Macedonie a fost scos din scaunul patriarhal, iar Filip din cârmuire. Însă eresul lui Arie şi al lui Macedonie se lăţea şi a făcut rău Bisericii lui Dumnezeu, încă patruzeci de ani, până la împărăţia lui Teodosie, când acesta, adunând sobor de Sfinţi Părinţi la Constantinopol, a nimicit eresul, a ridicat buna credinţă şi a adus cu mare cinste moaştele Sfântului şi fericitului

mărturisitor al lui Hristos, Pavel, din Cucusa Armeniei, în Constantinopol, slăvind astfel pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh în veci. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, CUVIOSUL VARLAAM, MITROPOLITUL NOVGORODULUI

Cuviosul Părintele nostru Varlaam s-a născut în marele Novgorod, din părinţi binecredincioşi şi a fost crescut cu bună învăţătură în cunoaşterea celor dumnezeieşti. Căci, încă tânăr fiind, a întrecut pe bătrâni cu înţelepciunea, iar jucăriile şi cuvintele de râs obişnuite copiilor nu le iubea. Apoi înfrânându-se de la mâncare, nu gusta nicidecum bucate grase. Văzând părinţii lui înfrânarea fiului lor, erau în mâhnire pentru aceasta. Odată i-au zis: „Să nu ne întristezi pe noi, fiule, slăbindu-ţi trupul cu nemâncarea, ca să nu cazi în boală, fiind tânăr, iar nouă să ne aduci mâhnire".

Însă copilul cel bine înţelegător, precum avea obiceiul, le-a răspuns cu blândeţe: „Eu, citind multe cărţi, n-am aflat părinţi sfătuind rău pe fiii lor, precum voi mă sfătuiţi; căci mâncarea şi băutura nu ne pun pe noi înaintea lui Dumnezeu, precum zice şi Sfântul Apostol Pavel ci numai postirea şi rugăciunea. Să vă aduceţi aminte şi de acestea: Câţi oameni au fost de la strămoşul Adam, nu toţi au murit şi cu ţărâna s-au amestecat? Dar şi proorocul a zis: *Omul cu deşertăciunea s-a asemănat şi ca umbra s-a trecut*. Însă cei ce au plăcut lui Dumnezeu prin viaţă bună şi şi-au vărsat sângele pentru Hristos şi pentru dragostea Lui şi astfel s-au lepădat de lume şi au urmat Lui, au câştigat de la Dânsul cerească împărăţie. Pentru aceasta s-au preamărit şi s-au fericit. Deci şi eu, cu ajutorul lui Dumnezeu, voiesc să mă sârguiesc după puterea mea ca să mă fac moştenitorul lor".

Părinţii, auzind un răspuns ca acesta, s-au mirat şi l-au lăsat să vieţuiască după voia lui. Apoi, nu după multă vreme, părinţii s-au mutat din viaţa aceasta vremelnică, iar fericitul i-a îngropat cu cinste şi cu cuviincioasă cântare bisericească; însă, după moartea lor, s-a aprins şi mai mult de dragoste dumnezeiască. De aceea a împărţit averea tatălui său săracilor şi îndată a lăsat lumea, aflând ca povăţuitor un călugăr care vieţuia după Dumnezeu, anume Porfirie. De la acesta luând chipul monahicesc şi înconjurând multe locuri, căuta unde să facă mănăstire.

Văzând un loc frumos şi o rază dumnezeiască luminându-l, aproape de râul Volhova, a făcut rugăciune şi a început a-şi zidi chilie, unde acum este mănăstirea, în care, vieţuind cu iubire şi osteneală, îşi chinuia trupul. Iar postul şi privegherea lui cine le va povesti? Căci el se hrănea din ostenelile sale. Diavolii, văzându-se defăimaţi, au ridicat asupra lui război şi se închipuiau uneori în şerpi, alteori în multe feluri de fiare, voind să-l izgonească din locul acela. Însă el, îngrădindu-se cu semnul Crucii, îi izgonea de la sine. Alteori diavolii îi îndemnau pe oameni să-i facă supărare, ca măcar defăimările cele omeneşti nesuferindu-le, să fugă din locul acela. Însă şi aceia s-au împiedicat şi au căzut, căci s-au lovit de diamantul cel tare şi singuri s-au sfărâmat, iar stâlpul cel puternic nu l-au surpat.

După aceasta a zidit biserica Schimbării la Faţă a Domnului Dumnezeu şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Iar pentru nevoinţa cea mare a vieţii lui, a ieşit vestea pretutindeni şi se adunau la dânsul domnii şi puternicii ţinutului, precum şi celelalte popoare creştine, voind să se folosească de la el. Şi fiecare, împlinindu-şi dorinţa sa, se ducea acasă mulţumind lui Dumnezeu. Apoi s-au adunat la dânsul mulţime de monahi, voind să-i urmeze vieţii lui celei plăcute lui Dumnezeu.

Odată, venind voievodul Novgorodului la Cuviosul Varlaam pentru binecuvântare, a proorocit voievodului că i se va naşte un fiu. După aceea, sfântul a şi botezat pe acel fiu al voievodului. Un alt om a prins mare dragoste pentru fericitul şi, având pe fiul său unul născut cuprins de boală, l-a dus la sfântul să se roage pentru el. Dar, fiind încă pe cale, fiul său a murit şi astfel l-a dus mort la cuviosul, dar el, cu rugăciunea sa l-a înviat.

Altădată, sosind praznicul Învierii Domnului Dumnezeu şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Sfântul Varlaam a trimis pescarii să prindă peşte şi cu rugăciunile lui au vânat mulţime de peşti, între care era şi un nisetru mare pe care l-au tăinuit; iar pe cei mici, luându-i, i-au adus la dânsul. Atunci el, văzând peştii, a zis: „Iată, pe copii i-aţi adus, dar pe maica lor unde aţi ascuns-o?" Iar ei au căzut la picioarele lui şi şi-au mărturisit păcatul, s-au căit şi au adus peştele acela. Apoi odinioară, fiind lipsă în mănăstire, sfântul s-a rugat Domnului şi a îndestulat-o cu toate bunătăţile.

Având darul facerii de minuni se aduceau la dânsul cei cuprinşi de duhurile necurate şi îndată, ajungând la sfântul, duhurile necurate se izgoneau, leproşii se curăţau, orbii vedeau şi toţi cei ce veneau cu credinţă, fiind cuprinşi de multe feluri de neputinţe, primeau nu numai sănătatea trupului, ci şi folosul sufletului. Cuvântul lui avea duhovnicească sare, pentru aceasta era iubit şi de toţi slăvit.

Sfântul, cunoscându-şi plecarea sa către Dumnezeu, chemând fraţii, le-a zis: „Iată, fraţilor, sfârşitul vieţii mele s-a apropiat şi mă voi duce din viaţa aceasta, iar pe voi vă dau în mâinile Domnului Dumnezeu. Şi va fi vouă povăţuitor în locul meu Antonie, ucenicul meu". Astfel i-a dat acestuia mănăstirea şi i-a încredinţat pe fraţi, zicând: „Pe tine te las cu Dumnezeu rânduitor şi cârmuitor al acestei sfinte mănăstiri şi Domnul nostru Iisus Hristos să vă păzească şi să vă întărească pe voi cu dragostea Lui. Iar eu, deşi trupeşte mă duc, însă cu duhul voi fi nedespărţit de voi. Şi aceasta va fi vouă încredinţarea, de am aflat dar înaintea lui Dumnezeu, că mănăstirea şi după mutarea mea, precum a fost în viaţa mea, de nimic nu va suferi lipsă, numai dragoste să fie între voi".

Învăţându-i multe şi sărutându-i duhovniceşte, a zis cel din urmă cuvânt: *Doamne, în mâinile Tale îmi dau duhul meu*. Şi astfel şi-a dat cinstitul şi sfântul său suflet în mâinile Făcătorului. Apoi a venit Arhiepiscopul marelui Novgorod şi s-au adunat mulţime de monahi de la toate mănăstirile, care cântau cu evlavie cântare deasupra gropii; şi au îngropat sfântul şi iubitorul de osteneală trupul lui, în a şasea zi a lunii noiembrie.

Atunci au luat tămăduire mulţi neputincioşi, care erau cuprinşi de multe feluri de boli. Iar pomenirea lui se săvârşeşte în mănăstirea Schimbării la Faţă a Domnului Dumnezeu şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, unde s-a adus cinstitul lui trup făcător de minuni, care izvorăşte multe tămăduiri celor ce cu credinţă se apropie de el, din care puţine vom spune acum.

Un om era orb, căci, deşi avea ochii deschişi, nu putea nicidecum să vadă. Acesta dăduse la doctori mulţi bani, căutând la dânşii tămăduire, însă nu a aflat nici un folos. Apropiindu-se pomenirea Cuviosului Varlaam, a poruncit să-l ducă în mănăstire unde erau sfintele sale moaşte şi s-a aşezat lângă cinstita raclă. Apoi a început cu lacrimi a se ruga Sfântului, cerând tămăduire şi vedere ochilor săi. Iar fraţii mănăstirii cântau în biserică paraclisul pe care sfârşindu-l, când au cântat: „Stăpână, primeşte rugăciunea robului tău", îndată ochii orbului s-au luminat şi întâi a văzut racla Sfântului cu sfinţitele sale moaşte. El, încă îndoindu-se de vederea sa, s-a apropiat şi a pipăit cu mâinile ceea ce vedea; apoi, ridicându-şi ochii prin biserică, a văzut poporul stând înainte şi pe fraţi cântând. Şi, cunoscând că vede bine, s-a umplut de negrăită bucurie şi a strigat cu mare glas, mărturisind la toţi tămăduirea sa pe care a câştigat-o cu rugăciunile Cuviosului Varlaam.

Un om, având credinţă în cuviosul, a mers în mănăstirea lui cu femeia sa pentru binecuvântare şi, ducând merinde spre trebuinţa

fraţilor, le-a pus masă şi i-a ospătat. Iar după rugăciune, întorcându-se la ale sale pe apă şi fiind nu departe de mănăstire, din întâmplare s-a răsturnat luntrea şi el s-a afundat în adânc, iar ceilalţi de-abia au scăpat de înec. Cei ce erau pe mal şi vedeau înecarea omului aceluia, n-au putut să-i dea nici un ajutor.

Ducându-se în satul din apropiere, au chemat pescarii cu mrejele să caute trupul cel înecat şi abia s-a aflat trupul mort şi învineţit. Apoi femeia lui şedea pe mal tânguindu-se, iar în plângerea sa pomenea pe Sfântul Varlaam şi, mâhnită, zicea: „Oare astfel de plată ne-ai dat, sfinte al lui Dumnezeu, nouă celor ce am venit să ne închinăm la mormântul tău? Noi nădăjduiam să câştigăm cu rugăciunile tale, viaţă de mulţi ani iar tu, cu năpraznică moarte ai lăsat de a murit bărbatul meu; mai bine ar fi fost de n-am fi venit aici la tine că, de am fi stat acasă, nu ni s-ar fi întâmplat o moarte ca aceasta".

Acestea şi mai multe grăind ea şi voind să-şi îngroape bărbatul, deodată mortul, mişcându-se şi ieşind apă multă din gura lui, s-a sculat sănătos. Văzând ei o minune ca aceasta au dat mulţumire sfântului, mărturisind că prin rugăciunile lui s-a întors din porţile morţii.

De la Novgorod, domnul Constantin a venit bolnav în locaşul cuviosului. Şi astfel era boala lui, încât nu putea nici să se mişte din pat, nici să grăiască ceva, şi toţi se deznădăjduiau de viaţa lui, căci era aproape de moarte. Acela, fiind adus aproape de racla Cuviosului Varlaam şi făcându-se cântarea paraclisului pentru dânsul, îndată s-a sculat sănătos cu rugăciunile plăcutului lui Dumnezeu şi, ca şi cum n-ar fi avut nici o boală, s-a întors la casa sa.

Un negustor oarecare, anume Antonie, avea un fiu mut de mulţi ani, pe care l-a dus în mănăstirea Cuviosului. Deci, făcându-se rugăciune la mormântul lui pentru fiul cel mut, deodată i s-a dezlegat limba şi grăia curat, slăvind pe Dumnezeu. Grigorie, postelnicul marelui domn Vasile Vasilievici, a căzut în boală cumplită şi era aproape de moarte dar, având credinţă mare spre Cuviosul Varlaam a zis: „Măcar şi moarte de mi s-ar întâmpla pe cale, mort să mă duceţi la Cuviosul". Şi aşa a şi fost; căci de cumplita boală a murit pe cale şi a fost dus mort la mănăstire. Iar când cei ce-l duceau erau aproape de mănăstire ca la trei stadii, fără de veste mortul a înviat. Şi mergând, s-a închinat la mormântul Cuviosului, mărturisind că prin rugăciunile lui s-a întors de la moarte spre viaţă şi a dobândit sănătate.

Multe alte minuni se săvârşeau la mormântul Cuviosului Varlaam, încât mulţime de îndrăciţi se izbăveau de neputinţele lor şi

toţi cei ce cu credinţă alergau la dânsul nu se întorceau de la el deşerţi, ci îşi câştigau cererea cu rugăciunile lui şi cu darul Domnului nostru Iisus Hristos, a Cărui slavă este în veci. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, CUVIOSUL LUCA CEL DIN CETATEA TAVROMENIEI

Fericitul părintele nostru Luca s-a născut în cetatea Tavromeniei din eparhia Siciliei. Şi fiind încă tânăr ca de optsprezece ani, avea mintea înţeleaptă şi se ducea mereu la casa lui Dumnezeu, făcându-se ascultător şi următor al dumnezeieştilor cuvinte. Iar când părinţii lui s-au sfătuit să-l însoţească cu femeie, el, sculându-se noaptea şi ducându-se într-un loc neumblat, s-a sălăşluit cu fiarele. Apoi, petrecând nemâncat patruzeci de zile, s-a învrednicit dumnezeieştii şi îngereştii vederi şi descoperiri. Deci ducându-se la mănăstire, s-a îmbrăcat în schima îngerească. Acolo, supunându-se la aspră petrecere – căci gusta la trei-patru zile pâine şi apă şi nicidecum nu se odihnea –, a petrecut optsprezece luni. De aici plecând, a mers cu un monah în Muntele Etna, hrănindu-se cu ierburile ce se aflau acolo. El dormea puţin, avea numai o haină şi umbla desculţ.

Apoi şi-a pus hotar şi rânduială cu dinadinsul să nu iasă din chilie până când nu va sfârşi toată Psaltirea de citit. După aceea săvârşea rânduiala ceasului al treilea, iar în restul zilei se apuca de lucru până ce sosea vremea ceasului al şaselea; şi, după ceasul al şaselea, se îngrijea de puţină mâncare şi de cealaltă pravilă. Astfel petrecând, s-a învrednicit de mare dar de la Dumnezeu şi de dezlegarea cuvintelor celor greu de înţeles încât oricine îl auzea, zicea, mirându-se: „De unde ştie acesta carte, nefiind învăţat?" Şi după aceasta, prin descoperire, s-a dus la un oarecare loc şi adunând doisprezece monahi se îngrijea de mântuire.

Pentru aceeaşi pricină, s-a dus şi la Bizanţ şi cercetând casele monahilor, sfătuindu-se cu părinţii, s-a dus până la Corint. Acolo, într-un sat oarecare, locuind nu mai mult decât şapte luni, a adormit în pace.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, ADUCEREA AMINTE A UNEI MINUNI DIN TIMPUL LUI LEON CEL MARE

În al optsprezecelea an al stăpânirii lui Leon cel Mare şi într-a cincea zi a lunii noiembrie, la amiază, tot cerul s-a înnorat, iar norii erau ca focul, încât părea că toate aveau să ardă. Aceasta a înspăimântat pe toţi şi socoteau că ploaie se va pogorî din nori, însă negreşit va fi ploaie de foc şi va arde ca Sodoma de demult. Deci toţi s-au dus la sfintele biserici cu plângere şi cu rugăciuni, căci Iubitorul de oameni Dumnezeu, schimbând bunătatea în pedeapsă, a poruncit norilor să dea ploaie neobişnuită care pricinuia frică păcătoşilor.

Şi începând din ceasurile de seară, a ţinut până la miezul nopţii. Iar praful care se cobora era negru şi foarte fierbinte, ca spuza şi era atât de mult, încât s-a făcut pe pământ şi pe ziduri mai mult de o palmă. Acest praf a ars de tot ierburile şi răsadurile ce răsăriseră pe pământ. Aceasta era mânia lui Dumnezeu pentru păcate. Multe ploi în urmă coborându-se, de abia au putut spăla pământul, arătând că păcatul cel dintre noi, este ca un praf negru, stând asupră-ne şi mistuind sadurile faptelor bune ca un foc. Pentru aceasta avem trebuinţă de multe lacrimi şi de multă tânguire din adâncul inimii, ca să spălăm spuza cea înfocată a răutăţii şi să îngrăşăm pământul cel bun al minţii, spre a rodi cele dumnezeieşti; ca astfel să scăpăm de pedeapsa gheenei, care arde împreună cu trupurile şi sufletele celor ce cad într-însa, şi să dobândim împărăţia cerurilor.

LUNA NOIEMBRIE
ZIUA A ŞAPTEA

PĂTIMIREA SFÂNTULUI MUCENIC IERON ŞI AL CELOR ÎMPREUNĂ CU DÂNSUL

Slăvitul Ieron avea ca patrie Capadocia şi s-a născut în cetatea Tianiei din maică binecredincioasă şi temătoare de Dumnezeu al cărei nume era Stratonica. În acea vreme împărăţeau păgânii împăraţi Diocleţian şi Maximian, care arătau către idoli multă râvnă şi credinţă. Atunci li s-a vestit că toată Armenia şi Capadocia se împotrivesc poruncii lor şi nu se închină idolilor. Iar ei, sfătuindu-se mult, au ales doi bărbaţi vicleni plini de toată răutatea şi înşelăciunea, ale căror nume erau Agricolae şi Lisie. Deci, pe Agricolae l-au trimis în Armenia iar pe Lisie în Capadocia, dându-le două porunci. Cea dintâi, să piardă pe creştinii cei ce nu se închină idolilor; iar a doua, să scrie la oaste bărbaţi şi tineri puternici, îndemânatici la război.

Când a venit Lisie în Capadocia, căuta pe aceia care ar fi buni de război pentru ca să-i înscrie la oaste. Atunci i s-a spus despre Ieron, care era un bărbat tare şi puternic şi mai cu bărbăţie decât alţii. Iar Lisie îndată a trimis ostaşii să-l aducă pe el. Mergând trimişii la el acasă, nu l-au aflat, căci era la ţarina sa, ocupându-se cu lucrul. Deci au mers ostaşii acolo vrând să-l ia. Iar el, ştiind că vor să-l ia în rândurile ostaşilor, n-a vrut să meargă cu ei, cugetând că nu este lucru de folos a fi împreună cu închinătorii de idoli şi a ostăşi cu dânşii, fiind creştin. Aceia însă, au vrut să-l ia cu sila, dar Ieron, mâniindu-se, a apucat un lemn ce se afla acolo şi a început a-i bate pe ostaşi, astfel încât nici unul din ei nu i-a putut sta împotrivă, ci toţi au fugit. Iar el, izgonindu-i pe dânşii ca un leu, îi bătea fără cruţare. Atunci ostaşii cei izgoniţi şi risipiţi, adunându-se la un loc, s-au ruşinat de neputinţa lor, că nu au putut lua un om, ba chiar că au fost biruiţi de dânsul.

Temându-se a se întoarce deşerţi la cei ce i-au trimis, vorbeau între ei: „Dacă ne vom întoarce la ighemon fără Ieron, nu numai că vor râde toţi de noi că un om a biruit atâţia ostaşi, dar vom fi şi aspru pedepsiţi pentru împuţinarea sufletului nostru". Pentru aceea au trimis după mai mulţi ostaşi, chemându-i în ajutorul lor spre a porni şi a doua oară asupra lui Ieron. Dar acesta simţind năvălirea lor, a intrat cu însoţitorii săi într-o peşteră ce era în apropiere – căci avea împreună cu el optsprezece creştini binecredincioşi care se războiau cu păgânii ce veniseră asupra lui.

Atunci au trimis ostaşi la ighemon, spunându-i că Ieron s-a închis într-o peşteră cu alţi creştini şi nu pot să-l ia. Iar ighemonul a trimis îndată mai multă oaste în ajutorul lor, însă nu puteau să-i facă nimic, căci nu îndrăznea nimeni nici măcar a se apropia de uşa peşterii, temându-se de bărbăţia lui Ieron. Atunci a fost trimis de ighemonul un prieten al lui Ieron, anume Chiriac. Acesta mergând, a sfătuit pe ostaşi să se depărteze de la peşteră. „Nu puteţi, zise el, să-l luaţi cu sila, ci cu blândeţe şi cu bună sfătuire".

Depărtându-se ostaşii de la peşteră, a intrat Chiriac la dânsul şi l-a sfătuit ca să nu fie potrivnic ighemonului, ci să se înscrie în rânduiala ostăşească. Astfel vorbind în pace cu dânsul, a îmblânzit mânia lui, l-a scos din peşteră şi l-a dus acasă la maica sa, care era văduvă, bătrână şi oarbă. Iar ea aflând că pe fiul ei Ieron îl duc la ighemonul, a început să plângă foarte mult, numindu-l toiag al bătrâneţilor sale şi lumina ochilor săi celor orbi.

Deci se tânguia că se lipseşte de un fiu ca dânsul care o mângâia în necazurile văduviei şi a orbirii ei. Iar ostaşii, înconjurându-l îl sileau să meargă la ighemon. Apoi el, luându-şi rămas bun de la maica sa, care plângea şi de la toţi cunoscuţii care se adunaseră atunci acolo, a luat cu dânsul o rudenie a sa, anume Victor şi s-a dus cu ostaşii în cetatea Melitinei. Au mai mers cu el şi doi fraţi ai rudeniei sale, Matronian şi Antonie, şi alţi prieteni de credinţă. Iar apunând soarele şi făcându-se seară, n-au ajuns la cetatea Melitina, ci au rămas la un loc oarecare, unde au aşteptat până dimineaţa.

În acea noapte s-a arătat fericitului Ieron, cineva îmbrăcat în haine albe, care cu dragoste a zis către dânsul: „Iată, Ierone, bine vestesc ţie mântuire; calea pe care călătoreşti este dreaptă, căci nu pentru împăratul cel pământesc te vei nevoi, nici vei ostăşi pentru slava care degrabă piere, ci pentru Împăratul Cel ceresc vei săvârşi nevoinţa, şi degrabă vei veni la Dânsul, ca să primeşti de la El cinste şi laudă". Acestea zicând cel ce i se arătase, a umplut de nespusă bucurie inima lui şi s-a dus. Iar el, sculându-se vesel, a zis către prietenii şi către rudeniile care erau cu

dânsul: „Acum am cunoscut în mine taina bunăvoinţei lui Dumnezeu şi de acum cu veselie alerg pe calea ce-mi stă înainte; o comoară este, o moştenire şi o bogăţie, care sunt ascunse în cer; iar bunătăţile ce sunt de faţă, nimic nu folosesc celor ce le moştenesc; căci *ce va folosi omului, dacă ar dobândi toată lumea, iar sufletul său şi-l va pierde*? Nimic nu-mi este mai scump şi mai bun decât sufletul. Mi-ajunge vremea vieţii care a trecut şi care în deşert am cheltuit-o. Mă voi duce de acum către Dumnezeu. Un lucru însă mă tulbură, grija maicii mele, care, fiind văduvă şi bătrână neputincioasă şi lipsită de lumina ochilor, nu are cine să-i ajute şi să o sprijinească. Dar de vreme ce merg să mor pentru Hristos, Domnul meu, Lui Îi încredinţez pe maica mea, căci El este Tatăl săracilor şi al văduvelor".

Acestea zicând, a lăcrimat pentru maica sa şi apoi a plecat. Iar când a ajuns la cetatea Melitina, Sfântul Ieron a fost închis în temniţă şi împreună cu dânsul au fost închişi şi alţi treizeci şi trei de creştini, către care Sfântul a început a le vorbi astfel: „Ascultaţi sfatul meu, prietenilor şi fraţilor, şi luaţi aminte vorbele mele, care pot să vă folosească vouă, nu în veacul acesta, ci în cel ce va să fie. Căci toţi cei ce se tem de Dumnezeu, nu caută vreun folos vremelnic de acum, ci pe cel care are să fie veşnic. Aţi auzit că păgânul ighemon voieşte să aducă dimineaţă jertfă zeilor, la care jertfă ne va sili şi pe noi. Deci să nu ne supunem poruncii lui şi să nu ne închinăm idolilor, nici să le aducem jertfă. Ci să jertfim mai bine jertfă de laudă adevăratului nostru Dumnezeu şi să-I aducem rugăciunile noastre, ca ascultându-le, să ne dea tărie şi bărbăţie a suferi muncile şi a dobândi fericitul sfârşit".

Când a grăit Sfântul acestea, toţi cu un suflet au răspuns: „Cuvintele tale sunt mai dulci decât fagurele de miere pentru noi, căci ne sfătuieşti ceea ce cu adevărat este de folos şi de mântuire. Şi toţi voim a muri mai bine pentru Hristos Dumnezeul nostru, decât, închinându-ne idolilor, să vieţuim în deşertăciune". Aceste cuvinte ale sfinţilor spuse în temniţă, straja le-a vestit ighemonului Lisie. Iar el, dimineaţa a şezut la judecată plin de aprindere şi de mânie şi scoţând pe Sfinţii Mucenici din temniţă, i-a pus înaintea sa şi a zis către dânşii: „Care diavol v-a adus pe voi în nebunia cea fără de sfârşit, ca să vă împotriviţi unei atât de mari stăpâniri, să treceţi cu vederea poruncile împărăteşti şi să nu vă închinaţi marilor zei?" Răspuns-au sfinţii: „Cu adevărat am fi fost nebuni şi jucării ale diavolilor dacă cinstea ce se cuvine lui Dumnezeu am fi dat-o lemnului şi pietrei, care sunt lucruri făcute de mâini omeneşti. Dar noi suntem înţelepţi, închinându-ne Dumnezeului a toate, Care cu cuvântul a făcut cerul şi pământul şi cu Duhul gurii Lui le-a adus din nefiinţă în fiinţă".

Acestea grăindu-le sfinţii, unul dintre cei ce stăteau înaintea ighemonului a arătat cu mâna asupra fericitului Ieron, şi a zis: „Acesta este omul care s-a împotrivit ostaşilor trimişi de tine, ighemoane, şi toate cele ce aţi auzit, el le-a făcut". Iar ighemonul, căutând la dânsul, a zis: „De unde eşti tu?" După ce sfântul a spus patria sa şi cetatea în care s-a născut, atunci ighemonul a zis iarăşi: „Tu eşti potrivnicul poruncilor împărăteşti, care te lauzi cu tăria mâinilor tale şi ai făcut rău ostaşilor celor trimişi de noi?" Iar Ieron, cu bărbăţie a răspuns fără frică: „Eu sunt. Cu adevărat am urât pe cei ce urăsc pe Domnul meu şi asupra vrăjmaşilor Lui m-am luptat. Cu urâciune desăvârşită i-am urât pe ei; că vrăjmaşi mi-au fost, pentru aceea i-am necăjit pe dânşii bătându-i şi izgonindu-i ca pe nişte iepuri fricoşi".

Ighemonul, auzind acestea, s-a mâniat şi nu l-a lăudat ca pe un viteaz, ci ca pe un nesupus l-a defăimat, şi a grăit: „Nebunia te-a pornit pe tine la o îndrăzneală ca aceasta, încât nici stăpânirea împărătească nu ai ascultat-o, nici poruncii noastre nu te-ai supus, iar pe trimişii noştri i-ai rănit. Pentru aceea, mâna ta cea necurată, care a ascultat de capul tău cel nebun, poruncesc să se taie de la cot". Deci, îndată a fost tăiată mâna Sfântului Ieron, după porunca ighemonului. Iar pe ceilalţi sfinţi a poruncit să-i bată fără milă şi aşa s-a făcut. După aceea, iarăşi fiind aruncaţi în temniţă, ei mulţumeau lui Dumnezeu, Celui ce i-a învrednicit a suferi asemenea răni pentru numele cel sfânt al Lui.

Însă unul dintre dânşii, anume Victor, care s-a pomenit mai sus, rudenia Sfântului Ieron, slăbind de rănile ce le luase mai înainte şi, temându-se de cele ce aveau să mai fie, a chemat la sine în taină pe cel ce scria numele creştinilor celor prinşi şi munciţi şi l-a rugat cu smerenie să şteargă numele lui din cartea în care erau scrise numele legaţilor ce pătimesc pentru Hristos şi să-l elibereze din temniţă. Şi a făgăduit a-i da pentru aceasta, moşia sa. Iar acela bucurându-se de lucrul cel făgăduit, a făcut după dorinţa lui Victor, căci a şters numele lui din numărul creştinilor şi l-a eliberat noaptea din temniţă. Deci, ieşind Victor de acolo, îndată a murit şi astfel şi-a pierdut şi moşia şi viaţa sa, şi s-a lipsit de cununa mucenicească.

Făcându-se ziuă, Sfântul Ieron a înţeles cele ce făcuseră şi, umplându-se de mâhnire, se tânguia cu amar pentru rudenia sa, zicând: „Vai ţie, o, Victore, cum ai făcut aceasta? Cât de urâtă s-a făcut viaţa ta! Cum ai cumpărat sufletului tău pierzare! Cum singur te-ai dat vrăjmaşilor! Pentru ce ai ales fuga cea ruşinoasă mai mult decât cununa slavei? Pentru ce ai cinstit uşurătatea cea vremelnică mai mult decât bucuria cea nesfârşită? Cum te-au supărat pe tine durerile bătăilor celor mici, care sunt nimic în faţa muncilor celor veşnice pe care le vei dobândi, căzând în mâinile lui Dumnezeu?"

Aşa tânguindu-se sfântul pentru cel căzut din ceata mucenicilor, a chemat la temniţă pe cei doi însoţitori care îl urmau, fiindu-i rudenii de aproape, adică pe Antonie şi Matronian, şi a zis către dânşii: „Apropiaţi-vă de mine şi ascultaţi dorinţa mea cea mai de pe urmă, pe care să o aduceţi la îndeplinire, când vă veţi întoarce. Averea mea care este în Pisidia o dau surorii mele Teotimia, ca din aceea, având cele de trebuinţă spre hrană, să săvârşească pomenirea pătimirii mele; iar cealaltă avere o las maicii mele pentru văduvia şi bătrâneţile ei, căreia să-i daţi şi mâna mea cea tăiată şi să-i ziceţi ca să scrie stăpânitorului Rustic care stăpâneşte în Ancira, să-i dea ei casa cea din Vadisani, iar mâna mea să fie pusă acolo".

Făcând acest legământ cu însoţitorii săi, fericitul Ieron aştepta sfârşitul pătimirii sale. Iar după patru zile ighemonul Lisie a şezut la judecată şi, chemând pe sfinţi, îi silea să se închine idolilor, silindu-i şi cu îmbunări şi cu îngroziri, ca să se depărteze de la Hristos şi să se închine la idoli. Iar când a văzut că nimic nu sporeşte, a poruncit mai întâi să-i bată cu toiege fără cruţare, după aceea i-a judecat spre a fi tăiaţi de sabie. Însă Sfinţii Mucenici, împreună cu povăţuitorul lor, fericitul Ieron, după primirea multor bătăi, când mergeau la locul de ucidere, cântau cu veselie cuvintele acestea: *Fericiţi cei fără prihană în cale, care umblă în legea Domnului*.

Venind la locul cel însemnat, şi-au plecat genunchii şi s-au rugat, zicând: „Doamne, Iisuse Hristoase, primeşte sufletele noastre!" Atunci au fost tăiate cinstitele şi sfintele lor capete. Iar Antonie şi Matronian s-au apropiat de ighemon rugându-l să le dea voie ca să ia trupul rudeniei lor, fericitul Ieron. Dar ighemonul n-a vrut să le dea voie. Ei l-au rugat, ca măcar capul cel tăiat al lui Ieron să-l dea lor. Şi a zis ighemonul: „Dacă-mi veţi da atâta aur cât se va potrivi cu greutatea capului, veţi putea lua capul acela". Antonie şi Matronian se mâhneau pentru că nu aveau atâta aur cât trebuia ighemonului pentru capul sfântului, deşi acel cinstit cap care se tăiase pentru Hristos, de mii de ori era mai scump şi mai cinstit.

Iar Dumnezeu a pus gând bun în inima unui bărbat slăvit şi bogat, cu numele Hrisantie, ca să răscumpere capul Sfântului Mucenic Ieron. Acesta a dat ighemonului atâta aur, cât trebuia pentru a se potrivi în cumpănă cu capul şi luându-l, îl păstra la sine cu cinste. Iar tiranul iubitor de aur căuta şi mâna sfântului cea tăiată, vrând ca şi pentru ea să dobândească aur. Dar Antonie şi Matronian, auzind aceasta, au fugit noaptea, ducând cu ei mâna lui Ieron. Iar trupul lui şi ale celorlalţi Sfinţi Mucenici, tăiaţi împreună cu dânsul, luându-le creştinii noaptea, le-au îngropat pe ascuns.

Deci fraţii cei mai sus pomeniţi, luând mâna sfântului, au dus-o la Stratonica, maica lui, au dat-o în mâinile ei şi au spus cu de-amănuntul toate cele întâmplate. Ea primind mâna iubitului său fiu, tăiată pentru Hristos, cu lacrimi o uda, ca o maică o săruta şi la ochi o punea. Şi, pe de o parte veselindu-se, iar pe de altă parte de fire fiind biruită, cu tânguire zicea: „O, iubitul meu fiu, te-am născut viu şi întreg, iar acum numai o parte mică am din trupul tău cel mort, pentru care mă cuprinde jalea. Vai mie, fiul meu, întru durere te-am născut, întru osteneli te-am crescut, nădăjduind a te avea toiag la bătrâneţe, povăţuitor la neputinţe, şi mângâiere în necazuri; iar acum m-am lipsit de tine, lumina ochilor mei celor orbi. Dar pentru ce plâng în vremea aceasta, în care mi se cade a mă veseli şi a mă bucura? Căci sunt maică a mucenicului, că am adus lui Dumnezeu rodul pântecelui meu. Căci am auzit despre tine, o, iubitul meu fiu, că nu ai murit cu moarte de obşte, ci cu cea mucenicească; iar moartea aceasta este pricinuitoare de multe bunătăţi. Deci, ducându-te de la mine, nu mă lăsa până în sfârşit, fiul meu, ci cu rugăciunile tale mijloceşte la Domnul, pentru care ţi-ai vărsat sângele, ca şi pe mine să mă slobozească degrabă din viaţa aceasta plină de multe osteneli şi de mari nevoi".

Astfel grăind cu plângere, a pus mâna sfântului la locul acela unde singur a binevoit să se aşeze şi toate cele poruncite de dânsul le-a adus la îndeplinire. Iar Hrisantie cel mai sus pomenit, care a răscumpărat capul Sfântului Ieron cu mult aur, după câtăva vreme a zidit o biserică în locul acela unde au fost tăiaţi Sfinţii Mucenici şi a aşezat într-însa acel cinstit cap, slăvind pe Sfânta Treime în veci. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, VIAŢA CUVIOSULUI LAZĂR[1]

Cuviosul Părintele nostru Lazăr era dintr-un sat al Asiei care era aproape de Magnesia. Părinţii lui se numeau Nichita şi Irina, de bun neam amândoi, cinstitori de Dumnezeu şi îmbunătăţiţi. Când s-a născut cuviosul, s-a văzut în casa aceea un nor foarte luminos, care arăta că pruncul născut are să se facă fiu al luminii şi al zilei şi sălăşluire a dumnezeieştii străluciri. Cum au văzut norul acesta, femeile care veniseră acolo spre cercetarea celei ce născuse, atât de mult s-au înfricoşat, încât au fugit afară din casă pentru vederea cea prea slăvită. Pe lângă aceasta a urmat şi o altă minune căci, după ce a trecut puţină

[1] Scrisă de Grigorie, Patriarhul Constantinopolului, şi tradusă din limba greacă.

vreme şi s-a ridicat norul din mijloc şi au intrat femeile în casă, o, minune, au văzut pe prunc stând drept pe picioarele sale, cu faţa către răsărit, având mâinile strânse la pieptul său în chipul crucii. Pentru aceea, de atunci se spunea de către toţi că viaţa pruncului aceluia va fi negreşit foarte vestită şi preamărită.

După ce a ajuns Cuviosul Lazăr mai în vârstă, părinţii l-au dat la dascăl să înveţe sfintele cărţi. Şi învăţa tânărul ştiinţele cu înlesnire, dar ura din tot sufletul apucătura dascălului său, pentru că era robit de iubirea de argint. De aceea, orice lucru lua în mâinile sale, îndată îl dădea săracilor. Deşi dascălul său îl ocăra pentru aceasta totdeauna şi-l bătea, cuviosul însă nu înceta a face acest lucru. Căci milostivirea ce o avea către săraci şi ura către iubirea de argint îl făcea să sufere ocările şi bătăile. Cu toate că dascălul lui îl ocăra şi-l bătea pentru banii pe care îi lua şi-i dădea săracilor, totuşi dascălul se minuna de fapta lui şi-l lăuda către toţi.

După ce a ajuns cuviosul în vârstă mai mare şi în cunoştinţă mai desăvârşită, a dorit să fugă din patria sa şi să se ducă la Ierusalim, ca să se închine Sfântului Mormânt al Domnului, precum şi la celelalte Sfinte Locuri. Însă, de câte ori a încercat să se ducă, era oprit de rudeniile lui. Dar ca să nu fugă pe ascuns, părinţii lui l-au dus la o mănăstire ce era aproape şi se numea Orovilor, ca acolo să se silească la sfintele ştiinţe şi să se iscusească mai înainte în fapte bune; dar mai mult ca să fie păzit de monahii cei mulţi care erau într-însa şi să nu fugă. Însă fericitul Lazăr, aprinzându-se de dumnezeiescul dor, nu putea a se linişti şi cugeta totdeauna să fugă. Şi, aflând odată vreme bună, s-a furişat de părinţi, de rudenii şi de monahi şi cu toată sârguinţa a alergat la Ierusalim.

Trecând pe la Hone, unde a făcut minuni Sfântul Arhanghel Mihail, s-a dus la biserica Arhanghelului, unde s-a rugat să-l ajute în călătoria lui; şi aşa a plecat de acolo şi s-a dus în Atalia. Aflându-se el acolo, un monah nelegiuit care călătorea împreună cu Cuviosul Lazăr, a cugetat să-l vândă saracinilor de acolo, ca să ia bani. Când monahul se tocmea cu dânşii în limba armenească să dea pe copilul Lazăr – după iconomia dumnezeiască –, un creştin care ştia limba aceea, a înţeles vorbirea şi dând de ştire cuviosului, acesta îndată a fugit de acolo şi s-a dus în muntele ce era aproape. Acolo, aflând un ieromonah cu cinstită cuviinţă, bătrân şi cu vârsta şi cu înţelepciunea şi întrebat fiind de dânsul cine este şi de unde vine, cuviosul a spus patria şi pe părinţii săi şi dorul pe care-l avea să se închine sfintelor locuri.

După aceea a spus şi vrăjmăşia monahului aceluia care voia să-l vândă, precum şi toate cele ce i s-au întâmplat în călătorie. Iar acel bărbat întrebând iarăşi pe cuviosul dacă are încă acel cuget să se ducă la

Ierusalim şi auzind că doreşte foarte mult aceasta, i-a zis că nu este cu cuviinţă să se ducă acolo unde voieşte, pentru că fiind foarte tânăr, cu înlesnire va fi biruit de diavolul. Că este foarte rău ca cineva să urmeze repede gândului său, pentru că se dă pradă vrăjmaşului, care are întinse în toate părţile mrejele şi cursele pierzării. Ci, dacă voieşte să-i asculte sfatul, pentru folosul sufletului său, să rămână în mănăstirea în care este el egumen şi acolo să se facă monah şi să petreacă câtăva vreme, până ce va veni la vârsta desăvârşită; şi atunci poate să iasă de acolo şi să se ducă fără primejdie.

Ascultând această bună sfătuire, dumnezeiescul Lazăr a rămas cu bucurie în mănăstirea aceea şi, dezbrăcându-se de hainele mireneşti şi de omul cel vechi, s-a îmbrăcat în cel nou, adică în Hristos, împreună cu hainele cele monahiceşti pe care le-a primit. De atunci s-a dat cu totul la nevoinţele cele pustniceşti. Iar postul, care subţiază grosimea trupului şi domoleşte patimile ce se ridică împotriva sufletului, atât de mult l-a iubit fericitul, precum cei iubitori de trup iubesc desfătarea şi multa mâncare. Apoi ascultarea, care este temelia nevoinţei monahiceşti, şi smerenia, cea mai înaltă decât toate faptele cele bune, cu atâta sârguinţă le-a câştigat, încât s-a făcut celor mai de pe urmă chip şi pildă cu aceste două fapte bune.

Dar ce să zicem despre priveghere, despre slăbirea trupului şi despre cealaltă rea pătimire, cu care se nevoia, ca să-şi subţieze trupul? Atât numai putem zice că, de vreme ce dobândise, pe lângă firea cea bună pe care o avea, şi nevoinţa cea bună, pentru aceasta lucra cu înlesnire toată fapta bună, ca şi cum ar fi fost ceresc iar nu pământesc. Pentru că firea cea bună pricinuieşte sufletului putere şi nevoinţa cea bună iarăşi duce la sfârşit bun puterea sufletului. Pentru aceea nu se afla unul ca să nu se minuneze de nevoinţele dumnezeiescului Lazăr, să nu-l laude şi să nu-l propovăduiască tuturor. Dar mai mult decât alţii îl lăuda egumenul mănăstirii, părintele său cel duhovnicesc, căruia Cuviosul Lazăr îi slujea şi lua de la dânsul în loc de plată pentru slujire, învăţătura pustniciei.

După ce a petrecut cuviosul multă vreme în mănăstirea aceea, odată i-a zis stareţul: „Eu, fiul meu, după puţină vreme, mă voi duce în pământ, maica cea de obşte a tuturor, iar pe tine te încredinţez lui Hristos, Stăpânului tuturor, ca Acela să aibă grijă de tine". Iar cuviosul, auzind acestea, a suspinat din adâncul sufletului şi a plâns foarte mult, că nu suferea nici să audă despărţirea de stareţul său. Cu toate acestea nu a trecut multă vreme şi stareţul lui s-a dus către Domnul. Iar dumnezeiescul Lazăr, plângând şi tânguindu-se mult pentru moartea lui, după trei zile s-a dus din mănăstire şi, mergând într-o peşteră ce

era acolo mai aproape, într-un loc foarte cu anevoie de umblat, a intrat într-însa să se liniştească şi singur să vorbească cu Dumnezeu.

Acolo, la atâta nevoinţă şi aspră pătimire s-a dat pe sine cel cu sufletul răbdător, încât este cu greu limbii omeneşti să povestească. Însă, cu cât se sârguia să-şi ascundă de oameni faptele sale cele bune, cu atât mai mult se făcea vestit tuturor. Pentru că fapta bună arată oamenilor pe cel ce o lucrează, deşi acela s-ar sârgui a se ascunde pe sine. Pentru aceasta în fiecare zi alergau la cuviosul mulţime de oameni ca să-l vadă şi să primească binecuvântarea lui.

Şi nici lungimea căii, nici asprimea cea cu greu de umblat a locului, nici vreun alt lucru nu le împiedica sârguinţa, numai să nu se lipsească de vederea cuviosului. Iar pentru ca să înlesnească asprimea drumului, unii adunau vreascuri şi lemne multe şi le-au ars pe calea cea pietroasă. Apoi au vărsat oţet peste dânsa ca să se înmoaie pietrele cele aspre, pe care le sfărâmau cu unelte de fier. Cu chipul acesta au făcut mai lesnicioasă calea ce ducea la cuviosul. Pentru că dumnezeiasca dragoste spre cele bune, îndeamnă pe oameni să facă şi lucruri de cele cu neputinţă şi anevoie de isprăvit.

Astfel de dragoste avea mulţimea oamenilor către fericitul Lazăr. Iar arhiereul locului aceluia, auzind de Sfântul Lazăr, dorea mult să se suie la dânsul dar socotea lucru foarte cu anevoie a vorbi cu cuviosul. Pentru această pricină, Sfântul a voit să se zidească acolo o biserică în numele Născătoarei de Dumnezeu şi chilii, ca să se odihnească fraţii care veneau la dânsul şi care voiau să se facă monahi. Căci erau foarte mulţi care se lepădaseră de lume şi voiau să vieţuiască împreună cu cuviosul în toată viaţa lor.

Deci, Sfântul a zidit acolo o mănăstire mare şi frumoasă, fiindcă s-a sârguit şi mulţimea oamenilor de prin locurile apropiate, la acest lucru plăcut lui Dumnezeu. L-au ajutat din toate puterile lor, pentru că fiecare din creştinii de acolo avea mare bucurie să se arate ascultător şi supus cuviosului şi să împlinească porunca lui. Dar pentru că vestea despre Sfântul Lazăr a străbătut în toate părţile şi alergau toţi la dânsul pentru folosul lor, s-a dus la el şi un oarecare om, care i-a spus că avea gândul să se ducă în locul acela – pe care-l arăta cu degetul –, ca să prindă nişte albine sălbatice ce erau încuibate acolo în prăpăstii. Iar cuviosul, ori pentru că a socotit moartea omului aceluia, căci era locul cu adevărat prăpăstios şi primejdios, ori pentru că a văzut mai înainte ce avea să fie din darul Sfântului Duh ce era într-însul, a zis către el: „Mai de folos îţi este, fiul meu, să nu cauţi spre locul acela, fiindcă atârnă deasupra capului tău o primejdie mare şi pierzare, dacă te vei apropia de dânsul; deci să te laşi de un gând ca acesta, dacă voieşti să scapi de primejdie".

Omul acela însă, neascultând sfatul cuviosului, s-a dus împreună cu alţi tovarăşi ai lui la locul cel prăpăstios şi, legat fiind cu o funie, s-a slobozit de către tovarăşii lui şi s-a coborât în prăpastie. Socotiţi ce rău mare este a nu asculta cineva pe cei care îl sfătuiesc cele de folos. Pentru că omul acela nici nu ajunsese la jumătatea prăpăstiei şi funia s-a rupt, iar el a căzut jos cu cădere vrednică de jale şi de lacrimi. Şi astfel a murit mai înainte de a ajunge jos, de multele lovituri ce le-a luat de la colţurile pietrelor şi a primit rod aducător de moarte din socoteala sa cea nebunească. De atunci ceilalţi luau aminte la cuvintele cuviosului, ca la nişte cuvinte de prooroc şi nu se împotriveau lui nici într-un chip.

Altă dată s-a dus un om la Cuviosul Lazăr şi i-a mărturisit păcatele sale, spunându-i că, deşi nu ştie nici un meşteşug, el însă îşi câştigă cu înlesnire cele necesare vieţii. Căci se scoală noaptea şi se duce în case străine, fură dintr-însele orice găseşte, se duce apoi în loc retras şi le ascunde. Iar când stăpânii caselor îşi caută lucrurile furate, el le spune că sfinţii îi descoperă multe lucruri ascunse şi pe lângă aceasta îi arată lui şi locul unde hoţii au ascuns lucrurile ce li s-au furat.

Apoi, luând cinstita Cruce pe umerii săi sau o icoană a vreunui sfânt, ia pe păgubaşi şi-i duce la locul acela, zicându-le să sape; şi aşa îşi află fiecare lucrurile sale. De aceea, oamenii îl cinstesc pe dânsul ca pe un prieten al lui Dumnezeu şi ca pe un sfânt vrednic de descoperiri dumnezeieşti. Pentru aceasta, oamenilor făcându-li-se milă de dânsul, îi dau câte o părticică din lucrurile cele furate şi aflate.

Acestea auzindu-le cuviosul, i-a zis: „O, fiule, acest meşteşug rău, sau mai bine zis acest vicleşug cu care zici tu că îţi agoniseşti cu înţelepciune şi cu înlesnire cele de nevoie vieţii tale, să-l laşi. Vai ţie, pentru întunecarea minţii tale, căci te amăgeşti şi te batjocoreşti de diavolul şi socoteşti ca o înţelepciune ceea ce ai învăţat pentru pierzarea sufletului tău, socotind întunericul drept lumină. Şi de nu vei înceta cu această faptă rea, vei fi vinovat de mare pedeapsă, cum zice proorocul Isaia: *Căci socotiţi amarul dulce*. Iar după puţin va veni peste tine pedeapsa şi urgia lui Dumnezeu".

Auzind acestea omul, a căzut la picioarele cuviosului şi a cerut cu lacrimi iertare pentru păcatul său, făgăduind că de aici înainte nu se va mai pleca la amăgirea diavolului, ci va părăsi o nelegiuire ca aceasta şi va lucra fapte bune din toată puterea lui. Deci luând iertare de la cuvios, a împlinit cu lucrul făgăduinţa pe care a făcut-o, cu ajutorul lui Dumnezeu şi cu rugăciunile sfântului. Dar, deşi Sfântul Lazăr pricinuia mare folos multora şi cu cuvintele şi cu lucrurile cele bune, iar pe cei ce cădeau în păcat îi ridica şi pe cei ce stăteau în fapta bună îi întărea, cu toate acestea, cugeta să se ducă de acolo şi să meargă la Ierusalim, ca să

scape de slava oamenilor. Căci ştia cât de mare împiedicare este aceasta celor ce aleargă pe calea ce duce la cele cereşti. Şi pentru ca să-şi împlinească dorinţa pe care o avea din tinereţe, adică să vadă şi să se închine sfintelor locuri, chemând pe fraţii care se călugăriseră şi vieţuiau în mănăstirea pe care o zidise el, le-a arătat lor scopul.

Apoi mângâindu-i pe dânşii, căci foarte se mâhneau pentru despărţirea lui, le-a poruncit să păzească toate câte se cuvin cinului monahicesc şi să se îngrijească din toate puterile lor de poruncile lui Dumnezeu şi de faptele bune care pricinuiesc mântuirea sufletului. Deci, sărutându-i pe dânşii, a plecat de acolo şi s-a dus la Ierusalim.

După ce s-a închinat la Ierusalim şi a văzut şi toate celelalte minunate locuri de acolo, şi chiar Mormântul cel stăpânesc al Domnului, după puţine zile s-a dus la lavra Sfântului Sava. Acolo a găsit cu cale să rămână multă vreme, ca împreună cu cuvioşii părinţi care vieţuiau acolo să se nevoiască şi să agonisească mult folos de la dânşii, de vreme ce nimic altceva nu îndeamnă atât de mult pe oameni la fapta bună, ca întrecerea cea bună a acelora care petrec în fapte bune. Că, precum piatra care se freacă de altă piatră se face netedă, potrivită şi mai strălucită, aşa şi cel îmbunătăţit, când se întrece cu alt îmbunătăţit, mai mult sporeşte şi se face mai strălucit.

Deci Cuviosul Lazăr, fiind primit de egumenul şi de fraţii lavrei cu bucurie, a luat slujba paracliseriei şi a făcut într-însa şase ani întregi, nevoindu-se întocmai ca monahii cei de frunte şi aleşi, care se sârguiau în trup să ajungă pe îngerii cei fără de trup.

Dar dumnezeiescul Lazăr, nu numai se nevoia ca aceia, ci îi şi covârşea în toate şi isprăvile lui erau pentru toţi vrednice de mirare. De aceea s-a judecat şi s-a socotit de către toţi vrednic a se face preot şi-l îndemna la aceasta chiar şi egumenul mănăstirii. Iar el la început nu voia, zicând că nu este vrednic a lua asupra sa greutatea unei asemenea vrednicii. Dar, de vreme ce egumenul îl silea să ia asupra sa şi slujba aceasta, fiindcă ştia pe Sfântul Lazăr cât de mare era în fapta bună, cuviosul nu a găsit cu cale să se mai împotrivească egumenului, ca să nu se arate semeţ. Deci, nevrând, a primit şi s-a hirotonit de către Patriarhul Ierusalimului; şi a mai petrecut cuviosul în mănăstirea aceea încă alţi şase ani.

După aceea, văzând pe monahii cei îmbunătăţiţi că ieşeau din mănăstire în întâia săptămână a Sfântului şi marelui Post de patruzeci de zile, după obiceiul cel vechi şi se duceau în pustie, iar în săptămâna Stâlpărilor iarăşi se întorceau în mănăstire, aducând cu ei roadele bune ale pustniciei, a dorit şi el să se ducă. Şi nearătând scopul său egumenului, a plecat pe ascuns din mănăstire. Nu că ar fi defăimat pe

egumen; căci care altul a arătat atâta ascultare către cei mai mari ca fericitul Lazăr? Ci, pentru că s-a biruit de dulceaţa liniştii pe care o dorea de mai mulţi ani şi pe care căuta să o dobândească în tot chipul.

Deci, petrecând în pustie zilele hotărâte ale Sfintei Patruzecimi, s-a întors împreună cu ceilalţi fraţi în mănăstire. Dar toţi aceştia au fost primiţi şi mângâiaţi de egumen, căci erau obosiţi de multele şi lungile osteneli ale pustiei. Numai dumnezeiescul Lazăr singur a fost izgonit din mănăstire, după porunca egumenului, nefiind lăsat nici să intre pe poartă. Şi multă vreme a petrecut afară plângând cu lacrimi şi rugându-se să-l ierte, dar egumenul nu l-a iertat nicidecum. Atunci s-a dus la Ierusalim şi a pus ca mijlocitor pe iconomul marii biserici pe care-l avea prieten vechi. Iar iconomul, cum l-a auzit, s-a dus îndată la lavră şi a rugat foarte mult pe egumen să-l ierte pe Lazăr, prietenul său. Aşa, cuviosul a luat iertare de la egumen şi iarăşi a fost numărat cu ceilalţi fraţi ai lavrei.

Rămânând în lavră încă un an, până pe vremea Sfântului şi Marelui Post şi văzând pe ceilalţi ducându-se iarăşi în pustie şi nesocotind nici supărarea egumenului, nici izgonirea sa din mănăstire, nici altceva din unele ca acestea, s-a dus iarăşi şi el în pustie. Căci dulceaţa şi frumuseţea liniştii, pentru cei ce au gustat-o o dată, li se face totdeauna dorită încât îi face să defăimeze pe toate celelalte şi să alerge numai către aceasta. Din această dulceaţă gustând şi cuviosul, nu a suferit să rămână în mănăstire şi să se păgubească de fericirea şi liniştea pustietăţii. Pentru aceasta, ducându-se la loc liniştit şi în raiul faptei bune, n-a voit să se mai întoarcă în lavră. Ci, aflând un loc foarte înalt, a zidit deasupra lui un stâlp; apoi, lepădându-se cu totul de lume şi de orice lucru pământesc, s-a suit pe stâlp ca un ostaş sprinten, ca să se războiască nu contra trupului şi a sângelui, ci contra duhurilor răutăţii. Şi petrecând mulţi ani deasupra lui, s-a nevoit cu bărbăţie împotriva diavolilor şi a săvârşit mari biruinţe asupra lor.

Într-una din zile, coborându-se cuviosul de pe stâlp şi umblând pe un loc şes şi neted, a auzit de sus un glas, zicându-i: „Lazăre, se cuvine să te duci în patria ta!" Iar cuviosul s-a minunat de glasul acela şi, căutând împrejur şi nevăzând pe nimeni, a socotit că acel glas era diavolesc. Dar, de vreme ce s-a dus în locul acela şi a doua şi a treia oară şi a auzit acelaşi glas, a crezut că era din dumnezeiasca pronie. Cu toate acestea a mai rămas încă acolo, ca să cunoască adevărul mai cu de-amănuntul; iar glasul acela striga mereu la fel. Pentru aceasta s-a dus la nişte cuvioşi părinţi care locuiau pe aproape şi care din tinereţe petreceau acolo în pustietate şi le-a spus lor despre glasul ce a auzit, ca dânşii să-l înveţe ce trebuie să facă.

Încredinţându-se de la acei cuvioşi că glasul acela era din dumnezeiasca pronie, s-a dus de acolo şi a mers la Ierusalim. Luând în tovărăşie un monah îmbunătăţit, anume Pavel, a mers cu dânsul până la Sevastia. De acolo, despărţindu-se, Pavel s-a dus în Trapezunda, iar Cuviosul Lazăr s-a dus la Roma, unde dorea de multă vreme să se ducă ca să se închine celor doi mari apostoli.

Deci, mergând cu multă sârguinţă şi trecând printr-o pădure, l-au întâmpinat doi urşi mari de care el s-a temut foarte şi, neavând unde să fugă ca să scape de primejdie, s-a rugat lui Dumnezeu. Apoi, ridicându-şi ochii şi mâinile la cer, a zis cuvintele lui David: „Doamne, să nu Te depărtezi de la mine că necazul este aproape şi nu este cine să-mi ajute. Mântuieşte-mă, Stăpâne, din gura fiarelor băutoare de sânge şi scapă sufletul meu de moarte". Atunci, o, minune, a văzut îndată pe urşi că au plecat în jos capetele lor şi s-au dat la o parte din drum cu sfială şi au lăsat cuviosului calea ca unui stăpân şi împărat al lor, să treacă pe drumul său; pentru că de fapta bună şi fiarele ştiu a se smeri.

Deşi omul lui Dumnezeu a fost păzit neatins de fiarele acelea simţite, dar fiara cea nevăzută, adică diavolul, văzând toate acestea, s-a prefăcut în chip de câine negru şi mare care izgonea pe cuviosul. Astfel, uneori mergea înaintea lui pe drum şi-l înfricoşa să-l rupă cu dinţii, iar alteori mergea în urmă-i şi-l lătra tare şi sălbatic, căutând să-l apuce de picioare. Toate acestea le-a făcut blestematul timp de trei zile. Iar când Sfântul avea trebuinţă să meargă în vreun sat să-şi ia puţină hrană pentru drum, fiindcă nu ducea cu sine nici măcar o pâine, nici nu se îngrijea pentru ziua de mâine, atunci îl împiedica pierzătorul, căci cu multele lui lătrături zădăra câinii cei adevăraţi de prin sate şi-i aducea asupra Sfântului; dar el se pornea întâi asupra lui, apoi şi spre ceilalţi.

Drept aceea, pentru aceste împiedicări cuviosul petrecea flămând toată ziua şi noaptea, neputând a se apropia de sat din pricina diavolului. Cu toate acestea, văzând mărimea de suflet a cuviosului, răbdarea şi nădejdea lui către Dumnezeu, s-a biruit necuratul duh şi, neputând să-i mai stea împotrivă, ca de un bici s-a izgonit şi a rămas ruşinat, neputinciosul. Iar Sfântul, cu ajutorul lui Dumnezeu s-a mântuit de ispită şi de supărarea lui. De vreme ce cuviosul, cu ajutorul lui Dumnezeu, s-a făcut mai tare decât ispitele vrăjmaşului, a ajuns în Efes şi s-a dus la arhiereul de acolo. Vorbind împreună cu dânsul, i-a arătat dorinţa ce avea să se ducă la Roma. Iar arhiereul, minunându-se de blândeţea cuviosului, de simplitatea lui, de dulceaţa cuvintelor lui şi de darul Sfântului Duh care strălucea într-însul, s-a robit cu totul de dragostea lui şi l-a rugat să rămână împreună cu dânsul şi astfel să se oprească din călătoria spre Roma.

Cuviosul, deşi a părăsit gândul ce-l avea pentru Roma, precum l-a sfătuit arhiereul Efesului, dar a rămâne împreună cu dânsul şi a părăsi liniştea, nu a primit nicidecum. Pentru aceea, plecând de acolo, s-a dus la Mănăstirea Orovului din care fugise când era să se ducă la Ierusalim. Aflându-se acolo, la început nu se arăta pe sine cine este. Iar după câtăva vreme, rugându-l monahii care erau acolo să le spună cine este, pentru că nu puteau să-l cunoască, le-a spus că este Lazăr, care odată a fost păzit de dânşii. Şi îndată a străbătut vestea în toate părţile din împrejurimi că Lazăr s-a întors iarăşi în mănăstirea lui şi alergau toţi ca să-l vadă şi mai ales maica sa – căci tatăl său acum murise.

De aceea, bucurându-se toţi, priveau faţa cea prea dulce a cuviosului şi ascultau cu luare aminte cuvintele lui cele folositoare de suflet. Căci pe lângă celelalte fapte bune ce avea cuviosul, avea şi cuvântul îndulcit cu sarea Sfântului Duh, ca şi dumnezeiescul Apostol. Deci fericitul vorbea cu multă linişte şi dulceaţă şi nu cu puţin dar, încât putea să înduplece şi sufletul cel de piatră. Pentru aceasta cei mai mulţi au plâns de bucurie văzând pe minunatul Lazăr şi auzind dumnezeieştile lui cuvinte. Dar de vreme ce mergeau la dânsul mulţi şi-i tulburau liniştea, s-a hotărât să fugă de acolo şi să se ducă într-un loc liniştit.

Deci, stând acolo puţine zile, ca numai să împlinească dorul mamei sale, pentru că o vedea întristată foarte mult pentru despărţirea lui, a plecat căutând să afle un loc mai liniştit. Şi auzind de sihăstria ce era în dreptul muntelui Galisiului în care era şi o biserică a Sfintei Muceniţe Marina şi unde locul era după plăcerea lui, s-a dus acolo. Şi, văzând locul foarte liniştit, s-a numărat şi el împreună cu cei doi fraţi buni pe care i-a aflat acolo.

Apoi, înştiinţându-se arhiereul Efesului că Lazăr iubitul său s-a dus acolo, a simţit în inima sa mare bucurie, dorind să-l aibă aproape şi să petreacă împreună cu dânsul. Deci, ducându-se acolo, l-a primit cu sufletul plin de bucurie şi a dat în stăpânirea lui sihăstria aceea şi pe fraţi, poruncindu-le să asculte de cuviosul ca nişte fii pe părintele lor, neîmpotrivindu-se niciodată voii şi socotinţei lui la nici un lucru.

Deprinzându-se mai mult dumnezeiescul Lazăr în luptele pustniciei, mai cu osârdie se sârguia la toate faptele bune. Însă dorea să nu-l ştie nimeni, căci el socotea că a lucra cineva fapta bună pentru vederea şi plăcerea oamenilor, este totuna cu a nu lucra nicidecum sau totuna cu a face răul. De acea zicea: „Cei ce lucrează fapta bună ca să câştige slavă de la oameni, aceştia nu au nici un folos, după cum zice sfinţita Evanghelie: şi-au luat plata lor. Că de nu ar fi fost cineva să le laude faptele bune, ei, cu adevărat, nu s-ar fi apucat nicidecum să lucreze fapta bună. Iar cei care lucrează fapta bună pe ascuns, numai lui

Dumnezeu fiind cunoscută, aceştia vor lua de la Dânsul multă laudă. Iată dar cu cât este mai bună slava lui Dumnezeu decât slava oamenilor! Că aceea este vremelnică şi stricăcioasă şi nu rămâne până în sfârşit, ci, mai înainte de a muri ei, se va vădi făţărnicia lor. Deci, cu cât este mai bună şi mai înaltă slava lui Dumnezeu, cu atât este mai presus acela care lucrează fapta bună în ascuns".

Aşa lucra Cuviosul Lazăr, adică îşi ascundea faptele bune şi se arăta pe sine mai prejos decât toţi, deşi el era îmbunătăţit şi slăvit. Căci, precum cel ce strigă cu trâmbiţa din partea cea mai înaltă a târgului, se face arătat tuturor, aşa şi dumnezeiescul Lazăr, de s-ar fi dus în partea cea mai ascunsă de loc, totuşi se făcea cunoscut tuturor, deşi nu striga cu trâmbiţa, dar faptele bune îl arătau. Pentru aceasta, alerga totdeauna la dânsul mulţime nenumărată de oameni, iar lucrul cel dintâi al cuviosului era să hrănească cu cuvânt sufletele celor care veneau la dânsul; iar al doilea, să hrănească şi trupurile lor cu bucate îndestulătoare. Acest lucru obişnuia a-l face totdeauna, chiar de nu ar fi avut bucate destule pentru hrana sa şi a fraţilor săi şi chiar dacă ar fi avut numai o pâine, lucru ce mira pe fiecare.

Atât de multă iubire de oameni avea cuviosul, încât covârşea pe cei mai vestiţi în iubirea de oameni. Căci aceia făceau milostenie din prisosinţa lor sau dădeau câte puţin celor care erau lipsiţi, iar cuviosul, singur dintre toţi, dădea chiar hrana pe care o avea pentru ca să-şi mângâie trupul său cel slăbănogit de post şi să-l întărească – pentru că era obosit de osteneli –, şi pe aceea o dădea altora cu mărinimie de suflet, neîngrijindu-se pentru sine; căci el se mulţumea a hrăni pe cei ce aveau trebuinţă. Aceasta se cheamă adevărata milostenie; pentru că a da cineva din cele de prisos, nu înseamnă iubire de oameni, ci a da cele ce-i sunt lui de nevoie şi a împărţi săracilor şi din puţinul pe care îl are.

Această mare iubire de oameni a cuviosului, nu au suferit-o cei doi fraţi, care locuiau acolo mai înainte, după cum am zis, ci se mâhneau foarte şi în fiecare ceas cârteau; iar bucatele cu care Sfântul ospăta pe cei străini, le socoteau lipsă şi scădere a trupurilor lor. Deci, încercând să-i schimbe obiceiul şi neputând, s-au dus de acolo şi au lăsat pe fericitului cu puţini ucenici. Aceştia, cu voia cuviosului, au semănat bob aproape de un drum de obşte şi fiind pământul bun şi gras, a ieşit bobul şi a făcut mult rod, încât nu era nici un călător care să nu mănânce din rodul bobului şi să nu ia încă şi la casa lui. Iar ucenicii cuviosului se mâhneau foarte, căci vedeau ostenelile lor luate de alţii.

Sfântul însă nu se mâhnea, ci mângâia şi pe ucenicii săi şi-i făcea să se bucure, cu cuvintele sale cele aducătoare de mângâiere. Şi când a venit vremea, le-a poruncit să culeagă bobul iar ei nu au voit să se

ducă şi să se ostenească în deşert, căci nu mai rămăsese decât puţin rod într-însul. Iar cuviosul, mai cu sila, mai cu rugămintea, i-a făcut de s-au dus toţi şi l-au cules.

Apoi, aducând bobul în arie, au citit după regulă rugăciunea ce se obişnuieşte la arie. Şi, dacă l-au bătut, o, minunile Tale, Hristoase, Împărate! au văzut că era în arie atât de mult rod, încât ar fi socotit cineva că toate păstăile bobului s-au prefăcut în rod. Pentru aceea s-au bucurat foarte şi, aducându-şi aminte de cuvintele care le zicea cuviosul când îi mângâia, au alergat la dânsul şi, spunându-i minunea, îşi cereau iertare pentru împotrivirea ce au arătat-o către dânsul, nevoind să adune bobul. Iar cuviosul îndată i-a iertat, căci ştia că nu au făcut-o din răutate, ci pentru că nu ştiau ce se va întâmpla de nu le va ajunge.

După puţină vreme, văzând Sfântul că nu se folosea acolo, ci se păgubea din pricina supărărilor şi a tulburărilor oamenilor, a plecat din acel loc şi s-a dus la un stareţ îmbunătăţit, care locuia în muntele Galisiului cel din dreapta sihăstriei. Acela i-a spus că în vârful muntelui este o peşteră foarte îndemânatecă pentru pustnicie, căci se află în mare pustietate, iar muntele este greu de suit. Apoi că acolo suferă lipsă de hrană şi câţi se duc acolo să vieţuiască sunt supăraţi de diavoli. După aceea i-a spus că în acea peşteră şi-a săvârşit nevoinţele pustniciei şi marele Pafnutie.

Deci, dumnezeiescul Lazăr a hotărât să locuiască în acea peşteră. Şi cum a plecat acolo, diavolii tulburau locul acela cu glasuri nedesluşite şi cu strigăte străine; căci au înţeles că merge acolo pierzătorul lor şi pentru aceasta au început să-l înfricoşeze. Iar cuviosul, rămânând neînfricoşat, cânta şi umbla pe acolo cu multă îndrăzneală, ştiind că toate lucrurile diavolilor erau numai năluciri, iar nu adevărate.

Deci, suindu-se în vârful muntelui, a stat înaintea peşterii şi a săvârşit cântarea obişnuită; după aceea şi-a făcut semnul Sfintei Cruci, însemnând şi piatra care era acolo. Atunci, o, minune, a văzut că Sfânta Cruce s-a întipărit îndată deasupra pietrei atât de adânc şi de frumos, încât oricine ar fi văzut-o, ar fi socotit că a cioplit-o un pietrar iscusit. Minunea aceasta văzând-o cuviosul, a cunoscut că mergerea lui acolo s-a făcut după dumnezeiasca pronie şi că, după începutul bun, va fi şi sfârşitul bun. Deci, a mulţumit lui Dumnezeu, apoi, intrând în peşteră şi văzând că era îndemânatecă după cum voia şi, mai ales, că picura şi puţină apă din piatra de deasupra ca să potolească setea lui, a hotărât să se liniştească într-însa şi singur să vorbească cu Dumnezeu.

Dar, cine poate să spună câte nesuferite ispite a răbdat Cuviosul Lazăr de la diavoli, fiind în pustietate lipsit de fraţi împreună locuitori? Că în toate zilele cât a petrecut cuviosul în peşteră, nu încetau blestemaţii diavoli de a-l ispiti în tot chipul, înfricoşându-l cu multe feluri de

năluciri ca să-l facă să fugă de acolo. Iar sfântul primea cu bărbăţie războiul lor, răbdând împotriva ispitelor ce i se aduceau neîncetat. Şi a rămas acolo mulţi ani, vorbind singur cu Dumnezeu. După aceea, şase monahi, nu se ştie de unde, s-au înştiinţat despre cuviosul, căci afară de stareţul, nimeni altcineva nu ştia unde se linişteşte; iar bătrânul acela nu a spus nici unui om, căci aşa avea poruncă de la cuviosul.

Acei şase monahi s-au dus la cuviosul şi l-au rugat cu lacrimi să-i primească a locui împreună cu dânsul. Iar Cuviosul Lazăr, văzând dorinţa lor cea mare, a primit şi le-a dat multe rânduieli de viaţă monahicească cum să petreacă. Apoi, având de multă vreme gând să zidească o biserică mică în numele Stăpânului Hristos aproape de uşa peşterii, dar neputând de unul singur fără ajutorul altcuiva şi aflând ajutători pe cei şase monahi, a voit să se apuce de lucru, însă nu avea de cheltuială. Iar prin dumnezeiasca pronie s-a aflat o femeie bogată şi îmbunătăţită în Efes, care i-a dat bani şi a zidit biserica în numele Mântuitorului nostru, Iisus Hristos.

După acestea, mergând acolo şi alţi şase fraţi şi făcându-se doisprezece, iar locul fiind strâmt şi neîncăpător ca să facă chilii, nici acoperământ sau altceva pentru adăpostire, ci locuind sub cer fără acoperământ, cuviosul s-a suit împreună cu fraţii în vârful muntelui Galisiului şi acolo au zidit o biserică în numele Născătoarei de Dumnezeu, precum şi chilii destule împrejurul ei, ca să locuiască fraţii. Apoi au zidit şi alte chilii pustniceşti, afară din mănăstire, departe una de alta, ca fraţii să poată avea într-însele deplină linişte.

Odată, cuviosul liniştindu-se într-una din chiliile pustniceşti în vreme de vară şi fiind multă arşiţă, pe când îşi citea rugăciunile ceasului al şaselea, atât de mult timp a citit încât credea că are să moară; şi neaflând acolo apă să bea, s-a întins pe pământ leşinat, cu mâinile înălţate către Dumnezeu, cerând ajutor. Iar iubitorul de oameni Dumnezeu, Cel grabnic în mângâiere şi iute în ajutor, n-a trecut cu vederea pe robul Său care se primejduia şi îndată a trimis un dumnezeiesc înger la ucenicul sfântului, care petrecea acolo. Dându-i un vas plin cu apă, i-a zis să alerge la sihastru; şi cu apa a înviat pe părintele său cel duhovnicesc, care se primejduia de sete. Şi aşa a scăpat cuviosul de moarte.

Însă, vrăjmaşul nostru diavolul nu se liniştea, ci s-a făcut în chipul unui şarpe mare şi negru şi a intrat fără de veste în chilia Sfântului ca să-l înfricoşeze. Iar cuviosul, cunoscând măiestria satanei şi fiind obişnuit a face război cu dânsul, nu s-a înfricoşat nicidecum, ci a făcut asupra lui semnul cinstitei Cruci şi îndată s-a făcut nevăzut.

Atunci, fiindcă se înmulţeau monahii şi mănăstirea fiind strâmtă nu-i încăpea, de vreme ce, când a zidit-o cuviosul nu socotea că se vor

aduna aşa de mulţi, fiindcă locul era aspru şi lipsit de apă şi de toate cele ce sunt de nevoie, pentru aceasta cuviosul a rugat pe Dumnezeu cu lacrimi multe zile ca să-i arate de este sfânta Lui voie să zidească o biserică mai mare şi o mănăstire mai largă ca să locuiască fraţii care veneau să se sălăşluiască acolo precum şi unde să pună temeliile bisericii.

Astfel, într-o noapte rugându-se el, a auzit un glas care îi poruncea să iasă afară din chilia lui şi ieşind a văzut un stâlp de foc care ajungea până la cer şi îngerii lui Dumnezeu, suindu-se de la pământ, cântau o cântare foarte dulce: „Să învie Dumnezeu şi să se risipească vrăjmaşii Lui". Deci îndată a înţeles că în locul acela unde s-a arătat stâlpul, era voia lui Dumnezeu să zidească biserica. Apoi a început zidirea cu mare osârdie; şi zidind din temelie o biserică mare şi frumoasă, a făcut şi mănăstire împrejurul bisericii, nu mai prejos ca altă mănăstire, atât ca mărime, cât şi ca împodobire a zidirii.

Cred că este bine să spunem şi aceasta. Cum şi de unde Cuviosul Lazăr, neavând nici un ban, a aflat atâta mulţime de argint şi a făcut atâtea zidiri cu mari cheltuieli, şi cum, în atât de puţină vreme, a săvârşit un aşa de minunat şi mare lucru al mănăstirii. Roman, împăratul de atunci al grecilor, mâniindu-se asupra lui Constantin numit Monomahul, care era unul din boierii cei dintâi ai Constantinopolului, pentru nişte pricini, dar mai ales fiindcă îl bănuia că voia să-i ia împărăţia, s-a pornit cu atâta urgie împotriva lui Constantin, încât l-a trimis în surghiun în insula Metilenei, pentru a-şi plânge acolo soarta.

Acestea auzindu-le dumnezeiescul Lazăr şi împărtăşind durerea lui Constantin, s-a mâhnit foarte mult pentru soarta lui, căci nu făcuse nici un rău împăratului. Pentru aceasta, a trimis oameni la dânsul şi ca să-l mângâie în suferinţe şi ca să-i dea bună nădejde cum că el are să fie diadoh (urmaş) al împărăţiei grecilor, după cum mai înainte a văzut cuviosul prin dumnezeiescul dar, care se sălăşluise într-însul.

Trecând puţină vreme, a murit Roman şi s-a făcut împărat Constantin, după cum i-a proorocit cuviosul. Şi, aducându-şi aminte de proorocia acestuia, i-a trimis o mare sumă de bani, mai multe vase şi odoare, precum şi danii de mult preţ ca să termine zidirea mănăstirii. Deci, cu aceşti bani a zidit cuviosul biserica Sfintei Învieri – căci aşa a numit-o –, cu toată acea mare şi vestită mănăstire.

Zidirea mănăstirii a început, după cum s-a zis, din dumnezeiasca vedenie şi iarăşi cu dumnezeiasca pronie s-au iconomisit atâtea cheltuieli şi s-au săvârşit cele de trebuinţa mănăstirii. Iar monahii mereu se înmulţeau datorită vieţii îmbunătăţite a cuviosului şi în puţină vreme s-au făcut mai mult de şapte sute, dintre care unul era chiar fratele după trup

al dumnezeiescului Lazăr. Acesta, învăţându-se de la fratele său faptele cele bune ale petrecerii monahiceşti, atât de mult a sporit în fapta bună, încât i-a întrecut pe toţi ceilalţi; aşa că el era al doilea după fratele său. Pentru aceea, după moartea cuviosului, prin chibzuinţa şi cu alegerea tuturor fraţilor, el a primit conducerea mănăstirii şi cu laude a sporit întru dânsa.

După ce Sfântul a săvârşit mănăstirea, a mai zidit şi un stâlp aproape de biserică, în partea din spate, înalt şi descoperit, cu greu de suit şi foarte strâmt, având lăţime numai de trei palme. Şi s-a suit deasupra lui, luând numai o haină de piele, cu capul descoperit şi desculţ şi purtând fiare grele. Acolo suferea toate greutăţile iernii, ploi tulburătoare, ninsori multe, răceala şi iuţimea îngheţurilor, prin care se făcea ca şi cristalul pururea pomenitul. Suferea încă şi fierbinţeala verii şi arşiţele cele mari. În astfel de chip petrecea fericitul, ca un om fără de trup.

Odată s-a pornit o ploaie atât de mare şi de tulburătoare, încât ducea şi pietrele cele mari în pornirea apei şi multe dobitoace a omorât, iar roadele le-a stricat. Pentru aceea un păzitor de capre, aflându-se acolo, aproape de mănăstire şi văzând potopul acela, a alergat la mănăstire ca să scape de primejdie. Deci apropiindu-se de dânsa şi căutând la stâlp şi cerând ajutor de la Sfântul – o, cine va povesti mărimea minunilor Tale, Hristoase Mântuitorule! –, a văzut pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu Maria că stătea în văzduh deasupra stâlpului, acoperindu-l, ferindu-l de ploaie şi păzind pe cuviosul. Cine a văzut sau cine a auzit cândva vreo minune ca aceasta? Că deşi un heruvim păzea pe Avva Macarie Egipteanul, iar pe Marele Paisie l-a păzit îngerul Domnului, dar o minune ca aceasta, precum socotesc, nici nu a auzit, nici nu a văzut cineva, cum că s-a făcut pentru vreun sfânt, afară de dumnezeiescul Lazăr, pe care însăşi Împărăteasa îngerilor îl acoperea ca un nor şi păzea nevătămat pe robul Său.

Ascultaţi încă şi alta asemenea. A ieşit vestea în toate părţile acelea, că de stâlpul cuviosului nu se apropia nici ploaie, nici grindină, nici zăpadă, ci era ferit de toate acestea. Şi unii credeau acestea fără de îndoială, iar stăpânitorul locului aceluia din împrejurimi, n-a crezut până ce n-a văzut cu ochii săi.

Deci, în vremea iernii, când cădea ninsoare mare şi îl lovea în faţă de nu putea nici să respire, s-a dus cu multă osteneală la mănăstire. Şi mergând aproape de stâlp a văzut o minune vrednică de spaimă, că ninsoarea care cădea de sus cu pornire, când se apropia de stâlp se ducea în lături şi cădea pe pământ, necăzând nici o picătură deasupra stâlpului. Minunea aceasta văzând-o acela şi minunându-se foarte tare, a

cerut iertare de la cuviosul pentru îndoiala ce avusese mai înainte şi, dobândind iertare, s-a întors la locaşul său, propovăduind tuturor minunea pe care a văzut-o, crezând cele ce se spuneau despre sfântul.

Ucenicul sfântului s-a dus odată într-un sat din apropiere pentru oarecare trebuinţă, iar o desfrânată s-a dus la dânsul şi-l ispitea în multe feluri să-l ducă în păcat. Iar el, – o, fire a oamenilor lesne înşelătoare! –, când era gata să cadă în păcat, a auzit glasul cuviosului, care îl înfricoşa foarte şi îi pomenea munca cea înfricoşată şi veşnică pe care avea să o primească pentru acest păcat. Iar de glasul acela atât de mult s-a înfricoşat şi s-a cutremurat ucenicul, încât s-a întors de la femeie. Pentru aceasta cuviosul nu ştia nimic mai înainte de a se înştiinţa de la ucenicul său. Dar Dumnezeu, Care preamăreşte pe robii Săi, a strigat în locul Cuviosului Lazăr pe ucenic şi l-a scos din primejdie, vrând cu aceasta să facă minunat pe cuvios.

Într-o vreme, grecii având război cu perşii, între ostaşii grecilor era şi un prieten vechi al cuviosului, care se numea Filipic. Grecii fiind biruiţi în război, mulţi dintre dânşii au fost robiţi de perşi, împreună cu Filipic şi au fost duşi în ţara barbarilor. Acolo fiind pus în temniţă, legat cu lanţuri de fier, se chinuia cu foamea şi cu alte multe rele, pentru care ruga pe Dumnezeu să moară ca să scape de o viaţă grea ca aceea. Fiind de mulţi ani în acea închisoare şi neavând ajutor din nici o parte, dar nici nădejde de scăpare, într-o noapte şi-a adus aminte de marele Lazăr şi de minunile ce le făcea. De aceea, cu lacrimi fierbinţi l-a rugat să-l izbăvească din legături şi din temniţă. Atunci, o, minune! la miezul nopţii i s-a arătat cuviosul şi, cum a atins fiarele, îndată au căzut din picioarele lui şi i-a poruncit să-l urmeze.

Deci, fiind dezlegat, s-a pornit împreună cu dânsul la drum, mergând toată noaptea, iar când se lumina de ziuă, s-au aflat amândoi suindu-se pe un munte. Apoi cuviosul îndată s-a făcut nevăzut, iar Filipic a rămas singur. Atunci şi-a venit în sine şi a cunoscut că acela era muntele Galisiului şi a preamărit pe Dumnezeu pentru mântuirea care i-a dat-o. După aceea, ducându-se la mănăstire şi povestind minunea, a mulţumit cuviosului, apoi n-a mai voit să se ducă la rudeniile sale şi s-a făcut monah, petrecând cealaltă parte a vieţii sale cu dragoste de Dumnezeu.

Iconomul mănăstirii, fiind împotriva cuviosului, a zidit din veniturile chinoviei altă mănăstire, într-un loc pe unde curgeau ape multe. Iar locul era foarte prielnic, căci nici răceala iernii, nici arşiţa verii nu-l supăra. Şi aceasta a făcut-o iconomul ca să atragă pe monahi cu frumuseţea locului şi să-i ia acolo, ca să dobândească slavă mare şi să lase pustie mănăstirea Sfântului Lazăr. Lucrul acesta al iconomului nu s-a

putut ascunde, deşi se silea în tot chipul pentru aceasta. După ce s-a înştiinţat, cuviosul l-a chemat şi i-a zis cu blândeţe ca să înceteze un lucru ca acesta şi să nu mai fie împotriva lui. Iconomul însă, nu numai că nu a voit să asculte pe părintele său cel duhovnicesc, ci i-a zis şi cuvinte aspre şi a început lucrul cu şi mai multă sârguinţă, neţinând seama de sfatul dat. Dar, de vreme ce cuviosul i-a zis şi a doua oară şi a treia oară să înceteze, iar iconomul a rămas acelaşi, nu i-a mai zis alt cuvânt decât acesta: „Dumnezeu, fiule, se va îngriji ca să te îndrepte".

Deci, după cuvântul cuviosului, l-a pedepsit Dumnezeu, că, mai înainte de a ajunge la chilia lui, a murit ca un ticălos şi a secerat roadele cele rele ale nesupunerii sale. Căci nu este altă patimă mai rea decât neascultarea, fiindcă are moartea ca urmare. Dovada acestui lucru este neascultarea lui Adam şi Evei, care le-a adus moartea.

Altădată nişte fraţi, aducând vin la mănăstire, când au sosit la un han au descălecat de pe dobitoace şi au şezut să mănânce. Iar după ce au mâncat, unul dintre dânşii, ridicând vasul, a zis: „Binecuvintează, părinte!" Atunci, o, minune, a auzit îndată glasul cuviosului, zicându-i: „Dumnezeu, fiul meu, să te binecuvinteze!" Glasul acesta l-a auzit şi celălalt frate care era împreună cu dânsul.

Apoi, ajungând în cealaltă zi la mănăstire şi descărcând vinul, Sfântul le-a zis să bea puţin vin ca să se întărească şi, acelaşi frate, ridicând iarăşi vasul să bea vin, a zis către cuviosul: „Binecuvintează, părinte!" Iar cuviosul i-a zis: „Tu, fiule, şi ieri ai luat binecuvântare, dar nu şi tovarăşul tău". Şi îndată el a cunoscut că glasul care l-au auzit a fost cu adevărat al cuviosului. În acest chip erau toate cunoscute ochilor sufleteşti ai Sfântului, şi nu-i era nimic ascuns sau tăinuit. Pentru că cei care au ochii sufletului lor curăţiţi de patimi, privesc pe Hristos, Soarele dreptăţii şi de la Dânsul primesc strălucirea lucrurilor celor ascunse.

Un prieten vechi al cuviosului i-a trimis printr-o slugă două vase pline cu vin bun. Iar sluga a ascuns pe drum un vas şi numai unul l-a adus cuviosului. Acesta, cunoscând furtul slugii, i-a zis: „Păzeşte-te, fiule, să nu te apropii de vasul care l-ai ascuns pe drum, ca să nu te primejduieşti". Dar el, neluând în seamă cuvântul cuviosului, s-a dus cu bucurie să ia vasul pe care-l ascunsese şi îndată a sărit din vas un şarpe mare şi înfricoşat care a început a-l izgoni şi de nu ar fi chemat pe Sfântul în ajutor, nu s-ar fi izbăvit de primejdie.

Odată era mare secetă şi uscăciune în părţile acelea, secând izvoarele şi râurile. Pentru aceea răsadurile s-au veştejit, roadele s-au stricat şi toate ierburile de pe pământ erau gata să se piardă. Şi mănăstirea cuviosului suferea de uscăciunea aceasta mai mult decât orice altă parte

de loc. Căci, fiind în vârful muntelui, nu numai în vreme de secetă, ci şi în vreme de ploaie era lipsită de apă de izvor.

Văzând Cuviosul Lazăr uscăciunea aceasta, mereu vărsa pâraie de lacrimi, mâhnindu-se foarte tare pentru primejdia de obşte. De aceea cu fierbinţeală ruga pe Dumnezeu să se milostivească spre zidirea Sa şi să adape pământul cel uscat de secetă, cu ploi îndestulate. Iar Dumnezeu, Care toate le iconomiseşte spre folos, n-a trecut cu vederea rugăciunea Sfântului, însă nu s-a plecat la toată rugăciunea lui, căci rugăciunea cuviosului era să plouă în toate părţile. Dumnezeu n-a făcut după cererea lui; ci, ca să aducă pe păcătoşi la pocăinţă cu certarea aceasta, a plouat numai la mănăstire în chip foarte minunat. Căci după ce a trecut noaptea şi a răsărit soarele s-a arătat deodată un nor cu ploaie care venea deasupra mănăstirii şi a plouat îndestulat peste dânsa; iar celelalte părţi din împrejurimi se pedepseau cu uscăciune. Numai monahii care erau în mănăstire au dobândit apă şi au umplut toate vasele ce erau acolo şi după aceea iarăşi s-a făcut senin curat.

Văzând vecinii din împrejurimi minunea aceasta, au alergat la cuviosul, rugându-l cu lacrimi fierbinţi ca să-i fie milă de ei şi să roage pe Dumnezeu să Se milostivească spre dânşii. Iar el, ascultându-i, a rugat pe Dumnezeu mai mult decât întâi. Deci a auzit Domnul pe robul Său şi a încetat uscăciunea, iar pământul prin ploaie, iarăşi şi-a luat podoaba sa. Dar Domnul a ascultat rugăciunea cuviosului nu numai pentru darea de ploaie ci şi pentru încetarea ei.

Odată, aflându-se mănăstirea într-o mare lipsă de pâine, astfel încât numai trei pâini mici se aflau în toată mănăstirea; acele trei pâini mici binecuvântându-le cuviosul, a săturat mulţime de monahi, vreo şapte sute şi mai mulţi. Aşa că, toate erau cu putinţă, după credinţa cea curată a cuviosului şi nimic nu-i era cu neputinţă.

După acestea, cuviosul a căzut într-o boală grea, aşa că îşi aştepta moartea cu bucurie, căci de mult era gata, dorind ca dumnezeiescul Pavel, să moară şi să fie cu Hristos. Atunci stătea împrejurul lui mulţimea ucenicilor plângând cu jale pentru moartea părintelui lor celui duhovnicesc, încât tânguirile lor ar fi pornit spre lacrimi şi pe cei mai tari de inimă.

Pentru aceasta părintele lor, cu toate că ajunsese la cele mai de pe urmă suflări, făcându-i-se milă de fiii săi şi întristându-se că rămâneau orfani, s-a pornit spre plângere şi a rugat pentru dânşii pe Maica lui Dumnezeu, sprijinitoarea lui cea obişnuită, acoperământul şi scăparea lui. S-a rugat, zicând să-i dăruiască încă puţină vreme de viaţă. Dar nu pentru că el ar fi fost iubitor de viaţă, căci cum ar fi putut cuviosul să fie astfel, el care era mort pentru lume şi dorea totdeauna să moară şi să fie

cu Hristos? Ci, pentru că i s-a făcut milă de fiii săi cei duhovniceşti, de aceea se ruga cuviosul.

Iar Preacurata Fecioară, care a născut pe însăşi Viaţa, mântuirea cea de obşte a neamului omenesc, precum a păzit pe cuviosul de toate celelalte rele, aşa şi până la sfârşitul vieţii lui i s-a făcut ajutătoare şi împiedicătoare a morţii lui. Deci, a cerut de la Fiul ei, care are stăpânirea vieţii şi a morţii în mâna Lui, să adauge la viaţa cuviosului încă cincisprezece ani. Drept aceea, cuviosul, când era bolnav, a văzut pe Născătoarea de Dumnezeu rugând pentru aceasta pe Fiul său; care lucru s-a şi împlinit, că îndată s-a făcut sănătos şi a mai trăit încă cincisprezece ani.

De atunci până ce a împlinit acei cincisprezece ani, cuviosul a suferit multe pătimiri şi nevoinţe, petrecând o viaţă mai strâmtorată decât atunci când era tânăr şi puternic cu trupul. Căci în cele şapte zile ale săptămânii nu mânca nimic, iar când trebuia să mănânce, hrana lui erau verdeţurile crude.

Deci, astfel de viaţă ducând şi nemaiputând să mai stea pe picioarele sale, a tras un lemn gros deasupra stâlpului, ca să şadă pe dânsul şi să-şi întindă picioarele şi într-o parte şi în alta, căci nu putea să le mai întoarcă precum voia, fiindcă erau obosite şi rănite. Şi cu toate că şedea pe lemnul acela, picioarele însă nu se apropiau, aşa că nu avea nici o mângâiere, ci încă şi mai multe dureri suferea Sfântul. Căci picioarele lui erau atât de umflate şi de rănite, încât văzându-le, ar fi cuprins jalea pe oricine.

Pentru aceea, fiind cuviosul istovit de puteri şi plin de dureri şi răni un an întreg şi, aflându-se plin de zile după Dumnezeu, după ce a plinit şi cei cincisprezece ani pe care i-a dăruit Dumnezeu prin mijlocirea Născătoarei de Dumnezeu şi după ce, mai înainte, şi-a cunoscut de la Dumnezeu sfârşitul vieţii sale, nespunând nici unuia din ucenici, căci iarăşi ar fi plâns şi s-ar fi tânguit, a scris testamentul cu mâna sa, rânduind toate lucrurile mănăstirii şi l-a ascuns în sânul său. Şi astfel, trăind şaptezeci şi doi de ani, s-a despărţit de cele materiale şi de trup, de această vale a plângerii şi de necazuri, mutându-se la Dumnezeu. La sfârşitul lui s-au petrecut lucruri minunate. Căci îndată ce s-a despărţit de trup dumnezeiescul lui suflet şi s-a suit la cele cereşti, s-a pogorât de sus un nor luminos, asemenea celui ce s-a arătat la naşterea lui, vestind săvârşirea prea fericitului şi chemând pe toţi ucenicii la stâlp, cu preaslăvita lumină ce strălucea într-însul. A chemat încă şi pe Grigorie, ucenicul sfântului, care se liniştea atunci în Biserica Născătoarei de Dumnezeu pe care o zidise cuviosul pentru cei doisprezece monahi, după cum mai înainte am spus.

Deci, câţi vedeau norul, alergau la stâlp şi, văzând moaştele cuviosului, plângeau şi se tânguiau cu nemângâiere. Apoi văzându-se orfani, chemau pe părintele lor, nesuferind despărţirea de dânsul şi doreau să moară cu cuviosul. Se mâhneau încă şi pentru că socoteau că s-a sfârşit nefăcând nici un testament. Dar mai mult decât toţi se mâhnea Grigorie cel pomenit. Drept aceea, pentru multa dragoste ce o avea către cuviosul, a zis către dânsul ca şi cum ar fi fost viu: „Pentru ce, părinte, ne-ai mâhnit pe noi cu aşa mare întristare? Pentru ce ne-ai pricinuit două întristări pe care nu le putem suferi? Pentru ce nu ai voit să faci aşezământ şi să ne porunceşti cele cuviincioase, ci ai lăsat moartea ta necunoscută? Nu ţi-a fost oare milă de noi, fiii tăi? Nu vezi cum ne-a slăbit pe noi plânsul pentru tine?" Acestea zicând Grigorie către moaştele cuviosului, o, minune! cel ce zăcea mort şi fără suflare, ca un om viu şi însufleţit şi-a ridicat mâna cea dreaptă şi a pus-o în sânul său, de unde, luând testamentul, l-a dat în mâinile lui Grigorie şi iarăşi s-a aşezat mort. Iar Grigorie luând testamentul şi citindu-l cu luare aminte, a văzut cum că nu era iscălit într-însul numele Sfântului, după obicei; şi iarăşi a zis către cel ce zăcea mort: „Părinte, dacă iscălitura numelui tău nu va întări şi nu va adeveri acestea câte le-ai scris în testament, noi, fiii tăi, nu te vom îngropa". Atunci cuviosul, cu înfricoşată minune s-a sculat iarăşi şi a şezut înaintea tuturor, iscălind numele său şi cu iscălitura sa a întărit toate câte erau scrise în testament.

După aceea, iarăşi a adormit somnul cel dulce, iar sfintele lui moaşte au fost îngropate lângă stâlpul unde a suferit nevoinţele cele mai presus de fire, ca să fie locul acela mormânt şi mărturie a nevoinţei Cuviosului Lazăr care s-a nevoit acolo. Şi astfel sfintele lui moaşte au fost izvor nesecat de minuni, doctorie pentru multe feluri de boli, izgonire diavolilor, izbăvire de tot felul de neputinţe şi dăruire îmbelşugată a tuturor bunătăţilor celor mântuitoare. Iar dumnezeiescul suflet s-a ridicat în ceruri de îngeri înconjurat, unde este Biserica celor întâi născuţi, unde sunt începătoriile îngerilor, horele apostolilor şi ale proorocilor, rânduielile mucenicilor, adunările dascălilor, soboarele pustnicilor şi lauda cea necontenită a Preasfintei Treimi, Căreia I se cuvine toată slava cinstea şi închinăciunea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

LUNA NOIEMBRIE
ZIUA A OPTA

SOBORUL SFINŢILOR ARHANGHELI

Soborul Sfinţilor îngeri se prăznuieşte de Biserică cu bună cinste după predaniile părinţilor insuflaţi de Dumnezeu, care au lepădat de mult credinţa cea rea a închinării de îngeri care era la eretici şi la închinătorii de idoli. Căci încă în Legea Veche, când poporul ales s-a depărtat de la Dumnezeu, a început a se închina idolilor făcuţi după asemănarea făpturilor văzute, câte sunt în cer, sus şi pe pământ, jos. Atunci oamenii aduceau soarelui jertfă de închinăciune ca lui Dumnezeu, precum şi lunii şi stelelor, pe care le socoteau că au suflet viu.

Tot cu astfel de închinăciune şi cu jertfe se închinau ei şi îngerilor, despre care lucru se pomeneşte în cărţile împăraţilor, unde zice: „Se cade a aduce tămâie lui Baal şi soarelui, lunii, planetelor şi la toată puterea cerului, adică îngerilor, căci aceştia sunt ostaşii cereşti". Acea credinţă rătăcită a închinării de îngeri se înmulţise şi în zilele Sfinţilor Apostoli, pe care dezrădăcinând-o Sfântul Apostol Pavel, grăieşte astfel în Epistola sa către Coloseni: *Nimeni să nu vă amăgească pe voi, vrând aceasta în smerita cugetare şi în slujba îngerilor, învăţând cele ce nu ştiu, în deşert fiind îngâmfat de gândirea trupului său şi neţinând capul* (adică Hristos). Căci eraţu în acea vreme oarecare eretici care, arătându-se smeriţi şi cu mândrie lăudându-se că urmează îngerilor prin înfrânare şi prin viaţa lor cea curată, învăţau a da asemenea închinăciune îngerilor ca şi lui Dumnezeu.

După aceea s-au ivit alţii, care ziceau că îngerii sunt ziditori ai făpturii celei văzute mai presus şi mai cinstiţi decât Hristos, Fiul lui Dumnezeu, ca nişte fiinţe fără de trupuri; iar despre Mihail ziceau că este Dumnezeul evreilor. Apoi alţii dându-se vrăjitoriilor, chemau pe diavoli şi le slujeau lor, numindu-i pe ei îngeri.

Mai ales între coloseni, care erau sub Mitropolia Laodiceei, se înmulţise un asemenea eres; şi de către mulţi se săvârşea în taină păgânească închinare de îngeri, asemenea cu închinarea de idoli, pe care Soborul Sfinţilor Părinţi din Laodiceea a blestemat-o, dând-o anatemei. Deci, blestemată şi lepădată fiind credinţa rătăcită a închinării la îngeri, s-a legiuit dreapta credinţă şi vrednica cinstire a prăznuirii sfinţilor îngeri, ca unor slujitori ai lui Dumnezeu şi păzitori ai neamului omenesc.

Chiar şi în Colose, unde la început se aducea închinăciune îngerilor, a început a se săvârşi cu dreaptă mărire prăznuirea soborului îngeresc, zidindu-se biserici preafrumoase în numele Sfântului Arhanghel Mihail, căpetenia îngerilor. Astfel s-a zidit şi în Hone o mărită şi preafrumoasă biserică, în care însuşi Sfântul Arhanghel Mihail s-a arătat Sfântului Arhip. Apoi s-a aşezat a se prăznui soborul Sfinţilor îngeri în a opta zi a lunii noiembrie, care este a noua după luna martie – ce este întâia de la zidirea lumii –, spre închipuirea numărului cetelor îngereşti, în număr de nouă, pe care le-a numărat Sfântul Dionisie Areopagitul, ucenicul Sfântului Apostol Pavel. Căci, răpit fiind Sfântul Pavel până la al treilea cer şi văzând acolo deosebirile cetelor sfinţilor îngeri, a spus aceasta şi lui Dionisie, ca unui ucenic al său. Iar acele nouă cete sunt despărţite în trei ierarhii, care cuprind câte trei cete, cea mai de sus, cea de mijloc şi cea mai de jos.

În cea dintâi ierarhie, mai sus şi mai aproape de Preasfânta Treime, sunt Serafimii, Heruvimii şi Scaunele. Cei care sau mai întâi înaintea Făcătorului şi Ziditorului, sunt iubitorii de Dumnezeu Serafimi, cei cu câte şase aripi, precum a văzut Isaia proorocul, care a zis: *Serafimii stau împrejurul Lui, având câte şase aripi*. Ei sunt în chipul focului, precum scrie: *Dumnezeul nostru este foc mistuitor. Scaunul Lui pară de foc, iar îmbrăcămintea slavei Domnului este ca focul*. Şi în alt loc zice: *Cel ce faci pe îngerii tăi duhuri şi pe slugile tale pară de foc*. Ei aprind pe oameni cu focul dumnezeieştii iubiri, precum şi numele lor îi arată, căci în limba evreiască serafim se tâlcuieşte cel ce aprinde sau încălzeşte.

După Serafimi, stau înaintea lui Dumnezeu Celui Atoatevăzător, Care vieţuieşte în lumina cea neapropiată, înţelepţii Heruvimi cei cu ochi mulţi, care mai mult decât alte cete mai de jos, strălucesc totdeauna cu lumina înţelegerii şi a cunoştinţei lui Dumnezeu. Căci, fiind luminaţi în tainele lui Dumnezeu şi ale ştiinţei adâncului înţelepciunii, luminează şi pe alţii, pentru care numele heruvim, în aceeaşi limbă evreiască, se tâlcuieşte multă înţelegere sau revărsare de înţelepciune. Căci prin Heruvimi se revarsă înţelepciunea şi se dă ochilor sufleteşti luminare pentru vederea şi cunoştinţa lui Dumnezeu.

Apoi, înaintea Celui ce şade pe scaun înalt, stau purtătorii de Dumnezeu – precum îi numeşte Sfântul Dionisie –, adică Scaunele; căci pe dânşii, ca pe nişte scaune înţelegătoare, se odihneşte Dumnezeu gânditor – precum scrie Sfântul Maxim Mărturisitorul. Iar purtători de Dumnezeu se înţeleg nu cu fiinţa, ci cu darul şi cu slujirea; căci scrie Sfântul Vasile cel Mare că şi trupul lui Hristos a fost purtător de Dumnezeu. Dar trupul Domnului era unit după fiinţă şi după ipostas cu Însuşi Dumnezeu Cuvântul, ca Cel ce purta pe Dumnezeu, după unire nedespărţită. Iar Scaunele se socotesc aşa, nu după fiinţă, ci după darul cel dat pentru o slujire ca aceasta, odihnindu-se Dumnezeu pe ele; de aceea se zic purtătore de Dumnezeu.

Deci, cu negrăit chip odihnindu-se Dumnezeu pe dânsele, rânduieşte judecăţile Sale cele drepte, după cuvintele lui David: *Şezut-ai pe scaun, Cel ce faci dreptatea*. Pentru aceasta, străluceşte în ele mai ales dreptatea judecăţilor lui Dumnezeu. Ei slujesc judecăţii lui Dumnezeu celei drepte şi o preamăresc pe dânsa, revărsând puterea dreptei Sale judecăţi peste scaunele judecătorilor acestora de jos, dând împăraţilor şi stăpânitorilor, duhul dreptei judecăţi.

În ierarhia cea de mijloc, la fel, sunt tot trei cete ale sfinţilor îngeri, Domniile, Puterile şi Stăpâniile. Se numesc Domnii pentru că domnesc peste ceilalţi îngeri care sunt sub dânşii şi care, fiind slobozi şi lepădând – după Dionisie – toată temerea de rob, de bunăvoie şi cu bucurie slujesc neîncetat Domnului. Ei revarsă acestora de jos, adică oamenilor care sunt puşi de Dumnezeu ca stăpânitori, puterea stăpânirii cu bună înţelegere şi a iconomiei celei înţelepte, pentru ca să domnească bine şi cu dreptate peste ţările ce le sunt încredinţate. Apoi învaţă a stăpâni simţirile, a smeri poftele, cele fără de rânduială şi patimile; iar pe trup îl face rob duhului, adică a domni peste voia sa şi a fi mai presus de orice ispită.

Iar Puterile, umplându-se de dumnezeiasca putere, slujesc voii celei tari şi puternice a Domnului Celui Preatare şi Atotputernic, fără zăbavă şi fără osteneală săvârşind slujba. Apoi fac minuni mari şi acelaşi dar al facerii de minuni îl revarsă peste plăcuţii lui Dumnezeu care sunt vrednici de acest dar, ca să tămăduiască toată durerea şi să spună mai înainte cele viitoare. După aceea, sfintele Puteri ajută oamenilor ce se ostenesc şi sunt însărcinaţi cu purtarea jugului cel pus asupra lor, în orice fel de ascultare, ca să fie puternici a împlini chemarea şi a purta sarcina celor neputincioşi. Ele întăresc pe tot omul cu răbdare, ca să nu deznădăjduiască în necazuri, ci să rabde cu tărie, cu mărime de suflet şi cu bărbăţie puternică, toate cele ce vin asupră-i şi să mulţumească lui Dumnezeu cu smerenie, căci El toate le rânduieşte spre folosul nostru.

Stăpâniile se numesc aşa, pentru că au stăpânire peste diavoli, ca să potolească stăpânirea cea drăcească şi să ne ferească de ispitele aduse de ei asupra oamenilor şi a nu-i lăsa să vatăme pe cineva atât cât ar voi ei. Apoi întăresc pe nevoitorii cei buni în nevoinţele şi ostenelile lor cele duhovniceşti, păzindu-i ca să nu piardă împărăţia cerească. Iar celor ce se luptă cu patimile şi cu poftele, le ajută în ceasul ispitei pentru a izgoni gândurile cele rele şi asupririle vrăjmaşului şi a birui pe diavolul. Însă toate acestea le săvârşesc ei prin sfintele Începătorii, Arhangheli şi Îngeri, după cum spune marele Dionisie Areopagitul, în capitolul 50, despre ierarhia cea din mijloc şi după cum zice şi Sfântul Maxim Mărturisitorul la tâlcuirea dumnezeieştilor nume: „Că aceasta este ierarhia cea mai de jos şi mai aproape de noi".

Asemenea şi în ierarhia cea mai de jos, după cum s-a spus, sunt trei cete: Începătoriile, Arhanghelii şi Îngerii.

Începătorii se numesc pentru că sunt mai mari peste îngerii cei mai de jos, rânduindu-i pe dânşii spre împlinirea dumnezeieştilor porunci. Lor le este încredinţată îndreptarea a toată lumea şi păzirea împărăţiilor şi a domniilor, a ţinuturilor, a popoarelor, a neamurilor şi a limbilor. Căci fiecare împărăţie, neam şi limbă are deosebit păzitor şi îndreptător al întregii sale laturi pe un înger dintr-această ceată cerească ce se zice Începătorie. Slujba acestei cete, după înţelegerea lui Grigorie, este a învăţa pe oameni ca să dea cuviincioasă cinste la tot dregătorul, după vrednicia slujirii lui. Aceşti îngeri înalţă pe cei vrednici la treptele ierarhiilor celor mai cinstite şi-i povăţuiesc pe dânşii ca să nu caute dregătoria pentru câştigul şi chiverniseala lor, pentru iubirea de cinste şi mărirea cea deşartă, ci pentru cinstea lui Dumnezeu şi pentru creşterea şi înmulţirea laudei Lui şi pentru folosul celor de aproape, slujind de obşte tuturor treburilor celor ce sunt sub stăpânirea lor.

Arhangheli se numesc cei mari şi vestitori de bine, adică cei care vestesc tainele cele mari şi preamărite şi aceştia au slujbe, precum zice marele Dionisie, a descoperi proorociile, cunoştinţa voii lui Dumnezeu şi înţelegerile pe care le primesc ei de la cetele cele mai de sus, pentru ca să vestească îngerilor celor mai de jos şi printr-înşii oamenilor. Iar Sfântul Grigorie Dialogul zice: „Aceştia înmulţesc sfânta credinţă între oameni, luminând mintea lor cu lumina înţelegerii Sfintei Evanghelii, descoperindu-le tainele credinţei celei drepte".

Îngerii, în orânduielile cele cereşti, sunt mai jos decât toate rânduielile şi mai aproape de oameni. Aceştia vestesc oamenilor tainele lui Dumnezeu şi voile Lui cele mai mici, povăţuindu-i să vieţuiască cu fapte bune şi cu dreptate după Dumnezeu. Apoi sunt puşi să ne

păzească pe noi, pe fiecare credincios. Deci, pe cei ce suntem buni, ne ţin ca să nu cădem, iar pe cei care cădem, ne ridică. Ei niciodată nu ne lasă, deşi uneori greşim şi sunt totdeauna gata a ne ajuta, numai să voim şi noi.

Cu acelaşi nume se numesc toate cetele cele mai presus de cer, adică îngeri, cu toate că au şi alte nume, după rânduiala şi iconomia lui Dumnezeu şi după numirile darului de la Dânsul, precum: Serafimi, Heruvimi, Scaune, şi celelalte cete. Însă toţi de obşte se numesc îngeri, căci numele *înger* nu arată însăşi natura lor, ci numai slujba. Deci, toţi sunt îngeri pentru că toţi slujesc lui Dumnezeu, după cele scrise: *Au nu sunt toţi duhuri slujitoare, ce se trimit spre slujire?* Numai slujbele lor sunt despărţite şi nu-s la fel; ci fiecare ceată are slujba rânduielii sale ce i se cuvine. Pentru că Preaînţeleptul Ziditor nu descoperă deopotrivă tuturor tainele dumnezeieştii Sale voinţe, ci prin mijlocitori, adică prin cetele cele mai de sus, luminând pe cele mai de jos; arătându-le astfel voia Sa cea sfântă, le poruncesc să o îndeplinească, precum se vede arătat în cartea Proorocului Zaharia. Când îngerul vorbea cu proorocul, alt înger ieşea în întâmpinarea îngerului aceluia, poruncindu-i să meargă la prooroc şi să-i vestească cele ce aveau să fie pentru Ierusalim. Astfel, se scrie: *„Iar îngerul stătea grăind către mine şi un alt înger ieşea în întâmpinarea sa şi a zis către dânsul, grăind: Aleargă şi spune tânărului aceluia* – adică către proorocul Zaharia: *Fără zid vor locui în Ierusalim, pentru mulţimea oamenilor şi Eu voi fi lui, zice Domnul, zid de foc împrejur"*.

La aceste cuvinte, Sfântul Grigorie zice: „Când înger către înger grăieşte: «aleargă şi spune către tânărul acela», nu este îndoială că îngerii unul pe altul se trimit, adică cei mai de sus trimit pe cei mai de jos. Deci sunt mai mici cei trimişi şi mai mari cei ce trimit". La fel şi în proorocia lui Daniil, se spune că un înger porunceşte îngerului să-i spună proorocului vedenia. Deci, de aici este arătat că îngerii cetelor celor mai de jos se vestesc şi se luminează de îngerii cetelor celor mai de sus despre dumnezeiasca voinţă a Făcătorului lor. De aceea, în a opta zi a lunii noiembrie, care este a noua după luna martie, când a fost creată lumea, Sfânta noastră Biserică luptătoare, căreia îi trebuie ajutor, prăznuieşte cu cântări minunate soborul celor nouă cete ale sfinţilor îngeri. Toate aceste cete îngereşti se vor aduna în ziua cea înfricoşată a judecăţii Domnului, care se socoteşte de dumnezeieştii învăţători ai Bisericii, ziua a opta: după veacul acesta, va veni Fiul Omului, Judecătorul cel drept, întru slava Sa şi toţi sfinţii Îngeri cu Dânsul, precum Domnul singur a zis în Evanghelia Sa: *Şi va trimite pe*

îngerii Săi cu glas de trâmbiţă şi vor aduna pe aleşii Lui din cele patru vânturi, adică de la răsărit, de la apus, de la miazăzi şi de la miazănoapte.

Deci atunci şi pe noi, cei ce prăznuim soborul lor cu cinste, o, de ne-ar aduna în ceata aleşilor Domnului. Iar începătorii şi voievozii tuturor acestor trei cete mai de jos, după Sfântul Maxim Mărturisitorul, sunt rânduiţi de Dumnezeu Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavriil, ca nişte credincioşi slujitori ai lui Dumnezeu, care în vremea căderii satanei, din pricina mândriei şi a depărtării lui de la Dumnezeu, au adunat aceste trei cete şi oşti îngereşti şi arhanghelul Mihail a strigat cu mare glas: *„Să luăm aminte! Să stăm bine, să stăm cu frică* înaintea Celui ce ne-a făcut pe noi şi să nu cugetăm cele potrivnice lui Dumnezeu. (Fiindcă dintre aceştia au fost şi cei ce au căzut, şi din îngeri luminaţi s-au făcut diavoli întunecaţi, pentru mândria lor). Să luăm aminte ce au pătimit cei ce erau împreună cu noi zidiţi şi cum se împărtăşeau cu noi din dumnezeiasca lumină. Să luăm aminte cum, îndată, din lumină s-au prefăcut în întuneric pentru mândria lor şi din înălţime au fost aruncaţi jos în adânc. Să luăm aminte, cum a căzut din cer luceafărul cel ce răsărea dimineaţa şi s-a sfărâmat pe pământ".

Astfel grăind Arhanghelul Mihail către tot soborul îngeresc, a început cel ce stătea la locul cel dintâi cu Serafimii, cu Heruvimii şi cu toate cetele cereşti, a slăvi pe Sfânta cea de o fiinţă şi nedespărţită Treime, pe Unul Dumnezeu, cântând cu glas de prăznuire: *Sfânt, sfânt, sfânt, Domnul Savaot, plin este cerul şi pământul de mărirea Ta!* Deci această conglăsuire a sfinţilor îngeri s-a numit sobor îngeresc, adică luare aminte, o cugetare, o glăsuire, o unire; căci împreună şi cu un glas slăvesc pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh, pe Sfânta Treime, Căreia şi noi cei de ţărână să-I aducem mărire în veci. Amin.

LUNA NOIEMBRIE

ZIUA A NOUA

VIAŢA CUVIOASEI MATROANA

Sfânta Matroana s-a născut în Perga Pamfiliei din părinţi binecredincioşi. Când a ajuns în vârstă, a fost însoţită cu un bărbat cinstit şi de bun neam, cu numele Dometian, şi nu după multă vreme s-a făcut mamă unei fiice pe care a numit-o Teodotia. După aceasta s-a dus cu bărbatul ei la Bizanţ, unde Matroana, mergând în bisericile lui Dumnezeu şi cu osârdie rugându-se, a făcut cunoştinţă cu o fecioară, anume Evghenia, care îşi păzea fecioria în post şi în osteneli, ziua şi noaptea îndeletnicindu-se cu rugăciuni.

Deci Matroana, râvnind acelei vieţi, nu se depărta de la biserică, ci de dimineaţa până seara petrecea acolo în rugăciune, iar seara se întorcea acasă. Apoi, foarte de dimineaţă iarăşi mergând în biserică la rugăciune, cu înfrânarea şi cu postul îşi chinuia trupul, care înflorea cu tinereţea vârstei – căci avea atunci douăzeci şi cinci de ani –, şi ruga pe Dumnezeu cu osârdie ca, prin judecăţile Lui, să o scape de jugul însoţirii, pentru ca să poată fără împiedicare a sluji Lui.

Dometian, bărbatul ei, văzând pe soţia sa în toate zilele ieşind din casă de dimineaţă şi întorcându-se abia seara, a început a avea bănuială pentru dânsa, cugetând cele rele şi crezând că soţia lui nu merge la rugăcine ci în alt loc. Pentru aceea se mânia asupra ei şi cu dosădiri o ţinea în casă, nelăsând-o să mai iasă undeva. Iar ea cu lacrimi îl ruga să n-o oprească a merge la biserică. Dar n-a dobândit ceea ce cerea şi pentru aceea era în mare întristare, pentru că ea voia să fie mai vârtos în casa Dumnezeului său, decât a locui în locaşurile păcătoşilor. Abia o dată a înduplecat pe bărbatul ei şi a lăsat-o să meargă la rugăciune.

Alergând cu sârguinţă la Biserica Sfinţilor Apostoli, şi-a deschis înaintea lui Dumnezeu inima sa, rugându-se cu umilinţă să o scape de greutatea acelui jug, care-i făcea mare împiedicare către gândirea la Dumnezeu. Apoi, scoţând-o pe dânsa din lumea aceasta deşartă şi mult tulburată şi s-o ducă în viaţa cea liniştită în care va putea fără împiedicare bine să placă Lui. Şi a petrecut în rugăciune cu sârguinţă toată ziua. Dar fiind seara târziu, a poruncit portarul bisericii să iasă toţi ca să încuie uşile. Deci a ieşit şi Matroana din biserică, însă nu a vrut să se întoarcă acasă, ci a intrat într-un pridvor ce era acolo şi a aflat în apropiere de biserică o fecioară cu numele Sosana care, din tinereţe încredinţându-se pe sine lui Hristos, îşi păzea fecioria sa petrecându-şi zilele în post şi în rugăciuni.

Lipindu-se de acea fecioară, a intrat în casa ei şi toată noaptea vorbind cu dânsa, i-a spus toată supărarea ei. Iar Sosana o mângâia pe ea cu cuvinte folositoare şi-i zicea să aibă nădejde în Domnul, Care rânduieşte mântuirea omului după voia Sa; căci zice: „De la Domnul se îndreptează paşii omului".

Matroana, din acea vorbire cu Sosana, s-a aprins cu mai mare dorinţă către Dumnezeu; apoi a gândit să fugă de la bărbatul său şi s-a ascuns de dânsul ca să slujească lui Dumnezeu în taină. Deci, făcându-se ziuă, s-a dus la Evghenia cea pomenită mai sus şi i-a descoperit gândul său. Iar Evghenia, i-a zis: „Mai întâi de toate, ţi se cade, soro, să rânduieşti cele de folos pentru fiica ta Teodotia, care este copilă mică, căci cum poate rămâne fără de mamă?" Iar Matroana i-a răspuns: „Pe fiica mea Todotia, o încredinţez lui Dumnezeu şi maicii Sosana, iar eu mă voi duce în locuri pustii, în care Dumnezeu mă va povăţui".

Deci, luând pe fiica sa în taină, i-a dat-o fericitei Sosana, rugând-o s-o primească la dânsa ca pe o fiică a sa şi să o crească în frica Domnului. Iar Sosana, văzând pe Matroana arzând de focul dragostei dumnezeieşti şi având neschimbată dorinţă către viaţa cea liniştită, a primit la dânsa pe copilă ca pe o fiică a ei. Apoi Matroana ruga pe Dumnezeu să o povăţuiască spre calea cea dreaptă şi, ca psalmistul, zicea: *Arată-mi, Doamne, calea în care voi merge*. Şi adormind puţin de osteneală, a văzut o vedenie în acest chip. I se părea că fuge dinaintea unui bărbat care o izgonea şi când acesta o ajunse, ea a fugit între nişte călugări şi a fost ascunsă de dânşii.

Acea vedenie însemna că se cade ei a se îmbrăca în chip bărbătesc şi a merge într-o mănăstire de bărbaţi până la o vreme, căci numai aşa se va putea ascunde de bărbatul ei şi de toţi cunoscuţii, ceea ce a şi făcut. Căci Matroana şi-a tuns părul capului ei, s-a îmbrăcat în haine de bărbat şi a mers cu fericita Evghenia în biserica Sfinţilor

Apostoli, unde rugându-se, a deschis Sfânta Evanghelie, vrând să adevereasc㠄 dacă binevoieşte Dumnezeu în hotărârea ei şi a aflat cuvintele acestea: *De voieşte cineva să vină după Mine, să se lepede de sine şi să-şi ia crucea sa şi să-Mi urmeze*.

Din aceste cuvinte, Matroana, primind bună nădejde, cum că Dumnezeu îi va fi ajutător, a sărutat pe Evghenia şi s-a depărtat de la dânsa; apoi s-a dus în mănăstirea Cuviosului Vasian, în care a fost primită ca un famen şi, fiind întrebată despre nume, ea a zis că o cheamă Vavila. Acolo trăind între fraţi, petrecea cu cinste viaţa călugărească în ascultare, slujind cu smerenie, iar cu postul şi cu privegherea îşi chinuia trupul său, aflându-se la rugăciuni totdeauna. Apoi se păzea cu dinadinsul să nu fie cunoscută că este femeie. Pentru aceea foarte mult păzea tăcerea şi de toţi se înstrăina, încât toţi fraţii se minunau de faptele cele bune ale ei, lăudându-i ostenelile şi o cinsteau ca pe un călugăr desăvârşit.

Aşa vieţuind ea în mănăstire multă vreme şi în mijlocul călugărilor strălucind cu faptele cele bune, ca luna în mijlocul stelelor, s-a întâmplat odată când lucra cu alţi fraţi în grădină ca un frate nou începător, cu numele Varnava, lucrând împreună cu dânsa pământul, acesta s-a uitat cu iscodire la faţa ei şi, văzându-i amândouă urechile pătrunse, a întrebat-o: „Pentru ce pricină îţi sunt pătrunse urechile?" Iar fericita a zis către dânsul: „Se cade ţie, frate, a lucra pământul şi a nu căuta la feţe străine, că potrivnic lucru este acesta călugăriei. Dar pentru că ai văzut urechile mele pătrunse, apoi să ştii şi pricina; când eram copil mic, foarte mult mă iubea părintele meu şi mă înfrumuseţa cu podoabe de aur; pentru aceasta mi-a pătruns urechile şi mi-a pus cerceluşi de mare preţ".

Aşa a răspuns fericita Matroana lui Varnava, dar i s-a umplut inima de frică şi de felurite gânduri, temându-se să nu fie cunoscută şi vorbea întru sine către Dumnezeu, zicând: „Doamne, cu a Ta poruncă am venit în această petrecere călugărească. Tu m-ai chemat şi eu nu gândesc să mă întorc şi să caut înapoi. Deci Tu, cu darul Tău, acoperă neputinţa mea şi du la bun sfârşit viaţa pe care am primit-o, ca să nu fiu ruşinată eu, care nădăjduiesc spre Tine!" Dar Dumnezeu, Care toate le rânduieşte spre folos, după judecăţile Sale cele negrăite şi necunoscute, a binevoit a o descoperi pe dânsa proiestoşilor că este femeie, pentru ca să fie arătată într-însa cea mai mare osârdie către viaţa călugărească. Deci, dormind odată Cuviosul Vasian, i s-a arătat în vis un bărbat cinstit şi luminat, zicându-i de trei ori: „Famenul Vavila, care petrece călugăreşte în mănăstirea ta, este femeie". Aceeaşi vedenie a văzut-o şi fericitul Acachie, egumenul mănăstirii lui Avramie.

Făcându-se ziuă, a chemat Vasian pe unul din călugări, cu numele Ioan, care era întâiul după dânsul şi i-a spus lui vedenia. Apoi, vorbind ei, a venit un trimis de la egumenul Acachie la Cuviosul Vasian, vestindu-i că în acea noapte i s-a descoperit lui în vedenie despre famenul Vavila, că este femeie. Minunându-se cuviosul şi voind mai esăvârşit a se adeveri de o taină ca aceea – că se temea să nu fie oarecare înşelăciune de la diavolul şi nu degrabă a crezut vedenia cea în vis –, pentru aceea a deschis Sfânta Evanghelie şi a nimerit la cuvintele acestea: *Cui voi asemăna împărăţia lui Dumnezeu? Asemenea este aluatului, pe care luându-l femeia, l-a ascuns în trei măsuri de făină, până când s-a dospit toată.*

Vasian crezând vedenia, a chemat la sine pe fericita Matroana şi căutând spre dânsa cu ochi mânioşi a zis către ea: „Care este pricina venirii tale la noi, o, femeie? Cum ai avut o îndrăzneală ca aceasta, a petrece în soborul monahilor atâta vreme? Ai voit a aduce mănăstirii noastre necinste, sau ai venit aici vrând a ne ispiti pe noi?" Iar fericita Matroana, din pricina acestei descoperiri şi din căutătura cea cu mânie, precum şi din glasul cel aspru al egumenului temându-se foarte tare, a căzut la sfintele lui picioare, cerându-şi iertare şi cu smerenie a răspuns, zicând: „Nu ispitind pe cineva, ci singură fugind de ispitele celui potrivnic şi de cursele celui viclean abătându-mă, am venit la turma ta, sfinte părinte".

Iarăşi a zis către dânsa egumenul: „Cum ai îndrăznit a te apropia de Sfintele Taine cu capul descoperit şi a da sărutare fraţilor, fiind femeie?" Răspuns-a Matroana: „Apropiindu-mă de Sfintele Taine, mă prefăceam bolnavă şi nu-mi descopeream cu totul capul, ci numai puţin. Iar când dădeam sărutare fraţilor, mi se părea că nu mă ating de gura oamenilor, ci de a îngerilor fără de patimi". Cuviosul, mirându-se de un răspuns ca acesta, a întrebat-o: „Pentru ce nu ai mers într-o mănăstire femeiască, ci ai venit în aceasta bărbătească?" Iar fericita, lepădând frica, a început a spune cu de-amănuntul toate cele pentru sine, zicând:

„Am fost însoţită cu bărbat şi mama unei fiice, dar îmi plăcea a merge totdeauna la biserica lui Dumnezeu şi a petrece într-însa ziua şi noaptea în rugăciune. Iar bărbatul mă oprea de la aceasta; apoi cu mustrări şi cu bătăi îmi oprea sârguinţa cea către biserică şi rugăciune şi îmi făcea mare împiedicare către dragostea cea dumnezeiască. Pentru aceea, gândind să fug de la dânsul ca să pot mai bine a sluji lui Dumnezeu, am văzut în vis, că, fugind de un bărbat care mă izgonea, am fost ascunsă între oarecari călugări. Deci, înţelegând vedenia şi cunoscând că în alt fel nu voi putea să mă ascund de bărbatul meu,

decât numai în chipul bărbaţilor care petrec viaţa monahicească, mi-am schimbat hainele femeieşti şi, luând pe cele bărbăteşti, m-am numit Vavila şi, prefăcându-mă a fi famen, am venit în această mănăstire".

Cuviosul Vasian, ascultând cu luare aminte cuvintele fericitei Matroana, se mira foarte mult de înţelepciunea şi de osârdia ei către Dumnezeu. Şi a zis către dânsa: „Îndrăzneşte, fiică, credinţa ta te va mântui". Şi mult învăţând-o pe dânsa pentru folosul sufletului său, a trimis-o în taină la fericita Sosana, făgăduind că el va purta grijă de dânsa, numai ea să slujească necontenit lui Hristos.

În acea vreme a murit fiica ei Teodotia pe care o încredinţase Sosanei. Pentru că Bunul Dumnezeu, vrând să izbăvească de necazuri pe roaba sa Matroana, scăpând-o de purtarea de grijă pentru fiica sa, ca, mai cu osârdie să-I slujească Lui, a luat pe fiica ei la Sine şi în curţile cereşti a sălăşluit-o. Iar Matroana, în loc de tristeţe, s-a umplut de bucurie, văzând pe fiica sa, care încă nu cunoscuse înşelăciunea acestei lumi viclene, mutată către Domnul şi fără prihană dusă înaintea Lui. Iar ea singură stătea acum ascunsă la Sosana; dar mai ales Dumnezeu o ascundea pe dânsa, prin Sosana.

Iar Dometian, bărbatul Matroanei, căuta pe soţia sa pretutindeni, înconjurând multe cetăţi, sate şi mănăstiri, căutând şi întrebând, dar nu o afla. Apoi a auzit că în mănăstirea Cuviosului Vasian a fost o femeie îmbrăcată în chip bărbătesc şi vieţuind ca un famen, căci străbătuse vestea despre aceasta, mai întâi între toţi părinţii şi mai apoi şi în poporul mirenesc.

Înţelegând Dometian că aceea era femeia lui, a alergat la acea mănăstire şi, bătând în poartă, striga cu mânie: „Strâmbătate mi-aţi făcut mie, o, călugărilor, mare strâmbătate, că mi-aţi înşelat femeia şi o ţineţi la voi! Oare aşa se cade călugărilor a face? Aşa vă scrie pravila voastră? Daţi-mi pe femeia mea! Pentru ce despărţiţi voi pe cei pe care Dumnezeu i-a împreunat? Daţi-mi soţia care este unită cu mine după lege şi care trebuie să fie tovarăşă a vieţii mele".

Acestea şi multe altele grăind Dometian, călugării au zis către dânsul: „Noi nu avem aici pe femeia ta, căci nu intră niciodată femei în mănăstirea noastră. Dar pe un famen cu numele Vavila îl ştim călugăr; acela a vieţuit la noi câtăva vreme, apoi voind să cerceteze Sfintele Locuri de la Ierusalim, de mult s-a dus de la noi. Iar acum noi nu ştim unde se află, numai singur Văzătorul a toate ştie, căci înaintea Lui nimic nu este tăinuit".

Auzind acestea Dometian, mult s-a necăjit, iar din dragoste către soţia sa tulburându-se şi tânguindu-se, s-a dus mâhnit. Iar fericitul Vasian, gândind în sine, zicea: „Dumnezeu a ales această femeie spre

slujbă şi sub jugul Său cel bun a luat-o pe dânsa de la bărbatul cel îndărătnic şi răzvrătit şi a încredinţat-o nevredniciei mele, ca să mă îngrijesc pentru mântuirea sufletului ei. Apoi eu înaintea multora am vădit-o şi am dat de ştire despre dânsa. Deci, de va afla bărbatul ei şi din cărarea faptelor bune o va întoarce pe ea şi o va păgubi de mântuire, eu sunt pricinuitorul răzvrătirii ei".

De atunci a început cuviosul a se mâhni şi chemând pe oarecare dintre bătrânii duhovnici, le-a zis: „Se cade nouă, fraţilor, a avea purtare de grijă pentru sora care a ieşit din mănăstirea noastră. Căci, deşi este deosebită de noi cu firea, dar în adunarea noastră este scrisă. Deci, ce să facem, ca viaţa ei începută cu atâta plăcere de Dumnezeu, să iasă cu sfârşit bun? Ca nu cândva vrăjmaşul, care caută totdeauna căderea noastră, să-i biruiască bărbăţia ei, să o abată de la nevoinţele călugăreşti şi să o întoarcă spre plăcerile lumii, având lesnicioasă unealtă spre aceasta pe bărbatul ei".

Astfel grăind Cuviosul Vasian către fraţi, unul dintre dânşii cu numele Marcel, cu treapta fiind diacon, a zis către Cuviosul: „În cetatea Emesiei, unde m-am născut eu, este o mănăstire de maici, în care şi sora mea s-a călugărit. Deci, dacă voieşti, părinte, trimite-o acolo şi aşa se va sfârşi grija pentru dânsa". Acestea auzindu-le fericitul Vasian şi ceilalţi bătrâni s-au învoit cu sfatul lui Marcel şi au poruncit să caute o corabie care merge în partea aceea. Şi îndată, după rânduiala lui Dumnezeu, s-a găsit o corabie din Emesia care, făcând neguţătorie în Bizanţ, se întorcea iarăşi întru ale sale. În acea corabie punând pe fericita Matroana, a trimis-o la mănăstirea din Emesia, la fecioarele care petreceau viaţă monahicească şi de care a fost primită cu cinste.

Trăind ea acolo în fapte bune cu obişnuitele sale nevoinţe, covârşea pe toate cu smerenia, cu tăcerea, cu postul, cu privegherea şi cu toate ostenelile călugăreşti, încât pe toate le făcea să se minuneze de viaţa sa, fiind pildă de asprimea căii ce duce în împărăţia lui Dumnezeu. După acestea, murind egumena mănăstirii, Sfânta Matroana a fost aleasă de toate, ca una ce era vrednică, în locul stareţei care murise. Şi fiind egumenă, lumina tuturor ca o făclie pusă în sfeşnic cu faptele cele bune, îngrijindu-se de mântuirea surorilor încredinţate ei.

În acea vreme, un om arându-şi holda sa, a văzut un foc ieşind din pământ; şi nu numai o dată a văzut aceasta ci de mai multe ori, că în multe zile se arăta văpaie de foc ieşind din pământ. Deci a mers omul acela în cetate şi a vestit episcopului Emesiei. Iar episcopul, înţelegând că este un lucru mare, a luat clericii săi şi s-a dus la locul acela. Făcând rugăciune, a poruncit să sape pământul în locul acela.

Şi făcându-se aceasta, s-a găsit un vas, nu cu aur sau cu argint, ci cu cel mai scump decât toate comorile pământului, capul Sfântului Ioan Înainte Mergătorul şi Botezătorul Domnului. Deci vestea a străbătut pretutindeni şi a alergat acolo multă lume, nu numai din cetatea Emesiei, ci şi de prin cetăţile şi satele din împrejurimi.

Atunci a mers şi Cuvioasa Matroana de la mănăstirea sa cu toate surorile, să se închine Capului celui aflat al Sfântului Ioan. Acel cinstit cap, izvora mir cu bună mireasmă, iar preoţii ungeau cu acel mir poporul ce se adunase, făcându-le semnul Crucii pe fruntea lor. Din acel mir a luat şi Cuvioasa Matroana într-un văscior mic, voind să-l ducă în mănăstirea sa pentru binecuvântare; dar mulţimea poporului îmbulzindu-se către acel sfânt mir, o strâmtora pe dânsa, încât nu era cu putinţă a trece. Iar alţii, simţind că este la dânsa Sfântul Mir, o rugau ca să-i însemneze şi pe ei cu acel sfânt mir, căci nu pot să ajungă la preoţi pentru mulţimea poporului, lucru care îl făcea fiind silită.

S-a întâmplat acolo un orb, care de la naşterea sa nu văzuse lumina. Acela a rugat pe Matroana să-l însemneze şi pe dânsul cu Sfântul Mir, iar ea a uns ochii lui şi îndată orbul a văzut lumina. Această minune se socotea a fi venită nu numai de la mirul cel tămăduitor al Sfântului Ioan, ci şi de la Cuvioasa Matroana. Pentru că mulţi preoţi erau acolo care împărţeau poporului din acel sfânt mir, dar nu au putut deschide ochii celui orb. Deci era vestită în popor, viaţa cea plină de fapte bune a Cuvioasei Matroana.

După multă vreme a auzit despre dânsa bărbatul ei Dometian şi s-a dus cu sârguinţă la cetatea Emesia. Dar înştiinţându-se că nu este cu putinţă a intra în mănăstirea fecioarelor şi a vedea pe soţia sa – căci în mănăstirea aceea era legământ să nu intre parte bărbătească –, de aceea s-a gândit ca, cu vicleşug să-şi dobândească dorinţa sa.

Deci, a rugat pe nişte femei mirence ca, mergând la Matroana, să-i spună: „Un om, auzind de sfinţenia ta şi de viaţa ta cea desăvârşită în fapte bune, a venit de departe să se închine ţie şi să se învrednicească de binecuvântările şi de sfintele tale rugăciuni. Deci, fă dragoste pentru Dumnezeu şi nu trece cu vederea pe omul acesta care s-a ostenit pentru tine atâta cale, ci te arată lui şi-l mângâie cu cuvinte folositoare şi cu binecuvântare".

Mergând femeile acelea la Matroana, i-au grăit ei precum au fost învăţate. Iar fericita Matroana, simţind vicleşugul, a întrebat pe femei: „Cum este la chip omul care v-a trimis la mine?" Iar ele i-au spus chipul lui şi sfânta îndată a cunoscut că este bărbatul ei şi a zis femeilor: „Spuneţi omului aceluia să aştepte şapte zile şi atunci mă voi

arăta lui şi mă va vedeaprecum voieşte". Fericita Matroana, trimiţând pe femei, a început a se ruga Domnului ca s-o acopere pe dânsa şi s-o facă nearătată bărbatului său. Venind noaptea, şi-a luat o haină de păr şi puţină pâine şi a ieşit din mănăstire, neştiind nimeni, şi s-a dus la Ierusalim. Dometian aşteptă şapte zile, nădăjduind să vadă pe cea dorită şi să o ia cu sila, fiind însoţită cu el prin lege.

După şapte zile iar a trimis pe femeile acelea la cuvioasa, poftind-o să se arate lui precum a făgăduit. Dar, ducându-se femeile în mănăstire, au aflat pe toate călugăriţele plângând după egumena lor, pentru că nu ştiau unde s-a dus. Întorcându-se femeile, au spus lui Dometian; iar el, cu multă dorinţă aprinzându-se, umbla pretutindeni căutând-o. S-a dus şi la Ierusalim unde, şezând la o gazdă, a întrebat pe femeile ce vieţuiau acolo dacă nu li s-a întâmplat să vadă cândva o astfel de femeie, spunându-le şi chipul feţei. Iar ele i-au răspuns, zicând: „Ne aducem aminte, cum că o călugăriţă cu un astfel de chip venea aici la biserică, dar acum nu ştim unde se află". El o căuta pe acolo cu sârguinţă, umblând pe drumuri şi întrebând pe la gazde. Odată, din întâmplare, s-au întâlnit amândoi. Matroana a cunoscut pe bărbatul său, iar el n-a cunoscut-o pe dânsa. Căci, când era să treacă Dometian pe lângă dânsa, ea şi-a acoperit faţa şi s-a plecat jos, ca şi cum ducea ceva. Şi aşa, cu meşteşug, s-a ferit de a o cunoaşte bărbatul. Mirându-se cuvioasa cu ce fel de sârguinţă o caută bărbatul şi temându-se ca să n-o vadă undeva şi s-o cunoască, pentru aceea s-a dus la Muntele Sinai. Dar şi acolo a fost urmărită de bărbatul ei.

Apoi s-a dus la Virit (Beirut) şi aflând o capişte idolească pustie, a intrat într-însa şi a vieţuit acolo. Iar dracii, nerăbdând venirea ei acolo, în multe chipuri o înfricoşau pe dânsa, vrând s-o izgonească de acolo. Pentru că uneori strigau asupra ei în chip nevăzut, iar alteori năvăleau chiar şi în chip văzut. Şi când Matroana cânta psalmi şi diavolii cântau împotriva ei, batjocorind-o. Iar toate nălucirile şi arătările diavoleşti sfânta le izgonea cu semnul Crucii şi cu rugăciunea cea cu sârguinţă către Dumnezeu. Vieţuind Cuvioasa în acea capişte idolească, avea ca hrană verdeţurile care creşteau împrejur şi băutură, apă din izvorul care cu minune izvorâse pentru dânsa. Pentru că, odată însetând, a căutat apă împrejur şi n-a aflat fiindcă pământul era uscat şi ars de fierbinţeala soarelui. Apoi, aflând o piatră mică ascuţită, a săpat cu dânsa în pământ o gropiţă mică şi lăsând-o s-a dus la rugăciune. Iar a doua zi venind în locul acela, a aflat izvor de apă curgând repede şi au crescut împrejurul izvorului verdeţuri dulci care slujeau ca hrană miresei lui Hristos, mai dulci decât toate bucatele împărăteşti. Deci mânca verdeţuri din acelea dulci şi bea apă şi mulţumea lui Dumnezeu

Celui ce dă hrană la tot trupul şi Celui ce deschide mâna Sa şi umple de bunăvoinţă toată fiinţa.

Odată diavolul s-a închipuit într-o femeie frumoasă care a venit la Cuvioasa cu vicleşug, zicând: „Pentru ce, doamna mea, ţi-ai ales această viaţă aspră şi singuratică în acest loc pustiu, neavând cele de trebuinţă trupului? Şi, pe lângă acestea, eşti încă tânără şi frumoasă şi mă tem ca nu cumva, aflându-te cineva, să se răneasscă de frumuseţea ta şi, făcându-ţi silă, atunci nu are cine să-ţi ajute şi să te scape din mâinile lui. Deci lasă, doamna mea, viaţa aceasta şi vino cu mine în cetate că poţi şi acolo vieţui liniştită. Iar eu îţi voi găsi casă pentru locuinţă, oricum îţi va plăcea; acolo vei avea toate cele de trebuinţă şi apoi nimeni nu va îndrăzni să-ţi facă vreo supărare, pentru că locuitorii dimprejur îţi vor ajuta şi te vei izbăvi".

Sfânta Matroana, auzind aceste cuvinte viclene, a cunoscut că acelea sunt săgeţi ale vrăjmaşului şi îndată a apucat pavăza cea nebiruită, cuvioasa şi nu numai de săgeţile vrăjmaşului s-a apărat, dar şi pe săgetătorul l-a rănit şi l-a izgonit cu rugăciunea ca şi cu o sabie. După acestea, iar s-a închipuit diavolul în chip de babă bătrână din al cărei ochi ieşea foc şi pornindu-se asupra ei din mânie, cu îndrăzneală s-a agăţat de picioarele ei, grăind cuvinte fără ruşine şi îngrozitoare. Iar sfânta nu lua în seamă acestea, ci stătea rugându-se lui Dumnezeu şi îndată a pierit diavolul.

După asemenea năpădiri diavoleşti, Domnul a mângâiat pe fericita Matroana cu oarecare descoperire dumnezeiască şi a umplut inima ei de negrăită bucurie duhovnicească şi de mângâiere cerească. Căci ştie a mângâia în necazuri pe cei ce-i slujesc Lui şi a le ajuta în supărări, iar mâhnirea lor a o preface în bucurie, precum zice David: După mulţimea durerilor din inima mea, mângâierile Tale au veselit sufletul meu.

Deci Domnul a voit ca prin această roabă a Sa să folosească pe mulţi şi la calea mântuirii să-i povăţuiască. Pentru aceea a făcut-o pe dânsa cunoscută oamenilor din Beirut. Deci a fost aflată de trei oameni dreptcredincioşi, care, trecând târziu pe lângă capiştea aceea, au văzut-o rugându-se; şi aceia au vestit celorlalţi şi au început a veni la dânsa mulţi, vrând ca s-o vadă. Iar ea, primind de la Dumnezeu darul învăţăturii, le grăia cuvântul Lui şi foarte mult îi folosea pe dânşii cu vorba sa cea de Dumnezeu insuflată şi-i povăţuia la calea mântuirii. Apoi au venit la dânsa şi fecioare, care, minunându-se de viaţa ei îngerească, au voit a-i urma, fiind împreună cu dânsa în viaţa cea călugărească.

La început a venit la dânsa o femeie cu numele Sofronia, care, fiind din păgânătatea elinească, iubea înfrânarea şi curăţenia şi vieţuia fără bărbat ca o călugăriţă, având cu sine şi pe alte femei care urmau vieţii şi învăţăturii ei. Aceasta auzind de fericita Matroana, a venit la dânsa cu tovarăşele sale. Iar sfânta, deschizându-şi gura sa cea de Dumnezeu grăitoare, a început a le vorbi despre adevăratul Dumnezeu şi despre Unul Născut Fiul Său, cum S-a întrupat din Preacurata Fecioară şi a pătimit pentru mântuirea noastră, cum a înviat, cum S-a înălţat la cer şi iarăşi va să vină să judece viii şi morţii.

Şi multe taine de ale sfintei credinţe spunând Sofroniei Sfânta Matroana, a câştigat-o pe dânsa lui Hristos, precum şi pe cele împreună cu dânsa. Apoi, degrabă învrednicindu-se de primirea Sfântului Botez de la episcopul Beirutului, petreceau călugăreşte împreună cu Cuvioasa Matroana în acea capişte idolească, care din peşteră tâlhărească s-a făcut sălăşluire mireselor lui Hristos.

După aceasta, o fecioară cu numele Evhe, care era preoteasă idolească şi îşi păzea fecioria, a venit la Cuvioasa şi, căzând la picioarele ei, o ruga să o înveţe pe dânsa credinţa în Iisus Hristos şi să o primească lângă sine. Iar sfânta, spunându-i după obiceiul său cuvintele lui Dumnezeu, aprindea inima fecioarei acesteia spre dragostea lui Hristos şi către lepădarea de lume. În acea vreme a sosit un praznic elinesc, urât de Dumnezeu, şi s-au adunat elinii cei ce erau în Beirut la idolii lor, voind să-i prăznuiască.

Neaflând pe preoteasa idolilor ca să înalţe jertfele lor, după obiceiul păgânesc, se minunau şi se întrebau unde s-a dus. Apoi, înştiinţându-se că s-a dus la Matroana, au alergat acolo unii dintr-înşii, iar mai ales rudeniile fecioarei şi aflând pe Evhe şezând lângă Matroana şi ascultând cu umilinţă cuvintele lui Dumnezeu, au zis către dânsa: „Pentru ce, fecioară, ai trecut cu vederea pe marii zei şi ai lăsat jertfele lor? Că iată pentru tine s-a sculat poporul asupra noastră nerăbdând ocara zeilor săi. Vino dar cu noi ca să săvârşeşti praznicul de acum". Iar fecioara nici nu voia să audă cuvintele lor, nici să se uite la dânşii, ci precum şedea Maria la picioarele lui Iisus, aşa şedea ea lângă învăţătoarea sa, Cuvioasa Matroana. Iar sfânta cu blândeţe şi cu dragoste a zis către dânşii: „Lăsaţi-o să fie cu noi, pe această roabă a adevăratului Dumnezeu, care mai întâi era roabă a deşerţilor voştri idoli, iar acum nu mai este cu voi, pentru că doreşte să se facă mireasa lui Hristos".

Dar rudele care veniseră acolo şi mai mult se nevoiau, când cu momeli, când cu înfricoşări, să depărteze pe fecioara de Matroana, vrând să o ia pe dânsa cu sila; dar o nevăzută putere dumnezeiască îi

oprea pe dânşii. Nesporind de loc, au zis: „Dacă nu ne asculţi pe noi şi nu mergi acum să săvârşeşti praznicul zeilor, apoi mâine, venind, vom arde casa aceasta cu toate cele ce sunt aici şi pe tine împreună cu dânsele". Aşa lăudându-se, s-au dus.

Sfânta Matroana, împreună cu surorile care erau cu dânsa, au adunat multe vreascuri şi lemne pe care le-au pus împrejurul locaşului şi au trimis în urma elinilor care veniseră la ea, zicând: „Iată acum sunt gata lemnele şi focul; deci veniţi şi împliniţi făgăduinţa, ardeţi-ne pe noi, ca să fim jertfă cu bună mireasmă Hristosului nostru". Iar elinii mirându-se de o bărbăţie ca aceasta şi de curajul lor fără temere, că sunt gata a muri pentru Dumnezeul lor, nu ştiau ce să le răspundă şi de aceea n-au mai venit la dânsele.

Apoi, Cuvioasa Matroana a trimis la episcop, rugându-l să trimită la dânsa un preot. După ce a venit preotul, i-a încredinţat lui pe fecioara aceea să o lumineze cu Sfântul Botez şi iarăşi să o aducă la dânsa; iar preotul a făcut după cererea ei. Fiind botezată fecioara aceasta, se nevoia foarte mult în post şi în rugăciune, împreună cu celelalte surori care erau lângă Matroana, opt la număr, şi toate, asemenea fecioarelor celor înţelepte, înfrumuseţându-şi candelele lor, se pregăteau a ieşi întru întâmpinarea Mirelui Hristos.

Astfel petrecând Cuvioasa Matroana vreme îndelungată, slujind ziua şi noaptea împreună cu surorile şi mult popor aducând lui Dumnezeu, i-a venit dorinţa ca să vadă pe părintele său cel duhovnicesc, pe Cuviosul Vasian. De aceea voia să se ducă la Constantinopol, dar se oprea de un alt gând; căci bărbatul său, Dometian, petrecea acolo şi se temea ca nu cumva să fie aflată de dânsul. Dar zicea în sine şi acestea: „Nu pot petrece aici mai mult, pentru că mulţi vin la mine şi mă laudă ca pe o săvârşitoare de fapte bune şi mă tem de mărirea deşartă. Apoi mă mai tem ca nu cumva să audă bărbatul meu de mine, căci toată latura aceasta ştie şi poate cineva îi va spune; şi de va veni aici şi mă va afla, îmi va zădărnici toată osteneala cea călugărească. Deci mă voi duce de aici ori în Alexandria, ori în Antiohia.

Aşa gândind sfânta, a început a ruga cu sârguinţă pe Dumnezeu să-i arate unde să se ducă şi unde i-ar fi ei mai de folos a se nevoi. În astfel de rugăciune petrecând, a văzut odată în vis trei bărbaţi certându-se între ei pentru dânsa, că fiecare voia s-o aibă de soţie. Iar ea se lepăda de dânşii, zicând: „Eu de mult fug de însoţire; oare acum aş fi dorit aceasta? Dar cine sunteţi voi?" Răspuns-a cel dintâi: „Eu sunt Alexandru". Iar celălalt a zis: „Eu sunt Antioh". Al treilea a zis: „Eu sunt Constantin". Acestea zicând, au aruncat între dânşii sorţi, cine să o ia şi a căzut sorţul pe cel mai tânăr, care se numea Constantin. Deci,

acela voia s-o ia pe dânsa, iar ea de frică s-a deşteptat şi se gândea la vedenie. Apoi a tâlcuit visul astfel: „Trei bărbaţi, Alexandru, Antioh şi Constantin sunt trei cetăţi la care m-am gândit eu, Alexandria, Antiohia şi cetatea lui Constantin. Iar sorţul căzând lui Constantin, înseamnă bună voinţa lui Dumnezeu ca să mă duc în Constantinopol şi să văd pe părintele meu, fericitul Vasian.

Deci, puternic este Domnul, Cel ce m-a orânduit acolo; El mă va acoperi ca să nu fiu văzută de bărbatul meu şi *chiar de voi merge în mijlocul umbrei morţii, nu mă voi teme de rele, că Domnul meu este cu mine*. Apoi, sculându-se, a vrut să plece.

Înştiinţându-se surorile de scopul ei, că voieşte să se ducă de la dânsele, s-au rugat de dânsa cu plângere, strigând cu lacrimi: „Pentru ce, maica noastră, ne laşi pe noi, fiicele tale, care încă nu suntem desăvârşit întărite în Legea Domnului? Pentru ce laşi odraslele cele tinere în credinţă, care încă nu sunt din destul adăpate cu apa învăţăturii? Unde te duci de la noi, maica noastră? Cui ne laşi pe noi şi pentru ce nu ne iei şi pe noi cu tine?" Iar ea, mângâindu-le pe dânsele, le-a spus voinţa lui Dumnezeu, care prin descoperire i s-a vestit, ca să meargă în cetatea marelui Constantin. Apoi îndată a trimis la episcop, rugându-l să trimită la dânsa două diaconiţe iscusite în faptele cele bune şi desăvârşite în viaţă, pentru ca să le încredinţeze lor turma lui Hristos cea mică şi de curând adunată. Şi a făcut episcopul după dorinţa ei, căci i-a trimis diaconiţe precum dorea. Deci, acelora a încredinţat Cuvioasa Matroana pe fiicele sale cele duhovniceşti ca pe o comoară de mult preţ şi, dându-le pace, s-a despărţit de dânsele, luând numai o soră cu sine, pe fericita Sofronia.

Mergând la mare, a aflat o corabie care mergea la cetatea lui Constantin şi s-a suit în ea. După aceea, suflând vânt ajutător, degrabă au ajuns la Constantinopol, unde Matroana împreună cu Sofronia au mers la Biserica Sfintei Irina, ce era aproape de mare. Intrând acolo, au aflat pe Marcel, diaconul, cel mai sus pomenit, care sfătuise pe fericitul Vasian să o trimită pe dânsa la mănăstirea de fecioare, ce era în cetatea Emesiei.

Acestui diacon i-a spus Sfânta Matroana cu de-amănuntul toate cele despre sine, cum a fost urmărită de bărbatul său la Emesia, la Ierusalim şi la Sinai şi cum s-a nevoit în cetatea Beirutului într-o capişte idolească şi a adunat surori; apoi cum a întors la Dumnezeu mult popor printr-însa, şi cum a făcut atâta cale din Beirut la Constantinopol, ca să vadă pe părintele său cel duhovnicesc, Cuviosul Vasian. Iar Marcel a vestit pe cuviosul despre venirea Matroanei şi i-a spus toate cele ce a auzit despre dânsa. Atunci el îndată a poruncit lui

Marcel să caute o casă liniştită lângă mănăstirea sa şi acolo s-o ducă pe fericita Matroana. Şi aceasta făcându-se, s-a întâlnit cu dânsa Cuviosul Vasian şi a binecuvântat-o pe ea. Apoi înştiinţându-se de toate urmările şi ostenelile ei, se veselea de asemenea nevoinţe şi de dragostea ei cea cu osârdie către Dumnezeu.

Din acea vreme, Cuvioasa Matroana a început a fi în Constantinopol fără grijă, căci murise bărbatul ei. Iar Cuviosul Vasian îi dădea cele de trebuinţă şi pe surorile care rămăseseră în Beirut le-a adus la dânsa, căci a trimis scrisoare, după cererea ei, la episcopul Beirutului, rugându-l să lase pe călugăriţele cele adunate de Matroana să vină la Constantinopol la maica lor cea duhovnicească.

Deci, fiind liberate, au venit toate în grabă şi petreceau împreună cu Cuvioasa Matroana, slujind lui Dumnezeu în cuviosie şi dreptate. Iar Matroana era tuturor pildă cu viaţa sa cea cu plăcere de Dumnezeu spre care privind, nu numai partea cea călugărească, ci şi mulţimea poporului mirenesc se folosea; pentru că străbătuse vestea pretutindeni pentru faptele ei cele bune şi se lăuda printr-însa Părintele Cel ceresc. Şi a ajuns despre dânsa vestea până la împărăteasa, soţia împăratului Leon cel Mare, care împărăţea în acea vreme, al cărei nume era Verina.

Aceasta, auzind de viaţa Cuvioasei Matroana cea desăvârşită în fapte bune, a venit singură la dânsa şi a văzut-o. Iar Matroana a primit pe împărăteasă cu cinste şi a făcut ei ospăţ în chipul în care putea să facă o pustnică, care nimic nu avea. Şi s-a mirat împărăteasa de viaţa ei, dar mai ales de aceasta, că n-a cerut de la dânsa nimic, deşi multă avere voia să-i dea ei. Şi primind împărăteasa mult folos din viaţa şi vorba Cuvioasei Matroana, s-a întors la palatul său. Deci, alergau către Cuvioasa mulţi neputincioşi şi dobândeau sănătate, pentru că rugăciunea ei era puternică a tămădui neputinţele, nu numai cele trupeşti ci şi cele sufleteşti.

O femeie oarecare slăvită, cu numele Eufimia, soţia lui Antim eparhul, căzând într-o boală cumplită şi netămăduită, încât nu mai putea avea ajutor de la doctori, a alergat la Cuvioasa Matroana. Şi luând mâna ei o punea pe partea trupului său unde o durea şi din atingerea mâinii ei a dobândit Eufimia deplină sănătate. Aceasta, văzând casa strâmtă în care petrecea Cuvioasa cu surorile sale – şi nici aceea nu era a ei, ci cu chirie –, a voit să zidească mănăstire spaţioasă şi frumoasă tămăduitoarei sale, Cuvioasei Matroana, pe care a şi făcut-o degrabă. Şi, mutându-se Cuvioasa din casa cea strâmtă în mănăstirea cea nou zidită, a adunat acolo mare turmă de oi cuvântătoare, de fecioare şi de femei, şi le-a făcut pe ele mirese ale lui Hristos şi cu sârguinţă se îngrijea de mântuirea lor.

După aceasta s-a apropiat de sfârşitul său şi a cunoscut mai înainte mutarea sa către Dumnezeu, care era să fie degrabă, pentru că i s-a spus ei în vedenie. Iar vedenia a fost astfel. I se părea că umbla într-un loc foarte frumos, în care erau sădiţi pomi bine roditori, iar prin mijlocul lor curgeau izvoare de ape curate şi câmpul era verde şi mulţime de păsări preafrumoase cântau acolo cu glasuri dulci în multe feluri; iar pomii se clătinau câte puţin de vântul ce sufla lin, izvoarele murmurau şi nu era cu putinţă a spune frumuseţea locului aceluia, căci era raiul lui Dumnezeu. Acolo erau nişte femei cinstite şi cu bunăcuviinţă, care arătau Cuvioasei Matroana nişte palate prealuminate, care erau zidite de mâna lui Dumnezeu şi nu de a omului şi ziceau către dânsa: „Această casă este a ta, Matroana, zidită de Dumnezeu; deci vino şi vieţuieşte într-însa!" Din această vedenie a socotit Cuvioasa că i s-a apropiat mutarea ei şi se pregătea pentru ieşire cu şi mai multă sârguinţă, rugându-se Domnului, pentru care toate le-a socotit deşertăciune. După aceasta a chemat la sine pe toate surorile şi învăţându-le multe despre mântuirea sufletului şi pace dându-le lor, a adormit întru Domnul; şi s-a mutat de la locaşul pământesc în cel ceresc, pe care mai înainte l-a văzut în vis, pregătit pentru ea.

Aşa s-a săvârşit Cuvioasa Matroana întru bătrâneţi fericite, pline de mulţi ani. A petrecut în viaţa cea mirenească douăzeci şi cinci de ani, iar în cea călugărească şaptezeci şi cinci de ani; şi au fost anii ei de toţi o sută. Iar acum vieţuieşte în lumina cea fără de sfârşit, stând înaintea Preasfintei şi nedespărţitei Treimi, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, adevăratul nostru Dumnezeu, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, CUVIOASA TEOCTISTA DIN LESBOS

În Marea Egee este o insulă ce se numeşte Paros. În acea insulă era o biserică preafrumoasă de piatră, zidită în numele Preasfintei Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare, dar pustie, pentru că toată insula aceea, nu se ştie din ce pricină, s-a pustiit; şi acum nu era locuit de oameni, ci de fiare. Deci, oarecare vânători care locuiau în muntele ce este lângă mare şi se numeşte Elvea, unindu-se, s-au dus cu corabia în insula aceea pustie ca să vâneze, căci erau acolo o mulţime de cerbi şi de căprioare sălbatice.

Ajungând acolo vânătorii, au ieşit din corabie cu armele lor şi au mers spre insulă căutând vânat. Între dânşii era unul temător de

Dumnezeu, care se îngrijea de mântuirea sa. Acesta s-a despărţit de tovarăşii săi şi umbla singur prin pustie pe urmele fiarelor. El, aflând biserica cea mai sus pomenită, a intrat într-însa şi a început a se ruga pe cât ştia, căci era om simplu şi neştiutor de carte.

Închinându-se el şi rugându-se, a văzut în pământ o groapă mică şi într-însa apă; iar în apă erau mai multe grăunţe din verdeţurile ce se numesc iliotropion – căci în insula aceea creşteau multe verdeţuri din acelea –, şi cugeta în sine, zicând: „Trebuie să fie aici un rob al lui Dumnezeu, care se hrăneşte cu aceste seminţe". Dar, nezăbovind vânătorul acela, a ieşit din biserică, căci se grăbea să ajungă pe însoţitorii săi. Şi au petrecut vânătorii în insula aceea câteva zile, şi au vânat cerbi şi căprioare, câte au voit; iar acum se întorceau din pustie la corabie cu mult vânat.

Atunci vânătorul cel mai sus pomenit, iarăşi s-a despărţit de tovarăşii săi şi a intrat în biserică să se roage Preacuratei Născătoare de Dumnezeu; şi către dânsa nădăjduia că va vedea pe robul lui Dumnezeu, cel ce muiase seminţele de iliotropion în apă. Iar pe când se ruga, stând în mijlocul bisericii, i s-a părut ceva în dreapta Sfintei Mese clătinându-se de vânt şi apoi a văzut o mreajă de păianjen deasă. Vrând să se apropie să vadă ce este aceea ce se clatină după ţesătura de păianjen pe care voia să o rupă, îndată a auzit un glas, zicând: „Stai, omule, şi nu păşi mai aproape, căci mă ruşinez, fiindcă sunt femeie şi sunt goală".

Acestea auzindu-le vânătorul, s-a temut şi voia să fugă, dar nu putea de mare spaimă, căci îi tremurau picioarele şi perii capului i se zbârliseră şi se făcuseră ascuţiţi ca spinii, fiind înspăimântat. De-abia venindu-şi în fire, a îndrăznit şi a întrebat: „Cine eşti tu şi cum trăieşti în pustia aceasta?" Şi iarăşi a auzit glas de după ţesătura de păianjen, grăind: „Rogu-te, aruncă-mi o haină şi după ce îmi voi acoperi goliciunea, atunci, dacă Domnul îmi va porunci, îţi voi spune ţie despre mine". Iar vânătorul, dezbrăcându-se de haina cea de deasupra, a pus-o pe pământ şi a ieşit din biserică, aşteptând puţin până când se va îmbrăca femeia aceea cu haina lui.

Intrând iarăşi în biserică, a văzut-o stând la locul unde era şi mai înainte, foarte înfricoşată la chip, pentru că nu mai avea asemănare de om. Nu era de văzut la dânsa trup viu, ci era ca o moartă, numai oasele acoperite cu pielea, cu părul alb, iar la faţă neagră, ochii cufundaţi adânc şi tot chipul ei era precum este omul care zace de mult în mormânt şi abia putea să răsufle şi să vorbească încetişor.

O arătare ca aceasta văzând vânătorul, mai mult s-a spăimântat şi, căzând la pământ, cerea de la dânsa binecuvântare. Iar ea,

întorcându-se spre răsărit, şi-a ridicat mâinile sale şi se ruga. Însă vânătorul nu putea să audă cuvintele rugăciunilor ei, numai cât auzea glasul lin, vorbind către Dumnezeu. Apoi, întorcându-se către vânător, a zis: „Dumnezeu să te miluiască, omule! Dar spune-mi, pentru care pricină ai venit în pustia aceasta? Şi ce trebuinţă ai tu în această insulă pustie, în care nimeni nu locuieşte? Dar, de vreme ce te-a povăţuit Domnul aici – precum mi se pare –, pentru a mea smerenie şi vrei să ştii cele pentru mine, iată că toate le voi mărturisi ţie".

Deci, a început a-i spune aşa: „Patria mea este Lesbos şi m-am născut în cetatea Mitimna. Numele meu este Teoctista, iar cu viaţa sunt călugăriţă; căci încă de când eram copilă am rămas orfană de părinţi. După aceea am fost dată de rudeniile mele la o mănăstire de fecioare şi îmbrăcată în chip călugăresc. Când eram de optsprezece ani, fiind la un praznic al Învierii Domnului, am ieşit cu binecuvântare la un sat, care nu era departe, ca să cercetez despre o soră a mea care trăia acolo cu bărbatul ei şi am rămas la dânsa. Iar la miezul nopţii au tăbărât în locul acela arabii, cărora le era povăţuitor Nizir, cel vestit întru răutate, şi au robit toate satele şi m-au robit şi pe mine împreună cu ceilalţi.

Făcându-se ziuă, ne-au dus în corăbiile lor şi au început a pluti. Şi, mergând toată ziua, au ajuns la insula aceasta şi, scoţând pe robi, le lua seama punându-le preţ, spre a vedea cu cât se pot vinde fiecare. După ce am fost scoasă şi eu cu ceilalţi, şi văzând o luncă ce era aproape, m-am îndreptat către dânsa şi m-am pus pe fugă. Apoi s-au luat după mine cei ce mă robiseră, întocmai ca vânătorii ce urmăresc o fiară, dar m-am ascuns de dânşii în pustia aceea; iar mai vârtos Dumnezeu, cu darul Său, m-a acoperit şi m-a apărat de mâinile celor ce voiau a mă vâna, încât le-a fost peste putinţă a mă ajunge şi a mă afla.

Deci, am alergat departe înăuntrul insulei acesteia şi, de frică, n-am încetat a fugi până când s-au rănit picioarele mele prin lemnele cele ascuţite, prin spini şi prin pietrele cele colţuroase. Apoi, neputând fugi mai departe, am căzut ca moartă pe pământ şi s-a umplut pământul de sângele meu, care curgea din rănile picioarelor şi toată noaptea aceea am petrecut-o în mari dureri. Însă am mulţumit lui Dumnezeu că m-a mântuit din mâinile vrăjmaşilor mei şi m-a păzit curată, voind mai bine a muri în feciorie în pustia aceasta, decât a fi vie în mijlocul poporului celui necurat şi a-mi pierde fecioria cea logodită lui Hristos.

A doua zi, văzând că păgânii aceia s-au dus din insulă, m-am umplut de bucurie scăpând de robia lor şi am uitat durerea trupească, de marea bucurie ce o aveam. Şi de atunci sunt treizeci şi şase de ani

de când trăiesc în insula aceasta. Aici mă hrănesc cu seminţe din plantele ce cresc din destul şi care se cheamă iliotropion. Dar mai mult mă hrănesc cu cuvântul lui Dumnezeu, pentru că toţi psalmii, cântările şi citirile care le deprinsesem în mănăstirea mea, până acum le ţin minte şi cu acestea mă mângâi şi-mi hrănesc sufletul. Iar haina mea în scurtă vreme s-a rupt şi am rămas goală, numai darul lui Dumnezeu având-u-l acoperământ, care mă acoperă pe mine de toate răutăţile".

Acestea zicând acea cuvioasă fecioară, şi-a ridicat mâinile sale spre cer şi a dat mulţumire lui Dumnezeu pentru negrăita Lui milostivire pe care a arătat-o spre dânsa. Apoi, iarăşi întorcându-se către vânător, a zis: „Iată acum, omule, ţi-am spus ţie toate cele despre mine; dar un lucru cer de la tine, pe care pentru Domnul să mi-l îndeplineşti. În anul viitor, când vei mai veni la vânătoare în insula aceasta – căci ştiu că vei veni, căci Dumnezeu aşa voieşte –, să iei într-un vas curat o părticică din Preacuratele şi de viaţă făcătoarele Taine ale lui Hristos şi să-mi aduci aici. Pentru că, de când am început a vieţui în această pustie, nu m-am învrednicit a mă împărtăşi cu aceste Sfinte Daruri. Şi acum mergi în pace la însoţitorii tăi şi nu spune nimănui nimic".

Vânătorul i-a făgăduit că va face ceea ce i-a poruncit şi, închinându-se acelei minunate roabe a lui Hristos, s-a dus veselindu-se şi mulţumind lui Dumnezeu, că i-a descoperit o comoară ca aceea şi că l-a învrednicit a o vedea şi a vorbi cu ea; apoi a primit binecuvântare de la aceea, căreia nu-i era toată lumea vrednică.

Venind la ţărm, a aflat pe tovarăşii săi care-l aşteptau şi care erau trişti pentru că a zăbovit, căci socoteau că s-a rătăcit prin pustia aceea. Dar el nu le-a spus taina ce i s-a poruncit a o ascunde şi a mers întru ale sale. Apoi, aşteptând vânătorul acesta anul următor ca o mare bucurie, dorind ca iarăşi să mai vadă pe preacurata mireasă a lui Hristos – care petrecea în pustie ca într-o cămară –, şi, venind vremea cea aşteptată, s-a sfătuit cu tovarăşii săi să meargă către insula Paros, să vâneze fiare.

Intrând în corabie, a luat de la preot într-o cutie mică şi curată, o părticică din Preacuratele şi de viaţă făcătoarele lui Hristos Taine, precum îi poruncise fericita Teoctista, şi cu cinste păstrând-o la sine, a plecat. Sosind la insula aceea, s-a dus cu dumnezeieştile Taine la biserica Preacuratei Născătoare de Dumnezeu din pustie, unde vorbise cu fericita. Dar, intrând acolo, n-a aflat-o; căci, ori se dusese în pustia cea mai depărtată, sau că se ascunsese, fiindcă veniseră şi alţi tovarăşi cu vânătorul acesta. Deci, a ieşit mâhnit din biserică şi mergea pe urma tovarăşilor săi.

După aceasta, s-a despărţit de tovarăşii săi în taină şi, întorcându-se, a venit singur la biserică. Atunci îndată s-a arătat fericita Teoctista în acelaşi loc unde fusese mai înainte şi cu aceeaşi haină îmbrăcată, pe care i-o dăduse vânătorul în anul trecut. El, văzând pe fericita, a căzut la pământ şi s-a plecat înaintea ei. Ea, apropiindu-se degrabă de dânsul, a zis cu lacrimi: „Nu face aceasta, o, omule, pentru că porţi dumnezeieştile Daruri; nu nesocoti Tainele lui Hristos şi nu defăima prostia mea, căci sunt nevrednică; şi luându-l de haină, l-a ridicat de la pământ". Iar el, scoţând cutia cu dumnezeieştile Taine, i-a dat-o ei.

Cuvioasa a căzut mai întâi la pământ, înaintea dumnezeieştilor Taine, şi cu lacrimi a udat pământul; apoi, sculându-se, le-a luat şi s-a împărtăşit, zicând cu umilinţă: „Acum slobozeşte pe roaba Ta, Stăpâne, că au văzut ochii mei mântuirea Ta, pentru că am primit în mâini iertarea păcatelor. Acum mă voi duce unde va porunci bunătatea Ta!" Zicând acestea, şi-a ridicat mâinile şi a stat îndelung rugându-se şi lăudând pe Dumnezeu. Apoi a trimis cu binecuvântare pe vânător în urma tovarăşilor săi.

Zăbovind vânătorii în insulă câteva zile, au vânat căprioare şi cerbi şi acum se întorceau la corabie. Iar vânătorul cel pomenit, iarăşi s-a despărţit de dânşii şi a mers singur la biserică, voind ca mai înainte de a pleca să se învrednicească de binecuvântarea Cuvioasei. Intrând înăuntru, privea într-o parte şi în alta, voind să o vadă pe sfânta, dar nu o află.

Deci, s-a apropiat de locul acela unde vorbise cu dânsa şi iată a văzut pe cuvioasa moartă, zăcând pe pământ, având mâinile strânse la piept; iar sfântul ei suflet se dusese în mâinile lui Dumnezeu. Vânătorul s-a plecat spre cinstitele ei moaşte, sărutându-le şi udându-le cu lacrimi. Dar nu se pricepea ce să facă, pentru că era simplu şi îşi petrecuse zilele mai mult în pustiu, în mijlocul fiarelor, decât prin cetăţi, în mijlocul domnilor. Căci nu-i venea în gând să se ducă la tovarăşii săi să-i vestească şi împreună cu dânşii să îngroape cu cinste acel sfânt trup. Ci singur săpând puţin pământul, pe cât îi era cu putinţă a săpa în grabă, a pus într-însul pe cuvioasa. După aceea a îndrăznit şi a luat o mână de la acel sfânt trup, pentru binecuvântarea lui, voind să o aibă pentru evlavie în casa sa. Deşi cu credinţă a făcut aceasta, din dragostea şi osârdia lui către cuvioasa, însă n-a fost bineplăcut lui Dumnezeu acest lucru, precum se va arăta.

Deci, luând mâna, a învelit-o într-un şervet curat şi, ascunzând-o în sânul său, s-a dus la tovarăşii săi, care acum erau în corabie, nespunându-le nimic. Şi fiind seara târziu, s-au depărtat de mal şi ridicând pânzele s-au dus, suflându-le vântul în ajutor, încât vedeau

toţi vânătorii că corabia lor mergea repede ca o pasăre zburătoare. Ei nădăjduiau ca dimineaţa să ajungă în muntele Evgheului. Dar dacă s-a făcut ziuă, s-au aflat tot în acelaşi loc, stând lângă malul insulei Paros şi corabia lor era nemişcată ca şi cum ar fi fost ţinută cu ancora sau ar fi fost oprită de ceva. Deci i-a cuprins frica pe toţi şi se întrebau unul pe altul dacă n-a greşit cineva şi pentru păcatul unuia sunt ţinuţi aici, încât corabia nu poate să se mişte din loc.

Atunci vânătorul cel ce luase mâna cuvioasei, cunoscându-şi păcatul, a ieşit din corabie şi a alergat pe ascuns la biserică, neştiind tovarăşii lui şi, apropiindu-se de moaştele cuvioasei, a pus sfânta ei mână la locul său în încheietură şi, rugându-se puţin, s-a întors la tovarăşii săi. Iar când au intrat în corabie, îndată s-a mişcat din locul ei şi a început a pluti fără nici o piedică, încât s-au bucurat toţi.

Corabia înotând repede şi fiind aproape de Evgheu, vânătorul acela a început a spune tovarăşilor săi toate cele ce i s-au întâmplat; cum în anul trecut a aflat pe Cuvioasa Teoctista şi cum i-a adus anul acesta dumnezeieştile Taine. Apoi, murind sfânta, cum îi luase mâna şi pentru acea pricină au fost ţinuţi toată noaptea la ţărm. Ei, ascultând toată povestirea celor întâmplate, se umileau şi cârteau foarte tare asupra vânătorului, mâniindu-se pe dânsul, pentru că nu le-a spus şi lor când erau încă în insula aceea, ca să se fi învrednicit şi ei de binecuvântarea plăcutei lui Dumnezeu.

Atunci ei, întorcând corabia înapoi, cu mare sârguinţă au mers iarăşi la insula Paros. Ajungând acolo, s-au dus toţi la biserică şi, intrând înăuntru, cu frică s-au apropiat de locul acela unde îngropase cinstitul trup al Cuvioasei. Locul l-au găsit, iar trupul nicidecum; dar au văzut semnul în locul acela unde fusese trupul, căci se cunoştea bine urma unde fusese capul şi picioarele, încât toţi se mirau foarte şi nu pricepeau unde s-a ascuns. Unii dintre dânşii, ziceau că a înviat, iar alţii, că nu va învia mai înainte de învierea cea de obşte; ci a fost dusă de mâini îngereşti şi îngropată în alt loc, precum, de mult, fusese Sfânta Ecaterina. Apoi s-au risipit toţi prin insulă, să vadă dacă nu o vor găsi, ori vie, ori moartă, în alt loc. Fiind simpli şi necunoscători, voiau să pătrundă tainele lui Dumnezeu, care sunt necunoscute.

Căutând cu sârguinţă pretutindeni şi neaflând-o, au venit în biserică şi cu umilinţă au sărutat locul unde zăcuse trupul Cuvioasei. Apoi, rugându-se, s-au întors. Ajungând la casele lor, povesteau oamenilor toate cele despre Cuvioasa Teoctista şi toţi, minunându-se, slăveau pe Dumnezeu Cel minunat întru sfinţii Săi, a Căruia slavă este în veci. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, SFÂNTUL SIMEON METAFRAST

Sfântul Simeon Metafrast s-a născut în Constantinopol pe timpul împăratului Leon înţeleptul, anul 886. Pentru faptele lui cele bune şi înţelepciunea sa, a fost înălţat la vrednicia de magistru şi logofăt şi avea multă cinste la împăratul.

Mergând arabii în Creta, au prădat multe oraşe şi sate; iar împăratul trimise pe generalul Imerie, împreună cu Sfântul Simeon Metafrast să meargă soli la arabi, dându-le putere deplină, ca, sau să-i supună de bună voie sau prin arme; precum spune Metafrast în viaţa Sfintei Teoctista, care se serbează în aceeaşi zi.

Cu toate că împăratul îl iubea şi-l cinstea pentru înţelepciunea şi fapta bună, cât şi pentru vitejia lui, totuşi Sfântul nu avea înclinări războinice, ci cugeta să părăsească lucrurile lumeşti şi să se facă monah. Deci a zis către împăratul, că dacă se va întoarce biruitor din război să-i facă un dar, şi împăratul i-a făgăduit.

Mergând în Creta au înduplecat pe arabi a se supune şi a plăti tribut împăratului. Întorcându-se la Constantinopol se rugă să-i împlinească dorinţa, după făgăduinţă. Împăratul se mâhni, neputându-se despărţi de un bărbat aşa de înţelept şi viteaz, dar nevoind a-şi călca cuvântul dat, l-a îmbrăţişat şi l-a sărutat cu lacrimi, zicând: „Mergi, fiule, cu mila lui Dumnezeu, Căruia roagă-te şi pentru păcatele mele".

Cuviosul, după ce s-a făcut monah, a scris Vieţile Sfinţilor, câte s-au aflat. După aceea ca unul ce era bogat şi avea putere şi închipuire, a trimis oameni în diferite locuri şi i-au adus toate vieţile de sfinţi câte le-au aflat. El le-a tâlcuit în cuvinte mai dulci, pentru care se numeşte şi Metafrast.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, SFÂNTUL IERARH NECTARIE DE EGHINA, EPISCOPUL PENTAPOLEI

Acest sfânt, unul dintre cei mai noi sfinţi canonizaţi de Biserica Greciei în acest secol, s-a născut în anul 1846, în Selivria Traciei, din Părinţi săraci, dar foarte evlavioşi. Din botez a primit numele de Anastasie, bucurându-se din pruncie de o aleasă educaţie creştinească. După primii ani de şcoală, Anastasie este trimis să înveţe carte la

Constantinopol, unde studiază teologia şi scrierile Sfinţilor Părinţi. Aici sufletul său începe să-L descopere pe Hristos în inima sa prin rugăciune, prin citirea cărţilor sfinte şi prin cugetarea la cele dumnezeieşti.

La vârsta de douăzeci de ani, tânărul Anastasie se stabileşte în insula Hios, povăţuit de Duhul Sfânt, unde predă religia la o şcoală de copii. Apoi, fiind chemat de Hristos, intră în nevoinţa monahală în vestita chinovie, numită „Noua Mănăstire", primind tunderea monahicească la şapte noiembrie 1876, sub numele de Lazăr. Mai târziu, la tunderea în marele şi îngerescul chip al schimniciei, avea să primească numele de Nectarie, pe care l-a purtat toată viaţa.

După ce termină studiile teologice la Atena, în anul 1885, Nectarie a fost luat de patriarhul Sofronie ca ucenic la Alexandria, fiind hirotonit preot şi apoi mitropolit de Pentapole, o veche eparhie ortodoxă din Libia superioară. Mai mulţi ani evlaviosul mitropolit a slujit ca secretar al patriarhiei, predicator la biserica Sfântul Nicolae din capitala Egiptului, devenind un iscusit slujitor şi povăţuitor de suflete, fiind dăruit de Dumnezeu cu multă răbdare, smerenie şi blândeţe. De aceea era mult căutat de credincioşi şi iubit de toţi.

Văzând diavolul că nu-l poate birui cu mândria şi iubirea de sine a încercat să-l lovească pe fericitul ierarh Nectarie cu altă armă tot aşa de periculoasă, adică cu invidia şi gelozia din partea celorlalţi ierarhi şi slujitori ai Bisericii de Alexandria, vorbindu-l de rău către patriarh, cum că doreşte să-i ia locul. Aceasta a tulburat pe toţi şi a făcut să fie eliberat din cinstea arhierească în care se afla.

Cerându-şi iertare de la toţi, a dat slavă lui Dumnezeu căci şi cu dânsul s-a împlinit cuvântul Mântuitorului, Care zice: *Fericiţi veţi fi când vă vor ocărî şi vă vor prigoni şi vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră, minţind din pricina Mea* (Matei 5, 11). Apoi s-a retras la Atena, în anul 1891, sărac, defăimat de ai săi şi nebăgat în seamă, având toată nădejdea numai în Dumnezeu şi în rugăciunile Maicii Domnului.

Aici a fost câţiva ani predicator, profesor şi director al unei şcoli teologice pentru preoţi, până în anul 1894, reuşind să formeze duhovniceşte mulţi tineri iubitori de Hristos, pe care îi hrănea cu cuvintele Sfintei Evanghelii şi cu scrierile Sfinţilor Părinţi. Apoi făcea slujbe misionare în parohiile din jurul Atenei.

În taina inimii sale, fericitul ierarh Nectarie era un adevărat isihast şi un mare lucrător al rugăciunii lui Iisus, care îi dădea multă pace, bucurie, blândeţe şi îndelungă răbdare. Cu aceste arme el biruia neîncetat pe diavoli, creştea duhovniceşte pe cei din jurul său şi avea

întotdeauna pace şi bucurie în Hristos, nebăgând în seamă defăimarea şi osândirea celor din jurul său.

Dorind la bătrâneţe să se retragă la mai multă linişte, a construit între anii 1904-1907, cu ajutorul multor credincioşi şi ucenici, o frumoasă mănăstire de călugăriţe în insula Eghina din apropiere, rânduind aici viaţă desăvârşită de obşte, după tradiţia Sfinţilor Părinţi. Apoi se retrage definitiv în această mănăstire şi duce o viaţă înaltă de smerenie şi slujire, de dăruire totală şi rugăciune neadormită, arzând cu duhul pentru Hristos, Mântuitorul lumii şi pentru toţi care veneau şi îi cereau binecuvântare, rugăciune şi cuvânt de folos sufletesc.

Pentru viaţa sa înaltă, Dumnezeu l-a învrednicit pe Cuviosul Nectarie de Harul Duhului Sfânt. Pentru aceasta mulţi bolnavi şi săraci alergau la biserica mănăstirii din Eghina şi cereau ajutorul lui. Mai ales după primul război mondial, numeroşi săraci şi bolnavi, lipsiţi de orice ajutor, veneau la el ca la părintele lor sufletesc. Iar Sfântul Nectarie a dat poruncă maicilor ce se nevoiau în mănăstirea sa să împartă la cei lipsiţi orice fel de alimente şi să nu păstreze nimic pentru ele, căci Dumnezeu, prin mila Sa, îi hrănea şi pe unii şi pe alţii. Dar şi cei bolnavi se vindecau cu rugăciunile fericitului Nectarie, căci se învrednicise de darul facerii de minuni.

Într-o vară, fiind mare secetă în insula Eghina, cu rugăciunile Sfântului Nectarie a venit ploaie din belşug şi au rodit ţarinile, încât toţi s-au îndestulat de hrană. De aceea, toţi – mireni şi călugări, săraci şi bogaţi –, cinsteau pe Sfântul Nectarie, ca pe păstor şi un vas ales al Duhului Sfânt şi urmau întru toate cuvântul lui. Astfel, el era totul pentru toţi, căci putea toate prin Hristos, Care locuia în el. Apoi era foarte smerit şi blând şi nu căuta cinste de la nimeni. Iar în timpul liber lucra la grădina mănăstirii, îmbrăcat într-o haină simplă, încât toţi se foloseau de tăcerea şi smerenia lui.

Pe lângă multele sale ocupaţii duhovniceşti, Sfântul Nectarie a scris şi a redactat mai multe scrieri teologice de morală şi de istorie a Bisericii, întărind tradiţia Sfinţilor Părinţi în patria sa, împotriva influenţelor occidentale care asaltau ţările ortodoxe.

Pentru toate acestea, diavolul a ridicat asupra Sfântului Nectarie numeroase ispite, căutând să-l biruiască. Astfel, numeroşi slujitori şi ierarhi ai Bisericii din Grecia s-au ridicat cu invidie asupra fericitului, făcându-i multe ispite. Dar Dumnezeu îl izbăvea din toate necazurile.

Trăind ca un înger în trup, şi iubind neîncetata rugăciune, tăcerea, smerenia, postul şi milostenia, Sfântul Nectarie trăgea pe mulţi la Hristos, revărsând în jurul lui, pacea, bucuria şi lumina cea necreată a Duhului Sfânt, prin care mângâia şi odihnea pe toţi care

veneau la chilia lui. Din această cauză, diavolul, nerăbdând nevoinţa lui, până la sfârşitul vieţii sale a ridicat împotriva Sfântului multe calomnii şi vorbe rele din partea multor clerici şi ierarhi greci, care, din cauza invidiei, îl cleveteau şi îl acuzau, atât pe el, cât şi mănăstirea lui. Dar fericitul Nectarie le răbda pe toate, în numele lui Hristos, Care locuia în inima sa.

Simţindu-şi sfârşitul aproape, pe când făcea un pelerinaj cu icoana Maicii Domnului în insula Eghina, Sfântul Nectarie a descoperit ucenicilor săi, că în curând va pleca la Hristos. Apoi, îmbolnăvindu-se, a fost dus la un spital din Atena. Dar el răbda cu tărie toată boala şi ispita, aşteptând cu bucurie ceasul ieşirii sale din această viaţă.

După aproape două luni de suferinţă, Sfântul Nectarie şi-a dat sufletul cu pace în mâinile lui Hristos, la opt noiembrie, 1920, izbăvindu-se de toate ispitele acestei vieţi, pentru care s-a învrednicit să se numere în ceata sfinţilor lui Dumnezeu. Ucenicii săi, după ce l-au plâns mult, l-au înmormântat, după rânduială în biserica zidită de el, făcând multe minuni de vindecare cu cei bolnavi, care alergau cu credinţă la ajutorul lui.

Trecând mai bine de douăzeci de ani, trupul său s-a aflat în mormânt întreg şi nestricat, răspândind multă mireasmă. La trei septembrie 1953, sfintele sale moaşte au fost scoase din mormânt şi aşezate în biserica mănăstirii din Eghina, pentru cinstire şi binecuvântare. Iar în anul 1961, Sinodul Bisericii din Grecia, văzând numeroasele minuni care se făceau la moaştele sale, l-au declarat sfânt, cu zi de prăznuire la nouă noiembrie, devenind astfel cel mai venerat sfânt din această binecuvântată ţară ortodoxă. Zilnic credincioşii se închină la moaştele Sfântului Nectarie şi la mormântul său, făcând din mănăstirea sa din insula Eghina cel mai iubit loc de pelerinaj din toată Grecia.

Cu rugăciunile Sfântului Ierarh Nectarie, Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-ne pe noi. Amin.

LUNA NOIEMBRIE

ZIUA A ZECEA

POMENIREA SFINŢILOR APOSTOLI OLIMP, RODION, SOSIPATRU, ERAST, CUART ŞI TERTIE

Aceşti sfinţi sunt din cei şaptezeci de apostoli. Olimp şi Rodion, urmând Sfântului Apostol Petru, împreună au fost tăiaţi de Nero, în cetatea Romei. Iar Sosipatru, pe care îl pomeneşte Sfântul Apostol Pavel în Epistola către romani, fiind episcop al Iconiei, cu pace s-a săvârşit. Erast, pe care în aceeaşi epistolă îl pomeneşte Sfântul Apostol Pavel, mai întâi a fost iconom al sfintei Biserici a Ierusalimului.

După aceea, fiind episcop al Paneadiei, s-a mutat la Domnul. Iar Cuart, fiind episcop al cetăţii Beirutului, mult a pătimit pentru buna credinţă şi pe mulţi elini botezând, a adormit în Domnul. Tertie, care a scris Epistola lui Pavel către Romani, a fost al doilea episcop în Iconia. Iar acum toţi împreună stau înaintea scaunului lui Dumnezeu în veselie veşnică, primind de la El răsplata pentru nevoinţele şi ostenelile lor, cele cu multe dureri.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, PĂTIMIREA SFÂNTULUI MUCENIC OREST

Împărăţind în Roma păgânul Diocleţian, s-a apropiat de dânsul un voievod cu numele Maximin, zicând: „Stăpâne împărate, povăţuitorule al zeilor noştri şi învăţătorule preaînţelepte al tainelor lor, rog bunătatea ta, porunceşte-mi să străbat părţile Ciliciei şi ale Capadociei, ca pe creştinii cei cu totul înrăutăţiţi, care se împotrivesc zeilor noştri

şi stăpânirii tale, să-i prind şi să-i chinuiesc cu felurite munci. În foc să-i ard, în apă să-i înec, să le zdrobesc trupurile şi să le frâng oasele; să-i ucid cu sabia, să-i dau fiarelor spre mâncare şi în tot felul pierzându-i, să şterg de pe pământ pomenirea celor care nu se închină marilor zei şi nu se supun stăpânirii tale". Acestea auzindu-le împăratul, l-a lăudat şi a zis către dânsul: „Nu numai în Cilicia şi Capadocia, ci şi în toată împărăţia mea, îţi dau ţie stăpânire pentru dezrădăcinarea necuratei creştinătăţi, ca să înmulţeşti slava zeilor noştri strămoşeşti, care sunt ajutători tuturor oamenilor".

Maximin, luând stăpânire de la împărat, a pornit cu mândrie şi cu putere mare spre pierderea poporului creştin cel nevinovat, ca un lup răpitor asupra oilor, sau ca un leu ce răcneşte asupra fiarelor celor neputincioase, plin de răutate şi de mânie neîmblânzită. Ajungând în părţile Capadociei, a intrat în cetatea ce se cheamă Tiana şi, pe când întreba despre creştini, a auzit de la cetăţeni de un oarecare doctor cu numele Orest, că este creştin şi învaţă în toate zilele poporul cu sârguinţă, ca toţi să cinstească pe Hristos; acesta propovăduieşte că nu este alt Dumnezeu, fără numai Unul în cer şi că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu.

Auzind ighemonul Maximin, a poruncit îndată să-l prindă pe Orest şi să-l aducă la judecata sa. Stând Sfântul Orest la păgânească judecată, ighemonul a privit spre el cu ochi mândri şi cu glas înfricoşat a zis către dânsul: „Spune-ne nouă cine eşti tu şi care este numele tău?" Sfântul a răspuns: „Sunt rob al Domnului meu Iisus Hristos, Dumnezeul nostru, iar numele meu este creştin, pentru că al cui rob sunt, cu numele Aceluia mă şi laud".

Ighemonul a zis: „De vreme ce ai îndrăznit a numi pe Hristos, Dumnezeu şi pe tine te-ai numit creştin, pentru aceasta eşti vrednic de munci". La acestea Sfântul Orest a răspuns, zicând: „Zeii, care n-au făcut cerul şi pământul, să piară! Eu, încă de când eram copil, am învăţat a aduce jertfă de laudă Dumnezeului Celui viu, pe Care Îl cinstesc cu inimă curată, iar dracilor tăi celor necuraţi, pe care îi numeşti tu zei, eu nu mă închin".

Ighemonul a zis: „Pentru ce nu ne spui numele tău care-l ai de la naşterea ta?" Sfântul a răspuns: „Ţi-am spus că sunt creştin şi acest nume îmi este cel mai cinstit, cu mult mai mult decât numele cel dat de părinţi şi mai slăvit decât toate numele din lume. Iar dacă voieşti să ştii şi numele acela pe care îl am de la părinţi, află că de la naşterea mea trupească, mă numesc Orest, iar de la naşterea cea duhovnicească, mă numesc creştin. Şi, precum este mai însemnată naşterea cea duhovnicească decât cea trupească, aşa mai cinstit îmi este mie numele

de creştin decât de Orest". Atunci ighemonul, vrând cu vicleşug să înşele pe robul lui Hristos, a început a grăi: „Mie îmi este milă de tinereţile tale, Oreste, şi cruţ mintea ta cea înţeleaptă; ba încă am auzit că şi în ştiinţa doctoricească eşti iscusit. Pentru aceasta, nu te pierd îndată, ci te sfătuiesc, supune-te voii împăratului şi vei fi ca un fiu al meu, primind de la toţi cinste şi slavă; apoi, de va afla împăratul despre tine, mare dar vei avea de la dânsul".

Sfântul a răspuns: „Nu mă vei înşela, ighemoane, cu amăgitoarele tale cuvinte, pentru că eu nu caut nici cinstea aceasta vremelnică, nici nu fug de chinuri pentru Domnul meu. Ci, mai vârtos sunt gata a răbda pentru Dânsul toate muncile, căci voiesc a afla har de la Dânsul şi doresc a mă numi fiu al Lui întru împărăţia cerurilor; pentru că ne-a dat nouă stăpânire, celor ce credem întru numele Lui, ca să ne facem fii ai lui Dumnezeu".

Iar ighemonul a zis: „Omule fără minte şi ticăloase, pentru ce te înşeli, zicând că Hristos este Dumnezeu, pe când evreii L-au răstignit ca pe un tâlhar?" Sfântul a răspuns: „De ai fi cunoscut puterea cea mare a Celui răstignit, te-ai fi lepădat şi tu de înşelăciunea deşerţilor idoli şi te-ai fi închinat Lui, Care cu adevărat este Dumnezeu, născut din Dumnezeul Cel adevărat şi nevăzut şi de voie a împreunat firea cea dumnezeiască cu cea omenească şi din înşelăciunea cea pierzătoare a diavolului ne-a izbăvit pe noi".

La aceasta, ighemonul a zis: „Cu multele şi mincinoasele tale cuvinte ai supărat urechile noastre. Oare voieşti a mă aduce şi pe mine la credinţa ta cea rea? Dar să ştii că pe zeii mei nu-i voi lăsa şi Hristosului vostru nu mă voi închina, iar ţie îţi zic: lasă pe Hristosul tău şi să aduci închinăciune şi jertfe zeilor noştri, binecunoscând că, făcând aceasta, vei şedea de-a dreapta mea". Sfântul Orest a răspuns: „Eu mă închin şi slujesc veşnicului Dumnezeu, Celui Care îmi face bine întotdeauna, Domnului meu Iisus Hristos; iar diavolilor voştri nu voi jertfi, nici pierzătoarei voastre înşelăciuni nu voi fi părtaş niciodată".

Atunci ighemonul, luând pe Sfântul Orest, l-a dus în capiştea idolească, care era toată înfrumuseţată cu aur şi cu argint şi plină de idoli de mare preţ. Şi a zis către dânsul: „Închină-te, Oreste, acestor zei cinstiţi!" Iar sfântul a răspuns: „Te înşeli amarnic, ighemoane, necunoscând adevărul! Iată, zeii aceştia sunt făcuţi din aur şi argint, din aramă şi din fier, pentru înşelăciunea omenească. Ei nici nu văd şi nici nu aud, fiind lucruri făcute de mâini omeneşti, care nu pot a-şi ajuta lor, nici a face bine altcuiva. Pentru ce dar să mă închin lor?" Iar ighemonul i-a zis: „Spune-ne, Oreste, cuvântul cel de pe urmă, sau te

vei închina zeilor sau nu, că iată te aşteaptă muncile!" Sfântul a răspuns: „Ţi se pare, ighemoane, că mă tem de îngrozirea ta? Nu nădăjdui că mă vei înfricoşa cu munci, ci fă ceea ce voieşti, că Domnul meu Iisus Hristos este cu mine şi îmi ajută!" Atunci ighemonul a poruncit să dezbrace pe sfânt şi să-l bată acolo, în capiştea idolească.

Sfântul Orest, începând a pătimi, şi-a ridicat mâinile în sus şi a zis: „Caută din cer, Dumnezeul meu, şi ajută mie, robului Tău!" Deci, sfântul a fost bătut fără milă cu diferite unelte, cu toiege, cu frânghii şi cu vine de bou; şi atât de mult a fost bătut, încât s-au schimbat patruzeci de ostaşi, iar uneltele s-au rupt şi s-au sfărâmat, încât nu era un loc pe trupul lui fără răni, chiar şi pântecele i se rănise. Iar sfântul răbda vitejeşte, încât toţi se mirau de răbdarea lui.

Fiind bătut astfel, tiranul îi zicea: „Jertfeşte zeilor şi te voi elibera!" Iar răbdătorul de chinuri, nimic nu-i răspundea. Atunci ighemonul a poruncit să-i ardă coastele cu fierul roşu, să toarne oţet tare pe rănile lui şi să le presare cu sare. Mucenicul, căutând în sus a zis: *Dumnezeule, fă cu mine semn spre bine, ca să vadă cei ce mă urăsc şi să se ruşineze*. Zicând acestea, a suflat asupra idolilor care erau în capişte şi îndată toţi au căzut şi s-au risipit ca praful. Apoi, Sfântul Orest a strigat către ighemon, zicându-i: „Unde este tăria zeilor tăi şi pentru ce nu şi-au ajutat lor?" Şi îndată au fugit toţi afară din capişte, fiind cuprinşi de frică; şi a ieşit şi mucenicul. După aceea, toată capiştea s-a cutremurat şi a căzut.

Apoi ighemonul a poruncit să ducă pe Sfântul Orest în temniţa cea mai adâncă, poruncind străjerilor să nu-i dea nici pâine, nici apă, ca să fie omorât cu foame şi cu sete. Sfântul, intrând în temniţă, şi-a ridicat mâinile în sus şi se ruga, zicând: „Doamne, Iisuse Hristoase, Cel ce m-ai învăţat buna credinţă din tinereţile mele şi ai depărtat de la mine toată rătăcirea şi înşelăciunea; Cel ce ai zidit cerul şi pământul; Cel ce ai dus la odihnă pe robii Tăi Avraam, Isaac şi Iacov; pe Tine Te rog, nu mă lăsa, pentru că eu m-am dat cu totul Ţie; fă ca să fiu părtaş celor ce au pătimit pentru Tine şi au moştenit împărăţia Ta".

Rugându-se astfel, sfântul a stat în temniţă şapte zile fără mâncare şi băutură, iar a opta zi l-a scos ighemonul iarăşi la judecată şi a zis către dânsul: „Ticălosule, necuratule şi vrăjmaşule al zeilor noştri, tot împietrit şi neînduplecat eşti? Să ştii că, dacă nu te vei închina zeilor, voi porni asupra ta mai cumplite munci şi cu nemilostivire voi ridica viaţa ta; iar trupul tău cel necurat voi porunci să-l înece în apă". Sfântul Orest a răspuns: „Sunt gata a răbda toate muncile, având în inima mea semnul Domnului meu Iisus Hristos". Atunci muncitorul, umplându-se de mânie, a poruncit să aducă

douăzeci de cuie de fier lungi de câte o palmă şi să le bată în călcâiele Sfântului Orest.

Făcându-se şi aceasta, a poruncit să-l lege de un cal sălbatic şi să-l târască până ce va muri. Şi calul, fiind alergat foarte tare, trăgea pe Sfântul pe drumuri şi pe câmpii, prin spini şi pe pietre ascuţite; apoi, în acele munci, Sfântul Orest, răbdătorul de chinuri, şi-a dat duhul în mâinile Domnului, târât de cal douăzeci şi patru de stadii departe de cetate. Iar trupul lui a poruncit muncitorul să-l arunce în râul ce se chema Fiva.

După aceea s-a arătat în locul acela un om luminat ca soarele, care adunând moaştele Sfântului Orest, le-a îngropat în muntele ce era aproape de cetatea Tiana, dând Dumnezeului nostru slavă, totdeauna, acum şi pururea, şi în vecii vecilor. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, SFÂNTUL SFINŢIT MARTIN, EPISCOPUL GALIEI

Acest minunat Părinte Martin, a vieţuit în vremea lui Graţian şi Valentinian, împăraţii Romei, în anii de la Hristos 381. Fiind foarte iscusit şi curajos în războaie, împăratul l-a trimis cu cincizeci de mii de ostaşi şi cu toată tabăra împotriva barbarilor, care atunci ridicaseră război împotriva romanilor. Ducându-se Martin cu oastea lui aproape de tabăra barbarilor şi văzând mulţimea lor cea nenumărată, s-a temut foarte, atât el cât şi toată oastea lui, ca unii ce nu puteau să stea împotrivă la atâta mulţime de vrăjmaşi.

În vremea când Martin se afla în mare nedumerire şi întristare, neştiind ce să facă, s-a arătat înaintea lui un sărac, purtând haine vechi şi rupte, care cerea milostenie. Voievodului, văzându-l tremurând de frig şi flămând, i s-a făcut milă de dânsul, căci era foarte milostiv. Şi luându-l în cortul său, a tăiat o parte din porfira sa, adică din îmbrăcămintea sa cea voievodală şi de mare preţ pe care o purta, şi l-a îmbrăcat cu dânsa. Apoi i-a dat pâine de a mâncat şi vin de a băut.

După ce s-a înnoptat, de multă grijă a căzut pe aşternut, fără să doarmă şi, tocmai târziu, adormind puţin a văzut în vedenie pe Domnul nostru Iisus Hristos, în chipul săracului pe care l-a miluit ziua, îmbrăcat cu partea de haină pe care i-o dăduse, şi i-a zis: „Martine, pentru care pricină eşti atât de mâhnit?" Şi el a răspuns: „Pentru că nu pot să stau împotrivă la atâta mulţime de vrăjmaşi şi nu ştiu ce voi face".

Atunci Domnul a zis către dânsul: „Îndrăzneşte şi nu te întrista nicidecum, nici să te înfricoşezi de vrăjmaşi, căci precum ieri M-ai văzut gol şi M-ai îmbrăcat şi, fiind flămând, M-ai hrănit şi însetat fiind, M-ai adăpat, întru acest chip voi da şi Eu ţie răsplătire şi te voi păzi de vrăjmaşii tăi. Pentru că aceştia, când vor vedea faţa Mea, se vor înfricoşa foarte şi vor cădea înaintea ta, făcându-ţi multe făgăduinţe şi daruri, şi vor cere pace; şi aşa te vei întoarce la Roma cu mare slavă şi cinste. Pe lângă acestea, îţi voi fi ajutător toată viaţa şi chiar după moarte te voi învrednici împărăţiei Mele". Acestea zicându-i Domnul, stratilatul (adică generalul) deşteptându-se, s-a minunat de vedenia care a văzut-o şi a căpătat mare îndrăzneală.

Apoi dimineaţa, a poruncit să se înarmeze toţi ostaşii şi să iasă la război. Iar ostaşii, temându-se, au zis că nu sunt vrednici să facă război cu atâta mulţime de barbari. Dar voievodul mâniindu-se, a zis către dânşii: „Eu mă duc singur la război, iar voi rămâneţi, şi apoi veţi vedea de vă veţi putea izbăvi de vrăjmaşi fără povăţuirea şi ocârmuirea voievodului". Atunci, căzând toţi înaintea lui, l-au rugat să nu mai ţină mânie, fiind gata să-l urmeze, ori spre viaţă, ori spre moarte.

Deci, înarmându-se, au ieşit cu toţii la război, şi cum l-au văzut vrăjmaşii de departe, s-au temut foarte fiindcă vedeau împrejurul oştirii romanilor nişte uriaşi înfricoşaţi înarmaţi, şezând în căruţe şi pe cai nenumăraţi. Acestea erau însă rânduielile Puterilor cereşti, pe care le-a trimis Dumnezeu Cel Preaînalt, ca să-i ajute lui Martin şi să-l păzească de vrăjmaşii lui, după cum i s-a făgăduit mai înainte.

Atunci ei îndată au trimis soli şi mijlocitori către voievod, rugându-l să facă pace. Dar el nu le primea nicidecum pacea, ci voia să ţină război. De acest lucru înştiinţându-se barbarii, au trimis iarăşi la Martin alţi soli cu multe daruri, făgăduind să fie supuşii romanilor şi rugându-i să înceteze războiul. Astfel, supunând pe barbari, s-a întors în Roma cu bucurie mare. Despre acestea înştiinţându-se împăraţii, au ieşit cu toţi sfetnicii spre întâmpinare, primindu-l ca pe un biruitor, cu mare slavă şi cinste.

Atunci fericitul Martin, povestind împăraţilor vedenia care a văzut-o şi toate cele întâmplate, a zis: „Un război înfricoşat ca acesta, nu l-am ţinut eu, ci Iisus Hristos, puterea cea nebiruită a creştinilor. Acela ne-a dat biruinţa aceasta. Pentru aceea, vă rog să-mi daţi voie să slujesc, cealaltă vreme a vieţii mele, lui Dumnezeu Care mi-a ajutat". Iar împăraţii, auzind aceasta, s-au întristat şi i-au zis: „Noi voim să fii cu noi şi să-ţi dăm şi mai mari vrednicii şi cinste, după cum se cade ţie pentru biruinţa care ai câştigat-o". Dar binecuvântatul Martin a zis: „Aceasta socotesc eu mai mare decât orice vrednicie sau cinste, ca

să-mi daţi voie să mă liniştesc şi să îngrijesc de mântuirea sufletului meu". Iar împăraţii minunându-se de scopul lui vrednic de laudă şi plăcut lui Dumnezeu, i-au dat voie să facă ceea ce doreşte, rugându-l să le fie apărător şi ajutător în vremea necazului.

Deci, pururea pomenitul Martin, împărţindu-şi averile la săraci şi lepădându-se de lume şi de cele din lume, s-a dus într-un loc liniştit şi s-a făcut monah, dându-se cu totul la cugetarea şi citirea dumnezeieştilor Scripturi şi la nevoinţele pustniciei, făcându-se desăvârşit în toate faptele bune. Iar după ce, în vreme de şapte ani, s-a nevoit bine întru nevoinţele cele duhovniceşti, Sfântul Martin, după descoperirea lui Dumnezeu, s-a hirotonit episcop al Constantiei, o cetate a Galiei.

Deci, Sfântul luând asupră-şi această sarcină mare şi grea a episcopiei, s-a dedat la mai multe nevoinţe, păscând ca un adevărat păstor oile lui Hristos cele cuvântătoare, la păşunea poruncilor Lui cele mântuitoare şi adăpându-le cu apa învăţăturii Sale celei dumnezeieşti, iar prin faptele sale cele îmbunătăţite, făcându-se pildă tuturor. Pentru aceea i s-a dat şi dar de la Dumnezeu ca să cunoască mai înainte cele viitoare, să învie morţii, să izgonească diavolii şi să facă semne şi minuni vrednice de mirare, dintre care vom povesti puţine, spre încredinţarea celor multe.

Într-una din zile, Sfântul mergând pe drum, a întâmpinat un mort pe care îl duceau la groapă. Iar un om nedrept şi asupritor, nu-l lăsa să-l îngroape, zicând că-i este dator cu trei sute de galbeni. Atunci Sfântul a stat în loc şi a zis asupritorului: „Pentru ce nu laşi să îngroape mortul, pentru că, după cum aud, ţi-a dat banii ce-ţi era dator cu dobânda lor?" Iar acela a răspuns: „Nu mi-a dat nimic, că dacă mi-ar fi dat datoria sa, şi-ar fi luat zapisul". Dar femeia celui mort zicea cu lacrimi: „Minte, stăpâne sfinte, că şi-a luat banii cu dobânda lor, dar fiindcă a avut scopul să ne asuprească, n-a voit să ne dea zapisul, zicând că s-a pierdut". Iar sfântul i-a zis: „Auzi că ţi-ai luat banii; lasă să îngroape mortul". Iar el spunea că nu i-a luat.

Atunci sfântul i-a zis: „Dacă va învia mortul şi va dovedi că ţi-ai luat banii, ce să pătimeşti?" Şi asupritorul, semeţindu-se, a zis: „Dacă va învia mortul, precum zici, să mor eu şi să trăiască el". Dar el a zis aceasta căci nu credea că va învia mortul. Atunci sfântul a zis către dânsul: „Nici mortul nu era de trebuinţă să învie, nici tu să te pogori în iad, ticăloase. Dar de vreme ce tu singur din nenorocire ţi-ai ales moartea în locul vieţii şi nu laşi pe mort să-l îngroape, facă-se după cum ai voit".

Zicând aceasta, s-a apropiat de mort şi a zis rugăciunea aceasta: „Doamne Dumnezeul nostru, martorul adevărului şi Mântuitorul

nedreptăţiţilor, învierea morţilor şi dascălul viilor, Care singur cunoşti adâncurile inimii şi faci vii pe cei ce nădăjduiesc spre Tine, porunceşte, întru numele Tău cel Sfânt şi înfricoşat, să se scoale mortul acesta, spre dovedirea adevărului şi spre întoarcerea celor ce stau înainte, văzând minunile Tale, să Te slăvească pe Tine, Unul, adevăratul Dumnezeul nostru în veci, amin".

După aceasta, apucând de mâna dreaptă pe mort, o, minune, îndată a înviat mortul, şi şezând pe pat, a văzut pe asupritorul său stând în dreptul lui şi i-a zis: „Du-te om rău, în locul cel întunecos al muncii ce îţi este pregătit, căci pe mine care mă linişteam bine, m-ai supărat. Dar dreptul şi Sfântul Martin, cu rugăciunea sa către Dumnezeu, m-a luat de acolo, spre a te mustra pe tine pentru banii care ţi i-am dat şi tu n-ai voit să-mi dai zapisul, aşteptând moartea mea. Cu toate acestea, drept este Dumnezeu care răsplăteşte fiecăruia după faptele lui, şi degrabă face izbândă celor nedreptăţiţi".

Acestea zicând, s-a sculat din pat şi, apropiindu-se către Sfântul, şi-a plecat capul până la pământ şi s-a închinat lui. Atunci, asupritorul îndată căzând jos, a murit. Iar femeia lui a strigat: „O, vai mie, de această înfricoşată schimbare a morţilor! Sfinte al lui Dumnezeu, dă-mi pe bărbatul meu, căci dau şi zapisul şi cele trei sute de galbeni cu dobânda lor şi multe altele". Iar Sfântul i-a zis: „În zadar strigi, o, femeie, căci Domnul Care a înviat pe acesta a poruncit aceluia să moară, după cum însuşi a voit". Atunci cei care stăteau înainte, văzând asemenea minuni, au slăvit pe Dumnezeu.

Altădată, iarăşi, trecând Sfântul printr-un oraş, a aflat într-un loc pe un tânăr spânzurat şi a zis celor de faţă: „Acest lucru rău s-a făcut din ispita diavolului". Şi stând cu faţa către răsărit, a făcut rugăciune către Dumnezeu multă vreme. Apoi a zis: „Duhule necurat şi viclean, care ai îndemnat pe tânărul acesta să se spânzure, în numele Domnului nostru Iisus Hristos, arată-te înaintea tuturor, ca să te vedem".

Şi îndată dracul s-a arătat ca un copil de arap, ţinând în mâna lui o funie; iar ochii lui erau ca focul, buzele negre, dinţii albi, mâinile lungi, picioarele întoarse şi limba ieşită afară din gură, ca a unui câine turbat. Şi i-a zis Sfântul: „Duhule necurat şi viclean, care este îndeletnicirea ta?" Acela a răspuns: „Lucrarea mea este să îndemn pe oameni să se spânzure, căci la această treabă m-a rânduit mai marele meu satana".

Sfântul i-a zis: „Pentru care pricină ai îndemnat pe tânărul acesta să se spânzure?" Atunci dracul a început a prihăni pe cel spânzurat, zicând: „Omul acesta era mai înainte slujitor la idoli şi mai pe urmă s-a făcut creştin, însă nu petrecea după poruncile creştineşti pe care le-a

primit de la învăţătorii creştinătăţii; ci făcea voile sale cele rele şi nu se gândea nicidecum la munca cea veşnică ci s-a dat cu totul la răutate, spurcându-şi grumazul sub jugul păcatului şi rănindu-se de la cap până la picioare, a pierdut nădejdea mântuirii sale. Pentru aceea am aflat bun prilej şi l-am îndemnat să se spânzure, ca să-l am pe dânsul împreună cu mine în muncă, căci aceasta este nevoinţa mea cea mare".

Iar Sfântul a zis către drac: „Vicleanule şi ucigaşule, tu eşti şi viclean şi pârâtor; tu ai îndemnat pe acesta să se dea întunericului şi pierzării şi l-ai aşezat într-o ticăloasă stare; iar acum îl pârăşti că el s-a făcut pricinuitor ca să se spânzure, şi nu tu. Pentru aceasta îţi porunceşte Iisus Hristos, prin mine smeritul, să te duci să locuieşti la marginea pământului, până când va veni sfârşitul lumii, şi atunci să te pogori împreună cu tovarăşii tăi în iad, care este gătit pentru voi". Şi îndată dracul s-a făcut nevăzut.

După acestea, Sfântul s-a apropiat de cel mort şi a zis rugăciunea aceasta: „Doamne Dumnezeul meu, Care ai nemăsurată milostivire şi noian nepovestit de îndurare, nu trece cu vederea zidirea mâinilor Tale, ci ca un bun şi iubitor de oameni, caută din Sfânta Ta înălţime şi învie pe mortul acesta ca să mărească Preasfântul Tău nume, în vecii vecilor, amin".

Apoi, îndată a înviat mortul şi, căzând la picioarele Sfântului, a zis: „Mulţumesc sfinte al lui Dumnezeu, că nu m-ai lăsat pe mine ticălosul în înfricoşatul şi groaznicul foc al iadului, şi te rog să mă povăţuieşti, ca să dobândesc mântuirea mea". Atunci Sfântul i-a zis: „Fiule, de vreme ce ai cercat în noaptea aceasta pedepsele muncii şi ai văzut chinul care îl pricinuiesc păcatele omului, pentru aceasta pocăieşte-te după vrednicie şi plânge-ţi păcatele. Leapădă-te de dânsele, urăşte-le şi hotărăşte-te de astăzi înainte să te îndepărtezi de ele". Dându-i canonul cel cuviincios şi povăţuindu-l mult cum să petreacă şi cum să facă lucrurile pocăinţei, l-a slobozit în pace.

Apoi Sfântul Martin fiind rugat de locuitorii din altă cetate să meargă să-i înveţe cele pentru mântuirea sufletului, a ieşit din eparhia sa şi s-a dus. Şi pe cale a aflat un alt om mort, pe care îl omorâse un balaur ce era încuibat în acel loc. Sfântul văzând pe mort a zis: „Acest rău l-a făcut vrăjmaşul nostru, diavolul". Dar de vreme ce Sfântul în noaptea aceea a văzut în vedenie că un balaur înfricoşat s-a înălţat până la cer şi că, cu rugăciunea pe care a făcut-o el către Dumnezeu a căzut jos la pământ, pentru aceasta a lăsat drumul şi s-a dus acolo unde era încuibat balaurul, care, cum a văzut pe Sfântul, s-a înălţat în aer şi s-a făcut ca o boltă, deschizându-şi gura ca să-l înghită. Iar Sfântul a suflat în faţa lui, şi, o minune, a căzut la pământ şi a murit.

Atunci Sfântul călcând pe capul lui, a zis: *Peste aspidă şi vasilisc vei păşi şi vei călca peste leu şi peste balaur*. După aceea s-a dus la cel mort şi, apucându-l de mână, a zis: „Iisus Hristos Care a înviat din morţi şi învie pe cei morţi, să te învie pe tine!" Atunci îndată a înviat mortul şi căzând la picioarele Sfântului, i-a mulţumit şi l-a rugat să-l facă creştin, căci era închinător la idoli. Iar Sfântul învăţându-l mult, l-a botezat în numele Tatălui, al Fiului şi al Sfântului Duh, apoi l-a împărtăşit cu Sfintele Taine şi, învăţându-l toate tainele creştinătăţii, l-a slobozit cu pace.

După acestea, ducându-se în cetatea aceea la care a fost chemat, l-a întâmpinat în drum un biet sărac, care îi cerea milostenie. Făcându-i-se milă Sfântului, a zis către diaconul său – care era rânduit să miluiască pe cei ce aveau lipsă –, ca să-i dea bani câţi are. Iar diaconul i-a dat numai jumătate din câţi avea, iar pe ceilalţi i-a oprit ca să-i dea altor săraci. În seara aceea a găzduit la o femeie slujitoare de idoli foarte bogată, care avea locuinţa lângă drum. Ea, văzând pe Sfântul cu sinodia lui, l-a primit cu bucurie şi le-a pus masă îndestulătoare. Dar Sfântul n-a mâncat nimic, ci se ruga pentru mântuirea femeii.

La miezul nopţii, femeia s-a dus la Sfântul, acolo unde se ruga el, şi, căzând la picioarele lui, l-a rugat să o facă creştină. Căci zicea: „Am văzut în vedenia mea un judecător înfricoşat, şezând pe un scaun preaînalt, şi o ceată de mulţi ostaşi stând împrejurul lui, către care se aduceau mulţi osândiţi legaţi; pe unii dintre dânşii a poruncit să-i arunce în foc, pe alţii să-i muncească cumplit, iar în mijlocul lor stăteam şi eu legată şi tremuram. Unul din ostaşii judecătorului, venind la mine m-a întrebat pentru care pricină sunt legată. Eu i-am răspuns: „Nu ştiu". „Dar ce-mi vei da mie, a zis acela, ca să te izbăvesc pe tine?"

Eu i-am răspuns: „Îţi voi da ţie toate averile mele". El mi-a zis: „Eu nu am trebuinţă de dânsele, ci numai să-mi dai făgăduinţă că te vei face creştină şi te voi izbăvi de legături şi de toate muncile ce ai să pătimeşti, de vei rămâne slujitoare de idoli. Eu i-am făgăduit că mă voi face creştină, numai să mă izbăvesc din mâinile acestui înfricoşat judecător. Acela mi-a zis iarăşi: „Fă jurământ în numele lui Iisus Hristos". Eu i-am răspuns: „Pe Dumnezeul creştinilor, dacă mă vei izbăvi, mă voi face creştină!" Atunci acela mi-a dezlegat legăturile cu care eram legată şi mi-a dat drumul. Pentru aceea te rog pe tine, sfinte al lui Dumnezeu, să mă faci creştină şi să mă înveţi cele pentru mântuirea mea, ca să nu cad în mâinile acelui înfricoşat Judecător, Care judecă cu dreptate şi nu caută la daruri, nici la faţa oamenilor.

Auzind Sfântul acestea, s-a bucurat foarte mult şi catehizând-o pe dânsa şi pe toţi oamenii casei sale, i-a botezat pe toţi în numele Sfintei Treimi. Apoi întărindu-i pe dânşii în frica lui Dumnezeu şi învăţându-i toate câte erau de nevoie pentru mântuirea lor, se pregătea să plece. Iar femeia i-a adus un vas de aur de patru litre şi patru sute de galbeni, rugându-l ca să-i primească. Sfântul, ca să nu o mâhnească, i-a primit ca să-i dea la săraci şi rugându-se pentru dânsa, a plecat. Apoi a întrebat pe diaconul câţi bani a dat acelui sărac, care a cerut milostenie.

Diaconul a răspuns: „Două sute de galbeni". „Şi câţi aveai?" El a răspuns: „Patru sute". Atunci a zis sfântul: „Puţin credinciosule, pentru ce nu i-ai dat patru sute, după cum ţi-am spus eu. Tu ai dat două sute săracului şi ai luat de la femeie patru litre de aur şi patru sute de galbeni. Dacă i-ai fi dat acele patru sute, ai fi luat îndoit aur. Deci, iată că ai păgubit pe săraci de patru litre de aur şi patru sute de galbeni, ai păgubit şi pe femeie de plata cea împătrită pe care avea s-o ia de la Dumnezeu, te-ai păgubit şi pe tine de ascultare".

Când s-a apropiat de cetatea aceea la care se ducea, se auzeau cântece, veselii şi jocuri. Sfântul, stând, a ascultat mult timp. Apoi, cu multă întristare sufletească suspinând a zis către cei ce erau de faţă: „Vedeţi cum vrăjmaşul diavol se arată plăcut şi cum meşteşugeşte blestematul amăgirea, ca să piardă multe suflete? Vedeţi cum răpeşte mintea oamenilor de la pomenirea şi aducerea aminte de Dumnezeu, prin cântece, veselii şi jocuri? Căci mulţi din oameni, lasă cântările cele duhovniceşti şi se duc singuri, nechemaţi de nimeni, ca să audă cântecele cele diavoleşti. Având psalmii lui David cei preafrumoşi, cuvintele proorocilor şi ale Apostolilor cele de Dumnezeu insuflate şi cântările Bisericii noastre, lasă aceste ajutoare duhovniceşti şi aleargă la organe şi la cântece lumeşti, ca să facă voia diavolului".

Zicând acestea Sfântul, a văzut o femeie împodobită cu multe podoabe şi împrăştiind mirosuri de aromate. Aceasta stătea în cale şi râdea cu multă obrăznicie, iar prin semnele ce le făcea, chema pe oameni la păcat. Atunci sfântul, umplându-se cu totul de lacrimi, a zis către cei ce stăteau de faţă: „Dacă desfrânata aceasta se împodobeşte ca o mireasă spre a amăgi pe oameni ca să-i ducă la pierzare şi ca să facă plăcerea diavolului, cu cât mai vârtos se cuvine nouă să ne împodobim sufletele noastre cu fapte bune şi să ne păzim neîntinaţi de orice păcat, ca să plăcem lui Iisus Hristos, Mirele nostru, şi aşa să ne învrednicim a ne duce în cămara Lui de nuntă cea nestricăcioasă şi să împărăţim cu Dânsul în veci".

Auzind acea femeie aceste dumnezeieşti cuvinte, a venit la pocăinţă şi, alergând, a căzut la picioarele Sfântului. Apoi, plângând

cu lacrimi fierbinţi, a zis: „Sfinte al lui Dumnezeu, să nu te întorci de la mine ticăloasa şi netrebnica şi să mă laşi în tina cea necurată a fărădelegilor mele; te rog pe tine eu, nevrednica de viaţă, de vreme ce sunt împovărată de o mulţime de păcate şi vinovată de munca cea veşnică şi de toate înfricoşatele pedepse ale iadului, fie-ţi milă de mine păcătoasa şi deznădăjduita şi mântuieşte-mă!" Sfântul, auzind acestea, a plâns şi el şi toţi câţi erau acolo de faţă. Apoi, ridicând-o de la pământ, a zis către dânsa: „Să ai nădejde, o, femeie, şi să nu te deznădăjduieşti; căci mila lui Dumnezeu, Iubitorul de oameni, este nemărginită, şi-L voi ruga fierbinte pentru mântuirea ta. Dar şi tu să te pocăieşti din tot sufletul şi din toată inima ta, şi-ţi făgăduiesc că te va primi mult-înduratul Dumnezeu, ca pe fiul cel desfrânat şi ca pe păcătoasa din Evanghelie, şi-ţi va tămădui toate rănile sufletului tău, ca un vindecător al sufletelor şi al trupurilor noastre". Astfel, cu învăţătura dumnezeieştilor lui cuvinte, a adus-o întru atâta umilinţă şi pocăinţă desăvârşită, încât, nu numai că s-a întors, dar a şi urât păcatele sale.

Deci, lepădându-se de lume şi mărturisind Sfântului toate păcatele sale şi fiind povăţuită de dânsul, a împărţit săracilor averea, şi s-a închis într-o chilie mică, unde plângea şi se tânguia pentru păcatele sale, zicând acestea: „Câte izvoare, câte râuri vor putea să-mi spele necurăţiile cele multe şi câte lacrimi îmi trebuie a milostivi pe Dumnezeu, Dreptul Judecător, pentru atâtea şi atâtea fărădelegi pe care le-am săvârşit? Apoi, punându-şi cenuşă, şi îmbrăcându-se cu sac, ruga pe Dumnezeu cu lacrimi astfel: „Dumnezeule, milostiveşte-Te spre mine păcătoasa şi să nu mă pierzi după fărădelegile mele, Stăpâne, nici să mă duci în adâncul iadului, pentru păcatele mele. Ci, ca un Bun şi Iubitor de oameni, mântuieşte-mă cu noianul milei Tale, că Tu eşti Cel ce ridici păcatele lumii". Atâta pocăinţă a făcut fericita Zoe – căci acesta era numele ei –, încât nu a încetat nicidecum a se nevoi cu posturi, cu privegheri, cu plecări de genunchi, cu rugăciuni, cu plânsete necontenite, timp de doisprezece ani întregi. Astfel, cu pilda faptei bune, ea a adus pe mulţi la pocăinţă. Pentru aceea şi Domnul Cel mult milostiv, primind curata şi adevărata ei pocăinţă, nu numai că i-a iertat păcatele, ci i-a dăruit şi dar de tămăduiri; căci prin rugăciunile ei a tămăduit pe mulţi bolnavi de felurite boli. Aşa petrecând Sfânta Zoe, s-a odihnit în Domnul.

Tot timpul cât a petrecut Sfântul Martin în acea cetate, n-a încetat a semăna totdeauna sămânţa dumnezeiescului cuvânt, mai ales în inimile cele înţelenite şi sălbăticite ale cetăţenilor. Ajutându-i dumnezeiescul dar, a făcut multe şi mari fapte. Pentru că pe cei

sălbatici i-a domesticit, pe cei mânioşi i-a îmblânzit, pe cei neînduraţi şi nemilostivi i-a făcut înduraţi şi milostivi, pe cei beţivi şi desfrânaţi i-a înţelepţit, pe cei necucernici i-a făcut cucernici, pe cei neînvăţaţi întru cele dumnezeieşti i-a învăţat şi i-a făcut să alerge la sfintele slujbe. Astfel, în scurt timp, pe toţi păcătoşii i-a adus la pocăinţă şi la îndreptare. După aceea s-a întors în eparhia sa, bucurându-se şi binecuvântând pe Dumnezeu.

Într-una din zile, trecând Sfântul printr-o cetate, a văzut un sărac pe care îl schingiuiau datornicii pentru trei sute de galbeni cu care era dator şi nu avea să-i dea. Făcându-i-se milă Sfântului de acesta, a rugat pe creditorii săi să se îndure şi să mai aştepte pe sărac că-şi va plăti toată datoria; iar ei nu voiau nicidecum. Pentru aceea, Sfântul, înălţându-şi mâinile şi ochii săi la cer, a zis: „Doamne, Cela ce ai plouat din cer mană în pustie şi ai hrănit pe poporul Tău patruzeci de ani şi prin apostolul Tău Petru ai scos statirul (banul) din gura peştelui, trimite şi acum dintru înălţime datoria săracului, spre slava Preasfântului Tău nume. Că Tu eşti Dumnezeu singur preaslăvit şi minunat în toată lumea şi Ţie se cuvine slava în veci. Amin".

Atunci, o, minune! Îndată s-a pogorât un porumbel şi a şezut pe umărul cel drept al Sfântului şi, prinzându-l cu mâna, s-a prefăcut porumbelul tot în aur. Apoi, luându-l Sfântul, l-a dus la un argintar şi i-a zis: „Primeşte porumbelul acesta ca amanet şi împrumută-mă cu trei sute de galbeni, iar mâine ţi-i voi da". Argintarul minunându-se de îndemânarea şi priceperea meşterului care l-a lucrat, i-a dat trei sute de galbeni cu bucurie, nădăjduind că-l va stăpâni de tot. Iar Sfântul, luând banii, i-a dat împrumutătorului aceluia şi a scăpat pe sărac de datorie.

A doua zi au venit la Sfântul nişte creştini din locuri depărtate şi, folosindu-se de cuvintele lui cele de Dumnezeu insuflate, i-au adus mulţi bani ca milostenie, pe care, primindu-i cu veselie, el i-a povăţuit precum se cădea, spre toate cele de trebuinţă pentru mântuire. Apoi, rugându-se pentru dânşii, i-a slobozit în pace. Şi îndată, ducându-se la argintar, a zis: „Ia-ţi, fiule, cele trei sute de galbeni şi încă alţi treizeci, pentru facerea de bine care mi-ai făcut, şi dă-mi amanetul". Iar argintarul, mâhnindu-se, a luat banii şi i-a dat porumbelul cel de aur, pe care luându-l Sfântul şi înălţându-şi ochii la cer, a zis: „Mulţumesc Ţie, Doamne, că ai auzit rugăciunea mea!" După aceea a zis către porumbel: „Du-te şi tu, pasăre, în cuibul tău". Şi îndată a zburat porumbelul din mâinile lui. Argintarul, văzând această preaslăvită minune, a căzut la picioarele Sfântului şi a cerut să primească cele trei sute treizeci de galbeni ca să-i dea la săraci, zicând: „Destul îmi este mie, sfinte al lui Dumnezeu, că m-am învrednicit a

vedea această mare şi preaslăvită minune". Iar Sfântul, primindu-i, s-a rugat pentru dânsul, zicând: „Domnul să te miluiască pe tine, fiule, în ziua judecăţii!"

După acestea Sfântul, ducându-se într-o cetate în care erau mulţi elini, ca să-i înveţe şi să-i aducă la cunoştinţa de Dumnezeu, a aflat în cale pe un elin care stătea lângă asinul său ce murise. Iar acela cugeta în mintea sa că în deşert propovăduiesc creştinii cum că au să învie morţii. Căci omul care moare şi i se strică trupul în pământ, cum este cu putinţă să învie? Şi apropiindu-se Sfântul de dânsul, a zis: „Pentru ce gândeşti, prietene, că morţii nu vor învia?" Iar slujitorul de idoli i-a zis: „Cum este cu putinţă să învie aceia care au murit şi au putrezit în mormânt şi s-au făcut ţărână?" Sfântul a zis: „La Dumnezeu toate sunt cu putinţă şi nici un lucru nu-I este Lui cu neputinţă!" Atunci slujitorul de idoli a zis: „Dacă îmi vei învia asinul acesta, voi crede şi eu că morţii vor învia. Pentru că Cel ce poate învia dobitocul acesta, poate să învie şi morţii".

Sfântul a zis către dânsul: „Dumnezeu nu are să învie dobitoacele cele necuvântătoare, căci acelea nu merg la judecată, şi deci, nu vor învia; ci pe oamenii cei cuvântători îi va învia, căci are să-i judece şi să le ceară socoteală pentru lucrurile cele bune sau pentru cele rele ce au săvârşit şi să răsplătească fiecăruia după faptele lui". Iar elinul a zis: „Cine este Dumnezeul acela, Care, precum zici, va face acestea?" Sfântul a zis: „Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Care S-a răstignit pentru mântuirea oamenilor".

Păgânul a zis: „De ce n-a răsplătit acelora care I-au făcut rău?" Iar Sfântul a zis: „Nu le-a răsplătit îndată, căci a aşteptat pocăinţa lor, pentru bunătatea şi îndelunga Lui răbdare cea desăvârşită. Însă are să le răsplătească în viitor". Atunci slujitorul de idoli a zis: „Nu este nevoie să vorbim aşa multe. Dacă vei învia asinul acesta, voi crede cele zise de tine". Sfântul, înălţându-şi mâinile spre cer, a rostit rugăciunea aceasta: „Doamne Dumnezeul meu, Cela ce Te-ai făcut pricinuitorul mântuirii tuturor oamenilor, înviază şi vita aceasta, spre întoarcerea şi cunoştinţa omului acestuia, că prin minunea aceasta va cunoaşte Atotputernicia Ta şi va crede întru Tine".

Cum a zis Sfântul aceasta, a înviat asinul şi a început a umbla. Iar păgânul văzând această preaslăvită minune, a căzut la picioarele Sfântului şi a zis: „Acum am cunoscut că Acesta este Dumnezeu adevărat şi Atotputernic; deci, te rog pe tine, robule al lui Dumnezeu, să mi-L arăţi pe El, ca să-I aud glasul şi să cred întru Dânsul". Iar Sfântul a zis către dânsul: „Cel ce ne ascultă pe noi, smeriţii Lui robi, pe Hristos Îl ascultă. Căci Dumnezeu nu se vede de nimeni cu ochi

trupeşti, ci cu cei sufleteşti se pricepe, cu mintea şi cu înţelepciunea. Pentru aceea şi tu, fiule, dacă doreşti să-L vezi, crede în El, şi-L vei vedea cu ochii tăi cei înţelegători, şi vei trăi în veci". Atunci acela a zis: „Rogu-te pe tine, stăpâne sfinte, să mergi în cetatea noastră ca să ne povăţuieşti la calea adevărului".

Deci, având şi Sfântul acelaşi scop, s-a dus în latura aceea, împreună cu dânsul şi cu asinul cel înviat. Pe acesta văzându-l slujitorii de idoli, şi înştiinţându-se că l-a înviat Sfântul, în numele lui Iisus Hristos, pe lângă acestea auzind şi cuvântul lui Dumnezeu pe care îl propovăduia Sfântul, au crezut în Hristos până la o mie de bărbaţi, afară de femei şi de copii. Apoi, învăţându-i Sfântul, i-a botezat în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh.

Petrecând Sfântul Martin acolo multe zile, îi învăţa în fiecare zi până când au crezut şi ceilalţi slujitori de idoli şi s-au botezat şi ei, împreună cu femeile şi cu copiii lor, în numele Sfintei Treimi. După acestea, sfântul, învăţându-i despre moarte, despre înviere şi judecata ce va să fie, despre chinuri şi veşnicele bunătăţi ale împărăţiei cerurilor, i-a întărit în credinţa lui Hristos şi aşa s-a întors la episcopia sa, slăvind pe Dumnezeu.

În vremea morţii lui, Sfântul Martin a făcut şi o altă minune, cu care a pricinuit mare bucurie şi mângâiere eparhioţilor săi. Căci, fiind mare secetă în ţinutul lor, încât toţi erau în mare nedumerire şi mâhnire, chemându-i pe dânşii Sfântul, după ce le-a poruncit multe şi i-a sfătuit precum se cădea, le-a zis: „Să nu vă mâhniţi fiii mei, căci dimineaţă va trimite vouă Domnul ploaie, după cum doriţi". După aceea, făcând rugăciune către Dumnezeu şi încredinţându-i pe dânşii sub acoperământul Lui, a adormit întru Domnul, în a zecea zi a lunii noiembrie.

Atunci s-au adunat din eparhiile vecine toţi episcopii şi preoţii, împreună cu tot clerul şi creştinii, şi, făcând priveghere toată noaptea, dimineaţa au ridicat sfintele moaşte, pe care, ducându-le cu lumânări, cu tămâieri şi cu cântări de psalmi afară din cetate, departe de o milă, le-au îngropat într-o biserică mucenicească. Apoi, când s-au întors înapoi, s-a umplut cerul de nori, şi au început fulgere şi tunete şi a plouat mult în locul acela, precum le-a făgăduit Sfântul. Iar de atunci până astăzi, se săvârşesc la mormântul lui multe tămăduiri, celor care vin la dânsul cu credinţă, întru slava lui Dumnezeu, Căruia se cuvine închinăciune în veci. Amin!

LUNA NOIEMBRIE

ZIUA A UNSPREZECEA

SFÂNTUL MARE MUCENIC MINA[1]

Sfântul Mucenic Mina era egiptean de neam iar cu credinţa creştin şi cu slujba ostaş, fiind sub stăpânirea tribunului Fermilian în Mitropolia Cotuanului. Atunci împărăţeau Diocleţian şi Maximian, împăraţi păgâni care au dat poruncă în toate părţile ca să fie munciţi şi omorâţi toţi creştinii care nu se vor închina idolilor, încât credincioşii pretutindeni erau siliţi spre jertfe idoleşti.

Atunci fericitul Mina, nerăbdând să vadă nevoia aceea, nici voind să privească cum se cinstesc idolii cei fără de suflet, şi-a lăsat ostăşia şi s-a dus în munte în pustie, mai bine voind a vieţui cu fiarele decât cu poporul care nu cunoaşte pe Dumnezeu. Şi umbla din loc în loc prin munţi şi prin pustietăţi, învăţând Legea Domnului, iar cu postul şi cu rugăciunea curăţindu-şi sufletul său, slujea ziua şi noaptea adevăratului Dumnezeu. Apoi trecând multă vreme, s-a făcut un mare praznic idolesc în cetatea Cotuanului, la care adunându-se mulţime de popor păgânesc, se făceau diferite jocuri şi privelişti, alergări de cai şi lupte în cinstea necuraţilor zei, la care privelişte privea toată cetatea cu luare aminte, de pe locuri înalte.

Acel praznic, văzându-l Sfântul Mina mai înainte cu duhul, s-a aprins de râvnă după Dumnezeu, şi lăsând munţii şi pustietatea, a venit în cetate şi în mijlocul privelиştii a stat la un loc înalt, unde putea fi văzut de toţi, şi a strigat cu glas tare: „Venit-am către cei ce nu mă caută pe mine, arătatu-m-am celor ce nu întrebau de mine". Acestea strigând sfântul, toţi cei de la privelişte şi-au întors ochii spre dânsul şi tăcând se mirau de îndrăzneala lui. Acolo se afla şi Piros, ighemonul

[1] După Metafrast.

cetăţii. Acela îndată a poruncit să prindă pe sfântul şi, aducându-l, l-a întrebat: „Cine eşti tu?" Iar Sfântul Mina a strigat în auzul a tot poporul, zicând: „Eu sunt robul lui Iisus Hristos, Care împărăţeşte în cer şi pe pământ". Şi iar l-a întrebat ighemonul: „Străin eşti sau eşti locuitor de aici? Şi cum ai îndrăzneala aceasta să strigi astfel în mijlocul priveliştii?" Iar sfântul nerăspunzând la cuvintele lui, unul din ostaşii cei ce stăteau înainte l-a cunoscut pe dânsul şi a zis: „Cu adevărat, acesta este Mina, ostaşul care era sub stăpânirea tribunului Fermilian".

Iar ighemonul a zis: „Oare ostaş ai fost, precum grăiesc aceştia despre tine?" Sfântul a răspuns: „Aşa este, ostaş am fost şi petreceam în cetatea aceasta; dar, văzând fărădelegile poporului celui amăgit de diavoli care se închină idolilor iar nu lui Dumnezeu, pentru aceea am lepădat slujba ostăşească şi am ieşit din cetate, ca să nu fiu părtaş fărădelegii şi pieirii lor; şi am umblat până acum prin locuri pustii, fugind de oamenii cei necredincioşi şi vrăjmaşi Dumnezeului meu. Iar acum auzind de praznicul vostru cel necurat, am râvnit după Dumnezeul meu şi am venit să mustru orbirea voastră şi să mărturisesc pe Unul, adevăratul Dumnezeu, Care a zidit cerul şi pământul cu cuvântul Său şi ţine toată lumea". Auzind acestea ighemonul, a poruncit să ducă pe sfântul în temniţă şi să-l păzească până a doua zi. Iar el, toată ziua aceea s-a îndeletnicit cu prăznuirea şi cu priveliştea.

A doua zi a şezut ighemonul la judecată şi scoţând din temniţă pe Sfântul Mina, în toate chipurile voia să-l înduplece pe el la închinăciunea idolească, făgăduindu-i daruri şi cu munci îngrozindu-l. Dar de vreme ce nu a putut să-l înduplece cu cuvintele sale la credinţa cea idolească, a început a-l sili. Şi dezbrăcându-l şi întinzându-l la pământ patru ostaşi, a poruncit să-l bată fără cruţare cu vine de bou, încât curgeau şiroaie de sânge din rănile lui. Iar un oarecare dintre cei ce stăteau acolo, cu numele Pigasie, a zis către sfântul: „Miluieşte-te pe tine, omule, şi te supune poruncii ighemonului, mai înainte, până nu va fi zdrobit trupul tău de răni. Eu te sfătuiesc, apropie-te de zei, numai până la o vreme, ca să te izbăveşti de muncile acestea; iar pe urmă iarăşi vei sluji Dumnezeului tău. Vei aduce o dată jertfă idolilor şi puţină vreme vei sluji lor, ca să scapi de cumplitele munci". Sfântul a răspuns cu asprime: „Du-te de la mine, lucrătorule al fărădelegii, căci eu am jertfit şi încă voi aduce jertfă de laudă Dumnezeului meu, Care-mi dă ajutorul Său şi mă întăreşte în răbdare, încât muncile acestea mai mult mi se par uşurare decât cumplită muncă".

Mirându-se muncitorul de răbdarea aceasta, a poruncit să pună asupra lui mai multe munci. Deci, sfântul a fost spânzurat pe lemn şi cu unghii de fier strujit, iar ighemonul, batjocorindu-l, zicea: „Oare simţi

vreun fel de dureri, Mina? Oare îţi plac muncile? Voieşti să-ţi mai îndulcesc această dulceaţă?" Iar mucenicul, deşi pătimea, i-a răspuns: „Nu mă vei birui ighemoane cu chinurile acestea de scurtă vreme, pentru că-mi stau înainte ostaşii Împăratului ceresc care îmi ajută şi pe care tu nu-i vezi". Iar ighemonul a poruncit slugilor să chinuie mai aspru pe sfântul şi zicea: „Nu mărturisi aici alt împărat afară de împăraţii romanilor". Iar mucenicul răspundea: „Dacă aţi fi cunoscut voi pe adevăratul Împărat, nu aţi fi hulit pe Cel mărturisit de mine; pentru că Acela este cu adevărat Împărat al cerului şi al pământului şi nu este altul afară de Dânsul. Iar voi, neştiindu-L pe El, Îl huliţi şi-L asemănaţi cu împăraţii voştri cei muritori, cărora Cel de sus le-a dat cinstea cea împărătească şi stăpânirea, Însuşi fiind Domn a toată făptura".

Ighemonul a zis către dânsul: „Cine este Acela Care dă stăpânire împăraţilor şi stăpâneşte peste toţi?" Mucenicul a răspuns: „Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Care totdeauna viază, Căruia toate I se supun, cele din cer şi cele de pe pământ. Acela este Care aşează în scaune pe împăraţi şi le dă stăpânire". Muncitorul a zis: „Oare nu ştii că împăraţii romanilor se mânie asupra tuturor celor care mărturisesc numele lui Hristos şi au poruncit să-i omoare pe dânşii?" Răspuns-a mucenicul: „Domnul a împărăţit, să se mânie popoarele. Dacă împăraţii voştri se mânie asupra lui Hristos şi asupra creştinilor care mărturisesc numele Lui, ce-mi pasă mie? Eu de acea mânie nu ţin seama, fiind rob al Hristosului meu. Numai de aceasta am grijă, ca să petrec în mărturisirea Preasfântului Său Nume până la moarte şi să mă îndulcesc de dragostea Lui, de care cine mă va putea despărţi? Necazul sau strâmtorarea, sau prigoana, sau foamea, sau nevoia, sau sabia? Nimic nu mă va despărţi pe mine de dragostea lui Hristos!"

După aceasta, muncitorul a poruncit să frece rănile lui cu petece de păr. Şi acestea făcându-se, mucenicul zicea: „Acum mă dezbrac de haina cea de piele şi mă îmbrac cu veşmântul mântuirii". Apoi a poruncit muncitorul să-l ardă pe sfânt cu făclii aprinse şi a fost ars tot trupul lui, iar el tăcea. Şi l-a întrebat pe el ighemonul: „Oare nu simţi focul, Mina?" Sfântul a răspuns: „Dumnezeul nostru pentru Care pătimesc, este foc mistuitor şi-mi ajută mie şi pentru aceea nu bag în seamă focul acesta cu care mă ardeţi şi nu mă tem de muncile voastre cele de multe feluri. Pentru că îmi aduc aminte de cuvintele Domnului meu din Evanghelie: *Nu vă temeţi de cei ce ucid trupul, căci sufletul nu pot să-l ucidă*".

Zis-a lui ighemonul: „Cum grăieşti tu acestea, căci ai petrecut toţi anii vieţii tale în oaste şi ştii carte?" Sfântul a răspuns: „Domnul nostru Iisus Hristos a zis nouă: *Când veţi fi duşi înaintea împăraţilor şi a domnilor pentru Mine, nu vă îngrijiţi cum sau ce veţi grăi, că vi se va*

da în acel ceas gură şi înţelepciune cu care veţi grăi". Iar ighemonul a întrebat: „De unde a ştiut Hristosul vostru că veţi pătimi pentru Dânsul unele ca acestea?" Sfântul a răspuns: „De vreme ce este Dumnezeu adevărat, apoi este şi înainte-văzător. El a ştiut şi ştie toate cele ce vor fi şi mai înainte de a se face oarecare lucruri; toate sunt ştiute de El, şi chiar şi gândurile noastre le cunoaşte". Iar ighemonul neştiind ce să spună împotriva acestora, a zis către sfântul: „Mina, lasă cuvântarea cea multă şi alege una din două: sau fii al nostru, ca să nu te chinuim mai mult, sau fii al lui Hristos, ca să te pierdem odată".

Sfântul a răspuns cu mare glas: „Al lui Hristos am fost, sunt şi voi fi!" Iar ighemonul a zis: „Dacă voieşti, te voi lăsa două sau trei zile ca să te gândeşti bine şi să ne dai răspunsul cel de pe urmă". Sfântul a răspuns: „Nu două sau trei zile au trecut de când sunt creştin, şi n-am cugetat niciodată să mă lepăd de Dumnezeul meu. Deci nu se cade mai mult a gândi, nici a nădăjdui ighemoane altceva a auzi de la mine, decât numai acest răspuns de pe urmă: de Dumnezeul meu nu mă voi lepăda şi idolilor voştri nu voi jertfi, nici nu voi pleca genunchiul meu înaintea celor fără de suflet".

Atunci ighemonul, mâniindu-se mai mult, a poruncit să aştearnă pe pământ cârlige şi multe cuie de fier şi peste acelea să târască legat pe Sfântul Mina. Iar el, ca şi când ar fi fost tras pe nişte flori, mai cu îndrăzneală defăima pe zei şi nebunia poporului celui înşelat de diavoli. Iar ighemonul a poruncit să-l bată cu vergi de plumb şi a fost muncit astfel mult timp. Iar unul din ostaşii care erau acolo, anume Iliodor, a zis către muncitorul: „Stăpâne ighemoane, nu este tăinuit luminării tale cum că neamul creştinesc este nepriceput şi nu bagă seama de munci, ca şi o piatră sau lemn fără suflet, iar moartea o socotesc ca pe o băutură dulce. Deci, nu te osteni mai mult, ci porunceşte mai degrabă a sfârşi pe acest creştin împietrit".

Îndată ighemonul a dat această hotărâre asupra sfântului: „Pe Mina, ostaşul cel rău, care a căzut în credinţa creştinească, iar porunca împărătească nu a vrut s-o asculte, nici a voit să jertfească zeilor, poruncim să se taie cu sabia, şi trupul lui să fie ars în foc înaintea tuturor". Deci, luând ostaşii pe Sfântul Mucenic Mina, l-au dus după cetate şi i-au tăiat capul; apoi aprinzând un foc mare au aruncat într-însul sfântul trup mucenicesc. Iar oarecare dintre credincioşi, după ce s-a stins focul, au venit acolo şi au apucat părţi din moaştele sfântului care rămăseseră din foc. Învelindu-le în pânză curată, le-au uns cu aromate, iar după puţină vreme le-au dus în patria lui şi le-au pus la loc cinstit, pe care loc mai pe urmă au zidit şi o biserică în numele lui; şi multe minuni se săvârşeau într-însa cu rugăciunile sfântului.

POVESTIREA LUI TIMOTEI, ARHIEPISCOPUL ALEXANDRIEI, DESPRE MINUNILE SFÂNTULUI ŞI MARELUI MUCENIC MINA

După moartea păgânilor şi urâtorilor de Dumnezeu împăraţi ai Romei, împărăţind dreptcredinciosul împărat Constantin cel Mare, şi credinţa în Domnul nostru Iisus Hristos sporind, atunci oarecare iubitori de Hristos din cetatea Alexandriei, căutând moaştele Sfântului şi slăvitului Mucenic al lui Hristos Mina, au zidit o biserică în numele lui. În aceeaşi vreme un negustor bine credincios din pământul Isauriei, venind în Alexandria după neguţătorie, a auzit de minunile şi de tămăduirile cele multe ce se făceau în Biserica Sfântului Mina şi a zis întru sine: „Mă voi duce dar şi eu şi mă voi închina cinstitelor moaşte ale Sfântului Mucenic şi voi duce un dar în biserica lui, ca Dumnezeu să-mi fie milostiv, prin rugăciunile răbdătorului Său de chinuri".

Deci, sculându-se, a plecat luând cu sine o pungă plină cu galbeni. Şi venind la un iezer format de revărsarea mării, a aflat o trecătoare şi a venit la locul ce se zicea Locsonita. Acolo, ieşind la ţărm, îşi căuta loc unde să se odihnească peste noapte, că era seară. Aflând o casă, a zis gazdei: „Prietene, fie-ţi milă şi mă primeşte în casa ta, ca să rămân aici, fiindcă a apus soarele şi mă tem a merge singur pe cale şi nici n-am tovarăş să călătorească cu mine". Iar cel cu casa a zis: „Intră, frate, şi rămâi aici până ce se va face ziuă".

Deci, intrând oaspetele în casă, s-a culcat şi a adormit. Iar cel cu casa, văzând la oaspete punga cu galbeni, a râvnit spre dânsa şi îndemnat fiind de diavolul, a gândit să ucidă pe oaspetele său ca să ia aurul. El s-a sculat la miezul nopţii şi l-a sugrumat cu mâinile; apoi, tăindu-l bucăţi, a pus acestea într-o coşniţă pe care a ascuns-o în cămara sa cea mai ascunsă, căutând după aceea un loc foarte retras unde să îngroape pe cel ucis.

Aşa cugetând acela, s-a arătat Mucenicul lui Hristos Mina, şezând pe cal, venind ca un ostaş de la împăratul şi, intrând pe uşă în casa ucigaşului, întrebă despre oaspetele cel ucis. Iar ucigaşul a zis către dânsul: „Nu ştiu ce spui, stăpâne, n-a fost la mine nimeni". Iar sfântul, pogorându-se de pe cal, a intrat în casa cea ascunsă, şi aflând coşniţa a tras-o afară şi a zis către ucigaş: „Ce este aceasta?" Iar el înfricoşându-se, s-a aruncat la picioarele sfântului. Apoi sfântul, alcătuind bucăţile celui tăiat şi rugându-se, a înviat pe cel mort. După aceea a zis către dânsul: „Dă slavă lui Dumnezeu!" Iar el, sculându-se ca din somn şi cunoscând ce a pătimit de la cel cu casa, a preamărit pe Dumnezeu, mulţumind şi

închinându-se ostaşului care se arătase. Apoi sfântul, luând aurul de la ucigaş, l-a dat omului celui înviat şi a zis: „Mergi în calea ta cu pace!" După aceea, întorcându-se către ucigaş, l-a certat pe dânsul şi l-a bătut, iar acela cerea iertare. Sfântul dându-i iertare şi rugându-se pentru dânsul, a încălecat pe cal şi s-a făcut nevăzut de la ochii lui.

Era în Alexandria un om cu numele Eutropie. Acesta s-a făgăduit să dea Bisericii Sfântului Mina un vas de argint. Deci, chemând pe argintar, i-a poruncit să-i facă două vase; unul cu numele sfântului şi să scrie pe dânsul cuvintele: „Vasul Sfântului Mare Mucenic Mina", iar pe celălalt numele lui şi să scrie pe dânsul aşa: „Vasul lui Eutropie, cetăţeanul Alexandriei". Iar argintarul, când a săvârşit amândouă vasele, al Sfântului Mina a ieşit mai frumos decât celălalt. Iar Eutropie, când era odată pe mare şi se ospăta dintr-însele, văzând vasul cel făcut pe numele Sfântului Mina mai frumos decât cel făcut pe numele lui, nu voia să-l mai dea sfântului, ci a poruncit slugii sale să pună într-însul bucate, iar pe cel cu numele său să-l trimită la Biserica Sfântului Mina.

După ce s-a sfârşit masa, a luat sluga vasul mucenicului şi mergând la marginea corabiei a început a-l spăla în mare. Şi spălându-l, a căzut asupra lui o spaimă, căci a văzut un om ieşind din mare, care răpind vasul din mâna lui, s-a făcut nevăzut. Iar sluga, tremurând de frică, s-a aruncat în mare după vas. Acestea văzând stăpânul lui, s-a spăimântat şi plângând zicea: „Vai mie, ticălosul, pentru ce am oprit vasul sfântului, căci am pierdut şi pe rob şi vasul. Dar Tu, Doamne Dumnezeul meu, nu Te mânia până în sfârşit şi fă milă cu sluga mea, că iată, dau făgăduinţă că dacă voi afla măcar trupul slugii mele, apoi voi face alt vas ca acela, pe care-l voi da plăcutului Tău, Sfântul Mina, sau voi da preţul vasului pierdut la biserica sfântului".

Apoi ajungând corabia la ţărm, a ieşit Eutropie la uscat şi se uita pe marginea mării, voind să vadă trupul slugii aruncat de mare, ca să-l îngroape. Şi luând aminte cu sârguinţă, a văzut pe slugă cu vasul ieşind din mare şi, înspăimântându-se, a zis cu mare glas: „Slavă lui Dumnezeu. O, cu adevărat, mare este Sfântul Mina!" Apoi au ieşit toţi din corabie şi văzând pe slugă ţinând vasul, s-au mirat şi slăveau pe Dumnezeu. După aceea l-au întrebat pe el cum a rămas viu în mare şi cum a ieşit sănătos. Iar el le-a spus, zicând: „Când m-am aruncat în mare, un bărbat slăvit împreună cu alţi doi, m-au apucat şi au călătorit până aici împreună cu mine, ieri şi astăzi". Eutropie luând pe slugă şi vasul, s-a dus la biserica Sfântului Mina şi, închinându-se, a lăsat vasul cel făgăduit sfântului şi s-a dus, mulţumind lui Dumnezeu şi preamărind pe plăcutul Său, pe Sfântul Mina.

O femeie oarecare cu numele Sofia, din părţile Fecozaliei, mergea la Sfântul Mina să se închine. Şi a întâmpinat-o un ostaş, pe când

mergea pe cale şi poftind-o pe dânsa, voia să o silească la desfrânare. Iar ea, împotrivindu-se, chema în ajutor pe Sfântul Mucenic Mina, care n-a trecut-o cu vederea, ci şi pe siluitor l-a certat şi pe femeie a păzit-o nevătămată. Pentru că ostaşul acela legând calul de piciorul său cel drept, voia să siluiască pe femeie.

Iar calul sălbăticindu-se, nu numai că a apărat pe femeie, ci şi pe stăpânul nelegiuit l-a târât până la Biserica Sfântului Mina, nechezând şi sforăind, încât a scos pe mulţi ca să-l vadă, căci era praznic şi se adunase mulţime de popor la biserică. Ostaşul acela, văzând adunare de bărbaţi, iar calul tot speriat şi că nimeni nu poate să-l ajute, s-a temut ca să nu pătimească de la cal ceva mai rău; deci, fără de ruşine şi-a vădit fărădelegea sa, mărturisind-o înaintea tuturor. Atunci îndată a stat calul şi s-a făcut blând, iar ostaşul, intrând în biserică, a căzut în genunchi, rugându-se şi cerând iertare pentru greşeala sa.

Un şchiop şi o femeie mută şedeau lângă biserica sfântului, împreună cu alţii mulţi, pentru tămăduire. Iar la miezul nopţii, când dormeau toţi, sfântul s-a arătat ologului şi i-a zis: „Apropie-te încetişor de femeia cea mută şi o atinge pe dânsa la picior". Iar şchiopul a zis: „Sfinte al lui Dumnezeu, oare desfrânat sunt eu, de-mi porunceşti aceasta?" Iar sfântul i-a zis şi a doua oară şi a treia oară: „Dacă nu vei face aceasta, nu te vei tămădui". Iar ologul s-a târât, după porunca sfântului şi a atins-o pe cea mută la picior; iar ea deşteptându-se, a început a striga, supărându-se asupra şchiopului, care temându-se de ea, s-a sculat şi sărind, a fugit. Apoi au cunoscut amândoi vindecarea lor, că şi femeia cea mută a vorbit şi omul cel olog a sărit ca cerbul; şi au dat mulţumire lui Dumnezeu şi Sfântului Mucenic Mina.

Un evreu oarecare avea ca prieten un creştin. Deci, ducându-se evreul într-un loc departe, a dat prietenului său spre păstrare o lădiţă cu o mie de galbeni. Apoi evreul zăbovind câtăva vreme în acea latură, creştinul a gândit în inima sa să nu-i mai dea înapoi galbenii când se va întoarce, ci să-i tăinuiască, ceea ce a şi făcut. Venind evreul, a cerut de la creştin să-i dea galbenii ce i-a încredinţat spre păstrare. Iar creştinul a tăgăduit, zicând: „Nu ştiu ce vorbeşti, căci nu mi-ai dat nimic".

Evreul, auzind aceasta, s-a mâhnit şi s-a deznădăjduit de aurul său, dar a zis creştinului: „Frate, nimeni nu ştie de aceasta, numai Unul Dumnezeu şi dacă tăgăduieşti aurul cel dat ţie spre păstrare zicând că nu l-ai primit, apoi spune cu jurământ. Deci, să mergem la biserica Sfântului Mina şi acolo jură-te că n-ai luat de la mine lădiţa cu o mie de galbeni".

Şi au mers amândoi împreună şi creştinul s-a jurat înaintea lui Dumnezeu că n-a luat de la evreu aurul în păstrare. După sfârşitul

jurământului, au ieşit amândoi din biserică şi când au încălecat pe caii lor, a început calul creştinului a se speria încât nu mai era cu putinţă a-l ţine; căci rupând frâul, a fugit şi a aruncat la pământ pe stăpânul său. Căzând creştinul de pe cal, i-a ieşit inelul din deget şi o cheie din buzunar. Apoi, sculându-se, a prins calul şi l-a îmblânzit şi încălecând, iarăşi mergea împreună cu evreul.

Ajungând la un loc, a zis creştinul către evreu: „Prietene, iată locul este frumos, să descălecăm de pe cal ca să mâncăm". Şi descălecând, au slobozit caii ca să pască, iar ei au început a se ospăta. După puţin, creştinul a văzut pe sluga sa că venise şi stătea înaintea lui ţinând în mână lădiţa evreului, iar în cealaltă, inelul căzut din degetul lui şi cheia; şi văzându-l, s-a spăimântat. Apoi a zis către slugă: „Ce este aceasta?" Sluga a zis: „Un ostaş înfricoşat, călare, a venit la stăpâna mea şi i-a dat cheia şi cu inelul şi a zis către dânsa: «Trimite în grabă lădiţa evreului, ca să nu cadă bărbatul tău în primejdie». Deci, mi-a dat mie acestea ca să ţi le aduc precum mi-a poruncit".

Evreul văzând, s-a spăimântat de această minune; apoi s-a întors cu creştinul la Sfântul Mina, bucurându-se, s-a închinat până la pământ cerând cu credinţă Botezul, pentru o minune ca aceasta pe care singur a văzut-o. Iar creştinul ruga pe Sfântul Mina să-l ierte pentru că a defăimat legea lui Dumnezeu. Şi amândoi au primit ceea ce au cerut, unul Sfântul Botez, iar altul iertare. Şi au mers fiecare întru ale sale, bucurându-se şi slăvind pe Dumnezeu şi pe plăcutul Său, Sfântul Mina.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, PĂTIMIREA SFÂNTULUI MUCENIC VICTOR ŞI A MUCENIŢEI ŞTEFANIDA

În vremea împărăţiei lui Antonin, împăratul Romei, era un ostaş de fel din Italia, ostăşind sub stăpânirea voievodului Sebastian, cu numele Victor, care a crezut în Domnul nostru Iisus Hristos, iar numele Lui cel Preasfânt îl mărturisea înaintea tuturor. Pornindu-se prigoană asupra creştinilor, a chemat voievodul pe fericitul Victor şi i-a zis: „Au venit la noi cărţi de la împăratul, poruncind să vă ducem pe voi, creştinii, la jertfele zeilor noştri; iar pe cei ce nu se vor supune, cu grele munci să-i chinuim. Deci tu, Victore, să aduci jertfă zeilor, ca să nu cazi sub munci, căci îţi vei pierde viaţa şi sufletul tău".

Iar Sfântul Victor a răspuns: „Eu nu mă voi pleca poruncii împăratului celui muritor şi nu voi face voia lui, pentru că am pe Împăratul

Cel fără de moarte, Dumnezeul şi Mântuitorul meu Iisus Hristos, a Căruia împărăţie este fără de sfârşit şi cei ce fac voia Lui vor avea viaţă veşnică; iar cei ce fac voia împăratului vostru cel muritor, a căruia împărăţie este vremelnică, vor pieri în veci".

Voievodul a zis către dânsul: „Tu eşti ostaş al împăratului nostru, supune-te dar poruncii lui şi adu jertfă". Sfântul a răspuns: „De acum nu mai sunt ostaş al împăratului vostru cel pământesc, ci al Celui ceresc, pentru că deşi am ostăşit o vreme sub stăpânirea împăratului vostru, însă n-am încetat a sluji Împăratului meu. Şi acum nu-L voi lăsa pe El şi idolilor voştri nu voi jertfi. Deci, fă ceea ce voieşti. Iată trupul meu este în mâinile tale, iar peste suflet are stăpânire numai Dumnezeul meu".

Iar voievodul a zis: „Omule, singur pe tine te dai în primejdie, neascultând porunca; jertfeşte zeilor ca să te izbăveşti de muncile care îndată te vor ajunge pe tine". Sfântul a răspuns: „Eu chiar aceasta voiesc, a răbda munci pentru Domnul meu şi mult mă voi bucura, învrednicindu-mă a pătimi pentru numele Lui".

Atunci voievodul îndată a poruncit să-i sfărâme degetele şi să le rupă din încheieturi. Apoi a ars un cuptor foarte mult şi a aruncat pe Sfântul Victor într-însul, dar a rămas acolo trei zile viu şi nevătămat, ca şi cei trei tineri în cuptorul Babilonului. Iar muncitorul a poruncit a treia zi, să deschidă cuptorul şi să ia cenuşa mucenicului să o arunce în râu. Dar când cuptorul a fost deschis, sfântul a ieşit sănătos, lăudând pe Dumnezeu pentru că nu s-a atins de dânsul focul şi nu l-a vătămat. După aceasta voievodul a chemat pe un vrăjitor şi i-a poruncit să omoare pe Sfântul Victor cu otravă. Acela a fiert carne cu otravă aducătoare de moarte şi i-a dat să mănânce. Iar el a zis: „Deşi nu mi se cade a primi de la voi carne necurată şi a mânca, dar pentru ca să cunoaşteţi că nimic nu poate otrava cea aducătoare de moarte împotriva puterii Domnului meu, Dătătorul de viaţă, o voi mânca". Apoi, rugându-se, a mâncat carnea cu otravă şi n-a pătimit nimic.

Văzând vrăjitorul că nu s-a vătămat sfântul din mâncarea otrăvită, a pregătit alte cărnuri cu otravă mai cumplită şi a zis către sfântul: „Dacă vei mânca şi aceasta şi vei fi viu, îndată voi lăsa tot meşteşugul vrăjitoriei şi al fermecătoriei şi voi crede în Dumnezeul tău". Iar Sfântul Victor a mâncat şi acele cărnuri amestecate cu otravă şi mai cumplită şi a rămas iarăşi nevătămat. Atunci vrăjitorul a zis cu mare glas: „Iată, ai biruit puterea vrăjitoriei mele, Victore, şi sufletul meu cel pierdut de demult l-ai scos acum din iad, pentru că cred în Domnul Iisus Hristos, Cel propovăduit de tine". Apoi, ducându-se la casa sa, a adunat cărţile vrăjitoriei şi toate fermecătoriile şi le-a ars, apoi s-a făcut creştin desăvârşit.

Voievodul văzând că nimic nu a vătămat pe sfântul, s-a mâniat foarte şi a poruncit să-i taie toate vinele trupului; după aceasta să-l arunce într-o căldare cu untdelemn fierbinte. Însă sfântul zicea: „Aşa-mi este de plăcut acest untdelemn ce fierbe, precum celui însetat apa rece". Iar muncitorul, mai mult umplându-se de mânie, a poruncit să spânzure pe sfântul pe lemn şi să-i ardă tot trupul cu făclii; apoi, amestecând nişte otravă de moarte cu oţet, i-a turnat în gură. Iar sfântul a zis: „Oţetul şi otrava îmi sunt dulci ca mierea şi fagurul". Muncitorul, umplându-se mai mult de mânie, a poruncit să scoată ochii mucenicului lui Hristos.

După aceasta l-a spânzurat cu capul în jos şi s-a dus lăsându-l aşa spânzurat trei zile. Iar a patra zi, socotind ostaşii că mucenicul ar fi murit, au venit să-l vadă şi, aflându-l viu, s-au spăimântat; iar toţi cei ce veniseră cu el au orbit şi-şi căutau fiecare povăţuitor. Dar sfântul, făcându-i-se milă de dânşii, s-a rugat lui Dumnezeu cu sârguinţă şi a zis către ei: „În numele Domnului meu Iisus Hristos, să vedeţi!" Apoi ei îndată au văzut şi, mergând, au vestit voievodului cele ce s-au făcut. Iar voievodul, mâniindu-se şi mai tare, a poruncit ostaşilor să jupoaie pielea de pe Sfântul Victor.

Aceasta făcându-se, soţia unuia din ostaşi care venise la acea pierzare, anume Ştefanida, cu credinţa creştină, a văzut două cununi frumoase coborându-se din cer, una pe capul Sfântului Mucenic Victor şi alta pe capul său, şi a început cu mare glas a ferici pe sfântul, zicând: „Fericit eşti, Victore, şi fericite sunt pătimirile tale pentru Hristos; bine primită este lui Dumnezeu jertfa ta ca şi a lui Abel, pentru că singur te-ai jertfit Lui cu inimă dreaptă. Astfel te-a primit pe tine Dumnezeu, ca şi pe Enoh, bărbatul cel drept, pe care l-a dus în rai ca să nu guste moartea până la o vreme. Drept eşti ca şi Noe cel plin de fapte bune şi desăvârşit în neamul său. Crezut-ai ca şi Avraam şi te-ai adus pe tine jertfă lui Dumnezeu ca şi Isaac. Avut-ai osteneli ca şi Iacov şi te-ai făcut preaînţelept ca şi Iosif, căruia i-a fost dat a spune mai înainte cele ce erau să fie. Ispite ai răbdat precum Iov, care, după multe pătimiri, a biruit pe diavolul; urmat-ai lui Isaia care a fost tăiat de Manase cu fierăstrăul. De tine focul nu s-a atins ca şi de cei trei tineri din cuptorul lui Nabucodonosor. Ţi-ai pus nădejdea spre Dumnezeu, precum David, fiul lui Iesei. Căci iată, văd două cununi trimise din cer, una mai mare şi mai frumoasă, iar alta mai mică. Deci, cea mai mare se aduce ţie de doisprezece îngeri, iar cea mai mică mie, căci şi eu sunt vas mai neputincios, însă sunt gata a intra în nevoinţă şi a răbda bărbăteşte pentru Domnul nostru şi sufletul meu a-l pune pentru El".

Acestea grăind ea şi auzind-o voievodul, a poruncit celor ce stăteau înainte să o prindă pe dânsa şi să o aducă înaintea sa. Şi căutând

spre dânsa cu mândrie, a întrebat-o, grăind: „Cine eşti tu?" Sfânta a răspuns: „Sunt creştină!" Apoi a întrebat-o voievodul despre nume şi despre vârstă şi aflând că o cheamă Ştefanida şi are de la naşterea sa cincisprezece ani şi opt luni, iar cu bărbatul său a vieţuit un an şi patru luni, a început a grăi către dânsa mai cu blândeţe, zicând: „Pentru ce vrei să laşi aşa degrabă lumea aceasta frumoasă şi viaţa aceasta dulce şi cu buna petrecere împreună cu bărbatul tău şi voieşti a-ţi pierde frumuseţea tinereţii tale, dându-te singură de voie, la moarte pentru Cel răstignit?"

Sfânta a răspuns: „Las lumea aceasta deşartă şi vremelnică şi toate dulceţile trupeşti ce sunt pe pământ, precum şi pe bărbatul meu, ca să pot ieşi împreună cu fecioarele cele înţelepte în întâmpinarea Mirelui Celui nemuritor, a lui Hristos Mântuitorul meu". Iar voievodul a zis către dânsa: „Lasă acele cuvinte mincinoase şi nefolositoare despre Dumnezeul tău şi te apropie de zeii noştri şi le jertfeşte lor". Sfânta Ştefanida a răspuns: „Tu şi zeii tăi sunteţi plini de minciuni, iar eu grăiesc adevărul; căci Domnul meu adevărat este şi nu este nedreptate întru Dânsul. Deci nu voi jertfi mincinoşilor zei, ci voiesc a fi jertfă bine primită adevăratului Dumnezeu, Care vieţuieşte în cer, ca să nu mă lipsesc de cununa cea pregătită mie întru împărăţia Lui". Iar chinuitorul îndată a poruncit să plece la pământ vârfurile a doi copaci de finic ce erau acolo şi să lege de dânşii pe Sfânta Ştefanida, şi să o sfâşie. Deci, i-a legat un picior de vârful finicului celui plecat, iar altul de celălalt vârf, apoi le-a dat drumul. Iar finicii, ridicându-se la înălţimea lor, au despărţit pe sfânta în două. Atunci sfântul ei suflet zburând ca o pasăre, şi-a aflat cuib în cer şi cununa cea pregătită ei. Iar pe Sfântul Victor a poruncit tiranul să-l taie cu toporul.

Deci, auzind sfântul hotărârea aceasta, mulţumea lui Dumnezeu. Iar când era să-i taie capul, el a proorocit moartea chinuitorilor săi, zicând: „După douăsprezece zile veţi muri şi voi, iar după douăzeci şi patru de zile, voievodul vostru va fi prins de cei potrivnici". Acestea proorocind, el s-a rugat şi şi-a plecat capul, care a fost tăiat cu toporul. Iar după tăiere a curs lapte amestecat cu sânge şi mulţi din cei necredincioşi văzând acea minune, au crezut în Hristos. Şi mai ales când au văzut împlinirea proorociei lui, căci precum a proorocit, aşa a şi fost; căci cu moarte năprasnică au pierit cei ce l-au chinuit pe el, iar voievodul a căzut în mâinile vrăjmaşului său.

Astfel a pătimit Sfântul Victor împreună cu Sfânta Ştefanida în cetatea Damascului, în a unsprezecea zi a lunii noiembrie. Iar acum se sălăşluiesc amândoi în cetatea aceea, căreia nu-i trebuie soarele şi luna ca să lumineze, pentru că slava lui Dumnezeu o luminează pe dânsa şi

luminătorul ei este Mielul lui Dumnezeu, Căruia I se cuvine slavă, in veci. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, SFÂNTUL MUCENIC VICHENTIE DIACONUL[2]

Patria Sfântului Vichentie era Spania. Din tinereţile sale s-a dat spre slujba lui Dumnezeu şi se sârguia la dumnezeieştile cărţi, învăţând legea Domnului ziua şi noaptea. El avea învăţător înţelept şi plin de fapte bune, pe fericitul Valerie, episcopul Augustopoliei. Acesta, văzând pe ucenicul său Vichentie, cu bună pricepere şi alese purtări, l-a hirotonit diacon şi l-a făcut propovăduitor al cuvântului lui Dumnezeu. Pentru că episcopul, deşi era foarte iscusit în dumnezeieştile Scripturi, însă pentru că era peltic la limbă şi nu avea desluşită grăire, pentru aceea a însărcinat pe diaconul său, fericitul Vichentie, care, fiind vrednic, înţelept şi bine grăitor, învăţa pe popor în biserică, propovăduind cuvântul lui Dumnezeu. Iar diaconul Vichentie, luând de la episcopul său poruncă şi binecuvântare, nu numai în biserică, ci şi în tot locul unde se întâmpla să fie, învăţa cu osârdie şi povăţuia pe calea mântuirii sufletele omeneşti.

În acea vreme a fost trimis în Spania de păgânul împărat Diocleţian, un judecător cu numele Datian, grec de neam, rău din fire şi cumplit prigonitor şi chinuitor al creştinilor. Acest grec a fost trimis ca să omoare fără milă pe toţi cei ce cheamă numele lui Hristos. Şi venind într-o cetate cu numele Valentia, a vărsat mult sânge creştinesc, răpind ca un lup oile lui Hristos. Auzind de Valerie episcopul şi de Vichentie diaconul, care erau în Augustopoli, a trimis după dânşii pe ostaşii săi ca să-i aducă ferecaţi la dânsul spre judecată. Deci i-au prins pe amândoi şi cu grele legături de fier fiind legaţi, i-au chinuit pe cale cu foamea şi cu setea. Şi de multe ori neputând să alerge iute pe lângă caii care fugeau foarte tare şi de care erau legaţi, ei cădeau jos şi îi târau pe drum ca pe nişte lemne.

Ajungând la cetatea Valentia, îndată a poruncit chinuitorul să-i arunce într-o temniţă întunecoasă şi umedă şi să-i ţină multe zile fără mâncare şi fără băutură; însă Dumnezeu îi întărea pe dânşii cu darul Său, ca să nu slăbească şi le dădea lor putere. Apoi, chinuitorul temându-se ca să nu moară legaţi, căci atunci nu va avea către cine să-şi arate îngrozirea, i-a scos înaintea sa şi văzându-i neslăbiţi de foame şi de

[2] După Metafrast.

sete şi de legăturile cele grele, ci sănătoşi cu trupul şi veseli la faţă, a zis către străjerii temniţei: „Pentru ce le-aţi dat mâncare şi băutură, că iată cum s-au îngrăşat". Iar paznicul temniţei se lepăda cu jurământ că nu le-a dat nimic.

Atunci chinuitorul a început a vorbi aspru către episcop, socotind că dacă-l va înfricoşa cu iuţeala sa, şi diaconul se va îngrozi. Însă n-a fost aşa. Căci Domnul Cel ce surpă pe cei puternici de pe scaune şi înalţă pe cei smeriţi, bine a voit ca mândria îngâmfatului muncitor să se ruşineze de cel mai tânăr şi mai mic cu treapta. Deci, Datian zicea către episcop astfel: „Pentru ce te împotriveşti tu poruncii împăratului şi nu te închini zeilor noştri, iar pe Hristos Îl slăveşti?" Dar episcopul răspundea blând, ca şi când ar fi avut frică.

Sfântul Vichentie, fiind plin de Duhul Sfânt şi aprins cu râvnă dumnezeiască, a zis către episcopul său: „Pentru ce, părinte, grăieşti lui cu frică şi pentru ce nu răspunzi cu îndrăzneală lătrării câinelui acestuia? Mărturiseşte cu glas tare puterea lui Hristos, mustră cu limba slobodă şi biruieşte nebunia acestui om viclean, care voieşte a face război cu Dumnezeu, Făcătorul său, Care l-a ridicat la această vrednicie, iar cinstea ce se cuvine lui Dumnezeu se sârguieşte a o da diavolilor. Deci, se cuvine a călca până în sfârşit pe diavolul pe care de multe ori eu l-am izgonit din oameni cu numele lui Hristos. Se cuvine, zic, a zdrobi capul balaurului acestuia".

Auzind acestea Datian şi văzând că Sfântul Vichentie, diaconul, nu ţine seama de puterea lui, a zis către cei ce stăteau înainte: „Duceţi de aici pe episcop, căci eu voi vorbi cu acest tânăr diacon". Iar către chinuitori a zis: „Gătiţi toate uneltele de chinuire ca să răspundem acestuia care cu cuvintele sale ne defaimă pe noi". Deci, mai întâi a poruncit să lege pe sfântul de un stâlp şi să strujească tot trupul lui cu unghii de fier. Şi făcându-se aceasta, se uda tot pământul de sângele ce curgea şiroaie din trupul lui, încât şi oasele se vedeau prin rănile cele adânci. Iar chinuitorul îl batjocorea pe el zicând: „Ce zici acum Vichentie, nu vezi cu ce fel de chinuri este rănit trupul tău?" Sfântul a răspuns: „Ceea ce am poftit, aceea am şi dobândit. Aceasta din tot sufletul am dorit şi să mă crezi, o, judecătorule, că nici un lucru nu-mi este mai dorit decât a pătimi pentru Domnul meu. Nimeni nu mi-a făcut o binefacere ca aceasta, decât tu; deşi cu răutate o faci aceasta, însă mie îmi faci bine chinuindu-mă, căci cu cât îmi înmulţeşti chinurile, pe atât îmi găteşte Domnul meu răsplătire în cer. Prin aceste răni cumplite ca pe nişte trepte mă sui către Dumnezeu, Care locuieşte întru cele înalte. Iată, cu nădejdea spre Dânsul mă ating de cer; iată, porunca împăratului o defaim şi râd de nebunia ta. Deci tu, nu înceta, ci te sârguieşte mai

mult a mă munci. Te rog fii mult mai cumplit asupra mea şi porunceşte slugilor tale să mă bată neîncetat, până când nu va mai rămânea carne pe mine. Iar eu, robul lui Hristos, Domnul meu, sunt gata a răbda toate pentru numele Lui".

Auzind acestea tiranul, se ruşina şi striga slugilor ca mai mult să muncească şi mai cumplit să chinuiască pe pătimitorul lui Hristos. Şi când a văzut că slugile contenesc, s-a sculat singur şi a început a le bate. Sfântul râzând de mânia lui, a zis: „Ce faci judecătorule, pentru ce baţi slugile tale? Ele mă chinuiesc iar tu te răzbuni asupra lor pentru mine?" Cu aceste cuvinte ale mucenicului şi cu răbdarea lui cea nebiruită rănindu-se Datian ca şi cu nişte săgeţi, se tulbura de mânie şi scrâşnea din dinţi, încât era palid la faţă şi tremura. Apoi a început a vorbi cu blândeţe către slugi: „Ce este aceasta, slugile mele credincioase, că acest făcător de rele nu simte mâinile voastre şi nu bagă în seamă chinurile, ba chiar râde de voi, de care n-a râs nimeni niciodată? Dar oare puţini erau tâlharii şi făcătorii de rele şi ucigaşii de părinţi, şi fermecătorii, pe care voi cu mâinile voastre cele tari i-aţi chinuit până la moarte şi nici unul n-a fost astfel, precum este acesta, care, fiind în mâinile voastre, fără de ruşine îşi bate joc de mine şi de voi? Deci, să nu răbdaţi ruşinea aceasta, ci porniţi toată mânia voastră şi-l răniţi tare".

Sfântul Vichentie, batjocorind şi mai tare neputinţa lor, a zis: „Nu te rog, tiranule, să încetezi de a mă chinui, ci ca să-mi dai mai mari chinuri, pentru că mai mare este puterea lui Hristos Care îmi ajută, decât puterea ta care mă chinuieşte. Şi nu voi înceta de a mărturisi şi de a preamări pe Iisus Hristos, Unul adevăratul Dumnezeu. O, de L-ai fi cunoscut şi tu pe Dumnezeul Acela, ai vedea puterea cea mare ce se săvârşeşte întru mine, neputinciosul, şi pe care tu, cu toate slugile tale nu poţi s-o biruieşti; ci văzând, nu vezi, şi auzind, nu înţelegi şi nu încetezi a face voia diavolului, spre pierderea sufletului tău".

Judecătorul, neputând spori nimic cu muncile, pentru că, deşi străbătuse fiarele cele ascuţite prin încheieturile şi oasele mucenicului până la cele dinlăuntru, el tot nebiruit se arăta, atunci s-a gândit ca să-l aducă prin vicleşug la păgânătatea sa. Deci, a început a vorbi către dânsul astfel: „Miluieşte tinereţile tale, Vichentie, şi nu dori ca să se smulgă floarea vieţii tale mai înainte de vreme. Nu-ţi tăia şirul anilor vieţii tale, cruţă-te pe tine singur şi te supune nouă, ca să nu pieri până în sfârşit; că mi-e milă de tine şi aş fi voit a te vedea nu în necinste şi nu în munci, ci în cinste şi slavă, pentru că mare vrednicie ţi-aş fi dat ţie dacă m-ai fi ascultat pe mine". Sfântul Vichentie a răspuns: „Mai urâtă îmi este blândeţea ta cea vicleană, decât mânia ta cea de fiară; eu de chinuri nu mă tem dar de cuvintele tale cele înşelătoare mă înfricoşez.

Încetează dar cu vicleşugul cel vătămător de suflet şi toate chinurile întoarce-le asupra mea şi fără milostivire chinuieşte-mă, ca să cunoşti puterea lui Hristos ce se sălăşluieşte în cei ce-L iubesc".

Pentru aceste cuvinte ale mucenicului, mâniindu-se mai mult chinuitorul, a poruncit să-l pironească pe cruce şi să strujească toate mădularele şi încheieturile trupului cu diferite munci. Şi când slugile împlineau porunca chinuitorului, răstignindu-l, bătându-l şi fiare arse punând pe rănile lui, mucenicul lui Hristos a căzut de pe cruce la pământ, iar slugilor părându-li-se că sfântul a murit, l-au luat vrând să-l ducă de acolo. Dar el, întărindu-se, cu darul lui Hristos, a scăpat din mâinile lor şi alerga la cruce, ocărând pe slugi ca pe nişte nebăgători de seamă şi neîmplinitori ai poruncii stăpânului lor. Aceia, umplându-se mai mult de mânie, îl chinuiau în tot felul şi din toată puterea lor, până într-atât încât n-au mai putut. După aceasta l-au aruncat în temniţă, după porunca chinuitorului şi acolo fiindu-i tot trupul rănit şi toate mădularele sfărâmate şi vinele tăiate, l-au pus pe hârburi ascuţite.

Venind noaptea şi străjerii adormind tare, a strălucit lumină în temniţă şi o ceată de îngeri au venit la sfântul, cercetându-l şi mângâindu-l. Iar Sfântul Mucenic Vichentie, prin venirea îngerilor a primit uşurare durerilor sale şi, umplându-se de bucurie negrăită, slăvea pe Dumnezeu. Apoi străjerii s-au deşteptat şi auzind pe sfântul cântând cu veselie şi văzând în temniţă lumină negrăită, s-au temut foarte tare şi alergând au vestit pe Datian. Iar el nepricepând, toată noaptea a cugetat ce ar mai fi de făcut cu nebiruitul mucenic.

Deci, a mai gândit încă un vicleşug. A poruncit să pregătească un pat frumos, pe care, acoperindu-l cu aşternuturi moi, să pună pe sfântul în el. Şi a orânduit slugi care să-i şteargă sângele, să-i lege rănile şi să-i facă slujbă cu vicleşug, prefăcându-se ca şi cum le-ar fi milă de dânsul. Apoi, sărutându-i picioarele, îl rugau să se miluiască singur şi să nu se dea pe sine spre munci mai mari, ci să facă voia împăratului.

Acestea făcându-se astfel, sfântul zicea: „Mai bun îmi era patul de chinuri şi de hârburi, decât acesta, dar nu mă veţi înşela pe mine, viclenilor înşelători". Şi văzând chinuitorul că nimic nu sporeşte cu vicleşugul, s-a pornit iarăşi spre a-l chinui, căci a poruncit să ardă scânduri de fier şi să le lipească pe coastele lui; apoi au pus pe sfântul pe grătar de fier. Şi făcând foc mare dedesubt, ca pe o carne de mâncare frigeau pe mucenicul. Iar el în toate chinurile acelea fiind nebiruit, mărturisea numele lui Iisus Hristos şi astfel şi-a sfârşit nevoinţa pătimirii, dându-şi duhul în mâinile Domnului său.

Chinuitorul, văzând că sfântul a murit, a poruncit să ducă trupul lui la câmp şi să-l lase neîngropat, spre mâncarea păsărilor şi a fiarelor.

Apoi a pus străjeri de departe, ca să nu-l fure creştinii. Iar Dumnezeu, Care păzeşte pe sfinţii Săi, a pus un străjer neobişnuit la trupul mucenicului. Căci a poruncit unui corb să-l păzească şi când venea mulţimea de păsări mâncătoare de stârv şi năvăleau asupra trupului sfântului, corbul acela pe toate le izgonea şi nu lăsa pe nici una să mănânce trupul mucenicului, deşi corbul, din firea sa, iubeşte a mânca trupurile moarte. Însă, cu puterea lui Dumnezeu fiind oprit, nu s-a atins de trupul sfântului şi nici o altă pasăre nu a lăsat să se atingă de el. Iar cea mai minunată faptă a fost că a izgonit un lup care voia să răpească trupul mucenicului.

Straja a vestit despre aceasta lui Datian şi păgânul se mira foarte. Însă n-a voit să cunoască puterea lui Dumnezeu, ci a poruncit să arunce în mare acel trup sfânt, pe care, luându-l ostaşii, l-au pus în corabie şi, ducându-l departe pe mare, l-au aruncat în adânc, iar ei se întorceau către mal. Dar când erau aproape de margine, iarăşi au văzut trupul mucenicului zăcând pe mal şi, spăimântându-se, au fugit. Iar creştinii luându-l, l-au îngropat cu cinste, slăvind pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, CUVIOSUL TEODOR STUDITUL[3]

Era în Constantinopol un bărbat de bun neam şi bogat, cu numele Fotin, având soţie care se numea Teoctista şi amândoi erau binecredincioşi şi temători de Dumnezeu. Aceştia au născut pe acest fericit Teodor şi botezându-l după obiceiul creştinesc, îl creşteau cu bună îngrijire şi l-au dat la învăţătura cărţii. Pe atunci era eresul luptării contra sfintelor icoane pe când împărăţea nedreptul împărat Constantin Copronim şi era mare prigoană asupra celor binecredincioşi. Pentru aceea Fotin, lăsând cetatea şi boieria pe care o avea de la împăratul şi sfătuindu-se cu soţia sa, au împărţit toate averile lor. Apoi lepădându-se de lume, au primit viaţa călugărească şi în aceea s-au nevoit bine până la sfârşit. Iar fericitul Teodor, învăţând înţelepciunea cea elinească, s-a făcut ritor şi filosof ales, vorbind cu cei răucredincioşi despre buna credinţă şi era atât de iscusit în dumnezeieştile Scripturi şi în dogme, încât nu puteau să-l biruiască ereticii niciodată.

Murind Copronim, împăratul cel rău credincios, a venit după el Leon, fiul său, care urma credinţa cea rea a tatălui său; dar acela n-a

[3] Scrisă de ucenicul său, monahul Mihail.

împărăţit mult, ci curând a pierdut împărăţia şi viaţa. Iar după dânsul a venit pe scaun Irina, soţia lui, împreună cu fiul său Constantin. Aceasta fiind bine credincioasă, după cum arată numele său, care înseamnă pace, a adus pace Bisericii şi a alinat tulburarea, chemând mulţime de Cuvioşi Părinţi şi împreună cu Prea Sfinţitul Patriarh Tarasie, a adunat la Niceea Soborul al şaptelea a toată lumea, la care, lepădând învăţăturile celor necredincioşi, iarăşi au hotărât să se cinstească dumnezeieştile icoane ca şi mai înainte şi să se închine lor.

Acolo erau adunaţi trei sute şaizeci de Părinţi, între care era şi sfinţitul Platon, care mai înainte petrecuse în muntele Olimpului, a cărui pomenire se cinsteşte în a cincea zi a lunii aprilie. Acesta era unchiul dinspre mamă al fericitului Teodor, iar Teodor îi era nepot. Platon avea duhul lui Dumnezeu vieţuind în el şi a fost tuturor spre folos, ca un iscusit în dumnezeieştile Scripturi şi plăcut la vorbă.

Săvârşindu-se Sinodul, Platon a luat cu sine pe fericitul Teodor şi, împreună cu dânsul, pe doi fraţi ai lui, pe Iosif şi pe Eftimie, care au voit să primească viaţa călugărească. Cu aceştia plecând, a venit la un loc ce se chema Sacudian, iar locul acela era foarte frumos şi bineplăcut celor ce voiau a petrece în linişte, căci era un loc înalt, frumos la vedere, având împrejur mulţi copaci înalţi şi apă limpede curgătoare. Şi numai o intrare era la locul acela pe care, văzându-l, le-a plăcut la toţi şi s-au sălăşluit acolo. Iar după puţină vreme au zidit o biserică în numele Sfântului Ioan, Cuvântătorul de Dumnezeu.

Începând a se înmulţi fraţii, sfinţitul Platon a zidit o mănăstire, iar fericitul Teodor, fiind tuns în chipul călugăresc, mai mult decât alţii se nevoia cu postul şi cu ostenelile; pentru că îşi alegea lucrurile cele mai grele şi slujbele cele mai de jos, învăţând smerenia. Şi era de mirare multora căci fiind fecior de părinţi de neam bun şi bogaţi şi crescut în belşug, s-a apucat de lucruri aspre, adică a tăia lemne, a aduce apă şi a săpa pământul în grădini, a căra pietre şi altele asemenea. Şi de multe ori aducând gunoi pe spate în grădină, îl punea spre buna creştere a verdeţurilor. Apoi ajuta fraţilor celor neputincioşi şi bolnavi, fiind slugă tuturor.

Avea încă şi această sârguinţă, ca toate gândurile şi faptele să le mărturisească părintelui său, Sfântul Platon, căci cu dragoste mergea la dânsul şi se mărturisea, primind mustrare şi iertare de la el. Apoi totdeauna îşi alegea o parte din zi spre cugetarea la Dumnezeu, ca, singur stând înaintea Lui, cu minte netulburată şi neamestecată cu cele pământeşti, să-I aducă slujbă în taină. Dar nu putea fapta cea bună a se tăinui, pentru că lacrimile, care cu îndestulare ieşeau din ochii lui, erau nemincinoase mărturii ale faptelor bune.

Iar înfrânarea lui era minunată şi cu înţelepciune rânduită, căci nici nu se lepăda de bucate, nici nu îngreuia stomacul său cu dânsele fără vreme; ci cu meşteşug zdrobea capul balaurului slavei celei deşarte. El nu postea mai mult decât vremea cea rânduită a tuturor fraţilor şi când şedeau toţi la masă atunci şedea şi el şi mânca cu dânşii, însă atât de puţin gusta din bucatele ce erau puse înainte, încât numai să-şi împlinească nevoia trupului şi să-şi acopere înaintea altora înfrânarea sa, ca să nu fie cunoscut că nu primeşte bucate şi să nu se arate oamenilor că posteşte. Mulţi râvneau obiceiului său şi pe cât era cu putinţă se sârguiau a-l urma. Dintre aceştia erau şi fraţii lui: Iosif – care mai pe urmă, pentru viaţa sa cea plină de fapte bune, a fost păstorul Bisericii Tesalonicului –, şi Eftimie. După dânşii au fost Atanasie, Navgratie, Timotei şi mulţi alţii, dintre cei ce se înfrânau, care, urmând obiceiului lui Teodor, au sporit în faptele cele bune.

Între alte fapte bune, fericitul Teodor avea şi râvna citirii cărţilor sfinte; căci cu sârguinţă citea aşezământul Legii celei Vechi şi a celei Noi şi tâlcuirile Sfinţilor Părinţi, iar mai mult iubea cuvintele Sfântului Vasile cel Mare, pe care le avea ca o hrană a sufletului său. Şi multă dulceaţă primea dintr-însele, păzind cu dinadinsul pravila şi orânduiala vieţii călugăreşti aşezate de Sfântul Vasile cel Mare, nelăsând nici o iotă sau o cirtă. Iar pe cei ce nu le păzeau, chiar şi orânduiala cea mai mică, pe aceia nu-i socotea călugări ci ca pe nişte mireni.

Cuviosul Platon, văzând pe fericitul Teodor aşa de strălucit prin viaţa cea cu fapte bune, se bucura foarte mult pentru dânsul. Deci, vrând a-l cinsti cu preoţia, l-a luat şi l-a dus în Bizanţ la Preasfinţitul Patriarh Tarasie, care l-a hirotonit preot mai mult cu sila, căci nu voia fericitul a primi o treaptă ca aceasta deoarece se socotea nevrednic. Însă, neputând a se împotrivi poruncii lui Platon, părintelui său cel duhovnicesc şi patriarhului, şi mai ales voinţei lui Dumnezeu, s-a plecat a primi treapta preoţiei. Şi întorcându-se la mănăstire, spre mai mari nevoinţe şi osteneli s-a dat, pe care a le spune toate nu este cu putinţă.

După câţiva ani, Cuviosul Platon, slăbind din pricina ostenelilor şi a bătrâneţilor sale cele de mulţi ani, a voit să-şi lase egumenia sa şi dorea s-o primească fericitul Teodor în locul său. Şi adeseori îi grăia lui despre acestea, rugându-l şi învăţându-l, ca să uşureze sarcina părintelui său şi să o poarte el, ca cel mai tare şi mai iscusit în toate orânduielile călugăreşti. Iar el se lepăda, voind a fi sub egumen, decât a fi el egumen peste alţii ştiind că mai uşor este a se povăţui de alţii, către mântuire decât a povăţui el pe cineva.

Cuviosul Platon, văzând pe Teodor că nu se pleca la aceasta, a meşteşugit lucrul acesta. S-a culcat în pat ca un bolnav şi neputincios şi,

chemând pe toţi fraţii, le-a spus că el este aproape de moarte; apoi i-a întrebat pe cine voiesc să aibă după dânsul povăţuitor, cine li se pare a fi mai bun; căci ştia cuviosul că nu vor voi pe altcineva decât numai pe Teodor, pentru că toţi îl iubeau şi-l cinsteau pentru faptele sale cele bune. Şi aşa a şi fost pentru că toţi au zis într-un glas: „Teodor să ne fie egumen". Iar Platon îndată a încredinţat lui Teodor egumenia şi n-a mai putut fericitul Teodor să se împotrivească la toată mulţimea fraţilor.

Deci, primind egumenia, a început şi mai mari nevoinţe, făcându-se pildă tuturor, învăţând cu cuvântul şi cu fapta şi îndreptând rânduielile cele răzvrătite dintre călugări. Pentru că erau atunci unii care, nepăzind rânduielile cele călugăreşti şi mai vârtos făgăduinţa sărăciei, vieţuiau asemenea ca mirenii. De aceştia fiindu-i milă fericitului Teodor, s-a sârguit degrabă să-i îndrepteze bine şi altora de primprejur le-a adus mult folos, deşi cârteau unii asupra lui, dar el nu băga în seamă acestea cât de puţin, şi nu lua aminte la ceea ce grăiau cârtitorii, ci se îngrijea ca faptele lui să fie plăcute lui Dumnezeu.

Iar mai pe urmă şi aceia înţelepţindu-se, împlineau voia lui, descoperindu-i lui chiar şi gândurile lor. De aceea el, luând aminte cu socoteală, dădea fiecăruia povaţa ce se cădea, pe cei mai leneşi deşteptându-i spre nevoinţe, iar pe cei care se nevoiau peste putere, mai oprindu-i puţin din multele osteneli ca să nu slăbească. Acum se cade a spune pătimirile sfântului ce le-a avut pentru râvna după Dumnezeu şi pentru Legea Lui, ca să-i vedem răbdarea cea cu bărbăţie în necazuri.

În acea vreme, împăratul Constantin, fiul cel neasemenea maicii celei bune şi iubitoare de Hristos, adică împărăteasa Irina, a izgonit pe aceasta de la împărăţie şi a început a domni singur. Şi fiind tânăr şi cu obiceiuri rele, s-a dedat la patimi fără măsură şi la desfrânare. Pentru aceea a izgonit şi pe soţia sa Maria, pe care a făcut-o de s-a tuns cu sila în cinul monahicesc, iar în locul ei şi-a luat altă femeie cu numele Teodotia, care era rudenie tatălui său. Preasfinţitul Patriarh Tarasie n-a voit să binecuvinteze cununia lor, dar un preot oarecare cu numele Iosif, care era iconomul bisericii, defăimând dumnezeieştile legi şi neascultând de patriarhul, s-a făcut părtinitor şi săvârşitor acelei nunţi fărădelege.

Acest preot, după aceea, fără zăbavă şi-a luat răsplătirea pentru îndrăzneala sa, precum mai pe urmă se va arăta. Iar patriarhul se sârguia în tot chipul ca să despartă acea însoţire a împăratului, dar nu putea, căci împăratul se lăuda că va ridica iarăşi eresul luptării contra sfintelor icoane. De aceea patriarhul a lăsat pe împărat să petreacă aşa, ca să nu vină mai mare nenorocire asupra Bisericii lui Hristos. Deci o fărădelege ca aceea începându-se de la casa împărătească, s-a întins pretutindeni, nu numai prin cetăţile dimprejur, ci prin hotarele cele mai

îndepărtate. Aşa au început a face domnii şi stăpânii care erau în Bosfor şi Gothii şi cei care stăpâneau şi prin alte părţi, despărţindu-se de femeile lor, şi cu sila ţinându-le în chip călugăresc, luând în locul lor altele. Acestea auzindu-le Fericitul Teodor, plângea cu sufletul şi ofta greu de nişte păcate ca acestea, ce se făceau pe faţă, întristându-se şi temându-se să nu intre în obicei nelegiuirea aceea, iar legea lui Dumnezeu să fie înlăturată dintre creştini. Deci, aprinzându-se cu râvnă după legea dumnezeiască, a trimis la toţi călugării vestindu-le fărădelegea împăratului şi poruncind să-l scoată despărţit de Biserica lui Hristos, ca pe un defăimător al legii lui Dumnezeu, care, îndrăznind a se însoţi cu rudenia lui, a făcut sminteală altora.

Cu astfel de curaj, Cuviosul Teodor dădea pe faţă fărădelegea pe care o făcuse împăratul, încât a străbătut pretutindeni această râvnă a cuviosului, de care însuşi împăratul, înştiinţându-se, s-a necăjit asupra lui. Dar nu-şi arătă îndată mânia lui, ştiindu-l bărbat drept şi având de la toţi mare slavă şi cinste.

Deci mai întâi, împăratul a gândit să-l înduplece cu momeală; şi a poruncit soţiei sale celei desfrânate, ca să trimită la sfântul mult aur, rugându-l să se roage pentru dânsa şi pentru neamul ei. Făcându-se aceasta, sfântul n-a primit aurul, iar pe cei trimişi i-a alungat ca pe cei ce împreună se învoiseră la fărădelegea împăratului. Apoi împăratul îndată a făcut alt sfat. A chibzuit să meargă acolo unde vieţuia cuviosul, ca şi când ar avea oarecare trebuinţă. Dar pricina adevărată era ca să vorbească cu Cuviosul Teodor şi să-l supună, socotind că-l va întâmpina împreună cu fraţii şi va da cinstea ce i se cuvenea împăratului.

Însă, când a trecut împăratul pe lângă mănăstire, n-a ieşit cuviosul înaintea lui, şi nici unul din fraţi ci, închizându-se înăuntru, şedeau în tăcere; slugile împărăteşti, bătând la poartă, nimeni nu le răspundea. Atunci împăratul mai tare s-a mâniat şi, întorcându-se la palat, a trimis îndată un boier cu ostaşi, poruncindu-i să pună multe chinuri asupra sfântului şi asupra celorlalţi călugări, care se ţin de sfatul lui şi, bătându-i, să-i izgonească din mănăstire şi să-i trimită în surghiun. Mergând trimisul acela, a năvălit asupra mănăstirii fără de veste şi, prinzându-i pe toţi, i-a chinuit fără milă, începând de la Cuviosul Teodor, încât s-au umplut trupurile lor de răni şi pământul s-a înroşit de sângele lor. Iar după acele bătăi, a trimis pe cuviosul în surghiun în Tesalonic, şi împreună cu el unsprezece părinţi mai aleşi, care, pătimind împreună cu cuviosul, răbdau cu dânsul vitejeşte în legături şi în necazuri, bucurându-se că sunt răniţi şi izgoniţi pentru dreptate.

Auzind despre acestea, călugării din Herson şi din Bosfor, cum că marele Teodor şi cei împreună cu dânsul au rămas neclintiţi cu mintea,

împotrivindu-se fărădelegii împăratului, şi câte au pătimit, le-a părut rău de aceasta. Deci urmând acelora, asemenea au propovăduit pe împăratul cel fărădelege şi străin de Biserică, pentru care pricină mulţi dintre dânşii au pătimit surghiun. Iar Fericitul Teodor, fiind în surghiun, scria către cei care erau închişi pentru aceeaşi pricină, întărindu-i pe dânşii şi învăţându-i ca să nu slăbească în voinţă şi să nu se clatine în necazuri, ci mai vârtos să se îmbărbăteze şi să pătimească pentru adevăr.

Atunci, a scris şi către papa de la Roma, vestindu-l despre ce a pătimit de la împăratul care făptuise fărădelegea. Iar papa a scris înapoi către dânsul, lăudându-i răbdarea sa, fericindu-l pentru râvna lui după Dumnezeu şi pentru bărbăţia cea neclintită. Însă Dumnezeu fără zăbavă a făcut izbândă asupra împăratului, pentru nevoinţa şi chinuirea robului Său; căci l-a lipsit şi de împărăţie şi de viaţă, fiindcă maica lui şi boierii, sculându-se asupră-i, i-au scos ochii, şi de durere îndată a murit. Iar după moartea lui, Irina luând iarăşi împărăţia bizantină, toţi au fost scoşi din închisori şi Fericitul Teodor a fost chemat din Tesalonic la Constantinopol şi a fost cinstit de împărătească şi de patriarh ca un mărturisitor al lui Iisus Hristos.

Atunci preotul Iosif, cel mai sus pomenit, care îndrăznise să binecuvinteze nunta împăratului cea fărădelege, şi-a primit judecata după pravila Sfinţilor Părinţi şi a fost scos din treapta preoţiei şi izgonit din biserică; iar Sfântul Teodor s-a întors la mănăstirea sa şi toţi s-au bucurat de întoarcerea lui, nu numai călugării, ci şi mirenii. Apoi toţi cei dimprejur alergau să-l vadă, bucurându-se de un păzitor ca acesta al legii lui Dumnezeu, care a răbdat pentru dreptate răni şi izgoniri şi care iarăşi s-a întors la păstoria sa. Deci Cuviosul, adunând duhovniceştile sale oi risipite, le păstorea pe ele ca şi mai înainte, petrecându-şi viaţa în plăcerea lui Dumnezeu, şi luminând tuturor cu fapte bune ca o făclie în sfeşnic.

Iar după câţiva ani s-au făcut năvălirile turcilor asupra grecilor, robind părţile stăpânirii greceşti. Atunci mulţi au fugit de frică în cetăţile cele mai îndepărtate, precum şi Cuviosul Părinte Teodor, care nu s-a dat pe sine şi pe cei împreună cu dânsul într-o primejdie ca aceea, ci, ascultând pe Cel ce le-a zis: *Duceţi-vă puţin până va trece mânia lui Dumnezeu*, a lăsat chinovia şi a venit împreună cu fraţii în Constantinopol. Iar venirea lui a fost plăcută patriarhului şi împărătesei, bucurându-se de dânsul şi l-au rugat să primească Mănăstirea Studiţilor şi să rânduiască mai bine viaţa ucenicilor săi. Aici se cuvine să pomenim ceva şi despre acea Mănăstire a Studiţilor de când s-a început.

Şi iată cum. Un bărbat oarecare din cei de bun neam, mare şi puternic, a venit din Roma, fiind cinstit cu boieriile de patriciu şi antipat.

Acesta a zidit în Constantinopol o biserică mare şi preafrumoasă în numele Sfântului Ioan Botezătorul şi a făcut pe lângă mănăstire ziduri şi chilii. Apoi, chemând călugării de la locaşul numit al „neadormiţilor", i-a rugat să vieţuiască în mănăstirea lui şi să-şi ţină toată rânduiala lor. Iar numele acelui boier era Studie. Deci, de la numele lui a luat numire mănăstirea, numindu-se a Studitului sau a Studiţilor, în care au vieţuit călugării până la împărăţia lui Copronim, ţinând rânduiala neadormiţilor. Iar când necredinciosul Copronim făcea rău Bisericii lui Dumnezeu, cu lupta contra sfintelor icoane, atunci a izgonit pe călugări din Bizanţ şi a rămas pustie Mănăstirea Studitului.

Apoi, după ce a pierit necredinciosul împărat, prigoana a încetat, iar călugării au început iarăşi a vieţui pe lângă biserica Studitului, dar mai mulţi. Într-acea vreme, când a venit cuviosul împreună cu călugării săi în Constantinopol, numai doisprezece călugări petreceau în acea mănăstire. Deci cuviosul fiind rugat de împărăteasa Irina şi de Sfântul Patriarh Tarasie, a primit Mănăstirea Studitului şi a început a vieţui într-însa.

Văzând locul plăcut pentru petrecerea călugărilor, a înnoit şi a întins mănăstirea şi s-a adunat mulţime de fraţi, pentru că veneau la dânsul călugări şi de la alte mănăstiri, vrând să vieţuiască lângă dânsul şi să-l aibă povăţuitor; iar el îi primea pe toţi ca un părinte şi cu nefăţărnicie îi iubea. La el nu era mai puţin iubit acela care era călugărit într-o altă mănăstire, precum fac mulţi din egumenii nepricepuţi, cinstind mai mult pe aceia pe care el singur i-a călugărit, iar pe cei călugăriţi în alte mănăstiri nu ca pe cei ai lor, ci ca pe nişte străini îi socotesc. Dar la Cuviosul Teodor toţi erau deopotrivă, de-asemenea pe toţi îi iubea deopotrivă şi pentru toţi avea purtare de grijă. Pentru că ştia că unul şi acelaşi este chipul călugăresc, ori unde se va îmbrăca într-însul; precum şi darul Botezului unul este, ori unde s-ar învrednici cineva de el, şi numai după măsura faptelor bune se deosebesc răsplătirile celor călugăriţi.

Ucenicii acestui cuvios părinte sporeau întru toate faptele cele bune, încât străbătând pretutindeni vestea despre viaţa lor cea sfântă, mulţi alergau la dânşii, dorind a râvni nevoinţele lor, şi s-a înmulţit numărul lor până la o mie de fraţi. Atunci văzând cuviosul mulţimea ucenicilor săi şi că-i este cu neputinţă a lua seama tuturor singur şi a cerceta faptele, cuvintele şi gândurile fiecăruia, pentru aceea, ca şi Moise, a pus începători pe care îi ştia că sunt mai pricepuţi, mai iscusiţi în fapte bune şi mai nevoitori şi pe fiecare dintr-înşii îi orânduia cu chemarea ce se cuvenea. Pe unul îl chema econom, pe altul eclesiarh, pe unul păzitor, pe altul înfrânător şi pe fiecare după slujba cea orânduită lui.

Apoi a scris şi porunci cum fiecare dintre dânşii va săvârşi cele poruncite, începând de la cel dintâi şi până la cel mai de pe urmă. Şi a aşezat şi canoane pentru greşeli, unora a rânduit câteva închinăciuni, iar altora port, şi pentru fiecare greşeală a rânduit cercetarea ce se cuvenea. Dacă cineva ar fi lăsat dumnezeiasca cântare, sau ar fi sfărâmat vas, sau ar fi vorbit vorbe în deşert, sau ar fi făcut ceva cu nebăgare de seamă, sau ar fi mâhnit vreun frate întru ceva, sau ar fi vorbit cuvinte de prisos, sau ar fi scos glas tare, sau ar fi umblat fără blândeţe şi fără smerenie, sau ar fi vorbit şezând la masă, neascultând citirea, sau ar fi cârtit pentru bucate, sau fără de ruşine şi cu îndrăzneală ar fi aruncat ochii încoace şi încolo, sau altceva de ar fi făcut dintre acestea, pentru toate acestea a însemnat canoane după faptă.

Apoi a aşezat toate de obşte, ca să nu zică că este ceva al lui. De obşte era mâncarea, de obşte şi hainele şi fiecare trebuinţă de obşte, ca să aibă şi mântuire de obşte. După aceea cuviosul se sârguia şi la aceasta, ca să nu iasă călugării lui adeseori din mănăstire în cetate, pentru trebuinţele mănăstirii. Căci ştia câte ispite se întâmplă călugărului umblând prin cetate, din pricina vederii feţelor străine şi din auzirea vorbelor rele. Pentru aceea a voit să aibă tot felul de meşteşug în mănăstire. Deci, fraţii învăţau tot felul de meşteşuguri, unii la lucrat în lemn şi la zidit, iar alţii fierăria, unii la ţesătorie, alţii la tăiere de piatră şi la tot lucrul ce este de trebuinţă în mănăstire.

Pe când lucrau cu mâinile, în gură pururea aveau rugăciunea lui Hristos şi psalmul lui David. Despre acest obicei al Mănăstirii Studitului şi despre această rânduială s-a străbătut vestea pretutindeni, încât mulţi, întemeind mănăstiri in cetăţile dimprejur şi prin părţile cele mai îndepărtate, prescriind orânduiala Studiţilor, o ţineau pe aceasta, iar unii şi până acum o ţin. Apoi cuviosul a scris multe cărţi folositoare şi a alcătuit cuvinte de laudă pentru praznicile împărăteşti ale Născătoarei de Dumnezeu, cum şi viaţa Sfântului Ioan Botezătorul a cinstit-o cu frumoase cântări. După aceea a alcătuit multe canoane şi cântări, adăpând Biserica lui Dumnezeu cu izvoarele învăţăturii sale ca un râu plin de apele înţelepciunii şi veselind-o cu cântările sale.

După aceasta a răpit împărăţia grecească, Nichifor prigonitorul şi a izgonit de la împărăţie pe binecredincioasa împărătească Irina. Apoi a murit şi preasfântul patriarh Tarasie, iar după dânsul a fost ridicat pe scaun un om cu fapte bune şi vrednic de treapta aceasta, care era la nume la fel cu împăratul, căci Nichifor se numea şi el. Atunci iarăşi au început să fie tulburări în Biserică, pentru că împăratul cu puterea sa, iarăşi a adus în biserică pe Iosif cel pomenit mai sus şi a poruncit să-i dea slujba preoţiei. Patriarhul s-a împotrivit împăratului pe cât era cu

putinţă, dar când l-a văzut tulburându-se cumplit s-a temut ca să nu pătimească de la dânsul toată Biserica, ceva mai cumplit de cum a pătimit de la împăraţii cei răi care au fost mai înainte.

Deci a primit pe Iosef fără de voie în rânduiala preoţească. Dar aceasta, împăratul a făcut-o din pizmă împotriva Cuviosului Teodor, întărâtându-l, căci ştia că nu va răbda cuviosul una ca aceasta; ceea ce a şi fost. Atunci sfântul a mustrat pe împărat, ca pe cel care făcea rău Bisericii, aducând cu puterea sa mirenească pe acela, pe care sfinţitul patriarh Tarasie, împreună cu tot clerul său, judecându-l, l-a depărtat. Deci împăratul s-a mâniat foarte asupra Cuviosului Teodor şi l-a trimis la surghiun, în insulele ce erau aproape de cetate. Asemenea a făcut şi fratelui său Iosif şi vrednicului de fericire, bătrânului Platon, cum şi altor mulţi călugări din Mănăstirea Studitului. Apoi a venit veste la împărat că barbarii au ajuns în Tracia şi o robesc. Iar împăratul îndată s-a pregătit de război, însă nu atât poftea a birui pe potrivnicii săi, pe cât dorea să izgonească pe Cuviosul Teodor.

Deci, mergând cu oastea asupra sciţilor, a trimis la sfântul şi cu momeli şi cu îngroziri voia să-l aducă la un cuget cu dânsul. Iar sfântul i-a răspuns: „Se cade ţie, împărate, să faci pocăinţă pentru păcatul pe care l-ai făcut, să aduni ceea ce ai risipit şi astfel să mergi la război. Dar, de vreme ce aceasta n-ai făcut, de aceea ochiul cel a toate văzător, prin mine umilitul, astfel mai înainte îţi vesteşte: Să fii înştiinţat că nu te vei întoarce din calea în care te duci". Iar împăratul n-a socotit întru nimic cuvintele sfântului, ci mai mult s-a mâniat asupra lui, şi se lăuda că, întorcându-se, i se va face mult rău sfântului. Dar nu s-a învrednicit a se întoarce, pentru că după proorocirea sfântului a fost ucis de barbari.

După dânsul a luat împărăţia fiul său, Stavrichie. Dar şi acesta a murit degrabă, căci fusese rănit în război, unde care fusese cu tatăl său. Apoi a fost ales la împărăţie Mihail care atunci era ministru al palatului, bărbat cu adevărat vrednic de stăpânirea împărătească, fiind bun creştin. Acela, luând stăpânire, îndată l-a adus pe Cuviosul Teodor din surghiun şi pe toţi cei împreună cu dânsul, apoi de mare cinste s-a învrednicit aducând pace bisericilor.

Iar Iosef iarăşi a fost îndepărtat din Biserică, ca un mădular netrebnic. În acea vreme fericitul şi vrednicul de laudă Platon, s-a dus către Domnul. Auzind patriarhul de răposarea lui, a venit cu tot clerul în Mănăstirea Studitului şi, sărutând sfintele lui moaşte, l-a îngropat cu cinste.

Cuviosul Teodor, după răposarea lui Platon, părintele său duhovnic, numai doi ani a vieţuit cu fraţii în linişte; căci iarăşi s-a ridicat vifor cumplit asupra lui şi asupra Bisericii lui Hristos din partea răucredinciosului Leon Armeanul, care fusese mai înainte voievod al binecredinciosului împărat Mihail. Că fiind trimis la război asupra barbarilor, acolo a adunat mulţime de oaste pentru a merge împotriva împăratului Mihail, făcătorul său de bine. Apoi, înşelând boierii şi pe ostaşi, pe unii cu daruri, pe alţii cu făgăduinţe, iar pe alţii cu alte momeli, i-a atras la sine şi astfel s-a făcut împărat, încât nimeni nu era ca să se împotrivească lui. Înştiinţându-se despre aceasta binecredinciosul împărat Mihail, îndată a schimbat porfira împărătească cu rasa monahicească, nemaivoind să facă război cu vrăjmaşul său.

Leon Armeanul, luând stăpânirea împărătească, la început se arăta binecredincios şi blând, până când s-a întărit în împărăţie şi a adunat pe ajutătorii relei sale credinţe. Apoi a început a huli sfintele icoane şi a defăima pe cei ce le cinstesc, numindu-i nepricepuţi pe unii ca aceia. Iar patriarhul mustra credinţa lui cea rea şi discuta cu dânsul din Sfânta Scriptură pentru sfintele icoane, dar nimic nu sporea, ci mai mult a pornit pe împăratul cel fără de minte spre mai mare mânie.

Deci împăratul, chemând îndată pe toţi preoţii cei mai de cinste, pe călugări şi pe patriarh, precum şi pe fericitul Teodor, şi-a dat pe faţă răutatea lui, hulind şi ocărând pe cei ce cinstesc sfintele icoane şi lăudând pe cei care au combătut închinăciunea către ele. Căci zicea: „Oare n-a poruncit legea de demult, ce s-a scris cu degetul lui Dumnezeu, a nu sluji lucrul mâinilor omeneşti? Lege care zice: *Să nu-ţi faci ţie chip cioplit, nici altă asemănare*. Deci nu se cade a ne închina icoanelor pe care le fac mâinile omeneşti; căci cum poate cineva să scrie pe icoane pe Cel nescris împrejur, iar scândurile cele de câte un cot, cum să încapă pe Cel neîncăput. Apoi cum putem să socotim Dumnezeu pe Cel închipuit cu vopsele?" Iar sfinţii părinţi se împotriveau în tot chipul la cuvintele lui cele deşarte şi hulitoare, zicând: „Dacă vom ţine desăvârşit legea dată prin Moise, apoi deşartă va fi credinţa noastră creştinească, deşartă şi propovăduirea apostolească; în zadar vor fi toate dumnezeieştile aşezăminte ale Sfinţilor Părinţi şi chiar întruparea Stăpânului, ceea ce este înfricoşat de grăit, prin care am cunoscut chipul cel omenesc al Lui. Noi, când cinstim icoanele, nu cinstim lemnul şi vopselele, ci pe Cel închipuit pe dânsele".

Aşa gândind sfinţii, Cuviosul Teodor, care ştia bine scripturile cele vechi şi cele noi, a zis către împărat cu îndrăzneală: „De unde ţi-a venit, o, împărate, o gândire ca aceasta, ca să necinstim chipul lui Hristos, să aduci în Sfânta Biserică porunca aceasta eretică şi să rupi haina ei ţesută cu darul cel de sus şi cu apostoleasca şi părinteasca învăţătură? Au doară din legea cea veche cugeţi, când este ştiut că sfârşitul ei l-a făcut darul cel nou care a venit prin Iisus Hristos? Şi dacă

se cuvine a ţine legea cea veche, de care ţineţi voi, apoi se cade a vă şi tăia împrejur şi a ţine sâmbetele; şi celelalte care sunt scrise într-însa, se cuvine a le face. Dar n-ai putut înţelege aceasta, împărate, cum că legea cea veche a fost dată până la o vreme, numai unui neam care a ieşit din Egipt, adică evreilor? Deci, a încetat umbra după ce s-a arătat darul. Dar chiar şi acea lege nu se păzeşte pretutindeni, ceea ce se porunceşte; căci ea a poruncit să nu se facă asemănare şi să nu se închine lucrului de mâini omeneşti, dar tot ea a îngăduit asemănarea de heruvimi deasupra Chivotului. Dar acel Heruvim nu era făcut de mâini omeneşti? Însă de toţi se cinstea".

Apoi a continuat: „Iar în darul cel nou Însuşi Domnul, închipuindu-şi faţa Sa pe mahramă, a dat-o lui Avgar de care acesta ţinându-se, a dobândit tămăduire de boala sa cea de multă vreme. După aceasta, Sfântul Luca, Apostolul Domnului şi evanghelistul, a închipuit cu mâinile sale asemănarea Maicii Domnului şi a lăsat-o neamului care l-a urmat. Apoi în Fenicia, arătându-se chipul Mântuitorului cel nefăcut de mâini omeneşti, a săvârşit multe şi strălucite minuni. Iar puterile care se arătau prin chipurile altor sfinţi, nu dovedesc acestea mai luminat decât soarele că se cuvine a li se da cinstea cea cuvenită?"

Împăratul, neluând aminte la cele spuse de cuviosul, a zis: „Eu nu voiesc a închipui cu vopsele dumnezeirea cea nevăzută şi neajunsă". Sfântul Teodor i-a răspuns: „Nici noi, împărate, nu scriem dumnezeirea, ci nescrisă o mărturisim şi o credem. Iar trupul Fiului lui Dumnezeu, cel luat de la noi, îl închipuim pe icoane cu scrisori, şi Aceluia ne închinăm şi pe Acela Îl cinstim; însă nu lemnul sau vopselele".

Acestea şi mai multe grăind cuviosul părinte din dumnezeieştile Scripturi, a mustrat rătăcirea împăratului. Iar acesta, umplându-se de mânie, a zis către cuviosul: „Te ştiu pe tine că totdeauna cele nepricepute grăieşti şi că eşti gâlcevitor şi mândru şi tuturor potrivnic; iar acum ai venit să mă ocărăşti şi să mă huleşti şi pe mine, vorbind nu ca unui împărat, ci ca unuia din cei proşti. Pentru aceasta eşti vrednic de multe chinuri însă te cruţ, până când se va arăta mai cu adeverire judecata noastră şi atunci, dacă nu te vei pleca, vei primi vrednică pedeapsă pentru nebunia şi împotrivirea ta". Iar ceilalţi cuvioşi părinţi n-au mai vrut nimic să vorbească împăratului, zicând între dânşii: „Ce vom mai spune unui suflet atât de răzvrătit şi care nu voieşte să se vindece?"

Iar fericitul Teodor, luând sabia cea duhovnicească, a zis către dânsul aşa: „Deci, înţelege şi ia aminte, o împărate, că nu este dreptul tău a judeca şi a porunci Bisericii. Stăpânirii tale se cuvine a lua în seamă şi a îndrepta lucrurile cele lumeşti, iar cele bisericeşti sunt date arhiereilor şi învăţătorilor Bisericii. Ţie îţi este poruncit numai a urma şi

a te supune, căci aşa zice Apostolul: *Dumnezeu a pus în Biserică mai întâi pe apostoli, al doilea pe prooroci, al treilea pe dascăli*, iar nu pe împăraţi. Şi celelalte scripturi poruncesc ca lucrurile bisericeşti să le îndrepteze învăţătorii Bisericii, iar nu împăraţii".

Atunci împăratul a zis cuviosului: „Dar tu mă izgoneşti din Biserică?" Sfântul i-a răspuns: „Nu eu, ci predaniile dumnezeieştilor Apostoli şi ale Sfinţilor Părinţi te izgonesc; căci, chiar dacă înger din cer ne va vesti ceva împotriva sfintei credinţe, anatema să fie. Iar dacă voieşti a fi în sânul Bisericii lui Hristos, împreună cu noi care ne închinăm icoanei Lui, atunci urmează întru toate patriarhului şi cinstitului sobor, care este cu dânsul". Acestea auzindu-le împăratul, mai mult s-a umplut de mânie şi i-a izgonit pe toţi cu necinste.

Ieşind de la împărat, cuvioşii părinţi împreună cu patriarhul, au înconjurat pe fericitul Teodor, lăudându-l pe el din inimă, pentru că s-a împotrivit prigonitorului şi l-a ruşinat cu multă înţelepciune şi cu bărbăţie, mustrând cu îndrăzneală păgânătatea lui. Apoi părinţii mergând pe la locurile lor, a ieşit de la eparhul cetăţii această poruncă: „Nimeni să nu vorbească, nici să întrebe despre credinţă, ci toţi să facă voia împăratului, căci aşa porunceşte el".

Trimişii au ajuns cu acel cuvânt până la fericitul Teodor, iar sfântul, rugându-se, a zis către dânşii: „Judecaţi singuri, oare cu dreptate este a vă asculta pe voi, mai mult decât pe Dumnezeu? Mai bine este limbii mele să fie tăiată, decât a tăcea şi a nu ajuta credinţa cea adevărată". Cuviosul învăţa pe toţi ca fără de îndoială să ţină credinţa dreaptă, pe unii chemându-i la sine, iar la alţii mergând singur, ori trimiţându-le cărţi, întărind pe cei ce slăbeau cu sufletul.

Iar patriarhul mergând adeseori îi era bun sfetnic şi îl mângâia pe el, de vreme ce îl vedea mâhnit şi cu durere în suflet. Şi zicea către dânsul: „Nu te mâhni, părinte, pentru că Domnul nu ne va lăsa pe noi şi nu va îngădui ispită mai presus de puterea noastră; nici nu va răbda răutatea aceasta până la sfârşit. Că deşi a ridicat vrăjmaşul război asupra Bisericii, însă peste puţin se va întoarce durerea asupra capului său. Ştii cuvântul Domnului, care zice: *De nevoie este a veni sminteala, însă vai omului aceluia, prin care vine sminteala*. Din timpul Sfinţilor Apostoli până în ziua de astăzi câte eresuri au ridicat asupra Bisericii oamenii răzvrătiţi cu mintea şi câte au pătimit de la dânşii Sfinţii Părinţi, care au fost mai înainte de noi! Dar Biserica a rămas nebiruită şi cei ce au pătimit sunt proslăviţi şi încununaţi, iar ereticii au primit după faptele lor".

Acestea auzind patriarhul şi tot soborul care era cu dânsul, se întărea şi se umplea de osârdie de a răbda toate necazurile pentru buna

credinţă. După aceasta, mai trecând puţină vreme, sfinţitul patriarh Nichifor a fost scos din scaun de necredinciosul împărat şi izgonit din Constantinopol; asemenea şi toţi arhiereii au fost osândiţi la surghiun. Atunci putea să vadă cineva lucru înfricoşat şi de groază, ceea ce făceau luptătorii contra sfintelor icoane; căci pe unele le aruncau cu necinste la pământ, pe altele le ardeau, iar pe altele le murdăreau cu noroi, şi multe alte răutăţi făceau.

Iar Cuviosul Teodor, văzând aceasta, suspina cu amar şi se minuna de îndelunga răbdare a lui Dumnezeu şi zicea plângând: „Cum rabdă cerul o fărădelege ca aceasta!" Dar nevrând numai în taină a fi cinstitori de Dumnezeu şi în tăcere a plânge pentru o primejdie ca aceea, pe când era praznicul Duminicii Stâlpărilor a poruncit fraţilor săi să ia sfintele icoane în mâini şi să umble în jurul mănăstirii, cântând cu mare glas: „Preacuratului Tău chip ne închinăm, Bunule", şi alte cântări de biruinţă, înălţând lui Hristos.

Înştiinţându-se despre aceasta împăratul, îndată a trimis la sfântul, ameninţându-l şi înfricoşându-l ca să înceteze cu lucrul acesta, iar de nu va înceta, să ştie că surghiunul, rănile şi moartea îi stau înainte. Dar sfântul nu numai că nu înceta, ci şi mai mult făcea rugăciuni, învăţând pe toţi cu mare glas, şi sfătuindu-i ca să ţină credinţa dreaptă, şi să dea cuvenita cinste sfintelor icoane.

Văzând împăratul că nu este cu putinţă, nici cu momeli, nici cu îngroziri, a potoli îndrăzneala şi râvna Cuviosului Teodor, l-a osândit la surghiun. Iar cuviosul, chemând la sine pe toţi ucenicii şi, învăţându-i, le zicea: „Acum, fraţilor, fiecare din voi răbdând, să-şi mântuiască sufletul, pentru că vremea este cumplită". Apoi, fiind mâhnit şi plângând, s-a urcat în corabie, şi a fost dus în Apolonia şi închis într-o temniţă ce se numea Mesopa. Dar şi acolo învăţa buna credinţă, către unii vorbind, iar către alţii trimiţând scrisori din temniţă, întărindu-i în buna credinţă.

Vestea despre scrisorile lui ajunsese până la împărat, care îndată a trimis pe Nichita, fiul lui Alexie, poruncindu-i să-l ducă pe sfântul la un loc mai îndepărtat, ce se numea Vonita; şi acolo, închizându-l în temniţă, să-l păzească ca să nu vorbească cu nimeni, nici să scrie ceva despre cinstirea icoanelor. Venind Nichita la cuviosul i-a spus porunca împăratului, iar el a răspuns: „Mutarea aceasta din loc în loc, o primesc cu bucurie, pentru că eu nu am loc statornic în viaţa aceasta şi unde voi fi dus, acolo este locul meu; iar a tăcea şi a nu învăţa dreapta credinţă, aceasta nu se poate, nici nu vă voi asculta pe voi întru aceasta şi de îngrozirile voastre nu mă voi teme".

Sfântul a fost dus la locul pomenit şi închis în temniţă, însă el tot mărturisea dreapta credinţă. Înştiinţându-se împăratul că Sfântul Teodor

nu se pleacă întru nimic voii lui, s-a aprins de multă mânie şi iarăşi a trimis pe Nichita, poruncindu-i ca să pună asupra sfântului răni cumplite. Venind acel Nichita, a spus cuviosului porunca împăratului, iar el îndată cum a auzit cuvântul, a început a dezbrăca hainele de pe el, zicând: „Eu de mult doresc aceasta, ca să fiu hrănit cu chinuri pentru sfintele icoane". Nichita, fiind bun cu firea şi milostiv, văzând trupul sfântului gol, pe care multa osteneală şi postul îl slăbise de tot, s-a umilit cu sufletul şi n-a îndrăznit a se atinge de dânsul, căci se temea de Dumnezeu; apoi s-a dus, nefăcând sfântului nici un rău. Iar sfântul neîncetat răspândea învăţătura sa cea bună, pentru că şi străjerii se ruşinau de dânsul şi nu puteau să-l oprească, deşi le era poruncit cu străşnicie ca să nu lase pe Teodor să înveţe pe nimeni dreapta credinţă. El a scris şi către ucenicii săi, care erau împrăştiaţi prin alte părţi; căci pentru dânşii mai vârtos se îngrijea, învăţându-i să păzească fără frică mărturisirea credinţei, măcar de vor pătimi mii de chinuri.

Apoi le aducea aminte că nu sunt nimic pătimirile de acum, pe lângă slava ce se va arăta întru noi şi pe care o vor dobândi toţi cei ce au răbdat până în sfârşit. După aceea a scris şi către preasfinţiţii patriarhi, către patriarhul Romei celei vechi, către al Ierusalimului şi către al Alexandriei, vestindu-le cu amănuntul cum au fost batjocorite sfintele icoane în Bizanţ şi cum cei dreptcredincioşi sunt ţinuţi prin temniţe şi cum adevărul s-a înghiţit de minciună. Apoi îi ruga ca şi ei, cu ajutorul lui Dumnezeu, să susţină dreapta credinţă. Şi veneau mulţi în temniţă la cuviosul, şi ascultau învăţăturile cele frumoase pe care le dădea dânsul şi se întorceau cu mult folos.

Odată un cleric de la Biserica Asiei, trecând pe acolo a cercetat pe sfântul. Acel cleric, auzind învăţătura lui pentru buna credinţă, îndată a lepădat eresul luptării contra sfintelor icoane şi s-a închinat lor. Şi întorcându-se acasă, nu voia să aibă împărtăşire cu episcopul său, care era eretic. Apoi şi pe alt cleric, prieten al său, l-a sfătuit şi, aducându-l la dreapta credinţă, l-a întors de la credinţa eretică. Iar episcopul, aflând că Sfântul Teodor este pricina acestei schimbări a clericilor săi, a vestit prin scrisoarea sa pe împăratul, jeluindu-se asupra Sfântului Teodor.

Împăratul îndată a trimis poruncă voievodului Asiei, ca să pedepsească pe Teodor cu chinuri cumplite. Iar voievodul a trimis pe unul din dregători, poruncindu-i să dea Sfântului Teodor cincizeci de lovituri. Acela venind, când a spus fericitului pricina venirii sale, el îndată şi-a dezlegat brâul şi a lepădat haina şi şi-a dat spatele spre loviri, zicând: „Plăcut îmi este ca împreună cu aceste răni să-mi lepăd trupul şi degrabă să mă duc cu sufletul către Domnul meu cel dorit".

Dregătorul, ruşinându-se de sfântul, s-a închinat lui, cerând iertare şi apoi s-a dus. După aceasta a venit alt trimis de la împărat, cu numele Anastasie, foarte cumplit şi nemilostiv. Acesta bătând cu mâinile sale pe sfântul, i-a dat până la o sută de lovituri şi l-a închis într-un loc întunecos. Asemenea şi pe ucenicul lui, pe nume Nicolae, care pururea urma părintelui său şi pătimirilor lui era părtaş; şi pe acela bătându-l, l-a închis împreună cu dânsul şi a poruncit străjerilor să-i ţină strânşi în legături, apoi s-a dus. Ce fel de chinuri a răbdat cuviosul în acea închisoare întunecoasă, nu este cu putinţă a spune; căci trupul lui slăbit de post şi de ostenelile călugăreşti, primind atâtea bătăi, era peste tot o rană.

Încă şi temniţa aceea era plină de toată necurăţia. Iarna degera de frig, pentru că nici haine nu avea, ci numai o zdreanţă, iar vara se topea de căldură, pentru că vântul nu răcorea locul acela de nicăieri. Apoi mulţime de jigănii mici erau acolo în temniţă. Încă şi străjerii, având poruncă cu îngrozire, erau aspri şi nemilostivi, căci îl dosădeau şi-l ocărau, numindu-l nepriceput şi vrăjmaş al împăratului. Aceia le aruncau printr-o ferestruică, lui şi ucenicului său, câte o mică bucăţică de pâine, şi le dădeau câte puţină apă, şi aceea nu totdeauna, ci la o zi sau la două, iar alteori şi după mai multe zile; şi aşa îi chinuia cu foame şi cu sete.

Odată părintele a zis către ucenic: „Vezi, fiule, că oamenii aceştia nu numai cu răni şi cu această temniţă întunecoasă ne pedepsesc, ci cu foame şi cu sete vor să ne omoare, dar noi să ne punem nădejdea în Dumnezeu, Care nu numai cu pâine, ci şi cu altă mâncare mai bună ştie a hrăni, cu a Cărui purtare de grijă se ţine toată suflarea. Mie, împărtăşirea cu Trupul Stăpânului să-mi fie de acum hrana sufletului şi trupului". Pentru că cuviosul avea totdeauna cu sine o părticică din Trupul Cel de viaţă făcător, adăpat cu Sângele Domnului Iisus Hristos, pe care o păstra pe când săvârşea dumnezeieştile Taine, când îi era cu putinţă.

„Deci – zicea el – eu numai cu Acesta mă voi împărtăşi, negustând altceva nimic, iar pâinea care ni se dă amândurora să-ţi rămână ţie singur, asemenea şi apa; pentru că foarte puţin ni se dă, precum vezi, şi abia poate să fie pentru tine singur, spre întărirea trupului, ca măcar tu să rămâi viu şi să vesteşti fraţilor trecerea mea din viaţă, dacă va fi voia Domnului Dumnezeu a mă săvârşi în această mare strâmtorare".

După câtăva vreme, Cel ce satură toată fiinţa cu buna Sa voire nu a trecut cu vederea pe plăcutul Său, care se sfârşea de prea multă foame, ci a rânduit pentru dânsul acestea: trecând pe acolo un boier împărătesc a aflat toate despre dânsul, cum răbda strâmtorare şi foame. Deci,

aceluia i-a plecat Dumnezeu inima spre milă şi a poruncit străjerilor ca să dea din destul hrană sfântului şi ucenicului său şi să nu le mai facă nici un rău, ca să poată vieţui. Şi era aşa cu bunăvoirea lui Dumnezeu, că după puţină vreme schimbându-se necazurile lor, s-au mai întărit cu trupul, însă fericitul părinte se lupta cu multe nevoi, de vreme ce stomacul lui era bolnav, fiind cuprins de multă slăbiciune.

A petrecut sfântul în acea temniţă mai mult de trei ani, hrănindu-se cu pâine de la străjeri şi aceea o primea cu defăimare. Toate acestea le răbda cu bucurie pentru dreapta credinţă. Astfel petrecând el şi netămăduindu-se desăvârşit de durerile şi rănile ce le avusese mai înainte, iarăşi l-au osândit cu mai cumplite chinuri; căci nu se ştie cum a ajuns în mâinile împăratului o scrisoare a fericitului Teodor, în care se cuprindea mustrarea credinţei rele a împăratului şi o învăţătură către cei credincioşi, pentru buna cinstire şi dreapta slăvire a sfintelor icoane.

Citind împăratul scrisoarea aceea, cu mai multă mânie s-a aprins şi a trimis la fericitul Teodor, pe un voievod nemilostiv, ca să-i arate scrisoarea aceea, şi să-l întrebe de este a lui; apoi să-l bată până la suflarea cea mai de urmă. Venind voievodul, a arătat scrisoarea fericitului, iar el a mărturisit adevărul cum că este a lui, iar nu a altuia. Atunci voievodul a poruncit mai întâi să bată pe ucenicul sfântului, pe Nicolae, de vreme ce el a scris scrisoarea, ca din partea Sfântului Teodor. După aceea, dezbrăcând şi pe Cuviosul Teodor, l-a bătut fără milă, încât tot trupul i s-a rănit şi puţin i-a lipsit să nu-i sfărâme chiar oasele. Şi lăsându-l abia viu, s-a întors iarăşi la ucenicul Nicolae, momindu-l şi îngrozindu-l ca să se lepede de închinarea cinstitelor icoane. Dar, aflându-l neplecat, iarăşi l-a bătut mai mult decât întâi şi l-a lăsat acolo gol, ca să rămână peste noapte în frig, ca astfel îndoit să se muncească şi de durerea rănilor şi de asprimea gerului, pentru că era atunci luna februarie.

Iar Cuviosul Teodor, din pricina cumplitei bătăi a căzut într-o durere nu uşoară de răbdat, şi zăcea ca un mort, abia putând să sufle puţin, negustând nici hrană, nici apă. Văzând ucenicul pe părintele său aşa de slab, s-a lăsat pe sine, cu toate că şi el era cuprins de mare durere, din pricina rănilor, şi se îngrijea de tămăduirea sfântului. Căci, cerând apă de orz, ce se numeşte ptizan (o doctorie), uda limba lui cea uscată şi dându-i câte puţină băutură îl deştepta ca pe un mort.

Apoi, văzându-l că prinde puţină putere de viaţă, a început a îngriji de trupul lui cel plin de răni, căci multe părţi ale trupului se învineţiseră; pe acelea le tăia cu un cuţitaş şi le lepăda, ca să se tămăduiască cealaltă parte din corp. Şi când a început cuviosul a dobândi puţină sănătate, a tămăduit şi el pe ucenicul său.

Astfel, pătimind ei nouăzeci de zile şi încă netămăduindu-se desăvârşit de răni, a venit de la împărat alt trimis aspru fără omenie, căruia îi era poruncit să ducă în Smirna pe Sfântul Teodor şi pe ucenicul său Nicolae. Iar trimisul acela era iubitor de aur, şi socotind că Sfântul Teodor primeşte aur de la cei ce vin la dânsul să ia învăţătură, a poruncit să caute prin toate părţile şi să scobească pereţii, nădăjduind că va găsi aur; dar neaflând nimic, a început a împlini răutatea cea poruncită lui cu multă prisosinţă; căci scoţând pe cuviosul şi pe ucenicul său din temniţă cu ocări şi cu bătăi, i-au dat ostaşilor şi aşa au fost duşi la Smirna.

Iar fericitul, deşi i se sfârşise puterea trupului, însă fiind întărit de Dumnezeu, mergea cu acei ostaşi nemilostivi care îl duceau ziua fără cruţare, iar noaptea îi legau picioarele de un lemn, şi astfel, cu osteneală nespusă, abia a ajuns la Smirna şi a fost dat unui bărbat rău, care era învăţător al relei credinţe. De acesta fiind închis într-un bordei jos şi întunecos, se chinuia acolo privind numai spre Stăpânul, Cel ce vede toate, Care numai singur îi era mângâietor şi apărător în toate necazurile. Acolo au închis împreună cu dânsul şi pe ucenicul său Nicolae şi aşa sufereau împreună fericiţii robi ai lui Hristos.

După puţină vreme iar a venit de la împăratul nemilostiv Atanasie, cel mai sus pomenit, şi iarăşi a dat sfântului o sută de lovituri, apoi s-a dus. Iar cuviosul le răbda toate acestea cu mulţumire.

Într-acea vreme era în părţile Smirnei un voievod, nepot al împăratului şi într-un glas cu dânsul la eres. Acela a căzut într-o boală cumplită şi de nevindecat, încât era aproape de răsuflarea cea mai de pe urmă. Iar una dintre slugile lui, fiind din ceata dreptcredincioşilor, a adus aminte bolnavului despre Cuviosul Teodor, cum că are darul de la Dumnezeu a tămădui orice boală. El îndată a trimis la cuviosul, poftindu-l ca să se roage lui Dumnezeu pentru dânsul, şi să-l scape de moartea ce acum se apropiase.

Iar cuviosul a răspuns trimişilor: „Spune-ţi celui ce v-a trimis pe voi că aşa grăieşte Teodor: «Vezi ce vei răspunde în ziua ieşirii tale din viaţă, vieţuind aşa rău şi făcând atâtea necazuri celor dreptcredincioşi. Tu, pe lângă alte multe răutăţi, ai adus şi călugărilor mari necazuri fără de număr şi ai omorât cu chinuri pe Tadeu cel mare în fapte bune, care acum se bucură împreună cu sfinţii. Iar pe tine cine te va scăpa din chinurile cele veşnice? Deci, măcar la sfârşit, pocăieşte-te de răutăţile tale»”.

Întorcându-se trimişii, au spus voievodului celui bolnav toate cuvintele Sfântului Teodor. Iar el foarte s-a temut, gândindu-se la răutăţile

pe care le făcuse, şi a trimis iarăşi la cuviosul, cerând iertare şi făgăduind că va primi dreapta credinţă, dacă îl va ridica de pe patul durerii cu rugăciunile sale. Iar cuviosul i-a trimis icoana Preacuratei Maicii lui Dumnezeu, poruncindu-i să i se închine şi s-o respecte în toată viaţa sa.

Iar voievodul primind acea sfântă icoană, a luat împreună cu dânsa şi uşurare de boala sa, apoi a început a se însănătoşi. Dar degrabă s-a întors la credinţa cea dintâi, la sfatul episcopului Smirnei care era eretic, de la care, luând untdelemn pentru binecuvântare, s-a uns cu dânsul, nădăjduind că va dobândi mai multă sănătate. Dar după ungere îndată s-a întors la dânsul boala cea dintâi, de care înştiinţându-se cuviosul, a spus mai înainte moartea cea cumplită a păcătosului, care s-a şi întâmplat, pentru că degrabă şi-a dat sufletul. Iar Cuviosul Teodor a pătimit în acea închisoare un an şi jumătate, şi acolo în Smirna a răbdat mai multe chinuri.

După aceea şi necredinciosul împărat Leon Armeanul, fiind rău, a fost ucis de ostaşii săi, iar după dânsul a luat împărăţia Mihail, ce se poreclea Travlos, care se mai numea şi Valvos. Acesta deşi era răucredincios, însă nu prigonea pe cei dreptcredincioşi, ci lăsa pe fiecare să creadă precum voieşte. Astfel toţi părinţii şi mărturisitorii dreptei credinţe au fost dezlegaţi din legături, scoşi de prin temniţe şi eliberaţi din surghiun.

Atunci şi Cuviosul Teodor a luat uşurare pătimirilor sale şi au venit la dânsul oarecare din ucenicii lui cei vechi, între care era Dorotei, care săvârşise fapte bune din copilăria sa, Visarion, Iacov, Dometian, Timotei şi alţi mulţi a căror viaţă era cinstită; iar dragostea către părintele lor era mai fierbinte şi nemincinoasă.

Deci a venit în Smirna poruncă de la împărat ca şi Sfântul Teodor să fie eliberat întru ale sale, precum au fost şi alţii. Apoi, luând ucenicii pe părintele lor, s-au întors împreună cu dânsul, bucurându-se, după ce a răbdat surghiun şapte ani, iar mai înainte a răbdat cinci ani legături în Tesalonic de la Constantin, nepotul lui Copronim.

Întorcându-se fericitul din surghiun, pretutindeni l-au întâmpinat cu bucurie cei dreptcredincioşi, unul pe altul întrecându-se şi sârguindu-se a-l primi în casele lor, pentru ca să se învrednicească de binecuvântare prin rugăciunile lui şi să se îndulcească de învăţăturile lui cele plăcute. Apoi toată Biserica s-a bucurat de întoarcerea Sfântului Teodor şi toţi l-au fericit, ca cel ce a răbdat atâtea nevoi pentru cinstitele icoane, şi cu învăţăturile sale pe toţi i-a întărit.

După aceea cuviosul a venit în Calcedon ca să vadă pe fericitul Teoctist monahul, care mai înainte fusese cinstit cu dregătoria de

magistru. Mângâindu-se cu dânsul duhovniceşte, s-a dus să cerceteze pe sfântul patriarh Nichifor, împreună cu pătimitorul său, care şi el fusese surghiunit de răucredinciosul împărat Leon Armeanul. Acolo a fost primit de patriarh cu dragoste şi s-a bucurat foarte mult de venirea cuviosului, de care fusese mai înainte tare mâhnit. Mângâindu-se mult între ei cu vorbe duhovniceşti, cuviosul s-a dus în locurile Crischentului, şi acolo, prin sosirea lui, pe mulţi i-a veselit şi i-a folosit.

De acolo iarăşi întorcându-se la patriarh, a mers împreună cu dânsul şi cu alţi episcopi la împărat, ca să-l sfătuiască să primească dreapta credinţă. Dar acela, nepriceput fiind şi neînvăţând dumnezeieştile cuvinte, n-a luat aminte la cele grăite de aceşti sfinţi, decât numai acestea a răspuns către dânşii: „Eu nu vă opresc a face oricâte veţi voi, dar numai aceasta vă poruncesc: să nu puneţi icoane în cetatea împărătească, iar aiurea ori unde va voi cineva poate să le pună, pentru că eu nu voiesc a mă închina icoanelor". Acestea răspunzând el, s-au dus părinţii din Bizanţ, iar Cuviosul Teodor s-a sălăşluit împreună cu ucenicii săi în ţinutul Crischentului.

După puţină vreme, ridicându-se război asupra grecilor, din partea unui oarecare Toma, care avea să răpească stăpânirea împăratului, sfântul a fost nevoit să intre iarăşi în Constantinopol împreună cu fraţii săi. Apoi, dacă a încetat războiul, iarăşi s-a dus acolo, nevrând a vieţui în mijlocul poporului celui înşelat cu eresul lipsirii de icoane. Ieşind din Constantinopol, nu s-a dus în ţinutul Crischentului, ci s-a sălăşluit în Hersonisul Critului, unde era o biserică a Sfântului Trifon, şi acolo, împreună cu ucenicii săi, petrecea viaţă plăcută lui Dumnezeu întru nevoinţele cele monahiceşti.

Vieţuind puţin cu iubiţii săi prieteni, a sosit la fericitul sfârşit, având de la naşterea sa şaizeci şi şapte de ani. Dar mai înainte de sfârşitul său a căzut în boală grea, în luna noiembrie, bolind rău de stomac. Şi a străbătut vestea pretutindeni despre aceasta, cum că fericitul Teodor este aproape de sfârşit.

Atunci au venit la dânsul mulţi din Constantinopol şi de prin alte locuri dimprejur. Arhierei, egumeni şi călugări de la multe mănăstiri, alergau cu sârguinţă, pentru ca să audă pe cuviosul vorbind şi să se folosească de cuvintele lui cele mai de pe urmă, sau măcar să vadă ieşirea lui din viaţă şi ducerea către Dumnezeu. Pentru că numai apropierea de dânsul o socoteau a fi pentru ei de mare folos, fiindcă era minunat la cuvinte, înţelept în cunoştinţe şi în toate chipurile înfrumuseţat; apoi era liniştit, nemânios, smerit şi plin de toate faptele bune.

Fericitul zăcând în pat, deşi era foarte slăbit, totuşi pe cât îi era cu putinţă, vorbea cele de folos către ucenici. Dar puţini puteau să-i audă

cuvintele, de vreme ce limba lui se usca de arşiţa bolii. Pentru aceea, unul din cei ce scria repede, şezând aproape şi ascultând, a scris cele ce grăia dânsul, că, dacă va vrea cineva să le ştie toate, să le caute în cartea fericitului şi să le citească spre a se folosi. Pe când cuviosul vorbea, a început a-i fi mai uşor şi l-a mai lăsat boala.

Apoi, sculându-se pe picioarele sale, a început a umbla şi, intrând în biserică în ziua Duminicii, a săvârşit dumnezeiasca Liturghie, ţinând cuvânt de învăţătură către fraţi. După aceea a mâncat împreună cu dânşii. Asemenea şi a doua zi, în a şasea zi a lunii noiembrie, la pomenirea celui între sfinţi a părintelui nostru Pavel Mărturisitorul, a săvârşit dumnezeieştile Taine în biserică şi a învăţat pe fraţi. Apoi a fost şi la cântarea Vecerniei în acea zi. După aceea, intrând cuviosul în chilie, s-a culcat în pat şi iarăşi a început a boli foarte rău, şi a zăcut patru zile; iar a cincea zi a fost sfârşitul durerilor lui şi începutul vieţii celei de veci.

Deci, apropiindu-se cuviosul de mutarea din viaţă, s-au adunat la dânsul mulţime de fraţi care plângeau pentru dânsul, ca pentru părintele şi învăţătorul lor. Iar el, uitându-se spre dânşii, a lăcrimat puţin şi a zis: „Iată, părinţilor şi fraţilor, a sosit sfârşitul vieţii mele şi toţi vom bea acest pahar de obşte, unii mai curând, iar alţii mai târziu, şi nimeni nu va scăpa de paharul acesta. Deci eu mă duc pe calea pe care au mers părinţii noştri, acolo unde este viaţa cea veşnică, iar mai ales unde este Dumnezeu, pe Care L-a iubit sufletul meu, Căruia m-am numit rob, deşi n-am săvârşit cele ale robului. Iar voi, fraţilor şi fiii mei iubiţi, petreceţi în cuvintele mele pe care le-am dat vouă şi ţineţi credinţa cea dreaptă şi viaţa cea drept credincioasă. Ştiţi că n-am încetat a vă vesti vouă cuvântul lui Dumnezeu, şi în sobor şi îndeosebi. Iar acum cu sârguinţă vă rog aveţi-le pe acelea în minţile voastre şi le păziţi pentru că am grijă de voi, ca fără de prihană să vă duceţi de aici. Iar eu, de voi avea îndrăzneală înaintea Domnului, făgăduiesc să-L rog pentru voi, ca totdeauna să înainteze mănăstirea voastră spre bine şi ca fiecare dintre voi să aibă mai multă sporire în faptele cele bune, cu ajutorul lui Dumnezeu".

Acestea zicând cuviosul şi dând tuturor sărutarea cea mai de pe urmă şi iertare, a poruncit ucenicilor să ia lumânări în mâini şi să înceapă cântarea pentru ieşirea sufletului. Şi stând ucenicii în jurul patului, cântau: *Fericiţi cei fără de prihană, care umblă în legea lui Domnului*. Şi cântând, au ajuns la cuvintele acestea: *În veac nu voi uita îndreptările Tale, că într-însele m-ai viat*. Atunci Cuviosul Teodor, la aceste cuvinte, şi-a dat sufletul său, pe care, luându-l îngerii lui Dumnezeu, l-au dus înaintea scaunului Stăpânului, precum cu adevărat s-a arătat prin mărtu-

risirea Cuviosului Ilarion de la Dalmat. Pentru că acela, în ziua în care s-a mutat fericitul Teodor, adică în a unsprezecea zi a lunii noiembrie, la pomenirea Sfântului Mucenic Mina, umblând prin grădină şi citind psalmii lui David, a auzit nişte glasuri minunate şi a mirosit o bună mireasmă. Deci minunându-se, se întreba de unde sunt acelea.

Şi uitându-se în văzduh, a văzut mulţime de cete fără de număr, în haine albe strălucind, cu feţele luminoase şi, pogorându-se din cer cu cântări, au ieşit întru întâmpinarea unui bărbat cinstit. Acestea văzându-le fericitul Ilarion, a căzut la pământ cu multă spaimă şi a auzit pe cineva zicând către dânsul: „Iată sufletul lui Teodor, egumenul Mănăstirii Studitului, care a pătimit până la sânge pentru sfintele icoane şi a răbdat până la sfârşit întru necazuri; iar acum adormind, cu prăznuire se suie la cer, întâmpinându-l pe el puterile cele cereşti".

Acea vedenie, fericitul Ilarion a vestit-o şi altor părinţi îmbunătăţiţi. Şi a însemnat ceasul şi ziua vedeniei aceleia, ce se făcuse; iar după câtăva vreme s-a înştiinţat cum că atunci a răposat Sfântul Teodor Studitul, cel vrednic de laudă şi a trecut de pe pământ la cer. Deci multe minuni a făcut cuviosul părintele nostru Teodor, şi în viaţa sa şi după moarte, din care vom povesti puţine pentru folosul tuturor.

Un oarecare Leon, primitor de străini, atunci când se întorcea Cuviosul Teodor din surghiun, l-a odihnit în casa sa. Iar după puţină vreme, acest Leon a adus mireasă fiului său, şi vrând să se săvârşească nunta, îndată a căzut mireasa într-o boală cumplită şi zăcea fiind cuprinsă de fierbinţeli, încât toţi deznădăjduiseră de viaţa ei. Iar Leon a trimis la cuviosul, vestindu-i ceea ce i s-a întâmplat şi rugându-l ca să le ajute cu rugăciunile sale. Cuviosul, binecuvântând untdelemn, l-a trimis lui Leon, poruncindu-i să ungă cu dânsul pe cea bolnavă. Făcându-se aceasta, îndată s-a sculat mireasa sănătoasă, ca şi cum n-ar fi fost bolnavă niciodată.

Altă dată, Leon, mergând singur la un sat departe, pentru o treabă oarecare, l-a întâmpinat în cale o fiară ce se numeşte râs, care văzând pe Leon s-a repezit asupra lui, vrând să-l muşte. Iar Leon a chemat cu glas mare numele Cuviosului părinte Teodor şi fiara îndată ce a auzit numele sfântului a stat, apoi s-a abătut din cale şi a fugit; iar Leon rămânând nevătămat de fiară, s-a dus în calea sa.

O femeie ce pătimea de duh necurat a fost adusă la cuviosul, şi atât era de cumplit duhul într-însa care o muncea, încât singură, nesimţind durerea, îşi rupea carnea de pe dânsa şi o mânca. Cuviosul, văzând pătimirea ei, s-a mâhnit pentru dânsa şi a făcut cu mâna semnul crucii pe capul ei, apoi a citit peste dânsa rugăciunea de certare a

duhului şi îndată a ieşit dintr-însa duhul cel necurat şi a fugit, fiind izgonit de rugăciunea cuviosului.

Altă femeie, fiind din neam boieresc, a povestit lucrul acesta fericitului Sofronie, care a fost egumen, după mutarea Cuviosului Teodor. „Odată – zicea ea – s-a aprins casa mea, pe care înconjurând-o focul, ardeau cu flăcări toate cele dintr-însa; şi nu se putea potoli focul nici cu turnarea apei, nici în alt chip; iar eu eram în foarte mare necaz şi nu mă pricepeam ce să fac. Atunci mi-am adus aminte de o scrisoare a Cuviosului Teodor, ce era la mine, şi care cu puţină vreme mai înainte sosise de la el. Deci, mi-a venit în gând să o arunc în foc, că doar cumva se va ruşina focul de scrisoarea scrisă de mâna cea sfântă şi va conteni puţin arderea. Făcând aşa cum am gândit, am aruncat scrisoarea aceea asupra văpăii care se înălţa şi am zis astfel: «Sfinte Teodore, ajută-mi mie roabei tale, care sunt în nevoie». Şi îndată am văzut puterea cea grozavă a focului slăbind şi stingându-se". Aşa de mult putea chemarea numelui acestui plăcut a lui Dumnezeu.

Un asemenea lucru spunea şi Sofronie cel mai sus pomenit: „Mergeam odată, zicea el, la Paflagonia împreună cu fericitul Nicolae, următorul şi împreună pătimitorul marelui Teodor. Fiind pe cale şi făcându-se seară ne-am odihnit într-un câmp unde era mult fân cosit, şi acolo erau câţiva ostaşi care, pentru că întârziaseră, au stat în acelaşi câmp şi, aprinzând foc, îşi coceau bucate. După aceasta, în noaptea aceea s-a întins focul şi a cuprins tot fânul. Ostaşii deşteptându-se, îndată s-au pornit toţi asupra noastră părându-li-se că noi am făcut această faptă, şi voiau să-şi pună mâinile asupra noastră şi să ne chinuiască. Noi, nepricepând ce să facem, am chemat în ajutor pe marele Teodor, zicând: «Părinte cuvioase, ajută-ne şi ne izbăveşte pe noi cu rugăciunile tale, de năpasta ce a venit cu nedreptate asupra noastră». Zicând acestea noi, îndată a început o ploaie mare şi focul s-a stins de tot. Ostaşii văzând această minune, s-au întors către noi cu blândeţe şi, căzând, îşi cereau iertare".

În insulele Sardiniei era un bărbat oarecare foarte credincios, care avea la dânsul cuvintele de învăţătură ale Cuviosului Teodor şi le citea cu sârguinţă. Acela iubea şi cântările care sunt alcătuite de acest sfânt părinte, ce se cântă în postul cel mare, adică Triodul sau trei cântări. Nişte călugări răucredincioşi, trecând pe cale, s-au dus şi au găzduit la acest bărbat, în vremea postului mare. Ei, văzând cântările şi cuvintele făcute de Cuviosul Teodor, au început a le huli, zicând că nu sunt alcătuite după înţelegere, şi sunt pline de nebunie. Bărbatul acela care îi găzduia, auzind acestea, s-a schimbat şi de atunci nu mai citea cuvintele cuviosului cele folositoare, nici cântările lui nu le mai cânta la pravila

Utreniei, precum avea obiceiul mai înainte. Răzvrătindu-se astfel, i s-a arătat într-o noapte Cuviosul Teodor, mic la stat precum în viaţă, palid la faţă şi pleşuv la cap, şi mergeau în urma lui alţi călugări ţinând în mâini toiege, cu care a poruncit să-l bată pe cel răzvrătit. Acela fiind bătut, sfântul îi zicea: „Pentru ce ai lepădat cu necredinţă scrisorile mele pe care mai înainte le iubeai şi le cinsteai? Pentru ce n-ai socotit aceasta, că dacă n-ar fi cunoscut Biserica lui Dumnezeu folos într-însele nu le-ar fi primit? Căci nu sunt cuvinte mincinoase şi cu meşteşug, nici nu sunt aşezate în chipuri ritoriceşti, ci sunt cu totul sănătoase şi smerite, care pot a zdrobi inima şi a umili sufletul, pentru că sunt dulci şi cu adevărat folositoare celor ce vor să se mântuiască". Certând astfel pe cel răzvrătit, s-a dus.

Apoi făcându-se ziuă, bărbatul acela zăcea în pat, având trupul plin de vânătăi din bătaie, pe care le arăta tuturor, spunându-le despre certarea ce i s-a făcut. Apoi îndată a izgonit din casa sa cu necinste pe călugării aceia care l-au înşelat, ca pe unii ce au fost pricinuitori de greşeala lui şi de certarea aceea. Iar spre Cuviosul Teodor a câştigat mai multă credinţă decât înainte şi cu dragoste citea scripturile şi cântările alcătuite de dânsul, şi-l ruga ca să-i ierte greşeala aceea.

Dar şi la mormântul cuviosului se făceau multe tămăduiri. Un îndrăcit oarecare a venit la mormântul lui şi i s-a arătat cuviosul în vis, dându-i binecuvântare, şi l-a făcut sănătos. Deşteptându-se omul acela s-a simţit liber de muncirea vrăjmaşului şi slăvea pe Dumnezeu şi pe plăcutul Său, Cuviosul Teodor.

Alt om a mâncat bucate otrăvite şi toate cele dinăuntrul lui erau cuprinse de durere, încât se apropia de moarte. Acesta a luat untdelemn din candela ce ardea lângă mormântul cuviosului şi a turnat în gura sa şi îndată a ieşit acea otravă purtătoare de moarte; apoi, căpătând sănătate, a petrecut de aici încolo fără vătămare. Altul era foarte bolnav de stomac, şi numai cât a privit către icoana cuviosului şi a chemat numele său, îndată s-a făcut sănătos.

Un altul, fiind cuprins de frică, nu a mai putut vorbi, fugind de toţi şi înspăimântându-se. Acesta, fiind dus la mormântul cuviosului şi fiind uns cu untdelemn, îndată s-a izbăvit de acea patimă şi, având simţirile întregi, dădea mulţumire lui Dumnezeu şi plăcutului Său.

Şi multe alte minuni se săvârşeau prin rugăciunile Cuviosului Teodor, lângă mormântul lui, întru slava lui Dumnezeu Cel în Treime lăudat, Căruia se cuvine şi de la noi cinste şi închinăciune, acum şi pururea şi-n vecii vecilor. Amin.

LUNA NOIEMBRIE

ZIUA A DOUĂSPREZECEA

SFÂNTUL SFINŢIT IOAN CEL MILOSTIV, PATRIARHUL ALEXANDRIEI

Sfântul Ioan a fost fiul lui Epifanie ighemonul, care era de neam din Cipru. El, fiind crescut din tinereţe cu bună învăţătură, avea înrădăcinată în inima sa frica de Dumnezeu, care îi era începutul înţelepciunii. Ajungând în vârstă, a fost silit de părinţii săi să-şi ia femeie cu care a şi avut copii. Nu după multă vreme s-a lipsit întâi de fii, apoi s-a desfăcut şi de legătura însoţirii; că mai întâi au murit fiii, iar după aceea s-a dus şi soţia pe urma lor. Aşa a voit Dumnezeu ca Ioan să se desfacă de robia trupească şi să primească viaţa duhovnicească.

Deci, fiind slobod, mulţumea lui Dumnezeu, Căruia, de atunci înainte, a început a-I sluji mai cu sârguinţă şi fără împiedicare, îndeletnicindu-se necontenit cu rugăciunea şi cu toate lucrurile plăcute Lui; dar mai ales era milostiv către toţi cei ce sufereau de nevoi şi sărăcie. Deci, pentru nişte fapte bune ca acestea, l-a preamărit Dumnezeu între oameni, şi nu numai de către cei deopotrivă cu dânsul ci şi de împărat era cinstit şi slăvit.

Când scaunul Patriarhiei de Alexandria era fără păstor, împăratul Iraclie, după rânduiala lui Dumnezeu, a înălţat pe acea treaptă pe Ioan, care, deşi nu voia, dar mai apoi s-a plecat a primi hirotonia şi s-a făcut păstor al Bisericii Alexandriei. Începând a paşte oile lui Hristos cele cuvântătoare, mai întâi s-a sârguit a-şi curăţi turma de eresuri, care atunci începuseră a se semăna de un oarecare Petru, ce se poreclea Fulon şi Cnafeiul, patriarh mincinos al Antiohiei. Acesta a îndrăznit a adăuga cuvinte de hulă la cântarea cea întreit sfântă, zicând: „Sfinte Dumnezeule, Sfinte Tare, Sfinte fără de moarte, Care Te-ai răstignit pentru noi, miluieşte-ne pe noi", ca şi cum ar fi pătimit Dumnezeirea în

Domnul nostru Iisus Hristos. Această hulă eretică înlăturând-o Sfântul Ioan, s-a întors spre lucrarea poruncilor lui Dumnezeu şi spre facerea de bine a oamenilor săraci şi scăpătaţi. Căci nu lăsa pe nimeni să plece de la dânsul deşert şi mâhnit, ci dădea milostenie tuturor celor ce aveau nevoie şi pe toţi cei întristaţi îi mângâia nu numai cu cuvântul, ci şi cu lucrul, pe cei flămânzi săturându-i, pe cei goi îmbrăcându-i, pe cei robiţi răscumpărându-i şi slobozindu-i, iar pentru cei bolnavi şi străini având purtare de grijă. Milostenia lui era ca un râu ce curge neîncetat cu îndestulare şi pe toţi cei care aşteptau ajutor de la dânsul, nu-i depărta.

La începutul păstoriei sale a chemat pe iconomii bisericii şi le-a poruncit, zicând: „Să umblaţi prin toată cetatea şi să-mi scrieţi pe domnii mei". Iar iconomii l-au întrebat: „Care sunt domnii tăi, stăpâne?" Răspuns-a patriarhul: „Cei pe care voi îi numiţi săraci şi nevoiaşi, aceia sunt domnii mei; pentru că ei pot să mă ducă la locaşurile cele veşnice şi să-mi dea tot felul de ajutor spre mântuire". Deci au mers iconomii şi au scris pe toţi săracii pe care i-au aflat prin uliţe şi prin bolniţe în număr de şapte mii şi cinci sute. Tuturor acestora, Sfântul Ioan le-a rânduit ca să li se dea din averea bisericilor câte un mertic pe fiecare zi, pentru hrană.

În acea vreme perşii se războiau asupra Siriei şi au ars Sfânta Cetate a Ierusalimului, luând şi cinstitul lemn al Sfintei Cruci şi pe mulţi creştini i-au dus în robie. Atunci fericitul Ioan a trimis corăbii cu grâu şi cu aur ca să răscumpere pe cei robiţi şi să ajute celor ce erau în nevoi. Astfel, pe mulţi, cu milostivirea sa, i-a scos din robie şi din legături, izbăvindu-i din nevoi. Dar pentru că nu putea fiecare a veni şi a se apropia de dânsul fără împiedicare, pentru că nu-i spuneau slugile despre toţi care veneau la dânsul, şi-a ales două zile pe săptămână, miercuri şi vineri. În aceste zile stătea în uşile bisericilor împreună cu oarecare bărbaţi cinstiţi, dând voie fiecăruia să vină la dânsul, să-i asculte plângerea şi să judece pricinile ce se întâmplau între fraţi.

Astfel, izbăvea pe cei năpăstuiţi şi aducea pace între oameni, zicând: „De vreme ce mie întotdeauna îmi este liberă intrarea la Domnul Dumnezeul meu şi vorbesc cu Dânsul prin rugăciune şi cer orice voiesc, apoi pentru ce să nu dau voie şi eu aproapelui meu să vină la mine fără opreală ca să-mi povestească nevoia sau strâmbătatea sa şi să ceară de la mine orice voieşte? Se cade a ne teme de Cel ce a zis: *Cu ce măsură veţi măsura cu aceea se va măsura vouă*".

Iar dacă s-ar fi întâmplat cândva fericitului de n-ar fi venit nimeni la dânsul, nici n-ar fi cerut cineva ceva de la el, atunci pleca întristat şi cu lacrimi se întorcea la casa sa. Şi-l întrebau uneori unii, pentru ce se întristează şi se mâhneşte? El le răspundea: „Acum smeritul Ioan n-a

câştigat nimic şi nici n-a adus ceva lui Dumnezeu pentru păcatele sale". Iar fericitul Sofronie, prietenul lui, mângâindu-l, zicea: „Astăzi, cu adevărat ţi se cade, părinte, să te bucuri pentru că oile tale vieţuiesc în pace, fără prigonire şi fără gâlceavă, ca îngerii lui Dumnezeu".

Odată ispravnicul bisericii i-a vestit cum că nişte fecioare îmbrăcate bine, stau în mijlocul săracilor şi cer milostenie. Deci, l-au întrebat dacă se cade să dea milostenie acelor fecioare ca şi celorlalţi săraci. Patriarhul le-a răspuns, zicând: „Dacă sunteţi robi ai lui Hristos şi ascultători ai smeritului Ioan, să daţi aşa precum a poruncit Hristos, necăutând în faţă, nici întrebând de viaţa celor care iau de la voi. Şi să ştiţi că nu dăm din ale noastre ci din ale lui Hristos; deci, să dăm precum a poruncit El. Iar dacă socotiţi că nu va fi de ajuns averea Bisericii pentru atât de multă milostenie, eu la puţina voastră credinţă nu voiesc a fi părtaş. Pentru că cred lui Dumnezeu că de ar veni în Alexandria săracii din toată lumea ca să ia milostenie de la noi, averea bisericii tot nu se va împuţina".

Apoi le-a povestit un fapt pentru lepădarea puţinei lor credinţe: „Când eram în Cipru, zice el, fiind de cincisprezece ani, pe când dormeam într-o noapte, mi s-a arătat o fecioară foarte frumoasă şi bine îmbrăcată având cunună de măslin pe capul ei. Stând aproape de patul meu, m-a atins la piept şi, deşteptându-mă, am văzut-o pe dânsa nu în somn, ci aievea stând înaintea mea. Apoi am întrebat-o pe dânsa, cine este şi cum a îndrăznit a intra la mine, pe când eu dormeam. Iar ea, căutând spre mine cu ochi veseli şi cu faţă luminată, zâmbind, a zis: «Eu sunt fiica cea mare a Marelui Împărat şi cea dintâi între fiicele lui».

Auzind eu acestea, m-am închinat ei. Iar ea a început iarăşi a grăi către mine aşa: «Dacă mă vei face prietenă, eu îţi voi mijloci un mare dar de la Împărat şi te voi duce înaintea Lui, pentru că nimeni nu are îndrăzneală la Dânsul mai mult decât mine. Eu L-am pogorât pe Dânsul din cer pe pământ şi L-am făcut a se îmbrăca în trup omenesc». Acestea zicând, s-a făcut nevăzută. Şi m-am mirat de acea vedenie. Apoi cugetând, am zis în mine: Cu adevărat, milostenia mi s-a arătat mie în chip de fecioară, căci o vădeşte cununa cea de măslin de pe capul ei, care este semnul milosteniei şi mărturisesc chiar cuvintele grăite de fecioara aceasta, căci a zis: «Eu am pogorât pe Dumnezeu din cer pe pământ şi L-am făcut a Se întrupa». Pentru că Ziditorul, văzând pe om pierind, a voit să-l izbăvească, nefiind îndemnat de nimic altceva, decât numai de milostivire. Şi plecând cerurile, S-a pogorât ca să miluiască zidirea Sa. Deci, mai vârtos decât toate, se cuvine a avea milostenie către cei de aproape şi a da cât de multă milostenie, dacă voieşte cineva să afle milă de la Dumnezeu".

Astfel grăind în mine, îndată m-am sculat şi am mers către biserică singur, când se lumina de ziuă. Şi mergând, am aflat pe cale un sărac gol, tremurând de frig; deci m-am dezbrăcat de haină şi am dat-o celui sărac, zicând în mine: „Acum voi cunoaşte de este adevărat ceea ce am văzut sau este înşelăciune". Şi am mers mai departe. Deci, mai înainte până a nu ajunge eu la biserică, m-a întâmpinat un om îmbrăcat cu haine albe şi mi-a dat în mână o legătură ce avea într-însa o sută de galbeni şi mi-a zis: „Primeşte aceasta, prietene".

Iar eu am luat-o cu bucurie, însă îndată m-am căit că i-am luat, căci nu-mi erau de trebuinţă aceştia şi m-am întors vrând să-i dau înapoi celui ce mi-i dăduse, dar nu l-am mai văzut. Şi căutându-l cu dinadinsul, nu l-am mai aflat. Atunci am cunoscut că ceea ce am văzut a fost adevărat, iar nu înşelăciune. Din acea vreme orice am dat săracului, ispiteam dacă îmi va da Dumnezeu însutit, precum a zis. Şi ispitind de multe ori, am aflat că aşa este; iar mai pe urmă am zis în mine: „Încetează, suflete al meu, de a mai ispiti pe Domnul Dumnezeul tău".

Mergând Sfântul să cerceteze pe bolnavi – pentru că de două sau de trei ori pe săptămână cerceta pe cei bolnavi –, l-a întâmpinat un străin şi i-a cerut milostenie, iar el a poruncit slugii sale să-i dea şase arginţi. Deci, luând străinul arginţii, s-a dus. Şi vrând să ispitească îndurarea Sfântului, şi-a schimbat hainele şi alergând pe altă cale, iarăşi a întâmpinat pe fericitul Ioan şi l-a rugat, zicând: „Miluieşte-mă, stăpâne, că sunt robit". Iar el iarăşi a poruncit slugii sale ca să-i dea şase arginţi. Apoi sluga a zis stăpânului la ureche: „Stăpâne, acesta este săracul acela care a luat mai înainte şase arginţi". Iar patriarhul s-a făcut ca şi cum n-ar fi auzit şi a poruncit să-i dea. Străinul, luând şi a doua oară milostenie, iarăşi şi-a schimbat hainele sale şi a întâmpinat pe patriarhul pe altă cale, cerşind şi a treia oară milostenie de la dânsul. Iar sluga a zis către patriarh: „Stăpâne, acesta este tot acela care a luat de două ori câte şase arginţi şi acum cere şi a treia oară". Atunci fericitul a răspuns slugii, zicând: „Dă-i lui doi arginţi, ca nu cumva să fie Hristosul meu, Care mă ispiteşte pe mine!" Un negustor oarecare, a cărui bogăţie se înecase în mare şi sărăcise foarte mult, ruga pe Sfântul să-i ajute, fiind în mare sărăcie; iar Sfântul i-a dat lui cinci litre de aur. Acela, luând aurul, a făcut cu dânsul multă negustorie; apoi, suindu-se într-o corabie, a plecat spre alte cetăţi. Dar, pornindu-se furtună pe mare, i s-a înecat corabia a doua oară şi numai singur a scăpat cu viaţă.

Şi a venit iarăşi la Sfântul Ioan, vestindu-l despre ceea ce i s-a întâmplat. Iar Sfântul a zis către dânsul: „Ai avut tu şi alt aur strâns cu nedreptate şi l-ai amestecat cu aurul Bisericii care ţi l-am dat eu; pentru aceea ai pierdut şi pe unul şi pe altul". Şi iarăşi i-a dat aur îndoit, ca la

zece litre. Dar şi a treia oară a pătimit aceeaşi rea întâmplare negustorul acela, căci toată marfa lui s-a înecat în mare şi acum nu mai îndrăznea să se arate patriarhului, ci şezând în casa sa se tânguia, presărându-şi capul său cu cenuşă, voind să se piardă singur pe sine.

Înştiinţându-se despre aceasta Sfântul Ioan, a chemat pe negustorul acela şi a zis către dânsul: „Pentru ce slăbeşti în curaj? Nădăjduieşte spre Dumnezeu şi nu te va lăsa pe tine; şi mi se pare că pentru aceea ţi s-a întâmplat aceasta, de vreme ce corabia ai câştigat-o cu nedreptate". Acestea zicând, a poruncit să-i dea o corabie a Bisericii plină de grâu, apoi l-a eliberat pe el. Iar negustorul, luând corabia cu grâu, cea dată lui, a pornit pe mare şi deodată s-a ridicat vânt puternic ce ducea corabia spre altă ţară. Negustorul, văzând în vedenie pe făcătorul său de bine, Sfântul Ioan cel Milostiv, Patriarhul Alexandriei, stând la cârmă şi îndreptând corabia, avea mare nădejde căci, cu rugăciunile lui, va ieşi la bun sfârşit călătoria sa.

Mergând douăzeci de zile şi douăzeci de nopţi, a sosit la ţărm în Britania. Atunci era în ţara aceea foamete mare, dar înştiinţându-se poporul că a venit în cetatea lor o corabie cu grâu, s-a bucurat foarte mult şi a început a cumpăra. Deci, negustorul acela a început a vinde grâul cu preţ, luând pentru jumătate aur şi pentru jumătate plumb curat; şi, întorcându-se, a venit la Decapoli, unde voia să vândă plumbul, dar pe care l-a găsit prefăcut în aur. Şi aşa, îmbogăţindu-se, s-a întors cu bucurie în Alexandria, spunând tuturor acea minune ce se făcuse, din mila şi cu rugăciunile Sfântului Ioan.

Sfântul, mergând odată la biserică, s-a apropiat de dânsul un bărbat cinstit şi de bun neam, căruia îi furaseră tâlharii toată averea şi era într-o mare sărăcie. Deci patriarhul, milostivindu-se spre acel om cinstit şi slăvit, care deodată a ajuns sărac dintr-atâta bogăţie, a spus slugii sale la ureche, ca să zică iconomilor Bisericii să dea omului aceluia cincisprezece litre de aur. Văzând iconomii că este aur puţin în vistieria bisericii, n-au ascultat porunca patriarhului şi au dat omului aceluia numai cinci litre, iar cele zece le-au oprit.

Întorcându-se patriarhul de la biserică la casa sa, s-a apropiat de dânsul o doamnă foarte bogată şi slăvită şi a dat în mâna lui o hârtie în care scria că dăruieşte bisericii cinci sute de litre de aur. Luând patriarhul hârtia şi citind-o, a cunoscut prin darul Duhului Sfânt care era într-însul, cum că femeia aceea n-a dat tot cât pusese în mintea sa ca să dea – căci aşa a vrut Dumnezeu –, fiindcă nici iconomii n-au dat omului celui sărac cât poruncise să-i dea, adică cincisprezece litre.

Venind Sfântul în casă, a chemat pe iconomi şi i-a întrebat: „Cât aţi dat omului celui prădat de tâlhari?" Iar ei au minţit, spunând: „Pre-

cum ai poruncit, stăpâne, cincisprezece litre". Însă Sfântul, dând pe faţă minciuna, scumpetea şi neascultarea lor, a zis către dânşii: „De la voi să ceară Dumnezeu o mie de litre de aur, pentru că această doamnă binecredincioasă a vrut să ne dea o mie cinci sute de litre de aur. Dar de vreme ce voi, neascultându-mă pe mine, aţi oprit zece litre, pentru aceea a sfătuit Dumnezeu pe această femeie ca să oprească o mie de litre. Iar dacă nu mă credeţi pe mine, singuri veţi cunoaşte cu dinadinsul".

Apoi îndată a chemat pe acea cinstită doamnă şi a întrebat-o înaintea iconomilor, zicând: „Spune-ne nouă, doamnă, cât aur ai gândit să aduci, din dragostea ta cea către Dumnezeu!" Femeia, văzând că hotărârea ei nu s-a tăinuit de către Sfântul, a zis: „Cu adevărat, stăpâne, mai înainte cu câteva zile am scris pe hârtie ca să dau în sfintele tale mâini o mie cinci sute de litre de aur. Iar a doua zi am desfăcut hârtia şi am aflat, nu ştiu cum, că era ştearsă mia şi numai cinci sute rămăseseră. Deci am gândit în mine că Domnul nu binevoieşte ca să dau mai mult aur în mâinile sfinţiei tale, decât numai cinci sute de litre, şi aşa am făcut". Acestea auzind iconomii s-au temut foarte şi s-au ruşinat. Apoi, căzând la picioarele sfântului, îşi cereau iertare.

Odată, din cauza năvălirii celor de alt neam, s-a strâns mulţime mare de popor în Alexandria şi s-a făcut foamete mare. Iar Sfântul Ioan, hrănind mult popor, a cheltuit toată averea bisericii şi încă a rămas dator cu o mie de litre de aur. Acolo era un anagnost care luase a doua femeie, după moartea celei dintâi; şi, neputând a se învrednici de o treaptă mai mare, a scris patriarhului astfel: „Am mult grâu pe care voiesc a-l da lui Hristos prin mâinile tale şi încă mai făgăduiesc şi o sută cincizeci de litre de aur, numai fă-mă diacon". Iar Sfântul, chemându-l, l-a certat pentru precupeţia celor sfinte, zicând: „Cunoaşte-ţi păcatul şi teme-te de pedeapsa lui Gheezi, căci Dumnezeu este puternic, ca şi fără grâul şi aurul tău să ne hrănească în vreme de foamete". Astfel grăind sfântul către cleric, a venit un vestitor, spunându-i că au sosit din Sicilia două corăbii bisericeşti cu mult grâu. Auzind patriarhul, a căzut în genunchi mulţumind lui Dumnezeu, care nu lasă pe cei ce nădăjduiesc spre Dânsul.

Acum să vorbim ceva şi despre blândeţea, smerenia şi bunătatea Sfântului Ioan. Doi clerici au fost certaţi până la o vreme, pentru o oarecare greşeală. Deci unul dintre dânşii, smerindu-se, s-a căit iar celălalt mai mult s-a răzvrătit şi mâniindu-se asupra patriarhului, mai multă răutate făcea. Iar patriarhul auzind aceasta, a vrut să-l cheme la sine, să-l îmblânzească şi să-l înveţe cu bune cuvinte, ca să înceteze cu răutatea sa. Însă a uitat a face aceasta, aşa voind Dumnezeu, ca să se arate mai mult smerenia Sfântului spre folosul tuturor.

Odată, săvârşind în biserică într-o zi însemnată jertfa cea fără de sânge, şi-a adus aminte de clericul acela care era mâniat asupra lui, şi şi-a amintit şi de cuvintele lui Hristos scrise în Evanghelie: *Dacă vei aduce darul tău la altar şi acolo îţi vei aduce aminte că fratele tău are ceva asupra ta, lasă darul tău acolo înaintea altarului şi du-te mai întâi de te împacă cu fratele tău*. Deci, depărtându-se puţin de la altar, a chemat pe clericul acela şi a căzut la picioarele lui, cerându-i iertare. Atunci s-a spăimântat clericul văzând smerenia patriarhului său şi a căzut şi el la picioarele sfântului, cu plângere cerând iertare. Astfel, împăcându-se Sfântul Ioan cu clericul său, s-a întors la altar şi cu îndrăzneală a săvârşit dumnezeiasca jertfă, zicând: *Iartă-ne nouă greşelile noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri*. Iar clericul acela îndreptându-se, a vieţuit cu plăcere de Dumnezeu şi după aceasta s-a învrednicit de treapta preoţească. Apoi Sfântul Ioan a mai arătat şi alt chip de blândeţe.

Un nepot al lui cu numele Gheorghe, a fost defăimat de unul din locuitorii Alexandriei, cu urâte şi de ocară cuvinte. Deci, Gheorghe venind la fericitul Ioan, unchiul său, se jeluia asupra omului care-l ocărâse pe el. Iar patriarhul, văzând pe nepotul său foarte tulburat şi voind să îmblânzească mânia lui şi să-l mângâie, ca şi cum s-ar fi mâniat asupra celui ce-l ocărâse, a zis: „Dar cum a îndrăznit acel om de neam prost a ocărî pe iubitul meu nepot? Bine este cuvântat Dumnezeu că mă voi răzbuna asupra defăimătorului aceluia şi-i voi face un lucru ca acela încât se va mira toată Alexandria". Cu aceste cuvinte, mângâindu-se puţin Gheorghe, s-a mai liniştit şi a mai încetat din plâns.

După aceasta, Ioan cel cu adevărat blând şi smerit cu inima, a început a grăi către Gheorghe astfel: „Iubite fiule, dacă voieşti a te numi nepot al meu, apoi fii gata a răbda nu numai defăimări ci şi răni, şi a le ierta toate pentru Dumnezeu. Dacă voieşti să te arăţi de bun neam, apoi nu din sânge, ci din faptele cele bune caută neamul cel bun; pentru că acela este de neam bun care nu se împodobeşte cu slava strămoşilor, ci cu faptele cele bune şi cu viaţă plăcută lui Dumnezeu". Acestea şi mai multe ca acestea grăind Sfântul Ioan către nepotul său, a chemat pe ispravnic şi i-a poruncit să nu ia bir bisericesc de la omul care-l ocărâse pe Gheorghe, nepotul său, bir ce era dator a-l da în fiecare an, ci să-l lase liber. Astfel a făcut Sfântul Ioan omului aceluia, precum a făgăduit, adică lucrul de care s-a mirat toată Alexandria, cum spusese el. Pentru că în loc de răzbunare şi de pedeapsă, a arătat facere de bine către dânsul.

Fericitul Ioan, vrând ca totdeauna să aibă pomenirea morţii înaintea sa, a poruncit să i se zidească un mormânt, însă nu desăvârşit. Apoi a poruncit meşterilor ca în toate zilele de praznice mari să vină la

dânsul şi înaintea tuturor să-i zică cu mare glas: „Stăpâne, mormântul până acum nu s-a săvârşit; deci porunceşte ca să-l săvârşim, căci moartea vine ca furul şi nu ştii în ce ceas va sosi". Astfel îşi punea Sfântul Ioan înaintea sa pomenirea morţii şi totdeauna se pregătea pentru moarte.

Într-una din zile a venit un boier bogat la Sfântul şi văzând aşternutul lui învelit cu un acoperământ sărac, mergând la casa sa, i-a trimis o plapumă al cărei preţ era de treizeci şi şase de galbeni şi a rugat pe Sfântul să se acopere cu acea plapumă. Patriarhul, nevrând ca să necăjească pe acel boier, pentru rugămintea lui, a primit plapuma şi numai într-o noapte s-a acoperit cu ea. Apoi îşi zise: „Amar ţie, ticăloase Ioane, că te acoperi cu plapumă de mult preţ, iar săracii, fraţii lui Hristos, pier de ger. Câţi sunt care înnoptează fără acoperământ în vânt şi în frig şi abia au câte o rogojină sau câte o mică zdreanţă? Câţi sunt care se culcă goi pe gunoaie şi tremură de frig, apoi fiind flămânzi, nu dorm toată noaptea şi mor de frig? Vai mie, câţi săraci sunt care doresc ca Lazăr să se sature din fărâmiturile ce cad din masa mea! Vai mie, câţi străini şi nevoiaşi sunt în cetatea aceasta care nu au unde să-şi plece capul, ci afară stau toată noaptea şi pătimind, mulţumesc pentru toate Stăpânului Hristos! Iar tu, Ioane, vrând să dobândeşti odihna cea veşnică, petreci în răsfăţare şi toate le ai după plăcere! Vieţuieşti în casă frumoasă, porţi haine moi, bei vin, mănânci peşte ales şi, pe lângă acestea toate, te-ai acoperit cu plapumă de mult preţ. Ce mai nădăjduieşti în veacul ce va să fie? Cu adevărat îţi zic, ticăloase Ioane, nu vei dobândi împărăţia cea veşnică, ci vei auzi ca bogatul acela, ai primit binele în viaţa ta, iar cei săraci au primit cele rele. Binecuvântat să fie Dumnezeu, că în celelalte nopţi smeritul Ioan nu se va mai acoperi cu această plapumă, ci săracii şi nevoiaşii se vor îndestula cu preţul ei".

Făcându-se ziuă, îndată a trimis plapuma la târg să o vândă, ca astfel, cu preţul ei să cumpere haine săracilor. Iar când era să vândă plapuma s-a întâmplat de a trecut pe acolo chiar boierul care dăruise acea plapumă fericitului Ioan. Şi văzând că se vinde, a cumpărat-o el şi iarăşi a trimis-o lui Ioan, rugându-l s-o ţină pentru trebuinţa sa. Sfântul, luând-o iarăşi, a trimis-o ca s-o vândă. Dar boierul văzând-o, din nou a cumpărat-o şi a trimis-o lui Ioan, rugându-l să se acopere cu ea. Ioan a trimis-o pentru a treia oară ca să fie vândută dar boierul, şi de astă dată cumpărând-o, a trimis-o iarăşi lui Ioan. După acestea Sfântul Ioan a trimis la boierul acela, zicând: „Vom vedea cine din noi se va supăra mai întâi, eu vânzând-o, sau tu cumpărând-o şi iarăşi dându-mi-o". În felul acesta Sfântul Ioan a luat mult aur de la acel boier pentru folosul săracilor.

Fericitul acesta ştia să înduplece şi pe cei avari spre milostenie şi pe cei iubitori de argint să-i întoarcă spre iubirea de săraci; căci ştiind un episcop cu numele Troil, foarte iubitor de argint, l-a luat odată împreună cu sine la bolniţă (spital) ca să cerceteze pe cei săraci şi bolnavi. Cunoscând Sfântul că Troil are la sine aur, a zis către dânsul: „Părinte Troile, acum este rândul tău să mângâi pe aceşti fraţi săraci, dându-le milostenie". Iar Troil, deşi nu voia în sine, totuşi de ruşine, ca să nu se arate avar, a dat tuturor milostenie, începând de la cel dintâi până la cel mai de pe urmă şi a deşertat treizeci de litre de aur. Iar după aceasta s-a căit şi s-a necăjit pentru că împărţise săracilor atâta aur.

Venind acasă s-a culcat pe pat, bolnav şi foarte mâhnit pentru aurul dat. Iar Sfântul Ioan a trimis după dânsul, chemându-l la masă, dar fiind supărat n-a mers, vestind pe Sfântul Ioan că este bolnav. Ioan, cunoscând pricina bolii sale – căci se îmbolnăvise pentru aur –, a luat cu sine treizeci de litre de aur şi a mers ca să cerceteze pe Troil. Venind la dânsul, i-a zis: „Iată, ţi-am adus aurul pe care în spital l-am luat împrumut de la tine. Deci ia-l şi scrie-mi cu mâna ta, ca să am eu de la Domnul acea plată, care era să fie a ta pentru aurul ce l-ai împărţit". Iar Troil, văzând aurul s-a bucurat şi luându-l, îndată s-a făcut sănătos, şi, şezând a scris astfel: „Dumnezeule milostive, dă plată stăpânului meu Ioan, Patriarhul Alexandriei, pentru treizeci de litre de aur pe care l-am împărţit săracilor, pentru că el mi i-a înapoiat".

Această scrisoare a lui Troil primind-o Sfântul Ioan, l-a luat şi pe el cu sine la masă şi l-a ospătat, iar în inima sa se ruga în taină către Dumnezeu pentru el, ca să-i schimbe acea iubire de argint. În noaptea viitoare, Troil a văzut în vedenie o curte foarte frumoasă a cărei podoabă era negrăită, iar deasupra uşilor era scris astfel, cu litere de aur: „Locaşul şi odihna cea veşnică a lui Troil episcopul". Şi s-a bucurat Troil de casele frumoase ce i se pregătiseră.

Dar îndată s-a arătat un bărbat înfricoşat, ca şi cum ar fi fost un postelnic împărătesc, şi a zis către slugi: „Domnul a toată lumea a poruncit să ştergeţi acea scrisoare de deasupra"; şi îndată slugile au şters-o. Şi cel care s-a arătat, a zis iarăşi către slugi: „Scrieţi astfel: Locaşul şi odihna cea veşnică este a lui Ioan, Arhiepiscopul Alexandriei, pe care şi-a cumpărat-o cu treizeci de litre de aur". Şi deşteptându-se Troil din somn, s-a umplut de frică şi a plâns că şi-a pierdut casa aceea din cer, mustrându-se pe sine pentru iubirea de aur. Apoi, sculându-se, a alergat la fericitul Ioan şi i-a vestit ceea ce văzuse. Iar fericitul Ioan l-a învăţat cu multe cuvinte folositoare şi din acel timp s-a îndreptat Troil şi s-a făcut milostiv către toţi şi iubitor de săraci.

Odată fericitul Ioan a pierdut multă avere prin întâmplarea aceasta: Nişte corăbii bisericeşti, fiind încărcate cu produse, când erau pe Marea Adriatică s-a ridicat furtună mare şi toată bogăţia ce era în corăbii s-a înecat. Aşa a voit Dumnezeu, ca încercarea credinţei Sfântului Ioan să fie mult mai strălucită decât aurul cel pieritor. Numărul corăbiilor era de treisprezece, iar preţul produselor era de trei mii şi trei sute de litre de aur. Sfântul Ioan, pierzând atâta avere cu care ar fi putut hrăni multă vreme pe săraci, a răbdat cu mulţumire, zicând adeseori cuvintele lui Iov: Domnul a dat, Domnul a luat; fie numele Domnului binecuvântat.

Au venit la dânsul atunci mulţi din cetăţenii cei mai cinstiţi vrând să-l mângâie în necaz. Iar el le-a răspuns: „Eu sunt pricina pierderii averii bisericeşti, că de nu m-aş fi înălţat cu mintea că dau multă milostenie, nu s-ar fi întâmplat înecarea bogăţiei. Eu m-am mândrit când am dat milostenie. Deci, vrând Dumnezeu să mă smerească, a trimis asupra mea sărăcia aceasta, pentru că sărăcia smereşte pe om. Acum şi eu singur petrec în sărăcie şi încă şi altora sunt pricinuitor de lipsă, căci vor răbda foamete toţi aceia care primeau hrană de la mine. Însă Domnul, nu pentru mine, ci pentru ei, nu-i va lăsa şi le va da cele de trebuinţă". Astfel cei ce veniseră să mângâie pe Ioan, au fost mângâiaţi de dânsul auzind cuvinte de folos. Domnul a întors apoi sfântului averile îndoite, iar Ioan mai multă milostenie dădea săracilor, fiind foarte milostiv către cei ce aveau nevoie.

Odinioară, Ioan, mergând la biserica Sfinţilor Chir şi Ioan, a alergat la dânsul o văduvă săracă, vestindu-i despre o strâmbătate ce pătimise din partea ginerelui său, cerând ajutor de la sfântul patriarh. Iar cei ce mergeau după Sfântul au zis: „Stăpâne, după ce te vei întoarce acasă, atunci vei asculta rugămintea acestei văduve". Sfântul a răspuns: „Dar cum mă va asculta pe mine Dumnezeu, dacă eu nu o voi asculta pe dânsa?" Deci, n-a păşit din loc până când n-a ascultat pe văduvă şi a izbăvit-o de strâmbătate.

Un tânăr oarecare, după moartea părinţilor lui, se afla în mare sărăcie. Sfântul Ioan, înştiinţându-se despre dânsul, a întrebat pe cei ce ştiau, cum a sărăcit, căci auzise că părinţii lui fuseseră bogaţi. Deci, nişte bărbaţi iubitori de Dumnezeu i-au spus cum că, părinţii acestui copil erau foarte milostivi şi toată averea lor au împărţit-o săracilor, iar fiului lor i-au lăsat numai zece litre de aur.

Murind mai întâi mama copilului, după aceea, apropiindu-se şi sfârşitul tatălui său, a chemat pe fiul şi i-a pus înaintea lui cele zece litre de aur şi chipul Preacuratei Născătoare de Dumnezeu.

Apoi a zis: „Iubite fiule, iată, din toată averea noastră au rămas numai zece litre de aur, iar pe cealaltă toată am pus-o în mâinile lui

Hristos. Deci acum, spune-mi ce voieşti ca să-ţi las? Aurul acesta sau pe Stăpâna noastră Născătoarea de Dumnezeu, ca hrănitoare a ta?" Copilul, trecând cu vederea aurul, a luat icoana Preacuratei Născătoare de Dumnezeu, iar aurul a poruncit să-l dea săracilor. Astfel a dat săracilor cea mai de pe urmă avere a sa şi, murind tatăl său, a rămas copilul sărac cu desăvârşire. Însă mergea în toate zilele şi nopţile la cântare şi la rugăciune în biserica Preacuratei Născătoare de Dumnezeu.

Acestea auzind Cuviosul Ioan, s-a minunat de fapta cea bună şi de înţelepciunea acestui copil şi l-a iubit din tot sufletul. Şi de atunci, ca un adevărat părinte al celor săraci, avea mare purtare de grijă pentru acest copil, gândindu-se ce milă să-i arate. Apoi a chemat pe iconomul său în taină şi a zis către dânsul: „Voiesc să-ţi spun un lucru, dar vezi să nu spui nimănui". Iar iconomul a făgăduit că va păzi taina ce-i va spune. Şi a zis patriarhul: „Mergi şi ia o hârtie, apoi scrie pe ea o diată ca din partea unui oarecare om cu numele Teopempt şi spune că eu aş fi rudenie de aproape cu acel copil sărac. După aceea, mergi şi spune tânărului aceluia astfel: Oare nu ştii, frate, că eşti rudă cu patriarhul? Drept aceea nu ţi se cade să pătimeşti aşa în sărăcie. Apoi arată-i şi scrisoarea, să-i spui: Dacă tu, fiule, te ruşinezi a te arăta patriarhului, cum că-i eşti rudă, eu îi voi vorbi despre tine".

Mergând iconomul, a făcut după porunca patriarhului. A scris pe o hârtie veche scrisoarea şi, chemând pe copil, i-a arătat-o ca şi cum ar fi fost acea scrisoare a tatălui său, în care se dovedea că este rudenie cu patriarhul. Iar copilul, citind scrisoarea, s-a bucurat, dar se ruşina pentru că era foarte sărac şi îmbrăcat în haine proaste. Deci a rugat pe iconom să vorbească patriarhului despre dânsul. Mergând iconomul la Sfântul, l-a vestit; şi a zis Sfântul: „Spune copilului că aşa zice patriarhul: Mi-aduc aminte cum că moşul meu avea un fiu, dar la faţă nu-l cunosc, şi bine vei face de-l vei aduce pe el la mine şi să aduci şi scrisoarea împreună cu tine". Mergând iconomul, a adus pe copil, care a arătat Cuviosului scrisoarea. Iar el a îmbrăţişat pe tânăr cu dragoste şi a zis: „Bine ai venit, fiul moşului meu". Şi i-a dat lui avere multă, apoi i-a cumpărat casă şi i-a dat toate cele de trebuinţă. După aceea l-a însoţit cu o fecioară de bun neam, sârguindu-se a-l face bogat, cinstit şi slăvit, pentru ca să se împlinească cele zise în psalmi: N-am văzut pe cel drept părăsit, nici neamul lui cerând pâine.

Sfântul Ioan era şi către cei bolnavi foarte milostiv, căci adeseori le slujea el singur şi şedea lângă cei ce răposau, ajutându-le cu rugăciunile sale la ieşirea sufletului. Adeseori singur săvârşea dumnezeiasca Liturghie pentru cei răposaţi, zicând că dumnezeiasca Liturghie care se săvârşeşte pentru cei răposaţi, foarte mult ajută sufletelor. Apoi spunea

un fapt ce s-a întâmplat mai înainte în Cipru, în acest chip: A fost un om din Cipru robit în Persia şi ţinut în grele legături, pentru care s-a vestit părinţilor lui care vieţuiau în Cipru cum că a murit. Ei, plângând după dânsul ca după un mort, au început a face pomenire de trei ori pe an, aducând daruri la biserică pentru sufletul lui la săvârşirea dumnezeieştii slujbe. Trecând patru ani, fiul lor a scăpat din legături şi din robie şi a venit acasă. Văzându-l părinţii, s-au spăimântat ca şi cum ar fi înviat din morţi. Ei se bucurau de scăparea lui şi îi spuneau că de trei ori pe an au făcut pomenire pentru el.

Apoi i-a întrebat fiul lor în ce zi îi făceau pomenire? Iar ei au răspuns că în ziua dumnezeieştii Arătări (adică Botezul Domnului), la Paşti şi la Cincizecime (Rusalii). Iar el, auzind aceasta, şi-a adus aminte şi spunea că „în acele zile venea la mine în temniţă un bărbat cinstit cu o făclie; atunci cădeau legăturile de la picioarele mele şi eram slobod; iar în celelalte zile iarăşi eram ţinut în legături".

Fericitul Ioan avea multă grijă, să nu osândească pe nimeni pentru nici un fel de greşeli, şi mai ales pe călugări, de vreme ce a greşit odată în aceasta şi de atunci niciodată nu osândea pe călugări. Căci i s-a întâmplat lucrul acesta.

Un călugăr tânăr a umblat prin Alexandria câteva zile împreună cu o fecioară tânără şi foarte frumoasă. Unii, văzând aceasta, s-au scandalizat, crezând că pentru păcat umblă cu dânsa. Deci, au spus aceasta Sfântului Ioan Patriarhul, care îndată a poruncit să-i prindă pe amândoi şi, bătându-i, să-i închidă deosebit în temniţă. Dar în noaptea următoare, călugărul acela s-a arătat patriarhului în vis, arătându-i spatele său foarte rănit din bătaia cea fără de milă şi a zis către dânsul: „Oare plăcută îţi este ţie fapta aceasta, stăpâne? Oare aşa ai învăţat de la Apostoli a paşte turma lui Hristos? Să mă crezi căci, ca un om, te-ai înşelat". Acestea zicându-le, s-a dus de la dânsul.

Patriarhul, deşteptându-se din somn, se gândea la ceea ce văzuse şi cunoscându-şi greşeala sa, şedea pe pat necăjit şi mâhnit. Apoi, făcându-se ziuă, a poruncit să aducă pe monahul acela, vrând să vadă dacă este asemenea celui ce i s-a arătat în vedenie. Deci, a venit monahul cu mare nevoie, căci nu putea să se mişte de mulţimea rănilor. Iar când l-a văzut patriarhul a rămas încremenit, neputând a răspunde vreun cuvânt, ci după vreun ceas, venindu-şi în sine, a rugat pe monah să-şi dezbrace haina sa şi să-i arate spatele ca să vadă dacă este aşa rănit precum îl văzuse în vis; şi abia plecându-se monahul rugăminţii, a început a se dezbrăca de haina sa. Pe când se dezbrăca, i s-au descoperit fără voie, părţile trupului cele ascunse şi l-au văzut toţi că este famen, dar de vreme ce era tânăr, nu putea nimeni să-l cunoască pe el.

Văzând patriarhul trupul lui zdrobit de răni, i-a părut foarte rău de aceasta şi, trimiţând la cei ce pârâseră pe monah, i-a depărtat pe ei de la biserică trei ani. Apoi de la monah îşi cerea iertare, zicând: „Iartă-mă, frate, de vreme ce din neştiinţă am făcut aceasta şi am greşit lui Dumnezeu şi ţie. Însă nu ţi se cădea nici ţie să umbli împreună cu fecioara prin cetate fără sfială, ca să nu se smintească mirenii, căci porţi chipul monahicesc".

Atunci monahul a început a grăi cu multă smerenie: „Să mă crezi, stăpâne, că nu mint, ci adevărul îţi spun. Mai înainte de această întâmplare, fiind eu în Gaza şi mergând să mă închin mormântului Sfinţilor Mucenici Chir şi Ioan, m-a întâmpinat această femeie într-o seară şi, căzând la picioarele mele, m-a rugat cu lacrimi ca să n-o opresc a merge împreună cu mine, iar eu, lepădându-mă de ea, am fugit. Însă ea, mergând în urma mea, zicea: «Te jur pe tine cu Dumnezeul lui Avraam, Care a venit să mântuiască pe cei păcătoşi şi are să judece viii şi morţii, nu mă lăsa pe mine!» Auzind eu acestea, am zis către dânsa: «Pentru ce mă juri aşa, fecioară?» Iar ea a răspuns: «Eu sunt evreică şi doresc să las credinţa părintească cea greşită şi să fiu creştină. Deci te rog, părinte, nu mă lăsa pe mine, ci mântuieşte-mi sufletul, care voieşte să creadă în Hristos». Acestea auzindu-le, m-am temut de judecata lui Dumnezeu şi, luând-o pe dânsa împreună cu mine, am învăţat-o sfânta credinţă. Apoi, venind la mormântul Sfinţilor Mucenici, am botezat-o pe ea în biserică; şi umblu cu dânsa întru nevinovăţia inimii, până când o voi duce într-o mănăstire de fecioare".

Patriarhul, auzind acestea, a oftat şi a zis: „Câţi robi ascunşi are Dumnezeu şi pe care noi păcătoşii nu îi ştim". Apoi a spus înaintea tuturor vedenia ce a avut pentru dânsul, noaptea, în vis. Şi luând o sută de galbeni, i-a dat monahului aceluia. Iar el n-a vrut să ia nici unul, zicând: „Monahul care crede că Dumnezeu are purtare de grijă pentru dânsul, aceluia nu-i trebuie aur, iar cel ce iubeşte aurul, acela nu crede că este Dumnezeu". Acestea zicând, s-a închinat patriarhului şi s-a dus.

De atunci, fericitul Ioan a început mai mult a cinsti pe călugări, şi pe cei buni şi pe cei ce i se păreau a fi răi. Apoi a zidit o mănăstire a monahilor celor străini şi mai cu dinadinsul se îngrijea ca să nu osândească pe cineva. El, ca un păstor bun, îşi îngrijea oile sale ca să nu îndrăznească a osândi pe nimeni, deşi cu adevărat ar fi greşit, ci fiecare să-şi vadă de păcatele sale, iar nu pe cele străine.

Iar când s-a întâmplat în Alexandria de a fugit un tânăr cu o călugăriţă la Constantinopol şi toţi îl ocărau zicând că a pierdut două suflete, şi pe al său şi pe al monahiei aceleia, şi că a făcut sminteală tuturor, pentru că este scris: Vai aceluia prin care vine sminteala! Atunci

Sfântul Ioan zicea către dânşii: „O, fiilor, încetaţi de a osândi, pentru că şi voi sunteţi vinovaţi de două păcate. Păcatul cel dintâi este că aţi călcat porunca lui Dumnezeu, osândind pe cel ce a greşit, căci scris este: Mai înainte de vreme nu judecaţi. Iar al doilea, că clevetiţi asupra fratelui, neştiind dacă el greşeşte până astăzi sau că acum s-a pocăit". Apoi le spunea lor faptul acesta, zicând: În cetatea Tirului, umblând un călugăr pe o uliţă, l-a văzut o desfrânată, care era în cetatea aceea cunoscută de toţi, cu numele Porfiria, şi a început a striga în urma monahului: „Miluieşte-mă, părinte, precum şi Hristos a miluit pe păcătoasa!"

Iar el, nesocotind ruşinea oamenilor, a zis către dânsa: „Urmează-mi!" Şi, luând-o pe ea de mână, a scos-o afară din cetate, în văzul tuturor; apoi îndată a străbătut vestea prin toată cetatea că un monah a luat pe Porfiria desfrânata de soţie. El însă a dus-o pe dânsa la o mănăstire de femei. Pe când mergea, Porfiria a găsit un copil lepădat în cale, pe care l-a luat ca să-l crească, ca pe un fiu. Iar după câtăva vreme s-a întâmplat de au mers nişte oameni din Tir în acea parte de loc unde era bătrânul acela şi Porfiria. Aceia, văzând-o pe dânsa că are copil, au zis către dânsa în batjocură: „Frumos copil ai născut, Porfirio!" Apoi, întorcându-se, au vestit pretutindeni: „Porfiria a născut un prunc cu acel călugăr, şi noi l-am văzut cu ochii, că semăna cu călugărul".

Iar când bătrânul a văzut sfârşitul său mai înainte şi ducerea sa către Domnul, a zis către Pelaghia – pentru că aşa a numit-o când a îmbrăcat-o în chipul călugăresc: „Să mergem în Tir, pentru că am o trebuinţă acolo şi voiesc să mergi şi tu împreună cu mine". Iar ea, ascultându-l, a mers cu dânsul şi au venit în cetate, ducând împreună cu ea şi copilul care era acum de şapte ani.

Când au intrat în cetate, bătrânul s-a îmbolnăvit şi au venit mulţi cetăţeni ca să-l cerceteze pe el. Şi bătrânul a zis către dânşii: „Aduceţi-mi o cădelniţă cu foc". Şi i-au adus. Iar el a turnat cărbunii cei aprinşi din cădelniţă în sânul său şi i-a ţinut până s-au stins de tot şi s-au răcit; însă cărbunii n-au ars, nici trupul, nici hainele lui. Apoi bătrânul a zis: „Bine este cuvântat Dumnezeu, Cel ce a ferit odinioară rugul cel nears de foc; El îmi este martor că precum aceşti cărbuni aprinşi n-au ars trupul meu, nici focul nu s-a atins de hainele mele, aşa şi eu n-am cunoscut păcat trupesc de când m-am născut". Zicând acestea şi-a dat sufletul său Domnului. Toţi văzând aceasta s-au mirat şi au preamărit pe Dumnezeu, Cel ce are pe robii Săi ascunşi.

Această povestire spunând Sfântul oamenilor, îi învăţa pe dânşii, zicând: „De aceea, fraţii mei şi fiii mei, nu fiţi grabnici spre a osândi; pentru că de multe ori vedem păcatul celui ce greşeşte, iar pocăinţa lui, care o face în taină, nu o ştim".

Astfel învăţând păstorul cel bun oile sale cele cuvântătoare şi îndreptând bine Biserica lui Hristos, s-au sculat perşii asupra ţării aceleia. Iar el a plecat cu corabia la Constantinopol, căci a ascultat pe Cel ce a zis: *Când vă vor izgoni pe voi dintr-o cetate, fugiţi în alta*. Iar după ce a pornit din Alexandria, s-a îmbolnăvit pe cale şi i s-a arătat un bărbat ţinând în mâini un sceptru de aur şi zicând către dânsul: „Împăratul împăraţilor te cheamă la Sine". Din aceasta Sfântul a cunoscut că i s-a apropiat sfârşitul.

Apoi sosind în Cipru, care era patria lui, n-a putut să meargă mai departe, ci intrând în cetatea sa, Amatunda, a adormit în pace. Iar mai înainte de a muri a zis: „Mulţumescu-ţi Ţie, Doamne Dumnezeul meu, că m-ai învrednicit pe mine a-ţi sluji Ţie şi, că din bunătăţile lumii acesteia, nimic nu mi-am oprit decât a treia parte dintr-un argint, dar şi aceea poruncesc să fie dată săracilor. Iar când am fost ales episcop al Alexandriei, am aflat la episcopia mea aproape opt mii de litre de aur şi, din dragostea iubitorilor de Dumnezeu, am adunat mai mult de zece mii de litre de aur, pe care toate le-am dat lui Hristos, Căruia şi sufletul meu I-l dau acum".

Atunci patriarhul a fost îngropat în cetatea patriei sale, în casa lui Tihon, făcătorul de minuni, între trupurile a doi episcopi care erau îngropaţi acolo. Iar când au voit să aşeze şi pe Sfântul Ioan împreună cu dânşii, atunci acele sfinte trupuri mişcându-se, ca şi cum ar fi fost vii, s-au despărţit unul de altul şi au făcut loc trupului Sfântului Ioan în mijlocul lor. Această minune au văzut-o toţi cei ce se întâmplaseră să fie acolo şi, minunându-se, au preamărit pe Dumnezeu.

Nu se cuvine a tăinui minunea ce s-a făcut după îngroparea lui. O femeie, căzând într-un păcat greu şi neputând a-l mărturisi de ruşine părintelui său duhovnicesc, a venit cu credinţă la Sfântul Ioan, care era încă viu, însă bolnav şi aproape de moarte. Şi, căzând la picioarele lui, cu multe lacrimi striga, zicând: „O, prea fericite, eu nevrednica am făcut un păcat mare care nu poate intra în urechile omeneşti; dar ştiu că dacă vei voi, poţi a mi-l ierta, pentru că Domnul a zis vouă: *Ceea ce veţi dezlega pe pământ va fi dezlegat şi în cer şi cărora veţi ierta păcatele, se vor ierta lor*".

Atunci fericitul a zis femeii: „Dacă ai venit cu credinţă, apoi mărturiseşte-mi mie păcatul". Femeia răspunse: „Nu pot, stăpâne, a-l mărturisi, pentru că mă stăpâneşte o mare ruşine!" Iar Sfântul a zis: „Dacă te ruşinezi a-l mărturisi cu buzele, mergi dar de-l scrie pe o hârtie şi să o aduci la mine". Însă ea a zis: „Nici aceasta nu o pot face". Sfântul a zis: „Scrie-l şi pecetluieşte-l şi dă-mi-l mie". Femeia, scriind păcatul ei, l-a dat sfântului, apoi l-a jurat să nu-l despecetluiască, nici ca

să citească acea scrisoare. Sfântul Ioan, luând scrisoarea, a cincea zi a răposat. Iar pentru scrisoarea aceea n-a spus nimănui nimic şi femeia pe atunci nu era în cetate.

Deci, aflând că a murit patriarhul şi l-au îngropat, suspina, pentru că socotea cum că după moartea Sfântului, luând alţii scrisoarea, au aflat păcatul ei. Deci, venind la mormântul Sfântului, ca şi către un om viu striga, zicând: „Omule al lui Dumnezeu, ţie însuţi n-am îndrăznit a-mi mărturisi păcatul şi acum iată că este vădit tuturor. O, mai bine era dacă nu ţi-aş fi dat hârtia aceea cu păcatele mele. Vai mie, ticăloasa, că, vrând a fugi de ruşine, la mai mare ruşine am ajuns, căci sunt tuturor batjocură şi în loc de tămăduire, am luat rană cumplită. Dar nu mă voi depărta de la mormântul tău, plăcutule al lui Dumnezeu, până ce nu-mi vei spune unde ai pus scrisoarea mea, pentru că ştiu că n-ai murit, ci şi acum eşti viu".

Aşa strigând, a rămas la mormântul Sfântului trei zile, iar în a treia noapte a ieşit aievea Sfântul Ioan din mormântul său împreună cu cei doi episcopi care zăceau împreună cu dânsul, şi a zis către cea care plângea: „O, femeie, pentru ce nu ne dai nouă odihnă; ci şi hainele noastre le uzi cu lacrimi". Astfel zicând, i-a dat hârtia pecetluită şi i-a spus: „Primeşte scrisoarea ta şi dezleag-o". Apoi iarăşi s-au întors la locurile lor. Iar femeia, ţinând hârtia, a văzut pecetea ei întreagă şi, dezlegând-o, a aflat scrisoarea ei ştearsă, iar în locul acela era scris astfel: „Pentru Ioan, robul Meu, s-a şters păcatul tău".

Atunci s-a bucurat acea femeie foarte mult, primind prin minune iertarea păcatelor. Apoi s-a întors la casa ei, lăudând şi binecuvântând pe Dumnezeu şi mărind pe plăcutul Său, Sfântul Ioan cel Milostiv. Cu ale căruia rugăciuni să arate Domnul mila Sa şi spre noi şi să şteargă toate păcatele noastre şi să ne scrie şi pe noi în cartea vieţii, în vecii vecilor. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, CUVIOSUL NIL PUSTNICUL[1]

Cuviosul Nil era de neam din Constantinopol unde, fiind bine crescut, a pătruns toate învăţăturile cărţii şi s-a făcut orator ales în cuvinte. Venind în vârstă desăvârşită, s-a însoţit cu o cinstită soţie şi a născut cu ea doi fii, unul de parte bărbătească şi altul femeiască. Iar pentru neamul său bun şi pentru înţelepciunea lui cea mare, a fost ales

[1] Scrisă de Leontie, episcopul Neapolei şi de Metafrast.

eparh (prefect) al cetăţii, în vremea împărăţiei lui Mavrichie, şi vieţuia cu plăcere de Dumnezeu în cinste şi în curăţenie.

Apoi, socotind deşertăciunea lumii acesteia care petrece în răutate, cum că nimic într-însa nu este statornic, nimic drept şi veşnic, ci toate răzvrătite, pline de nedreptate şi vremelnice, a voit a căuta viaţa cea veşnică, în care este veselia cea adevărată şi neschimbată, precum şi bunătăţile cele nesfârşite. Atunci a sfătuit şi pe soţia sa să se învoiască la hotărârea lui cea bună. Deci, mai întâi a împărţit la săraci toată averea lor, apoi a dăruit libertate robilor şi roabelor. După aceasta şi-au împărţit între ei pe fiii lor; soţia a luat pe fiica sa, iar el a luat pe fiul său, anume Teodul şi au ieşit din Constantinopol, lăsând lumea şi toate cele din lume. Soţia lui s-a dus, împreună cu fiica sa, în Egipt şi, intrând acolo într-o mănăstire de fecioare, a primit viaţa călugărească şi într-însa a petrecut bine zilele sale, slujind Domnului. Iar fericitul Nil, împreună cu fiul său Teodul, s-au dus la Muntele Sinai şi sălăşluindu-se în pustie, împreună cu sfinţii părinţi, a primit chipul monahilor, urmând vieţii lor, postind, nevoindu-se şi sârguindu-se în multe feluri de osteneli călugăreşti.

Astfel petrecând ei viaţa monahicească, s-a făcut năvălirea barbarilor spre acea pustie, care, venind fără veste ca nişte fiare sălbatice, au ucis pe mulţi sfinţi părinţi, iar pe alţii i-au robit. Între aceştia a robit şi pe Teodul, fiul lui Nil, după care tatăl său se tânguia cu amar; dar mai vârtos atunci când a auzit că era să fie junghiat de barbari ca jertfă, precum se scrie în cuvântul scris despre el. Dar Dumnezeu a păzit pe Teodul viu şi întreg pentru că l-a răscumpărat de la barbari episcopul cetăţii Eliuziei şi l-a făcut cleric spre slujba Bisericii.

De acest lucru înştiinţându-se Cuviosul Nil, s-a dus singur în cetatea Eliuziei şi a fost primit cu cinste de episcopul locului, care l-a hirotonit preot, deşi nu voia, şi l-a rugat pe el să rămână împreună cu dânsul. Nevrând fericitul Nil să rămână acolo, de vreme ce voia să se întoarcă în Sinai, episcopul i-a dat pe fiul său şi i-a slobozit pe ei cu pace. Fericitul Nil, venind iarăşi la locul său cel dintâi în Sinai, împreună cu fiul său, a vieţuit ani îndelungaţi şi a alcătuit multe cuvinte pustniceşti pline de înţelepciune şi de folos. Apoi, scriind diferite epistole, a trecut la Domnul.

LUNA NOIEMBRIE

ZIUA A TREISPREZECEA

VIAŢA CELUI ÎNTRE SFINŢI PĂRINTELUI NOSTRU IOAN GURĂ DE AUR, PATRIARHUL CONSTANTINOPOLULUI[1]

Luminătorul şi dascălul lumii, stâlpul şi întărirea Bisericii, propovăduitorul pocăinţei, Sfântul Ioan Gură de Aur, s-a născut în Antiohia Siriei, din părinţi necredincioşi, care ţineau de credinţa cea elinească, însă slăviţi şi bogaţi. Tatăl lui era voievod şi se numea Secund, iar mama sa, Antuza.

Când a venit în vârstă, a fost dat de părinţii săi la învăţătura înţelepciunii elineşti, lui Libanie sofistul şi lui Andagratie filosoful. Şi fiind încă tânăr, a început a pricepe mai bine decât cei bătrâni, înţelepţindu-l pe el Duhul Sfânt. Pentru că el, cunoscând pe Unul adevăratul Dumnezeu, pe Ziditorul tuturor, a lepădat credinţa elinească şi, alergând la prea sfinţitul Meletie, care păstorea în acea vreme Biserica Antiohiei, a primit de la dânsul Sfântul Botez.

După aceea, a voit Preabunul Dumnezeu de a luminat şi pe părinţii lui cu lumina sfintei credinţe, nelăsându-i a rătăci în întunericul necredinţei, pe aceia care au născut pe un luminător ca acesta. Iar după primirea Sfântului Botez, voievodul Secund, tatăl Sfântului Ioan, vieţuind nu multă vreme, s-a dus către Domnul, la cea mai bună viaţă. Iar Antuza, mama Sfântului Ioan, a rămas văduvă foarte de tânără, având mai puţin de douăzeci de ani de la naşterea sa.

---

[1] Scrisă pe scurt după Gheorghe, Arhiepiscopul Alexandriei; după împăratul Leon cel înţelept; după Metafrast; după Nichifor Calist, cartea 13; după Socrat scolasticul, cartea 6; după Ieremia Sozomen, cartea 8; şi după alţi istorici vrednici de credinţă.

Sfântul Ioan, ajungând la vârsta de optsprezece ani, s-a dus la Atena şi în scurtă vreme a covârşit cu înţelepciunea pe cei mai vârstnici decât el şi pe mulţi filosofi care erau acolo. Pentru că el, primind toate învăţăturile elineşti, s-a făcut filosof ales şi orator cu cuvânt preadulce. Acolo în Atena avea potrivnic pe un filosof cu numele Antimie, foarte zavistnic, care, pizmuind mărirea lui, nu-l iubea, ci zavistuia asupra lui, grăind de rău despre dânsul. Pe acest filosof, Sfântul Ioan l-a învins înaintea tuturor cu înţelepte cuvinte şi de Dumnezeu insuflate, apoi l-a adus la credinţa în Hristos şi, în acest chip, împreună cu dânsul, şi pe mulţi alţii.

Astfel, când Antimie disputa cu Sfântul Ioan, a început a grăi cuvinte de hulă asupra Domnului nostru Iisus Hristos. Atunci, îndată a venit asupra lui un duh necurat şi a început a-l munci pe el. Aşa că, Antimie, căzând la pământ, se tăvălea şi îşi întorcea ochii şi gura şi scotea spume din gura lui. Toţi cei ce erau de faţă s-au spăimântat foarte şi mulţi voiau să fugă de frică; apoi au rugat pe Sfântul Ioan ca să miluiască pe cel îndrăcit şi să-l vindece. Iar Sfântul a răspuns: „De nu se va pocăi şi nu va crede în Hristos Dumnezeu, pe Care L-a hulit, nu se va vindeca". Şi îndată Antimie a strigat, zicând: „Mărturisesc că nu este alt Dumnezeu nici în cer nici pe pământ, afară de cel creştinesc, în care crede prea înţeleptul Ioan".

Acestea zicând, a ieşit dintr-însul duhul cel necurat şi a stat sănătos pe picioarele sale. Tot poporul, văzând o minune ca aceasta, a strigat: „Mare este Dumnezeul creştinilor, Care face astfel de minuni!" Iar Sfântul Ioan, certându-l să nu mai hulească pe Fiul lui Dumnezeu şi învăţându-l credinţa cea adevărată, l-a trimis la episcopul cetăţii. Deci, Antimie s-a botezat împreună cu toată casa sa şi mulţi din cetăţenii cei cinstiţi au crezut în Hristos şi s-au botezat.

Episcopul, înştiinţându-se că prin Ioan s-a făcut una ca aceasta, adică întoarcerea elinilor către Hristos, a gândit să-l sfinţească spre slujba Bisericii şi să-l ţină la Atena, pentru ca să primească după dânsul scaunul arhieresc, fiindcă el acum îmbătrânise. Înţelegând aceasta, fericitul Ioan s-a dus de acolo pe ascuns şi a venit la patria sa, în Antiohia.

Deci, trecând cu vederea toată deşertăciunea lumii acesteia, mărirea cea deşartă şi mândria vieţii, a cugetat să primească viaţa monahicească cea smerită şi în chip îngeresc să slujească lui Dumnezeu, având îndemnător spre aceasta pe un prieten al său de aproape, cu numele Vasile, care era de neam tot din Antiohia. Cu acesta crescând împreună şi având aceiaşi dascăli, aveau mare dragoste unul faţă de altul, pentru că erau amândoi de acelaşi obicei şi de un suflet.

Vasile, îmbrăcându-se mai întâi în chipul călugăresc, a sfătuit şi pe prietenul său Ioan să-şi aleagă această viaţă, al cărui sfat bun ascultându-l Ioan, a voit îndată să meargă la o mănăstire şi să se facă monah. Dar a fost oprit de mama sa până la o vreme, pentru că ea, înţelegând scopul fiului său Ioan, a început cu lacrimi a grăi către dânsul: „O, fiule, eu nu m-am veselit mult împreună cu tatăl tău, de la a cărui moarte tu ai rămas orfan şi eu văduvă, căci aşa a voit Dumnezeu. Şi nimic n-a putut să mă înduplece către a doua nuntă şi a aduce un alt bărbat în casa tatălui tău, ci am trecut prin viforul nevoilor şi prin focul văduviei, cu purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Răbdând toate cu ajutorul Lui, m-am mângâiat cu privirea feţei tale, cea asemenea cu faţa tatălui tău, simţind mare uşurare. Apoi averea tatălui tău n-am prăpădit-o în nevoia văduviei, ci am păstrat-o întreagă spre trebuinţa vieţii tale. Deci, te rog, fiule, nu mă arunca în a doua văduvie, iar tânguirea ce mi s-a potolit după tatăl tău n-o mai înnoi iarăşi cu plecarea ta. Ci aşteaptă moartea mea, pe care o doresc să fie degrabă, iar după ce mă vei îngropa pe mine lângă oasele tatălui tău, atunci vei face cum vei voi. Acum însă, rabdă puţin şi rămâi împreună cu mine, până când sunt încă între cei vii". Acestea şi altele asemenea grăind mama către Ioan, l-a înduplecat să nu o lase.

În acea vreme a venit în Antiohia Zinon, Patriarhul Ierusalimului, care a făcut pe Sfântul Ioan anagnost şi a petrecut în acea rânduială trei ani.

După aceasta a murit mama sa, pe care îngropând-o, îndată a împărţit toată averea sa celor ce aveau trebuinţă, iar robilor şi roabelor le-a dăruit libertatea. Apoi, lăsând toate rudele sale şi pe prieteni, s-a dus la o mănăstire şi s-a făcut monah, slujind Domnului ziua şi noaptea în multe osteneli şi nevoinţe. Acolo a scris şi cărţi pentru preoţie şi pentru smerenia inimii, precum şi o epistolă către Teodor, monahul cel căzut, plină de mult folos, pentru că avea de la Dumnezeu darul învăţăturii şi darul Sfântului Duh, care a lucrat prin Apostoli şi care s-a descoperit unuia dintre monahii cei nevoitori, cu numele Isihie, care vieţuia în aceeaşi mănăstire. Isihie, fiind bătrân şi desăvârşit în bunătăţi, era mai înainte văzător.

Într-o noapte, nedormind el şi rugându-se, a fost răpit cu mintea şi a văzut o vedenie ca aceasta: Doi bărbaţi luminaţi, coborându-se din cer, îmbrăcaţi în haine albe şi strălucind ca soarele, au intrat la fericitul Ioan, unde îşi făcea rugăciunile sale; unul dintre dânşii ţinea o hârtie scrisă, iar altul nişte chei. Dar Ioan, văzându-i pe dânşii, s-a temut şi s-a închinat lor până la pământ. Iar ei, luându-l de mână, l-au sculat, zicând: „Nădăjduieşte şi nu te teme!" Dar Ioan a zis către dânşii: „Cine sunteţi voi, domnii mei?" Iar ei i-au răspuns: „Nu te teme, bărbatul

dorirorilor celor bune, noule Daniile, întru care bine a voit a locui Duhul cel Sfânt, pentru curăţenia inimii tale; căci suntem trimişi la tine de Marele Învăţător şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos".

Zicând aceasta, cel dintâi, întinzându-şi mâna, i-a dat hârtia, zicând: „Primeşte hârtia aceasta din mâna mea, că eu sunt Ioan cel care m-am rezemat de pieptul Domnului la Cina cea de Taină şi de acolo am scos dumnezeieştile descoperiri. Domnul îţi dă şi ţie a cunoaşte toate adâncurile înţelepciunii, pentru ca să hrăneşti pe oameni, nu cu învăţătura hranei celei trecătoare, ci ca să astupi cu cuvintele gurii tale, gurile ereticilor şi ale iudeilor, care grăiesc fărădelege asupra Dumnezeului nostru".

Apoi, întinzând şi celălalt mâna, i-a dat cheile, zicând: „Primeşte aceasta, căci eu sunt Petru, căruia îmi sunt încredinţate cheile împărăţiei, şi îţi dă şi ţie Domnul cheile Sfintelor Biserici şi, pe care-l vei lega să fie legat, iar pe care-l vei dezlega, să fie dezlegat".

Fericitul Ioan, iarăşi plecându-şi genunchii, s-a închinat lor, zicând: „Cine sunt eu, ca să îndrăznesc a primi şi a purta nişte slujbe mari şi înfricoşate ca acestea, fiind păcătos şi mai prost decât toţi oamenii?" Iar Sfinţii Apostoli care se arătaseră, iarăşi l-au prins de mâna dreaptă şi l-au ridicat, zicând: „Stai pe picioare, îmbărbătează-te şi te întăreşte şi fă cele poruncite ţie; apoi nu tăinui darul cel dat ţie de la Domnul nostru Iisus Hristos, spre sfinţirea şi întărirea poporului Său, pentru care şi-a vărsat sângele ca să-l mântuiască din înşelăciune. Grăieşte cuvântul lui Dumnezeu fără îndoire, adu-ţi aminte de Domnul Care a zis: *Nu te teme turmă mică, căci a binevoit Tatăl vostru a vă da vouă împărăţia*. Deci, nici tu, nu te teme, pentru că a binevoit Hristos, Dumnezeul nostru, a sfinţi prin tine multe suflete şi a le aduce la cunoştinţa Sa. Şi o să ai multe nevoi şi necazuri pentru dreptate; dar să rabzi ca un diamant tare, pentru că aşa vei moşteni Împărăţia lui Dumnezeu".

Acestea zicând, l-au însemnat cu semnul Crucii şi, dându-i sărutare întru Domnul, s-au dus. Iar cuviosul Isihie, văzând aceasta, a spus şi altor fraţi iscusiţi şi aceia, se minunau slăvind pe Dumnezeu. Apoi Isihie le-a poruncit să nu spună altora, ca nu cumva să afle Ioan şi să se ducă de la dânşii şi astfel să fie lipsiţi de o vieţuire împreună cu acest mare plăcut al lui Dumnezeu.

Fericitul Ioan, nelenevindu-se de mântuirea sa nici de a altora, se ostenea în lucru şi în cuvânt, bine nevoindu-se şi pe alţii învăţându-i la aceasta. Apoi şi pe cei leneşi deşteptându-i ca să alerge către cer, îi învăţa să-şi omoare patimile, iar trupurile să le supună duhului. După aceea, fericitul a făcut multe minuni, ostenindu-se în mănăstire cu plăcere de Dumnezeu.

Unui bărbat din Antiohia, care era bogat şi de neam bun, i se îmbolnăvise jumătatea capului, încât, de mare durere, i-a ieşit ochiul cel drept; şi dând multă avere la doctori iscusiţi, n-a aflat folos de la ei. Acela, auzind de Sfântul Ioan, a venit la dânsul în mănăstire şi apropiindu-se, a îmbrăţişat picioarele lui, sărutându-le şi cerând tămăduire. Iar Sfântul a zis: „Nişte boli ca acestea vin oamenilor pentru păcatele lor şi pentru împuţinarea credinţei către Hristos. Deci, dacă crezi din tot sufletul tău că Hristos este puternic a te vindeca şi dacă te vei depărta de la faptele rele, apoi vei vedea slava lui Dumnezeu". Omul a răspuns: „Cred, părinte, şi voi face toate cele ce-mi vei porunci".

Acestea zicând, a apucat haina fericitului Ioan şi a pus-o pe capul său şi pe ochiul cel bolnav. Atunci, îndată a încetat durerea, s-a aşezat ochiul la locul său, precum era înainte, şi s-a făcut sănătos ca şi cum n-ar fi fost niciodată bolnav; apoi s-a dus la casa sa, slăvind pe Dumnezeu.

La fel şi un alt om cu numele Arhelae, care era mai marele cetăţii Antiohiei, având lepră pe fruntea sa, a alergat la Sfântul Ioan cerând tămăduire. Învăţându-l Sfântul din destul, i-a poruncit să se spele pe frunte cu apă, din care beau fraţii în mănăstire. Aceasta făcând, îndată s-a curăţit de lepră; şi lăsând lumea, s-a făcut călugăr.

Un altul cu numele Evclie, având ochiul drept orb din copilărie, a venit la mănăstirea aceea unde petrecea fericitul Ioan şi a primit acolo chipul monahicesc. Aceluia i-a zis Sfântul Ioan: „Frate, Dumnezeu să te tămăduiască pe tine şi să-ţi lumineze ochii cei sufleteşti şi trupeşti". Acestea zicând Sfântul, îndată s-a deschis ochiul celui orb şi vedea luminat. Acestea văzând fraţii, se minunau şi ziceau: „Cu adevărat, Ioan este robul lui Dumnezeu şi Duhul Sfânt vieţuieşte într-însul".

O femeie, cu numele Cristina, fiind de mult timp bolnavă, a rugat pe bărbatul său să o ducă la Sfântul Ioan. Şi aşezând-o bărbatul pe asin, a mers cu dânsa la mănăstire. Apoi, lăsând-o la poartă, a intrat singur la Sfântul, rugându-l să tămăduiască pe femeie de neputinţa ei. Iar Ioan i-a zis bărbatului aceluia: „Mergi şi spune soţiei tale să înceteze cu răutatea năravului său şi cu asprimea ce o are asupra slugilor şi a slujnicelor, ştiind că şi ea este făcută din aceeaşi tină; apoi, să se îngrijească de sufletul său, dând milostenie săracilor şi nelăsând rugăciunile ce se cuvin a le face; după aceea, să vă înfrânaţi şi să vă păziţi în curăţie în zilele cele sfinte şi de post, căci Dumnezeu îi va da tămăduire".

Deci, mergând bărbatul, a spus femeii sale cele ce auzise de la Sfântul; iar ea a făgăduit cu toată osârdia, că va păzi toate cele poruncite, până la răsuflarea ei cea de pe urmă. Apoi, s-a întors bărbatul la Sfântul spunându-i făgăduinţa femeii sale. Atunci Sfântul a zis: „Mergeţi

cu pace, căci acum a tămăduit-o pe ea Domnul". Şi ducându-se bărbatul, a aflat pe femeia sa tămăduită; apoi s-au întors la casa lor cu bucurie, slăvind pe Dumnezeu.

În acea vreme era în părţile acelea un leu foarte cumplit care vătăma pe oameni şi pe dobitoace. Şi de multe ori se aduna poporul cu arme şi cu săgeţi pândind să-l ucidă, dar nimic nu foloseau, căci fiara, ieşind din dumbravă, năvălea asupra lor cu turbare şi pe mulţi dintr-înşii îi sfâşia, iar alţii abia scăpau răniţi; pe alţii rănindu-i îi ducea vii în culcuşul său şi acolo îi mânca.

Pentru aceasta poporul a vestit pe Sfântul Ioan şi l-a rugat ca să-i ajute cu rugăciunile sale. Iar el le-a dat o cruce de lemn, poruncindu-le să o înfigă în locul de unde ieşea fiara. Deci mergând, au înfipt crucea acolo, după porunca Sfântului, şi s-au dus. Iar după câteva zile, văzând poporul că nu se mai arată fiara, au mers la cruce şi au aflat pe leu mort. Văzând această minune s-au bucurat, pentru că puterea crucii şi rugăciunile Sfântului au omorât fiara.

Sfântul Ioan a petrecut în acea mănăstire patru ani. Apoi, dorind o viaţă mai liniştită, s-a dus pe ascuns de acolo în pustie şi, aflând o peşteră, s-a sălăşluit într-însa şi a petrecut acolo doi ani vieţuind singur, numai cu Dumnezeu. Iar după doi ani, a răcit şi s-a îmbolnăvit aşa de rău, încât acolo nu-i era cu putinţă a se îngriji de boala sa. Deci, pentru această pricină, a fost silit a lăsa pustia şi a mers în cetatea Antiohiei, venind la limanul cel bisericesc. Aceasta a fost o dumnezeiască rânduială şi purtare de grijă pentru Biserica lui Dumnezeu, ca să nu fie un luminător ca acesta ascuns sub obroc în pustie şi în peşteră, ci să lumineze tuturor în sfeşnicul Bisericii.

Deci a binevoit Dumnezeu ca Ioan să se îmbolnăvească şi astfel să-l scoată din pustie şi de la petrecerea cea împreună cu fiarele, la vieţuirea sa împreună cu oamenii; pentru ca nu numai lui, ci şi altora să fie de folos.

Venind fericitul Ioan la biserică, sfinţitul patriarh Meletie l-a primit cu bucurie şi i-a dat loc de odihnă, poftindu-l să petreacă împreună cu dânsul. Apoi în scurtă vreme l-a hirotonit diacon şi a petrecut în acea slujbă cinci ani, împodobind Biserica lui Dumnezeu cu chipul vieţii sale cea plină de fapte bune şi cu scrierile cele de suflet folositoare. După aceasta Sfântul Meletie s-a dus la Constantinopol pentru alegerea ca patriarh a Sfântului Grigorie de Nazianz şi acolo s-a săvârşit în Domnul.

Ioan, auzind de moartea patriarhului său, îndată a lăsat Antiohia şi s-a dus la mănăstirea în care petrecuse mai înainte. Atunci monahii s-au bucurat mult pentru venirea lui Ioan şi au făcut praznic duhovnicesc,

primind de la dânsul obişnuitele învăţături; apoi fericitul a petrecut acolo cinci ani în linişte, cu plăcere de Dumnezeu.

Primind Flavian scaunul Bisericii Antiohiei, într-o noapte stând la rugăciune, i s-a arătat îngerul Domnului, care i-a zis: „Dimineaţă să mergi la mănăstirea în care petrece plăcutul lui Dumnezeu Ioan şi să-l aduci pe el de acolo în cetate şi să-l hirotoneşti preot, pentru că este vas ales şi vrea Dumnezeu ca printr-însul să întoarcă de la rătăcire mult popor". În aceeaşi vreme i s-a arătat îngerul şi Sfântului Ioan, pe când îşi făcea în chilie rugăciunile cele de noapte, poruncindu-i să meargă împreună cu Flavian în cetate şi să primească de la dânsul hirotonia.

Deci, făcându-se ziuă, a venit patriarhul la mănăstire şi fericitul Ioan a ieşit în întâmpinarea lui cu toţi călugării. Apoi închinându-se, l-au dus în biserică cu cinstea ce i se cuvenea, iar el i-a binecuvântat. Apoi săvârşind patriarhul Sfânta Liturghie, i-a împărtăşit pe toţi cu Dumnezeieştile Taine. La urmă, dând fraţilor binecuvântare, a luat pe Ioan şi l-a dus în cetate, iar monahii toţi se tânguiau de despărţirea de Ioan.

A doua zi, sosind vremea hirotoniei, când a pus patriarhul mâna sa pe capul lui Ioan, îndată s-a arătat un porumbel alb, foarte luminat, zburând deasupra capului Sfântului. Văzându-le acestea patriarhul Flavian şi toţi cei ce erau împreună cu dânsul, s-au înspăimântat şi s-au minunat. Apoi a străbătut vestea despre acea minune în toată Antiohia, prin cetăţile cele de primprejur şi în toată Siria, încât toţi cei ce auzeau, ziceau în inimile lor: „Ce poate fi aceasta, că iată s-a arătat peste dânsul mărirea Domnului".

Sfântul Ioan, fiind hirotonit preot, a început mai cu stăruinţă a se îngriji de mântuirea sufletelor omeneşti, adeseori învăţând pe popor în biserică. De acest lucru se mira foarte mult tot poporul Antiohiei şi lăuda pe fericitul; căci mai înainte de dânsul, pe nimeni nu a văzut în cetatea aceea, nici n-a auzit cândva să propovăduiască cuvântul lui Dumnezeu pe de rost, fără carte sau scrisoare, ci el a fost între dânşii cel dintâi şi cel mai vestit propovăduitor.

Astfel de cuvinte ieşeau din gura lui, încât toţi cei ce-l ascultau nu se săturau de vorbele lui cele dulci. Pentru aceea, mulţi din cei ce scriau repede, însemnau cuvintele ce le vorbea Sfântul Ioan şi le dădeau unul altuia prescrise. Apoi se citeau învăţăturile lui la mese şi prin târguri, iar alţii învăţau cuvintele lui pe de rost, ca Psaltirea, căci aşa era de plăcut la vorbă, ca vestit orator şi tuturor învăţător iubit, încât nu era nimeni în cetate care să nu fi dorit a asculta pe Sfântul când vorbea.

Când ştia poporul că Ioan are cuvânt de spus, toţi alergau în biserică cu bucurie, lăsând: oblăduitorii cetăţii judecăţile, negustorii afacerile lor, meşterii lucrul din mâini, şi alergau să asculte învăţătura

lui Ioan, sârguindu-se să nu se păgubească de nici un cuvânt care ieşea din gura lui. Astfel că cel care n-ar fi auzit învăţăturile lui cele curgătoare de miere se socotea păgubit. Drept aceea multe numiri de laude i se dădeau lui. Unii îl numeau gura lui Dumnezeu sau a lui Hristos, alţii îl numeau dulce vorbitor iar alţii izvorâtor de miere.

Fericitul avea câteodată obicei de scotea cuvinte din adâncul înţelepciunii, şi aceasta o făcea mai ales la începutul preoţiei sale, şi alcătuia cuvânt de învăţătură, neînţeleasă de oamenii cei neînvăţaţi. Iar odată o femeie, ascultându-l şi cele grăite neînţelegându-le, a ridicat glas din popor şi a zis către dânsul: „Învăţătorule duhovnicesc sau mai bine să-ţi zic, Ioane Gură de Aur, adâncit-ai fântâna sfintelor tale învăţături, iar funia minţii noastre este scurtă şi nu poate să o ajungă!" Atunci a zis mulţimea poporului: „Deşi o femeie a zis cuvântul acesta, dar Dumnezeu i-a dat acest nume; de acum înainte Gură de Aur să fie numit". Din acea vreme şi până astăzi, Gură de Aur a fost numit de toate Bisericile. Iar Sfântul Ioan Gură de Aur a gândit în sine că nu este de folos a spune către popor învăţătură cu meşteşugire de cuvinte. Şi de atunci se sârguia să-şi împodobească vorba sa nu cu cuvinte ritoriceşti, ci simple şi învăţătoare de obiceiuri frumoase, pentru ca şi ascultătorii cei mai neînvăţaţi să înţeleagă şi să aibă folos. Apoi Sfântul Ioan nu numai în cuvânt era bărbat puternic, ci şi în faptă; pentru că făcea şi minuni cu puterea lui Hristos, tămăduind pe cei neputincioşi.

O femeie, cu numele Evclia, avea un singur fiu şi fiind cuprins de fierbinţeală şi aproape să moară, a rugat pe Sfântul Ioan să-l tămăduiască. Iar Sfântul, luând apă, a făcut semnul Sfintei Cruci de trei ori, în numele Preasfintei Treimi şi a stropit cu dânsa pe cel bolnav şi îndată l-a lăsat fierbinţeala şi, sculându-se sănătos, s-a închinat Sfântului.

Era în Antiohia un cârmuitor bogat înşelat cu eresul marcioniţilor – după numele lui Marcion ereticul –, care făcea mult rău celor binecredincioşi. Femeia aceluia, căzând într-o boală cumplită, nici un doctor nu putea s-o vindece. Şi, din zi în zi, crescându-i durerea mai cumplit, a chemat ocârmuitorul pe eretici în casa sa şi le-a zis să ajute femeii lui, rugându-se pentru sănătatea ei. Iar ei s-au rugat pentru dânsa neîncetat trei zile şi mai mult, dar nimic n-au folosit.

După aceea a zis femeia către bărbatul său: „Aud de un preot cu numele Ioan, care vieţuieşte cu episcopul Flavian, că este ucenic al lui Hristos şi orice cere de la Dumnezeu îi dă lui. Deci rogu-te, du-mă la dânsul ca să se roage pentru tămăduirea mea, căci am auzit că multe semne face. Iar marcioniţii nu-mi ajută nimic şi din aceasta se vădeşte credinţa lor cea rea. Pentru că de ar fi fost dreaptă credinţa lor, le-ar fi ascultat Dumnezeu rugăciunea".

Ascultând bărbatul cuvintele ei, a dus-o la biserica dreptcredincioşilor şi neîndrăznind s-o ducă pe ea înăuntru, pentru că era eretic, a aşezat-o înaintea bisericii şi a trimis la episcopul Flavian şi la preotul Ioan, spunându-le despre venirea sa şi despre pricina venirii, ca să se roage Domnului nostru Iisus Hristos pentru sănătatea femeii sale, care bolea cumplit.

Ieşind la dânşii episcopul împreună cu Ioan au zis: „Dacă vă veţi lepăda de eresul vostru şi vă veţi apropia de Sfânta, Sobornicească şi Apostolească Biserică, veţi dobândi mântuire de la Hristos Domnul". Iar el a făgăduit cu osârdie a se lepăda. Şi a poruncit Sfântul Ioan să aducă apă şi a rugat pe Flavian ca să facă semnul Crucii peste apa aceea. Făcându-se aceasta, a poruncit să o verse peste cea bolnavă, care îndată s-a făcut sănătoasă, ca şi cum n-ar fi fost bolnavă niciodată şi slăvea pe Dumnezeu.

Văzând eparhul minunea ce s-a făcut cu femeia sa, s-a apropiat împreună cu dânsa de Sfânta Biserică, lepădându-se de eresul lui Marcion şi s-a făcut bucurie mare pentru întoarcerea eparhului. Iar ereticii s-au tulburat foarte tare şi s-au mâniat asupra Sfântului Ioan, semănând pretutindeni asupra lui hule şi clevetiri, zicând că este vrăjitor şi fermecător.

Însă Dumnezeu degrab a închis gura lor cea mincinoasă, aducând asupra lor o pedeapsă cumplită. Căci odată, fiind cutremur mare în Antiohia, a căzut capiştea în care ereticii aveau adunarea lor şi acolo, fiind adunaţi mulţime fără de număr, au murit, fiind ucişi de căderea capiştei; iar dintre cei binecredincioşi, nici unul nu s-a vătămat de cutremur. Acest lucru văzându-l, nu numai ereticii ce mai rămăseseră ci şi elinii, au cunoscut puterea lui Hristos şi, dărâmând capiştile lor, au crezut în adevăratul Dumnezeu prin învăţătura Sfântului Ioan.

După aceasta, Nectarie patriarhul Constantinopolului, care a urmat după Grigorie de Nazianz, cu pace s-a săvârşit. Şi a fost căutat cu sârguinţă un om care să fie vrednic de scaunul patriarhiei. Deci, unii au vestit pe împăratul Arcadie despre Ioan – pentru că se dusese vestea pretutindeni despre viaţa şi despre învăţătura lui –, şi toţi l-au socotit vrednic de o treaptă ca aceea, ca să primească după Nectarie, ocârmuirea Bisericii Constantinopolului.

Deci, împăratul îndată a trimis scrisoare către Flavian ca să trimită pe Ioan la Constantinopol; iar poporul Antiohiei, fiind înştiinţat de aceasta, s-a adunat în biserică, fiind aprins de dragostea către Ioan. Şi nevrând a se lipsi de un asemenea învăţător, s-au împotrivit toţi trimişilor de la împăratul. Deci, nevoind să asculte pe patriarhul lor, n-au lăsat să-l ia pe Sfântul Ioan; dar nici Ioan nu voia să meargă la

Constantinopol, căci, fiind smerit, se judeca pe sine a fi nevrednic de o treaptă ca aceea.

De acest lucru înştiinţându-se împăratul, s-a mirat şi a dorit şi mai mult să vadă pe Ioan şi să-l aşeze pe scaunul patriarhal. Deci, trimiţând a doua oară, a poruncit lui Asterie comitul să-l scoată din Antiohia în taină, fără ca să ştie poporul; ceea ce s-a şi făcut.

Apropiindu-se Sfântul Ioan de Constantinopol, a ieşit în întâmpinarea lui tot poporul, cu mulţime de boieri, fiind trimişi de împăratul să-l întâmpine. Deci a fost primit cu cinste de împăratul şi de toată adunarea poporului şi toţi se bucurau de un luminător ca acesta al Bisericii.

Numai singur Teofil, patriarhul Alexandriei, şi cei de un gând cu dânsul, se tulburau pentru că pizmuiau slava lui Ioan şi-l urau pe el, încât nici nu voiau să se învoiască cu adunarea care alegea pe Ioan, ci se gândeau la un alt preot cu numele Isidor, pe care voiau să-l ridice în scaun. Totuşi s-a plecat soborului şi a sfinţit pe Ioan arhiereu şi l-a aşezat pe scaunul patriarhal în a douăzeci şi şasea zi a lunii februarie.

Atunci a venit împăratul şi cu dânsul toţi domnii şi boierii, vrând să ia binecuvântare de la Sfântul Ioan, patriarhul. Iar el, făcând rugăciune pentru împăratul şi pentru popor şi, binecuvântându-i pe toţi, şi-a deschis gura sa cea de Dumnezeu insuflată şi a rostit învăţătură folositoare de suflet în care povăţuia pe împăratul să petreacă în dreapta credinţă neabătut, să se depărteze de eretici, să vină adeseori la biserică şi să fie drept şi milostiv. Apoi îi zicea: „Să ştii că nu mă voi ruşina, când va fi trebuinţă de învăţătură şi de mustrare, pentru folosul sufletului tău, precum nici proorocul Natan nu s-a ruşinat de împăratul David, descoperind greşeala lui".

Astfel învăţa pe toţi stăpânitorii duhovniceşti şi pe cei mireneşti şi pe cei de sub stăpâniri, ca fiecare să petreacă în faptele cele bune şi să ţină cuvântul său de învăţătură cu care toţi s-au mângâiat, ascultându-l. Pe când el spunea dumnezeieştile cuvinte, era în popor un oarecare om îndrăcit pe care l-a scuturat duhul cel necurat şi l-a aruncat la pământ, strigând cu glas înfricoşat, încât s-au înspăimântat toţi cei ce erau în biserică. Iar fericitul Ioan, poruncind să-l aducă înaintea sa, a făcut semnul cinstitei Cruci peste dânsul şi, izgonind pe duhul cel necurat, a făcut pe om sănătos, lucru pe care văzându-l poporul, s-a bucurat şi a preamărit pe Dumnezeu, că le-a dat un mare luminător şi un doctor sufletesc şi trupesc preaiscusit.

Sfântul Patriarh Ioan, luând cârma Bisericii, a început a paşte bine turma lui Hristos cea cuvântătoare, dezrădăcinând obiceiurile cele rele din toate treptele, iar mai vârtos dintre preoţi, precum: necurăţenia, zavistia, nedreptatea şi orice lucru neplăcut. Apoi răsădea curăţenia,

dragostea, dreptatea, milostenia şi tot felul de fapte bune şi cu gura sa cea de aur pe toţi îi povăţuia. Nu numai în cetatea Constantinopolului ci şi prin cetăţile şi ţările cele dimprejur avea multă purtare de grijă pentru mântuirea sufletelor omeneşti. Pentru că trimitea din clericii săi cei iscusiţi şi temători de Dumnezeu, bărbaţi sfinţi, care întăreau dreapta credinţă cu propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu; iar credinţa cea rea şi eresurile le înlătura, povăţuind pe cei rătăciţi la calea mântuirii.

În Fenicia a dărâmat capiştile idoleşti care erau din vremurile cele de demult, stricând temeliile lor. Pe poporul celţilor, vătămat de credinţa cea rea a arienilor, cu înţelepciune l-a tămăduit şi la dreapta credinţă l-a povăţuit, pentru că a poruncit unor preoţi şi diaconi care au fost aleşi pentru acest lucru, ca să înveţe limba celţilor şi i-a trimis la poporul acela să le propovăduiască buna credinţă în limba celtică. Iar pe sciţii care locuiau împrejurul Dunării, în acelaşi chip i-a luminat. Eresul marcioniţilor din părţile răsăritului, de asemenea l-a risipit. Astfel, toată lumea a luminat-o cu învăţătura sa.

Apoi avea purtare de grijă şi pentru cei săraci şi neputincioşi, iar din averea Bisericii hrănea pe cei flămânzi, îmbrăca pe cei goi şi de orfani şi văduve mai înainte de toate se îngrijea. Apoi a zidit şi bolniţe (spitale) pentru odihna bolnavilor şi a străinilor care nu aveau unde să-şi plece capul, dându-le toată îndestularea, rânduindu-le slugi şi doctori. Şi apoi toată purtarea de grijă şi rânduiala, a încredinţat-o la doi preoţi temători de Dumnezeu. Iar el se sârguia pentru îndreptarea Bisericii, iubind pe cei buni, iar pe cei răi învăţându-i şi mustrându-i. Pentru aceea era foarte iubit de cei buni şi urât de cei răi.

Mai ales unii din clericii lui care vieţuiau rău, nu iubeau pe Sfântul, de vreme ce dădea pe faţă faptele lor cele rele şi pe unii chiar de la biserică îi depărta. Iar ei pentru aceasta se mâniau pe el. Mai cu seamă erau nemulţumiţi de Serapion diaconul, pentru că acela, slujind cu bună credinţă patriarhului şi având viaţă curată, a zis odată către Sfântul, fiind toţi clericii de faţă: „Nu poţi, stăpâne, a-i îndrepta pe aceştia, dacă nu-i vei izgoni pe toţi cu un toiag".

Zicând astfel, mulţi s-au întărâtat şi au început în popor a-l vorbi de rău pe Sfântul Ioan, hulindu-l, pe el care era vrednic de toate laudele. Însă Sfântul, deşi ştia răutatea lor, nu lua în seamă, pentru că, cu cât îl huleau mai mult, cu atât mai mult înflorea slava lui în părţile cele depărtate, încât mulţi veneau de departe, dorind să-l vadă pe Sfântul şi să audă învăţătura lui.

Acelaşi Serapion diaconul, a adus la mânie şi pe Severian mitropolitul asupra Sfântului Ioan, căci a spus cum că ar fi zis Severian oarecare hulă asupra lui Hristos. Iar Ioan, râvnind după Hristos Domnul

său şi uitând de dragostea care o avea faţă de Severian, îndată l-a izgonit de la sine. Iar după aceasta, fiind rugat de împăratul, l-a iertat pe dânsul şi iarăşi l-a primit la sine.

Fericitul, cu toate că era într-o treaptă destul de mare şi vieţuia în mijlocul lumii, totuşi nu şi-a lăsat niciodată nevoinţele monahiceşti, ci vremea care îi rămânea de la treburile bisericeşti, închizându-se deosebi în chilia sa, o petrecea în singurătate şi rugăciune sau în citirea şi scrierea dumnezeieştilor cărţi. Postea întotdeauna şi se înfrâna fără măsură, pentru că numai pâine de orz şi apă gusta şi somn puţin şi acela nu pe pat ci stând şi nevoindu-se.

Apoi la ospeţe şi la veselii nu mergea niciodată, pentru că din tinereţe deprinzându-se cu post şi înfrânare, nu putea nici să se uite spre bucate dulci şi grase, neavând stomacul sănătos. Ci toată mintea sa o îndreptase spre înţelegerea dumnezeieştii Scripturi şi mai ales iubea Epistolele Sfântului Apostol Pavel, al cărui chip îl avea în chilia sa.

Odată, scriind la tâlcuirea epistolelor lui, a gândit în sine, zicând: „Cine ştie oare, plăcut lui Dumnezeu este aceasta, oare înţeles-am puterea scripturii acestui sfânt sau nu?" Şi se ruga lui Dumnezeu ca să-i vestească aceasta. Dumnezeu, degrab ascultând pe robul Său, i-a dat acest fel de vestire.

Când s-a închis singur în chilie noaptea şi scria tâlcuirile la o lumânare aprinsă, Proclu, care îi slujea, a vrut să intre la patriarh. Şi uitându-se prin crăpătura uşii, vrând să vadă ce face, l-a văzut şezând şi scriind, iar un om bătrân şi foarte cinstit, stând lângă dânsul la spate, s-a plecat la urechea patriarhului şi-i vorbea binişor. Şi omul acela era cu totul asemenea la chip cu Sfântul Apostol Pavel, care era în perete înaintea lui Ioan. Aceasta nu numai o dată a văzut-o Proclu, ci de multe ori şi se mira foarte, nepricepându-se cine este acela care vorbeşte cu patriarhul şi cugeta cum a intrat acolo, căci pretutindeni erau uşile încuiate, încât nu era cu putinţă cuiva să intre.

Deci, Proclu a aşteptat până ce va ieşi omul acela. Dar când a sosit vremea de tocat pentru utrenie s-a făcut nevăzut. Astfel văzând Proclu în trei nopţi, a îndrăznit să întrebe pe Sfântul patriarh, zicând: „Stăpâne, cine este cel ce-ţi vorbeşte noaptea la ureche?" Sfântul a răspuns: „N-a fost nimeni la mine". Atunci Proclu i-a spus lui cu amănuntul cum a văzut prin crăpătura uşii un om bătrân şi cinstit şoptindu-i la ureche când scria, şi spunea ce fel era chipul şi faţa celui ce se arăta. Iar Sfântul se minuna auzind acestea.

Apoi Proclu, uitându-se la chipul lui Pavel, a zis: „Acest chip era acela care l-am văzut". Atunci, cunoscând Ioan că însuşi pe Sfântul Apostol Pavel l-a văzut Proclu, s-a încredinţat că este primită osteneala

lui şi, căzând la pământ, a mulţumit lui Dumnezeu şi s-a rugat cu lacrimi fierbinţi. Apoi, de atunci, s-a ocupat cu şi mai multă sârguinţă de scrierea dumnezeieştilor cărţi, pe care ca pe nişte comori de mult preţ le-a lăsat Bisericii lui Hristos.

Acest mare învăţător al lumii, mustra toate strâmbătăţile şi nedreptăţile care se făceau; chiar şi pe împăratul şi pe împărăteasa îi învăţa să nu facă strâmbătate nimănui, ci să facă lucruri drepte. Iar pe boieri şi pe bărbaţii cei cu dregătorii, pe cei ce răpeau averi străine şi făceau strâmbătate săracilor, îi îngrozea cu judecata lui Dumnezeu.

Deci, a început a se ridica asupra lui zavistie, nu numai de la clerici, cărora le poruncea Sfântul să vieţuiască după aşezământul legii, ci şi de la stăpânitorii mireneşti. Şi precum dintr-o scânteie mică se aprinde un foc mare, aşa şi din mustrarea păcatelor a început a se aprinde mânia în inimile acelora care se ştiau pe sine că sunt în nişte asemenea păcate.

Astfel, zavistnicii batjocoreau învăţătura Sfântului, iar cuvintele lui cele înţelepte şi bune le socoteau nebuneşte ca rele, zicând că patriarhul în propovăduirea sa în biserică, nu învaţă, ci mustră; nu sfătuieşte, ci ocărăşte; nu îndreptează, ci huleşte pe împăratul şi pe împărăteasa şi pe toţi stăpânitorii. Apoi îl socoteau neacoperitor de păcatele aproapelui.

Pe acea vreme era un eunuc oarecare în palatele împărăteşti, cu numele Evtropie, care era mai mare peste postelnicii împăratului. Acela, ridicându-se la dregătoria de patriciu, a sfătuit pe împăratul ca să dea această lege, ca nimeni să nu mai scape la biserică pentru vina de moarte şi chiar de ar scăpa cineva, cu sila să se scoată din biserică şi să se pedepsească. Pentru că acel obicei era de demult, ca oamenii care greşeau ceva greu împotriva legilor cetăţeneşti şi se osândeau la moarte, să fugă la biserică – precum odinioară israelitenii în cetăţile de scăpare –, şi aşa scăpau de pedeapsa morţii.

Evtropie, stricând acel aşezământ vechi, a rânduit să scoată din biserică pe cei vinovaţi, de care lucru Sfântul Ioan Gură de Aur, mâhnindu-se, socotea acea faptă ca o mare silă adusă Bisericii. Dar nu după multă vreme, chiar Evtropie a căzut în groapa pe care a săpat-o altora şi s-a tăiat cu sabia pe care o ascuţise pentru alţii. Căci mâniindu-se împăratul asupra lui pentru oarecare pricini mari, a căzut asupra lui Evtropie pedeapsa cu moartea.

Deci, Evtropie a fugit la biserică şi s-a ascuns în altar sub Sfânta Masă. Iar fericitul Ioan, fiind în amvon, de unde avea obiceiul a învăţa pe poporul ce-i stătea înainte, ca un foarte mare râvnitor, a rostit un cuvânt de mustrare asupra lui Evtropie, zicând: „Ar fi lucru cu dreptate

ca legea nedreaptă cea din nou aşezată, chiar acela care a scornit-o şi a aşezat-o să o împlinească".

Acest cuvânt prinzându-l pizmaşii lui Ioan, au început a-l huli în mijlocul poporului, numindu-l nemilostiv, neiubitor de oameni şi neacoperitor de greşelile omeneşti. Şi astfel câte puţin întărâtau inimile mai multor oameni spre mânie asupra Sfântului Ioan. Dar el voind a plăcea lui Dumnezeu iar nu oamenilor, se sârguia după obiceiul său în buna ocârmuire a Sfintei Biserici.

Pe vremea patriarhiei Sfântului Ioan Gură de Aur, erau încă o mulţime de arieni în Constantinopol, care îşi ţineau credinţa, săvârşind slujbele lor. Deci fericitul gândea în ce chip ar curăţa cetatea de acel eres. Şi aflând vreme cuviincioasă, a zis către împăratul: „Binecredinciosule împărate, dacă ar fi pus cineva între pietrele cele scumpe ce sunt în coroana ta vreo piatră proastă, întunecată şi necurată, nu ar fi necinstită toată coroana?" Împăratul a răspuns: „Adevărat, aşa este". Iar Ioan a zis: „Tot aşa este de necinstită cetatea aceasta, care, deşi este dreptcredincioasă, totuşi are într-însa pe necredincioşii arieni. Şi precum tu, împărate, te-ai fi mâniat pentru necinstirea coroanei tale, aşa şi Atotputernicul Dumnezeu se mâhneşte de cetatea aceasta, care este înşelată de eresul arienilor. Deci se cuvine ca, ori să aduci pe eretici la unirea credinţei, ori să-i izgoneşti din cetate".

Auzind acestea împăratul, a poruncit îndată să aducă înaintea sa pe mai marii arienilor şi le-a poruncit să spună înaintea patriarhului mărturisirea de credinţă a lor. Iar ei au început a grăi cuvinte de rea credinţă şi de hulă asupra Domnului nostru Iisus Hristos; atunci împăratul a poruncit să-i izgonească din cetate.

După câtăva vreme, arienii având iarăşi ajutători şi mijlocitori pe cei ce slujeau în palatele împărăteşti, oameni cu dregătorii, au început a intra în cetate în zile de Duminici mergând cu rugăciuni către locaşul lor şi cântând ereticeştile lor cântări prin care huleau pe Preasfânta Treime. Pentru acest lucru înştiinţându-se preasfinţitul patriarh Ioan s-a temut ca nu cumva să înceapă cineva din poporul cel neînvăţat, a urma acelor rugăciuni arieneşti.

Deci, a poruncit clerului său ca să umble cu rugăciuni prin cetate, purtând cinstitele cruci, sfintele icoane şi făclii aprinse şi să cânte laude lui Dumnezeu, alcătuite spre slava Preasfintei Treimi împotriva cântărilor arieneşti celor hulitoare. Atunci s-au întâlnit pe cale dreptcredincioşii cu arienii, certându-se între ei. Odată s-a ridicat chiar război, încât din amândouă părţile au căzut câţiva morţi; iar lui Visarion, eunucul împărătesc, fiind şi el acolo în mulţimea celor dreptcredincioşi, i-au spart capul cu o piatră. De acest lucru înştiinţându-se împăratul, s-a

mâniat foarte tare asupra arienilor şi le-a poruncit să nu îndrăznească a mai intra în cetate; şi astfel s-a izgonit atunci din cetate hula eretică.

Între cei înşelaţi cu eresul arian era şi un voievod din neamul barbarilor, cu numele Gaina, viteaz în războaie şi care avea mare trecere la împărat. Acela cerea împăratului cu dinadinsul ca pentru hatârul lui să poruncească a se da o biserică arienilor în cetate. Dar împăratul neştiind ce să-i răspundă – pentru că se temea a-l supăra, ca nu cumva să ridice vreo tulburare asupra împărăţiei greceşti, căci era om iute şi cu obicei rău –, a spus despre aceasta Sfântului Ioan patriarhul. Iar Ioan a zis către împăratul: „Să mă chemi la tine în vremea când va vrea Gaina să ceară biserică şi eu voi răspunde pentru tine".

Deci în altă zi, fiind chemat patriarhul la palat şi şezând cu împăratul, a început Gaina iarăşi a cere de la împărat biserică în cetate pentru soborul arian, şi cerea aceasta ca o răsplătire pentru ostenelile pe care le-a avut el în războaie şi pentru vitejia arătată. Iar marele Ioan i-a răspuns, zicând: „Împăratul de va voi să fie temător de Dumnezeu, nu are putere asupra bisericilor în care sunt puşi de Dumnezeu stăpânitorii cei duhovniceşti. Iar ţie dacă îţi trebuie biserică, intră în oricare voieşti şi te roagă, căci iată, toate bisericile din cetate îţi sunt deschise".

Iar Gaina a zis: „Dar eu sunt de altă mărturisire şi de aceea voiesc să am în cetate deosebită biserică dumnezeiască, împreună cu cei de o credinţă cu mine; şi rog împărătească stăpânire să poruncească a se îndeplini cererea mea pentru că eu multe osteneli am avut, luptându-mă pentru stăpânirea grecească, vărsându-mi sângele şi punându-mi sufletul pentru împărat".

Ioan i-a răspuns: „Pentru ostenelile tale ţi-ai luat răsplătire, mai multă cinste, mărire, boierie şi daruri de la împărat. Deci ţi se cade a gândi ce erai mai înainte şi cum eşti acum? Cum erai sărac şi neslăvit şi cum te-ai îmbogăţit şi te-ai mărit acum? Şi în ce fel de rânduială erai când vieţuiai de cealaltă parte a Dunării şi în care eşti acum? Căci erai atunci ca unul din ţăranii cei proşti şi săraci, îmbrăcat cu haine proaste, abia având pâinea cea de toate zilele spre hrană, iar acum eşti voievod mai cinstit şi mai slăvit decât alţii, fiind îmbrăcat în haine de mare preţ, având aur şi argint din destul şi avere mare şi toate acestea le ai de la împărat. Acest fel de răsplătire ai luat pentru ostenelile tale; deci fii mulţumitor şi slujeşte cu credinţă împărăţiei greceşti, dar nu cere daruri dumnezeieşti pentru slujire lumească".

De nişte cuvinte ca acestea ruşinându-se Gaina, a tăcut şi n-a mai cerut de la împărat biserică. Iar împăratul s-a minunat de înţelepciunea lui Ioan, care cu puţine cuvinte a astupat gura acelui barbar nebun şi plin de neîmblânzită mânie.

Trecând un an, acel Gaina s-a înstrăinat de împărat şi, adunând oaste multă, a pornit război asupra Constantinopolului. Iar împăratul, neavând oaste pregătită ca să iasă împotriva lui, era în mare supărare şi a rugat pe Sfântul Ioan să iasă înaintea lui şi cu cuvinte bune să-l îmblânzească. Iar Ioan, deşi ştia că a mâniat pe Gaina când l-a oprit să aibă biserică arienească în Constantinopol, însă fiind gata a-şi pune sufletul său pentru oi, a mers împotriva mândrului barbar. Iar Dumnezeu a ajutat robului Său, pentru că, cu cuvintele sale aurite, Ioan a îmblânzit pe omul cel cu capul de fiară şi din lup l-a prefăcut în oaie şi împăcându-l cu împăratul, s-a întors.

După aceasta Sfântul Ioan s-a dus în Asia în vreme de iarnă pentru îndreptarea sfintelor biserici de acolo, deşi era neputincios cu trupul; însă a trecut cu vederea sănătatea sa, numai ca Biserica lui Dumnezeu să nu se facă neputincioasă, vătămându-se de păstorii cei răi, pentru că mulţi din cei de acolo, fiind iubitori de argint, vindeau darul Preasfântului Duh, hirotonind cu plată – cum era Antonie, mitropolitul Efesului –, a cărui vină Evsevie, episcopul Valintinopoliei, a trimis-o scrisă pe hârtie patriarhului.

Deci acolo, Sfântul Ioan a scos pe mulţi episcopi care iubeau simonia şi pe cei care i-au hirotonit cu plată, depărtându-i de la dregătoria lor şi a pus pe alţii mai vrednici în locul acelora. Şi îndreptând bine toate bisericile Asiei s-a întors la Constantinopol.

Astfel, pe când Sfântul patriarh Ioan Gură de Aur aducea mult folos Bisericii lui Dumnezeu, mustrând cu limbă slobodă păcatele oamenilor care nu se pocăiau, învăţând, tămăduind şi povăţuind către pocăinţă; iar mai vârtos când, cu buzele cele dulci grăitoare şi cu sabia cea ascuţită a cuvântului lui Dumnezeu, dezrădăcina cămătăria, iubirea de argint, jefuirile din inimile oamenilor celor cu dregătorie şi ale celor bogaţi, care, fiind puternici, asupreau pe cei neputincioşi şi luau averile săracilor cu sila, atunci aceia se mâniau asupra lui, fiind mustraţi.

Însă nu voiau nicidecum a se abate de la acele răutăţi, pentru că, împietrindu-li-se inima, cu greu auzeau cuvintele lui Ioan şi se iuţeau în inimile lor asupra lui, cugetând rău despre dânsul şi făcând clevetiri mincinoase. Iar mai vârtos împărăteasa Eudoxia s-a mâniat asupra lui pentru că toate cuvintele pe care Gură de Aur le rostea de obşte pentru cei ce răpeau cele străine, acestea împărăteasa le socotea că pentru dânsa le grăieşte şi le privea acelea ca o dosădire şi mustrare a ei. Pentru că era foarte iubitoare de argint şi cuprinsă de nesăţioasa poftă a aurului, încât multora le făcea strâmbătate, luându-le averile cu sila.

Deci, a mustrat-o pe ea însăşi conştiinţa ei când Sfântul Ioan grăia despre iubirea de argint, care este rădăcina a toată răutatea, iar pe cei ce

răpeau cele străine îi înfricoşa cu pedeapsa lui Dumnezeu. Din această pricină mâniindu-se împărăteasa asupra lui, cugeta cum l-ar izgoni pe Ioan de la patriarhie.

În acea vreme era în Constantinopol un bărbat oarecare, numit Teodorit, având boierie de patriciu şi bogăţie multă, pe care îl pizmuia împărăteasa şi, dorind să-i ia averea, căuta asupra lui vreo vină. Dar nu afla pentru că era om bun şi vieţuia cu dreptate.

Neputând să-i ia cu sila averea, a aflat acest meşteşug, căci l-a chemat la sine şi i-a zis: „Ştii câtă avere împărătească se cheltuieşte neîncetat; cât aur se dă oştilor care apără împărăţia şi fără de număr sunt aceia care se hrănesc în toate zilele din vistieria împărătească, din care pricină ni s-a împuţinat averea. Deci să dai şi tu o parte din averea ta, ca datorie către vistieria împărătească, pentru ca să afli la noi har şi pe urmă iarăşi vei lua la vreme ceea ce vei da acum".

Teodorit, pricepând gândul împărătesei, cum că nu-i trebuie să umple vistieria împărătească, ci inima sa cea nesăţioasă de iubirea de argint voieşte a o sătura cu averea lui, a mers la fericitul Ioan povestindu-i acea dorinţă a împărătesei şi-l ruga cu lacrimi să-l ajute şi să-l apere de împărăteasa care căuta să-i ia bogăţia. Iar Sfântul Ioan îndată a trimis scrisoare către împărăteasa, sfătuind-o cu cuvinte alese şi blânde, ca să nu facă asuprire lui Teodorit. Iar ea, deşi era mânioasă asupra Sfântului, însă a făcut atunci după cererea lui, pentru că s-a ruşinat de înţeleapta lui sfătuire şi a făgăduit că nu-i va face lui Teodorit nici un rău.

După aceasta, Teodorit, ascultă gura cea de aur grăitoare a lui Ioan, care învăţa pentru milostenie şi sfătuia să nu ascundem comoara în pământ, unde mâna cea zavistnică voieşte a o lua, ci în cer, unde nimeni nu o zavistuieşte nici n-o ia. Apoi, temându-se ca nu cumva să cadă în vreo nevoie pentru bogăţia sa – căci ştia năravul împărătesei, că nu va înceta a căuta vină asupra lui până când îşi va săvârşi răutatea –, pentru aceea a socotit să-şi dea bogăţia sa Împăratului ceresc.

Deci, oprindu-şi o mică parte din averile sale pentru chivernisirea casei, toate celelalte averi care erau foarte multe, le-a dat casei Bisericii, ca să fie spre hrană străinilor, săracilor şi bolnavilor.

Auzind împărăteasa de aceasta, s-a mâhnit foarte şi a trimis la Sfântul Ioan, zicând: „După porunca ta, sfinte patriarh, am iertat pe Teodorit patriciul, neluând nimic de la dânsul pentru trebuinţa împărăţiei noastre, iar tu ai răpit averea lui spre a te îmbogăţi. Oare nu era mai de cuviinţă a o lua noi, iar nu tu? Pentru că acela s-a îmbogăţit, slujind împăraţilor. Pentru ce te-ai împotrivit nouă? Noi n-am luat nimic de la dânsul; deci ţi se cădea şi ţie a nu lua averile lui".

La aceste cuvinte, Ioan a scris către împărăteasa în acest fel: „Socotesc că nu este tăinuit iubirii tale de Dumnezeu cum că, de aş fi poftit bogăţie, nimic nu m-ar fi oprit pe mine a o avea, pentru că am avut părinţi care aveau avere multă, fiind de neam bun şi bogaţi. Însă de bunăvoie m-am lepădat de bogăţie. Deci, cum nu m-aş fi ruşinat acum a căuta aceea pe care singur am lăsat-o şi pe alţii îi învăţ ca să le treacă cu vederea? Zici că averea lui Teodorit am luat-o spre a mea îmbogăţire. Să ştii însă că acela nu mi-a dat nimic şi de mi-ar fi dat, eu nu aş fi primit de la el. Ci el a dat bogăţia sa lui Hristos, făcând milostenie săracilor şi scăpătaţilor şi bine a făcut, căci însutit va primi de la Hristos în veacul ce va să fie. Eu aş fi voit ca şi tu, râvnind lui Teodorit, să ascunzi averile tale în cer, ca astfel, când vei fi lipsită, să fii primită în veşnicele lăcaşuri. Iar dacă gândeşti ca să iei de la Hristos ceea ce a dat Teodorit, tu vei vedea, căci nu pe noi, ci chiar pe Hristos Îl vei mânia".

Împărăteasa, citind această scrisoare a Sfântului Ioan, s-a umplut de mânie şi cugeta cum i-ar face Sfântului Ioan nedreptate.

În acea vreme a venit din Alexandria la Constantinopol o văduvă cu numele Chilitropa, pentru o pricină ca aceasta. Când era voievod în Alexandria Pavlichie, având în acea vreme dregătoria de la Augustal, atunci acea văduvă a fost clevetită de oarecari oameni zavistnici către voievodul Pavlichie că are aur mult; iar Pavlichie, care era foarte iubitor de aur, aflând oarecare pricină asupra văduvei aceleia, a prins-o şi a silit-o să-i dea cinci sute de galbeni.

Iar ea, neavând atâta aur, şi-a pus zălog la vecinii săi hainele şi vasele, şi abia adunând cinci sute de galbeni, a dat voievodului, nefiind vinovată cu nimic. Iar după ce a fost scos Pavlichie din dregătoria sa şi s-a dus la Constantinopol pentru a da socoteală, a plecat şi acea văduvă săracă, şi intrând în corabie, a mers în urma lui. Apoi, venind înaintea împăratului, a căzut înaintea lui cu plângere, jeluindu-se asupra lui Pavlichie, că a luat de la dânsa cu sila atâta aur, fără nici o vină.

Împăratul a poruncit eparhului cetăţii să facă întrebare şi judecată de acel lucru, ca să dea văduvei tot ce a luat Pavlichie de la dânsa. Iar eparhul ajutând lui Pavlichie, l-a scos nevinovat şi pe văduvă a lăsat-o păgubaşă. Dar ea, fiind împinsă de multă mâhnire, s-a dus la împărăteasa şi, spunându-i toată nevoia, cerea de la dânsa milă şi ajutor. Împărăteasa, fiind şi ea iubitoare de aur, s-a bucurat de un lucru ca acesta, căci nădăjduia că şi ea va câştiga aur mult.

Deci, îndată a chemat pe Pavlichie şi cu mare mânie l-a mustrat pe el pentru jefuirea averii străine şi pentru strâmbătatea ce o făcuse acelei văduve sărace. Apoi a poruncit să-l ţină sub strajă până când va da o sută de litre de aur. Pavlichie, văzând că nu este cu putinţă a scăpa din

mâinile împărătesei, a trimis acasă şi a adus atâta aur cât ceruse împărăteasa.

Împărăteasa, din tot aurul acela, a dat văduvei numai treizeci şi şase de galbeni de aur şi a eliberat-o, pe când celălalt aur l-a luat la dânsa. Iar văduva a ieşit de la împărătească plângând şi văitându-se pentru o strâmbătate ca aceea. Auzind de Sfântul Ioan că apără pe cei asupriţi, a alergat la dânsul şi i-a spus cu de-amănuntul toate câte i-a făcut ei Pavlichie şi împărăteasa. Sfântul Ioan, mângâind pe văduva care plângea, a trimis la Pavlichie şi, chemându-l în biserică, a zis către dânsul: „Ne-a venit înştiinţare despre nedreptatea care o faci, asuprind pe cei săraci şi luând cu sila averile cele străine, precum ai făcut acestei văduve sărace, netemându-te de Dumnezeu, Care este părintele orfanilor şi judecător al văduvelor. Deci, pentru aceasta te-am chemat aici, ca să dai cinci sute de galbeni femeii căreia i-ai făcut nedreptate. Dă-i ceea ce se cuvine ca să scape de datornicii săi şi să nu piară împreună cu copiii săi în cea mai de pe urmă sărăcie. Apoi, să te mântuieşti şi tu de un păcat ca acesta şi să milostiveşti pe Dumnezeu, pe Care L-ai mâniat şi Care va răsplăti ţie pentru facerea de rău a orfanilor".

Pavlichie a răspuns: „Stăpâne, această văduvă mai mult mi-a făcut mie nedreptate, pentru că, jeluindu-se împărătesei contra mea, împărăteasa a luat de la mine o sută de litre de aur; şi acum ce voieşte mai mult de la mine? Să se ducă la împărăteasa şi să-şi ia ce este al ei de la dânsa!" Sfântul a zis către dânsul: „Deşi împărăteasa a luat de la tine aurul, însă văduva aceasta n-a primit ce a fost al său şi ea nu este vinovată de nedreptatea ce ţi s-a făcut ţie de către împărătească. Pentru că împărăteasa a luat de la tine atâta aur, nu atât pentru dânsa, cât pentru alte păcate ale tale şi jefuiri pe care le-ai făcut fiind la dregătorie. Iar tu nu face pricină, vorbind contra împărătesei, căci îţi spun că nu vei ieşi de aici până ce nu vei da văduvei tot ce ai luat de la dânsa, până la galbenul cel mai de pe urmă; iar cei treizeci şi şase de galbeni pe care i-a dat ei împărăteasa, aceia să-i fie de cheltuială pentru drum". Şi astfel, Sfântul Ioan n-a eliberat pe Pavlichie din biserică.

Împărăteasa, aflând despre aceasta, a trimis la Ioan, zicând: „Liberează pe Pavlichie că am luat aur destul de la dânsul pentru acea datorie". Ioan a răspuns trimişilor: „Nu va fi eliberat de aici Pavlichie până când nu va da femeii celei sărace ceea ce a luat de la dânsa". Împărăteasa a trimis iarăşi la Sfântul ca să elibereze pe Pavlichie. Iar Sfântul a răspuns: „Dacă împărăteasa voieşte să-l eliberez, apoi să trimită acestei văduve cinci sute de galbeni, căci nu este lucru mare a face aceasta, fiindcă a luat mult mai mult de la Pavlichie, adică o sută de litre de aur".

Împărăteasa, auzind aceasta, s-a umplut de mânie şi îndată a trimis doi sutaşi cu două sute de ostaşi ca să scoată cu sila pe Pavlichie din biserică. Dar când ostaşii s-au apropiat de uşile bisericii şi voiau să intre, îndată li s-a arătat îngerul Domnului stând lângă uşă şi ţinând sabia în mâinile sale şi nu-i lăsa să intre.

Ostaşii, văzând îngerul cel înfricoşat, s-au temut şi au fugit înapoi. Şi alergând la împărăteasa cu cutremur, i-au spus de arătarea îngerească. Iar ea, auzind, s-a spăimântat cu duhul şi n-a mai îndrăznit a mai trimite la Sfântul Ioan după Pavlichie. Voievodul, văzând că nu l-a ajutat împărăteasa, a trimis la casa sa după aur şi a dat văduvei cinci sute de galbeni, şi aşa a fost eliberat. Iar femeia, luându-şi al său, s-a întors în cetatea sa, bucurându-se.

Împărăteasa nu înceta a face supărare contra fericitului Ioan şi din zi în zi se înmulţea mânia şi răutatea în inima ei asupra plăcutului lui Dumnezeu, care era fără de răutate şi drept. După puţină vreme împărăteasa a trimis la Sfântul Ioan, pe de o parte cu îngrozire, iar pe de alta, cu momeli, zicând: „Încetează a te mai împotrivi nouă şi nu te mai atinge de lucrurile cele împărăteşti, că nici noi nu ne atingem de lucrurile cele bisericeşti şi te lăsăm singur să le îndreptezi. Încetează de a mă mai face pe mine pildă tuturor prin biserici, vorbind de mine şi mustrându-mă. Pentru că eu, până acum, te aveam pe tine ca pe un părinte şi-ţi dădeam cinstea ce ţi se cuvenea; iar dacă nu te vei îndrepta şi nu vei fi mai bun către noi, atunci să ştii că nu-ţi voi răbda mai mult".

Sfântul Ioan, auzind aceste cuvinte de la împărătească, s-a mâhnit foarte şi, oftând greu, a zis către cei trimişi: „Împărăteasa voieşte să fiu ca un mort, care nu vede nedreptăţile ce se lucrează şi nu aude glasurile celor asupriţi şi ale celor ce plâng şi suspină şi nu face mustrări celor ce greşesc. Dar de vreme ce sunt episcop şi mie îmi este încredinţată purtarea de grijă pentru suflete, sunt dator a privi cu ochi neadormiţi asupra tuturor, a asculta cererile tuturor, a învăţa pe toţi şi a certa, iar pe cei ce nu se pocăiesc, a-i mustra.

Pentru că ştiu că a nu mustra fărădelegile şi a nu certa pe cei ce fac rele, este dovedită pierzare şi mă tem că dacă vom tăcea noi pentru cele ce se fac cu nedreptate, să nu se zică şi despre noi cuvântul acesta al lui Iosie: *Preoţii au ascuns calea Domnului*. Dar şi dumnezeiescul Apostol porunceşte ca *pe cel ce greşeşte să-l mustri înaintea tuturor, ca şi alţii să aibă frică*. Tot acelaşi Apostol învaţă, zicând: *Propovăduieşte cuvântul, stăruieşte cu vreme şi fără de vreme; mustră, ceartă, şi te roagă*.

Eu, deşi mustru fărădelegile, nu mustru însă pe cei ce fac fărădelegile şi nu vorbesc în faţă pe nimeni, nici am defăimat pe cineva,

nici am pomenit cândva în învăţătura mea numele împărătesei, spre a o defăima. Ci pe toţi de obşte i-am învăţat şi-i învăţ ca să nu facă rău şi să nu asuprească pe cel de aproape. Dacă pe cineva din cei ce ascultă cuvintele noastre îl mustră conştiinţa pentru vreun lucru rău, apoi se cuvine aceluia ca nu asupra noastră să se mânie, ci asupra lui însuşi, pentru că a făcut nişte lucruri ca acelea, şi să se abată de la rău spre a face bine.

Dacă împărăteasa nu se ştie că a făcut ceva rău, nici că a făcut nedreptate cuiva, apoi pentru ce se mânie asupra mea, care învăţ pe popor să se abată de la toată nedreptatea? S-ar fi cuvenit mai bine să se bucure, pentru că n-a făcut nedreptate, căci eu nu mă lenevesc a învăţa pentru mântuirea poporului peste care ea împărăţeşte. Iar dacă ea este vinovată de păcatele acelea pe care cu cuvinte învăţătoare mă sârguiesc a le dezrădăcina din inimile oamenilor, apoi să ştie că eu nu o mustru pe dânsa, nici nu îi fac necinste, ci singure faptele ei o mustră pe dânsa şi-i aduc mare necinste şi ruşine sufletului ei. Deci, poate să se mânie împărăteasa cum voieşte, eu nu voi înceta a grăi adevărul, pentru că mai bine este a mânia pe oameni decât pe Dumnezeu. Căci dacă aş plăcea oamenilor, apoi nu aş fi rob al lui Hristos".

Nişte cuvinte ca acestea şi multe altele asemenea zicând Sfântul celor trimişi, i-a slobozit pe dânşii cu pace. Iar ei, întorcându-se la împărăteasa, i-au spus toate cele ce au auzit. Împărăteasa atunci s-a pornit cu şi mai mare mânie şi foarte mult ura pe fericitul Ioan; apoi nu numai împărăteasa, ci şi mulţi alţii care vieţuiau în nedreptate şi fără pocăinţă îl pizmuiau.

După aceea îl urau nu numai cei ce petreceau în Constantinopol, ci şi alţii de prin laturile cele mai depărtate, dintre care erau Teofil, patriarhul Alexandriei, care de la început nu-l iubea pe Sfântul Ioan şi nu voia să-l aleagă pe el la patriarhie. Apoi Acachie, episcopul Veriei, Severian al Gavalului şi Antioh al Ptolemaidei. Iar în Constantinopol erau doi preoţi şi cinci diaconi şi din împărăteştile palate erau mulţi care-l urau şi trei văduve vestite şi bogate, Marsa, Castritia şi Evgrafia, care vieţuiau în necurăţie.

Toţi pismătăreţii Sfântului Ioan, sfătuindu-se, căutau vină asupra lui, ca să aducă în popor veste rea despre dânsul. Deci au trimis mai întâi în Antiohia, cercetând că doar vor afla vreun rău pe care l-ar fi făcut Ioan din copilărie. Dar au murit cei ce făceau iscodiri şi n-au aflat nimic. Apoi au trimis în Alexandria la Teofil, care ştia să alcătuiască minciuni cu meşteşug; dar nici acela nu putea grăi ceva asupra vieţii Sfântului Ioan, care strălucea ca soarele cu faptele cele bune. Însă Teofil cu dinadinsul se îngrijea de aceasta, cum să izgonească pe Sfântul Ioan

din scaun, având ajutătoare pe împărăteasa şi pe alţi oameni răi; iar mai vârtos, şi-a câştigat ajutor pe satana.

Apoi pricina izgonirii Sfântului Ioan s-a început astfel.

Era în Alexandria un preot cinstit cu numele Isidor Xenodoh, adică hrănitor de străini, împodobit cu viaţa şi cu cuvântul şi era pretutindeni slăvit pentru faptele cele bune şi înţelepciunea lui. Acesta era bătrân, optzeci de ani având de la naşterea sa, iar preot fusese hirotonit de Sfântul Atanasie cel Mare, patriarhul Alexandriei. Asupra acestui Isidor a prins ură Teofil, din pricina lui Petru, protopopul Alexandriei. Căci Teofil, vrând să scoată din slujbă fără de vină pe Petru şi să-l izgonească din biserică, Isidor apăra pe Petru şi vina cea adusă asupra lui o dovedea că este nedreaptă.

Deci, Teofil a început a se mânia asupra lui Isidor şi mai întâi a îndepărtat din biserică pe acel Petru cu nedreptate, după aceea căuta pricină şi asupra lui Isidor, ca şi pe el să-l depărteze. În acea vreme, o oarecare văduvă cu numele Teodotia, a dat lui Isidor o mie de galbeni ca să cumpere haine şi să îmbrace pe cei goi, pe orfani şi pe văduvele sărace care se aflau în Alexandria. Apoi a rugat pe Isidor să nu spună despre aceasta lui Teofil patriarhul, ca nu cumva să ia aurul şi să-l cheltuiască la zidiri de piatră.

Isidor, luând aurul, a făcut după cum l-a rugat Teodotia. Dar Teofil, înştiinţat fiind despre aceasta de oarecine, cum că Isidor a luat o mie de galbeni de la Teodotia şi, nespunându-i lui, i-a cheltuit spre trebuinţa săracilor, s-a mâniat foarte tare asupra lui Isidor, căci Teofil era mare iubitor de argint şi a adus asupra lui Isidor o vină grea, zicând că un păcat mai presus de fire a necinstit pe bătrânul. Însă vina aceea, scrisă de însuşi Teofil, nu era adevărată, căci, deşi cumpărase Teofil martori mincinoşi, minciuna era minciună, iar nevinovatul Isidor s-a aflat curat. Atunci Teofil, din răutatea sa cea neîmblânzită, a scos din preoţie pe Isidor cu necinste şi cu bătăi, deşi era nevinovat. Iar Isidor, primind necinstea fără vină, cu cinste a lăsat Alexandria şi s-a dus la linişte în muntele Nitriei în care petrecuse mai înainte când era tânăr şi, şezând în coliba lui, se ruga lui Dumnezeu cu răbdare.

În acea vreme erau în mănăstirile Egiptului patru fraţi, bărbaţi împodobiţi cu fapte bune şi temători de Dumnezeu, care toată viaţa lor o petrecuseră în posturi şi osteneli monahiceşti. Şi numele lor erau: Dioscor, Amonie, Evsevie şi Eftimie, iar cu porecla se numeau „lungii", pentru că erau înalţi de statură. Aceştia, nu numai de alexandreni erau iubiţi, pentru faptele lor cele bune şi pentru viaţa lor cea văzută de toţi, ci chiar de Teofil, fiind foarte cinstiţi de el.

Unul dintre dânşii, cu numele Dioscor, chiar nevrând el, a fost ales episcop al Bisericii Ermopoliei. Acesta nu era Dioscor cel care a fost eretic, ci altul; căci acesta a trăit cu mulţi ani mai înainte de acela. Acesta a fost episcop al Ermopoliei şi, vieţuind cu sfinţenie, a dobândit sfârşit fericit. Iar acela a fost patriarh al Alexandriei şi a fost blestemat de Sfinţii Părinţi de la al IV-lea Sinod.

Deci, pe acest fericit Dioscor l-a făcut Teofil episcop, iar pe cei doi fraţi ai lui, pe Amonie şi pe Eftimie, i-a rugat să rămână împreună cu dânsul în patriarhie şi i-a silit să primească treapta preoţiei. Iar ei, petrecând lângă Teofil, când l-au văzut că nu vieţuieşte după Dumnezeu şi că mai mult iubeşte aurul decât pe Dumnezeu şi că face multe strâmbătăţi, n-au voit mai mult a petrece împreună cu dânsul, ci, lăsându-l pe el, s-au întors la liniştea lor.

Teofil, înţelegând pricina plecării lor, foarte s-a mâniat, şi dragostea pe care o avea către dânşii a schimbat-o în ură şi cugeta cum le-ar face rău. Deci, mai întâi a scornit pentru dânşii o veste, că „lungii", dimpreună cu Isidor cel izgonit, ţin de eresul lui Origen şi pe mulţi monahi i-au înşelat cu eresul acela. După aceea, a trimis la episcopii cei mai de aproape, poruncindu-le ca îndată să izgonească pe monahii cei mai bătrâni din munţii şi din pustia aceea. Iar pricina pentru care sunt izgoniţi să nu le-o spună lor.

Deci, când au făcut episcopii după porunca patriarhului, izgonind pe toţi cinstiţii şi plăcuţii lui Dumnezeu nevoitori de prin munţi şi de prin pustie, s-au adunat cei izgoniţi împreună cu preoţii lor şi, venind în Alexandria la patriarh, l-au rugat să le spună pentru ce sunt osândiţi şi izgoniţi de prin locurile lor. Iar el, căutând cu ochi mânioşi asupra lor şi răcnind cu mânie, s-a pornit spre dânşii ca un îndrăcit şi, aruncând omoforul pe după grumazul lui Amonie, l-a bătut până la sânge, strigând: „Ereticule, blestemă pe Origen". Asemenea şi pe ceilalţi bătându-i şi nelăsând pe nici unul dintr-înşii a răspunde ceva înaintea lui, i-a izgonit pe toţi cu necinste din faţa sa; şi s-au întors în colibele lor fără răspuns, neţinând seama de mânia şi de îndrăcirea lui Teofil.

Apoi Teofil, chemând pe episcopii cei mai de aproape, a dat anatemei pe acei patru călugări nevinovaţi, pe Amonie, pe Evsevie şi pe Eftimie, fraţii lui Dioscor şi pe fericitul Isidor cel mai sus pomenit, necercetându-i pentru credinţă, nici chemându-i acolo de faţă. Şi încă nu s-a îmblânzit mânia lui, căci a scris singur împotriva lor multe pricini mânioase pentru eresuri, pentru fermecătorii şi pentru alte multe păcate. Apoi, cumpărând bârfitori şi mărturii mincinoase, le-a dat acele scrisori, poruncindu-le ca, atunci când va învăţa el în biserică pe popor, în zi de praznic, să se apropie de dânsul şi înaintea poporului să i se dea acele pricini scrise împotriva acelor călugări pomeniţi mai sus, aducând înainte şi martorii cei mincinoşi.

Aceste toate făcându-se, Teofil a poruncit să se citească în sobor bârfelile cele alcătuite. Apoi luându-le, a mers la eparhul cetăţii şi arătându-le lui, au luat de la dânsul cinci sute de ostaşi şi s-au dus la muntele Nitriei ca să-i izgonească din părţile Egiptului pe Isidor, pe fraţii lui Dioscor şi pe toţi călugării care urmează lor, ca pe nişte eretici şi vrăjitori. Deci, mai întâi a trimis arapii săi şi au scos din scaun pe Dioscor.

După aceea, îmbătând pe ostaşi cu vin, au năvălit noaptea asupra muntelui Nitriei şi, mai întâi decât pe toţi, căutau pe Isidor şi pe fraţii lui Dioscor, pe Amonie, pe Evsevie şi pe Eftimie. Neaflându-i, pentru că se ascunseseră într-o râpă, a poruncit ostaşilor să năvălească asupra tuturor monahilor şi să le jefuiască averile, adică hainele şi bucatele.

Ostaşii fiind beţi, pornindu-se prin toate locurile cele pustii şi prin peşteri, au omorât pe sfinţii pustnici, ca la zece mii, cu moarte crudă, adică cu foc şi cu sabie, în a zecea zi a lunii iulie, în care Sfânta Biserică săvârşeşte pomenirea lor. Iar ceilalţi călugări s-au împrăştiat ascunzându-se pe unde au putut. Astfel, oştindu-se Teofil prin pustie, s-a întors în Alexandria.

După acel război, s-au adunat monahii care mai rămăseseră şi plângând pentru moartea părinţilor şi a fraţilor lor, s-au împrăştiat care pe unde au putut. Dioscor, împreună cu fraţii săi, cu fericitul Isidor şi cu mulţi alţi monahi care erau foarte vestiţi în post şi în fapte bune şi aleşi făcători de minuni – cărora nu le era greu că erau necăjiţi şi izgoniţi, ci pentru că fără vină sunt depărtaţi din Biserică de către Teofil, şi număraţi cu ereticii –, au mers la Siluam, patriarhul Ierusalimului. Dar Teofil îndată a trimis la dânsul şi la toţi episcopii Palestinei, spunând: „Nu se cade vouă, fără voia mea, a primi pe cei caterisiţi de mine şi izgoniţi".

Atunci, acei părinţi izgoniţi, neştiind unde să plece, s-au dus la Constantinopol, la Sfântul Ioan Gură de Aur, ca la un liman bun şi, căzând înaintea lui, îl rugară cu lacrimi ca să-şi arate mila sa spre dânşii şi să le ajute, fiind în mare nevoie.

Văzând Sfântul Ioan cincizeci de bărbaţi care îmbătrâniseră în fapte bune, i s-a făcut milă de ei şi a lăcrimat ca şi Iosif pentru fraţii săi. Apoi, înţelegând de la dânşii pentru care pricină au avut de la Teofil atâta nevoie, i-a mângâiat cu cuvinte bune şi i-a liniştit, dându-le loc de odihnă lângă Biserica Sfintei Muceniţe Anastasia. Şi-i hrănea pe dânşii, nu numai Sfântul Ioan Gură de Aur, ci şi Sfânta Olimpiada diaconiţa, care le-a dat multă îndestulare din averea sa. Căci ea toată averea sa o

întrebuinţa pentru săraci şi pentru străini, ca să aibă odihnă, precum şi cele trebuincioase trupului, fiind cu adevărat sfântă, şi a cărei pomenire se cinsteşte la douăzeci şi cinci iulie. Dar şi monahii aceia erau cu adevărat sfinţi, dintre care pe unii Biserica îi cinsteşte cu pomenire.

Atunci era între dânşii unul, anume Ierax, care vieţuise singur mulţi ani în pustie şi căruia, venind odată diavolii, i-au zis: „Bătrânule, mai ai să trăieşti încă cincizeci de ani; deci nu vei putea răbda în pustia aceasta atâta vreme". Iar bătrânul, pricepând înşelăciunea lor, a zis către ei: „Mâhnire mi-aţi făcut mie vestindu-mi scurtarea anilor, pentru că eu m-am pregătit pentru două sute de ani a răbda în această pustie". Auzind diavolii aceasta, au fugit ruşinaţi. Pe un părinte ca acesta, pe care n-au putut să-l mişte diavolii, pe acesta l-a izgonit Teofil Alexandreanul.

Mai era între dânşii şi un preot, anume Isaac, ucenicul Sfântului Macarie, curat fiind din pruncie, pentru că el fusese dus încă de la vârsta de cinci ani în pustietate şi acolo a fost crescut, fiind iscusit în dumnezeiasca Scriptură, având toate cărţile în minte. Şi toţi monahii aceia pe care-i izgonise Teofil erau sfinţi şi cuvioşi şi-i cinstea pe dânşii foarte mult fericitul Ioan; deci, nu i-a oprit a merge la biserică. Dar cu dumnezeieştile Taine le-a poruncit să nu se împărtăşească, până când va înţelege desăvârşit cauza izgonirii lor şi va face pace între Teofil şi între dânşii. Apoi i-a oprit să nu vestească despre aceasta pe împăratul, nici să se jeluiască asupra lui Teofil, făgăduind că prin scrisoarea sa îl va împăca cu dânşii. Deci, îndată a scris către Teofil, rugându-l ca să-i lase pe acei călugări să vieţuiască în pace prin locaşurile lor din Egipt iar pe cei despărţiţi să-i primească iarăşi la unire.

Teofil, luând scrisoarea Sfântului Ioan şi auzind de la nişte clevetitori mincinoşi că Sfântul Ioan ar fi primit la Sfânta Împărtăşire pe cei izgoniţi, ceea ce nu era adevărat, s-a mâniat foarte tare asupra Sfântului Ioan pentru că a primit pe cei depărtaţi şi că le ajută lor. Apoi a scris un răspuns foarte aspru către Ioan. Iar Sfântul Ioan a scris şi a doua oară cu pace, rugându-l să înceteze cu mânia şi să primească pe monahi a petrece acolo de unde au fost izgoniţi. Dar Teofil i-a răspuns Sfântului Ioan şi mai aspru decât înainte, mâniindu-se mai mult asupra lui decât asupra acelor monahi. Dar aceştia, văzând că Teofil stă neschimbat în răutatea sa, au scris toate nevoile lor pe care le-au suferit de la Teofil fără nici o vină şi au dat această scrisoare împăratului, jeluindu-se cu lacrimi asupra celui care-i mâhnise, rugându-se să poruncească să fie judecaţi.

Făcându-i-se milă împăratului de asemenea călugări cinstiţi şi plini de fapte bune, a trimis o scrisoare către eparhul Alexandriei, ca să trimită pe Teofil cu sila la Constantinopol spre judecată, pentru ca

înaintea Sfântului Ioan patriarhul şi înaintea episcopilor care vor fi adunaţi să dea seama de răutatea sa şi să primească pedeapsă pentru faptele sale.

Apoi a scris şi către Inochentie, papa al Romei, rugându-l să trimită şi el episcopi la sobor în Constantinopol ca să judece pe Teofil. Iar papa îndată a poruncit episcopilor săi să fie gata de călătorie şi aştepta vestea de la împăratul Arcadie, ca să-i spună dacă s-au adunat episcopii răsăritului. Dar împăratul n-a mai scris a doua oară şi nici episcopii Apusului n-au mai venit. Iar Teofil a umplut de aur punga eparhului Alexandriei, care a îngăduit pe Teofil până când va strânge toate aromatele din India, cele cu bun miros şi dulci la mâncare, cu care voia să umple o corabie pentru ca să le aducă la Constantinopol.

În acea vreme Teofil a înduplecat pe Sfântul Epifanie, episcopul Ciprului, ca să-i ia partea, căci a scris către el ca şi cum s-ar fi arătat râvnitor după buna credinţă, să adune sobor în insula Cipru şi să blesteme cărţile lui Origen – pentru că încă nu erau blestemate cărţile acelea de către Sfinţii Părinţi de către un sinod a toată lumea, până la Sinodul al cincilea.

Atunci Teofil a defăimat prin scrisoarea sa şi pe Sfântul Ioan, zicând că este eretic, căci a primit la sine pe origenişti şi se împărtăşeşte cu dânşii. Iar episcopul, fiind fără de răutate – după cum scrie că cel fără de răutate crede tot cuvântul –, a crezut minciuna, necunoscând vicleşugul lui Teofil. Şi râvnind foarte după buna credinţă, a blestemat cărţile lui Origen în soborul de acolo, scriind Sfântului Ioan şi sfătuindu-l ca şi el să facă acelaşi lucru.

Sfântul Ioan, negrăbindu-se la aceasta, se îndeletnicea cu Sfintele Scripturi şi toată mintea sa la aceasta o avea îndreptată, ca să înveţe pe popor în biserică şi să aducă pe păcătoşi la pocăinţă. Apoi Teofil, pregătindu-se de călătorie la Constantinopol pentru judecată, a rugat pe Sfântul Epifanie să meargă şi el acolo, căci zicea că se face sobor asupra origeniştilor. Iar Epifanie, ascultându-l, s-a sârguit degrab şi, întrecând pe Teofil, s-a dus acolo. Dar mai înainte de sosirea lui, s-a întâmplat la Constantinopol un fapt ca acesta.

Era un boier cu numele Teognost, bărbat bun şi temător de Dumnezeu. Acest boier a fost clevetit către împărat de către un alt boier răucredincios şi pizmătăreţ, că ar fi hulit şi ar fi grăit de rău pe împărat şi că ar fi numit pe împărătească nesăturată de aur şi pierzătoarea stăpânirii, răpind averi străine fără dreptate. Deci împăratul s-a mâniat asupra lui şi a poruncit să-l ducă în surghiun la Tesalonic şi toată bogăţia lui să o ia, numai o singură vie, care era afară din cetate, să i-o lase, pentru hrana femeii lui Teognost şi a copiilor lui.

Mergând Teognost la Tesalonic, a căzut bolnav de supărare şi a murit; iar femeia s-a mâhnit rău pentru moartea bărbatului său şi pentru averea luată şi, venind la Sfântul Ioan, i-a spus nevoia sa cu lacrimi. Dar Sfântul a mângâiat-o cu folositoare cuvinte şi a sfătuit-o să-şi pună nădejdea în Dumnezeu. Apoi i-a poruncit ca în fiecare zi să ia hrană pentru copiii săi şi pentru sine de la casa de străini cea bisericească. Iar Sfântul căuta vreme prielnică să roage pe împărat pentru acea văduvă, ca doar să-i întoarcă înapoi ei şi copiilor ei averea luată fără vină. Însă răutatea împărătesei a făcut împiedicare şi nu numai asupra acelei văduve, ci şi asupra fericitului Ioan a adus mai multă nevoie.

Sosind vremea în care se culeg strugurii, când toţi oamenii ies la viile lor, a ieşit şi împărăteasa şi se plimba prin viile împărăteşti. Atunci, trecând pe lângă via lui Teognost – pentru că nu era departe de viile împărăteşti –, a văzut că este frumoasă şi intrând într-însa a tăiat un strugure cu mâinile sale şi l-a mâncat. Şi era acest obicei împărătesc că, dacă intra împăratul sau împărăteasa în vreo vie străină şi mânca struguri, stăpânul acelei vii să nu mai aibă stăpânire peste dânsa, ci să fie numărată între viile împărăteşti, iar stăpânului viei să i se dea sau preţul pentru via sa sau altă vie, în locul aceleia, de la împăratul.

Deci, după acest aşezământ împărătesc, împărăteasa a poruncit să scrie via lui Teognost între viile împărăteşti. Aceasta a făcut-o gândind în două feluri; pe de o parte să facă necaz văduvei şi copiilor ei, căci se mâniase pe dânsa, pentru că aflase că a alergat la Sfântul Ioan şi i-a spus lui toată nevoia sa; iar pe de alta, fiindcă ea căuta pricină asupra Sfântului Ioan, cum să-l izgonească din scaun, pentru că ştia, că dacă el ar fi aflat de aceasta, nu va tăcea nicidecum şi se va scula împotriva ei pentru văduva cea nedreptăţită. Şi astfel, de aici se va face pricină şi se va săvârşi lucrul cel gândit, ceea ce s-a şi făcut.

Văduva aceea năpăstuită a venit la fericitul şi, tânguindu-se, i-a spus cum împărăteasa i-a luat via, cea mai de pe urmă nădejde pentru chiverniseala copiilor săi, iar Sfântul Ioan îndată a trimis scrisoarea sa către împărătească, prin arhidiaconul Evtihie, vorbindu-i de milostivire, aducându-i aminte de viaţa cea bună a părinţilor săi şi de faptele cele bune ale împăraţilor celor mai dinainte. Şi, mai aducându-i aminte de frica lui Dumnezeu şi de judecata cea înfricoşată a Lui, a rugat-o să întoarcă via văduvei celei sărace.

Ea a scris înapoi Sfântului cu asprime, neplecându-se învăţăturilor lui, nici ascultând rugămintea; ci punea înainte legile împărăteşti cele vechi şi, ca şi cum ar fi fost nedreptăţită de Sfântul, se lăuda că nu va răbda o mustrare ca aceea. Astfel zicea: „Mă înfrunţi cu cuvintele tale ca şi cum aş face nedreptate şi fărădelege, neştiind aşezămintele

împărăteşti; m-ai năpăstuit cu vorbele tale şi nu voi răbda până la sfârşit să fiu defăimată de tine".

Sfântul Ioan, citind scrisoarea aceea, s-a dus la palat la împărăteasa şi, şezând lângă dânsa, a început a o sfătui iarăşi cu cuvinte blânde, vorbindu-i mai mult decât întâi şi rugând-o să dea înapoi via văduvei. Ea a zis: „Ţi-am scris ce este aşezat pentru vii de împăraţii cei de demult; să-şi ia văduva altă vie în locul aceleia sau să-şi ia preţul pentru dânsa". Sfântul a zis: „Nu-i trebuie ei altă vie, nici nu cere preţ pentru dânsa, ci pe a sa o cere; dă-i dar înapoi via ei".

Împărăteasa a zis: „Nu te împotrivi aşezămintelor împărăteşti celor de demult, că nu-ţi va fi spre bine o împotrivire ca aceasta". Ioan a răspuns: „Nu pune înainte aşezămintele şi legile pe care le-au aşezat împăraţii păgâni, pentru că nimic nu te opreşte pe tine a strica o lege nedreaptă şi a aşeza alta dreaptă, fiind împărătească bine credincioasă. Deci, dă înapoi via celei nedreptăţite, ca să nu te numesc pe tine a doua Isabelă şi să moşteneşti împreună cu ea şi blestemul".

Acestea zicând Sfântul, s-a aprins împărăteasa de mare mânie şi a răsunat palatul de strigarea ei, dovedind răutatea cea tăinuită în inima sa, zicând: „Eu însămi mă voi răzbuna asupra ta şi de acum nu numai că nu voi da via văduvei, dar nici alta în locul aceleia şi nici preţul nu voi porunci să-i dea. Iar ţie îţi voi da pedeapsă pentru ocara aceasta". Deci a poruncit să scoată pe Sfântul Ioan cu sila din palat.

Cu astfel de ocară ieşind Sfântul patriarh de la împărăteasă, a poruncit lui Evtihie arhidiaconul, zicându-i: „Spune portarilor bisericii ca atunci când va veni împărăteasa la biserică, să închidă uşile, să n-o lase să intre, precum şi pe toţi cei care vor veni împreună cu dânsa, şi să-i spună că Ioan a poruncit să se facă aşa".

Sosind praznicul Înălţării Sfintei Cruci şi adunându-se tot poporul în biserică, apoi venind şi împăratul cu toţi boierii săi, a venit şi împărăteasa cu toată curtea. Iar când a văzut-o portarul venind, a închis înaintea ei uşile bisericii, nelăsând-o să intre înăuntru, după porunca patriarhului. Şi când strigau slugile: „Deschideţi împărătesei!", portarii răspundeau: „Patriarhul a poruncit să n-o lăsăm". Iar ea, umilindu-se de mânie şi de ruşine striga, zicând: „Vedeţi toţi şi înţelegeţi ce fel de necinste îmi face acest om. Toţi intră în biserică şi numai pe mine singură mă opreşte; au doară nu este drept să mă răzbun asupra lui şi să-l izgonesc din scaun?" Aşa strigând ea, unul din cei ce venise cu dânsa, având sabie, a scos-o şi a întins mâna ca să lovească cu sabia în uşă şi îndată i s-a uscat mâna şi s-a făcut ca moartă. Văzând împărăteasa şi toţi cei împreună cu dânsa, s-au temut foarte şi s-au întors înapoi. Iar cel cu mâna uscată a intrat în biserică şi a stat în mijlocul poporului cu mare

glas strigând: „Miluieşte-mă, stăpâne sfinte, şi-mi tămăduieşte mâna aceasta uscată care a îndrăznit a lovi asupra sfintei biserici; am greşit, iartă-mă". Iar Sfântul, cunoscând pricina uscării mâinii, i-a poruncit să se spele în spălătorul altarului şi spălându-se, îndată mâna s-a făcut sănătoasă.

Apoi tot poporul, văzând o minune ca aceasta, a dat laudă lui Dumnezeu. Şi nu s-au tăinuit acestea toate nici înaintea împăratului. Dar împăratul, ştiind obiceiul cel rău al împărătesei, tăcea ca şi cum n-ar fi ştiut nimic. Iar pe Sfântul Ioan îl iubea mult şi-l asculta pe el cu plăcere, însă împărăteasa mereu căuta vicleşug pentru izgonirea Sfântului Ioan, care lucru l-a şi săvârşit degrab.

După aceasta a venit la Constantinopol şi Sfântul Epifanie, episcopul Ciprului, după sfatul lui Teofil, aducând cu sine şi cărţi scrise împotriva lui Origen. Şi, ieşind din corabie, a intrat în biserica Sfântului Ioan Botezătorul, care este departe de cetate ca de şapte stadii şi, săvârşind dumnezeiasca Liturghie, a hirotonit un diacon împotriva canoanelor, care nu îngăduiesc nici unui episcop să hirotonească în eparhie străină, fără porunca păstorului din acea eparhie. După aceasta a intrat în cetate şi a găzduit într-o casă neştiută.

Sfântul Ioan, auzind de venirea lui Epifanie şi că a slujit în biserica Sfântului Ioan Botezătorul şi împotriva canoanelor a făcut diacon în eparhia lui, nu s-a mâniat de aceasta asupra lui, ştiindu-l că este bărbat sfânt şi fără răutate, ci l-a rugat să vină la dânsul şi să găzduiască în casele patriarhiei ca şi alţi episcopi. Iar Epifanie n-a vrut să se vadă cu Sfântul Ioan, dorind să placă lui Teofil, şi a răspuns către cei trimişi: „Dacă Ioan nu va izgoni din cetate pe Dioscor şi pe călugării lui şi de nu va iscăli lepădarea cărţilor lui Origen, apoi eu nu am împărtăşire cu Ioan".

Iar Sfântul Ioan a răspuns prin trimişii lui Epifanie, zicând: „Nu se cuvine a face ceva cu îndrăzneală mai înainte de judecata soborului". Iar pizmaşii Sfântului Ioan, venind la Epifanie, l-au îndemnat să intre în biserica Sfinţilor Apostoli în zi de praznic şi înaintea a tot poporul să blesteme cărţile lui Origen şi pe monahii cei izgoniţi din Egipt, împreună cu Dioscor, să-i lepede ca pe nişte origenişti; apoi pe Ioan să-l mustre, ca unul ce primeşte pe eretici şi se uneşte cu dânşii. Iar a doua zi Epifanie a mers la biserică, râvnind după buna credinţă.

Sfântul Ioan, înştiinţându-se de ceea ce voia să facă Epifanie, a trimis la dânsul, zicând: „Epifanie, multe faci împotriva canoanelor. Întâi ai slujit Sfânta Liturghie şi ai hirotonit în eparhia mea, fără voia mea; după aceea te-ai ruşinat a petrece împreună cu noi şi acum năvăleşti asupra Bisericii mele, îndrăznind a face dezbinări, fără judecata soborului. Deci, păzeşte-te, ca să nu ridici tulburare în popor, că apoi singur vei avea primejdie".

Acestea auzind Epifanie, s-a înduplecat şi, ieşind din biserică, aştepta venirea lui Teofil. Iar Domnul, nelăsând să se facă nici un fel de vrajbă şi de mânie între plăcuţii Săi, a arătat lui Epifanie, prin tăinuite descoperiri, cum că Ioan este curat ca soarele şi că din zavistia omenească rabdă clevetire. Pentru că Epifanie auzise de la mulţi oameni despre faptele cele bune şi mari ale Sfântului Ioan, despre credinţa lui cea fără prihană şi despre viaţa lui cea desăvârşită. Astfel, se mira că mulţi s-au sculat asupra lui Ioan şi multe pâri se aduc asupra lui; dar aştepta să vadă ce fel de sfârşit va avea lucrul ce s-a început.

Împărăteasa Eudoxia, auzind că Epifanie se înstrăinează de Ioan şi nu are cu dânsul unire, a priceput că este mânie între dânşii. Şi, chemând pe Epifanie la sine, a zis către dânsul: „Părinte Epifanie, tu ştii că toată împărăţia greco-romană sub mâna noastră este. Deci, iată astăzi toată stăpânirea Bisericii îţi voi da, dacă mă vei asculta pe mine şi vei îndeplini toată dorirea inimii mele şi vei face ceea ce gândesc eu". Iar Epifanie a zis: „Spune, fiică, şi după puterea noastră ne vom sârgui a face ceea ce va fi spre mântuirea sufletului tău".

Atunci împărăteasa, crezând că vicleşugul său va pleca pe Epifanie spre al său gând, a început a grăi despre Sfântul Ioan, zicând: „Ioan s-a făcut nevrednic de cârma Bisericii şi de această mare treaptă, căci se ridică asupra împăratului şi nouă nu ne dă cinstea ce ni se cuvine. Afară de aceasta, mulţi spun că el este eretic mai de demult. Pentru aceea aş fi vrut să adunăm sinod şi să-l scoatem din această treaptă, ca să punem pe altul în locul lui, care să ocârmuiască bine Biserica, pentru ca să fie şi împărăţia noastră în pace".

Astfel grăind împărăteasa către Epifanie, tremura de mare mânie şi iarăşi a zis: „Şi nu este de trebuinţă a osteni mulţi părinţi, adunându-i aici în sinod, ci sfinţia ta, părinte, izgoneşte-l pe dânsul din scaun, iar în locul lui pune pe altul pe care-l va arăta ţie Dumnezeu şi eu voi face ca toţi să te asculte pe tine".

Epifanie a zis către dânsa: „Fiică, ascultă pe părintele tău fără mânie. De va fi Ioan eretic, precum ziceţi voi, şi nu se va pocăi de acel eres, apoi nevrednic va fi de scaunul patriarhiei şi vom face precum porunceşti; iar dacă numai pentru această vină, că te-ar fi hulit, voieşti a-l izgoni pe el, apoi Epifanie nu voieşte aceasta, pentru că împăraţilor li se cuvine să fie buni, blânzi şi să ierte hulele ce vin asupra lor. Că voi aveţi peste voi împărat în cer şi veţi lua de la El iertarea greşelilor voastre, dacă veţi ierta şi voi altora. Fiţi milostivi, precum şi Tatăl vostru cel din cer este milostiv".

Împărăteasa a zis către Epifanie: „Părinte, de vei face împiedicare izgonirii lui Ioan, apoi eu voi deschide capiştile idolilor şi voi face ca mulţi, depărtându-se de la Dumnezeu, să se închine idolilor şi vor fi cele de pe urmă mai rele decât cele dintâi". Acestea zicând cu mânie, vărsa şi lacrimi din ochii săi. Iar Epifanie, mirându-se de mânia ei nebunească, i-a zis: „Curat sunt de această judecată". Şi astfel zicând, a ieşit din palat. Apoi îndată s-a dus vestea că împărăteasa a pornit pe marele Epifanie contra Sfântului Ioan, căci, intrând acela în palat, s-a sfătuit cu împărăteasa pentru îndepărtarea lui Ioan.

Această veste a ajuns chiar până la Ioan. Iar el, fiind iute din fire şi, având cuvântul gata pe buzele sale, când învăţa în biserică, a pomenit înaintea întregului popor, din dumnezeiasca Scriptură, răutatea multor femei. Auzind poporul că este vorba pentru femei, au priceput mulţi că a făcut pildă despre împărăteasa. Iar pizmaşii lui Ioan au scris toate pildele lui pe hârtie şi le-au dat împărătesei. Acestea citindu-le, i s-a părut că chiar pentru dânsa a vorbit astfel.

Deci se duse la împăratul jeluindu-se că Ioan o huleşte în biserică înaintea întregului popor. Şi tânguindu-se, zicea împăratului: „Înţelege că a mea dosădire este a ta ocară; căci, când mă huleşte pe mine Ioan, pe tine te huleşte, necinstea mea este şi necinstea ta".

Apoi ruga pe împăratul să poruncească a se aduna un sobor asupra lui Ioan ca să-l izgonească din scaun. Împărăteasa a mai scris şi către Teofil Alexandreanul ca să vină iute la Constantinopol, netemându-se de nimic, căci „eu – zicea ea –, şi pe împăratul voi ruga pentru tine şi voi astupa gura tuturor potrivnicilor tăi, numai vino fără zăbavă şi adună episcopi mulţi, ca să izgoneşti din scaun pe vrăjmaşul meu Ioan". Iar Teofil, întărit de scrisoarea împărătesei, s-a grăbit a veni la Constantinopol, având corăbii încărcate cu aromate din India şi cu poame şi cu bucăţi de mătase de mare preţ, ţesute cu fir, pentru ca să înşele pe mulţi cu daruri şi să-i plece spre sfatul său.

În acea vreme fericitul Ioan a scris către Sfântul Epifanie astfel: „Frate Epifanie, am auzit că ai făcut sfat cu împărăteasa, pentru izgonirea mea; dar să ştii că şi tu nu vei mai vedea scaunul tău". Iar Epifanie i-a răspuns aşa: „Răbdătorule de chinuri, Ioane, năpăstuit fiind, biruieşte; dar nici tu nu vei ajunge la locul acela la care te vor izgoni pe tine". Şi s-a împlinit proorocia la amândoi, pentru că Epifanie, mai zăbovind puţin la Constantinopol, a cunoscut că fără dreptate vor să-l osândească pe cel drept.

Nevoind să fie părtaş la acea judecată tâlhărească, s-a urcat cu ai săi în corabie, nespunând nimănui nimic, şi pe ascuns s-a întors la ale sale. Dar călătorind pe mare, s-a mutat la Domnul, neajungând la

scaunul său, după proorocia Sfântului Ioan. La fel şi Sfântul Ioan, în a doua izgonire a sa, neajungând la locul la care a fost trimis, s-a odihnit în Domnul, după proorocia lui Epifanie. Despre acest lucru mai pe urmă se va vorbi. Iar acum să ne întoarcem cu povestirea istoriei celei dintâi.

Teofil, patriarhul Alexandriei, întărit fiind cu scrisoarea împărătesei, a venit la Constantinopol fără zăbavă, cu mulţi episcopi, pe care cu viclenie îi înduplecase la un gând cu dânsul, netemându-se de nimic. Însă împăratul n-a voit să vorbească cu Teofil, până când vor veni episcopii trimişi de Inochentie, papa Romei, pentru că nu ştia că romanii aşteptau a doua scrisoare prin care să le vestească adunarea episcopilor Răsăritului. Pentru aceea, deşi erau gata de cale, n-au pornit a veni. Iar împărăteasa a ascuns de împăratul pe toţi episcopii care veniseră cu dânsul, le-a spus cugetul său pe care-l are asupra lui Ioan şi i-a rugat să se sârguiască cât vor putea să izgonească pe Sfântul din scaun. Apoi găsindu-i împărăteasa şi pe dânşii tot astfel cugetând, s-a mângâiat foarte. După aceea umplându-le pungile cu aur şi întărind sfatul, le-a dat voie a se retrage din palat.

După aceasta, împărăteasa a chemat la sine pe toţi cei ce se plângeau împotriva lui Teofil, pe călugări, pe preoţi şi pe episcopi; căci veniseră încă şase episcopi din Egipt, preoţi şi diaconi, douăzeci la număr, care se depărtaseră de Teofil şi aduseseră multe pricini asupra lui, voind să se judece împreună cu dânsul.

Pe aceştia adunându-i împărăteasa, i-a rugat să înceteze cu planul lor şi să nu aducă în judecată pricinile lui Teofil, ci să ierte năpăstuirile care li s-au făcut de dânsul. Astfel, unii au ascultat pe împărăteasa şi, punându-şi nădejdea spre Dumnezeu, au tăcut; iar alţii se împotriveau foarte. Deci, pe cei ce au tăcut împărăteasa i-a îmbogăţit cu daruri, iar pe cei ce se împotriveau, prinzându-i, i-a trimis în surghiun la Tesalonic.

Monahii cei mai sus pomeniţi, pentru a căror strâmbătate urma să se facă judecata împotriva lui Teofil, văzând că s-au schimbat lucrurile şi că nu pentru aceea se adună sobor, ca să fie judecat Teofil, ci ca să fie izgonit Ioan, cunoscând că nu pot să aducă la judecată pâră contra lui Teofil, a cărui mână o sprijineşte împărăteasa, au încetat de a se mai jelui şi nici daruri de la împărăteasa nu au voit a primi; ci s-au îndestulat cu aceea că Teofil îi îngăduie a se înapoia pe la locurile lor prin pustia Egiptului. Căci meşteşugăreţul Teofil, intrând în oraş, mai întâi a căutat să se împace cu călugării cei izgoniţi, pentru ca numai cu Sfântul Ioan să aibă pricină.

Deci, tăcând călugării, unii îndată s-au întors în pustiile lor, printre care era şi Isidor cel de-a pururea pomenit şi cuviosul Ierax. Iar Dioscor, după puţină vreme a răposat în Constantinopol şi a fost

îngropat cu mare cinste. Tot acolo a murit şi Amonie, care, când era aproape să moară a proorocit că tulburătorii Bisericii cei ce s-au sculat asupra Sfântului Ioan Gură de Aur, se vor sfârşi cu grea moarte, lucru care s-a şi împlinit şi despre care se va spune mai pe urmă. Astfel, scăpând Teofil de toţi pârâşii săi, a rămas fără grijă.

În acea vreme Sfântul Ioan, după obiceiul său, propovăduind cuvântul lui Dumnezeu, a spus nişte cuvinte din Sfânta Scriptură, anume din cărţile împăraţilor: „Adunaţi la mine pe proorocii cei de ruşine, pe cei ce mănâncă la masa Isabelei, ca să vorbesc către dânşii precum a zis Ilie: *Până când şchiopătaţi de amândouă gleznele voastre? De este Domnul Dumnezeu, mergeţi în urma Lui, iar de este masa Isabelei vă veţi îngreţoşa*".

Acestea auzind pismătăreţii Sfântului Ioan, au spus lui Teofil şi episcopilor care erau cu dânsul, iar ei au scris acele cuvinte, tâlcuindu-le rău, mai adăugând şi altele, zicând că Sfântul Ioan a asemănat înaintea tuturor pe împărăteasa cu Isabela, iar pe dânşii i-a numit prooroci fără ruşine. Deci, scriind acelea, le-au dat împăratului şi împărătesei. Atunci împărăteasa tânguindu-se, cerea împăratului pedepsirea Sfântului Ioan.

Împăratului i-a părut rău de împărăteasa sa şi toată mânia ce o avea asupra lui Teofil a întors-o asupra lui Ioan. Deci, a poruncit lui Teofil să adune sobor contra lui Ioan. Iar Teofil cu toţi ai săi, s-a bucurat de mânia împăratului asupra Sfântului Ioan şi a aflat doi diaconi pe care Sfântul Ioan îi depărtase de la biserică, pentru păcate; căci unul făcuse ucidere, iar altul desfrânare.

Pe aceia chemându-i Teofil, le-a făgăduit că-i va aduce la treapta lor, numai să-l asculte şi să mărturisească asupra lui Ioan minciuni. Iar ei ticăloşii, având pizmă asupra lui Ioan şi dorind dregătoria lor cea dintâi, îndată au făgăduit că vor face după voia lui Teofil. Deci a scris Teofil multe pricini mincinoase asupra Sfântului Ioan şi le-a dat diaconilor acelora ca să le aducă soborului, ca de la ei. Iar locul soborului era orânduit să fie înaintea cetăţii Calcedonului, unde era curtea împărătească şi o biserică mare a Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel; acolo s-au adunat episcopii împreună cu Teofil.

Iar Sfântul Ioan şedea în casa patriarhală, împreună cu episcopii ce erau cu dânsul, care erau patruzeci la număr, şi se mira foarte cum Teofil, care trebuia să fie judecat şi să dea răspuns pentru atâtea învinuiri, acela a venit acum cu episcopi şi a întors pe împăratul, încât, nu numai că nu dă răspuns de ale sale nedreptăţi, ci caută să judece şi pe alţii.

Apoi a început a grăi către episcopii săi: „Fraţilor, rugaţi pe Dumnezeu pentru mine şi dacă iubiţi pe Hristos, să nu ieşiţi de la

bisericile voastre; pentru că mie mi s-a apropiat vremea de primejdii şi, multe necazuri având, mă voi duce din această viaţă; căci văd că satana, nerăbdând învăţătura mea, a făcut sfat asupră-mi". Ei, auzind acestea, s-au spăimântat şi au plâns toţi. Iar Sfântul, zicându-le să tacă, îi mângâia să nu plângă pentru dânsul.

Astfel vorbind el către soborul său, iată au venit trimişii de la soborul lui Teofil, chemând pe Ioan la judecată, ca să răspundă împotriva pricinilor celor aduse asupra lui. Iar episcopii cei ce erau cu Sfântul Ioan au zis lui Teofil prin trimişii aceia: „Nu chema, precum a chemat Cain pe Abel, ci vino tu la noi, în cetatea aceasta legiuită; pentru ca noi să auzim mai întâi îndreptarea ta, căci avem asupra ta scrisori care cuprind şaptezeci de călcări de lege pe care le-ai făcut tu. Deci vino tu aici, căci noi – care cu darul lui Dumnezeu ne-am adunat nu spre risipirea Bisericii ci spre pace –, suntem mai mulţi decât cei din soborul vostru".

Sfântul Ioan a zis: „Nu pot merge la vrăjmaşii mei cei dovediţi". Şi fiind chemat şi a doua oară, şi a treia oară, n-a mers, zicând: „La cine să merg, la pârâşii ori la judecătorii mei? Eu sunt gata a sta şi înaintea soborului a toată lumea, însă să stea şi vrăjmaşii mei cu mine la judecată, dar altul să fie care să ne judece. Pe când acum, şi pârâşii şi judecătorii mei sunt aceiaşi. Ei nu voiesc să se judece cu mine, ci ca să mă judece pe mine; deci nu voi merge la o judecată ca aceasta. Să se adune episcopii de la toate scaunele şi atunci voi sta la judecată".

Acestea zicând, a trimis în locul său trei episcopi şi doi preoţi, ca să grăiască pentru dânsul. Iar adunarea lui Teofil văzând pe trimişii lui Ioan şi cele grăite nevoind a le auzi, i-au apucat şi i-au bătut; iar pe unul dintre ei a pus lanţurile de fier, pe care le pregătise Sfântului Ioan. Apoi a început a citi pricinile nedrepte asupra lui Ioan celui nevinovat şi curat cu inima, care erau alcătuite din minciuni; şi punând martori mincinoşi, l-au judecat.

Sfântul Ioan, în acea vreme, şezând în biserică împreună cu episcopii săi, zicea: „Multe sunt valurile şi cumplită este chinuirea. Dar nu ne temem de înecare pentru că suntem pe piatră. Să spumege marea şi să se tulbure, dar piatra nu se poate zdrobi. Să se ridice valurile, însă corabia lui Iisus nu pot să o înece. Eu de ce să mă tem? Nu cumva de moarte? De trăiesc, vieţuiesc lui Hristos, iar de voi muri, am dobândă. Sau de izgonire să mă tem? Dar al Domnului este pământul şi plinirea lui. Pentru care avuţie să-mi pară rău? Dar nimic n-am adus în lumea aceasta şi este dovedit că nici nu am putea lua ceva cu noi. Chiar de ceea ce este în lumea aceasta mai înfricoşat, eu nu mă tem şi de ceea ce este fericire în lume, nu bag seamă. Nici de sărăcie nu mă tem, nici

bogăţia nu o poftesc, nici nu mă cutremur de moarte, ci mă rog ca voi să sporiţi spre cele bune".

Acestea şi mai multe alte cuvinte spunând Sfântul către cei ce-l ascultau, în aceeaşi vreme Teofil cu episcopii săi a judecat pe Sfântul Ioan ca să fie scos din scaun; şi l-au judecat, nevăzând faţa lui, nici auzind glasul lui. Astfel au săvârşit într-o zi răutatea pe care de demult o aveau în inimă. După aceea a trimis la împăratul scrisoarea aceasta: „De vreme ce Ioan se face vinovat de multe, şi singur ştiindu-se astfel, n-a voit a veni la judecată, acum este depărtat de la noi, fiindcă şi canoanele spun aşa. Acum nimic nu trebuie mai mult decât numai să poruncească stăpânirea ta, ca să-l izgonească pe Ioan din scaun, chiar fără voia lui".

Împăratul Arcadie n-a ascultat nici învinuirile aduse asupra lui Ioan, nici răspunsul lui; ci crezând numai cuvintele nedrepte ale acelui sobor, îndată a poruncit să izgonească pe Sfântul din scaun. Deci, a trimis la el un oarecare boier cu ostaşi, ca la război. Iar poporul, auzind aceasta, s-a aprins de mânie şi s-a strâns mulţime fără număr, nelăsând să izgonească pe Sfântul Ioan. Aşa că unii strigau împotriva împăratului şi a împărătesei, iar alţii împotriva lui Teofil şi a celor de un gând cu dânsul, zicând că, cu nedreptate este osândit Sfântul Ioan; încât poporul trei zile nu s-a depărtat, străjuind şi nelăsând ca să-l izgonească. Iar Sfântul, temându-se ca nu cumva să născocească altă vină asupra lui, că adică nu se supune împăratului, s-a tăinuit de popor şi fiind seară, a ieşit pe ascuns şi s-a dat în mâinile ostaşilor celor ce voiau să-l ia.

Ostaşii, luându-l pe dânsul, l-au dus la malul mării şi au plutit spre Prenet, care este în dreptul Nicomidiei. Iar poporul nerăbdând nelegiuirea, a făcut mare zgomot şi multă răscoală prin cetate, încât unii au fost răniţi, iar alţii au şi murit. Pe Teofil poporul îl căuta să-l ucidă cu pietre; dar el, înţelegând aceasta, a fugit pe ascuns din cetate şi a plecat cu corabia la Alexandria. Asemenea s-au împrăştiat şi cei ce fuseseră la un gând cu dânsul. Iar tulburarea în popor era pretutindeni, încât şi prin biserici şi prin târguri striga asupra celor ce făcuseră judecata cea nedreaptă şi depărtaseră pe luminătorul lumii.

Ajungând poporul chiar la palatul împărătesc, striga cu mare glas şi tânguire, ca iarăşi să aducă pe Sfântul Ioan în scaun. Atunci s-a făcut într-o noapte un înfricoşat cutremur de pământ, încât toţi au fost cuprinşi de o mare frică, iar mai vârtos pe împărăteasa o cuprinsese o mare groază şi cutremur, pentru că palatul ei se clătina mai vârtos decât alte ziduri, din care a şi căzut o parte oarecare. Iar poporul mereu striga cu glas mare: „De nu va fi întors Ioan, apoi toată cetatea va cădea".

Şi s-a spăimântat împăratul de pedeapsa lui Dumnezeu şi de tulburarea poporului şi astfel a trimis de grabă pe un împuternicit al

împărătesei, anume Visarion, în urma Sfântului Ioan, căci împărăteasa a rugat pe împăratul să poruncească să-l aducă înapoi, fiindcă o cuprinsese frică şi cutremur de strigătele poporului. Atunci alergau trimişii unul după altul, sârguindu-se a ruga pe Sfântul ca să se întoarcă în cetate, şi s-a umplut marea Traciei de trimişi.

Întorcându-se fericitul şi înştiinţându-se cetăţenii de aceasta, au ieşit toţi în întâmpinarea lui cu lumânări aprinse, încât se acoperise marea de corăbiile ce întâmpinau pe sfânt. Sosind Sfântul Ioan în cetate, n-a voit să intre înăuntru, ci, petrecând, aştepta până ce se va face cercetare într-un sobor mai mare, ca să vadă pentru ce a fost izgonit. Iar poporul nu voia aceasta, ca să fie păstorul lor afară şi striga tare asupra împăratului. Deci, silit fiind de popor, a intrat în cetate şi a fost dus cu cinste în biserică, cu psalmi şi cu cântări. Şi, făcând rugăciune, a şezut pe scaunul său. Apoi, dând pace poporului, a făcut învăţătură şi toţi s-au bucurat cu bucurie mare pentru întoarcerea lui. Atunci toată ceata zavistnicilor s-a răspândit până în sfârşit şi toţi zavistnicii au fugit şi au tăcut.

Ocârmuind Sfântul Ioan Biserica lui Hristos cu bună linişte şi hrănind oile sale cele cuvântătoare cu învăţăturile cele izvorâtoare de miere, toate bisericile s-au veselit de acest păstor şi învăţător. Iar după câtăva vreme iarăşi s-a ridicat furtuna cea dintâi asupra fericitului, dintr-o pricină ca aceasta. Un idol de argint în chipul împărătesei Evdochia era făcut şi pus pe un stâlp înalt, aproape de biserica Sfintei Sofia, în mijlocul uliţei celei mari. Acolo se obişnuise a se face privelişte şi mulţi, adunându-se la acel stâlp, îşi făceau jocurile lor.

Sfântul Ioan, văzând că spre ocara Bisericii s-a făcut acolo aproape o privelişte ca aceea, a început cu îndrăzneală, după obiceiul său, a vorbi contra acelora care au pus idolul acolo şi care au poruncit a se face jocuri. Iar împărăteasa, având încă în sine mânia cea mai dinainte pornită asupra Sfântului, auzind cuvintele lui, iarăşi a priceput că împotriva ei grăieşte Sfântul.

Deci, s-a umplut de mânie şi iarăşi a poruncit să se adune sobor asupra Sfântului Ioan. Sfântul simţind aceasta, a început mai pe faţă a grăi despre dânsa, la toată adunarea: „Iarăşi Irodiada se îndrăceşte, iarăşi joacă şi saltă, iarăşi caută capul lui Ioan". Cu aceste cuvinte a pornit pe împărăteasa spre mai mare mânie şi cu mare plângere a rugat pe împăratul ca să poruncească iarăşi să se facă sinod asupra Sfântului Ioan. Şi îndată s-au trimis cărţi împărăteşti pe la toţi episcopii, ca să se adune la Constantinopol şi să judece pe Ioan.

Astfel, s-au adunat toţi ca şi mai înainte, afară de Teofil, căci el ştia cum că întâi abia a scăpat de popor şi se temea acum a mai merge

singur acolo; ci a trimis în locul său trei episcopi care aduceau canoanele ce le făcuseră arienii asupra Sfântului Atanasie cel Mare, ca astfel, cu acele canoane să judece pe Sfântul Ioan, care, fiind izgonit, s-a suit singur iarăşi pe scaun, fără sinod.

Deci, fericitul Ioan a fost osândit după acele canoane nedrepte, pentru că nu căutau altă vină şi nu făceau altă cercetare, decât numai să răspundă la aceasta: cum fiind scos, a îndrăznit iarăşi a se sui pe scaun, fără sinod? Iar Sfântul Ioan Gură de Aur a răspuns, zicând: „La judecată n-am stat, nici cu pârâşii mei nu m-am înfăţişat, nici am văzut pricinile cele scrise asupra mea, nici vreo osândire n-am avut. Ci, împăraţii m-au izgonit şi aceia m-au întors iarăşi; iar canonul acesta cu care mă judecaţi pe mine, nu este de la cei dreptcredincioşi, ci de la arieni, contra lui Atanasie cel Mare". Iar sinodul, neprimind acest răspuns, l-au scos afară din scaun.

Deci, sosind praznicul cel mare al Sfintelor Paşti, îndemnat fiind împăratul de episcopi, a trimis la Sfântul Ioan, zicând: „Ieşi din biserică, pentru că eşti judecat de două soboare şi nu-mi este cu putinţă a intra în biserică, până când eşti tu într-însa". Iar Sfântul Ioan a răspuns împăratului prin trimişi, zicând aşa: „Eu am primit Biserica de la Hristos, Mântuitorul meu; deci nu pot să ies dintr-însa singur, de nu voi fi cu sila izgonit. A ta este cetatea şi pe tine toţi te ascultă. Dacă voieşti a mă depărta de Biserica lui Hristos, apoi trimite pe ai tăi să mă scoată cu sila afară dintr-însa, şi voi avea răspuns înaintea lui Dumnezeu că n-am ieşit de voia mea din Biserică, ci cu forţa împărătească am fost izgonit".

Acestea auzindu-le împăratul, se îngrijora. Însă, fiind îndemnat de cei potrivnici, a trimis pe Marin dregătorul, care păstra averea împărătesei, de a scos cu sila din biserică pe Sfântul Ioan, învăţătorul cel mare. Dar i s-a poruncit că poate să rămână în casele patriarhiei până la o vreme. Deci a petrecut Sfântul acolo două luni, neieşind din chilia sa, până când împăratul a poruncit să meargă în surghiun.

În acea vreme vrăjmaşii lui Ioan au îndemnat pe un om să-l ucidă pe dânsul. Deci, a început omul acela a se face îndrăcit, ca să nu fie cunoscut acel lucru rău pe care cugetase să-l facă. Şi pregătind o sabie, căuta vreme cu prilej ca să omoare pe Sfântul. Dar mai înainte, până a nu se face acea fărădelege, a cunoscut poporul acea taină şi, prinzând pe omul acela, l-a dus la eparhul cetăţii spre cercetare. Iar Sfântul Ioan, auzind de aceasta, a trimis pe episcopii care se aflau lângă dânsul şi a izbăvit pe omul acela, mai înainte până a nu fi încercat cu bătăi.

După aceasta, un rob al unui preot, anume Elpidie, fiind însărcinat cu uciderea Sfântului, a primit cincizeci de galbeni şi a alergat degrabă

la curtea patriarhiei, voind a năvăli înăuntru. Iar un oarecare, ce se întâmplase acolo, l-a oprit din alergarea lui, ca să spună pricina, pentru ce se sârguieşte aşa degrab. El, neräspunzând nimic, a lovit cu sabia pe omul acela. Altul, văzând ceea ce se petrece, a strigat către dânsul, iar el şi pe acela l-a omorât; la fel şi pe al treilea. Aşa că s-a făcut mare tulburare în curtea patriarhiei. Iar robul a fugit înapoi şi l-a întâmpinat un om care ieşise din baie şi care a vrut să-l prindă, iar el şi pe acesta l-a rănit cu sabia şi a murit.

Din acea vreme poporul străjuia cu osârdie pe Sfântul Ioan, ziua şi noaptea şezând lângă casa patriarhului, schimbându-se unii după alţii, căci vedeau că vrăjmaşii lui căutau să-l omoare. Apoi, trecând cele cincizeci de zile, a venit poruncă de la împăratul ca Sfântul Ioan să meargă în surghiun. Acolo era un bărbat cu boierie, care a sfătuit pe Sfântul să iasă în taină, ca să nu se facă război între popor şi ostaşi, „căci atunci – zicea el – vei fi vinovat de multă vărsare de sânge, pentru că porunca este ca să te ia cu sila şi de se va împotrivi poporul, se va ridica război".

Sfântul Ioan, auzind aceasta, a chemat pe episcopii săi iubiţi şi pe clerici, precum şi pe fericita Olimpiada diaconiţa şi, învăţându-i să fie tari în dreapta credinţă, le-a dat sărutarea cea mai de pe urmă. Iar ei au plâns pentru dânsul cu amar, apoi şi el plângând, s-a despărţit de dânşii cu jale şi a ieşit pe porţile cele mici care erau spre mare, ca să nu fie ştiut de popor. Acolo ostaşii îl aşteptau şi, luându-l, îndată l-au pus într-o corabie mică şi l-au dus în Bitinia, iar de acolo, l-au dus mai înainte pe cale.

În aceeaşi zi, după izgonirea Sfântului Ioan, s-a aprins prestolul bisericii, nu din oarecare pricină omenească, ci din mânia lui Dumnezeu şi, deodată, focul s-a ridicat la înălţime şi s-a răspândit prin toată biserica. Apoi, suflând vânt puternic, a ieşit focul din biserică şi mergând prin văzduh, a trecut prin târg, ajungând la palat, unde se făcea sfatul boierilor, şi aprinzându-se şi acel palat, a ars până la temelii.

Atunci era o vedere înfricoşată, căci focul, ca în chipul unul şarpe însufleţit, umbla împrejur, arzând casele cele mai depărtate, iar cele care erau mai aproape de biserică au rămas întregi, ca prin aceasta să fie cunoscut că nu din întâmplare, ci din mânia lui Dumnezeu s-a făcut arderea aceea, pentru izgonirea Sfântului Ioan Gură de Aur.

Astfel că în trei ceasuri, adică de la ceasul al şaselea până la ceasul al nouălea, mulţime de zidiri preafrumoase, cu podoabe nespuse şi bogăţii fără număr, s-au prefăcut în cenuşă. Dar nici un suflet n-a pierit din tot poporul în focul cel înfricoşat, şi toţi ziceau că pentru izgonirea Sfântului Ioan pedepseşte Dumnezeu cetatea cu foc, căci au izgonit fără

vină pe plăcutul lui Dumnezeu. Iar vrăjmaşii Sfântului Ioan, dimpotrivă, răspundeau zicând că „cei de un gând cu Ioan au aprins biserica".

Pentru aceea mulţi au fost prinşi şi pedepsiţi cu munci de către eparhul cetăţii, care era elin cu credinţa, dintre care unii au şi murit. Însă nu s-a aflat nici o pricină, cum că oamenii au dat foc, ci aceasta era numai mânia lui Dumnezeu.

Fericitul Ioan, fiind dus în surghiunie, a răbdat multe necazuri de la ostaşi, pentru că le poruncise împărăteasa să-l amărască în tot timpul pe cale, că doar va muri mai degrabă. Deci, îl puneau pe dobitoc fără şea şi mergea repede, aşa că într-o zi făcea cale cât s-ar fi cuvenit a merge două sau trei zile. Apoi nu-i dădeau odihnă deloc şi găzduia la case proaste şi necurate, uneori şi la case de jidovi, alteori şi la case de desfrânare. Iar în biserică nu-l lăsau nicăieri şi cu cuvinte de hulă îl dosădeau, îl ocărau şi-l batjocoreau. Apoi i-au luat banii ce i se dăduseră de cheltuială pe cale. Cu astfel de necaz a fost dus în surghiun Sfântul Ioan Gură de Aur.

Când li se întâmpla a trece pe lângă vreo cetate în care erau episcopi, prieteni de-ai lui Teofil, iar lui Ioan pizmaşi, aceia îi făceau negrăită batjocură, iar alţii nu-l lăsau nici în cetate să intre. Apoi unii îndemnau pe ostaşi, prin daruri, ca să-i facă şi mai mult necaz pe cale. Iar pe alocuri, auzind Sfinţii Părinţi că îl duc în surghiun, îi ieşeau în întâmpinare şi plângeau pentru dânsul, pentru că învăţătorul acesta răbda chinuri pe nedreptate.

Despre aceste singur pomeneşte în epistola sa trimisă din Cucuso, către Ciprian, zicând: „Multe nevoi mi s-au întâmplat pe cale, dar despre acelea n-am avut nici o grijă. Iar când am venit în părţile Capadochiei şi Tavrociliciei, multe cete de sfinţi părinţi ne întâmpinau pe noi şi nu numai de părinţi, ci şi mulţime de fecioare călugăriţe, vărsau izvoare de lacrimi şi plângeau cu amar, văzându-ne pe noi că ne duce în surghiun, şi ziceau între ele: «Mai bine ar fi fost să se fi stins soarele, decât să fi tăcut gura lui Ioan». Şi aceste vorbe m-au tulburat mai mult şi m-au mâhnit, de vreme ce i-am văzut pe toţi plângând pentru mine; iar despre altele câte mi s-au întâmplat, nici o grijă n-am avut". Acestea singur le-a scris Sfântul Ioan despre sine.

Fiind dus în Armenia, în cetatea Cucuso, l-a primit cu dragoste în casa sa Adelfie, episcopul cetăţii aceleia, căci prin descoperirea lui Dumnezeu a fost sfătuit în vedenie să-l primească. Acolo petrecând Sfântul Ioan, prin învăţătura sa, a adus la Hristos pe mulţi necredincioşi închinători la idoli.

După aceea a venit poruncă de la împărăteasa ca Sfântul Ioan să fie izgonit mai departe, într-un loc pustiu, ce se numea Pitiunt, care este

la malul mării Pontului (Marea Neagră), ce se învecinează cu barbarii. Deci, luându-l ostaşii, l-au dus, făcându-i multe feluri de neajunsuri, ca şi întâi, că doar ar muri mai degrabă, ducându-l uneori prin ploaie şi alteori prin arşiţa soarelui, iar prin cetăţi şi prin sate nu-l lăsa să intre. Astfel călătorea Sfântul Ioan spre surghiunul său.

Mai înainte cu puţine zile de sfârşitul său, stând într-o noapte la rugăciune, după obiceiul său, au venit la dânsul Sfinţii Apostoli Petru şi Ioan, pe care şi mai înainte îi văzuse, când vieţuia în mănăstirea Antiohiei, şi au zis către dânsul: „Bucură-te, păstorul cel bun al oilor lui Hristos cele cuvântătoare şi răbdătorule de chinuri! Suntem trimişi la tine de Stăpânul nostru Cel de obşte, Iisus Hristos, ca să-ţi ajutăm şi să te mângâiem în necazuri şi în ostenelile tale, pe care le-ai suferit pentru curăţia vieţii tale. Căci ai mustrat pe împăraţii care făceau fărădelege, făcându-te următor Sfântului Ioan Botezătorul, mustrătorul călcării de lege. Pentru aceea, împuterniceşte-te şi te întăreşte, pentru că ţie ţi s-a pregătit mare răsplată în împărăţia cerurilor şi îţi binevestim bucurie mare; căci după puţine zile te vei duce la Domnul Dumnezeul tău şi te vei odihni împreună cu noi în împărăţia cerului, în veacul cel fără de sfârşit. Deci nădăjduieşte, că ai biruit pe vrăjmaşi, şi pe cei ce te urăsc pe tine i-ai ruşinat, iar pe potrivnicul diavol l-ai biruit. Dar pe Eudoxia o vor mânca viermii şi te va căuta pe tine spre ajutor şi nu te va afla; apoi va muri cu durere mare, căci va fi fără vindecare, fiindcă de la Dumnezeu este rânduită a lua acea pedeapsă".

După aceea i-au dat lui oarecare mâncare, zicând: „Primeşte aceasta şi o mănâncă, pentru că de acum nu-ţi mai trebuie altă mâncare în viaţă. Aceasta îţi va fi ţie destul până când îţi vei da sufletul în mâinile lui Dumnezeu". Iar el a mâncat înaintea lor şi s-a veselit. Apoi cei ce se arătaseră, s-au dus de la dânsul.

Acolo, împreună cu Sfântul Ioan, erau doi preoţi şi un diacon, care merseseră din Constantinopol împreună cu dânsul în surghiun, şi nu se despărţeau de dânsul, ci împreună pătimeau, fiind legaţi prin dragoste de dânsul. Aceia au văzut când au venit la Ioan Sfinţii Apostoli şi au auzit toate cuvintele grăite de dânşii, bucurându-se foarte, că au pătimit împreună cu un om ca acesta, care este foarte plăcut lui Dumnezeu şi are parte împreună cu Sfinţii Apostoli.

Apoi, mai mergând puţine zile, au ajuns la Comani, unde era o biserică a Sfântului Sfinţitului Mucenic Vasilisc, episcopul Comanilor, care a pătimit pentru Hristos în Nicomidia, împreună cu Luchian, preotul Antiohiei, de la Maximian păgânul împărat, şi au stat acolo lângă acea biserică.

Fiind atunci praznicul Înălţării Cinstitei Cruci, în acea noapte s-a arătat fericitului Ioan, Sfântul Mucenic Vasilisc, zicând: „Nădăjduieşte, frate Ioane, că mâine vom fi amândoi împreună". Acelaşi sfânt mucenic s-a arătat şi preotului bisericii sale, zicând: „Găteşte loc fratelui Ioan, căci vine la noi".

Făcându-se ziuă, Sfântul Ioan a rugat pe ostaşi ca să rămână acolo până la al cincilea ceas, iar ei nu l-au ascultat, ci voiau să plece mai degrabă. Deci, pornind corabia, fugea ca o pasăre înaripată şi în puţină vreme a străbătut treizeci de stadii de la cetate. Iar cu purtarea de grijă a lui Dumnezeu, iarăşi s-au întors lângă biserica Sfântului Vasilisc, şi se mirau foarte. Iar Sfântul Ioan iarăşi i-a rugat să aştepte puţin în locul acela, până când se va ruga în biserică. Ostaşii, văzând puterea lui Dumnezeu, Care îndată i-a întors din cale şi i-a adus cu mână nevăzută iarăşi la locul cel dintâi, au împlinit dorinţa Sfântului.

Intrând el în biserică, a cerut veşminte bisericeşti şi şi-a schimbat toată îmbrăcămintea sa, până la încălţăminte. Apoi hainele sale le-a dat celor ce erau cu dânsul în corabie, iar cu cele bisericeşti a săvârşit Sfânta Liturghie şi s-a împărtăşit cu Preacuratele şi de viaţă făcătoarele Taine ale Trupului şi Sângelui lui Hristos.

După aceea, făcând rugăciune de mulţumire, a dat sărutarea cea mai de pe urmă celor ce erau împreună cu dânsul. Apoi, culcându-se, a grăit cuvântul cel obişnuit: **Slavă lui Dumnezeu pentru toate!** Însemnându-se cu semnul Crucii, a zis cuvântul cel mai de pe urmă: „Amin!" Şi îndată şi-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu, în ziua Înălţării Cinstitei Cruci, pentru că a purtat Crucea în toată viaţa sa, răstignindu-se lumii şi împreună răstignindu-se cu Hristos. Apoi a fost pus în aceeaşi biserică împreună cu Sfântul Mucenic Vasilisc şi s-a împlinit proorocia Sfântului Epifanie al Ciprului, care i-a zis că: „Nu vei ajunge la locul acela la care te vor izgoni". Căci mergând spre Pitiunt, a răposat la Comani, neajungând la locul hotărât.

Astfel s-a stins lumina Bisericii, astfel a tăcut gura cea de aur, astfel şi-a săvârşit nevoinţa şi alergarea bunul nevoitor şi pătimitor, care a fost pe scaunul patriarhiei şase ani, iar în surghiun a suferit trei ani, fiind dus din loc în loc. Murind acest mare dascăl al lumii, cei doi preoţi cu diaconul, care îl urmaseră până la răsuflarea cea mai de pe urmă, plângând mult după părintele lor, s-au dus la Roma la Papa Inochentie şi i-au spus toate cu de-amănuntul, cele ce a răbdat Sfântul Ioan şi pentru care pricini. Apoi i-au spus şi despre adormirea sfinţiei sale şi cum, mai înainte de răposarea lui, au venit la dânsul Sfinţii Apostoli Petru şi Ioan Cuvântătorul de Dumnezeu şi cele ce au grăit către dânsul; şi, după aceea, i-au spus cum i s-a arătat Sfântul Mucenic Vasilisc.

Papa Inochentie, auzind toate acestea, s-a minunat foarte şi s-a mâhnit de o nedreaptă izgonire ca aceea şi de moartea unui dascăl ca acela şi stâlp al Bisericii. Papa a spus toate acelea împăratului Onorie, fratele lui Arcadie, care împărăţea în Roma, şi s-au mâhnit amândoi, adică şi împăratul Onorie şi Papa Inochentie.

Deci, îndată au scris către împăratul Arcadie. Papa a scris din partea sa aşa: „Sângele fratelui meu Ioan strigă către Dumnezeu asupra ta, împărate, precum de demult sângele dreptului Abel striga asupra lui Cain, ucigătorul de frate; şi cu adevărat va fi pedepsit, pentru că în vreme de pace a ridicat prigoană asupra Bisericii lui Dumnezeu. Tu ai izgonit pe păstorul ei cel adevărat şi împreună cu dânsul ai izgonit şi pe Hristos Dumnezeu; iar turma ai încredinţat-o năimiţilor şi nu păstorilor".

Acestea şi multe altele a scris Papa Inochentie către Arcadie, oprindu-l pe el şi pe Eudoxia, soţia sa, de la Dumnezeieştile Taine şi dând anatemei pe toţi cei ce au izgonit pe Sfântul Ioan. Iar pe Teofil, nu numai din treaptă, ci şi de la creştinătate înstrăinându-l, l-a chemat la judecată sobornicească, ca să primească pedeapsă pentru faptele sale. Apoi Onorie a scris către fratele său Arcadie, astfel: „Nu ştim, zice el, ce lucrare diavolească te-a înşelat pe tine frate, ca să te încrezi în femeie, s-o asculţi pe dânsa şi să faci unele ca acestea, pe care nici un împărat creştin nu le-a făcut. Căci cuvioşii episcopi care sunt aici strigă împotriva împărăţiei voastre, fiindcă pe Ioan marele arhiereu al lui Dumnezeu, fără de judecată şi împotriva canoanelor l-aţi depărtat din scaun şi, chinuindu-l cu amar surghiun, l-aţi lipsit şi de viaţă". La sfârşitul acestei scrisori, l-a mai sfătuit să se pocăiască şi să pedepsească pe aceia care au fost pricina tulburării Bisericii şi a izgonirii lui Ioan.

Primind Arcadie scrisoarea de la fratele său şi de la papa, a simţit o nespusă mâhnire şi temere. Deci, căutând pe aceia care cu zavistie se sculaseră asupra Sfântului Ioan, i-a muncit în multe feluri; pe unii i-a tăiat cu sabia şi pe alţii i-a scos din dregătoriile lor cu ocară. Apoi, pe unii din acei episcopi care au judecat pe Sfântul Ioan şi care se aflau atunci în Constantinopol, a poruncit să-i prindă şi să-i închidă în temniţa poporului, între care era şi Isihirion, feciorul fratelui lui Teofil. Iar către Teofil a scris foarte aspru, poruncindu-i să fie gata de judecată la Tesalonic, ca să primească veşnica pedeapsă pentru răutatea sa.

Apoi, pe femeia sa Eudoxia a izgonit-o în alte case şi a închis-o acolo, poruncind să nu meargă nimeni la dânsa, ci numai o roabă. Iar pe toate rudele ei care au fost ajutătoare răutăţii, le-a izgonit şi le-a luat averile. Pe unii însă cu răni şi cu temniţe i-a muncit. După aceea a scris Papei Inochentie, vestindu-l despre toate cele ce a făcut şi cu smerenie şi cu pocăinţă îşi cerea iertare. Apoi a scris către fratele său, Onorie, să se

roage de papa să-l dezlege de blestem, şi astfel a dobândit cererea. Pentru că papa citind rugăciunea lui cea cu smerenie, i-a primit pocăinţa şi a scris către fericitul Proclu, care atunci era episcop al cetăţii Ciziculuí, ca să dezlege pe împărat de anatema şi să-l împărtăşească cu Sfintele Taine, iar pe fericitul Ioan să-l scrie între sfinţi.

Acestea făcându-se, Domnul Dumnezeul izbândirilor Însuşi a început a face izbândă asupra vrăjmaşilor plăcutului Său Ioan, căci a pornit cumplite pedepse şi au murit toţi cu moarte crudă, după proorocia fericitului Amonie. Iar episcopii, clericii, stăpânitorii mireneşti, precum şi poporul cel de obşte, care s-au ridicat asupra Sfântului Ioan Gură de Aur şi au grăit hule asupra lui ca să fie depărtat, s-au umplut de răni cumplite şi au murit. Iar altora li s-au uscat mâinile şi picioarele şi au murit în chinuri.

Unul dintre acei judecători nedrepţi, căzând de pe cal şi frângându-i-se mâna cea dreaptă cu care scrisese pricini nedrepte asupra Sfântului Ioan cel drept, nevinovat şi curat cu inima, a murit acolo îndată. Altul, muţind şi uscându-i-se mâinile, nu putea a le duce la gură, şi aşa s-a săvârşit. Altuia, care grăise hule asupra Sfântului Ioan, i s-a umflat limba şi, neputând vorbi nimic, a scris pe hârtie şi a mărturisit păcatul său. Astfel, se vedea mânia lui Dumnezeu cea mare, cu multe feluri de chinuri pedepsind pe cei ce fuseseră pricinuitori surghiuniei Sfântului Ioan.

Răposând degrab Inochentie Papa al Romei, Teofil patriarhul Alexandriei a scăpat de pedeapsa omenească, însă de pedeapsa lui Dumnezeu n-a scăpat. Ci, a căzut în mâinile Judecătorului Cel drept şi izbânditor; căci şi-a pierdut mintea de supărarea şi de ruşinea ce-l cuprinsese pentru răutatea ce i-o făcuse Sfântului Ioan. Apoi, căzând într-o boală grea, a murit. Iar lui Chiril, episcopul de la Calcedon, i s-au umplut de răni picioarele, pe care doctorii le-au tăiat cu ferăstrăul ca să nu putrezească. Însă n-a încetat putrezirea, apoi a murit.

Iar ticăloasa împărătească Eudoxia, de multă supărare şi de ruşine, a căzut într-o cumplită boală de sânge şi s-a umplut trupul ei de răni, precum mai înainte au spus apostolii către fericitul Ioan, încât nu era cu putinţă celor care treceau pe acolo să rabde mirosul cel greu ce ieşea din trupul ei. Mulţi doctori iscusiţi au căutat-o pe dânsa şi întrebuinţau tot felul de doctorii, însă ea singură a zis mai pe urmă către doctori: „Pentru ce nu puteţi să mă vindecaţi de această boală?" Dar ei nu îndrăzneau să-i spună. Iar ea a zis către dânşii: „Dacă voi nu ştiţi pricina pentru care nu pot să mă vindec, apoi să vă spun eu vouă. Această boală am luat-o din mânia lui Dumnezeu, pentru patriarhul Ioan".

Deci, a înapoiat şi via lui Teognost şi altora le-a dat înapoi toate cele ce le luase cu nedreptate; însă n-a dobândit tămăduire, ci a murit în acea boală crudă. Iar după moartea ei, mormântul în care era pusă s-a cutremurat treizeci şi trei de ani, spre mustrarea fărădelegii ei, până la aducerea cinstitelor moaşte ale Sfântului Ioan Gură de Aur la Constantinopol.

După toate acestea, Adelfie, episcopul Arabiei, care primise pe Sfântul Ioan cu dragoste la Cucuso, când a auzit de răposarea lui, s-a întristat foarte, că un luminător atât de mare şi un învăţător a toată lumea a murit în surghiun. Deci, cu sârguinţă se ruga lui Dumnezeu cu lacrimi, să-i arate în care ceată a sfinţilor se află Sfântul Ioan.

Odată, rugându-se astfel, a văzut în vedenie un tânăr luminat şi vesel, care, luându-l de mână, l-a dus la un loc luminat şi i-a arătat ceata sfinţilor învăţători ai Bisericii. Apoi el uitându-se împrejur, într-o parte şi în alta, vrând să vadă pe cel dorit, n-a putut să-l zărească. Dar tânărul acela, arătând lui Adelfie pe fiecare dascăl şi patriarh al Constantinopolului, iarăşi îl scotea de acolo. Însă el, mergând în urma tânărului, era mâhnit că nu văzuse pe Sfântul Ioan împreună cu Sfinţii Părinţi.

Voind să iasă afară, l-a ţinut pe dânsul de mână cineva care stătea lângă uşă şi a zis către dânsul: „Pentru ce ieşi de aici aşa de mâhnit? Căci aici chiar de ar intra cineva mâhnit se întoarce vesel; iar tu faci dimpotrivă, ai intrat vesel şi ieşi mâhnit". Răspuns-a Adelfie: „Mă mâhnesc pentru aceasta, că nu am văzut pe iubitul meu Ioan împreună cu dascălii Bisericii". Iar el a zis către dânsul: „Pe Ioan zici, pe propovăduitorul pocăinţei? Pe acela nu poate să-l vadă cineva fiind în trup pentru că stă înaintea scaunului lui Dumnezeu, pe care-l înconjoară Heruvimii şi Serafimii". Atunci s-a bucurat Adelfie, primind vestea aceasta despre Ioan şi a preamărit pe Dumnezeu Care i-a arătat această taină.

Astfel, Sfântul Ioan Gură de Aur, după multe vifore de nevoi şi supărări pe care le-a răbdat pentru dreptate, a sosit la limanul ceresc cel neînviforat, unde împreună cu îngerii bucurându-se, slăveşte pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh, un Dumnezeu în Treime, Căruia şi de la noi I se cuvine slavă, cinste şi închinăciune, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

LUNA NOIEMBRIE

ZIUA A PAISPREZECEA

VIAŢA ŞI PĂTIMIREA SFÂNTULUI APOSTOL FILIP[1]

Lângă Marea Galileii era o cetate care se numea Betsaida, aproape de Horazin şi Capernaum. Iar Betsaida înseamnă în limba evreiască, „Casa Vânătorilor", pentru că vieţuiau acolo vânători de peşte. În acea cetate s-au născut trei apostoli: Petru, Andrei şi Filip. Petru şi Andrei erau fraţi pescari şi se îndeletniceau cu vânarea peştelui, până ce au fost chemaţi de Hristos la apostolat. Iar Filip, în copilăria lui, a fost dat de părinţii săi la învăţătura de carte şi a ajuns iscusit în Sfânta Scriptură, înţelegând bine toate proorociile despre Mesia Cel aşteptat, pe care citindu-le adeseori, se aprindea cu dragostea inimii pentru Iisus, pe Care încă nu-L ştia şi era cuprins de dorirea Aceluia pe Care încă nu-L văzuse la faţă, nici nu ştia că venise pe pământ şi pe Care mulţi ar fi dorit să-L vadă şi nu L-au văzut.

Cu astfel de iubire aprinzându-se el pentru Mesia, iată că Cel dorit călătorea prin Galileea şi a aflat pe Filip, precum scrie despre aceasta Evanghelistul Ioan: „A vrut, zice el, să meargă Iisus în Galileea, unde a aflat pe Filip şi i-a zis: *Vino după Mine!* Iar el, auzind această chemare a Domnului, nu numai cu urechile trupeşti, ci şi cu ale inimii, îndată L-a crezut a fi adevăratul Mesia Cel făgăduit de Dumnezeu prin prooroci; şi a mers după Dânsul, luând aminte la viaţa Lui preasfântă şi urmând sărăciei Lui. Apoi a învăţat de la Hristos dumnezeiasca înţelepciune cu care avea să înţelepţească nebunia neamurilor.

Filip, bucurându-se pentru aflarea unei astfel de comori, prin care avea să fie răscumpărată toată lumea, n-a voit ca numai el singur să se

[1] După Metafrast.

îmbogăţească cu acea comoară, ci dorea ca şi alţii să fie părtaşi aceluiaşi dar. Deci, aflând pe Natanail, prietenul său, i-a vestit cu mare veselie, zicând: *Am aflat pe Iisus, fiul lui Iosif cel din Nazaret, despre Care a scris Moise în Lege şi în Prooroci*. Iar Natanail, auzind aceasta, şi nenădăjduind ca să iasă Mesia, Împăratul lui Israel, dintr-o asemenea cetate mică şi dintr-un neam simplu, a zis: *Din Nazaret poate fi ceva bun?* Iar Filip, sfătuindu-l ca să vină să-L vadă, i-a zis: *Vino şi vezi!* Pentru că Filip ştia că dacă Natanail va vedea pe Iisus şi va auzi mântuitoarele Lui cuvinte, îndată va cunoaşte că Acela este Mesia, lucru care s-a şi întâmplat. Căci atunci când l-a dus pe el la Iisus, atunci Dumnezeu, Care ispiteşte inimile şi rărunchii, văzând pe Natanail venind la dânsul, l-a cunoscut. Şi a zis despre dânsul: *Iată cu adevărat israelitean întru care nu este vicleşug*.

Aceste cuvinte auzindu-le Natanail, s-a minunat foarte şi a zis către Domnul: *De unde mă cunoşti? Căci nici Tu nu m-ai văzut pe mine cândva nici eu nu Te-am văzut pe Tine; deci, de unde ai cunoştinţa aceasta?* Domnul răspunse: *Mai înainte până a nu te chema pe tine Filip, când erai sub smochin, te-am văzut pe tine*. Natanail, pe când era sub smochin, cugeta ceva dumnezeiesc pentru Mesia, a Cărui aşteptare era spre veselia credincioşilor robilor lui Dumnezeu; şi îi dăduse Dumnezeu în acea vreme inimă înfrântă şi lacrimi fierbinţi, rugându-se lui Dumnezeu cu sârguinţă ca să împlinească ceea ce a făgăduit părinţilor din veac şi să trimită pe pământ pe Mântuitorul lumii. Iar ochiul cel a toate văzător al lui Dumnezeu, vedea în acea vreme pe Natanail, căruia îi dăduse duh de umilinţă; de aceea i-a şi zis Domnul: *Când erai sub smochin te-am văzut pe tine*.

Deci Natanail s-a mirat de aceste cuvinte, pentru că şi-a adus aminte de ceea ce cugetase când era sub smochin şi cu umilinţă ruga pe Dumnezeu pentru trimiterea lui Mesia. Căci ştia că nici un om nu era acolo cu dânsul ca să-l vadă şi că gândurile lui nimeni nu putea să le ştie, decât numai Dumnezeu. De aceea îndată a crezut că Iisus este Mesia pe Care L-a făgăduit Dumnezeu să-L trimită pentru izbăvirea neamului omenesc.

Apoi a mărturisit că Iisus are fire dumnezeiască, prin care a cunoscut tainele inimii lui. De aceea a zis Natanail: *Tu eşti Fiul lui Dumnezeu, Tu eşti Împăratul lui Israel*. O, cât de mare mulţumire a adus Natanail Sfântului Filip, pentru că l-a vestit despre venirea pe pământ a Mântuitorului şi pentru că l-a adus la Mesia Cel dorit de dânsul! Dar se bucura şi Sfântul Filip că oamenii au aflat acea comoară dumnezeiască, care era ascunsă în pământul firii omeneşti şi cu mai multă dragoste s-a aprins către Domnul său. Iar când a văzut pe Învăţătorul său că este om

desăvârşit în toate, având oarecare împuţinare de credinţă despre dumnezeirea Lui, atunci a fost îndreptat şi învăţat de Însuşi Domnul, în acest chip: Umblând odată Domnul dincolo de Marea Tiberiadei, împreună cu cinci mii de oameni, şi vrând să facă o minune, a zis către Filip: *Cu ce vom cumpăra pâine, ca să mănânce toţi aceştia?* Iar aceasta a zis-o, ispitindu-l, căci ştia ce va răspunde el. Însă l-a întrebat, ca însuşi Filip să se cunoască pe sine şi, ruşinându-se de împuţinarea de credinţă, să se îndrepteze.

Iar el nu şi-a adus aminte de atotputernicia lui Dumnezeu nici n-a zis: „Tu, Doamne, toate le poţi şi nu trebuie a întreba pe cineva despre aceasta, ci numai dacă voieşti, îndată toţi se vor sătura; căci deschizând Tu mâna Ta, toate se vor umplea de bunătate". N-a zis aceasta Filip, ci socotea pe Domnul numai ca om, iar nu şi ca Dumnezeu, având cugetare omenească pentru săturarea poporului şi zicea: *Nu vor ajunge pâini de două sute de dinari, ca să primească fiecare câte ceva.*

Apoi, împreună cu ceilalţi a zis: *Dă voie mulţimii ca, mergând prin sate, să-şi cumpere ei bucate.* Iar când Domnul a frânt cinci pâini şi doi peşti la acele cinci mii de persoane, atunci Filip, văzând că din mâna Domnului se dădea tuturor hrană îndestulătoare, ca dintr-o vistierie neîmpuţinată, până când popoarele s-au săturat, o, cât s-a ruşinat de împuţinarea credinţei sale! Deci, întărindu-se în credinţă, a preamărit împreună cu ceilalţi puterea lui Dumnezeu, Care era în Iisus Hristos.

Sfântul Filip a fost cinstit de Domnul între cei doisprezece Apostoli mai aleşi, ca un vrednic, având dar de la El şi îndrăzneală de prieten, după cum se arată în cele ce urmează. Când au fost la Ierusalim oarecare elini, la praznic, neputând să aibă intrare lesnicioasă la Iisus, fiind păgâni necredincioşi, s-au apropiat de Filip şi l-au rugat, zicând: *Doamne, voim să vedem pe Iisus.* Iar el a vestit despre dânşii mai întâi pe Sfântul Andrei, apoi împreună cu acesta, a îndrăznit a spune lui Iisus dorinţa acelor elini, mângâindu-se că şi neamurile doresc a vedea şi a auzi pe Domnul şi Învăţătorul lor.

Apoi a auzit de la Iisus minunata învăţătură şi proorocie despre neamuri, cum că nu vor crede îndată într-Însul, ci după moarte, căci a zis: *Grăuntele de grâu, căzând pe pământ, de nu va muri, rămâne singur; iar de va muri, mult rod va face.* Ca şi cum ar fi zis: „Până când vieţuiesc Eu pe pământ, numai singură casa lui Israel va crede în Mine; iar dacă voi muri, atunci nu numai casa lui Israel, ci şi neamuri multe vor crede în Mine".

Sfântul Filip, după Cina cea de Taină, a îndrăznit să întrebe pe Domnul, despre taina cea mare a dumnezeirii, când L-a rugat să le arate pe Tatăl, zicând: *Doamne, arată nouă pe Tatăl şi destul ne este nouă.*

Cu această întrebare Sfântul Filip a adus mult folos Bisericii lui Hristos, căci în chip minunat am învăţat de aici a cunoaşte că Fiul este de o fiinţă cu Tatăl şi a astupa gurile ereticilor, care leapădă de-o-fiinţa. Pentru că aşa a răspuns Domnul: *De atâta vreme sunt cu voi şi nu M-ai cunoscut pe Mine, Filipe? Cel ce M-a văzut pe Mine, a văzut pe Tatăl şi cum zici tu: arată-ne nouă pe Tatăl? Oare nu crezi că Eu sunt în Tatăl şi Tatăl în Mine?* Acest răspuns al Domnului învaţă pe Sfântul Filip şi, pe lângă dânsul, pe toată sobornicească şi apostoleasca Biserică, a crede drept dumnezeirea Fiului, Care este asemenea cu a Tatălui; iar pe Arie hulitorul, care pe Fiul lui Dumnezeu Îl numeşte făptură, iar nu făcător, îl ruşinează. După patima cea de bună voie şi după învierea Fiului lui Dumnezeu, Sfântul Apostol Filip a văzut pe Domnul, împreună cu ceilalţi Apostoli, Care era în trup fără de moarte şi preamărit. Apoi, luând binecuvântare de la Domnul, a văzut înălţarea Lui şi venirea Preasfântului Duh. După aceea s-a făcut propovăduitor al lui Hristos între neamuri, pentru că i-a căzut sorţul să meargă la propovăduire în ţările Asiei. Dar mai întâi a propovăduit în Galileia, unde l-a întâmpinat o femeie, ducând în mâinile sale un copil mort şi, ca o maică, se tânguia fără mângâiere.

Pe acea femeie, văzând-o propovăduitorul lui Hristos, a miluit-o şi, întinzând mâna sa cea dreaptă către copilul cel mort, a zis: „Scoală-te, îţi porunceşte Hristos Cel propovăduit de mine!" Şi îndată a înviat copilul. Iar femeia, luându-şi pe fiul său viu şi sănătos, a căzut la picioarele apostolului, dând mulţumire pentru învierea fiului său şi, cerând de la dânsul Botezul, a crezut în Domnul nostru Iisus Hristos, Cel propovăduit de dânsul. Deci, botezând pe maica împreună cu fiul ei, s-a întors în ţările păgânilor şi, propovăduind prin Elada (Grecia), făcea multe minuni, tămăduind pe cei neputincioşi; ba a înviat şi un alt mort, cu puterea lui Hristos.

Pentru aceea poporul israelit care vieţuia între neamuri, fiind în mare mirare, a trimis oameni la Ierusalim către arhierei şi către boieri, vestindu-i că un om cu numele Filip a venit de la ei în Grecia, propovăduind numele lui Hristos, prin care izgoneşte şi pe diavoli şi tămăduieşte toate neputinţele. Iar ce este mai de mirare e că a înviat un mort cu acelaşi nume, Iisus, şi acum mulţi, ascultându-l, cred în Iisus. Atunci a venit degrabă de la Ierusalim la Elada un arhiereu cu cărturari împotriva Sfântului Filip şi, îmbrăcându-se în haina cea arhierească, a şezut cu multă mândrie pe scaun de judecată şi stătea înaintea lui mulţime de popor, iudei şi păgâni. Acolo a fost adus şi Sfântul Apostol Filip şi a şezut în mijlocul soborului, spre care, căutând arhiereul cu mânie, a început a grăi: „Nu ţi-a fost destul că ai înşelat în Iudeia, în

Galileia şi în Samaria pe poporul cel prost şi neînvăţat? Ci şi aici ai venit la înţelepţii elini, semănând înşelăciunea ta pe care ai învăţat-o de la Iisus, Care era potrivnic legii lui Moise. Pentru acest lucru fiind osândit, a fost spânzurat pe cruce şi a murit cu necinste; iar la praznicul Paştelor fiind îngropat, voi, ucenicii Lui, L-aţi furat pe ascuns, spre sminteala multora, şi aţi propovăduit pretutindeni că a înviat din morţi".

Acestea zicând arhiereul, a strigat poporul asupra Sfântului Filip, zicând: „Ce răspunzi la acestea, Filipe?" Atunci s-a făcut mare gâlceavă, căci unii ziceau ca îndată să fie ucis Filip, iar alţii ziceau că în Ierusalim să fie dus spre pierzare. Iar Sfântul Apostol Filip, deschizând gura sa, a zis către arhiereu: *„Fiul omului, pentru ce iubeşti deşertăciunea şi grăieşti minciuna?* Pentru ce este împietrită inima ta şi nu voieşti a mărturisi adevărul? Oare n-aţi pus voi peceţi pe mormânt şi strajă împrejurul mormântului? Şi când a înviat Domnul nostru, nestricând peceţile mormântului, oare n-aţi umplut voi atunci mâinile ostaşilor cu aur ca să spună minciuni şi să zică: *Dormind noi* – ostaşii –, *mortul a fost furat*. Apoi cum de nu te ruşinezi a minţi acum, căci cu adevărat, chiar peceţile mormântului mărturisesc învierea lui Hristos, iar minciuna voastră se dă pe faţă şi se va şti în ziua judecăţii?"

Zicând acestea Sfântul Apostol, arhiereul s-a tulburat foarte şi s-a pornit asupra lui, vrând să-l apuce singur şi să-l ucidă; dar îndată s-a făcut negru ca şi cărbunele şi a orbit. Iar cei ce stăteau înainte, văzând acea minune, socoteau că este vrăjitorie, şi s-au pornit mulţi asupra Sfântului Filip, vrând să-l piardă ca pe un vrăjitor. Însă toţi cei ce voiau să-l apuce, au avut aceeaşi pedeapsă care a căzut asupra arhiereului. Încă şi cutremur de pământ s-a făcut şi, înspăimântându-se toţi, tremurau de frică, cunoscând puterea cea mare a lui Hristos. Iar Sfântul Apostol, văzând primejdia celor orbiţi la ochii cei trupeşti şi sufleteşti, a plâns pentru dânşii. Apoi s-a întors spre rugăciune, cerându-le de la Dumnezeu luminare trupească şi sufletească, şi astfel s-a dat celor pedepsiţi tămăduire de sus.

Printr-o asemenea minune mulţime de popor s-a întors la Hristos şi a crezut într-Însul. Însă arhiereul, fiind orbit cu răutatea, nu numai că nu a vrut să se înţelepţească după acea certare şi să cunoască adevărul, ci a grăit multe hule asupra Domnului nostru Iisus Hristos; şi îndată l-a ajuns o pedeapsă mai mare decât cea dintâi. Căci, deschizându-se pământul, l-a înghiţit de viu, ca pe Datan şi pe Aviron. Iar după pierzarea arhiereului, Sfântul Apostol Filip, botezând acolo pe mulţi şi aşezându-le episcop pe un bărbat cinstit şi vrednic, cu numele Narcis, s-a dus la Parţi.

Mergând pe cale, cerea de la Dumnezeu ajutor în ostenelile sale. Iar când şi-a plecat genunchii la rugăciune, i s-a arătat pe cer un vultur

cu aripile poleite cu aur, ca în chipul lui Hristos răstignit. Prin acea arătare întărindu-se iarăşi, a mers la propovăduire. Şi, înconjurând cetăţile Candachiei din Arabia, a intrat într-o corabie şi a plecat pe mare spre Azot. Apoi noaptea făcându-se furtună mare şi deznădăjduindu-se toţi de viaţă, Sfântul Apostol a făcut rugăciune şi îndată s-a arătat în văzduh chipul Crucii cel purtător de lumină, care a luminat întunericul nopţii şi marea s-a liniştit, alinându-se valurile ei.

Ajungând Filip la Azot, a ieşit din corabie şi l-a primit în casa sa un primitor de străini cu numele Nicoclid care avea o fiică cu numele Haritina şi care era bolnavă la un ochi. Sfântul Filip, intrând în casa lui Nicoclid, a grăit cuvântul lui Dumnezeu celor ce se întâmplaseră să fie acolo şi toţi îl ascultau cu plăcere. Fiind acolo aproape, asculta şi Haritina care atât de mult se îndulcea de învăţătura Sfântului, încât uitase de durerea ochiului său. Iar apostolul, văzând osârdia ei pentru ascultarea cuvântului lui Dumnezeu şi cunoscând boala ei, s-a milostivit spre dânsa şi a zis să-şi pună mâna pe ochiul său cel bolnav şi să cheme numele lui Iisus Hristos. Deci, făcând aşa fecioara, îndată s-a vindecat ochiul ei şi a crezut în Hristos toată casa lui Nicoclid şi s-a botezat.

Sfântul Apostol Filip s-a dus apoi din Azot în Ierapoli, cetatea Siriei, unde, propovăduind pe Hristos, s-a pornit poporul spre mânie şi voiau să-l ucidă cu pietre. Dar era acolo în popor un bărbat cinstit, anume Ir, care, voind să-l scape pe Filip de uciderea cu pietre, a zis către popor: „Bărbaţi concetăţeni, ascultaţi sfatul meu şi nu faceţi nici un rău acestui om străin, până când vom înţelege dacă sunt adevărate învăţăturile lui. Iar dacă se va dovedi că nu sunt adevărate, îl vom pierde". Atunci poporul n-a mai îndrăznit să zică nimic împotriva lui Ir, care, luând pe Filip, l-a dus în casa sa. Iar Filip, după obiceiul său, ţinând propovăduire pentru Hristos în casa lui Ir, l-a adus către sfânta credinţă, cu toată casa sa şi cu alţi vecini; apoi i-a luminat cu Sfântul Botez.

Înştiinţându-se cetăţenii că Ir a primit Sfântul Botez, s-au adunat toţi şi, înconjurând casa lui, voiau să o aprindă ca să ardă împreună cu apostolul, cu Ir şi cu toţi ai casei lui. Dar, înţelegând Sfântul Apostol tulburarea poporului, a ieşit la lumină fără frică; iar ei, ca nişte fiare sălbatice scrâşnind din dinţi, l-au rănit şi l-au dus la sfatul lor. Iar mai marele sfatului, cu numele Aristarh, văzând pe Sfântul Apostol, şi-a întins mâna şi l-a apucat de păr şi îndată i s-a uscat mâna lui, orbind de un ochi şi surzind. Atunci îndată s-a schimbat poporul şi mirându-se de acea minune, îl rugau pe Filip ca să vindece pe Aristarh, mai marele soborului lor. Iar Filip a zis: „De nu va crede Dumnezeului Celui propovăduit de mine, nu se va vindeca".

Pe când grăia sfântul către popor, iată că duceau un mort la îngropare. Şi a zis poporul, ca şi cum ar fi râs de Sfântul Apostol: „De vei învia mortul acesta, atunci şi Aristarh şi noi toţi vom începe a crede în Dumnezeul tău". Iar Sfântul Apostol, ridicându-şi ochii la cer şi rugându-se mult, a strigat către cel mort: „Teofile, scoală!" Atunci îndată, ridicându-se mortul, şi-a deschis ochii. Şi iarăşi a zis Filip către dânsul: „Hristos îţi porunceşte să te scoli şi să vorbeşti cu noi". Deci, sculându-se mortul de pe năsălie a căzut la picioarele apostolului, zicând: „Mulţumescu-ţi, sfinte slujitor al lui Dumnezeu, că din multe rele m-ai izbăvit în ceasul acesta; căci doi arapi foarte negri, foarte răi, mă munceau fără milă şi dacă nu ai fi sosit tu ca să mă izbăveşti de dânşii, apoi m-ar fi aruncat în iadul cel cumplit".

Văzând toţi acea minune preamărită, cu un glas şi cu o inimă preamăreau pe Unul adevăratul Dumnezeu, pe Care Îl propovăduia Sfântul Apostol Filip. Apoi Sfântul Apostol, făcând semn cu mâna ca să tacă puţin, a poruncit lui Ir ca să facă semnul Crucii peste mădularele cele vătămate ale lui Aristarh. Şi, făcând astfel, îndată s-a tămăduit mâna lui Aristarh cea uscată; apoi s-a tămăduit la ochi şi la urechi, făcându-se cu totul sănătos. Pentru nişte minuni ca acestea ce s-au făcut de Sfântul Apostol Filip, cu puterea lui Hristos, toată cetatea aceea a crezut în Domnul şi au dărâmat idolii. Mai înainte decât toţi, tatăl lui Teofil a sfărâmat doisprezece idoli ai săi de argint şi de aur, iar aurul l-a împărţit celor ce aveau lipsă. Apoi Sfântul Apostol, botezându-i acolo pe toţi şi punându-le episcop pe Ir, a zidit şi o biserică şi întărindu-i în sfânta credinţă pe cei de curând luminaţi, s-a dus în alte părţi la propovăduire.

Străbătând Siria şi toată Asia cea de sus, a venit în părţile Asiei celei mici, în Lida şi în Misia, întorcând către Dumnezeu popoarele cele rătăcite. Acolo s-a întâlnit cu Sfântul Apostol Vartolomeu, care propovăduia atunci prin cetăţile cele de aproape şi care a fost trimis de Dumnezeu spre ajutorul Sfântului Filip. Încă şi Mariam fecioara, care era sora Sfântului Filip, urma fratelui său şi toţi împreună slujeau mântuirii omeneşti. Aceştia au străbătut toate cetăţile Lidiei şi Misiei, binevestind Evanghelia, şi multe asupreli şi nevoi răbdând de la cei necredincioşi, au fost bătuţi, în temniţă închişi, şi cu pietre ucişi. Însă, cu toate năpăstuirile şi bătăile acelea, păzindu-se vii cu darul lui Dumnezeu, se sileau necontenit în buna vestire a lui Hristos. Apoi au ajuns până la ucenicul cel iubit al lui Hristos, la Ioan Cuvântătorul de Dumnezeu, care propovăduia pe Hristos acolo în Asia.

Bucurându-se cu toţii în Domnul, s-au dus în părţile Frigiei şi, intrând la Ierapoli, propovăduiau pe Hristos. Iar cetatea aceea era plină

de idoli, la care se închina poporul cel orbit cu înşelăciunea diavolească. Acolo era şi o viperă pe care locuitorii Ierapoliei o cinsteau ca pe un Dumnezeu şi care era ţinută într-o casă încuiată, hrănind-o cu multe feluri de jertfe. Încă şi alte feluri de jivini, şerpi şi vipere, cinstea acel popor fără de minte.

Deci, Sfântul Apostol Filip cu însoţitorii săi, s-a înarmat cu rugăciunea mai întâi asupra acelei vipere. Acolo cu ei era şi Sfântul Ioan Cuvântătorul de Dumnezeu, care le-a ajutat de au biruit vipera. Căci junghiind-o cu rugăciunea ca şi cu o suliţă, au omorât-o cu puterea lui Hristos. Însă Sfântul Ioan Cuvântătorul de Dumnezeu îndată s-a despărţit de dânşii, lăsându-le Ierapolia ca să propovăduiască într-însa cuvântul lui Dumnezeu, iar el s-a dus în alte cetăţi, ducând lumii buna vestire.

Sfântul Filip, împreună cu Vartolomeu şi cu Mariam, rămânând în Ierapolia, se sârguiau cu dinadinsul să împrăştie de acolo întunericul închinării de idoli şi să strălucească lumina cea mare a cunoştinţei adevărului. Deci, se osteneau în cuvântul lui Dumnezeu ziua şi noaptea, învăţând pe cei rătăciţi, înţelepţind pe cei fără de minte şi povăţuind pe cei greşiţi. Şi era în cetatea aceea un om oarecare cu numele Stahie, care de patruzeci de ani era orb. Acestuia Sfinţii Apostoli i-au deschis ochii cei trupeşti prin minune, iar prin propovăduirea lui Hristos i-au luminat şi ochii cei sufleteşti şi, botezându-l pe el, au rămas în casa lui.

Deci, a ieşit vestea prin toată cetatea că Stahie cel orb acum vede şi s-a adunat mult popor în casa lui; iar Sfinţii Apostoli învăţau credinţa în Hristos pe cei ce veniseră către dânşii, şi aduceau la ei pe mulţi neputincioşi şi pe toţi îi tămăduiau cu rugăciunea, izgonind duhurile cele rele din oameni. Pentru aceea mulţime de popor a crezut în Hristos şi s-a botezat de către Sfinţii Apostoli.

Antipatul cetăţii aceleia avea o soţie cu numele Nicanora, care, fiind muşcată de şarpe, zăcea bolnavă şi era aproape de moarte. Auzind despre Sfinţii Apostoli, care erau în casa lui Stahie, că tămăduiesc toată boala numai cu cuvântul, a poruncit slugilor să o ducă pe ea la dânşii, nefiind atunci bărbatul ei acasă. Femeia a dobândit de la dânşii îndoită tămăduire, atât de muşcarea şarpelui, cât şi de vătămarea diavolului, crezând în Hristos prin învăţătura lor. Şi venind antipatul acasă, i-au spus slugile că femeia lui a învăţat a crede în Hristos de la nişte oameni străini care sunt în casa lui Stahie. Iar antipatul, mâniindu-se foarte, a poruncit să prindă pe Apostoli, iar casa lui Stahie s-o ardă cu foc. Şi s-a făcut după porunca lui.

Deci, s-a adunat mulţime de popor din Ierapoli şi luând pe Sfinţii Apostoli Filip şi Vartolomeu şi pe Sfânta fecioară Mariam, îi ducea pe uliţe, bătându-i şi batjocorindu-i; apoi i-au aruncat în temniţă.

După aceasta antipatul a hotărât să judece pe propovăduitorii lui Hristos şi s-au adunat la dânsul toţi popii idoleşti şi popii viperei celei omorâte care se jeluiau împotriva Sfinţilor Apostoli, zicând: „Fă izbândă, antipate, pentru ocara zeilor noştri; căci de când au intrat străinii aceştia în cetatea noastră, s-au pustiit altarele marilor noştri zei, iar poporul a uitat a le aduce jertfele cele obişnuite, omorând prea cinstita aceasta viperă şi toată cetatea s-a umplut de fărădelege; deci, omoară pe aceşti vrăjitori". Atunci a poruncit antipatul să dezbrace pe Sfântul Filip, zicând că ar fi având farmece în hainele lui; şi dezbrăcându-l, n-au aflat nimic. Tot astfel au dezbrăcat şi pe Sfântul Vartolomeu. Iar când s-au apropiat de Sfânta Mariam, vrând să dezbrace trupul ei cel fecioresc, îndată s-a schimbat înaintea lor şi s-a făcut ca o văpaie de foc. Şi înfricoşându-se păgânii, au fugit de la faţa ei. Iar ighemonul a judecat pe Sfinţii Apostoli ca să-i răstignească.

Deci, mai întâi au legat de picioare pe Sfântul Apostol Filip, l-au spânzurat de un lemn deasupra uşilor de la capiştea viperei şi răstignindu-l cu capul în jos, au aruncat cu pietre într-însul. După aceasta au răstignit şi pe Sfântul Vartolomeu, lângă peretele capiştii. Atunci s-a făcut deodată cutremur mare şi deschizându-se pământul, a înghiţit deodată pe antipatul şi pe toţi popii viperei şi împreună cu dânşii, o mulţime de popor necredincios. Deci s-a făcut spaimă mare printre credincioşi şi necredincioşi, încât strigau către Sfinţii Apostoli, toţi cei ce mai rămăseseră, ca să-i miluiască şi să roage pentru dânşii pe Unul adevăratul Dumnezeu şi să nu-i înghită pământul şi pe ei. Apoi, grăbindu-se, au dezlegat pe Sfântul Vartolomeu, iar pe Sfântul Filip nu puteau să-l dezlege degrabă pentru că era sus spânzurat. Şi astfel a fost bunăvoirea lui Dumnezeu ca prin acest fel de pătimire şi moarte, să treacă Apostolul Filip de la pământ la cer, către care şi picioarele lui erau întoarse.

Pe când era răstignit, Sfântul Apostol Filip se ruga lui Dumnezeu pentru vrăjmaşii săi ca să le ierte păcatele şi să le lumineze ochii minţii, ca să vadă şi să cunoască adevărul. Iar Domnul, plecându-se spre rugăciunea lui, îndată a poruncit pământului şi a scos vii pe tot poporul cel înghiţit, numai antipatul şi popii viperei au rămas în adânc.

Apoi toţi cu un glas mare, mărturisind şi preamărind puterea lui Hristos, doreau Botezul. Şi vrând acum să coboare pe Sfântul Filip de pe lemn, sfântul şi-a dat sufletul său în mâinile lui Hristos. Deci, l-au coborât de pe lemn mort. Iar sora lui cea după trup, Sfânta Mariam, care îşi păzea fecioria ei curată şi văzuse pătimirea şi moartea Sfântului Filip, cuprindea cu dragoste şi săruta trupul cel coborât de pe lemn; apoi se veselea cu duhul pentru dânsul căci săvârşise cu bine alergarea sa. Iar

Sfântul Vartolomeu a botezat pe toţi cei ce crezuseră în Hristos şi le-a pus episcop pe Stahie. Apoi a făcut îngropare cinstită trupului Sfântului Apostol Filip.

În locul acela unde a curs sângele Sfântului Apostol, a crescut după trei zile o viţă de vie ca semn că apostolul, după vărsarea sângelui său pentru Hristos, veşnic se îndulceşte de veselie împreună cu Domnul său în împărăţia Lui. Iar Sfântul Vartolomeu, împreună cu fericita fecioară Mariam, după îngroparea Sfântului Filip, au mai petrecut câteva zile în Ierapoli şi bine întărind în credinţă Biserica lui Hristos cea nou întemeiată, s-au dus de acolo. Sfântul Vartolomeu s-a dus în cetatea Alvanului care era în Armenia cea mare, unde a fost răstignit, iar Sfânta Mariam a mers în Licaonia şi acolo întorcând pe mulţi la sfânta credinţă, a adormit cu pace. Pentru acestea toate, Dumnezeului nostru se cuvine slavă, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA

Sfântul Grigorie Arhiepiscopul Tesalonicului, numit şi Palama, s-a născut în Constantinopol. A rămas orfan de tată încă de mic, dar sub îngrijirea mamei sale şi-a săvârşit studiile şi a fost de mare folos mamei şi fraţilor săi, pe care-i ţinea din ostenelile sale.

Văzând deşertăciunea lumii acesteia, ia venit în gând să se facă călugăr, îndemnând şi pe mama şi fraţii săi la aceasta.

Primind cu bucurie propunerea, mama sa a luat schima într-o mănăstire de maici, iar el şi cu fraţii săi s-a dus în Muntele Athos, unde punându-se în ascultarea unui cuvios Nicodim, s-a deprins cu toate rânduielile vieţii monahale. Câtva timp a fost şi în Lavra cea mare; dar dorind liniştea, s-a sălăşluit în pustie şi ducea viaţa cea mai aspră.

Întâmplându-se să treacă pe acolo Varlaam din Calabria, care învăţa că strălucirea dumnezeirii este creatură, a fost combătut de sfântul pentru acele erori. Asemenea şi pe Aquindiu şi Polichindin, care au fost sinodiceşte condamnaţi pentru învăţăturile lor cele greşite.

Pentru luptele sale cu ereticii s-a învrednicit de marele dar al arhieriei, ocupând însemnatul scaun al Tesalonicului şi păstorindu-l cu multă demnitate. S-a învrednicit a purta rănile Domnului pe trupul său, ca dumnezeiescul Pavel şi după multe suferinţe din partea turcilor, pentru că le arăta cu multă îndrăzneală rătăcirile lui Mahomed, a adormit în Domnul în vârstă de 63 de ani, la 1340.

LUNA NOIEMBRIE

ZIUA A CINCISPREZECEA

SFINŢII MUCENICI MĂRTURISITORI GURIE, SAMONA ŞI AVIV

Când Biserica lui Dumnezeu era prea mult prigonită de slugile diavolului Diocleţian şi Maximian şi era înconjurată de multe primejdii, ca o corabie pe marea lumii, în acea vreme se aflau aproape de cetatea Edesei doi bărbaţi dreptcredincioşi şi cu fapte bune, anume Gurie şi Samona. Ei vieţuiau în locuri deosebite, ca într-un liman neînviforat; dar, fiind crescuţi în Edesa, n-au voit a rămâne într-însa, pentru gâlcevile şi fărădelegile ce se făceau în cetate, precum zice David: *Văzut-am fărădelege şi pricire în cetate*. Ci, fugind de lume şi de răutăţile ei, au ieşit afară din cetate şi, depărtându-se de oamenii cei necredincioşi, se apropiau de Unul Dumnezeu, crezând în El şi slujindu-I cu osârdie ziua şi noaptea, în post, în rugăciune şi în păzirea sfintelor Lui porunci. Dar nu numai ei singuri slujeau Domnului cu credinţă, ci şi pe alţii îi povăţuiau; apoi pe mulţi necredincioşi, întorcându-i de la închinarea de idoli, îi aduceau către adevăratul Dumnezeu.

Deci, înştiinţându-se despre dânşii Antonin, care era pus atunci de împăraţii romanilor ca stăpânitor în cetatea Edesei, a poruncit îndată să-i prindă pe ei şi pe toţi cei care urmau învăţăturii lor. Fiind prinşi de păgâni, mărturisitorii lui Hristos, Gurie şi Samona, şi împreună cu dânşii mulţime de credincioşi, au fost ţinuţi sub strajă până la o vreme. Iar după câtăva vreme, chemând Antonin pe urmaşii lui Hristos, a poruncit tuturor să se plece poruncii împăratului şi să aducă jertfă idolilor; dar nici unul n-a voit să se lepede de Domnul lor. Atunci a poruncit să pună asupra lor răni multe, gândind că de va îndupleca spre închinarea de idoli pe învăţătorii creştinilor, apoi şi ceilalţi se vor pleca

cu lesnire. Pentru aceea numai pe Gurie şi pe Samona i-a oprit la întrebare, iar pe ceilalţi, certându-i cu bătăi, i-a eliberat la casele lor ca şi cum şi-ar fi făcut milă cu dânşii.

Deci, pe cei doi sfinţi mărturisitori punându-i înaintea judecăţii, a zis către dânşii: „Marii noştri împăraţi vă poruncesc ca, depărtându-vă de credinţa creştinească, să vă închinaţi marelui zeu Die (Joie) şi să-i aduceţi tămâie în capiştea lui". La aceasta Sfântul Samona a răspuns: „Nu ne vom depărta de credinţa cea dreaptă, prin care aşteptăm să dobândim viaţă fără de moarte şi nu ne vom închina lucrurilor făcute de mâini omeneşti". Iar Antonin a zis: „Sunteţi datori a împlini desăvârşit porunca împărătească".

Gurie a răspuns: „De sfânta noastră credinţă cea fără prihană nu ne vom lepăda niciodată, nici nu ne vom învoi cu dorinţa omenească cea rea şi pierzătoare, ci vom face voia Domnului nostru, Care a zis: *Tot cel ce Mă va mărturisi înaintea oamenilor şi Eu îl voi mărturisi pe el înaintea Părintelui Meu, Care este în ceruri. Iar cel ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor, Mă voi lepăda şi Eu de dânsul înaintea Părintelui Meu, Care este în ceruri*". Atunci a început judecătorul a-i îngrozi cu moarte, dacă nu se vor supune voii împărăteşti. Dar Sfântul Samona i-a răspuns cu îndrăzneală, zicând: „Noi nu vom muri, o, muncitorule, făcând voia Ziditorului nostru, ci mai vârtos vii vom fi în veci. Iar de vom urma poruncii împărăteşti, deşi nu vom fi ucişi de tine, vom pieri singuri". Acestea auzindu-le judecătorul Antonin, a poruncit să arunce pe sfinţi într-o temniţă întunecoasă. În acea vreme a venit în Edesa ighemonul Muzonie, fiind trimis de păgânii împăraţi pentru uciderea creştinilor. Acela, scoţând din temniţă pe Sfinţii Mucenici Gurie şi Samona, i-a pus înaintea sa şi a zis către dânşii: „Aceasta este porunca împăraţilor noştri, ca să aduceţi vin şi tămâie la altarul lui Die. Iar de nu, apoi eu vă voi pierde cu multe munci. Căci trupul vostru îl voi zdrobi cu bătăi; apoi, spânzurându-vă de mâini şi de picioare, voi rupe toate încheieturile trupurilor voastre şi voi pune asupra voastră munci noi, nemaiauzite, pe care nu le veţi putea răbda".

Sfântul Samona la acestea a răspuns: „Ne temem mai tare de viermii cei neadormiţi şi de focul cel nestins, care este gătit tuturor celor ce s-au lepădat de Domnul, decât de muncile pe care le-ai pomenit tu; pentru că Acela, Căruia îi aducem jertfă înţelegătoare, ne va întări pe noi în munci şi nebiruiţi ne va arăta; după aceea răpindu-ne din mâinile tale, ne va sălăşlui unde este petrecerea tuturor celor ce se veselesc. Deci, nu ne temem de îngrozirea ta, pentru că tu te întrarmezi numai împotriva trupului, iar sufletul nu-l poţi vătăma. Căci până când sufletul vieţuieşte în trup, până atunci mai mult se curăţeşte

şi se luminează prin muncile care se aduc trupului; şi cu cât se strică omul nostru cel din afară, cu atât se înnoieşte cel dinăuntru. De aceea prin răbdare alergăm spre nevoinţa care ne stă înainte".

Iar ighemonul iarăşi a zis: „Lăsaţi nebunia voastră şi ascultaţi sfatul meu; depărtaţi-vă de rătăcirea voastră şi faceţi porunca împăratului, că nu veţi putea răbda muncile pe care vi le-am gătit vouă". Sfântul Gurie a răspuns: „Nici n-am rătăcit, precum ţi se pare, nici nu vom asculta sfatul nebuniei tale, nici voii împărăteşti nu ne vom supune. Căci nu vom fi atât de mici la suflet şi nebuni ca, temându-ne de muncile tale, să mâniem pe Domnul nostru. Deci nu ne vom teme, căci suntem robii Aceluia, Care, arătându-ne bogăţia bunătăţii Sale, şi-a pus sufletul pentru noi. Apoi, oare să nu stăm şi noi pentru Dânsul, împotriva păcatului până la sânge? Vom sta tare, pentru Iisus, Cel ce ne întăreşte pe noi. Vom sta neclintiţi de meşteşugirile vrăjmaşului; vom sta până când vom surpa pe vrăjmaşul cel ce s-a sculat asupra noastră".

Deci, văzându-i muncitorul neclintiţi în credinţa lor, s-a întors spre a-i munci şi a poruncit să lege pe unul de o mână şi pe altul de altă mână şi aşa să-i spânzure; iar de picioarele lor să lege câte o piatră grea. Aşa au răbdat spânzuraţi de la ceasul al treilea până la ceasul al optulea; iar ighemonul în acea vreme zăbovea, judecând pe alţii. După aceasta i-a întrebat de voiesc să se plece poruncii împărăteşti ca să scape de munci. Iar ei au rămas neschimbaţi în mărturisirea lor cea bună. Atunci a poruncit muncitorul să-i dezlege şi să-i arunce într-o temniţă foarte întunecoasă, în care nu strălucea niciodată lumina soarelui, nici vântul nu o răcorea. Şi au petrecut în acea temniţă din ziua cea dintâi a lui august până la zece noiembrie, având picioarele legate în obezi. Iar ei, răbdând închisoare, foame şi sete, mulţumeau lui Dumnezeu.

După o închisoare atât de grea şi îndelungată, au fost scoşi la judecată înaintea ighemonului. Sfântul Gurie era abia viu, fiind slăbit de nevoia cea mare a temniţei, de multa foame şi sete; iar Sfântul Samona era sănătos. Şi i-a întrebat ighemonul, zicând: „Oare nu v-aţi socotit atâta vreme în temniţă şi nu v-aţi schimbat inima voastră cea împietrită, ca să ascultaţi sfatul meu cel bun, ca, cinstind pe zeii noştri, să scăpaţi de nişte asemenea nevoi?" Sfinţii au răspuns: „Cele ce am grăit ţie mai înainte, acelea grăim şi acum: Nu ne vom depărta de Domnul nostru Iisus Hristos, iar tu munceşte-ne pe noi cum voieşti!" Deci, a poruncit muncitorul să ducă în temniţă pe Sfântul Gurie, care era bolnav, că nu voia să-l muncească atunci ca să nu moară degrabă; pentru că încă nădăjduia că îl va îndupleca spre a sa păgânătate. Iar pe

Sfântul Samona a poruncit să-l spânzure de un picior cu capul în jos, iar de celălalt picior să-i lege o greutate de fier.

Şi a fost spânzurat astfel, de la ceasul al doilea din zi până la ceasul al nouălea. Atunci li s-a făcut milă de dânsul ostaşilor care stăteau împrejur, şi-l sfătuiau rugându-l să se plece poruncii împărăteşti şi să scape de acele munci grele. Iar el nu le răspundea nimic, ci, uitându-se la cer, se ruga lui Dumnezeu din adâncul inimii şi pomenea minunile Lui cele din veac, zicând: „Doamne, Dumnezeul meu, fără de a Cărui voie nici o pasăre nu cade în laţ! Tu, Care ai desfătat inima lui David în nevoi, Care pe proorocul Daniil l-ai arătat mai tare decât leii şi pe cei trei tineri din Babilon i-ai făcut biruitori; Tu, Doamne, Cela ce ştii neputinţa firii noastre, vezi războiul care s-a sculat asupra noastră, căci se sârguieşte vrăjmaşul să zădărnicească lucrul mâinilor Tale şi să ne lipsească pe noi de slava care este la Tine. Ci Tu, cu ochiul bunei Tale îndurări, caută spre noi şi păzeşte în noi nestinsă făclia poruncilor Tale şi cu lumina Ta îndreptează paşii noştri şi ne învredniceşte a ne îndulci de fericirea Ta; că bine eşti cuvântat în vecii vecilor".

Astfel rugându-se pătimitorul, un om scria repede cele grăite de dânsul. Apoi a poruncit ighemonul să dezlege pe Samona, dar fiind dezlegat nu putea să stea pe picioarele sale, pentru că încheieturile genunchilor şi ale coapselor se rupseseră din locurile lor. Deci, luându-l slujitorii, după porunca muncitorului, l-au dus în temniţă şi l-au pus lângă Sfântul Gurie.

Iar în luna noiembrie în 15 zile, Mozonie ighemonul, sculându-se la cântarea cocoşilor, a mers în divan unde se făceau judecăţile şi mergeau înaintea lui purtătorii de arme; apoi a şezut la judecată cu mare mândrie şi a poruncit să aducă înaintea sa pe Gurie şi Samona. Sfântul Samona mergea între doi ostaşi, ţinându-se de dânşii cu amândouă mâinile şi şchiopătând cu picioarele, pentru că erau rupte din încheieturi de când fusese spânzurat. Iar pe Gurie l-au dus slujitorii, fiindcă nu mai putea să păşească câtuşi de puţin, căci picioarele lui, care fuseseră strânse în obezi, erau rănite cumplit.

Căutând asupra lor, ighemonul a început a grăi: „Aţi avut vreme destulă să vă luaţi seama şi să alegeţi ce este mai bine, viaţa sau moartea. Spuneţi-mi dar acum, ce v-aţi gândit? Oare v-aţi săturat cu muncile ce au trecut şi acum v-aţi hotărât să împliniţi porunca împărătească, pentru ca să vă îndulciţi cu cei vii de lumina cea dulce?" Sfinţii au răspuns la acestea: „Socotitu-ne-am şi ne-am ales ceea ce ne va fi nouă de folos. Am ales mai bine a primi moarte pentru Hristos, decât viaţa pentru lumea aceasta deşartă, pentru că destul ne este nouă

vremea ce a trecut, în care ne îndulceam de lumina zilei celei întunecate. Iar acum, sufletele noastre doresc a trece către lumina cea neînserată".

Ighemonul a zis: „Mi-aţi surzit urechile cu cuvintele voastre cele potrivnice. Eu pe scurt vă grăiesc şi vă dau un sfat de folos: să puneţi tămâie pe altarul lui Die şi apoi vă veţi duce pe la casele voastre cu pace. Iar de nu, îndată voi porunci ca să vă taie capetele". Sfinţii au răspuns: „Nu sunt de trebuinţă multe cuvinte; iată suntem înaintea ta şi ceea ce voieşti a face, nu întârzia, ci fă, pentru că noi nu vom înceta a spune că suntem robi ai Domnului nostru Iisus Hristos şi unui Dumnezeu ne închinăm, iar de închinarea idolilor ne lepădăm". Atunci ighemonul a dat hotărâre asupra lor, ca să fie tăiaţi cu sabia.

Sfinţii, auzind despre tăierea cu sabia, s-au bucurat mult, fiindcă mai degrabă se vor dezlega de trup şi vor merge către Domnul Cel dorit. Deci tiranul a poruncit speculatorului, ca să pună pe mucenici într-o căruţă şi ducându-i departe după cetate, să le taie capetele acolo. Atunci sfinţii au fost duşi după cetate, pe porţile cele dinspre miazănoapte, neştiind nimeni dintre cetăţeni, pentru că toţi dormeau în acea vreme. Apoi i-a suit pe un munte ce se chema Vetilavicle; acolo stând ostaşii, a poruncit speculatorului să taie pe sfinţi. Iar sfinţii coborându-se din căruţe, au cerut puţină vreme ca să se roage. Şi rugându-se cu sârguinţă, au zis la sfârşit: „Dumnezeule, Părintele Domnului nostru Iisus Hristos, primeşte cu pace sufletele noastre". Apoi întorcându-se Sfântul Samona către speculator, a zis: „Săvârşeşte porunca!" După aceea, plecându-şi sfintele lor capete sub sabie, au fost tăiaţi pe când se lumina de ziuă. Şi astfel s-a săvârşit alergarea lor. Înştiinţându-se credincioşii despre sfârşitul sfinţilor mucenici, au mers şi au luat sfintele lor trupuri şi le-au îngropat cu cinste.

Trecând câţiva ani, păgânul împărat Liciniu, care împărăţea împreună cu marele Constantin, a venit în Nicomidia şi, lepădându-se de Constantin, a pornit prigoană împotriva creştinilor, nepăzind aşezământul pe care-l făcuse cu marele Constantin. Pentru că acesta, dând lui Liciniu pe sora sa de soţie şi, făcându-l părtaş al împărăţiei romanilor, a pus astfel de aşezământ ca Liciniu să nu facă nici un rău creştinilor, deşi era de credinţă păgână; ci pe fiecare să-l lase să vieţuiască după cum va voi şi orice credinţă va iubi, aceea să o ţină.

Liciniu, neţinând un aşezământ ca acesta şi lepădând dragostea către Constantin, făcătorul său de bine, s-a sculat asupra creştinilor în părţile Răsăritului şi mulţime mare de dreptcredincioşi îi pierdea cu felurite morţi. Atunci în oraşul mai sus numit Edesa, în care pătimiseră mai înainte Sfinţii Mucenici Gurie şi Samona, era un diacon numit

Aviv. Acesta, umblând prin tot oraşul Edesa din casă în casă, învăţa pe oameni credinţa creştinească şi-i întărea în mărturisirea lui Hristos, încât pe mulţi necredincioşi îi sfătuia să trăiască cu plăcere de Dumnezeu.

Înştiinţându-se despre dânsul eparhul cetăţii, anume Lisanie, a scris către împăratul Liciniu despre Aviv, că a umplut tot oraşul Edesa cu înşelăciunea creştinească. Deci, îl întreba ce porunceşte pentru dânsul. Pentru aceea Lisanie a scris către împăratul ca să ia de la dânsul stăpânire spre a munci pe creştini, căci încă nu-i era încredinţată puterea spre a face ceva rău creştinilor. Iar împăratul îndată a scris înapoi către dânsul, să pedepsească cu moarte pe Aviv. Deci, luând Lisanie porunca împărătească, a trimis să caute pe Sfântul Aviv spre a fi muncit.

Sfântul Aviv petrecea atunci într-o casă neştiută, împreună cu mama sa şi cu rudeniile sale, având sârguinţă spre înmulţirea sfintei credinţe, pe care, unde nu putea pe faţă, o propovăduia în ascuns. Ostaşii, căutând pe fericitul diacon Aviv prin toată cetatea, el, în loc să se ascundă, s-a dat pe faţă şi, ieşind din casa sa, s-a dat singur în mâinile ostaşilor. Acolo, întâlnind pe cel mai mare al ostaşilor, care avea numele Teoteki, a zis către dânsul: „Iată eu sunt Aviv, pe care aveţi poruncă a-l căuta; deci, luaţi-mă şi duceţi-mă la cel ce v-a trimis". Iar Teoteki, căutând către dânsul cu blândeţe, a zis: „Nu te ştie încă nimeni că ai venit la mine, omule; mergi dar şi te fereşte, ca să nu te vadă vreun ostaş şi să te prindă".

Sfântul a răspuns: „De nu mă vei lua tu, apoi mă voi duce singur şi mă voi arăta eparhului şi voi propovădui pe Hristosul meu înaintea împăraţilor şi a domnilor". Iar Teoteki, auzind acestea, l-a dus la Lisanie, care l-a întrebat pe Sfântul despre neam şi despre nume. Iar Sfântul, mai întâi a spus că este creştin; apoi, spunându-şi numele său, a zis că este dintr-un sat ce se numeşte Telseia. Lisanie îl silea să jertfească idolilor uneori cu îngroziri, alteori cu momeli, sârguindu-se a-l întoarce de la Hristos spre slujirea idolilor. Dar el era tare în mărturisirea lui Hristos, ca un stâlp neclintit şi ca un zid nebiruit.

Muncitorul, neputând cu cuvinte a-l aduce la a sa păgânătate, a început a-l sili cu munci, căci a poruncit să-l spânzure şi să-i strujească trupul cu unghii de fier. După aceea iarăşi îl sfătuia cu cuvinte să se închine idolilor şi să aducă tămâie pe altarul jertfelor păgâneşti. Iar sfântul îi răspundea cu bărbăţie, zicând: „Nimic nu mă va despărţi de Dumnezeul meu, chiar dacă mă vei munci cu mii de munci şi mai cumplite. Şi l-a întrebat muncitorul: „Ce folos vă este vouă creştinilor din aceste munci pe care le răbdaţi pentru Dumnezeul vostru? Şi ce

răsplată aveţi de aici că trupurile voastre se zdrobesc în bucăţi şi vă alegeţi de bunăvoie moarte amară?" Sfântul a răspuns: „De ai fi vrut, o, muncitorule, să cauţi cu adevărat spre nădejdea răsplătirii, care este făgăduită nouă de la Dumnezeul nostru, ai fi zis cu adevărat ceea ce a zis odinioară Apostolul Domnului: „Că nu sunt vrednice pătimirile vremii de acum faţă cu slava care o să se arate". Iar muncitorul a râs de cuvintele mucenicului, socotindu-le neînţelepte, însuşi fiind neînţelept, ticălosul. Apoi văzând că nu poate despărţi pe bunul pătimitor de unul adevăratul Dumnezeu, l-a osândit să fie ars cu foc. Deci, făcând un foc mare afară din cetate unde era să fie pus mucenicul, mergea bucurându-se; pentru că voia să se aducă lui Dumnezeu jertfă şi ardere de tot. Apoi îl urma mama sa şi rudeniile sale, iar ei îl mângâiau şi-l sfătuiau să nu se mâhnească pentru dânsul, ci mai vârtos să se bucure că merge să stea înaintea lui Hristos, pe Care-L va ruga pentru dânşii.

Venind la foc s-a rugat mult şi, dând sărutarea cea mai de pe urmă maicii sale şi tuturor cunoscuţilor săi, a intrat în văpaie. Şi îndată şi-a dat sufletul în mâinile Domnului. Iar după ce s-a stins focul, a aflat mama sa dimpreună cu alţii, trupul fiului său nevătămat de foc şi, luându-l, l-au uns cu mir şi l-au îngropat lângă mormântul Sfinţilor Mucenici Gurie şi Samona, care pătimiseră mai înainte; pentru că, după câtiva ani, în aceeaşi zi a pătimit şi Sfântul Aviv, în care au pătimit şi ceilalţi sfinţi. Apoi, încetând prigoana, credincioşii au zidit o biserică în numele acestor trei sfinţi mucenici şi au pus într-însa sfintele lor moaşte într-o raclă ce izvora celor bolnavi tămăduiri şi multe minuni făcea acolo. Din aceste minuni, vom pomeni aici una preamărită ce s-a făcut acolo.

Odată s-a ridicat asupra împărăţiei greceşti un neam păgân barbar de la Răsărit, care locuia aproape de perşi, ce se chema Etalite, şi multe cetăţi pustiind şi robind, a ajuns până la Edesa, vrând ca s-o ia şi pe dânsa şi s-o nimicească, precum nimicise şi multe altele. Deci împăraţii greci vrând să apere cetatea de vrăjmaşi şi să o scape de înconjurare, au adunat mulţimea oştilor lor şi le-au trimis spre ajutor la cetatea Edesa.

Intrând oştile greceşti în Edesa, au rămas într-însa multă vreme apărând cetatea de barbari. Si era în oastea grecilor un ostaş de neam got. Acest ostaş s-a întâmplat în Edesa că a fost în gazdă în casa unei văduve înţelepte, cu numele Sofia, care avea o singură fiică, cu numele Eufimia, pe care o păzea în feciorie ca pe lumina ochilor, învăţând-o obiceiurile cele bune şi frica de Dumnezeu. Apoi se sârguia s-o ascundă de vederea oamenilor, căci era foarte frumoasă la faţă. De aceea o păzea

maica sa într-o cameră deosebită ca să n-o vadă ochii bărbăteşti. Dar petrecând gotul acela multă vreme în casa văduvei, s-a întâmplat de a văzut odată copila şi minunându-se de frumuseţea ei, s-a rănit foarte cu inima şi se gândea neîncetat în ce chip ar putea s-o înşele.

Deci apropiindu-se de maica sa, a început să o roage ca să-i dea de soţie pe fiica ei cu toate că ticălosul acesta de got avea în ţara sa femeie şi copil. Însă tăinuia aceasta şi se făcea ca şi cum ar fi neînsurat, spre a dobândi ceea ce poftea. Dar mama copilei se lepăda de dânsul, zicând: „Nu voi da în pământ străin pe fiica mea cea unică pentru că tu eşti om străin şi vrei s-o duci pe fiica mea în pământul tău; iar eu aş fi foarte mâhnită fără dânsa, căci n-am alt fiu sau fiică, cu care aş putea să mă mângâi în văduvia mea, decât numai pe aceasta singură. Deci nu ţi-o voi da pentru că nu pot trăi dacă nu voi vedea faţa ei".

Atunci el, umplându-se de mânie, a început a o îngrozi foarte, zicând: „De nu-mi vei da pe fiica ta, nu voi ieşi de aici până când nu voi aduce multe rele asupra ta şi te voi arunca în cea mai mare nevoie; căci sunt ostaş şi orice fel de ispită voi vrea, pot să ţi-o fac lesne". Iar ea, deşi era singură şi nu avea cine să-i ajute, cu îndrăzneală i se împotrivea. Atunci ostaşul o rugă cu momeli; apoi cu îngroziri o sfătuia ca să-i dea pe fiica ei spre însoţire. Astfel a supărat-o toată vremea cât a petrecut acolo, dându-i daruri – căci nu era dintre cei săraci –, şi a cumpărat atât văduvei cât şi fiicei sale, podoabe de aur şi haine scumpe, ca să poată dobândi ceea ce dorea.

Însă văduva nici darurile nu le primea, ci se lepăda de dânsul, ascunzând copila cu mai mare pază, ca să n-o mai vadă acel ostaş fărădelege. Iar odată văduva a zis către dânsul: „Eu am auzit că tu ai în ţara ta femeie şi copil". Iar el, fiind biruit de dorul copilei şi neavând frică de Dumnezeu, a început a se jura şi a se blestema zicând că niciodată n-a avut femeie, ci voieşte a avea de soţie pe fiica ei şi a o face doamnă peste toată averea ce o are în patria lui. Iar văduva Sofia a crezut pe acest ostaş viclean pentru că se jura cu mii de jurăminte şi chema pe Dumnezeu ca martor că nu are femeie.

Atunci s-a plecat văduva spre rugămintea lui şi a voit să-i dea pe fiica sa Eufimia. Deci, ridicându-şi mâinile către Dumnezeu a zis: „Tu, Stăpâne, eşti Părintele orfanilor şi judecătorul văduvelor, caută cu milostivire spre zidirea Ta şi nu lăsa pe copila aceasta care se însoţeşte cu acest bărbat necunoscut. Nu trece cu vederea sărăcia mea şi nu mă lăsa pe mine fără de ajutor, pentru că nădăjduind spre purtarea Ta de grijă, dau pe sărmana mea fiică acestui om străin şi pe Tine Te iau martor jurămintelor şi făgăduinţelor lui".

Apoi copila a fost dată acelui got şi, săvârşindu-se nunta, trăiau în pace. Iar fiica a zămislit un fiu; dar mai înainte de a naşte s-au dus potrivnicii de la cetate, căci n-au putut s-o robească pentru că oastea grecească ce era înăuntru apăra bine zidurile ei, făcând mult război împotriva vrăjmaşilor. Iar mai vârtos se apăra cetatea cu rugăciunile Sfinţilor Mucenici Gurie, Samona şi Aviv.

Deci, ducându-se vrăjmaşii înapoi şi oastea grecească trebuia să se întoarcă într-ale sale. Atunci şi gotul se sârguia să se întoarcă în ţara sa, iar maica, tânguindu-se nemângâiată de despărţirea fiicei sale, voia să n-o dea gotului s-o ducă în pământ străin. Însă nu putea rupe legătura însoţirii ce era legată prin legea firii. Deci, voind vicleanul ginere să plece cu soţia, Sofia l-a luat pe el şi pe fiica ei şi i-a dus în biserica Sfinţilor răbdători de chinuri, Gurie, Samona şi Aviv şi, aşezându-i înaintea sicriului lor, a zis către ginerele său: „Eu nu-ţi încredinţez pe fiica mea, dacă nu-mi vei da garanţi pe aceşti sfinţi care au pătimit pentru Hristos. Atinge-te dar de sfânta lor raclă şi jură că nu vei face nici un rău fiicei mele, ci o vei avea în dragostea ce i se cuvine şi în cinste".

Gotul, crezând că acest lucru este uşor, îndată, fără sfială s-a atins de cinstitul sicriu al sfinţilor mucenici, zicând: „Din mâinile voastre, o, sfinţilor, primesc pe copila aceasta şi pe voi vă fac martori maicii sale, că nici un rău nu voi face soţiei mele, nici n-o voi mâhni niciodată, ci o voi păzi pe dânsa până la moartea mea". Aşa vorbea gotul, ba încă se jura pe Dumnezeu, netemându-se că Domnul Dumnezeul izbândirilor va răsplăti lui după faptele sale şi după vicleşugul lui îl va pierde.

Iar maica, auzind jurământul ginerelui său, a strigat către sfinţii mucenici, zicând: „Vouă, după Dumnezeu, o, Sfinţilor Mucenici, vă încredinţez pe fiica mea şi prin voi o dau acestui străin". Astfel rugându-se, s-au sărutat una pe alta cu dragoste şi s-au despărţit. Văduva Sofia s-a întors acasă, iar gotul şi Eufimia au plecat în calea lor. Apoi pe sluga pe care o aveau atunci pe lângă dânşii, a eliberat-o, ca să nu se descopere taina din casa ei.

După o cale atât de lungă, ajungând la patria gotului şi fiind aproape de casa lui, s-a repezit gotul asupra copilei ca un vrăjmaş cu mare răutate, uitând de dragostea cea faţă de dânsa şi de jurământul ce-l dăduse. A dezbrăcat de pe dânsa hainele cele scumpe şi podoabele cele de aur şi a îmbrăcat-o în haine proaste, ca pe o roabă şi, scoţând sabia, a îngrozit-o pe dânsa, zicând: „De vrei să fii vie, atunci când vei intra în casa mea, să nu spui nimănui nimic din cele ce s-au petrecut între noi, ci să zici că-mi eşti roabă; fiindcă eu am în casa mea femeie şi

copil, iar tu să fii roaba femeii mele şi să te supui ei în toate. Iar de vei spune ei sau altcuiva din rudeniile mele că te-am luat pe tine de soţie, atunci sabia aceasta îndată o vei vedea pe grumazul tău şi vei muri cu amar".

Astfel văzându-se copila înşelată şi batjocorită de acel barbar, auzind îngrozirea lui, s-a înspăimântat şi, fiindu-i frică, a zis către dânsul: „Oare aceasta este dragostea ta? Aceasta este împlinirea făgăduielilor tale? Acestea sunt jurămintele tale? Oare astfel ţi-a fost gândul, ca pe mine soţia ta, să mă faci roabă, eu care eram slobodă? Eu pentru tine am lăsat pe maica mea, rudenii şi patrie şi m-am lipit de tine cu dragoste nefăţarnică, crezând cuvintelor tale pe care le-ai întărit cu jurământ. Iar tu acum îmi răsplăteşti cu amar în locul dragostei mele şi în loc de bărbat şi soţ te-ai făcut vrăjmaş şi muncitor aducându-mă în pământ străin, ca să mă pierzi pe mine aici".

Acestea zicând, şi-a ridicat mâinile şi ochii către cer, oftând din adâncul inimii şi tânguindu-se amar şi plângând, a strigat către Dumnezeu, zicând: „Dumnezeul părinţilor mei, vezi nevoia mea, auzi suspinul meu şi ia aminte la glasul rugăciunii mele. Vezi ce-mi face mie călcătorul de jurământ şi mă izbăveşte din toate răutăţile acestea cu rugăciunile sfinţilor tăi plăcuţi, care pentru Tine au pătimit. O, Sfinţilor Mucenici Gurie, Samona şi Aviv, pe voi vă chem acum, ajutaţi-mi mie celeia ce am căzut în neaşteptată nevoie; pentru că eu, nădăjduind spre voi, am mers după gotul acesta. Deci fiţi răzbunători asupra lui, iar pe mine izbăviţi-mă dintr-o nevoie ca aceasta".

Astfel tânguindu-se ea cu amar şi rugându-se către Dumnezeu în taina inimii sale, a intrat în casa gotului. Iar femeia văzând pe copilă şi luând aminte la frumuseţea ei, s-a tulburat de zavistie căci zicea că bărbatul ei a luat pe tânăra aceasta cu gând rău. Deci a întrebat pe bărbatul său, zicând: „Cine este fecioara aceasta şi de unde ai adus-o?" Iar el a zis: „Am adus-o din Edesa, ca să-ţi fie ţie roabă". Iar femeia a zis: „Frumuseţea feţei o arată a fi liberă, nu roabă". Iar bărbatul a zis: „Deşi a fost liberă în pământul ei, precum faţa o arată, însă acum este roaba ta". Iar Eufimia, de frică, neîndrăznind a zice ceva, tăcea şi se supunea femeii gotului, slujind ca o roabă doamnei sale, pentru că nu ştia ce să facă pentru a se izbăvi de primejdia ce o cuprinsese.

Acolo făcea slujbă ca o roabă şi, având pe sfinţii mucenici totdeauna în mintea sa, grăia către dânşii cu lacrimi: „Sârguiţi de ajutaţi-mi mie, roabei voastre, o, sfinţilor, sârguiţi-vă de mă miluiţi şi nu treceţi cu vederea batjocura şi înşelăciunea ce mi s-a făcut". Iar stăpâna ei, având pizmă în inima sa, s-a făcut aspră şi cumplită spre copilă şi-i poruncea să facă lucrurile cele mai grele şi în multe feluri o

muncea. Apoi mai cumplit decât toate era, că nu voia să vorbească cu dânsa niciodată şi nici tânăra nu ştia limba aceea, neputând să spună stăpânei sale nimic. Căci se temea de got ca să nu o omoare, dacă ar spune stăpânei sale ceva din cele privitoare la sine. Iar după puţină vreme femeia gotului a cunoscut că Eufimia este îngreuiată şi s-a aprins asupra ei cu mai multă pizmă şi mai cumplită mânie, porunCindu-i a face lucrurile cele mai aspre şi mai grele, vrând cu acest chip s-o omoare.

Împlinindu-se zilele, a născut un băiat care avea asemănarea gotului, tatăl adevărat al acelui prunc. Iar femeia gotului văzând copilul că după chip este asemenea bărbatului său, s-a umplut de nespusă mânie şi cugeta în ce chip să-l omoare. Şi a zis către bărbatul său: „În zadar te lepezi că n-ai cunoscut pe tânăra aceasta, pentru că iată, pruncul cel născut dintr-însa este adevărată dovadă; căci îţi seamănă ţie în toate". Iar el iarăşi s-a lepădat, zicând: „Nu este adevărat, căci eu niciodată n-am cunoscut-o, iar tu ai stăpânire peste dânsa şi orice voieşti fă cu dânsa căci este roaba ta". Atunci prea înrăutăţita femeie a pus în mintea sa gând să omoare pe copil cu otravă. Şi după puţină vreme a pregătit otravă de moarte, apoi a trimis pe maica copilului la lucru.

Rămânând copilul singur, femeia i-a turnat otrava cea de moarte în gură şi îndată copilul a murit. Întorcându-se maica de unde a fost trimisă, a văzut pe copil zăcând mort şi s-a umplut de negrăită jale, încât i se rupea inima de mare supărare. Ea nu ştia care este pricina morţii copilului, pentru că nu fusese nimeni atunci în casă, când stăpâna sa a turnat otrava în gura copilului. Deci, privind maica pe fiul său, a văzut otrava curgând din gura lui şi şi-a adus aminte că stăpâna s-a lăudat odată asupra ei şi asupra copilului că îi va pierde pe dânşii cu moarte. Atunci a priceput că ea este pricina morţii copilului, însă tăcea neîndrăznind a zice ceva.

Şi luând puţină pânză, a şters otrava care curgea din gura copilului şi a păstrat-o la sine, nespunând nimănui taina aceea; apoi a îngropat copilul. După câteva zile gotul a chemat la ospăţ pe prietenii săi şi tânăra slujea la masă. Deci, când a venit vremea să dea paharul la stăpâna sa, vrând să cunoască dacă într-adevăr ea a omorât copilul ei cu otravă, a luat pânza aceea cu care ştersese gura copilului şi a înmuiat-o în ascuns în paharul cel cu băutură şi, scoţând-o, a stors-o iarăşi în pahar. Apoi a dat băutura aceea stăpânei sale. Aceasta, neştiind nimic, a băut din pahar şi astfel s-a întors durerea la capul ei, căci în acea noapte a murit repede femeia gotului, căzând în groapa pe care a săpat-o altuia.

Gotul, sculându-se a doua zi şi văzând pe femeia lui moartă, s-a spăimântat de moartea ei cea repede. Apoi s-a umplut toată casa de jale, adunându-se rudeniile, prietenii şi vecinii şi plângând pentru dânsa. După aceea, zidind mormânt frumos, a îngropat-o cu cinste şi de tânăra cea adusă din Edesa şi au zis: „Nu este altcineva pricina morţii rudei noastre decât numai roaba aceasta, căci ea totdeauna avea pizmă asupra ei".

Deci s-au sculat toţi asupra Eufimiei şi voiau s-o dea ighemonului ca s-o bată şi s-o întrebe cum a omorât pe stăpâna sa. Dar nefiind atunci ighemonul acasă, cei fărădelege au făcut alt sfat şi au hotărât ca să îngroape pe Eufimia de vie, împreună cu cea moartă. Deci, descoperind mormântul celei moarte, au pus pe tânără acolo, lângă trupul cel împuţit şi plin de viermi, ca să moară cu moarte negrăită, apoi au prăvălit o piatră mare peste mormânt şi au pus strajă. Cine va putea spune supărarea şi necazul ce avea atunci în mormânt tânăra aceea? Căci era cuprinsă de frică, de spaimă mare şi de plângere. Să-şi închipuiască cineva ce fel de frică şi nevoie are omul viu închis în mormânt, împreună cu un trup împuţit.

În acea strâmtoare fiind Eufimia, a strigat din mormânt către Dumnezeu în amărăciunea inimii sale, precum odinioară proorocul Iona în pântecele chitului şi se ruga, zicând: „Doamne, Dumnezeul puterilor, Care Te odihneşti peste heruvimi şi vezi adâncurile; Tu vezi amărăciunea inimii mele şi strâmtorarea mea în acest mormânt întunecos şi împuţit. Tu ştii că pentru numele Tău am fost dată acestui got fără de lege, căci el, jurându-se cu numele Tău, m-a luat pe mine. Deci, miluieşte-mă pentru numele Tău Cel sfânt. Tu omori şi faci viu, pogori în iad şi ridici; deci izbăveşte-mă din această moarte amară şi mă scoate din acest mormânt ca din iad căci eşti puternic a scula şi pe cei morţi, cu cât mai vârtos pe mine cea vie, care sunt aproape de moarte; deci scoate-mă din porţile morţii. Miluieşte-mă, o, Stăpâne, pentru rugăciunile Sfinţilor Tăi Mucenici Gurie, Samona şi Aviv a căror vărsare a sângelui şi moarte a lor ai primit-o ca pe o jertfă curată. O, Sfinţilor Mucenici, vrăjmaşul meu v-a pus garanţi maicii mele; deci miluiţi-mă pe mine, care pier cumplit".

Astfel rugându-se în amărăciunea sufletului, iată s-au arătat trei bărbaţi purtători de lumină, strălucind ca trei luceferi, adică Sfinţii Mucenici Gurie, Samona şi Aviv. Şi îndată a pierit duhoarea care era în mormânt, iar Eufimia a mirosit frumoasă mireasmă care ieşea nu din trup, ci de la sfinţii mucenici cei ce se arătaseră. Sfinţii au zis către dânsa: „Îndrăzneşte, fiică, şi nu te teme; degrab vei dobândi mântu-

irea". Acestea zicând sfinţii, s-a îndulcit inima Eufimiei de vederea cea prealuminată a sfinţilor şi de cuvintele lor cele mângâietoare. Apoi, umplându-se de bucurie, a adormit cu un somn dulce. Iar pe când dormea, a fost luată din mormânt, cu puterea cea nevăzută şi atotputernică a lui Dumnezeu şi într-un ceas a fost adusă în Edesa în biserica Sfinţilor Mucenici Gurie, Samona şi Aviv, unde a fost pusă lângă cinstitul lor mormânt. Şi era atunci noapte când a fost adusă Eufimia şi se săvârşea în biserică obişnuita cântare a Utreniei.

Deşteptându-se din somn, a văzut iarăşi pe Sfinţii Mucenici zicând către dânsa: „Bucură-te, fiică, şi cunoaşte unde eşti acum. Iată am împlinit ceea ce am făgăduit; mergi acum cu pace la maica ta". Zicând acestea, s-au făcut nevăzuţi, iar tânăra sculându-se, lua seama unde este; căci cunoştea acum că nu este în mormânt. Apoi, văzând zidurile bisericii şi cinstita raclă a Sfinţilor Mucenici şi auzind cântarea clericilor, a cunoscut că este în Edesa în biserica Sfinţilor răbdători de chinuri ai lui Hristos, Gurie, Samona şi Aviv.

Deci s-a umplut de negrăită bucurie şi veselie şi, cuprinzând cu dragoste racla Sfinţilor Mucenici, cu lacrimi a dat mulţumire lui Dumnezeu şi sfinţilor Lui pentru mila ce a făcut cu dânsa. Şi astfel grăia în mulţumirea sa: *Dumnezeul nostru, în cer şi pe pământ, toate câte a vrut a făcut. Trimis-a din cer şi m-a mântuit. Bine eşti cuvântat, Doamne, Cel ce mântuieşti pe cei ce nădăjduiesc spre Tine. Seara se va sălăşlui plângere şi dimineaţa bucurie.*

Acestea şi multe altele zicând ea cu lacrimi de bucurie, preotul a auzit cuvintele şi plângerea ei. Apoi, apropiindu-se de dânsa, a întrebat-o: „Cine eşti tu şi pentru ce plângi aşa?" Iar ea, deschizându-şi gura, a început a-i spune lui toate cu de-amănuntul; cum a fost dată de maica sa gotului, în urma jurământului de lângă racla sfinţilor şi ce a pătimit de la acel călcător de jurământ; cum a fost închisă în mormânt şi cum, rugându-se ea, i s-au arătat Sfinţii Mucenici şi într-un ceas au adus-o pe ea din ţara goţilor în biserica aceasta. Iar preotul, auzind acestea, s-a spăimântat, mirându-se de puterea cea mare a lui Dumnezeu. Însă nu voia să creadă desăvârşit cele grăite şi a întrebat-o: „Cine este maica ta?" Apoi înştiinţându-se că văduva Sofia este maica ei, a trimis îndată după dânsa, chemând-o să vină la biserică.

Sofia, neştiind nimic, a venit degrabă şi văzând pe fiica sa stând lângă cinstita raclă a sfinţilor mucenici, îmbrăcată în haine proaste, s-a spăimântat de o vedere ca aceea neaşteptată; apoi s-au îmbrăţişat, plângând amândouă, încât nu puteau să vorbească nimic. După aceea, nu degrabă potolindu-se de tânguirea lor cea cu lacrimi, a întrebat-o maica sa: „Cum ai venit aici, fiica mea preadulce şi pentru ce eşti

îmbrăcată cu aceste haine întinate?" Iar ea a spus cu de-amănuntul toate cele ce a pătimit în pământ străin de la acel bărbat viclean, cum ieri a fost îngropată în mormânt şi cum a fost scăpată cu preaslăvire şi a fost adusă aici, prin mijlocirea Sfinţilor Mucenici Gurie, Samona şi Aviv.

Auzind acestea, mama ei se topea cu inima de durere. Şi toţi cei ce se întâmplaseră acolo, ascultând cuvintele ce le spunea Eufimia, se minunau foarte şi preamăreau puterea lui Dumnezeu cea atotputernică şi mila Lui. Apoi mama ei, căzând înaintea raclei Sfinţilor Mucenici, înălţa mulţumire lui Dumnezeu şi sfinţilor Lui cu mare glas; şi toată ziua aceea a petrecut-o în biserică, rugându-se, mulţumind lui Dumnezeu şi cuprinzând racla sfinţilor mucenici cu dragoste şi cu osârdie. Iar seara târziu, luând maica pe fiica sa, s-a dus cu bucurie la casa ei, lăudând pe Dumnezeu.

A doua zi a străbătut prin toată cetatea vestea despre acea minune. Şi s-au adunat de pretutindeni în casa văduvei rudeniile şi vecinii care se minunau de cele ce povestea copila Eufimia. Apoi toţi lăudau numele Domnului, propovăduindu-se ajutorul Sfinţilor Mucenici. De aici înainte Sofia a vieţuit împreună cu fiica ei cu plăcere de Dumnezeu, povestind tuturor puterea Lui, care se arătase lor cu milostivire. Şi Eufimia zicea: „Dreapta Domnului a făcut putere, dreapta Domnului m-a adus pe mine de la goţi la Edesa. Nu voi muri, ci voi fi vie şi voi povesti lucrurile Domnului". Iar Dumnezeu a făcut izbândă acelui got călcător de jurământ în acest chip.

După câţiva ani acel neam păgân, care şi mai înainte dăduse război asupra grecilor, unindu-se cu perşii, iarăşi s-a răsculat asupra ţinutului aceluia şi încerca să ia cetatea Edesa. Pentru aceea iarăşi a fost trimisă oastea grecească la Edesa spre apărarea cetăţii. Şi a venit împreună cu oastea aceea şi gotul cel mai sus pomenit, care cu vicleşug şi cu înşelăciune luase de la Sofia pe fiica ei, Eufimia. El nu ştia nimic de minunea ce se făcuse, căci socotea acum că Eufimia a murit în mormânt fiind închisă cu femeia sa cea moartă. El a venit la casa Sofiei ca la soacra sa, neruşinându-se. Dar ea, văzând că vine, a ascuns pe Eufimia în cămara cea mai dinăuntru şi l-a primit în casa sa ca pe un ginere al său, ca şi cum se bucura de venirea lui.

Apoi, adunându-şi rudeniile sale şi vecinii, a început înaintea lor a întreba pe got, zicând: „Cum aţi călătorit de aici şi cum s-a păzit fiica mea, fiind pe cale îngreuiată şi cum a născut? Căci multă mâhnire am avut pentru dânsa şi mă temeam să nu i se întâmple ceva de supărare, pe cale". Iar el a răspuns: „Dumnezeu, cu rugăciunile tale, ne-a uşurat calea de am călătorit fără necaz şi fiica ta este sănătoasă şi

a născut un băiat. Ea îţi trimite închinăciune prin mine şi de nu ne-ar fi fost fără de veste această plecare, apoi şi fiica ta ar fi venit la tine, împreună cu mine şi cu copilul, ca să te mângâi împreună cu dânsa. Dar va veni în altă vreme mai lesnicioasă".

Sofia, auzind cuvintele acestea s-a aprins de dreaptă mânie faţă de cuvintele mincinoase ale acestui om rău şi a strigat tare, rupându-şi hainele şi zicând: „Înşelătorule, vicleanule şi ucigaşule! Ce ai făcut cu fiica mea?" Zicând acestea, a scos pe Eufimia din cămara cea dinăuntru şi a adus-o înaintea ucigaşului. Apoi a zis: „Oare cunoşti pe această tânără? Cine este aceasta? Ştii unde ai închis-o pe dânsa, călcătorule de jurământ? Cum ai dat-o morţii, nelegiuitule?" Iar el, auzind aceste cuvinte şi văzând pe Eufimia, s-a cutremurat şi a rămas fără de glas, nemaiputând a-şi deschide gura să grăiască vreun cuvânt; ci era ca un mort.

Atunci, rudeniile şi vecinii care se adunaseră acolo, l-au închis cu grijă într-o cameră şi au pus strajă la uşă. Iar Sofia împreună cu fiica sa, chemând un scriitor, au scris toate cele ce li s-au întâmplat, nelăsând nimic nescris din acea minune. Apoi, mergând la fericitul Evloghie, episcopul acelei cetăţi, i-a dat acea scrisoare, spunându-i despre venirea vrăjmaşului şi vicleanului său ginere. Iar episcopul citind scrisoarea, îndată, luând clerul său, a mers la voievodul care era peste oştile greceşti ce veniseră acolo. Şi a poruncit ca înaintea voievodului să se citească scrisoarea aceea, dată de văduva şi de fiica sa, în care era scrisă cu amănuntul minunea Sfinţilor Mucenici.

Voievodul, ascultând cu luare aminte, s-a spăimântat de acea minune preamărită şi toţi cei care erau împreună cu dânsul s-au umplut de frică. Apoi voievodul îndată a poruncit să aducă înaintea lui atât pe got, cât şi pe văduva Sofia împreună cu fiica sa Eufimia. Şi a poruncit ca să se citească iarăşi povestirea în auzul tuturor, căci se adunase mulţime de popor în curtea voievodului, bărbaţi şi femei. Deci, voievodul a întrebat pe got dacă sunt adevărate cele scrise, iar gotul a răspuns că sunt adevărate şi nu este nici o minciună într-însele. Atunci voievodul a zis către dânsul: „Ucigaşule, ticălosule, cum nu te-ai temut de Dumnezeu, nici de judecata Lui cea înfricoşată? Cum nu te-ai înfricoşat de jurământul ce l-ai făcut lângă racla Sfinţilor Mucenici, pe care i-ai făcut garanţi şi martori ai făgăduinţei tale? Pentru ce n-ai miluit pe fecioara pe care ai înşelat-o cu vicleşugul tău? Deci primeşte vrednica pedeapsă pentru faptele tale!" Şi îndată a poruncit să-i taie capul cu sabia şi să ardă în foc trupul lui.

Dar iubitorul de Dumnezeu episcop a rugat mult pe voievod ca să nu piardă cu moarte pe got, ci să facă milă cu dânsul şi să-l lase viu,

ca să preamărească minunile lui Dumnezeu. Iar voievodul a răspuns episcopului: „Mă tem a milui pe cel ce a făcut atâta răutate, ca să nu mânii pe Sfinţii Mucenici pe care i-a înşelat acest călcător de jurământ". Deci, gotul a fost tăiat după porunca voievodului, iar pentru rugămintea episcopului, trupul lui n-a fost ars ci l-a îngropat în pământ; şi astfel a luat sfârşit acel om ticălos. Astfel, Dumnezeu Se preamărea întru sfinţii Săi, Căruia şi de la noi păcătoşii, să-I fie slavă, cinste şi închinăciune, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, SFÂNTUL PREACUVIOSUL PĂRINTELUI NOSTRU PAISIE DE LA NEAMŢ

Sfântul Preacuviosul Părintele nostru Paisie de la Neamţ s-a născut la douăzeci şi unu decembrie, 1722, în oraşul Poltava din Ucraina, numită pe atunci Malorusia, într-o veche familie de preoţi dintre care unii au îmbrăţişat viaţa monahală, precum bunica şi sora mamei sale. Din botez a primit numele de Petru, după numele fericitului mitropolit moldovean Petru Movilă al Kievului, care se cinsteşte la 21 decembrie, ziua naşterii Cuviosului Paisie. Tatăl său, Ioan, era preot al catedralei din Poltava, iar mama sa Irina se îngrijea de buna creştere a celor doisprezece copii, dintre care fericitul Paisie era al unsprezecelea.

Murind tatăl său, pe când Petru avea numai patru ani, binecuvântata sa mamă i-a dat de mic o educaţie creştinească. La vârsta de doisprezece ani l-a prezentat arhiepiscopului Kievului, Rafael, care l-a primit să înveţe carte duhovnicească la Şcoala Frăţiei din Kiev, cunoscută şi sub numele de „Academia Movileană". Aici învăţau carte şi teologie toţi fiii aleşi ai preoţilor şi demnitarilor ucraineni şi chiar moldoveni, cu care erau în bune relaţii creştineşti. După patru ani de şcoală, sufletul fericitului Petru nu-şi găsea odihnă în lume. Glasul tainic al Duhului Sfânt îl chema la marea nevoinţă a vieţii monahale, unde, prin multe osteneli şi neadormită rugăciune, sufletul râvnitor se curăţă de patimi şi se uneşte cu Hristos. De aceea, părăsind în taină şcoala şi familia, în toamna anului 1739, pe când avea şaptesprezece ani, Petru se duce la un schit din apropiere, împreună cu un prieten iubit al său. Dar negăsind duhovnic după inima sa se duce la Mănăstirea Medvedevschi, unde este făcut rasofor, primind numele de Platon. Dar nici aici nu stă mult.

După ce zăboveşte puţin timp în marea lavră Pecersca, fericitul Platon, negăsind pace şi linişte duhovnicească în mănăstirile ucrainene, călăuzit de mâna lui Dumnezeu, în anul 1745, părăseşte patria sa şi se duce în Moldova. Aici viaţa monahală isihastă era în mare înflorire, fiind ferită de tulburarea uniaţiei catolice poloneze, care invadase o bună parte din Ucraina de sud-vest.

După ce poposeşte la câteva mănăstiri şi sihăstrii, fericitul Platon se stabileşte la schitul Trestieni, în ţinutul Buzăului. Aici se nevoiau câţiva călugări isihaşti vestiţi, în frunte cu Cuviosul Vasile de la Poiana Mărului - părintele său duhovnicesc -, şi Cuviosul Onufrie Sihastrul. Platon stă la Trestieni puţin. Apoi se mută mai sus, pe valea Buzăului, la schitul Cârnu, aproape de marele pustnic Onufrie, de la care mereu cerea cuvânt de bună sfătuire duhovnicească pe calea mântuirii.

Nevoindu-se Platon în schitul Trestieni, a fost rânduit de egumen la bucătărie. Dar el, fiind neînvăţat a face mâncare şi firav cu trupul, într-o zi n-a fiert bucatele îndeajuns; iar când să dea vasele jos de pe foc, a vărsat din greşeală toată mâncarea pentru care a plâns mult, cerându-şi iertare. În altă zi a fost rânduit să facă pâine la brutărie. Însă şi aici a pătimit aceeaşi ispită. Căci, neştiind cum să prepare aluatul şi neavând putere să-l frământe cât trebuie, aluatul n-a mai dospit. Apoi, venindu-i un frate în ajutor, l-a frământat din nou. Dar în cuptor, neştiind să potrivească focul, toată pâinea a ars pe vatră. Atunci rasoforul Platon, cerându-şi iertare în genunchi de la părinţi, a plâns de mâhnire în toată ziua aceea.

Mai târziu, după ce Platon ajunge călugăr şi stareţ la Mănăstirea Neamţ, spunea ucenicilor săi: „Fiilor, cei ce vin în obştea noastră să nu se descurajeze, văzând nepriceperea lor în unele ascultări, că şi eu am fost la fel. Ci să aibă răbdare, căci cu ajutorul lui Dumnezeu şi cu sârguinţă, vor ajunge să izbutească în orice lucru".

Un schimonah, anume Dosoftei, a spus rasoforului Platon că peste puţine zile va veni marele stareţ Vasile de la Poiana Mărului în schitul Trestieni şi dacă îl va vedea aşa tânăr şi ager la minte îl va sili să primească preoţia. Atunci Platon, mulţumindu-i, i-a zis: „Părinte Dosoftei, eu până la moarte aş dori să rămân simplu monah, căci nu sunt vrednic de o treaptă aşa de mare!" „Dumnezeu să-ţi ajute, frate!", a adăugat bătrânul.

Într-o toamnă, egumenul schitului l-a rânduit pe Platon să păzească via, poruncindu-i să nu mănânce struguri decât după masă, ca să nu se îmbolnăvească de stomac. Dar ucenicul, biruindu-se de lăcomie, toată ziua mânca struguri, iar la masă nu mai gusta nimic. De aceea, mult slăbind ca după o boală, a fost certat de egumen. Atunci

Platon, ruşinându-se, şi-a mărturisit greşeala neascultării, cerându-şi cu lacrimi iertare.

Spuneau părinţii din schit despre Platon şi acest lucru vrednic de crezare. Într-o noapte, spre Duminică, Platon a adormit aşa de tare, că nu a mai auzit clopotul de Utrenie. Când s-a deşteptat slujba era pe la jumătate. Atunci de mare mâhnire a început a plânge şi s-a întors la chilie. Iar a doua zi s-a ruşinat să mai meargă la Liturghie şi la trapeză cu fraţii, ci şedea în chilie plângând; atât era de pătruns de frica de Dumnezeu. Din ziua aceea, multă vreme rasoforul Platon, nu mai dormea culcat pe pat, ci şezând pe un scăunel, ca să se poată deştepta la Utrenie.

Nevoindu-se smeritul Platon la schitul Cârnu, se ducea adesea în pustie la Cuviosul Onufrie, bărbat ales şi plin de dar, pentru a-i cere cuvânt de folos. Odată, după ce i-a vorbit bătrânul despre patimile trupeşti şi sufleteşti şi despre luptele cele cu vicleşug ale diavolilor, a adăugat şi acestea: „Dacă n-ar apăra Hristos pe poporul Său, nu s-ar fi mântuit nici unul dintre sfinţi. Dar cel ce cade la Hristos cu credinţă şi cu dragoste, cu smerenie şi cu lacrimi, aceluia i se dau mângâieri şi negrăite bucurii, pace şi dragoste fierbinte către Dumnezeu. Mărturii ale acestui lucru sunt lacrimile nefăţarnice izvorâte din marea dragoste, zdrobirea inimii şi smerenie necontenită pentru Hristos. Căci din dragoste către Dumnezeu, omul devine nesimţitor către bunurile lumii acesteia".

După patru ani de nevoinţă duhovnicească în Moldova, fericitul Platon a plecat în Sfântul Munte, ca să scape de hirotonie, după cum singur mărturisea mai târziu: „ca nu cumva părinţii moldoveni să mă silească să primesc preoţia".

Sosind în Muntele Athos, a mers prin toate mănăstirile şi sihăstriile să-şi găsească un povăţuitor iscusit. Dar negăsind un duhovnic după dorinţa lui, s-a retras în pustie, nevoindu-se singur patru ani de zile, în multă lipsă şi osteneală, în rugăciune şi citirea Sfinţilor Părinţi, în lacrimi şi priveghere ziua şi noaptea.

Nevoinţa fericitului Platon în singurătate era destul de grea şi anevoioasă. Neîncetat se îndeletnicea cu citirea Sfintei Scripturi şi cântarea psalmilor; mâncare primea o dată la două zile şi atunci numai pesmeţi şi apă, afară numai de sâmbete, duminici şi praznice; iar sărăcia lui era covârşitoare. Trăia numai din pomană. Avea numai o dulamă şi o rasă, şi acelea foarte vechi. De multe ori, din pricina lipsei, umbla desculţ, chiar şi iarna şi fără cămaşă pe el. Dar smeritul Platon se bucura de sărăcia lui, precum se bucură bogatul de bogăţia lui. Nici uşa chiliei lui nu o încuia vreodată, când pleca undeva, căci nu avea nimic

într-însa, fără numai cuvintele Sfinţilor Părinţi pe care le împrumuta de la mănăstiri. În acea vreme, cu purtarea de grijă a lui Dumnezeu, a venit în Sfântul Munte marele stareţ Vasile de la Poiana Mărului şi a zăbovit câteva zile la chilia fericitului Platon. Iar la rugămintea lui, stareţul Vasile l-a călugărit pe Platon, punându-i numele de Paisie.

Apoi, bătrânul l-a sfătuit pe ucenicul său să lase nevoinţa pustnicească şi să-şi aleagă calea împărătească, zicând: „Toată viaţa monahicească se împarte în trei părţi: prima este viaţa de obşte; a doua este petrecerea în doi sau în trei, numită şi cale împărătească sau de mijloc, având toate în comun; a treia este nevoinţa de unul singur în pustie, potrivită numai bărbaţilor sfinţi şi desăvârşiţi. În timpul de faţă, însă, unii călugări şi-au născocit al patrulea fel de rânduială monahicească. Fiecare îşi face chilie unde îi place, trăieşte singur şi se conduce singur după voia sa. Aceştia nu sunt pustnici adevăraţi, ci nişte samavolnici, pentru că şi-au ales un chip de viaţă care nu este după măsura puterii lor, lepădând ascultarea obştească".

„Unii dintre aceştia zic: "Eu de aceea trăiesc singur, ca să nu supăr pe fratele meu, nici eu să nu fiu supărat de altul. Apoi ca să mă feresc de grăirea deşartă şi de osândirea altuia". Dar ştii tu prietene, că aceste vorbe ale tale mai mult te ruşinează decât te îndreptăţesc? Pentru că şi Părinţii Bisericii au spus că celor tineri le este de folos să se smerească, iar mândria, părerea de sine, viclenia şi altele asemenea îngâmfă şi fac pe om trufaş".

Apoi iarăşi zicea Cuviosul Vasile către ucenicul său, Paisie: „Mai bine este să trăieşti împreună cu un frate să-ţi cunoşti slăbiciunea şi măsura ta, să te căieşti, să te rogi înaintea Domnului şi să te curăţi în toată ziua, prin harul lui Hristos, decât să porţi în tine trufia şi părerea de sine, să le ascunzi cu viclenie şi să te hrăneşti cu traiul singuratic. Că traiul singuratic aduce nu puţină vătămare celui pătimaş".

În altă zi, stareţul Vasile i-a zis iarăşi: „Schivnicia înainte de vreme este pricină de mândrie, după cuvântul Sfântului Varsanufie. Deci dacă pe cel slab schivnicia îl duce la mândrie, atunci în ce se bizuie cel ce îndrăzneşte la această luptă singuratică? Nu este mai bine oare a păstra tăcerea în doi sau în trei pe drumul împărătesc? Iar petrecerea în viaţa de obşte, după porunca Domnului - spunea marele stareţ -, dă monahului râvnă la tot lucrul, deşi i se împotriveşte satana. Aici nu are loc iubirea de sine şi părtinirea, care de obicei stăpânesc pe cei ce trăiesc în singurătate. Căci celor ce au trăit la început în viaţa de sine, li se pare grea viaţa de obşte. De aceea, unii din ei zic: munca pentru noi înşine ne dă râvnă şi hărnicie; iar când lucrăm pentru fraţi se iveşte numaidecât lenea şi cârtirea".

Apoi spune: „Cel ce trăieşte singuratic, lucrează numai pentru sine, din iubire de sine; iar cel ce trăieşte în obşte, lucrează numai pentru Domnul, din iubire de Dumnezeu. De aceea se cuvine ca noi neputincioşii, să ţinem calea împărătească, petrecând mai mulţi la un loc. În felul acesta şi ispitele le vom birui şi de păcatul iubirii de sine ne vom izbăvi!" Începând fericitul Paisie să primească în jurul său mai mulţi fraţi, după sfatul stareţului Vasile, duceau lipsă de preot. Deci îl rugau fraţii cu lacrimi pe Paisie să primească preoţia, dar el nu voia, socotindu-se nevrednic. Atunci, unii din bătrânii Muntelui Athos au zis Cuviosului: „Cum poţi tu să înveţi pe fraţi să asculte şi să-şi taie voia, când tu nu faci ascultare şi respingi lacrimile atâtor oameni? Vădit lucru este că tu iubeşti voia ta şi crezi minţii tale mai mult decât vorbele celor mai bătrâni cu anii şi cu mintea. Oare tu nu ştii unde duce neascultarea?" Auzind aceste cuvinte Paisie, s-a supus voii părinţilor şi a primit preoţia.

Se spune despre obştea Cuviosului Paisie de la schitul Sfântul Ilie că petrecea în mare lipsă materială, dar în desăvârşită armonie şi râvnă duhovnicească. Pe lângă participarea zilnică la slujbele bisericeşti, frăţimea se îndeletnicea şi cu lucrul mâinilor în deplină dragoste, smerenie şi tăcere. Iar fericitul stareţ se ostenea ziua la facerea de linguri, iar noaptea o petrecea în citirea şi transcrierea cărţilor Sfinţilor Părinţi, sacrificând pentru somn până la trei ceasuri. Apoi avea darul lacrimilor, căci vărsa multe lacrimi când săvârşea Sfânta Liturghie, fiind pătruns de dumnezeiasca dragoste.

Patriarhul Serafim, care petrecea în Mănăstirea Pantocrator îl chema pe stareţul Paisie în lavră de câteva ori pe an pentru a sluji Sfânta Liturghie. Şi se foloseau toţi văzând pe Cuviosul slujind în limba greacă, fără grabă, cu nespusă evlavie, cu faţa stropită de lacrimi şi absorbit cu totul de sfânta slujbă. Stareţul Paisie iubea tare mult citirea cărţilor Sfinţilor Părinţi. Iată ce răspundea el stareţului Atanasie care îl învinuia de oarecare lucruri: „Să nu zici, părinte Atanasie, că ajunge una sau două cărţi pentru mântuirea sufletului. Doar nici albina nu adună miere dintr-o floare, ci din multe. Aşa este şi cel ce citeşte cărţile Sfinţilor Părinţi. Una îl învaţă dreapta credinţă; alta îi vorbeşte de tăcere şi rugăciune; alta îi spune de ascultare, de smerenie şi răbdare, iar alta îl îndeamnă către iubirea de Dumnezeu şi de aproapele. Aşadar din multe cărţi patristice învaţă omul să trăiască după Evanghelie".

Altora le zicea Cuviosul Paisie: „Cel ce nu vrea să pătimească cu Hristos în viaţa de obşte şi îndrăzneşte în mândria sa să se ridice deodată pe crucea lui Hristos, alegându-şi viaţa de pustie înainte de

vreme, el devine un răzvrătit, iar nu pustnic!" Apoi zicea: „Viaţa de obşte şi sfânta lucrare din ea care este rădăcina vieţii călugăreşti, le-a aşezat pe pământ Însuşi Hristos Mântuitorul, dând pildă oamenilor petrecerea Sa şi a celor doisprezece Apostoli, care s-au supus întru totul dumnezeieştilor Lui porunci. Căci nici o altă vieţuire nu aduce călugărului atâta sporire şi nu-l izbăveşte aşa curând de patimile trupeşti şi sufleteşti, ca viaţa de obşte prin fericita ascultare. Şi aceasta datorită smereniei care se naşte din ascultare". Despre dragostea cea duhovnicească iarăşi învăţa pe ucenici, Cuviosul Paisie: „Petrecerea în viaţa de obşte a fraţilor adunaţi în numele lui Hristos, fără deosebire de neam, îi uneşte aşa de mult prin dragoste, încât toţi devin un singur trup, având un singur cap – pe Hristos –, un singur suflet, o singură voie şi un singur scop, păzirea poruncilor lui Dumnezeu, îndemnându-se unul pe altul la lupta cea bună, supunându-se unul altuia, purtând sarcinile unul altuia".

Apoi zicea: „Dumnezeiasca ascultare, fiind rădăcina şi temelia vieţii călugăreşti, este strâns legată de viaţa de obşte, cum este legat sufletul de trup. Că una fără alta nu poate exista. În obştea noastră, spunea Cuviosul Paisie, nimeni nu are nimic al său personal, că toţi sunt încredinţaţi că lăcomia este calea lui Iuda vânzătorul. Cel ce vine în mănăstire este dator ca toată averea sa, până la cel mai mic lucru, s-o pună până la moarte, cu trupul şi cu sufletul său".

Altădată învăţa pe ucenici, zicând: „Cu adevărat, nu toţi în obştea noastră au ajuns deopotrivă măsura vârstei duhovniceşti. Cei mai mulţi şi-au lepădat cu totul voia şi cugetul lor, supunându-le în toate fraţilor şi răbdând cu mare bucurie ocările şi ispitele. Ei necontenit sunt stăpâniţi de mustrarea de sine şi se socotesc mai nevrednici decât toţi. Alţii, nu puţini, cad şi iarăşi se scoală; greşesc şi din nou se pocăiesc; cu greu rabdă mustrările şi ispitele, dar nu rămân de cei dintâi, ci se roagă cu căldură lui Dumnezeu să le trimită ajutor. Sunt puţini însă şi de aceia care nu pot deloc să rabde ispitele şi mustrările. Aceştia au nevoie să fie hrăniţi cu laptele milei, al iubirii de oameni şi al îngăduinţei, până vor ajunge la cuvenita vârstă duhovnicească".

Iar către unul din apropiaţii săi zicea Cuviosul Paisie: „Am o necontenită întristare şi durere în inima mea. Oare cu ce obraz mă voi înfăţişa eu înaintea înfricoşatului Judecător ca să dau răspuns de atâtea suflete ale fraţilor mei care s-au predat în ascultarea mea, când eu nu sunt în stare să dau seama de ticălosul meu suflet? Dar deşi sunt nevrednic, am nădejde de mântuire prin rugăciunile fraţilor ce vieţuiesc împreună cu mine".

După mutarea Cuviosului Paisie cu soborul său de la Muntele Athos la Mănăstirea Dragomirna, din vara anului 1763, cu binecuvântarea mitropolitului Moldovei, Gavriil, a rânduit următoarea regulă de viaţă călugărească:

– Nici un frate din obşte nu are voie să aibă vreun fel de avere proprie, mişcătoare sau nemişcătoare;

– Stareţul mănăstirii va avea grijă să-i dea fiecăruia cele de nevoie, după ascultarea lui;

– Fiecare frate să se silească a dobândi desăvârşita ascultare, prin părăsirea cu totul a voii, cugetării şi libertăţii sale;

– Stareţul să cunoască bine Sfânta Scriptură şi învăţăturile Sfinţilor Părinţi pentru a şti cum să povăţuiască pe călugări după voia Domnului;

– Slujbele bisericeşti şi toată pravila obştească să se respecte întocmai după tipicul Sfântului Munte Athos;

– Egumenul şi toţi fraţii sunt datori a lua parte zilnic la slujbele bisericeşti în rasă şi camilafcă. Numai cei bolnavi sau cei trimişi în ascultări pot lipsi de la biserică;

– La trapeză să se servească masa după tipicul bisericesc şi rânduiala Sfântului Munte. Nimănui nu-i este îngăduit să mănânce pe la chilii, de la egumen până la cel din urmă frate. Numai cei bolnavi şi bătrâni pot primi mâncare la chilie;

– Fraţii sunt datori mai mult decât orice altă nevoinţă să practice la chilie rugăciunea lui Iisus. Apoi să cânte psalmi, să citească Sfânta Scriptură şi cărţile Sfinţilor Părinţi.

– Nimeni să nu stea fără de ocupaţie în chilie. Iar de ieşirea deasă din chilie şi de starea de vorbă cu alţii să fugă ca de otravă;

– Egumenul se cade să rânduiască pe fraţi la toate ascultările din mănăstire, pentru a-i deprinde smerenia şi tăierea voii;

– Egumenul trebuie să aibă către toţi fraţii aceeaşi purtare de grijă şi aceeaşi dragoste. La fel şi fraţii să aibă între ei dragoste curată şi nefăţarnică;

– Se cuvine egumenului să rabde cu blândeţe toate slăbiciunile fiilor săi duhovniceşti, cu nădejdea îndreptării lor. Iar pe cei ce trăiesc de capul lor şi leapădă jugul ascultării, după destulă sfătuire, să-i îndepărteze din mănăstire;

– Pentru buna chivernisire a averilor, a fraţilor şi a treburilor mănăstireşti, egumenul este dator să aibă un călugăr iscusit care să poată cârmui bine toate;

– Fraţii care vin la călugărie să fie ţinuţi în haine mireneşti, spre ispitire canonică, de la şase luni până la trei ani. Apoi să-i tundă

în monahism, ca rasofori sau călugări în mantie. Iar cel care după trei ani nu a deprins ascultarea şi tăierea voii, să-l trimită din nou în lume;

– În mănăstire să fie un mic spital - bolniţă –, pentru călugării care se îmbolnăvesc şi un frate iscusit care să îngrijească de ei cu deosebită hrană, băutură şi linişte;

– În mănăstire să fie diferite ateliere pentru trebuinţele obşteşti, în care să lucreze călugări pricepuţi, ca să nu fie nevoie să se ducă călugării la mireni;

– Să se facă două case de oaspeţi: una înăuntrul mănăstirii pentru mirenii evlavioşi care vin spre închinare; şi alta în afară de mănăstire pentru cei care vin cu căruţele;

– Egumenul să rânduiască călugări iscusiţi, ca să slujească cu dragoste pe cei ce vin spre închinare. Pe cei săraci şi bolnavi, care n-au unde să-şi plece capul, să-i ducă fie la casa de oaspeţi, fie la bolniţă şi să fie îngrijiţi cu bunăvoinţă;

– Egumenul să se aleagă de soborul călugărilor şi numai din sânul mănăstirii. El să ştie bine Sfânta Scriptură şi învăţăturile Sfinţilor Părinţi şi să fie pildă tuturor de ascultare, dragoste, blândeţe şi înţelepciune;

– În mănăstire să fie interzisă intrarea femeilor, afară de cazuri de mare nevoie, cum ar fi în timp de război şi de bejenie;

– Mănăstirea Dragomirna să nu fie niciodată şi nicăieri închinată, precum a lăsat cu greu legământ şi prea fericitul ei ctitor, mitropolitul Anastasie Crimca".

Cuviosul Paisie poruncea fraţilor să săvârşească ascultarea rânduită cu mare dragoste, în permanentă tăcere şi cu rugăciunea tainică în inimă. Adeseori ieşea şi stareţul cu fraţii la lucru, dându-le tuturor pildă în toate. Vara, când părinţii plecau să lucreze la câmp, mergea şi un duhovnic cu dânşii pentru pravila bisericească şi pentru spovedania zilnică, de care nimeni nu era scutit.

Când Cuviosul Paisie nu putea să-şi cerceteze fraţii la câmp, fiind departe de mănăstire, le trimitea câte o scrisoare, plină de sfaturi duhovniceşti. Iată cum îi învăţa pe fraţi într-una din aceste scrieri: „Fiilor, păziţi-vă de zavistie! Unde este zavistie acolo nu este Duhul lui Dumnezeu. Stăpâniţi-vă limba ca să nu grăiască cuvinte deşarte. Cine îşi stăpâneşte limba, îşi păzeşte sufletul de întristare. De la limbă vine viaţa şi moartea. Întru toate să aveţi smerenie, bunătate şi dragoste. Întăriţi-vă cu temerea de Dumnezeu, cu amintirea morţii şi a veşnicelor munci. Rugăciunea lui Iisus să o repetaţi necontenit. Aduceţi lui Dumnezeu jertfă curată, neprihănită cu bună mireasmă, după creştineasca voastră făgăduinţă. Aduceţi osteneala şi sudorile

voastre de sânge ca o ardere de tot. Zăduful şi arşiţa zilei să fie pentru voi ca răbdarea mucenicilor...".

La chilii, Cuviosul Paisie cerea călugărilor să facă trei lucruri: să citească cuvintele Sfinţilor Părinţi, să practice rugăciunea minţii şi, după putere, să facă adesea metanii cu lacrimi. Iar mărturisirea gândurilor către duhovnici o considera marele stareţ temelia vieţii duhovniceşti şi nădejdea mântuirii pentru toţi. De aceea poruncea fraţilor, mai ales celor începători, să se mărturisească în fiecare seară la duhovnicii lor şi să primească Trupul şi Sângele Domnului, o dată pe lună; iar bătrânii şi cei bolnavi, mai des, la două - trei săptămâni, iar schimonahii săptămânal.

Dacă vreunul din călugări, din lucrarea vrăjmaşului, nu voia să-l ierte pe fratele său până seara, stareţul îl îndepărta din sobor, îl oprea să zică Tatăl nostru şi nu-l lăsa nici pe pragul bisericii să păşească, până nu se smerea şi-şi cerea iertare. Dacă la săvârşirea vreunui lucru se călca vreo poruncă dumnezeiască, stareţul poruncea să se părăsească lucrul acela, decât să supere cu ceva pe Dumnezeu. Se spunea despre Cuviosul Paisie că permanent era ocupat cu frăţimea şi uşile chiliei lui nu se închideau până la ceasul nouă seara. Unii ieşeau şi alţii intrau. Pe unii îi mângâia, iar cu alţii se bucura.

Spunea unul dintre ucenicii săi, zicând: „Treizeci de ani am trăit pe lângă dânsul şi nu l-am văzut niciodată întristându-se pentru nevoile materiale. El numai atunci se întrista tare, când vedea călcându-se vreo poruncă dumnezeiască şi mai ales de bunăvoie. Că sufletul său şi-l punea pentru cea mai mică poruncă a Stăpânului". De multe ori zicea stareţul: „Să piară toate ale noastre, să piară şi trupul nostru, dar să păzim poruncile lui Dumnezeu şi cu dânsele sufletele noastre!" Timp de doisprezece ani cât a trăit în Mănăstirea Dragomirna, Cuviosul Paisie se îndeletnicea, pe lângă grija conducerii soborului, şi cu traducerea cărţilor patristice. Această trudă o săvârşea Cuviosul mai ales în nopţile de iarnă, iar din roadele ei împărtăşea cu bucurie toată frăţimea din mănăstire. Iarna, când toată frăţimea se aduna în mănăstire de la ascultări, în fiecare seară, în afară de sărbători, citea din cuvintele Sfinţilor Părinţi. Fraţii se adunau la trapeză, se aprindeau lumânări, apoi venea Cuviosul Paisie, se aşeza la locul său şi citea cuvânt de învăţătură. La urmă explica cuvântul citit pe înţelesul tuturor.

În Dragomirna se nevoiau călugări de trei neamuri: moldoveni, slavi şi greci. De aceea era nevoit să citească într-o seară în limba română, iar în seara următoare în limba slavă sau greacă. Aceste citiri din tezaurul patristic se făceau de la începutul postului Crăciunului până în sâmbăta Sfântului Lazăr, când încetau. Pe toţi îi sfătuia

părinteşte, zicând: „Fraţilor, mai întâi de toate se cuvine vouă să vă apropiaţi de Domnul cu credinţă tare şi cu iubire fierbinte să vă lepădaţi hotărât de toate plăcerile veacului acestuia, de voinţa voastră, de cugetul inimii voastre şi să fiţi săraci cu duhul şi cu trupul. Numai atunci, prin harul lui Hristos, se va aprinde în voi sfânta râvnă".

Altădată iarăşi le zicea Cuviosul Paisie: „După măsura ostenelilor voastre, cu timpul veţi dobândi lacrimi şi plâns cu nădejde, spre mângâierea sufletului. Se va ivi în voi râvna fierbinte de a trăi după poruncile Domnului şi veţi câştiga smerenie şi răbdare, milă şi iubire către toţi, iar mai ales către cei nedreptăţiţi, către bolnavi şi bătrâni.

Apoi adăuga aceste cuvinte: „Fraţilor, pe lângă toate acestea, se cuvine să răbdaţi bărbăteşte tot felul de neputinţe trupeşti – slăbiciuni, boli grele şi suferinţe trecătoare –, care sunt pentru mântuirea veşnică a sufletelor voastre. Numai astfel veţi ajunge bărbaţi desăvârşiţi, după măsura vârstei lui Hristos. De veţi rămâne tari în ostenelile călugăreşti, va dura şi obştea voastră cât va binevoi Dumnezeu. Iar dacă vă veţi abate de la luarea aminte de sine şi de la citirea cărţilor Sfinţilor Părinţi, atunci veţi cădea din pacea lui Hristos, din iubirea Lui şi din împlinirea poruncilor Lui. Atunci se va încuiba între voi neorânduiala, deşertăciunea, dezordinea, tulburarea sufletească, îndoiala, deznădejdea, cârtirea şi învinuirea unuia asupra altuia. Atunci se va destrăma soborul vostru, mai întâi sufleteşte şi apoi trupeşte...".

Spuneau ucenicii Cuviosului Paisie că avea atât de mare dar de a convinge, încât şi pe cel mai trist îl putea mângâia şi linişti cu cuvintele sale, şi pe cel descurajat îl putea îmbărbăta şi întări. Iar unde trebuia, mustra, ruga, îndepărta, răbda îndelung şi când nu izbutea alunga de la sine. Numai pe cei mai înrăiţi şi îndărătnici îi certa, ameninţându-i cu mânia lui Dumnezeu. Faţă de unul ca acesta se arăta judecător aspru şi mânios, până când se smerea şi se pocăia. Apoi îl mângâia, dojenindu-l cu dragoste şi cu lacrimi pentru a lui îndreptare.

Odată unul din fraţi i-a spus: „Părinte, cugetul îmi spune că mă urăşti, deoarece adeseori mă certi cu mânie în faţa fraţilor!" Iar Cuviosul Paisie i-a răspuns: „Iubite frate, dacă Sfânta Evanghelie porunceşte să iubim şi pe vrăjmaşii noştri şi să le facem bine, atunci cum pot eu să urăsc pe fiii mei duhovniceşti? Iar dacă vă mustru cu mânie, să vă dea Domnul şi vouă astfel de mânie! Că eu sunt nevoit a sta împotriva firii fiecăruia. Împotriva unora, adică a mă arăta mâniindu-mă, înaintea altora trebuie să plâng ca şi prin una şi prin alta să vă aduc vouă folos".

Uneori grăia către ucenicii săi aceste cuvinte: „Fraţilor, nu voiesc să vă temeţi de mine ca de un stăpân înfricoşat; ci să mă iubiţi

ca pe un părinte, precum şi eu vă iubesc pe voi ca pe nişte fii ai mei duhovniceşti". Iar de se întâmpla în sobor tulburare şi scârbă vreunui frate şi acela venea la Cuviosul să-i spună necazul, îndată marele stareţ îl binecuvânta şi-l lua înainte cu cuvântul, nelăsând fratelui răgaz să vorbească. Astfel, prin cuvintele sale cele dulci şi mângâietoare ducea mintea fratelui departe de întristare.

De asemeni, în vorbirea sa, ţinea seama de firea şi aşezarea sufletească a fiecăruia. Celui mai înţelept îi aducea cuvânt mai adânc din dumnezeiasca Scriptură potrivit cu starea lui. Iar celui mai simplu îi aducea cuvânt, fie din iscusinţa sa, fie din sfânta ascultare, până când fratele uita de tulburare şi ieşea de la stareţ bucurându-se şi mulţumind lui Dumnezeu.

Alteori grăia Cuviosul şi acestea: „Când văd pe fiii mei duhovniceşti nevoindu-se şi silindu-se a păzi poruncile lui Dumnezeu cu ascultare şi smerenie, am în sufletul meu atât de mare bucurie duhovnicească, încât nici în împărăţia cerurilor nu doresc să am bucurie mai mare ca aceasta. Iar când văd pe unii negrijind de poruncile lui Dumnezeu, ţinând la voia lor, trecând cu vederea sfânta ascultare, cârtind şi petrecând în lenevire şi iubire de sine, atunci atâta întristare cuprinde sufletul meu, că mai mare decât aceasta nu poate fi, până când nu îi voi vedea pocăindu-se cu adevărat". Iar alteori îi învăţa pe fraţi şi îi deştepta spre mai mare osârdie, zicând: „Fiilor, nu vă lăsaţi făcând neguţătorie, căci acum este vreme bine primită, acum este ziua mântuirii", cum spune Sfântul Pavel.

Odată a venit la Cuviosul Paisie un frate şi i-a spus: „Părinte, sunt tare luptat de gânduri!" Iar stareţul i-a răspuns zâmbind: „De ce sunteţi voi aşa de copilăroşi? Faceţi şi voi cum fac eu. Eu toată ziua vorbesc cu voi; cu unii plâng, cu alţii mă bucur. Iar după ce plecaţi toţi din chilie, o dată cu voi alung de la mine toate gândurile. Apoi iau în mâini o carte şi nu mai aud nimic, parcă aş fi în pustiul Iordanului!" Despre creşterea vieţii duhovniceşti din obştea Cuviosului Paisie, scria mai târziu, ucenicul său Platon aceste cuvinte: „Puteai să vezi atunci în Mănăstirea Dragomirna, înflorind viaţa călugărească ca o minune nouă. Că oameni vii fiind, pentru dragostea lui Dumnezeu erau morţi de bunăvoia lor pentru cele pământeşti. Şi cum voi putea vorbi cu înţelegere, decât numai din parte despre tainica lor lucrare? Adică înfrângerea inimii, smerenia adâncă, frica de Dumnezeu, luarea aminte de sine, tăcerea gândurilor şi rugăciunea inimii, pururea săltând cu nespusă şi aprinsă dragoste către Hristos şi către aproapele. Că multora dintr-înşii neîncetat le curgeau lacrimile; nu numai în chilie, ci şi în biserică şi în vremea ascultării şi în timpul citirii şi al vorbirii

duhovniceşti ca o roadă a Duhului Sfânt. Cu cuviinţă dar, aici se împlineau cuvintele Sfântului Isaac Sirul, care grăieşte: «Adunarea celor smeriţi este iubită lui Dumnezeu, precum adunarea serafimilor»".

Cât pentru apărarea rugăciunii lui Iisus pe care toţi ucenicii marelui stareţ o practicau, Cuviosul Paisie a scris o frumoasă epistolă în şase capitole, împotriva acelora care o defăimau. Iată începutul epistolei sale: „A ajuns până la noi vestea că oarecare persoane din sânul călugăresc, bizuindu-se numai pe nisipul înţelepciunii lor, îndrăznesc să hulească dumnezeiasca rugăciune a lui Iisus, care săvârşeşte sfânta slujbă prin minte în inimă. La aceasta îi înarmează vrăjmaşul ca, prin limbile lor, ca şi cu nişte arme, să zădărnicească această lucrare dumnezeiască şi prin orbirea minţii să întunece inima lor. Cunoscut să fie că această dumnezeiască lucrare a fost îndeletnicirea necontenită a purtătorilor de Dumnezeu părinţilor noştri celor de demult şi a strălucit în multe locuri pustii şi în mănăstirile cu viaţă de obşte: în Muntele Sinai, în Schiteea Egiptului, în Muntele Nitriei, în Ierusalim, în Sfântul Munte Athos şi în tot Răsăritul. Prin această lucrare a minţii mulţi dintre purtătorii de Dumnezeu părinţii noştri, aprinzându-se cu focul serafimic al dragostei de Dumnezeu şi de aproapele, s-au făcut cei mai zeloşi păzitori ai poruncilor lui Dumnezeu şi s-au învrednicit să devină vase alese ale Duhului Sfânt. Asupra acestei dumnezeieşti lucrări a minţii şi a păstrării raiului inimii, nimeni dintre ortodocşi n-a îndrăznit cândva să rostească hulă, ci toţi s-au îndreptat către ea cu mare respect şi evlavie, ca pentru un lucru plin de mare folos duhovnicesc...".

Iar către împotrivitorii săi, Cuviosul Paisie adresează aceste cuvinte: „Vedeţi, o, prieteni, care îndrăzniţi să huliţi rugăciunea minţii? Nu deveniţi voi oare părtaşi ereticului Varlaam de Calabria şi ucenicilor lui? Nu vă cutremuraţi oare cu sufletul că veţi cădea, asemenea lor, sub anatema Bisericii şi veţi fi depărtaţi de Dumnezeu? Vi se pare oare nefolositor să chemaţi numele lui Iisus? Dar nici de mântuit nu vă puteţi mântui prin nimeni altul decât în numele Domnului nostru Iisus Hristos. Dacă chemarea numelui lui Iisus este mântuitoare, iar mintea şi inima omului sunt făpturi ale mâinii lui Dumnezeu, atunci care este păcatul omului care din adâncul inimii înalţă cu mintea rugăciunea preadulcelui Iisus şi cere de la El milă?"

Către cei ce voiau să deprindă rugăciunea lui Iisus, Cuviosul Paisie spunea: „Dacă cineva ar îndrăzni să facă această rugăciune de capul lui, nu după rânduiala Sfinţilor Părinţi, fără întrebarea şi sfatul celor iscusiţi, fiind încă mândru, pătimaş şi neputincios, trăind fără ascultare şi supunere, ba încă ducând şi viaţă singuratică în pustie, acela

cu adevărat, şi eu zic, uşor va cădea în toate cursele diavolului. Căci artă numesc Sfinţii Părinţi această dumnezeiască rugăciune, pentru că precum arta nu o pot învăţa oamenii singuri, fără un dascăl, aşa nu este cu putinţă deprinderea rugăciunii lui Iisus, fără un iscusit povăţuitor".

Pentru cei ce nu găsesc povăţuitori iscusiţi, zicea Sfântul Preacuviosul Părintele nostru Paisie: „Dacă cineva va trăi sub ascultare, dar n-ar găsi în părintele său duhovnicesc un povăţuitor iscusit cu fapta şi experienţa în această lucrare dumnezeiască, căci în timpul de azi este mare lipsă de povăţuitori iscusiţi în rugăciunea lui Iisus, să nu cadă în deznădejde. Ci, continuând să rămână sub ascultare, în locul părintelui său duhovnicesc, să alerge la învăţătura Sfinţilor Părinţi şi de la ei să înveţe această rugăciune. Numai acela nu va simţi iubirea fierbinte pentru deprinderea rugăciunii minţii, care este cuprins de cugete pătimaşe pentru viaţa aceasta şi legat cu legăturile grijii de trup, care îndepărtează pe mulţi de împărăţia lui Dumnezeu. Iar cine voieşte să fie unit prin dragoste cu preadulcele Iisus, lepădând toate frumuseţile şi desfătările lumii, ca şi odihna trupească, nu va mai dori să aibă în viaţa aceasta nimic altceva decât să se îndeletnicească necontenit cu facerea acestei rugăciuni din paradis...". Aşa îşi învăţa ucenicii acest vas ales al Duhului Sfânt.

Cuviosul Paisie era şi foarte milostiv. În toamna anului 1768, datorită invadării Bucovinei de către armatele străine, mii de familii de ţărani se refugiau in pădurile din jurul Mănăstirii Dragomirna. Iarna, Cuviosul a mutat pe călugări într-o jumătate de mănăstire, iar cealaltă jumătate a pus-o la dispoziţia mirenilor săraci, bătrâni şi a mamelor cu copii. Trapeza cea mare şi caldă o dădu, de asemenea, poporului înfrigurat. Apoi dădu poruncă chelarului, brutarului şi bucătarilor să dea de mâncare la toţi câţi cereau. Se făcea mâncare şi se cocea pâine neîntrerupt. Astfel, Cuviosul Paisie s-a făcut părinte tuturor, salvând mulţi oameni de la moarte.

După şase ani de război între armatele ruseşti şi turceşti şi după încheierea păcii din anul 1774, nordul Moldovei intră sub ocupaţie austriacă până în toamna anului 1918. Atunci şi Mănăstirea Dragomirna cade în stăpânirea imperiului catolic de la Viena. Din această cauză Cuviosul Paisie este nevoit să ia cu sine două sute de călugări şi să se strămute la Mănăstirea Secu, unde ajunge în ziua de paisprezece octombrie 1775. La Dragomirna lasă o obşte de numai o sută cincizeci de monahi, sub povăţuirea unui egumen moldovean.

De la Secu marele stareţ scria adesea cuvinte de învăţătură ucenicilor săi rămaşi în Dragomirna. Iată cum îi sfătuia pe fiii săi duhovniceşti: „Totdeauna să fiţi treji şi permanent să puneţi început de

pocăinţă. Fugiţi de grăirea deşartă care omoară sufletul, nu umblaţi din chilie în chilie, fără învoirea duhovnicilor; mărturisiţi-vă regulat cugetele, prin care se risipeşte toată ispita diavolului. Apoi citiţi scrierile Sfinţilor Părinţi, prin care se luminează mintea omului şi creşte râvna pentru poruncile Domnului. Că numai prin credinţă fără fapte, nu este cu putinţă mântuirea. Fiecare, după putere, să ia parte la lucru în viaţa de obşte. Să nu se facă adunări pe la poarta mănăstirii pentru a grăi deşertăciuni. Unde este sârguinţă, acolo străluceşte lumina, acolo se arată pacea, acolo satana nu-şi găseşte loc, de acolo fug patimile. Iar unde nu este sârguinţă, acolo toate sunt împotrivă. În loc de bine este rău; în loc de lumină este întuneric; în locul lui Hristos intră diavolul...".

După patru ani de nevoinţă în Mănăstirea Secu, obştea Cuviosului Paisie devenise neîncăpătoare, deşi se construiseră peste o sută de chilii noi. Astfel, cu voia lui Dumnezeu, cu binecuvântarea mitropolitului Gavril şi cu ajutorul domnitorului Moldovei, Constantin Moruzi, s-a hotărât strămutarea Cuviosului Paisie cu o parte din obştea de la Secu în marea lavră de la Neamţ. Aceasta s-a săvârşit, după multe ezitări şi lacrimi, la paisprezece august 1779, fiind întâmpinat în curtea mănăstirii de obştea nemţeană în sunetul clopotelor, cu sobor de preoţi. De aici a fost însoţit în marea biserică ctitorită de Ştefan cel Mare şi Sfânt, unde s-a închinat cu lacrimi la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului, care ocroteşte de multe secole această mănăstire. Aşa a fost venirea Cuviosului Paisie ca stareţ al Mănăstirii Neamţ. Din acea zi cele două mănăstiri s-au unit sub povăţuirea aceluiaşi stareţ, tradiţie care s-a păstrat până în vara anului 1950. Egumenii şi duhovnicii de la Dragomirna şi Secu veneau adesea la Cuviosul Paisie pentru sfătuire şi binecuvântare. Dar şi marele stareţ mergea o dată pe an la Secu, între 22 – 31 august şi dădea tuturor cuvânt de folos în biserică şi la trapeză. Apoi, după hramul mănăstirii, „Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul", Cuviosul Paisie îi binecuvânta pe toţi şi, în sunetul clopotelor, se întorcea din nou la Neamţ, unde îl aştepta întreaga obşte.

Se spunea despre Cuviosul Paisie că zilnic primea la chilie pe călugări, la orice oră, să-şi descopere nevoile lor duhovniceşti şi trupeşti. Cu acest prilej stareţul le zicea: „Dacă cineva din voi are vreo nevoie sufletească sau trupească şi pentru aceasta cârteşte şi se necăjeşte, dar la mine nu vine să mă vestească, eu pentru nevoia şi scârba lui nu am răspundere înaintea lui Dumnezeu".

Se spunea iarăşi despre marele stareţ că, în Mănăstirea Neamţ, ocupaţiile sale cărturăreşti ajunseseră la cea mai mare înflorire. Aici

întemeiază o întreagă şcoală pentru formarea de traducători, scriitori şi corectori de cărţi. Manuscrisele patristice umplu biblioteca Mănăstirii Neamţ şi se răspândesc prin numeroase mănăstiri din ţară şi de peste hotare. „Astfel, Neamţu devine centrul şi făclia monahismului ortodox şi şcoala vieţii sihăstreşti şi a culturii duhovniceşti pentru tot Orientul ortodox".

O grijă deosebită avea Cuviosul Paisie şi pentru cei bolnavi. În Mănăstirea Neamţ a zidit spital pentru bolnavi şi case de oaspeţi. Stareţul rânduia pe cei bătrâni şi bolnavi la spital, încredinţându-i fratelui Onosie, „bolnicerul mănăstirii". El cerea îngrijitorilor să slujească bolnavilor ca lui Dumnezeu, să le dea mâncare cât mai bună, pâine albă şi vin, să-i spele săptămânal şi să menţină curăţenie exemplară în bolniţă.

Cuviosul primea la spital şi bărbaţi mireni care sufereau de diferite boli şi care nu aveau unde să-şi plece capul. Aceştia erau aşezaţi în chilii aparte, „hrăniţi din masa comună şi trăiau acolo cât voiau, unii chiar până la moarte".

Odată stareţul a văzut mergând prin mănăstire un frate, dând din mâini şi privind încoace şi încolo. Atunci Cuviosul chemă la sine pe duhovnicul lui şi îi zise: „Aşa povăţuieşti tu pe ucenicii tăi? Că iată umblă fără rânduială şi sminteşte pe fraţi!" Apoi le dădu la amândoi canon să facă trei zile metanii în trapeză, ca toţi să se înveţe din greşeala lor. Spuneau ucenicii lui că adeseori vedeau pe Cuviosul Paisie stând aproape toată noaptea cu durere de inimă lângă patul celor foarte bolnavi. Împreună suferea şi suspina cu ei, mângâindu-i cu nădejdea vindecării şi a mântuirii, dându-le nu puţină uşurare în amara lor durere.

Iată cum descrie viaţa duhovnicească din Mănăstirea Neamţ un călugăr călător, anume Teofan: „Sărăcia lor de bunăvoie era desăvârşită. Prin chilii, în afară de icoane, cărţi şi unelte pentru lucru manual, nu mai era nimic. Călugării se distingeau mai ales prin smerenie, iar de mândrie cu totul fugeau, de ură şi de zavistie nu ştiau. Dacă se întâmpla ca cineva să jignească pe altul se grăbea numaidecât să se împace. Cel ce nu voia să ierte pe fratele care i-a greşit era alungat din mănăstire. Mersul călugărilor era modest. La întâlnire fiecare se silea să facă el înainte închinăciune. În biserică fiecare stătea la locul ce i se hotărâse, iar vorbăria deşartă era cu desăvârşire oprită atât în biserică şi în chilii, cât şi în afară". Acelaşi Teofan scrie şi despre ascultările călugărilor din Mănăstirea Neamţ. „În obştea Cuviosului Paisie trăiau peste şapte sute de călugări şi când se adunau la ascultare, câte o sută sau câte o sută cincizeci de fraţi, atunci unul din ei citea

cuvânt de folos din vreo carte sau vorbea cuvânt ziditor de suflet. Dacă cineva începea să vorbească lucruri deşarte, îndată era oprit...". Iar despre petrecerea călugărilor în chilii, acelaşi Teofan scrie: „Prin chilii unii scriau cărţi, alţii împleteau, alţii torceau lână, alţii coseau camilafce şi potcape, făceau metanii, ţeseau stofe pentru rase şi mantii, făceau cruci şi linguri sau se ocupau cu alte lucruri manuale. Toţi erau sub supravegherea duhovnicilor, la care îşi mărturiseau păcatele şi gândurile de două ori pe zi: dimineaţa spuneau pe cele făcute noaptea, iar seara pe cele făcute ziua. Fără binecuvântarea duhovnicului nimeni nu îndrăznea să facă ceva, nici măcar să mănânce un fruct.

Era obicei ca la hramul Mănăstirii Neamţ, *Înălţarea Domnului*, să se adune multă lume din Moldova, Valahia şi din alte ţări. Atunci Cuviosul Paisie nu avea odihnă deloc timp de patru zile. De dimineaţa până seara uşile erau deschise tuturor, şi bogatului şi săracului. Pe toţi câţi veneau se silea a-i odihni cu iubire de străini, ca al doilea Avraam, heretisindu-i cu dragoste şi mulţumindu-le pentru răbdarea ostenelilor drumului. Apoi făgăduindu-le de la Domnul şi Maica Domnului milă sufletească şi trupească, îi binecuvânta şi-i trimitea la casa de oaspeţi".

Cuviosul Paisie se ostenea foarte mult pentru tălmăcirea părinteştilor cărţi din limba veche greacă în limbile slavonă şi română, ca să fie spre folosul şi mântuirea celor ce vor voi a râvni şi a lua aminte la învăţăturile purtătorilor de Dumnezeu părinţilor noştri. Despre aceasta zicea ucenicul său Platon: „Se cuvine a ne minuna cum se putea să scrie atâtea cărţi! Că era cu totul neputincios cu trupul şi pe toată partea dreaptă avea răni. Şi pe pat unde dormea era împresurat de cărţi: câteva lexicoane, Biblia grecească şi cea slavonă, gramatici greceşti şi slavoneşti, cartea din care făcea tălmăcirea şi în mijloc lumânarea. Iar el ca un prunc mic şedea plecat şi toată noaptea scria, uitând de neputinţa trupului, de grelele sale dureri şi osteneli".

O, nepătimaş şi sfânt bărbat! O, suflet curat şi cu Dumnezeu împreunat! Cu totul era lipit de Dumnezeu, cu totul se revărsa către aproapele cu dragoste. Pentru aceasta şi cuvântul lui era puternic, lucrător şi plin de dar, dezrădăcinând patimile şi răsădind bunătăţile în sufletele celor care îl ascultau cu credinţă şi cu dragoste.

Spuneau ucenicii Cuviosului Paisie că el a tradus din slavonă în româneşte puţine cărţi precum *Cuvintele Sfântului Nil de la Sorsca*, întrucât erau mai mulţi călugări moldoveni care traduceau din limba greacă decât slavoni. Din limba slavă traduceau numai Cuviosul Paisie împreună cu ieromonahul Dorotei, ucenicul său.

În limba română traduceau cei mai renumiţi elenişti moldoveni, precum: Arhimandritul Macarie, mare protopsalt, a tradus *Omiliile Sfântului Macarie, Cuvintele Sfântului Isaac Sirul* şi altele; Ieromonahul Ilarion a tradus *Cuvintele Sfântului Calist Catafigiotul, Exaimeronul Sfântului Vasile cel Mare* şi altele; Cuviosul monah Gherontie, mare elenist, a tradus cinci cărţi: *Prăvălioara cea mică, Chiriacodromionul, Cazania la toate Duminicile*, tipărită în Bucureşti; *Tâlcuire la Evanghelii a Fericitului Teofilact*, tipărită la Iaşi; *Teologhiconul (Dogmatica) Sfântului Ioan Damaschin*, tipărit la Iaşi, *Chegagrarion al Fericitului Augustin*, tipărit la Mănăstirea Neamţ şi altele.

Cuviosul Ierodiacon Ştefan a tălmăcit *Vieţile Sfinţilor* pe tot anul, din limba slavonă, tipărite la Mănăstirea Neamţ între anii 1807-1815. Cuviosul schimonah Isaac Dascălul a tradus din limba greacă *Scara Sfântului Ioan Scărarul* şi *Bogorodicina (Octoihul) Maicii Domnului*, care s-au tipărit la Mănăstirea Neamţ. Iar din limba slavonă a tălmăcit *Tipiconul* (Tipicul Sfântului Sava), care s-a tipărit la Iaşi în anul 1816. Mitropolitul Grigorie Dascălul, alt ucenic al Cuviosului Paisie de la Neamţ, a tălmăcit şi el numeroase cărţi din limba greacă, precum *Patericul*, *Vieţile Sfinţilor* şi altele pe care le tipăreşte la Bucureşti, după ce ajunge mitropolit al Ţării Româneşti (1823-1834).

Un pelerin grec, Constantin Caragea, ajungând la Mănăstirea Neamţ, descrie astfel chipul plin de Duhul Sfânt al marelui stareţ Paisie: „Pentru prima dată în viaţă am văzut cu ochii mei sfinţenia întrupată şi neprefăcută. Pe mine mă uimi faţa lui luminoasă şi palidă, fără pic de sânge, o barbă mare şi albă, lucitoare ca argintul şi curăţenia neobişnuită a hainelor sale şi a chiliei. Vorbirea lui era blândă şi cu totul sinceră. Mi se părea că era un om cu totul desprins de trup!" Ucenicul său, Platon, spune următoarele despre Cuviosul Paisie: „Era în el dragoste înfocată, cu care din tinereţile sale a iubit pe Domnul cu tot sufletul său. Că pe toţi îi iubea, îi încălzea cu dragostea şi râvna sa. Pentru fiecare simţea durere. Iar pe fiii săi duhovniceşti îi îmbrăţişa mai mult decât pe sufletul său. Pe tot omul ce venea la dânsul, pentru milă sufletească sau trupească, nu-l întorcea în deşert. Niciodată nu se întrista asupra cuiva, măcar de l-ar fi supărat cu ceva".

Apoi continuă: „Erau într-însul împreunate îndelunga-răbdare şi blândeţea, iar tulburarea şi mânia nu s-au văzut la el, fără numai pentru călcarea poruncii lui Dumnezeu. Mustra şi certa cu blândeţe, dojenea şi învăţa cu dragoste. Miluia şi îndelung răbda cu nădejde de îndreptare. Asemenea şi în cele fireşti era prea împodobit. Că faţa lui era albă ca a îngerului lui Dumnezeu, privirea lină, cuvântul smerit şi străin de îndrăzneală, fiind cu totul revărsat spre milostivire, căci prin dragostea sa, pe toţi îi atrăgea la sine. Mintea lui era întotdeauna unită cu Dumnezeu prin dragoste, mărturie fiind lacrimile".

Spunea unul dintre ucenicii Cuviosului Paisie că dobândise darul rugăciunii adevărate, încât faţa lui se lumina şi ochii vărsau multe lacrimi de focul care ardea în inima sa. „Odată, adaugă ucenicul, pe când eram noi în Dragomirna am venit la părintele stareţ şi văzând uşa deschisă am bătut şi am intrat. Era înainte de Vecernie. Părintele era culcat. Faţa lui era aprinsă ca de foc. Am zis: «Binecuvintează, părinte!», dar nu mi-a răspuns. Am repetat a doua oară. Nici un răspuns. Mă cuprinse frica. Atunci am înţeles că era răpit în rugăciune. Mai zăbovind puţin am ieşit din chilie şi n-am spus nimănui nimic despre cele văzute".

Cuviosul Paisie avea şi darul înainte-vederii. De multe ori vedea în vis o sabie spânzurând, numai de un singur fir de păr, deasupra capului voievodului moldovean Grigore Ghica. Apoi nu după multe zile, turcii i-au tăiat capul din porunca sultanului. Şi mult a plâns marele stareţ pentru aceasta. Era în obşte un frate neascultător şi mult suspina şi plângea stareţul pentru acest frate, sfătuindu-l pentru îndreptare. Dar fratele nu asculta. Apoi după trei zile fratele acela s-a înecat. Pe alt frate l-a rugat mult Cuviosul să nu plece din mănăstire. „Frate, îi zicea el, ascultă-mă, fiindcă nu vei vedea locul acela unde vrei tu să te duci". Într-adevăr, fratele nu l-a ascultat şi după patru zile de drum a murit. Numeroase şi pline de înţelepciune duhovnicească sunt şi scrisorile duhovniceşti ale Cuviosului Paisie trimise către diferiţi prieteni şi ucenici ai săi: mireni, preoţi, călugări şi egumeni. Iată ce scria marele stareţ către călugării din schitul Robaia – Argeş, care îi cereau un preot: „La cererea voastră de a vă trimite un preot să vă organizeze viaţa de obşte, nici nu ştim ce să vă răspundem. Şi noi înşine suntem la început şi avem nevoie de poveţe. Numai atât vă pot spune că după regulile Sfinţilor Părinţi aţi putea singuri să vă organizaţi viaţa duhovnicească. Întâi se cere ca egumenul să cunoască Sfintele Scripturi ca să ştie a învăţa pe ucenicii săi. Să aibă către toţi iubire adevărată şi nefăţarnică, să fie blând, smerit, răbdător, liber de mânie, de iubirea de argint, de mândrie, de lăcomie şi de toate celelalte patimi. Iar ucenicii să fie în mâinile egumenului ca lutul în mâinile olarului. Să nu facă nimic fără binecuvântare, să nu aibă ceva al lor, ci toate, şi cărţile, şi patul, şi celelalte să fie date cu voia egumenului. Apoi schitul vostru, oriunde s-ar afla, să nu fie supus altei mănăstiri, ci singur să se conducă, ca fraţii săi să se mântuiască prin egumenul lor, iar egumenul prin Domnul...".

Asemenea, către călugării din Poiana Mărului scria: „Nu vă tulburaţi pentru nerăutatea şi smerenia părintelui Alexie, noul vostru egumen. Că după Sfinţii Părinţii egumenul trebuie să fie către fraţi

smerit, blând, fără răutate, paşnic, în stare să sufere orice ispită, ca să poată da fraţilor pildă de răbdare. Nu vă tulburaţi că el este slab cu trupul, câtă vreme este sănătos cu duhul şi întreg la duhovniceasca cugetare. Ci voi, cugetând slăbiciunea firii lui, nu cereţi de la el osteneli trupeşti mai presus de puterile lui, ci cruţaţi-l, să nu-şi piardă înainte de vreme puterile, spre paguba fraţilor. Ajunge pentru el să şadă mai mult la chilie, păzindu-şi sănătatea, să citească cărţi folositoare pentru suflet şi să fie gata la vreme de nevoie să dea fraţilor sfaturi folositoare pentru mântuire. Să vă smeriţi unul faţă de altul şi să vă supuneţi unul altuia, ca să aveţi dragostea lui Dumnezeu între voi şi să fie la voi un suflet şi o inimă prin harul lui Hristos...".

Un preot oarecare l-a întrebat pe Cuviosul Paisie: „Poate oare preotul să dezlege pe cel ce se pocăieşte cu căinţă, dacă este neputincios şi nu poate face canon? Apoi să-i dea Sfintele Taine sau nu?" Iar Sfântul Paisie a răspuns: „Dacă boala lui trupească este în aşa fel, încât el se apropie de moarte şi nu are vreme să facă canon, atunci, chiar de ar avea el păcate mari, dar dacă se căieşte, preotul să-l dezlege a se împărtăşi cu Sfintele Taine. Dacă însă poate face canon, preotul să nu-l dezlege, până nu-şi face canonul, căci canonul este a treia parte a pocăinţei". Apoi a adăugat şi aceste cuvinte: „Vă spun şi aceasta că eu am căutat cu râvnă în toate sfintele canoane, dacă nu cumva se găsesc oarecare epitimii[1] fără îndepărtarea de la împărtăşirea cu Sfintele Taine, dar n-am putut găsi. Însă este prea înfricoşată şi înspăimântătoare certarea pusă asupra preoţilor, care îndrăznesc să împărtăşească pe cei opriţi de sfintele canoane. Pe amândoi Biserica îi aseamănă cu Iuda vânzătorul".

Pentru blândeţe învăţa astfel pe fiii săi sufleteşti: „Urmând blândeţii lui Hristos, să vă opuneţi până la sânge patimii mâniei şi să aveţi pace cu toţi. Aceasta este aşa de trebuincioasă, încât Însuşi Hristos zicea ucenicilor Săi: *Pace vouă! Pacea Mea dau vouă!* Unde este pacea lui Hristos, acolo petrece şi Hristos. Iar în sufletul în care nu este pacea lui Hristos, nu este nici Hristos". Apoi iarăşi zicea: „Răbdarea este şi ea atât de trebuincioasă pentru mântuire, încât Hristos zice: *Întru răbdarea voastră veţi dobândi sufletele voastre*. Iar câştigarea sufletului nu este altceva decât mântuirea sufletului. Răbdare, însă, trebuie să aveţi nu numai pentru un timp oarecare, ci până la moarte, căci zice Domnul: *Cel ce va răbda până la sfârşit, acela se va mântui*".

Iar despre smerenie zicea Cuviosul Paisie: „Smerenia este temelia tuturor virtuţilor evanghelice. Ea este atât de trebuincioasă

[1] Pedeapsă duhovnicească – (canon)

pentru mântuire, cum este respiraţia pentru viaţa omului. Toţi sfinţii prin diferite căi s-au mântuit, dar fără smerenie nimeni nu s-a mântuit şi nici nu poate să se mântuiască. De aceea, tot cel ce vrea să se mântuiască, trebuie să se socotească din toată inima înaintea lui Dumnezeu, ca cel mai de pe urmă între oameni şi pentru orice păcat să se condamne pe sine, iar nu pe alţii".

Un călugăr pelerin, trecând odată prin Mănăstirea Neamţ, a întrebat pe Cuviosul Paisie: „Cum este viaţa duhovnicească aici, faţă de cea din Mănăstirea Dragomirna?" Iar marele stareţ a răspuns: „Pe fiecare an merge tot mai în jos, şi a o ţine la aceeaşi înălţime nu-i cu putinţă, deşi mă silesc. Pricină este intrarea necontenită în mănăstire a femeilor şi părăsirea învăţăturii obşteşti".

Odată a venit în pelerinaj la Cuviosul Paisie de la Neamţ un monah, Teofan de la Pecersca, pătimind multe greutăţi şi ispite pe cale. Când l-a văzut, fericitul stareţ l-a întâmpinat cu aceste cuvinte: „Fiule Teofane, nu în zadar ţi-a fost călătoria ta până la noi. Dumnezeu ţi-a măsurat toţi paşii tăi şi ţi-a pregătit răsplata".

Monahului Teofan i-a plăcut aşa de mult rânduiala duhovnicească de la Neamţ, încât l-a rugat pe Cuviosul Paisie să-i dea voie să rămână în obştea sa pentru totdeauna. Dar fericitul stareţ i-a spus: „Mergi la Pecersca şi mai slujeşte puţin bătrânului tău, Dosoftei, care va trece curând către Domnul. Cu binecuvântarea lui mergi şi te mântuieşte acolo unde îţi va arăta el".

La plecare, Sfântul Paisie i-a zis: „Fiule, Dumnezeu şi Preacurata Sa Maică să te păzească în toată calea ta. Crede că Dumnezeu nu-ţi va da să suferi mai mult decât poţi îndura şi te va învrednici de partea aleşilor Săi, pentru rugăciunile preacuvioşilor părinţilor noştri Antonie şi Teodosie ai Pecerscăi şi a bătrânului tău Dosoftei. Să fie peste tine din partea noastră binecuvântarea lui Dumnezeu. Spune binecuvântatului tău bătrân mulţumiri şi nu uita de sărăcia noastră duhovnicească!" Unei egumene, Maria, din nordul Rusiei, Cuviosul Paisie îi dădea următoarele sfaturi despre ascultare: „De vreme ce prin propria ta experienţă ai aflat roadele binecuvântatei ascultări şi urmările blestematei neascultări, se cuvine să-ţi spun câteva cuvinte despre sfânta ascultare. Dumnezeiasca ascultare este atât de necesară pentru a plăcea cu adevărat lui Dumnezeu, că fără de ea nu se poate nicidecum sluji lui Dumnezeu. Iată pentru ce sfânta ascultare a şi fost sădită de Dumnezeu în trei locuri: în cer, în rai şi pe pământ. În cer, la puterile cereşti; în rai, la oamenii cei dintâi şi pe pământ, la sfinţii ucenici şi apostoli ai Domnului. Tot în aceste trei locuri s-au arătat şi roadele preabinecuvântatei ascultări şi ale blestematei

neascultări. Şi dacă nu venea Fiul lui Dumnezeu, prin ascultarea Sa către Dumnezeu Tatăl, să pună capăt neascultării lui Adam, atunci neamului omenesc nu i-ar fi rămas nici o nădejde de mântuire din moarte şi din pierzarea veşnică. Pe această dumnezeiască ascultare, sădită pe pământ de însuşi Domnul nostru Iisus Hristos, se întemeiază cinul călugăresc, fie cu viaţă de obşte, fie trăind câte doi-trei împreună, sau petrecând în pustie...".

La urmă, Cuviosul Paisie îi dă următoarele sfaturi egumenei Maria: „Povăţuieşte surorile pe calea mântuirii, dându-le pildă de toată fapta bună, cu ajutorul lui Dumnezeu, prin împlinirea cu sârguinţă a poruncilor evanghelice, prin iubirea către Dumnezeu şi aproapele, prin blândeţe şi smerenie, prin cea mai adâncă pace cu toţi, prin milă de mamă, prin răbdare şi îndelungă răbdare, prin rugăciune cu lacrimi, prin mângâiere şi îndemnare la toată fapta bună... Sileşte-te, de asemenea, să fii pildă pentru surorile tale şi prin păzirea canoanelor Sfinţilor Părinţi, şi prin osteneli trupeşti, după puterile tale şi, pe cât poţi, prin ascultarea pravilei bisericeşti, şi prin închinăciuni mari şi mici. De asemenea, şi pravila de chilie rânduită de Sfinţii Părinţi împlineşte-o cu frică de Dumnezeu, cu citirile, cântările şi metaniile rânduite. Citeşte cu sârguinţă, cu mare luare aminte şi cugetare cărţile Sfinţilor Părinţi despre rugăciunea ce se săvârşeşte de minte în inimă, care este nevoinţa monahicească cea mai adevărată şi mai plăcută lui Dumnezeu... Sileşte-te să nu osândeşti niciodată, căci unul este Judecătorul cel drept, Hristos Domnul, Care va răsplăti fiecăruia după faptele sale. Osândeşte-te pe sine şi nu vei fi osândită la a doua şi înfricoşata Sa venire. Tot celui ce greşeşte faţă de tine, iartă-i greşeala din toată inima, pentru ca şi Tatăl cel ceresc să-ţi ierte greşelile tale...".

Iar celor care îl întrebau dacă au voie să citească cărţile eretice oprite de Biserică, Cuviosul şi marele stareţ Paisie le scria: „Dumnezeiasca Biserică Ortodoxă porunceşte să nu se citească de credincioşi cărţile eretice, să nu stea de vorbă şi să nu umble cu ei pe cale, după cuvintele psalmistului: *Fericit bărbatul care n-a umblat în sfatul necredincioşilor şi în calea păcătoşilor n-a stat* (Psalmul 1, 1). Iar în alt loc spune Sfântul Pavel: *De omul eretic, după întâia şi a doua mustrare, te fereşte*" (Tit 3, 10). Altădată l-a întrebat cineva pe Sfântul Paisie dacă sunt de folos slujbele Bisericii şi Sfânta Liturghie pentru cei ce se află în păcate de moarte. Iar Cuviosul le-a răspuns: „Dacă cineva din creştinii ortodocşi greşeşte pe faţă şi este stăpânit de păcate de moarte, pentru unul ca acesta, Sfânta Biserică opreşte a se aduce jertfa cea fără de sânge, până ce el nu va părăsi păcatul şi se va

pocăi". Căci aşa spune Sfântul Simeon al Tesalonicului: „Nu se cuvine nicidecum preotului să aducă jertfă sau să facă pomenire pentru cei ce au păcătuit pe faţă şi nu s-au pocăit, căci această jertfă le este spre osândă. De asemenea, şi primirea Sfintelor Taine cu nevrednicie, fără pocăinţă şi spovedanie, aduce osândă, cum spune despre aceasta şi dumnezeiescul Pavel" (Corinteni 9, 29).

Aşa se nevoia Preacuviosul Părintele nostru Paisie în obştea sa atât de mare de la Neamţ. Pe unii îi mângâia, pe alţii îi călăuzea pe calea mântuirii, pe alţii îi mustra cu dragoste, pe cei bolnavi şi neputincioşi îi cerceta şi pe toţi îi învăţa rugăciunea inimii, poruncindu-le ca în tăcere şi smerenie să repete neîncetat şi cu mare atenţie cuvintele acestea: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul".

Deşi era slab cu firea şi suferea de insomnie, de la slujbele bisericii nu lipsea niciodată, afară de cazuri rare de boală sau dacă avea oaspeţi mari. Pentru toţi, călugări, fraţi şi mireni, strălucea ca un sfeşnic aprins atât prin viaţa sa sfântă, cât şi prin scrierile şi învăţăturile sale. Pentru aceea, toţi îl iubeau, toţi îl căutau şi îi urmau cu sfinţenie sfatul. Iar cine nu-l asculta, nu sfârşea bine cele făcute fără sfat şi binecuvântare. În timp de cincisprezece ani cât a povăţuit marea obşte a mănăstirilor Neamţ şi Secu, Sfântul Paisie a săvârşit multe fapte duhovniceşti vrednice de amintit, pe care nimeni altul nu le-a mai putut săvârşi după mutarea lui la cele veşnice.

Astfel, mai întâi a întemeiat o mare obşte de peste şapte sute de călugări de mai multe naţionalităţi, dintre care peste două treimi erau moldoveni. Toţi trăiau în desăvârşită armonie duhovnicească şi practicau rugăciunea lui Iisus. Pentru povăţuirea lor sufletească, Cuviosul Paisie a rânduit douăzeci şi patru de duhovnici care îi spovedeau regulat şi îi supravegheau ziua şi noaptea. Iar pentru cei bolnavi a organizat bolniţă cu călugări îngrijitori şi cu mâncare deosebită. Pentru închinători şi oaspeţi a rânduit, de asemenea, părinţi duhovniceşti şi chilii speciale de găzduire la arhondaric, unde puteau sta mirenii până la trei zile, asigurându-li-se gratuit masă şi toate cele necesare. Celor săraci şi lipsiţi de prin sate, care cereau ajutor, li se dădea regulat îmbrăcăminte, hrană şi bani, după nevoie, în numele lui Hristos, Care spune în Sfânta Evanghelie: *Flămând am fost şi Mi-aţi dat să mănânc; străin am fost şi M-aţi primit; gol am fost şi M-aţi îmbrăcat*... (Matei 25, 35).

Iar pentru luminarea şi povăţuirea sufletească a călugărilor, a fraţilor şi credincioşilor din Moldova, Cuviosul Paisie a organizat la Mănăstirea Neamţ o adevărată şcoală duhovnicească şi academie

patristică de traducere din limba greacă în limbile română şi slavonă a zeci de opere filocalice mistice, începând cu „Cuvintele ascetice" ale Sfântului Isaac Sirul. Marele stareţ a realizat la Neamţ prima traducere, într-o limbă modernă, a Filocaliei Sfinţilor Părinţi, prin vestiţii călugări moldoveni iscusiţi, în limba greacă.

Pentru buna chivernisire a celor patruzeci de metoace şi terenuri donate de evlavioşii domni moldoveni, Cuviosul Paisie a rânduit peste tot călugări iconomi iscusiţi şi mireni credincioşi pentru a se evita orice tulburare şi sminteală. Iar pentru ca obştea de la Neamţ şi numeroşii ei sihaştri ce se nevoiau în schiturile Pocrov şi Vovidenia, ca şi în pădurile seculare din jurul ei, să aibă deplină linişte şi să se evite orice sminteală, Cuviosul Paisie a dus la Ceahlău toate călugăriţele ce sihăstreau în pădurile din ţinutul Neamţ, organizând la Durău o vestită sihăstrie de maici sub povăţuirea egumenei Nazaria şi a marelui duhovnic Iosif Pustnicul. De asemenea, a strămutat şi satul Plăieşu, situat aproape de mănăstire, la peste douăzeci km depărtare de lavră, cum se vede până astăzi.

Pentru buna ordine şi disciplină în mănăstire, Cuviosul Paisie a rânduit la Neamţ, Secu, Sihăstria, Sihla şi în toate schiturile de sub ascultarea sa acelaşi Regulament sau Aşezământ, scris de el pentru Mănăstirea Dragomirna, după rânduiala Muntelui Athos. Apoi, a pus călugări caligrafi iscusiţi să copieze sute de manuscrise patristice ziditoare de suflet şi cărţi de cult, pe care le difuzau ucenicii săi prin mănăstiri, schituri şi parohii din Moldova, ajungând unele până în Athos şi în mănăstirile din nord-estul Rusiei.

Cuviosul Paisie mai întreţinea şi o vastă corespondenţă duhovnicească cu zeci de mănăstiri, cu ierarhi, dregători şi credincioşi atât din Moldova şi din ţările balcanice, cât şi din întreaga Rusie. Toate acestea şi mai ales viaţa sa cu totul sfântă, fiind vas ales al Duhului Sfânt, l-au făcut pe Cuviosul Paisie de la Neamţ drept cel mai renumit stareţ, dascăl şi luminător al Ortodoxiei din secolul al XVIII-lea, cinstit încă din viaţă ca sfânt şi mare organizator de mănăstiri, cum n-a mai fost altul după el până în zilele noastre.

Din obştea sa de la Neamţ a trimis peste tot călugări, dascăli, caligrafi, stareţi şi duhovnici iscusiţi atât în Moldova şi Ţara Românească, cât şi în Ucraina şi în Rusia. Dintre aceştia cei mai vestiţi au fost: duhovnicul Visarion, stareţul Gheorghe de la Cernica, ierodiaconul Grigore Dascălul, iscusit traducător ajuns mitropolit al Ţării Româneşti, arhimandritul Irinarh Roseti, întemeietorul Mănăstirii Horaiţa şi a unei mănăstiri de pe Tabor; Cuviosul Iosif Pustnicul de la Văratec şi mulţi alţii. Iar dintre călugării săi, unii se duceau la Athos şi

la Mormântul Domnului, alţii se retrăgeau la Poiana Mărului, la Sihăstria Voronei, la Pocrov, Secu, Sihăstria şi Sihla, iar alţii ajungeau până la Pecerska şi sihăstria Optina din centrul Rusiei, care era profund influenţată de obştea nemţeană şi de personalitatea marelui stareţ Paisie.

Prin scrierile şi traducerile sale filocalice, prin numeroşii săi ucenici răspândiţi în toate ţările ortodoxe şi prin frumoasa rânduială monahală de la mănăstirile Dragomirna, Secu şi Neamţ, Cuviosul Paisie devine unul din cei mai iscusiţi dascăli ai rugăciunii şi povăţuitori de suflete din ultimele secole.

Prin anul 1790 Moldova a fost invadată de oştile austriece, ruseşti şi turceşti, care se luptau între ele. În vara aceluiaşi an a ajuns la Mănăstirea Neamţ arhiepiscopul Ambrozie de la Poltava, cu dorinţa fierbinte să-l vadă pe compatriotul său de la Neamţ. După ce zăbovi aici câteva zile, a ridicat la rangul de arhimandrit pe Cuviosul Paisie.

În ultimii ani de viaţă, marele stareţ se simţea tot mai bolnav şi slăbit. De aceea primea pe fraţi la chilie numai dimineaţa, iar după amiaza vorbea numai cu Dumnezeu, îşi pregătea ultimele traduceri, se ruga mult cu rugăciunea inimii şi era cercetat numai de doi mari duhovnici: Sofronie pentru călugării slavi şi Silvestru pentru călugării moldoveni. Prin ei trimitea în ultimul timp pace şi binecuvântare întregului sobor de la Neamţ.

La 30 octombrie 1794, Cuviosul Paisie s-a îmbolnăvit greu. După câteva zile s-a simţit mai bine, iar Duminică, cinci noiembrie, a ascultat Sfânta Liturghie în biserică şi s-a împărtăşit cu Trupul şi Sângele lui Hristos. Apoi iarăşi a căzut bolnav la pat, fiind îngrijit de ucenicii săi de chilie: Onorie şi Martirie; iar la biserică se făceau ziua şi noaptea rugăciuni către Dumnezeu pentru însănătoşirea lui şi Sfântul Maslu.

Simţindu-şi sfârşitul aproape, s-a împărtăşit pentru ultima dată cu Preacuratele Taine şi, chemând la sine pe duhovnicii cei mai bătrâni, Sofronie şi Silvestru, a trimis prin ei pace şi binecuvântare întregului sobor, care era foarte întristat pentru această grea despărţire.

Miercuri, cincisprezece noiembrie, nu a mai vorbit nimic, ci numai privea liniştit şi se ruga neîncetat cu rugăciunea inimii, pe care o deprinsese din tinereţe. După amiază, în timpul Vecerniei, Cuviosul Paisie s-a luminat la faţă, iar duhovnicul Ştefan i-a citit canonul de ieşire a sufletului. Afară la fereastră se aflau toţi duhovnicii mănăstirii şi se rugau cu lacrimi pentru dânsul. După Vecernie, Sfântul Preacuviosul Părintele nostru Paisie, marele stareţ al mănăstirilor Neamţ şi Secu, şi-a dat sufletul cu pace în mâinile lui Hristos în al 72-

lea an al vieţii sale, fiind plâns cu multe lacrimi trei zile şi trei nopţi de obştea mănăstirii şi de toţi credincioşii din împrejurimi.

Îmbrăcându-se în veşminte, duhovnicii, preoţii şi diaconii au acoperit cinstitul trup al Sfântului Paisie, lăsându-i dezvelită numai mâna dreaptă cu care binecuvânta, pentru închinarea soborului şi i-au dat sărutarea cea mai de pe urmă. Apoi l-au aşezat pe năsălie şi l-au depus în mijlocul bisericii mari în sunetul clopotelor, fiind plâns de toţi cu multe lacrimi. Vineri i-au săpat mormântul în gropniţa din dreapta naosului, iar sâmbătă, optsprezece noiembrie, l-au înmormântat cu mare tânguire, ca pe un adevărat sfânt şi părinte sufletesc cu mulţi fii. La slujba de prohodire au slujit treizeci de preoţi şi treisprezece diaconi, cum spune pe larg unul din ucenicii Sfântului Paisie, al cărui manuscris se află în Biblioteca Academiei Române, sub numărul 1860.

Urmaşul său a fost Ieroschimonahul Sofronie, primul duhovnic al acestei lavre. Sub stăreţia lui s-a pus o lespede de marmură pe mormântul Sfântului Paisie, care poartă următoarea inscripţie: „Aici odihneşte fericitul Părintele nostru, Ieroschimonahul şi Arhimandritul stareţ Paisie, malorusianul, care, din Sfântul Munte al Athosului, cu şaizeci de ucenici venind în Moldova şi aici mulţime de fraţi adunând şi viaţa de obşte prin sine înaintând, către Domnul s-a mutat în anul 1794, în cincisprezece noiembrie, în zilele binecredinciosului domn Mihail Şuţu voievod şi a Presfinţitului Mitropolit Iacov".

După mutarea sa, Cuviosul Paisie era cinstit cu multă evlavie, ca sfânt, în obştea Mănăstirii Neamţ. Câţiva din ucenici i-au scris viaţa pe larg, alţii i-au pictat chipul şi alţii i-au scris slujba cu priveghere la începutul secolului al XIX-lea, după rânduială, fiind prăznuit în fiecare an la cincisprezece noiembrie.

Pe mormântul său arde neîncetat o candelă, iar călugării, când intră în biserică, fac câte trei închinăciuni la căpătâi, în semn de respect, cerând în taină binecuvântare.

Biserica Ortodoxă din România l-a cinstit pe Cuviosul Paisie ca sfânt dintotdeauna, mai ales în Moldova, cu zi de prăznuire la cincisprezece noiembrie. Din anul 1988, când a fost canonizat ca sfânt şi de Biserica Ortodoxă Rusă, cultul Cuviosului Paisie de la Neamţ s-a extins în toate ţările ortodoxe.

Cu ale lui sfinte rugăciuni, Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, iartă-ne şi ne miluieşte pe toţi. Amin.

LUNA NOIEMBRIE

ZIUA A ŞAISPREZECEA

VIAŢA ŞI PĂTIMIREA SFÂNTULUI APOSTOL ŞI EVANGHELIST MATEI

Fiul lui Dumnezeu, Unul fără de păcat, Care a venit pe pământ cu asemănare omenească să mântuiască pe oamenii cei păcătoşi, trecând prin Capernaum, a văzut un om şezând la vamă care se chema Matei şi a zis către dânsul: *Vino după Mine!* Vameşul, auzind aceasta nu numai cu urechile trupeşti, ci şi cu cele sufleteşti, îndată s-a sculat de la vamă şi, lăsând toate, a urmat pe Hristos; apoi Domnul a intrat în casa lui, iar Matei i-a făcut ospăţ. Acolo s-au adunat la Matei vecinii lui, prietenii lui şi mulţi cunoscuţi, vameşi şi păcătoşi şi au şezut împreună cu Hristos şi cu ucenicii Lui. Deci s-a întâmplat să fie acolo farisei, aceştia şezând împreună cu păcătoşii au zis către ucenicii Lui: *Pentru ce dascălul vostru mănâncă şi bea cu păcătoşii şi cu vameşii?* Iar Domnul, auzind cuvintele lor, a zis către dânşii: *Nu trebuie doctor celor sănătoşi, ci bolnavilor, că n-am venit să chem la pocăinţă pe cei drepţi, ci pe cei păcătoşi*. Din acea vreme Sfântul Matei s-a făcut ucenic şi următor al lui Hristos şi s-a învrednicit a fi cinstit între cei doisprezece apostoli.

Acest sfânt era fiul lui Alfeu şi frate cu Iacob, iar de către ceilalţi evanghelişti se numea Levi al lui Alfeu. Pentru aceea, vrând să-i acopere viaţa lui de vameş pentru cinstea apostoliei, l-au numit cu nume puţin cunoscut, adică Levi al lui Alfeu. Iar Sfântul Matei în Evanghelia sa, scriind însuşi despre sine, din multă smerenie, arată pe faţă tuturor numele său, numindu-se Matei şi povestind înaintea tuturor viaţa sa de mai înainte, neruşinându-se a-şi mărturisi păcatele sale.

Iar după primirea Sfântului Duh, Sfântul Matei, mai înainte decât toţi ceilalţi evanghelişti, a scris Evanghelia în limba ebraică, pentru evreii care crezuseră, şi a scris-o după opt ani de la Înălţarea Domnului,

propovăduind această Evanghelie prin multe ţări. Căci a străbătut Parţia şi Midia, binevestind pe Hristos. Apoi a înconjurat toată Etiopia, unde îi căzuse soarta, ţară pe care a luminat-o cu lumina înţelegerii Sfintei Evanghelii. Iar mai la sfârşit, fiind povăţuit de Sfântul Duh, a venit în ţinutul mâncătorilor de oameni, la o seminţie neagră la chip şi cu năravuri de fiară şi a intrat într-o cetate ce se chema Mirmenia, unde, întorcând către Domnul câteva suflete, le-a pus episcop pe Platon, următorul său, şi a zidit o biserică mică. Iar el s-a suit pe un munte, care era în apropiere şi a petrecut pe acest munte în post, rugându-se lui Dumnezeu cu sârguinţă pentru întoarcerea acelui neam necredincios.

Atunci i s-a arătat Domnul în chip de tânăr preafrumos, având în mâna Sa un toiag. Apoi, dând pace apostolului, a întins dreapta Sa, dându-i acel toiag şi poruncindu-i să se coboare din munte şi să înfigă toiagul înaintea uşii bisericii celei zidite, „căci degrab – i-a zis Domnul –, se va înrădăcina şi va creşte copac înalt cu puterea Mea şi va aduce multă roadă, întrecând cu mărimea şi cu dulceaţa toate celelalte roade. Iar din rădăcina lui va curge izvor de apă curată şi, dacă mâncătorii de oameni se vor spăla, vor deveni albi, şi cei ce vor gusta din roada lui, vor lepăda năravurile cele de fiară şi vor fi oameni blânzi şi buni".

Sfântul Matei, luând toiagul din mâna Domnului, a coborât din munte, mergând în cetate să facă ceea ce i s-a poruncit. Iar ighemonul acelei cetăţi, anume Flavian, avea o femeie şi un fiu care erau chinuiţi de diavoli. Aceştia, întâmpinând în cale pe apostol, au strigat în urma lui cu glasuri sălbatice, înfricoşându-l şi zicând: „Cine te-a trimis pe tine aici cu acel toiag pentru pierderea noastră?". Iar el, certând duhurile cele necurate, le-a izgonit. Apoi, cei ce s-au tămăduit s-au închinat apostolului şi au mers după dânsul cu bucurie.

Înştiinţându-se episcopul Platon de venirea lui, l-a întâmpinat cu clerul. Apoi, intrând în cetate şi apropiindu-se de biserică, a făcut precum îi era poruncit: a înfipt toiagul cel dat lui de la Domnul şi îndată înaintea tuturor s-a făcut toiagul copac mare, dând ramuri cu mulţime de frunze şi s-au arătat roade în el foarte frumoase, mari şi dulci şi izvor de apă a curs din rădăcina lui.

Atunci s-au minunat toţi cei ce priveau la această minune, pentru că toată cetatea se strânsese la o minune ca aceasta, şi mâncau poame dulci din acest pom şi beau apă curată. Iar Sfântul Apostol Matei, stând la un loc înalt, propovăduia cuvântul lui Dumnezeu în limba poporului ce se adunase acolo. Deci, îndată, toţi au crezut în Domnul, iar apostolul i-a botezat în acel izvor făcător de minuni. Mai întâi a botezat pe femeia ighemonului pe care o izbăvise de duhul cel

viclean, împreună cu fiul său; pe urmă pe tot poporul care a crezut în Hristos. Iar toţi mâncătorii de oameni, care se botezau după cuvântul Domnului, ieşeau din apă luminaţi la faţă, apoi câştigau albire şi frumuseţe nu numai trupească, ci şi sufletească, lepădând negreala de arap şi îmbrăcându-se întru Hristos, omul cel nou.

Înştiinţându-se de aceasta ighemonul, mai întâi s-a bucurat de tămăduirea soţiei şi a fiului său. După aceea, îndemnându-l diavolul, s-a mâniat asupra Apostolului Matei, pentru că tot poporul părăsind zeii alerga la dânsul, şi a cugetat să-l omoare. Dar în acea noapte Mântuitorul S-a arătat apostolului, poruncindu-i a îndrăzni către El şi făgăduindu-i că va fi împreună cu dânsul în mâhnirea care-i va veni. Deci, făcându-se ziuă, pe când apostolul cânta în biserică laude lui Dumnezeu împreună cu cei credincioşi, ighemonul a trimis patru ostaşi să-l prindă, însă aceia când au ajuns la biserica Domnului îndată i-a cuprins un întuneric atât de mare, încât abia au putut să se întoarcă înapoi.

Atunci, fiind întrebaţi de ce n-au adus pe Matei, au răspuns: „Am auzit glasul lui vorbind, dar n-am putut să-l prindem". Deci, mâniindu-se ighemonul, a trimis ostaşi mai mulţi cu arme, poruncindu-le să aducă pe Apostol cu sila, şi de se va împotrivi cineva, nelăsând să-l ia pe acela, să-l taie cu sabia. Dar şi acest plan a rămas fără rezultat. Căci, pe când se apropiau de biserică, a strălucit o lumină cerească asupra Apostolului, spre care ostaşii neputând a căuta, s-au umplut de frică şi, aruncând armele, au fugit; apoi întorcându-se au spus ighemonului cele ce se făcuseră.

Auzind ighemonul, s-a mâniat foarte tare şi s-a dus cu toată mulţimea slugilor sale, vrând ca singur să prindă pe Apostol. Însă, când s-a apropiat de dânsul, îndată a orbit şi căuta un sprijinitor. Apoi a început a ruga pe Apostol să-i ierte păcatul şi să-i lumineze ochii, iar Apostolul, făcând semnul Sfintei Cruci peste ochii lui, i-a dăruit vederea. Dar ighemonul, văzând cu ochii cei trupeşti, însă nu şi cu cei sufleteşti – căci l-a orbit răutatea lui –, n-a crezut că aceasta ar fi puterea lui Dumnezeu, ci o vrăjitorie. Apoi, luând pe Apostol de mână, îl ducea în curtea sa ca şi cum ar fi vrut să-l cinstească, iar în inima sa cugeta cele viclene, vrând să ardă în foc pe Apostolul Domnului, ca pe un vrăjitor.

Apostolul, văzând tainele inimii lui şi, înţelegând gândurile cele viclene, l-a mustrat, zicând: „Prigonitorule şi vicleanule, de ce nu săvârşeşti lucrul pe care l-ai cugetat asupra mea? Fă ceea ce au pus diavolii în inima ta, căci, precum vezi, sunt gata să rabd toate pentru Dumnezeul meu". Atunci ighemonul a poruncit ostaşilor să-l ia pe

Sfântul Matei şi, punându-l pe pământ, să-l întindă cu faţa în sus şi să-i pironească mâinile şi picioarele pe pământ. Făcându-se aceasta, după porunca chinuitorului, slugile au adunat mulţime de viţe şi vreascuri; apoi au adus smoală şi pucioasă şi toate acestea punându-le deasupra Sfântului Matei, le-au aprins. Aprinzându-se focul cu văpaie mare, toţi credeau că Apostolul lui Hristos va fi ars. Dar, o, minune! Îndată s-a prefăcut focul acela în răcoreală şi văpaia în rouă, iar Sfântul Matei a rămas viu, slăvind pe Dumnezeu.

Văzând aceasta, tot poporul s-a înspăimântat de o asemenea minune şi a lăudat pe Dumnezeul Apostolului. Iar judecătorul s-a mâniat mai mult, în loc să cunoască puterea lui Dumnezeu, Care a păzit viu şi nevătămat de foc pe propovăduitorul lui Hristos, şi grăia asupra dreptului fărădelegi, numindu-l vrăjitor şi zicând că vrăjile au stins focul şi l-au păzit viu. După aceea a poruncit să adune lemne mai multe, viţe şi vreascuri şi, punându-le deasupra lui, să le aprindă, iar deasupra să toarne multă smoală. Apoi a adus şi pe zeii săi cei de aur în număr de doisprezece şi, punându-i în jurul focului, îi chema în ajutor pentru ca Sfântul Matei, cu puterea lor, să nu se poată izbăvi de văpaie şi să ardă în foc.

Sfântul Apostol, fiind în văpaie, s-a rugat către Domnul puterilor ca să arate puterea Sa nebiruită, să vădească neputinţa zeilor păgâneşti şi să ruşineze pe cei ce nădăjduiesc spre dânşii. Şi îndată s-a pornit văpaia focului înfricoşat asupra idolilor de aur şi s-au topit ca ceara, ba încă au ars şi mulţi din cei necredincioşi, care stăteau împrejur. Iar din topirea idolilor a ieşit un şarpe ca de foc, care mergea după ighemon, vrând să-l vatăme, încât nu-i era lui cu putinţă a fugi şi a scăpa de frica aceluia, până ce a făcut smerită rugăminte către Apostol ca să-l izbăvească din acea nevoie. Sfântul Apostol Matei a certat focul şi îndată s-a stins văpaia şi a pierit asemănarea şarpelui cea de foc. De acum, ighemonul voia să scoată din foc pe sfântul, însă el, făcând rugăciunea cea mai de pe urmă, şi-a dat sfântul său suflet în mâinile lui Dumnezeu.

Atunci judecătorul a poruncit să se aducă un pat de aur şi să pună pe dânsul cinstitul trup al Apostolului, care fusese scos din foc nevătămat. Apoi, învelindu-l cu veşminte de mare preţ, l-a luat pe umeri împreună cu boierii săi şi l-a dus în curţile sale. Dar el nu avea credinţă desăvârşită. De aceea a poruncit să facă un sicriu din fier şi, punând într-însul trupul Sfântului Apostol Matei, să-l închidă pretutindeni cu plumb şi să-l arunce în mare, zicând către boierii săi: „Dacă Cel ce l-a păzit pe Matei întreg în foc, îl va păzi pe el şi de înec, apoi cu adevărat Acela este Dumnezeu şi Aceluia ne vom

închina, lăsând pe toţi zeii noştri, care n-au putut să se izbăvească de arderea focului".

Fiind aruncat în mare sicriul cel de fier cu cinstitele moaşte, noaptea s-a arătat Sfântul Matei episcopului Platon, zicându-i: „Duminică să mergi la malul mării care este spre partea răsăritului de la curţile domneşti şi să iei de acolo moaştele mele, care vor fi scoase la uscat". Sculându-se episcopul, a mers la mare cu o mulţime de popor, la locul arătat şi au aflat racla cea de fier cu moaştele Sfântului Apostol Matei, precum i-a vestit lui în vedenie.

Înştiinţându-se despre aceasta ighemonul şi boierii săi, au crezut cu adevărat în Domnul nostru Iisus Hristos, mărturisindu-L cu glas mare a fi Unul adevăratul Dumnezeu, Care a păzit pe sluga Sa, Matei. Apoi ighemonul, căzând înaintea raclei Sfântului Apostol, îşi cerea iertare de la el pentru greşeala sa şi cu osârdie dorea să se boteze. Episcopul Platon, văzând credinţa voievodului şi rugămintea lui cea cu dinadinsul şi învăţându-l mult, i-a poruncit să intre în apa Botezului. Iar când episcopul a pus mâna pe capul lui, voind să-i dea nume, îndată a venit un glas de sus, zicând: „Nu Flavian să-l numeşti, ci Matei".

Astfel, luând voievodul din botez numele Apostolului, s-a sârguit a fi următor al faptelor lui apostoleşti. Căci degrabă, încredinţând altuia domnia sa, s-a lepădat de lumea aceasta deşartă şi se sârguia întru rugăciuni în biserica lui Dumnezeu. Apoi a fost învrednicit rânduielii preoţeşti de către Sfântul Platon episcopul. Iar după trei ani, murind episcopul, Sfântul Matei s-a arătat în vedenie preotului Matei, celui ce-şi lăsase domnia, şi l-a sfătuit să primească scaunul episcopal, după fericitul Platon.

Luând episcopia Matei cel nou, bine s-a ostenit în buna vestire a lui Hristos şi pe mulţi întorcându-i de la închinarea la idoli, i-a adus către Dumnezeu. Apoi, vieţuind ani îndelungaţi cu plăcere de Dumnezeu, s-a mutat către El, stând înaintea scaunului Lui, împreună cu Sfântul Apostol şi Evanghelist Matei şi se roagă pentru noi, ca să fim moştenitori împărăţiei Sale în veci. Amin.

LUNA NOIEMBRIE
ZIUA A ŞAPTESPREZECEA

VIAŢA CELUI ÎNTRE SFINŢI PĂRINTELUI NOSTRU GRIGORIE, EPISCOPUL NEOCEZAREEI, FĂCĂTORUL DE MINUNI

Sfântul Grigorie s-a născut în slăvita şi marea cetate a Neocezareei din părinţi necredincioşi. Apoi, din copilărie rămânând orfan, a fost dat la învăţături elineşti, unde, învăţând, a început să priceapă înţelepciunea cea desăvârşită, care este cunoştinţa adevăratului Dumnezeu; căci din făpturi cunoştea pe Făcătorul şi se sârguia a-I bineplăcea Lui cu viaţă înţeleaptă.

Auzind învăţătura Sfintei Evanghelii, îndată s-a făcut următor al ei. Apoi, luând botezul, vieţuia întru desăvârşirea Evangheliei, adică întru curăţenie şi neagoniseală, lepădând toate deşertăciunile lumeşti şi părăsind plăcerile trupului, îşi păzea curăţenia fecioriei sale cu mare înfrânare, căci până la fericitul său sfârşit n-a cunoscut păcat trupesc. Astfel, s-a păzit pe sine de păcat şi de necurăţie pentru ca mai bine să placă lui Dumnezeu, Celui curat şi fără de păcat, Care S-a născut din Preacurata Fecioară. Aceluia dăruindu-se din tinereţe, sporea cu ajutorul Lui din putere în putere şi din bunătăţi în bunătăţi şi umbla în calea vieţii fără prihană.

De aceea era iubit de Dumnezeu şi de oamenii buni, iar de cei răi era urât. Căci, fiind mulţime de tineri ca să înveţe înţelepciunea filosofiei şi a medicinei şi învăţând el împreună cu aceia, fiind încă tânăr, au început să-l urască pentru viaţa lui plină de înţelepciune şi fără prihană. Căci aceia, fiind robiţi de neînfrânare şi de patimi, trăiau în necurăţie, intrând prin casele de desfrânare, după cum era obiceiul tinerilor păgâni. Iar Sfântul Grigorie, fiind tânăr creştin, se abătea de la orice cale necurată şi ura fărădelegea. Precum este crinul

în mijlocul spinilor, aşa înflorea el cu curăţenia în mijlocul celor necuraţi.

Fiind cunoscută multora viaţa sa cea curată şi fără de prihană, mulţi filosofi dintre cei mai renumiţi şi unii cetăţeni îl cinsteau şi-l lăudau mult. Iar cei de o vârstă cu el, neputând să privească spre un tânăr ca acesta, care întrecea cu înfrânarea şi curăţenia nu numai pe cei tineri, ci şi pe cei bătrâni, s-au gândit să-i aducă necinste în popor, cum că ar trăi în necurăţie ca şi alţii, ca astfel să strice numele lui cel bun cu care era lăudat de toţi. Deci au îndemnat asupra lui o desfrânată ca să grăiască fărădelege despre acest drept şi să-i scoată nume rău tânărului celui nevinovat şi curat cu inima.

Odată, pe când era sfântul într-un loc cu nişte filosofi vestiţi şi cu dascălii cei mai de frunte vorbind împreună, s-a apropiat de dânsul desfrânata, îndemnată de cei de o vârstă cu el, cerând fără ruşine plata pentru păcatul trupesc ce zicea că l-ar fi săvârşit cu dânsa. Auzind aceasta, toţi se mirau, iar unii dintr-înşii s-au tulburat, crezând că este lucru adevărat. Alţii însă n-au crezut cuvintele aceleia, ştiind pe Grigorie că este curat şi înţelept şi o alungau pe acea desfrânată fără de ruşine. Ea însă, strigând cu glas mare, supăra pe sfântul să-i dea plată pentru desfrânare. Sfântul Grigorie s-a ruşinat, ba chiar ca o fecioară curată s-a rumenit la faţă, auzind nişte cuvinte ca acelea fără de ruşine şi neadevărate de la acea femeie cunoscută ca desfrânată de o mulţime de oameni cinstiţi.

Sfântul, fiind fără de răutate şi blând, nu i-a zis nimic aspru, nici n-a arătat vreun fel de mânie, nici nu se îndrepta şi nici nu punea înainte martori ai nevinovăţiei sale. Apoi cu blândeţe a zis către un prieten al său: „Dă-i degrabă preţul pe care îl cere ca să se ducă de la noi şi să nu ne supere mai mult". Iar prietenul lui îndată i-a dat cât a cerut, răscumpărând pe Grigorie de nevinovata ruşine.

Însă Dumnezeu, Care este în cer martor credincios a descoperit acea nedreptate, trimiţând un duh necurat asupra acelei desfrânate fără de ruşine şi mincinoasă. Astfel, când a luat în mâinile sale plata cea nedreaptă, îndată a primit pedeapsă cumplită, căci a năvălit diavolul asupra ei şi a început s-o chinuie înaintea tuturor. Apoi acea necurată femeie a căzut la pământ şi striga cu glas înfricoşat şi tremura cu tot trupul, scrâşnind din dinţi şi tăvălindu-se, încât cei ce erau acolo de faţă s-au umplut de mare frică, văzând grabnica şi cumplita izbândă pentru nevinovatul tânăr. Deci, n-a încetat diavolul a o chinui, până când Sfântul Grigorie n-a făcut rugăciune cu sârguinţă către Dumnezeu pentru dânsa şi a gonit pe diavoli. Aşa a fost începutul sfinţeniei şi minunilor lui, încă din tinereţe, lucru de care se minunau cei bătrâni.

Deci, avea el acolo un prieten care se numea Fermian şi era de neam din Capadocia, bine priceput şi cu obiceiuri bune. Aceluia i-a descoperit Sfântul Grigorie gândul inimii sale, cum că voieşte să lase toate şi să slujească lui Dumnezeu. Deci l-a aflat şi pe Fermian având acelaşi gând şi pe aceeaşi cale voind a călători împreună cu dânsul. Sfătuindu-se împreună, au lăsat amândoi filosofia cea din afară şi, ieşind din şcolile elineşti, s-au dus să înveţe înţelepciunea creştinească şi tainele dumnezeieştii Scripturi. În acea vreme Origen, care până atunci nu căzuse în eres, era dascăl preaslăvit între creştini. Deci, mergând Sfântul Grigorie către Origen împreună cu prietenul său Fermian, s-au pus pe învăţătură şi au petrecut la dânsul vreme îndelungată. Apoi s-a întors în patria sa, Neocezareea.

Cetăţenii Neocezareei şi toţi cunoscuţii, văzând înţelepciunea lui cea mare, voiau să-l aibă între dânşii ca pe un cetăţean cinstit şi îndreptător al cetăţii. El însă, fugind de mândria şi de slava lumească cea deşartă şi de cursele vrăjmaşului cele cu multe împletituri ce sunt în lume, a ieşit din cetate şi din patria sa şi s-a sălăşluit în pustie, vieţuind cu înfrânare. Iar nevoinţele şi ostenelile lui, numai singur Dumnezeu le ştie, Cel ce a zidit inimile noastre şi înţelege toate lucrurile.

Petrecând Sfântul Grigorie în pustie şi îndeletnicindu-se în gândiri către Dumnezeu, fericitul Fedim, episcopul cetăţii Amasiei din Capadocia, aflând despre dânsul, voia să-l scoată din pustie spre ajutorul Bisericii lui Hristos şi să-l pună arhiereu şi învăţător, pentru că mai înainte vedea în dânsul darul lui Dumnezeu cum că are să fie mare stâlp al Bisericii şi întăritor al credinţei.

Având Sfântul Grigorie darul mai înainte vederii şi cunoscând că episcopul vrea să-l ia din pustie spre slujba Bisericii, se ascundea dinaintea lui, judecându-se a fi nevrednic de o asemenea treaptă şi umbla din loc în loc prin pustie ca să nu-l poată afla. Dar fericitul Fedim îl căuta cu sârguinţă şi cu rugăciuni îl chema din pustie la dânsul. Însă, neputând despărţi de pustie pe iubitorul de pustie şi a-l aduce în cetatea Amasiei pentru hirotonie, a făcut un lucru străin şi neobişnuit. Fiind îndemnat de Duhul lui Dumnezeu şi aprins cu râvnă pentru Sfânta Biserică, n-a ţinut seama că Grigorie nu a venit acolo la dânsul şi că nu puţină depărtare este între dânşii, fiindcă de la cetatea Amasiei până la pustia aceea unde vieţuia Sfântul Grigorie era cale de trei zile.

Episcopul Fedim, neţinând seama de depărtarea aceea dintre dânşii, a sfinţit pe Grigorie episcop al Bisericii Neocezareei, deşi nu venise el acolo de faţă. Căci, căutând către Dumnezeu, a zis: „Tu, Cela ce toate le ştii, Dumnezeule, şi toate le poţi, caută în ceasul

acesta spre mine şi spre Grigorie, şi săvârşeşte cu darul Tău, hirotonisirea lui". Astfel l-a hirotonit pe fericitul, nefiind de faţă. Despre aceasta mărturiseşte Sfântul Grigorie de Nisa, care a scris viaţa acestui sfânt, fapt ce se întăreşte şi în canonul din Minei, în pesna a cincea, adeverind astfel: „Stătătorul înaintea lui Dumnezeu, Fedim, fiind aprins de râvnă, te-a uns pe tine, părinte, nefiind tu de faţă, bizuindu-se pe buna ta credinţă şi pe viaţa ta cea curată, grăitorule de Dumnezeu, Grigorie". În acest chip minunat, fericitul Fedim a săvârşit hirotonia lui Grigorie; deci şi nevenind el, s-a supus a primi cârma Bisericii. Căci cum putea a se împotrivi voii dumnezeieşti? Însă mai întâi a făcut rugăciune, cerând de sus ajutor pentru un lucru dumnezeiesc ca acesta.

În acea vreme începea eresul lui Pavel de Samosata, pentru care Sfântul Grigorie, fiind întru nepricepere, se ruga cu sârguinţă lui Dumnezeu şi Maicii Sale, ca să-i arate credinţa cea adevărată. Într-o noapte, rugându-se mai cu sârguinţă, i s-a arătat Preacurata Fecioară Maria, strălucind ca soarele, împreună cu Sfântul Ioan Cuvântătorul de Dumnezeu, care era îmbrăcat în veşminte arhiereşti. Arătând Preacurata Fecioară cu mâna spre Sfântul Grigorie, a poruncit Sfântului Ioan Cuvântătorul de Dumnezeu, să-l înveţe taina Sfintei Treimi şi cum se cade a crede drept. Deci, în puţină vreme, Sfântul Grigorie a fost învăţat, din porunca Maicii Domnului, de către Ioan Cuvântătorul de Dumnezeu mari taine dumnezeieşti şi a pătruns adâncul înţelepciunii.

Acestea erau cuvintele descoperirii grăite de Sfântul Ioan: „Unul este Dumnezeu, Părintele Cuvântului Celui viu, al învăţăturii celei ipostatice, al puterii şi al tainei celei veşnice, născătorul desăvârşit al Celui desăvârşit, Tatăl Fiului, Cel Unul născut. Unul Domnul, Unul dintru Unul, Dumnezeu din Dumnezeu, asemănarea şi chipul dumnezeirii; Cuvântul lucrător, înţelepciunea care ţine alcătuirea celor ce sunt şi puterea cea făcătoare a toată făptura; Fiul Cel adevărat al Părintelui Celui adevărat, Fiul Cel nevăzut al Părintelui Celui nevăzut, Cel desăvârşit al Celui desăvârşit; Cel fără de moarte şi veşnic al Celui veşnic.

Unul Duhul Sfânt, Care are fiinţă de la Tatăl şi prin Fiul este arătat oamenilor; chipul cel desăvârşit, viaţa, pricina celor ce vieţuiesc, izvor sfânt, sfinţenia care dă sfinţenie, întru care se descoperă Dumnezeu Tatăl, Care este mai presus de toate, şi Dumnezeu Fiul prin Care sunt toate. Treimea cea desăvârşită, Care cu slava, cu veşnicia şi cu împărăţia nu se desparte, nici se depărtează; căci nici nu este ceva zidit sau făcut în Sfânta Treime, nici adaos, adică să fie ceva ce n-ar fi fost mai întâi şi după aceea să fi venit. Nici Fiul n-a fost cândva să nu

fi fost întru Tatăl, nici Duhul întru Fiul, că neprefăcută şi neschimbată este Treimea, totdeauna aceeaşi".

Aceste cuvinte care au fost grăite de Sfântul Ioan de Dumnezeu Cuvântătorul, după vedenia aceea, le-a scris Sfântul Grigorie cu mâna sa şi a fost păstrată acea scrisoare multă vreme, până la stăpânirea agarenilor, adică a turcilor, în Biserica Neocezareei. Apoi sculându-se, s-a dus la Neocezareea. Atunci toată cetatea aceea era întru întunericul închinării la idoli, fiind acolo mulţime de idoli şi de capişti idoleşti. Acolo se aduceau mulţime de jertfe idolilor, încât tot văzduhul era plin de mirosuri ce ieşeau din dobitoacele înjunghiate şi arse ca jertfă; numai câteva suflete de creştini erau în cetatea aceea, ce avea atâta mulţime de popor.

Sfântul Grigorie, mergând la Neocezareea, în cale a avut prilej să dea de o capişte idolească. Era atunci seară şi căzuse o ploaie mare, de aceea sfântul a fost nevoit să intre în acea capişte idolească, împreună cu călătorii şi a rămas într-însa. Acolo erau mulţi idoli în care vieţuiau draci şi se arătau aievea slujitorilor lor şi vorbeau cu ei. Deci, înnoptând Sfântul Grigorie acolo, îşi săvârşea obişnuitele sale rugăciuni de miezul nopţii şi de dimineaţă, însemnând cu semnul Crucii văzduhul spurcat de jertfele idoleşti. Iar dracii, înfricoşându-se de semnul Sfintei Cruci şi de rugăciunile Sfântului Grigorie, au lăsat capiştea şi au fugit.

Făcându-se ziuă, Sfântul Grigorie şi-a urmat calea sa, care îi era înainte, împreună cu ceilalţi călători, iar popa cel idolesc a intrat în capişte, după obiceiul său, vrând să aducă jertfă idolilor, însă n-a găsit pe draci căci fugiseră de acolo. Dar, deşi aducea jertfă dracilor, nu i se arătau, precum se obişnuise mai înainte, încât slujitorul nu pricepea pentru care pricină au fugit zeii săi din capişte. El i-a rugat mult să se întoarcă iarăşi la locul lor, dar ei de departe strigau, zicând: „Nu putem să intrăm acolo, unde a fost străinul acela care mergea din pustie la Neocezareea". Auzind acestea slujitorul, a alergat către Sfântul Grigorie şi, ajungându-l, l-a oprit, strigând cu mânie: „De ce ai îndrăznit să intri în capiştea zeilor noştri fiind creştin, căci pentru această pricină zeii au urât locul acela?" Apoi slujitorul s-a dus de acolo, îngrozind pe sfântul cu judecată împărătească, vrând ca îndată să-l ducă cu sila către chinuitor.

Sfântul Grigorie, potolind mânia lui cu cuvinte blânde şi înţelepte, a zis mai pe urmă: „Astfel este Dumnezeul meu, că şi dracilor porunceşte, şi mie mi-a dat putere asupra lor, încât şi ei mă ascultă". Iar slujitorul, auzind acestea, şi-a potolit mânia, şi a rugat pe Sfântul să poruncească zeilor să se întoarcă iar la locurile lor. Iar Sfântul, luând o bucăţică de hârtie din cărticica sa, a scris pe dânsa

aceste cuvinte: „Eu, Grigorie, îţi poruncesc, satano, intră!" Şi a dat hârtiuţa aceea slujitorului, poruncindu-i să o pună pe altarul necuraţilor zei. Apoi îndată s-au întors dracii în capişte, vorbind cu el ca şi mai înainte.

Slujitorul s-a înspăimântat, minunându-se de o putere dumnezeiască ca aceea care era în Sfântul Grigorie, căci porunceşte dracilor cu cuvântul şi-l ascultă pe el. Apoi iarăşi a alergat după dânsul şi, ajungându-l, fiindcă încă nu ajunsese în cetate, l-a întrebat de unde are o putere ca aceea, încât şi zeii lor păgâneşti se tem de dânsul şi-i ascultă porunca lui. Iar Sfântul Grigorie, văzând inima slujitorului lesne de înduplecat către sfânta credinţă, a început a-i spune despre Unul adevăratul Dumnezeu, Care pe toate le-a zidit cu cuvântul. Şi astfel îi spunea taina sfintei credinţe ortodoxe.

Pe când vorbeau ei, mergând pe cale, popa idolesc a rugat pe Sfântul Grigorie să facă vreo minune spre arătarea mai cu dinadinsul a credinţei sale. Atunci s-a întâmplat că era acolo o piatră mare, ca un munte, pe care nici un fel de putere omenească nu putea să o mişte din loc. Acelei pietre i-a poruncit Sfântul Grigorie, cu numele lui Hristos, să se mişte din locul său. Atunci piatra singură de sine mergea în alt loc, unde voia popa, încât l-a cuprins frica de acea minune preaslăvită şi a mărturisit că Unul este Adevăratul şi Atotputernicul Dumnezeu, Cel propovăduit de Sfântul Grigorie şi nu este altul afară de El. Acel fapt s-a vestit pretutindeni, încât în Neocezareea a ştiut tot poporul despre minunile Sfântului Grigorie şi despre stăpânirea lui peste draci. Şi s-a înştiinţat toată cetatea de venirea lui, mulţime de popor ieşindu-i întru întâmpinare, vrând a-l vedea. Căci auziseră despre dânsul că a mutat în alt loc numai cu cuvântul acea piatră mare şi că porunceşte zeilor şi-l ascultă pe dânsul.

Sfântul Grigorie, intrând în cetate, a aflat numai şaptesprezece suflete de credincioşi, iar ceilalţi oameni se închinau idolilor celor fără suflet şi slăveau pe diavoli. Deci se ruga lui Dumnezeu în ascunsul inimii sale să caute spre zidirea Sa şi să lumineze atâta mulţime de popor care rătăceşte şi să-l întoarcă pe calea mântuirii. El a fost primit în casa unui bărbat cinstit, fiind cel mai de frunte din cetate, cu numele de Musonie; şi petrecea acolo, învăţând pe oameni cunoştinţa adevăratului Dumnezeu, în care sporea cu ajutorul Lui, încât nu trecea nici o zi fără câştigarea sufletelor omeneşti. Căci se aduna şi Sfântul Grigorie în casa lui Musonie, cu mulţime de popor, cu femeile şi cu copiii lor, ca să audă învăţătura şi să vadă vindecările şi minunile ce se făceau de către dânsul, izgonind din oameni duhurile cele viclene. De aceea din zi în zi se adăuga şi se înmulţea numărul credincioşilor.

Apoi, în puţină vreme, a zidit o biserică preaminunată din averea oamenilor care au crezut în Domnul. Căci ei, tot ce aveau dădeau Sfântului pentru zidirea bisericii şi îşi deschideau vistieriile lor pentru împodobirea casei Domnului, pentru hrana săracilor şi trebuinţa bolnavilor, oricât ar fi fost de trebuinţă.

Deci cuvântul lui Dumnezeu sporea în Neocezareea şi sfânta credinţă se înmulţea, iar închinarea idolilor dispărea şi se pustiau capiştile lor cele urâte, idolii se zdrobeau, iar numele Domnului şi Dumnezeului nostru Iisus Hristos era preamărit în Neocezareea, unde se săvârşeau prin Sfântul Grigorie, cu puterea lui Dumnezeu, minuni prea mari şi înfricoşate.

Doi fraţi, după moartea tatălui lor, au rămas moştenitori ai unei mari avuţii pe care au împărţit-o între dânşii. Apoi mai aveau şi un iezer mare, pentru care se sfădeau căci fiecare dintre dânşii dorea să-l aibă singur întreg; deci şi-au ales ca judecător pe făcătorul de minuni, Grigorie. Mergând Sfântul către dânşii la iezer, voia să facă pace între ei, dar n-a sporit nimic cu cuvintele pentru că amândoi erau neînduplecaţi şi nu voiau să se lase unul pe altul să aibă parte de iezer. După multă sfadă voiau să facă chiar război între dânşii, pentru că în amândouă părţile era popor mult şi de-abia a putut Sfântul să-i potolească în acea zi să nu facă război.

Făcându-se seară s-au dus pe la casele lor, amânând războiul pe a doua zi, iar Sfântul a rămas singur lângă iezer şi, petrecând toată noaptea în rugăciuni, a poruncit iezerului, în numele Domnului să se usuce de tot şi să nu rămână nici picătură de apă şi nici tină într-însul, ci să fie pământ bun de arat şi de semănat. Deci s-a făcut aşa, căci deodată nu se ştie unde s-a ascuns apa şi s-a făcut pământ uscat.

A doua zi, venind fraţii la iezer cu mulţime de oameni înarmaţi ca să facă război, n-au aflat în locul unde era iezerul nici o picătură de apă şi, ca şi cum n-ar fi fost niciodată apă acolo, au aflat pământ înverzit. Mirându-se de aceasta, fraţii s-au împăcat între dânşii, iar toţi oamenii preamăreau pe Dumnezeu.

Astfel de judecată dreaptă a făcut făcătorul de minuni, căci acolo unde nu putea să fie pace între fraţi şi era aproape a se face război, a uscat iezerul cu apă ca să nu se ia dragostea lor dintre fraţi.

În pământul acela este un râu ce se numeşte Licos, care primăvara se umplea cu apă, încât ieşea din matca sa şi, vărsându-se în satele, câmpiile, grădinile şi livezile care erau în apropiere, făcea mare pagubă semănăturilor şi poporului. Auzind poporul care trăia pe marginea râului aceluia, despre Sfântul Grigorie al Neocezareei, făcătorul de minuni, cum că are stăpânire peste ape – căci aflaseră că a poruncit iezerului

celui mare şi s-a uscat –, s-au adunat toţi de la mic la mare şi, mergând la Sfântul, au căzut la picioarele sale, rugându-l să fie milostiv şi să potolească pornirea râului, care atunci, mai mult ca oricând, vărsase şi înecase multe sate. Iar Sfântul a zis către dânşii: „Singur Dumnezeu a pus hotar apelor şi nu pot să curgă altfel, decât numai aşa precum le-a poruncit El". Iar ei supărau pe Sfântul cu rugămintea. Deci Sfântul, văzând necazul lor, a mers împreună cu ei la râul acela.

Venind la malurile care formau albia râului când nu era revărsat, a înfipt acolo toiagul său, zicând: „Hristos îţi porunceşte ţie, râule, ca să nu mai ieşi din hotarele tale, nici să-ţi mai verşi apele mai departe, ci să curgi între aceste maluri cu rânduială". Apoi îndată toiagul cel înfipt a crescut stejar mare, iar apele s-au adunat cu rânduială în mijlocul malurilor. De atunci, niciodată nu s-a mai revărsat râul acela ci, când se înmulţeau apele şi se apropiau de stejar, îndată se întorceau înapoi şi nu mai înecau holdele oamenilor.

Odată acest sfânt făcător de minuni a vrut să zidească o biserică la un loc frumos, aproape de un munte. Începând el a pune temelia, locul era strâmt şi nu putea să-l mai lărgească din cauza muntelui aceluia. Deci, Sfântul a stat la rugăciune. Şi, rugându-se din destul, a poruncit muntelui, în numele lui Iisus Hristos, să se mişte şi să se îndepărteze de la locul său, cât trebuia pentru lărgirea bisericii. Apoi îndată s-a cutremurat muntele şi, mişcându-se, s-a depărtat făcând destul loc pentru lărgimea temeliei bisericii. Astfel era credinţa acestui plăcut al lui Dumnezeu, încât muta şi munţii. Mulţi dintre necredincioşi, văzând o astfel de minune, se întorceau către Domnul şi se botezau de către Sfântul; iar vestea despre dânsul străbătea pretutindeni pentru minunile cele mari pe care le făcea cu puterea lui Dumnezeu, de care era plin.

Oarecând, fiind Sfântul Grigorie în cetatea Comani pentru alegerea episcopului – când a fost ales un bărbat vrednic, adică Sfântul Alexandru, care mai pe urmă s-a învrednicit cununii mucenicești –, întorcându-se el de acolo, oarecare din necredincioşii evrei au vrut să râdă de Sfântul, zicând că nu are întru el Duhul lui Dumnezeu. Astfel, ei au pregătit un lucru întru acest chip: pe calea pe unde avea să meargă Sfântul, au pus un evreu gol între dânşii, ca şi cum ar fi fost mort, iar ei se prefăceau că s-ar tângui pentru el. Când Sfântul a trecut pe lângă dânşii, au început să-l roage să arate milă spre acel mort şi să-i acopere trupul. Iar el, dezbrăcând haina sa cea de deasupra şi, dând-o lor, s-a dus. Ei, însă, au început a râde şi a batjocori pe Sfântul, zicând: „De-ar fi avut Duhul lui Dumnezeu întru el, ar fi cunoscut că aici nu zace un om mort, ci unul viu". Şi au început a-l striga pe cel culcat ca să se scoale. Dar Dumnezeu a întors asupra lor o batjocură ca

aceea, căci într-adevăr a rămas mort tovarăşul lor. Iar lor, părându-li-se că a adormit, îl loveau peste coaste ca să-l trezească, strigându-l cu mare glas, dar el nu le da nici un răspuns, căci adormise somnul cel veşnic. Deci, văzându-l mort, râsul lor s-a schimbat într-o adevărată tânguire şi şi-au îngropat mortul lor.

Când s-a pornit prigoană asupra creştinilor, în vremea împărăţiei necredinciosului Diocleţian, a ieşit poruncă împărătească în toate locurile, ca toţi creştinii să fie siliţi către închinarea idolilor, iar cei ce nu se vor pleca poruncii împărăteşti, să fie chinuiţi şi omorâţi. Atunci Sfântul Grigorie a sfătuit turma sa să se ascundă, adică cei ce nu au putere şi darul lui Dumnezeu pentru răbdarea chinurilor celor cumplite, ca nu cumva, dându-se cineva cu îndrăzneală chinuitorilor şi văzând muncile cele înfricoşate, îndată să se sperie şi, neputând răbda acele chinuri, să cadă din credinţa în Dumnezeu. „Căci mai bine este, zicea el, a se ascunde puţină vreme şi a aştepta chemarea şi ajutorul Domnului Dumnezeu către nevoinţa cea mucenicească, decât să lepede credinţa".

Sfătuind astfel pe cei credincioşi, s-a sculat şi, luând pe unul din diaconii săi, s-a dus în pustie şi s-a ascuns de păgâni. Venind prigonitorii împăratului în cetatea Neocezareei, îl căutau mai întâi pe Sfântul Grigorie, spre chinuire, ca pe cel ce era în partea aceea capul tuturor creştinilor şi păstor al oilor celor cuvântătoare. Dar nişte păgâni, înştiinţându-se despre dânsul că s-a ascuns într-un munte, au spus ostaşilor şi i-au dus pe dânşii până la muntele acela. Atunci ei au alergat cu sârguinţă la munte, ca nişte câini gata să vâneze şi ca nişte lupi care vor să răpească oile. Iar Sfântul Grigorie, văzând că se apropie ostaşii şi nu este cu putinţă a mai fugi şi a se ascunde de dânşii, a ridicat mâinile la cer, încredinţându-se acoperământului lui Dumnezeu. Asemenea a poruncit şi diaconului său să facă. Şi stăteau amândoi cu mâinile întinse şi se rugau, iar ostaşii căutau pe Sfântul cu sârguinţă însă nu l-au aflat pentru că nu puteau să-l vadă, deşi de multe ori au trecut pe lângă dânsul. Apoi, căutându-l destul, s-au întors.

Pogorându-se din munte, ostaşii au zis către cei ce-i aduseseră pe dânşii: „N-am aflat pe nimeni în muntele acesta, decât doi copaci stând nu departe unul de altul". Iar unul dintre dânşii, înţelegând minunea ce s-a făcut, i-a lăsat şi a alergat el însuşi la munte. Apoi, aflând pe Sfântul şi pe diaconul stând la rugăciune, a căzut la picioarele lui, dorind să se facă creştin, ceea ce a şi dobândit. Astfel s-a făcut din prigonitor, rob al lui Hristos şi de atunci se ascundea împreună cu ceilalţi creştini.

Odinioară, Sfântul Grigorie, săvârşindu-şi obişnuitele sale rugăciuni către Dumnezeu, s-a tulburat foarte tare şi a stat neclintit

mult timp tăcând, ca şi când ar fi privit la o privelişte de umilinţă. După mai multă vreme s-a luminat la faţă şi, umplându-se de bucurie, a început cu mare glas a mulţumi lui Dumnezeu şi a cânta cu glas de prăznuire, zicând: „Binecuvântat este Domnul, Care nu ne-a dat spre vânarea dinţilor lor". Apoi l-a întrebat diaconul, zicând: „Care este pricina schimbării tale, Părinte, că adineauri erai tulburat şi acum te arăţi vesel?" Iar Sfântul i-a răspuns: „Am văzut, fiule, o vedenie minunată cu un copil mic, luptându-se cu diavolul cel mare şi, biruindu-l pe diavol, l-a aruncat la pământ".

Iar diaconul nu a înţeles cele grăite şi iarăşi a zis Sfântul: „Un copil creştin cu numele Troadie a fost adus la judecată înaintea prigonitorului, şi după multe şi grele chinuri a fost omorât pentru Hristos, iar el acum merge la cer cu prăznuire. Deci eu mai întâi eram tulburat, căci mă temeam ca nu cumva să-l biruie chinurile şi să se lepede de Hristos. Dar acum, văzându-l săvârşindu-şi nevoinţa muceniciei şi mergând către cer, mă bucur". Diaconul, auzind acestea, se mira cum vede Sfântul cele ce se petrec departe, ca şi cum ar fi aproape şi slăvea pe Dumnezeu, Cel ce dă plăcuţilor Lui astfel de daruri.

Încetând prigoana, sfântul s-a întors la scaunul său şi, iarăşi adunându-şi turma sa, bine o păzea. Apoi a aşezat să se prăznuiască pomenirea Sfinţilor Mucenici care au pătimit în vremea prigoanei ce a fost atunci, iar slava lui Hristos se întindea şi închinarea la idoli se pierdea prin sârguinţa Sfântului Grigorie care n-a încetat ostenindu-se întru buna vestire a lui Hristos până la sfârşitul vieţii. Apoi, cu învăţăturile sale şi cu facerea de minuni, aducând către Dumnezeu pe locuitorii Neocezareei, precum şi toate hotarele cele dimprejurul ei, a curăţit-o de jertfele idoleşti, sfinţind-o cu jertfa cea fără de sânge.

Ajungând la adânci bătrâneţi s-a apropiat de fericitul sfârşit şi la sfârşitul vieţii a întrebat pe cei ce stăteau înaintea lui: „Câţi necredincioşi se mai află încă în Neocezareea?" Şi i-au răspuns că numai şaptesprezece se mai află, care se mai ţin de închinarea la idoli, iar cetatea întreagă crede în Hristos. Atunci Sfântul a zis: „Slavă lui Dumnezeu căci, atunci când am venit eu în Neocezareea la episcopie numai şaptesprezece creştini am aflat, toată cetatea fiind idolatră. Iar acum, mergând către Dumnezeu, rămân atâţia necredincioşi câţi credincioşi s-au aflat întâi, căci acum toată cetatea este a lui Hristos".

Acestea zicând, şi-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu. Astfel a vieţuit Sfântul Grigorie făcătorul de minuni al Neocezareei, cu plăcere de Dumnezeu şi bine s-a săvârşit. Cu ale cărui sfinte rugăciuni să dea Domnul, să dobândim şi noi sfârşit bun. Amin.

LUNA NOIEMBRIE
ZIUA A OPTSPREZECEA

PĂTIMIREA SFÂNTULUI MUCENIC PLATON

Sfântul Mucenic Platon era din părţile Galatiei, din cetatea Ancira, frate cu Sfântul Mucenic Antioh, născut din părinţi creştini şi crescut în bună credinţă. Încă neajungând la vârsta desăvârşită, s-a arătat desăvârşit în faptele cele bune, căci era bărbat înţelept, deşi era tânăr cu anii, dar cu înţelepciunea era bătrân. El a propovăduit cu îndrăzneală pe Hristos, Preaveşnicul Dumnezeu şi îi învăţa pe oameni să cunoască adevărul şi să se întoarcă de la înşelăciunea idolească la Dumnezeu. Pentru aceea a fost prins de necredincioşi şi dus la judecată înaintea ighemonului Agripin.

Agripin era atunci în capiştea lui Die şi acolo a şezut să judece pe mărturisitorul lui Hristos, spre care căutând a zis: „Toată lumea se veseleşte de zeii săi, dar tu, rătăcitule, pentru ce fugi de dânşii?" Sfântul a zis: „Voi aţi rătăcit, lăsând pe Dumnezeul Care a făcut cerul şi pământul şi toată podoaba lor şi vă închinaţi pietrei şi lemnului celui putred, lucrului făcut de mâini omeneşti". Agripin a zis: „Tinereţile tale te fac îndrăzneţ şi fără de rânduială. Spune-mi dar numele tău, cum te cheamă şi din ce cetate eşti!" Sfântul a răspuns: „Sunt creştin!" Iar ighemonul a zis: „Spune-mi numele tău, care ţi-e dat de la părinţi şi nu-mi spune că eşti creştin; căci împăratul a poruncit ca nimeni din oameni să nu îndrăznească a se numi creştin!" Sfântul a zis: „Părinţii m-au numit Platon şi sunt rob al lui Hristos din pântecele mamei mele şi cetăţean al acestei cetăţi. Iar acum, pentru buna credinţă, stau la judecata cea nedreaptă, aşteptând nevinovata moarte pe care o dobândesc cu osârdie pentru Domnul meu. Deci, fă ceea ce voieşti".

Ighemonul a zis: „Nu ţi se cuvine ţie, Platone, a învăţa pentru Cel răstignit şi nici numele Lui a-L avea în minte; pentru că stăpânirea împărătească porunceşte ca cei ce-L mărturisesc pe El, să fie omorâţi; iar cei ce se leapădă de Dânsul, cu mari daruri să se cinstească. Pentru aceasta te sfătuiesc să te supui legii împărăteşti şi vei afla folosul, scăpând de moarte". Iar Sfântul Platon a răspuns: „Eu mă supun Împăratului meu, Căruia Îi şi ostăşesc şi aleg moartea aceasta vremelnică cu dragoste, ca să fiu moştenitor al Împărăţiei celei veşnice". Ighemonul a zis: „Socoteşte, Platone, ce-ţi este mai de folos: a fi viu sau a muri?" Platon a răspuns: „Domnul poartă grijă de cele ce-mi sunt de folos".

Ighemonul iarăşi a zis: „Nu ştii legile împărăteşti cele neschimbate, care poruncesc creştinilor ca, ori să aducă jertfă idolilor, ori să fie omorâţi? Deci cum îndrăzneşti a nesocoti acele aşezăminte şi a răzvrăti pe cei ce te ascultă pe tine?" Sfântul a răspuns: „Eu ştiu aşezămintele Dumnezeului meu şi fac precum poruncesc sfintele şi de viaţă făcătoarele Lui porunci, care ne spun că se cuvine a lepăda jertfele idoleşti şi a sluji adevăratului Dumnezeu. Deci, eu Lui Îi slujesc şi de idolii voştri nu bag seamă. Iar tu, după porunca împăratului, chinuieşte-mă precum voieşti; pentru că la voi nu este nou lucrul acesta de a chinui pe creştini, pentru credinţa în Hristos".

Iar ighemonul Agripin, având fire de fiară şi auzind pe sfântul că nu se supune poruncii lor celei fără de Dumnezeu şi cum că grăieşte împotrivă, s-a aprins asupra lui cu mânie fără de măsură şi îndată a poruncit să-l întindă gol pe pământ şi a pus doisprezece ostaşi ca să se schimbe şi să bată pe rând pe sfântul. Deci a fost bătut fără milă peste tot trupul, încât foarte s-au ostenit ostaşii, iar bunul pătimitor nu a ostenit, răbdând şi mărturisind numele Domnului său Iisus Hristos.

Apoi, încetând ostaşii de a-l mai bate, ighemonul a început a grăi către dânsul, zicând: „Eu, Platone, te sfătuiesc prieteneşte să te abaţi de la moarte spre viaţă". Mucenicul a răspuns: „Bine mă înveţi, Agripine, ca să mă abat de la moarte spre viaţă, căci fug de moartea cea veşnică şi caut viaţa cea fără de moarte". Iar Agripin a zis către sfântul cu mânie: „Spune-mi, ticălosule, câte morţi sunt?" Sfântul a răspuns: „Două morţi sunt: una vremelnică şi alta veşnică. Asemenea şi vieţi sunt două: una de puţină vreme, iar alta fără de sfârşit". Agripin a zis: „Lasă basmele tale şi te închină idolilor, ca să te izbăvească de chinul cel cumplit". Sfântul a răspuns: „Nici focul, nici rănile, nici mânia fiarelor, nici tăierea mădularelor nu mă vor despărţi pe mine de Dumnezeul cel viu; pentru că nu iubesc veacul

acesta de acum, ci pe Hristosul meu, Care pentru mine a murit şi a înviat".

După aceasta ighemonul a poruncit să ducă pe Sfântul Platon în temniţă; iar în urmă mergea poporul, care privise la pătimirea sfântului ca la oarecare privelişte, căci era în popor mulţime de creştini. Mucenicul lui Hristos, Platon cel tare şi cu sufletul viteaz, apropiindu-se de temniţă, s-a întors către popor şi, rugându-l să facă tăcere, a început a grăi cu mare glas, zicând: „Bărbaţi, care iubiţi adevărul, cunoaşteţi că nu pentru altă vină am intrat eu în nevoinţa acestei pătimiri, ci pentru Dumnezeu, Care a zidit cerul şi pământul şi toate cele ce sunt într-însele. Rogu-vă pe voi, care sunteţi ai lui Hristos, să nu vă tulburaţi de cele ce se fac, pentru că multe sunt necazurile dreptţilor şi din toate acestea Domnul îi va izbăvi pe dânşii. Veniţi dar să alergăm împreună toţi către limanul cel neînviforat şi către Piatra de care grăieşte marele apostol, zicând: Iar Piatra era Hristos. Apoi să nu slăbim întru nevoile pe care le răbdăm pentru buna credinţă, ştiind că nu sunt vrednice pătimirile veacului de acum pe lângă slava ce are să se arate întru noi".

Acestea zicând mucenicul, a intrat în temniţă şi plecându-şi genunchii la pământ se ruga către Dumnezeu, zicând: „Doamne, Iisuse Hristoase, Ziditorule şi mai înainte purtătorule de grijă al tuturor, Cel ce dai robilor Tăi răbdare şi biruinţă, dă-mi şi mie smeritului şi nevrednicului robului Tău ca, până la sfârşit, să rabd bine pentru numele Tău cel sfânt; şi trimite pe îngerul Tău ca să mă izbăvească de înşelătorul Agripin, şarpele cu totul înrăutăţit, ca să cunoască toţi că nu sunt dumnezei aceia pe care îi zidesc mâinile omeneşti; ci, Tu singur eşti Dumnezeu, îndelung răbdător, mult milostiv şi preamărit în veci. Amin".

Trecând şapte zile, iarăşi a şezut chinuitorul la judecată în capiştea lui Die şi a poruncit să aducă înaintea sa pe mucenic, punând înaintea lui diferite unelte de chinuri: căldări de aramă, papuci cu piroane, paturi de fier, ţepi ascuţite, unghii de fier, roţi şi multe altele, nădăjduind că prin acelea va înfricoşa pe ostaşul lui Hristos.

Apoi a început a grăi către dânsul, zicând: „O, iubitule Platon, eu văzând tinereţile tale, ştiind neamul cel bun al părinţilor şi cruţând frumuseţea trupului, te sfătuiesc, mai înainte de a începe iarăşi a te chinui, să primeşti a jertfi zeilor noştri şi să fii una cu noi. Apoi, ştiind bine aceasta că nimeni din cei ce se împotrivesc mie, nu rămân vii; precum şi dimpotrivă, nimeni din cei ce se pleacă mie nu sunt lipsiţi de cinstea şi darurile cele făgăduite de mine. O, frumosule

Platon, ascultă-mă ca pe un părinte care te sfătuieşte bine; am o fiică a fratelui meu pe care o voi da ţie de soţie cu multă bogăţie şi te voi numi fiu al meu".

Fericitul Platon, zâmbind, a zis: „Mişelule şi urâtule de oameni, fiu al diavolului şi sluga satanei! Dacă aş fi voit să mă împărtăşesc de dulceţi lumeşti şi să-mi iau femeie, apoi n-aş fi aflat alta mai bună decât fiica fratelui tău? Cu adevărat aş fi avut slujnice mai bune decât dânsa. Oare cum s-o iau pe dânsa, când lăsând lumea mă unesc cu Hristos?" Atunci chinuitorul, umplându-se de mânie, a poruncit să pună pe sfântul gol pe patul cel de aramă, iar dedesubtul patului să pună mulţime de cărbuni şi să-i aprindă, turnând peste foc untdelemn, ceară şi smoală şi aşa să ardă trupul sfântului mucenic; iar deasupra să-l bată cu toiege subţiri pentru ca din bătaie şi din arderea focului să simtă durerea mai cumplit.

Astfel fiind chinuit, după multă vreme Agripin a zis: „Ticălosule, miluieşte-te pe tine însuţi şi dacă nu vrei să te închini zeilor, apoi zi măcar cuvintele acestea: Mare este zeul Apolon şi îndată voi înceta a te chinui şi te vei duce cu pace la casa ta". Sfântul a răspuns: „Să nu-mi fie mie aceasta a-mi milui trupul şi a pregăti sufletul pentru focul gheenei".

Petrecând Platon trei ceasuri într-acel chin, au pogorât patul şi au aflat trupul lui întreg şi sănătos, neavând nici urmă de răni din arderea focului, ci ca şi cum ar fi ieşit din baie; ba încă şi o bună mireasmă ieşea din trupul lui, încât toţi cei ce stăteau acolo se minunau şi ziceau: „Cu adevărat mare este Dumnezeul creştinilor".

Iar ighemonul a zis către sfântul: „Dacă nu vrei să aduci jertfă zeilor noştri, apoi măcar leapădă-te de Hristosul tău şi te voi elibera îndată. Sfântul a răspuns: „O, nebunule şi fără de minte, ce vorbeşti? Să mă lepăd de Mântuitorul meu? Oare vrei să fiu asemenea ţie, păgânule? Dar nu ţi-e de-ajuns pierzarea ta? Către aceasta vrei să aduci şi pe alţii care sunt număraţi în rândul ostaşilor lui Hristos? Depărtează-te de mine, lucrătorule al fărădelegii, căci cred în Dumnezeul meu că nu mă va lăsa să cad în cursa ta".

Agripin s-a sculat de pe scaunul său şi a început să-l chinuie singur pe sfântul. Căci, arzând un fier rotund, l-a pus sub subţiorul lui, apoi a pus pe pieptul mucenicului două bucăţi de fier arse foarte mult şi a ieşit fum din nările lui, încât ajungea puterea focului până la cele dinăuntrul lui; şi mulţi socoteau că sfântul acum a murit.

După puţin sfântul a zis chinuitorului: „Puţine sunt muncile tale, o, băutorule de sânge şi cumplitule câine!" Apoi, ridicându-şi ochii în sus, a zis: „*Spatele meu l-am dat spre răni şi fălcile mele spre pălmuire, iar faţa mea n-am întors-o de la ruşinea scuipărilor. Nu mă lăsa pe mine, Doamne, că necazul este aproape, ca să nu zică păgânii: unde este Dumnezeul lui?* Dă-mi mie, robului Tău, o, Iisuse Hristoase ca, scăpând desăvârşit de chinurile potrivnicului, să stau cu îndrăzneală înaintea înfricoşatei Tale judecăţi, săvârşind această nevoinţă frumoasă, că Ţie se cuvine slava în tot locul stăpânirii Tale, cinstea şi închinăciunea, acum şi pururea şi în vecii vecilor".

Zicând „amin", s-a cutremurat capiştea şi toţi s-au temut; însă cei vârtoşi la cerbice n-au vrut să cunoască puterea lui Dumnezeu. Prigonitorul a poruncit apoi să jupoaie pe sfânt şi să facă din pielea lui curele. Sfântul rupând o curea care atârna din trupul său a aruncat-o în faţa lui Agripin, zicând: „Om fără de omenie şi mai cumplit decât toate fiarele, de ce nu vrei să cunoşti pe Dumnezeu Care ne-a zidit pe noi după chipul Său? Cum nu miluieşti trupul acesta cu care eşti şi tu îmbrăcat; ci te bucuri, văzând zdrobirea mădularelor mele? Chinuieşte-mă mai cumplit ca să se arate tuturor neomenia ta şi răbdarea mea, căci eu toate acestea le rabd cu mulţumire pentru Hristosul meu. Astfel, cu darul Lui să aflu odihna în veacul ce va să fie". Agripin a zis către dânsul: „Pentru ce eşti fără de minte şi nu-ţi miluieşti trupul tău şi nu bagi de seamă că cele dinăuntru ale tale ies printre coaste şi încă nu încetezi a huli pe zei şi pe mine a mă întărâta spre mânie?" După aceasta, a poruncit să-l spânzure pe sfântul de lemn, apoi să bată trupul lui cel despuiat până când va cădea carnea care mai rămăsese pe oase şi se va vărsa tot sângele lui; iar faţa lui cea sfântă a jupuit-o cu unghii de fier, încât nu era nici urmă de chip omenesc, ci numai oase goale. Însă limba o avea slobodă şi blestema cu dânsa cruzimea chinuitorului, pe idoli şi pe închinătorii la idoli. Prigonitorul a zis: „O, Platone, de n-ai fi fost tu aşa de împietrit şi neînduplecat, ai fi fost ca şi Platon cel prea-înţelept, mai marele filosofilor, care a scris dogmele dumnezeieşti".

Sfântul a răspuns: „Măcar că sunt de un nume cu Platon, însă nu şi la obicei, pentru că numele nu poate să-i unească pe aceia pe care îi despart obiceiurile. Pentru aceasta nici eu nu sunt asemenea lui Platon, nici Platon mie, decât numai singur numele; pentru că eu învăţ filosofia aceea care este a lui Hristos, iar acela a fost învăţător al filosofiei, ce este socotită nebunie înaintea lui Dumnezeu; căci scris este: *Voi pierde înţelepciunea înţelepţilor şi înţelegerea înţelegătorilor o voi lepăda*. Dogmele scrise de Platon, pe care tu le numeşti dumnezeieşti, sunt basme mincinoase şi cuvinte cu meşteşug, care răzvrătesc minţile celor fără de răutate".

Apoi, încetând sfântul a mai vorbi, a tăcut şi Agripin, că nu ştia ce să mai zică împotriva lui şi ce să mai facă cu dânsul şi se mira de

răbdarea lui cea mare şi de răspunsul cel cu îndrăzneală. Deci a poruncit să-l ducă în temniţă şi să nu lase pe nimeni din cunoscuţii lui să meargă la dânsul. Însă, ca să nu moară, a poruncit să-i dea pe toată ziua puţină pâine şi apă, neştiind ticălosul că nu numai cu pâine va fi omul viu, ci şi cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu. Însă, mucenicul lui Hristos nu primea nimic din mâinile păgânului. Deci a petrecut fără mâncare şi fără apă optsprezece zile, ca să se împlinească întru dânsul Sfânta Scriptură, care zice: *Dreptul prin credinţă va fi viu*. Căci el nădăjduind spre Acela Care a hrănit pe Daniil în groapă în mijlocul leilor, Acela, zicea el, îl va hrăni în temniţă cu hrană nepieritoare.

Văzând străjerii că nu primeşte nici pâine nici apă, i-au zis: „Mănâncă, omule, şi bea ca să nu mori, căci vom intra noi în nevoinţă pentru tine". Iar fericitul a răspuns: „Să nu vi se pară, fraţilor, că dacă nu voi primi mâncarea voastră, voi muri; pentru că voi vă hrăniţi cu pâine, iar eu mă hrănesc cu cuvântul lui Dumnezeu, care rămâne în veci. Pe voi vă satură cărnurile, iar pe mine mă satură sfintele rugăciuni. Pe voi vă veseleşte vinul, iar pe mine mă veseleşte Hristos, viaţa cea adevărată".

După zilele acelea, văzând ighemonul Agripin că nu poate cu nimic să întoarcă pe Platon de la Hristos, l-a judecat spre tăiere cu sabia. Deci scoţându-l afară din cetate, sfântul cerând vreme de rugăciune, şi-a ridicat mâinile la cer şi a zis: „Mulţumescu-Ţi Ţie, Doamne, Iisuse Hristoase, căci cu numele Tău cel sfânt m-ai apărat pe mine robul Tău de vicleşugul vrăjmaşului şi mi-ai dat darul ca să săvârşesc bine alegerea nevoinţei pe care am răbdat-o pentru Tine; şi acum Te rog primeşte în pace sufletul meu, că binecuvântat eşti în veci". Apoi, plecându-şi sfântul său cap, a zis către ostaşul care voia să-l taie: „Fă, prietene, ceea ce-ţi este poruncit!" Astfel s-a nevoit Sfântul Mucenic Platon şi a murit pentru Hristos pentru ca să vieţuiască şi să împărăţească cu El în veci. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, PĂTIMIREA SFÂNTULUI MUCENIC ROMAN ŞI A COPILULUI VARULA

Sfântul Mucenic Roman era de neam din Palestina. El a fost diacon al bisericii Cezareii, iar în vremea prigoanei, ce se ridicase de păgâni asupra creştinilor, petrecea în Antiohia, propovăduind

cuvântul lui Dumnezeu şi întărind pe credincioşi, ca să petreacă neclintiţi în mărturisirea lui Dumnezeu. Când bătrânul eparh Asclipiad voia să dărâme Biserica creştină din temelie, atunci Roman a poruncit poporului credincios să se împotrivească eparhului şi să nu-l lase să risipească sfântul locaş.

El zicea către cei de o credinţă cu el: „Războiul ne stă nouă înainte pentru altarele lui Dumnezeu; pentru că Asclipiad este duşmanul patriarhiei noastre, vrând să ia pe Dumnezeu de la noi. Deci bine vom face dacă, apărând altarul lui Dumnezeu, vom cădea răniţi pe pragurile Sfintei Biserici. Din oricare parte va veni războiul, tot noi creştinii vom fi biruitori. De nu vom lăsa să se risipească casa lui Dumnezeu, apoi vom prăznui în biserica ce o apărăm. Iar de vom fi ucişi lângă altar, apoi vom cânta cu glas de biruinţă în Biserica ce este în cer".

Astfel zicând, a deşteptat pe toţi să lupte până la sânge lângă Sfânta Biserică şi n-a lăsat pe eparh să intre înăuntru şi să o risipească. Apoi s-a întâmplat în acea vreme un praznic idolesc şi alerga mulţime de popor păgân în capiştea idolească cu femeile şi cu copiii. Atunci Sfântul Roman, aprinzându-se cu râvnă dumnezeiască, a intrat printre poporul păgân şi cu mare glas a început a mustra rătăcirea lor, ba încă şi pe însuşi eparhul Asclipiad, care voia să intre în capiştea idolească, l-a oprit, zicând: „Te-ai înşelat, o, eparhule, mergând către idoli, că nu sunt idolii tăi zei. Ci, Unul este adevăratul Dumnezeu, Iisus Hristos".

Atunci îndată a poruncit eparhul să-l prindă şi să-l bată foarte tare peste gură. Apoi, şezând la judecată, mult îl silea pe dânsul să se lepede de Hristos. Dar, văzând că nu se pleacă celui rău, a poruncit să-l chinuiască. Deci, l-a spânzurat pe lemn şi l-a bătut cu multe feluri de unelte şi l-a strujit cu unghii de fier. Iar el, în acele chinuri răbdând cu vitejie, mărturisea pe Unul Dumnezeu, Ziditorul tuturor, şi defăima nebunia eparhului care nu voia să cunoască adevărul. Astfel, pătimind sfântul bărbăteşte, era acolo mult popor credincios şi necredincios care privea la nevoinţa pătimitorului lui Hristos.

Acolo nu departe era un prunc creştin cu numele Varula, spre care, căutând mucenicul, a zis către chinuitor: „Mai priceput este copilul acesta decât tine, care eşti bătrân. Deşi este mic cu anii, însă ştie pe adevăratul Dumnezeu. Iar tu, fiind plin de ani, nu-l cunoşti pe El".

Eparhul, chemând pe copil la sine, l-a întrebat: „Pe care Dumnezeu cinsteşti?" Iar copilul a răspuns: „Pe Hristos cinstesc". Iarăşi l-a întrebat eparhul: „Cum este mai bine: a cinsti un Dumnezeu,

sau mai mulţi?" Copilul a răspuns: „Mai bine este a cinsti pe Unul Dumnezeu Iisus Hristos". Eparhul iarăşi a zis: „Prin ce este mai bun Hristos decât toţi zeii?" Iar copilul a răspuns: „Cu aceasta este mai bun Iisus Hristos, pentru că este Dumnezeu adevărat şi ne-a zidit pe noi pe toţi, iar zeii voştri sunt diavoli care pe nimeni n-au zidit".

Acestea şi multe altele spunea copilul, ca şi cum ar fi fost un teolog preaînţelept; pentru că Duhul Sfânt, lucrând într-însul, săvârşea prin gura lui laudă, ca să ruşineze pe păgânul eparh şi pe toţi închinătorii de idoli. Deci, se minuna prigonitorul şi toţi cei ce erau împreună cu dânsul de acel copil priceput şi de cuvintele lui cele înţelepte, încât s-a umplut de mare ruşine că nu putea să biruiască cuvintele lui. Pentru aceea prigonitorul a poruncit să bată pe copilul acela cu vergi fără de milă. Fiind bătut mult, a început a slăbi şi a cere apă să bea. Iar mama sa, care stătea acolo în popor şi privea cu bucurie la pătimirea fiului ei, văzându-l că slăbeşte şi cere să bea apă, a ridicat glasul său asupra lui, poruncindu-i să rabde cu bărbăţie până la sfârşit.

Poruncind prigonitorul ca să taie copilul cu sabia, l-a luat maica sa în mâinile sale şi l-a dus la locul cel de chin; apoi, cuprinzându-l şi sărutându-l, îl mângâia şi-l întărea ca să nu se teamă, văzând sabia deasupra capului său şi zicea: „Nu te teme, fiul meu cel cuminte, şi nu te înfricoşa de moarte! Că de vei muri, vei fi însă viu în veci. Nu te înspăimânta, copilul meu, că îndată vei fi dus în grădinile Raiului. Nu te teme de sabie pentru că fiind tăiat, îndată vei merge la Hristos şi vei vedea slava Lui; El te va primi, te va îmbrăţişa cu dragoste şi vei vieţui împreună cu Dânsul în bucurie negrăită, dănţuind împreună cu sfinţii Lui îngeri".

Astfel, mângâindu-şi fiul acea binecredincioasă maică, l-a dus până la locul de pedeapsă. Şi, fiind tăiat capul copilului, maica sa a strâns sângele lui într-un vas curat şi luând trupul lui cu lacrimi de bucurie îl spăla pe el şi îl săruta, veselindu-se căci fiul ei şi-a vărsat pentru Hristos sângele cel nevinovat. Apoi cu cinste a îngropat trupul fiului ei.

După ce a tăiat copilul acela, şi Sfântul Roman a fost osândit să fie ars cu foc. Deci, fiind legat şi înconjurat împrejur cu multe lemne, slugile nu aprindeau mai degrabă focul de dedesubt, aşteptând răspunsul cel mai de pe urmă al judecătorului. Atunci sfântul strigă cu glas tare din mijlocul lemnelor către slugile care-l chinuiau: „De ce nu puneţi foc? Pentru ce nu aprindeţi lemnele? Daţi-mi foc şi cuprindeţi-mă împrejur cu văpaie".

Atunci, aprinzându-se focul şi arzând lemnele foarte tare de jur-împrejur, îndată s-a vărsat o ploaie şi a stins focul, iar Sfântul Roman a rămas viu şi nevătămat. După aceea pentru vorba lui îndrăzneaţă, prin care batjocorea pe păgâni şi ocăra nebunia lor, blestemând pe zei, iar pe Hristos Unul Dumnezeu Îl preamărea, prigonitorul a poruncit să-i taie limba; iar el îndată le-a dat limba singur slugilor care-l chinuiau.

Deci, fiind tăiată limba cea grăitoare de Dumnezeu, tot n-a tăcut mărturisitorul lui Hristos, ci, mai presus de fire, fără limbă grăia lămurit ca şi mai înainte, preamărind pe Dumnezeu. Apoi l-a aruncat înapoi în temniţă şi a petrecut acolo multă vreme, având picioarele puse în obezi. După aceea s-a spus despre dânsul împăratului Maximian, cum că şi după tăierea limbii vorbeşte bine. Atunci împăratul a poruncit să-l sugrume. Şi, intrând ostaşii, au pus o frânghie pe grumazul lui şi l-au sugrumat.

Astfel, Sfântul Mucenic Roman şi-a sfârşit nevoinţa pătimirii sale pentru Hristos, întru a Cărui Împărăţie acum se preamăreşte, lăudând pe Sfânta Treime în vecii vecilor. Amin.

LUNA NOIEMBRIE
ZIUA A NOUĂSPREZECEA

POMENIREA SFÂNTULUI PROOROC AVDIE

Sfântul Prooroc Avdie era din pământul Sichem, dintr-un sat care se numea Vitaharam şi slujea la curţile împăraţilor lui Israel, fiind ispravnic al casei împărăteşti a lui Ahav. Iar din tinereţile sale se temea foarte mult de Domnul. Apoi, când poporul Israel se depărtase de Dumnezeu şi se închina idolului Baal, Avdie slujea adevăratului Dumnezeu al părinţilor săi, Care a mântuit pe Israel din Egipt, trecându-l prin Marea Roşie.

Căutând în acea vreme Isabela, împărăteasa cea fără de lege, ca să ucidă pe toţi proorocii Domnului, Avdie a luat o sută de bărbaţi prooroci şi i-a ascuns câte cincizeci în câte două peşteri, hrănindu-i pe dânşii cu pâine şi cu apă în vremea foametei ce a fost în zilele Proorocului Ilie. Iar odată, regele Ahav a chemat pe Avdie şi a zis către dânsul: *Vino să mergem la izvoarele apelor şi la toate pâraiele, doar vom afla iarbă spre a hrăni caii şi catârii, ca să nu piară de foame*. Împărţindu-şi apoi căile pe care să meargă, Ahav mergea singur pe o cale, iar Avdie pe alta.

Avdie fiind singur în cale, a venit Sfântul Prooroc Ilie în întâmpinarea lui şi, văzând Avdie pe Ilie, s-a sârguit a se închina lui, zicând: *Tu eşti domnul meu Ilie*. Iar Ilie i-a zis: *Eu sunt; mergi şi spune stăpânului tău, zicând: „Iată am găsit pe Ilie"*. Avdie a zis: *Nu este neam sub împărăţia stăpânului meu unde să nu te fi căutat pe tine şi în toate ţinuturile sale nu te-a aflat; iar acum îmi zici să merg ca să spun stăpânului meu despre tine. Când mă voi duce eu de la tine Duhul Domnului te va lua în pământ necunoscut, iar eu voi spune lui Ahav şi neaflându-te, mă va ucide şi pe mine. Deci, nu mă trimite la dânsul ca să-l vestesc despre tine.*

Atunci Ilie a zis: *Viu este Domnul puterilor Căruia îi stau înainte, că astăzi mă voi arăta lui Ahav*. Atunci a mers Avdie în întâmpinarea lui Ahav, vestindu-l despre Sfântul Prooroc Ilie. Iar când a văzut Ahav pe Ilie, acesta l-a mustrat pentru rătăcirea lui. Apoi a făcut o minune preamărită coborând foc din cer peste jertfe şi peste ape, precum despre aceasta scrie în cartea Împăraţilor; care minune văzând-o Avdie, se bucura de puterea Dumnezeului său Cel Atotputernic şi se aprindea de dragoste către El şi cu dinadinsul Îi slujea, umblând în îndreptările Lui.

Murind Ahav şi după dânsul luând împărăţia lui Israel fiul său Ohozia, în acea vreme Sfântul Avdie slujea în rândurile ostaşilor. Şi a fost – după mărturisirea Sfinţilor Părinţi –, unul din cei trei căpitani care s-au trimis de Ohozia la Ilie Proorocul cu câte cinci soldaţi, dintre care peste doi, căzând foc din cer, i-a ars, după cuvântul proorocului. Iar al treilea căpitan, care era Avdie, a fost miluit pentru că s-a apropiat cu smerenie de Sfântul Prooroc Ilie şi s-a închinat în genunchi înaintea lui şi l-a rugat, zicând: *Omule al lui Dumnezeu, cruţă sufletul meu şi sufletele robilor tăi*. Deci Sfântul Ilie l-a cruţat pe el şi l-a sculat, ducându-se împreună cu el la împăratul. Din acea vreme a lăsat Avdie slujba împăratului şi a mers în urma Sfântului Prooroc Ilie, luând duhul proorociei, ca cel ce păzise şi hrănise pe proorocul Domnului şi ca cel ce urmase proorocului. Apoi murind, a fost îngropat împreună cu părinţii săi.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI,
SFÂNTUL MUCENIC VARLAAM BĂTRÂNUL

Sfântul Mucenic Varlaam era din Antiohia Siriei, bătrân cu vârsta. El a fost prins pentru mărturisirea numelui lui Iisus Hristos şi adus la judecată înaintea păgânului voievod. Acolo a fost silit să aducă jertfă idolilor, dar nesupunându-se, a suferit multe răni şi munci pentru Hristos Domnul său. Întâi a fost bătut fără milă cu vine de bou, apoi a fost strujit cu unghii de fier. După aceasta l-au dus păgânii în capiştea cea idolească şi acolo, după porunca muncitorului, întinzând mâna lui peste jertfelnicul care avea foc aprins, a ţinut în mână cărbuni aprinşi cu tămâie, ca doar să arunce peste jertfelnicul necuraţilor idoli. Căci credeau că mucenicul, neputând a suferi să ţină în mână cărbunii cei aprinşi, îi va arunca împreună cu tămâia înaintea idolilor.

Dacă ar fi făcut aceasta i-ar fi zis: „Iată acum ai adus jertfe zeilor noştri". Dar n-au izbutit ticăloşii ceea ce voiau pentru că mucenicul lui

Hristos, stând ca un stâlp neclintit, a ţinut în mâna sa focul ce ardea, arătându-se mai puternic decât arama şi fierul. Şi atât de mult a ţinut focul în mână încât i-au ars degetele şi i-au căzut pe pământ împreună cu focul. Însă el nu şi-a clintit mâna sa nici n-a aruncat cărbunii cu tămâia peste altar, înaintea idolilor. Astfel s-a arătat cu bărbăţie şi nebiruit, pătimitorul şi ostaşul lui Hristos cel tare, şi într-o bună mărturisire şi-a dat sufletul său în mâinile Domnului. Pe acesta şi dumnezeiescul Hrisostom şi Sfântul Vasile cel Mare l-au cinstit cu cuvinte de laudă.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, CUVIOŞII PĂRINŢI VARLAAM ŞI IOASAF DIN INDIA[1]

La răsărit este o ţară foarte mare care se cheamă India, cu popor mult, plină de tot felul de bogăţie şi de roduri, îndestulată mai mult decât alte ţări şi înconjurată cu mări, fiind aproape de hotarele Persiei. Această ţară a fost luminată de Sfântul Apostol Toma, care nu lăsase până în sfârşit păgânătatea idolească. Însă mulţi fiind împietriţi cu inima, nu primiseră învăţătura cea mântuitoare şi se ţineau de înşelăciunea cea idolească.

După câtăva vreme a crescut păgânătatea mai mult ca spinii şi înăbuşind sămânţa bunei credinţe, era mai mult popor necredincios decât credincios. În această ţară s-a ridicat un împărat oarecare slăvit, cu numele Avenir, cu puterea şi cu bogăţia mare, dar, fiind foarte cuprins de sărăcia cea sufletească, pentru că era păgân, slujea idolilor şi se închina pietrelor celor fără de suflet, iar nu lui Dumnezeu, prigonind Biserica lui Hristos, dar mai ales pe învăţătorii bisericeşti, pe preoţi şi pe călugări.

Căci unii din boierii lui, crezând în Hristos şi cunoscând deşertăciunea acestei lumi, au lăsat toate şi s-au făcut călugări, pentru care pricină a fost cuprins de mare mânie acel împărat. Şi prinzând mai mulţi călugări i-a omorât, poruncind pretutindeni ca creştinii să fie siliţi a se închina idolilor, şi trimiţând prin toate laturile ce erau sub stăpânirea lui, scrisori către domni şi stăpânitori, ca astfel cu munci şi cu multe feluri de nevoi să piardă pe toţi cei ce cred în Hristos şi nu voiesc să se închine idolilor.

De aceea, mulţi dintre credincioşi se clătinau cu gândurile şi unii, neputând să rabde chinurile, cădeau din credinţă. Iar alţii singuri se dădeau la munci şi pătimind mult pentru Domnul, îşi puneau sufletul

[1] Scrisă pe scurt după Sfântul Ioan Damaschin.

pentru El. Însă cei mai mulţi, tăinuindu-şi credinţa cea bună, de frică, slujeau Domnului în ascuns, păzind poruncile Lui cele sfinte. Alţii au fugit în locuri pustii, dar mai ales călugării, ascunzându-se prin munţi şi prin stânci, vieţuiau după Dumnezeu.

În acea vreme i s-a născut împăratului un fiu de o frumuseţe rară, căruia i-a dat numele Ioasaf. Şi acesta, de mic arăta frumuseţea cea mare a sufletului ce avea să aibă. Şi adunând împăratul foarte mulţi vrăjitori şi cititori în stele, i-a întrebat ce va fi pruncul care s-a născut când va veni în vârstă. Iar ei, mult socotind, au zis că va fi mai mare decât toţi împăraţii care au fost mai înainte. Însă unul dintre acei cititori în stele care era mai înţelept, a zis către împăratul, nu din citirea stelelor, ci din descoperirea lui Dumnezeu: „Pruncul ce s-a născut nu va trăi în împărăţia ta, ci într-alta mai bună şi fără seamăn de mare; căci credinţa creştinească ce se prigoneşte de tine o va primi şi nădăjduiesc că nu va minţi această proorocie a mea".

Împăratul, auzind că fiul său va fi creştin, s-a mâhnit foarte mult şi se gândea ce să facă pentru a nu se împlini acea proorocie. Şi a socotit astfel: A zidit un palat deosebit de frumos, care avea o mulţime de camere luminate, ca acolo să fie crescut Ioasaf. Apoi, începând el a creşte şi a veni în înţelegere, a pus pe lângă dânsul păzitori şi slugi, tineri şi frumoşi la chip, cărora le-a poruncit ca să nu lase pe nimeni să intre la dânsul şi să nu vadă pe nimeni decât numai pe dânşii. Apoi le-a mai poruncit să nu-i arate nimic din cele ce sunt în această viaţă, nici moarte, nici bătrâneţe, nici boală, nici altceva care ar fi putut să-i taie veselia, ci toate cele frumoase şi de veselie să le pună înaintea lui, pentru ca totdeauna cu acelea îndulcindu-se şi săturându-se mintea lui, să nu poată gândi la cele ce vor să fie.

Încă mai porunci ca nimeni să nu îndrăznească să grăiască vreun cuvânt pentru Hristos, pentru ca niciodată să nu audă de numele Lui, căci pe Hristos, mai mult decât pe orice, se sârguia să-L ascundă, temându-se să nu se împlinească proorocia cititorului în stele. Şi dacă se va întâmpla a se îmbolnăvi vreunul dintre cei ce îi slujeau lui, îndată poruncea de înlătura pe cel bolnav, iar în locul aceluia dădea pe alt tânăr frumos la chip, ca nimic urât să nu vadă ochii fiului său.

Aflând că în pământul lui se mai află rămaşi încă unii din călugări – a căror urmă socotea că nu mai există –, s-a umplut de mânie şi a trimis degrabă propovăduitori prin toate cetăţile şi laturile, poruncind ca, după trei zile, nimeni din tagma călugărească să nu se afle în împărăţia lui; iar de se vor afla vreunii după acele zile, pe aceia cu foc şi cu sabie să-i omoare, căci aceia, zicea el, învaţă pe oameni să cinstească pe Cel răstignit ca pe un Dumnezeu.

Petrecând fiul împăratului în acele palate ce erau pregătite pentru dânsul, a înaintat cu vârsta şi a învăţat toată învăţătura etiopiană şi persană. El era înţelept la minte şi înfrumuseţat cu toate obiceiurile cele bune. Dar cugeta în sine, pentru ce tatăl său a poruncit să fie păzit în acea închisoare şi să nu aibă voie să iasă de acolo. Despre aceasta a întrebat pe unul din pedagogii ce erau pe lângă dânsul. Acela, văzând pe tânărul că are înţelegere desăvârşită şi este foarte bun, i-a mărturisit toate cu de-amănuntul, de cele ce a proorocit un cititor în stele pentru dânsul, când s-a născut, şi cum a ridicat tatăl său această prigoană asupra creştinilor, dar mai ales asupra călugărilor, încât pe mulţi i-a omorât, iar pe ceilalţi i-a izgonit din pământul său, temându-se ca nu cumva să se facă şi el creştin.

Auzind acestea, fiul împăratului a tăcut şi toate vorbele acelui tânăr ascunzându-le în inima sa, cugeta mereu la ele. Iar tatăl său adeseori îl cerceta căci îl iubea foarte mult. În una din zile Ioasaf a zis către tatăl său: „Părintele meu, voiesc să ştiu de la tine un lucru de care totdeauna am mâhnire". Iar tatăl său, fiind atins la inimă de cuvintele acestea, a zis: „Spune-mi, fiule mult iubite, ce mâhnire te cuprinde şi degrabă mă voi sârgui a o preface în bucurie". Iar fiul său a zis: „Care este pricina închiderii mele şi de ce mă păzeşti înlăuntrul acestor ziduri, ca să nu ies de aici şi să nu văd nimic?" Tatăl său a zis: „Nu voiesc, fiule, ca să vezi ceva din cele ce pot să-ţi întristeze inima şi să-ţi răpească veselia; pentru că doresc să petreci toată viaţa în plăceri şi în tot felul de bucurie şi veselie". Iar fiul a zis către tatăl său: „Să ştii bine, tată, că această închisoare nu-mi aduce bucurie şi veselie, ci îmi face atâta mâhnire şi necaz, încât şi mâncarea şi băutura mi se pare amară; pentru că doresc să văd toate cele ce sunt afară de aceste porţi. Deci dacă nu voieşti să pier de mâhnire, porunceşte să ies oriunde voi vrea şi să-mi îndulcesc sufletul de vederea celor ce nu le-am văzut până acum".

Împăratul, auzind aceasta, s-a mâhnit şi cugeta în sine că dacă îl va opri să iasă, îl va umple de şi mai mare necaz şi mâhnire şi a zis către fiul său: „Să fie, fiule, după dorinţa ta". Şi îndată a poruncit să aducă cei mai aleşi cai şi să pregătească toate cele ce se cuvin cinstei împărăteşti ca să meargă neoprit oriunde va vrea. Apoi a poruncit celor ce erau împreună cu dânsul ca nimic supărător să nu fie în întâmpinarea lui, ci toate cele bune şi frumoase, care veselesc inima şi ochii, să-i arate lui. Şi încă a poruncit să se facă dansuri şi cântece cu tot felul de organe muzicesti ca să meargă înaintea lui, precum şi tot felul de privelişti, ca astfel cu acestea să se desfăteze mintea lui.

Cu astfel de cinste şi petrecere, ieşind adeseori fiul împăratului, într-una din zile, nebăgând de seamă slugile lui, a văzut doi bărbaţi,

din care unul era lepros iar altul orb. Deci a întrebat pe cei ce erau cu dânsul: „Cine sunt aceia şi din ce pricină sunt aşa?" Iar ei, nemaiputând să tăinuiască suferinţa omenească, au zis: „Acestea sunt suferinţe omeneşti ce vin oamenilor din slăbiciunea trupului". Apoi a întrebat tânărul: „Dar tuturor oamenilor li se întâmplă suferinţe de acestea?" Iar ei au zis: „Nu tuturor, ci numai celor ce li se vatămă sănătatea din oarecare pricini". Şi iarăşi a întrebat Ioasaf, zicând: „Dar dacă nu se întâmplă aceasta tuturor oamenilor, ci numai unora, apoi ştiu aceia pe care îi ajung aceste rele sau deodată vin fără de ştire asupra omului?" Iar ei au zis: „Care din oameni poate să ştie cele ce vor să fie?" Şi a încetat fiul împăratului de a mai întreba. Atunci suferea cu inima de acest lucru neobişnuit ce-l văzuse şi s-a schimbat chipul feţei lui.

Nu după multe zile, iarăşi mergând pe cale, a întâmpinat pe un om foarte bătrân, cu faţa zbârcită şi cu picioarele slăbănogite, gârbov, cu totul încărunţit şi cu dinţii căzuţi, care grăia cu zăbavă. Văzându-l tânărul, s-a înspăimântat şi a poruncit să aducă pe acel bătrân aproape de sine şi a întrebat pe cei care l-au adus: „Cine este acesta şi pentru ce este astfel?" Iar cei ce erau cu dânsul au zis: „Acesta are mulţi ani acum şi scăzându-i câte puţin virtutea lui şi slăbindu-i mădularele, a ajuns la bătrâneţe, precum îl vezi".

Iar tânărul a zis: „Ce va face de aici înainte bătrânul acesta dacă va trăi mai mulţi ani?" Iar ei au zis: „Nimic altceva, fără numai moartea îl va răpune pe el". Tânărul a întrebat: „Dar tuturor oamenilor le stă moartea înainte sau numai unora li se întâmplă?" Iar ei au răspuns: „De nu va întâmpina pe om moartea în vremea tinereţilor, apoi este cu neputinţă a nu veni la bătrâneţe, îndelungându-se anii lui".

Tânărul a întrebat: „Dar în câţi ani vin acestea asupra cuiva? Şi dacă negreşit stă înaintea omului moartea, apoi oare nu este vreun meşteşug să scape omul de moarte şi să nu vină în această nevoie?" Iar aceia au zis către dânsul: „La optzeci de ani sau la o sută, oamenii vin în aceste bătrâneţi şi după aceasta mor; şi nu poate fi altfel, pentru că moartea este o datorie firească şi venirea ei este neapărată".

Când a văzut şi a auzit acestea toate, tânărul cel înţelept, oftând din adâncul inimii a zis: „Dacă acestea sunt aşa, apoi amară este viaţa aceasta şi plină de toată durerea. Deci, cum poate cineva a fi fără nevoie, fiind totdeauna în aşteptarea morţii, a cărei venire nu numai că este neapărată, ci şi neştiută, precum aţi zis?" Deci s-a dus în palatele sale şi s-a mâhnit cugetând la moarte şi astfel grăia în sine: „Dacă toţi mor, apoi şi eu voi muri şi încă nu ştiu când voi muri; iar dacă voi muri, cine va mai pomeni de mine, că după multă vreme,

toate se uită. Oare nu este altă viaţă după moarte şi altă lume?" Tânărul era foarte tulburat de aceste gânduri, însă n-a spus părintelui său, ci numai pe pedagogul său îl întreba de multe ori, ca să-i spună lui despre toate şi să-i întărească mintea ce slăbise de gânduri. Iar el zicea: „Ţi-am spus mai înainte că tatăl tău pe acei pustnici înţelepţi care totdeauna cugetând la unele ca acestea, pe unii i-a omorât, iar pe alţii cu mânie i-a îngrozit; şi acum nu ştiu pe nimeni dintre aceştia între hotarele acestea".

Umplându-se Ioasaf de multă mâhnire, se rănea cumplit cu sufletul şi era în nedumerire neîncetat. Pentru aceea toate cele dulci şi frumoase ale acestei lumi erau înaintea ochilor lui ca nişte lucruri zadarnice şi urâciune. Iar Dumnezeu, Care voieşte să se mântuiască toţi şi să vină la cunoştinţa adevărului, ca un iubitor de oameni şi milostiv, a povăţuit pe acest tânăr la calea cea dreaptă în acest chip.

Era în acea vreme un călugăr înţelept şi desăvârşit în fapte bune, cu numele Varlaam, care era preot şi vieţuia în pustia Sinaretului. Acela, fiind povăţuit prin oarecare descoperire dumnezeiască, înştiinţându-se de fiul împăratului, a ieşit din pustie, şi schimbându-şi hainele sale, s-a prefăcut că este negustor. Şi intrând într-o corabie, s-a dus în împărăţia Indiei. Apoi sosind la cetatea unde avea fiul împăratului palate, a petrecut acolo multe zile şi a ispitit cu dinadinsul toate cele pentru dânsul şi care sunt cei mai de aproape de el.

Înştiinţându-se despre pedagogul cel mai sus pomenit, că este mai aproape decât toţi de fiul împăratului, s-a apropiat de dânsul îndeosebi şi i-a zis: „Voiesc să ştii, domnul meu, că eu sunt negustor şi am venit dintr-o ţară îndepărtată. Şi am la mine o piatră scumpă, căreia alta niciodată nu a existat, şi nimănui până acum n-am arătat-o; dar ţie îţi spun de dânsa căci te văd bărbat înţelept şi priceput. Deci, du-mă la fiul împăratului şi-i voi da lui această piatră al cărei preţ nimeni nu poate să-l preţuiască, pentru că fără de asemănare covârşeşte toate lucrurile frumoase şi de mare preţ; căci orbilor le dă vedere, surzilor auzire, muţilor grăire, celor neputincioşi sănătate şi chiar pe diavoli izgoneşte din oameni. Pe lângă acestea, pe cel fără de minte îl înţelepţeşte şi toate cele bune şi dorite le dăruieşte celui ce o are pe ea".

Pedagogul a zis către dânsul: „Te văd om bătrân, iar vorbele tale arată că te lauzi fără de măsură. Căci eu, câte pietre scumpe şi mărgăritare de mare preţ am văzut şi le-am avut, dar piatră care să aibă astfel de puteri precum ai zis tu, nici nu am văzut, nici nu am auzit. Însă arată-mi-o şi dacă va fi după cuvântul tău, degrabă te voi duce la fiul împăratului şi te vei învrednici de la dânsul de cinste şi vei lua plată".

Iar Varlaam a zis: „Bine ai zis că n-ai văzut nici n-ai auzit nicăieri de o piatră ca aceasta; însă crede cuvintelor mele, că o am, nu mă laud şi nici nu mint la bătrâneţile mele, ci adevărul grăiesc. Iar fiindcă ai cerut să o vezi, ascultă cuvântul meu. Această piatră de mare preţ, pe lângă lucrările şi puterile spuse mai înainte, mai are şi această putere, că nu poate îndată să o vadă acela care nu are ochii sănătoşi şi trupul curat cu totul. Pentru că, dacă unul ca acesta va căuta îndată spre această piatră scumpă, apoi îşi pierde şi vederea ochilor şi mintea. Iar eu, ştiind meşteşugul doctoriei, văd că nu sunt sănătoşi ochii tăi şi mă tem a-ţi da piatra mea, ca să nu fii pricină orbirii tale. Dar despre fiul împăratului am auzit că are viaţă curată, ochi sănătoşi şi vedere luminată; pentru aceasta lui voiesc a-i arăta această comoară, iar tu nu fii nepurtător de grijă, ca să nu lipseşti pe domnul tău de o comoară ca aceasta".

El a zis către bătrânul: „Dacă acestea sunt aşa, apoi nu-mi arăta piatra, pentru că m-am întinat cu multe necurăţii şi vederea n-o am sănătoasă, precum ai zis; iată eu cred cuvintelor tale şi nu mă voi lenevi a spune domnului meu". Intrând în palat pedagogul, a spus lui Ioasaf toate cu de-amănuntul. Iar el, auzind acele cuvinte, a simţit în inimă o oarecare bucurie duhovnicească, şi a poruncit ca degrabă să aducă înăuntru pe negustorul acela.

Deci, Varlaam a intrat la feciorul împăratului şi s-a închinat lui, apoi l-a felicitat cu cuvinte înţelepte şi frumoase, iar fiul împăratului i-a poruncit să şadă. Ieşind pedagogul afară, a zis Ioasaf către bătrân: „Arată-mi piatra cea de mare preţ, despre care ai grăit pedagogului meu mari şi minunate lucruri". Iar Varlaam a început să vorbească către el aşa: „Toate cele spuse de mine o, împărate, sunt adevărate şi fără de îndoială; căci nu se cuvine a grăi minciună înaintea măririi tale. Însă mai înainte, până ce nu voi cunoaşte gândul tău, nu pot a-ţi arăta taina cea mare, căci Stăpânul meu a zis: *Ieşind semănătorul să semene sămânţa sa, şi când semăna el, unele seminţe au căzut lângă cale şi păsările cerului le-au mâncat; iar altele au căzut pe piatră şi, răsărind, s-au uscat, pentru că nu aveau umezeală; altele au căzut în spini şi aceştia le-au înăbuşit; iar altele au căzut pe pământ bun şi au dat rod însutit*.

Deci, de voi afla şi eu în inima ta pământ bun şi roditor, nu mă voi lenevi a semăna în tine sămânţa cea dumnezeiască şi a-ţi arăta taina cea mare. Iar de-ţi va fi pământul pietros şi plin de spini, sau de lângă cale, călcat de toţi cei ce trec pe dânsa, apoi mai bine este în acest fel de pământ a nu pune nicidecum sămânţa mântuitoare şi a nu o da spre răpirea păsărilor şi a dobitoacelor înaintea cărora îmi este poruncit a nu

arunca mărgăritarul nicidecum. Însă nădăjduiesc a afla în tine pământ bun, încât şi sămânţa cuvântului vei primi şi piatra cea fără de preţ vei vedea; apoi cu raza luminii ei te vei lumina şi rod însutit vei aduce; căci pentru tine multă osteneală am luat şi lungă cale am venit ca să-ţi arăt cele ce n-ai văzut şi să te învăţ cele ce n-ai auzit niciodată".

Ioasaf a zis către dânsul: „Eu, cinstite bătrânule, sunt cuprins de negrăită dorinţă ca să aud cuvinte noi şi bune şi foc arde înăuntru în inima mea, aprinzându-mă a şti oarecare lucruri de trebuinţă. Dar n-am aflat până acum un om care să poată să-mi spună despre acestea ce am în mintea mea şi să mă povăţuiască pe calea cea dreaptă. Iar de aş afla pe unul ca acela, apoi cuvintele auzite de la dânsul nu le-aş da păsărilor, nici dobitoacelor, nici m-aş arăta pietros şi plin de spini, precum ai zis tu, ci le-aş păzi în inima mea. Tu, dacă ştii ceva de acest fel, nu ascunde de mine, ci spune-mi căci am auzit despre tine că ai venit din pământ depărtat şi îndată s-a bucurat sufletul meu şi am bună nădejde că voi dobândi prin tine ceea ce doresc. De aceea te-am adus degrabă la mine şi te-am primit cu veselie, ca pe nici unul dintre cunoscuţii mei şi chiar dintre cei care au crescut împreună cu mine.

Atunci Varlaam, deschizându-şi gura plină de darul Duhului Sfânt, a început a-i spune despre Dumnezeu Care a făcut toate şi despre toate cele ce s-au făcut de la începutul lumii: despre călcarea de poruncă a lui Adam şi izgonirea lui din rai, despre strămoşi şi despre prooroci. Apoi despre întruparea Fiului lui Dumnezeu din Preacurata Fecioară, despre patimile Lui cele de bunăvoie şi Înviere, despre Sfânta Treime şi Botez şi despre toate tainele sfintei credinţe, precum se scrie mai pe larg în istoria Sfântului Ioan Damaschin; căci Varlaam era foarte înţelept şi iscusit în Sfânta Scriptură.

El, arătând lucrurile cu pilde şi cu asemănări frumoase, apoi înfrumuseţând cuvintele cu sfătuiri dulci, a muiat ca ceara inima fiului împăratului, care, cu cât mai mult îi povestea, cu atât îl asculta mai cu luare aminte şi mai cu plăcere. Iar la sfârşit a cunoscut fiul împăratului că aceea este piatra cea de mare preţ, adică Domnul nostru Iisus Hristos; căci a strălucit lumina în sufletul lui şi i-a deschis ochii minţii, încât a crezut fără de îndoială tuturor celor povestite de Varlaam.

Apoi, sculându-se de pe scaunul său, s-a apropiat de prea înţeleptul bătrân şi cu bucurie îmbrăţişându-l, a zis: „O, preacinstite între oameni, aceasta este, precum mi se pare, piatra cea de mare preţ pe care ai ascuns-o şi nu o arăţi oricui care ar voi să o vadă, ci numai celor vrednici, care au sănătoase simţirile cele sufleteşti. Că iată, cum au venit cuvintele tale în auzul meu, a intrat o lumină preadulce în inima mea şi acoperământul necazului meu celui mare, care de multă

vreme zăcea în mine, degrabă s-a luminat. Deci, dacă bine cuget acestea, spune-mi; iar de ştii încă ceva mai bun, arată-mi".

Varlaam, lungind mai mult cuvântul, i-a spus despre moartea cea bună şi despre cea rea, despre învierea cea de obşte a tuturor, despre viaţa cea veşnică şi despre răsplătirea dreptţilor şi munca păcătoşilor. Şi aşa l-a adus, prin aceste cuvinte, la mare umilinţă şi zdrobire de inimă, încât cu totul s-a umplut de lacrimi şi a plâns din destul. Apoi a mai adăugat şi despre deşertăciunea şi nestatornicia lumii acesteia, despre lepădarea de dânsa şi de viaţa călugărească şi pustnicească. Iar Ioasaf punea în inima sa toate cuvintele lui Varlaam, ca pe nişte pietre scumpe în vistierie. Atât de mult s-a îndulcit de vorba lui şi-l iubea, încât nu voia a se mai despărţi de dânsul, ci dorea să-l aibă totdeauna împreună cu sine şi să asculte învăţăturile lui.

Apoi l-a întrebat de viaţa pustnicească, de hrană şi îmbrăcăminte, zicând: „Ce fel este hrana ta şi a celor dimpreună cu tine? De unde aveţi haine şi spune-mi în ce fel sunt?" Iar Varlaam a zis: „Hrana noastră este din roadele copacilor şi din verdeţurile ce cresc prin pustie. Dacă cineva dintre cei credincioşi ne aduce puţină pâine, noi o primim ca trimisă din purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Iar hainele noastre sunt din trenţe de păr şi din piei de oaie şi de capră, cu totul vechi şi cârpite, şi vara şi iarna tot de un fel. Iar această haină cu care sunt acoperit pe deasupra, am luat-o de la un mirean pentru ca să nu fiu cunoscut că sunt călugăr. Că de aş fi venit aici îmbrăcat cu hainele mele, n-aş fi fost primit la tine. Iar Ioasaf a rugat pe Varlaam să-i arate hainele sale cele obişnuite, călugăreşti.

Atunci Varlaam, dezbrăcând haina cea mirenească, s-a arătat lui Ioasaf ca o vedere înfricoşată, căci trupul bătrânului era cu totul uscat şi înnegrit de arşiţa soarelui şi numai pielea se ţinea pe oase. Şi era îmbrăcat cu nişte trenţe de păr rupte şi foarte aspre, de la mijloc până la genunchi; apoi, asemenea acestora avea şi mantie în spate. Ioasaf s-a înspăimântat de aceasta şi, minunându-se de acea răbdare mare, a oftat, a plâns şi a rugat pe bătrânul să-l ia şi pe el împreună cu sine la viaţa cea pustnicească. Iar Varlaam a zis: „Nu pofti aceasta acum, pentru ca nu cumva să vină pentru tine de la tatăl tău vreo răutate asupra fraţilor noştri. Ci primeşte Botezul şi rămâi aici, iar eu mă voi duce singur. Şi când va voi Domnul, vei veni şi tu la mine, căci cred lui Dumnezeu că şi în veacul acesta şi în cel ce va să fie împreună vom vieţui".

Ioasaf, lăcrimând, a zis: „Dacă aşa este voia Domnului Dumnezeu, dă-mi Sfântul Botez şi ia de la mine mulţime de aur să duci fraţilor tăi care sunt în pustie, ca să le fie de hrană şi de îmbrăcăminte". Iar Varlaam a zis: „Cei bogaţi dau celor săraci, iar nu cei

săraci bogaţilor. Şi tu, fiind sărac, cum voieşti a ne da nouă, celor bogaţi? Pentru că cel mai de pe urmă din fraţii noştri, fără de asemănare este mai bogat decât tine. Dar nădăjduiesc spre îndurările lui Dumnezeu, că şi tu, peste puţină vreme, te vei îmbogăţi cu acest fel de bogăţie; iar când te vei îmbogăţi, atunci vei fi scump şi nedarnic".

Ioasaf n-a înţeles cele grăite. Deci, Varlaam i-a tălmăcit astfel: „Cei ce lasă pentru Hristos toate cele pământeşti, aceia se îmbogăţesc cu multe bunătăţi cereşti; iar cel mai mic dar ceresc este mai scump decât toate bogăţiile lumii acesteia". Apoi Varlaam a mai adăugat acestea către Ioasaf: „Aurul este pricină de păcat şi pentru aceea ca pe un şarpe îl lepădăm din sânul nostru; iar tu voieşti să duc fraţilor mei şarpele acela pe care ei l-au călcat în picioare".

Deci Varlaam a sfătuit pe Ioasaf ca să se pregătească pentru Sfântul Botez şi i-a poruncit să postească şi să se roage câteva zile; iar el s-a dus la un loc ascuns şi se ruga lui Dumnezeu pentru dânsul. A doua zi iarăşi a venit la el şi l-a învăţat multe despre Dumnezeu. Apoi în toate zilele venea de îi spunea despre vestirile proorocilor şi ale apostolilor, precum şi propovăduirile Sfinţilor Părinţi.

Iar în ziua în care voia să-l boteze, a făcut către dânsul astfel de învăţătură: „Iată, că voieşti a primi pecetea lui Hristos, a te însemna cu lumina feţei Lui şi a te face fiu al lui Dumnezeu şi biserică a Sfântului şi de viaţă făcătorului Duh. Deci crede acum în Tatăl, Fiul şi în Sfântul Duh, în Sfânta şi de viaţă începătoare Treime, Care este slăvită în trei ipostasuri şi într-o Dumnezeire, despărţită adică cu ipostasurile şi cu deosebirile firilor, iar cu fiinţa unită. Deci să cunoşti pe Unul Dumnezeu, pe Tatăl Cel nenăscut, iar pe Unul Domnul nostru Iisus Hristos născut; lumină din lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut mai înainte de toţi vecii; că din Tatăl Cel bun s-a născut Fiul Cel bun şi din lumina cea nenăscută a răsărit lumina cea pururea de o fiinţă şi din Viaţa cea adevărată a ieşit izvorul cel făcător de viaţă. Şi din puterea Tatălui s-a arătat puterea Fiului, Care este strălucirea slavei şi cuvânt ipostatic, din început fiind Dumnezeu şi Dumnezeu fiind şi fără de început şi pururea de o fiinţă, prin Care toate s-au făcut cele văzute şi cele nevăzute.

Apoi să cunoşti pe Unul Duhul Sfânt, Care din Tatăl purcede, Dumnezeu desăvârşit, făcător de viaţă şi sfinţitor, Atotputernic, pururea de o fiinţă, în al Său ipostas petrecând. Deci aşa te închină, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, în trei ipostasuri cu deosebirile lor şi într-o dumnezeire; că una este Dumnezeirea acestor trei şi firea lor este una şi fiinţa una şi au o slavă, o împărăţie, o putere şi o stăpânire; una este dumnezeirea Fiului şi a Sfântului Duh, pentru că din Tatăl sunt. Iar Tatăl este nenăscut, Fiul născut, iar Duhul purcede.

Deci acestea aşa să le crezi iar a pricepe chipul naşterii sau purcederii să nu te sârguieşti, căci este neajuns. Ci, în dreptatea inimii, fără ispitire să primeşti că Tatăl şi Fiul şi Sfântul Duh în toate sunt una afară de nenaştere, naştere şi purcedere; şi că Unul născut Fiul şi Cuvântul lui Dumnezeu S-a pogorât pe pământ pentru mântuirea noastră, cu bunăvoinţa Tatălui şi cu lucrarea Sfântului Duh.

Apoi mai presus de fire S-a zămislit în pântecele Sfintei Fecioare Maria, Născătoarea de Dumnezeu şi fără de stricăciune S-a născut dintr-însa, făcându-Se om desăvârşit. Căci precum este Dumnezeu desăvârşit, aşa S-a făcut şi om desăvârşit din două firi, adică din cea dumnezeiască şi din cea omenească, şi în două firi înţelegătoare, libere şi lucrătoare; şi după toate având săvârşire, după fiecare deosebire şi voie şi cuvânt şi stăpânire; apoi fiind şi după Dumnezeire şi după omenire într-o alcătuire.

Acestea fără ispitire primeşte-le şi nici într-un chip nu întreba a le pătrunde, cum S-a pogorât Fiul lui Dumnezeu şi S-a făcut om din sângele fecioresc, fără prihană; sau în ce chip cele două firi s-au unit într-o alcătuire, pentru că noi am învăţat a le ţine cu credinţă acestea ce s-au dat nouă prin dumnezeieştile Scripturi; iar a le înţelege sau a le grăi, nu putem. Crede dar, că Fiul lui Dumnezeu S-a făcut om pentru milostivirea Sa şi a primit toate pătimirile firii omeneşti, afară de păcat; căci a flămânzit, a însetat, a dormit, S-a ostenit, S-a mâhnit cu firea omenească, şi a fost dus la moarte pentru păcatele noastre, a fost răstignit, a gustat moarte şi a fost îngropat; iar cu Dumnezeirea a fost fără patimă şi neschimbat. Căci n-a fost pătimirea în firea cea fără de moarte, ci firea omenească o mărturisim că a pătimit şi s-a îngropat; iar cu dumnezeiasca pătimire a înviat din morţi în nestricăciune, S-a înălţat la ceruri şi iarăşi va să vină cu slavă să judece viii şi morţii şi să răsplătească fiecăruia cu dreaptă măsură, după faptele lui; căci vor învia morţii şi se vor scula cei care sunt în mormânt.

Deci, cei care au păzit poruncile lui Hristos şi cu dreaptă credinţă s-au dus din lumea aceasta, vor moşteni viaţa cea veşnică; iar cei care s-au întinat în păcate şi care s-au abătut de la dreapta credinţă, vor merge la muncă veşnică. Şi să nu crezi că răutatea are oarecare stăpânire, nici să o socoteşti pe dânsa a fi fără de început sau înfiinţată de la sine, sau să-şi fi luat începutul de la Dumnezeu; ci din faptele noastre este aceasta, prin lucrarea diavolului, că dintr-a noastră neluare aminte a intrat la noi. Şi de vreme ce noi suntem liberi, cu cuviinţă este ca de voie să alegem binele sau răul.

Pe lângă toate acestea mărturiseşte un Botez prin apă şi prin Duh, spre iertarea păcatelor. Primeşte împărtăşirea Preacuratelor

Taine ale lui Hristos, crezând cu adevărat că este Trupul şi Sângele lui Hristos, Dumnezeul nostru, pe care l-a dat credincioşilor spre iertarea păcatelor. Pentru că în noaptea în care S-a vândut, cu lege a aşezat sfinţilor Săi ucenici şi Apostoli şi tuturor celor ce aveau să creadă într-Însul şi a zis: *Luaţi mâncaţi, acesta este Trupul Meu, care se frânge pentru voi, pentru iertarea păcatelor.* La fel, luând paharul, a dat lor, zicând: *Beţi dintru acesta toţi, acesta este Sângele Meu, care pentru voi şi pentru mulţi se varsă, pentru iertarea păcatelor. Aceasta să o faceţi întru pomenirea Mea.*

Deci acest cuvânt lucrător al lui Dumnezeu, Care pe toate le face cu puterea Sa, preface cu dumnezeiasca sfinţire a cuvintelor şi prin venirea Sfântului Duh, pâinea şi vinul în Trupul şi Sângele Său, care se dă spre sfinţire şi spre luminare celor ce se împărtăşesc cu credinţă.

Deci, închină-te cu credinţă şi sărută sfânta închipuire a lui Dumnezeu Cuvântul, Care S-a făcut om pentru noi, socotind că vezi pe însuşi Făcătorul în icoană; căci aşa a zis unul dintre sfinţi, că cinstea închipuirii trece la chipul cel dintâi. Iar chipul cel dintâi este al Aceluia a Cărui faţă este închipuită; şi privind spre icoana zugrăvită, trecem cu ochii minţii către vederea adevărată a Aceluia al Cărui chip este zugrăvit. Deci, cu bună credinţă închinându-ne chipului Aceluia Care a luat trupul nostru, nu socotim ca Dumnezeu acea zugrăveală, ci chipul lui Dumnezeu Care S-a întrupat pentru noi, luând chip de rob; pe acesta cu dragoste îl sărutăm.

Tot la fel să săruţi şi chipul Preacuratei Maicii Lui şi ale tuturor sfinţilor, cu acelaşi obicei. Închină-te cu credinţă şi chipului cinstitei şi de viaţă făcătoarei Cruci şi-l sărută pentru Cel ce S-a răstignit cu trupul spre mântuirea neamului nostru, adică pe Hristos Dumnezeul şi Mântuitorul lumii, Care ne-a dat chipul acesta, pentru biruinţa asupra diavolului care se teme şi se cutremură nesuferind să vadă puterea ei. În aceste porunci şi cu credinţa aceasta te botez.

Păzeşte-le acestea neschimbate şi nesmintite de orice eres, până la răsuflarea ta cea mai de pe urmă. Toate învăţăturile care se împotrivesc acestei credinţe fără de prihană, să le urăşti şi străine să le socoteşti, pentru că Apostolul a zis: *Că, înger din cer de vă va vesti vouă altceva decât ceea ce am binevestit eu, anatema să fie.* Căci nu este altă bună vestire, nici altă credinţă afară de cea mărturisită de Apostoli şi venită de la purtătorii de Dumnezeu părinţi la diferite soboare şi dată sobornicestii Biserici".

Zicând acestea Varlaam şi învăţându-l simbolul dreptei credinţe, cel aşezat de Sinodul de la Niceea, l-a botezat în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, în baia ce era în grădina lui şi a venit peste dânsul darul Sfântului Duh. Intrând apoi în camera lui, a săvârşit

Dumnezeiasca Liturghie şi l-a împărtăşit cu Preacuratele şi de viaţă făcătoarele Taine şi s-au bucurat cu duhul amândoi, dând slavă lui Dumnezeu. Deci bătrânul, învăţându-l cum se cuvine a vieţui după Botez şi spunându-i toate despre faptele cele bune, s-a dus la gazda sa. Iar păzitorii şi slugile lui Ioasaf se mirau văzând pe bătrânul intrând adeseori la fiul împăratului.

Apoi unul dintr-înşii, care era mai mare, cu numele Zardan, pe care – ca mai credincios şi mai priceput –, l-a pus împăratul mai mare peste palatele fiului său, a zis către Ioasaf: „Bine ştii, stăpâne, că mă tem de tatăl tău şi cât sunt de credincios lui; pentru aceea m-a pus ca pe o slugă mai credincioasă ca să-ţi slujesc ţie. Iar acum, văzând pe bătrânul acesta intrând adeseori la tine şi vorbind, mă tem ca nu cumva să fie de credinţă creştinească, pe care foarte mult o urăşte tatăl tău şi voi fi vinovat judecăţii de moarte. Pentru aceea sau spune despre aceasta împăratului, sau de acum încetează a mai vorbi cu dânsul, sau mă izgoneşte pe mine de la faţa ta, ca să fiu fără de prihană".

Fiul împăratului a zis către dânsul: „Mai înainte de toate, să facem aceasta, o, Zardane, şezi ascuns după perdea şi ascultă vorba lui către mine şi atunci îţi voi spune ce se cuvine a face". Deci vrând să intre Varlaam în palat, Ioasaf a aşezat pe Zardan înăuntru după o perdea şi a zis către bătrân: „Mai adu-mi aminte iarăşi de învăţăturile tale, pe scurt, pentru ca să se înrădăcineze mai tare în inima mea". Iar Varlaam, luând cuvânt, a grăit multe către dânsul, despre Dumnezeu şi buna credinţă, despre bunătăţile ce vor să fie şi despre muncile cele veşnice; apoi vorbind destul s-a sculat şi a făcut rugăciune, ducându-se la gazda sa.

Ioasaf, chemând pe Zardan şi ispitindu-l, a zis: „Auzit-ai ce mi-a vorbit acest bătrân mincinos şi cum se ispiteşte să mă înşele cu cuvintele sale, să mă lipsească de veselia şi îndulcirea vieţii şi să mă ducă către un Dumnezeu străin". Iar Zardan a zis: „Nu mă ispiti, stăpâne, că ştiu bine că au intrat adânc în inima ta cuvintele bărbatului acestuia; şi noi ştim că propovăduirea aceasta este adevărată, dar de când a ridicat tatăl tău prigoană cumplită asupra creştinilor, de atunci a pierit această credinţă care, dacă ţi s-a arătat plăcută şi dacă poţi purta asprimea şi ostenelile ei, bine să se îndrepteze voia ta cea bună. Dar eu ce voi face? Eu care nici nu pot căuta cu ochii spre o viaţă aşa de aspră şi cu osteneală, ba încă de frica împăratului slăbeşte inima mea, neştiind ce voi răspunde lui, pentru că am lăsat pe bătrânul acela să intre la tine".

Iar fiul împăratului a zis către dânsul: „Eu, pentru dragostea ta cea mare ce o ai către mine şi pentru slujirea ta cu credinţă, neaflând o

răsplătire mai bună, cu aceasta am vrut a-ţi răsplăti, adică m-am sârguit a-ţi arăta aceste bunătăţi negrăite, pentru ca să cunoşti pe Ziditorul tău şi să crezi într-Însul. Căci am nădăjduit că de cum vei auzi învăţătura cea dreaptă, îndată o vei iubi şi o vei urma împreună cu mine. Dar precum văd, am pierdut nădejdea pentru că eşti împietrit la inimă şi nu voieşti a cunoaşte adevărul; însă să-mi împlineşti o dorinţă. Să nu spui tatălui meu despre aceasta până la o vreme cuviincioasă; pentru că dacă vei spune lui aceasta, altceva nimic nu vei face decât numai vei aduce sufletului meu mare supărare".

A doua zi, venind Varlaam la dânsul, a început a grăi pentru plecarea sa; iar Ioasaf, neputând răbda despărţirea lui, s-a întristat cu sufletul şi i s-au umplut ochii de lacrimi. Atunci bătrânul a vorbit mult către dânsul, întărindu-l în credinţă şi în faptele cele bune şi mângâindu-l să nu plângă după dânsul; apoi i-a proorocit că nu după multă vreme se vor uni pentru totdeauna. Iar Ioasaf, nevrând să mai facă osteneală bătrânului şi temându-se ca nu cumva Zardan să spună împăratului despre dânsul, a zis cu plângere către Varlaam: „De vreme ce aşa ai voit tu, părintele meu cel duhovnicesc şi bunule învăţător, ca eu să rămân aici în lumea aceasta deşartă iar tu să te duci la locul odihnei tale celei duhovniceşti, de acum nu îndrăznesc a te opri pe tine. Mergi dar, păzit cu pacea lui Dumnezeu, şi pomeneşte-mă şi pe mine ticălosul totdeauna în sfintele tale rugăciuni ca să te pot ajunge pe tine şi să văd totdeauna cinstita ta faţă. Apoi fă dragoste de-mi lasă mantia ta cea ruptă şi aspră, spre aducere aminte de viaţa călugărească şi de învăţăturile tale, precum şi pentru păzirea de toată lucrarea diavolească".

Deci i-a dat bătrânul acea mantie pe care, luând-o Ioasaf, o cinstea mai mult decât porunca cea împărătească. Apoi a stat Varlaam la rugăciune şi s-a rugat către Dumnezeu cu umilinţă pentru Ioasaf, încredinţând pe tânărul cel de curând luminat, purtării Lui de grijă. Sfârşind rugăciunea, s-a întors şi l-a sărutat pe el şi a zis: „Fiule al Părintelui ceresc, pace ţie şi mântuire veşnică!" Apoi a ieşit din palate, bucurându-se şi mulţumind lui Dumnezeu Cel ce a îndreptat calea lui spre bine.

După plecarea lui Varlaam, fericitul Ioasaf s-a sârguit spre rugăciune şi spre viaţă aspră. Acest lucru, văzându-l Zardan, s-a umplut de multă supărare şi, prefăcându-se bolnav, s-a dus la casa sa. Împăratul auzind că s-a îmbolnăvit Zardan, a trimis la dânsul pe doctorul său cel mai iscusit ca să-l tămăduiască. Iar doctorul, luând bine seama asupra bolii lui, a spus împăratului, zicând: „Eu n-am putut afla la omul acesta nici o boală, decât numai o supărare cu care rănindu-şi sufletul, acum boleşte".

Împăratul, auzind aceste cuvinte, socotea că fiul său s-a mâniat asupra lui Zardan şi pentru aceea, mâhnindu-se, acum boleşte; deci a voit să meargă singur ca să cerceteze pe bolnav şi să cunoască pricina bolii. Iar Zardan auzind despre aceasta, s-a grăbit de a venit el mai înainte la împăratul şi căzând înaintea lui, se socotea vrednic de toată pedeapsa pentru că n-a păzit cu băgare de seamă pe fiul său. Apoi i-a spus toate cele ce se întâmplaseră; că a venit, zice el, din pustie un viclean vrăjitor şi înşelător cu numele Varlaam, care a vorbit cu fiul lui despre credinţa creştinească iar el a crezut celor spuse şi acum este cu totul al lui Hristos.

Împăratul dacă a auzit astfel de cuvinte a început a se umple de supărare şi de mânie negrăită. Apoi îndată chemându-l pe cel mai mare dintre boierii săi, cu numele Arahie, sfetnicul cel mai înţelept şi mai iscusit în citirea de stele, acestuia i-a spus pe rând toate cele ce s-au întâmplat. Iar el, mângâind pe împăratul a zis: „Fii fără de supărare, o, împărate, că este lesne a întoarce pe fiul tău de la credinţa creştinească, numai să prindem pe Varlaam. Iar de nu-l vom afla, apoi ştiu eu pe un alt bătrân de credinţa noastră, anume Nahor, care vieţuieşte în pustie şi se îndeletniceşte cu citirea în stele, de la care şi eu am învăţat, şi care în toate este asemenea lui Varlaam, căci eu chiar faţa acestuia o ştiu căci l-am văzut odinioară. Deci, chemând pe acel Nahor din pustie, îi vom porunci a se preface că este Varlaam şi ne vom întreba cu dânsul din credinţă; iar el va arăta credinţa creştinească a fi mincinoasă, care lucru văzându-l fiul tău, se va întoarce de la creştinătate iarăşi la zeii părinteşti".

Împăratului, părându-i-se că va fi bun acel sfat s-a mângâiat puţin de supărarea ce o avea şi întărindu-se cu nădejdea, a trimis degrabă pe Arahie cu mulţime de ostaşi să caute pe Varlaam, care străbătând toate căile, au ajuns până în pustiul Senaridului. Acolo, umblând prin multe locuri fără de drumuri, prin munţi şi prin prăpăstii neumblate, a aflat sub munte o ceată mică de pustnici pe care i-au prins. Între dânşii era unul mai mare care purta un sac de păr plin de oasele sfinţilor părinţi care adormiseră mai înainte; şi aceasta o făcea pentru ca totdeauna să-şi aducă aminte de moarte.

Şi i-au întrebat pe dânşii Arahie, zicând: „Unde este înşelătorul acela care a amăgit pe fiul împăratului?" Iar cel ce purta sacul de păr a zis: „Nu este acela la noi, nici va fi pentru că el fuge de noi, fiind izgonit de puterea lui Hristos, ci între voi mai ales îşi are petrecerea sa". Arahie a întrebat dacă îl ştie pe el. Pustnicul a răspuns: „Ştiu pe acela care se zice înşelătorul, care este diavolul. Acela vieţuieşte în mijlocul vostru şi voi faceţi cele plăcute lui". Arahie a răspuns: „Eu

pentru Varlaam te întreb pe tine". Pustnicul a răspuns: „Dacă întrebi de Varlaam, apoi se cădea a întreba unde este cel care a întors de la înşelăciune pe fiul împăratului? Că acela este fratele nostru şi împreună părtaş al vieţii noastre monahiceşti, dar acum de multe zile nu l-am mai văzut pe dânsul".

Arahie l-a întrebat: „Dar unde este locuinţa lui Varlaam?" Pustnicul a răspuns: „Ştim chilia lui aici în pustie, dar nu o vom spune vouă". Arahie, umplându-se de mânie îi îngrozea cu moartea iar ei, auzind de moarte, s-au bucurat; deci le-a dat multe bătăi şi i-a muncit cumplit ca să le arate pe Varlaam, dar ei tăceau. Arahie căutând cu sârguinţă pe Varlaam şi neaflându-l, s-a întors la împăratul fără nici un spor, aducând la dânsul numai pe acei pustnici care erau şaptesprezece la număr, pe care îi silea împăratul ca să spună locul petrecerii lui Varlaam şi să se lepede de Hristos. Iar ei nu s-au plecat, ci defăimau idolatria lui. De aceea a poruncit să le taie limbile, apoi mâinile şi picioarele şi să le scoată ochii şi aşa s-au săvârşit bunii pătimitori.

După sfârşitul acestor Sfinţi Mucenici, Arahie s-a dus noaptea, după porunca împăratului, la Nahor vrăjitorul, care vieţuia în pustie şi se îndeletnicea cu facerea de vrăji, şi spunându-i toate cu de-amănuntul l-a rugat să se prefacă că este Varlaam. Apoi s-a întors la împăratul şi a doua zi a pregătit ostaşii, dând de veste că merge iarăşi să caute pe Varlaam, străbătând pustietăţile. Atunci Nahor s-a arătat ieşind dintr-o pădure şi, văzându-l ostaşii, au alergat după dânsul; apoi, ajungându-l, l-au prins şi l-au dus la Arahie. Acesta, ca şi cum n-ar fi ştiut pe Nahor, l-a întrebat: „Cine eşti tu?" Nahor i-a răspuns: „Sunt Varlaam". Apoi îndată toţi s-au bucurat şi l-au dus pe el legat la împăratul, ieşind veste pretutindeni că au prins pe Varlaam.

Deci, auzind Ioasaf de aceasta, s-a rănit cumplit la suflet şi se tânguia cu amar. Însă, Dumnezeul mângâierii a descoperit lui Ioasaf printr-o descoperire dumnezeiască, că nu au prins pe Varlaam, ci pe Nahor vrăjitorul. Apoi împăratul a intrat în palatul fiului său, pe care îl sfătuia şi îl îndemna uneori cu cuvinte bune şi blânde, alteori cu mânie şi asprime, ca să se lase de credinţa creştinească şi să se întoarcă iarăşi la zeii păgâneşti. Însă n-a putut cu nimic a-l întoarce de la dragostea lui Hristos, pentru că răspundea cu multă înţelepciune la toate cuvintele lui, arătând deşertăciunea necuraţilor zei şi preamărind pe Unul Dumnezeu, Ziditorul tuturor, şi se arăta gata şi de răni şi de moarte.

Dar de vreme ce dragostea firească a împăratului nu-l lăsa să-l muncească pe fiul său, ba încă fiind mustrat şi de conştiinţă, pentru că-l auzea grăind adevărul, a zis către dânsul: „Ţi se cădea o, fiule, a

te supune în toate poruncii mele părinteşti; dar de vreme ce eşti aspru şi neînduplecat şi tare te împotriveşti mie, părându-ţi-se a fi mai înţelept decât toţi, să lepădăm dar amândoi deşarta împotrivire şi să dăm loc dreptăţii. Iată eu voi face adunare mare şi voi strânge pe toţi înţelepţii noştri din toată împărăţia mea şi voi aduna şi creştinii; căci voi porunci vestitorilor mei să strige cu mare glas pretutindeni ca nimeni din creştini să nu se teamă, ci fără de frică să se adune toţi ca să facem judecată de obşte şi să vedem care credinţă este mai bună. Apoi este la mine şi Varlaam care te-a înşelat pe tine, ferecat în fiare, căci nu m-am odihnit până ce nu l-am prins pe dânsul. Pe acesta îl voi scoate la sobor, ca împreună cu creştinii săi să stea împotriva înţelepţilor noştri şi să facă întrebare pentru credinţă. Dacă veţi birui voi creştinii, împreună cu Varlaam al vostru, apoi veţi dobândi dorinţa voastră; iar de veţi fi biruiţi, apoi datori sunteţi a vă supune desăvârşit poruncii mele".

Fericitul Ioasaf a zis: „Fie voia Domnului şi să fie precum ai poruncit, iar Dumnezeu Cel adevărat să ne dea a nu ne rătăci din calea cea dreaptă". Atunci împăratul a poruncit tuturor slujitorilor idoleşti şi creştinilor, prin trimitere de cărţi şi prin propovăduitori, prin toate cetăţile şi satele, ca să se adune la un loc toţi cei ce sunt de credinţă creştinească şi netemându-se de nimic să vină la sobor, pentru cercetarea credinţei celei adevărate. Şi stând lângă învăţătorul lor Varlaam, să se întrebe împreună cu slujitorii şi cu vrăjitorii. Apoi a chemat şi pe înţelepţii slujitori persani, caldeeni şi indieni, care se aflau în toată stăpânirea sa, precum şi pe fermecători şi vrăjitori, ca să biruiască pe creştini.

Deci s-au strâns la împăratul mulţime mare dintre cei de credinţa necurată idolească, înţelepţi în răutate şi dascăli iscusiţi în nedreptate, care deşi păreau a fi înţelepţi, însă erau nebuni. Iar creştinii, de vreme ce unii erau omorâţi de păgâni iar alţii se împrăştiaseră prin munţi şi prin pustietăţi, de aceea s-au adunat foarte puţini dintr-înşii, între care numai unul s-a aflat mai iscusit în dumnezeiasca Scriptură, cu numele Varahie. Numai acela a venit fără temere în ajutorul celui cu părere Varlaam, iar adevărat cu numele Nahor. Însă Varahie nu ştia că acela este Nahor vrăjitorul, iar nu Varlaam.

Deci împăratul a şezut pe scaun înalt şi a poruncit şi fiului său să şadă împreună cu dânsul. Iar fiul cinstind pe părintele său, n-a vrut să facă aceasta, ci a şezut pe pământ aproape de dânsul. Deci au stat înainte toţi maeştri cei păgâneşti şi a fost adus şi Nahor, cel cu părerea Varlaam. Apoi împăratul a zis către ritorii şi filosofii săi care stăteau înainte: „Iată vă stă înainte nevoinţă mare şi din două una s-a pregătit

vouă: ori veţi birui pe Varlaam şi pe creştinii care sunt împreună cu dânşii şi vă învredniciţi de cinste de la noi, ori de veţi fi biruiţi să primiţi ruşine şi pedeapsă cumplită. Iar pe voi pe toţi vă voi pierde şi trupurile voastre le voi da spre mâncare fiarelor şi păsărilor, apoi pe fiii voştri cu veşnică robie îi voi robi, dacă nu veţi birui pe creştini".

Zicând împăratul acestea, fiul său a răspuns, zicând: „Astăzi ai făcut judecată dreaptă o, împărate, şi eu zic acestea dascălului meu". Apoi întorcându-se către Nahor a zis: „Bine ştii o, Varlaame, în ce fel de slavă şi de mulţumire m-ai aflat şi tu cu cuvintele tale m-ai înduplecat a mă depărta de zeii părinteşti şi de lege, a sluji unui Dumnezeu necunoscut şi a întărâta pe părintele şi pe stăpânul meu. Deci acum vezi că stai în cumpănă; căci dacă vei birui războiul ce-ţi stă înainte şi vei arăta a fi adevărate învăţăturile tale, apoi te vei preamări ca un propovăduitor al adevărului şi eu voi rămâne în învăţătura ta, slujind lui Hristos până la răsuflarea cea mai de pe urmă. Iar de vei fi biruit şi te vei face mie astăzi mijlocitor de ruşine, apoi eu singur voi izbândi defăimarea mea, căci voi sta cu picioarele mele pe pieptul tău şi cu mâinile mele rupând inima ta şi limba le voi da spre mâncare câinilor împreună cu celălalt trup al tău, ca prin tine să se înveţe toţi a nu mai înşela pe fiii împăraţilor".

Auzind Nahor cuvintele acestea s-a spăimântat foarte văzându-se pe sine prins în cursa sa şi căzut singur în groapa pe care a săpat-o. Deci, văzând moartea gata înaintea lui, de va întărâta pe fiul împăratului, care cu înlesnire poate să-l muncească cum va vrea, şi că nu este cu putinţă a scăpa din mâinile lui, a gândit să ţină cu dânsul şi să apere credinţa creştinească. Apoi începându-se între slujitorii idoleşti şi între creştini a se pune cuvinte de întrebare, atunci Nahor şi-a deschis gura, precum de demult Varlaam, care a fost chemat de împăratul Valac să blesteme pe israeliteni, iar el în loc să-i blesteme, i-a binecuvântat, aşa şi Nahor, începându-se întrebările, a ţinut cuvântul de dimineaţă până seara, grăind ca de la Duhul Sfânt, pentru că ştie darul lui Dumnezeu a lucra câteodată şi în vasele cele necurate, pentru mărirea Sa cea sfântă.

Deci cu atâta înţelepciune a mustrat Nahor deşertăciunea şi minciuna zeilor, întărind şi adeverind credinţa creştinească, cu înţelepte dovezi, încât nu putea nimeni să-i răspundă nici un cuvânt împotrivă. Despre această prea înţeleaptă vorbire a lui Nahor cu slujitorii idoleşti, Sfântul Damaschin scrie mai larg şi mai frumos în istoria sa despre aceşti Sfinţi Părinţi, Varlaam şi Ioasaf. Deci toţi ritorii, filosofii, popii şi vrăjitorii erau ruşinaţi şi mâhniţi încât tăceau ca şi cum ar fi fost fără de glas, neputând a grăi nimic împotrivă. Iar

fiul împăratului se bucura cu duhul şi slăvea pe Domnul, Care, precum altădată pe Saul, aşa şi pe Nahor, l-a făcut din prigonitor, învăţător şi propovăduitor al adevărului.

Împăratul împreună cu boierul Arahie, minunându-se de neaşteptata schimbare a lui Nahor, cu mare mânie se iuţea împotriva lui, pentru că îi cuprinsese mare ruşine şi ar fi vrut să-l muncească precum şi pe creştinii care erau împreună cu dânsul, dar nu putea să-şi calce cuvântul său împărătesc. Căci el poruncise ca de voie şi fără temere să se adune creştinii în sobor, făgăduind împărăteşte ca să nu li se facă nici un rău. Apoi a poruncit să se risipească soborul, ca şi cum ar fi vrut a doua zi iarăşi să se adune la întrebare.

Fiul împăratului a zis către tatăl său: „Precum la început ai poruncit, o, împărate, să se facă judecată dreaptă, aşa şi la sfârşit pune înainte dreptatea şi din două una fă: sau dascălului meu porunceşte-i să petreacă în această noapte împreună cu mine, pentru ca să învăţăm împreună cele ce ni se cade a grăi mâine, iar tu, luând pe ai tăi, asemenea învăţaţi-vă şi voi; sau lasă-mi în această noapte pe ritorii tăi şi tu ia pe învăţătorul meu la tine, pentru că, dacă vor rămâne la tine amândouă părţile care se împotrivesc, apoi învăţătorul meu va petrece în supărare şi în frică, iar ai tăi în bucurie şi odihnă. Şi această judecată nu mi se pare a fi dreaptă, ci va fi silire şi călcare de făgăduinţă".

Împăratul, fiind biruit de cuvintele cele înţelepte ale fiului său, a luat la sine pe jertfitorii săi, iar pe Nahor l-a lăsat fiului său, având oarecare nădejde spre Nahor că va aduce la săvârşire făgăduinţa sa. Deci, luând Sfântul Ioasaf pe Nahor, s-a dus în palatul său, bucurându-se de Dumnezeu, Mântuitorul său. Iar către Nahor a zis: „Oare socoteşti că nu ştiu eu că tu nu eşti Varlaam, ci eşti Nahor? Însă bine ai făcut că ai arătat a fi adevărată credinţa creştinească şi ai mustrat înşelăciunea idolească; crede dar în Dumnezeul Acela pentru al Cărui nume bine ai vestit acum".

La aceste cuvinte umilindu-se Nahor, se căia de toate răutăţile sale cele mai dinainte şi cu tot adevărul dorea ca să se apropie de Domnul Dumnezeu. Deci, a rugat pe fericitul Ioasaf ca să-i poruncească să fugă pe ascuns în pustie şi să se însoţească cu pustnicii care se ascundeau acolo şi apoi să primească Sfântul Botez. Sfântul Ioasaf, învăţându-l, l-a liberat cu pace. Iar el plecând, a aflat în pustie un preot sfânt şi, luând de la dânsul Sfântul Botez, şi-a petrecut zilele în pocăinţă.

A doua zi, înştiinţându-se împăratul de cele despre Nahor, s-a deznădăjduit. Apoi, văzând pe înţelepţii săi ritori că sunt biruiţi până

în sfârşit şi petrec în nepricepere, s-a mâniat foarte asupra lor şi i-a necinstit cu dosădiri cumplite, iar pe alţii i-a pedepsit cu bătăi şi le-a înnegrit feţele cu funingine, izgonindu-i de la faţa sa. De atunci nu mai cinstea pe slujitorii idoleşti nici nu mai aducea jertfe idolilor, ba îi şi hulea pe dânşii. Deci împăratul fiind în mare nedumerire, clătinându-se de gândurile sale, nici idolilor nu se închina, nici credinţa creştinească nu primea. Iar la fericitul Ioasaf veneau mulţi şi îndulcindu-se de cuvintele lui mântuitoare, se întorceau către Hristos.

Dar slujitorii idolilor văzându-se batjocoriţi şi văzând pe împăratul că se întoarce de la zeii lor, au trimis degrabă la un mare vrăjitor cu numele Teuda ce petrecea în pustie, şi vestind aceluia toate cele ce se întâmplaseră, îl rugau cu sârguinţă să le ajute. Teuda cu putere drăcească, a venit cu îndrăzneală la împărat, pentru că era cunoscut şi iubit de dânsul. El cu cuvintele sale măiestrite şi înşelătoare iarăşi a înduplecat pe împărat la închinarea de idoli şi a făcut praznic mare idolilor împreună cu dânsul. Apoi se nevoia ca şi pe fericitul Ioasaf să-l întoarcă de la Hristos către închinarea idolească şi a dat împăratului acest sfat viclean, ca să ia de la Ioasaf toate slugile şi în locul lor să pună femei şi fete tinere şi frumoase, ca să-i slujească lui. „Iar eu, zise el, voi trimite pe unul din draci care va aprinde într-însul focul dulceţii spre desfrânare. Şi dacă va fi biruit, apoi îndată, o împărate, toate vor fi după voia ta".

Împăratul ascultând sfatul vicleanului, a adunat o mulţime de fete frumoase şi de femei tinere şi, împodobindu-le pe dânsele cu haine de mult preţ şi cu podoabe de aur, le-a dus în palat la fiul său şi a dat afară pe toate slugile lui; aşa că nu era în palatul lui Ioasaf nici unul de parte bărbătească, ci toată slujba o făceau femeile şi fetele. Apoi au năvălit asupra lui în chip nevăzut, duhurile cele viclene ce erau trimise de Teuda vrăjitorul şi aprindeau cuptorul cel trupesc al tânărului, năvălind asupra lui cu gânduri necurate.

Fericitul Ioasaf era într-o mare nevoie şi război, dar mai ales când o fecioară care era mai frumoasă decât toate şi care – nu numai de împăratul era îndemnată, ci şi de diavolul –, a întins asupra lui amăgirile sale. Fecioara aceea era fata unui împărat, robită şi scoasă din patria sa, apoi dată împăratului Avenir ca un mare dar. Pe această fată foarte frumoasă a trimis-o tatăl spre înşelarea fiului său şi intrând în ea dracul înşelăciunii, a învăţat-o cuvinte viclene şi cu meşteşug. Acelaşi înşelător a pus dragoste către dânsa în inima sfântului tânăr, vânându-l câte puţin. Dar fericitul o iubea pe dânsa pentru înţelepciunea şi pentru obiceiul ei cel bun, ba încă îi era şi jale pentru dânsa, că fiind fată de împărat era robită şi lipsită de slava şi de

patria sa; apoi se gândea cum ar întoarce-o de la închinarea la idoli şi ar face-o creştină.

Astfel gândind el, iar poftă cu patimă nesimţind în sine, a început a vorbi către dânsa, zicând: „Cunoaşte o, fecioară, pe Dumnezeul Care petrece în veci, ca să nu pieri în înşelăciune. Cunoaşte pe Ziditorul şi vei fi fericită, făcându-te mireasă a Mirelui Celui fără de moarte". Multe cuvinte ca acestea zicând el, în acel ceas duhul cel necurat o învăţa pe femeie a întinde curse de sminteală şi a trage în cădere acel fericit suflet. Deci, fecioara a zis astfel: „Dacă te îngrijeşti de mântuirea sufletului meu şi voieşti a-l izbăvi de înşelăciunea idolească, apoi îndeplineşte şi tu cererea mea; iar eu îndată lepădându-mă de idolii părinteşti, mă voi apropia de Dumnezeul tău şi voi sluji Lui până la răsuflarea mea cea mai de pe urmă. Şi aşa şi tu vei primi plata pentru întoarcerea mea".

Sfântul tânăr a întrebat-o: „Care este cererea ta, fecioară?" Iar ea cu căutătura şi cu vorba, îl îndemna spre desfrânare şi-i zise: „Vino să ne însoţim şi apoi eu mă voi pleca poruncii tale". Iar el a zis: „Pentru ce ai îndrăznit a face către mine o cerere ca aceasta o, fecioară, pentru că eu deşi poftesc mântuirea ta, însă nu voiesc a fi necurat". Iar ea, netezindu-i calea spre păcat a zis: „Tu, domnul meu, fiind plin de toată înţelepciunea, pentru ce grăieşti unele ca acestea, numind însoţirea necurată, pentru că ştiu şi eu din cărţile creştineşti, căci am citit multe cărţi în patria mea şi de multe ori am vorbit cu creştini; dar oare nu este scris aşa în cărţile voastre: *Cinstită este nunta în toate şi patul neîntinat?* Şi iarăşi „Mai bine a se însura omul, decât a se aprinde". Dar n-au cunoscut nunta patriarhii cei de demult şi proorocii şi dreptii, precum învaţă scripturile voastre? Oare pe Petru nu-l mărturiseşte Scriptura cum că a avut femeie? Acela pe care îl numiţi verhovnic al Apostolilor. Dar cine te-a învăţat, domnul meu, a numi nunta necurată? Cu adevărat te-ai depărtat de la învăţătura voastră cea dreaptă".

Fericitul a răspuns: „Deşi sunt toate aşa în Sfânta Scriptură, precum ai zis, pentru că este slobod fiecare dacă voieşte să se căsătorească, însă afară de cei ce s-au făgăduit ca să-şi păzească fecioria pentru Hristos; iar eu când am primit Sfântul Botez, m-am făgăduit a mă duce curat înaintea lui Hristos în feciorie fără prihană. Deci cum voi îndrăzni a călca jurământul pe care l-am făcut către Dumnezeu?" Iar înşelătoarea a zis iarăşi: „Dacă nu voieşti a mă lua de soţie, apoi altă dorinţă să-mi împlineşti, care este mică; de voieşti să-mi mântuieşti sufletul, fii cu mine în această noapte, care lucru de vei face, apoi mă făgăduiesc ţie că mâine dimineaţă voi primi credinţa creştinească şi voi

fi ţie nu numai spre iertarea păcatelor ci şi multă răsplătire vei afla de la Dumnezeu pentru întoarcerea mea. Căci zice Scriptura ta, *că se face mare bucurie în cer pentru un păcătos care se pocăieşte*.

Deci, dacă se face bucurie în cer pentru întoarcerea păcătosului, apoi oare nu va avea răsplătire acela care întoarce pe păcătos şi se face pricinuitor pentru bucuria îngerilor? Cu adevărat aşa este şi cu totul fără de îndoială pentru că şi Apostolii, începătorii credinţei voastre, multe făceau după socoteala lor, călcând porunca lui Dumnezeu cea mai mică, pentru porunca cea mai mare. Oare n-a tăiat împrejur Pavel pe Timotei, deşi se socoteşte la creştini fărădelege tăierea împrejur? Însă el nu s-a ferit a o face aceasta, pentru orânduiala cea mai bună; apoi multe ca acestea vei afla în cărţile voastre. Deci, dacă cu adevărat pofteşti ca să-mi mântuieşti sufletul, apoi împlineşte această dorinţă a mea".

Acestea zicându-le ea, sufletul fericitului a început a se clătina cu diferite feluri de gânduri, şi în partea dreaptă şi în partea stângă, iar voia şi înţelegerea i se slăbeau. Diavolul, semănătorul răutăţii, văzând inima lui clătinându-se, s-a umplut de bucurie şi a strigat către soţii săi, zicând: „Vedeţi că fecioara aceasta are să facă ceea ce noi n-am putut să facem? Acum dar să năvălim asupra lui, pentru că nu vom mai afla vreme aşa potrivită ca aceasta, pentru a împlini voia şi porunca aceluia care ne-a trimis pe noi". Acestea zicându-le necuratul, s-a pornit împreună cu câinii săi asupra ostaşului lui Hristos şi a tulburat toate puterile lui sufleteşti şi cu totul l-a aprins de dragoste şi cu mare dorire către fecioară.

Fericitul Ioasaf, văzându-se tare aprins şi robit de păcat, s-a lovit în piept şi, oftând din adâncul inimii către Dumnezeu, degrabă a făcut rugăciune şi vărsând izvoare de lacrimi din ochii săi, striga către Cel care poate a-l mântui de învăluire şi de vifor şi zicea: „Spre Tine, Doamne, am nădăjduit, să nu mă ruşinezi în veac, nici să râdă vrăjmaşii mei de mine, care mă ţin de-a dreapta Ta; ci stai înainte-mi în acest ceas şi-mi îndreptează calea mea după voia Ta, pentru ca să se preamărească numele Tău Cel slăvit şi înfricoşat, prin mine robul Tău".

Rugându-se multă vreme, se uda cu lacrimi şi, făcând multe plecări de genunchi, s-a aruncat la pământ. Apoi, adormind puţin, s-a văzut pe sine răpit de nişte bărbaţi străini, trecut prin nişte locuri minunate şi dus la un câmp mare, care era înfrumuseţat cu flori roşii şi cu bună mireasmă. Acolo a văzut tot felul de pomi frumoşi care aveau roade multe, străine şi minunate. Iar fructele pomilor acelora făceau freamăt vesel, din cauza unui vânt subţire şi lin, dând bună mireasmă nesăţioasă. Iar sub pomii aceia stăteau nişte scaune de aur

curat, înfrumuseţate cu pietre scumpe şi mărgăritar de mult preţ şi raze mari ieşeau dintr-însele. Apoi erau paturi de aur aşternute cu nişte covoare în multe culori, a căror podoabă şi strălucire covârşea toată povestirea. Prin mijlocul pomilor curgeau ape curate şi foarte limpezi care veseleau vederea.

Prin acel câmp mare şi minunat purtându-l acei bărbaţi înfricoşaţi, l-au dus într-o cetate ce strălucea cu lumină negrăită, având zidurile de aur curat şi din pietre de mult preţ, pe care nu le-a văzut nimeni niciodată, apoi stâlpii şi porţile erau dintr-un mărgăritar. Cine va putea spune podoaba şi strălucirea cetăţii aceleia! Pentru că, strălucind o lumină cu multe raze dintr-o înălţime, umplea toate uliţele ei; şi nişte ostaşi înaripaţi şi luminaţi se plimbau prin cetatea aceea, glăsuind cântări preadulci, pe care niciodată nu le-a auzit urechea omenească. El a auzit un glas, zicând: „Iată odihna dreptţilor, iată veselia celor ce au plăcut lui Dumnezeu în viaţa lor".

Scoţându-l de acolo acei bărbaţi înfricoşaţi, voiau să-l ducă înapoi. Iar el cu totul fiind cuprins de acea podoabă şi frumuseţe, zicea: „Nu mă lipsiţi pe mine, rogu-vă, nu mă lipsiţi de această bucurie negrăită, ci daţi-mi voie să petrec într-un colţ al acestei cetăţi mari". Iar ei ziceau: „Nu este cu putinţă a petrece acum aici, dar vei intra prin multe osteneli şi sudori, dacă te vei nevoi; pentru că nevoitorii moştenesc împărăţia cerurilor".

Acestea zicând şi trecând câmpul cel mare, l-au dus în nişte locuri întunecate şi pline de tânguire şi în toate potrivnice luminii şi bucuriei ce văzuse mai înainte. Pentru că era acolo negură foarte întunecată, încât toate se umpleau de mâhnire şi de tulburare. Acolo ardea un cuptor de foc şi viermi se târau mâncând trupurile, iar duhurile răzbunării stăteau împrejurul cuptorului aceluia. Unii ardeau cumplit în foc şi se auzea un glas zicând: „Iată locul păcătoşilor, iată munca acelora care s-au întinat în fapte de ruşine". După aceasta l-au scos de acolo cei ce-l purtau pe dânsul.

Deşteptându-se şi-a venit în sine şi era cu totul înspăimântat şi râuri de lacrimi curgeau din ochii lui. Atunci toată frumuseţea fecioarei şi a celorlalte femei şi fete i se păreau lui mai înjosită decât tina şi gunoiul. Şi aducându-şi aminte de cele arătate lui în vedenie, era cuprins cu dorul acelor minunate şi preaslăvite locuri şi tulburat de frica muncilor celor văzute, încât zăcea pe pat neavând putere nici să se scoale.

Deci s-a dat veste împăratului cum că fiul său este bolnav şi împăratul venind la dânsul în grabă, îl întrebă pe dânsul: „Care este pricina bolii de care suferi?" Iar el, spunându-i toate cele arătate lui în

vedenie, a zis: „Pentru ce ai gătit cursă picioarelor mele vrând să vânezi sufletul meu şi să-l arunci în pierzare? Că de nu mi-ar fi ajutat Dumnezeu, s-ar fi sălăşluit în iad sufletul meu. Dar cât este de bun Dumnezeul lui Israel, Care a izbăvit smerenia mea din mijlocul puilor de lei! Căci adormit-am tulburat; dar m-a cercetat pe mine din înălţime Dumnezeu Mântuitorul meu şi mi-a arătat că de multe bunătăţi se lipsesc cei ce-L mânie pe Dânsul şi felurite munci îşi pregătesc.

Deci acum, o, tată, de vreme ce ţi-ai astupat urechile, nevrând să auzi glasul meu care îţi grăieşte cele bune, măcar pe mine nu mă opri a merge pe calea cea dreaptă; pentru că pe aceasta o iubesc şi aceasta doresc, ca lăsând toate, să ajung la locul unde petrece Varlaam plăcutul lui Hristos şi împreună cu dânsul să-mi săvârşesc cealaltă parte a vieţii mele. Iar dacă vei voi a mă ţine cu sila, degrabă mă vei vedea mort de supărare şi de tânguire; atunci iarăşi nici tu nu te mai poţi chema tată şi nici pe mine nu mă vei mai avea fiu".

Atunci iarăşi a cuprins pe împăratul mare supărare şi s-a dus mâhnit la palatul său. Tot aşa şi duhurile cele viclene s-au întors ruşinate de la ostaşul lui Hristos cel nebiruit, către Teuda al lor, care îi ocăra pe ei, zicând: „Atât de neputincioşi sunteţi voi, ticăloşilor, încât nici pe acel tânăr n-aţi putut să-l biruiţi?" Iar ei, fiind siliţi de puterea lui Dumnezeu, nevrând, au mărturisit adevărul, zicând: „Nu putem răbda puterea lui Hristos nici a căuta spre semnul Crucii cu care se îngrădeşte pe sine acel tânăr". După acestea luând împăratul pe Teuda, a venit la fiul său; iar Teuda a început a vorbi fericitului tânăr despre zeii săi, dar n-a putut să-l biruiască pe el, căci avea de sus înţelepciune, căreia nu pot să-i stea împotrivă toţi cei ce se împotrivesc.

Teuda fiind biruit şi ruşinat, a tăcut mult, ca un peşte fără de glas, neştiind ce să mai zică. Apoi abia venindu-şi în simţire, a zis către împăratul: „Cu adevărat, o, împărate, Duhul Sfânt vieţuieşte în fiul tău; cu adevărat, suntem biruiţi şi de acum nici un răspuns nu mai avem! Cu adevărat mare este Dumnezeul creştinilor, mare este credinţa lor şi mari sunt tainele lor!" Apoi întorcându-se către fiul împăratului a zis: „Spune-mi tu, cel ce eşti sfinţit cu sufletul şi cu trupul, oare mă va primi pe mine Hristos dacă mă voi lepăda de lucrurile cele rele şi mă voi întoarce către Dânsul?" Iar Sfântul Ioasaf a început a-i vorbi despre pocăinţa păcătoşilor şi mila lui Dumnezeu, Care primeşte degrabă pe cei ce se pocăiesc cu adevărat. Teuda umilindu-se cu inima, îndată a alergat la peştera sa şi arzându-şi toate cărţile sale cele vrăjitoreşti, s-a dus după Nahor şi învrednicindu-se de Sfântul Botez, a vieţuit în mare pocăinţă.

Împăratul, neştiind ce să mai facă cu fiul său, a fost sfătuit de Arahie ca să împartă împărăţia lui în două şi să dea jumătate fiului

său; căci zicea acela: „Dacă vei munci pe fiul tău, o, împărate, apoi cu adevărat vei fi vrăjmaş firii, iar nu tată, ci muncitor al fiului tău te vei chema. Deci şi pe fiul tău vei pierde şi tu fără fiu vei rămâne şi în mari întristări te vei arunca. Dar una a mai rămas să faci: să împarţi cu dânsul împărăţia ta şi să-i porunceşti să stăpânească partea cea dată lui. Căci dacă va fi cuprins de purtările de grijă ale vieţii, apoi câte puţin va începe a se obişnui cu viaţa aceasta precum vieţuim şi noi; şi atunci va fi lucrul după voia noastră. Pentru că obiceiul care se înrădăcinează în suflet nu se schimbă aşa cu sila, ci cu dragoste. Apoi cu toate că va petrece neschimbat în credinţa creştinească, totuşi îţi va fi mângâiere, pentru că nu eşti fără de fiu, ci ai fiu împărat".

Împăratul, primind sfatul lui Arahie, a făcut aşa; a împărţit împărăţia lui în două şi a făcut pe fiul său împărat. Ioasaf, deşi nu cugeta la stăpânirea împărătească, ci dorea viaţa călugărească şi pustnicească, dar văzând că va ieşi lucrul mai spre bine, a primit partea împărăţiei cea dată lui. Apoi mergând într-însa, mai întâi de toate s-a sârguit ca să dezrădăcineze închinarea de idoli de prin toată stăpânirea sa şi a risipit capiştile lor. Apoi a ridicat biserici sfinte şi a lăţit sfânta credinţă în Hristos.

Auzind de aceasta episcopii, preoţii şi călugării care se ascundeau, au ieşit de prin munţi şi de prin pustietăţi şi alergau către sfântul împărat Ioasaf. Iar el îi primea pe dânşii cu bucurie şi împreună cu dânşii cugeta la mântuirea sufletelor omeneşti. Deci în puţină vreme, toată stăpânirea sa a luminat-o cu lumina credinţei şi a botezat-o. Iar pentru întoarcerea tatălui său neîncetat se ruga cu lacrimi. Şi n-a trecut cu vederea Dumnezeu rugăciunea lui cea cu sârguinţă şi lacrimile, ci, ascultându-l cu milostivire, s-a atins de inima lui Avenir, cu lumina darului Său, ca el să lepede negura cea groasă de pe ochii minţii, ca să vadă raza adevărului şi să cunoască deşertăciunea zeilor celor mincinoşi.

Deci împăratul Avenir a adunat pe toţi sfetnicii săi şi le-a descoperit gândul inimii sale, cum că voieşte să primească credinţa fiului său şi toţi au lăudat gândul lui, căci pe toţii îi cercetase Răsăritul cel de sus, prin rugăciunile Sfântului Ioasaf. Apoi îndată împăratul, printr-o scrisoare, a chemat pe fiul său ca să înveţe de la dânsul buna credinţă. Iar Sfântul Ioasaf de multă bucurie şi veselie s-a umplut văzând pe tatăl său venit în simţire şi întors către Dumnezeu. Ioasaf, mergând şi învăţând pe tatăl său multe zile, precum i-a spus Cuviosul Varlaam, aşa şi el arătând tatălui său toate tainele sfintei credinţe, l-a adus la Sfântul Botez, încât el însuşi l-a primit ca naş din dumnezeiescul Botez. Lucru cu adevărat nou şi

minunat, că s-a arătat naş al tatălui său şi s-a făcut mijlocitor de naşterea cea duhovnicească a aceluia care l-a născut pe dânsul trupeşte. Şi nu numai împăratul Avenir, ci şi toată suita lui a primit Sfântul Botez, precum şi ostaşii şi robii; pe scurt, toată ţara Indiei a primit Sfântul Botez.

Atunci s-a făcut bucurie mare pe pământ şi în cer, că pe pământ se bucurau credincioşii pentru întoarcerea necredincioşilor, iar în cer se bucurau îngerii, nu pentru unul, ci pentru păcătoşii cei fără de număr care se pocăiau. Iar împăratul Avenir, după Botez, a dat fiului său toată stăpânirea împărăţiei sale şi el petrecea la o parte în tăcere, presărându-şi capul totdeauna cu ţărână şi tânguindu-se pentru păcatele sale cele mai dinainte. Apoi, luând de la Dumnezeu iertarea păcatelor, s-a mutat cu pace către El.

După moartea împăratului Avenir, împăratul Ioasaf făcând pomenire de patruzeci de zile tatălui său, a chemat pe toţi boierii şi sfetnicii săi, pe căpeteniile oştilor şi toate stăpânirile cărora le-a descoperit taina inimii sale, cum că voieşte să lase împărăţia aceasta pământească şi toate cele lumeşti şi să meargă în pustie şi acolo să petreacă viaţă monahicească.

Atunci toţi s-au umplut de jale şi nu era nici unul dintre dânşii fără de lacrimi, ci toţi se tânguiau cu amar pentru că îl iubeau foarte mult pentru blândeţea şi omenia lui, precum şi pentru facerea lui de bine cea cu milostivire către toţi. Iar în locul său voia să lase împărat pe unul dintre boieri, cu numele Varahie, care de la început era creştin, despre care s-a spus mai înainte că acesta s-a ridicat împreună cu Varlaam împotriva tuturor înţelepţilor indieni ca să-i aducă la credinţă.

Pe acesta voia Ioasaf să-l pună împărat în locul său, ca pe unul care era bine întărit în sfânta credinţă şi avea multă dragoste pentru Hristos. Iar Varahie se lepăda, zicând: „Iubeşte, o, împărate, pe aproapele tău ca pe tine însuţi; pentru că dacă este bine a împărăţi, apoi împărăţeşte singur, iar dacă este rău, de ce mi-o dai mie şi pentru ce pui asupra mea greutate ca aceasta de care singur fugi?" Iar pe Sfântul Ioasaf toţi îl rugau cu stăruinţă şi cu lacrimi ca să nu-i lase pe dânşii. Dar el a scris noaptea o scrisoare către tot poporul său şi către toţi stăpânitorii, încredinţându-i pe dânşii lui Dumnezeu şi poruncindu-le să nu-şi aleagă alt împărat decât pe Varahie.

Lăsând acea scrisoare în casa sa, a ieşit pe ascuns din palat şi din cetate şi a plecat degrabă în pustie. Iar a doua zi, auzindu-se despre plecarea lui, îndată s-a făcut tulburare şi plângere în popor, plecând toţi cu multă grabă în aflarea lui. Aflându-l lângă un pârâu uscat, cu

mâinile ridicate făcând rugăciune, l-au înconjurat şi căzând înaintea lui, îl rugau cu multe tânguiri să se întoarcă la palatul său şi să nu-i lase; iar el fiind silit de rugăminţile lor, s-a întors pentru puţină vreme şi iarăşi adunându-i pe toţi, a zis: „În deşert vă împotriviţi voii lui Dumnezeu, ţinându-mă pe mine!" Apoi a dat cuvânt cu jurământ că nici o zi nu va mai petrece cu dânşii. Iar lui Varahie cu sila i-a pus pe cap coroana sa împărătească, şi lăsându-l pe scaunul său, l-a învăţat destul cum să împărăţească, iar el dând pace poporului a ieşit din palat şi din cetate, sârguindu-se către pustie.

Varahie împreună cu tot poporul şi cu toţi boierii săi, văzând gândul lui cel neînduplecat şi cu rugăminte neputând a-l ţine pe el şi nici cu sila neîndrăznind a-l împiedica de la acea cale, mergeau după dânsul plângând şi petrecându-l până departe. El însă le zicea ca să nu-l mai supere, ci îi ruga să se întoarcă înapoi. Iar unii au mers după dânsul de departe tânguindu-se până când s-a plecat ziua; iar noaptea a acoperit de la ochii lor pe iubitul lor stăpân şi s-au despărţit unii de alţii.

Astfel a luat Varahie sceptrul împărăţiei Indiei, iar Ioasaf le-a socotit pe toate deşertăciuni ca să dobândească pe Hristos. În noaptea cea dintâi a intrat în casa unui om sărac şi i-a dat lui hainele sale de deasupra, iar el rămânând în haina cea ruptă de păr pe care i-o dăduse Varlaam, s-a dus la viaţa pustnicească, neavând cu sine nici pâine, nici apă, nici altceva de trebuinţa hranei; pentru că se dăduse cu totul în purtarea de grijă a lui Dumnezeu şi cu dragoste osârdnică ardea pentru Domnul său.

Intrând în adâncul pustiei, s-a bucurat cu duhul şi, ridicându-şi ochii către iubitul său Hristos, striga, zicând: „Să nu mai vadă de acum ochii mei bunătăţile lumii acesteia şi să nu se mai îndulcească inima mea de nimic altceva decât de Tine, nădejdea mea. Tu îndreptează calea mea şi mă du la plăcutul Tău Varlaam; arată-mi pe mijlocitorul mântuirii mele ca să mă înveţe viaţa cea pustnicească, acela care m-a învăţat pe mine cunoştinţa Ta, Doamne!" Sfântul Ioasaf a umblat singur prin pustie doi ani, căutând pe Varlaam; se hrănea cu verdeţurile care creşteau pe acolo, iar uneori răbda mult de foame, din lipsa verdeţurilor pentru că era uscat pământul în pustia aceea şi puţin odrăslea. Apoi a răbdat multe supărări de la diavolul, căci năvălea asupra lui, uneori tulburând mintea lui cu tot felul de gânduri, alteori înfricoşându-l cu năluciri, iar alteori i se arăta negru şi scrâşnind din dinţi. Uneori cu sabia în mână se pornea asupra lui, ca şi cum ar fi vrut să-l taie; alteori se prefăcea în multe feluri de fiare, şerpi şi aspide. Iar ostaşul lui Hristos cel nebiruit, toate le biruia şi le izgonea cu sabia rugăciunii şi cu arma Crucii.

Trecând al doilea an, a aflat o peşteră în pustiul Senaridului unde vieţuia un călugăr în linişte; de la acela s-a înştiinţat unde petrecea Varlaam. Deci, alergând degrabă cu bucurie pe cărarea cea arătată lui, a ajuns la peştera lui Varlaam şi, stând înaintea uşii, a bătut, zicând: „Binecuvintează, părinte, binecuvintează!" Iar Varlaam, auzind glasul, a ieşit din peşteră şi a cunoscut pe Ioasaf cu duhul, pe care altfel nu era cu putinţă a-l cunoaşte după chipul său, pentru că se înnegrise de arşiţa soarelui, îi crescuse părul, slăbise şi ochii i se cufundaseră adânc.

Deci, bătrânul stând cu faţa către răsărit, a înălţat lui Dumnezeu rugăciune de mulţumire, iar după rugăciune s-au îmbrăţişat unul cu altul cu dragoste, s-au sărutat cu sărutare sfântă şi de bucurie au plâns mult. După aceea începând să vorbească, Varlaam a zis: „Bine ai venit fiule al lui Dumnezeu şi moştenitor al împărăţiei cerului, Domnul să-ţi dea cele veşnice în locul celor vremelnice şi pe cele nestricăcioase în locul celor stricăcioase. Dar te rog, fiule iubite, spune-mi cum ai venit aici? Şi ce ţi s-a întâmplat după plecare? Oare a cunoscut tatăl tău pe Dumnezeu? Sau încă petrece în rătăcirea cea idolească?" Iar fericitul Ioasaf i-a spus lui toate pe rând, câte i s-au întâmplat după plecarea lui Varlaam şi câte a făcut Domnul cu dânsul, ajutându-l.

Bătrânul, auzind acestea, se bucura foarte; apoi, minunându-se, zicea: „Slavă Ţie, Hristoase Dumnezeule, că bine ai voit ca sămânţa cuvântului Tău cea semănată de mine în sufletul robului Tău Ioasaf, să odrăslească şi să aducă rod însutit". Apropiindu-se seara şi săvârşind obişnuita rugăciune, şi-a adus aminte de hrană. Deci Varlaam a pus masă de mult preţ, plină de bucate duhovniceşti, iar hrană trupească având puţină; căci erau numai verdeţuri crude, nefierte, puţine finice (smochine) şi apă din izvorul care era acolo.

Întărindu-şi trupul cu astfel de bucate, au mulţumit lui Dumnezeu Care deschide mâna Sa şi satură toată fiinţa cu bunăvoinţă. Apoi săvârşind rugăciunea de noapte, iarăşi au grăit vorbe duhovniceşti, vorbind toată noaptea până la vremea cântării de dimineaţă.

De atunci Ioasaf a petrecut împreună cu Varlaam mulţi ani, având viaţă minunată, asemenea cu a îngerilor. Apoi Cuviosul Varlaam, apropiindu-se către fericitul sfârşit şi chemând pe Ioasaf, fiul său cel duhovnicesc, pe care l-a născut prin bună vestire, a zis către dânsul: „Eu, fiule, de mult doream să te văd pe tine, mai înainte de sfârşitul meu şi când mă rugam pentru tine, mi s-a arătat Domnul nostru Iisus Hristos şi mi-a făgăduit că te va aduce la mine. Acum iată că a împlinit Domnul dorinţa mea, căci te văd lepădat de lume şi de toate cele ce sunt în lume şi unit cu Hristos. Deoarece acum a sosit vremea plecării mele, tu dar, fiule, acoperă trupul meu cu pământ şi dă

ţărânii ce este al ţărânii; iar tu să petreci în locul acesta, ţinându-te de viaţa aceasta duhovnicească şi aducându-ţi aminte de smerenia mea".

Ioasaf, auzind aceste cuvinte, se tânguia pentru despărţirea lui şi abia a putut bătrânul a-l mângâia puţin, prin multe cuvinte duhovniceşti. Apoi l-a trimis la nişte fraţi care vieţuiau în acea pustie ca să aducă cele de trebuinţă, spre săvârşirea dumnezeieştii Liturghii. Alergând Ioasaf cu sârguinţă şi săvârşind porunca, s-a întors degrabă, temându-se ca să nu se săvârşească în lipsa lui părintele său duhovnicesc, căci se va lipsi astfel de binecuvântarea cea mai de pe urmă.

Deci, aducând cele de trebuinţă pentru sfânta jertfă, Varlaam a săvârşit dumnezeiasca slujbă şi s-au împărtăşit amândoi cu dumnezeieştile Taine. După aceasta vorbind bătrânul multe către ucenicul său spre folosul sufletului, a început a se ruga lui Dumnezeu cu umilinţă pentru sine şi ucenicul său. Iar după rugăciunea cea multă, îmbrăţişând pe Ioasaf părinteşte, i-a dat sărutarea şi binecuvântarea cea mai de pe urmă. Apoi s-a însemnat cu semnul Sfintei Cruci şi culcându-se, s-a luminat la faţă, având mare bucurie, ca şi cum ar fi venit la dânsul oarecare prieteni. Astfel s-a dus către Domnul, vieţuind în pustie şaptezeci de ani, iar toţi anii de la naşterea sa erau aproape o sută.

Ioasaf, udând cu lacrimi trupul lui Varlaam, toată ziua şi toată noaptea a cântat psalmi lângă el. A doua zi săpând o groapă aproape de peşteră, a îngropat cinstitul trup al sfântului său stareţ; apoi şezând lângă mormântul lui, plângea mereu, până când a slăbit de multa plângere şi a adormit. Atunci a văzut în somn pe acei bărbaţi înfricoşaţi pe care i-a văzut odinioară, când era închis în palat cu fecioarele. Aceia, venind la dânsul, l-au luat şi l-au dus în acel câmp mare pe care şi mai înainte îl văzuse şi în acea strălucită cetate. Intrând pe poartă, l-au întâmpinat îngerii lui Dumnezeu, ducând două cununi preafrumoase, a căror frumuseţe nu este cu putinţă a o spune.

Ioasaf i-a întrebat pe ei: „Ale cui sunt acele cununi prealuminate?" Iar îngerul i-a răspuns, zicând: „Amândouă sunt ale tale; pentru că multe suflete ai mântuit şi pentru că, lăsând pentru Dumnezeu împărăţia pământească, ai luat viaţa monahicească. Însă una dintr-însele se cuvine a o da tatălui tău, care prin tine s-a abătut de la calea cea rea, s-a pocăit cu osârdie şi s-a împăcat cu Dumnezeu". Iar Ioasaf a zis: „Cum este cu putinţă a o da tatălui meu, care numai pentru puţină pocăinţă să dobândească răsplătire deopotrivă cu mine, care am avut atâtea osteneli?" Acestea zicând el, a văzut pe Varlaam grăind către dânsul: „Oare nu sunt acestea cuvintele mele, Ioasafe, pe care ţi le-am grăit odinioară, că, atunci când te vei îmbogăţi, atunci vei fi scump şi nedarnic? Dar acum pentru ce nu voieşti ca să fie

deopotrivă cinstea tatălui tău cu a ta? Oare nu ţi se cade a te veseli cu sufletul, căci s-a auzit rugăciunea ta pentru dânsul?" Iar Ioasaf, după cum avea obiceiul totdeauna, a zis către dânsul: „Iartă, părinte, şi spune-mi unde locuieşti?" Iar Varlaam a zis: „În această cetate preafrumoasă şi mare am dobândit locuinţă prealuminată". Iar el a început a-l ruga ca să-l ia în locuinţa sa şi să-l găzduiască cu dragoste. Varlaam a răspuns: „N-a venit încă vremea ca să fii şi tu aici, purtând sarcina trupului; ci dacă vei răbda bărbăteşte până la sfârşit în nevoinţele călugăreşti, după cum ţi-am poruncit, apoi degrabă după acestea vei veni aici, te vei învrednici de aceste petreceri, vei dobândi acest fel de slavă şi de bucurie şi vei fi împreună cu mine în veci".

Acestea a văzut Sfântul Ioasaf în vedenie. Apoi deşteptându-se din somn, avea sufletul său plin de acea lumină şi slavă negrăită şi cu multă mirare înălţând cântare de mulţumire Stăpânului Hristos, L-a lăudat pe El. Şi a petrecut acolo până la sfârşitul său, având viaţă îngerească. În al douăzeci şi cincilea an de la naşterea sa a lăsat împărăţia cea pământească şi a intrat în nevoinţa pustnicească; apoi în pustie petrecând treizeci şi cinci de ani, s-a mutat către Domnul.

Iar un pustnic sfânt care vieţuia acolo, înştiinţându-se cu duhul de mutarea lui Ioasaf, a venit în ceasul sfârşitului lui şi cântând obişnuitele cântări lângă cinstitul său trup, cu lacrimi de dragoste l-a aşezat împreună cu moaştele Cuviosului Varlaam. Pentru ca ei, care erau nedespărţiţi cu duhul, să odihnească împreună nedespărţiţi şi cu trupurile.

După îngropare, s-a făcut pustnicului aceluia o descoperire dumnezeiască, poruncindu-i să meargă în împărăţia Indiei şi să vestească pe împăratul Varahie despre sfârşitul lui Ioasaf. Mergând acel părinte, a vestit împăratului; şi îndată a mers împăratul cu mulţime de oameni în pustie şi, ajungând la peştera cuvioşilor părinţi, a descoperit mormântul lor şi a văzut moaştele lui Varlaam şi ale lui Ioasaf nestricate, ieşind dintr-însele bună mireasmă. Deci, luându-le cu cinste, le-a adus din pustie în patria sa şi le-a pus în biserica pe care o zidise Sfântul Ioasaf, slăvind pe Unul Dumnezeu în Treime, Căruia să-I fie şi de la noi cinste şi închinăciune, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

LUNA NOIEMBRIE
ZIUA A DOUĂZECEA

SFÂNTUL IERARH PROCLU, PATRIARHUL CONSTANTINOPOLULUI

Sfântul Proclu era ucenic al Sfântului Ioan Gură de Aur. El s-a învrednicit a vedea pe Sfântul Apostol Pavel, vorbind la urechea acelui sfânt. Căci, atunci când un bărbat din cei cu boierie în Constantinopol, a fost clevetit de zavistnici către împăratul Arcadie, l-a izgonit din palat şi l-a scos din dregătoria sa. Apoi, vrând să caute ajutor de la Sfântul Ioan, l-a rugat printr-un mijlocitor ca să-i poruncească să vină la dânsul noaptea, căci se temea a merge ziua la sfântul, ca să nu-l vadă nimeni din vrăjmaşii lui, ca nu cumva mai mult să fie clevetit la împăratul.

Atunci Sfântul Ioan, chemând pe cel ce-i slujea lui, adică pe fericitul Proclu, bărbat binecredincios şi cu fapte bune împodobit, i-a poruncit ca să-i aducă aminte noaptea de acel bărbat şi să-l aducă la sine. Pentru că aceasta era ascultarea lui Proclu pe lângă patriarhul, ca să-i aducă aminte de cei ce veneau şi să-l înfăţişeze înaintea lui. Deci, făcându-se noapte, a venit bărbatul acela, căruia îi trebuia ajutor dorind ca să vorbească cu patriarhul şi să-i spună cu de-amănuntul nevoia lui ce i se întâmplase.

Fericitul Proclu, sculându-se, s-a apropiat de uşa casei patriarhului şi, uitându-se printr-o crăpătură, a văzut pe Sfântul Ioan şezând şi scriind, iar un necunoscut – acesta era Sfântul Apostol Pavel –, cam plecat dinapoi, şi cu gura stând la urechea cea dreaptă a patriarhului şi vorbind. Sfântul Apostol era la chip asemenea lui Elisei proorocul, pleşuv şi având barba mare şi împletită. Proclu voia să audă cele ce vorbeau, dar nu putea; şi, întorcându-se de la uşă, a zis către bărbatul acela care venise: „Nu te supăra de aceasta şi mai aşteaptă puţin, pentru că altul care a venit mai înainte de tine, a intrat la patriarh şi de aceea nu

pot să te duc la dânsul până nu va ieşi acela". Deci Proclu era înspăimântat, nepricepând cine a intrat la patriarh, pentru că nimeni nu mergea la dânsul, dacă nu-l ducea Proclu şi nu ştia cum că este arătarea Sfântului Apostol Pavel.

Aşteptând omul acela prea mult, iarăşi a rugat pe fericitul Proclu ca să vestească despre dânsul pe Sfântul Ioan. Iar Proclu a răspuns: „Iată, vezi de câtă vreme aştept să iasă acela care vorbeşte cu dânsul. Dar mă voi duce ca să văd prin crăpătură dacă a încetat a mai vorbi". Astfel, mergând şi plecându-se, l-a văzut încă vorbind şi iarăşi întorcându-se, a mai aşteptat. Apoi, plecându-se şi a treia oară, tot aşa i-a văzut. Atunci bărbatul acela a zis către Proclu: „Se cădea, părinte, să nu laşi pe nimeni mai înainte de mine fiindcă sunt într-o mare nevoie, şi în toate zilele aştept moartea".

Proclu a răspuns: „Să mă crezi, frate, că nu l-am dus eu şi nu mă pricep cine este şi când a intrat, căci nici o intrare nu este prin altă parte afară de această uşă. Deci, fii bun şi mai aşteaptă încă puţin". Astfel vorbind ei, au auzit tocând de Utrenie şi a zis Proclu către bărbatul acela: „Acum, sculându-te, mergi cu pace că patriarhul nu mai vorbeşte cu nimeni şi nu are purtare de grijă de nimic în vremea rugăciunii de noapte, căci toată mintea sa o are pentru rugăciune şi aşa petrece până la ziuă, vorbind numai cu Dumnezeu; iar tu vino noaptea viitoare şi te voi duce la dânsul mai înaintea tuturor".

Sculându-se bărbatul acela, cu multă supărare şi cu multe lacrimi s-a dus la casa sa. Apoi, în seara următoare, iarăşi a venit la casa patriarhului şi sculându-se Proclu a făcut ca şi mai înainte, deci iarăşi a văzut pe acelaşi apostol grăind la urechea fericitului Ioan şi s-a întors neîndrăznind a întrerupe vorba lor. Apoi, sosind vremea cântării Utreniei, iarăşi s-a întors bărbatul acela la casa sa plângând. Iar Proclu se mira foarte şi nu pricepea cine este cel care intră la patriarh şi când şi pe unde intră. Deci a dat făgăduinţa aceasta: ca nici să mănânce, nici să bea, nici să doarmă şi nici să se depărteze de la uşa Fericitului Ioan, până când nu va duce la dânsul pe omul acela care era în nevoie şi atunci va cunoaşte cine este cel care intră fără ştirea lui.

După obicei, iarăşi a venit bărbatul cel mai dinainte zis. Iar Proclu, ştiind că nu a intrat nimeni la patriarh, a zis către bărbatul acela: „Cu adevărat, stăpâne şi frate, pentru tine nu m-am depărtat din locul acesta; deci acum voi intra şi te voi vesti patriarhului". Şi îndată, sculându-se, s-a apropiat de uşă. Apoi iarăşi a văzut pe Apostol vorbind la urechea patriarhului. Atunci a zis către omul acela: „Mergi, frate, la casa ta şi roagă pe Dumnezeu să-ţi ajute, căci iată, precum văd acesta care vorbeşte cu patriarhul este trimis de Dumnezeu deoarece dânsul

intră nevăzut, iar pe uşile acestea nimeni nu a intrat decât numai patriarhul".

Sculându-se omul acela, s-a dus plângând, deznădăjduit de ajutor. Dar, făcându-se ziuă Fericitul Ioan şi-a adus aminte singur de bărbatul acela şi chemând pe Proclu, l-a întrebat: „N-a venit nici acum bărbatul acela pe care ţi-am poruncit să-l aduci la mine?" Iar Proclu a răspuns: „Cu adevărat, părinte, iată a treia noapte este de când vine aici, şi fiindcă tu vorbeai cu altul, pentru aceea nu am îndrăznit a intra la tine şi a te vesti despre dânsul".

Iar Sfântul Ioan a zis: „Cu cine am vorbit, căci n-a fost nimeni la mine în aceste nopţi?" Iar Proclu a spus Sfântului faţa şi asemănarea celui care i se arăta lui şi cum, plecându-se înainte vorbea, şoptindu-i la ureche. Apoi, căutând Proclu la icoana Sfântului Apostol Pavel, pe care o avea Sfântul Ioan pe perete în chilia sa, a zis: „Acesta este cu adevărat acela pe care l-am văzut vorbind cu tine, părinte, că este foarte asemenea lui".

Atunci au cunoscut că Sfântul Apostol Pavel se arătase, şi au mulţumit lui Dumnezeu amândoi: unul, că este povăţuit de Sfântul Apostol Pavel în taină, când scrie; iar acesta, că s-a învrednicit a vedea un vieţuitor ceresc, adică pe Sfântul Apostol Pavel. Apoi omului aceluia năpăstuit, Sfântul Ioan i-a dat mână de ajutor. Iar Fericitul Proclu, prin povăţuirea învăţătorului său şi a părintelui celui duhovnicesc, a Sfântului Ioan, sporea în fapte bune, arătându-se desăvârşit în viaţa plăcută lui Dumnezeu. După izgonirea şi mutarea Sfântului Ioan Gură de Aur, Fericitul Proclu a fost ales episcop în Cizic de către Sisinie, patriarhul cetăţii marelui Constantin. Dar, mergând la scaunul său, nu a fost primit de clericii de acolo, fiind socotit eretic. Deci, iarăşi s-a întors la Constantinopol şi a petrecut un an. Apoi, murind patriarhul şi moaştele lui fiind încă în biserică, Sfântul Proclu a fost ales patriarh al cetăţii marelui Constantin, fiind sfinţit în Sfânta şi Marea Joi a mântuitoarelor Patimi ale Domnului nostru Iisus Hristos.

Luând scaunul, Proclu păştea bine turma lui Hristos. El a sfătuit pe împăratul Teodosie, fiul lui Arcadie, ca să aducă moaştele Sfântului Ioan Gură de Aur din Comani la Constantinopol. Pe vremea patriarhiei Sfântului Proclu a fost un cutremur mare de pământ, în timp de şase luni, încât cădeau multe zidiri mari de piatră ale cetăţii, biserici şi palate; apoi multe sate şi cetăţi mici le-a înghiţit pământul; nişte insule au pierit cu totul, izvoare şi râuri s-au uscat îndată, iar în locurile cele uscate şi fără de apă au izvorât ape. Acel cutremur înfricoşător era pretutindeni, dar mai vârtos în Bitinia, în Elespont şi în Frigia; iar în Constantinopol căzând multe zidiri, care erau mai frumoase şi mai tari,

împăratul Teodosie cu sora sa Pulheria, cu Prea Sfinţitul Patriarh Proclu şi cu tot poporul, ieşind din cetate, umblau pe câmpii, făcând rugăciuni către Dumnezeu cu lacrimi, ca să fie milostiv poporului Său.

Atunci s-a făcut o minune mare. S-a răpit din mijlocul poporului un copil mic care a fost dus în înălţime şi toţi priveau până ce nu a mai fost cu putinţă a-l mai vedea înălţându-se. Apoi iarăşi s-a pogorât după un ceas pe aceeaşi cale, şi a mărturisit copilul acela înaintea împăratului, a patriarhului şi a tot poporul că a auzit îngeri în cer cântând astfel: *Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi!* După aceea a început tot poporul a cânta această cântare întreit sfântă şi a încetat cutremurul. Iar copilul acela îndată şi-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu şi l-au îngropat cu cinste în biserica Sfintei Irina.

Din acea vreme s-a început a se cânta în toată lumea creştină această întreit sfântă cântare: *Sfinte Dumnezeule*. Sfântul Proclu şezând pe scaunul patriarhiei douăzeci de ani şi cinci luni, cu pace s-a dus către Domnul.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, CUVIOSUL PĂRINTELE NOSTRU GRIGORIE DECAPOLITUL

Acesta s-a născut într-una din cetăţile Decapoliei, care se numeşte Irinopolis. Tatăl lui se numea Serghie şi era robit de patimile trupului, încât pentru mântuirea lui nicidecum nu purta de grijă. Pe maica sa o chema Maria şi era binecredincioasă, iubitoare de Dumnezeu şi de fii, care, fiind rădăcină bună şi frumoasă stâlpare, a odrăslit pe acest mare Grigorie.

Ajungând la vârsta de opt ani, Grigorie a fost dat la carte. După ce s-a nevoit vreme destulă şi a învăţat toate câte i s-au părut că-i sunt de trebuinţă, alerga totdeauna la biserică cu multă evlavie şi toate cuvintele folositoare şi mântuitoare de suflet, câte le auzea, le împlinea şi cu fapta, ca un cunoscător şi înţelept. Apoi, înălţându-şi mintea la cele cereşti, a urât cu totul cele pământeşti, iar de trup nici o grijă nu purta. Şi nu mânca nicidecum bucate bune şi scumpe, ci simple şi puţine, cât să împlinească nevoia trupului, deşi îl sileau părinţii să mănânce şi să se veselească împreună cu dânşii. Dar fericitul nicidecum nu voia, ci mai mult se îndeletnicea cu cititul dumnezeieştilor Scripturi, ca un pom răsădit lângă izvoarele apelor, de unde totdeauna adăpându-se, şi-a dat rodul la vremea sa, după cum se va arăta mai departe.

Acest cuvios mergea la sfânta biserică adeseori şi asculta cu luare aminte cântările lui David, prin care îşi aprindea sufletul către dumnezeiescul dor. De multe ori, depărtându-se în loc liniştit, se ruga lui Dumnezeu ca să-l înveredniceascâ a se face rob adevărat al Lui. Era apoi îndemânatic la felurite lucruri de mână din care îşi câştiga hrana vieţii, iar cele ce îi prisoseau le dădea săracilor. Părinţii lui îl sileau să se îmbrace cu haine scumpe şi frumoase, iar el, iubitul şi doritul lui Dumnezeu, purta haine proaste, aducându-şi aminte de cuvântul Domnului, Care zicea că cei ce poartă haine moi, se află în casele împărăteşti.

După ce a ajuns la vârsta cea legiuită, au vrut părinţii să-l însoare, fără de voia lui; iar vrednicul de minuni Grigorie, având dorinţa să-şi păzească întreagă înţelepciunea şi fecioria, pe ascuns lepădându-se de lume şi de toate cele frumoase şi veselitoare ale ei, de părinţi şi de toate rudeniile sale, a fugit pe ascuns şi s-a dus într-o mănăstire. Acolo era egumen un episcop îmbunătăţit care, din pricina eresului luptătorilor contra sfintelor icoane, se retrăsese atunci de curând de la episcopia sa fiindcă ereticii erau abătuţi la minte şi supărau pe cei credincioşi. Pentru aceea, ca să nu-l supere şi să-l silească a cădea din adevăratele dogme ale dreptei credinţe şi-a lăsat scaunul şi petrecea prin munţi şi prin peşteri. Tânărul Grigorie, mergând la păstorul acesta îmbunătăţit, i-a spus că are de gând să se facă monah. Iar episcopul, văzându-l plin de râvnă dumnezeiască şi arzând cu duhul, l-a întărit în bunul lui scop şi l-a trimis la nişte monahi, care petreceau într-un loc prea liniştit şi ascuns, ca să se deprindă mai bine cu nevoinţele şi deprinderile monahiceşti.

Întru acestea petrecând Grigorie şi nevoinţa cea bună săvârşind, după cuvântul Apostolului, punând suişuri în inima sa, după cum zice psalmistul. Nu după multă vreme a murit Serghie, tatăl sfântului, iar maica sa dorind să-l vadă şi neştiind unde se află prea iubitul ei fiu, a cercetat cu dinadinsul prin toate mănăstirile, schiturile, sihăstriile şi pustietăţile, până când cu multă osteneală şi după multă vreme a aflat pe fiul său cel dorit.

După ce l-a aflat şi a înţeles că vrea să se facă monah şi să slujească lui Dumnezeu întru feciorie şi întru curăţenie, ea, ca o binecredincioasă şi de Dumnezeu iubitoare, nu s-a întristat, nici nu l-a împiedicat de la o cale ca aceasta a mântuirii; ci mai ales l-a lăudat şi l-a învăţat să fie mare la suflet şi îndrăzneţ către nevoinţele monahilor. Numai aceasta l-a rugat: să meargă într-o mănăstire de obşte, care se află la locurile de primprejur în care era şi un frate al lui, ca astfel amândoi să se nevoiască şi să aibă unul prin altul mângâiere şi ajutor.

Deci, Sfântul Grigorie, văzând că voia maicii sale nu este potrivnică scopului său, ci mai vârtos ajutătoare spre mântuirea fratelui

său – căci numai atunci se cuvenea a nu asculta fiii pe părinţii lor, când aceştia îi sfătuiesc la ceva împotriva voii lui Dumnezeu –, atunci s-a înduplecat să facă voia maicii sale şi s-a dus în acea mănăstire al cărei egumen era un eretic, care avea mare dragoste şi prietenie cu ereticii.

Acest lucru, după ce l-a înţeles sfântul, nu l-a suferit, ca un râvnitor al bunei credinţe ce era. Deci nu s-a temut deloc, ci cu îndrăzneală l-a mustrat înaintea tuturor fraţilor mănăstirii aceleia, spunând că nu este vrednic a păstori atâtea oi cuvântătoare, fiind eretic şi luptător contra sfintelor icoane. Iar egumenul acela, nesuferind mustrările sfântului şi umplându-se de mânie, cu multă trufie a poruncit celor ce-i stau înainte să bată pe sfântul fără milă. Sfântul Grigorie a primit mulţimea loviturilor ca o rouă cerească şi mulţumea lui Dumnezeu că l-a învrednicit a suferi aceasta pentru dreapta credinţă.

Deci a fugit din acea mănăstire, că nu suferea să stea cu ereticul acela la un loc, urmând şi canonul 121 al Sfântului Ioan Pustnicul, care dă voie monahului a ieşi din mănăstirea în care egumenul este eretic. El fugind, s-a dus, purtând pe trupul său rănile care le luase asupră-şi de la egumenul eretic pentru adevărata credinţă. Apoi a mers la altă mănăstire, unde era egumen o rudenie a maicii sale, care se numea Simeon şi care era arhimandrit peste toate mănăstirile celor două cetăţi. Aceluia i-a spus toate câte a pătimit de la egumenul cel eretic, arătându-i şi rănile ce le luase de la dânsul.

Simeon a primit pe Grigorie cu toată bucuria, ca pe o rudenie a sa şi, după ce l-a mângâiat, l-a rânduit să petreacă cu ceilalţi părinţi şi fraţi ai mănăstirii, dându-i canon şi rânduială, cum să petreacă şi în ce chip să se nevoiască. După aceea l-a încercat spre toată fapta bună, cea lucrătoare, căci şi el era foarte îmbunătăţit şi prea iscusit în toate luptele împotriva duhurilor cele viclene şi în nevoinţele cele monahiceşti.

Tânărul Grigorie primea învăţăturile, sfaturile şi îndemnurile către faptele bune, ale unchiului său, precum se aşează pecetea pe ceara cea moale. Pentru aceea a sporit în scurtă vreme în faptele bune şi în nevoinţele monahiceşti. Adică în ascultare, în smerenie, în dreapta judecată, în cunoştinţă, în răbdare, în blândeţe, în dragoste către Dumnezeu şi către aproapele şi, în toate faptele bune, încât s-a făcut iubit tuturor fraţilor mănăstirii, care ca pe un înger a lui Dumnezeu îl socoteau. Iar fericitul Grigorie, cu cât se vedea cinstit de către toţi, cu atât mai mult se smerea, în toate urmând lui Dumnezeu, Celui ce S-a smerit pentru noi, şi ne-a învăţat, zicând: *Luaţi asupra voastră jugul Meu, şi vă învăţaţi de la Mine că sunt blând şi smerit cu inima.*

Deci, după ce a petrecut în această sfântă mănăstire a unchiului său paisprezece ani, după ce a adunat în sufletul său fapte bune şi după

ce s-a iscusit în toate luptele minţii şi s-a îmbrăcat cu putere de sus şi cu toate armele lui Dumnezeu – cum zice apostolul –, s-a înarmat şi s-a făcut vrednic a sta împotriva tuturor meşteşugirilor diavoleşti. Apoi cunoscând că va putea să locuiască deosebit şi, ca un viteaz ostaş, să iasă în câmpul de luptă cu duşmanul cel nevăzut şi să-l biruiască, atunci a rugat pe arhimandritul mănăstirii să-i dea voie a şedea într-o chilie în singurătate, fără a avea nici o grijă de cele trupeşti şi pământeşti.

Acel bun păstor, cunoscând râvna lui cea fierbinte către viaţa cea desăvârşită, şi dragostea lui către Dumnezeu, apoi înţelegând că darul Sfântului Duh s-a sălăşluit întru dânsul pentru curăţenia şi smerenia inimii lui, spre folosul ce avea să se pricinuiască multora, l-a lăsat şi s-a dus într-o peşteră care era într-o prăpastie adâncă, în care sfântul a intrat bucurându-se, şi care nu era departe de mănăstirea aceea. Acolo, izbăvindu-se de toate gâlcevile, petrecea în rugăciune vorbind cu Dumnezeu. Însă a aflat şi acolo mare supărare, căci locuiau în peştera aceea mulţime de draci, încât nu putea nimeni să se apropie de locul acela, ce era de multă vreme locuit de ei fără de nici o supărare.

Mai înainte cunoscând diavolii izgonirea lor din locul acela, s-au tulburat foarte şi cu toţii s-au pornit asupra lui Grigorie, cu multe feluri de măiestrii ca să-l izgonească de acolo. Căci, arătându-se în chip de ostaşi înarmaţi cu multe feluri de arme, s-au pornit asupra lui strigând cu glasuri groaznice şi neobişnuite, zicând: „Ieşi din locul nostru în care de multă vreme locuim, căci multe rele vei pătimi de la noi, iar mai pe urmă te vom şi omorî". După aceea s-au prefăcut toţi în scorpii şi în balauri înfricoşaţi şi au năvălit asupra lui, cu gurile căscate, ostenindu-se numai şi numai pentru a-l înghiţi.

Sfântul, cunoscând viclenia lor, nu se temea nicidecum de dânşii, şi stătea cu vitejie şi fără temere, ca un ostaş viteaz înarmat cu armele lui Dumnezeu, înfrângându-i şi biruindu-i. Iar ei, ca nişte valuri de mare, după ce s-au izbit de piatra cea întemeiată pe nădejdea lui Dumnezeu şi s-au întors ruşinaţi, nu s-au descurajat, nici nu s-au lăsat de a-i da război. Ci, după câtăva vreme, iarăşi au năvălit asupra lui Grigorie, şi când el făcea rugăciune către Dumnezeu, ei îl muşcau de picioare, iar când sfântul făcea metanii ei se încolăceau pe mâinile lui şi se atârnau de el ca să nu se ridice în sus, îl muşcau de mâini şi îl înţepau cu limbile ca nişte ace înveninate încât îi pricinuiau sfântului mari şi nespuse dureri. Acestea le făceau viclenii draci ca să-i îndepărteze mintea de la Dumnezeu, şi să i-o atragă spre cele pământeşti.

Sfântul Grigorie, având nădejde către Dumnezeu, nu băga seamă de rănile şi muşcăturile lor, ci ca pe nişte săgetături copilăreşti le socotea. De aceea, văzând ticăloşii diavoli că nu pot să-l izgonească şi

că nu pot nimic asupra Sfintei Cruci, cu care era înarmat, ei singuri au plecat din peşteră. Însă, nu după multe zile iarăşi s-au prefăcut în chip de ostaşi mulţi şi au venit în peşteră cu săbii, cu suliţe, cu arcuri şi cu unelte de război.

Apoi, năvălind asupra sfântului cu strigăte şi cu chiote, se lăudau că de nu va ieşi din peşteră, îl vor omorî. Iar el, însemnându-se după obicei cu semnul cinstitei Cruci, ca pe nişte păianjeni a risipit toate meşteşugurile lor, şi pe toţi i-a izgonit. Ei, fugind, strigau unele ca acestea: „De vreme ce ne-a izgonit din locul nostru, nedreptul acesta, unde ne vom mai duce noi ticăloşii?" Acestea zicând, toţi s-au risipit înfricoşaţi, căci rugăciunea sfântului îi ardea ca o văpaie de foc.

După câteva zile preaviclenii diavoli au încercat altă măiestrie. Căci după ce au văzut că prin ispitele cele din stânga, pe care le-au adus asupra sfântului, nu l-au putut birui, au început să-l ispitească cu cele din dreapta. Dumnezeu poate voind astfel, ca să lămurească pe robul Său şi să-l facă desăvârşit în toată fapta bună şi astfel să se preamărească numele Său printr-însul. Deci, cu cele din dreapta a început vicleanul să-l ispitească, după cuvântul Apostolului, ca să se facă ostaş al Împăratului Hristos şi din nici o parte să nu fie biruit de războiul vrăjmaşului. Să vedem dar care era măiestria aceea, pe care au încercat să o aducă asupra sfântului? În noaptea de nouă martie, adică spre ziua Sfinţilor patruzeci de Mucenici ai lui Hristos, diavolii au mers în peşteră la Cuviosul, având cununi pe capetele lor, ce străluceau ca soarele, şi au zis către dânsul: „Noi suntem cei patruzeci de mucenici ai lui Hristos şi am venit să-ţi dăm daruri şi puteri asupra dracilor". Dar el, cunoscându-i cu darul lui Dumnezeu care locuia într-însul, i-a certat şi s-au făcut nevăzuţi. De aceea, văzând ei că nici cu o altă măiestrie nu puteau să-l doboare şi să-l scoată din locul acela, au dat în trupul lui atât de mare război de desfrânare, încât ardea de această patimă, ca şi cum l-ar fi săgetat cineva cu săgeţi de fier, înfocate.

Aflându-se în acel război cumplit şi cu dinadinsul rugându-se lui Dumnezeu ca să-l izbăvească de o patimă ca aceasta, dumnezeiescul dar, care de-a pururea era cu dânsul şi-i ajuta ca să fie mai presus de toate ispitele vrăjmaşului, i-a dat ajutor şi în această ispită. Căci i s-a arătat în vis o femeie cinstită şi cuvioasă, care semăna cu maica sa, şi aceea l-a întrebat pe Sfântul Grigorie, zicând: „O prea iubitule fiu, care este pricina mâhnirii tale?" Iar sfântul, punându-şi degetul pe pieptul său, i-a arătat ei patima sa. Acea cinstită femeie, pipăind cu mâna locul unde i-a arătat şi desfăcând rana lui cu degetul ca şi cu un brici, i s-a arătat că a scos de acolo o bucăţică putrezită, zicându-i: „Iată, aceasta a fost durerea ta şi nu te mai întrista, căci a încetat. De acum înainte nu va mai

veni asupra ta nici o sminteală". Acestea văzându-le, s-a deşteptat şi, cunoscând că Domnul a ridicat de la el pofta trupului de desfrânare, s-a bucurat şi I-a mulţumit.

După aceasta, având dorinţă să vadă pe fratele său, a trimis la dânsul pe ucenicul care îi slujea, când avea trebuinţă de câte ceva, ca să-l aducă la dânsul acolo în peşteră. Deci, rămânând el singur, se îndeletnicea cu gândirea la Dumnezeu în trezirea minţii. Iar într-o noapte, aflându-se singur stând la rugăciune cu dinadinsul către Dumnezeu, a venit peste dânsul o uimire şi a avut o vedenie minunată. Căci a strălucit din cer o lumină ca soarele şi, înconjurând toată peştera şi locul de primprejurul ei, a venit o bunămireasmă de nepovestit, care a ţinut mai multe zile, până când a venit ucenicul de la fratele lui şi a bătut în uşa peşterii ca să-i vestească despre acesta.

Sfântul auzind, s-a trezit ca dintr-o beţie din vedenia aceasta. Şi după ce i-a deschis uşa, văzând pe ucenicul său, l-a întrebat, zicând: „Cum te-ai întors aşa degrabă, frate?" Căci i s-a părut că a lipsit vreme de numai un ceas. Iar ucenicul a răspuns: „N-am venit curând, părinte. Căci, neaflând pe cel căutat şi zăbovind, acum am venit fără nici o ispravă". Cuviosul a întrebat pe ucenic: „Dar câte zile sunt de când te-ai dus şi în care zi ai venit?" Iar el i-a răspuns: „Am plecat Duminică de aici şi astăzi este joi, a doua săptămână".

Auzind acestea, pe Cuviosul Grigorie l-a cuprins mirarea cum au trecut atâtea zile, pe când lui i s-a părut că fratele lui a zăbovit numai un ceas. Însă, temându-se să nu fi fost vreo amăgire diavolească a găsit cu cale să vestească părintelui său. Pentru aceea i-a scris o scrisoare, rugându-l să facă osteneală şi să vină până la dânsul, căci are să-i spună un cuvânt prea de nevoie, iar în scrisoare zicea aşa: „Grigorie smeritul şi nevrednicul monah, scriu prietenului şi dascălului meu Simeon să se bucure. Neavând eu, cinstite părinte, alt tată trupesc, şi tu fiind nevredniciei mele părinte duhovnicesc şi povăţuitor, purtător de grijă şi rudenie de aproape, în tot chipul te îngrijeşti de mântuirea preaiubitului tău fiu. Pentru aceea şi eu, îndrăznind către tine, ca şi către părintele meu cel dumnezeiesc şi iubit, trimit către tine această smerită scrisoare, prin care te înştiinţez că un lucru mi s-a întâmplat în zilele acestea, care a tulburat sufletul meu şi pe care nu-mi este cu putinţă a-l vesti altcuiva, fără numai ţie, părintelui meu, şi de la tine doresc să iau învăţătură şi sfătuire pentru cele ce mi s-au întâmplat. Roagă-te pentru mine nevrednicul fiul tău şi fără zăbavă vino la mine, căci foarte mult te doresc".

Pecetluind scrisoarea, a trimis-o prin ucenicul său la pururea pomenitul Simeon. Acesta, după ce a citit scrisoarea, s-a temut,

socotind că poate va fi pătimit vreo ispită de la vrăjmaşul. Sculându-se îndată s-a dus la dânsul în peştera unde locuia. Sărutându-se unul cu altul cu sărutare duhovnicească; apoi, făcând rugăciune împreună şi după rugăciune şezând, a început să-l întrebe pe Cuviosul Grigorie, zicând: „Pentru care pricină, fiule, ai trimis la mine ca să vin? Nu cumva ţi s-a întâmplat vreo ispită din partea vrăjmaşului?" Sfântul Grigorie a răspuns către dânsul cu grai blând şi cu multă smerenie: „În sufletul meu, o, părinte, se petrec două lucruri, căci am şi mâhnire şi bucurie. Mâhnire, pentru că mă tem să nu-mi fi întins vrăjmaşul vreo cursă prin cele ce mi s-au arătat; iar bucurie, fiindcă nădăjduiesc că lumina ce mi s-a arătat şi m-a luminat, poate să fie dumnezeiască şi mireasma pe care am mirosit-o, poate să fie cerească. Este o săptămână astăzi de când îmi făceam într-o noapte rugăciunea obişnuită, rugându-mă singur şi slăvind pe Dumnezeu, când îndată a strălucit foc mare din cer cu lumină nepovestită, care m-a înconjurat de la cap până la picioare şi tot locul s-a umplut de o mireasmă negrăită.

Acea lumină s-a arătat şapte zile, iar mireasma şi acum o simt. Odată cu vedenia aceasta m-am tămăduit de două neputinţe mari pe care le aveam mai înainte: de una trupească, adică de curgerea sângelui; şi de alta sufletească, adică de patimile şi luptele ce veneau asupra mea de la diavoli. Iar acum dumnezeiescul dar m-a tămăduit şi am multă pace şi linişte în inima mea şi mângâiere în sufletul meu.

Deci, pentru aceea te-am supărat, căci tu, ca un lucrător şi iscusit în unele ca acestea, să mă sfătuieşti şi să-mi spui dacă acea vedenie a fost de la Dumnezeu. Eu, pe cât mi-a fost cu putinţă a ţine minte vedenia ce am avut-o, am vestit-o întocmai cuvioşiei tale. Pentru aceea mă rog să mă îndreptezi şi să-mi limpezeşti judecata, ca să nu am îndoială că a fost din lucrare diavolească şi să mă amăgească pe mine nevrednicul".

Arhimandritul, umplându-se de bucurie duhovnicească pentru sporirea preaiubitului său fiu în cele duhovniceşti, a zis către dânsul: „O, fiule, să nu ai nici o îndoială pentru aceasta sau vreo temere, căci lumina aceea care a strălucit şi te-a luminat pe tine nu a fost de la viclenii diavoli. Ci a fost lumină dumnezeiască şi cerească, cu care Preabunul şi Iubitorul de oameni Dumnezeu, pentru bunătatea şi milostivirea Sa, te-a strălucit pe tine; iar cu buna-mireasmă te-a izbăvit de necurăţia cea aducătoare de moarte.

Deci, nevoieşte-te cât poţi, ştiind că ai pe Dumnezeu în ajutor, căci aşa răsplăteşte şi preamăreşte Domnul pe robii Săi, care-şi curăţă mintea şi sufletul de patimile cele trupeşti şi sufleteşti, şi-i face vestiţi în lume ca pe nişte adevăraţi robi vrednici de împărăţia Lui; ca astfel să

folosească şi pe alţii cu pilda lor cea bună, urmând faptele lor cele bune, să se mântuiască şi, mântuindu-se, să dobândească împărăţia cerurilor".

Deci, după ce s-a curăţit astfel de patimile trupului şi ale sufletului, după ce a primit darul Sfântului Duh întru sine şi, ca un alt Pavel, a strălucit cu lumină cerească şi dumnezeiască, s-a făcut vas ales, ca să ducă mărturisirea dreptei şi sfintei credinţe înaintea neamurilor celor abătute la minte cu eresul luptei contra sfintelor icoane. După ce s-a făcut bunămireasmă a lui Hristos ca să dea celor credincioşi bunămireasmă de faptă bună, atunci Dumnezeu, Care ştie inima fiecăruia, judecând că nu este cuviincios a se ascunde această prealuminată făclie sub obrocul pustiei, l-a chemat ca pe patriarhul Avraam, zicând către dânsul: „Grigorie, dacă vrei să ajungi la desăvârşire, ieşi din pământul tău şi din rudenia ta şi înstrăinează-te pentru folosul tău şi al celor ce au trebuinţă de învăţătura ta".

După ce a auzit cuviosul acestea, cu sârguinţă a ieşit din peşteră şi s-a dus la Efes. Fiind vreme de iarnă şi neputând merge atunci la Constantinopol, a iernat în Asia. Iar după ce a sosit primăvara, s-a pregătit să meargă la Constantinopol; căci cugeta să meargă acolo ca să mustre ereticii şi luptătorii contra sfintelor icoane, care se aflau într-acea vreme. Aflând multe corăbii în port, gata să meargă la Constantinopol, Sfântul s-a rugat să-l primească a merge şi el; dar corăbierii, temându-se de barbarii cei negri, care se aflau pe marea aceea, nu ieşeau din port. Însă Sfântul, îi îmbărbăta, făcându-i să îndrăznească prin sfaturile şi îndemnurile sale, precum şi prin făgăduinţele ce le dădea, că nu-i vor vedea nicidecum pe acei negri. Şi astfel, prin rugăciunile sfântului, s-a făcut vreme prielnică şi cu vânt bun.

Deci corăbierii, îndemnându-se, au plecat şi cu darul lui Dumnezeu au fost nevăzuţi de acei barbari; apoi, plutind cu bună nădejde, degrabă au ajuns în ostrovul Proconisului. Sfântul, însă, avea multă râvnă să meargă la Constantinopol, căci auzise că se înmulţise foarte mult eresul luptei contra sfintelor icoane şi că mulţi se molipsiseră de acel eres, chiar însuşi împăratul şi boierii divanului împărătesc, şi aceasta aducea multă supărare creştinilor adevăraţi. Pentru aceea voia să meargă acolo să mărturisească adevărul, să propovăduiască credinţa cea dreaptă şi adevărată şi să dea anatema pe luptătorii contra icoanelor; însă a fost împiedicat, poate de pronia dumnezeiască.

Rămânând Sfântul în ostrovul acela câtăva vreme, nu a fost primit de nici unul din creştinii de acolo. Căci împăraţii, fiind atinşi de eresul luptei contra sfintelor icoane, dăduseră înfricoşate porunci ca nimeni să nu primească pe monahi în casă. Şi aceasta era tot meşteşugirea vrăjmaşului mântuirii oamenilor, ca să nu se afle nimeni care să le

mustre rătăcirea lor. Astfel a petrecut sfântul, neavând unde să-şi plece capul, căci nimeni nu îndrăznea să-l primească. Dar un sărac, împotriva poruncii împărăteşti, l-a primit în casa lui; şi astfel sfântul a zăbovit în acea casă câtăva vreme. Iar Dumnezeu, ca să răsplătească fapta bună a primirii de sfinţi, a îmbogăţit pe sărac şi l-a îndestulat cu de toate, prin rugăciunile sfântului. Iar când voia sfântul să plece, săracul acela plângea foarte mult, temându-se ca nu cumva să ajungă iarăşi sărac, precum a fost mai înainte. Văzând sfântul pe sărac că plânge şi nu îi este cu voie a se duce de la dânsul, a fugit pe ascuns.

Apoi, trecând prin strâmtorile Elespontului, a mers în Enos, în care intrând, l-a întâmpinat pe uliţă un tânăr. Văzând pe sfântul şi, fiind îndemnat de diavol, care de-a pururea scrâşnea asupra sfântului, dar nu putea să se apropie de el, s-a pornit cu mânie nedreaptă asupra cuviosului, bătându-l fără vină. Iar cuviosul a răbdat bătaia cu mulţumire, rugându-se lui Dumnezeu ca să ierte păcatul tânărului aceluia care l-a bătut, ca şi Sfântul întâiul Mucenic Arhidiacon Ştefan.

Mai pe urmă, deşteptându-se tânărul ca dintr-o beţie din mânia cea drăcească, a întrebat pe sfântul: „Cine şi de ce neam eşti?" Iar el a răspuns: „Sunt creştin, rob adevărat al lui Hristos şi umblu ca să propovăduiesc credinţa cea adevărată oamenilor amăgiţi cu eresul luptării contra sfintelor icoane, şi să-i întorc de la rătăcire". Iar tânărul, văzând blândeţea şi smerenia sfântului şi auzindu-i cuvintele cele dulci şi blânde, s-a umilit foarte şi căzând la picioarele lui îşi cerea iertare. Sfântul, sfătuindu-l şi dojenindu-l ca să nu fie atât de mânios asupra aproapelui, nici să-şi mai ridice mâna cu nedreptate asupra cuiva, ci să fie gata a răbda cu bucurie ocările şi bătăile de la cei de aproape, după cuvântul Domnului Hristos care zice: *De te loveşte cineva peste obrazul drept, întoarce-l şi pe celălalt*, cu alte cuvinte dumnezeieşti sfătuindu-l, l-a iertat şi l-a binecuvântat. Iar tânărul, mult folosindu-se de cuvintele cuviosului şi de viaţa lui cea îmbunătăţită, s-a dus mulţumind lui Dumnezeu şi sfântului.

Sfântul, plecând de acolo cu corabia, a mers la Hrisopoli şi ieşind din corabie, a mers pe jos până la un râu ce se numea Struma. Acolo erau nişte tâlhari bulgari care străjuiau ţărmurile râului aceluia şi prădau corăbiile ce treceau. La aceştia nimerind cuviosul, nicidecum nu s-a temut de dânşii. Iar ei, văzând îndrăzneala lui, s-au mirat şi au zis unii către alţii: „Ce fel de om este drumeţul acesta, căci nu se teme şi nici nu vorbeşte cu noi, şi are atâta îndrăzneală ca şi cum ar fi petrecut tot cu noi?" Şi au început a se sfii de dânsul şi a-l cinsti ca pe un sfânt al lui Dumnezeu. Iar sfântul făcându-le semn că vrea să treacă râul, ei îndată cu bucurie i-au dat luntrea. Apoi l-au

trecut de cealaltă parte a râului şi i-au arătat şi calea încotro vrea să meargă şi nu i-au făcut nici un rău. Căci de fapta bună ştiu a se cucernici şi a o cinsti şi vrăjmaşii şi lucrătorii de rele.

Deci, vrând Sfântul Grigorie să meargă în Italia, s-a dus la Tesalonic şi, după ce a intrat în cetate, a mers la o mănăstire în care era un pustnic vestit şi un egumen care se numea Marcu; oameni îmbunătăţiţi, cu care a petrecut câteva zile. După aceea plecând de acolo s-a dus pe uscat la Corint, şi de acolo, căutând corabie ca să meargă la Sicilia, a aflat o corabie gata de plecare. Însă se temeau corăbierii să treacă noianul mării de frica barbarilor arabi, care ţineau drumurile; dar Sfântul a zis către dânşii: „Îndrăzniţi, căci Dumnezeu păzindu-vă nici un rău nu veţi pătimii". Deci, după cuvântul şi făgăduinţa sfântului au plecat şi au ajuns la Righion feriţi de toată primejdia.

După ce au intrat în Righion, au avut gazdă la un om cucernic şi temător de Dumnezeu. Acolo venind nişte cetăţeni din vecinătate îl rugau pe Sfântul Grigorie să primească ceva milostenie de la dânşii, pentru cheltuiala lui, că-l vedeau că nu are nimic. Deci ei îl supărau mult, ca să ia măcar cât de puţin. Sfântul cunoscând din dumnezeiescul dar, că aurul care îl dau aceia era adunat cu nedreptate şi răpire, deşi nu văzuse până atunci niciodată pe cei ce voiau să-i dea milostenie, vrând să-i înveţe a se lepăda de nedreptate, a mustrat fapta lor, zicând: „Să nu-mi dea Dumnezeu ca să mănânc din averea lui Mercurie nici măcar un ban, căci pe mulţi săraci şi sărmani i-a sugrumat şi le-a luat averile cu nedreptate. Căci Mercurie acesta, când trăia, fusese secretar şi logofăt al domniei şi, nedreptăţind pe cei săraci, înmulţea averile domneşti".

Deci, de la Righion, Sfântul intrând în corabie, când voia să pornească, s-a apropiat de dânsul un monah tânăr, vrând să meargă şi el la Roma, slujindu-i în toate trebuinţele. Deci, plutind către Roma, s-a făcut furtună mare încât se învăluia corabia şi se purta de valuri şi de-a-bia, cu mare nevoie, a ieşit la uscat. Apoi, făcându-se seară, a pus să mănânce. Mergând călugărul în corabie ca să aducă bucate la masă, clătinându-se corabia de valuri, s-a împiedicat şi a căzut în mare. Iar sfântul, văzând pe călugăr că se îneacă în mare, şi-a plecat genunchii la pământ şi a început a se ruga lui Dumnezeu cu lacrimi să-l mântuiască de înec şi să nu-l lase a se scufunda în mare. Ascultându-i Dumnezeu rugăciunea, l-a adus la uscat pe un lemn mic şi l-a izbăvit de înec.

Ajungând la Roma, a petrecut într-o chilie mică, liniştindu-se trei luni, neştiindu-l nimeni, căci nu s-a arătat pentru smerenie. Însă un îndrăcit, pe care Sfântul Grigorie l-a tămăduit, l-a făcut cunoscut. Apoi, văzând că-l cinstesc oamenii ca pe un sfânt, a fugit de la Roma.

Căci, luând de la Dumnezeu putere asupra dracilor, pentru viaţa lui cea îmbunătăţită şi pentru smerenia lui, s-a vestit pretutindeni şi nu putea să se ascundă. Lăsând Roma, s-a dus în Siracusa Siciliei şi acolo închizându-se într-un turn ce era în cetate, se liniştea. Iar dracii, într-o noapte, pe când sfântul se ruga lui Dumnezeu, au pus foc şi i-au ars rogojina pe care se odihnea, dar sfântul, aflând o piele, se odihnea pe ea. Atunci ei s-au prefăcut în mulţime de şoareci mari şi-l supărau când dormea, sau când se ruga. Însă, cu rugăciunea sa, i-a izgonit şi s-au făcut nevăzuţi.

În turnul acela era o femeie destrăbălată, care, pe câţi bărbaţi şi tineri vedea, întrebuinţa diferite meşteşuguri ca să-i aducă la desfrânare şi mai ales pe corăbierii care veneau din locuri străine, de la Ascalon şi din alte ţări, care nu ştiau viclenia şi reaua ei lucrare. Căci îi ajuta şi locul acela, deoarece turnul era la ţărmul mării unde poposeau corăbiile. Iar sfântul lua pe călători şi-i sfătuia ca să se ferească de acea femeie rea. După aceea o învăţa şi pe ea, aducându-i aminte de pedepsele cele cumplite ale muncii veşnice. Şi atât de mult a înduplecat preaînţeleptul cu cuvintele sale pe femeia aceea, încât nu numai s-a lepădat de faptele cele rele, ci s-a făcut şi călugăriţă. Iar casa ei s-a făcut ca o mănăstire, petrecând de aici înainte toată viaţa ei în curăţenie şi înţelepciune adevărată.

Deci, petrecând sfântul acolo în turnul acela, cu multe osteneli şi sudori pustniceşti, îşi înmulţea faptele bune sufleteşti în toate zilele. Iar diavolul a zavistuit acest bun lucru, ca un urâtor al binelui omului, şi nu a lăsat pe sfântul în pace; ci a intrat într-un balaur mare şi înfricoşat, ce era încuibat acolo în acel turn şi l-a pornit asupra sfântului. Balaurul a alergat cu gura căscată şi cu pornire înfricoşată încât ieşea văpaie mare din gura sa şi făcea lucruri groaznice vrând să înghită pe sfântul. Dar el nicidecum nu s-a temut, nici nu s-a dat în lături, ci a stat drept înaintea lui fără frică şi a zis către dânsul: „Dacă ţi-a dat Domnul putere ca să mă mănânci, apoi nu sta, căci eu sunt gata să mă dau spre mâncare. Dacă nu poţi să vezi pe acei care se tem de Domnul, du-te aiurea de-ţi găseşte alt cuib spre sălăşluire ca să te izbăveşti de mine".

Atunci balaurul, o, minune, ca şi cum l-ar fi bătut Sfântul, a fugit fără de nici o lucrare. Căci şi firea cea necuvântătoare ştie a se cucernici de robii lui Dumnezeu cei vrednici şi a se supune. Acestea vestindu-se pretutindeni, veneau mulţi oameni către Dumnezeu prin pocăinţă, fiind îndemnaţi de cuvintele învăţăturii celei preadulci ale sfântului.

Odată a venit la dânsul o femeie îndrăcită şi cu rugăciunea lui a gonit dracul. Încă şi multe alte minuni a săvârşit în locul acela. Dar mai ales a tămăduit un om care avea un drac cumplit şi foarte sălbatic,

care îl striga pe nume pe sfântul. Iar el, văzând că dracul l-a făcut cunoscut prin strigare, a izgonit pe drac şi a tămăduit pe om; dar şi el a fugit de acolo după ce s-a făcut cunoscut şi după ce a văzut că este cinstit de oameni. Deci s-a dus într-o cetate, unde l-au prins nişte oameni şi l-au bătut, apoi legându-l la ochi voiau să-i taie capul, zicând că este spion. Iar sfântul s-a rugat lui Dumnezeu să îmblânzească firea cea rea şi ucigaşă a acelor oameni. Şi îndată Dumnezeu, Care a zis prin proorocul Său: „Încă tu grăind, iată Eu sunt de faţă", ascultându-i rugăciunea, a îmblânzit inimile lor şi nu i-au tăiat capul. Ci l-au dus la episcopul acelei cetăţi să vadă ce le va porunci pentru dânsul.

Sfântul, mergând înaintea episcopului, nu i-a dat cinstea cea cuvenită căci era eretic, ci i-a zis cu blândeţe şi cu smerenie: „Aşa îţi înveţi eparhioţii? O, părinte episcop, aşa îţi este cu plăcere ca să mă vezi omorât de aceşti oameni răi şi netemători de Dumnezeu? Iar episcopul, vrând să-i bată şi să-i pedepsească pentru aceasta, sfântul s-a rugat şi i-a iertat.

Plecând de la Idrisa a trecut prin oastea saracinilor şi nimeni nu l-a văzut, iar după ce a ieşit dintr-însa şi a ajuns la un puţ, a aflat acolo un saracin dintr-aceia scoţând apă să-şi adape calul. Iar saracinul cum a văzut pe sfânt a ridicat suliţa, ticălosul şi pierzătorul, ca să-l ucidă, dar îndată i s-a uscat mâna şi stând în văzduh întinsă şi neputând să o lase în jos, urma după cuviosul, rugându-l să i-o tămăduiască. Iar Sfântul Grigorie, apropiindu-se de mâna cea îndrăzneaţă şi, atingându-se de dânsa, a tămăduit-o.

Nu mult mai departe l-a întâmpinat un om îndrăcit care se chinuia cumplit. Deci, făcându-i-se milă de el, cuviosul a făcut rugăciune către Dumnezeu, zicând: „Doamne, miluieşte zidirea Ta şi nu o lăsa să se tiranisească de diavoli". Atunci îndată a ieşit dracul din omul acela şi s-a tămăduit. Apoi s-a dus la Tesalonic pentru a doua oară şi a petrecut în Mănăstirea Sfântului Mina, neavând nici un fel de hrană sau acoperământ decât o haină pe care o avea ziua şi noaptea.

Când flămânzea, ieşea din biserică şi mergea prin casele oamenilor şi unde îi vedea mâncând intra şi el şi şezând la masă cu dânşii, mânca. Aşa a petrecut multă vreme. Apoi iarăşi se căia pentru fapta aceasta, socotind că nu este cu cuviinţă să mănânce din osteneli străine, nefiind poftit sau chemat de cineva. Pentru aceea a luat hotărâre să petreacă nemâncat în biserica mai sus pomenită, până când îi va trimite Dumnezeu ajutor dintru înălţime. Deci, precum hrănea pe Proorocul Ilie prin corbi, pe Daniil în groapa leilor, şi pe mulţi alţi îmbunătăţiţi robi ai Lui în multe chipuri, aşa şi pe Sfântul

Grigorie nu l-a lăsat să fie lipsit de hrană; ci a luminat pe o femeie, poruncindu-i să-i ducă hrană in fiecare zi.

Deci, liniştindu-se sfântul acolo, a venit la dânsul o femeie săracă şi văduvă. Plângând cu amar şi rugându-se cu lacrimi, i-a spus că a avut o casă mică, care a putrezit şi a căzut; deci să-şi facă milă de dânsa şi să-i ajute ca să o zidească din nou. Iar Sfântul, milostivindu-se, a zis către dânsa: „Du-te şi începe lucrul şi Domnul Dumnezeul săracilor, îţi va trimite ajutor". Femeia aceea, având credinţă mare în cuvântul sfântului şi părându-i-se că a luat ceva în mâinile sale, ducându-se a început să pună temelia casei. Şi îndată din locul acela a izvorât o mulţime de smoală pe care vânzând-o, nu numai că şi-a zidit casa, cu preţul cel luat pe smoală, ci şi hrana sa o scotea,sporindu-şi toate cele de trebuinţă, cu îndestulare.

În cetatea aceasta era un frate milostiv, care slujea cu îndemânare săracilor. Acestuia, un iubitor de Hristos, i-a dat trei porci, ca să-i împartă săracilor. El, tăindu-i şi împărţind carnea la săraci, a oprit o parte pentru sine şi mergând în cealaltă zi la biserica aceea în care se nevoia sfântul, se ruga lui Dumnezeu, bătându-şi pieptul, ca să-i ierte păcatul. Iar cuviosul, ca un preavăzător, cunoscând fapta lui, s-a apropiat de dânsul şi i-a zis: „În zadar îţi baţi pieptul fără folos, că de nu vei împărţi la săraci carnea pe care ai oprit-o pentru tine, nu-ţi ascultă Domnul rugăciunea". Iar el, auzind acestea, s-a minunat de cunoştinţa sfântului şi, cerând iertare de la cuviosul, s-a dus şi a împărţit şi partea cealaltă, ce o oprise pentru sine.

Ascultaţi şi alte fapte mai minunate ca să cunoaşteţi cât dar avea de la Dumnezeu, căci cunoştea cele ce erau departe şi cele viitoare, ca şi cum ar fi fost de faţă.

Liniştindu-se Sfântul în chilia lui, diavolul, ca să-l supere, a intrat într-un om nebun, care se afla într-acea cetate. Apoi, fiind izgonit dracul din om, a alergat la chilia sfântului şi intrând înăuntru a sărit în spinarea cuviosului şi a început a juca pe genunchii şi pe umerii lui, râzând fără ruşine. Iar cuviosul, rugându-se în taina inimii sale, a chemat numele lui Dumnezeu şi, suflând asupra diavolului, l-a izgonit. Altădată, prefăcându-se în şarpe mare, a început a umbla pe sub rogojina sfântului, iar alt drac a început a azvârli cu pietre în chilia sfântului şi striga cu glasuri neasemănate ca să-l sperie. Cu toate acestea, biruindu-i şi ruşinându-i, diavolii s-au dus amândoi. Căci Sfântul, cu darul lui Dumnezeu care petrecea într-însul, cunoscând toate meşteşugurile lor, le strica lesne ca pe nişte ţesături de păianjen.

Un monah petrecea în acea vreme aproape de biserica Sfântului Mina, şezând deasupra unui stâlp, făcând şi lucru de mâini. Iar

Sfântul Grigorie, având mai dinainte cunoştinţă de la Duhul Sfânt de mutarea lui grabnică din viaţa aceasta vremelnică, i-a vestit-o, zicând: „Lasă-te de lucrul mâinilor tale şi îngrijeşte-te de suflet, că s-a apropiat sfârşitul zilelor tale şi vei călători pe o cale străină, pe care niciodată nu ai călătorit". Deci, după cuvântul cuviosului, după puţine zile stâlpnicul s-a dus la Domnul.

Alt ieromonah, cu numele de Teodul, a venit odată la cuviosul pentru binecuvântare şi sfătuire. Când voia să plece, cuviosul i-a zis: „Mergi cu pace şi spune-i părintelui tău să-şi pregătească mormântul, că are să se sfârşească". Şi după puţine zile după proorocirea sfântului, Ava acela a adormit.

Erau alţi doi fraţi după trup, cunoscuţi şi prieteni ai cuviosului, pe care îi sfătuia adeseori să se facă monahi. Dar ei nu primeau sfaturile lui, aducând multe pricini. Sfântul cunoscând mai dinainte cele ce avea să li se întâmple, a zis către dânşii: „Eu vă sfătuiesc cele ce vă sunt de folos, dar de vreme ce nu primiţi sfătuirea mea cea folositoare şi vă socotiţi nevrednici de dânsa, pentru frica, micşorarea şi împuţinarea voastră de suflet, să ştiţi că în acest an veţi fi luaţi de oaste, deşi voi nu voiţi aceasta". Iar ei, socotind că sfântul le zice aceasta despre oastea cea pământească, nu au băgat în seamă cuvintele lui. Dar nu s-a împlinit anul şi au murit amândoi.

Un oarecare monah pustnic se prefăcea că are drac şi făcea multe neorânduieli ca să-l ocărască şi să-l bată ceilalţi fraţi care petreceau aproape de dânsul. Iar aceia, văzându-l făcând nebunii, l-au prins, l-au legat şi l-au dus la cuviosul ca să scoată diavolul din el. Sfântul, cunoscând adevărul, a mustrat scopul cel prefăcut şi neadevărat al monahului aceluia, zicându-i: „Minţi, ticălosule, căci te prefaci că ai drac, dar nu-ţi foloseşte această făţărnicie, căci, dacă voieşti să te mântuieşti şi să dobândeşti împărăţia cerurilor, lasă-ţi această făţărnicie şi apucă-te a lucra altă faptă bună; mai ales roagă-te lui Dumnezeu să fugă dracii de tine şi cu înlesnire te vei mântui".

Un om oarecare avea multă dragoste şi evlavie către sfântul şi venea adeseori la el pentru folosul sufletului său. Dar odată, venind după obicei, i s-a întâmplat de a aflat un om mort în drum şi, trecându-l cu vederea, s-a dus la sfântul. Iar cuviosul, când l-a văzut a zis către dânsul: „O, frate, pentru ce nu ai îngropat mortul pe care l-ai întâlnit în drum, şi apoi să fi venit la mine, ci l-ai trecut cu vederea şi nu l-ai socotit întru nimic?" Iar el, auzind cuvântul acesta, foarte mult s-a mirat de cunoştinţa lui.

Un boier avea dregătorie de comit, şi căzând într-o greşeală mare îi stătea înainte moartea, din partea stăpânitorului Tesalonicului,

care îl şi închisese în temniţă şi îi hotărâse pedeapsa. Iar sfântul nici nu auzise nimic din cele despre dânsul, nici nu îl rugase nimeni să mijlocească pentru el către domnul cetăţii. Ci, de la Dumnezeu înştiinţându-se despre pedeapsa lui, îndată s-a dus la domnul locului aceluia şi cu multe rugăciuni l-a izbăvit din temniţă şi de la moarte.

Odată Sfântul s-a sfătuit cu unul din ucenicii lui să se ducă în părţile Sclavoniei şi să se sălăşluiască în munţii de acolo. Deci, pornind şi mergând puţină cale, îndată s-a întors înapoi cu foarte mare grabă. Iar ucenicul, văzând această grabnică întoarcere, a zis către dânsul: „Dar pentru ce, părinte, te-ai întors aşa de repede, căci foarte bine mergeam pe cale?" Sfântul a zis către dânsul: „Frate, doream să mergem şi să locuim în acel loc, dar am văzut că acolo nu este soare, şi nu de multă vreme, prin voinţa lui Dumnezeu, a năvălit asupra sclavonilor mulţime de oaste de barbari care au prădat şi au omorât pe toţi locuitorii acelui loc, încât curgea sângele şiroaie. Apoi au ars cu foc toate cetăţile şi le-au pustiit". Pentru aceea cuviosul zicea acestea: „Fără semn şi fără vestire dumnezeiască nu mă voi strămuta din loc în loc".

Un monah era dator unui tânăr un galben şi mergând monahul acela la marele Grigorie, între alte vorbe ce a zis către dânsul i-a spus şi aceasta: că este dator cu un galben cutărui tânăr. Iar cuviosul, auzind acestea, a zis către dânsul: „Sârguieşte-te a plăti cât de curând, ca să nu rămâi dator în veacul ce va să vie. Căci tânărul acela căruia îi eşti dator degrabă va muri".

După ce a auzit acestea, monahul acela s-a minunat de cunoştinţa mai înainte a sfântului şi degrabă a plătit datoria. Iar tânărul acela, după proorocia Sfântului, peste puţine zile s-a dus către Domnul. După moartea şi îngroparea aceluia, s-a dus unul din prietenii săi şi i-a spus cuviosului. Iar cuviosul întristându-se de moartea tânărului, a zis către cel care îi adusese vestea: „Frate, nicidecum să nu te întristezi pentru moartea prietenului tău, ci tu pregăteşte-te de aceasta, căci curând te vei duce şi tu după dânsul". Şi după proorocia Sfântului s-a dus şi acesta din viaţa aceasta.

Alt monah, anume Atanasie, care avea viaţa împodobită cu fapte bune, ne-a povestit acestea. Odată mi-a venit în gând să mă duc la Constantinopol. Şi mergând la sfântul să iau binecuvântare pentru călătoria ce aveam să o fac, cuviosul mi-a zis: „Am văzut un monah, anume Atanasie, vrând să meargă la Constantinopol, şi punându-şi în corabie cele trebuincioase pentru călătorie, a lăsat toate acolo şi s-a întors înapoi, iar eu am zis către dânsul: „Au doar pentru mine ţi s-a descoperit aceasta, părinte?" Iar el a zis da.

Apoi trecând trei săptămâni, noi ne-am pregătit de călătorie şi, punând în corabie cele trebuincioase, a venit la Sfântul Grigorie în acea vreme un boier, pe nume Gheorghe, ca să ia binecuvântare, căci voia să se ducă şi el în Bizanţ pe uscat. Şi, având să treacă prin locuri grele, cerea de la Sfântul binecuvântare şi rugăciune ca să-l păzească Dumnezeu de primejdii. Acel boier avea dregătoria de protosinghelar, adică mai mare peste oşti. Iar părintele nostru Grigorie, apucându-mă de mână, a împreunat mâna mea cu mâna lui Gheorghe şi strângându-le pe amândouă a zis: „Mergând cu ajutorul lui Dumnezeu, iată că trimit şi pe acest frate cu tine, căci din multe necazuri şi strâmtorări te va scoate Dumnezeu prin dânsul".

Deci eu, uitând de toate cele ce pusesem în corabie, am urmat pe Gheorghe, după porunca cuviosului. Şi luând iarăşi binecuvântare, am pornit. După ce ne-am apropiat de Hrisopoli, slugile cârmuitorului îndată au prins pe Gheorghe, care mergea cu mine, şi l-au dus legat la el. Căci împăratul poruncise cârmuitorului să pună străji la cetatea aceea. Dar, fiindcă eu eram cunoscut cu cei care au prins şi au legat pe Gheorghe, m-am rugat lor cu multă sârguinţă şi de-abia l-am izbăvit din legături.

Mergând noi de acolo şi ajungând la o cetate ce se numea Voleri, un boier al cârmuitorului iarăşi a prins pe Gheorghe şi vrând să-i facă rău, eu m-am rugat boierului aceluia cu multă smerenie şi cu dumnezeieştile rugăciuni cele bine primite ale Cuviosului Grigorie, Gheorghe s-a izbăvit de nevoia ce avea să pătimească. După ce am scăpat de acolo şi am călătorit puţină cale, am ajuns la un râu ce se numea Maronul, pe care l-am trecut.

Apoi mai călătorind, am ajuns la mare şi, intrând în corabie, am plutit cu bună sporire şi fără nici o supărare din partea tâlharilor de mare, care pândeau pe acolo. Aşa am ajuns la Bizanţ, şi eu am hotărât să locuiesc acolo. Iar Gheorghe, isprăvindu-şi toate treburile sale cu bine şi luând o boierie de la împăratul care se numeşte Ilustrie, întorcându-se acasă, a mers la cuviosul şi îmbrăţişând şi sărutând cinstitele sale picioare cu multă evlavie, îi povestea toate supărările ce pătimise în călătorie, şi cum, prin dumnezeieştile lui rugăciuni, l-a izbăvit Dumnezeu din toate acelea prin mijlocirea lui Anastasie, prietenul său.

După trei luni a venit şi cuviosul de la Tesalonic la Constantinopol, unde petreceam eu şi, zăbovind puţină vreme, ne-am dus amândoi la muntele Olimpului şi acolo petrecând puţin a cunoscut cu duhul că vine un ucenic al lui de la Tesalonic. Deci, ieşind din muntele Olimpului, a mers întru întâmpinarea ucenicului său. Iar ucenicul, văzând pe părintele său că vine spre dânsul, i-a zis:

„Preacinstite părinte, pentru tine am venit căci doream foarte mult să te văd". Iar cuviosul a zis: „Şi eu iarăşi pentru tine am venit de la Olimp, ca să nu te osteneşti căutându-mă".

Un monah pe nume Zaharia, petrecea în Tesalonic, unde a zidit o biserică frumoasă în numele Sfântului Mare Mucenic Mina. Lângă acea dumnezeiască biserică locuia o femeie văduvă. Deci monahul acela nesuferind pe femeie să petreacă acolo, aproape de biserică, pentru sminteală, voia s-o izgonească. Iar femeia s-a dus la cuviosul şi s-a rugat cu lacrimi să-l sfătuiască pe monahul Zaharia să nu o supere, alungând-o din casa ei. Deci cuviosul a rugat pe Zaharia, zicându-i: „Să nu necăjeşti pe femeie, că n-ai nici o supărare de la dânsa". Iar Zaharia n-a vrut nicidecum să asculte sfaturile cuviosului, ci mâniindu-se încă şi mai rău a poruncit să-i dărâme casa ei.

Cuviosul, văzând firea lui cea nemilostivă şi fără de omenie, lăsându-l în pace, se liniştea după obiceiul lui şi se ruga lui Dumnezeu ca să iconomisească lucrul după voia Lui. Iar Dumnezeu, Care este Tatăl orfanilor şi scutitorul văduvelor, degrabă a făcut izbândă asupra monahului cel nemilostiv şi nesupus, trimiţând asupra lui un drac cumplit, care-l chinuia foarte rău şi n-a putut în alt fel să scape de dracul cel cumplit, până când l-au dus la cuviosul şi a făgăduit că va împlini toate câte l-a sfătuit el. Auzind cuviosul făgăduinţa lui şi milostivindu-se spre dânsul, a făcut rugăciune către Dumnezeu şi îndată s-a izbăvit de drac. Apoi, venindu-şi în fire, a mulţumit cuviosului, iar pe femeie n-a mai supărat-o.

Alt monah, anume Petru, iubind tăcerea şi liniştea cuviosului şi râvnind vieţii lui celei îmbunătăţite, a vrut să-şi facă chilie aproape de a Cuviosului Grigorie, ca avându-l de-a pururea pildă vie înaintea ochilor săi, să se îndemne către urmarea faptelor bune ale lui. Deci, începând a lucra la chilie, au ieşit nişte vipere dintr-o piatră şi l-a muşcat una de picior şi alta de mână. Şi mâhnindu-se foarte mult şi temându-se de moarte a alergat la cuviosul şi căzând înaintea lui, i-a arătat rănile unde îl muşcaseră viperele.

Iar el smerindu-se, nici n-a vrut să se uite spre răni, ci a zis către dânsul: „Du-te şi te atinge de mormântul Preacuviosului David şi el te va tămădui". Iar Petru, durându-l muşcăturile viperelor, a zis către cuviosul: „O, părinte sfinte, nicidecum nu mă voi depărta de la tine, şi nu voi înceta supărându-te, până când, milostivindu-te, mă vei tămădui şi mă vei izbăvi de durerile morţii ce m-au înconjurat, căci cred că poţi să mă tămăduieşti". Atunci cuviosul, făcându-i-se milă de dânsul, s-a rugat lui Dumnezeu să-l vindece de muşcăturile acelea, şi numaidecât s-a făcut sănătos şi a mulţumit sfântului.

O fecioară avea o mare durere la ochi, încât era să se primejduiască a-şi pierde vederea. Venind la sfântul, se ruga cu lacrimi, zicând: „Robule al lui Dumnezeu, fie-ţi milă de mine păcătoasa şi mă izbăveşte de cumplita durere a ochilor, că mă primejduiesc a-mi pierde lumina". Iar el, rugându-se lui Dumnezeu şi făcând cu sfânta lui mână semnul Sfintei Cruci pe ochii acelei bolnave, îndată s-a tămăduit şi a preamărit pe Dumnezeu.

Petrecând cuviosul în chilia sa, liniştindu-se şi îndeletnicindu-se cu nevoinţele cele pustniceşti, de-a pururea vorbea cu ucenicul său cuvinte duhovniceşti şi pline de tot folosul sufletesc. Iar în una din nopţile acelea, în care cuviosul se îndeletnicea cu unele ca acestea, şezând şi vorbind după obicei cu ucenicul său, acesta a văzut ieşind din gura cuviosului foc şi lumina toată faţa lui, căci dădea raze ca soarele. Şi nu numai o dată, sau de două ori a văzut aceasta, ci de mai multe ori.

Văzând această minune, s-a înfricoşat ucenicul şi, căzând la picioarele cuviosului, s-a rugat să-i descopere lui acea taină minunată, pe care adeseori o vedea când şedea de vorbă cu dânsul. Iar cuviosul, cu blândeţe şi cu smerenie, după obiceiul său, a zis către dânsul: „Aceasta o pricinuieşte credinţa ta, fiule, căci eu mă ştiu că sunt om păcătos. Însă zic ţie: că de se va curăţi omul pe sine de patimile trupului şi ale sufletului, atunci, după cum însuşi Hristos a zis, *Tatăl şi Fiul şi Sfântul Duh vin să se sălăşluiască în unul ca acela*. Deci, după ce se va învrednici să se facă într-acest chip, atunci nu mai grăieşte el, ci Dumnezeu, Cel ce locuieşte întru el. După cum zice: *Voi veni şi locaş la el voi face*. Şi *cuvântul Domnului*, după cum zice psalmistul, *este cu foc lămurit*".

„Însă şi tu, fiule, dacă te vei nevoi a te curăţi pe tine de patimile trupului şi ale sufletului, şi dacă vei tăia cu sabia Duhului spinii patimilor, şi dacă te vei ruga stăruitor lui Dumnezeu, ca Însuşi să-i dezrădăcineze şi focul cel dumnezeiesc să ardă materia cea plină de patimi rele şi să înmulţească în sufletul tău rodul faptelor bune, atunci şi tu te vei face locaş îndemânatic, curat şi vrednic de sălăşluirea lui Dumnezeu în tine; iar cuvintele tale vor străluci, după cum a făcut Dumnezeu cu smerenia mea, pentru milostivirea Lui cea nemăsurată. Dar eu îndrăznesc să zic către dragostea ta, că pentru neîncetatele rugăciuni, care de-a pururea se înalţă către El, ziua şi noaptea, din adâncul inimii mele, m-a cercetat cu dumnezeiasca Lui milă.

Apoi mi-a trimis sabie cu amândouă părţile ascuţite şi aurită, a cărei frumuseţe nu pot a o spune, şi dintr-însa strălucesc raze luminoase ca fulgerul, pe care Dumnezeu, ca un milostiv ţi-a descoperit ţie de le-ai văzut. Deci, păzeşte-te să nu spui taina aceasta nimănui, cât voi fi în viaţă, ca nu, auzind, oamenii să socotească ceva

de laudă pentru mine, căci atunci voi cădea din slava lui Dumnezeu, pentru slava de la oameni. Că eu numai ţie ţi-am spus, ca unui ucenic al meu, iubit şi nevoitor către fapte bune".

Un mirean avea multă dragoste şi evlavie către cuviosul şi venind odată să ia binecuvântare de la el, când voia să se întoarcă, cuviosul i-a zis: „Găteşte-te de moarte, că s-a apropiat vremea ducerii tale din viaţa aceasta vremelnică". Iar el ascultând cuvintele acestea, ca de la un înger al lui Dumnezeu, îndată şi-a împărţit toată averea la săraci şi făcându-se monah iscusit, după puţină vreme a răposat în Domnul.

O femeie care avea mare durere de cap şi pătimea rău, ca şi cum ar fi fost îndrăcită, neavând altceva ce să facă, a venit la sfântul şi, luând binecuvântare, i-a spus patima durerii capului. Apoi, căzând cu totul la picioarele cuviosului, se ruga cu lacrimi să o tămăduiască. Iar cuviosul, apropiindu-se de dânsa, şi-a pus mâinile pe capul ei şi, făcând rugăciune către Dumnezeu, i-a şters sudorile de pe faţă şi în acest chip a izbăvit-o de acea mare fierbinţeală şi durere. Iar ea s-a dus la casa ei bucurându-se, preamărind pe Dumnezeu şi mulţumind cuviosului.

Un om pe care îl prindeau frigurile, cheltuindu-şi toată averea sa la doctori, n-a putut nici într-un chip să se tămăduiască, ci dimpotrivă, mai rău îi era. Deci a venit în taină la cuviosul şi s-a îmbrăcat cu rasa lui, pe când îl scuturau frigurile şi îl chinuiau; iar când s-a dezbrăcat de rasă, îndată a scăpat de friguri şi s-a făcut sănătos.

Un monah avea duh necurat ce îl muncea foarte tare. Deci a mers la cuviosul, neştiindu-l nimeni că este îndrăcit, căci toţi socoteau că pătimeşte de o boală firească. Însuşi dracul din dânsul grăia către cuviosul, zicând: „Grigorie, iarăşi ai venit să mă izgoneşti şi de aici?" Căci îl mai izgonise cuviosul pe acest drac dintr-un om, pe care îl lovise cu boală grea la şale şi la pântece. Şi iarăşi a început dracul a striga, zicând: „Grigorie, cu rugăciunile tale mă arzi şi mă izgoneşti şi de aici! Iar acum că intră în biserică, a ridicat mâinile către Dumnezeu şi se roagă Lui, ca să mă izgonească şi de aici. De aceea iată ies şi mă duc de frica Lui, şi de acum înainte nu voi mai intra în zidirea lui Dumnezeu". Acestea zicând, a ieşit diavolul în faţa tuturor şi îndată s-a tămăduit monahul din ceasul acela.

Un ucenic al cuviosului, anume Ioan, bărbat cucernic şi împodobit cu tot felul de fapte bune, ne-a povestit multe fapte folositoare de suflet, între care şi următoarea: „Ieşind noi din chilie, într-o dimineaţă, ca să mergem undeva, pentru oarecare treabă, şi mergând pe cale, mi s-a întâmplat de m-am depărtat de cuviosul şi de fraţii cu care eram, şi m-am rătăcit; apoi căutând pe cuviosul prin multe locuri, nu l-am aflat

nicidecum. Într-al şaselea ceas din zi, umblând şi căutându-l şi uitându-mă înapoi, am văzut pe cuviosul venind după mine.

Iar când am zis: „Iată-l pe părintele!", el îndată s-a făcut nevăzut ochilor mei. Şi abia după trei zile întorcându-mă, am venit la cuviosul şi i-am zis: „Părinte, dar nu te-ai arătat mie alaltăieri în cutare loc?" Iar el, smerindu-se, voia să ascundă cele ce s-au întâmplat, însă în urmă, fiind silit de mine, mi-a spus acestea: „Într-adevăr, în ziua aceea mergeam cu tine pe cale, fiule, până te-ai dus în cutare sat; atunci m-am despărţit de tine precum şi tu singur ştii".

Însă şi Simeon, despre care am pomenit de multe ori, ne-a povestit astfel, zicând: „Că de multe ori am stat în biserică şi mi s-a arătat cuviosul, cântând împreună cu mine, şi îndată se făcea nevăzut din calea mea. Însă după puţină vreme iarăşi mi se arăta, stând în acelaşi loc unde stătea şi altădată.

Un om, fiind cuprins de răceală, se ruga cuviosului ca să-l scape de acea neputinţă, însă dânsul nu voia. Iar bolnavul, aflând vreme potrivită, când s-a sculat cuviosul de pe cinstitul său aşternut, atunci îndată s-a culcat acolo bolnavul cu mare credinţă. Cuviosul, venind şi găsindu-l culcat în aşternutul său, voia să-l izgonească. Dar el a zis către dânsul: „Nu mă voi scula, până nu mă voi face sănătos!" Atunci, atingându-se cuviosul cu mâna de cel bolnav, îndată s-a izbăvit de acea boală, sculându-se sănătos.

Un cuvios care petrecea pe un stâlp, trimiţând odată pe ucenicul său la ascultare, vrăjmaşul, urâtorul mântuirii oamenilor şi pierzătorul, a meşteşugit şi a adus o femeie să slujească stâlpnicului aceluia, până când îi va veni ucenicul, zicând că este cunoscută şi rudenie a ucenicului. Deci zăbovind ucenicul într-acea ascultare şi petrecând ea multă vreme lângă stâlpnicul şi slujindu-l, aşteptând venirea lui, semănătorul de neghini a început a aprinde în trupul stâlpnicului dorinţă necinstită. Fiind şi femeia aprinsă de aceeaşi dorinţă, se silea să se suie la stâlpnic, ca să se înfăptuiască fărădelegea şi să se nască păcatul.

Cunoscând-o aceasta cuviosul, cu darul lui Dumnezeu, a înţeles că trebuie să alerge acum să ajute fratelui său, în vremea nevoinţei, după cuvintele înţeleptului, care zice: „Fraţii întru nevoi, de bună treabă să fie", şi „Frate pe frate ajutând, sunt ca o cetate nebiruită"; deci, dacă nu se va grăbi a scoate pe fratele din gura vicleanului, îndată se va face robul celui străin şi de mare bucurie diavolilor. Şi deşi era foarte slab cu trupul, îndată luându-şi toiagul, s-a dus acolo şi a gonit pe femeie cu mare ruşine. Iar pe stâlpnic, dojenindu-l şi mult învăţându-l pentru folosul sufletului, şi întărindu-l, l-a lăsat în pace.

Însă dacă am voi să povestim toate minunile câte a făcut Cuviosul Grigorie, ele covârşesc mintea noastră şi cuvântul nu poate să le cuprindă, iar vremea nu ajunge a povesti faptele bune şi darurile ce le luase de la Dumnezeu, cum şi la ce înălţime de fapte bune se suise acest sfânt de Dumnezeu înţelepţit. Dar din cele ce am scris, poate să cunoască fiecare câtă îndrăzneală avea către Domnul. Căci, adunând toate faptele bune, s-a făcut locaş al Sfântului Duh şi a ajuns la culmea faptelor bune.

Cu dumnezeiască cugetare netezea calea pustniciei, stricând toate împiedicările vrăjmaşilor şi povăţuind la calea pocăinţei. Cu privegherea a izgonit lenevirea şi atât de mult a risipit întunericul ei, încât nici chiar în somnul lui n-a putut să-i arate vrăjmaşul vreo nălucire, precum are obiceiul de a se arăta în vis celor iubitori de înţelepciune. Căci el, după numirea lui, era priveghetor întru faptele bune, încât nicidecum nu era cuprins de somnul cel purtător de moarte. Înfrânarea ucigătoarelor patimi şi izgonirea plăcerilor, atât de mult a păzit-o, încât petrecea ca un înger, căci se hrănea cu darul Prea Sfântului Duh.

Sărăcia lui era apostolică şi îmbrăcămintea evanghelicească, căci numai cu o haină proastă îşi acoperea trupul. Cu astfel de petrecere trăind el, atât de mult şi-a curăţit sufletul şi trupul de toate patimile, încât s-a făcut vrednic de preoţie şi hirotonindu-se după lege, a fost preot vrednic şi de Dumnezeu ales, slujind Sfânta Liturghie cu inima zdrobită şi cu duhul smereniei.

Avea încă şi răbdare multă, încât toate ispitele ce i se întâmplau, ori de la draci, ori de la oameni, cu multă blândeţe le înlătura, urmând pe părinţii cei mai înainte de Lege: pe Iov, întru pătimiri şi întru munci; pe Iosif, întru ispite; pe Avraam, întru credinţă şi pe toţi ceilalţi. Cu smerenia lui a smerit şi pe cei tineri şi mândri; îngâmfarea slavei deşarte a lepădat-o şi a urât-o, precum îl arăta haina lui cea smerită şi proastă. Sfiala în vorbire era neasemănată, căci vorbea cu multă blândeţe şi cucernicie, de aceea a moştenit pământul, cum zice Domnul.

Dragostea şi milostivirea atât de mult le-a câştigat-o Cuviosul Grigorie, încât nu pomenea nicidecum răul cuiva şi toate supărările ce-i veneau asupra, le răbda ca pe nişte pricini de bucurie, păzind până la sfârşitul vieţii sale această lăudată doime a faptelor bune, adică dragostea şi milostivirea. Dar mai înainte de toate, a păzit cu de-amănuntul credinţa cea dreaptă, şi în cuvinte şi în fapte, având către dânsa râvnă nemărginită şi înfocată.

Pe eretici îi gonea cu toată puterea sa şi pe toţi îi învăţa cu cuvintele sale, să se închine sfintelor icoane şi să le cinstească după predania Bisericii, nu ca pe un Dumnezeu, precum bârfesc cei fără de

minte şi nebuni. Pentru aceea a izbăvit pe mulţi de urâciunea aceasta şi i-a povăţuit la dreapta credinţă, făcându-i să-şi verse şi sângele pentru aceasta; după cum şi el mărturiseşte, către toţi, că era gata, pentru cinstirea sfintelor icoane, să primească moartea. Deci, cu mărturisirea aceasta s-a făcut mucenic, şi fără bătăi şi fără răni a luat cununa mucenicească. Pe lângă toate aceste fapte bune, era înrădăcinată şi sfânta rugăciune în inima lui, având mintea sa totdeauna pironită la Dumnezeu şi se veselea vorbind cu El, pe Care împreună cu sfinţii îngeri lăudându-L şi slăvindu-L, a luat de la El arvuna Împărăţiei cerurilor şi negrăita dulceaţă a fericirii dumnezeieşti.

Deci, petrecând cu astfel de cuvioşie şi văzând cele cereşti fiind încă pe pământ, a venit vremea să se ducă către Cel dorit. Şi vrând Dumnezeu ca să-l cheme la Sine şi să-l aşeze în ceata îngerească ca pe un înger pământesc, ca să-l preamărească cu lumina cerească şi să-l odihnească în bucuria drepţilor şi preacuvioşilor, ca unui drept şi preacuvios pustnic desăvârşit, a trimis asupra lui o boală foarte grea, a epilepsiei, încât zăcea pe pat nemişcat. Pentru aceea se ruga lui Dumnezeu fierbinte, ca să-l uşureze de boala aceea şi să-i dea boala hidropicei, ca să se umfle şi să putrezească trupul lui. Deci Dumnezeu a ascultat rugăciunea lui şi a ridicat de la dânsul patima aceea şi i-a dat-o pe cea care a cerut-o; şi atât de mult i s-a umflat trupul, încât se vedea ca o folie umflată de vânt şi numai după glas se cunoştea.

Acestea pătimindu-le cuviosul în oraşul Avlon, lângă cetatea Tesalonicului, a auzit de boala lui preacuviosul Simeon, pe care de multe ori l-am pomenit mai sus, care era şi stareţ şi unchi al cuviosului. Acesta s-a întristat foarte şi a trimis scrisoare cu mare rugăminte chemându-l la sine, scriindu-i astfel: „Fiule, Grigorie, am auzit de boala ta şi foarte mă mâhnesc şi ca să nu se scurteze viaţa mea, fără de vreme, cu amară şi jalnică moarte, din pricina întristării despre boala ta, vino te rog, fiule, ca să ne mai vedem întru această viaţă, căci cred că dacă vei ruga pe Dumnezeu, ţie îţi va da putere şi vei putea veni, ca şi auzind învăţăturile tale bune şi vorbele dulci şi de suflet folositoare, să ne bucurăm împreună şi să mulţumim bunătăţii lui Dumnezeu".

Deci fericitul primind scrisoarea de la unchiul şi stareţul său, deşi era foarte slab şi obosit de bătrâneţe şi de nevoinţele pustniceşti, cum şi de boala cea cumplită ce-l cuprinsese, punându-şi nădejdea în Dumnezeu şi întărindu-se cu ajutorul Lui, apoi fiind îndemnat şi de dragostea şi dorul către duhovnicescul său părinte şi învăţător, a trecut toate cu vederea, bătrâneţe, slăbiciune, boală şi lungimea călătoriei, şi pornind în cale încet-încet, cu ajutorul lui Dumnezeu, a trecut lungimea căii şi cu multă osteneală a ajuns la Constantinopol. Acolo a

aflat liber pe unchiul său Simeon, căci până atunci fusese închis în temniţă, din porunca lui Leon Armeanul, care împărăţea atunci, pentru mărturisirea bunei credinţe şi pentru cinstirea sfintelor icoane.

Deci, văzându-se unul cu altul, cu nespusă bucurie s-au mângâiat foarte, apoi, sărutându-se cu dragoste duhovnicească, Cuviosul Grigorie a căzut la pământ şi a îmbrăţişat picioarele stareţului şi părintelui său duhovnicesc. Iar unchiul său, Sfântul Simeon, a sărutat pe Cuviosul Grigorie, ca pe un iubit fiu şi rudenie după trup, căci din tânără vârstă îl crescuse şi-l povăţuise la calea mântuirii şi a vieţuirii pustniceşti. Apoi după ce s-au bucurat şi s-au mângâiat din destul, îndulcindu-se cu vorbirile duhovniceşti şi de folos sufletului, s-au despărţit. Sfântul Simeon s-a dus iarăşi la mănăstirea sa, iar cuviosul a rămas la Constantinopol.

Deci, chinuindu-se cuviosul un an întreg cu acea boală cumplită şi necăutându-se cu nici un fel de doctorie, căci se pregătise de moarte, şi-a cunoscut mai înainte mutarea sa şi a zis către fraţii care erau cu dânsul: „Fraţilor, îndrăzniţi, că sfârşitul vieţii mele s-a apropiat. Deci luaţi-mă şi duceţi-mă în casa cea primitoare de străini, căci după douăsprezece zile va fi sfârşitul meu". Aceia pregătindu-i patul, l-au pus pe dânsul şi ridicându-l, l-au dus acolo unde le-a poruncit. Şi după douăsprezece zile, adică în a douăzecea zi a lunii noiembrie, şi-a dat cinstitul său suflet lui Dumnezeu. Atunci omul ceresc s-a dus la ceruri şi a adormit cu părinţii lui, ajuns întru bătrâneţi adânci şi desăvârşit în faptele pustniceşti.

Fraţii, după fericitul lui sfârşit, au pregătit cele de îngropare şi când îl duceau pe năsălie (pat) ca să îngroape cinstitele şi sfintele lui moaşte, s-a apropiat cu credinţă un bolnav care avea o boală cumplită, încât nu putea să stea drept, ci era aplecat şi gârbovit. Acesta cum s-a apropiat de năsălie, părându-i că a pus cineva mâna pe el, s-a întors şi a întrebat pe fratele care era aproape de dânsul: „Au tu te-ai atins de mine?" Iar el a răspuns: „Nu, nu eu". Deci atunci a cunoscut că era puterea lui Dumnezeu care umbrea moaştele sfinte ale cuviosului şi i-a dat îndată tămăduire şi s-a îndreptat de gârbovirea lui, neavând nici urmă de boală.

După ce s-au îngropat sfintele moaşte în pământ, un alt om având un duh necurat care îl chinuia cumplit, veni şi se apropie de mormântul sfântului şi, stând acolo, chema numele lui în ajutor. Fraţii care erau şi petreceau în acea mănăstire unde era îngropat sfântul, judecând cu toţii că nu se cade să îngroape în pământ un asemenea odor scump ca acela, au scos afară racla cu sfintele moaşte. Iar cel îndrăcit, petrecând puţine zile lângă racla sfântului, a scăpat de duhul cel necurat cu rugăciunile lui şi făcându-se cu totul sănătos, s-a dus acasă slăvind pe Dumnezeu.

Un altul iarăşi era supărat de un duh necurat, ca şi cel dintâi. Acesta, cum a venit şi s-a atins de moaştele sfântului, îndată s-a izbăvit de duhul cel necurat şi s-a dus la casa sa bucurându-se.

Un om avea la un picior o bubă ce se numea carchin (cancer) şi mulţi ani pătimind de acea boală nevindecată, a venit la sfintele moaşte ale Sfântului şi numai ce s-a uns la buba sa cu picăturile ce ieşeau din racla Sfântului, îndată s-a tămăduit.

Un altul, având o rană nevindecată de mulţi ani şi neputând nici un doctor să-i folosească, nici cu buruieni vindecătoare a-l vindeca, acela numai ce a venit şi s-a uns cu mir de la sfântul şi îndată s-a tămăduit.

O femeie oarecare se chinuia de trei zile şi nicidecum nu putea să nască. Aceasta trimiţând la sfintele moaşte şi aducându-i-se untdelemn din candela Sfântului, numai ce s-a uns cu dânsul şi îndată a născut fără nici o durere. O altă femeie, având o boală grea în părţile ascunse, pătimea foarte rău şi nu se putea tămădui cu nici un chip. Iar după ce a venit la sfintele moaşte şi şi-a pus capul pe sicriul Sfântului, mărturisindu-şi patima cu credinţă, numaidecât a primit tămăduire precum a dorit.

Un om avea mare durere de cap şi nemaiputând răbda durerea, a venit la sfintele moaşte şi s-a atins cu capul de racla Sfântului Grigorie, şi întru acea noapte i s-a arătat sfântul în vis şi l-a apucat de creştet şi i-a despicat capul în două, şi, scoţând o bucată de carne putredă, i-a zis: „Iată, din această pricină ţi-a venit durerea capului. Deci acum mergi cu pace şi fii sănătos". Şi sculându-se din somn, s-a simţit cu totul sănătos şi s-a dus mulţumind şi slăvind pe Dumnezeu.

Alt frate avea atâta război şi sminteală în trupul lui, încât îi primejduia mântuirea. Acesta, ducându-se la mormântul Sfântului Grigorie, şi-a mărturisit patima cu lacrimi şi a cerut ajutor de la dânsul. Şi îndată, o, minune, a încetat războiul din trupul lui şi a rămas fratele nesupărat şi neispitit, slăvind pe Domnul şi mulţumind sfântului.

Un monah, anume Petru, a fost robit de tătari şi, ţinut fiind multă vreme închis în temniţă împreună cu mulţi alţii, într-una din zilele acelea i s-a spus că a doua zi vor să le taie capul la toţi. Iar Petru, auzind răspunsul cel de pierdere, a făcut rugăciune stăruitoare către Sfântul Grigorie toată noaptea, ca să-l izbăvească de moartea cea fără de vreme. Şi, adormind puţin, către ziuă, i s-a arătat sfântul în vis şi i-a zis: „Nu te teme, Petre, că nu vei muri!" Şi făcându-se ziuă, toţi cei ce erau închişi îşi aşteptau moartea. Iar sfântul, cu rugăciunile sale către Dumnezeu, mai presus de toată nădejdea, i-a izbăvit de robie, din închisoare şi de la moarte. Şi întorcându-se către sfintele moaşte ale sfântului, i-au dat mulţumire pentru izbăvire. O femeie fiind îndrăcită de paisprezece ani şi

venind la Sfântul ca la un liman liniştit, şi petrecând câteva zile, cu rugăciunile Sfântului Grigorie, s-a izbăvit de dracul ce o muncea, şi s-a întors acasă sănătoasă. După câtăva vreme, iar a căzut într-un păcat şi iarăşi s-a îmbolnăvit, mai rău ca înainte. Deci chinuindu-se foarte rău de duhul cel necurat, iarăşi a alergat la racla sfântului, mărturisindu-şi păcatul cu zdrobire de inimă, cu lacrimi şi cu făgăduinţă că de acum înainte nu va mai păcătui. Şi, cerând izbăvire cu credinţă neîndoită, îndată s-a izbăvit de duhul cel necurat şi s-a dus acasă bucurându-se, slăvind pe Dumnezeu şi mulţumind Sfântului Grigorie.

Sfintele lui moaşte au rămas multă vreme în acea sfântă mănăstire în care s-a săvârşit sfântul şi dădeau tămăduiri neîncetat, pentru toate felurile de boli, tuturor celor ce alergau cu credinţă neîndoită către dânsele. Astfel, străbătea vestea minunilor sale pretutindeni.

Atunci, prea binecredinciosul ban Barbu Craioveanul, care se trăgea din neamul Basarabilor, acei care au umplut Ţara Românească de sfinte mănăstiri, zidind din temelie Sfânta Mănăstire Bistriţa, întru cinstirea Adormirii Preasfintei Născătoare de Dumnezeu şi pururea Fecioara Maria, în judeţul Vâlcea, pe apa Bistriţei, şi vrând să o împodobească cu un odor scump şi sfânt ca acesta, cu multă sârguinţă şi multă rugăciune către Dumnezeu şi către sfântul, le-a adus cu mare cheltuială din mănăstirea unde se aflau, în sfânta mănăstire cea din nou zidită şi le-a aşezat acolo, cu multă cinste şi evlavie, în sfânta biserică în partea dreaptă.

De atunci până în ziua de astăzi se află acolo nestrămutate, întregi şi nestricate, izvorând mireasmă preafrumoasă şi dând tămăduiri pentru tot felul de boli, ca şi mai înainte, la cei ce aleargă cu credinţă către ele. Căci darul şi sfinţenia aleşilor lui Dumnezeu este neîmpuţinată. Iar ţara o păzeşte şi o ocroteşte de multe feluri de necazuri şi de primejdii.

Cred că ajung cele scrise până aici, pe care, pe scurt le-am scris, pentru dragostea voastră, ca să se arate fapta cea bună şi îndrăzneala Sfântului Grigorie către Dumnezeu. Căci de aş fi avut – zice scriitorul vieţii sfântului –, zece limbi şi tot atâtea guri, tot nu mi-ar fi ajuns să-l laud după cuviinţă şi de ajuns. Iar tu, o, fericite părtaş al cuvioşilor părinţi, vorbitorule cu sfinţii îngeri, Sfinte al lui Dumnezeu Părinte Grigorie, cerescule om, pământescule înger, roagă-te totdeauna pentru noi, slugile şi robii tăi, şi izgoneşte de la noi toată ispita şi toată greutatea, izgoneşte cu toiagul rugăciunii tale împerecherile din Biserica lui Hristos Dumnezeu, că au înconjurat-o acum ereticii din toate părţile, ca nişte lei şi ca nişte pui de lei, şi caută să o răpească şi să o înghită.

Aşa, sfinte al lui Dumnezeu, alungă departe de la dânsa tot eresul, că poţi câte voieşti, căci te afli în lumină înaintea Domnului şi

locuieşti în lăcaşurile cele nestricăcioase, după ce ai păzit nestinsă făclia faptei bune celei pustniceşti. Şi acum primeşti negrăitele bunătăţi ale desfătării şi ale fericirii veşnice întru Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia I se cuvine slava şi stăpânirea, împreună cu Cel fără de început al Lui Părinte, şi cu Sfântul Duh, în vecii vecilor. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, SFINŢII MUCENICI EVSTATIE, TESPESIE ŞI ANATOLIE

Sfinţii Mucenici Evstatie, Tespesie şi Anatolie, erau fraţi după trup şi s-au născut în cetatea Nicomidiei. Tatăl lor, Filotei, era de neam din Galatia, din cetatea Gangra, care, lăsând patria sa, a venit în Nicomidia şi, luându-şi acolo soţie pe Evsevia, a născut cu dânsa pe aceşti fericiţi locuitori ai cetăţii cereşti. La început, Filotei ţinea de păgânătatea elinească împreună cu soţia şi fiii săi, şi a dat pe fiul său cel mare, Evstatie, la învăţătura filosofiei elineşti, iar pe Tespesie şi pe Anatolie i-a orânduit la neguţătorie, că şi el era neguţător foarte bogat.

Odinioară, luând pe fiul său cel mai tânăr, Anatolie, s-a dus în pământul Galatiei ca să facă neguţătorie, de unde, întorcându-se în Nicomidia, s-au întâlnit cu Sfântul Luchian, preotul Antiohiei, cu care împreună călătorind, au învăţat de la dânsul dreapta slăvire a credinţei creştineşti şi s-au botezat într-un râu, ce era acolo în cale. Apoi venind la casa sa, Filotei a căutat pe Sfântul Antim, episcopul Nicomidiei, care se ascundea de păgâni. Căci în acea vreme, împărăţind Maximian şi Diocleţian, era mare prigoană asupra creştinilor şi mulţi din credincioşi se ascundeau de frica chinurilor.

Filotei, aflând pe Sfântul Antim într-un loc ascuns, l-a adus noaptea în casa sa şi a botezat toată familia lui. Apoi, săvârşind Sfântul episcop dumnezeiasca Liturghie în casa lui Filotei, a dat tuturor celor din nou luminaţi, împărtăşirea dumnezeieştilor Taine, şi a sfinţit pe Filotei preot, iar pe Evstatie, fiul cel mare, l-a hirotonit diacon şi, ducându-se, s-a ascuns de păgâni. Iar Filotei împreună cu toată casa sa, slujea în taină lui Dumnezeu, crezând în El cu multă râvnă. Apoi mai trăind puţină vreme, Filotei a trecut către Domnul, asemenea şi cinstita sa soţie, Evsevia, degrabă a răposat. Şi au rămas aceşti trei tineri binecredincioşi: Evstatie diaconul, Tespesie şi Anatolie, fraţi după trup şi după duh, care cu sufletul slujeau lui Dumnezeu, arzând cu duhul şi sporind în faptele cele bune.

Într-una din zile, un slujbaş împărătesc anume Achilin, a trimis pe sluga sa ca să-i cumpere nişte lucruri. Iar sluga ştia pe aceşti tineri

binecredincioşi că sunt neguţători şi au tot felul de mărfuri de mult preţ. Deci s-a dus în prăvălia lor şi aflând-o descuiată, a intrat înăuntru şi nevăzând pe nimeni, s-a suit pe scară, în casa din al treilea rând, şi a auzit pe fericitul Evstatie citind psalmii lui David. Suindu-se sluga aceea pe scară, a mers încetişor şi a văzut pe Evstatie ţinând Psaltirea în mână şi citind aceste cuvinte: *Să se ruşineze toţi cei ce se închină chipurilor cioplite şi cei ce se laudă cu idolii lor. Închinaţi-vă lui Dumnezeu toţi îngerii Lui.* Apoi a văzut în casă pe perete cinstita cruce şi sfintele icoane. După aceea, nezicând nimic, s-a întors în tăcere la stăpânul lui şi i-a spus toate cele ce a auzit. Iar stăpânul său Achilin, sculându-se degrabă, s-a dus la împăratul Maximian şi l-a vestit despre cele ce i-a spus sluga sa. Iar acesta îndată a trimis ostaşi ca să prindă pe Evstatie şi pe fraţii lui.

Mergând ostaşii împreună cu Achilin, au aflat prăvălia închisă, pentru că în acea vreme sfinţii erau la un loc în mare tăcere, căci se împărtăşiseră cu Tainele lui Hristos, fiind Duminică în ziua aceea. Şi ostaşii au bătut în uşă strigând, dar nu le-a răspuns nimeni. Iar Sfântul Evstatie, cunoscând cu duhul că ostaşii sunt trimişi ca să-l ia pe dânsul şi pe fraţii lui la chinuri, a început a grăi către fraţii săi: „Îndrăzniţi fraţilor şi nu vă temeţi, că la cununi cereşti ne cheamă pe noi Stăpânul nostru".

Şi a început a le spune vedenia sa: „Eu, zise el, am văzut în noaptea aceasta, că am fost duşi la divanul păgânesc, înaintea lui Maximian, iar un arap mare şi înfricoşat mergea în urma noastră, tânguindu-se şi bătându-se peste faţă, zicând: „Vai mie că sunt biruit!" Iar înaintea noastră mergea un tânăr strălucit, ţinând în mâinile sale trei cununi şi trei cărţi, zicând către mine: „Evstatie, diacone al lui Hristos, acestea vi s-au pregătit vouă de Părintele îndurărilor şi Dumnezeul mângâierii! Deci, nu vă înfricoşaţi de chinuitori, precum nu s-a înfricoşat Sfântul Ştefan, întâiul mucenic".

Acestea zicând acel tânăr prealuminat, s-a suit la cer, iar arapul s-a dus spre apus, tânguindu-se. Această vedenie spunând-o Evstatie fraţilor săi, îi întărea pe dânşii, zicând: „Să nu ne lepădăm, iubiţilor, de Hristos Dumnezeul nostru înaintea oamenilor, ca şi El să nu se lepede de noi înaintea Părintelui Său şi înaintea sfinţilor îngeri". Iar Tespesie şi Anatolie au răspuns, zicând: „Fratele nostru şi părintele nostru, stăpâne, noi suntem gata a muri îndată pentru Ziditorul nostru, şi nimic nu ne va depărta de dragostea Lui".

Grăind acestea între ei, ostaşii, bătând tare în uşi, strigau, zicând: „Deschideţi uşa, deschideţi". Şi ieşind Tespesie şi Anatolie, au deschis. Iar ei sărind înăuntru, întrebau: „Cine este aici împreună

cu voi?" Deci se suiră pe scară, în casa cea de sus, mergând înaintea lor Achilin. Şi intrând în camera lor de rugăciune, au aflat pe Evstatie ţinând în mână Sfânta Evanghelie, pe care el deschizând-o, îndată a aflat scris: *Nu vă temeţi de cei ce ucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă.*

Apoi, mai marele ostaşilor a strigat asupra lor: „Pune pe masă ceea ce ai în mâinile tale". Căci nu îndrăznea să se atingă de Sfânta Evanghelie, pentru că era fiu din părinţi creştini. Iar Sfântul diacon Evstatie, îmbrăţişând Sfânta Evanghelie, a sărutat-o şi a pus-o pe masă. Iar unul dintre ostaşii cei trimişi a zis: „Vezi cum cinstesc creştinii cărţile în care sunt scrise vrăjitoriile lor?" Şi luând pe Evstatie, l-au coborât din casa de sus. Iar când el voia să iasă din casă, uitându-se împrejur şi văzând sfintele cărţi, a zis: „Vouă ne încredinţăm". Şi uitându-se la mulţimea mărfurilor de mare preţ, a zis: „Ne lepădăm de voi şi de toate cele stricăcioase, şi urmăm lui Hristos". Şi a ieşit afară. Iar ostaşii au închis uşile şi le-au pecetluit; iar pe cei trei sfinţi fraţi, legându-i, i-a dus la păgânul împărat.

Fiind aduşi înaintea împăratului, acesta, văzându-i, a râs şi a zis: „Cine a poruncit să lege pe aceşti tineri, căci eu ştiu că sunt prieteni ai zeului nostru?" Şi îndată a poruncit să-i dezlege, apoi a început a grăi către dânşii: „Spuneţi-mi fiecare din voi, cum vă cheamă, şi de ce neam sunteţi?" Iar Sfântul Evstatie, ca frate mai mare, a răspuns, zicând: „Numele nostru cel mai iubit şi mai slăvit este acesta că suntem creştini, iar numele de la părinţi sunt acestea: pe mine mă cheamă Evstatie, iar pe fratele acesta al meu din dreapta îl cheamă Tespesie, iar pe acesta din stânga, Anatolie.

Suntem fraţi după trup şi ne-am născut dintr-un tată şi dintr-o mamă. Tatăl nostru era de neam din Galatia, având treapta de preot creştin". Iar Maximian a întrebat: „Cine l-a făcut preot pe tatăl vostru?" Evstatie a răspuns: „Acela pe care nu de mult tu l-ai ucis fără dreptate, adică Antim, Sfântul Episcop al cetăţii acesteia. Acela şi pe mine m-a hirotonit diacon, ca să slujesc preoţilor lui Dumnezeu când săvârşesc preasfintele şi preacuratele Taine ale lui Hristos".

Împăratul a zis: „Încetează a mai grăi cele netrebnice, şi te închină împreună cu fraţii tăi, zeilor noştri; şi eu vă voi face pe voi cinstiţi şi slăviţi în palatele mele; iar de nu, apoi cu sabie vă voi pierde pe voi". Dar sfinţii, cu un glas au răspuns, zicând: „Fă ceea ce voieşti, suntem creştini şi numai Unuia Dumnezeu ne închinăm, Celui ce a făcut cerul şi pământul, şi Fiului Său, Domnului nostru Iisus Hristos şi Sfântului şi de viaţă făcătorului Său Duh, iar idolilor voştri necuraţi şi urâţi, nu ne vom închina niciodată".

Atunci mâniindu-se Maximian, a poruncit să-l întindă pe pământ şi să-l bată cu toiege. Şi fiind bătuţi sfinţii multă vreme, şi-au ridicat glasurile lor, grăind către Dumnezeu aşa: „Slavă Ţie, Doamne, că ne-am învrednicit a fi bătuţi pentru numele Tău cel Sfânt". Iar Sfântul Evstatie, adăugând, a zis: *De multe ori s-au luptat cu mine vrăjmaşii din tinereţile mele şi nu m-au biruit; peste spatele meu au bătut păcătoşii îndelungat-au fărădelegea lor*; ajută-ne nouă, Dumnezeule, Mântuitorul nostru".

După ce sfinţii au fost bătuţi tare, tiranul a poruncit armaşilor să înceteze din bătaie şi a zis către mucenici: „O, nenorociţilor! Până când veţi pătimi aşa chinuri? Jertfiţi zeilor şi nu vă pierdeţi pe voi în zadar, crezând într-un om care asemenea a fost bătut şi a murit cu moarte de ocară". Iar sfinţii au răspuns: „Să nu fie nouă a ne lepăda de Mântuitorul Hristos, pe Care L-am cunoscut a fi Dumnezeu adevărat, deşi a pătimit pe Cruce pentru mântuirea noastră". Atunci a poruncit chinuitorul să-i ducă în temniţă şi să le lege în obezi picioarele şi să nu le dea nici mâncare, nici băutură, ca astfel să fie biruiţi cu legăturile, cu foamea şi cu setea.

Şezând sfinţii în temniţă, la miezul nopţii a strălucit o lumină. Şi, arătându-se îngerul Domnului, i-a dezlegat din legături şi i-a făcut pe dânşii sănătoşi, dându-le mană cerească să mănânce. Apoi le-a zis: „Nevoiţi-vă cu nevoinţă bună pentru Hristos, căci eu nu mă voi depărta de voi întru toate patimile voastre, pentru că sunt trimis de Hristos Domnul ca să vă păzesc pe voi". Zicând acestea, îngerul s-a făcut nevăzut, iar sfinţii, umplându-se de negrăită bucurie, mulţumeau lui Dumnezeu. Apoi Sfântul Evstatie grăi cu mulţumire: *Domnul dezleagă pe cei ferecaţi; Domnul înţelepţeşte orbii; Domnul ridică pe cei asupriţi; Domnul iubeşte pe cei drepţi; Domnul păzeşte pe cei săraci*.

Trecând câtăva vreme, tiranul a şezut în divan şi a trimis ostaşi la temniţă ca să aducă pe cei legaţi pentru Hristos la o a doua înfăţişare. Deci, mergând ostaşii, au aflat pe sfinţi dezlegaţi din legături şi deplin sănătoşi, odihnindu-se în pace, şi au început a striga ocărând pe străjeri şi întrebând cine i-a dezlegat pe cei legaţi. Iar străjerii cu jurământ le spuneau că nimeni nu i-a dezlegat, nici n-a intrat cineva în temniţă, nici nu le-a dat lor cineva de mâncare sau băutură. Atunci iarăşi, legând pe sfinţi, i-a dus la împărat, care, văzându-i, se minuna; pentru că nici cu rănile, nici cu legăturile, nici cu foamea, nici cu setea nu au slăbit.

Apoi a început a zice către dânşii aşa: „O, ticăloşilor, socotiţi cele ce vă sunt vouă de folos şi, plecându-vă, jertfiţi zeilor ca să vă

eliberez pe voi cu cinste". Iar Sfântul Evstatie a zis: „Să nu nădăjduieşti că vei schimba hotărârea noastră cea bună, nici cu cuvinte viclene, nici cu înfricoşări groaznice şi nici cu chinuri, căci nu băgăm în seamă nimic, ştiind că goi am ieşit din pântecele maicii noastre şi iarăşi goi ni se cade a ieşi din această viaţă deşartă". Iar împăratul îndată a poruncit să-i dea spre mâncarea fiarelor.

Deci sfinţii au fost duşi la privelişte, unde aveau să fie mâncaţi de fiare. Şi tot poporul cetăţii Nicomidiei mergea după dânşii - între care era şi mulţime de credincioşi tăinuiţi -, vrând să vadă sfârşitul lor. Şi, fiind puşi în mijlocul priveliştii, au slobozit asupra lor doi lei şi trei urşi, şi s-au înspăimântat toţi cei de la privelişte de răcnetul fiarelor. Iar Sfântul Evstatie cânta, zicând: „Mântuieşte-ne pe noi, Doamne, din gura leilor; şi scoate din coarnele rinocerilor smerenia noastră, ca să vestim numele Tău fraţilor noştri şi în mijlocul Bisericii să Te lăudăm pe Tine".

Iar Tespesie şi Anatolie s-au înfricoşat de scrâşnirea fiarelor şi văzând Evstatie că s-au înfricoşat, a zis către dânşii: „Pentru ce vă înfricoşaţi, fraţii mei, de aceste fiare? Au nu ştiţi că Stăpânul nostru este puternic a îmblânzi leii cei ce erau în groapă cu Daniil? Au nu vă aduceţi aminte de cuvintele îngerului care a făgăduit să fie împreună cu noi în toate pătimirile păzindu-ne pe noi?" Acestea grăind Sfântul Evstatie, s-au pornit leii asupra lor şi venind aproape au stat gudurându-se cu cozile lor, precum face câinele când îşi cunoaşte stăpânul. Iar Sfântul Evstatie, punând mâinile pe capetele leilor, îi netezea pe ei, ca pe nişte câini, şi i-a îmblânzit. Apoi urşii alergând singuri la o parte, unul pe altul se aruncau la pământ, iar de sfinţii mucenici nici nu s-au apropiat.

Poporul care se adunase la privelişte, văzând ceea ce se petrece, vorbea în felurite chipuri. Adică păgânii ziceau: „Sunt vrăjitori şi cu vrăjile au îmblânzit fiarele". Iar cei credincioşi strigau: „Mare este Dumnezeul creştinilor, care a închis gurile fiarelor ca să nu vatăme pe sfinţii săi robi". Atunci împăratul a poruncit să ia pe sfinţii mucenici şi iarăşi să-i arunce în temniţă. Dar acolo iarăşi au fost mângâiaţi cu cercetarea îngerească şi întăriţi cu mană.

Într-acea vreme s-a îmbolnăvit Maxentie, fiul împăratului, şi fiind mâhnit pentru aceasta, a trimis pe sfinţii mucenici la Antonie, comitele Niceei, zicând: „Du pe aceşti creştini în cetatea ta, şi-i sileşte spre închinarea zeilor. Şi de vor asculta să se închine, să-i trimiţi pe dânşii cu cinste la noi, iar de nu se vor închina, apoi după multe chinuri, să-i omori ca pe nişte fiare sălbatice". Deci luându-i pe dânşii comitele, i-a dus legaţi în Niceea.

Ajungând acolo, a aflat pe femeia sa bolnavă; apoi a poruncit să închidă pe sfinţii mucenici în temniţă. Iar a doua zi a şezut comitele în divan, şi scoţând pe mucenici la întrebare, a început a grăi către dânşii: „Foarte mare purtare de grijă am pentru voi, oamenilor, şi voiesc a vă milui şi a vă trimite la împăratul, ca să primiţi de la dânsul cinste. Credeţi-mă ca pe prietenul vostru, şi, ascultându-mă, să aduceţi jertfă zeilor". Sfinţii au răspuns: „Ne rugăm Domnului nostru Iisus Hristos, ca să ne păzească pe noi fără de prihană întru credinţa noastră, în care suntem gata şi a muri, ca să nu ne lase a ne depărta de Dânsul şi a cădea în pierzarea în care voi pieriţi".

Aceste cuvinte ale sfinţilor, auzindu-le comitele, s-a îndrăcit de mânie, şi a poruncit să-i spânzure de picioare cu capul în jos şi cu unghii de fier să-i strujească pe ei.

Fiind strujiţi sfinţii multă vreme, curgând sângele şiroaie şi carnea rupându-li-se, sfinţii şi-au ridicat glasurile la Dumnezeu, zicând: „Împărate şi Dumnezeule al veacurilor, caută din sfântul Tău locaş asupra noastră, a nevrednicilor robilor Tăi, care pătimim pentru numele Tău cel sfânt". Astfel strigând sfinţii către Dumnezeu, primeau dintru înălţime ajutor nevăzut, ca să poată răbda cu bărbăţie asemenea munci cumplite. Iar tiranul cel fărădelege, văzând pe pătimitori nebiruiţi întru răbdare, a poruncit să-i pogoare de pe lemn, şi să-i ducă în temniţă.

Neputând sfinţii să meargă singuri, pentru rănile şi durerile cele cumplite ce le aveau, au fost duşi în spinare ca nişte saci şi aruncaţi în temniţă. Atunci s-a arătat lor îngerul Domnului, ca şi mai înainte, cu mare lumină, şi mângâindu-i pe ei cu cuvinte de bucurie, i-a tămăduit de răni, iar sfinţii lăudau pe Dumnezeu, zicând: Slavă Ţie, Dumnezeule, că nu treci cu vederea pe cei ce nădăjduiesc spre Tine şi pătimesc pentru Tine. Cu ce vom răsplăti Ţie, Doamne, pentru ce ne-ai dat nouă? *Cine este Dumnezeu mare ca Dumnezeul nostru? Tu eşti Dumnezeu care faci minuni*.

După câtăva vreme, chinuitorul, iarăşi scoţând din temniţă pe sfinţii mucenici, i-a pus înaintea divanului său şi silea pe răbdătorii de chinuri să se închine idolilor şi îi îngrozea pe dânşii, zicând: „De nu veţi îndeplini porunca împăratului şi de nu vă veţi închina zeilor noştri, apoi cu sabia vă voi tăia pe voi, şi trupurile voastre le voi da spre mâncare păsărilor cerului şi fiarelor pământului". Iar sfinţii au răspuns într-un glas: „Nu ne vom lepăda de Hristos Dumnezeul nostru, nici ne vom închina idolilor necuraţi, surzi şi muţi, care au ochi şi nu văd, au urechi şi nu aud, au gură şi nu grăiesc, au picioare

şi nu umblă. Asemenea lor să fie toţi cei ce îi fac pe ei şi toţi cei care nădăjduiesc spre dânşii".

Chinuitorul, auzind acestea, răcni ca un leu cu mare mânie şi porunci să-i scoată afară din cetate, să-i înjunghie ca pe nişte fiare sălbatice, iar trupurile lor să le arunce neîngropate spre mâncarea fiarelor şi a păsărilor. Atunci sfinţii au fost duşi la locul sfârşitului lor, care era într-o livadă de măslini, şi au fost legaţi de copaci gata, spre înjunghiere. Atunci au venit acolo doi creştini, prieteni ai sfinţilor, anume Paladie şi Acachie. Aceia, rugând pe slugile care voiau să înjunghie pe sfinţi, le-au dat mult aur, zicând: „Domnilor, aşteptaţi puţină vreme până ce vom vorbi cu aceşti creştini osândiţi, căci avem a vorbi ceva cu dânşii, iar după ce le vom spune, atunci îi veţi înjunghia".

Slugile, luând aurul, s-au depărtat de dânşii puţin. Iar creştinii, apropiindu-se de sfinţii mucenici, i-au sărutat cu dragoste, plângând, şi le-au zis să se roage pentru dânşii. Deci rugându-se sfinţii mucenici, s-a auzit un glas din cer, chemându-i pe dânşii la odihna cea veşnică. Şi îndată sfinţii şi-au dat sufletele cu bucurie în mâinile lui Dumnezeu. Iar slugile chinuitorului, deşi au văzut pe sfinţi că au murit acum, însă temându-se de tiranul, au săvârşit porunca dată asupra morţii lor. Căci pe Sfântul Evstatie şi pe Tespesie i-au înjunghiat la gât, iar pe Sfântul Anatolie l-au împuns în coastă.

După aceasta, zăcând trupurile lor pe pământ, le-au tăiat capetele şi, lăsându-le neîngropate, s-au dus. Atunci s-au pogorât şase îngeri din cer, în chip de vulturi, şi zburau peste trupurile sfinţilor, până când Paladie şi Acachie le-au îngropat cu cinste. Antonie, comitele, într-acea zi când a apus soarele, a căzut bolnav, iar a doua zi a murit femeia lui mai întâi; apoi el, văzând pe femeia sa moartă, şi-a dat sufletul cu mari chinuri.

Deci acela se munceşte în iad, iar sfinţii se bucură în ceruri, întru Împărăţia lui Hristos Dumnezeul nostru, a Cărui slavă este în vecii vecilor. Amin.

LUNA NOIEMBRIE

ZIUA A DOUĂZECI ŞI UNA

INTRAREA ÎN BISERICĂ A MAICII DOMNULUI

Împlinindu-se trei ani de la naşterea Preacuratei Fecioare Maria, drepţii ei părinţi, Ioachim şi Ana, şi-au adus aminte de făgăduinţa lor, ca să dea în dar lui Dumnezeu pe cea născută. Deci, au voit a împlini cu fapta ceea ce făgăduiseră cu cuvântul. Chemând toate rudeniile din Nazaret unde vieţuiau, rudenii care erau de neam împărătesc şi arhieresc, căci însuşi dreptul Ioachim era de neam împărătesc, iar soţia lui, Sfânta Ana, era de neam arhieresc; şi aducând şi cete de fecioare tinere, au pregătit făclii multe şi au împodobit pe Preacurata Fecioară Maria cu podoabă împărătească.

Despre aceasta mărturisesc Sfinţii Părinţi cei de demult. Astfel, Sfântul Iacob, Arhiepiscopul Ierusalimului, spune cuvintele zise de Ioachim: „Chemaţi fiice evreice curate, să ia făclii aprinse". Iar cuvintele dreptei Ana le spune Sfântul Ghermano, Patriarhul Constantinopolului, astfel: „Făgăduinţele pe care le-au făcut buzele mele le voi da Domnului. Pentru aceasta am adunat cete de fecioare cu făclii, şi am chemat preoţi, şi pe rudeniile mele, zicând tuturor: Bucuraţi-vă împreună cu mine toţi, că m-am arătat astăzi şi maică şi înainte povăţuitoare, dând pe fiica mea, nu împăratului celui pământesc, ci lui Dumnezeu, Împăratul ceresc".

Iar pentru podoaba cea împărătească a dumnezeieştii prunce, Sfântul Teofilact, Arhiepiscopul Tesalonicului, grăieşte aşa: „Se cuvenea ca intrarea pruncei celei dumnezeieşti să fie după vrednicia ei, şi astfel, de un mărgăritar ca acesta prealuminat şi de mult preţ să nu se lipească haine proaste. Deci era de trebuinţă să o îmbrace cu haină împărătească, spre slava şi frumuseţea cea mai mare".

Pregătind cele ce se cuveneau pentru cinstita şi slăvita intrare, au făcut calea din Nazaret la Ierusalim, timp de trei zile.

Ajungând în cetatea Ierusalimului, au mers cu cinste la biserică, ducând într-însa pe *Biserica* lui Dumnezeu cea însufleţită, pe prunca cea de trei ani, pe Curata Fecioară Maria. Cete de fecioare cu lumânări aprinse mergeau înaintea ei, după mărturia Sfântului Tarasie, Arhiepiscopul cetăţii lui Constantin, care povesteşte că Sfânta Ana ar fi grăit aşa: „Purtaţi, fecioare, făclii şi călătoriţi înaintea mea şi înaintea dumnezeieştii copile". Iar sfinţii ei născători, luând de mâini pe fiica lor cea dăruită lui Dumnezeu, cu blândeţe şi cu cinste o duceau între dânşii.

Toată mulţimea rudeniilor, vecinilor şi cunoscuţilor urma cu veselie, ţinând făclii în mâini şi înconjurând-o pe Preasfânta Fecioară ca stelele pe luna cea luminoasă, spre mirarea Ierusalimului. Pentru acest lucru Sfântul Teofilact scrie aşa: „A uitat fiica casa părinţilor săi şi se aduce Împăratului, Celui ce a dorit frumuseţea ei, şi se aduce nu fără cinste, nici fără slavă, ci cu petrecere luminată, că se scoate din casa părintească cu slavă". Apoi toţi lăudau ieşirea ei, toate rudeniile, vecinii şi câţi erau în legătura dragostei, urmau părinţilor ei. Părinţii se bucurau împreună cu părintele, maicile cu maica, iar copilele şi fecioarele mergeau înaintea dumnezeieştii copile, purtând făclii, şi erau ca un şir de stele care strălucesc împreună cu luna.

Deci, s-a adunat tot Ierusalimul, văzând acea nouă petrecere, cum pe o copilă de trei ani o duc împodobită cu atâta slavă şi cu multe lumini; şi nu numai cetăţenii de jos ai Ierusalimului, ci şi cei de sus, adică sfinţii îngeri, s-au adunat să vadă preaslăvita ducere a Preacuratei Fecioare Maria. Şi văzând, se mirau cum cântă Biserica: „Îngerii văzând intrarea Preacuratei s-au mirat, cum Fecioara intră în sfânta sfintelor...". Deci împreună cu ceata pământească cea văzută a fecioarelor celor curate era şi ceata cea nevăzută a celor fără de trup, ducând înăuntru, întru cele sfinte, pe Preacurata Fecioară Maria, înconjurând-o ca pe un vas ales al lui Dumnezeu, după porunca Domnului.

Sfântul Gheorghe, Arhiepiscopul Nicomidiei, aşa grăieşte despre aceasta: „Duceau acum părinţii pe Fecioara către uşile bisericii, înconjurând-o pe ea îngerii şi cu toate puterile cele mai presus de lume împreună veselindu-se; că îngerii, deşi nu ştiau puterea tainei, însă ca nişte slugi, din porunca Domnului, slujeau la intrarea ei în biserică. Şi mai întâi se mirau văzând-o pe dânsa că va fi vas preacinstit al faptelor bune, care purta semnul curăţeniei celei veşnice, şi avea trup de care nici un fel de păcat nu se va apropia

niciodată". Deci, făcând voia Domnului, au săvârşit părinţii slujba cea poruncită.

Astfel, cu cinste şi cu slavă era petrecută în biserica Domnului, preanevinovata copilă, nu numai de oameni, ci şi de îngeri. Căci de vreme ce chivotul Legii vechi, ce purta în sine mana, care era numai închipuirea Preacuratei Fecioare, s-a dus cu cinste în biserica Domnului, adunându-se tot Israelul, cu cât mai vârtos se cuvenea cinste însuşi Chivotului însufleţit, pe binecuvântata Fecioară, Maica lui Dumnezeu, care avea să poarte în sine pe Hristos. Când se ducea chivotul Legii în biserica Domnului, mergea înainte împăratul cel pământesc, fiind împărat peste Israel dumnezeiescul prooroc David.

Iar înaintea chivotului însufleţit, adică înaintea Preacuratei Fecioare, care se ducea în Biserica lui Dumnezeu, mergea înainte, nu împăratul cel pământesc, ci Cel ceresc către Care în toate zilele ne rugăm, zicând: *Împărate ceresc, Mângâietorule, Duhul adevărului...* Pentru că acel Împărat era mergător înaintea acestei fiice împărăteşti, după cum mărturiseşte despre acestea Sfânta Biserică în cântările ei, astfel: *În Sfânta Sfintelor, cea sfântă şi fără de prihană cu Duhul Sfânt se aduce...*

La ducerea chivotului erau cântări, căci a poruncit împăratul David Leviţilor să pună cântăreţi, să dea glas de veselie în organe, în psaltiri, în alăute şi în chimvale. Iar la ducerea Preasfintei Fecioare nu se făceau cântări ale muzicii pământeşti, ci cântări ale îngerilor celor ce nevăzut slujeau. Pentru că, intrând Fecioara în cele sfinte spre slujba Domnului, îngerii cântau cu glasuri cereşti, despre care pomeneşte acum Biserica în condac: „Împreună aducând darul Duhului lui Dumnezeu pe care o laudă îngerii; aceasta este cortul cel ceresc".

Însă şi de cântări omeneşti era însoţită ducerea Preacuratei, pentru că Ana cea dreaptă – cum spune în cuvântul Sfântului Tarasie –, grăieşte către fecioarele care mergeau înainte: „Cântaţi-i acesteia întru laude, cântaţi-i întru alăute, glăsuiţi cântare duhovnicească; măriţi-o pe dânsa în psaltire cu zece strune". Biserica a pomenit despre aceasta, zicând: „Bucură-se cu duhul Ioachim şi Ana. Şi cetele fecioarelor cântă Domnului, cu psalmi cântând şi cinstind pe maica Lui". De aici se arată că cetele de fecioare, care mergeau atunci înaintea Preacuratei Fecioare, cântau oarecare cântări din psalmii lui David. Cu ele se uneşte şi făcătorul canonului acestuia, zicând: „Începeţi, fecioare, şi cântaţi cântări, ţinând în mâini făclii". Apoi Sfinţii şi drepţii ei Părinţi, Ioachim şi Ana, după mărturia Sfântului Tarasie, aveau în gurile lor această cântare a lui David, strămoşul

lor: *Ascultă fiică şi vezi şi pleacă urechea ta şi uită poporul tău şi casa părintelui tău, că a dorit Împăratul frumuseţea ta.*

Atunci, după povestirea Sfântului Teofilact, au ieşit preoţii care slujeau în biserică întru întâmpinarea acelei preaslăvite fiice a lui Dumnezeu şi cu cântări au întâmpinat pe Preasfânta Fecioară, pe aceea care avea să fie Maica Arhiereului celui Mare, Care a străbătut cerurile. Pe aceasta aducând-o Sfânta Ana la uşile bisericii, precum scrie Sfântul Tarasie, zicea aşa: „Vino, fiică, către Cel ce mi te-a dăruit! Vino chivot al sfinţeniei către mult înduratul Stăpân! Vino, uşa vieţii, către Milostivul dătător! Vino, sicriul Cuvântului, către lăcaşul Domnului, intră în biserica Domnului, bucuria şi veselia lumii". Iar către Zaharia a zis Ioachim, ca şi către un prooroc, arhiereu şi rudenie a lor: „Primeşte, Zaharia, pe cortul cel curat; primeşte, preotule, sicriul cel fără de prihană; primeşte, proorocule, cădelniţa şi cărbunele cel nematerialnic, primeşte dreptule tămâia cea duhovnicească".

Apoi dreapta Ana a zis către arhiereu, precum povesteşte Sfântul Ghermano: „Primeşte, o, proorocule, pe fiica cea dăruită mie de Dumnezeu; primeşte-o şi o sădeşte pe ea în muntele cel sfânt, în locaşul cel gata al lui Dumnezeu, nimic ispitind, până când Dumnezeu, Care a chemat-o aici, va aduce la săvârşire cele ce bine a voit pentru dânsa". Erau acolo, după cum scrie Sfântul Ieronim, cincisprezece trepte la intrarea în biserică, după numărul celor cincisprezece psalmi ai treptelor, şi la fiecare din acele trepte se cânta câte un psalm de către preoţii şi leviţii care intrau în slujbă. Deci drepţii părinţi au pus pe prunca cea fără prihană pe treapta cea dintâi, iar ea îndată, singură, a alergat pe trepte foarte degrabă, neajutând-o nimeni, nici sprijinind-o. Şi alergând la treapta cea de sus, a stat acolo, întărind-o pe dânsa puterea lui Dumnezeu cea negrăită. Căci încă mică fiind, a început Domnul a arăta într-însa puterea Sa cea mare, ca să înţeleagă cât de mare va fi în dar, când va veni în vârsta cea desăvârşită.

Atunci se mirau toţi când au văzut pe acea pruncă de trei ani suindu-se singură degrabă pe acele trepte, ca şi cum ar fi fost desăvârşită cu vârsta. Mai vârtos Zaharia se mira de aceasta şi, ca un prooroc, din descoperirea lui Dumnezeu înţelegea mai înainte cele ce aveau să fie. Căci, spune despre dânsul Sfântul Teofilact, că era luminat de Duhul. La fel şi Sfântul Tarasie grăieşte despre dânsul că, umplându-se de Duhul Sfânt, a strigat: „O, pruncă curată! O, fecioară neîntinată! O, doamnă preafrumoasă. O, înfrumuseţarea femeilor! O, podoaba fiicelor! Tu eşti binecuvântată între femei; tu

eşti preamărită cu curăţenia; tu eşti pecetluită cu fecioria; tu eşti dezlegarea blestemului lui Adam".

Iar către Sfânta Ana, după mărturia Sfântului Ghermano, Zaharia a zis: „Bine este cuvântat rodul pântecelui tău, o, femeie mai cinstită decât oricare altele! Preaslăvită este aducerea ta, o, iubitoare de Dumnezeu!" Apoi ţinând prunca de mână – zice acelaşi Sfânt Ghermano –, cu bucurie a adus-o Zaharia întru cele sfinte, zicând către dânsa unele ca acestea: „Vino, împlinirea proorociei mele; vino, săvârşirea făgăduinţelor Domnului; vino, pecetea aşezământului Lui; vino, împlinirea tainelor Lui; vino, oglinda tuturor proorocilor; vino, înnoirea celor învechite; vino, lumina celor ce zac în întuneric; vino, dar nou şi preadumnezeiesc, intră cu bucurie în biserica Domnului tău; acum în aceasta de jos, pământească, iar puţin mai pe urmă în cea de sus şi neapropiată".

Iar prunca săltând şi bucurându-se foarte, mergea în casa Domnului. Că, deşi era mică cu vârsta, fiind numai de trei ani, însă cu darul lui Dumnezeu era desăvârşită, ca ceea ce era aleasă de Dumnezeu mai înainte de întemeierea lumii. Astfel a fost dusă în biserica Domnului Preacurata şi Preabinecuvântata Fecioară Maria. Atunci arhiereul Zaharia a făcut un lucru străin şi tuturor de mirare, căci a dus pe pruncă în sfânta sfintelor, care este după a doua catapeteasmă, în care era chivotul Legii cel ferecat peste tot cu aur, şi heruvimii slavei care umbreau altarul, unde, nu numai femeilor, ci nici preoţilor nu le era îngăduit a intra, fără numai singur arhiereului, o dată într-un an.

Acolo i-a dat arhiereul Zaharia Preacuratei Fecioare loc de rugăciune. Căci celorlalte fecioare, care, de asemeni, erau aduse pentru slujbă în biserica Domnului până la vremea vârstei lor, le era dat loc de rugăciune, după mărturia Sfântului Chiril Alexandrinul şi a lui Grigore de Nyssa, între biserică şi altar, unde mai pe urmă a fost ucis Zaharia. Şi nicidecum nu era cu putinţă vreuneia din fecioarele acelea a îndrăzni să se apropie de altar, pentru că le oprise arhiereul.

Aceasta a făcut-o arhiereul după porunca lui Dumnezeu, despre care grăieşte Sfântul Teofilact astfel: „Iar arhiereul, fiind luminat de Dumnezeu, a cunoscut pe pruncă, că este locaş al dumnezeiescului dar, şi că este mai vrednică decât el spre a sta totdeauna înaintea feţei lui Dumnezeu. Şi, aducându-şi aminte de cele zise în Lege despre chivot – căci s-a poruncit ca acela să fie pus în sfânta sfintelor –, îndată a priceput cum că acela a fost mai înainte numai închipuirea copilei acesteia. Deci, neîndoindu-se, a îndrăznit mai presus de Lege a o aduce în Sfânta Sfintelor. Şi a primit pe Fecioară locul acela, care

nu era văzut de nici unul din alţi bărbaţi, nici chiar de preoţi, decât numai de arhiereu o dată într-un an. Căci se cădea aceasta pentru ea, ceea ce s-a sfinţit mai înainte de zămislire prin curăţie; şi din pântece s-a îndreptat să nu slujească legii celei omeneşti care zace asupra oamenilor celor ce greşesc, ci celei cereşti, fiind mai presus decât îngerii şi în care, nu legea omenească, ci darul cel desăvârşit a lucrat".

Apoi drepţii părinţi au adus – precum zice Sfântul Ieronim –, cu Preabinecuvântata lor fiică, şi daruri lui Dumnezeu, jertfe şi arderi de tot. Şi fiind binecuvântaţi de arhiereu şi de tot soborul preoţesc, s-au întors la casa lor cu toate rudeniile şi au făcut ospăţ mare, veselindu-se şi mulţumind lui Dumnezeu. Iar Preabinecuvântata Fecioară, la începutul vieţii sale, a fost dată în casa Domnului, în locaşul de fecioare, pentru că biserica Ierusalimului – cea zidită de Solomon, iar după pustiire, înnoită de Zorobabel –, avea multe locaşuri de locuinţă precum zice Iosif (Flaviu), istoricul cel vechi al evreilor: „Că erau pe lângă peretele bisericii, treizeci de camere de piatră despărţite una de alta, largi şi foarte frumoase. Iar peste acelea erau alte camere şi peste acelea al treilea rând, şi de toate era numărul lor nouăzeci de camere, având toată îndemânarea. Iar înălţimea casei era ca şi peretele bisericii, ca nişte stâlpi întărind biserica pe dinafară".

Deci în acele case erau diferite locaşuri: deosebi vieţuiau fecioarele, care erau date spre slujba lui Dumnezeu, până la o vreme; în altă parte locuiau şi văduvele, cele care se făgăduiau să-şi păzească curăţenia până la sfârşitul vieţii lor, precum era Ana proorociţa, fata lui Fanuil; şi iarăşi deosebi petreceau bărbaţii care se chemau nazarei, vieţuind în chipul monahilor necăsătoriţi. Aceia toţi slujeau Domnului în biserică şi îşi aveau hrana din averea lor. Iar celelalte case erau pentru odihna săracilor străini care veneau de departe pentru închinăciune.

Deci în locaşul fecioarelor, precum s-a zis, a fost dată prunca cea de trei ani, Preacurata Fecioară Maria, fiind orânduite pe lângă dânsa fecioare mai bătrâne cu anii, iscusite în Sfânta Scriptură şi în lucrul mâinilor, pentru ca din copilărie să se deprindă dumnezeiasca pruncă şi cu Scriptura şi cu lucrul mâinilor. Apoi o cercetau pe ea Sfinţii ei Părinţi Ioachim şi Ana, iar mai vârtos Sfânta Ana, ca o maică mergea adeseori să vadă pe fiica sa şi o învăţa pe dânsa. Astfel, a învăţat degrabă Scriptura Legii vechi desăvârşit, după mărturia Sfântului Ambrozie şi a lui Gheorghe istoricul, şi nu numai Scriptura, ci şi lucrul mâinilor l-a deprins bine, precum zice despre dânsa Sfântul Epifanie: „Fecioara era ascuţită la minte şi iubitoare de

învăţătură şi nu numai Sfânta Scriptură învăţa, ci şi toarcerea lânii şi a inului şi la cusături cu mătase se îndeletnicea".

Pentru priceperea sa cea bună, era tuturor mirare şi lucra mai vârtos acele lucruri ce puteau să fie de trebuinţă preoţilor la slujba Bisericii; încât mai pe urmă, pe vremea Fiului ei, putea să se hrănească cu cinste. Pentru că şi hitonul cel necusut, adică cămaşa pentru care s-a tras sorţ când Domnul era răstignit pe cruce, a fost ţesut de Fecioara Maria, cu mâinile ei.

Sfântul Epifanie spune că se dădea Preacuratei Fecioare, ca şi celorlalte fecioare, hrana cea obişnuită de la biserică, dar ea o dădea săracilor străini, pentru că era hrănită cu pâine cerească, precum cântă Biserica. Sfântul Ghermano spune despre dânsa: „Petrecea Fecioara în Sfânta Sfintelor, primind hrană dulce de la îngeri". Şi Sfântul Andrei Criteanul grăieşte: „În Sfânta Sfintelor petrecând Fecioara ca într-o cămară, primea hrană străină şi nestricăcioasă.

Şi se spune că Preacurata Fecioară intra în cortul cel mai dinăuntru, care se zice Sfânta Sfintelor, ce era după a doua catapeteasmă, iar nu în locaşul cel fecioresc. Pentru că, deşi avea loc deosebit în locaşul fecioarelor, la rugăciune ea intra în Sfânta Sfintelor, căci numai ei îi era îngăduit. Dar ajungând în vârstă mai mare şi deprinzându-se cu scriptura şi cu lucrul mâinilor, mai mult zăbovea la rugăciune, decât la lucru. Ea avea obicei de petrecea toată noaptea şi cea mai mare parte a zilei în rugăciuni. La rugăciune intra în Sfânta Sfintelor, iar la lucrul mâinilor se întorcea în locaşul său; pentru că nu era slobod a lucra ceva în Sfânta Sfintelor, nici a aduce ceva acolo.

Cea mai multă vreme a vieţii sale şi-a petrecut în biserică la rugăciune, după a doua catapeteasmă, în cortul cel dinăuntru, decât în casa ce îi era dată pentru lucrul mâinilor. Pentru aceasta, de către toţi învăţătorii, cu un glas se mărturiseşte, că Preacurata Fecioară până la doisprezece ani şi-a avut viaţa în Sfânta Sfintelor, de vreme ce numai câte puţin ieşea de acolo. Iar cum a fost viaţa ei în vârsta tinereţilor, scrie Ieronim astfel: „Fericita Fecioară, încă din pruncia sa, când era în biserică cu celelalte fecioare de o vârstă cu sine, îşi petrecea viaţa foarte cu rânduială. Pentru că de dimineaţă până la al treilea ceas din zi, stătea la rugăciune; iar de la al treilea ceas până la al nouălea, se îndeletnicea cu lucrul mâinilor sau cu citirea cărţilor sfinte. De la al nouălea ceas, iarăşi îşi începea rugăciunea, de la care nu înceta, până când nu i se arăta îngerul, dintr-ale cărui mâini se obişnuise a-şi primi hrana. Şi aşa mereu tot mai mult sporea în dragostea lui Dumnezeu".

Astfel a fost viaţa ei în feciorie, când locuia împreună cu fecioarele cele de o vârstă. Din zi în zi crescând şi întărindu-se cu duhul, creştea într-însa şi viaţa cea cu nevoinţă, cu iubire de osteneală şi rugăciune. Pentru că mergea din putere în putere, până când a umbrit-o puterea Celui de sus. Iar când i se arăta îngerul aducându-i hrană, a văzut cu ochii săi chiar arhiereul Zaharia, despre care mărturiseşte Sfântul Gheorghe Nicomidianul, zicând: „Din zi în zi, înaintând cu vârsta, se înmulţeau şi darurile Duhului Sfânt întru dânsa".

Apoi petrecea împreună cu îngerii, lucru pe care şi Zaharia îl ştia. Căci intrând el în altar, după obiceiul său, ca arhiereu, a văzut pe cineva că vorbea cu fecioara, dându-i hrană, şi având chipul străin – pentru că era înger cel ce se arăta. Şi înspăimântându-se Zaharia, cugeta în sine: „Ce este această nouă şi neobişnuită asemănare îngerească ce s-a arătat şi vorbea către fecioară, cu chip fără de trup, aducând hrană care hrăneşte trupul, cel cu firea nematerialnică, dând fecioarei mâncare materialnică? Acea vedere îngerească se făcea numai preoţilor, şi aceea nu totdeauna; iar către partea femeiască şi încă către o fecioară aşa tânără, nicidecum nu este obişnuit a se vedea. Căci de ar fi fost dintre cele însoţite cu bărbat, dar fără copii, s-ar fi rugat ca să i se dea rod – precum s-a rugat Ana odinioară –, atunci nu m-aş fi minunat de arătarea îngerească.

Dar fecioara astfel de lucru nu cere şi, precum văd, totdeauna i se arată îngerul. Pentru aceasta sunt în mai mare mirare, în spaimă şi în îndoială. Căci, ce poate să fie aceasta? Şi ce vine, să-i vestească îngerul? Ce este hrana aceea ce i se aduce? Şi de unde se ia? Cine pregăteşte acea hrană? Şi ce mână face acea pâine? Pentru că îngerii nu se îngrijesc pentru trebuinţele trupeşti, deşi mulţi oameni au fost hrăniţi printr-înşii, dar hrana aceea o pregătea mână omenească.

Căci îngerul, slujind lui Daniil, deşi putea, cu puterea Celui Preaînalt, nu prin altcineva, ci prin sine să împlinească cele poruncite, a luat pe Avacum cu scafa (vas), ca nu cumva vedenia cea îngerească şi hrana cea neobişnuită, să înfricoşeze pe cel ce îl hrănea. Iar aici singur îngerul vine către fecioară, care lucru este plin de o taină, pe care eu nu o pricep. Ce este aceasta? Căci chiar din copilăria ei s-a învrednicit de daruri ca acestea, ca să-i slujească cei fără de trupuri.

Ce este aceasta? Au doar întru dânsa se vor împlini graiurile proorocești? Au doar întru dânsa va fi sfârşitul aşteptării noastre? Au doar dintr-însa va lua fire Cel Care are să vină să mântuiască neamul nostru? Căci această taină a fost mai dinainte proorocită, şi Cuvântul

caută pe aceea care să slujească tainei. Au doar nu este alta mai dinainte aleasă ca să slujească tainei, fără numai fecioara aceasta, pe care o văd? Cât eşti de fericită casa lui Israel, din care a odrăslit un vlăstar ca aceasta! Cât eşti de fericită rădăcina lui Iesei, din care a ieşit viţa, care are să odrăslească lumii floarea mântuirii! Cât de slăvită este pomenirea părinţilor acesteia! Cât sunt de fericit şi eu cel ce mă satur de o vedere ca aceasta şi înfrumuseţez o Fecioară ca aceasta, spre a fi maica Cuvântului!" Până aici este povestirea Sfântului Gheorghe Nicomidianul.

Încă şi Fericitul Ieronim asemenea grăieşte: „Cum că în toate zilele o cercetau pe dânsa îngerii şi de m-ar fi întrebat cineva pe mine cum a petrecut acolo, Preacurata Fecioară în vremea copilăriei sale, aş fi răspuns că acel lucru numai lui Dumnezeu singur i-a fost ştiut şi lui Gavriil Arhanghelul, păzitorul ei cel nedepărtat, care împreună cu alţi îngeri venea adeseori la dânsa şi cu dragoste vorbeau împreună cu dânsa".

Astfel petrecea Preacurata Fecioară în sfânta sfintelor împreună cu îngerii, dorind ca în veci să vieţuiască întru curăţenie îngerească şi în feciorie, după mărturia sfinţilor învăţători, Grigore de Nyssa, Ieronim şi a celorlalţi, care zic că această Fecioară singură şi-a logodit fecioria lui Dumnezeu. Pentru că în Legea veche era neobişnuit fecioarelor a nu se mărita, căci mai cinstită era însoţirea decât fecioria. Iar Preacurata Fecioară a cinstit fecioria, mai vârtos decât însoţirea şi, făcându-se mireasa lui Dumnezeu, ziua şi noaptea Îi slujea Lui în curăţenia fecioriei sale. Iar Duhul cel Preasfânt, cu bunăvoinţa lui Dumnezeu Tatăl, pregătea întru dânsa sălăşluirea lui Dumnezeu Cuvântul.

Să fie dar Preasfintei şi Celei de o fiinţă şi nedespărţitei Treimi, slavă şi mulţumire. Iar Preacuratei Stăpânei noastre Născătoare de Dumnezeu şi pururea Fecioarei Maria, cinste şi laudă, de la toate neamurile în veci. Amin.

LUNA NOIEMBRIE
ZIUA A DOUĂZECI ŞI DOUA

POMENIREA SFINŢILOR APOSTOLI FILIMON, ARHIP ŞI APFIA

Aceşti sfinţi au vieţuit pe vremea împăratului Nero, fiind următori şi ucenici ai Sfântului Apostol Pavel; şi au pătimit pentru Hristos de la necredincioşii elini, în Kolasia. Căci, când îşi înălţau rugăciunile lor către Dumnezeu în sfânta biserică, dimpreună cu ceilalţi creştini, atunci au năvălit asupra lor închinătorii de idoli care erau contra creştinilor. Atunci toţi credincioşii care erau în biserică, au fugit, şi au rămas numai Filimon, Arhip şi Apfia, pe care, luându-i păgânii, i-au dus la Artoklis făcătorul de pâine al Efesului. Atunci a fost bătut aspru Sfântul Arhip şi străpuns cu cuţite peste tot trupul, de oamenii care treceau pe acolo şi de copii. După aceasta Sfântul Filimon a fost bătut fără milă şi, fiind împroşcat cu pietre, s-a săvârşit. Asemenea şi Sfânta Apfia a fost ucisă cu pietre şi în astfel de munci au trecut sfinţii către Dumnezeu.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, SFÂNTA MUCENIŢĂ CECILIA ŞI CEI ÎMPREUNĂ CU DÂNSA, SFINŢII MUCENICI VALERIAN, TIVURTIE ŞI MAXIM

Sfânta fecioară Cecilia s-a născut în Roma din părinţi cinstiţi şi bogaţi. Apoi, auzind propovăduirea Sfintei Evanghelii, a crezut în Hristos; şi rănindu-se cu dragostea inimii către Dânsul, a pus în mintea sa ca să nu se mărite; ci curată să-şi păzească fecioria,

închinând-o Mirelui Hristos Dumnezeu. Însă fără voia sa, părinţii au logodit-o cu un tânăr de bun neam, dar necredincios, anume Valerian, care în toate zilele o împodobea cu haine de mult preţ şi cu podoabe de aur. Iar ea pe dedesubtul hainelor de mult preţ purta o haină aspră de păr, iar în inimă purta pe Hristos şi neîncetat se ruga către Dânsul cu căldura Duhului; ca El, cu judecăţile pe care le ştie, să o păzească curată şi slobodă de legătura nunţii.

Deci, sosind ziua nunţii şi cântând organele muzicale, ea, oftând din inimă, în taină se ruga lui Dumnezeu, zicând: Fie inima mea fără prihană, întru îndreptările Tale, Doamne, ca să nu mă ruşinez. Şi îl ruga pe El cu sârguinţă şi cu multe lacrimi să-i trimită pe îngerul Său pentru păzirea fecioriei sale. Sosind noaptea şi fiind tinerii în casă, fecioara a zis către Valerian, mirele său: „Iubite, tinere, voiesc să-ţi descopăr o taină. Iată, precum mă vezi, eu am pe îngerul lui Dumnezeu care îmi păzeşte fecioria şi pe care tu nu-l vezi. De te vei atinge de mine, apoi îndată te va omorî, pentru că stă aici gata să mă apere, pe mine roaba Sa".

Auzind acestea Valerian s-a temut căci, cu adevărat stă acolo îngerul nevăzut trimis din cer, ca să păzească pe mireasa lui Hristos de necurăţia necredinciosului tânăr. Atunci a început Valerian a ruga pe fecioară să-i arate şi lui îngerul ca să-l vadă. Fecioara a răspuns: „Tu eşti om care nu cunoşti pe Dumnezeul cel adevărat. Pentru aceasta dar, nu poţi să vezi pe îngerul lui Dumnezeu, până când nu te vei lepăda de necurăţia necredinţei tale".

Atunci Valerian a întrebat-o: „Cum mă voi curăţi?" Fecioara a răspuns: „Este un bătrân cu numele Urban episcopul, acela ştie a curăţi cu Sfântul Botez pe cei necredincioşi şi mai înainte a-i pregăti pentru vederea îngerească. De voieşti să te cureţi şi să vezi pe îngerul lui Dumnezeu, apoi mergi la dânsul şi-i spune toate cele ce ai auzit de la mine. Apoi, după ce te va curăţi, să te întorci aici şi vei vedea îngerul şi tot ce vrei vei obţine de la dânsul".

Valerian a zis: „Unde voi găsi pe bătrânul acela?" Fecioara a răspuns: „Mergi pe calea lui Apie. Acolo vei afla nişte săraci lângă cale şi zi către dânşii: „Cecilia m-a trimis la voi, ca să mă duceţi la bătrânul Urban, pentru că voieşte să-i spună lui o taină prin mine". Deci, mergând Valerian, a aflat lângă calea lui Apie, după cuvântul logodnicei sale, nişte săraci care ştiau bine pe Sfânta Cecilia, pentru milostenia ce primeau de la dânsa. Aceia l-au dus la fericitul Urban episcopul, care se ascundea dinaintea chinuitorilor prin morminte, prin peşteri şi prin casele săracilor.

Atunci Urban, când i-a spus Valerian toate cuvintele sfintei fecioare, s-a umplut de mare bucurie şi, plecându-şi genunchii la pământ şi mâinile ridicându-le către cer, a zis cu lacrimi: „Au doar astfel este roaba ta Cecilia, Doamne Iisuse, care, ca o albină iubitoare de osteneală, aduce miere Bisericii Tale? Căci iată pe tânărul acesta l-a primit ca pe un leu în cămara sa, iar către mine l-a trimis ca pe un miel şi de n-ar fi crezut el învăţătura ei, n-ar fi venit la mine. Deci deschide, Doamne, inima lui, până la sfârşit ca să Te cunoască pe Tine adevăratul Dumnezeu, iar de satana şi de toate lucrurile lui să se lepede".

Aşa rugându-se el, îndată s-a arătat un bătrân cinstit, îmbrăcat în veşminte albe ca zăpada şi avea în mâna sa o carte. Acela, stând înaintea lui Valerian, i-a deschis cartea ca să citească, iar Valerian înfricoşându-se de o vedenie ca aceasta, a căzut la pământ. Dar cinstitul bătrân care se arătase l-a ridicat şi i-a zis: „Citeşte, fiule, cele ce sunt scrise în această carte, ca să te învredniceşti a fi curăţat şi să-l vezi pe îngerul pe care a făgăduit logodnica ta a-l arăta ţie". Privind Valerian pe carte, a văzut şi a citit aceste cuvinte scrise cu slove de aur: „Un Domn, o credinţă, un Botez; un Dumnezeu şi Părintele tuturor, Care este peste toţi şi prin toţi, şi întru noi toţi. Amin".

Acestea citindu-le Valerian, i-a zis bătrânul care se arătase: „Oare crezi, fiule, că acestea sunt adevărate, sau încă te îndoieşti?" Iar Valerian a răspuns cu mare glas: „Cu adevărat nu este nimic sub cer mai vrednic de crezut decât aceasta". Şi îndată, cel ce se arătase, s-a făcut nevăzut. Apoi fericitul episcop Urban a început cu cuvintele a învăţa din destul pe Valerian şi, botezându-l, l-a trimis la sfânta lui logodnică.

Întorcându-se Valerian, a aflat pe fecioară în casă, rugându-se, şi a văzut îngerul stând lângă dânsa cu mare strălucire şi frumuseţe nepovestită, ţinând în mâinile sale două cununi împletite din trandafiri roşii şi din crini albi, care împrăştiau bună mireasmă. O cunună a pus-o pe capul fecioarei, iar cealaltă pe capul lui Valerian, zicând: „Păziţi-vă cununile acestea cu inimă curată şi cu trup neîntinat, căci din raiul lui Dumnezeu vi le-am adus şi au puterea aceasta, că niciodată nu se veştejesc, nici îşi pierd buna mireasmă; şi nimeni nu poate să le vadă, fără numai cel ce iubeşte curăţia ca şi voi. Iar tu Valerian, de vreme ce te-ai învoit la sfatul curăţiei, pentru aceea m-a trimis Dumnezeu ca să mă arăt ţie, ca să primeşti orice vei cere de la El".

Valerian, căzând în genunchi şi închinându-se, a zis: „Nimic nu-mi este mai iubit, în lumea aceasta, decât fratele meu Tivurtie; deci mă rog Domnului ca, precum pe mine, aşa şi pe fratele meu, izbăvindu-l de pierderea drăcească, să-l întoarcă spre Sine şi să ne dea nouă, amândurora, numele Său cel sfânt. Iar îngerul a zis către dânsul, cu faţa veselă: „Bineplăcută este Domnului cererea ta, şi-ţi va împlini dorinţa inimii tale; precum te-a mântuit pe tine prin această fecioară, aşa va mântui şi pe fratele tău Tivurtie, prin tine şi împreună cu dânsul vei intra la nevoinţa mucenicească".

Acestea zicând, îngerul s-a făcut nevăzut. Iar fericitul Valerian, dimpreună cu sfânta fecioară, veselindu-se întru Hristos, se îndeletniceau cu vorbe folositoare de suflet. În acea vreme a intrat la dânşii Tivurtie, fratele lui Valerian şi a zis: „Mă minunez foarte că am mirosit aici o bună mireasmă de trandafiri şi de crini. De unde vine această mireasmă atât de plăcută prin care atât m-am îndulcit, încât mi se pare a fi cu totul înnoit? Iar Valerian a zis către dânsul: „Da, ai mirosit bună mireasmă, iubite frate, căci eu am rugat pe Dumnezeu pentru tine, ca şi tu să te învredniceşti cununii celei neveştejite şi să iubeşti pe Acela al Cărui sânge este roşu ca trandafirul, iar trupul alb cum e crinul". Tivurtie a zis: „Oare în vis aud eu aceste cuvinte sau adevărat grăieşti, frate?" Valerian a răspuns: „Până acum ca în somn am vieţuit, închinându-ne zeilor celor mincinoşi şi necuraţilor draci. Iar acum umblăm întru adevăr şi în darul lui Dumnezeu". Tivurtie a zis: „Cine te-a învăţat pe tine acestea?" Iar Valerian a răspuns: „Îngerul lui Dumnezeu m-a învăţat, pe care şi tu vei putea să-l vezi, dacă te vei lepăda de închinăciunile idoleşti". Tivurtie voia să vadă îngerul, dar Valerian îl sfătuia să creadă mai întâi într-Unul adevăratul Dumnezeu şi să primească Sfântul Botez şi după aceea să aştepte arătarea îngerească. Iar Sfânta fecioară Cecilia, deschizându-şi gura sa cea plină de dar, a început a-l învăţa sfânta credinţă, arătându-i înşelăciunea zeilor păgâni, celor mincinoşi, şi neputinţa idolilor celor fără de suflet, descoperindu-i puterea adevăratului Dumnezeu, Domnul nostru Iisus Hristos.

Atât de puternică a fost învăţătura sfintei fecioare de Dumnezeu înţelepţită, încât îndată s-a schimbat Tivurtie. Din necredincios, a devenit credincios şi a zis: „Cred că nu este alt Dumnezeu afară de Cel creştinesc, şi de acum înainte Acestuia voiesc a-I sluji". Acestea auzindu-le fecioara, s-a umplut de multă bucurie, învăţându-l cu mai multă sârguinţă şi spunându-i despre întruparea Fiului lui Dumnezeu, despre minunile Lui, despre patima şi moartea cea de bunăvoie, pe care le-a luat pentru dragostea către neamul omenesc. Iar Tivurtie,

ascultând nişte cuvinte ca acestea, se umilea cu inima şi se aprindea cu dragostea Domnului.

Văzând fecioara întru dânsul atâta credinţă arzătoare, a zis către el: „Dacă crezi în Domnul nostru Iisus Hristos, apoi mergi împreună cu fratele tău la episcopul nostru creştinesc şi primeşte de la dânsul Sfântul Botez, prin care, curăţindu-te de păcate, te vei învrednici vederii îngereşti". Iar Tivurtie, adresându-se către fratele său, a zis: „Către cine vrei să mă duci?" Valerian i-a răspuns: „Către Urban, omul lui Dumnezeu, vom merge. Acela este episcop creştinesc, om bătrân, înţelept şi drept, a cărui faţă este ca de înger, şi graiurile lui adevărate". Iar Tivurtie a zis: „Dar despre acel Urban spui, de care am auzit că a fost osândit la moarte de două ori? De vom merge la dânsul, apoi cei ce-l caută pe el să-l ucidă, şi pe noi ne vor ucide, aflându-ne la dânsul".

La aceste cuvinte ale lui Tivurtie, răspunzând fecioara, a început a grăi despre viaţa cea veşnică şi neschimbată în veci, care este în cer, şi despre răsplătirea sfinţilor mucenici, pentru moartea pe care o au răbdat pentru Hristos. Atunci Tivurtie aprinzându-se cu dorire dumnezeiască, a zis: „Această viaţă de puţină vreme s-o iubească oamenii cei fără de minte, iar eu viaţa cea veşnică o iubesc. Deci, du-mă, frate, degrabă la episcopul Urban, ca să mă curăţească şi să mă facă părtaş al vieţii veşnice".

Ducându-l fratele său la fericitul Urban, i-a vestit toate cele ce se făcuseră. Iar Urban s-a bucurat foarte mult de întoarcerea lui Tivurtie şi, primindu-l cu dragoste, l-a botezat şi l-a ţinut la sine şapte zile, până când l-a învăţat desăvârşit tainele sfintei credinţe. După botez s-a învrednicit Sfântul Tivurtie de atâta dar încât adesea vedea pe Sfinţii Îngeri şi vorbea cu dânşii, şi toate cele ce le cerea de la Dumnezeu le primea. Şi multe minuni făcea, împreună cu fratele său, tămăduind pe cei bolnavi, şi îşi împărţea averile sale creştinilor săraci, orfanilor şi văduvelor. Pe cei de prin închisori îi răscumpăra şi îngropa trupurile sfinţilor mucenici cu cinste, care, pe vremea aceea erau omorâţi pentru Hristos.

Eparhul cetăţii, cu numele de Almah, auzind de toate acestea de la un om clevetitor, care cu porunca împăratului vărsa fără cruţare sângele robilor lui Dumnezeu, chinuind şi omorând pe cei credincioşi, îndată a poruncit să prindă pe Tivurtie şi pe Valerian. Aducându-i înaintea sa, a zis: „Pentru ce ocărâţi neamul vostru cel bun şi îngropaţi pe aceia pe care împăraţii au poruncit a-i omorî pentru multe fărădelegi? Şi pentru ce împărţiţi averile voastre oamenilor celor lepădaţi? Sau doar şi voi în aceeaşi rătăcire cu dânşii

sunteţi şi vreţi să fiţi ceea ce sunt ei?" Tivurtie a răspuns, ca cel ce era frate mai mare: „O, de ne-ar învrednici Dumnezeu şi pe noi să fim socotiţi în numărul robilor Lui, care au lepădat ceea ce se pare a fi şi nu este, şi au aflat ceea ce se pare a nu fi şi este".

Eparhul l-a întrebat: „Ce este ceea ce zici tu că se pare a fi şi nu este? Nu pricep ce zici". Iar Tivurtie i-a tâlcuit lui că toate cele de puţină vreme pe care le are lumea aceasta, apoi le arată şi le făgăduieşte a le da, acelea se par a fi, dar nu sunt, pentru că degrabă pier; iar viaţa ce va să fie se pare oamenilor, celor iubitori de lume, a nu fi, căci nu o văd; dar aceea este cu adevărat şi în veac neîncetat va fi, unde celor buni şi credincioşi multă răsplătire li se va da; iar cei răi şi necredincioşi vor avea parte de focul şi de chinul cel fără de sfârşit. Apoi eparhul, vorbind mai mult cu ei, îi auzea grăind despre sfânta credinţă şi despre lepădarea de lume şi alte înţelepte învăţături pe care el nevrând a le primi, poruncea să aducă jertfă zeilor.

Sfinţii neplecându-se la porunca eparhului, acesta a poruncit să bată cu toiege pe Valerian. Dar sfântul fiind bătut, bucurându-se zicea: „Iată vremea pe care foarte mult am dorit-o, iată praznicul şi ziua veseliei mele". Iar eparhul striga: „Nu defăima pe zei şi pe zeiţe". Apoi striga şi Sfântul Mucenic Valerian către popor, zicând: „Bărbaţi, cetăţeni ai Romei, vă rog să nu vă scoată pe voi de la adevăr aceste chinuri ale mele, ci fiţi tari, şi pe zeii cei de piatră şi de lemn sfărâmaţi-i, pentru că toţi cei ce se închină lor vor fi arşi în focul cel veşnic".

După aceea s-a apropiat de eparhul lor un sfetnic cu numele Tarvinie, şi i-a zis în taină: „De nu vei pierde degrabă pe aceştia, apoi toată avuţia lor va fi împărţită la săraci, şi ţie nu-ţi mai rămâne nimic". Iar eparhul, ascultând sfatul lui, a poruncit să-i ducă pe amândoi la locul ce se cheamă Pag, pe lângă capiştea lui Zeus Jupiter, şi de nu vor vrea să aducă jertfă, să li se taie capetele. Apoi a trimis împreună cu spectatorii şi cu ostaşii, pe postelnicul său Maxim, ca sub a lui purtare de grijă să se săvârşească tăierea mucenicilor.

Mergând Maxim împreună cu dânşii şi uitându-se la sfinţii răbdători de chinuri, plângea zicând: „O, flori scumpe ale tinereţilor! O, legătură a dragostei frăţeşti! O, frumoasă pereche de tineri de neam bun şi cinstit! Pentru ce de bună voie vă grăbiţi a merge spre moarte, ca spre un ospăţ mare? Iar Sfântul Tivurtie a zis către dânsul: „Dacă n-am fi ştiut despre viaţa cea veşnică, ce are să fie după moartea aceasta, apoi nu ne-am fi bucurat lipsindu-ne de această viaţă vremelnică". Iar Maxim a întrebat: „Care viaţă este după viaţa aceasta?" Tivurtie a răspuns: „Precum trupul este îmbrăcat cu haină,

aşa şi sufletul este acoperit cu trupul. Deci trupul după moarte se preface în ţărână, dar, ca pasărea ce se cheamă „fenix", va învia când va veni vremea; iar sufletul, de va fi sfânt şi drept, îndată se va duce în bunătăţile Raiului şi acolo, petrecând întru bucurie, aşteaptă învierea".

Deci Maxim, uimindu-se de acele cuvinte, a zis: „Şi eu aş fi lepădat această viaţă vremelnică dacă aş fi ştiut cu siguranţă că mă voi învrednici de viaţa aceea de care îmi spui tu". Iar Valerian a zis către dânsul: „De voieşti să te încredinţezi de viaţa cea veşnică, apoi făgăduieşte nouă cu adevărat că te vei pocăi, şi, depărtându-te de la rătăcire, te vei întoarce către Dumnezeul cel propovăduit de noi. Iar noi făgăduim ţie că atunci când se vor tăia capetele noastre, va deschide Dumnezeu ochii tăi şi vei vedea slava vieţii celei veşnice, ce se va da nouă".

Maxim a făgăduit cu jurământ zicând: „Să ard cu foc de nu voi crede în acel ceas întru Unul Dumnezeu, Care dă viaţă veşnică după aceasta vremelnică, numai voi să împliniţi ceea ce mi-aţi făgăduit mie". Iar sfinţii au zis: „Porunceşte dar slugilor să nu ne oprească a intra în casa ta, iar noi ne vom sârgui a chema la tine un om care va lumina sufletul tău, ca să poţi vedea luminat cele făgăduite de noi". Iar Maxim i-a luat cu bucurie în casa sa, neîndrăznind nici unul din ostaşi să-i zică ceva împotrivă.

Deci, mergând sfinţii în casa lui Maxim, au ţinut cuvânt pentru mântuire şi-l învăţau pe el să creadă în Domnul nostru Iisus Hristos. Şi toţi din casă i-au ascultat cu luare aminte până noaptea. Apoi Maxim a crezut cu toată casa sa, cum şi mulţi din ostaşi. Iar după ce s-a făcut noapte, a venit la dânşii Sfânta fecioară Cecilia cu nişte preoţi şi s-au botezat cei ce au crezut, petrecând toată noaptea în rugăciune şi în vorbire despre viaţa cea veşnică.

Începând a răsări luceafărul, Sfânta Cecilia a zis către răbdătorii de chinuri ai lui Hristos: „Fiţi tari şi cu sufletele răbdători, ostaşii Domnului! Iată că trece întunericul nopţii şi luna răsare; deci şi voi îmbrăcaţi-vă în arma luminii şi ieşiţi de vă săvârşiţi alergarea voastră; căci cu bună nevoinţă v-aţi nevoit şi credinţa aţi păzit. Mergeţi dar de luaţi cununile dreptăţii, pe care vi le va da vouă Domnul". Şi-au pornit sfinţii cu sârguinţă la locul cel zis; iar când treceau pe lângă capiştea lui Zeus, au fost siliţi de slujitorii idoleşti să aducă tămâie pe altarul lui, pentru că era cu neputinţă cuiva a trece de capiştea aceea, dacă nu ar fi adus jertfă. Şi toţi cei ce intrau şi ieşeau din cetate erau opriţi la locul acela şi siliţi să aducă jertfă.

Oprindu-i şi pe sfinţii mucenici, îi sileau să pună tămâie pe altar, iar ei nu numai că nu au ascultat, ci au batjocorit nebunia lor şi pentru aceea îndată le-au tăiat capetele lor cele sfinte. Fiind tăiaţi, Maxim a adeverit cu jurământ tuturor celor ce stăteau de faţă, zicând: „Iată, văd pe îngerii lui Dumnezeu strălucind ca soarele, care, scoţând din trupuri sufletele mucenicilor celor tăiaţi, ca pe nişte fecioare preafrumoase din cămară, le ridică cu mare slavă către ceruri". Acestea zicând, unii din necredincioşi au crezut în Hristos. Înştiinţându-se eparhul că Maxim a primit credinţa creştinească, a poruncit să-l bată tare cu vergi, până într-atât încât şi-a dat sufletul în mâna lui Dumnezeu. Iar trupul lui, luându-l Sfânta fecioară Cecilia, l-a îngropat împreună cu trupurile mucenicilor Tivurtie şi Valerian. Apoi a poruncit să se închipuiască la mormântul Sfântului Maxim o pasăre ce se chema fenix, arătând credinţa sfântului, căci din pilda acestei păsări, a crezut în învierea morţilor ce are să fie. După acestea, eparhul a poruncit să caute averea lui Tivurtie şi a lui Valerian, dar n-au aflat-o, pentru că Sfânta Cecilia o împărţise toată săracilor. De aceea a trimis slugile sale să o prindă.

Venind slugile la dânsa, sfânta le-a zis: „Ascultaţi-mă pe mine, vecinii şi fraţii mei, că deşi sunteţi slugi ale eparhului, însă mie mi se pare că nu aveţi credinţa lui. Eu doresc să pătimesc şi să mor pentru Hristos Domnul meu, pentru că nu voiesc să am tovărăşie cu viaţa aceasta vremelnică, ci caut viaţa cea veşnică. De aceea ca să trec mai degrabă la ea, luaţi-mă şi nu cruţaţi neputinţa tinereţilor mele, chinuiţi-mă şi mă daţi morţii".

Iar slugile, auzind cuvintele ei, le era jale pentru dânsa, văzând o fecioară ca aceea frumoasă, de bun neam, înţeleaptă, care doreşte moartea. Deci o rugau ca să nu piardă cu moartea o aşa frumuseţe. Iar ea a zis către dânşii: „Nu pierd frumuseţea tinereţilor mele, ci spre mai bine o schimb; căci dau tină pentru aur şi hârb pentru piatră scumpă, iar casa pământească a trupului o dau pentru locaşurile cereşti cele prealuminate. Au doară nu este bună o neguţătorie ca aceasta, pe care şi vouă v-o doresc?" Deci ea a grăit multe despre răsplătirea dreptţilor, încât s-au uimit toţi cei ce o ascultau. Şi era popor mult atunci în casa ei, bărbaţi şi femei, care ascultau învăţătura ei cea folositoare. Atunci a întrebat sfânta pe toţi, zicându-le cu glas tare: „Oare credeţi că sunt adevărate toate cele grăite de mine?" Iar ei cu o gură au răspuns: „Credem cu adevărat şi mărturisim pe Hristos cel propovăduit de tine, a fi Dumnezeul nostru adevărat, care te are pe tine ca roabă a Sa".

Atunci sfânta fecioară s-a umplut de nespusă bucurie şi îndată a plecat să cheme pe episcopul Urban, care venind în casa ei, a botezat pe cei ce au crezut, până la patru sute de suflete, parte bărbătească şi femeiască; şi s-a făcut casa ei biserică a lui Hristos. După acestea, eparhul a dus la nedreapta sa judecată pe roaba cea dreaptă a lui Hristos şi, întrebând-o despre credinţă, a auzit de la dânsa propovăduindu-se cu îndrăzneală numele lui Hristos. Iar el a zis către dânsa cu asprime: „De unde ai îndrăzneala aceasta?" Sfânta a răspuns: „Din buna ştiinţă şi neîndoita credinţă". Judecătorul a zis: „Dar nu ştii, ticăloaso, că am stăpânire de la împăraţi să omor şi să fac viu?" Sfânta a răspuns: „Spui minciuni, zicând că ai voie a face viu; căci se cădea ţie să zici că a omorî ai putere, iar nu şi a învia; că a omorî poţi, iar a face viu nu poţi". Iar judecătorul a zis: „Jertfeşte şi leapădă-te de Hristos, ca să fii liberă". Iar sfânta îndată s-a arătat gata a muri pentru Hristos.

Deci a poruncit judecătorul să o ducă în casa ei şi acolo să o omoare, într-un cuptor aprins. Şi a fost chinuită cu fum şi cu foc trei zile şi trei nopţi, dar cu darul lui Dumnezeu a fost răcorită şi ţinută vie. Înştiinţându-se despre aceasta Almah, că de atâta vreme se află încă vie muceniţa în cuptorul acela, a poruncit să o taie acolo cu sabia. Venind chinuitorul, a lovit-o peste grumaz cu sabia de trei ori şi nu i-a tăiat capul; şi aşa lăsând-o, s-a dus. Iar credincioşii au adunat sângele ei cu burete şi cu pânză. Sfânta Cecilia a mai trăit trei zile, grăind cu bună pricepere şi întărind pe credincioşi în credinţă. Apoi, rugându-se, şi-a dat duhul în mâinile lui Dumnezeu şi a fost îngropată cu cinste. Amin.

LUNA NOIEMBRIE
ZIUA A DOUĂZECI ŞI TREIA

VIAŢA SFÂNTULUI AMFILOHIE, EPISCOPUL ICONIEI

Sfântul Amfilohie, din copilărie iubind pe Dumnezeu, s-a făcut călugăr şi îşi petrecea viaţa pustniceşte. El, fugind de gâlcevile şi tulburările lumeşti, petrecea în singurătate într-un loc pustiu, slujind lui Dumnezeu cu osârdie şi nevoindu-se într-o peşteră patruzeci de ani. Murind păstorul Bisericii Iconiei, îngerul Domnului s-a arătat noaptea lui Amfilohie şi i-a zis: „Amfilohie, să mergi în cetate şi să paşti oile cele dumnezeieşti!" Dar el n-a vrut.

A doua noapte i s-a arătat iarăşi îngerul Domnului şi i-a zis: „Amfilohie, mergi în cetate şi paşte oile pe care ţi le încredinţează Dumnezeu!" Iar el nici atunci n-a ascultat pe înger, căci i se părea a fi înşelăciune ceea ce i se arăta şi zicea în sine: „Ştie şi satana a se închipui câteodată în îngerul luminii!" Iar a treia noapte, venind îngerul către dânsul, l-a strigat: „Amfilohie, scoală din patul tău!" Iar el, degrabă sculându-se, s-a înfricoşat şi a zis: „Dacă eşti îngerul lui Dumnezeu să stăm amândoi la rugăciune!" Şi plecându-şi Amfilohie capul, a început a cânta: *Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot! Plin e cerul şi pământul de slava Lui!* Şi cânta şi îngerul Domnului cu dânsul.

Apoi l-a luat îngerul de mâna dreaptă şi l-a dus într-o biserică care era acolo aproape şi ale cărei uşi s-au deschis singure. Intrând Amfilohie înăuntru, a văzut lumină mare şi mulţime de bărbaţi îmbrăcaţi în veşminte albe, care luându-l pe dânsul l-au dus către altar şi i-au dat în mână Sfânta Evanghelie, zicând: „Domnul este cu tine!" Iar unul dintre dânşii, care era mai cinstit şi mai luminat a zis cu mare glas: „Să ne rugăm toţi!" Apoi a început a zice: „Darul Sfântului Duh pune pe fratele nostru Amfilohie episcop al cetăţii Iconiei; să ne rugăm cu toţii pentru

dânsul ca să vie asupra lui Darul lui Dumnezeu!" După rugăciune, dându-i lui pace, s-au făcut nevăzuţi. Iar Amfilohie stătea minunându-se de acea preaslăvită vedenie şi de hirotonisirea sa ca episcop. Apoi s-a rugat lui Dumnezeu încredinţându-se voii Lui celei sfinte şi, începând a se lumina de ziuă, a ieşit din biserică, mergând către peştera sa. Atunci l-au întâmpinat pe cale şapte episcopi care se adunaseră de prin cetăţile dimprejurul Iconiei, ca să facă alegerea episcopului cetăţii. Acelora le era poruncit de la Dumnezeu să caute pe monahul Amfilohie.

Deci ieşind, căutau pe acest fericit părinte, şi întâmpinându-l pe cale, îl întrebară: „Tu eşti Amfilohie? Spune nouă adevărat, pentru că toată minciuna este de la cel viclean!" Iar el a răspuns cu smerenie: „Eu sunt Amfilohie păcătosul!" Iar ei, luându-l cu cinste, l-au dus la biserică, vrând ca să-l hirotonească. El a început a zice către dânşii: „De vreme ce astfel a binevoit Dumnezeu ca eu nevrednicul şi păcătosul să fiu arătat vouă spre orânduiala episcopiei, apoi nu se cuvine mai mult a tăinui lucrurile cele minunate ale Lui, ci desăvârşit suntem datori a le propovădui şi a preamări pe Dumnezeu pentru toate".

Astfel, a început sfântul a le spune cum în acea noapte a fost hirotonisit de îngeri. Iar episcopii, auzind aceasta, s-au mirat foarte şi proslăveau pe Dumnezeu pentru o astfel de hirotonisire minunată şi n-au îndrăznit să mai hirotonească a doua oară pe Sfântul Amfilohie. Ci cu frică plecându-se lui şi cu dragoste sărutându-l, l-au pus pe el în scaun, în vremea împărăţiei lui Valentinian şi Valens.

Deci, Sfântul Amfilohie a păscut turma lui Hristos ani îndelungaţi, căci a trăit până în vremea împăratului Teodosie cel Mare şi a fiilor lui. Şi fiind învăţător drept credincioşilor, se împotrivea eresului lui Arie. Pentru aceasta multe prigoniri şi necazuri a răbdat de la cei necredincioşi, fiind împreună nevoitor cu fericiţii părinţi împotriva eresului lui Evnomie, iar la al doilea Sinod iarăşi mult s-a nevoit asupra lui Macedonie, luptătorul contra Sfântului Duh şi asupra celor ce ţineau de eresul lui Arie.

Pentru o râvnă ca aceasta după buna credinţă şi pentru viaţa lui plină de fapte bune, pretutindeni era vestit şi iubit de Sfinţii Părinţi. Dar mai ales era iubit de Sfântul Vasile cel Mare şi de Sfântul Grigorie cuvântătorul de Dumnezeu, care totdeauna l-au avut prieten şi-i trimiteau scrisori.

Împărăţind atunci binecredinciosul Teodosie, a venit la dânsul Sfântul Amfilohie, rugându-l să poruncească şi să izgonească pe arieni de prin toate cetăţile. Iar împăratul n-a vrut să facă aceasta ca să nu răzvrătească poporul şi a trecut cu vederea cererea sfântului, iar el a plecat atunci trist. După câteva zile iarăşi a venit la palat la împărat şi ca

un preaînţelept a făcut un lucru vrednic de pomenit. S-a plecat împăratului care şedea pe scaun, dându-i cinstea cea cuviincioasă, şi i-a făcut urări pline de cuvinte frumoase. Iar pe fiul său, Arcadie, care era de curând la împărăţie şi şedea aproape de tatăl său, l-a trecut cu vederea şi nu i-a dat cinstea ce i se cuvenea.

De acest lucru s-a mâniat foarte împăratul. Şi, neputând să rabde necinstea fiului său, a poruncit să-l scoată din palat cu ocară pe fericitul Amfilohie. Iar sfântul a zis către împăratul: „Vezi, împărate, cum nu rabzi tu ocara fiului tău şi te mânii asupra mea? Aşa şi Dumnezeu, Părintele, nu rabdă ocara Fiului Său, ci se întoarce şi urăşte pe cei ce-L hulesc pe El, şi se mânie asupra celor ce se unesc cu blestematul lor eres!" Atunci, cunoscând împăratul pentru ce Sfântul Amfilohie n-a dat cinste fiului său, ca prin pilda aceea să arate cum că Fiului lui Dumnezeu I se cuvine cinste deopotrivă cu Tatăl, s-a minunat de lucrul lui plin de înţelepciune şi de cuvintele lui cele cu pricepere. Apoi, sculându-se de pe scaun, s-a plecat lui şi îşi cerea iertare. Şi îndată a trimis scrisoare prin toată împărăţia ca să fie izgoniţi cu sila arienii de prin toate cetăţile.

Astfel a curăţit Sfântul Amfilohie Biserica lui Hristos de eretici. Şi multe cuvinte alcătuind pentru dreapta credinţă şi scriind cărţi, a ajuns la adânci bătrâneţi şi s-a odihnit în Domnul cu pace.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, SFÂNTUL GRIGORIE, EPISCOPUL ACRAGANDIEI

În părţile Siciliei este un sat ce se cheamă Pretorie, aproape de cetatea Acragandiei. În acel sat s-a născut Sfântul Grigorie din părinţi dreptcredincioşi şi îmbunătăţiţi. Pe tatăl său îl chema Hariton, iar pe mama sa o chema Teodotia şi erau foarte milostivi către săraci, având bogăţie multă din care nu puţină milostenie făceau tuturor.

Fiind botezat pruncul Grigorie, l-a primit din Sfântul Botez fericitul Patamion, episcopul Bisericii Acragandiei, iar în al optulea an al vârstei sale, copilul a fost dat la învăţătura cărţii la un oarecare dascăl iscusit cu numele Damian şi a învăţat în doi ani a citi bine toate cărţile şi a scrie şi a cânta cântările bisericeşti. Iar în al doisprezecelea an a fost dus la biserică de fericitul Patamion episcopul, care l-a încredinţat lui Donat arhidiaconul, ca să-l povăţuiască spre nevoinţe duhovniceşti şi spre viaţa cu fapte bune.

Îndeletnicind-se băiatul cu rugăciunea şi cu neîncetată citire, ziua şi noaptea şedea lângă cărţi, citind dumnezeieştile Scripturi şi vieţile

sfinţilor părinţi, aprinzându-se cu inima ca să urmeze lor. La vârsta de douăzeci şi doi de ani a vrut să meargă la Ierusalim ca să se închine Sfântului Mormânt şi se ruga cu stăruinţă către Dumnezeu ca să-i îndrepte calea spre bine.

Iar odată dormind el noaptea în casa arhidiaconului aproape de patul lui, l-a strigat oarecine, zicând: „Grigorie!" Iar el a zis: „Iată-mă!" Şi, sculându-se, a stat înaintea arhidiaconului, zicând: „De ce m-ai chemat, stăpâne?" Iar el a zis: „Nu te-am chemat, fiule!" Mergând Grigorie s-a culcat şi a adormit şi iarăşi l-a chemat a doua oară un glas, zicând: „Grigorie!" Iar el iarăşi a alergat şi a stat înaintea arhidiaconului şi a zis către dânsul: „Iată-mă, stăpâne! De ce m-ai chemat?" Iar el a zis: „Nu te-am chemat, fiule!" Şi s-a spăimântat arhidiaconul, cunoscând că lui Grigorie i se face o chemare dumnezeiască şi a zis către dânsul: „De te va mai chema iarăşi, fiule, acelaşi glas, să-i răspunzi: „Ce este, Doamne, şi ce porunceşti robului Tău?" Grigorie, culcându-se din nou pe aşternutul său, a auzit a treia oară glas, zicând: „Grigorie!" Căci îngerul lui Dumnezeu era cel care-l chema.

Iar Grigorie a răspuns precum a fost învăţat şi îngerul a zis: „S-a auzit rugăciunea ta! Deci să mergi la malul mării şi vei afla pe cei ce te cheamă pe tine la Sfintele Locuri. Iar Grigorie, îndată sculându-se şi nespunând la nimeni despre aceasta a mers foarte de dimineaţă la mare. Venind la mal, a aflat o corabie şi întrebând pe corăbier unde vor să meargă i s-a răspuns că în Cartagina. El rugându-se să-l ia şi pe dânsul în corabie l-au luat. Şi plutind cu spor, în trei zile au ajuns în Cartagina, unde, petrecând Grigorie câteva zile, mergea adeseori la biserica Sfântului Mucenic Iulian.

Iar odată, mergând el în biserică şi întârziind cu citirea, au intrat trei călugări cinstiţi care s-au rugat cu dumnezeiască cuviinţă şi, sfârşind rugăciunea, unul dintr-înşii a şezut jos, iar doi au stat drepţi. Grigorie, văzându-i, s-a plecat înaintea lor. Călugărul care şedea, căutând la Grigorie, a zis: „Ce faci aici, robul lui Dumnezeu Grigorie, cel ce ţi-ai ales partea cea bună, care, după cuvântul Domnului, nu se va lua de la tine? Iar el, auzindu-se chemat pe nume, s-a înspăimântat şi, plecându-se bătrânului până la pământ, a zis: „Iartă-mă, părinte, şi te roagă pentru mine păcătosul!" Bătrânul a grăit către dânsul: „O, de-aş avea eu păcatele tale, fiule! Apoi a zis: Să ştii, fiule, că milostivul Dumnezeu ne-a descoperit toate cele pentru tine. Deci, bucură-te că ne-a trimis ca să te luăm şi să te ducem la Sfintele Locuri precum doreşti, căci şi noi acolo mergem". Iar Grigorie a zis cu umilinţă: „Bine este cuvântat Dumnezeu, Care rânduieşte toate spre folosul nostru".

Apoi sculându-se a mers în tăcere. Iar odată, pe cale ispitindu-l bătrânul, l-a întrebat, zicând: „Fiule Grigorie, oare nu te mâhneşti pentru părinţii tăi?" Iar el a răspuns: „Domnul nostru a zis: *Cel ce iubeşte pe tatăl său sau pe mama sa mai mult decât pe Mine, nu este Mie vrednic*. Însă roagă-te lui Dumnezeu, părinte, ca şi părinţilor mei să le dea mângâiere şi pe mine păcătosul să mă păzească de cursele vrăjmaşului".

Deci, mergând mai multe zile, s-au apropiat de Sfânta Cetate şi au intrat într-o mănăstire oarecare ce se întâmplase în cale şi fiindcă sosise postul sfintelor patruzeci de zile, de aceea n-au mers mai departe, ci au petrecut în acea mănăstire până la mântuitoarele patimi.

Acolo a văzut fericitul Grigorie post şi priveghere la călugări, căci mulţi dintr-înşii nu gustau hrană toată săptămâna şi nu dormeau deloc. Acolo a văzut oameni vieţuind asemenea îngerilor şi ca în cer, neîncetat binecuvântând pe Dumnezeu. A văzut pe unii vărsând lacrimi din ochii lor ziua şi noaptea, stând la rugăciune şi alte multe osteneli şi nespuse nevoinţe, încât s-a înspăimântat şi îşi bătea pieptul, zicând: „Vai mie! Ce sunt eu pe lângă aceia? Ce voi face eu lenevosul şi cum mă voi arăta feţei lui Dumnezeu? Cum mă voi uni în ziua judecăţii cu bărbaţii cei sfinţi?" Şi iarăşi, întru adâncul deznădăjduirii grăia: „De este Domnul aproape de cei zdrobiţi cu inima – precum zice David –, şi pe cei smeriţi cu duhul îi mântuieşte, poate şi pe mine să mă mântuiască, ca şi pe cei care au venit întru al unsprezecelea ceas, deşi nimic vrednic n-au lucrat".

Deci, văzându-l călugării mâhnit, îl mângâiau părându-li-se că plânge după ţara lui şi după părinţi şi îi ziceau: „Nu-ţi fie jale, fiule, că ai venit cu noi aici; căci nădăjduim spre Dumnezeu cum că iar te vei înapoia în ţara ta şi vei vedea pe părinţii tăi vii". Iar el a răspuns: „Nu este de la Dumnezeu ţară străină, ci toate sunt ale Lui, şi pretutindeni ne priveşte cu ochiul Său cel atoatevăzător. Iar eu nu de aceasta mă mâhnesc că am venit aici, nici nu doresc pe părinţii mei; ci mai vârtos mă bucur de aceasta, pentru că, lăsând pe tatăl meu şi pe maica mea, am aflat pe Dumnezeu, Care îngrijeşte de mine. Dar alta este supărarea mea, deci vă rog pe voi sfinţilor părinţi să vă rugaţi pentru mine la Dumnezeu pentru smerenia mea. Iar monahii, auzind un răspuns ca acesta, au tăcut.

Sosind praznicul Învierii Domnului Iisus Hristos, au ieşit din acea mănăstire şi au mers la Sfânta Cetate a Ierusalimului şi, închinându-se Sfintelor Locuri, au intrat la Sfântul Macarie patriarhul, ca să fie binecuvântaţi de dânsul. Iar patriarhul, văzându-i pe dânşii, a zis: „Bucură-te în Domnul ava (părinte) Marcu! De unde ne-ai adus

nouă pe acest tânăr plăcut lui Dumnezeu, anume Grigorie?" Iar bătrânul a răspuns: „Nu l-am adus noi, stăpâne, ci Domnul, Care voieşte să se mântuiască toţi, şi rugăciunile tale cele sfinte". Şi s-a mirat Grigorie că şi pe bătrânul, ca şi pe dânsul, l-a chemat patriarhul pe nume. Apoi s-a bucurat că a aflat numele bătrânului, căci atâta vreme umblând cu dânsul încă nu ştia numele lui, nici ale celorlalţi doi părinţi; şi nici nu a îndrăznit să întrebe pe vreunul dintr-înşii de unde sunt şi cum îi cheamă, căci fericitul a tăcut.

Apoi, privind patriarhul la ceilalţi doi călugări a zis: „Bine aţi venit, Serapioane şi tu, părinte Leontie! Mulţumesc lui Dumnezeu că v-a dat putere să veniţi până aici şi să aduceţi pe tânărul acesta, care arde cu duhul, slujind Domnului, bucurându-se întru nădejde şi totdeauna petrecând în rugăciune, precum ne-a descoperit nouă Domnul!" Apoi a mers patriarhul în biserică să săvârşească dumnezeiasca Liturghie şi s-au împărtăşit toţi cu preacuratele Taine.

A doua zi, ava Marcu cu cei doi fraţi, luând binecuvântare de la patriarhul lor, s-au dus să cerceteze pe fraţii care vieţuiau împrejurul Sfântului Sion. Şi neştiind Grigorie de plecarea lor se supăra foarte, căci rămăsese fără dânşii. Iar patriarhul, mângâindu-l, a zis: „Nu se vor duce părinţii aceştia în ţara lor până nu se vor întoarce mai întâi la noi". Atunci Grigorie, plecându-se patriarhului, a îndrăznit să-l întrebe: „De unde sunt aceşti mari bărbaţi?" Patriarhul a răspuns: „Din cetatea Romei sunt". Şi întorcându-se cuvioşii părinţi de la Sion, ava Marcu a luat pe Grigorie de mână şi l-a plecat la picioarele sfântului patriarh, zicând: „Părinte sfinte, şi acesta este din turma lui Hristos şi are a primi cârma Bisericii. El cu vâsla cuvântului o va îndrepta pe ea bine, iar tu, părinte, îngrijeşte de dânsul ca să-şi păzească podoaba sufletului său luminată şi curată de gândurile tinereţilor".

Patriarhul a zis: „Dumnezeu, Care l-a ales din pântecele maicii lui şi cu frica Sa l-a îngrădit, Acela până la sfârşit o să-l păzească!" Apoi, ridicând pe tânăr, l-a văzut plângând şi i-a zis: „Fiule, dacă îţi este plăcut, rămâi cu noi şi Domnul nostru Iisus Hristos va rândui ţie toate spre folos; iar de voieşti a te duce împreună cu fraţii, apoi să mergi cu pace". Iar Grigorie a răspuns: „Nu, preasfinte părinte, nu voiesc a mă mai duce de aici; însă mă rog ca să mă învrednicească Dumnezeu să mă văd iar în viaţa aceasta cu aceşti sfinţi părinţi". Iar monahii aceia, cerând de la patriarh binecuvântare şi rugăciune pentru cale, au ieşit din Sfânta Cetate, însă fericitul Grigorie a rămas în Ierusalim, lângă patriarhul Macarie.

Ava Marcu, cu Serapion şi cu Leontie, mergând la Roma, au trecut pe lângă cetatea Acragandiei şi, intrând într-însa au venit la

episcopul Romei, Patamion, odihnindu-se în episcopia lui, căci sosise praznicul Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel. Iar ei, după praznic, vrând să plece şi cerând de la episcop binecuvântarea de cale, iată au venit din sat părinţii lui Grigorie, Hariton şi Teodotia vrând să facă pomenire fiului lor, Grigorie, în ziua întâia a lunii iulie, căci în acea zi ieşise Grigorie de acolo şi plângea Teodotia cu amar pentru fiul său, încât nu putea nimeni să o mângâie. Şi a întrebat ava Marcu pe episcop, zicând: „Pentru ce plâng aceşti oameni, părinte?" Episcopul, oftând din adâncul inimii, a plâns şi a zis: „Aceşti oameni au avut un fiu pe care eu l-am primit din Sfântul Botez şi fiind de opt ani au adus la mine copilul. Iar eu am poruncit să-l înveţe carte şi atât, dar i-a dat Dumnezeu, încât a învăţat în doi ani a citi desăvârşit, a cânta şi a scrie. Iar în al doisprezecelea an l-au dat părinţii săi lui Dumnezeu în mâinile mele cele păcătoase şi l-am sfinţit pe el cleric şi l-am încredinţat arhidiaconului meu, ca să-l povăţuiască pe calea poruncilor Domnului.

Şi atât de iscusit s-a arătat copilul în Sfânta Scriptură încât nu se mai poate astăzi afla unul ca dânsul în toată Sicilia, dar nu ştim ce s-a făcut şi unde s-a depărtat căci, deodată, s-a făcut nevăzut şi mult l-am căutat prin toată insula aceasta, prin cetăţi şi prin oraşe, prin munţi şi prin peşteri şi prin pustii şi nu l-am putut afla; ori l-a omorât cineva şi l-a ascuns în pământ sau că l-a furat şi l-a dus în ţară străină, nimic nu ştim. Şi acum ne este jale de dânsul până la moarte şi părinţii lui au început a face pomenire pentru dânsul în ziua în care a pierit".

Ava Marcu, căutând la faţa lui Hariton, a cunoscut că este tatăl lui Grigorie căci semăna foarte mult cu Grigorie, întru toate. Deci a zis ava Marcu către părinţii lui Grigorie: „Pentru ce plângeţi aşa de mult pentru fiul vostru, de care mai vârtos se cuvine a vă bucura şi a mulţumi lui Dumnezeu, Care rânduieşte toate spre folos?" După aceasta a zis către episcop: „Porunceşte să vină aici arhidiaconul tău". Şi îndată a poruncit episcopul să-l cheme. Venind arhidiaconul, a zis către dânsul părintele Marcu: „Spune tu, omule, unde s-a dus copilul şi pentru ce nu descoperi stăpânului tău episcopul măririle lui Dumnezeu cele despre copil?"

Arhidiaconul, spăimântându-se de aceste cuvinte, s-a plecat înaintea bătrânului, cerând iertare, apoi a început a spune: „Eu, dormind noaptea pe patul meu şi copilul odihnindu-se în aceeaşi casă aproape, l-a strigat pe el un glas străin, zicând: „Grigorie!" Iar el, sculându-se, a venit aproape de mine. „De ce m-ai chemat, stăpâne?" Iar eu i-am răspuns: „Nu te-am chemat eu, fiule!" Şi iarăşi s-a auzit acel glas a doua oară, zicând: „Grigorie!" El iarăşi stând înaintea mea, a zis: „Iată-mă! De ce m-ai chemat?" Dar eu am cunoscut că acea chemare nu era omenească, ci a lui Dumnezeu şi i-am zis: „Fiule, de te va mai chema

iarăşi glasul acela, să-i răspunzi: „Iată-mă, Doamne! Ce porunceşti robului Tău?" Şi mergând el la patul său, a auzit un glas, zicând: „Grigorie, auzită este rugăciunea ta! Deci să mergi la malul mării şi vei afla pe cei ce te vor lua pe tine!" Acest glas şi eu l-am auzit, dar n-am înţeles ceea ce zicea şi iarăşi am adormit. Iar a doua zi, sculându-mă n-am mai aflat pe Grigorie. Şi de atunci până acum nu ştiu unde se află. Eu n-am îndrăznit să spun nimănui glasul cel auzit, că m-am temut ca nu cumva să zică cineva că spun minciuni şi, necrezând cuvintele mele, vor începe să zică că eu l-am omorât sau l-am vândut în ţară străină".

Acestea auzindu-le episcopul şi părinţii lui Grigorie, s-au mângâiat şi au preamărit pe Dumnezeu. Iar fericitul Marcu a zis: „Iată că, precum citim în cartea Împăraţilor despre Samuel, aşa şi în zilele noastre s-a făcut cu Grigorie. Căci precum pe copilul Samuel, dormind în biserică, l-a strigat îngerul Domnului, zicând: *Samuele! Samuele!* – şi aceasta s-a făcut de trei ori –, tot de aceeaşi chemare s-a învrednicit şi fericitul copil Grigorie şi, cu adevărat, asemenea va fi cu proorocul Samuel. Acum ascultaţi şi de la mine, ce voi spune despre fiul vostru.

Fiind noi în Roma am mers împreună cu aceşti fraţi la rugăciune în biserica Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel şi, sosind noaptea, am rămas la un monah. În acea noapte mi s-au arătat în vedenie doi bărbaţi preastrăluciţi, asemenea Sfinţilor Apostoli şi mi-au zis: „Scoală degrabă cu amândoi monahii şi şezând în corabie, mergeţi în cetatea Cartagina şi acolo veţi afla un copil străin cu numele de Grigorie din Sicilia care a venit acolo de la biserica Acragandiei. Deci, luaţi-l şi duceţi-l în Sfânta Cetate a Ierusalimului, la patriarhul Macarie, căruia i-am spus despre copilul acesta şi i-am poruncit să-l primească, căci odihneşte Duhul nostru peste dânsul, precum al lui Ilie peste Elisei".

Acestea zicând cei ce se arătaseră, s-au făcut nevăzuţi. Apoi eu, deşteptându-mă, am mers cu aceşti fraţi ai mei către liman şi, după purtarea de grijă a lui Dumnezeu, aflând o corabie, am intrat într-însa şi, plutind, am ajuns degrabă în cetatea Cartagina. Acolo, ieşind din corabie, am intrat în biserica Sfântului Mucenic Iulian şi am aflat pe Grigorie în biserică citind pe cărţi. Şi, luându-l, ne-am dus în Ierusalim şi l-am dat patriarhului".

Acestea auzindu-le toţi, se minunau tare şi lăudau pe Dumnezeu. Iar Hariton şi Teodotia au căzut la pământ ca nişte morţi şi, ridicându-i fericitul Marcu, a zis: „Daţi slavă lui Dumnezeu, Celui ce a descoperit vouă pe fiul vostru că este între cei vii şi vieţuieşte în fapte bune". Deci Hariton, lepădând împreună cu soţia sa mâhnirea şi fericitul episcop împreună cu toţi ai săi, dădeau slavă lui Dumnezeu şi mulţumeau lui ava Marcu pentru vestea adusă despre Grigorie. După aceea au fost fără

supărare. Iar fericitul Grigorie vieţuia în Ierusalim lângă prea sfinţitul patriarh Macarie, care l-a hirotonisit diacon.

Petrecând acolo câtăva vreme, a rugat pe patriarh să-l lase să se ducă în muntele Eleonului să cerceteze pe părinţii care petreceau acolo. Şi lăsându-l patriarhul, a zăbovit acolo Grigorie un an, cercetând pe nevoitorii cei buni şi primind de la dânşii mult folos. Apoi a vrut să meargă în pustie şi şi-a mărturisit sfinţilor părinţi gândul, cerând de la dânşii binecuvântarea. Iar ei, făcând rugăciune pentru dânsul, l-au slobozit, zicând: „Să mergi, fiule, cu pace; credinţa şi dragostea pe care o ai pentru Hristos te va mântui pe tine".

El, pogorându-se din Muntele Eleon, s-a sălăşluit înăuntrul pustiei şi după trei zile, prin purtarea lui Dumnezeu de grijă, a aflat un monah rugându-se în al şaselea ceas din zi. Acela cunoscând cu duhul că tânărul Grigorie caută să se mântuiască, l-a chemat la sine şi i-a zis: „Unde mergi, fiule?" Iar el a răspuns: „Unde mă va duce Hristos în această pustie". Iar monahul a zis: „Să mergi împreună cu mine, fiule!" Deci, mergând ei douăzeci de zile, au venit la un loc unde monahul acela a arătat lui Grigorie o chilie departe şi doi smochini lângă dânsa. Apoi a zis: „În acea chilie petrece un părinte mare. Deci, de voieşti, fiule, să te mântuieşti, mergi la dânsul, iar eu voi merge în altă parte".

Plecându-se unul altuia, s-au despărţit. Grigorie, apropiindu-se de chilia marelui stareţ, a auzit cântând ca o mulţime de popor; şi mergând mai aproape a auzit numai trei voci cântând. Iar când s-a apropiat de uşă a auzit numai pe unul singur, stareţul, cântând şi săvârşind al nouălea ceas şi n-a îndrăznit să bată la uşă, fiind înspăimântat. Iar acel sfânt părinte, după sfârşitul pravilei sale, privind spre uşă, a văzut pe tânăr stând şi îndată l-a cunoscut cu duhul cine este. Deci a strigat, zicând: „Fiule, Grigorie, intră aici!" Iar Grigorie şi mai tare s-a spăimântat, auzind că îl strigă pe nume.

Intrând în chilie, a văzut pe bătrânul singur, iar mai mult n-a văzut pe nimeni şi se mira că în chilie numai bătrânul singur era, iar graiul de popor pe care l-a auzit cântând, a cunoscut că erau sfinţii îngeri, care cântau împreună cu dânsul. Apoi a căzut la picioarele bătrânului cu lacrimi, zicând: „Miluieşte-mă, părinte, şi te roagă pentru mine păcătosul, ca să-mi mântuiască Dumnezeu sufletul!" Iar bătrânul a zis: „Dumnezeu te va milui pe tine, fiule, şi îţi va da răsplătire pentru osteneala ta!" Grigorie a petrecut la sfântul bătrân patru ani şi a învăţat de la dânsul multă înţelepciune duhovnicească. El a cunoscut de la dânsul taine şi descoperiri ale dumnezeieştii Scripturi şi s-a făcut filosof iscusit şi ritor binegrăitor. Apoi, văzându-l bătrânul desăvârşit în înţelegere şi în fapte bune şi mai înainte cunoscând că are să fie mare

luminător al lumii, n-a vrut să-l ţină mai mult în pustie, ci i-a poruncit să iasă de acolo pentru ajutorul Bisericii care avea război. După aceea i-a proorocit că are să vină asupra lui o mare năpastă de la nişte oameni zavistnici şi l-a învăţat să fie răbdător şi fără de răutate. Apoi, făcând pentru dânsul rugăciune şi dându-i binecuvântare, l-a slobozit cu pace.

Fericitul Grigorie, ieşind de la bătrânul acela, s-a întors iarăşi la Ierusalim şi l-a primit patriarhul Macarie cu bucurie. Apoi, mai petrecând în Ierusalim un an, s-a dus în Antiohia de aici în Constantinopol, unde petrecea în mănăstirea Sfinţilor Mucenici Serghie şi Vach. Acolo, văzând egumenul nevoinţa lui că toată săptămâna nu gusta hrană şi neîncetat se sârguia cu citirea şi scrierea cărţilor, a vestit despre dânsul pe patriarhul Eutihie, zicând: „A venit în mănăstirea mea un diacon străin frumos cu chipul şi cu viaţa şi ales întru toate nevoinţele călugăreşti, fără de lenevie şi foarte iscusit în dumnezeiasca Scriptură, încât mi se pare că în vremea de acum nu se mai află altul ca dânsul în toată cetatea aceasta".

Patriarhul, auzind aceasta, s-a bucurat şi, chemându-l la sine, cu cinste a vorbit împreună cu dânsul. Şi văzând înţelepciunea lui cea mare a mulţumit lui Dumnezeu că le-a trimis un om ca acela în vremea viforului şi a învăluirii celei mari care era în Biserică din partea ereticilor. Iar după aceasta, peste puţină vreme s-a făcut în Constantinopol Sinodul al cincilea, la care a venit toată lumea, în vremea împărăţiei binecredinciosului împărat Iustinian.

La acest Sinod s-a arătat Sfântul Grigorie mare apărător şi sprijinitor al bunei credinţe şi a astupat gurile ereticilor, încât nu le era cu putinţă a răspunde împotriva cuvintelor pe care le grăia Grigorie din sfintele cărţi. De aceea toţi Sfinţii Părinţi se mirau de înţelepciunea lui şi de darul Sfântului Duh, care era în Grigorie. Şi mulţi din cei ce-l ascultau, întrebau: „De unde este omul acesta care răspunde ca un înger şi întocmai ca unul din Sfinţii Părinţi cei de demult?" Apoi s-a bucurat pentru dânsul şi binecredinciosul împărat Iustinian şi toţi boierii; şi l-au sărutat toţi Sfinţii Părinţi care se adunaseră la al cincilea Sinod şi cu multe laude l-au fericit.

Din acea vreme îl cinstea împăratul foarte mult şi pretutindeni se dusese vestea despre dânsul. Iar Grigorie, văzându-se pe sine cinstit de toţi şi lăudat, nu a vrut să mai petreacă în Constantinopol. Ci, fugind de slava omenească, s-a dus la Roma şi, închinându-se mormântului Sfinţilor Apostoli şi altor sfinte locuri, s-a sălăşluit în mănăstirea Sfântului Sava şi petrecea acolo în linişte.

În acea vreme s-a mutat către Domnul, Teodor, episcopul Acragandiei, care fusese după fericitul Patamion şi era mare neunire şi

zarvă în poporul cetăţii. Pentru că unii voiau să aleagă la episcopie pe Savin, preotul; alţii pe Crescent, iar alţii pe Evplu, care era atunci arhidiacon; iar alţii lăsaseră lucrul în voia Domnului, zicând: „Pe care îl va voi Dumnezeu, acela să ne fie episcop". Pentru această pricină toţi cei mai bătrâni ai bisericii, boierii şi cetăţenii cetăţii, adunându-se, au venit la Roma la patriarh. Acolo era între dânşii şi Hariton, tatăl lui Grigorie. Şi au stat înaintea patriarhului cele trei partide: unii ţineau cu Savin, alţii cu Crescent, iar alţii cu Evplu şi cu Hariton.

Deci unii cereau patriarhului pe unul, iar alţii pe altul. Dar arhidiaconul Evplu cu Hariton şi cu ceilalţi ai lor ziceau către patriarh: „Pe care îl va descoperi Dumnezeu sfinţiei tale, pe acela să-l pui nouă episcop". Iar patriarhul Romei, văzând între ei neînţelegere, le-a poruncit să iasă afară de la faţa sa. Şi, având grijă de aceasta, i s-au arătat lui noaptea în vedenie doi bărbaţi cinstiţi, în chipul apostolilor şi au zis: „Pentru ce te mâhneşti de neunirea poporului Acragandiei, căci cei aduşi de dânşii nu sunt vrednici de dragostea episcopiei. Dar este în cetatea aceasta un om străin cu numele Grigorie, care mai înainte locuia în mănăstirea Sfântului Sava, iar acum, auzind de venirea cetăţenilor Acragandiei, a fugit din mănăstirea aceea şi s-a ascuns la mănăstirea Sfântului Mercurie. Deci pe acela cheamă-l şi-l pune episcop Acragandiei pentru că se odihneşte peste omul acela Duhul lui Dumnezeu". Şi aceasta zicându-i, s-au făcut nevăzuţi.

Deşteptându-se patriarhul din vedenie, a chemat la sine pe cei mai mari ai Bisericii şi pe ava Marcu, care din întâmplare venise atunci din mănăstirea sa în cetate şi le-a spus lor vedenia sa. Apoi îndată a trimis doi episcopi şi cu alţi clerici ca să caute pe Grigorie şi să-l aducă cu cinste. Iar ei mergând în mănăstirea Sfântului Sava întrebau: „Unde este străinul acela, care a găzduit aici?" Iar călugării i-au răspuns, zicând: „Mai înainte cu două zile s-a dus de aici în mănăstirea Sfântului Mercurie". Atunci ei s-au dus şi acolo. Iar Sfântul Grigorie, vrând să iasă din acea mănăstire, a văzut de departe pe acei episcopi venind şi i-a cunoscut pe dânşii, căci şi mai înainte îi văzuse la sinod, la Constantinopol. Deci, cunoscând cu duhul că după dânsul vin, a fugit şi s-a ascuns în livadă în mijlocul pomilor.

Episcopii, intrând în mănăstire, întrebau de Grigorie, iar călugării ziceau: „Era aici un străin, dar nu ştim unde s-a dus". Iar episcopii l-au amenințat pe egumen, zicând: „De nu vei pune îndată înaintea noastră pe străinul acela, apoi de mare pedeapsă te faci vinovat!" Egumenul îi ruga pe dânşii să-l aştepte puţin ca să-l caute. Şi, căutându-l cu sârguinţă, l-a aflat pe Grigorie în livadă ascuns în buruieni. Apoi l-a apucat pe el cu mânie şi-l mustra, zicând: „De unde ai venit aici, omule,

şi care sunt păcatele tale şi ce-ai făcut de te caută pe tine atâţia bărbaţi cinstiţi? Ai adus mare nevoie asupra mănăstirii noastre! Mergi dar de răspunde pentru greşelile tale!" Iar fericitul Grigorie n-a răspuns lui nici un cuvânt ci, fiind dus, mergea tăcând. Stând înaintea episcopilor, îndată l-au cunoscut pe dânsul, pentru că-l văzuseră la sinod, cum a fost lăudat de toţi părinţii şi cinstit de împărat.

Deci, sculându-se, s-au aplecat înaintea lui şi cu dragoste l-au îmbrăţişat. Iar el a căzut la picioarele lor, zicând: „Iertaţi-mă, sfinţilor părinţi, că sunt păcătos! Pentru ce mă căutaţi pe mine smeritul?" Iar ei, ridicându-l de la pământ, l-au sărutat şi i-au zis: „Prea sfinţitul părinte patriarh te cheamă la sine". Egumenul s-a mirat şi s-a spăimântat, văzând pe Grigorie aşa cinstit de episcopi, el care îl însoţea şi îl socotea ca pe un făcător de rele. Deci luând episcopii pe Grigorie, l-au dus la patriarh cu cinste.

Intrând Grigorie la patriarh şi, plecându-se până la pământ, acesta a zis: „Bine ai venit la noi, fiule Grigorie! Bine este cuvântat Dumnezeu, Care te-a arătat pe tine nouă!" Apoi, sculându-se, l-a sărutat cu sărutare sfântă şi a zis: „Fiule Grigorie, Domnul nostru Iisus Hristos te cheamă pe tine la episcopia Bisericii Sale, care este în Acragandia, ca prin tine să se mântuiască poporul acela!" Iar el a răspuns: „Iartă-mă, stăpâne, că nu sunt vrednic de o treaptă ca aceasta!" Atunci patriarhul a zis: „Nu fii neascultător, fiule, ci teme-te de Dumnezeu şi-ţi adu aminte că mulţi prin neascultare au mâniat pe Cel Preaînalt". Iar Grigorie a răspuns: „Dă puţină vreme robului tău, prea sfinţite părinte, ca să mă socotesc şi apoi voi răspunde despre aceasta prea sfinţiei tale". Iar patriarhul l-a încredinţat până la o vreme lui ava Marcu.

Văzând părintele Grigorie pe părintele Marcu, s-a bucurat şi a căzut la picioarele lui cu lacrimi, zicând: „Mulţumesc lui Dumnezeu că m-a învrednicit a te mai vedea într-această viaţă, pe tine părintele meu cel iubit". Apoi a mers la gazdă ava Marcu împreună cu dânsul şi toată noaptea aceea au petrecut-o fără somn, zăbovind în vorbe duhovniceşti. Iar Grigorie voia să fugă în Spania, mai ales că s-a înştiinţat că tatăl său Hariton a venit acolo în Roma. Dar l-a oprit ava Marcu, zicând: „Fiule, nu mânia pe Dumnezeu şi, în loc de binecuvântarea Lui, să-ţi aduci blestem!" Iar el de atunci a tăcut.

După aceasta, chemând patriarhul pe acragandieni, i-a întrebat: „Aţi ales în unire pe cineva din voi la episcopia cetăţii voastre?" Iar ei tăceau. Atunci arhidiaconul Evplu împreună cu Hariton au zis: „Noi, stăpâne, nu avem ce răspunde, pentru că nădejdea noastră am pus-o în Dumnezeu şi în sfintele tale rugăciuni; şi pe care ţi-l va descoperi Domnul, pe acela să-l dai nouă episcop şi noi îl vom primi cu dragoste".

Luând seama patriarhul la Hariton, l-a cunoscut după asemănarea feţii cum că este tatăl lui Grigorie. Apoi a zis: „Să mergem în biserică şi să ne rugăm lui Dumnezeu, ca să ne arate pe cine ştie El că este vrednic a fi episcop". Deci, când săvârşea patriarhul rugăciunile împreună cu episcopii şi cu tot clerul în biserica Sfinţilor şi marilor Apostoli Petru şi Pavel, era acolo împreună cu dânşii şi fericitul Grigorie. Atunci s-a arătat în altar un porumbel zburând deasupra Sfintei Mese şi a şezut pe capul Sfântului Grigorie, încât toţi s-au spăimântat de acea minune preaslăvită. Iar patriarhul a zis: „Iată ne-a arătat Dumnezeu pe care l-a ales vrednic de treapta episcopiei!"

Deci, l-a sfinţit pe el episcop al bisericii Acragandiei şi toţi cetăţenii s-au bucurat de dânsul şi l-au iubit ca pe un ales de Dumnezeu. Atunci a cunoscut Hariton că Grigorie este fiul său şi înălţa mulţumire lui Dumnezeu că l-a învrednicit a vedea pe fiul său viu şi într-o dregătorie aşa de înaltă. Apoi, nu după multe zile, oamenii trimişi din Acragandia, luând binecuvântarea de la patriarh, s-au întors împreună cu episcopul lor cel nou. Mergând pe lângă cetatea Panormiei, i-a întâmpinat episcopul cetăţii aceleia cu clerul şi cu tot poporul, primindu-i pe ei cu dragoste; căci auziseră de viaţa cea îmbunătăţită a lui Grigorie, pe care l-a rugat să intre în biserică şi să dea binecuvântarea poporului.

Intrând Sfântul Grigorie în biserica Domnului, a alergat către dânsul un monah lepros şi striga, zicând: „Miluieşte-mă pe mine, robule al lui Hristos, şi te roagă lui Dumnezeu ca să mă uşureze de această boală de lepră!" Iar sfântul a zis către dânsul: „În numele Domnului, fii sănătos de boala ta!" Şi îndată s-a tămăduit monahul şi s-a curăţit de lepră, făcându-se trupul lui ca de copil curat şi toţi lăudau pe Dumnezeu, zicând: „Bine este cuvântat Dumnezeu, Cel ce face minuni prin plăcutul Său!" Ieşind din Panormia, s-a apropiat de Acragandia şi l-a întâmpinat egumenul mănăstirii Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, care era înaintea cetăţii. Iar când a intrat Sfântul Grigorie în mănăstirea aceea, a căzut înaintea picioarelor lui un monah surd şi mut; dar egumenul îl dădea în lături de la picioarele Sfântului Grigorie. Însă Sfântul a zis către egumen: „Lasă-l, frate, să ne spună de ce are nevoie!" Iar egumenul a zis: „Este nebun, stăpâne, şi nici nu grăieşte şi nici nu aude".

Sfântul, oftând şi ridicându-şi mâinile spre cer, s-a rugat. Apoi, ridicând pe monah de la pământ, a zis: „În numele Domnului nostru Iisus Hristos, Cel ce a poruncit duhului celui surd şi mut să iasă din zidirea Sa, grăieşte, frate, şi auzi şi laudă pe Dumnezeu, Cel ce te-a făcut pe tine!" Iar monahul îndată a grăit şi a auzit şi a început a

striga: „Mari sunt lucrurile Tale, Doamne, Care le-ai făcut prin dreptul acesta!" Şi a întrebat fericitul pe monah: „Câţi ani sunt de când n-ai auzit şi grăit?" Iar călugărul cel tămăduit a răspuns: „Nu-mi aduc aminte, stăpâne, să fi grăit cândva sau să fi auzit". Egumenul a zis: „Douăzeci de ani sunt, stăpâne, de când l-am călugărit; pe atunci fiind de opt ani, şi până astăzi a fost mut şi surd, iar acum s-a vindecat cu rugăciunile tale". Şi i-a cuprins frica pe toţi de ceea ce se făcuse şi mulţumeau lui Dumnezeu că le-a dat episcop ca acesta, făcător de minuni. Apoi Sfântul Grigorie s-a odihnit până a doua zi în acea mănăstire.

A doua zi a purces către cetate. Şi auzind poporul că vine episcop nou, se întrebau unul pe altul: „Cine este episcop? Savin, Crescent sau Evplu?" Înştiinţându-se că nici unul dintre aceia nu s-a învrednicit de episcopie, ci un bărbat străin cu numele Grigorie, s-au mirat. Apoi, auzind că este făcător de minuni şi că a vindecat pe un călugăr surd şi mut, s-au înfricoşat. Deci, a ieşit toată mulţimea poporului întru întâmpinarea lui şi el îi binecuvânta, punându-şi peste toţi mâinile sale.

Atunci a ieşit în întâmpinare şi Teodotia, maica lui, împreună cu bărbatul, neştiind că episcopul este fiul ei. Văzându-l pe el, l-a cunoscut şi a zis: „Iată cu adevărat fiul meu este acesta care era pierdut şi s-a aflat". Iar Sfântul Grigorie, văzând pe maica sa, a zis: „Bucură-te, doamnă Teodotia, maica mea!" Iar ea, umplându-se de nespusă bucurie, a zis: „Bine este cuvântat Dumnezeul Cel ce te-a ales pe tine, ca să paşti pe poporul Său şi pe mine m-a învrednicit a te vedea, dulcele meu fiu!" După aceasta a intrat în biserică cu cântări, împreună cu tot poporul. Şi când săvârşea Sfântul Grigorie dumnezeiasca Liturghie, au văzut oarecare din cei vrednici darul Sfântului Duh, coborându-se peste dânsul în chip de porumbel şi umbrindu-l pe dânsul, precum s-a făcut şi când l-a hirotonisit arhiereu. Atunci au fost aduşi în biserică mulţime de bolnavi, peste care punându-şi mâinile Sfântul Grigorie le-a dat sănătate, încât se minunau toţi şi ziceau: „Cu adevărat acesta este asemenea Sfântului Grigorie, făcătorul de minuni al Neocezareii" Deci s-a făcut mare bucurie în cetate.

Sfântul Grigorie, începând a paşte Biserica lui Dumnezeu, avea mare purtare de grijă pentru săraci, iar pe cei bolnavi îi tămăduia şi izgonea duhurile cele viclene. Iar tatăl său Hariton, nu se îndepărta de la biserică ziua şi noaptea, slujind lui Dumnezeu în post şi în rugăciune. Asemenea şi maica sa Teodotia, lepădând toată grija vieţii, lua aminte la mântuirea sa şi slujea bolnavilor; iar pe cei ce sufereau în sărăcie, pe aceia cu mâinile sale îi hrănea şi-i învăţa. Astfel, Sfântul Grigorie

împreună cu părinţii săi înfrumuseţau Biserica lui Hristos, făcându-se pildă tuturor prin viaţa cea plină de fapte bune.

După câteva zile a ieşit fericitul să vadă cetatea şi să cerceteze pe cei bolnavi şi pe cei săraci. Şi câţi din cetăţeni aveau bolnavii lor, îi puneau pe cale, pe unde avea să treacă bunul doctor, Sfântul Grigorie, şi tot felul de boli luau vindecare numai prin atingerea mâinilor lui. Atunci preotul Savin avea o fiică slăbănoagă, care zăcea pe pat, neavând deloc tărie trupească, încât nici nu putea să se mişte, ci alţii o întorceau.

Auzind maica ei că episcopul are să treacă pe la casa lor, a scos pe fiica sa afară din ogradă şi a adus-o pe cale. Apropiindu-se Sfântul Grigorie, femeia a căzut la picioarele fericitului, plângând şi zicând: „Miluieşte-mă, robule al lui Dumnezeu, şi te milostiveşte spre fiica mea că este slăbănoagă!" Sfântul a întrebat-o: „A cui soţie eşti?" Şi ieşind preotul Savin şi închinându-se, a zis: „Roaba ta este, stăpânul meu, şi soţia mea". Iar sfântul l-a întrebat, zicând: „De când boleşte fiica voastră?" Ei au răspuns: „Sunt nouă ani, stăpâne, de când este slăbănoagă". Iar Sfântul, făcând rugăciune, a însemnat pe copilă cu semnul Sfintei Cruci şi a zis: „În numele lui Iisus Hristos, scoală, fecioară şi stai pe picioarele tale!" Îndată fecioara s-a sculat şi a dat mulţumire doctorului său. Iar poporul care era în urma lui s-a înspăimântat de acele minuni preaslăvite ce se făceau de dânsul.

După câţiva ani, diavolul, care urăşte binele, a ridicat război asupra Sfântului, vrând să-l izgonească de pe scaun prin acel preot, Savin, pe a cărui fiică o tămăduise, şi prin Crescent, pentru că amândoi erau preoţi în acea cetate şi fiecare ar fi dorit să fie episcop. Aceştia aveau mânie între ei; dar în zilele acelea s-au întovărăşit şi s-au răsculat cu vrajbă împotriva Sfântului Grigorie, întărâtaţi fiind de zavistia diavolului.

Apoi ziceau între dânşii: „Până când ne vom supune acestui vrăjitor, care cu vrăjile sale făcând minuni, face pe oamenii cei proşti a se minuna? Au doar nu ştim că, fugind de aici, a petrecut la un vrăjitor oarecare şi a învăţat de la dânsul acel meşteşug al vrăjitoriei? Şi acum, venind, amăgeşte poporul, crezându-se a fi omul lui Dumnezeu, pe când el este al diavolului; căci nici nu mănâncă nici nu bea, precum face şi diavolul".

Nişte hule şi minciuni ca acestea grăiau din zavistie asupra dreptului. Şi ademenind către sfatul lor cel rău şi un număr oarecare de clerici şi de cetăţeni, s-au jurat unul către altul ca să nu se odihnească până când nu vor izgoni din cetate pe Sfântul Grigorie; iar în locul lui să pună pe un oarecare Eleusie ereticul care era căzut din treapta de preot şi blestemat de Sinodul cel din Laodiceea. Acest

eretic venise pe ascuns în Acragandia şi locuia la un cetăţean anume Teodor, neştiind despre dânsul Sfântul Grigorie. Pe acest Eleusie îl întâlnise mai înainte Sfântul Grigorie în răsărit şi disputase împreună cu dânsul despre întruparea lui Hristos şi-l biruise.

Acesta, după o ascundere de trei luni în cetatea Acragandiei, a ridicat spre zavistie şi spre mânie pe aceşti preoţi, precum şi un număr oarecare de oameni înrăutăţiţi, împotriva Sfântului Grigorie. Şi sfătuindu-se vrăjmaşii, au îndemnat o femeie tânără şi frumoasă la faţă cu obiceiuri ruşinoase, anume Evdochia, ca să zică în faţa episcopului şi înaintea poporului cum că a păcătuit cu dânsa. Ea la început nu voia să facă aceasta, zicând: „Nu mă vor crede cetăţenii, pentru că toţi îl au ca pe îngerul lui Dumnezeu şi mă tem a grăi unele ca acestea asupra lui, ca să nu mă ucidă poporul cu pietre".

Iar ei au făgăduit că o vor păzi fără de vătămare şi cu mulţime de aur au silit-o să se unească la sfatul lor cel viclean. Deci căutau vreme cu prilej când să aducă asupra lui năpasta şi ura. Iar într-o noapte, fiind Sfântul Grigorie în biserică la cântarea cea de la miezul nopţii, Savin şi cu Crescent, luând pe Evdochia cea desfrânată, au adus-o în taină la casa episcopului, unde au găsit străjerul păzind uşile şi, dându-i mult aur, l-au sfătuit să tacă. Iar pe femeie au dus-o în camera Sfântului, închizând-o acolo, şi au ieşit. Episcopul nu ştia nimic şi, întârziind în biserică până la sfârşitul Utreniei, s-a făcut ziuă. Când a ieşit din biserică, îl urma poporul care fusese acolo, pentru că aşa aveau obiceiul de petreceau în toate zilele pe episcopul lor de la biserică până la casa lui. Ajungând la uşa casei sale, se întorcea şi îi învăţa pe ei; apoi, dându-le binecuvântare, se duceau pe la casele lor. Acolo se afla Savin împreună cu Crescent şi cu ceilalţi care erau de un cuget cu dânşii.

Aceştia, alergând în camera lui, au scos pe femeie înaintea episcopului şi înaintea a tot poporul ce venise şi au strigat: „Vedeţi, oamenilor, ce face episcopul nostru? Oare aşa se cade lui a face? Noi îl avem ca pe un sfânt, şi acum iată-l desfrânat! Deci nu mai este vrednic de scaunul episcopal". Aceasta văzând poporul s-a înspăimântat şi au rămas toţi ca nişte pietre fără glas, neştiind ce să răspundă. Apoi s-a mirat şi Sfântul Grigorie de această năpastă neaşteptată, dar tăcea. Iar poporul a întrebat pe femeie, zicând: „A păcătuit cu tine episcopul?" Iar ea a răspuns înaintea tuturor, zicând: „Adevărat, a păcătuit cu mine în această noapte!" Iar arhidiaconul şi alţii din cei de casă o întrebau: „În ce ceas de noapte a fost cu tine?" Iar ea a răspuns că după pavecerniţă (slujba de seară) a fost cu dânsa; pentru că aşa era învăţată să zică de începătorii răutăţii. Atunci cei ai casei au strigat: „Viu este Dumnezeu că nedrept grăieşte această femeie mincinoasă". Iar viclenii ziceau: „Voi

sunteţi ai lui şi nu sunteţi vrednici de crezut pentru că acoperiţi faptele cele rele ale stăpânului vostru". Iar un diacon cu numele Filadelf a zis: Mute să fie buzele cele viclene, care grăiesc fărădelege asupra dreptului cu mândrie şi defăimare! Crescent, auzind aceste vorbe, a alergat şi a lovit peste obraz pe Filadelf. Şi mulţi s-au înspăimântat şi au crezut minciuna, văzând pe femeia scoasă din camera lui şi zicându-i în faţă cum că a păcătuit cu dânsa. Iar alţii nu credeau. Însă a biruit partea celor vicleni şi, apucându-l pe episcop, l-au scos afară din casa lui şi l-au dus în temniţa în care odinioară pentru Hristos, a stat sfinţitul Mucenic Grigorie, episcopul Liviei.

Acolo au închis şi pe Sfântul Grigorie, punându-i picioarele în butuci (legături) şi punând oaste de strajă. Apoi îndată au trimis scrisoare către exarhul patriarhului, care era în părţile acelea, vestindu-i cele ce s-au întâmplat şi rugându-l să vină în cetatea lor ca să judece pe Grigorie. Şi a străbătut vestea nu numai în cetatea Acragandiei, ci şi în toate cetăţile şi satele dimprejur şi în toată latura Siciliei, cum că Grigorie episcopul a fost prins cu o femeie.

Atunci s-au adunat la temniţă mulţime de credincioşi care aveau dragoste către Sfântul şi care nu credeau clevetirea cea mincinoasă şi şedeau lângă temniţă, plângând. Iar Sfântul mulţumea lui Dumnezeu, Celui ce l-a învrednicit a pătimi, fiind nevinovat. La miezul nopţii, pe când se ruga, a strălucit o lumină mare în temniţă, căci îngerul Domnului, venind, a desfăcut din butuci picioarele lui şi, întărindu-l cu cuvinte de răbdare, s-a făcut nevăzut. Apoi s-au deschis singure uşile temniţei. Iar poporul, văzând minunea ce se făcuse, a intrat înăuntru şi s-a închinat sfântului, zicând: „Acum cunoaştem că Dumnezeu este cu tine şi că mincinoasă este clevetirea cea urzită asupra ta". Şi voiau să meargă să ucidă pe Savin şi pe Crescent; dar i-a oprit sfântul şi i-a certat, ca să nu îndrăznească să ridice război şi să verse sânge, ci să aştepte judecata care se va face asupra lui.

Venind exarhul în cetate, a adunat tot soborul cetăţii şi, şezând la judecată, a pus înainte pe Sfântul Grigorie. Dar au stat şi potrivnicii împreună cu desfrânata, pe care a întrebat-o exarhul: „Oare, adevărate sunt cele grăite? A păcătuit episcopul cu tine?" Iar ea a zis: „Aşa, stăpâne, adevărat este că a păcătuit cu mine". Zicând acestea, îndată a căzut dracul asupra ei şi, aruncând-o la pământ, a început a o bate, încât se tăvălea ticăloasa şi striga înfricoşat, chinuită fiind de necuratul. Atunci i-a cuprins frica pe toţi şi ziceau: „Nevinovat este Grigorie de acel lucru rău; căci iată a căzut mânia lui Dumnezeu asupra celei ce a minţit asupra lui". Iar clevetitorii nu se ruşinau a grăi: „Dar n-am zis noi că este vrăjitor şi fermecător, căci

iată cu vrăjile sale a făcut pe femeie de se îndrăceşte?" Auzind despre aceasta soţia lui Savin împreună cu fiica sa pe care o tămăduise Sfântul Grigorie de slăbănogire, a alergat degrabă în sobor şi a început a striga cu mânie asupra bărbatului său, zicând: „Ticălosule, şi cu totul înrăutăţitule! dar ai uitat facerea de bine a acestui sfânt bărbat care a vindecat pe fiica noastră şi acum aduci clevetire asupra acestui om nevinovat? Du-te din casa mea că de-acum nu mai vreau să trăiesc împreună cu tine". Şi, căzând la picioarele sfântului, a zis, plângând: „Miluieşte-ne pe noi, robule al lui Dumnezeu, şi nu pomeni răutatea pe care ţi-au făcut-o aceşti necuraţi!" Atunci s-a făcut gâlceavă în popor. Unii strigau că este nevinovat, iar alţii credeau minciuna, zicând că, cu vrăjitorii a adus pe drac asupra celei ce a păcătuit cu dânsul. Iar exarhul, având mâinile pline de bani, ajuta lui Savin şi lui Crescent. Însă, văzând poporul tulburat, s-a temut şi, sculându-se la judecată, a ieşit, zicând: „Se cuvine mai cu luare aminte a cerceta pricina aceasta". Iar fericitul Grigorie s-a dus singur în temniţă şi, şezând acolo ca un osândit, aştepta să vadă ce sfârşit va avea lucrul.

Exarhul, văzând că nu poate să facă nimic Sfântului Grigorie, a socotit ca să-l trimită la patriarhul de la Roma. Deci a poruncit să pregătească o corabie şi a făcut o scrisoare în care arăta vina lui Grigorie; apoi aştepta noaptea pentru ca în taină să-l trimită pe Grigorie. După aceea au scris şi clevetitorii către patriarh precum le-a plăcut. Deci, venind noaptea şi poporul împrăştiindu-se exarhul cu Savin şi cu Crescent, luând pe Sfântul Grigorie l-au trimis la corabie. Şi mergând în urmă-i părinţii lui şi cei de casă ai lui plângând şi tânguindu-se pentru dânsul, el îi mângâia şi-i sfătuia să nu mai plângă, încredinţându-i că iarăşi îl vor vedea sănătos pe scaunul său.

Deci, punându-l potrivnicii în corabie, l-au încredinţat unui corăbier cu numele Procopie, căruia i-au dat şi scrisorile către patriarh. Iar Evplu, arhidiaconul, împreună cu alţi diaconi, apropiindu-se de exarh l-au rugat ca să le dea voie să meargă şi ei împreună cu părintele şi învăţătorul lor. Dar el nici n-a vrut să-i asculte, ci numai pe un diacon dintre dânşii cu numele Platonic l-a lăsat a merge cu dânsul. Fiind pornită corabia, a început să plutească, iar cei de casă ai sfântului împreună cu părinţii lui, plângând mult pe mal, s-au întors la casele lor.

A doua zi s-a adunat în temniţă mulţime de popor împreună cu cei mai mari ai lor şi neaflând pe Sfântul Grigorie păstorul lor s-au tulburat şi au început a plânge şi a striga asupra judecăţii nedrepte. Apoi învinuind pe exarh îl întrebau: „Ce aţi făcut, prea sfinte părinte, cu părintele şi păstorul nostru cel bun? Au doar l-aţi omorât?" Iar el

zicea: „Nu, fraţilor, nu i-am făcut nici un rău, ci cu pace l-am trimis la patriarh precum singur a dorit". Iar ei, chemând pe arhidiaconul Evplu şi pe alţi diaconi, îi întrebau, zicând: „Voi ştiţi unde este sfântul vostru episcop, că voi aseară aţi fost cu dânsul în temniţă. Deci spuneţi nouă adevărul, unde este acum?" Iar ei au răspuns că exarhul l-a trimis noaptea la patriarhul din Roma.

Exarhul, văzând că se face turburare în popor s-a temut foarte şi a fugit din cetate. Iar poporul luând foc au aprins casele prea răufăcătorilor preoţi Savin şi Crescent şi-i căutau şi pe dânşii ca să-i omoare; dar ei au fugit în biserică şi poporul a alergat în urma lor. Iar tatăl sfântului, Hariton, stând în uşile bisericii, ruga poporul întărâtat să nu facă vărsare de sânge pentru fiul său; căci dacă vor fi adevărate, zicea el, cele grăite de dânşii apoi veţi fi voi vinovaţi şi judecaţi. Iar ei, ascultând pe Hariton s-au întors înapoi. Apoi, trimiţând în cetatea Siracusei, la domnul Siciliei şi către episcopul acelei cetăţi le-a vestit acelora toate cele ce s-au întâmplat lui Grigorie episcopul lor. Iar aceia, auzind, s-au minunat şi foarte rău le-a părut pentru dânsul; căci ştiau viaţa lui plină de fapte bune. Şi trimiţând dregători de la ei au încredinţat dregătoria bisericii lui Evplu arhidiaconul, până la o vreme, până când se va îndrepta Sfântul Grigorie înaintea patriarhului şi se va întoarce la scaunul său.

După câtăva vreme iarăşi s-au adunat potrivnicii şi căutau să ucidă pe Evplu. Însă el, văzând răutatea lor cea neîmblânzită, a fugit din cetate şi s-a ascuns până la venirea lui Grigorie. Iar Savin şi Crescent cu clevetitorii lor, luând pe cel mai sus pomenit Eleusie, l-au aşezat în episcopie. Boierii cei mai mari ai cetăţii fiind rugaţi de Hariton au încetat cu tulburarea lor iar mai vârtos au tăcut atunci când li s-a vestit de dânsul, că vrând Dumnezeu iarăşi se va întoarce Sfântul Grigorie la scaunul său. Deci, păşteau în acea vreme fiarele cele sălbatice cum voiau. Pentru că Elevsie ereticul luând moaştele sfinţilor care erau în altar a vrut să le ardă cu foc, dar nu s-a atins deloc focul de dânsele şi a poruncit ca să le arunce noaptea în mare, neştiind nimeni.

Ajungând fericitul Grigorie în cetatea Romei, coborând, a dat patriarhului cărţile trimise de la exarh şi de la clevetitori, pe care citindu-le s-a umplut de mare iuţime şi mânie asupra lui Grigorie; şi nevoind a vedea măcar faţa sa nici a-l întreba, a poruncit să-i ferece mâinile şi picioarele. Asemenea şi pe Platonic, diaconul lui să-l închidă într-o temniţă deosebită. Deci, şezând sfântul în temniţă şi rugându-se, a strălucit peste el, noaptea, o lumină şi s-au deschis uşile temniţei şi au intrat la dânsul doi bărbaţi prea străluciţi în chipul apostolilor, zicând către dânsul: „Bucură-te, robule al lui Hristos şi iubitul nostru Grigorie!

Domnul ne-a trimis ca să te dezlegăm şi să te ajutăm în nevoile tale, pentru care, văzând bărbăţia şi răbdarea ta, ne bucurăm, că voieşte Dumnezeu ca şi în această cetate să facă prin tine minuni".

Zicând acestea, s-au atins de legăturile lui şi îndată au căzut lanţurile, iar sfântul a stat în picioare dezlegat, închinându-se lor până la pământ. Atunci ei s-au sărutat şi s-au făcut nevăzuţi. Apoi s-au arătat şi diaconului Platonic, pe care, scoţându-l din închisoare, l-au dus la Grigorie. Şi erau amândoi Grigorie şi Platonic, lăudând împreună şi binecuvântând pe Dumnezeu. Iar străjerul avea un singur fiu în vârstă de douăzeci de ani, pe care de şase ani îl chinuia un diavol cumplit, izgonindu-l pe drumuri şi prin pustietăţi. De multe ori, prinzându-l tatăl său, îl lega cu lanţuri de fier şi-l închidea în casă, însă el, rupând legăturile şi sfărâmând uşile, fugea.

S-a întâmplat în una din acele zile de l-a prins tatăl său, legându-i puternic mâinile, picioarele şi grumajii de un stâlp. Iar el, sfărâmând fiarele, la miezul nopţii a fugit şi aflând uşile temniţei deschise a intrat acolo, apoi şezând la picioarele Sfântului Grigorie, se tăvălea. Atunci Sfântul, ridicându-şi mâinile către cer, s-a rugat la Dumnezeu, apoi a zis diavolului: „Domnul nostru Iisus Hristos îţi porunceşte duh necurat să ieşi din zidirea Sa". Şi îndată a ieşit diavolul din copil. Iar tatăl său, sculându-se, îl căuta cu sârguinţă şi, văzând temniţa deschisă, s-a spăimântat foarte crezând că au fugit legaţi.

Intrând înăuntru, a văzut pe Sfântul împreună cu Platonic stând şi cântând şi pe fiul său împreună cu dânşii deplin sănătos. Atunci străjerul a căzut îndată la picioarele sfântului, zicând: „Cu adevărat omul lui Dumnezeu eşti tu, iartă-mă că am greşit spunând şi punând mâinile mele asupra ta". Din acel ceas străjerul temniţei slujea ziua şi noaptea Sfântului cu frică, cinstindu-l pe dânsul ca pe un înger al lui Dumnezeu.

În acea vreme o femeie avea o fiică gârbovă şi, auzind că pe fiul străjerului l-a tămăduit fericitul Grigorie, a alergat împreună cu fiica sa la dânsul în temniţă. Şi, îngenunchind înaintea lui, l-a rugat ca să-i tămăduiască pe fiica ei, însă el i-a răspuns: „Nu este lucrul meu acesta, ci al lui Dumnezeu, Aceluia, Care pe toate cu cuvântul poate să le facă". Iar ea nu se depărta supărând pe sfântul şi rugându-l. Atunci el, făcând rugăciune, şi-a pus mâna sa pe cea gârbovă şi îndată s-a îndreptat.

Apoi mulţumind maica şi fiica lui Dumnezeu şi, închinându-se sfântului, s-au întors la casa lor, bucurându-se. Iar vecinii o întrebau: „Cine a tămăduit pe fiica ta?" Iar dânsa a răspuns: „Un episcop străin din Sicilia care zice că este osândit pentru o vină şi şade în temniţă. Acela a vindecat pe fiica mea şi tot acela a vindecat mai înainte pe fiul străjerului.

Astfel, au ajuns în auzul multora minunile lui Grigorie, cum că a tămăduit numai cu cuvântul pe un copil îndrăcit şi pe o copilă gârbovă. De atunci aduceau la dânsul pe mulţi neputincioşi, iar el îi tămăduia.

După ce a trecut un an, patriarhul şi-a adus aminte de Grigorie, care zăcea în temniţă şi a trimis de a chemat pe ava Marcu, despre care de multe ori s-a pomenit mai sus. Venind Marcu de la mănăstirea sa, a zis către dânsul: „Nu ştii, frate, că Grigorie, episcopul bisericii Acragandiei a fost adus aici legat şi şade închis în temniţă, căci a făcut desfrânare?" Iar părintele Marcu, oftând, a răspuns: „O, de-aş avea şi eu parte împreună cu dânsul în ziua înfricoşatei judecăţi!" Iar patriarhul auzind acest cuvânt s-a schimbat la faţă şi a zis: „Vezi scrisoarea cea trimisă mie pentru dânsul de la exarhul meu pe care-l am în părţile acelea". Iar ava Marcu, citind scrisoarea, a zâmbit, zicând cu voce tare: „Viu este Domnul că este minciună clevetirea aceasta adusă asupra bărbatului nevinovat, care cu viaţa şi cu facerea de minuni este deopotrivă cu părinţii cei mari de demult, precum şi tu singur, stăpâne, ştii". Atunci patriarhul a zis: „Ştiu că înainte de greşeală era într-însul darul lui Dumnezeu; iar după ce a greşit, s-a luat darul de la dânsul". Iar Marcu a răspuns: „Domnul ştie pe cei ce sunt ai Săi".

Atunci patriarhul a zis: „Dar ce vom face cu dânsul şi cum mă sfătuieşti?" Iar ava Marcu a zis: „Ascultă-mă pe mine, stăpâne, şi primeşte sfatul robului tău. Adună sinod, cheamă episcopi nu numai din apus, ci trimite şi la răsărit, ca să nu fie judecata lui Grigorie fără ştirea împăratului şi a patriarhului de acolo. Ci şi binecredinciosul împărat, ca şi patriarhul Constantinopolului să trimită oamenii săi. Apoi trimite şi în Sicilia să aducă pe clevetitori şi pe femeie; după aceea ce ne va povăţui Dumnezeu aceea vom face". Iar patriarhul a zis: „Bun este sfatul tău, părinte". Apoi a scris o epistolă către binecunoscutul şi credinciosul împărat Iustinian şi către prea sfinţitul patriarh al Constantinopolului, vestindu-i şi rugându-i să trimită la sinod bărbaţi cinstiţi. Totodată a scris şi exarhului său, care era în Sicilia, precum şi la boierii şi cetăţenii Acragandiei, poruncindu-le ca îndată să trimită la dânsul în Roma pe toţi clevetitorii lui Grigorie până la unul şi pe femeia care zice că a păcătuit cu Grigorie.

Citind împăratul şi patriarhul cărţile de la patriarhul Romei, s-au mirat de clevetirea adusă asupra lui Grigorie şi, necrezând-o, le-a părut rău pentru că de atâta vreme şade Grigorie în temniţă, fiind nevinovat. Deci au trimis degrabă bărbaţi cinstiţi; împăratul a trimis un boier al său, cu numele Marchian, iar patriarhul a trimis trei episcopi: al Ancirei, al Ciziculuí şi al Corintului, precum şi pe Constantin Hartofilaxul. Toţi aceştia din Constantinopol şi Sicilia s-au adunat la Roma, după al doilea an al şederii lui Grigorie în temniţă.

Marchian, apropiindu-se de Roma ca la optsprezece stadii, a căzut într-o boală cumplită, încât toţi deznădăjduiseră de viaţa lui. Şi erau în mare supărare pentru dânsul episcopii care veniseră împreună cu dânsul şi abia cu mare nevoie au venit la Roma. Deci erau toţi îngrijoraţi pentru Marchian, căci nici un doctor nu putea să-i ajute la boala lui. Iar într-o seară s-a întâmplat a trece pe lângă curtea în care avea gazdă Marchian femeia aceea a cărei fiică era tămăduită de Sfântul Grigorie şi a auzit plângerea slugilor, apoi a întrebat pe unul dintre dânşii pentru ce plâng, iar el a zis: „Stăpânul nostru moare şi de aceea plângem". Iar ea a zis: „Dacă voiţi ca stăpânul vostru să fie viu şi sănătos apoi duceţi-l şi eu vă voi arăta un doctor, care numai cu cuvântul îl va tămădui; pentru că şi pe fiica mea şi pe mulţi a tămăduit în cetatea aceasta şi nu este nici un neputincios care să fi ieşit de la dânsul fără vindecare". Ei, crezând-o, au luat pe stăpânul lor cu patul şi l-au dus după femeie. Iar Marchian nu ştia ce-i fac slugile sale pentru că îl cuprinsese foarte mare fierbinţeală şi nu simţea nimic.

Ducându-i pe dânşii femeia la temniţă, unde era Sfântul Grigorie, a zis: „Aici şade doctorul acela care cu cuvântul tămăduieşte bolile". Apoi ducând slugile pe stăpânul lor în temniţă, l-au pus înaintea Sfântului Grigorie şi l-au rugat plângând să dea vindecare stăpânului lor. Sfântul a strigat pe Marchian de două ori, iar el nu putea să-i răspundă. Deci, lăcrimând fericitul, şi-a pus mâna peste bolnav şi îndată a adormit bolnavul pentru că nu dormise de 25 de zile. Iar la miezul nopţii s-au apropiat de dânsul slugile lui şi pipăindu-l n-au mai aflat fierbinţeală într-însul; atunci au lăudat pe Dumnezeu. Deci, sfârşindu-se noaptea şi Sfântul cântându-şi cântarea înaintea dimineţii s-a deşteptat Marchian şi s-a sculat sănătos, încât se mira unde se află. Apoi văzându-l pe Sfântul Grigorie l-a cunoscut şi a căzut la picioarele lui, căci a priceput că, cu rugăciunile lui s-a vindecat de boală. Făcându-se ziuă, au venit episcopii să cerceteze pe Marchian şi nu l-au aflat. Apoi, înştiinţându-se că l-au dus la Grigorie în temniţă, au mers acolo. Şi văzând pe Marchian sănătos, şezând şi vorbind împreună cu Grigorie, s-au mirat şi au zis către Sfântul: „Binecuvântat eşti, Părinte Grigorie, că te-ai învrednicit de darul lui Dumnezeu a tămădui bolile omeneşti". Apoi sărutându-l cu dragoste l-au întrebat de câtă vreme este în temniţă. Iar el a zis: „De doi ani şi patru luni". Atunci ei s-au mâniat foarte asupra patriarhului că de atâta vreme ţine în temniţă pe nevinovatul bărbat, necercetând pricina lui cu dinadinsul. Ei voiau să-l scoată din temniţă, însă el nu voia, zicând: „Nu-mi este cu trebuinţă şi cu putinţă a ieşi din locul acesta fără judecată şi fără poruncă". Iar ei, mergând au vestit patriarhului toate ce se făcuseră şi el s-a mirat şi a fost cuprins de mare spaimă.

Deci, a poruncit patriarhul Romei să se adune sinodul în biserica Sfântului Ipolit, care era aproape de temniţă şi s-au adunat 150 de episcopi, precum şi călugări de prin mănăstiri, încât nu mai era cu putinţă a încăpea toţi în biserică. Apoi au fost aduşi clevetitorii în număr de 110, cu Savin şi cu Crescent. După aceea au trimis şi la Sfântul Grigorie trei episcopi şi cinci preoţi. Iar episcopul Răsăritului şi hartofilaxul, văzând pe Sfântul Grigorie stând la judecată cu mare smerenie, ca un osândit, au lăcrimat.

Deci, a început patriarhul a întreba pe clevetitori, zicând: „Care este vina pe care o aduceţi episcopului vostru?" „Stăpâne, l-am aflat cu o femeie păcătuind". Zis-a lor patriarhul: „Dar cu ochii voştri l-aţi văzut pe el păcătuind? Sau femeia v-a spus vouă?" Ei au zis: „Noi, stăpâne, am intrat să ne închinăm după obicei şi am aflat pe femeie dormind în patul lui. Şi am întrebat-o pe dânsa, iar ea a mărturisit înaintea exarhului şi a tot poporul fărădelegea ce a făcut". Apoi au zis episcopii să se aducă femeia ca să declare înaintea sinodului. Iar ei au zis: „Cum poate să-l declare pe el, de vreme ce este îndrăcită, căci de când a greşit cu dânsa a ajuns-o pedeapsa lui Dumnezeu şi acum o chinuie dracul".

Trimiţând, au adus femeia cea îndrăcită înaintea sinodului, fiind ţinută de doi oameni şi neştiind unde stă, căci era ieşită din minţi. Apoi a zis patriarhul către clevetitori: „Nu se întreabă la judecată cei îndrăciţi şi cei fără de minte, ci voi, ticăloşilor, spuneţi adevărul!" Iar ei au zis: „Noi acum am spus: Întrebaţi-l şi pe cel care a făcut răul, ca să spună singur despre sine".

Iar Sfântul Grigorie a oftat din adâncul inimii şi a spus: *Sculatu-s-au asupra mea mărturii nedrepte; de cele ce nu ştiam m-au întrebat, răsplătitu-mi-s-au mie rele pentru bune*. Acestea zicând el, a căzut femeia la pământ, chinuindu-se de drac şi se tăvălea înaintea picioarelor lui, spumând şi stând înţepenită, încât s-au înspăimântat toţi cei ce o vedeau. Iar Sfântul, rugându-se în sine, a zis: „În numele Domnului nostru Iisus Hristos şi pentru Sfinţii Părinţi care sunt adunaţi aici, ieşi duhule necurat din făptura lui Dumnezeu ca venindu-şi femeia în minte să spună adevărul despre mine!" Şi îndată a scuturat-o duhul şi a ieşit dintr-însa. Iar femeia zăcea ca o moartă. Şi, luând-o Sfântul de mână, a ridicat-o.

Stând ea înaintea tuturor, a întrebat-o: „Cum te cheamă?" Iar ea a zis: „Evdochia mă cheamă" Zis-a ei hartofilaxul: „Dar cunoşti pe episcopul tău?" Iar ea a zis: „Adevărat îl cunosc foarte bine că de multe ori l-am văzut umblând prin cetate, cercetând pe cei săraci, pe cei bolnavi şi pe cei sărmani şi dându-le multă milostenie, precum şi eu ticăloasa de multe ori m-am învrednicit a lua milostenie din mâinile

slugilor lui". Şi iarăşi a întrebat-o pe ea: „Dar făcut-a episcopul vreodată păcat cu tine?" Iar ea, oftând din adâncul inimii, a lăcrimat şi, ridicându-şi glasul său, a zis: „Viu este Domnul Puterilor că nu m-a cunoscut pe mine niciodată; ci aceşti oameni vicleni care stau înaintea voastră, Savin şi Crescent, m-au silit pe mine ca să clevetesc pe bărbatul cel drept, făgăduindu-mi multă avere. Dumnezeu să le răsplătească lor pentru păcatul sufletului meu, căci m-au adus la o nevoie ca aceasta. Că de când m-au înşelat viclenii şi am ascultat de sfatul lor, de atunci a intrat dracul în mine şi m-a chinuit până acum.

Acestea zicând, s-a aruncat la picioarele Sfântului Grigorie, plângând şi zicând: „Miluieşte-mă, robule al lui Dumnezeu şi mă iartă pe mine ticăloasa, care am greşit ţie, că viu este Domnul Dumnezeu, că nu mă voi scula de la picioarele tale, până când nu-mi vei făgădui iertare". Iar el a zis către dânsa: „Nu este al nostru a ierta păcatele, ci numai al Preamilostivului Dumnezeu, iar nouă se cuvine a ne ruga pentru iertarea păcatelor. Drept aceea şi eu mă voi ruga bunătăţii Lui pentru tine, ca să-ţi ierte păcatele tale". Deci, a ridicat-o pe ea de la pământ şi i-a cuprins frica pe toţi cei ce erau de faţă la sinod, încât, mirându-se, ziceau: „Binecuvântat este Domnul Dumnezeu, Care a arătat nevinovat pe robul Său, iar clevetirea a arătat-o a fi mincinoasă!" Atunci patriarhul şi toţi episcopii s-au mâniat foarte asupra clevetitorilor şi au început a-i certa cu cuvinte aspre a-i şi defăima. Apoi a poruncit să-i despartă în două: pe clerici împreună cu Savin şi cu Crescent de o parte, iar pe mireni de altă parte. Iar pe femeia care minţise asupra dreptului a lăsat-o liberă de pedeapsă, cu porunca lui Dumnezeu, doi ani şi jumătate fiind chinuită de dracul. Iar pe începătorii răutăţii i-a judecat să-i surghiunească: pe Savin în Tracia, iar pe Crescent în Spania; apoi pe ceilalţi clerici i-a judecat să-i trimită cu necinste în Ravena, ca acolo în legături şi în mari nevoi să-şi petreacă viaţa lor. Iar pe mireni i-a încredinţat să-i judece Marchian boierul, trimisul împăratului. Acesta a poruncit să-i închidă pe toţi în temniţă, vrând să-i pedepsească mai pe urmă cu diferite chinuri.

Începând ostaşii a-i duce pe ei la temniţă se tânguiau cu toţii şi au strigat către sfântul cu mare glas, zicând: „Miluieşte-ne, Părinte, robul lui Hristos, pe noi care am greşit ţie, şi nu ne da la chinuri cumplite!" Iar Sfântul Grigorie, fiind cu adevărat fără răutate, a căzut înaintea patriarhului şi a tot sinodul, rugându-i cu lacrimi pentru vrăjmaşii săi, ca să-i miluiască şi să nu-i chinuiască pentru dânsul. Şi până într-atât a stăruit la dânşii cu rugăciunea cea cu osârdie şi cu multe lacrimi, căzând la picioarele lor, încât, plângând toţi, au zis: „Dacă tu singur îi ierţi, apoi nici noi nu avem să-i chinuim". Deci au poruncit ostaşilor să-i lase.

Apoi, stând toţi clevetitorii înaintea sinodului, s-a făcut un vifor mare şi s-a cutremurat pământul, întunecându-se pământul şi văzduhul, acoperindu-i pe toţi cu o negură; şi erau în mare frică, căci socoteau că, desfăcându-se pământul, îi va înghiţi pe toţi. Şi tot sinodul, ridicându-şi mâinile, striga: „Doamne miluieşte-ne!" Apoi, încetând viforul şi văzduhul iarăşi luminându-se s-a arătat pedeapsa lui Dumnezeu peste clevetitori. Pentru că s-au înnegrit feţele lor ca funinginea, iar lui Savin şi lui Crescent, nu numai că li s-au înnegrit feţele, ci şi gura li s-a încleştat, încât nu le era cu putinţă a vorbi. Şi astfel i-a ajuns pedeapsa lui Dumnezeu! Tot sinodul, văzând o minune ca aceea, zicea: „Acum am cunoscut că a mântuit Domnul pe unsul Său, l-a auzit pe el din cerul cel sfânt al Său, întru putere este mântuirea dreptei lui".

După aceasta, patriarhul a zis către clevetitori: „Auziţi, ticăloşilor! Iată că v-aţi făcut cu înnegrirea feţei voastre, asemenea tatălui vostru diavolul, cel demult înnegrit, pentru că aţi adus clevetire mincinoasă asupra acestui bărbat drept şi sfânt. Deci şi noi poruncim vouă ca din ziua de astăzi să fiţi robi episcopului Acragandiei precum şi episcopilor care vor fi după dânsul, voi şi fiii voştri şi neamul vostru până în veac. Şi din neamul vostru să nu fie niciodată preot ori cleric. Apoi episcopul care va îndrăzni să facă din neamul vostru preot ori diacon sau orice fel de cleric, ştiind fărădelegea lucrului vostru, de acum acela să fie blestemat".

Deci a plăcut la tot sinodul judecata aceea. Iar femeia care clevetise pe Sfântul, şezând şi căzând cu faţa la pământ, striga cu plângere către episcop, zicând: „Miluiţi-mă, Sfinţilor Părinţi, şi lăsaţi-mă într-o mănăstire de fecioare; căci de acum nu mă voi mai întoarce în cetatea mea". Deci a fost dată la mănăstirea Sfintei Muceniţe Cecilia şi au îmbrăcat-o în chip călugăresc în care a petrecut nevoindu-se douăzeci şi doi de ani, răposând întru adevărată pocăinţă. Apoi s-a făcut mare bucurie în tot sinodul pentru îndreptarea Sfântului Grigorie.

Când a sosit ceasul al nouălea din zi, patriarhul a poruncit Sfântului Grigorie să săvârşească dumnezeiasca Liturghie. Iar când slujea, mulţi din episcopii cei vrednici au văzut darul Sfântului Duh pogorându-se asupra lui Grigorie. Iar după Sfânta Liturghie, patriarhul a dat o masă tuturor şi s-au ospătat, dând slavă lui Dumnezeu.

În acea vreme s-a întâmplat la Roma un lucru. Nişte copaci foarte frumoşi şi mari, în număr de zece, ce erau spre podoaba bisericii Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel, au venit pe râu şi au stat în mijlocul apei, ca şi cum ar fi fost înfipţi sau întăriţi acolo. Pentru această pricină le era greu corăbierilor a trece, căci opreau râul prin lungimea lor şi de multe ori, adunându-se cetăţenii, încercau să-i

tragă afară, dar nu puteau pentru că erau ţinuţi cu oarecare putere nevăzută. Deci a rugat patriarhul pe Sfântul Grigorie ca să mişte el cu rugăciunea acei copaci din locul acela. Şi a mers acolo Sfântul Grigorie, urmând după dânsul mulţime de popor.

Venind până la râu, a văzut un cuptor aprins, şi abătându-se din cale, a luat cărbuni aprinşi în poalele mantiei sale şi s-a dus. Sosind la acei copaci, a pus tămâie peste cărbuni şi, făcând rugăciune, a cădit cu poalele mantiei ca o cădelniţă, fiind pline de cărbuni aprinşi, încât se mirau toţi, văzând că mantia sfântului nu se ardea de foc, precum odinioară rugul care ardea fără mistuire. Iar după sfârşitul rugăciunii a poruncit oamenilor ca să tragă copacii la mal, care îndată s-au mişcat şi s-au făcut uşori, mai presus de fire, încât fără osteneală i-au tras. Apoi au aflat pe ei o scrisoare scrisă astfel: „Cinci copaci sunt ai Sfântului Apostol Petru, iar cinci copaci sunt ai Sfântului Apostol Pavel".

După aceea, iarăşi a adunat patriarhul Romei pe episcopi de au judecat pe Eleusie, ereticul mai sus pomenit, ca să-l trimită în surghiun în Spania, iar pe Sfântul Grigorie l-a slobozit cu cinste la scaunul său; însă el a mers mai întâi la Constantinopol, unde a fost primit cu cinste de împărat şi de patriarh, apoi s-a întors în Sicilia.

Cetăţenii Acragandiei, înştiinţându-se de venirea păstorului lor, i-au ieşit în întâmpinare cu psalmi şi cu cântări, bucurându-se de întoarcerea lui şi l-au primit cu mare cinste. Iar Sfântul n-a intrat în biserica profanată de eretici, nici în episcopie. Ci a zidit degrabă altă biserică preafrumoasă în numele Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel şi alte case şi-a făcut pentru locuinţa lui. Apoi a vieţuit ani îndelungaţi, păscând bine turma lui Hristos. El a scris multe cuvinte de învăţătură şi a făcut minuni fără număr. Apoi, ajungând la adânci bătrâneţe, a lăsat această viaţă pământească şi a început pe cea cerească şi veşnică, împreună cu Hristos Domnul, a Căruia este slava în veci. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, SFÂNTUL ANTONIE DE LA IEZERU-VÂLCEA

Acest fericit părinte Antonie era de neam român şi a trăit pe vremea binecredinciosului voievod Matei Basarab şi a voievodului martir Sfântul Constantin Brâncoveanu. A crescut în dreapta credinţă mergând de mic la Sfânta Biserică, unde îşi găsea desfătarea sufletească. Înaintând cu vârsta a ajuns preot, spre slava lui Dumnezeu şi bucuria duhovnicească a părinţilor săi.

Lăsând desfătarea lumii acesteia, a îmbrăţişat viaţa monahală în prea frumoasa pustie de la Schitul Iezeru, în ţinutul Vâlcii. Aici Cuviosul Antonie s-a arătat dintru început foarte sârguincios la toată osteneala şi asprimea vieţii mănăstireşti. Atât de mare era nevoinţa sa, încât celorlalţi vieţuitori din chinovie li se părea că fericitul Antonie ar fi în trup duhovnicesc.

Dorind să sporească nevoinţele sale, cu blagoslovenia egumenului mănăstirii a mers la episcopul locului, Ilarion, să-i ceară binecuvântarea să plece în Muntele Athos. Episcopul cunoscându-l că este monah îmbunătăţit şi poate fi multora de folos aici, a stăruit ca el să rămână în ţară. Deci, întorcându-se Cuviosul la Schitul Iezeru şi văzând că Biserica se ruinează, s-a umplut de râvnă şi, cu ajutorul lui Dumnezeu, al episcopului Ilarion şi cu agoniseala lui a reînnoit sfântul locaş.

După multe nevoinţe, Cuviosul Antonie s-a aprins de dorul pustniciei, pentru care fapt, cu binecuvântarea egumenului său a ieşit din schit şi cercetând mai îndeaproape pustia, a găsit o peşteră mică într-o stâncă. Acolo, singur a săpat o bisericuţă în care s-a rugat neîncetat ziua şi noaptea. Urâtorul de oameni, diavolul însă, i-a adus multe ispite şi supărări, dar pe toate le-a biruit cu darul lui Dumnezeu, cu rugăciunea şi neîncetata lucrare. Cine poate să spună privegherile Cuviosului de toată noaptea, postirile şi plecăciunile genunchilor săi? Cuviosul Antonie era mic de stat şi gârbov de bătrâneţe, barba deasă, scurtă şi destul de albă, vesel la căutătură, obrazul frumos, puţin iute din fire şi lesne iertător. Îmbrăcămintea sa era simplă şi numai cele de trebuinţă purta.

Pentru înfrânarea trupului purta un brâu din lanţuri de fier împrejurul său, iar hrana sa o lua abia la al nouălea ceas şi atunci numai pâine uscată şi apă, dar acelea cu măsură. Vin şi băutură ameţitoare nu a gustat niciodată. Pe pat nu dormea, ci numai pentru osteneală stătea rezemat de nişte pietre. Lacrimile nu-i lipseau din ochi niciodată la rugăciune.

Cu harul lui Dumnezeu, Cuviosul cunoscând că trecerea din lumea aceasta îi este aproape, a chemat pe ucenicul său Nicolae, cu patruzeci de zile mai înainte şi i-a spus în taină: „Sfârşitul mi s-a apropiat. După ieşirea sufletului, să te nevoieşti să pui trupul meu în gropniţa pe care eu am săpat-o aici în piatră".

După patruzeci de zile, îmbolnăvindu-se cuviosul, vorbind în pace cuvinte de învăţătură pentru suflet, a adormit în Domnul.

LUNA NOIEMBRIE

ZIUA A DOUĂZECI ŞI PATRA

SFÂNTUL MUCENIC CLEMENT, PAPĂ AL ROMEI

În slăvita şi marea cetate Roma cea veche era un om slăvit şi de neam mare, cu numele Faust, care îşi trăgea neamul său din împăraţii Romei, cei de demult, având femeie cu numele Matilda care, de asemenea, era de neam împărătesc, fiind rudenia lui August şi a lui Tiberiu, cezarii Romei, pe care însuşi cezarul a dat-o lui Faust de soţie. Şi erau amândoi necredincioşi, îndeletnicindu-se cu închinarea idolilor. Aceştia au născut mai întâi doi fii gemeni şi au numit pe unul Faust iar pe celălalt Faustinian. După aceea au născut şi pe al treilea fiu şi i-au pus numele Clement.

Faust, avea un frate cu obiceiul rău şi fără de ruşine, care, văzând pe femeia fratelui său că era foarte frumoasă, s-a rănit cu frumuseţea ei şi voia să o amăgească spre desfrânare. Dar ea, fiind plină de înţelepciune, nu voia să-şi necinstească casa sa cea de bun neam, şi-l îndepărta în tot chipul de la sine pe acel desfrânat. Şi nevrând a-l vădi pe el, nu spunea la nimeni despre aceasta, nici chiar bărbatului său, temându-se ca să nu iasă pentru dânşii veste rea în popor, şi să-şi facă de râs casa.

Matilda, văzând însă că nu poate în alt fel să scape de dânsul, de nu se va depărta de ochii şi vecinătatea lui, s-a gândit la un lucru ca acesta, şi a zis odată către bărbatul ei: „Un vis minunat am avut în această noapte domnul meu. Am văzut un bărbat cinstit şi bătrân ca unul dintre zei, zicând către mine: Tu şi cei doi fii gemeni ai tăi de nu veţi ieşi din Roma vreo zece ani, cu moarte neaşteptată şi pierzătoare veţi muri împreună cu dânşii".

Acestea auzind Faust, bărbatul ei, s-a înspăimântat şi mult gândindu-se la aceasta, a socotit să o trimită pe ea din Roma, undeva,

împreună cu cei doi copii, vreo zece ani, căci zicea întru sine: „Mai bine este să trăiască iubita mea soţie împreună cu fiii mei, chiar şi în altă ţară străină, decât să moară aici de moarte grabnică şi neaşteptată".

Deci, pregătind o corabie cu toate cele de trebuinţă, a trimis-o pe ea în ţara elinească, în cetatea Atena, împreună cu cei doi fii gemeni, Faust şi Faustinian, cu robi şi cu roabe şi cu multă avere; şi i-a poruncit ca, după ce va ajunge la Atena, să dea pe amândoi copiii la învăţătura înţelepciunii elineşti. Aşa s-au despărţit unul de altul, cu nespusă jale şi cu multe lacrimi. Matilda împreună cu cei doi copii, intrând în corabie, au pornit pe mare; iar Faust împreună cu fiul său cel mai tânăr, Clement, au rămas în Roma.

Mergând Matilda câteva zile pe mare, s-a ridicat o furtună cu valuri mari, iar corabia fiind dusă de vânt şi de valuri într-o ţară neştiută, s-a sfărâmat acolo la miezul nopţii, şi s-au înecat cu toţii. Iar Matilda, purtată de valuri, a fost aruncată pe o piatră într-un ostrov, în dreptul cetăţii ce se numea Antandros, care era în părţile Asiei, şi se tânguia nemângâiată pentru fiii ei înecaţi, şi de supărarea aceasta mare voia să se arunce şi dânsa în mare. Dar văzând-o goală, plângând foarte şi suspinând cumplit, oamenilor de pe acolo li s-a făcut milă de dânsa şi ducând-o în cetatea lor, au îmbrăcat-o. Şi venind la dânsa nişte femei iubitoare de străini, o mângâiau şi îşi spuneau fiecare întâmplările cele rele, făcându-i oarecum mângâiere în mâhnirea ei.

Iar una dintr-însele i-a povestit, zicând: „Bărbatul meu era corăbier foarte tânăr şi s-a înecat în mare, iar eu am rămas văduvă tânără, şi mulţi voiau să mă ia în a doua căsătorie. Dar eu iubind pe bărbatul meu şi după moartea lui, am vrut a petrece întru văduvie. Deci, de voieşti să petreci împreună cu mine în casa mea, vom lucra amândouă cu mâinile noastre şi ne vom hrăni. Matilda s-a învoit cu sfatul femeii şi, petrecând în casa ei, se ostenea lucrând cu mâinile şi cu aceasta câştigându-şi hrana sa.

Deci a petrecut astfel douăzeci şi patru de ani. Iar fiii ei, Faust şi Faustinian, de asemenea după ce s-a sfărâmat corabia, din purtarea de grijă a lui Dumnezeu, s-au aflat vii; căci văzându-i nişte tâlhari de mare, ce se întâmplaseră atunci pe acolo, i-au luat pe dânşii în vasele lor, şi ducându-i în Cezareia lui Stratonic, i-au vândut unei femei cu numele Iusta, care i-a crescut pe dânşii ca pe fiii ei şi i-a dat la învăţătura cărţii. Învăţând ei toată înţelepciunea cea elinească, au auzit mărturisirea Evangheliei lui Hristos şi primind Sfântul Botez, urmau Sfântului Apostol Petru.

Iar Faust, tatăl lor, vieţuind în Roma cu Clement, nu ştia nimic de nevoia ce se întâmplase femeii sale şi copiilor lui. Şi trecând un

an, a trimis nişte slugi ale sale la Atena, ca să vadă cum petrece femeia sa şi copiii săi, trimiţându-le şi multe din cele de trebuinţă. Iar ei mergând, nu s-au mai întors. În al treilea an s-a îngrijorat, pentru că nu avea nici o veste de la soţia sa şi de la copii, şi a trimis la Atena alte slugi cu cele de trebuinţă. Iar ei, mergând acolo şi neaflând pe nici unul dintre dânşii, s-au întors în al patrulea an şi au spus că nu au aflat nicidecum pe stăpâna lor în Atena, nici n-a auzit cineva de dânşii acolo, şi nici de urma lor nu s-a aflat.

Auzind acestea, Faust, a căzut în mare întristare, tânguindu-se cu amar. Şi, înconjurând toate porturile Romei, întreba pe corăbieri dacă n-au văzut sau să fi auzit cineva de soţia sa şi de copiii săi. Sau dacă n-a aflat cineva măcar trupul femeii sale cu cei doi copii ai săi, la marginea mării. Dar nimic n-a putut afla de la cineva. Deci, pregătind o corabie şi luând câteva slugi şi avere, a pornit el însuşi în căutarea soţiei şi a iubiţilor săi fii. Iar pe Clement, fiul său cel mai tânăr, l-a lăsat cu celelalte slugi credincioase ca să înveţe carte. Şi a umblat mult prin toată lumea, pe mare şi pe uscat, căutând mulţi ani pe soţia şi pe copiii săi, dar nu i-a găsit.

Deznădăjduindu-se de dânşii foarte, îi era mare jale de aceasta. Apoi, din pricina acestei supărări, nu a mai vrut să se întoarcă acasă, părându-i-se lucru cu nedreptate a se îndulci singur de bunătăţile acestei lumi, fără iubita sa soţie, de care avea mare dragoste pentru marea şi plina ei înţelegere şi înţelepciune.

Deci, lepădându-se de toată cinstea şi slava lumească, umbla prin ţări străine ca un sărac şi nu spunea nimănui cine este. Iar copilul Clement, venind în vârsta desăvârşită şi învăţând bine învăţătura filosofiei şi, văzându-se lipsit de tatăl său şi de maica sa, era totdeauna mâhnit. Căci acum erau douăzeci şi patru de ani de când se dusese maica sa, iar de când plecase tatăl său de acasă erau douăzeci, şi, deznădăjduindu-se de viaţa lor, plângea pentru dânşii ca pentru cei morţi. Încă îşi aducea aminte şi de sfârşitul său, că o să moară şi nu ştie unde se va afla după moarte, socotind dacă mai este oare altă viaţă, după această puţină vreme, sau nu.

Aceasta gândind, totdeauna îi erau ochii plini de lacrimi, şi nu voia să se mângâie cu nici un fel de veselie lumească, ci totdeauna se arăta tulburat şi cu faţa posomorâtă, suspinând greu. Apoi, auzind de venirea lui Hristos în lume, căuta să ştie despre aceasta mai cu adevărat. După aceea i s-a întâmplat a vorbi cu un om cu bună credinţă, care a zis către dânsul că Fiul lui Dumnezeu a venit în Iudeea şi a propovăduit tuturor viaţa veşnică, de vor vieţui după voia Părintelui ceresc, ce L-a trimis pe El. Şi tuturor celor ce-L vor asculta, le-a făgăduit să le dea

bunătăţile cele negrăite în veacul ce va să fie; iar cei ce se leapădă de El şi nu primesc învăţătura Lui vor fi munciţi în veci în focul gheenei.

Auzind Clement acestea, s-a aprins cu râvnă nespusă ca să ştie mai cu adeverire despre Hristos şi despre învăţăturile lui. De aceea s-a gândit să meargă în Iudeea unde se răspândise buna vestire a lui Hristos. Deci, lăsând casa sa cu mulţimile de averi, a plecat cu vreo câteva slugi credincioase şi, luând aur din destul, a intrat într-o corabie şi a pornit în părţile Iudeii. Dar făcându-se furtună pe mare, a fost dus în Alexandria, şi aflând acolo pe Sfântul Varnava, a ascultat cu plăcere învăţătura lui despre Hristos. Apoi a plutit în Cezareea lui Stratonic, unde a aflat pe Apostolul Petru şi, fiind botezat de dânsul, îi urma lui împreună cu ceilalţi ucenici, între care erau şi cei doi fraţi ai lui gemeni, Faust şi Faustinian. Însă nu-i cunoştea pe dânşii că-i sunt fraţi, nici ei nu-l puteau cunoaşte pe dânsul, de vreme ce foarte de mici se despărţiseră unii de alţii şi nu mai ţineau minte feţele unul altuia.

Mergând Petru în Siria, a trimis înaintea sa pe Faust şi pe Faustinian, iar pe Clement l-a oprit lângă sine şi, intrând într-o corabie, a plutit pe mare şi înnoptând apostolul îl întreba pe Clement despre neamul lui. Iar el i-a spus lui toate cu de-amănuntul, de ce neam bun este şi cum a plecat maica sa din Roma împreună cu doi copii, în urma unei vedenii pe care a avut-o în vis, şi cum, după patru ani, a plecat şi tatăl său spre căutarea ei şi nu s-a mai întors. Iar acum sunt douăzeci de ani de când nu aude de dânşii nimic şi i se pare că părinţii şi fraţii lui sunt morţi. Iar Petru s-a uimit auzind povestirea lui. Şi în acea vreme, din purtarea de grijă a lui Dumnezeu, a stat corabia în insula aceea în care era Matilda, maica lui Clement.

Deci au ieşit oarecare din corabie şi au mers în cetate să cumpere cele de trebuinţă şi a ieşit şi Sfântul Petru, iar Clement a rămas în corabie. Mergând Petru către cetate, a văzut pe bătrâna Matilda şezând lângă poarta cetăţii cerând milostenie, căci acum nu mai putea să se hrănească din osteneala ei, că-i slăbiseră mâinile; de aceea cerea milostenie şi se hrănea pe sine şi pe cealaltă bătrână, care o primise pe ea în casa sa, şi care de asemeni slăbise şi zăcea acasă bolnavă.

Văzând Sfântul Apostol pe Matilda, a cunoscut-o cu duhul că este străină şi a întrebat-o despre patria sa. Iar ea, oftând greu, a lăcrimat şi a zis: „O, amar mie străina, că nu este altă femeie în lumea aceasta mai nevoiaşă şi mai ticăloasă decât mine". Iar Sfântul Petru, văzând-o pe ea lăcrimând şi zicând acestea, a început a o întreba mai cu dinadinsul, cine este şi de unde este. Şi a cunoscut-o pe dânsa şi a mângâiat-o cu cuvintele, zicând: „Eu ştiu pe fiul tău cel mai tânăr, Clement, şi se află acum chiar în părţile acestea". Iar ea auzind despre fiul său, s-a făcut ca

o moartă de spaimă şi de bucurie. Iar Petru luând-o de mână a ridicat-o de la pământ şi i-a spus să meargă după el la corabie, zicându-i: „Nu te tulbura, bătrâno, că îndată vei şti cu adevărat despre fiul tău".

Mergând către corabie, le-a ieşit Clement întru întâmpinare, care, văzând pe femeie urmând lui Petru, se mira. Iar ea, uitându-se asupra lui Clement, a început a-l cunoaşte pe el după asemănarea feţei cu tatăl său şi a întrebat pe Petru: „Oare nu este acesta Clement, fiul meu?" Iar Petru a zis: „Acesta este". Iar Matilda a căzut pe grumazii lui Clement, plângând. Clement, neştiind cine este acea femeie şi pentru ce plânge, o depărta pe ea de la sine. Iar Petru a zis către dânsul: „Nu depărta, fiule, pe aceea ce te-a născut pe tine". Iar Clement, auzind aceasta, a lăcrimat şi a căzut la picioarele ei, sărutându-le şi plângând. Deci, li s-a făcut lor mare bucurie pentru aflarea şi cunoştinţa lor. Şi s-a rugat Sfântul Petru pentru dânsa către Domnul şi i-a tămăduit mâinile, iar ea a rugat pe Sfântul Apostol pentru tămăduirea bătrânei sale. Sfântul Petru, mergând în casa ei, a ridicat-o din patul durerii, apoi i-a dat Clement o mie de drahme, pentru hrana maicii sale.

După aceea, luând pe maica sa împreună cu bătrâna cea vindecată, le-au dus în corabie şi au pornit pe apă. Atunci Matilda l-a întrebat fiul despre bărbatul ei Faust, şi auzind că a plecat spre căutarea ei şi de douăzeci de ani nu se aude nimic de dânsul, se tânguia cu amar ca după un mort, căci nu mai nădăjduia a fi el între cei vii. Apoi, ajungând în Antandros, au lăsat corabia şi au început a călători pe uscat împreună cu Matilda şi cu bătrâna ei.

Sosind în Laodiceea, i-au întâmpinat pe ei Faust şi cu Faustinian, care merseseră acolo mai înainte de dânşii. Aceia au întrebat pe Clement: „Cine este femeia străină şi cu cealaltă bătrână, care vin împreună cu voi?" Iar Clement a răspuns: „Este maica mea pe care am aflat-o în această ţară străină". Deci, a început a le spune lor toate pe rând, de câtă vreme nu s-a văzut cu maica sa şi cum a plecat din casă împreună cu doi feciori gemeni. Iar ei, auzind acestea, au cunoscut că Clement este fratele lor, şi că aceea este maica lor, şi începând a plânge de mare bucurie, au strigat: „Cu adevărat aceasta este maica noastră Matilda, şi acesta este fratele nostru Clement, că noi suntem fraţii cei gemeni, Faust şi Faustinian, care am plecat din Roma împreună cu maica noastră". Şi căzând unul pe grumazul celuilalt au plâns mult, sărutându-se cu dragoste.

Atunci, puteai vedea veselindu-se maica şi fiii săi, pentru că i-a văzut pe dânşii sănătoşi şi povesteau unul altuia, că, cu judecăţile lui Dumnezeu, s-au izbăvit de înec. Apoi preamăreau pe Dumnezeu, bucurându-se, şi numai de aceasta le era lor supărare, că nu ştiau

nimic despre tatăl lor. După aceea au rugat pe Apostolul Petru să boteze pe maica lor. Deci a ieşit a doua zi la mare, foarte de dimineaţă, şi a botezat la un loc ascuns şi pe Matilda şi pe cealaltă bătrână, în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh şi a trimis-o înaintea sa, ca să meargă cu fiii săi la gazdă.

Sfântul Petru a mers apoi pe altă cale şi iată că era în cale un bătrân cinstit, cărunt la barbă, dar cu haine proaste îmbrăcat, care aştepta pe Petru, căruia, făcându-i urare de dragoste, a zis: „Te văd pe tine om străin şi nu prost, chiar faţa ta te arată a fi un om cu bună pricepere, deci voiesc a vorbi puţin cu tine". Iar Petru a zis: „Grăieşte, domnule, ce voieşti". Şi a început a grăi omul acela astfel: „Te-am văzut acum făcând rugăciune la un loc ascuns lângă ţărm, şi luând seamă în taină, m-am dus şi te-am aşteptat puţin aici, vrând ca să-ţi spun că în deşert vă osteniţi, rugându-vă lui Dumnezeu; pentru că El nu este nici în cer nici în pământ şi nu are nici un fel de purtare de grijă pentru noi, ci toate se fac după întâmplare. Deci, nu vă înşelaţi făcând rugăciuni lui Dumnezeu, Care nu există".

Sfântul Petru, auzind aceste cuvinte ale lui, a zis: „Prin ce cunoşti acestea, că toate se fac nu după rânduiala lui Dumnezeu şi nici după purtarea de grijă a Lui, ci după întâmplare? Şi cu ce fel de dovadă adevereşti că nu există Dumnezeu? Şi dacă nu există Dumnezeu, apoi cine a făcut cerul şi l-a împodobit cu stele? Cine a întemeiat pământul şi l-a înfrumuseţat cu flori?" Iar omul acela, oftând din adâncul inimii a zis: „Eu, stăpâne, ştiu citirea stelelor şi am slujit zeilor cu atâta osârdie ca nimeni altul şi am cunoscut că toate sunt înşelăciune, pentru că nu este nici un fel de Dumnezeu. Pentru că, de ar fi fost Dumnezeu în cer, ar fi auzit suspinul celor ce plâng şi ar fi luat aminte spre rugăciunea celor ce se roagă şi ar fi căutat spre amărăciunea inimii celor ce slăbesc de supărare. Ci de vreme ce nu este Cel ce ascultă, nici Cel ce mângâie în supărări, de aici dar mă încredinţez că nu există Dumnezeu. Pentru că, de ar fi fost, m-ar fi auzit şi pe mine care m-am tânguit întru amărăciunea inimii.

Căci iată, precum mă vezi, stăpâne, de douăzeci de ani şi mai bine mă aflu în mare supărare, şi o, vai mie, cât de multe rugăciuni am făcut către toţi zeii! O, cât de multe lacrimi am vărsat şi nici un zeu nu m-a auzit şi a fost deşartă toată osteneala mea". Iar Sfântul Petru a zis: „Pentru aceasta n-ai fost auzit de atâta vreme, pentru că te-ai rugat la mulţi zei deşerţi şi mincinoşi; iar nu către Unul adevăratul Dumnezeu, în Care credem noi şi ne rugăm Lui".

Sfântul Petru, vorbind multă vreme cu omul acela şi întrebând despre Dumnezeu, l-a cunoscut din povestirea lui, că el este Faust,

tatăl lui Clement şi al fraţilor lui, şi bărbatul Matildei. Apoi a zis către dânsul că, de va crede întru Unul adevăratul Dumnezeu, Care a făcut cerul şi pământul, apoi îndată va vedea pe femeia şi pe fiii săi, întregi şi sănătoşi. Iar el a zis: „Au doar vor învia din morţi femeia mea şi copiii mei? Căci eu singur am cunoscut din citirea stelelor şi de la prea înţeleptul Anuvion, cititorul de stele, m-am încredinţat că femeia mea şi cei doi copii s-au înecat în mare".

Sfântul Petru l-a luat în gazdă la sine şi când a intrat Faust şi a văzut pe Matilda, s-a înspăimântat; şi uitându-se la dânsa cu dinadinsul şi cu mirare, tăcea. Apoi a zis: „Ce minune este aceasta? Pe cine văd eu acum? Şi apropiindu-se mai mult, a strigat: „Cu adevărat aceasta este iubita mea soţie!" Şi îndată de bucurie amândoi au plâns, încât nu puteau nici a grăi unul către celălalt, căci a cunoscut şi Matilda pe bărbatul său. Şi abia venindu-şi în fire, Matilda a putut zice: „O, preaiubitul meu Faust, dar cum te-ai aflat viu până acum? Pentru că eu am auzit că eşti mort".

Atunci s-a făcut tuturor negrăită bucurie, căci s-au recunoscut soţii, asemenea şi fiii cu părinţii lor şi, îmbrăţişându-se plângeau şi se bucurau, mulţumind lui Dumnezeu. Toţi cei care se întâmplaseră acolo, văzând acestea, au plâns şi au mulţumit lui Dumnezeu. Atunci Faust, rugând pe Apostolul, cerea Botezul, căci credea fără îndoială întru Unul adevăratul Dumnezeu. Şi, fiind botezat, înălţa lui Dumnezeu rugăciuni de mulţumire, cu lacrimi. Apoi s-au dus de acolo toţi în Antiohia.

Acolo, învăţând credinţa lui Hristos, s-a înştiinţat ighemonul Antiohiei despre Faust, că este de neam împărătesc, şi despre femeia şi fiii lui, cum şi de întâmplarea lor. Şi îndată a trimis vestitori la Roma şi a spus cezarului toate cele despre dânşii. Iar cezarul a scris înapoi ighemonului ca degrabă, cu mare cinste să-i aducă la Roma. Făcându-se aceasta, cezarul s-a bucurat de întoarcerea lor şi, auzind toate cele ce li s-au întâmplat, a plâns mult. Apoi au făcut ospăţ mare în acea zi şi i-a cinstit foarte, iar a doua zi le-a dat bogăţie multă, robi şi roabe, şi i-au adus în slavă mare şi au fost cinstiţi de toţi.

De atunci vieţuiau în foarte bună credinţă, dând milostenie multă la săraci, şi au petrecut în acea bună stare vreme îndelungată şi în bătrâneţi bune. Apoi împărţind toate, celor ce le trebuia ajutor, s-au dus către Domnul. Iar fiii lor au rămas îndeletnicindu-se în apostoleştile învăţături, căci acum venise şi Sfântul Petru în Roma. Iar mai vârtos fericitul Clement era ucenic nedespărţit al Sfântului Petru şi părtaş al tuturor căilor, ostenelilor şi răbdărilor lui pentru Hristos şi propovăduitor al bunei Lui vestiri. Apoi l-a aşezat Sfântul Petru ca episcop al Romei, mai înainte de răstignirea sa de către Nero.

După aceea, Sfântul Petru sfârşindu-se, după episcopul Lin şi după episcopul Clit a urmat Clement, care îndrepta bine corabia lui Hristos prin mijlocul viforului şi al învăluirii, fiind tulburată pe acea vreme de chinuitori. Deci, Clement păştea turma lui Hristos cu multă osteneală şi răbdare, fiind înconjurat pretutindeni de cumpliţi chinuitori, ca de nişte lei ce răcnesc şi ca de nişte lupi ce răpesc, care căutau să înghită şi să piardă credinţa creştinească. Şi, fiind în atâtea nevoi şi prigoniri, nu înceta a se îngriji cu multă sârguinţă de mântuirea sufletelor omeneşti.

Astfel, a întors la Hristos mulţime de popor necredincios, nu numai din poporul cel de jos, ci şi din palatele împărăteşti, pe mulţi din cei de neam mare şi slăviţi, între care era şi un oarecare Sisinie şi mulţi din rudeniile împăratului Nerva. Deci, atât se ostenea întru bunăvestirea lui Hristos, încât odată, în ziua Paştilor, a botezat în mărturisirea Treimii patru sute douăzeci şi patru de oameni, care erau toţi de neam mare. Pe Domnila, nepoata sa, care era logodnica lui Avrilian, fiul antipatului celui dintâi al Romei, a sfinţit-o spre păzirea fecioriei sale şi a împărţit Roma la şapte grabnici scriitori, ca să scrie faptele sfinţilor mucenici, care erau omorâţi atunci pentru Hristos.

Dar când cu învăţătura sa, cu ostenelile, cu facerea minunilor şi cu felul vieţii sale plină de fapte bune, înmulţea Biserica lui Hristos, atunci a ridicat diavolul vrăjmaşi, pe Torcutian comitele, care, văzând mulţimea cea nenumărată a celor ce crezuseră în Hristos prin învăţătura lui Clement, a învăţat pe unii din popor să se scoale cu vrajbă asupra lui Clement şi asupra credincioşilor creştini.

În acea vreme stăpânea în cetatea Romei, Mamertin, eparhul şi s-a făcut tulburare în poporul Romei pentru Clement. Şi, mergând cei ce ridicară tulburarea la eparh, începând a cleveti împotriva lui Clement, ziceau: „Până când va defăima acesta pe zeii noştri?" Iar alţii grăiau împotrivă, apărând pe Clement şi zicând: „Dar ce rău a făcut omul acesta? Sau ce bine n-a făcut? Căci pe fiecare bolnav care-l cerceta l-a făcut sănătos şi oricine are supărări şi aleargă la dânsul dobândeşte mângâiere, nefăcând supărare nimănui, ci multe faceri de bine a arătat tuturor".

Alţii, fiind aprinşi cu duhul vrăjmaşului, strigau: „Toate acestea făcându-le cu farmece, dezrădăcinează slujbele zeilor noştri. Pe Jupiter nu-l mărturiseşte a fi dumnezeu, iar pe Heracle păzitorul nostru îl numeşte duh necurat. Despre cinstita Afrodita spune că a fost desfrânată, iar Vesta cea mare zice că va fi arsă cu foc; asemenea şi pe cinstita Atena, pe Artemida, pe Hermes, pe Cronos şi toate numele zeilor noştri şi capiştile lor cu ocări le necinsteşte. Deci, sau să jertfească zeilor noştri, sau să fie omorât".

Iar Mamertin, eparhul cetăţii, nerăbdând gâlceava şi tulburarea poporului, a poruncit să aducă la sine pe Sfântul Clement şi a început a grăi către dânsul: „Din rădăcină de neam bun ai ieşit, precum mărturiseşte despre tine toată mulţimea Romei, dar te-ai înşelat şi pentru aceasta nu poate mulţimea să te rabde şi să tacă. Căci nu ştie pe care dumnezeu cinsteşti, nici pe Acela ce se zice Hristos, Care este potrivnic zeilor noştri. Deci, se cade ţie să lepezi toată înşelăciunea şi rătăcirea de bună voie şi să te închini zeilor, cărora, după obicei, ne închinăm toţi".

Sfântul Clement a răspuns: „Rog mintea ta cea bună ca să iei seamă la răspunsul meu şi nu la graiurile rele ale poporului celui nepedepsit şi care gâlceveşte asupra mea în deşert. Căci deşi vorbesc mulţi asupra noastră, însă nu pot să ia de la noi ceea ce suntem, fiindcă noi suntem oameni cu minte şi înţelepţi, iar ei sunt fără de pricepere. Ei vorbesc fără de socoteală asupra lucrului cel bun, şi totdeauna tulburările şi gâlcevile dintre cei nepedepsiţi, s-au obişnuit a ieşi. Drept aceea, porunceşte-le mai întâi să tacă şi, făcându-se linişte, să grăiască omul cel priceput, cu socoteală, pentru mântuirea sa şi să caute pe adevăratul Dumnezeu, Căruia are să se închine cu credinţă". Acestea şi mai multe grăind sfântul, n-a aflat eparhul vină într-însul şi a trimis la împăratul Traian, vestindu-l despre Clement, că s-a sculat poporul asupra lui pentru zei, şi nu încetează a striga, însă nu se află asupra lui nici o mărturisire vrednică de crezut. Iar împăratul Traian a scris eparhului ca „Clement, ori să jertfească zeilor, sau să fie trimis la surghiun într-o cetate pustie în hotarele Hersonului".

Un răspuns ca acesta al împăratului văzând Mamertin, i-a părut rău de Clement şi-l ruga să nu-şi aleagă de bună voie acel surghiun, ci să aducă jertfă zeilor şi va fi scăpat de o osândire ca aceea. Iar sfântul îi spunea eparhului că el nu se teme de acea izgonire, ci mai vârtos se bucură de dânsa. Şi atâta dar a dat Dumnezeu Sfântului Clement, încât s-a umilit eparhul de cuvintele lui şi a plâns pentru dânsul, spunând: „Dumnezeul căruia Îi slujeşti tu cu toată inima să-ţi ajute în această izgonire la care eşti osândit". Şi pregătind o corabie şi dându-i toate cele de trebuinţă, l-a trimis. Şi au mers mulţi din cei binecredincioşi la surghiun împreună cu Sfântul Clement, voind mai bine să rabde izgonire împreună cu păstorul şi învăţătorul lor, decât a vieţui fără dânsul şi fără învăţătura lui cea sfântă. Ajungând sfântul la locul la care era osândit în surghiun, a aflat acolo mai mult de două mii de creştini, care erau osândiţi să taie piatră în munţii aceia. Deci şi el a fost rânduit împreună cu dânşii la lucrul acela.

Iar creştinii, văzând pe Sfântul Clement, toţi cu un suflet, cu lacrimi şi cu suspine, apropiindu-se de dânsul, ziceau: „Roagă-te

pentru noi, arhiereule, ca să ne arătăm vrednici făgăduinţei lui Hristos". Iar Sfântul a zis: „Nu sunt vrednic unui dar ca acesta al Stăpânului meu, ca să mă învrednicească a fi părtaş cununii voastre". Apoi îi mângâia şi-i întărea cu cuvintele sale folositoare.

Înştiinţându-se Sfântul de la dânşii că au mare lipsă de apă, pentru că de la şase stadii îşi aduceau în spate apă, a zis către dânşii: „Să ne rugăm Domnului nostru Iisus Hristos să deschidă mărturisitorilor Lui izvor de apă vie, precum a deschis în pustie lui Israel, fiind însetat, când Moise a lovit piatra şi a curs apă, pentru ca, cu darul Lui fiind răcoriţi, să ne bucurăm".

Şi au început toţi a se ruga. Apoi, săvârşindu-se rugăciunea, Sfântul Clement a văzut un miel stând pe loc care ridica piciorul drept, ca şi cum ar fi arătat locul. Iar Sfântul Clement, cunoscând că este Domnul, Cel ce se arată, pe Care nimeni nu-L vedea decât numai el, s-a dus la locul acela şi a zis: „În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, săpaţi în locul acesta". Şi stând împrejur, au început a săpa cu cazmale şi n-au aflat nimic, pentru că n-au nimerit locul acela în care stătuse mielul.

După aceasta Sfântul Clement a luat o cazma mică şi a început a săpa în locul acela în care stătuseră picioarele mielului şi îndată a izvorât apă foarte limpede şi dulce şi s-a făcut din acel izvor un râu mare. Atunci s-au bucurat toţi, iar Sfântul Clement a zis: „Pornirile râurilor înveselesc cetatea lui Dumnezeu". Şi a ieşit vestea de acea minune prin toată partea aceea, încât alergau acolo popoarele de prin toate cetăţile şi satele din jur, şi văzând râul care izvora cu minune, mai presus de nădejde prin rugăciunile sfântului şi auzind învăţătura lui, credeau în Hristos şi se botezau de către Sfântul Clement în acea apă.

Apoi atâta mulţime de popor necredincios alerga la Sfântul şi se întorcea la credinţă, încât în toate zilele se botezau câte cinci sute şi mai mult de suflete. Şi atât s-au înmulţit într-un an credincioşii, încât s-au zidit şaptezeci şi cinci de biserici şi au sfărâmat toţi idolii şi toate capiştile în toată partea aceea, pentru că toată ţara aceea a primit sfânta credinţă.

Înştiinţându-se despre aceasta Traian cezarul, că mulţime de popor fără număr a crezut în Hristos, îndată a trimis în acea parte pe un ighemon cu numele Afidian, care, venind, a omorât pe mulţi creştini, cu felurite chinuri. Apoi, văzând că, cu bucurie alergau toţi la chinuri pentru Hristos, n-a vrut mai mult să piardă poporul, numai pe Sfântul Clement a început a-l sili să aducă jertfă. Şi aflându-l pe el neplecat în credinţă şi stând tare în Domnul, a poruncit să-l pună într-o

luntre şi să-l ducă în mijlocul mării, apoi acolo legându-i de gât o ancoră de corabie, să-l arunce în adânc şi să-l înece, pentru ca să nu mai afle creştinii trupul lui.

Aceasta făcându-se, stăteau credincioşii pe mal, privind la înecarea Sfântului, tânguindu-se pentru dânsul cu mare plângere. După aceea doi din ucenicii lui, care erau mai credincioşi, anume Cornelie şi Fiv, au zis către toţi creştinii: „Să ne rugăm toţi cu un suflet, ca să ne arate nouă Domnul, cinstitul trup al mucenicului". Rugându-se poporul, s-a depărtat marea de trei mile de loc, iar poporul mergând pe uscat, precum odinioară israelitenii prin Marea Roşie, au aflat o casă de marmură în chipul bisericii, făcută de Dumnezeu.

Acolo zăcea trupul Sfântului şi ancora cu care fusese înecat era aproape de dânsul. Şi vrând credincioşii să ia de acolo cinstitul şi sfântul trup al mucenicului, s-a făcut descoperire ucenicilor lui, celor mai sus pomeniţi, să lase să fie acolo trupul Sfântului; căci în tot anul la pomenirea lui, tot aşa se va depărta marea şapte zile, dând cale celor ce vor vrea să vină la închinăciune. Deci s-a făcut acea minune mulţi ani de la împărăţia lui Traian, până la împărăţia lui Nichifor, împăratul grec. Şi multe şi nespuse minuni se săvârşeau prin rugăciunile Sfântului, pentru că proslăvea Dumnezeu pe plăcutul Său.

Odinioară, depărtându-se marea după obicei la pomenirea Sfântului, şi venind mulţime de popor la moaştele lui, s-a întâmplat de a rămas acolo un copil mic, pentru că uitându-l părinţii lui în biserică au ieşit. Şi îndată a început marea a se întoarce şi a acoperi biserica, şi se sârguia fiecare a ieşi mai degrabă ca să nu-i acopere apa. Atunci au ieşit degrabă şi părinţii copilului cel rămas în biserică, părându-li-se că şi copilul lor a ieşit împreună cu ceilalţi din popor. Deci, căutând într-o parte şi în alta, nu l-au văzut pe el şi căutându-l prin poporul cel ce ieşise nu l-au aflat. Acum nu era cu putinţă a se mai întoarce înapoi, pentru că marea acoperise biserica. Deci, plângeau părinţii nemângâiaţi pentru dânsul şi s-au dus la casa lor, tânguindu-se.

Iar în anul următor, iarăşi depărtându-se marea, au venit părinţii copilului după obicei, la închinarea Sfântului şi, intrând în biserică, au aflat pe copil viu şi sănătos, şezând lângă racla Sfântului, şi luându-l cu nespusă bucurie, îl întrebau cum s-a păzit viu. Iar copilul, arătând cu degetul racla Sfântului mucenic, zicea: „Acesta m-a păzit pe mine viu şi m-a hrănit, şi toată înfricoşarea mării a izgonit-o de la mine". Atunci s-a făcut mare bucurie părinţilor lui, şi la tot poporul, care venise la praznic, de acea minune mare şi preamăreau toţi pe Dumnezeu şi pe Sfântul mucenic. Apoi s-au întors părinţii cu bucurie întru ale lor, având pe fiul lor viu şi sănătos.

În vremea împărăţiei lui Nichifor, împăratul grec, care a fost după Irina, maica lui Constantin, sosind pomenirea Sfântului Clement, nu s-a îndepărtat marea ca în toţi anii cei ce trecuseră, şi a fost aşa până la cincizeci de ani şi mai bine. Iar când a fost Fericitul Gheorghe episcop în Herson, foarte s-a mâhnit el de aceasta, căci nu se îndepărtează marea, şi moaştele unui sfânt ca acela şi plăcut al lui Dumnezeu sunt acoperite cu apă, ca sub un obroc. În zilele lui au venit din Constantinopol în Herson doi învăţători filosofi, Metodie şi Constantin, care s-a numit mai pe urmă Chiril, şi mergeau la Cazari, la propovăduire.

Aceştia, întrebând de moaştele Sfântului Clement şi înştiinţându-se că sunt în mare, au îndemnat pe episcopul Gheorghe spre căutarea lor, ca să se sârguiască să afle acea comoară duhovnicească. Iar episcopul Gheorghe, fiind îndemnat la acestea de acei învăţători, a mers mai întâi la Constantinopol ca să vestească despre aceea pe împăratul Mihail al treilea, care era feciorul lui Teofil, şi împărăţea cu fericita sa maică Teodora; asemenea şi pe preasfinţitul patriarh Ignatie, care păstorea Biserica după Sfântul Metodie. Iar împăratul şi cu patriarhul au trimis împreună cu dânsul bărbaţi cinstiţi şi pe tot clerul Sfintei Sofii.

Venind ei în Herson, s-a adunat împreună cu Metodie şi cu Constantin tot poporul cel credincios, şi au mers la marginea mării cu psalmi şi cu cântări, vrând să câştige comoara cea dorită, dar nu s-a îndepărtat marea. Şi apunând soarele, au şezut în corabie, iar la miezul nopţii a strălucit o lumină din mare şi s-a arătat mai întâi capul, apoi moaştele sfântului au ieşit din apă. După aceea luându-le arhiereul, le-a dus în corabie şi ducându-le în cetate cu cinste, le-a aşezat în biserica Sfinţilor Apostoli. Şi, începând Sfânta Liturghie, multe minuni s-au făcut. Orbii au văzut, şchiopii şi cei cu tot felul de boli s-au făcut sănătoşi, şi dracii s-au izgonit din oameni, prin rugăciunile Sfântului Clement şi cu darul Domnului nostru Iisus Hristos, a Cărui slavă este în veci. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, SFÂNTUL MUCENIC PETRU, ARHIEPISCOPUL ALEXANDRIEI

Cel dintre sfinţi, părintele nostru Petru, arhiepiscopul Alexandriei, din copilăria sa a fost crescut de Fericitul Toma, arhiepiscop al aceleiaşi cetăţi. Şi după dânsul a fost ridicat la scaunul arhiepiscopal, în vremurile acelea când erau prigoniri cumplite şi cu anevoie de

răbdat, de la păgânii împăraţi Diocleţian şi Maximilian, când mucenicilor lui Hristos le erau strâmte temniţele şi legăturile, iar sângele lor uda cetăţile, uliţele şi câmpurile.

În nişte vremuri ca acelea, pline de groază, de nevoi grele şi de supărare, ocârmuia acest Sfânt Petru Biserica lui Dumnezeu, întru mare răbdare şi întru nespuse osteneli. Iar cu învăţătura şi cu chipul bărbăţiei sale, cel nebiruit în credinţă, a întărit pe mulţi din cei ce erau slabi cu sufletul şi fricoşi, i-a scăpat de cădere şi mulţime mare a adus către cununa mucenicească. În cele din urmă a fost izgonit şi el pentru Hristos. Şi, umblând prin Tir, prin Fenicia şi prin Palestina, îşi întărea oile cuvântătoare prin scrisori şi le împuternicea cu darul Sfântului Duh.

Temându-se ca nu cumva, înfricoşându-se cineva de chinuri, să se lepede de Hristos, ziua şi noaptea îşi ridica mâinile sale cu rugăciuni către Dumnezeu, pentru dânşii. Apoi, întorcându-se iarăşi în Alexandria, slujea celor ce erau închişi prin temniţe pentru sfânta credinţă, al căror număr era de şase sute şaizeci. Dintre aceştia era o mulţime de preoţi şi de clerici, care au fost omorâţi toţi cu diferite chinuri; de a căror pătimire – în care au răbdat până la sfârşit –, Sfântul Petru se bucura cu duhul.

Păscând el bine turma lui Hristos, s-a ivit în Alexandria un lup răpitor îmbrăcat în piele de oaie, Arie ereticul, care a început a semăna neghinele blestematei lui învăţături, prin mijlocul grâului, hulind dumnezeirea Domnului nostru Iisus Hristos şi vătămând cu acea hulă Biserica lui Dumnezeu. Iar păstorul cel bun, adeseori astupa gura acelui lup viclean, disputând cu dânsul, certându-l şi înfricoşându-l, ca să nu strice mărturisirea cea bună a Sfintei Treimi, care s-a dat Bisericii lui Hristos, fără prihană. Dar a rămas neîndreptat al doilea Iuda, sluga şi înşelătorul, şi din răutatea lui cea potrivnică lui Dumnezeu, n-a vrut să se plece la dreptate. Atunci Sfântul Petru a blestemat pe acel hulitor şi, despărţindu-l de Biserică, l-a scos ca pe un netrebnic.

Fiind izgonit acel lup din turma lui Hristos, se ascundea ca întunericul înaintea luminii. Pentru că, precum zice Scriptura, cel ce face rele urăşte lumina şi nu vine către ea, ca să nu se vădească lucrurile lui că sunt rele, şi nu mai îndrăznea acel fărădelege a se apropia de un asemenea păstor, pe care, cu nici un fel de vicleşug sau cu cuvinte cu meşteşug împletite, n-a putut să-l înşele. Iar Sfânta Biserică creştea şi se înmulţea în Alexandria, deşi erau cumplite acele vremuri, căci nu mai putea tirania aceea a împiedica şi a opri calea cea către Hristos, a oamenilor ce doreau mântuirea, care-şi puneau în

primejdie nu numai avuţia, ci şi viaţa, alergând la învăţătura Sfântului Petru şi la Sfântul Botez, lepădându-se de slujba idolească.

Înştiinţându-se despre aceasta păgânul împărat Maximin, care stăpânea atunci părţile de răsărit şi petrecea în Nicomidia, că mulţi prin învăţătura Sfântului Petru se întorc de la idoli la Hristos, a trimis patru tribuni ai săi, cu ostaşi, ca să-l prindă pe Sfântul şi să-l aducă legat la dânsul. Ajungând trimişii în cetatea Alexandriei au aflat pe Sfântul Petru în biserică, cu mulţime de popor credincios, săvârşind pomenirea tuturor sfinţilor. Şi luându-l pe el, au pus asupra lui legături grele şi s-a făcut în popor mare tulburare şi gâlceavă, căci unii se tânguiau pentru dânsul, iar alţii strigau, zicând: „Pentru ce ne răpiţi pe păstorul nostru?" Şi s-a adunat toată Alexandria, vrând să-şi pună sufletul pentru păstorul lor şi striga poporul asupra împăratului şi asupra trimişilor lui.

Văzând tribunii tulburarea şi gâlceava cea mare a poporului, au poruncit să-l păzească pe sfânt în temniţa ce era aproape de biserică şi au scris împăratului, vestindu-i toate cele ce se făcuseră. Iar împăratul, citind scrisoarea, s-a mâniat foarte şi a scris înapoi către dânşii, poruncindu-le ca îndată să taie capul lui Petru, învăţătorul creştinesc şi pe toţi cei ce se împotriveau să-i piardă cu moarte. Luând tribunii scrisoarea împăratului, se sârguiau a împlini porunca lui, adică să-l scoată pe Sfântul Petru ca să-l taie. Dar poporul, care şedea la uşa temniţei ziua şi noaptea, nu-i lăsa să-l scoată la moarte pe părintele său, căci era mulţime fără număr adunată, bărbaţi şi femei, bătrâni şi tineri, călugări şi călugăriţe, care nu se depărtau de temniţă, fiind legaţi cu dragoste de arhiereul lui Dumnezeu.

Când au văzut ostaşi înarmaţi venind către temniţă ca să-l scoată pe Sfântul Petru şi să-l taie, au strigat toţi cu un glas, zicând: „Mai întâi ucideţi-ne pe noi toţi, dacă aveţi poruncă de la împăratul vostru, şi după aceea veţi lua pe părintele nostru. Nu ne vom depărta nicidecum de păstorul nostru, nici nu vom lăsa să pătimească ceva rău învăţătorul şi doctorul sufletelor noastre".

Acestea auzind tribunii şi văzând mulţime de popor, nu voiau să facă multă şi mare vărsare de sânge, ci se sârguiau, ca în taină, să taie capul Sfântului şi să împlinească voia împăratului.

Acestea astfel făcându-se, s-a înştiinţat Arie că arhiepiscopul care îl despărţise pe el de Biserica apostolică, şade în legături şi în temniţă şi are să fie omorât pentru Hristos; a venit cu vicleşug şi cu pocăinţă făţarnică, pentru că nădăjduia ca după dânsul să se suie el pe scaun şi să fie arhiepiscop al Alexandriei. Deci a venit ca şi cum şi-ar cere iertare, căindu-se de eresul său cel hulitor. Apoi a rugat pe nişte

preoţi, mai cu seamă pe Ahila şi pe Alexandru, să roage pe Sfântul Petru pentru dânsul, ca să-i ierte greşeala şi să-l primească în sânul Bisericii.

Dar Dumnezeu, Care ia aminte spre toate sfaturile inimii şi de departe citeşte gândurile omeneşti, văzând inima cea vicleană a lui Arie, i s-a arătat noaptea Fericitului Petru şi i-a descoperit tot vicleşugul acelui blestemat eretic, şi a poruncit ca să nu-l primească în Sfânta Biserică. A doua zi, mulţi din cetăţenii cei binecredincioşi şi cinstiţi, împreună cu preoţii Ahila şi Alexandru, intrând în temniţă, l-au rugat pe sfântul arhiepiscop, căzând la picioarele lui, ca să-l ierte şi să-l dezlege de afurisenie pe Arie.

Fericitul Petru, plângând şi suspinând, a răspuns lor: „Nu ştiţi, iubiţilor, pentru cine mă rugaţi pe mine! Mă rugaţi pentru acela care voieşte să dărâme Biserica lui Hristos! Ştiţi că eu iubesc toate oile mele, şi n-aş fi vrut să piară vreuna dintr-însele. Ci pentru toţi rog bunătatea lui Dumnezeu, ca tuturor să le dea iertare de păcate şi mântuire. Însă pe Arie îl lepăd, de vreme ce este lepădat de Însuşi Dumnezeu şi de Sfânta Biserică.

Nu atâta după judecata mea, ci după a lui Dumnezeu, pentru că nu omului a greşit, ci lui Dumnezeu, hulind taina Sfintei Treimi, spre care nu îndrăznesc a căuta Heruvimii şi Serafimii, care cu neîncetate glasuri strigă: *Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot*; iar puterile cereşti zic: *Plin este cerul şi pământul de slava Ta!* Dar ereticul cel fără de ruşine, cu hula sa, îndrăzneşte a face despărţire între Tatăl şi între Fiul şi între Duhul Sfânt. Deci, cum îl voi ierta pe acela asupra căruia se mânie toată făptura pentru Făcătorul său? Anatema va fi Arie şi în veacul acesta şi în cel ce va să fie, de nu se va pocăi!" Zicând acestea Fericitul Petru, au căzut la picioarele lui toţi cei ce îl rugau pentru Arie şi nu au îndrăznit mai mult a-l supăra. Iar el, luând la o parte pe preoţi, pe Ahila şi pe Alexandru, a zis către dânşii: „Eu sunt om păcătos, însă ştiu că Domnul Dumnezeu meu m-a chemat să primesc cununa mucenicească mai înainte de a mă săvârşi. Vă spun vouă, care sunteţi stâlpii Bisericii, taina lui Dumnezeu, pe care mi-a descoperit-o Domnul meu în această noapte.

Deci, tu, cinstite Ahila, te vei sui după mine pe scaunul arhiepiscopiei, iar după tine acest preot vrednic Alexandru. Iar cât pentru Arie, să nu mă socotiţi a fi nemilostiv şi aspru asupra celor ce greşesc, pentru că păcatul făcut din neputinţă omenească, de ar fi fost atât de mare, este însă mai mic faţă de răutatea lui Arie. Pe cei ce greşesc din neputinţă, mai lesne este a-i ierta; iar pe blestematul acela pentru care mă rugaţi, cum îl pot ierta? Căci cele dinlăuntru îi sunt

pline de vicleşug şi de hulă, iar din inima lui curge un râu tulbure de hulă asupra atotputernicului Fiu al lui Dumnezeu. Pentru că numeşte zidire pe Acela care este Ziditor al tuturor celor văzute şi nevăzute, pe Care L-au propovăduit proorocii, apostolii şi evangheliştii.

Cum îmi ziceţi să mă înduplec la rugăciunile voastre şi să iert pe Arie care nu a vrut să asculte învăţătura mea şi să-şi vie în simţire? Iar dacă l-am afurisit, aceasta n-am făcut-o singur de la mine, ci prin voia lui Hristos Dumnezeul meu, Care mi S-a arătat în această noapte. Căci, rugându-mă după obiceiul meu, fără de veste a strălucit în temniţă o lumină mare şi am văzut pe Domnul meu Iisus Hristos în chip de tânăr ca de doisprezece ani, iar faţa strălucea mai mult decât soarele, încât nu-mi era cu putinţă a căuta spre slava cea negrăită a feţei Lui. Şi era îmbrăcat cu o cămaşă albă de in, însă ruptă de sus până jos, pe care o strângea la piept cu amândouă mâinile, acoperindu-şi goliciunea Sa.

Văzând eu acestea, a căzut asupra mea frică şi spaimă şi cu multă temere rugându-mă Lui, am zis: «Mântuitorule, cine Ţi-a rupt haina?» Iar Domnul a răspuns: «Arie cel fără de ruşine mi-a rupt-o, căci a despărţit de Mine pe poporul pe care l-am câştigat cu sângele Meu! Păzeşte-te ca să nu-l primeşti în sânul Bisericii, pentru că are viclene şi rele gânduri asupra Mea şi asupra poporului Meu. Şi iată că vor să te roage pentru.el ca să-l ierţi. Dar tu să nu-l asculţi şi să nu primeşti în turmă un lup în loc de oaie. Porunceşte lui Ahila şi lui Alexandru, care vor fi episcopi după tine, să nu-l primească». Deci, iată că v-am spus vouă cele ce mi-a poruncit, iar dacă nu veţi asculta şi nu veţi face cele poruncite, eu de aceasta voi fi curat".

Zicând aceasta, şi-a plecat genunchii şi s-a rugat, şi toţi s-au rugat împreună cu dânsul. Săvârşind rugăciunea, a zis: „Rugaţi-vă pentru mine, fraţilor". Iar cei ce stăteau împrejur, rugându-se, au zis: „Amin". Iar Ahila şi Alexandru, sărutând mâinile lui, plângeau, căci le spunea că nu-l vor mai vedea pe el mult. Şi acei preoţi au spus poporului toate cuvintele pe care le-a zis Fericitul Petru despre Arie, şi ceea ce le-a poruncit lor, ca să nu-l primească în Sfânta Biserică, fiind lup şi vrăjmaş al Fiului lui Dumnezeu.

După aceasta, Sfântul Petru, văzând că poporul creştinesc fiind aprins cu râvnă, nu lăsa pe trimisul împărătesc ca să-l scoată din temniţă la moarte, şi temându-se să nu se ridice război între creştini şi ostaşii trimişi de împărat, şi să fie el pricina unui război sângeros dorea a se dezlega de trup şi a merge către Domnul. Deci a voit pe ascuns a se da pe sine chinuitorilor, ca să păzească poporul fără vătămare şi să ajungă mai repede la doritul sfârşit. El a trimis o slugă

a sa credincioasă, care şedea lângă dânsul, la unul din tribuni, pe ascuns de popor, să-i spună astfel: „De voieşti să faci ce este plăcut lui Maximin, vino în noaptea aceasta în taină la temniţă şi, săpând peretele pe unde voi bate eu pe dinăuntru, ia-mă pe mine şi săvârşeşte porunca împăratului tău". Şi s-a făcut aşa.

Căci, sosind noaptea, a venit tribunul cu ostaşii şi au săpat în taină temniţa pe din dos, cât să încapă un om, pentru că nu era cu putinţă să meargă la uşile temniţei şi să le deschidă, căci mulţimea poporului creştinesc stătea de strajă. Şi era în noaptea aceea vânt şi frig şi nimeni din credincioşi n-a auzit zgomotul ce se făcea prin săparea peretelui. Iar Sfântul Petru, făcându-şi semnul Crucii, a zis: „Mai bine îmi este mie a muri, decât să piară poporul". Şi a ieşit din temniţă prin peretele săpat, neştiind nimeni din credincioşi. Iar tribunul s-a mirat împreună cu ostaşii de o voinţă ca aceea a sfântului, de a veni la moarte. Şi, luându-l, l-au dus la locul acela.

Când au ajuns la locul osândirii, ce se numea Vucolul, în care şi-a săvârşit mai înainte mucenicia şi Marcu evanghelistul, a cerut voie de la ostaşi să-l lase să se coboare înăuntrul mormântului apostolului, să-şi ia iertăciune. Iar ostaşii i-au zis: „Du-te, dar să te întorci devreme, mai înainte de a se face ziuă şi a cunoaşte creştinii pricina".

Ducându-se acolo, îi săruta mormântul şi, ca şi cum ar fi fost viu şi l-ar fi auzit, zicea către apostol, cu lacrimi şi cu umilinţă: „Părinte cinstite, evanghelist al Stăpânului Hristos, mărturisitorule al pătimirilor Lui, pe tine te-a trimis Hristos întâiul arhiereu şi păstor al acestei cetăţi în care ai propovăduit cuvântul credinţei şi apostoleşte ţi-ai împlinit slujba şi ai luat cununa mărturisirii, plată pentru ostenelile tale, şi în scaunul tău a urmat Fericitul Anian, apoi Milios, Dimitrie şi Dionisie şi după dânşii Maxim, Iraclie şi Fericitul Teona, care m-a crescut pe mine. Şi atunci mi-a încredinţat şi mie Stăpânul Hristos Biserica aceasta şi m-a făcut urmaş al tău, deşi am fost nevrednic. Şi din ceasul acela însetez să mă fac părtaş al patimii Lui şi să-mi săvârşesc mucenicеşte drumul nemerniciei mele. Roagă-te pentru mine, bunule părinte, să-mi săvârşesc şi eu această nevoinţă cu cuget neschimbat şi cu inima neîndoită, căci acum mă duc să beau paharul morţii lui Hristos şi încredinţez acoperământului tău această turmă, pe care mai înainte mi-ai dat-o şi mă rog ţie să o păzeşti nevătămată cu rugăciunile tale către Domnul".

După ce a zis acestea, s-a sculat din mormânt şi întinzând mâinile către cer a zis: „Doamne Iisuse Hristoase, unule născut, Fiule al Părintelui Celui fără de moarte şi fără de început, auzi-mă pe mine

păcătosul şi netrebnicul robul Tău. Încetează şi potoleşte viforul care tulbură Biserica Ta, schimbă furtuna aceasta în aer curat şi dulce, facă-se sângele meu pecete şi sfârşit al prigoanei iubitei Tale turme, căci eşti binecuvântat în veci. Amin". În acelaşi timp se ruga şi o fecioară, care era acolo aproape de mormântul Sfântului Apostol Marcu, şi, cum şi-a sfârşit rugăciunea de miezul nopţii, a auzit un glas ceresc, zicând: „Petru, începutul apostolilor şi Petru, sfârşitul mucenicilor". Care s-a şi împlinit atunci, căci după puţină vreme a împărăţit marele Constantin şi a încetat prigoana contra Bisericii noastre.

După ce şi-a împlinit Sfântul rugăciunea sa, a sărutat mormântul apostolului şi cele ale arhiereilor care erau acolo în cimitir şi astfel s-a întors la tribuni cu faţa înflorită, veselă şi strălucită de o lumină negrăită, încât se minunau şi se înspăimântau cei ce îl priveau. În acelaşi timp veneau la locul acela două femei, una fecioară şi alta bătrână, aducând două giulgiuri şi patru piei, pe care văzându-le fericitul şi cunoscând că le-a trimis Dumnezeu, le-a poruncit să întindă pieile pe pământ şi giulgiurile pe deasupra. Atunci a îngenunchiat deasupra pieilor şi se ruga mulţumind Domnului. Şi, făcându-şi cruce, şi-a scos omoforul; apoi dezgolindu-şi grumazul, şi-a plecat capul ca să i-l taie.

Dar ostaşii, cucernicindu-se de fapta lui cea bună, au rămas amorţiţi şi nemişcaţi şi nu avea nici unul curaj a-l omorî, ci porunceau unul altuia să-şi scoată paloşul dar nu puteau. Mai pe urmă fiindcă se făcea ziuă şi se temeau să nu se audă lucrul acesta în cetate şi să vină creştinii să-i împiedice, s-au învoit şi a pus fiecare ostaş câte cinci galbeni de aur pe pământ ca să-i ia acela care va îndrăzni să taie capul Sfântului mucenic. Unul dintr-înşii, de dragostea aurului îndemnându-se, luând galbenii, l-a tăiat.

Atunci au fugit degrabă toţi elinii, iar sfântul trup al mucenicului a stat multă vreme acolo, până când s-a auzit vestea pretutindeni şi s-au înştiinţat creştinii care păzeau temniţa, şi au alergat la locul celor osândiţi. Văzând ei sfintele moaşte, au făcut mare plângere ca nişte fii pentru părintele lor cel iubitor de fii, tânguindu-se pentru el.

Apoi s-au adunat nu numai cei din cetate, ci şi cei de prin toate laturile dimprejurul Egiptului şi au făcut multă plângere, tânguindu-se de pierderea unui părinte ca acela. Toţi se adunau cu osârdie să ia câte un petic din hainele lui, pentru evlavie. De aceea au înfăşurat mai degrabă sfintele moaşte în pieile acelea şi în giulgiurile care au primit sângele lui şi, legându-le strâns, le-au păzit, temându-se de pornirea mulţimii ca să nu le răpească şi să le împartă.

După aceasta s-a făcut neînţelegere între dânşii, fiindcă unii voiau să-l îngroape acolo în cimitirul apostolului, iar alţii ziceau să-l ducă în al lui Teona, care a arhierit înainte de dânsul, căci acolo a crescut Sfântul. Cei mai sârguitori au pregătit o barcă – căci era aproape de ţărmurile Nilului, la locul cel mai sus numit –, şi au pus pe Sfântul într-însa şi l-au dus la locul ce se numea Lefcada, în partea dinspre apus a cetăţii. Acolo l-au îngropat cu evlavie, în a douăzeci şi patra zi a lunii noiembrie, în cimitirul pe care însuşi Sfântul l-a zidit. Dar mai înainte de a-l îngropa l-au dus în mitropolie la sfântul scaun şi, punându-i capul pe trup, l-au aşezat în scaunul arhieresc. Văzându-l tot poporul, a contenit din plâns şi s-a mângâiat, căci, fiind viu, niciodată n-a vrut să şadă în scaunul acela, ci în locul de dedesubtul lui.

Pentru aceasta clericii de atunci, neştiind pricina, se sminteau şi cârteau. Apoi, întrebându-l preoţii în taină pe Sfântul Petru pentru ce defaimă în acest chip vrednicia cea mare a arhieriei şi şade jos când este îmbrăcat cu podoabe arhiereşti, a răspuns, zicând: „Să nu vă siliţi a sta în sfântul scaun, că frică şi cutremur cuprinde sufletul meu când mă apropii de scaun, fiindcă văd o putere dumnezeiască şi luminată şezând într-însul. De aceea de bucurie şi de frică mă minunez, neştiind ce să fac atunci, şi pentru aceea şed în locul cel de jos, şi atunci cu frică nemăsurată, ca să nu se sminteascâ poporul şi să mă osândească. Iată v-am spus pricina şi vă rog când mă veţi mai vedea făcând aşa, să nu vă supăraţi, ci mai vârtos sfătuiţi poporul să nu se sminteascâ".

Deci, pentru această pricină au suit sfintele lui moaşte în sfântul scaun, să se bucure poporul, de vreme ce, ca un smerit cugetător, n-a şezut într-însul în viaţa lui.

Făcându-se acest lucru, au adus episcopii pe Ahila aproape de scaun, au pus asupra lui omoforul Sfântului şi l-au hirotonisit pe el patriarh, după cum a poruncit marele Petru. Iar pe Sfântul Petru l-au îngropat cu mare cuviinţă şi cu iubire de cinste, cu giulgiuri şi cu miruri de mult preţ precum se cădea, şi l-au pus în mormântul pe care el şi l-a zidit, la care s-au făcut multe semne şi minuni şi unde până astăzi se fac, întru slava lui Hristos, adevăratul Dumnezeul nostru, Căruia se cuvine slavă, cinste şi închinăciune în vecii vecilor. Amin.

LUNA NOIEMBRIE

ZIUA A DOUĂZECI ŞI CINCEA

SFÂNTA MARE MUCENIŢĂ ECATERINA, FECIOARA CEA PREAÎNŢELEAPTĂ[1]

Pe vremea păgânului împărat Maximin se afla în cetatea Alexandriei o fecioară cu numele Ecaterina, fiica lui Consta, care fusese mai înainte împărat. Ea, fiind de optsprezece ani, era foarte frumoasă, de statură înaltă şi foarte înţeleaptă. Căci învăţase tot meşteşugul cărţii elineşti şi se deprinsese cu înţelepciunea tuturor făcătorilor de cărţi, celor de demult, a lui Homer, a lui Virgiliu, Aristotel, Platon şi ale celorlalţi. Dar nu numai ale filosofilor, ci şi cărţile doctorilor le-a deprins bine, ale lui Asclipie, ale lui Hipocrat, Galin şi, în scurt, tot meşteşugul ritoricesc şi silogistic a învăţat, încât toţi se mirau de înţelepciunea ei. De aceea mulţi din domnii cei bogaţi căutau să o ia de soţie de la maica sa, care era creştină în ascuns de teama prigoanei celei mari, care o ridicase în acea vreme asupra creştinilor păgânul Maximin.

Deci, rudeniile şi maica sa adesea o sfătuiau să se mărite, ca să nu se înstrăineze împărăţia tatălui său altui străin şi astfel să se lipsească de dânsa. Iar fecioara Ecaterina, ca o înţeleaptă ce era, foarte mult iubea fecioria şi nicidecum nu voia să se mărite. Dar, văzând că o supără mult, a zis către dânşii: „De voiţi să mă mărit, apoi aflaţi-mi un tânăr care să fie asemenea mie, cu patru daruri, cum sunt eu, precum singuri mărturisiţi că întrec pe toate celelalte fecioare şi atunci îl voi lua de bărbat; pentru că mai nevrednic şi mai prost decât mine nu voiesc a lua. Cercetaţi dar pretutindeni şi de se va afla vreunul asemenea mie, bun cu neamul, cu bogăţia, cu frumuseţea şi cu înţelepciunea, atunci mă mărit. Iar dacă îi va lipsi vreunul din aceste daruri, apoi nu-i vrednic de mine”.

[1] După Metafrast.

Ei, văzând că nu este cu putinţă a se afla vreun tânăr aşa, îi spuneau că feciorii de împăraţi şi alţii de domni mari pot să fie de bun neam şi mai bogaţi decât dânsa, dar în frumuseţe şi în înţelepciune nu se va asemăna nimeni cu dânsa. Iar Ecaterina zicea: „Eu bărbat necărturar nu voiesc a avea!” Maică-sa cunoscând un părinte duhovnicesc, om sfânt şi plăcut lui Dumnezeu, care vieţuia într-un loc ascuns afară de cetate, a luat pe Ecaterina şi a mers cu dânsa la acel bărbat ce petrecea cu plăcere de Dumnezeu, ca să primească un sfat bun de la dânsul. Iar el, văzând pe fecioara cu chip frumos şi cu bună rânduială şi auzind măsuratele ei cuvinte cele cu bună înţelegere, şi-a pus în minte s-o vâneze pentru slujba lui Hristos, Împăratul ceresc.

Astfel, a zis către dânsa: „Eu ştiu un tânăr minunat, care fără asemănare te întrece pe tine în toate darurile care ai zis că le ai; pentru că frumuseţea Lui întrece strălucirea soarelui, iar înţelepciunea Lui îndreptează toate făpturile şi pe cele simţite şi pe cele gândite. Apoi vistieria bogăţiei Lui se împarte în toată lumea şi niciodată nu se împuţinează, ci cu cât este împărţită, tot mai mult se înmulţeşte; iar neamul Lui cel bun este negrăit, neajuns şi neştiut”.

Acestea auzindu-le fericita Ecaterina, socotea că spune de vreun domn pământesc şi s-a tulburat cu inima şi s-a schimbat la faţă şi a întrebat pe bătrânul dacă sunt adevărate cele grăite. Iar el o încredinţa că sunt adevărate şi încă mai multe daruri are tânărul acela pe care nu-i este cu putinţă a le spune. Atunci a întrebat fecioara: „Al cui fecior este Acela pe care tu Îl lauzi atâta?” Iar el a răspuns: „Acest tânăr nu are tată pe pământ, ci S-a născut negrăit mai presus de fire dintr-o fecioară de bun neam, preacurată şi preasfântă, care, pentru curăţenia şi sfinţenia ei, s-a învrednicit a naşte un fiu ca acesta. Ea este înălţată mai presus de ceruri şi ei i se închină toţi îngerii, ca unei împărătese a toată făptura”.

Ecaterina a zis către dânsul: „Oare este cu putinţă ca să-L văd pe tânărul Acela, de care vorbeşti nişte lucruri atât de minunate?” Iar bătrânul a zis către dânsa: „Dacă vei face precum te voi învăţa eu, apoi te vei învrednici a vedea preastrălucita Lui faţă”. Iar ea a zis către dânsul: „Te văd pe tine om priceput, bătrân cinstit şi cred că nu minţi. Deci gata sunt a face toate cele ce-mi vei porunci, numai să văd pe Cel lăudat de tine”.

Atunci bătrânul i-a dat icoana Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, care avea pe dumnezeiescul Prunc în braţe şi a zis către dânsa: „Aceasta este închipuirea Fecioarei şi a Maicii tânărului Aceluia, de Care ţi-am spus nişte asemenea minunate vrednicii. Deci, ia-o în casa ta, şi închizând uşile cămării tale, fă rugăciune către dânsa cu bună cucernicie, toată noaptea; iar numele ei este Maria. Apoi roag-o

pe dânsa, ca să-ţi arate pe Fiul său; şi am nădejde că de o vei ruga cu credinţă, te va asculta pe tine şi te va învrednici a vedea pe Acela de Care doreşte sufletul tău".

Atunci, luând fecioara sfânta icoană s-a dus la casa sa. Şi după ce a înnoptat s-a închis singură în camera sa şi s-a rugat precum o învăţase bătrânul. Deci rugându-se, a adormit de osteneală şi a văzut în vedenie pe Împărăteasa îngerilor, precum era închipuită pe icoană, cu Preasfântul Prunc în braţe, care dădea raze mai strălucite decât soarele. Dar îşi întorcea faţa către Maica Sa, încât nu putea Ecaterina să-L vadă în faţă; deci a mers în acea parte, iar Hristos şi-a întors faţa Sa şi de acolo.

Aceasta făcându-se de trei ori, a auzit pe Preasfânta Fecioară zicând către Fiul său: „Vezi, Fiule, pe roaba Ta Ecaterina, cât este de frumoasă şi cu chip cuvios". Iar El a răspuns: „Foarte întunecată este şi grozavă, încât nu pot privi la dânsa!" Apoi iarăşi a zis Preasfânta Născătoare de Dumnezeu: „Dar oare nu este mult mai înţeleaptă decât toţi ritorii, mai bogată şi mai de bun neam decât fecioarele tuturor cetăţenilor?" Iar Hristos a răspuns: „Adevăr zic ţie, Maica Mea, că fecioara aceasta este fără de minte, săracă şi de neam prost; căci se află în păgânătate şi de aceea nu voi căuta spre dânsa, nici nu voiesc ca să Mă vadă la faţă".

Iar Preabinecuvântata Maică a zis către Dânsul: „Rogu-te, Fiul meu preadulce, nu trece cu vederea zidirea Ta, ci o învaţă pe ea şi-i spune ce să facă, ca să se îndulcească de slava Ta şi să vadă prealuminata şi preadorita Ta faţă pe care doresc îngerii să o vadă". Iar Hristos a răspuns: „Să meargă la bătrânul care i-a dat ei icoana şi precum o va învăţa acela, aşa să facă; şi atunci Mă va vedea şi va afla de la Mine dar".

Acestea văzând şi auzind Ecaterina, s-a deşteptat şi se mira de acea vedenie. Făcându-se ziuă, a mers cu câteva roabe ale sale la chilia sfântului bătrân şi, căzând cu lacrimi la picioarele lui, i-a spus vedenia şi-l ruga să o povăţuiască pe dânsa ce trebuie să facă pentru ca să se îndulcească de dragostea Celui dorit. Iar cuviosul i-a spus ei cu de-amănuntul toate tainele adevăratei credinţe creştineşti, începând de la facerea lumii, de la crearea lui Adam, până la venirea cea mai de pe urmă a Stăpânului Hristos; despre slava cea negrăită a raiului şi despre munca cea cu durere şi fără de sfârşit a iadului. Iar ea, ca ceea ce era foarte învăţată şi înţeleaptă, degrabă le-a priceput toate şi a crezut din toată inima în Hristos; apoi a primit de la dânsul Sfântul Botez. Deci i-a poruncit ei bătrânul să se roage iarăşi cu multă râvnă către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, ca să i se arate ei ca şi mai înainte.

Dezbrăcându-se Ecaterina de omul cel vechi şi îmbrăcându-se în haina înnoirii Duhului, s-a dus la casa sa şi toată noaptea s-a rugat cu lacrimi până când a adormit. Şi atunci, iarăşi a văzut pe Împărăteasa cerului cu dumnezeiescul Prunc în braţe, Care căuta asupra Ecaterinei cu multă milostivire şi blândeţe. Şi a întrebat Maica lui Dumnezeu pe Fiul Său, zicând: „Îţi place Ţie Fiul meu, fecioara aceasta?" Iar El a răspuns: „Foarte plăcută îmi este, pentru că acum este prealuminată şi slăvită, pe când mai înainte era ruşinată şi ocărâtă. Acum este bogată şi înţeleaptă, pe când mai înainte era săracă şi nepricepută; acum o iubesc pe dânsa, pe când mai înainte o compătimeam; şi atât de mult o iubesc, încât voiesc să Mi-o logodesc mireasă".

Atunci Ecaterina a căzut la pământ, zicând: „Nu sunt vrednică, Preaslăvite Stăpâne, a vedea împărăţia Ta; ci mă învredniceşte ca să fiu împreună cu robii Tăi". Iar Preasfânta Născătoare de Dumnezeu a luat pe Ecaterina de mâna cea dreaptă şi a zis către Fiul său: „Dă-i Fiul meu, inel de logodnă şi o fă pe dânsa mireasa Ta, ca să o învredniceşti împărăţiei Tale". Atunci Stăpânul Hristos i-a dat ei un inel preafrumos, zicând acestea: „Iată, astăzi te primesc pe tine mireasa Mea veşnică; deci să păzeşti arvuna aceasta cu dinadinsul şi să nu mai primeşti nicidecum arvună de la alt mire pământesc".

Acestea zicând Hristos Domnul, s-a sfârşit vedenia. Şi deşteptându-se fecioara, a văzut cu adevărat în dreapta sa un inel preafrumos şi a primit în inima ei atâta veselie şi bucurie, încât din acel ceas s-a robit cu inima ei de dumnezeiasca dragoste. Şi atât s-a schimbat de minunat, încât nu mai gândea nicidecum la lucrurile pământeşti, ci numai la preaiubitul său Mire cugeta ziua şi noaptea. Pe Acela Îl dorea şi de la Acela se povăţuia întotdeauna.

În acea vreme a venit în Alexandria împăratul cel fără de lege care avea râvnă fără măsură pentru nesimţitorii zei, fiind el însuşi nesimţitor. Şi voind să le facă praznic mare, a trimis prin toate cetăţile şi laturile de primprejur, poruncind popoarelor ca să se adune la dânsul cu jertfe pentru ca să cinstească pe zei. Deci, s-a adunat mulţime de popor fără de număr, aducând fiecare după puterea sa la jertfă unii boi, alţii oi, iar cei săraci păsări şi altele asemenea. Iar când a sosit ziua urâtei prăznuiri, a jertfit mai întâi nebunul împărat o sută şi treizeci de junci iar ceilalţi domni şi boieri au jertfit mai puţin şi fiecare om aducea jertfa după puterea sa. Deci, s-a umplut toată cetatea de răcnet, de glasul dobitoacelor ce mugeau şi de mirosul din fumul jertfelor, încât pretutindeni era strâmtorare şi tulburare şi tot văzduhul era necurat.

Săvârşindu-se acestea şi văzând binecredincioasa şi preafrumoasa Ecaterina atâta înşelăciune şi pierzare de suflete omeneşti, s-a rănit

cumplit la inimă, fiindu-i jale de pieirea lor. Deci, pornindu-se din dumnezeiască râvnă, a luat cu sine puţine slugi şi a mers la capiştea unde se săvârşeau jertfele. Iar când a stat în uşile capiştei, a atras privirile tuturor prin frumuseţea ei, ceea ce era mărturie a frumuseţii ei celei dinlăuntru. Apoi a vestit pe împăratul că are să-i spună un cuvânt foarte de folos. Iar el a poruncit să intre.

Venind Ecaterina înaintea împăratului, mai întâi i s-a plecat, dându-i cinstea cuviincioasă, apoi i-a zis: „Cunoaşte, o, împărate, înşelăciunea cu care v-aţi înşelat de diavoli, de slujiţi ca unui Dumnezeu idolilor stricăcioşi şi nesimţitori. Cu adevărat mare ruşine este a fi cineva atât de orb şi de nesimţitor, ca să se închine unor urâciuni ca acestea. Măcar crede pe înţeleptul tău Diodor care grăieşte că zeii voştri au fost odinioară oameni şi şi-au sfârşit viaţa lor ticăloşeşte; şi pentru nişte lucruri vestite ce au făcut ei, le-au zidit oamenii statui. Iar neamurile cele de pe urmă, neştiind gândul strămoşilor lor, numai pentru pomenire le-au pus lor statui şi părându-li-se că este un lucru de mare cinste şi de bună cuviinţă, au început a se închina lor ca unor zei; de care şi Plutarh Hironeanul se îngreţoşase şi-i trecea cu vederea.

Drept aceea, crede măcar învăţătorilor noştri, o! împărate, şi nu fii pricină pierzării atâtor suflete pentru care ai să moşteneşti munca cea veşnică. Ci cunoaşte pe Unul adevăratul Dumnezeu, Cel pururea fiitor, fără de început şi fără de moarte, Care, în anii cei mai de pe urmă, S-a făcut om pentru mântuirea noastră. Prin El împăraţii împărăţesc, ţările se îndreptează şi toată lumea împreună se bucură şi cu singur cuvântul Lui toate s-au zidit. Acestui Dumnezeu preaputernic şi preabun nu-i trebuiesc jertfe ca acestea, nici nu se veseleşte de junghierea nevinovatelor dobitoace; ci numai porunceşte ca să păzim poruncile Lui neclintite".

Acestea auzindu-le împăratul, s-a mâniat foarte şi a rămas fără de răspuns mult timp. Apoi, neputând a se împotrivi cuvintelor ei a zis: „Lasă-ne acum să ne săvârşim jertfa şi după aceasta vom asculta cuvintele tale".

Deci, săvârşind necredinciosul împărat praznicul său cel păgânesc, a poruncit să aducă pe sfânta fecioară la palatul împărăţiei sale şi a zis către dânsa: „Spune-ne nouă, fecioară, cine eşti tu şi ce sunt cuvintele pe care le-ai grăit către noi?" Eu sunt fiica împăratului celui ce a fost mai înainte de tine şi mă cheamă Ecaterina. Am învăţat tot meşteşugul cărţilor ritoriceşti, filosofice şi a măsurării pământului şi alte înţelepciuni, dar pe toate acestea le-am trecut cu vederea căci sunt deşarte şi nefolositoare şi am voit a mă face mireasa Stăpânului Hristos, care grăieşte prin proorocul Său acestea: *Pierde-voi*

înţelepciunea înţelepţilor şi ştiinţa ştiutorilor o voi lepăda. Iar împăratul s-a mirat de înţelepciunea ei şi, văzând la dânsa atâta bună cuviinţă şi frumuseţe, i se părea că nu este născută din părinţi muritori, ci o zeiţă din zeii pe care-i cinstea el; încât abia a vrut să creadă că a ieşit din pământeni aşa frumuseţe negrăită, de a cărei frumuseţe rănindu-se, a început a-i grăi cuvinte de desfrânare.

Iar Sfânta, cunoscând gândul lui cel fărădelege, a zis către dânsul: „Diavolii pe care îi cinstiţi ca pe nişte zei, aceia vă înşeală şi vă atrag la pofte dobitoceşti; iar eu mă socotesc a fi pământ sau tină, zidită de Dumnezeu după chipul şi asemănarea Sa. Şi m-a cinstit cu această frumuseţe, ca din aceasta mai vârtos să se minuneze oamenii de înţelepciunea Ziditorului, cum într-o faţă atât de proastă şi făcută din tină, a putut să dea o bună înţelegere şi frumuseţe ca aceasta".

Atunci s-a supărat împăratul de aceste cuvinte ale ei şi a zis: „Nu grăi de rău zeii care au slavă nemuritoare". Iar sfânta a răspuns împotrivă: „Dacă vei vrea să scuturi puţin de pe minte negura şi întunericul înşelăciunii, vei pricepe prostimea zeilor tăi şi vei cunoaşte pe adevăratul Dumnezeu al Cărui nume, numai dacă se grăieşte de cineva sau dacă se însemnează Crucea Lui în văzduh, izgoneşte pe zeii tăi şi-i sfărâmă. Şi de vei porunci, îţi voi arăta adevărul aievea".

Împăratul, auzind vorba ei cea slobodă, n-a vrut să mai vorbească cu dânsa, temându-se să nu-l biruiască prin cuvintele sale înţelepte şi să-l ruşineze, ci a zis acestea: „Nu este cu cuviinţă împăratului a vorbi cu femeile, ci voi aduna filosofii cei înţeleptţi ca să vorbească cu tine; şi atunci vei cunoaşte neputinţa ghiciturilor tale şi vei crede în dogmele noastre".

Zicând acestea a poruncit să păzească pe sfânta fecioară cu dinadinsul. Şi îndată a trimis cărţi prin toate cetăţile stăpânirii sale, în acest fel: „Împăratul Maximin, înţelepţilor filosofi şi ritori care vă aflaţi sub stăpânirea noastră, bucuraţi-vă! Toţi care slujiţi preaînţeleptului zeu Ermi şi chemaţi pe muze, pricinuitoarele înţelepciunii, veniţi la mine să astupaţi gura unei femei preaînţelepte, care s-a arătat zilele acestea şi batjocoreşte pe marii zei, numind faptele lor basme şi bârfeli. Deci, arătaţi-vă înţelepciunea voastră părintească, pentru ca să vă preamăriţi între oameni iar de la mine să primiţi răsplată şi daruri pentru osteneala voastră.

Deci, s-au adunat ritorii cei mai aleşi şi mai înţelepţi, cincizeci la număr, isteţi cu mintea în înţelepciune şi puternici în grai, cărora împăratul le-a zis astfel: „Gătiţi-vă cu sârguinţă şi fără de lenevire spre o nevoinţă cu bărbăţie împotriva unei fecioare, pentru ca să o puteţi birui în cuvinte; şi nu fiţi cu nebăgare de seamă şi să socotiţi că

aveţi să vorbiţi cu o femeie, ci ca şi cum aţi avea a sta împotrivă unui nevoitor cu bărbăţie şi preaînţelept, aşa să puneţi toată sârguinţa şi să vă arătaţi înţelepciunea voastră, de vreme ce eu o cunosc preabine, căci covârşeşte în înţelepciune chiar şi pe minunatul Platon. Deci vă rog, ca şi cum aţi avea a vă lupta cu un filosof, să puneţi multă sârguinţă, şi dacă o veţi birui, apoi mari daruri vă voi da; iar de veţi fi biruiţi, apoi vă veţi umplea de negrăită ruşine şi în loc de daruri veţi primi moarte cumplită".

Zicând acestea împăratul, un ritor care era mai vestit şi mai înţelept, a răspuns zicând: „Nu te teme, împărate, că deşi este isteaţă la minte acea femeie, însă ea nu poate fi desăvârşită în înţelepciune şi în meşteşugul iscusitei retorici; porunceşte numai să stea înaintea noastră şi vei vedea că îndată ce va vedea atâţia ritori şi filosofi, se va ruşina". Iar împăratul, auzind pe filosoful care se lăuda, s-a umplut de bucurie şi de veselie, nădăjduind că limba cea îndrăzneaţă va birui pe fecioara cea plină de blândeţe şi de dumnezeiască înţelepciune.

Deci a poruncit să aducă îndată pe Sfânta Ecaterina înaintea lor – fiind adunată la privelişte mult popor –, vrând să vadă şi să audă acea dispută de cuvinte. Dar mai înainte, până a nu ajunge trimişii la sfânta, a venit la dânsa din cer Arhanghelul Mihail şi a zis: „Nu te teme, prunca Domnului, căci Domnul tău îţi va da mai multă înţelepciune, ca să biruieşti cu pricepere pe cei cincizeci de ritori şi nu numai aceia ci şi mulţi alţii vor crede prin tine în Hristos şi toţi vor primi cununa muceniciei".

Acestea zicându-i îngerul, s-a dus. Şi venind trimişii au luat-o şi au dus-o înaintea împăratului, a filosofilor şi a toată privelişte a. Îndată acel viteaz filosof care se lăuda, a zis cu mândrie către Sfânta Ecaterina: „Tu eşti aceea care fără de ruşine şi fără de minte ocărăşti pe zeii noştri?" Iar sfânta i-a răspuns cu blândeţe: „Eu sunt, însă nu fără de ruşine, nici fără de minte, precum zici tu; ci cu măsură şi iubire de adevăr grăiesc acestea, că zeii voştri sunt nimicuri". Dar ritorii au zis: „De vreme ce marii făcători de stihuri, poeţii, îi lăudau pe zeii cei înalţi, deci cum grăieşte limba ta cu atâta îndrăzneală asupra lor, de la care ai luat atâta înţelepciune şi te-ai împărtăşit de dulceaţa darurilor lor?" Însă ea a răspuns: „Eu nu de la zeii voştri ci de la Unul adevăratul Dumnezeul meu, Care singur este Înţelepciune şi viaţă, am darul înţelepciunii. Şi dacă cineva se teme de Dânsul şi păzeşte dumnezeieştile Lui porunci, acela este cu adevărat filosof, iar lucrurile zeilor voştri şi poveştile voastre sunt vrednice de râs şi de ocară şi pline de înşelăciune. Însă spune-mi, care sunt marii făcători de stihuri ai tăi şi cum i-au numit pe ei zeii?" Ritorul a zis: „Mai întâi preaînţeleptul Homer, rugându-se către Die, grăieşte: «Prea slăvite Zeus, prea mare zeule şi alţi zei fără de

moarte». Asemenea şi preaslăvitul Orfeu, mulţumind lui Apolon, grăieşte acestea: «O, fiul lui Laton, departe săgetătorule, puternice Fivie, care spre toţi priveşti şi împărăţeşti peste cei muritori şi peste cei fără de moarte; soare care te ridici cu aripi de aur!» În acest fel cinsteau pe zei cei dintâi, şi marii şi slăviţii făcători de stihuri, şi aievea i-au numit pe ei fără de moarte. Deci tu nu te înşela, nici nu te închina Celui răstignit ca unui Dumnezeu, căci nimeni din înţelepţii cei de demult nu L-au numit Dumnezeu şi nici nu L-a cunoscut cineva a fi Dumnezeu".

Sfânta Ecaterina a răspuns: „Acelaşi Homer al vostru grăieşte în alt loc despre marele zeu Die că este mincinos, înşelător şi viclean şi că au vrut să-l lege alţi zei, adică Hera, Poseidon şi Atena, de n-ar fi fugit să se ascundă. Asemenea şi multe alte lucruri de ocară asupra zeilor voştri arată cărţile voastre. Iar de vreme ce ai zis că pe Cel răstignit nici unul din dascălii cei vechi nu-L mărturisesc a fi Dumnezeu, apoi deşi nu se cade a cerceta mult despre Dânsul, pentru că este Dumnezeu adevărat, Făcătorul cerului şi al pământului, al mării, al soarelui, al lunii şi a tot neamul omenesc, neajuns, neurmat şi negrăit; dar pentru o mai învederată încredinţare, voi arăta dovezi din cărţile voastre.

Ascultă ce grăieşte despre dânsul prea înţeleapta voastră Silvia, mărturisind despre dumnezeiasca Lui întrupare şi despre mântuitoarea răstignire: „Va veni mai târziu cineva pe acest pământ şi va fi trup fără de păcat, cu hotarele dumnezeirii celei fără de osteneală va dezlega patimile cele nevindecate, şi Acestuia I se va face zavistie de către poporul cel necredincios şi va fi spânzurat la înălţime, ca şi cum ar fi fost vrednic morţii". Ascultă şi pe nemincinosul tău Apolon, cum fără voia lui a mărturisit pe Hristos, adevăratul Dumnezeu, fiind silit de puterea Lui: „Unul Cel ceresc mă sileşte pe mine, Cel Care este Lumina în trei străluciri; şi Cel ce a pătimit este Dumnezeu, dar nu cu dumnezeirea a pătimit, căci amândouă sunt, şi muritor cu trupul şi străin de stricăciune, acelaşi Dumnezeu este bărbat, răbdând toate de la cei muritori, adică cruce, ocară şi îngropare".

Acestea le-a zis Apolon despre adevăratul Dumnezeu, Care este fără de început, asemenea cu Cel ce L-a născut pe El şi pururea de o fiinţă, început, rădăcină şi izvor al tuturor bunătăţilor zidite; a zidit lumea din nefiinţă în fiinţă şi o chiverniseşte pe dânsa şi, fiind de o fiinţă cu Tatăl, S-a făcut om pentru noi şi a umblat pe pământ, arătând, învăţând şi bine făcând oamenilor. Apoi a primit moarte pentru noi cei nemulţumitori, ca să dezlege osândirea cea dintâi şi să primim îndulcirea şi fericirea cea de demult.

Şi astfel, iarăşi ne-a deschis uşile raiului ce au fost încuiate şi, înviind a treia zi, S-a înălţat la cer, de unde a trimis Duhul Sfânt

ucenicilor Săi. Iar ei, mergând în toată lumea, au propovăduit dumnezeirea Lui, în care şi ţie, filosofule, ţi se cade a crede, ca să cunoşti pe adevăratul Dumnezeu şi să fii rob al Aceluia, Care este milostiv şi mult îndurat şi pe cei ce au greşit îi cheamă, zicând: *Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni*.

Deci, crede măcar pe învăţătorii şi pe zeii tăi, pe Platon, pe Orfeu şi pe Apolon, care au mărturisit curat şi luminat pe Hristos Dumnezeu.

Acestea şi multe altele ca acestea grăind preaînţeleapta Ecaterina, s-a spăimântat filosoful, rămânând fără răspuns şi neputând să mai grăiască ceva împotrivă. Iar împăratul, văzându-l biruit, minunându-se, a poruncit celorlalţi să vorbească cu sfânta fecioară. Dar ei s-au lepădat, zicând: „Nu putem sta împotriva adevărului, căci dacă începătorul nostru a tăcut, fiind biruit, apoi noi ce vom zice?" Atunci împăratul mâniindu-se, a poruncit să aprindă un foc mare în mijlocul cetăţii pentru ca să ardă pe toţi filosofii şi ritorii. Însă ei, auzind judecata şi răspunsul împăratului asupra lor, au căzut la picioarele sfintei, cerând să se roage pentru dânşii către Unul adevăratul Dumnezeu, ca să le ierte toate câte au greşit din neştiinţă şi să-i învrednicească de Sfântul Botez şi de darul Preasfântului Duh.

Sfânta, umplându-se de bucurie, a zis către dânşii: „Cu adevărat sunteţi fericiţi, căci lăsând întunericul, aţi cunoscut lumina cea adevărată şi, trecând cu vederea pe acest împărat stricăcios de pe pământ, v-aţi apropiat de Cel ceresc. Deci, să nădăjduiţi fără îndoială spre mila Lui şi să credeţi că focul cu care vă înfricoşează păgânii vă va fi vouă botez şi scară care vă înalţă la cer. În acest foc curăţindu-vă de toată necurăţia trupului şi a duhului, vă veţi afla ca nişte stele luminate şi curate înaintea slavei Împăratului şi veţi fi iubiţii Lui prieteni".

Zicând acestea Sfânta, i-a bucurat cu această nădejde şi a însemnat pe fiecare pe frunte cu pecetea lui Hristos, adică cu Sfânta Cruce. Apoi au mers cu bucurie spre chinuire şi, luându-i ostaşii, i-au aruncat în foc, în a şaptesprezecea zi a lunii noiembrie. Făcându-se seară, au mers nişte oameni binecredincioşi şi iubitori de Dumnezeu ca să adune moaştele lor şi i-au aflat pe toţi întregi, căci nici părul capului lor n-a fost ars; pentru care mulţi s-au întors la adevărata cunoştinţă, iar moaştele lor le-au îngropat cu cinste la un loc cuviincios.

Dar împăratul avea purtare mare de grijă pentru Sfânta Ecaterina în ce chip ar putea s-o întoarcă la a sa păgânătate. Şi nesporind nimic cu silogismele filosofice, a început cu îmbunări şi vicleşuguri a o amăgi, zicând: „Ascultă, fiică bună, te sfătuiesc ca un părinte iubitor de fii, închină-te marilor zei şi mai vârtos muzicescului Ermi, care te-a împodobit cu atâtea daruri filosofice, şi eu voi împărţi cu tine împărăţia

mea, martori îmi sunt zeii, şi îţi voi da jumătate din stăpânirea mea şi vei vieţui împreună cu mine, veselindu-te neîncetat".

Iar Sfânta, ca o înţeleaptă ce era, pricepând gândul, vicleşugul şi înşelăciunea lui, a zis către dânsul: „Leapădă, o, împărate, vicleşugul şi nu te asemăna vulpii; pentru că eu ţi-am spus o dată că sunt creştină şi m-am logodit cu Hristos; pe Dânsul Îl am Mire şi Sfetnic şi frumuseţea fecioriei mele. Deci, mai mult poftesc hainele mucenicеşti decât porfira împărătească". Împăratul iarăşi a zis: „Mă sileşti, deşi nu voiesc, să-ţi necinstesc vrednicia ta şi trupul tău să-l înfăşor cu multe răni".

Dar Sfânta a răspuns: „Fă ce voieşti, pentru că, cu această ocară vremelnică, îmi vei mijloci mie slava cea veşnică şi mulţime de popor, precum nădăjduiesc, va crede prin mine în Hristosul meu. Şi din palatul tău mulţi vor merge împreună cu mine în sfinţitele cămări cereşti". Acestea a proorocit Sfânta, iar Dumnezeu, Care priveşte din înălţime, a adus la îndeplinire proorocia ei.

Atunci împăratul, mâniindu-se foarte, a poruncit să dezbrace de pe dânsa porfira şi aşa s-o bată fără milă cu vine de bou. Deci au bătut-o slugile pe Sfânta Muceniţă Ecaterina două ceasuri peste spate şi peste pântece, până ce s-a umplut de răni tot trupul ei cel fecioresc şi s-a făcut fără chip în bătăi, ea, care mai înainte era atât de frumoasă. Iar sângele ei curgea şiroaie şi s-a înroşit pământul de dânsul. Dar Sfânta stătea cu bărbăţie şi vitejie, încât toţi cei ce o vedeau se mirau foarte tare. Mai pe urmă a poruncit fiara cea cumplită ca s-o ducă în temniţă şi să nu-i dea mâncare până când se va mai gândi cu ce fel de munci s-o piardă pe dânsa.

Augusta, soţia împăratului, avea însă mare dorinţă să vadă faţa Sfintei Ecaterina, căci o iubea mult, auzind de faptele ei cele bune, de înţelepciunea şi de bărbăţia ei; iar mai vârtos, că avusese o vedenie în somn, din care pricină s-a rănit cu inima spre dragostea ei, încât nu mai putea nici să doarmă. Ieşind împăratul din cetate pentru o pricină şi zăbovind acolo câteva zile, împărăteasa a avut prilejul să dobândească ceea ce dorea. Căci era acolo un boier mare, credincios prieten al împăratului, cu dregătoria voievod, anume Porfirie, om foarte înţelept. Acestuia i-a mărturisit Augusta gândul său, în taină, zicându-i acestea: „Într-una din nopţile trecute am văzut în vedenie pe Ecaterina, şezând în mijlocul multor tineri şi fecioare frumoase, îmbrăcată în haine albe; şi atâta strălucire ieşea din faţa ei, încât nu puteam privi la dânsa. Iar ea m-a aşezat aproape de dânsa şi mi-a pus pe cap o cunună de aur, zicându-mi: „Stăpânul Hristos îţi trimite ţie această cunună". De atunci am atâta dorinţă ca să o văd, încât nu aflu odihnă inimii mele. Rogu-te dar, fă în vreun chip ca să o văd în taină". Iar Porfirie i-a răspuns: „Eu

voi împlini dorinţa ta împărătească". Deci, făcându-se noapte, voievodul a luat cu sine două sute de ostaşi şi a mers la temniţă împreună cu împărăteasa şi dând străjerilor bani, au intrat la Sfânta.

Când a văzut-o împărăteasa, s-a mirat de strălucirea feţei ei, care înflorea cu dumnezeiescul dar. Căzând degrabă la picioarele ei, cu lacrimi în ochi a început a zice acestea: „Acum sunt împărătească fericită, că m-am învrednicit a te vedea, lucru foarte mult dorit sufletului meu; şi însetam ca cerbul să aud limba ta cea izvorâtoare de miere. Şi acum, fiindcă m-am învrednicit a dobândi ceea ce am dorit, nu mă voi mai mâhni, chiar dacă m-aş lipsi şi de împărăţie şi de viaţă. Căci mă bucur cu inima şi cu sufletul, privind la atâta strălucire ce răsare din preafrumoasa ta faţă. Fericită eşti tu şi vrednică de laudă că te-ai lipit de un Stăpân ca Acesta, de la Care primeşti atâtea daruri".

Iar Sfânta i-a răspuns, zicând: „Fericită eşti şi tu, o! împărătească pentru că văd cununa capului tău, ridicată la înălţime de cetele îngereşti, pe care după trei zile o vei primi pentru puţina pătimire ce vei răbda, ca să mergi la adevăratul Împărat şi să împărăţeşti cu El veşnic". Iar ea a zis către dânsa: „Mă tem de munci şi mai vârtos de bărbatul meu, căci este foarte aspru şi fără de omenie". Zis-a ei Sfânta: „Îndrăzneşte, că vei avea pe Hristos în inima ta, Care îţi va ajuta ca să nu se atingă nici o muncă de sufletul tău. Căci numai puţin va boli trupul tău, câtăva vreme şi apoi se va odihni acolo veşnic".

Acestea zicând Sfânta, a întrebat-o pe ea Porfirie, zicând: „Ce dăruieşte Hristos celor care cred într-Însul? Pentru că voiesc şi eu să cred într-Însul şi să fiu ostaşul Lui". Zis-a lui Sfânta Muceniţă: „Dar n-ai citit sau n-ai auzit Scriptura creştinească?" Iar Porfirie a răspuns: „Eu din copilăria mea tot cu războiul m-am îndeletnicit şi de alte lucruri n-am avut purtare de grijă". Zis-a lui Sfânta: „Nu poate limba să mărturisească bunătăţile pe care le-a gătit Preabunul şi Iubitorul de oameni Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El şi păzesc poruncile Lui".

Atunci Porfirie s-a umplut de bucurie negrăită şi a crezut în Hristos, împreună cu cei două sute de ostaşi şi cu împărăteasa. Şi sărutând toţi cu bună cucernicie pe muceniţă, s-au dus. Iar milostivul şi iubitorul de oameni Hristos, n-a lăsat pe sfânta Sa mireasă nebăgată în seamă atâtea zile ci, ca un părinte iubitor de fii, avea purtare de grijă de dânsa şi-i trimitea în toate zilele hrană, printr-o porumbiţă. Apoi, chiar Hristos a venit de a cercetat-o cu mare slavă şi cu multe cete cereşti. Şi mai mult a întărit bărbăţia ei şi a umplut-o de îndrăzneală, zicând: „Nu te teme, iubita Mea mireasă, pentru că Eu sunt cu tine şi prin răbdarea ta pe mulţi vei întoarce către Mine, şi de multe cununi te vei învrednici". Cu astfel de cuvinte mângâind-o pe ea Domnul, S-a dus.

A doua zi, şezând împăratul la judecată, a poruncit să o aducă pe muceniţă, care a intrat în curţile împărăteşti cu lumina cea strălucitoare şi cu atâtea daruri duhovniceşti, încât cei ce stăteau înainte se minunau de strălucirea frumuseţii ei. Şi s-a minunat împăratul foarte tare, văzând că n-a slăbit cu trupul, nici nu s-a schimbat frumuseţea feţii sale în atâtea zile, socotind că i-a dat cineva hrană în temniţă şi de aceea voia să pedepsească pe străjeri. Dar Sfânta Ecaterina, ca să nu fie alţii munciţi fără vină pentru dânsa, a mărturisit adevărul, zicând: „Să ştii, împărate, că mie nu mi-a dat hrană vreo mână omenească, ci Stăpânul meu Hristos, Care îngrijeşte de robii Săi. Acela m-a hrănit pe mine".

Deci, mirându-se împăratul de o frumuseţe ca aceea, a vrut să o ispitească pe dânsa iarăşi cu îmbunări şi cu vicleşug, zicându-i acestea: „Ţie ţi se cade să împărăţeşti, fiica mea, căci eşti doamnă în chipul soarelui, care şi pe Artemida o covârşeşti cu frumuseţea. Vino dar de jertfeşte zeilor, ca să împărăţeşti cu noi şi să ai viaţă plină de bucurie. Rogu-te, nu voiesc a-ţi pierde cu muncile o aşa podoabă şi frumuseţe". Sfânta a zis: „Eu sunt pământ şi cenuşă şi toată frumuseţea ca o floare se veştejeşte şi ca visul piere prin boală sau de bătrâneţe; iar după moarte cu totul putrezeşte. Deci nu te îngriji de buna cuviinţă şi de frumuseţea mea".

Acestea vorbindu-le Sfânta Ecaterina cu împăratul, un eparh cu numele Hursaden, aspru cu obiceiul, tiran şi chinuitor nemilostiv, vrând să arate către împăratul dragoste şi bună voire, a zis: „Eu, împărate, am aflat o muncă prin care vei birui pe această fecioară. Porunceşte să se facă patru roţi de lemn într-o osie şi să bată împrejur suliţe ascuţite şi alte fiare ascuţite; două roţi să se întoarcă în stânga şi două în dreapta, iar în mijlocul lor să fie fecioara legată. Şi aşa, întorcându-se roţile, să-i zdrobească trupul ei. Însă mai întâi să se întoarcă roţile singure înaintea fecioarei, pentru ca, văzându-le, să se teamă de munca cea cumplită şi să se plece la voia ta; iar de nu, apoi să primească amară moarte". Plăcând împăratului sfatul eparhului, a poruncit să facă acel fel de roţi. Şi fiind adusă sfânta la acea cumplită muncă, a întors roţile cu multă nevoie înaintea ochilor ei, ca să o înfricoşeze. Apoi a zis tiranul către dânsa: „Oare vezi ce muncă ţi s-a pregătit, în care vei lua moarte amară, de nu te vei închina zeilor?" Iar ea a răspuns: „De multe ori ţi-am spus gândul meu; de aceea nu mai pierde vremea, ci fă ceea ce voieşti".

Văzând el că nu poate să o înfricoşeze cu nimic şi să o întoarcă de la Hristos, a poruncit să o lege între roţi şi să le întoarcă repede, pentru ca, cu acele fiare ascuţite, să fie zdrobită în bucăţi şi să moară cu cumplită moarte. Deci începându-se acea muncă, îndată s-a pogorât îngerul Domnului din cer şi a dezlegat pe Sfânta din legături,

iar roţile le-a sfărâmat în bucăţi, iar acelea, sărind din locul lor, pe mulţi păgâni rănindu-i, i-au omorât. Iar poporul ce era de faţă, văzând acea minune preamărită, striga: „Mare este Dumnezeul creştinilor!" Dar împăratul se întunecase de mânie şi iarăşi se gândea ca să afle asupra muceniţei vreo muncă mai nouă.

Împărăteasa, auzind acea minune, a ieşit din camera ei şi a început a mustra pe împăratul, zicând: „Cu adevărat eşti nebun şi fără de minte, dacă îndrăzneşti a te lupta cu Dumnezeul Cel viu, şi a munci pe roaba Lui cu nedreptate!" Acestea fără nădejde, auzindu-le împăratul, s-a sălbăticit de mânie şi s-a făcut fără de omenie, mai mult decât toate fiarele. Şi, lăsând pe Sfânta Ecaterina, şi-a întors mânia asupra soţiei sale, uitându-şi dragostea cea firească faţă de dânsa.

Deci a poruncit ca să aducă o ladă mare şi să o umple cu plumb, ca să fie nemişcată. Acolo a pus sânii femeii sale, între capac şi ladă şi a bătut cuie prin capac şi prin ladă, străpungându-i, încât i s-a pricinuit o durere nespusă şi i s-au rupt cu mare nevoie. Iar fericita Augusta, răbdând acea durere negrăită, se bucura, pătimind pentru adevăratul Dumnezeu, către Care se şi ruga ca să-i trimită ajutor din înălţime.

Deci, rupându-se sânii ei, curgea sângele ca un izvor şi toţi care erau de faţă s-au umplut de jale şi-i durea inima pentru aceea care pătimea munca cea mai amară şi mai nesuferită. Iar tiranul cel nemilostiv n-a miluit pe soţia sa, ci a poruncit să-i taie capul cu sabia. Dar ea primind cu bucurie osânda aceasta a zis către Sfânta Ecaterina: „Roaba adevăratului Dumnezeu, fă rugăciune pentru mine!" Iar aceea a zis: „Mergi cu pace, ca să împărăţeşti cu Hristos în veci!" Şi astfel a fost tăiată fericita împărătească afară din cetate în ziua de douăzeci şi trei a lunii noiembrie. Iar voievodul Porfirie, luând noaptea trupul ei, l-a îngropat cu cinste. Iar a doua zi a stat înaintea împăratului, împreună cu ostaşii cei ce crezuseră în Hristos, şi a zis: „Şi noi suntem ostaşi ai marelui Dumnezeu".

Aceasta nerăbdând împăratul să audă, a oftat din adâncul inimii, zicând: „Vai, am pierit, că m-am păgubit de minunatul Porfirie!" Apoi, întorcându-se către ceilalţi ostaşi, a zis: „Şi voi, ostaşii mei preaiubiţi, v-aţi înşelat şi v-aţi îndepărtat de zeii părinteşti? Dar cu ce v-au greşit vouă zeii de i-aţi părăsit pe dânşii?" Iar ei nu i-au răspuns lui cuvânt, ci numai Porfirie a zis: „Pentru ce laşi capul şi întrebi picioarele? Vorbeşte cu mine". Iar el a zis: „Cap rău, tu eşti pricina pierzării lor". Şi neputând mai mult a grăi de mânie, a poruncit să le taie capetele tuturor; şi aşa s-au sfârşit. Deci, s-a împlinit proorocia Sfintei Ecaterina, care a zis împăratului: „Că mulţi din palatele tale vor crede în Hristos Dumnezeu".

După acestea, aducând muncitorul pe Ecaterina la divan, a zis către dânsa: „Multă supărare şi pagubă mi-ai făcut! Tu ai înşelat pe femeia mea şi pe viteazul meu voievod l-ai pierdut, el care era puterea oştilor mele şi alte multe răutăţi mi s-au întâmplat mie prin tine şi se cădea îndată fără de milă să te omor; dar te iert pentru că îmi este milă a te pierde pe tine, o fecioară atât de frumoasă şi înţeleaptă. Deci, fă-mi voia, iubita mea! Jertfeşte zeilor ca să te fac împărătească şi niciodată nu te voi mai supăra, nici voi face vreun lucru fără de sfatul tău. Şi vei vieţui împreună cu mine într-atâta veselie şi fericire, în care nici una din împărătese n-a fost vreodată".

Acestea şi multe altele grăia vicleanul, căutând să înşele pe mireasa lui Hristos cea aleasă. Dar n-a putut cu cuvintele sale cele înşelătoare să o despartă de Hristos, cu Care ea se legase tare, cu legătura dragostei celei adevărate. Apoi, văzând că nici cu momeli, nici cu făgăduinţe, nici cu îngroziri, nici cu munci nu poate să o înduplece pe cea mai tare decât diamantul, a dat asupra ei hotărârea să-i fie tăiat capul afară din cetate.

Deci, luând-o ostaşii, au dus-o la locul de chin. Şi mergea în urma ei popor mult, bărbaţi şi femei, plângând pentru dânsa, căci avea a se pierde, precum ziceau ei, o tânără preafrumoasă şi prea înţeleaptă. Iar cele mai alese dintre femei şi de neam bun ziceau către dânsa, tânguindu-se: „O, preafrumoasă şi prealuminată fecioară, pentru ce eşti aşa de aspră cu inima şi cinsteşti mai mult moartea decât viaţa aceasta preadulce? Şi pentru ce-ţi pierzi în deşert şi fără de vreme floarea tinereţilor tale? Oare nu este mai bine să asculţi pe împăratul şi să te îndulceşti de atâtea bunătăţi în viaţa aceasta, decât să mori ticăloşeşte?" Iar ea a răspuns: „Lăsaţi plânsul cel fără de folos şi mai vârtos vă bucuraţi, că eu văd acum pe iubitul meu Mire, Iisus Hristos, Făcătorul şi Mântuitorul meu, Care este frumuseţea mucenicilor, cununa şi slava mea. Şi mă cheamă către frumuseţea raiului cea negrăită, ca să împărăţesc împreună cu Dânsul şi să mă veselesc în veacul cel fără de sfârşit. Deci nu plângeţi pentru mine, ci plângeţi pentru voi, căci pentru necredinţa voastră aveţi să mergeţi în focul cel fără de sfârşit, ca să vă munciţi în veci".

Apoi, ajungând la locul de tăiere, a făcut rugăciunea aceasta: „Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul meu, mulţumescu-Ţi că ai pus pe piatra răbdării picioarele mele şi ai îndreptat paşii mei. Tinde-Ţi acum prea cinstitele Tale palme pe care le-ai întins pe Cruce şi primeşte sufletul meu, pe care l-am adus Ţie ca jertfă, pentru dragostea Ta. Adu-Ţi aminte, Doamne, căci trup şi sânge sunt, şi nu lăsa greşelile mele cele făcute din neştiinţă, ca să fie arătate de

cumpliţii ispititori la înfricoşata Ta judecată, ci spală-le cu sângele pe care-l vărs pentru Tine şi rânduieşte ca trupul acesta, care, rănindu-se, se taie cu sabia, să fie nevăzut de vrăjmaşii tăi cei ce mă prigonesc.

Caută dintru înălţimea Ta, Doamne, şi asupra poporului acestuia ce stă înainte şi-l povăţuieşte la lumina cunoştinţei Tale. Şi acelora care vor chema prin mine numele Tău Cel preasfânt, dă-le toate cererile cele spre folos, pentru ca de toţi să se laude măririle Tale în veci".

Astfel rugându-se, a zis chinuitorului: „Săvârşeşte-ţi porunca!" Iar el, întinzând sabia, i-a tăiat cinstitul ei cap; şi a curs din rană lapte în loc de sânge. Iar cinstitele ei moaşte le-au luat în acel ceas sfinţii îngeri, precum s-a văzut de credincioşii cei vrednici şi le-au dus cu cinste în Muntele Sinai, în slava lui Hristos Dumnezeu, Care, împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt, într-o dumnezeire împărăţeşte în veci. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, SFÂNTUL MARE MUCENIC MERCURIE

Decie şi Valerian, păgânii împăraţi ai Romei, chemând pe toţi domnii şi boierii lor, s-au sfătuit pentru întinderea şi înmulţirea cinstirii zeilor lor şi pentru pierzarea şi risipirea sfintei credinţe creştineşti. Şi toţi, cu un gând, s-au învoit la acel sfat fărădelege şi au dat o poruncă în capitala Romei, care era scrisă astfel: „Împăraţii Romei, biruitorii cei nebiruiţi, pururea cinstiţi, marii credincioşi Decie şi Valerian, împreună cu toţi boierii, dau în ştire că de vreme ce facerile de bine şi darurile zeilor noştri le-am cunoscut şi ne-am îndulcit şi de biruinţele ce ne sunt date nouă de la dânşii asupra vrăjmaşilor noştri; apoi, că tot felul de roade primim de la dânşii cu îndestulare, prin buna prefacere a văzduhurilor şi i-am cunoscut pe ei a fi nouă mari făcători de bine şi de obşte rânduitori pentru cele de folosul nostru.

Drept aceea cu un sfat împreună glăsuit cu boierii, poruncim ca toată rânduiala poporului, liberi şi robi, ostaşii şi neostaşii, să aducă jertfă zeilor, căzând la dânşii şi cu rugăciune plecându-se. Iar dacă va îndrăzni cineva a călca dumnezeiasca noastră poruncă ce este întărită de noi cu sfat de obşte, pe unul ca acela poruncim ca să-l arunce legat în temniţă, apoi să se omoare prin felurite munci. Şi de se va pocăi, plecându-şi genunchii, de mare cinste se va învrednici de la noi.

Iar de se va împotrivi, apoi după multe munci, să ia pedeapsă de sabie sau să fie aruncat în mare sau să se dea spre mâncare păsărilor şi câinilor; mai vârtos dacă se va afla cineva de credinţa creştinească, acela

astfel să fie muncit. Iar cei ce se vor supune poruncii noastre, mare cinste şi daruri vor moşteni. Fiţi sănătoşi cu bună norocire".

Astfel de poruncă împărătească fiind dată, s-a tulburat toată cetatea Romei, căci se propovăduia acea poruncă fără de Dumnezeu prin toată cetatea şi se trimitea prin toate cetăţile şi împrejurimile lor. În acea vreme s-au sculat barbarii asupra împărăţiei Romei şi pregăteau împăraţii oştile lor ca să iasă la război împotriva barbarilor. Deci au poruncit trupelor de prin toate cetăţile să se adune la Roma. Atunci a venit şi trupa în care era ostaş Mercurie şi se chema trupa aceea Martenses din Armenia cea Mare, sub stăpânirea voievodului Saturnin.

Deci, ieşind împăratul Decie la război, a rămas în Roma Valerian şi, făcându-se multă vreme război şi măcel mare între barbari şi romani, s-a arătat lui Mercurie îngerul Domnului în chip de om mare, îmbrăcat în haine albe, ţinând în mâna sa o sabie, şi a zis către dânsul: „Nu te teme, Mercurie, nici te înfricoşa, căci sunt trimis spre ajutor ţie, ca să te fac biruitor. Deci, primeşte această sabie şi porneşte asupra barbarilor şi, după ce-i vei birui, să nu uiţi pe Domnul Dumnezeul tău!" Iar el fiind înspăimântat, i se părea că cel ce i s-a arătat este unul din boierii Romei. Şi luând sabia pe care i-o dăduse, a pornit cu mare iuţeală asupra potrivnicilor, pe care-i tăia ca pe nişte iarbă. Şi trecând prin trupele barbarilor, până la împăratul lor, l-a ucis cu sabia şi împreună cu el mulţime mare de ostaşi viteji, încât i se lipise mâna cu sânge de mânerul săbiei. Şi aşa au fost biruiţi şi izgoniţi barbarii de către romani.

Atunci Decie, văzând vitejia cea mare a lui Mercurie, l-a chemat la sine şi, cinstindu-l cu mari daruri, l-a pus voievod peste toate oştile. Apoi, părându-i-se lui Decie căci cu ajutorul zeilor au biruit pe vrăjmaşi, se veselea foarte şi împărţind oştilor aur mult, a slobozit pe fiecare într-ale lor. Iar ei împreună cu Mercurie mergând la Roma, făceau ospeţe mari prin cetăţi.

Într-o noapte, dormind voievodul Mercurie, a venit la dânsul îngerul, în acelaşi chip precum i se arătase şi mai înainte şi, lovindu-l în coastă, l-a deşteptat. Iar el văzând cele ce i se arătaseră, s-a înfricoşat şi a rămas mut. Apoi îngerul a zis către dânsul: „Mercurie, nu-ţi mai aduci aminte de ceea ce ţi-am zis în război? Vezi, ca să nu uiţi pe Domnul Dumnezeul tău, căci ţi se cade a pătimi pentru El şi a lua cunună de biruinţă împreună cu toţi sfinţii".

Îngerul zicând acestea, s-a făcut nevăzut. Iar el, venindu-şi în sine, a început a mulţumi lui Dumnezeu şi şi-a adus aminte de credinţa creştinească de care auzise de la moşul şi de la tatăl său. Căci tatăl său, anume Gordian, care a fost ostaş în aceeaşi trupă în care şi el mai pe urmă a fost ostaş, adeseori grăia: „Fericit este cel ce ostăşeşte

Împăratului ceresc, că va primi de la El răsplată în împărăţia cea cerească! Căci Acel Împărat a făcut toate numai cu cuvântul şi are să judece viii şi morţii şi să răsplătească fiecăruia după faptele lui".

De aceste cuvinte ale tatălui său aducându-şi aminte Mercurie şi socotind cu mintea arătarea îngerului, s-a umplut de bucurie şi a început a plânge şi a se tângui, zicând: „Vai mie, păcătosul, căci fiind ramură de copac verde, m-am uscat, neavând acum rădăcina cunoştinţei de Dumnezeu!" Astfel zicând în sine şi tânguindu-se, au venit slugile împărăteşti să-l cheme la împărat la un sfat. Iar Mercurie a spus că este bolnav şi a amânat împăratul sfatul pe altă zi; căci nu voia să se sfătuiască la nimic fără de Mercurie. Aşa de mult îl iubea şi îl cinstea. Iar a doua zi, chemând pe Mercurie cu cinste, s-a sfătuit împreună cu dânsul ceea ce era de folos împărăţiei Romei. Iar după sfat, a zis împăratul către Mercurie: „Să mergem împreună în capiştea Artemidei ca să-i aducem jertfă". Iar sfântul s-a despărţit în taină de împărat şi s-a dus la gazda sa.

Însă unul din boieri l-a clevetit la împăratul, zicând: „Mare împărate, biruitorule nebiruit, alesule de zei a stăpâni împărăţia, binevoieşte cu blândeţe a mă asculta pe mine. Acesta care este cinstit de dreapta împărăţiei voastre şi pe care stăpânia voastră l-a preamărit, nu vine împreună cu noi în capiştea marii zeiţe ca să aducă jertfă pentru stăpânia voastră". Iar împăratul l-a întrebat, zicând: „Şi cine este acela care nu vrea să fie la un gând cu noi, să aducă jertfă cinstitei Artemida?" Răspuns-a boierul: „Sfetnicul Mercurie, pe care l-a mărit bunătatea împărăţiei voastre. Acela se leapădă şi nu vrea să se închine zeilor noştri". Iar împăratul a zis: „Oare nu bârfiţi asupra lui din oarecare zavistie? Deci nu vă voi asculta pe voi de nu-l voi ispiti singur şi voi cunoaşte adevărul cu dinadinsul. De nu va fi aşa precum ziceţi voi, apoi tare veţi fi pedepsiţi pentru clevetirea voastră. Iar de se va afla adevărul, veţi fi vrednici de cinste de la noi, ca nişte credincioşi zeilor şi împărăţiei noastre".

Acestea zicând împăratul, îndată a trimis să cheme cu cinste pe Mercurie şi, venind el, a zis către dânsul Decie: „Oare nu te-am cinstit eu pe tine, punându-te voievod peste toţi domnii mei? Căci cu ajutorul zeilor ai biruit pe potrivnici! Dar tu pentru ce te arăţi nemulţumitor pentru o facere de bine ca aceasta, pe care ţi-am făcut-o ţie? De ce treci cu vederea stăpânirea şi porunca mea, nedând zeilor noştri cinstea ce se cuvine, precum am auzit de la oarecare credincioşi de-ai noştri?" Iar ostaşul cel viteaz al lui Hristos, după cuvântul Apostolului, dezbrăcându-se de omul cel vechi şi, prin Sfântul Botez, îmbrăcându-se în cel nou, zidit după chipul lui Dumnezeu, a răspuns cu îndrăzneală,

zicând: „Cinstea ta să fie cu tine, căci eu n-am biruit pe vrăjmaşi cu ajutorul neputincioşilor voştri zei, ci cu puterea lui Hristos, Dumnezeul meu. Ia de la mine ceea ce mi-ai dat, căci eu gol am ieşit din pântecele maicii mele, şi gol mă voi duce".

Acestea zicând, a descins brâul cel ostăşesc, a dezbrăcat haina cea de boierie şi le-a aruncat înaintea picioarelor împăratului, zicând cu glas mare: „Auziţi toţi că sunt creştin!" Atunci Decie a rămas uimit şi căuta la sfântul tăcând şi se mira de cuvântul lui cel cu îndrăzneală şi încă se minuna de frumuseţea trupului lui. Căci sfântul era înalt cu statul şi rumen la faţă, arătând cu chipul bărbăţia ce era într-însul. Apoi a poruncit împăratul să-l pună în temniţă, zicând: „Acest om n-a priceput cinstea sa. Deci, când va cunoaşte ocara şi defăimarea, atunci mi se pare că se va întoarce la gândul cel bun". Iar sfântul, fiind dus în temniţă, mulţumea şi lăuda pe Dumnezeu. Dar noaptea iarăşi i s-a arătat îngerul Domnului, zicând: „Îndrăzneşte, Mercurie şi nu te teme! Crede în Domnul pe Care L-ai mărturisit şi Acela te va izbăvi de tot necazul!" Prin acea arătare a îngerului, iarăşi s-a întărit Mercurie.

A doua zi a şezut împăratul Decie în divan şi, punând înaintea sa pe Sfântul Mercurie, a zis către dânsul: „Acest fel de cinste ţi se cuvine pentru nebunia ta, ca să stai ca un osândit la judecată". Sfântul a răspuns: „Cu adevărat, acest fel de cinste mi se cuvine pentru Domnul meu! Tu ai luat de la mine cele ce degrabă pier, iar eu voi primi de la El pe cele ce rămân în veci". Împăratul a zis: „Spune nouă neamul tău şi patria". Sfântul a răspuns: „Dacă vrei să ştii neamul meu şi patria, îţi voi spune; pe tatăl meu l-a chemat Gordian, de neam scit şi a ostăşit în oastea martionilor; iar patria mea, către care merg cu sârguinţă, este Ierusalimul cel de sus, care este cetatea Împăratului Celui ceresc".

Împăratul a zis: „Dar pentru ce nu faci voia noastră şi nu împlineşti porunca ce este dată de noi tuturor oamenilor? Pentru ce nu te închini zeilor, ca să primeşti dregătoria ta cea dintâi? Ori voieşti a muri în munci? Răspunde-mi degrab, căci pentru aceasta eşti chemat". Sfântul Mercurie a răspuns: „Eu pentru aceasta am venit ca să te biruiesc pe tine şi pe tatăl tău diavolul, aflător al tuturor răutăţilor şi să primesc cunună de biruinţă de la puitorul de nevoinţe Iisus Hristos, Domnul meu. Deci împlineşte asupra mea ceea ce gândeşti, pentru că am platoşă şi pavăză prin care voi birui toate muncile ce le vei pune asupra mea".

Atunci împăratul, umplându-se de mânie, a zis: „De vreme ce zici că ai pavăza şi platoşa credinţei, poruncesc ca să te spânzure gol între patru furci". Şi aceasta făcându-se, a zis muncitorul: „Unde sunt acum armele războiului tău?" Iar Sfântul, căutând spre cer, a zis:

„Doamne, Iisuse Hristoase, ajută robului Tău!" Apoi împăratul a poruncit să aducă săbii şi cuţite ascuţite şi să taie trupul sfântului, iar pe pământ sub dânsul să aştearnă foc, pentru ca, deasupra fiind tăiat cu cuţitele şi dedesubt ars cu focul, să pătimească cumplit. Şi acestea făcându-se, curgea sângele din trupul lui ca izvorul încât şi focul se stingea de sângele lui; iar sfântul toate acestea le răbda cu vitejie.

După acestea tiranul a poruncit să-l dezlege ca să nu moară degrabă şi să-l închidă într-o casă. Luându-l slujitorii l-au dus, căci el nu putea singur să meargă, abia fiind viu, şi l-au aruncat în acea casă, crezând că îndată va muri. Deci sfântul zăcea ca un mort, abia suflând din cauza rănilor celor cumplite. Dar făcându-se noapte, a venit îngerul Domnului către dânsul şi a zis: „Pace ţie, bunule pătimitor!" şi l-a tămăduit pe el de răni. Iar sfântul simţind în sine putere, s-a sculat sănătos şi a mulţumit lui Dumnezeu, Celui ce l-a cercetat prin îngerul Său.

A doua zi, împăratul a poruncit să aducă pe sfântul înaintea sa. Şi mergând ostaşii la dânsul, l-au aflat sănătos şi l-au dus la împărat. Văzându-l împăratul că este sănătos, a zis: „Pe cel care l-a dus ieri de la noi ca pe un mort, acum umblă singur de sine ca şi cum n-ar fi avut nici o rană!" Deci a poruncit ostaşilor să-i caute rănile. Iar ei, căutând trupul mucenicului, au zis către împăratul: „Aşa să fie întregimea stăpânirii tale, precum are Mercurie trupul său, cu totul întreg şi fără prihană, ca şi cum nu s-ar fi atins de dânsul nici o muncă".

Împăratul a zis: „Acum el va zice că Hristos l-a vindecat. Oare n-aţi adus voi vreun doctor la dânsul în strajă?" Iar ei au răspuns: „Ne jurăm pe stăpânirea voastră care îndreptează toată lumea, că nimeni nu l-a căutat; apoi nouă ni s-a părut că îndată va muri, iar cum s-a vindecat şi acum stă sănătos, nu ştim". Iar împăratul a zis: „Socotiţi căci cu farmecele creştineşti cel ce se părea ieri a fi mort, este astăzi sănătos?" Şi a zis cu mânie către sfântul: „Cine te-a tămăduit? Spune-ne nouă adevărul, căci mi se pare că nu fără vrăjitorie te-ai tămăduit".

Sfântul a răspuns: „Chiar fără voia ta ai spus adevărul, căci Domnul nostru Iisus Hristos, doctorul Cel adevărat al sufletelor şi al trupurilor, Acela m-a tămăduit pe mine, Care pe toţi vrăjitorii şi fermecătorii împreună cu cei ce se închină idolilor, legându-i cu legături nedezlegate, îi va da focului gheenei, pentru că n-au cunoscut pe adevăratul Dumnezeu, Ziditorul lor". Împăratul a zis: „Iarăşi voi umplea trupul tău cu răni şi voi vedea de te va vindeca Hristos pe Care Îl mărturiseşti".

Sfântul a răspuns: „Cred Domnului meu Iisus Hristos că nu mă vei birui cu toate muncile tale, oricâte vei aduce asupra mea. Căci nu

mă tem de dânsele deloc, fiind întărit cu cuvintele Stăpânului meu, Care a zis: *Nu vă temeţi de cei ce ucid trupul, căci sufletul nu pot să-l ucidă*. Că după ucidere iarăşi mă va învia în ziua cea înfricoşată a dreptei Sale judecăţi". Atunci a poruncit împăratul să-l muncească iarăşi cu foc şi cu bătăi.

Sfântul fiind bătut şi ars cu foc, ieşea bună mireasmă din trupul lui cel ars. Iar mucenicul răbda cu atâta vitejie, încât n-a strigat, n-a suspinat, nici n-a oftat, aşa că se mirau toţi de răbdarea lui. Apoi împăratul a zis către dânsul în batjocură: „Unde este acum doctorul tău, ca să vină aici să te tămăduiască? Căci ai zis că şi după moarte poate să te ridice". Sfântul Mercurie a răspuns: „Fă ce voieşti, stăpânire ai peste trupul meu, iar peste suflet are Dumnezeu; căci chiar dacă-mi vei pierde trupul meu, însă sufletul va rămâne nestricat în veci".

Deci împăratul a poruncit să-l spânzure cu capul în jos şi să-i lege o piatră mare de grumaji, ca fiind sugrumat de greutatea pietrei, să moară. Iar mucenicul fiind întărit cu darul lui Dumnezeu, a rămas multă vreme viu în acea muncă. Apoi, dezlegând piatra, a poruncit să-l bată cu bice, care aveau capetele ferecate cu aramă. Şi îndată a fost bătut fără cruţare, încât şi pământul s-a înroşit de sângele lui. Însă el, ca un diamant tare, răbda cu bărbăţie, zicând: „Îţi mulţumesc, Doamne, că m-ai învrednicit a pătimi pentru numele Tău!" Văzând împăratul pe mucenic că nu se pleacă nicidecum spre voia lui, şi acum nemaiavând vreme să-l muncească mai mult, pentru că se sârguia degrab a merge la Roma, a dat asupra lui porunca cea din urmă, astfel: „Mercurie, care a socotit drept nimic zeii noştri şi a defăimat cinstita poruncă a blândeţii noastre, porunceşte stăpânirea noastră să-l ducă în ţara Capadochiei şi acolo să-i taie capul spre învăţătura multora. Căci cel ce se împotriveşte împăratului, după multe munci, se pedepseşte cu sabie".

Deci ostaşii, luând pe sfântul, l-au pus pe un dobitoc şi l-au legat, căci era trupul lui foarte slăbit de multe munci şi l-au dus în Capadochia. Ajungând el în Cezareea, Domnul S-a arătat sfântului şi i-a zis: „Mercurie, vino la Mine şi te odihneşte! Alergarea ai săvârşit şi credinţa ai păzit, deci primeşte cununa nevoinţei tale, căci aici se cade a te sfârşi". Iar Mucenicul, întărindu-se prin acea vedenie a Mântuitorului şi dorind ca mai degrabă să se dezlege de trup şi să vieţuiască în Hristos, a zis către ostaşii care erau împreună cu dânsul: „Faceţi ceea ce vi s-a poruncit şi nu amânaţi porunca mai mult; iar Domnul, Care cheamă pe toţi spre pocăinţă, să vă dea darul Său; căci fiind bogat în milă, dă darurile Sale cu îndestulare celor ce vin la Dânsul!" Zicând acestea, ostaşii i-au tăiat capul în buna mărturisire a Mântuitorului nostru Iisus Hristos, în a douăzeci şi cincea zi a lunii noiembrie. Iar a

doua zi după tăierea sfântului, s-a aflat trupul lui alb ca zăpada şi ieşea dintr-însul bună mireasmă de mir de mult preţ şi tămâie. Pentru o minune ca aceea, mulţi au crezut în Hristos. Apoi sfântul trup a fost pus cu cinste la loc însemnat care dădea multe tămăduiri celor bolnavi.

Pe acest sfânt ostaş şi Mare Mucenic Mercurie, care acum se bucură cu sufletul în cer, l-a orânduit Doamna, Preasfânta Născătoarea de Dumnezeu, la o minunată slujbă ostăşească precum aceasta: Când se ruga Sfântul Vasile cel Mare înaintea icoanei Preasfintei Născătoare de Dumnezeu – lângă care era icoana Sfântului Marelui Mucenic Mercurie, cu suliţa ca un ostaş –, ca răucredinciosul împărat Iulian Paravatul, mare prigonitor şi pierzător al dreptcredincioşilor creştini, să nu se mai întoarcă de la războiul cu perşii, spre pierderea credinţei creştineşti. Atunci a văzut că s-a făcut nevăzută, după puţin timp, icoana Sfântului Mercurie, care era lângă cea a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu; apoi, după aceea, s-a arătat cu suliţa sângerată.

Chiar în acelaşi timp, în depărtatul război, Iulian a fost însuliţat de un ostaş necunoscut, care, îndată ce l-a însuliţat, s-a făcut nevăzut. Iar ticălosul Iulian, luând sânge din rana sa a aruncat în sus către cer şi, grăind hule asupra lui Hristos, a zis: „Ai biruit Galileene!” Această minune s-a adeverit atunci, că însăşi Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, pentru rugăciunea Sfântului Vasile cel Mare, a trimis pe acest plăcut al lui Dumnezeu şi al ei, pe Sfântul purtătorul de biruinţă Marele Mucenic Mercurie, din biserica cea care prăznuieşte către biserica cea care avea război, spre pedeapsa împotrivitorului lui Dumnezeu, Iulian Paravatul şi spre apărarea sfintei credinţe şi a dreptcredincioşilor creştini.

Cu a cărui sfântă folosire şi apărare să ne fie şi nouă spre ajutor, ca să fim păziţi de vrăjmaşii cei potrivnici lui Dumnezeu şi să fie biruiţi cu ajutorul lui, ca împreună cu dânsul să slăvim pe Dumnezeu şi pe Maica Sa în vecii vecilor. Amin.

LUNA NOIEMBRIE

ZIUA A DOUĂZECI ŞI ŞASEA

VIAŢA CUVIOSULUI PĂRINTELUI NOSTRU ALIPIE STÂLPNICUL

Alipie, sluga lui Hristos, îşi avea patria în cetatea Adrianopole, ce este în părţile Paflagoniei. Domnul l-a ales chiar din pântecele maicii sale, fiindcă maică-sa când era îngreuiată cu dânsul şi aproape de naştere, a văzut într-o noapte o vedenie ca aceasta. I se părea că ţine în mâinile sale un miel foarte frumos care avea în coarnele sale două făclii aprinse şi ardea luminat. Iar când avea să se nască pruncul, o mare lumină dumnezeiască a umplut casa. Acesta era semnul luminării faptelor lui celor bune, căci avea să fie lumina lumii.

După naştere, adormind maică-sa, iarăşi a văzut o vedenie în acest chip: I se părea că vede tot poporul acelei cetăţi adunându-se în casa ei şi cu psalmi şi cu cântări a înconjurat pe pruncul care se născuse. Aceste vedenii le avea maica sa puse în inima sa şi zicea: „Ce are să fie copilul acesta?” Nu după multă vreme murind bărbatul ei, petrecea în văduvie, în post şi rugăciuni, nevrând să se mai mărite după al doilea bărbat. Ci vieţuia lui Hristos în curăţie, dându-se pe sine şi pe fiul său în a Lui purtare de grijă, căci El este părinte al orfanilor şi al văduvelor. Deci, înţărcând pe copil, l-a adus în biserică şi l-a dat pe el Sfântului Teodor, episcopul acelei cetăţi, care, cunoscând cu duhul darul lui Dumnezeu ce era în copil, l-a iubit pe el foarte mult şi l-a învăţat dumnezeiasca Scriptură.

Venind în vârstă şi sporind cu înţelepciunea mai mult decât alţii, s-a făcut iubit lui Dumnezeu şi oamenilor, pentru obiceiul său cel bun şi pentru faptele lui cele bune şi mari. Căci Alipie era plin de frica lui Dumnezeu, de smerenie şi de blândeţe. În vârsta tinereţilor

sale arăta înţelepciunea căruntelor şi avea viaţa neprihănită. Drept aceea a fost pus econom al bisericii, apoi hirotonit diacon şi slujea lui Dumnezeu cu credinţă şi evlavie.

După câtăva vreme i-a venit dorinţă ca să vieţuiască deosebit în singurătate, ca fiind în linişte, mai cu osârdie să slujească lui Dumnezeu şi să se îndulcească de neîncetate gândiri către El. Deci, a descoperit această dorinţă a inimii sale fericitei sale maici, care, asemănându-se proorociţei Ana, nu se depărta de la biserică slujind ziua şi noaptea cu post şi cu rugăciune. Apoi şi-a împărţit toată averea la săraci şi s-a făcut mireasa lui Hristos, fiind diaconiţă.

Acestei plăcute de Dumnezeu i-a spus gândul său Sfântul Alipie, zicând: „Voiesc să mă duc în părţile Răsăritului, căci aud că mulţi sfinţi vieţuiesc acolo prin pustie, în linişte. Deci, mă voi sălăşlui împreună cu dânşii şi, uitându-mă la viaţa lor cea plăcută, voi urma cu ajutorul lui Dumnezeu faptelor lor celor bune. Iar tu maica mea, roagă-te pentru mine ca să-mi îndrepteze Domnul calea după voia Sa cea sfântă şi ca să-I fie plăcută Lui viaţa mea".

Iar ea, nesupărându-se de despărţirea fiului, şi-a ridicat mâinile în sus şi s-a rugat lui Dumnezeu cu sârguinţă pentru dânsul. După aceea, binecuvântându-l, l-a slobozit cu pace şi a ieşit fericitul din cetatea Adrianopoli, neştiind nimeni, fără numai maica sa. Şi alerga ca şi cerbul spre izvoarele apelor, avându-şi inima aprinsă cu dorinţă dumnezeiască. Apoi înştiinţându-se episcopul de plecarea lui, s-a supărat foarte şi toţi clericii şi mirenii se mâhniseră că s-au lipsit de un convieţuitor bun ca acela, care cu chipul faptelor bune şi cu viaţa se asemăna îngerilor. Căci împodobea Biserica lui Dumnezeu şi mult folos aducea credincioşilor, deşteptându-i pe ei către nevoinţă.

Deci îndată a trimis episcopul pretutindeni să caute pe fericitul Alipie, şi după multe zile aflându-l în Evhaita, în ziua praznicului Sfântului Mucenic Teodor, abia l-a putut întoarce iarăşi în patria sa, pe de o parte cu rugăminte, iar pe de alta cu îngrozire, Dumnezeu mai înainte văzând cele bune, ca să nu se lipsească ţara Paflagoniei de un luminător ca acela, prin care mulţi se povăţuiau să se întoarcă de la întunericul păcatelor, la lumina vieţii celei cu plăcere de Dumnezeu.

Întorcându-se fericitul întru ale sale, se mâhnea foarte tare căci i s-a împiedicat nevoinţa şi i s-a tăiat dorinţa lui. Ci Dumnezeul a toată mângâierea, l-a mângâiat prin oarecare arătare dumnezeiască. Căci a văzut fericitul în vedenie un bărbat prea minunat, iar mai bine zis, pe îngerul lui Dumnezeu, zicând către dânsul: „Nu te supăra, Alipie, pentru că te-ai întors din calea cea dorită de tine; să ştii bine

că acolo este loc sfânt, unde, iubind omul pe Dumnezeu îşi alege a vieţui cu bună credinţă şi cu plăcere de Dumnezeu".

Cu acest fel de vedenie mângâindu-se Alipie, a încetat de a se mai mâhni şi petrecea după aceea în viaţa călugărească, nevoindu-se cu dinadinsul şi slujind lui Dumnezeu. Dar avea dorinţă neschimbată de a vieţui deosebit la un loc. Drept aceea, de multe ori ieşind din chilia sa, înconjura munţii cei dimprejur, câmpiile şi pădurile, căutând un loc ca acela în care i-ar fi cu înlesnire a petrece în gândire la Dumnezeu.

Deci, mergând într-un munte ce era de cetate la partea de miazăzi şi, văzând acolo un loc înalt şi frumos, liber de toată tulburarea, i-a plăcut şi, aducând unelte de săpat, a făcut o fântână pentru apă şi nu atât cu sapa pe cât cu buzele rugându-se cu dinadinsul către Dumnezeu, a scos apă din pământ sus în munte.

Apoi, mergând la episcop, l-a rugat să-i dea voie să vieţuiască acolo şi să zidească o biserică. Iar episcopul, deşi nu l-a oprit de la dorirea lui, însă trimiţând pe ascuns, a astupat izvorul cu pietre mari şi l-a umplut cu pământ, căci nu voia să locuiască fericitul în acel munte, pentru că muntele era înalt şi cu greu de suit celor ce voiau să vină la dânsul şi foarte departe de cetate; ci voia să vieţuiască mai aproape, la un loc mai lesnicios. Iar fericitul Alipie, văzând izvorul astupat, a lăsat muntele acela şi, umblând împrejurul cetăţii, îşi căuta alt loc.

Era înaintea cetăţii aceleia o pustie în care se aflau de demult o mulţime de morminte elineşti în care vieţuiau şi duhuri necurate. Pentru aceasta era tuturor înfricoşat locul acela şi nimeni nu putea să treacă pe acolo pentru îngrozirile cele drăceşti. Iar fericitul Alipie, văzând că toţi oamenii fug de pustia aceea, s-a sălăşluit acolo într-un mormânt elinesc şi era deasupra un stâlp de piatră, iar deasupra un idol.

Sfărâmând cuviosul idolul ca pe un vas de lut, a pus în locul lui cinstita Cruce şi aşa, netemându-se de înfricoşările şi năpădirile diavolilor, a început a vieţui acolo, izgonind cu arma Crucii şi cu săgeţile rugăciunilor sale, cetele diavoleşti. Apoi dormind, a văzut în vedenie doi bărbaţi cinstiţi, cu veşminte preoţeşti îmbrăcaţi, care au zis către dânsul: „Până când ne-ai lăsat să te aşteptăm pe tine aici, o, omule al lui Dumnezeu? Apoi de eşti tu Alipie cel mai înainte rânduit de Dumnezeu ca să sfinţeşti locul acesta şi să înmulţeşti peste dânsul binecuvântarea Lui, fără de zăbavă fă ceea ce se cade ţie a face".

Deşteptându-se cuviosul din somn, se mira de cuvintele bărbaţilor care se arătaseră şi nu pricepea cine sunt bărbaţii aceia şi

ce are de făcut în locul acela, ca să poată înmulţi peste dânsul binecuvântarea lui Dumnezeu. După aceasta Teodor, episcopul lui, avea trebuinţă să meargă la împărat şi era de nevoie ca Sfântul Alipie, ca un cleric bisericesc ce era, să călătorească împreună cu episcopul său. Deci, a pornit cu dânsul, făcând voia arhiereului său şi l-a petrecut până la Calcedon.

Iar când era să intre episcopul în corabie, ca să meargă pe apă către Constantinopol, Alipie a intrat într-o biserică ce era acolo aproape de mare şi, rugându-se într-însa, a şezut jos şi a adormit puţin. Şi iată că i s-a arătat în vedenie o fecioară preafrumoasă, strălucind ca soarele şi zicându-i: „Scoală degrabă, Alipie!" Iar el, mirându-se de frumuseţea ei, a întrebat-o: „Cine eşti tu, doamna mea? Şi pentru ce-mi porunceşti a mă scula degrabă?" Dar ea a zis către dânsul: „Eu sunt muceniţa Eufimia, roaba lui Hristos. Deci, scoală-te şi dacă voieşti să mergi în patria ta, voi merge şi eu împreună cu tine şi, vrând Dumnezeu, voi fi ţie împreună călătoare şi ajutătoare".

Acestea zicând sfânta, Alipie s-a deşteptat şi n-a văzut pe nimeni înaintea sa, decât numai a aflat inima sa plină de bucurie duhovnicească şi a cunoscut că voieşte Dumnezeu să se întoarcă la linişte. Deci, lăsând pe episcop, s-a întors în patria sa, având împreună călători cu dânsul în chip nevăzut, ajutorul şi rugăciunile Sfintei Marii Muceniţe Eufimia, a cărei minunată vedere şi vorba cea dulce avându-le în mintea sa, se veselea cu duhul.

Venind către Adrianopol, la locul său de linişte, s-a gândit să zidească o biserică în numele Sfintei Eufimia. Dar, neavând avere pentru acest lucru – căci n-a câştigat nici aur, nici argint, nici aramă, ci era sărac cu trupul şi cu duhul, urmând Domnului Celui ce a sărăcit pentru noi –, a rugat pe nişte cetăţeni cunoscuţi ai săi şi vecini ca să-l ajute. Iar aceia, înţelegând dorinţa lui, i-au dat cu bunăvoinţă toate cele de trebuinţă. Şi degrab, sfinţind locul în mijlocul mormintelor elineşti, a săpat temelie, ca să zidească biserica Sfintei Muceniţe Eufimia.

Fiind săpată temelia, i s-au arătat iarăşi acei doi bărbaţi, mai sus pomeniţi, în veşminte preoţeşti, dintre care unul ţinea în mână o cădelniţă şi cădea temelia, însemnând în ce chip va fi biserica; iar celălalt cânta „Osana" împrejurul locului aceluia. Dar cine erau bărbaţii aceia, nicidecum nu se ştie, ci după câtăva vreme s-au aflat acolo nişte moaşte nestricate şi cu bună mireasmă, ale unor bărbaţi care erau în chipul cum i-a văzut în două rânduri Cuviosul Alipie în vedenie. Şi au fost puse acele sfinte moaşte în aceeaşi biserică, după porunca sfântului.

Mai înainte de sfinţirea bisericii, văzând cetele cele diavoleşti că prin sârguinţa Sfântului Alipie, în locul unde era locaşul lor se va face sălăşluire a sfinţilor, şi unde erau nălucirile şi înfricoşările lor, acolo va începe să fie darul lui Dumnezeu, s-au pornit asupra chiliei sfântului şi asupra bisericii celei din nou zidită, cu mare strigare şi zgomot, vrând ca să răstoarne biserica din temelie şi pe sfântul bărbat înfricoşându-l să-l izgonească de acolo. Deci strigau cu felurite glasuri şi se iuţeau ca nişte războinici mânioşi sau ca nişte fiare întărâtate. Dar ostaşul lui Hristos îndată a stat la rugăciune şi cu aceea întrarmându-se, ca şi cu o armă nebiruită, a biruit puterea cea diavolească şi a fugit cu ruşine şi ca nişte praf spulberat de vânt.

Fiind sfinţită biserica, au început a veni oameni din cetate, spre lauda lui Dumnezeu, ca să audă învăţăturile sfântului cele folositoare. După aceasta, întrarmându-se cuviosul mai tare asupra vrăjmaşilor celor nevăzuţi, s-a suit pe un stâlp, asemănându-se Sfântului Simeon stâlpnicul cel dintâi. Şi a stat pe dânsul ca de strajă, luând seama de departe la cetele diavoleşti, care năvăleau asupră-i, luptându-se cu dânsele cu bărbăţie ziua şi noaptea. Iar aceia, deşi erau biruiţi de dânsul totdeauna, însă iarăşi se ispiteau fără de ruşine a năvăli asupra lui.

Într-o noapte au început duhurile cele înrăutăţite a năvăli cu pietre asupra sfântului şi a-l răni tare. Iar sfântul, răbdând loviturile pietrelor, zicea către diavoli: „Ce aveţi cu mine, o, pierzătorilor şi urâtorilor de oameni diavoli? Pentru ce vă tulburaţi în deşert şi cu toată răutatea vă sculaţi asupra robului lui Dumnezeu? Vedeţi pietrele pe care le aruncaţi asupra mea, acestea vor mărturisi răutatea şi îndrăzneala voastră cea fără de ruşine înaintea Hristosului meu, în ziua venirii Lui celei de a doua. Şi să ştiţi că eu nu iau în seamă aruncarea voastră cu pietre asupra mea, ci o socotesc ca o jucărie copilărească. Iată, am să arunc jos aceste scânduri mici, care sunt acoperământ deasupra capului meu, ca mai cu înlesnire să primesc de la voi lovirile cu pietre şi să rabd pentru Domnul meu acestea, cum a răbdat şi Sfântul Ştefan, întâiul mucenic, pe care l-aţi ucis voi prin mâinile iudeilor; căci împreună cu acei jidovi veţi moşteni focul gheenei".

Iar ei, auzind cuvintele acestea şi cunoscând că este gata pătimitorul cel nebiruit, ca toate să le rabde pentru Dumnezeu, au fugit cu totul din locul acela.

Auzind acestea unii dintre oamenii care treceau pe acolo în noaptea aceea şi care au întâmpinat pe diavoli fugind din locul acela suspinând şi strigând cu tânguire: „Alipie ne-a izgonit din locaşul

nostru! Deci, unde ne vom duce, neavând loc nicăieri?" Iar Cuviosul Alipie, aruncând acel acoperământ de pe stâlp, ce era deasupra capului său, stătea acolo având acoperământ cerul şi răbdând cu vitejie toate schimbările vremii şi ale văzduhului: iarna, zăduful, ploile, grindina, zăpada, gerul şi gheaţa.

Astfel s-a făcut singur de voia sa mucenic, nu numai un an, ci cincizeci şi trei de ani a pătimit pe acel stâlp, stând ca şi cum ar fi fost pironit pe Cruce. Şi se aduna la dânsul mulţime de popor, bărbaţi şi femei, bătrâni şi tineri, ca să asculte de la dânsul cuvinte folositoare şi să se tămăduiască de neputinţele cele sufleteşti şi trupeşti; iar alţii voiau să vieţuiască lângă dânsul. Pentru aceea a poruncit sfântul să zidească două mănăstiri lângă stâlpul lui, una pentru bărbaţi şi alta pentru femei, de o parte şi de cealaltă a stâlpului. Iar el, în mijloc pe stâlp, stând ca o făclie în sfeşnic, lumina amândouă mănăstirile cu învăţătura sa şi cu chipul vieţii sale îngereşti.

Apoi cu rugăciunile sale le apăra şi le dădea legile şi rânduielile vieţii călugăreşti, ca să se păzească cu dinadinsul de meşteşugirile diavoleşti. Dar mai ales femeilor le poruncea să nu fie văzute niciodată de ochi bărbăteşti. Şi vieţuia în mănăstirea de fecioare şi maica fericitului Alipie împreună cu fiica sa Maria, sora lui, şi cu altele din femeile cele de bun neam ale acelei cetăţi, între care erau două, Eufimia şi Euvula, care, lăsându-şi averile lor, copii, rudenii, prieteni şi toată lumea aceasta deşartă şi plăcerile, s-au îmbrăcat în chipul îngeresc şi chiar îngerilor s-au asemănat cu viaţa lor.

Iar maica cuviosului, fiind cu rânduiala diaconiţă, deşi vieţuia călugăreşte în mijlocul călugăriţelor, însă nu voia să se îmbrace în chipul lor, zicând că tot aceeaşi este a fi diaconiţă ori călugăriţă. Şi o ruga adeseori cuviosul să se îmbrace în chipul călugăresc, dar ea nu-l asculta până când, fiind certată printr-o vedenie, a rugat pe fiul său să o îmbrace în chipul acela. Căci a văzut odată în vedenie nişte palate foarte frumoase şi auzea într-însele un glas preadulce al celor ce cântau şi slăveau pe Dumnezeu.

Apoi, voind să intre şi ea acolo, un bărbat cinstit şi purtător de lumină care străjuia intrarea acelor palate, a oprit-o, zicând: „Nu vei intra, pentru că aici dănţuiesc roabele Domnului care I-au slujit în chip călugăresc, iar tu nu ai îmbrăcăminte asemenea lor. Deci nu poţi intra aici şi nici să te împărtăşeşti de veselia lor". Aceste cuvinte auzindu-le maica sfântului, s-a ruşinat foarte şi deşteptându-se din somn, l-a rugat cu dinadinsul ca s-o îmbrace în chipul călugăresc.

Fiind îmbrăcată în chipul călugăresc, a început îndoit a se nevoi, adăugând osteneli peste osteneli, apoi nevoindu-se mulţi ani în

viaţa călugărească, bine a plăcut lui Dumnezeu şi s-a mutat către El. Iar fiul ei, Cuviosul Părintele nostru Alipie, atât de plăcut s-a făcut lui Dumnezeu, încât chiar în viaţa sa era luminat cu lumina cerească. Căci de multe ori se arăta peste capul lui un stâlp prea luminat ca de foc şi tot locul acela îl lumina. Şi aceasta se făcea uneori ziua, iar alteori noaptea, când erau tunete şi fulgere. Atunci acea lumină cerească se arăta peste sfântul, mai sus de stâlpul acela.

Aceasta mulţi s-au învrednicit a o vedea adesea, dintre cei bine credincioşi şi care vieţuiau cu sfinţenie. Iar unii, cărora li se întâmpla de vedeau de departe acea minune, li se părea că arde stâlpul sfântului cu foc nematerialnic; iar cei vrednici priveau luminat la acea lumină de negrăită slavă cerească. Căci aşa preamărea Dumnezeu pe plăcutul Său.

Multe minuni a făcut sfântul, cu darul lui Hristos. Pe cei bolnavi a tămăduit, pe diavoli din oameni a izgonit şi cele ce erau să fie a proorocit. Iar mai înainte de sfârşitul lui, cu paisprezece ani, au fost lovite cu nişte răni cumplite picioarele lui, încât nu era cu putinţă a sta pe picioarele sale; ci aşa a zăcut pe o parte până la moartea sa. Şi când voiau ucenicii lui să-l întoarcă vreodată şi pe partea cealaltă, el nicidecum nu-i lăsa, ci răbda ca alt Iov, mulţumind lui Dumnezeu, către Care s-a şi mutat cu bucurie. Iar după mutarea lui, multe tămăduiri dădeau sfintele lui moaşte, spre slava lui Hristos Dumnezeul nostru, Cel preamărit, împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt în veci. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, CUVIOSUL PĂRINTE STELIAN PAFLAGONUL

Acesta a fost sfinţit şi s-a făcut locaş al Duhului Sfânt încă din pântecele maicii sale. Pentru aceasta împărţindu-şi bogăţia ce avea la săraci şi făcându-se monah, a întrecut pe toţi monahii de atunci prin aspra vieţuire şi ostenitoarea sihăstrie. Apoi s-a dus în pustie şi a intrat într-o peşteră în care primea hrană de la dumnezeiescul înger. Şi s-a făcut doctor de multe feluri de boli nevindecate. Căci când venea boala aducătoare de moarte şi mureau într-una pruncii iar părinţii rămâneau fără de copii, atunci câte maici chemau cu credinţă numele acestui Sfânt Stelian şi zugrăveau sfânta lui icoană, iarăşi dobândeau alţi prunci, iar pe pruncii bolnavi îi scăpa de boală.

Deci, astfel vieţuind pururea pomenitul şi multe vindecări şi minuni săvârşind, s-a mutat către Domnul.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, SFÂNTUL IONA, ARHIEPISCOPUL NOVGORODULUI, FĂCĂTORUL DE MINUNI

Acest fericit Iona s-a născut şi a crescut în marea cetate a Novgorodului. Rămânând orfan de părinţii săi, luându-l o văduvă cu milostivire de maică, l-a crescut şi l-a dat unui diacon spre învăţătura dumnezeieştilor cărţi. Şi era blând şi smerit şi niciodată nu se amesteca cu copiii la jucării. El, fiind încă tânăr, a fost însemnat de Dumnezeu pentru arhierescul scaun al Novgorodului. Căci odată, ieşind de la dascălul său cu copiii, şi copiii făcând jocuri şi el stând şi privind la dânşii, s-a întâmplat să treacă pe acea cale Cuviosul Mihail cel nebun pentru Hristos, care se numea al Clopskii.

Deci, Mihail, alergând repede la copil, l-a luat şi ridicându-l în sus, a strigat către dânsul proorocind: „Ioane – căci aşa era numele copilului din Sfântul Botez –, să înveţi carte cu osârdie, căci ai să fii arhiepiscop în acest mare Novgorod". Apoi lăsându-l, s-a dus în mănăstirea sa, Clopskii. Proorocia lui Mihail s-a împlinit la vremea sa, căci acest fericit copil, ajungând la vârsta cea desăvârşită şi văzând deşertăciunea lumii, s-a dus în pustia ce se cheamă Otnia. Apoi, luând viaţă monahicească în mănăstirea arhimandritului Hariton, bine se nevoia şi s-a numit Iona la tunderea sa în monahism.

După acestea Sfântul Eftimie arhiepiscopul, ducându-se către Dumnezeu în unsprezece zile ale lunii martie şi fiind îngropat la mănăstirea de la Vejişteh, zidită de dânsul, cu a lui Dumnezeu voire, Sfântul Iona a fost luat din locaşul lui Hariton şi dus în marele Novgorod, bucurându-se de dânsul toţi cetăţenii. Atunci voievodul, boierii şi tot poporul au trimis pe sfântul cu scrisori în Moscova la mitropolitul Iona ca să-l rânduiască pe el arhiepiscop al cetăţii lor. Iar mitropolitul, cu episcopii şi cu tot soborul, sfinţindu-l pe el, l-a slobozit cu pace întru ale sale.

Sfântul, mergând la arhiepiscopia sa în Novgorod, a dat tuturor pace şi binecuvântare şi învăţătură multă din dumnezeieştile Scripturi. Apoi, şezând pe scaunul său, adăuga osteneli peste osteneli, păscând bine turma cea încredinţată lui şi făcând judecăţi după dreptate, iar nu după feţe. Căci n-a lăsat pe cel tare să silnicească pe cel slab, ci, scoţând singur pe cel năpăstuit din mâinile năpăstuitorilor, dădea multe milostenii săracilor, orfanilor şi văduvelor. Iar în mănăstirea în care s-a călugărit în pustia Otnii, a făcut o biserică de piatră.

Întâi a zidit o biserică mare Sfinţilor Trei Ierarhi şi a înfrumuseţat-o cu icoane, cu cărţi şi cu toată buna podoabă. Al doilea a zidit trapeză de piatră şi lângă dânsa a făcut biserică Sfântului Nicolae; apoi, biserică Sfântului Ioan Înainte-mergătorul, precum şi un pridvor mare în care şi-a săpat mormântul. După aceea, cumpărând multe moşii, le-a dat mănăstirii şi a cheltuit multă avere; apoi a zidit încă o biserică în numele Sfântului Onufrie cel Mare în aceeaşi mănăstire. După aceea a îndemnat pe dascălul Pahomie cel de la Sfântul Munte să alcătuiască canoane şi cântări unor sfinţi pentru luminarea şi veşnica pomenire, spre înştiinţarea celor mai de pe urmă neamuri, adică pentru marele Varlaam de la Hotin, pentru marele Onufrie şi pentru Olga, doamna cea mare, pentru Cuviosul Sava de la Vişerska şi pentru arhiepiscopul Eftimie, care a fost înaintea lui.

După aceasta, marele cneaz Vasile şi Ioan fiul său, precum şi mitropolitul Iona, a poruncit sfântului să meargă cu dânşii la Moscova. Iar el, mergând, a fost primit cu cinste de către dânşii şi singur marele domn şi fiii lui sprijineau cu dreapta lor pe sfântul, de vreme ce era bătrân; şi adunându-se, au îndreptat cele bisericeşti. Apoi a început marele domn a se jelui sfântului, înaintea arhiereilor, pentru greutăţile marelui Novgorod. Iar Sfântul Iona a grăit marelui domn multe cuvinte mângâietoare şi l-a sfătuit ca să nu-şi ridice mâinile asupra marelui Novgorod, ci să ocrotească poporul acestei cetăţi. Apoi, luând scrisoare pentru adunare de milă la mănăstirea sa, s-a întors la arhiepiscopie.

După aceasta sfântul mitropolit Iona a trimis la acest fericit Iona scrisoare, ca iarăşi să vină la Moscova degrabă, zicându-i: „Arhiereule al lui Dumnezeu, acum mă duc către Dumnezeu şi pe tine te-am ales vrednic să stai pe scaunul bisericii celei mari". Iar sfântul i-a scris: „Acum sunt bătrân şi picioarele îmi sunt îngreuiate, părinte sfinte; nu pot să fac aceasta. Dar la învierea cea de obşte a sfinţilor, ne vom învrednici de vederea cea preadulce a Învăţătorului nostru Hristos".

Murind Sfântul Iona, mitropolitul, sfântul Iona, arhiepiscopul marelui Novgorod, a poruncit mai sus pomenitului Pahomie ca să scrie canon pentru cel ce s-a mutat către Dumnezeu şi pentru care lucru a făcut lui Pahomie multe daruri. În vremea acestui Sfânt Iona pământul Novgorodului şi al Iscovului era bine roditor fiind îndestulare de toate roadele, cu sfintele lui rugăciuni. Odată, în vremea lui, a căzut peste cetate o boală aducătoare de moarte. Iar sfântul mângâia pe popoare cu cuvintele lui Hrisostom, zicându-le: „Pentru aceasta suntem răniţi, că am greşit lui Dumnezeu, iar

pocăinţă n-am făcut pentru păcatele noastre"; şi altele multe grăia popoarelor.

Apoi, făcând tot poporul cântări de rugăciuni, a zidit o biserică în numele Sfântului Simeon la Zverniţa, şi popoarele s-au însănătoşit cu rugăciunile păstorului lor. Apoi sfântul ajungând la adânci bătrâneţi, a scris aşezământ cu mâna sa pentru mănăstirea sa, ca să nu o supună nimeni, şi împărtăşindu-se cu dumnezeieştile lui Hristos Taine, s-a sfârşit cu fericit sfârşit, ca un drept; deasupra căruia făcând cântare fraţii, au pus cinstitul lui trup într-o raclă de stejar, şi pe dânsa au însemnat anul, luna şi ziua morţii lui. Şi s-a aşezat la biserica Sfântului Ioan Înainte-mergătorul, pe care singur a zidit-o. Iar deasupra mormântului sfântului au cântat până la patruzeci de zile.

Trecând doi ani de la mutarea sfântului, a început cinstitul lui trup să scoată frumoasă mireasmă în biserica aceea şi chiar până în această zi scoate. Şi multe tămăduiri se dau de la trupul sfântului până în ziua de astăzi, la oamenii care cu credinţă se apropie de dânsul. El a păstorit biserica aceea treisprezece ani, spre cinstirea lui Dumnezeu Celui slăvit în Treime, Căruia se cuvine slavă şi cinste în vecii vecilor. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, CUVIOSUL NICON, UCENICUL SFÂNTULUI SERGHIE DE RADONEJ

Cuviosul părintele nostru Nicon, s-a născut în cetatea ce se numeşte Iuriev şi era dreptcredincios şi bun la obiceiuri. Căci încă din tânără vârstă, voind să slujească lui Dumnezeu, a mers la Sfântul Serghie în mănăstire şi s-a rugat sfântului să-l îmbrace în chipul monahicesc. Iar Sfântul Serghie l-a trimis la mănăstirea ce se numea Visoca, la ucenicul său Atanasie, unde, prin porunca sfântului, s-a tuns Nicon, şi petrecea în mănăstirea Visoca cu toată smerenia.

Venind el în vârsta cea desăvârşită, l-a făcut presbiter în acea mănăstire şi iarăşi a mers la Sfântul Serghie şi de la dânsul s-a deprins în viaţa cea monahicească. Căci îl iubea foarte mult Sfântul Serghie şi cu învăţătură îi adăpa sufletul său. Iar Nicon asculta cu osârdie pe Sfântul Serghie şi petrecea în chilie cu dânsul. După aceasta, Sfântul Serghie mai înainte cu şase luni de moartea sa, a chemat pe toţi fraţii şi înaintea tuturor a pus pe Nicon egumen în

locul său şi i-a dat toată mănăstireasca rânduială şi grija pentru fraţi; iar sfântul petrecea singur în linişte.

După şase luni, Sfântul Serghie s-a dus din viaţa aceasta către Domnul, iar fericitul Nicon cu toţi fraţii, luând sfântul trup al Cuviosului părintelui său Serghie, cu cinste l-au îngropat, cu multe lacrimi. Şi toate învăţăturile câte a auzit de la părintele său, el le împlinea, încât era chip îndestulat spre învăţătura tuturor fraţilor, ca şi fericitul Serghie. După aceasta, nelegiuitul împărat Eleghie, cu mulţime de barbari a venit asupra dreptei credinţe; iar Stăpânul Hristos, ca să nu dea acel loc sfânt spre pustiire şi spre călcarea barbarilor celor fără de Dumnezeu – pe când Nicon şedea să se odihnească puţin –, i s-a arătat Sfântul Serghie cu doi arhierei, cu Sfântul Petru şi Alexie, făcătorul de minuni, mitropoliţii a toată Rusia, şi i-au zis: „Aşa au voit dumnezeieştile judecăţi, ca să vină şi aici năvălirea barbarilor, iar tu, fiule, de aceasta nu te întrista, că iarăşi o să se întemeieze mănăstirea".

Astfel sfinţii, binecuvântând pe fericitul Nicon, s-au făcut nevăzuţi. Iar el, deşteptându-se, a văzut la arătare pe aceiaşi sfinţi, la mănăstire, mergând de la chilia lui spre biserică. După aceasta, barbarii care s-au pomenit mai sus, au prădat părţile acelea, până la mănăstirea Sfântului Serghie. Apoi Cuviosul părinte Nicon cu fraţii, s-au dat în lături de acolo, dând loc mâniei celei viitoare. Iar barbarii năvălind asupra mănăstirii, au ars-o cu foc.

După plecarea barbarilor, fericitul Nicon cu fraţii s-au întors la mănăstire şi văzând iubitul loc prădat şi ostenelile Sfântului părinte Serghie arse cu foc de barbarii cei fără de Dumnezeu, se mâhneau foarte mult de aceasta. Apoi, adăugând sârguinţă, a ridicat o biserică mică degrab, trapeză şi chilii pentru trebuinţele fraţilor. După aceea, pe îndelete, a zidit o biserică de piatră, în numele Sfintei Treimi, deasupra mormântului Cuviosului Părinte Serghie şi a înfrumuseţat-o cu icoane şi cu multe podoabe. Şi a petrecut în acea egumenie treizeci şi şapte de ani, toate părinteştile orânduieli isprăvindu-le, învăţând din destul pe fraţi pentru folosul sufletesc.

Ajungând la adânci bătrâneţi, s-a văzut slab şi apropiindu-se de sfârşitul vieţii sale, s-a împărtăşit cu Sfântul Trup şi Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos şi i s-a adeverit din dumnezeiasca descoperire, despre mântuirea sa; căci în vedenie i s-a arătat odihna cea răsplătită lui prin Cuviosul Părinte Serghie. Drept aceea grăia fraţilor la sfârşitul său: „Să mă duceţi de acum în cămara mea cea luminoasă, pe care mi-au pregătit-o rugăciunile Sfântului meu părinte Serghie, că aici nu voi suferi a fi".

Aşa grăind mult timp şi pace dându-le, şi-a dat sufletul său Domnului în ziua a şaptesprezecea, a lunii noiembrie. Iar fraţii, cu cinste petrecând pe fericitul, aproape de mormântul Cuviosului Părinte Serghie, au pus trupul Sfântului Nicon unde şi până acum zac amândoi şi multe tămăduiri dau celor ce cu credinţă se apropie de ei. De aceea Dumnezeului nostru I se cuvine slavă, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, CUVIOSUL VARLAAM, EGUMENUL PECERSCĂI

Strălucind cu faptele cele bune în întunecoasa peşteră, Cuvioşii părinţii noştri Antonie, Teodosie şi Nicon, cei trei luminători vrednici să stea înaintea scaunului Preasfintei Treimi, venea la dânşii de multe ori – îndulcindu-se de cuvintele curgătoare de miere ce ieşeau din gura lor –, fericitul Varlaam, care era născut din părinţi de neam bun şi de Hristos iubitor, fiu al lui Ioan cel întâi dintre boierii domnului Izaslav şi a maicii sale Maria, nepot lui Vişat celui slăvit şi viteaz, strănepot lui Ostramir voievodul, care strălucea cu tinereţea sa prin frumuseţea trupească şi curăţia sufletească. El a iubit foarte mult pe acei cuvioşi părinţi, încât a voit a locui cu dânşii şi a trece cu vederea toate cele din viaţa aceasta, slava şi bogăţia întru nimic socotindu-le. Pentru că l-a înfricoşat cuvântul Domnului cel urmat de dânşii: *Că mai lesne este a trece cămila prin urechile acului, decât bogatul să intre în împărăţia lui Dumnezeu.*

De aceea, odată a descoperit Cuviosului Antonie gândul său, zicându-i: „Aş voi, părinte, dacă ar plăcea lui Dumnezeu, să fiu călugăr şi să vieţuiesc cu voi". Răspuns-a lui stareţul: „Bună este voirea ta, fiule, şi scopul plin de dar; însă, trebuie să te fereşti ca nu cumva bogăţia şi slava lumii acesteia să te întoarcă înapoi; pentru că nimeni, după cuvântul Domnului, punându-şi mâna sa pe plug şi căutând înapoi, nu este îndreptat în împărăţia lui Dumnezeu". Încă şi altele multe i-a vorbit stareţul spre folosul fericitului. Iar inima acestuia se aprindea mai mult de dragostea lui Dumnezeu şi aşa s-a dus în casa sa.

Într-o zi, după vorbirea cu stareţul, lăsându-şi nu numai părinţii, ci şi femeia cu care acum era logodit, şi îmbrăcându-se în haine luminoase şi slăvite a încălecat pe cal şi având împrejurul său slugi multe şi cai împodobiţi înaintea sa, cu slavă mare a sosit la peşteră. Iar cuviosul ieşind şi închinându-se lui, cum se cuvine celor

puternici, şi el, la fel, s-a închinat lor până la pământ. Apoi, dezbrăcând de pe sine haina cea boierească, a pus-o înaintea picioarelor Cuviosului Antonie. La fel şi caii cei împodobiţi, i-a pus înaintea lui, zicând: „Iată, părinte, toate cele frumoase sunt deşertăciunea în lumea aceasta. Deci, precum vei voi, aşa să faci cu dânsele, căci eu le socotesc pe toate a fi gunoaie, numai pe Hristos să-L dobândesc. Şi voiesc să locuiesc cu voi în peştera aceasta şi de acum nu mă voi mai întoarce în casa mea".

Cuviosul Antonie a zis către dânsul: „Vezi, fiule, cui te făgăduieşti şi al cui ostaş voieşti să fii; căci iată nevăzut stau înainte îngerii lui Dumnezeu, primind făgăduinţa şi rugăciunile tale. Fereşte-te ca nu cumva tatăl tău, venind aici cu multă putere, te va scoate de aici, noi neputând să-ţi ajutăm cu nimic; iar tu înaintea lui Dumnezeu te vei arăta ca un mincinos şi defăimător al Lui". Fericitul a răspuns: „Cred în Dumnezeul meu, părinte, că de-ar voi chiar a mă munci tatăl meu, nu mă voi întoarce la viaţa cea lumească, numai mă rog ţie ca degrab să mă călugăreşti".

Atunci Cuviosul Antonie a poruncit fericitului Nicon să-l tundă pe el şi să-l îmbrace în haina cea călugărească. Iar el, după obicei făcând rugăciune, a tuns pe fericitul Varlaam şi în haine monahiceşti l-a îmbrăcat.

Înştiinţându-se Ioan boierul, că fiul său cel iubit s-a tuns în călugărie în peşteră, s-a mâniat foarte asupra cuvioşilor şi, luând slugi multe, a alergat la acea sfântă ceată în peşteră şi pe toţi i-a izgonit. Iar pe fericitul Varlaam, fiul său, scoţându-l afară, a dezbrăcat de pe dânsul sfânta mantie şi a aruncat-o. Tot la fel şi coiful mântuirii, care era pe capul lui, luându-l, l-a aruncat. Apoi l-a îmbrăcat cu haină luminoasă şi de mult preţ precum se cuvine puternicilor. Dar fericitul îndată a aruncat-o jos, nevrând nici să o vadă; şi aşa a făcut de multe ori. Drept aceea a poruncit tatăl său să-i lege mâinile şi să-l îmbrace în aceeaşi haină şi aşa să meargă prin cetate în casa sa.

Iar el, cu adevărat arzând de dragostea lui Dumnezeu, mergând pe cale, a văzut noroi şi degrab intrând într-însul, cu dumnezeiescul ajutor a aruncat haina cea de pe sine şi cu picioarele sale a călcat-o în noroi, călcând cu dânsa şi gândurile cele rele ale vicleanului vrăjmaş. Apoi, intrând în casa lor, a poruncit tatăl său să stea cu dânsul la masă. Iar el şi nevrând a şezut, dar nimic n-a gustat din bucate, ci şedea privind în jos. Apoi după mâncare l-a trimis tatăl său în palatele sale, punând slugi să-l păzească să nu se ducă. După aceea a poruncit şi femeii să se împodobească în toată podoaba pentru

înşelarea fericitului şi să slujească înaintea lui. Iar adevăratul plăcut al lui Hristos, Varlaam, intrând în cameră a şezut într-un colţ. Iar femeia, precum i se poruncise, umbla pe dinaintea lui şi îl ruga să şadă pe patul său.

Văzând el desfrânarea femeii şi înţelegând că pentru amăgirea lui a pregătit-o tatăl său, a început a se ruga neîncetat în taina inimii sale către Milostivul Dumnezeu, ca să-l izbăvească de înşelăciune. Şi a petrecut în locul acela trei zile, nesculându-se de acolo, nici bucate gustând, nici în haine îmbrăcându-se, ci în rasa de păr fiind. Iar Cuviosul Antonie şi cei ce fuseseră în peşteră cu dânsul, erau în mare mâhnire pentru dânsul şi se rugau lui Dumnezeu pentru el. Dumnezeu a auzit rugăciunea lor, precum zice Scriptura: *A strigat dreptul, iar Domnul l-a auzit pe el şi din toate necazurile l-a izbăvit*.

Deci, văzând răbdarea şi smerenia fericitului, a întors inima cea aspră a tatălui spre milă către fiul său. Căci spuseseră slugile tatălui, zicând: „Iată de patru zile nu mănâncă bucate, nici în haină nu se îmbracă". Aceasta auzind-o tatăl său, s-a întristat pentru dânsul şi, temându-se ca să nu moară de foame şi de răceală, l-a chemat pe el şi cu dragoste sărutându-l, l-a slobozit în peşteră. Şi era atunci un lucru de mare mirare, căci plângere, tânguire şi ţipăt mare se auzea, ca după un mort. Tatăl şi maica plângeau cu amar după fiu, pentru că se despărţeau de el; femeia se tânguia cu amar după bărbat, căci se înstrăina de dânsul; slugile şi slujnicele suspinau cu durere după stăpân, că-i lăsa pe ei. Şi aşa toţi cu lacrimi îl petreceau. Iar fericitul Varlaam, *ca o pasăre izbăvindu-se din cursa vânătorilor*, degrabă a ajuns la peşteră. Şi văzându-l cuvioşii părinţi, s-au bucurat cu bucurie mare şi au preamărit pe Dumnezeu, că a auzit rugăciunea lor făcută pentru dânsul.

După aceasta înmulţindu-se fraţii în peşteră, ca la doisprezece, şi văzând Cuviosul Antonie vitejia de suflet a fericitului Varlaam şi covârşitoarea faptă bună într-însul, mulţumea lui Dumnezeu că în tinereţile înflorite se aflau roade bătrâneşti şi atâta dar, încât şi celorlalţi putea să le fie povăţuitor. Drept aceea, cu sfatul tuturor fraţilor celor din peşteră, l-a pus în locul său egumen. Iar Cuviosul Antonie, precum se obişnuise a vieţui singur, nesuferind tulburarea, s-a mutat în alt loc ce era sub mănăstirea cea nouă. Acolo săpându-şi peşteră, s-a sălăşluit într-însa, nevoindu-se în linişte, şi cu Dumnezeu totdeauna vorbind, unde şi acum zace cinstitul său trup.

Cuviosul părintele nostru Varlaam, luând începătoria, cu mari osteneli a început a se nevoi. Căci, adunându-se vreo douăzeci de fraţi şi nemaiputând să încapă în vremea sobornicestii cântări în

peşteră, a luat binecuvântare de la Cuviosul Antonie şi a făcut o biserică mică de lemn, a Adormirii Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, deasupra peşterii, pentru ca într-însa, fraţii cei ce se liniştesc în peşteră să se adune la dumnezeiasca cântare. Şi de atunci tuturor era arătat locul acela, căci mai înainte era neştiută viaţa lor în peşteră.

După câţiva ani, marele domn Izaslav Iaroslavici, care s-a numit în Sfântul Botez Dimitrie, a zidit o biserică de piatră şi lângă dânsa a făcut mănăstire. Iar pe Prea Cuviosul Părintele nostru Varlaam, ca cel ce era rudenie şi în bunătăţile călugăreşti iscusit, luându-l din peşteră, l-a pus în mănăstirea sa egumen. Acolo cuviosul păştea bine şi cu dumnezeiască plăcere turma lui Hristos, nelăsându-şi pravila sa cea întâi începută şi la care se deprinsese în peşteră. Mai ales îi învăţa pe toţi şi-i ruga să se nevoiască pentru mântuirea sufletului cu toată osârdia, iar mintea să şi-o aibă întotdeauna curată şi neprihănită pentru Dumnezeu şi pentru aproapele.

Văzând Dumnezeu silinţa şi grija cuviosului pentru fraţi, I-a îmbogăţit cu toate faptele bune. Apoi la multele sale nevoinţe, Cuviosul părintele nostru Varlaam a adăugat şi pe aceasta, căci a voit să se ducă în sfânta cetate a Ierusalimului. Deci, aflând vreme cu bun prilej, s-a dus şi acolo, înconjurând sfintele locuri şi s-a întors în mănăstirea sa. Apoi iarăşi, după oarecare vreme, s-a dus la Constantinopol. Şi acolo, înconjurând toate mănăstirile şi cumpărând cele de trebuinţă mănăstirii, s-a întors înapoi.

Mergând pe cale şi ajungând la locurile sale, a căzut în boală cumplită şi ajungând în cetatea Vladimirului, a intrat într-o mănăstire ce este acolo aproape de cetate, care se cheamă Sfântul Munte. Acolo a adormit cu pace în Domnul şi sfârşitul vieţii şi-a luat, poruncind înaintea sfârşitului său, celor ce erau cu dânsul să-i ducă trupul în mănăstirea Pecerska şi acolo să-l aşeze. Iar icoanele şi toate cele cumpărate spre trebuinţa mănăstirii să le dea în mâinile Cuviosului Teodosie, care lucru l-au şi făcut, după porunca fericitului; ale cărui cinstite moaşte se află nestricate şi până acum în peşteră.

Cu ale căruia rugăciuni să ne învrednicim şi noi ca în calea vieţii acesteia, toate după porunca Domnului făcându-le, moştenitori să ne facem ai patriei noastre celei cereşti, în Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia I se cuvine slava, împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt în veci. Amin.

LUNA NOIEMBRIE

ZIUA A DOUĂZECI ŞI ŞAPTEA

PĂTIMIREA SFÂNTULUI MARELUI MUCENIC IACOB PERSUL

Sfântul Mucenic Iacob era din ţara perşilor din cetatea ce se chema Elani, născut din părinţi creştini şi crescut cu bună credinţă. Acesta şi-a luat de soţie o femeie creştină şi vieţuia în multă bogăţie şi cinste pentru că era iubit de împăratul perşilor, anume Isdegherd. Şi a fost rânduit de dânsul mai mare în palatele împărăteşti. Dar i s-a întâmplat să se înşele cu facerile de bine cele multe şi cu cinstirile împărăteşti şi a cădea din credinţă, încât a adus jertfă idolilor şi s-a închinat lor împreună cu împăratul.

Auzind despre aceasta maica sa şi femeia lui, au făcut o scrisoare către dânsul şi i-au trimis-o degrabă, în care scria aşa: „O, ticălosule! Pentru ce ai lăsat pe Dumnezeu, Împăratul cerului, pentru cinstea omenească? Căci făcând după plăcerea împăratului acestuia vremelnic, ai pierdut viaţa cea fără de moarte. Şi slujind împăratului acestuia stricăcios, te-ai lepădat de Cel nestricăcios. Ai schimbat adevărul pe minciună, lăsând credinţa în Hristos şi ai primit înşelăciunea diavolească.

Supunându-te împăratului celui muritor, ai trecut cu vederea pe Judecătorul viilor şi al morţilor. Pentru dragostea omenească, te-ai făcut nevrednic dragostei lui Dumnezeu şi ai căzut din nădejdea cea bună. Plângem şi ne tânguim pentru tine, căci fiind fiu al luminii, acum te-ai făcut fiul întunericului şi al gheenei. Şi să ştii că dacă nu te vei întoarce către Dumnezeu, apoi nu ai parte cu noi; pentru că nu voim a te mai vedea, fiind închinător de idoli. Iar când îi va ajunge mânia lui Dumnezeu pe împărat şi pe ai lui, împreună cu dânşii te va ajunge şi pe tine. Atunci vei plânge cu amar, văzându-te chinuit în focul gheenei. Drept aceea, te rugăm cu lacrimi, întoarce-te către Hristos şi te sârguieşte a scăpa de urgia lui Dumnezeu care o să vină asupra voastră".

Acest fel de scrisoare a fost dată lui Iacob de la maica şi de la soţia sa, fiind el atunci cu împăratul afară din cetate. Iar el luându-o şi citind-o, s-a umilit grăindu-şi în sine: „De vreme ce maica şi soţia mea se înstrăinează de mine, deci ce-mi va fi veacul ce va să fie, când va veni Dumnezeu să judece viii şi morţii şi să răsplătească fiecăruia după faptele lui?" Citind iarăşi scrisoarea cu sârguinţă, a plâns foarte şi se tânguia pentru păcatul său. Apoi şi-a zis în sine: „Ştiu ce voi face, ca să nu piară până în sfârşit sufletul meu. Voi petrece bătând neîncetat în uşa milostivirii lui Dumnezeu, până când îmi va deschide; căci ştiu că-mi va deschide, pentru că este Îndurat şi Milostiv şi nu voieşte moartea păcătosului, ci primeşte cu bucurie pe cei ce se pocăiesc".

Astfel plângând el şi acestea către sine zicând, l-au văzut nişte păgâni şi l-au cunoscut că este creştin. Apoi mergând, au spus împăratului. Iar împăratul, chemându-l îndată la sine, i-a zis: „Spune-ne nouă adevărul, nazarinean eşti?" Iar Iacob răspunse: „Este adevărat, sunt nazarinean!" Apoi împăratul a zis: „Dar eşti fermecător?" Iacob a răspuns: „Nu sunt fermecător, ci creştin". Împăratul a zis: „Ticălosule şi nemulţumitorule, oare n-ai primit daruri şi cinste de la mine şi de la tatăl meu?" Iacob a răspuns: „Unde este acum tatăl tău? Iată că trupul lui cel muritor se strică în pământ, iar sufletul lui este aruncat în iad".

Auzind acestea împăratul, s-a mâniat foarte tare şi a zis către dânsul: „Astfel de mulţumire dai dragostei mele cu care te-ai îndulcit până acum şi mie te împotriveşti, iar pe tatăl meu îl grăieşti de rău? Să ştii dar că eşti vinovat de moarte. Dar nu te voi pierde cu sabia, ca să nu mori îndată. Ci, muncindu-te cu felurite chinuri multă vreme, la crudă moarte te voi da".

Sfântul Iacob a răspuns: „Ceea ce te lauzi să faci, o! împărate, aceea fă-o mai degrabă, căci să ştii că nu mă sperie cuvintele tale, care sunt asemenea vântului ce bate în piatră. Nici îngrozirea ta nu mă înspăimântă, pentru că nu mă tem de moarte, ştiind că această moarte vremelnică nu este moarte, ci somn. Căci ca din somn se vor scula din morminte toţi oamenii la înfricoşata venire a Hristosului meu". Iar împăratul a zis: „Să nu te înşele nazarinenii care numesc moartea somn şi învaţă a nu se teme de dânsa, de care însă se tem şi împăraţii. Sfântul a răspuns: „Moartea drepţilor întru odihnă va fi, iar vouă necredincioşilor şi păcătoşilor începere a chinului celui veşnic".

Atunci, chemând împăratul pe sfetnicii şi pe prietenii săi, s-a sfătuit cu dânşii cu ce chinuri să-l piardă pe Iacob. După aceasta a dat astfel de hotărâre asupra sfântului ca să fie spre înfricoşarea şi a altor perşi necredincioşi, dintre care s-a despărţit Iacob cu credinţa, ca fiecare mădular al său să primească deosebită chinuire, prin tăiere. Şi luând

chinuitorii pe Sfântul după porunca împăratului, îl duceau la locul cel de chin pentru ca să taie toate mădularele lui, unul câte unul. În urma lui mergeau mulţi din cei cunoscuţi, din boieri şi din ostaşi şi din cetate popor fără de număr, ca să vadă pătimirea şi sfârşitul lui. Iar el, ajungând la locul orânduit a rugat pe chinuitori să-i dea puţină vreme să se roage. Şi, ridicând ochii spre cer, s-a rugat, zicând: „Doamne Dumnezeul meu ascultă-mă pe mine robul Tău şi căutând din înălţimea cea sfântă a Ta, dă-mi tărie şi putere în ceasul acesta pentru ca să rabd durerile acestea şi să-mi răsplătesc cu sângele meu greşeala, căci mă lepădasem de Tine făcătorul şi Stăpânul meu. Acum îmi pare rău de aceasta şi mă întorc la Tine, Dumnezeul meu. Mărturisesc Preasfânt numele Tău şi-mi pun sufletul meu pentru Tine. Iar Tu, Doamne, trimite-mi ajutorul Tău spre răbdare, *ca să vadă vrăjmaşii Tăi şi să se ruşineze, căci Tu, Doamne, m-ai ajutat şi m-ai mângâiat*".

Astfel rugându-se Sfântul, s-au apropiat chinuitorii şi, dezbrăcându-l, i-au întins mâinile şi picioarele şi i-au zis: „Ce vei face acum Iacobe, căci acum nu poţi avea nici o scăpare pentru că aşa este porunca ca trupul tău să se taie în bucăţi şi chiar degetele mâinilor şi picioarelor şi tot trupul tău de la grumaz până la glezne; iar mai pe urmă şi capul îl vom tăia. Deci socoteşte ce-ţi este mai de folos: a te pleca voii împărăteşti şi a fi viu, întreg şi sănătos? Sau a muri în aceste chinuri grele?" Asemenea, şi unii din prietenii lui plângeau pentru el, zicând: „Pentru ce îţi pierzi sufletul tău în deşert, cruţă-te şi nu-ţi pierde frumoasele tinereţi; fă voia împăratului şi închină-te zeilor lui, ca să fii viu, iar Dumnezeului tău îi vei sluji în taină, precum vei vrea"

Iar Sfântul, deschizând gura, a zis: „Nu plângeţi pentru mine, ci plângeţi pentru voi şi pentru fiii voştri. Pentru că eu merg întru odihna cea veşnică, iar voi vă veţi duce să pieriţi în veşnicele chinuri. Căci zdrobindu-mi voi mădularele, îmi veţi mijloci veşnica răsplătire negrăită în ceruri, iar vouă mai multă muncă în iad, ca să vă ardeţi în veac, împreună cu dracii cărora vă închinaţi".

Atunci, unii din ispravnicii împărăteşti au început a bate pe chinuitori, zicând: „Ce staţi, uitându-vă la dânsul? Începeţi a face ceea ce vi s-a poruncit". Şi îndată unul, luând mâna cea dreaptă a Sfântului, i-a tăiat degetul cel mare, iar fericitul privind la cer a zis: „Ajutorul meu şi nădejdea mea, Doamne Dumnezeul cel mare întru tărie, Care cu degetul Tău cel dumnezeiesc izgoneşti dracii, primeşte acest deget care s-a tăiat pentru Tine din îndemnarea drăcească, ca o ramură din copaci şi fii mie milostiv pentru că şi din vie se taie mlădiţele ca să înverzească viţa, ca mai mare să crească şi mai mult rod să aducă".

Ispravnicului împărătesc, fiindu-i milă de dânsul, a zis: „Cruţă-te, Iacobe, ascultă porunca împăratului, căci iată tuturor ne pare rău de

tine; închină-te zeilor ca să fii viu. Iar pentru degetul ce ţi s-a tăiat, nu te întrista; căci sunt doctori, care te vor tămădui, dar nu voiesc mai mult a-ţi pierde sănătatea şi frumuseţea tinereţilor tale!" Iar fericitul a zis către dânsul: „Au nu vezi viţa de vie, când i se taie mlădiţele la vremea sa? Căci când începe a se încălzi pământul de soare, lângă fiecare tăietură odrăsleşte. Deci, dacă viţa se taie pentru ca la vremea viitoare să crească odrasla şi să aducă rod, cu atât mai mult omul cel credincios, fiind răsădit în via Dumnezeului Celui Preaînalt şi unit cu viaţa cea adevărată, cu Fiul lui Dumnezeu, Care a zis: *Eu sunt viţa, iar voi mlădiţele*. Fiind tăiat acum cu moartea cea vremelnică, va învia întreg în veacul viitor, înverzind cu odrasla slavei nestricăcioase şi aducând rodul răsplătirii celei veşnice".

Grăind acestea Sfântul, s-a apropiat şi i-a tăiat şi al doilea deget. Iar Sfântul Iacob, răbdând, a zis: „Primeşte, Doamne, şi a doua ramură din livada Ta, pe care a zidit-o dreapta Ta". Iar faţa Sfântului era luminată şi plină de bucurie, ca şi cum s-ar fi îndulcit de veselie. Şi tăindu-i şi al treilea deget, el a zis: „De trei ispite care sunt în lume izbăvindu-mă, binecuvintez pe Tatăl şi pe Fiul şi pe Sfântul Duh şi cu cei trei tineri mântuiţi din foc, mă voi mărturisi Ţie, Doamne şi cu cetele mucenicilor voi lăuda numele Tău, Hristoase".

Apoi i-au tăiat şi al patrulea deget. Iar el a zis: „Cel ce primeşti laudă de la patru vieţuitori, primeşte pătimirea degetului al patrulea, tăiat pentru mărturisirea Preasfântului Tău nume". Tăindu-i şi al cincilea deget, a zis: „S-a săvârşit veselia mea, ca la nunta celor cinci fecioare înţelepte". Chinuitorii vrând să-i taie şi degetele de la mâna stângă, au început a zice către dânsul: „Cruţă-ţi măcar acum sufletul tău, Iacobe, şi nu te pierde, ci fă voia împăratului ca să fii întreg. Oare nu-ţi este mai bine a fi viu şi întreg, decât a pătimi aceste chinuri şi a muri? Iar pentru pierderea unei mâini nu te mâhni, căci mulţi oameni sunt în lume numai cu o mână şi se îndestulează cu multe bogăţii şi cu cinste şi se îndulcesc de tot binele pe pământ".

Iar Sfântul a zis: „Păstorii, când tund oile, tunzând partea din dreapta, oare lasă pe cea din stânga netunsă? Eu sunt oaie a turmei lui Hristos, care m-am dat în mâinile voastre pentru Domnul meu, ca să-mi tundeţi mădularele mele ca pe o lână; acum având mâna cea dreaptă tunsă, o voi cruţa pe cea stângă? Nu voi cruţa nici unul din mădularele mele; ci mă voi dezbrăca de trupul meu stricăcios, pentru ca să mă îmbrac într-unul nestricăcios".

Şi privind către cer, a zis: „Mic şi prost sunt în faţa Ta, Doamne, Care, fiind Dumnezeu mare, Te-ai micşorat pe Tine, îmbrăcându-Te în chipul nostru şi ai răbdat pentru noi răstignire şi junghiere. Nu pot,

Stăpâne, a urma patimilor Tale. Însă mă dau pentru Tine spre zdrobire şi spre moarte, pentru ca în vremea Învierii să mă ridici viu şi întreg".

Zicând acestea, s-a apropiat gealatul (chinuitorul) şi i-a tăiat degetul cel mare al mâinii stângi. Iar el a zis: „Mulţumesc Ţie, prea lăudate Doamne, că m-ai învrednicit pe mine a-ţi aduce al şaselea deget, Cel ce în ziua şi în ceasul al şaselea Ţi-ai întins pe cruce Preacuratele Tale mâini". Şi i-au tăiat şi al şaptelea deget. Iar el a zis: „Precum cu buzele împreună cu David de şapte ori în zi Te-am lăudat, Doamne, pentru judecăţile dreptăţii Tale, aşa astăzi cu şapte degete care sunt tăiate pentru Tine, preamăresc mila Ta, arătată asupra mea".

Atunci i-au tăiat şi al optulea deget, iar sfântul a zis: „Tu Însuţi, Doamne, ai primit în a opta zi tăiere împrejur după lege, iar eu rabd tăiere a opt degete, pentru ca, despărţindu-mă de oamenii cei fărădelege şi necuraţi, să mă unesc cu Tine, Mântuitorul Meu; ieşind din trup să văd Preasfânta Ta faţă, pe care aşa doreşte sufletul meu să o vadă precum doreşte cerbul izvoarele apelor".

Tăindu-i-se şi al nouălea deget, sfântul a zis: „Într-al nouălea ceas pe cruce Ţi-ai dat Duhul Tău, în mâinile Părintelui, Hristoase al meu; iar eu întru durerea acestui al nouălea deget tăiat, îţi aduc mulţumire, că m-ai învrednicit a fi întins spre tăierea mădularelor mele, pentru preasfânt numele Tău".

Atunci i-au tăiat şi al zecelea deget, iar el lăudând pe Domnul, a zis: „În psaltire cu zece strune voi cânta Ţie, Dumnezeule şi îţi mulţumesc Ţie, Care m-ai învrednicit a răbda tăierea degetelor de la amândouă mâinile, pentru cele zece porunci ale Tale, care au fost scrise pe două table".

Atunci unii din boierii împărăteşti, care stăteau de faţă, fiind prieteni Sfântului, plângând cu amar, au început a zice către dânsul: „O, preaiubitul nostru prieten, te rugăm ascultă-ne pe noi, fă voia împăratului, ca să nu mori în grele chinuri. Şi să nu ai mâhnire pentru degetele tale, căci sunt doctori iscusiţi, care pot să te vindece, numai cruţă-te, ca să nu te lipseşti de această lume dulce; pentru că ai multă avere şi poţi să fii întru mare odihnă. Că de-ai fi fost sărac, ai fi putut zice: ce nădejde îmi este mie şi ce folos am de viaţa mea, nemaiputând de acum a lucra cu mâinile şi a mă hrăni? Dar tu eşti bogat şi ai aur destul şi numai singur de vei voi, poţi să trăieşti cât se poate de bine în dulceţile acestei lumi şi să te înveseleşti împreună cu soţia şi cu maica ta şi cu iubiţii tăi prieteni. Pentru ce voieşti să-ţi pierzi sufletul în deşert, spune nouă măcar un cuvânt, prin care să te pleci voii împăratului şi îndată vei fi slobod de munci".

Iar fericitul, privind spre dânşii, a zis: „Nimeni nu poate sluji la doi domni, şi nimeni, punând mâna pe plug, căutând înapoi, este

îndreptat întru împărăţia lui Dumnezeu. Căci Domnul meu a zis: *Cine iubeşte pe tată sau pe mamă, pe femeie, sau pe copii, mai mult decât pe Mine, nu-Mi este Mie vrednic; cel ce nu-şi ia crucea sa şi să vină după Mine, nu este vrednic de Mine*. Deci nu voi asculta sfatul vostru, pentru că nefolositoare îmi sunt cuvintele voastre; ci mai mult vă rog, să nu mă cruţaţi pe mine. Ci precum vă este vouă poruncit pentru mine, aşa faceţi".

Atunci mâniindu-se gealatul, s-a apropiat şi i-a tăiat degetul cel mare al piciorului drept. Iar Sfântul Iacov a zis: „Slavă Ţie, Hristoase, Căruia nu numai mâinile, ci şi picioarele au fost străpunse, şi sângele Ţi-a curs. Învredniceşte-mă, ca piciorul drept care a pătimit tăierea degetului dintâi să stea cu cei mai de pe urmă de-a dreapta Ta".

Şi i-au tăiat al doilea deget al aceluiaşi picior. Iar el a zis: „Îndoitu-s-a spre mine stăpânirea şi mila Ta Doamne, în această zi, în care pătimind tăierea şi acestui deget al doilea, voi veni către Tine, Dumnezeul meu Cel tare şi viu, care mă izbăveşti pe mine de moartea veşnică".

Şi i-a tăiat şi al treilea deget şi l-a aruncat dinaintea lui, iar fericitul căutând spre dânsul a zâmbit şi a zis: „Mergi în numele Treimii şi tu al treilea deget către soţii tăi, ca şi grăuntele de grâu care cade în pământ, şi murind pentru Hristos, Cel ce a înviat a treia zi, mult rod de cinste vei avea împreună cu prietenii tăi în ziua învierii celei de obşte".

I-a tăiat şi al patrulea deget şi a zis fericitul: „*Pentru ce eşti mâhnit sufletul meu şi pentru ce mă tulburi?* Nădăjduieşte către Dumnezeu, Care te mântuieşte cu puterea crucii celei în patru cornuri, că mă voi mărturisi Celui ce m-a zidit pe mine din patru stihii".

Şi i-a tăiat lui şi al cincilea deget, iar Sfântul a zis: „Acum voi începe a grăi către Tine, Doamne, Cel ce ai răbdat pe cruce cinci răni mai mari, preamărind ajutorul Tău, pentru că mă faci vrednic părţii credincioşilor robilor Tăi, celor ce au pătimit pentru Tine, cei care au înmulţit cei cinci talanţi".

Apropiindu-se gealatul de piciorul lui cel stâng, i-a tăiat degetul cel mic şi a zis Sfântul Iacob: „Îmbărbătează-te, micule deget al şaselea, prin Dumnezeul cel mare, Cel ce mă întăreşte pe mine cu milă, care în a şasea zi te-a făcut pe tine cel mic cu cele mari şi, deopotrivă, cel mic ca şi cel mare va învia. Şi de vreme ce nici un fir de păr din cap nu piere, cu atât mai mult tu, deget mic, nu te vei despărţi de soţii tăi cei mai mari, ci deopotrivă cu dânşii te vei preamări, precum şi deopotrivă pătimeşti".

Şi i-a tăiat şi al şaptelea deget. Iar Sfântul a zis: „Risipiţi casa aceasta veche sub care se ascundea şarpele cel cu şapte capete, pentru că

mie mi se găteşte de Ziditorul – Cel ce în a şaptea zi S-a odihnit de lucrurile Sale –, altă casă nerisipită, nefăcută de mână, veşnică în cer".

Apoi i-a tăiat şi al optulea deget, iar Sfântul a zis: „Cel ce a mântuit opt suflete din apă în corabia lui Noe, mă va mântui şi pe mine, cel căruia îmi vărsaţi sângele cu apa. Căci tăindu-mi-se şi acest deget al optulea, precum nicovala, fiind bătută cu ciocanul nu simte lovitura, ci mai mult se întăreşte, aşa nici eu nu bag seamă de durerea mădularelor ce mi se taie; pentru că Însuşi Făcătorul doctorul cel mai bun, mă întăreşte pe mine şi-mi uşurează durerile şi mă va pune cu totul întreg în a opta zi, după zilele săptămânii vieţii acesteia, în viaţa cea viitoare preafericită şi veşnică".

Şi i-a tăiat şi al nouălea deget. Iar Sfântul a zis: „Întăreşte-mă în răbdare, Dumnezeule adevărat, că spre Tine a nădăjduit sufletul meu, Cel ce ai întărit cu darul Tău cele nouă cete îngereşti, cu care mă învredniceşti a sta înaintea Ta, pe mine care pătimesc tăierea acestor nouă degete ale picioarelor".

Atunci i-au tăiat şi al zecelea deget, iar el, lăudând pe Domnul, a zis: „Iată că-Ţi aduc Ţie jertfă, Iisuse Hristoase, Cel ce eşti desăvârşit Dumnezeu şi om desăvârşit, douăzeci de degete ale mele". Şi iarăşi a zis: *„Judecă mie, Dumnezeule, şi alege judecata mea de la neamul necuvios*; că iată, necredincioşii n-au cruţat făptura Ta, ci ca nişte lupi nemilostivi au tăiat mădularele mele".

Şi stătea acolo mulţime multă de popor, bărbaţi şi femei, bătrâni şi tineri, privind la acea privelişte şi mirându-se de răbdarea Sfântului.

Apoi pătimitorul lui Hristos, căutând asupra prigonitorilor, a zis: „Ce staţi fără de lucru? Tăiaţi copacul ale cărui ramuri le-aţi tăiat!" Şi apropiindu-se chinuitorul, i-a tăiat piciorul cel drept, iar Sfântul a zis: „Acum aduc în dar Împăratului ceresc starea mea înaintea Lui, pe care iubindu-L, pătimesc acestea, ca piciorul meu acesta tăiat să stea drept întru Împărăţia Lui, alcătuit la încheietura sa întru dreptate".

I-a tăiat apoi şi piciorul stâng, iar Sfântul, căutând la cer, a zis: „Auzi-mă, Doamne, că bună este mila Ta. Tu eşti Dumnezeul Care faci minuni! Fă cu mine semn spre bine şi mă izbăveşte de starea cea de-a stânga".

După aceasta i-a tăiat mâna cea dreaptă, iar el a strigat, zicând: *„Mila Ta, Doamne, în veci o voi lăuda; în neam şi în neam voi vesti adevărul Tău*, că împlineşti asupra mea cuvântul Tău, care zice: *De te sminteşte pe tine mâna ta cea dreaptă, tai-o pe ea şi o aruncă de la tine"*.

Şi i-a tăiat lui şi mâna cea stângă, iar el a zis: *„Nu morţii Te vor lăuda pe Tine, Doamne, nici cei ce se pogoară în iad*, care se ţin de

lucrurile cele nedrepte ale stângii; ci noi cei vii, care, lepădând stânga, bine Te cuvântăm, Doamne, de acum şi până-n veac".

Apoi i-a tăiat umărul cel drept, iar el a zis: *„Laudă suflete al meu pe Domnul, lăuda-voi pe Domnul în viaţa mea, cânta-voi Domnului până ce voi fi!* Căci Cel ce şi-a pus pe umărul Său oaia cea pierdută, şi-a pus-o pe ea de-a dreapta Sa şi îşi va aduce aminte şi de acest umăr al meu drept şi ca pe cel pierdut îl va afla şi, asemenea, de-a dreapta Sa îl va pune".

Şi i-a tăiat lui şi umărul stâng. Iar Sfântul a zis: *„Vrăjmaşii m-au înconjurat, ci ajutorul meu şi lauda mea este mie Domnul spre mântuire,* a Cărui stăpânire s-a făcut peste umărul Lui. Acela nu mă va lăsa pe mine, care pătimesc tăierea acestui umăr stâng, ca să mă abat spre stânga către stăpâniile întunericului".

Deci, a început a-i tăia pulpele până la genunchi, iar Sfântul, pătimind durere, a strigat: „Doamne, Dumnezeul meu, Care nu în puterea bărbatului binevoieşti; ci binevoieşti întru cei ce se tem de Tine şi întru cei ce nădăjduiesc spre mila Ta, ajută-mi mie robului Tău, căci m-au cuprins pe mine durerile morţii". Iar chinuitorii au zis către dânsul: „Dar nu ţi-am spus ţie că grele chinuri şi cumplite dureri te vor cuprinde? Dar tu nu ne-ai crezut pe noi".

Iar viteazul pătimitor a răspuns: „Au nu ştiţi pentru ce mă doare? Pentru ca să se arate că sunt trup, căci până acum, Dumnezeu întărindu-mă, nu am ţinut seama de chinuri, ca şi cum aş fi fost fără trup; iar acum, durându-mă după fire, mă arăt că sunt cu trup, dar mă voi îmbrăca pe mine în trup nou, pe care nu vor putea să-l taie sau să-l zdrobească niciodată uneltele voastre cele de chinuri".

Aşa s-au ostenit chinuitorii, tăind mădularele lui de dimineaţă până în al nouălea ceas, şi în toată vremea aceea ieşea bună mireasmă ca dintr-un chiparos din trupul lui cel tăiat. Apoi încetând chinuitorii a-l mai tăia, ostaşul lui Hristos, biruind cu durerile sale pe diavolul, striga către Dumnezeu, zicând: „Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti Dumnezeule, Atotţiitorule, Părinte, Fiule şi Duhule Sfinte, Cel ce eşti lăudat de heruvimi şi slăvit de serafimi şi preamărit de toate cetele cereşti, precum şi de toată suflarea, caută spre mine, Dumnezeule al viilor şi al morţilor, şi mă auzi pe mine care sunt abia viu. Căci iată că îmi sunt tăiate toate mădularele şi zace trupul meu o parte mort şi altă parte încă puţin viu. Şi nu am picioare cu care să stau înaintea Ta, Doamne; nu am mâini pe care să le ridic spre rugăciune către Tine, Stăpâne. Nu am genunchi pe care, căzând, să mă închin Ţie, Ziditorului meu; mâinile, picioarele, umerii şi pulpele mele îmi sunt tăiate, iar eu sunt aruncat înaintea ta, Atotvăzătorule ca o casă căzută şi ca un copac fără

de ramuri. Rogu-Te dar pe Tine, iubitorule de oameni, nu mă lăsa până în sfârşit, ci scoate din temniţă sufletul meu".

Aşa rugându-se el, unul din cei ce stăteau înainte, luând cuţitul, i-a tăiat sfinţitul cap. Şi astfel săvârşindu-şi nevoinţa pătimirii, şi-a dat sfântul său suflet în mâinile lui Dumnezeu. Iar cinstitul lui trup, cel zdrobit şi aruncat, a zăcut pe pământ până în noapte. Apoi după ce s-a înnoptat au adunat credincioşii mădularele lui şi le-au îngropat cu cinste, toate împreună, slăvind pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh în veci. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, CUVIOSUL GRIGORIE SINAITUL[1]

A dori frumoase cuvântări şi a învrednici de laude pe bărbaţii cei buni, şi a împleti pentru dânşii cununi şi scopurile lor a le lăuda, a le mări şi pe cât ne este puterea a le povesti, este lucru folositor şi pricinuitor de multă bucurie. Cum cele lumeşti şi vremelnice, ce sunt ca nişte fum; cum laudele le vedem risipindu-se, ca şi para focului, după ce materia se cheltuieşte; aşa sunt şi laudele şi cinstirile pentru unii ca aceştia, care prea degrabă se duc, împreună cu cei ce uneltesc cele deşarte; iar *pomenirea lor*, după cuvintele Scripturii, *pier cu sunet*.

Dar viaţa celor ce au petrecut după Dumnezeu şi care întru fapta bună au strălucit, ştim că mare folos le pricinuieşte, nu numai celor ce aud laudele celor ce plac lui Dumnezeu şi spre urmarea iubitorilor de fapte bune, ci şi acelora ce voiesc a-i lăuda, care plăţi şi daruri au de la sfinţi şi îndestulate răsplătiri. Şi nu numai noi, ci şi Dumnezeu împăcându-Se cu unele ca acestea, dăruieşte înţelepciune celor ce aduc laudă într-acest fel.

Căci lauda cea către sfinţi, către Însuşi Dumnezeu s-a obişnuit a trece şi a se sui, *că pe cei ce Mă slăvesc pe Mine,* zice El, *îi voi slăvi cu cuviinţă*. Pentru că Stăpânul tuturor şi Domnul porunceşte, zicând apostolilor: *Cel ce vă primeşte pe voi, pe Mine Mă primeşte; şi cel ce Mă primeşte pe Mine, primeşte pe Cel ce M-a trimis pe Mine*. Pentru că frumoasele cuvântări şi laudele cele pentru sfinţi nu-s din cele de jos şi care n-au nimic statornic sau temeinic. Când cineva voieşte a ridica casă scumpă şi mare, dacă mai întâi nu sapă şi adânceşte şanţurile în pământ, ca să pună temelia pe piatră, în deşert se osteneşte, căci casa cade pe cel ce o zideşte astfel.

[1] Scrisă de Calist, arhiepiscop al Constantinopolului.

Aşa înţelegeţi şi despre laudele acelea, care se fac pentru lucrurile cele pe jos, după obiceiul înţelepţilor celor din afară. Iar pomenirile cele adevărate ale sfinţilor şi punerea cu adevărat a temeliilor faptelor bune, au ca început piatra cea nesfărâmată din capul unghiului, Care este Hristos. Că, de acolo cu adevărat, şi cel ce se laudă acum de noi, adică dumnezeiescul Grigorie, s-a făcut pricină strălucită a cuvântului acestuia de acum, şi începătura şi temelia a luat-o de la Domnul, după cum va arăta cuvântul.

Deci eu, ucenicindu-mă, adică ucenic al aceluia făcându-mă, şi puţină oarecare vreme împreună cu acela petrecând şi cu dragoste ca un rob al aceluia întru toate făcându-mă, voiesc acum – spre folosul celor ce vor citi –, a istorisi şi câte pe urmă urmând aceluia, cu ochii mei le-am văzut, din isprăvile cele mari ale aceluia, şi câte le-am putut culege de la ucenicii cei sârguitori şi cu bunătăţi, care curat au urmat aceluia, şi cu veselie le-am luat povestindu-mi-le şi mie, celui ce voiam foarte şi pe limbă după vrednicie să o îmbogăţesc, prin care voiam cuviincioasa datorie a laudei să o plătesc.

Dar de vreme ce şi lui Dumnezeu Îi este iubit lucrul cel după putere, se va părea lăudat şi dascălului care ca nimeni altul a cinstit dreptatea cea după putere. Deci se cuvine a începe cuvântul, bizuindu-mă ajutorului celui trimis de sus prin sfintele şi dumnezeieştile rugăciuni ale de-a pururea pomenitului. Pentru că după putere, către cei ce trăiesc după Dumnezeu şi pe fapta bună o îmbrăţişează şi lucrători ai adevărului şi râvnitori cu de-amănuntul ai isprăvilor aceluia, cele pentru acela, aşa, cu simplitate, ca pe o îndulcire prea bună şi de suflet folositoare, înainte le voi pune.

Însă cuvântul meu pornindu-se către povestire, nu prea multă zăbavă şi purtare de grijă pentru patria aceluia va face. Că deşi avea obârşie pe satul care se numeşte Caculon, care este în Asia, aproape de Clazomeni, şi avea părinţi şi fraţi cu cinste şi cu bogăţii împodobiţi, dar ca pe cele ce sunt ale împrejurării şi grijirii celei de jos şi care întru nimic nu ajutau scopului aceluia, el, care pe obârşia cea din ceruri, şi pe locuinţa cea bine norocită şi nepieritoare le avea, judec că se cădea a le părăsi, şi cu totul a se bucura zicându-le, tuturor acestora; pe acelea cu potrivire încep să le povestesc şi mai ales în vreme, adică pe viaţa cea evanghelicească a aceluia, şi petrecerea şi vieţuirea cea prea bună şi ca o nematerialnică, şi pe sudorile şi luptele cele după Dumnezeu. Că nici altceva – de se cuvine a zice adevărul –, a răsuflat acela, decât viaţă de Dumnezeu iubitoare şi mântuitoare. Şi fac începutul de unde şi temelia s-a pus, cu potrivită alcătuire. Deci se cuvine a lua aminte la cele ce acum se vor zice.

Când împăratul acela, marele kir Andronic Paleologul, îndrepta sceptrul împărăţiei, s-a întâmplat prin judecăţi dumnezeieşti, pentru mulţimea cu adevărat a păcatelor, a se scula asupra bizantinilor neamul agarenilor celor fără de Dumnezeu, care şi pe Asia cuprinzându-o, şi goană cu oastea barbară pornind, pe toate laturile cele de acolo, vai, le-a prădat, robind mai pe toţi creştinii cei de acolo şi rău muncindu-i.

Deci de barbara năvălire luaţi în suliţe şi robiţi făcându-se, şi dumnezeiescul acesta Grigorie, şi părinţii, şi încă şi fraţii lui, au fost duşi departe oareunde, împrejurul Laodichiei. Deci acolo, cu bunăvoirea lui Dumnezeu Celui ce pe toate le face şi le schimbă spre mai bine, barbarii, aşa, oarece puţin, slăbindu-i pe dânşii, întru însăşi biserica laodichienilor au intrat, unde şi obişnuita cântare de psalmi şi slavoslovie către Dumnezeu săvârşindu-se, de vreme cucernicii şi pravoslavnicii creştini cei ce se aflau acolo i-au văzut pe aceştia cu foarte bună întocmire cântând cântarea (ca unii ce erau iscusiţi întru cântarea cea dulce) şi cu dulceaţă împreună şi cu înspăimântare de cântare minunându-se, nimic dintru ale lor cruţând, nici avuţia, nici cuvintele, cu osârdie i-au izbăvit pe aceştia de robie; Dumnezeu răsplătindu-le lor în acest chip, pentru fapta lor cea bună, după vrednicie.

Apoi, dumnezeiescul acesta s-a dus în Cipru, unde încă puţină vreme petrecând, şi prea dorit tuturor celor de acolo arătându-se – pentru aşezarea cea aleasă şi potrivită întru cele prea bune a firii lui; şi nu numai, ci încă şi cuviinţa chipului feţii lui, pe strălucirea şi pe aşezarea cea din lăuntru a gătitului suflet al dumnezeiescului acestuia şi spre nevoinţă însemnând-o, prin covârşirea evlaviei şi a cinstirii cu cinstea şi sfiala – pe minunarea cea pentru acesta a pus-o întru toţi. Care socoteau că după dumnezeiasca iconomie cu adevărat s-a făcut venirea bărbatului acestuia întru cele de acolo – precum kir Leon Cipriotul (în cetatea lui Constantin mai înainte venind pentru dorul învăţăturii gramaticii şi al înţelepciunii învăţăturilor celor logice şi al ştiinţei), bărbat ţiindu-se de evlavie, şi pe singurătatea cea întru feciorie îmbrăţişând-o, şi cu năravul fiind foarte iubitor de adevăr şi cu cuvinte de învăţătură pe sineşi împodobindu-se, prealuminat foarte cu adevărat ne-a pus înainte povestirea pentru acesta.

Aşadar, acest cuvios şi cinstit bărbat făcându-şi petrecerile în ostrovul acesta, Dumnezeu de sus privind cele pentru dânsul şi mai înainte cunoscând dorul şi dragostea cea multă a faptei bune pe care o hrănea întru inima sa, i-a arătat lui pe oarecare bărbat monah, care alesese viaţa cea liniştită pustnicească. Şi deci bucuros a mers la dânsul şi cu hainele monahiceşti de la dânsul s-a îmbrăcat şi, după ce a petrecut cu acela puţină vreme şi după ce a vorbit cu dânsul din

destul vorbe duhovniceşti, ca un alt Moise de Dumnezeu văzător, s-a dus şi acesta la Muntele Sinai şi perii capului acolo şi i-a tuns şi împreună cu tunderea părului a tăiat împreună şi voile şi mişcările cele trupeşti, şi de dânsele s-a dezbrăcat, şi de lupta cea dumnezeiască bărbăteşte s-a apucat şi către dânsa s-a întrarmat.

Puţină vreme a curs la mijloc, şi cu viaţa cea mai nematerialnică şi mai netrupească, şi cu postirea şi cu privegherea şi starea cea întinsă şi de toată noaptea, şi cu necontenita cântare de psalmi în toată vremea, şi încă şi cu rugăciunea şi cu cererea cea către Dumnezeu, pe toţi i-a spăimântat, ca şi când sârguindu-se împotrivă în trup materialnic să aducă pe cele nematerialnice. Că puţin de nu se socotea ca un fără de trup, prin minune, de către toţi cei de acolo. Iar pe ascultare, care este rădăcină şi maică a faptelor bune, şi pe smerenia cea de înălţime făcătoare, atâta le-a deprins, încât noi nici nu putem cu lesnire a le da pe acestea scrisului cu de-amănuntul, ca să nu ne părem, pentru covârşire, celor mai trândavi, că zicem lucruri nevrednice de credinţă.

Însă nicidecum nu voi suferi pentru aceasta să dau tăcerii cuvântul adevărului şi pe acelea care, cu dinadinsul, şi m-am învăţat, şi m-am înştiinţat, de la cel prea adevărat din ucenicii aceluia, şi cu deosebire, pe cât se putea, iubit fiindu-i, care şi pe urma aceluia a urmat şi a fost ca o pecete a faptelor bune – zic, adică, de la Sfântul Părinte Gherasim.

Că povestindu-mi, adeverea şi zicea acest fericit bărbat, că împlinind acela fără zăbavă şi cu toată sârguinţa slujba pe care bine o lua de la proiestosul, ca şi cum Dumnezeu de sus ar fi privit cele pentru dânsul, s-a obişnuit ca niciodată să nu lase rânduiala fraţilor. Însă, sosind seara şi făcându-i proiestosului metania cea obişnuită şi de acolo luând blagoslovenie, intra întru a sa chilie, şi uşile cu totul încuindu-le şi făcându-se încuiat, şi ridicând mâinile către Dumnezeu, şi încă, mai înainte de acestea, pe minte cu totul înălţându-o dintru aceste de aici, şi de Dumnezeu Cel ce Se apropie apropiindu-se cu toată sârguinţa sufletului, îşi începea canonul şi pravila sa, înălţând lui Dumnezeu cântări de psalmi, şi peste toată noaptea întru dragostea inimii rugându-se şi genunchii plecându-şi până ce citea psalmii lui David desăvârşit şi se îndulcea în suflet de veselia care se pricinuieşte de aici sufletului.

Apoi bătându-se toaca după obicei, întâi el se afla stând la uşa bisericii. Şi aceasta întărind şi cugetând, ca totdeauna cu dinadinsul să o facă: ca nu mai înainte să iasă din biserică, până ce nu se vor săvârşi slavosloviile către Dumnezeu cele de dimineaţă. Ci şi mai întâi intrând în biserică, ieşea de acolo mai pe urmă decât toţi.

Iar hrana lui era puţină pâine şi puţină apă, numai cât să fie viu, vrând de aici, prin topirea cea atât de multă, să dezlege legătura

amestecăturii încă mai înainte de sfârşit. Încă şi slujba bucătăriei şi a brutăriei, în trei ani şi încă ceva, atunci fiindu-i încredinţată aceluia, cum ar fi putut cineva să spună după vrednicie şi pe smerenia cea covârşitoare, pe care întru acestea a arătat-o? Că nici în gând nu i-a venit cândva că oamenilor le slujeşte, ci mai vârtos cetei celei îngereşti, şi locul slujbei îl socotea cu adevărat scaun şi jertfelnic al lui Dumnezeu.

Totuşi, ca şi cum ar fi plătit îndatorita cinste cea către acel mare văzător de Dumnezeu, Moise (cu care întru vedere, iar nu întru ghicituri, a grăit Dumnezeu), nici de cinstitul şi sfântul vârf al Muntelui Sinai nu se lipsea, adică de a nu voi să alerge mai totdeauna şi închinăciunea cea adevărată să şi-o dea acolo unde cu minune s-au săvârşit minunile acele mari.

Şi avea acel cuvios bărbat pe mâinile sale îndemânatice şi întru a scrie bine; încă şi la citire lua aminte, mai ales, şi noaptea, şi ziua, ca oarecare albină iubitoare de lucrare alegând florile Dumnezeieştii Scripturi cu iubire de osteneală, zic, adică, ale celei vechi şi ale celei noi, şi cugetării dându-le, încât nu ştiu de a mai învăţat-o şi altul pe aceasta pe de rost, pe toţi cei de acolo covârşindu-i şi biruindu-i cu multa învăţătură.

Şi acestea într-acest fel aflându-se, vicleanului nu îi era cu putinţă să se liniştească, ci, precum de la începutul neamului omenesc, vrăjmaşul şi duşmanul patima zavistiei a supus-o monahilor, şi ca un semănător de neghine, nu mică tulburare şi zarvă a semănat întru dânşii. Deci pizma, după ce a simţit-o ucenicul Celui blând şi paşnic, a ieşit în taină din mănăstire şi a luat cu sine pe cinstitul acela Gherasim (care venise din ostrovul Evripului şi după neam era rudenie cu Faţo Riga acela) – care pe toate părăsindu-le, bogăţie, avere şi strălucirea slavei, şi, după Marele Apostol, ca pe nişte gunoaie socotindu-le, către strălucirea şi slava ceea ce se va descoperi drepţilor, şi crucea pe umeri ridicându-şi, a venit şi el în Muntele Sinai (unde cu adevărat cunoscând pe dumnezeiescul Grigorie şi minunându-se de a lui covârşire a faptei bune, i se făcu şi el unul din ucenici), de unde, cu voia şi ajutorul lui Dumnezeu s-a suit la o prea mare măsură a faptelor bune şi a vedeniei, încât, după dânsul, şi altora s-a făcut pildă şi întâia închipuire a tuturor bunătăţilor.

De aici mergând şi la Ierusalim spre închinarea Mormântului celui de Viaţă primitor şi pe toate sfintele locuri înconjurându-le şi închinându-se lor, îndată a plecat către insula Creta, la un loc oarecare care se numeşte „Bune Limanuri", unde de aici a îngăduit puţină vreme, pentru învăluirea din mare şi pentru întreitele valuri.

Însă Cuviosului nu-i era suferirea acolo în zadar şi în deşert a-şi petrece vremea, ci ca un cerb prea însetat în vreme de vară, nu înceta a alerga cu toată puterea către izvoarele care izvorăsc apa cea rece şi bună de băut, care şi lipsit fiind de tovarăşul lui, nicidecum nu suferea a se linişti. Întru acest chip, dar, oarecum, şi acel cuvios şi dumnezeiesc bărbat, mult iscodea locurile cele de acolo, şi multă sârguinţă punea, ca să afle vreun loc spre locuinţă care i-ar fi ajutat spre liniştea cea iubită lui, şi de gâlceavă şi de tulburare, cu totul, desăvârşit izbăvit.

Şi prea mult căutând şi cu multă cercare iscodind, de abia a aflat o oarecare peşteră după dorirea sa şi acolo sălăşluire şi-a făcut. Dar ce a făcut aici acel bun lucrător şi omul lui Dumnezeu cu adevărat, şi care cu totul vieţuia după nădejdea ceea ce va să fie? Îndată lângă ostenelile cele mai dinainte adăugă osteneală, şi osteneli lângă osteneli, şi mai cu vitejie se nevoi, ca şi cum se întrecea cu sine. Hrana lui era o dată în zi, o bucată de pâine mică, şi puţină – oarece – apă, numai cât să trăiască, după cum mai sus am zis, şi nimic mai mult nu era, nicidecum, de ar fi şi murit de sete de-ar fi putut, după hotarul şi aşezământul acela nedezlegat pe care şi l-a pus.

Deci puteai vedea întru aceia, cu minune şi cu spaimă împreună, pe sârguinţa aceea întinsă şi întocmai cu îngerii, şi prea buna suire către Dumnezeu: feţele galbene, prin neumezeala cea din uscăciunea înfrânării, şi mădularele uscate şi obosite de ostenelile cele lungi şi slăbănogite de tăria cea firească, şi către umblare sau spre a face altă lucrare, cu totul aflându-se neputincioase.

Şi lângă cele zise, întru cugetare avea şi aceasta de-a pururea fericitul: căuta să afle povăţuitor, la lucrarea aceea pe care nu au ajuns să o cinstească, încă văzând cele din Dumnezeiasca Scriptură şi aceea pe care nu a nimerit-o şi duhovniceşte nu s-a învăţat de la oarecare din purtătorii de Duh şi Dumnezeieşti Părinţi şi Dascăli. Că gândind întru sineşi, socotea că „încă nu m-am învăţat cu dinadinsul a unelti *lucrarea* şi *privirea*", adică liniştea şi fapta bună cea lucrătoare.

Însă aşa aflându-se el, a căutat Dumnezeu de sus la gândurile lui şi din dumnezeiasca vedere l-a vestit oarecăruia ce strălucea cu toate felurile faptei bune şi cu *fapta* şi cu *privirea* împodobit, Arsenie se numea acela, şi care mai mult decât alţii îmbrăţişase liniştea; care şi de Duh Dumnezeiesc fiind pornit cu adevărat, pe cât putea de în grabă, a mers la chilia cuviosului şi bătând cu mâna în uşă, cu dragoste a fost primit de dânsul; unde şi duhovniceşte vorbind unul cu altul, şi grăind şi rugăciunea cea obişnuită înălţând lui Dumnezeu, după ce au încetat rugăciunea, au şezut împreună.

Apoi, acela, văzătorul şi bărbatul cel întru bătrâneţe cărunt şi cinstit, ca dintru oarecare dumnezeiască şi sfinţită carte a început a face vorbirea, şi pentru păzirea minţii, pentru trezvia cea adevărată, şi pentru rugăciunea cea curată, şi cum prin lucrarea poruncilor mintea se curăţeşte, şi de aici omul acela care aşa, cu iubire de Dumnezeu, se grijeşte şi cugetă, strălucindu-se, se face cu totul cu chip de lumină.

După ce i-a zis şi încă şi altele mai multe, pentru cei ce au luat asupră-le viaţa cea după Dumnezeu, adică pentru calea care duce către aceasta viaţă, încetând de a grăi mai mult, a tăcut puţin. Însă şi către dânsul întorcându-şi cuvântul, îl întrebă: „Dar tu, o, fiule, cu care lucrare te îndeletniceşti?" – Dumnezeu, după cum am zis, cu adevărat iconomisind povăţuirea, ca în scurt cu adevărat, să zic.

Dar şi acesta, însuşi începând de sus, i-a povestit toate cele pentru dânsul, adică pentru fugirea lui din lume, pentru iubirea de pustie, şi pentru ostenelile şi trudele pe care le-a ales pentru a alerga după Hristos, pe toate celelalte defăimându-le. Şi răspunzând acel dumnezeiesc organ al Duhului, şi care prea bine ştia calea care duce către înălţimea faptei bune, şi, puţin zâmbind, a zis către dânsul: „Dar acestea toate, o, fiule, câte tu mi le-ai povestit, de la de Dumnezeu purtătorii Părinţii şi Dascălii noştri, *lucrare* se numeşte, cu dinadinsul, iar nicidecum *privire*". Acestea după ce le-a auzit fericitul acela şi care cu adevărat era lăcaş al Sfântului Duh, a căzut îndată la picioarele aceluia, rugându-se fierbinte şi foarte cerşind, şi pe însuşi numele lui Dumnezeu punându-l înainte, ca să se înveţe de la dânsul ce este rugăciunea şi liniştea şi păzirea minţii.

Iar acela, dumnezeiescul Părinte şi omul lui Dumnezeu, pe rugăciunea aceea răpindu-o ca pe un amanet, nimic acoperind, nici întârziind, îndată toate i le-a spus lui şi l-a învăţat, nimic altceva lăsând, nicidecum, dintru acelea cu câte, de la dumnezeiescul dar îmbogăţit fiind, cu prisosinţă le-a primit. Şi nu numai atât, ci şi câte se obişnuieşte a se întâmpla celor ce către stadionul faptei bune se dezbracă, şi către nevoinţele cele pentru dânsa se nevoiesc, care vin asupră-le de la zavistnicii draci – şi din cele de-a dreapta, şi din cele de-a stânga – şi de la oamenii cei cu năravuri rău şi pizmătăreţi, pe care îi unelteşte vicleanul ca pe nişte unelte, i le-a povestit cu de-amănuntul şi nimic dintru acestea n-a lăsat.

Iar el, cum a auzit acestea de la dumnezeiescul acela bărbat, îndată sculându-se şi intrând într-o corabie, s-a dus la Muntele Athonului.

Deci toate mănăstirile cele de acolo cercându-le şi pe toţi câţi i-a aflat şezând întru linişte, şi nu numai, ci şi pe înşişi cei ce departe oareunde, în locuri neumblate, mai ales întru linişte petrec, a judecat

că se cade a nu lăsa pe nimeni necercat şi duhovniceasca închinăciune a le da lor. Că povestind dumnezeiescul acela şi de-a pururea pomenitul bărbat, zicea că a văzut oameni nu puţini, şi cu bătrâneţile, şi cu priceperea, şi cu toată cuviosia după obicei prea mult împodobiţi, care pe toată sârguinţa pentru fapta bună cea lucrătoare o făceau; iar pentru linişte şi pentru păzirea minţii şi pentru *vedere*, întrebaţi fiind, ziceau că nici nu se numeşte, nici nu se cunoaşte de dânşii.

Deci acestea în cuget socotindu-le şi cugetându-le, a mers cu sârguinţă la schitul ce se numeşte Magula, care este în faţa cinstitei mănăstiri ce se numeşte Filoteu, unde a şi întâlnit pe trei monahi, ale căror nume erau: Isaia, Cornelie şi Macarie, pe care cu adevărat i-a cunoscut că nu numai întru fapta bună cea lucrătoare, ci şi întru cea văzătoare, încă, au puţină îndeletnicire. Deci acolo, mult ostenindu-se şi împreună cu ucenicii săi dându-se cu osârdie la sudori şi la osteneli, a ridicat chilii spre sălăşluire, iar el, puţin mai departe, şi-a zidit sihăstrie ca să vorbească singur cu singur Dumnezeu, şi precum zice dumnezeiescul David: *Suişuri întru inima sa să pună către Dumnezeu*, Cel ce a zidit deosebi inimile noastre, şi prin fapta bună cea lucrătoare pe Dumnezeu să-L milostivească.

Însă acestea aşa aflându-se, şi-a adus aminte de cinstitul şi prea sfinţitul acela bărbat, adică de cel ce locuia în insula Critului – după cum cuvântul, apucând mai înainte, a arătat mai sus; şi le-a adus bine aminte, în sufletul său, câte pentru linişte şi pentru rugăciune l-a sfătuit bărbatul acela şi câte pentru trezvirea minţii i-a tâlcuit. Deci pe aceste cuvinte de Dumnezeu iubitoare ale aceluia aşa de cu sârguinţă întorcându-le în minte, şi pe toate simţirile sale în lăuntru, întru sineşi, adunându-le, şi pe cuget prea bine potrivindu-l cu Duhul şi alăturându-l şi împreună legându-l, şi, cuprinzător a zice, în crucea lui Hristos pironindu-l, pe „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu", îl zicea des, rugându-se: „miluieşte-mă pe mine păcătosul" întru durerea sufletului, şi întru zdrobirea inimii, cu suspinuri, dintru adâncuri, şi cu duh de umilinţă, udând faţa pământului cu lacrimile cele fierbinţi pe care le vărsa din ochii săi.

Dar ce s-a întâmplat după acestea? Domnul nu i-a trecut cu vederea rugăciunea lui întru îndelungată vreme; că, după cel mare între prooroci şi între împăraţi, David, *Inima zdrobită şi smerită Dumnezeu nu o va defăima*, ci degrabă dreapta rugăciune o va auzi, că zice: *Strigat-au dreptii şi Domnul i-a auzit pe dânşii*. De unde, şi înfocându-se cu sufletul şi cu inima, împreună, prin lucrarea Preasfântului şi de desăvârşire Făcătorului Duh şi schimbându-se cu bună şi străină schimbare, casa aceea în care locuia i se părea că este plină de lumină,

cu strălucirea Darului, şi de bucurie negrăită şi de veselie umplându-se, şi nu numai, ci şi atunci izvoare de lacrimi ca pâraiele iarăşi vărsând, cu darul Dumnezeieştii dragoste pătrunzându-se, zicea şi el aceea: *Însufleţitu-ne-ai pe noi, însufleţitu-ne-ai şi mirosul hainelor tale iese ca dintr-un pahar de aromate al făcătorilor de miruri*. Căci cu adevărat la acela întru lucruri s-a vădit aceea, că „*lucrarea* este suire a *vederii*".

Deci, ca un afară de trup şi de lumea aceasta făcându-se, s-a umplut tot de Dumnezeiasca dorire. Şi de aici nu a lipsit lumina aceea strălucind pe dreptul Grigorie, după sfinţitul cuvânt care zice: *Lumina drepţilor este totdeauna*. Pentru că acel de-a pururea pomenit bărbat şi al fericitei odihne celei de-a pururea vecuitoare părtaş, fiind întrebat de mine şi de cei împreună cu mine ucenici, ca cel ce cu covârşire iubea adevărul şi pe acesta mai mult decât toate îl cinstea, a zis: „Cel ce întru Duhul face suire către Dumnezeu, ca într-o oglindă oarecare vede cu adevărat toată zidirea cu chip de lumină, ori înăuntru în trup, ori în afară, nu ştiu (după cum zice Marele Apostol), până în vremea aceea întru care cineva, venind la mine, m-ar face să-mi viu întru sine-mi".

Totuşi, eu, aşa cu simplitate şi cu totul fără de iscodire, când îl vedeam pe acela ieşind dintru a sa chilie, căuta la mine cu faţă veselă – ca şi cum ar fi zâmbit – şi cu blândeţe. Că ştiţi cu adevărat, voi fraţii cei duhovniceşti, cum cu mai multă părintească înăuntru aşezată dragoste şi iubire, şi pe cei mai întâi din duhovniceştii fii şi pe cei mai de pe urmă, ca pe nişte fii preaiubiţi îi hrănea, asemenea şi pe mine, ca pe cel ce eram cel mai de pe urmă, acel de-a pururea pomenit mai cu adevărat mă încălzea, arătându-mi mie preacurata iubire şi dragoste.

Pentru aceasta, şi mie, când gânguream către dânsul ca şi către un părinte iubitor de fii, aşa îmi răspundea, când ieşea din chilie cu faţă făcătoare de bucurie: „Sufletul care s-a lipit de Dumnezeu şi cu darul Acestuia s-a rănit şi s-a ascuţit strălucit, şi mai presus decât toată făptura s-a înălţat şi mai presus de cele văzute vieţuieşte şi s-a legat cu totul cu dorirea cea către Dânsul, nicidecum nu se poate ascunde, după cum şi Domnul a poruncit către dânsul, zicând: *Şi Tatăl tău, Cel ce vede întru ascuns, îţi va da ţie la arătare*. Şi iarăşi: *Aşa să strălucească lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vadă lucrurile voastre cele bune şi să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri*. Căci înverzeşte inima, şi izvorăşte mintea şi faţa o veseleşte, după înţeleptul ce zice: *Inima înveselindu-se, înfloreşte faţa*".

Iar eu, întrebându-l: „O, dumnezeiescule Părinte, pentru Însuşi Adevărul, învaţă-mă, dascăle: ce este oare sufletul şi cum se vede de sfinţi?" Iar el, foarte cu linişte şi cu blândeţe, după obicei rânduind cuvântul, aşa oarecum a răspuns către mine: „Fiul meu prea iubit

după Duhul, nu căuta cele mai înalte decât tine şi nu cerca cele mai adânci decât tine! Căci acum, către atât de mare înălţime gângureşti cu cuvântul şi de aici nu poţi primi hrana cea mai vârtoasă, precum nici nu este folositoare hrana cea desăvârşită celor moi şi cruzi şi care încă au trebuinţă de lapte".

Iar eu, lângă frumoasele picioare ale aceluia aruncându-mă şi cu tărie de acelea apucându-mă şi aducându-i pentru aceasta mai fierbinte rugăciune, acela, spre statornica şi multa mea rugăciune plecându-se, a zis în scurt şi cuprinzător: „Dacă cineva nu ar vedea învierea sufletului său, nu va putea să se înveţe cu dinadinsul ce este sufletul cel gânditor".

Dar eu, iarăşi stându-i asupra cu îndrăzneală şi întrebându-l iarăşi cu îndatorita mea credinţă, după obicei, şi cu multă cucernicie, i-am zis: „Arată-mi mie, o, părinte, de ai ajuns la măsura suirii acesteia, adică dacă te-ai învăţat ce este sufletul cel gânditor". Iar acela, cu multă şi mare smerenie mi-a răspuns: „Aşa".

Apoi i-am zis eu: „Pentru dragostea Domnului, fără de pizmuire învaţă-mă şi pe mine aceasta care nu puţin folos poate să pricinuiască sufletului meu". Atunci dumnezeiescul şi întru toate – mie – cinstitul suflet, după ce a lăudat sârguinţa mea, acest fel de învăţătură a făcut către mine:

„Sufletul punându-şi toată sârguinţa sa, la puţină vreme şi cu întinsoare nevoindu-se prin fapta bună cea lucrătoare, strângând atunci cu socoteală şi cu deslușire toate patimile le face supuse şi roabe. Şi într-acest chip, precum umbrele urmează trupurilor, aşa şi faptele bune cele fireşti cu adevărat înconjurându-l, îi urmează acestuia şi merg după dânsul. Şi nu numai atât, ci şi ca într-o suire a unei scări duhovniceşti, şi la cele mai presus de fire îl povăţuiesc pe dânsul şi-l învaţă. Şi când mintea, cu darul lui Hristos, se va sui la cele mai presus de fire, atunci luminându-se de la strălucirea cea duhovnicească, se tinde şi se lăţeşte luminat întru vedere, şi mai înaltă decât sine făcându-se, după măsura Darului celui ce i s-ar fi dăruit ei de la Dumnezeu, mai luminat şi mai curat vede firile făpturilor celor ce sunt, după cum au asemănarea şi rânduiala, iar nu precum bârfesc cei ce se îndeletnicesc întru deşarta înşelăciune cea din afară, din pântece grăind şi mincinoase postulate dând, ca pe obştime să o răstoarne – bârfesc şi amăgesc, alergând la singură umbra şi nesârguindu-se să urmeze lucrării celei fireşti a firii, după cuviinţă. Că *s-a făcut deşartă nepriceputa inima lor*, după Scriptură, şi *zicând că sunt înţelepţi, au înnebunit*.

Dar fiindcă după aceea, puţin câte puţin, sufletul care a primit arvuna Duhului, pentru mulţimea vedeniilor, se suie către cele mai de sus şi mai dumnezeieşti, lăsând în urmă pe cele mai dinainte (după cum

trâmbiţa cea mare a Bisericii, dumnezeiescul Apostol Pavel învaţă şi zice, arătat: *Pe cele dinapoi uitându-le şi la cele dinainte întinzându-ne*), atunci sufletul care aşa întru adevăr s-a curăţit, toată frica o leapădă şi toată temerea de la sine o scutură, şi cu dragostea Mirelui unindu-se şi de Dânsul lipindu-se, vede deodată gândurile sale cele fireşti încetând şi înapoia lui căzând, după aşezământul Sfinţilor Părinţi, şi la frumuseţea cea fără de chip şi negrăită ajungând, singur cu Dumnezeu vorbeşte, strălucit făcându-se, luminat de strălucirea şi Darul Preasfântului Duh.

Deci aşa, după ce s-a strălucit de lumina aceea nemărginită, îşi are mişcarea sa doar către Însuşi Dumnezeu, şi din această minunată şi nouă schimbare, nu simte nicidecum trupul acesta smerit, pământesc şi materialnic. Că sufletul, fără oarecare văl şi fără de oarecare materialnică împătimire, se arată fire cu adevărat gânditoare, precum cu adevărat mai înainte de călcarea poruncii era acel Adam, strămoşul nostru, acoperit fiind mai înainte cu lucrarea şi cu darul acelei nemărginite lumini, iar mai pe urmă, pentru amara călcare de poruncă – vai mie! – golindu-se de acea slavă cu chip de lumină şi strălucire, de aici înainte s-a arătat a fi doar această vită cinstită, adică omul precum îl ştim, căci era gol".

Încă a mai adăugat pururea pomenitul, zicând către mine: „Cel ce a ajuns la această înălţime prin statornica şi anevoioasa cugetare a rugăciunii celei gândite, o, fiule, şi a văzut curat şi a cunoscut aşezarea sa, în ce stare a venit, cu darul lui Hristos, acela a văzut învierea sufletului său, mai înainte de învierea cea de obşte care se nădăjduim, încât şi sufletul acesta care aşa s-a curăţit, poate să zică cu dumnezeiescul Apostol Pavel, aceea: *Ori în trup, ori afară de trup, nu ştiu!* Şi nu numai aceasta, ci şi însuşi sufletul, nedumerindu-se, şi cu totul înspăimântându-se, strigă cu spaimă: *O, adânc de bogăţie şi de înţelepciune şi de cunoştinţă a lui Dumnezeu! Cât sunt de necercate judecăţile Lui şi de neurmate căile Lui!*" Şi acestea sunt cuvintele întrebării mele către acel dumnezeiesc Părinte Grigorie şi acestea a zis el către mine.

Iar pentru cei ce s-au făcut ucenici ai aceluiaşi, care prin povăţuirea aceluia s-au suit la înălţimea faptei bune, nu ştiu cum aş alcătui mai bine laudele lor, sau cum aş fi povestit mai după vrednicie nevoinţele şi isprăvile acestora.

Că, îndată, cel dintâi dintre ucenicii aceluia, Sfântul Gherasim – ce venise de la Evrip (care a fost şi ucenic prea iscusit şi prea vrednic de laudă al acelui prea sfinţit Patriarh, kir Isidor), bine povăţuit fiind dintru început în fapta bună şi petrecerea ce se potriveşte monahilor de către dumnezeiescul Grigorie pe care cuvântul nostru mai sus l-a făcut

cunoscut –, acest minunat bărbat a urmat cu curată urmare acelui minunat Gherasim care întru sfinţi a strălucit, şi întocmai cu dânsul pe drumul cel apostolesc a alergat. Că nu voi pregeta şi aceasta să o zic: că râvnitor al marelui aceluia s-a făcut, al celui care pe Palestina – care mai înainte era pustie – bine a domesticit-o; şi lângă Iordan a locuit, precum acela care a ridicat şi acele cinstite mănăstiri.

Aşa şi acest nou Gherasim, cel din Evrip, umplându-se de dumnezeiescul har, s-a trimis de Dumnezeu în Elada, şi înconjurând apostoleşte pe toţi cei de acolo care flămânzeau şi însetau după cuvântul lui Dumnezeu, i-a săturat de prea dulcea învăţătură a faptei bune şi i-a îmbogăţit pe cât i-a fost cu putinţă cu multa avuţie a sfinţeniei şi a cucerniciei – una, căci de acolo (din Ţara Sfântă) venise, după cum s-a arătat, iar alta, căci şi limba acelora şi vorba le învăţase desăvârşit.

Dar şi el, făcând sfinţită adunare de ucenici – care prin osârdie din viaţa cea de aici se mutaseră, prin sârguinţa şi grijirea lui –, a alcătuit cu ajutorul lui Dumnezeu cetate cerească şi sălăşluire de monahi şi i-a împărtăşit pe dânşii de petrecerea adevărată şi îngerească care se cuvine sihăstriilor, învăţându-i şi îndemnându-i pe dânşii la înălţimea faptei bune ca şi cel de demult, prea strălucitul cel mare de la Iordan şi vrednicul de pomenire şi multul întru cele dumnezeieşti, Cuviosul Gherasim, căruia bine i-a râvnit. Şi prea de multe vedenii şi acesta din Evrip s-a învrednicit să vadă acolo în pustie şi a vieţuit petrecere vrednică de minune, şi după cât îi era cu putinţă sârguindu-se şi nevoindu-se întru Duhul ca Marele Sava, din viaţa acestora de aici s-a mutat către Domnul.

Al doilea ucenic al cuviosului era Iosif, care avea ca obârşie aceiaşi insulă Cipru, şi care cu adevărat întru nevoinţele cele pentru Ortodoxie era întocmai cu Gherasim. Deci pe celelalte isprăvi ale lui Iosif socotind că se cade a le tăcea, pentru ca nu întru lungime să întindem cuvântul. Însă şi acela atâtea nevoinţe pentru buna credinţă a suferit, vitejeşte stând împotriva latinilor, şi cu darul lui Hristos la sfârşit a şi isprăvit, şi pe prea mulţi, nu numai dintre bărbaţi, ci şi dintre muieri, i-a tras la buna credinţă, cât nimeni, zic, din cei ce pentru înţelepciunea elinească au câştigat prea mare laudă şi pe învăţătura ei au deprins-o desăvârşit, n-a putut să ajute credinţei. Că deşi era prost după învăţătura filosofiei celei din afară şi care întru sineşi cade, dar avea înţelepciunea cea adevărată, care întotdeauna aceeaşi este şi rămâne, adică darul Sfântului Duh, prin care şi pescarii aceia, Apostolii, proslăvindu-se şi învăţându-se, au ruşinat pe înţelepţii lumii. Aşa şi minunatul Iosif s-a proslăvit de la Dumnezeu şi a ruşinat pe latini. Iar pe celelalte fapte bune ale aceluia şi pe viaţa lui cea vestită şi prea cinstită, nefiind harnici a le povesti precum se cuvine, le cinstim cu tăcerea.

Iar tu, o, ascultătorule, vezi-mi, te rog, şi pe altul din ucenicii sfântului, pe minunatul Avva acela Nicolae, care era din Atena. Însă, aici ajungând cuvântul nostru, nu fără de lacrimi îmi vine să pomenesc pe bărbatul acesta, căci mintea mea slăbeşte obosindu-se de mâhnire, amorţeşte încă şi mâna scriind către mărimea cea neajunsă a laudelor aceluia. Deci era bărbatul împilat şi obosit de bătrâneţe cinstite, ca la optzeci de ani suferind neslăbit nevoinţele întru pustnicie; cinstit şi întru cărunteţe şi pricepere, şi întru obicei, încât nu ştiu de s-ar mai fi aflat şi altul aşa de cinstit; care şi pentru credinţă, şi pentru dogmele cele drepte, a răbdat bărbăteşte de la împăratul acela, Mihail Paleologul, cugetătorul de cele latineşti, tot felul de jefuiri şi de izgoniri, şi încă şi închisori prea multe şi întunecate; pentru că în patria sa acest Nicolae venind şi vestind norodului cuvântul învăţăturii, cu curele tari şi cu frânghii strângându-l şi mâinile împreună şi grumajii cu lanţuri legându-i, încă şi cu tundere, spre batjocură, prea cinstitele bătrâneţi i le-a zdrobit.

Şi nu numai până aici a stat socoteala cea nebunească şi fără de omenie, ci şi pe acelea care fără de plânsuri nu este cu putinţă a le povesti, şi acestea cu multă îndârjire şi cu voia rău credinciosului ce stăpânea atunci rău se îndrăznea. Că erau bărbaţii aceia cărora li se poruncise, vestiţi pentru cruzime, pe drumul cel de obşte călcându-l şi cu picioarele sărind pe dânsul, şi trăgându-l înaintea norodului şi legându-l, şi împrejur ducându-l tare, şi, precum li se părea, se mândreau cu neomenia, neştiind deşerţii de minte, că pe sine se vădeau mai vârtos pentru răutate, iar aceluia îi pricinuiau prea mare slavă.

Dar ce era după acestea? Căutând Dumnezeu de sus cu milă, lucrurile Bisericii s-au întors întru adâncă pace şi alinare. Şi preasfinţitul Patriarh Iosif, luând în mâini ocârmuirea Bisericii şi stăpânirea, multă silinţă şi sârguinţă făcea ca să hirotonească pe Nicolae arhiereu. Iar el nu a voit nicidecum, cinstind smerita cugetare şi smerenia (pe care din moi, după cum se zice, unghii desăvârşit a deprins-o); nici cât de puţin n-a primit hirotonia, ci poftind viaţa cea iubitoare de linişte şi fără de gâlceavă, s-a dus prea degrabă la Muntele Atonului. Însă, cel ce era atunci întâi al Muntelui Athos, văzându-l pe acesta împodobit cu toate felurile de evlavie şi de fapte bune, l-a iubit pe el foarte, ca unul ce era şi el asemenea lucrător al faptei bune, şi l-a pus eclesiarh, chiar şi nevrând, în cinstita mănăstire a Careilor.

Însă puţină vreme la mijloc curgând, s-a întâlnit, după iconomia lui Dumnezeu, cu acesta, minunatul şi dascălul Grigorie. Deci, cu prea dulcile cuvinte ale aceluia prinzându-se, cu tot cugetul şi cu toată plecarea sufletului s-a făcut ucenic al acestuia cu toată osârdia. Că precum se poate vedea roiul albinelor zburând dintru ai săi stupi oriunde

ar avea trebuinţă, dacă, zburând peste flori, ar vedea undeva miere zăcând, albinele aleargă cu toată pornirea la aceea, trăgându-se de mirosul aceleia, şi nu vor a se duce mai înainte de acolo, până nu vor suge şi nu se vor sătura până la saţiu de miere, şi nu numai, ci şi după aceasta iarăşi se sârguiesc către aceeaşi alergare, pentru ca şi pe ale lor căscioare să şi le umple cu totul, luând de acolo toată această miere; aşa cu adevărat oarecum a urmat şi s-a împlinit prea bine şi la de-a pururea pomenitul acela Nicolae, şi care s-a făcut cu adevărat casă a fericitei odihne celei prea înalte. Că umplându-se de la Dumnezeu de înţelepciunea cea curată şi de cunoştinţa cea adevărată întru Duhul, pe toţi cu mireasma faptei bune a aceluia (care bine mirosea mai mult decât mirosul cel de mult preţ) îi trăgea cu veselie şi cu dumnezeiasca lăţime şi înălţime al dăscălescului har al aceluia, şi pe sufletele acestora le adăpa prin cuvintele cele mai dulci şi decât mierea, şi adăpătoare din ţevişoarele cele prea dulci şi din puţurile faptei bune.

Şi precum lăudata piatră care se zice magnet, prin sila cea negrăită a firii ei, trage şi aduce la sine pe fierul cel prea tare, aşa şi acela, nu numai pe cei ce l-au văzut şi pe aceia care cu dânsul au vorbit, ci şi pe cei ce erau departe şi aiurea, îi trăgea cu graiurile sale cele câştigătoare şi de suflet folositoare, pe care cu potrivire fiecare mintos le-ar fi numit graiuri ale vieţii veşnice şi întocmai cuvinte dumnezeieşti.

Şi precum la Hristos şi Dumnezeul meu s-a făcut (căci pe Acela văzându-L Andrei, îndată lăsând pe Ioan Botezătorul, a alergat la Iisusul meu şi I-a urmat nerupt şi nedespărţit), aşa şi la dânsul, de multe ori şi în multe rânduri s-a întâmplat, că cum pe acela îl vedeau cei ce covârşeau foarte pe monahii şi dascălii cei îmbunătăţiţi, că la atâta desăvârşire de evlavie şi la atâta statornicie duhovnicească a ajuns Cuviosul Grigorie, şi cum că prin faţa cea veselă şi blândă închipuia şi arăta pe strălucirea sufletului, îndată pe dascălii lor îi lăsau, şi alergând la învăţătura şi însoţirea aceluia se supuneau lui, poftind să dobândească folosul cel de la dânsul.

După cum cu adevărat şi sfinţitul întru toate şi cinstitul acesta, Avva Nicolae, nu numai de vederare s-a lepădat, şi de prea slăvirile şi cinstirile cele de la oameni ca pe nişte sarcini deşarte şi de prisos le-a scuturat de la sine, ci şi bătrâneţile şi anii cei mulţi ai vieţii sale le-a defăimat, şi aducându-se pe sine cu supunere, s-a aruncat pe sine la picioarele cele frumoase ale aceluia, cele ce îi vesteau lui pacea şi cele bune, şi a primit hotarul şi osteneala supunerii după legea ce stăpânea ca pe un câştig şi oarecare mare dobândă. Deci acela Nicolae, afierosindu-se ca Samuel lui Dumnezeu, dându-şi ocârmuirile gândurilor şi ale voilor sale după fluierul cuvintelor lui, şi întru toată fapta bună şi smerenia făcându-se iscusit, cu multă măsură îi covârşea pe toţi cei de acolo.

Dar şi de acest lucru al fericitului aceluia şi prea dumnezeiescului Părinte Grigorie, pe care cu cuvioasa iconomie îl făcea la cei supuşi, ar fi putut, şi foarte cu cuviinţă, a se minuna cineva. Căci, când ar fi voit să-l mustre şi să-l îndrepteze pe vreunul din fraţi, văzând cu ochiul cel prea văzător al sufletului pe folosul lui şi neguţătorind îndreptarea, îndată cu glume pe acela îl ocăra, numindu-l pe dânsul „cacogheron" şi „netrebnic bătrân", şi că „a îmbătrânit întru răutăţi şi nici un lucru bun n-a lucrat", încă şi „de trândăvie plin" şi că „se leneveşte de a sa mântuire". De multe ori poruncea Părintele şi oarecăruia din monahi cu asprime şi pe unul ca acela îl gonea de la masă, iconomisind folosul în tot chipul, după cum am zis, şi neguţătorindu-l. Deci pe acestea auzindu-le acela, adică Nicolae şi pătimitorul lui Hristos, care după Dumnezeu se nevoia cu tot chipul smeritei cugetări, căzând jos la picioarele dascălului său, plângea.

Dar eu, făcând povestirea aceasta, mă sfiesc cu sufletul şi cu totul mă ud cu lacrimile şi de mirare mă umplu, şi sunt ca şi cum pe acesta l-aş vedea acum întins la picioarele dascălului, după cum a arătat cuvântul. Deci ai şi tu şi caută de vezi, o, ascultătorule, şi minunează-te de iconomia pe care o făcea dumnezeiescul acesta Părinte. Că într-acest chip pe cel ce greşea luându-l în râs pentru folosul lui şi ocărându-l, după ce îl dojenea, şi îl ierta pentru mult folos sufletesc, mai pe urmă îl slobozea.

Însă acestea puţine mi-a venit mie să le povestesc din cele multe fapte bune ale bărbatului, grijind de scurtarea cuvântului. Căci mult este revărsată marea isprăvilor aceluia şi nu va putea cineva a înota noianul acesta, dacă se va ispiti cu de-amănuntul să pomenească toate bunătăţile aceluia.

Însă tu, iubite, vezi-mi şi pe alt ucenic al dumnezeiescului Grigorie, pe Marcu, zic, vrednicul de minune şi canonul faptei bune cel prea desăvârşit, care se trăgea din latura Cladomenitidei; şi mergând la Tesalonic, din început s-a tuns monah în cinstita mănăstire ce se numea "a lui kir Isaac", care este în hotarele prea vestitei cetăţi a Tesalonicului. Care mai pe urmă, mergând la Sfântul Munte, s-a făcut şi el unul din ceata ucenicilor lui, şi ca să zic mai în scurt, atâta priveghere şi sârguinţă la rugăciune a câştigat şi, după sfinţitele cuvinte, atâta a iubit a fi lepădat în casa Domnului totdeauna şi a se face lăcaş al tuturor faptelor bune, atâta a îmbrăţişat cu tot sufletul şi cu toată inima fapta bună a smereniei şi a ascultării, voind a împlini pe toate faptele cele prea bune până la sfârşit, cât nu numai proiestosului, ci şi la toată frăţimea cea întru Hristos cât despre dânsul întru toată trebuinţa cu sârguinţă slujea.

Şi nu numai până la aceasta a judecat acesta că se cade a sta, ci dacă şi nu către toţi monahii cei ce oarecum veneau şi năzuiau acolo şi pe aceştia după putere, dacă nu i-ar fi odihnit, arătându-se lor în chip de rob, socotea lucru cu totul nesuferit. Că într-adevăr cu lucrurile fără de făţărnicie, porunca aceasta a Hristosului meu o arăta: *Cel ce voieşte să fie cel dintâi, să fie cel mai de pe urmă decât toţi şi al tuturor slujitor.* Căci nici nu era cineva din cei mulţi care veneau acolo să nu se minuneze foarte şi să nu laude cu multe laude pe dumnezeiescul acesta Marcu. Şi după ce i-ar fi văzut o dată faţa lui, care sufla bună mireasmă duhovnicească, şi să nu fi luat dintru dânsa sfinţenie în sufletul său, şi să nu fi luat pildă să se facă şi acela smerit cugetător ca şi dumnezeiescul Marcu. Care şi până când a venit întru adânci bătrâneţe, pe aceleaşi lucruri bune cu multă bucurie voia a le face, nimic nicidecum socotind spre întârziere şi zdrobire, nici bătrâneţile, nici slăbiciunea, sau altă oarecare pricină care îl oprea de la acestea.

Încă şi slujba brutăriei şi pe a însăşi bucătăriei cu sârguinţă îndeplinind-o, nicidecum niciodată nu s-a arătat lenevindu-se. Pentru aceasta, văzând Cel ce fericeşte pe cei smeriţi cu inima pe cea atâta smerită cugetare şi ascultare a lui, până întru atâta slavă l-a ridicat şi l-a înălţat pe dânsul, încât, strălucindu-se de strălucirea şi de darul Preasfântului Duh, s-a făcut organ prea vestit, răsunându-se de Acesta întru blândeţe, căci ajungând la limanul cel neînvăluit şi liniştit şi pe voinţă cu totul unindu-o cu Dumnezeu, singur cu singur Acesta vorbea şi de negrăita strălucire se veselea, şi pe mulţi în viaţa aceasta de acum i-a împărtăşit de folos sufletesc prin învăţătura şi sfinţenia care erau întru dânsul.

Că pe acest om, multa vreme pe care am petrecut-o cu dânsul ni l-a arătat – mai ales nouă, celor ce întru cercarea acestuia am fost – cu chip dumnezeiesc şi cu îngerii asemănat. Că eu cu dânsul am petrecut până şi sub un acoperământ şi de o masă am fost, pe aceleaşi cu dânsul cugetând şi preaiubit fiindu-mi, prin Duhul, întru toate. Căci ce lucru nu ne era nouă de obşte? Îndată dintru întâia linie, erau, după cum zic, unirea într-un gând şi prietenia lui, cu tot sufletul cinstindu-le cu cucernicia şi cinstea cea cuviincioasă. Că deşi îmi poruncea să nu spun faptele cele bune ale lui şi sporirile pe care i le dăruise Dumnezeu, dar de vreme ce laudele şi isprăvile sfinţilor povestindu-se şi cu dulceaţă ascultându-se, şi care către urmarea lor îi îndeamnă pe ascultători, ca să se suie către Dumnezeu, am judecat că este din cele cu dreptate a nu le da cu totul tăcerii.

Că de vreme ce prea dumnezeiescul acela părinte al meu, minunea cea mare şi vestea de obşte cea de pretutindeni a lumii, Grigorie, vrând

să se ducă în cinstita Lavră, într-acest chip ne-a unit pe noi unul cu altul şi împreună ne-a legat cu învăţăturile şi sfătuirile sale, încât ni se părea că avem un suflet în două trupuri şi până la sfârşit nedespărţiţi ne-a poruncit să petrecem. Şi aceasta foarte bine ne-a zis mai pe urmă, după vrednicie pornindu-se de Duhul cel ce locuia întru dânsul, că dacă aşa ne vom afla uniţi, nu ne vom lipsi de împărăţia şi slava lui Hristos.

Iar noi, după obicei, făcând îndatorita metanie la picioarele lui şi împreună cu rugăciunile învrednicindu-ne de binecuvântare, ne-am unit unul cu altul nedespărţiţi, una răsuflând, una şi aceeaşi cugetând şi lucrând, neştiind că „aceasta este a mea şi aceea a ta" între noi nicidecum, întru toţi cei douăzeci şi opt de ani întru care am petrecut amândoi împreună. Ci dacă zicea cineva pe Calist, îndată avea împreună şi pe Marcu. Şi iarăşi, dacă iarăşi zicea cineva pe Marcu, vedea şi pe Calist arătându-se întru aceeaşi dată, încât toţi părinţii care locuiau acolo în schit, căutau la noi pentru buna unire la un gând şi pacea pe care le aveam, cu darul lui Hristos, ca la o pildă lăudată. Şi dacă vreodată, prin pizma vicleanului drac, se întâmpla în vreunii vreo prigonire şi împerechere, de multe ori aduceau întru pomenire pilda noastră cea plăcută lui Dumnezeu.

Dar mai pe urmă, nu ştiu cum, s-a întâmplat de a căzut Marcu acesta întru oarecare boală trupească; pentru aceasta ne-am dus la sfânta Lavră pentru tămăduirea patimii. Deci într-acest chip urmând lucrul, sfinţiţii bărbaţi cei ce se nevoiau întru dânsa, văzând comoara faptei bune şi a cucerniciei lui în lucruri, nicidecum nu l-au lăsat, nici nu i-au dat voie în vreun chip să se ducă de acolo, socotind ca o pagubă nesuferită lipsirea de dânsul. Iar eu, Dumnezeu mişcându-mă, m-am întors întru cinstita mănăstire a Ivirilor. Deci poate li s-a părut oarecărora că ne-am dezjugat şi ne-am despărţit unul de altul, ci cu părerea adică, cu trupurile şi cu locul, dar cu sufletul eram împreună, prin darul lui Dumnezeu – care împreună leagă şi împreună ţine cele bune.

Pentru aceea, oriunde am fi petrecut, am rămas totdeauna uniţi între noi înşine, unul cu altul. Şi fiecare din noi păzeam pomenirea celuilalt curată cu multă dorire duhovnicească, purtând-o pe dânsa în mintea noastră totdeauna. Şi precum cele care cu oarecare firească milostivire sunt legate unele cu altele şi nu primesc despărţire, aşa şi noi eram uniţi unul cu altul.

Dar fericitul Marcu atâta s-a slăvit de la Dumnezeu – prin strălucirile şi darurile pe care le lua de la Dumnezeu totdeauna luând adăugire şi punând suişuri în inimă şi din slavă în slavă trecând – încât nu este cu putinţă a povesti după vrednicie sau a scrie noi, cei

ce voim a face pomenire, să nu părem celor neînvăţaţi că povestim lucruri nevrednice de credinţă. Căci aceştia cu adevărat orbindu-se la minte şi cu urâta boală a dogmelor străine şi neadevărate ale lui Achindin bolind, din rea voire, rău şi foarte primejdios ştiind, nu voiau să primească darurile şi arătarea lui Dumnezeu care se fac, prin suflet, în sfinţii cei curăţiţi cu inima. Căci asupra darului şi dăruirii acestuia nebuneşte hulind şi îndrăznind a-l zice pe dânsul zidire, şi pe Dumnezeieştile Scripturi răsturnându-le, de aici se vădesc foarte că răstoarnă taina iconomiei. Ci de inimile lor, spre întoarcere atingă-se dreapta Celui Preaînalt, şi de-a le cunoaşte pe Cel bun, ca nu până în sfârşit să se facă bucurie vicleanului. Iar cuvântul nostru, către cele dinainte să călătorească.

Iar mai pe urmă cu puţină vreme, şi Iacob şi Aaron s-au făcut ucenici marelui aceluia; care Iacob şi al sârbilor a fost făcut episcop, iar Aaron, după aceea venind la Sfântul Munte, a fost primit de Cuviosul Grigorie, căruia i s-a făcut milă foarte de dânsul, căci era orb, şi pe iubirea de oameni a lui Dumnezeu urmându-o, cu ducerea de mână, în călătorie, precum Iisus al meu către orbul acela din naştere S-a milostivit şi l-a miluit. Şi învăţându-se el de la dascălul său cel duhovnicesc, cum Dumnezeu, pentru bunătatea Sa cea desăvârşită şi pentru purtarea de grijă cea pentru neamul nostru, S-a făcut om, ca pe strămoşul nostru Adam acela, care pentru călcarea poruncii, vai, a căzut, de iznoavă să-l cheme şi, de tirania începătorului răutăţii balaurului izbăvindu-l şi slobozindu-l, să-l întoarcă întru neamul bun cel mai dinainte, şi din stricăciunea morţii, cea de aici stricată, să-l învieze.

Şi cum că orbirea ochilor trupeşti care ori în ce fel de pricină se întâmplă, nu numai nu tâmpeşte ochii sufletului, ci şi lumină veşnică dăruieşte celor ce vitejeşte suferă şi nădăjduiesc curat către Dumnezeu, el întru luminarea inimii a primit sfătuire şi i s-au deschis ochii sufletului. Că dacă nu ar înţelege cineva fără de îndoială aceasta, în deşert dă a zice că este întemeiată şi neruptă nădejdea venirii lui Hristos cea mântuitoare şi adevărată, pentru care şi răni, şi legături, şi lepădare a mădularelor, şi închisori şi morţi mai pe urmă suferind şi răbdând bărbăteşte, căutând către veşnicele dări de plată şi răsplătirile ce vor să fie, lipsiţi fiind, necăjindu-ne, rău pătimind, după marele Apostol, şi pe această lumină vremelnică care mângâie puţin simţirea în oarecare chip, sau cu totul lepădând-o, ca să aflăm lumina cea dintru început semănată în sufletele noastre, pe care, pentru călcarea de poruncă, după cum acum ne aflăm, a întunecat-o Adam.

Dar când cu ajutorul şi darul lui Hristos, prin rugăciune fierbinte şi prin cerere întinsă şi necontenită vom curăţi inimile noastre, atunci

se luminează mintea noastră şi cugetul, partea cea stăpânitoare şi domnitoare a sufletului nostru, care sunt ca şi un ochi sufletului, după învăţătura Părinţilor. Atunci, după proorocul împărat, putem şi noi cu îndrăzneală să zicem către Dumnezeu: *Dimineaţa vei auzi glasul meu*, şi *dimineaţa voi sta înaintea Ta şi mă vei vedea*, şi *lumină este dreptilor totdeauna*. Şi aşa deschizându-se ochii sufleteşti, se lăţeşte făcându-se strălucită frumuseţea cea gândită a sufletului, şi omul cel ce întru Duhul s-a făcut după Dumnezeu, vede după fire, precum Adam acel mai întâi de călcarea poruncii.

Deci aceste sfătuiri, după cum s-a arătat, auzindu-le fratele acela şi înţelegându-le, şi cu dinadinsul pe toate în minte punându-le, ruga pe Dumnezeu întru zdrobirea inimii, aşa zicând şi rugându-se: „Doamne Dumnezeul nostru, Cel ce pe femeia cea gârbovită ai îndreptat-o, şi cu singur cuvântul ai întărit pe slăbănog şi ochii orbului i-ai deschis, caută şi spre mine cu negrăită şi neasemănată milostivirea Ta şi pe ticălosul meu suflet cel gârbovit în tina păcatului, şi care zace jos, să nu-l treci cu vederea în groapa deznădăjduirii. Ci ca un îndurat, deschide-mi ochii inimii mele, ca să se înrădăcineze frica Ta întru dânsa şi să priceapă poruncile Tale şi să facă voia Ta".

Şi aşa el, adeseori din adâncul inimii, strigând către Dumnezeu, ce s-a întâmplat? Cât este de foarte minunat lucrul şi de mult cuvânt vrednic! Căci precum Moise acela văzătorul de Dumnezeu şi tăcând înălţa glasuri rugătoare către Dumnezeu, în adâncul cugetului celui sufletesc pomenindu-le, după aceea, adică *Pentru ce strigi către mine?* şi Moise, tăcând, îl aude Dumnezeu, Aşa şi acela a fost auzit de Dumnezeu şi s-a învrednicit cu adevărat de darul ochilor sufleteşti, încât nu numai să nu aibă trebuinţă de ducători de mână şi de povăţuitori, ci şi în chilie şezând, ca şi când vedea mai înainte, zicea: „Ieşiţi spre întâmpinarea monahilor celor ce vin către noi, căci cutare bătrân sau cutare frate iată vine către noi". Şi pe aceştia care veneau îi chema pe nume. Şi aşa se întâmpla cu preaslăvire şi urma lucrul, după cum zicea.

Şi nu numai, ci şi când vrea să sosească vreo pomenire a vreunuia din sfinţii cei mari, sau şi a vreunuia din dumnezeieştile şi stăpâneştile praznice, cu multe zile mai înainte, fără de învăţătură, mai înainte de asta de faţă şi a sosi praznicul cu dinadinsul, mai înainte spunând, însemna numele sfântului celui ce se prăznuia întru pomenire sau al stăpânescului praznic ce avea să fie.

Şi fiind întrebat, cum neînvăţat fiind, vedea mai înainte aceasta, răspundea zicând cum că mare oarecare strălucire şi slavă se face mai înainte de praznic de la Dumnezeu în sufletul lui şi de aici nevăzut se învăţa aceasta şi mai înainte spunea numele praznicului. Ci şi de acest lucru foarte este vrednic a ne minuna.

Că de vreme ce împreună cu Iacob, cel mai înainte zis, care era ucenic împreună cu Aaron, după cum mai sus s-a arătat, vrea să meargă către oarecare monah şi acum veniseră amândoi aproape de locaşul aceluia, nu mai mult depărtare fiind decât o stadie, sau şi de două de departe fiind, ca şi cum după oarecare mai dumnezeiască insuflare, acela, adică Aaron, a zis către dânsul, adică către Iacob:

„Voiesc ca să ştii tu că fratele acela, la care mergem acum, acum sfinţita carte a celor patru Evanghelii, după obicei ţinând-o în mâini, acest capitol al Evangheliei îl citeşte", adăugându-i şi numele. Deci mergând amândoi pe din dos la chilia monahului, şi cu dinadinsul cercând, au aflat că adevărată a fost acea care mai înainte a spus-o Aaron prin cuvinte. Ci acestea din povestirile cele multe pentru acela, puţine şi mici oarecare am povestit.

Însă cuvântul acum va să adauge, după datorie, şi pe prea sfinţita povestire a altor ucenici ai Cuviosului, zic adică pe a lui Moise şi pe a lui Loghin, şi a lui Cornelie, şi a lui Isaia şi a lui Climent, care dintru început cu prea multe sudori şi osteneli au alcătuit viaţa cea după Dumnezeu şi prin cugetare şi prin sârguinţa celor mai bune şi mai înalte au câştigat-o, şi până la sfârşit lucrarea cea gânditoare şi mântuitoare au cugetat-o, şi întru dânsa s-au îndeletnicit. Şi pe mulţi ucenici au câştigat la aceasta şi cu pace viaţa şi-au săvârşit, sufletele lor dându-şi-le lui Dumnezeu, în locul slavei şi în cortul cel minunat s-au sălăşluit.

Dar cum ar fi fost cu dreptate, făcând noi pomenire mai sus de minunatul Climent, să nu povestim şi puţine oarecare din cele dăruite lui de Dumnezeu? Fiindcă ne silim a scurta cuvântul, care întru lungime s-a întins.

Deci acesta a odrăslit şi s-a crescut bine, trăgându-şi şiragul neamului său din bulgarii cei ce aşa după obicei se numesc. Şi era păstor de oi, ca cel ce cu sărăcie trăia. Iar întru una din nopţi, la miezul nopţii, acesta bine priveghind şi trezindu-se, pentru păzirea turmei sale, dacă a văzut o revărsare oarecare de lumină care peste turma sa luminos a strălucit, tot plin de bucurie făcându-se cu sufletul, căuta întru sine socotind şi nedumerindu-se: „Nu cumva eu pe ciomagul acesta ciobănesc dormitând, fără de veste, lumina zilei şi a soarelui a strălucit?" Şi în câtă vreme pe gândul acesta îl învârtea întru sine, a văzut lumina aceea încet şi câte puţin ducându-se la cer şi s-a făcut iarăşi noapte. De unde şi de bucurie umplându-i-se inima şi turma aceea lăsând-o, îndată s-a dus la Sfântul Munte, mergând în schitul ce se numeşte al lui Morfinu, mergând şi întâlnindu-se cu un monah oarecare, simplu, dar de cucernicie şi de fapta bună ţinându-se,

cu osârdie s-a îmbrăcat în haine monahiceşti, nimic altceva învăţându-se de la monahul acela, fără numai „Doamne miluieşte".

Dar, trecând puţintică vreme, iarăşi a început câte puţin a se arăta lumina aceea care a strălucit peste staulul turmei, după cum s-a zis, şi a umplut de dar sufletul lui, căci simplu era bărbatul şi nesocotitor şi neiscoditor cu totul, numai lui Dumnezeu îngăduind, însă bine şi aceasta de la monahul acela învăţându-se, adică cele pentru Sfântul Grigorie: „Aceluia, zice, aceluia să-i spui toate cele ce ţi se vor întâmpla ţie". Deci monahul, nefiind puternic a judeca cele văzute, luându-l pe acela cu sine, a venit la Sfântul Grigorie şi pe toate Climent lui le-a descoperit, şi la picioarele aceluia căzând, s-a rugat foarte cu fierbinţeală ca şi el să fie primit de Sfântul Grigorie, şi cu adunarea lui cea bună, să se rânduiască şi împreună să se numere.

Deci bucuros primindu-l dreptul, cu dragoste s-a plecat spre rugăciunea lui. Fiindcă acela era cu adevărat următorul lui Hristos, pe toate cu faţă veselă primindu-le şi de mântuirea celor ce alergau la dânsul însetând, pe care şi deosebi luându-l şi dăscăleşte sfătuindu-l, îl învăţa pentru cele ce pricinuiesc mântuirea sufletului, pentru răbdarea celor ce vin asupră-i ori în ce fel de chip, pentru răbdare şi smerenie şi pentru a-şi întinde nădejdile de-a pururea către Dumnezeu, de la care este tot lucrul bun ce se isprăveşte de oameni, şi a nu se lenevi de pravila şi canonul său, încă şi totdeauna a avea cugetare neîncetată a morţii.

Şi primind Climent cu multă smerită cugetare şi cu dulceaţă aceste folositoare şi părinteşti învăţături, s-a făgăduit că fără de pregetare pe toate le va face. Că dacă se cade în scurt a zice, precum cremenea, lovindu-se de amnar, îndată îşi scoate focul ce-l are înăuntru ascuns şi poate a se aprinde când se atinge de materia cea cuviincioasă şi potrivită; sau, ca mai bine să despart, precum scânteia, în puţină materie căzând, întru înaltă şi vederată văpaie se înalţă, şi apoi prea mult hrăneşte pe văpaie. Întru acelaşi, dar, chip, de se cuvine chiar a zice, şi Climent acela întru toate bunul îndată, după Paremie, *tăciune era în foc*, sau *foc în spini*, după cum zice Scriptura, pe inima lui, lesnicioasă încăpere a învăţăturii făcând-o şi mai ales prea îndemânatic spre străjuirea şi păzirea acesteia.

De aicea (că ce trebuie pe toate zicându-le să mă zăbovesc?) în scurtă vreme pe toţi i-a spăimântat prin întinderea lucrării şi a sârguinţei după Dumnezeu, cât nu numai întru vederea celor ce sunt a venit şi s-a suit şi la minte s-a luminat cu strălucirea darului, ci şi suişuri, după David, a pus întru inima sa şi strălucit a primit-o prin lucrarea Duhului. Că sufletul cel prost, curat la Dumnezeu şi Tatăl,

Tatăl apropiindu-se, şi cu totul către Dânsul întinzându-se, şi fără de pregetare împreună şi fără de slăbire slujindu-i, se face cu chip dumnezeiesc. Şi de aici şi întru cele mai presus de fire se zăboveşte şi petrece. Că Dumnezeu, fiind privitor de sus asupra inimilor, pe inima cea zdrobită şi smerită nu o va defăima, după dumnezeiescul David.

A adăugat încă şi aceasta Climent, zicând că, de câte ori fiind trimis de dumnezeiescul şi de-a pururea pomenitul Părinte Grigorie pentru vreo slujbă, a mers în cinstita şi sfinţita Lavră la monahii cei ce pustniceau acolo, şi îi auzea pe dânşii cu evlavie şi cu multă frică şi cinstire lăudând şi cântând: „Ceea ce eşti mai cinstită decât heruvimii", vedea ca un nor oarecare luminos din cer zburând şi deasupra Lavrei punându-se şi pe aceasta minunat umbrind-o, şi luminos deasupra stând şi îngăduind, până se sfârşea de cântat „Ceea ce eşti mai cinstită decât heruvimii". Şi apoi iarăşi câte puţin vedea acest nor cu chip de lumină suindu-se la cer.

Încă şi Iacob cel fără de vicleşug şi adevărat întrebat fiind de un oarecare scolastic, poate cumva pentru cercare şi ispitire, pentru prostimea şi neînvăţătura ce era întru dânsul: „Oare darul Duhului, care de sus se pogoară la noi, se dă fireşte sau nu?" El aşa a răspuns: „Nu drept aceea, niciodată să înţelegi aşa, iubite, cum că este cu putinţă ca firea omului fireşte să primească darul Duhului, ci numai cu întemeiere înţelege şi crede arătat, privind adevărul, că întru singură însăşi Preacurata şi Preasfânta Fecioară şi de Dumnezeu Născătoarea, precum bine a voit Unul din Preasfânta Treime, fireşte prin luarea la sine a frământăturii noastre, pentru mântuirea cea de obşte a tot neamul omenesc, şi pentru de a doua oară zidirea întru frumuseţea cea dintâi".

De unde şi aşa de arătat adevărul strălucind, ca pe un dumnezeiesc glas, toţi auzind învăţătura aceasta a minunatului meu Grigorie, toată mulţimea şi toată adunarea în sfinţitul lăcaş acela al Sfântului Munte, alerga către acela, nicidecum cât de puţin suferind să se lipsească de a nu împărtăşi cu tot cugetul şi cu tot sufletul şi de a se îndulci de această învăţătură lui Dumnezeu plăcută şi obştii prea folositoare. Căci de atâta duhovnicească înţelepciune şi dar s-a învrednicit de la Dumnezeu întru toate cinstitul acela, încât pe toţi cei ce veneau la dânsul îi împărtăşea de folos sufletesc, precum este cu putinţă a auzi pe cei ce ştiu aceasta prealuminat, când de multe ori şi în multe feluri poate, cu adevărat de Dumnezeu purtatul şi de Dumnezeu prinsul acela voroavele cele duhovniceşti şi de Dumnezeu iubitoare ne vorbea nouă, dumnezeiescul dar înflorea, împreunându-se cu cuvintele aceluia şi urmând lor.

Când ne vorbea despre curăţia sufletului şi în ce chip după dumnezeiescul dar omul se face dumnezeu, darul dumnezeiesc dragoste

oarecare străină şi care pe hotarul cel omenesc îl covârşeşte, se aşează după Dumnezeu în sufletul nostru şi precum întru Cornelie, când marele Petru îi învăţa, Duhul cel Sfânt, zice, a căzut peste dânşii, aşa s-a făcut cu adevărat şi la aceia pe care îi învăţa dumnezeiescul Grigorie, după cum mai pe urmă ne-au povestit cei ce acest lucru bine şi cu plăcere de Dumnezeu l-au pătimit şi l-au lucrat, că cu prea multă întemeiere şi dragoste duhovnicească, cât şi pentru mărime se par nevrednice de crezut celor ce nu ştiu isprăvile cele multe întru fapta bună ale aceluia, care în scurt erau mai presus de număr şi încă şi cu înălţimea dragostei şi a unirii celei către Dumnezeu se îmbogăţise.

Însă să cadă pizma, să se izgonească zavistia. Căci cel ce a zis: *Cel ce crede în Mine râuri de apă vie vor curge din pântecele lui* – adică cuvinte ale vieţii veşnice –, şi *muntelui acestuia îi va zice: Mută-te de aici acolo, şi se va muta. Şi aceia vor face mai mari decât acelea care le fac eu*, Însuşi Stăpânul tuturor şi Domnul, Care luminează pe tot omul ce vine în lume şi se învaţă poruncile Lui, şi pe acela l-a luminat. Că precum la Hristos şi Dumnezeul meu, aşa şi la acela, şi el fiind ucenic adevărat al aceluia, alerga cu adevărat, şi prin douăsprezecimea ucenicilor care îi avea, nu numai până la şaptezeci au stat unde cu adevărat sfinţita sălăşluire o avea, ci mai pe toată mulţimea monahilor noaptea şi în fiecare zi îi învăţa, îi lumina, şi prin curata linişte şi rugăciune pe toţi care veneau la dânsul cu sârguinţă îi împrietenea cu Dumnezeu.

Că adunându-se pe sine, şi pe tot gândul folositor pornindu-l pe cât îi era lui cu putinţă, voia şi dorea cu iubire de Dumnezeu pe toţi să-i aducă înăuntrul razei şi a strălucirii Bunului şi Preasfântului Duh. Că nici un loc din cele de aici nicidecum n-a lăsat, cu ajutorul lui Dumnezeu întărindu-se şi împuternicindu-se, nu numai grecesc, zic, şi bulgăresc, ci şi pe înşişi sârbii mai vârtos lucrul al ucenicilor săi se sârguia să-i facă şi acolo sămânţa cea bună a liniştii cu luminare să o semene cu îndestulare.

Şi acestea aşa cu plăcere de Dumnezeu făcându-se, n-a fost cu putinţă a se odihni vicleanul, ci din zavistie şi din răutatea prin care el a căzut, a îndemnat şi a ridicat asupra cuviosului pe cei mai cuvântăreţi întru deşarta înţelepciune cea din afară, care au pătimit şi aceea oareşice omenesc asemenea din zavistie, şi îl numeau pe acela, că „Iată a venit nou învăţător", că zavistia fiind naştere a vicleanului duh şi mamă a clevetirii şi scârbă pentru isprăvi străine, după înţeleptul acela ce zice: *Nicidecum nu ştie să cinstească lucrul cel de folos*. Deci şi ce avem a ne zăbovi aici mai mult, şi a ne apropia către cei orbiţi de către lumină, şi către cei ce de voie s-au făcut răi, şi cu năravul şi cu vicleşugul s-au

răzvrătit, venind mai vârtos cuvântul nostru, după ce a pomenit pe aceştia, să arate în scurt pe însăşi vârful şi capul celor bune?

Că văzătorul acesta de Dumnezeu şi de-a pururea pomenitul Grigorie, având duh drept şi fiind preacurat cu inima, şi într-adevăr fericit (că se zice: *Fericiţi cei curaţi cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu*), după ce a luat asupră-şi crucea lui Hristos, şi întru omul cel dinăuntru, adică în inimă, îl avea pe El vieţuind, vieţuia mai presus de toate acestea, după cel ce zice: *Dacă Dumnezeu este cu noi* – iar mai bine să zic *întru noi* –, *cine este împotriva noastră?*

Lungă zăbavă ar fi fost în vremea de acum, a număra toate faptele bune ale aceluia. Fiindcă cine va putea să numere sau să socotească nisipul mării sau picăturile ploii, sau lungimea adâncului? După ce a mers la Muntele Atonului, şi cu cercare pe toţi părinţii de acolo i-a cercat şi i-a ispitit, a aflat întru dânşii multe feluri de fapte bune pentru *cea lucrătoare*; iar linişte sau păzire a minţii, nicidecum, după cum mai sus ajungând am arătat. Dar omul acesta al lui Dumnezeu, pe toţi cu sfaturi şi cu învăţături bune către sârguinţa cea preaiubitoare de Dumnezeu i-a ridicat şi i-a deşteptat. Căci nu numai pe cei ce şedeau în singurătate, şi pe sihaştri, ci şi pe cei de prin vieţile de obşte îi îndemna să ia aminte şi să se îngrijească pentru trezvie şi pentru linişte, după dumnezeiasca învăţătură a aceluia.

Pentru care semănătorul de neghine, diavolul, meşteşugind împotrivă şi pe toate chipurile uneltindu-le asupra faptei bune, nici aici nu a suferit, ci cu măiestrie şi pe chipul acesta a făcut a-l pătimi, precum nu se cădea, şi întru răutatea celor mai cuvântăreţi pe taină vârându-se, a uneltit ca şi Cuviosul Grigorie să cadă întru veninul zavistiei. Pentru aceasta şi ceilalţi de o socoteală cu dânsul, cu semănătorul neghinelor din necunoştinţă făcându-se, de multe ori au pus scop ca să-l gonească pe dânsul din Muntele Atonului, şi cu prigonirea şi cu mândria pe părere amestecând-o, cu pizmă ziceau către dânsul: „Nu ne vei învăţa pe noi calea pe care noi nicidecum nu o ştim".

Deci întru acest chip zavistia aprinzându-se, şi răutatea prea mult sporind, Cuviosul Grigorie simţind şi de-a pururea judecând cuvintele acestea, şi socotind să dea loc răutăţii, a luat pe unul din ucenicii săi, şi pe oarecare ce se numea Isaia, care era din acelaşi schit (care cu adevărat şi el cel întâi acolo a zidit acolo chilie – fericitul acesta multe şi cumplite nevoi a pătimit, nevoindu-se pentru buna credinţă, prigonit fiind de împăratul Mihail Paleologul cel de un cuget cu latinii, care ocârmuia atunci împărăţia grecilor, pentru schimbarea şi strămutarea, vai mie, a dogmei celei ortodoxe şi pentru tulburarea şi furtuna cea ce s-a întâmplat de aici Bisericii lui Dumnezeu, pentru că nu voia să se

împărtăşească cu Ioan Vecul, patriarh cel de atunci. O, sufletul acela care de râvna lui Dumnezeu se rodea şi se topea! O, dragoste dumnezeiască care atâta pornea pe cei ce foarte râvneau pentru dânsul, şi totdeauna zicea ca Ilie acela: *Râvnind am râvnit după Domnul Dumnezeu!* Deci el foarte, cât despre sineşi – de se cuvine mai adevărat a zice – prin neobosita învăţătură cea întru Hristos şi care întocmai cu aripi degrabă, pretutindeni se trimite, pe toţi cu Biserica lui Dumnezeu cea ortodoxă i-a unit). Pe Isaia acesta avându-l cu sine, care se făcuse ucenic al lui, s-a dus şi a intrat în Protatul.

Dar egumenul Protatului care era atunci, pe aceştia văzându-i, cu dragoste şi cu bucurie i-a primit şi a început ca şi cum cu iubire şi alăturea oarecum, a atinge pe dumnezeiescul Grigorie nu că făcea învăţătură pentru trezvie şi pentru rugăciune (căci cum ar fi şi putut către acela care era purtător de Duh împotrivă a se apropia şi împotriva adevărului a veni, şi pe cele adevărate luminat le vestea spre folosul cel de obşte?), ci aceasta era ca un acoperământ şi ca o perdea, precum i se părea, a iubirii de sine, căci afară de voia şi socoteala acestuia învăţa Cuviosul, deci egumenul Protatului cu de-amănuntul ştiind fapta bună a bărbatului cea covârşitoare şi înălţimea învăţăturii lui celei dumnezeieşti, pe toate lăsându-le, îndată spre împăcare venind, prea mare dobândă socotea a odihni pe Cuviosul, şi nu ar fi putut cuvântul a povesti cu lesnire cum cu tot felul de grijire şi de sârguinţă pe aceia i-a ospătat şi i-a primit. Că zicea: „Adevărul îmbrăţişându-l întru acea vreme, cum că astăzi cu Petru şi cu Pavel, prea marii Apostoli, vorbeşte". Deci aşa adevărul prealuminat strălucind de atunci, îl aveau ca dascăl de obşte pe dumnezeiescul Grigorie, cu veselie duhovnicească toţi sihaştrii şi vieţuitorii de obşte.

Dar pentru mulţimea celor ce veneau la dânsul de atunci pentru folos, după cum s-a arătat, nu avea lesnire să se liniştească, pentru aceea şi de multe ori se muta, iubind foarte liniştea; uneori aproape lângă cinstita mănăstire, a Sfântului Simon (care se zice Simon-Petra), şi şedea, pentru că este aspră şi râpoasă şi cu anevoie de umblat calea care ducea acolo. Iar alteori, la starea locului care se numeşte Hrenteli sau întru însuşi pârâul acela prea adânc, care se numeşte Ţegreia. Cu toate acestea, şi într-aceste locuri pustii şi de multe feluri în care se muta şi oarecare chilii zidea, întru care se muta adeseori, pentru aceia care veneau la dânsul, după cum s-a zis, pentru că multă socotind depărtarea şi foarte dorind liniştea, că nu voia a se depărta cât despre sineşi, de vedere şi privire nici un cel prea mic ceas.

Dar ce s-a întâmplat după acestea? Fără de veste neamul cel fără de Dumnezeu şi barbar al agarenilor (turcilor) ridicându-se, au năvălit

şi au prădat părţile cele dimprejurul muntelui, ca un lanţ, cu negrăite judecăţi; şi pe monahii ce se nevoiau acolo i-au prins şi i-au legat pe toţi şi ca dintr-o pândire nebănuită şi nesocotită, i-au robit. Deci acestea văzându-le omul acela al lui Dumnezeu şi ştiind că prea multe a pătimit de la nişte barbari ca aceştia şi cum că neîndeletnicirea şi grija risipeşte pe minte şi pe liniştea ei o tulbură şi din lucrarea ei şi din deprinderea cea după fire o scoate, pune în gândul său pe însuşi cinstitul şi vârful acela al muntelui Sinai.

Deci s-a dus la Tesalonic, având cu sine şi pe ucenicii cei mai înainte zişi, încă şi pe mine cu aceia. Şi trecând două luni, mai pe urmă fiindcă nu avea sălăşluire cuviincioasă liniştii, de toţi tăinuindu-se m-a luat numai pe mine împreună cu alt oarecare monah şi, intrând într-o corabie şi vânt bun suflându-ne, am ajuns la insula Hiosului, şi acolo, după ce am ajuns, am întâlnit pe un monah oarecare, care se întorcea de la Ierusalim, acesta – nu ştiu cum – ne-a împiedicat pe noi din calea care ne ducea la Ierusalim.

Deci de la Hios ridicându-ne, ne-am pogorât în Mitilene, şi în muntele Libanului petrecând puţin oarece vreme şi nici acolo neputând afla sălăşluire liniştită, am venit în fericita aceasta cetate a Constantinopolei. Ci neputând de aici a ne ridica pentru iuţimea şi grozăvia iernii ce venise asupră, fiindcă şi curgerile cele pururea curgătoare ale râurilor, cu gheaţa legându-se stau. Atunci, nevoia silindu-ne, am îngăduit şase luni, aflându-ne într-un oarecare unghi al cetăţii care se numeşte şi Letos, după obicei, şi eram ascunşi ca nişte străini şi bejenari, ticăloşindu-ne şi rău pătimind.

Dar încă marele purtător de grijă şi iconomul vieţii tuturor ne hrănea pe noi cu preaslăvire, precum şi pe Ilie harabagiul cel ceresc, cu pâine, prin corbi, şi pe Daniil proorocul, care şedea în groapa leilor şi pe măselele acestora cele ce scrâşneau le încuia îngerul îndată, din depărtată călătorie venind la dânsul cu hrană. Şi pe alţii alte dăţi, după neurmata voire cea mare a Dumnezeului meu. Iar hrana ni se dădea prin rugăciunile marelui acestuia şi minunatului bărbat, pentru numele acestuia, dar nici el, nici cineva din noii ucenicii, nici se grijea, nici cunoştea nimic nicidecum pentru dânsul.

Totuşi s-au vestit cele pentru noi împăratului kir Andronic Paleologul, marele acela şi de-a pururea pomenitul, şi râvnitorului şi apărătorului al credinţei, de nepotul său, preacinstitul întru monahi chir Atanasie acela Paleologul. Iar împăratul de multe ori pe marele Grigorie cu multă milostivire îl chema şi pe toate chipurile uneltindu-le vrea şi dorea cu prea multă dorire să-l vadă pe acela, cuprins fiind de multă şi strălucită veste despre dânsul. Că se obişnuieşte aceasta – şi

numai pentru fapta bună –, a unelti preagrabnică aripă şi a străbate de la margine până la marginile pământului. Şi nu numai aceasta, ci şi mari oarecare daruri se făgăduia împăratul să-i dea lui.

Dar el pe acestea, deşi atât de mari erau, întru nimic socotindu-le, nicidecum nu a voit să se plece, fugind de slava oamenilor şi poftind a-i plăcea lui Dumnezeu, după făgăduinţă. Însă de la Constantinopol ieşind pe mare, am ajuns la Sozopoli şi acolo puţin liniştindu-ne şi dezmeticindu-ne de cumplitul vifor al mării ce ne venise asupra, ne-am izbăvit de gâlceavă şi puţin am îngăduit.

Apoi s-au vestit cele pentru noi prin oarecare monah cu numele Amiralis care cu adevărat îşi avea locuinţa întru prea adânca pustie a Paroriilor de la care pricină se numea şi Mesomilion, unde văzând dumnezeiescul Grigorie locul liniştit şi alinat, şi cunoscându-l pe el, şi cum că ajută la scopul lui cel după Dumnezeu – pentru că vedea că era neumblată pustia aceea –, acolo a socotit că este bine a-şi face sălăşluirea. Pentru aceasta, cu sârguinţă ostenindu-se şi el şi ucenicii lui, au zidit acolo nişte chilii mici spre sălăşluirea lui deosebi şi a ucenicilor lui.

Iar Amiralis cel mai înainte zis şedea ca de o stadie departe de a lui chilie, adică de Mesomilion, având şi ucenici ai săi, şi lângă aceştia şi pe un monah cu numele Luca, care şi dumnezeiescului Grigorie i s-a făcut ucenic dintru început, fiind încă în Sfântul Munte, care de cumplită patimă a zavistiei stăpânindu-se şi de dracul gonindu-se, n-a putut nici într-un chip să se stăpânească fiindcă avea ascunsă întru sine pe răutate. Pentru aceea şi fără de ruşine şi cu obrăznicie pornindu-se asupra dascălului său, şi cu sabie năpădindu-i asupra cu îndrăcire, şi ridicându-se asupra tâlhăreşte cu ocări şi cu defăimări – o, legi şi judecăţi ale lui Dumnezeu! –, pe acela preafericitul şi înainte stătătorul lui Dumnezeu îl spăla.

Şi de nu ar fi alergat împreună îndată ucenicii lui Amirali, şi cu mâinile şi cu sila nu l-ar fi oprit de la cea dobitocească, de obrăznicie prea ocărâtorul şi pierzătorul acela, care asupra dascălului său se pornise, poate, ca să zic şi aşa, şi asupra lui Dumnezeu, urgisindu-l şi urându-l, până şi întru căderea uciderii ar fi căzut ticălosul. Sau, de se cuvine mai adevărat să zic, prea mare pagubă ar fi cuprins pe obştea a toată lumea, vrând a ucide pe luminătorul şi pe propovăduitorul cel cu prea mare glas şi dascălul care ca dintr-un mijloc de loc înalt propovăduia dreptul cuvânt.

Iar neasemănatul acesta întru fapta bună şi cu adevărat ucenicul lui Hristos celui blând şi paşnic, chip şi pildă şi întru acest lucru făcându-se, şi care la toţi cei ce îmbrăţişează pe firea binelui cu

covârşire era iubit şi cu evlavie primit – nu numai că nu avea nici o urâciune asupra aceluia ce aşa fără de toată nădejdea s-a sculat asupra lui, ci nici la început nu s-a tulburat, încă nici în mintea sa n-a pus nicidecum ca să răsplătească rău pentru rău. Ci şi dragoste până întru atât către dânsul a întărit, cât şi har i-a mărturisit lui, după cum dumnezeiescul şi sfinţitul cuvânt porunceşte. Şi dovadă acestui lucru luminat a dat, că şi pentru folosul aceluia a scris cu iubire de osteneală cele 150 de capete trezvitoare pline de *lucrare* şi de *privire*.

Care şi văzând Luca atâta nepomenire de rău a sfântului stareţ, că nu numai nu i-a izbândit, ci şi făcător de bine i s-a făcut, pe sine vădindu-se, iarăşi s-a întors, din toată inima pocăindu-se, şi a căzut la dumnezeiescul Grigorie, cerându-şi iertare pentru greşeala cea ce a făcut-o. Apoi şi ucenic al lui iarăşi s-a făcut de-a pururea şi cu darul lui Hristos de-aici s-a făcut monah iscusit.

Deci după acestea trecând puţină vreme, după zidirea aceea a chiliilor şi după acea puţină liniştire, şi Amiralis, cel mai înainte zis, fiind îndemnat de vrăjmaşul, începătorul răutăţii, având tulburată pe mintea sa şi fiind nerod cu totul, şi uşor la minte, şi foarte gură-cască împrejurul slăvşoarei acesteia de la oameni, ieşit din minte s-a făcut şi el asemenea de pizmă, şi ca o mulţime de fum ce se porneşte s-a aprins asupra acestui dumnezeiesc bărbat, cumplit arzându-se vătămatul la minte şi fără de rânduială strigând aşa, şi gâlceavă împreună făcând şi îngrozind, cât dacă nu mai degrabă apucând cuviosul să iasă de acolo, ceată de tâlhari chemând şi năimind, deodată împreună pe noi pe toţi ne va pierde, care lucru cât despre sineşi l-a şi făcut mai pe urmă. Nişte răsplătiri ca acestea cel ce se părea că este monah a răsplătit marelui Părinte. Dar s-a vădit şi în zadar s-a ostenit cel fără de minte, după cuvântul ce zice: *lup ce cască în deşert*, pentru că Dumnezeu, pentru rugăciunile Cuviosului Grigorie, şi pe dânsul şi pe noi toţi ne-a păzit şi ne-a ferit nevătămaţi.

Drept aceea acest dumnezeiesc bărbat, înţelegând vrăjmăşia cea atât de mare, împreună şi vicleşugul cel aprins, adunând pe toţi monahii care printr-însul se strânseseră, şi întru aceeaşi dată a ieşit împreună cu dânşii şi mergând în muntele, care de cei de loc se numeşte Catachecriomeni. Însă puţine oarecare zile trecând, în urma noastră de la acela cu adevărat uşorul la minte şi pizmătăreţul bătrân, noaptea, precum se pare, fără de lege gândind întru aşternutul său, că bine l-a mustrat pe dânsul dumnezeiescul David mai înainte de noi, nişte tâlhari au fost trimişi fără de veste de dânsul, care şi ca nişte lei alergând asupră-ne, pe toţi ne-au prins, cât şi pe însuşi marele acela Grigorie prinzându-l cu o basma, vai! de ocară şi cu obrăznicie l-au

legat şi l-au cetluit ca pe unul din făcătorii de rele, netemându-se de fulgerele şi trăsnetele cele de sus. Încă şi aur şi argint cu cruzime şi fără de omenie cerea de la dânsul, de la cel ce cu totul din copilărie s-a lepădat de averea unora ca aceştia şi totdeauna întru ascuns învistierea bogăţie nejefuită şi neprădată, dar neaflând nimic să ia, au spus pe acela de la care s-au trimis.

Dar de vreme ce zavistia a stăpânit într-acest chip sufletul lui Amiralis, şi până în sfârşit l-a aprins, şi patima aceasta cu greu şi cu anevoie şi cu nelesnire se şterge, şi pizmăreţul drac către nebunia aceasta mai vârtos îl împingea, pentru aceasta, şi din pustia acea ieşind, şi la Sozopoli iarăşi ducându-ne şi la Constantinopol întorcându-ne, oareunde aproape de îngrădirea bisericii celei prea mari şi preanumită a înţelepciunii lui Dumnezeu Cuvântul, ne-am făcut sălăşluirea în dumnezeiasca biserică a celor trei mari luminători şi ierarhi, întru cel unit şi împreunat cu această cinstită mănăstire a Preacuratei Fecioare.

Deci acela, Cuviosul Grigorie, pe mine şi pe bunul Marcu chemându-ne, după ce ne-a vorbit mai întâi cele duhovniceşti după obicei şi după cuviinţă din dumnezeiasca sa comoară după ce ne-a sfătuit pe noi, şi pentru împreună răsuflarea şi unirea la un gând şi pentru lăudata dragoste – fiindcă Dumnezeu dragoste se numeşte –, ne-a trimis la Sfântul Munte mai înainte, fiindcă peste puţină vreme voia să vie şi el acolo. De unde, în corabie suindu-ne noi şi vântul dinspre cârmă suflând, bine norociţi făcându-ne, am ajuns în Sfântul Munte. Iar eu, puţin îngăduind, şi lipsirea dascălului neputând a o suferi nici măcar orice s-ar fi întâmplat, toate se păreau nimic pe lângă aceasta, că dorul şi cal zălogit face, şi eu cu sârguinţă iarăşi am mers la Constantinopol.

Deci iarna fiind atunci prea tare şi geroasă, căci sosise decembrie, şi fiindcă nu era cu putinţă să ieşim noi din cetate, am petrecut răbdând de nevoie, până ce vremea primăverii ne zâmbi. Însă eu, deşi foarte cu primejdie, cu toate acestea am putut a mă duce iarăşi la Sfântul Munte, fiindcă întru prea mare şi prea cumplit vifor m-am dus cu întreitele valuri ale mării şi cu prea grea furtună m-am luptat, încât şi toţi care pluteam, acum văzând mai întâi împrejurul corabiei vântul acela cu viforul drept ridicându-se, de tot ne-am deznădăjduit de mântuirea noastră.

Iar mai pe urmă a venit şi dumnezeiescul părinte la noi, pe care cu braţele deschise şi foarte cu dragoste l-au primit lavrioţii, şi au socotit cu mare cu adevărat şi strălucită cinste şi dragoste venirea acelui praznic adevărat şi sărbătoare părintească. Unde şi aproape de cinstita şi sfinţita Lavră a ridicat oarecare chilii în felurite locuri,

pentru folos, precum a judecat şi a primit. Şi nu numai, ci şi din alte zidiri care erau lângă dânsa, din cele de aproape şi din cele de departe, ţinându-le pentru sine câte erau îndemânatice pentru linişte, şi liniştindu-se acolo, vorbea cu Dumnezeu.

Dar de vreme ce, prin slobozirea lui Dumnezeu, neamul cel barbar, care mai sus s-a zis, a năpădit asupra locului cel de acolo, adică asupra Sfântului Munte şi neputând dumnezeiescul Părinte să se liniştească afară, a intrat înăuntru în sfinţita Lavră. Dar fiindcă vorbirea monahilor îi curma liniştea lui, pentru aceasta şi foarte se scârbea, ca o privighetoare care de vânător se prinde şi în cuşcă se închide, ori şi câte spre hrană i se pun ei înainte, întru nimic pe toate acelea le socoteşte, ci pe iubita zăbovire cea din munţi şi din copacii cei bine înfrunziţi o doreşte, şi pe petrecerea şi vieţuirea cea obişnuită ei pe lângă izvoarele care pe apa cea dulce şi limpede o izvorăsc, o caută, şi de aici, zburând împrejur, pofteşte şi îşi caută soţie asemenea, ca pe viersuirea aceea cu glăsuire lesne întoarsă şi întocmită împreună cu dânsa după urmare, cu rânduială să o cânte şi să o ciripească cu obişnuita slobozenie şi veselie.

Aşa şi acela care cu îngerii deopotrivă se întrecea, poftind alinarea cea din linişte şi pe singurimea şi suirea cea preadorită şi preastrălucită, nu suferea nicidecum să se liniştească. Deci, cu dinadinsul căutând împrejur şi luând aminte, şi de toţi ceilalţi ucenici tăinuindu-se, afară numai de unul, pe care a judecat să-l ia cu sine, intrând într-o corabie s-au dus la Adrianopole. Apoi pe uscat cu sârguinţă s-a dus iarăşi la Paroria, şi acolo, după ce au mers, s-au sălăşluit cu sârguinţă, adunând nu puţini monahi în muntele ce se numeşte Catachecriomeni.

Totuşi, precum este cu putinţă a vedea oarecare mălură, sau omizi sau lăcuste sau viermi când ar cădea ori în grâu, ori pe ramuri de pomi, şi în scurt, ori pe ce copaci şi de tot le mănâncă, aşa şi acolo spre vătămare şi pagubă petreceau nişte furi şi tâlhari, înnebuniţi de beţia tâlhăriei şi a furtişagului, care, din obiceiul lor cel îndelungat, au venit întru fireasca deprindere.

Şi acest lucru poate să-l judece fiecare din cei înţelepţi că era lucru al vicleanului şi al celui dintâi aflător al răutăţii, care zavistuia împreună şi se temea ca nu pe pustia aceea nelocuită, Cuviosul putând prin sârguinţele şi îngrijirile sale, ca pe un sat să o domesticească, şi oraş sfinţit şi locuinţă de monahi să o lucreze, spre slavoslovia şi necontenita laudă a lui Dumnezeu, după cum cu darul lui Hristos vedem şi în ziua de astăzi că s-a şi făcut.

Că nu numai el a alcătuit lavra cea mare de acolo, ci şi pe alţi din monahi, care iubeau liniştea, i-a făcut să locuiască pustia aceea după

obiceiul şi predania Părinţilor, ca marele Moise şi ca Ilie Tesviteanul acela. Şi nu numai acestea, ci şi alte trei lavre a zidit dintru însuşi fundamenturile şi temeliile cu bunăvoirea lui Dumnezeu, care proslăveau pe dumnezeiescul bărbat, la însăşi peştera ce se numea Mosomilion şi la starea locului ce se chema Pezuva, pentru mulţumirea monahilor ce se adunau. Însă, omul lui Dumnezeu cu totul de dumnezeiasca lumină umplându-se, de dragoste şi de nădejdea cea către Dânsul de care era spânzurat şi căreia se bizuia, nu s-a sfiit, nici s-a temut, nici s-a biruit de atâta supărare şi năpădire a tâlharilor, ci cu darul Duhului Sfânt care locuia întru dânsul, a priceput pizma şi înşelăciunea vicleanului.

Dar învăţându-se de la Dumnezeu cele ce aveau să fie, că printr-însul bine pustia aceea se va face sălăşluită şi cetate preastrălucită de monahi se va face, nu s-a împuţinat cu sufletul, nici nu a fugit de acolo, nicidecum. Şi ce a socotit dumnezeiescul şi cu totul mie cinstitul sufletul acela? Sfat bun şi priceput s-a sfătuit pentru acesta.

Deci, auzind de minunatul şi slăvitul nume cel întru credinţă şi întru toată bărbăţia şi ostăşia, împreună cu marea minte şi bunătatea cea prea multă a prea înaltului şi minunatului împărat al bulgarilor kir Alexandru, că este milostiv şi temător de Dumnezeu şi că prin toată buna faptă şi facerea de bine dă ajutor celor ce au trebuinţă şi că acelea pe care le împarte lor cu îndestulare, Însuşi lui Dumnezeu le dă, cu adevărat veşnica împărăţie şi prea de-a pururea vecuitoare fericire sufletului său logodindu-şi, şi cum că el singur este putincios prin înţelepciunea cea dăruită lui de la Dumnezeu şi vitejie a opri şi a ostoi pornirea tâlharilor cât de în grab, a vestit acestea preaînaltului şi minunatului împăratului acestuia, prin monahii care erau ucenici lui.

Încă i-a mai vestit lui şi că au venit de la Sfântul Munte pentru năpădirea cea grea a neamului cel barbar al agarenilor cel mai sus zis şi că iarăşi nu poate mai mult să sufere şi să rabde bântuirea tâlharilor care îl sileşte şi îi zace asupra, şi cerea ca cu mână şi cu putere împărătească, să oprească socoteala cea fără de omenie a acelora şi năpădirea acelora. Iar minunatul acesta şi prea înaltul împărat al bulgarilor, cinstind cu covârşire fapta bună şi pe sfinţii bărbaţi ce o uneltesc pe aceasta, pentru aceasta primind cu dragoste iubitoarele de Dumnezeu cuvintele lui, a trimis bani destui cu milostivire şi tot felul de altă gătire spre hrana monahilor celor de acolo, pentru răsplătirile cele mari de la Dumnezeu şi pentru rugăciunile şi slavosloviile cele ce se trimit de la aceştia totdeauna către Dumnezeu pentru sufletul lui.

Pentru aceasta a zidit şi turn din temelie prea tare şi puternic la înălţime ridicat. Asemenea încă şi jertfelnice a înfipt, şi a ridicat după

cuviinţă chilii şi toate cealaltă trebuinţă împărăteşte şi cu îndestulare a iconomisit, şi sălăşluire şi odihnă a făcut unora ca acestora, precum se vede până şi acum de la toţi, pentru folosul sufletesc şi pentru închinarea celor ce merg acolo.

Dar unde ar fi fost din cele cu dreptate ca pe cealaltă mărime de suflet şi sârguinţă şi mărinimia cea cu milostivire a acestui prea înalt împărat să o trecem cu vederea, şi să nu povestim şi în ce chip a dăruit sate şi târguri şi moşii şi încă un iezer prea mare, care avea măiestrie spre vânarea a tot felul de peşte, şi oi, şi boi a afierosit mai presus decât numărul şi încă şi mulari prea mulţi spre slujirea monahilor. Încât aici prea bună vreme ar fi fost a zice şi prea foarte potrivită şi după cuviinţă şi pe această împărătească voire a prea înaltului împărat a o asemăna şi a o alătura cu isteţimea cea mare şi fapta bună şi osârdia către cele dumnezeieşti a de-a pururea pomenitului şi sfântului împărat Ioan Vatatze, a celui ce şi pe cinstita mănăstire a Sosandrelor a ridicat-o din înseşi temeliile pentru multa şi înfocata dragoste a lui către Dumnezeu, şi pentru cucernicia şi cinstea cea către monahi.

De unde mi se pare mie şi cu adevărat este că, pentru îndrăzneala către Dumnezeu a sfântului aceluia părinte şi împrietenirea, şi acest prea înalt împărat, după cuviinţă pe acela odihnindu-l şi cinstindu-l, pentru dânsul a aflat pe Dumnezeu blând şi milostiv spre a sa întărire.

Şi acestea sunt facerile de bine către Cuviosul Grigorie ale prea înaltului împărat al bulgarilor, cele prea mari şi împărăteşti, care şi pe puterea cuvântului o covârşesc, şi arată luminat pe socoteala şi voirea cea bună şi iubitoare de Dumnezeu, şi pe nădejdea cea întemeiată pe care o avea către Dumnezeu, de la care s-a arătat şi mai înalt decât vrăjmaşii.

Iar acel dumnezeiesc Părinte avea de-a pururea lucru prea iubit ca apostoleşte să alerge prin toată lumea, că împrejur pe ochiul sufletului întorcându-l şi cu cugetul înconjurând mai înalt, poftea şi dorea să-i tragă pe toţi către dumnezeiasca suire cu învăţătura sa, încât prin fapta bună cea lucrătoare asemenea ca pe sine şi întru înălţimea vedeniei să-i suie prin necurmata rugăciune a rugăciunii celei cu mintea în inimă, după cum cu adevărat şi întru lucrul a ieşit prin darul lui Dumnezeu. Pentru aceea foarte se potriveşte să zică mai ales cei iubitori de fapte bune şi la dânsul cuvântul psalmistului: *În tot pământul a ieşit vestirea lui şi la marginile lumii puterea graiurilor lui*.

Însă cuvântul nostru în scurt primind, acum vine ca să-l alăture pe dumnezeiescul Grigorie şi cu însuşi Marele acela Antonie, povăţuitorul şi legiuitorul a toată petrecerea monahicească, cel ce a

lucrat desăvârşit cu dinadinsul toată fapta bună şi aşezarea care la aceasta duce, ca nici unul din aceia care din tot veacul au strălucit întru faptele bune cele monahiceşti, verhovnic s-a trimis şi dascăl prea luminat s-a arătat tuturor celor ce întru linişte îngăduiesc lângă Dumnezeu. Căci precum Marele acela Antonie, aşa şi acesta a locuit în pustie şi din tot sufletul său viaţa cea pustnicească a îmbrăţişat-o, şi de la Dumnezeu evanghelia a primit-o, şi pe dumnezeiasca lege prea bine până în sfârşit a păzit-o, povăţuitor şi dascăl făcându-se, mulţime fără de număr mântuiţi a adus lui Dumnezeu.

Şi lui Ilie Tesviteanul cu dinadinsul i-a râvnit, căci râvnind râvnea Domnului, stând cu vitejie împotriva celor ce stăteau împotriva adevărului, încât se potriveşte şi la acesta să se zică aceea, adică: *Râvna casei Tale m-a mâncat*. Şi nu numai aceasta, ci şi lui Moise celui prea văzător de Dumnezeu, după cât i-a fost cu putinţă i-a urmat, căci şi acesta, după acela, în muntele Sinaiului a locuit. Şi precum acela a părăsit gâlcevile cele egipteneşti şi se bucura de slobozenia lui Israel, aşa şi el a fugit de tulburarea lumească şi nu puţin sloboziţi de păcat a arătat, şi acesta ca pe nişte oarecare table pe duhovniceştile închipuiri de la Dumnezeu le-a primit şi s-a făcut legiuitor al aşezării monahiceşti.

Către Marele Antonie mulţime de draci a năvălit meşteşugindu-se să-i dezlipească mintea de la pomenirea lui Dumnezeu, dar şi acesta se supăra de pâlcurile dracilor, care se ispiteau în tot chipul să tulbure cugetul lui, până când, după cuvinţelul cel proorocesc, semn spre bine i-a dat Dumnezeu.

Acela, şezând în munte şi întru vedeniile celor ce sunt îşi îndeletnicea mintea şi pe toţi cei ce veneau acolo îi povăţuia sufleteşte şi îi mângâia, şi fiecare lua de la dânsul cu îndestulare precum ar fi cerut şi cu puterea Crucii tămăduia durerile şi rănile: şi unora din *lucrare*, iar altora din nemincinoasă *vedenie*, cu dinadinsul îi împărtăşea.

Dar şi acesta Cuviosul Grigorie nu înceta făcând acestea, şi pe cât era cu putinţă de folosul îndreptării celor ce veneau la dânsul se îngrijea, tămăduindu-le greşelile cele sufleteşti şi trupeşti împreună. Şi pe unii *faptă*, iar pe alţii, pe cât le era cu putinţă să încapă, *vedere* îi învăţa, şi cu ştiinţă povăţuindu-i, către aceasta de mână îi ducea.

Acela a domesticit pământul acela pustiu şi nelocuit, şi a lucrat cetate de prea sfinţiţi monahi. Şi acesta, cetăţean al pustiei s-a făcut, şi nu numai pe cei ce în Muntele Atonului pustniceau, prin cuvânt şi prin vedere pe toţi i-a domesticit şi întru alinare cu dinadinsul şi întru desăvârşire a duhului pe asprimea faptei bune lucrătoare a prefăcut-o, şi chivernisire a gândurilor atâta de strălucită le-a dăruit. Ci şi oriunde ar fi fost trebuinţă, stând de faţă, precum apucând mai înainte am zis, pe la

multe feluri de locuri alergând şi trecând fiecărui credincios din lucrul acesta plăcutul lui Dumnezeu şi de Dumnezeu iubitorul i-a dat cu împărtăşire, şi nu până la acesta a judecat că se cade a înceta, ci după ce a mers la Paroria cea arătată, după cum s-a zis, prea adânca şi nelocuita aceea pustietate duhovnicească prăvălie a lucrat-o, şi topindu-i şi lămurindu-i şi ca şi cum de a doua oară zidindu-i spre cel mai bun pe cei ce veneau acolo către dânsul, precum şi pe sălbăticiţi şi în chipul fiarelor, aceea pentru petrecerea cea în lungă vreme, şi furii şi ucigaşii de oameni, cu singură privirea şi sfătuirea sa i-a prefăcut într-o aşezare mai blândă, şi i-a prefăcut întru mai smerit chip păstori de oi.

Căci cei mai înainte aspri şi care de sângiuri se bucurau, aceia şi tuturor neapropiaţii pentru socoteala cea trufaşă, pe care tâlharii sufletelor noastre şi vrăjmaşul în tot chipul şi în tot felul i-a aşezat, aceştia cu totul desăvârşit întru mai bună aşezare prefăcându-se, prin isteţimea aceluia cea iconomicoasă şi prin rugăciuni au căzut la picioarele lui şi se tăvăleau la urmele lui, întru fierbinte umilinţă şi pocăinţă. Ce nu ziceau? Ce nu făceau spre arătarea şi vădirea şi mustrarea vieţii lor celei mai dintâi, de suflet vătămătoare şi pierzătoare, din care s-a arătat mai ales şi îndreptarea şi întoarcerea cea sufletească a unora ca acestora.

Pentru aceasta, şi totdeauna venind la dânsul, şi cerând rugăciuni şi blagoslovenie de la dânsul, cu îndestulare pe acestea le luau, încât şi cei mai mulţi dintre dânşii, lepădându-se de deprinderea aceea rea şi ucigaşă, s-au prefăcut cu prefacere lăudată şi minunată. Şi cei ce mai înainte erau lupi şi pardoşi cu năravurile, iute plecaţi spre rău şi nedomesticiţi, cu învăţăturile de-a pururea pomenitului acela Părinte strălucindu-se şi luminându-se la minte, au slujit lui Dumnezeu curat şi folos sufletesc au dobândit, precum şi astăzi cu întemeiere se păzeşte, ajutând Dumnezeu, după dumnezeieştile porunciri şi sfătuiri ale aceluia, care îi învăţa cu milostivire şi le arăta cu înseşi lucrurile şi faptele că nu voieşte Dumnezeu moartea păcătosului, pe cât să se întoarcă el şi să fie viu.

Dar ce se cuvine a mai zice şi altele şi cu lungimea cuvântului pe auzirile ascultătorilor a le supăra? Că saţiul cuvântului vrăjmaş este auzurilor, precum şi hrana cea peste măsură trupurilor. Acela, ca cuprinzător să zic, tot organ s-a făcut, ca dumnezeiescul Părinte David, de Dumnezeiescul Duh lovindu-se.

Şi acum către sfârşitul de-a pururea pomenitului acestui Părinte să ne întoarcem, şi pe cele făcute acolo cu bărbătească vitejie, după cât este cu putinţă, grăindu-le, sfârşit cuvântului să punem.

Deci acel fericit bărbat şi cu adevărat iubitorul liniştii pentru liniştirea cea desăvârşită, şi pentru dorirea de a petrece în pustietăţi, cu nelesnire se socotea ca totdeauna să vie în mănăstire şi cu mulţimea monahilor să se amestece, pentru că îi era lui împiedicare despre iubita lui liniştire şi despre suirea către Dumnezeu.

Deci a făcut chilie pustnicească şi îndemânatică spre linişte, nu departe de cinstita lui mănăstire a Paroriei. Pentru aceea, când voia, ieşea din mănăstire şi acolo ducându-se, se liniştea şi se unea cu Dumnezeu. Şi de vreme ce era plin de dumnezeiescul dar şi învrednicit darului mai înainte vederii, şi-a cunoscut cinstita sa pristăvire cu multe zile mai înainte.

Pentru aceea, în vremea întru care voia să treacă dintru acestea de aici şi către Dumnezeu să se ducă, luând pe unul din ucenicii lui, s-a dus la sihăstreasca lui chilie cea mai înainte zisă. Deci s-a închis pe sine acolo, şi din cele de aici ridicându-şi mintea şi înălţând-o către cele de sus şi înspăimântat făcându-se, în tot ceasul îşi pomenea ieşirea sfântului său suflet, şi tot cu totul vorbea cu Dumnezeu şi întru învăţătura celor dumnezeieşti se îndeletnicea în taină cu mintea. Iar întru câtă vreme întru acestea aflându-se Cuviosul şi întru acestea bine se învăţa, nesuferite se păreau acestea vrăjmaşilor noştri şi zavistnicilor draci, care de-a pururea se obişnuiesc a zavistui mântuirea omului. Şi mi se pare că şi duhurile acelea, viclene fiind, au cunoscut sfârşitul Cuviosului Grigorie şi slavei lui zavistuiau cu care voia atunci să se proslăvească Cuviosul.

Şi ce au făcut ucigaşii? De năprasnă au înconjurat pe sfântul mulţime fără de număr de draci şi ca oarecare nor au acoperit locul acela şi ca nişte fiare sălbatice s-au sculat asupra lui, scrâşnind cu dinţii şi cu totul vrând a-l înghiţi pe dânsul – ce adică negrăind şi ce nefăcând zavistnicii? –, ca să smulgă mintea lui de la vorbirea cu Dumnezeu. Dar omul lui Dumnezeu, din darul Duhului care locuia întru dânsul, îndată a priceput pizma viclenilor draci; căci era foarte iscusit întru aceste feluri de ispite. Nu s-a înfricoşat, nici nu s-a biruit de atâta luptare şi năvălire a lor. Ci mâinile împreună cu mintea întinzându-şi la cer, înconjurând grăia către Dumnezeu: *M-au înconjurat câini mulţi şi adunarea celor vicleni m-a cuprins pe mine*, şi celelalte.

Şi de vreme ce nu încetau acei fără de ruşine a-i da război, întru multă nevoinţă şi luptă s-a făcut şi cu totul s-a dat pe sine la privegherea cea de toată noaptea şi la rugăciune neîncetată. Că nici n-a gustat ceva, nicidecum, nici cât de puţin n-a dormit, până după acele trei zile; nici nu vorbea cu linişte şi cu blândeţe cu ucenicul său, după

cum avea obiceiul, ci, dimpotrivă mai vârtos ca să zic aşa, cu obicei scârbicios şi cu cuvinte aspre, poruncindu-i lui ca să se deştepte şi să se trezvească către multă nevoinţă. „Îmbărbătează-te, frate, zicea către dânsul, şi cu tărie ţine-te de rugăciune şi de cântare, că mulţime de duhuri viclene ne-au înconjurat pe noi!" Şi acestea adică aşa.

Iar iubitorul de oameni Dumnezeu nu a lăsat pe robul Său multă vreme a se asupri şi a se supăra de dânsele, ci pe cât mi se pare, ca de aici cu totul să se ruşineze duşmanii draci, iar Cuviosul să se arate biruitor al acestora, că după ce au trecut acele trei zile, l-a umbrit pe el de năprasnă o dumnezeiască putere, şi pe viclenele duhuri le-a făcut nevăzute, iar pe Cuviosul l-a umplut de dumnezeiască mângâiere. Iar el, îndată cunoscând schimbarea, înălţa lui Dumnezeu aceste cuvinte mulţumitoare: „Dreapta Ta, Doamne, sfărâmând pe vrăjmaşii noştri draci cu stăpânirea tăriei Tale, până în sfârşit i-ai pierdut pe dânşii".

Apoi cu oarecare linişte l-a chemat pe ucenicul său, şi acela, apropiindu-se, a văzut, o, minune, faţa lui rumenă şi veselă, şi altul din altul făcut. Şi cu mare linişte şi cu bucuroasă zâmbire a căutat către dânsul: „Vezi, fiule – a zis –, că dumnezeiasca putere, pogorându-se, a izgonit duhurile viclene şi pe noi din ispita acelora ne-a izbăvit. Însă eu voiesc să ştii tu şi aceasta, că peste puţin voi ieşi din acestea de aici şi către Dumnezeu mă voi duce. Că mă cheamă pe mine să merg la Ierusalimul cel de sus, după cum am văzut aceasta dintr-o vedenie dumnezeiască. O, dumnezeiesc glas plin de toată nădejdea! O, arătare adevărată şi bună vestire, ceea ce aici înştiinţezi pe ucenici despre iconomia Dascălului ceea ce va să fie! O, vestire încredinţată şi nădejde ne-ruşinată!"

Iar ucenicul, după ce a auzit acestea, cu totul mâhnindu-se, a început a plânge pentru lipsirea Părintelui său. Şi nu multă vreme la mijloc trecând, de-a pururea pomenitul Grigorie, după dumnezeiasca lui mai înainte grăire, din cele de aici ridicându-se, s-a dus către viaţa cea neîmbătrânitoare.

Acestea sunt puţine din cele multe isprăvi ale Cuviosului Grigorie, care a dobândit cu adevărat îngerească stare şi rânduială înaintea lui Dumnezeu, care nu după vrednicie s-au zis, fiindcă nu a ajuns cuvântul. Aceasta este fericita viaţă a minunatului şi fără prihană sufletului aceluia, şi care cu mari nevoinţe pentru Dumnezeu şi numai pentru cele dumnezeieşti s-a nevoit.

Unele ca acestea sunt nevoinţele aceluia şi stadioanele de nevoinţă şi de luptele cele după Dumnezeu. Că nici nu se poate afla vreo vreme când nu avea el lucrul prea cu dinadinsul în toată vremea şi locul şi vieţile şi împresurările întru care să nu deştepte şi să nu ridice

cu râvnă în scurt pe toţi spre faptele cele bune. Şi pe unii cu asprime, iar pe alţii, dimpotrivă, cu blândeţe şi cu linişte, după felurimea şi aşezarea fiecăruia, îi povăţuia spre împlinirea dragostei cu lucrarea duhului, încât nici nu se poate cu înlesnire a se povesti pentru fiecare, cum a făcut pe toţi a se lega cu legătura dragostei unii cu alţii şi a avea o împreună suflare într-o unire la un gând şi într-o împreună cugetare spre cele iubite lui Dumnezeu şi prea bune şi mântuitoare.

Acesta de la noi îţi este ţie cuvântul, o, întru tot prea bunule şi întru tot vrednicule, şi mie dumnezeiescule cap! Pentru că ai alergat ca un apostol, fără de osteneală şi fără de pregetare pentru turma şi pentru oile cele cuvântătoare ale lui Hristos, Cel ce cu sângele Său pe toţi cei vânduţi de păcat i-a răscumpărat, pentru milostivirea şi bunătatea Sa cea desăvârşită, care este lucrare a limbii celei oarecând ţie prea dulce pe care doreai a o auzi de-a pururea, pe care cu covârşire o iubeai şi o lăudai.

Şi tu aşa păzind credinţa, după dumnezeiescul Apostol, şi alergarea săvârşind-o, mai luminat te îndulceşti de neînserata lumină a Preasfintei Treimi. Căci într-acest chip ştie Dumnezeu a proslăvi pe cei ce cu multe osteneli şi sudori au ales şi au voit a-L proslăvi pe El. Că pe *faptă* o aveai de aici ridicând şi pe mintea ta cea prea strălucitoare şi prea dumnezeiască către cea de un neam ducând-o, iar pe *vedere* primind pe Hristos, şi slujindu-l, şi cinstindu-L.

Pentru aceea, ca unul ce ai cugetat cele cereşti, ai zburat cu sprintenire şi uşor, şi peste noi de acolo priveşti cu milostivire. Căci nici după ce viaţa aceasta ai lăsat-o şi pe noi ne-ai părăsit, ci mai ales ne ocroteşti şi cu purtare de grijă ne acoperi şi ne păzeşti, căci s-a dat şi acest dar sufletelor celor dumnezeieşti.

Şi acum mai mult pe cât şi de Dumnezeul minunilor mai aproape te-ai făcut, şi să te rogi ca încotro este plăcut lui Dumnezeu să povăţuiască pe ale noastre, şi părtaşi ai dumnezeieştii tale slave şi ai îndrăznirii să ne faci, şi să ne pui să stăm împreună cu tine, deşi este mare cererea cea cerută, întru Însuşi Hristos Dumnezeul nostru, Căruia se cuvine toată slava şi mărirea şi marea cuviinţă, împreună şi Celui fără de început al Lui Părinte, şi Preasfântului şi Bunului şi de viaţă făcătorului Său Duh, acum şi de-pururea şi în vecii vecilor. Amin.

LUNA NOIEMBRIE
ZIUA A DOUĂZECI ŞI OPTA

CUVIOSUL ŞTEFAN CEL NOU, FĂCĂTORUL DE MINUNI[1]

Este un lucru drept şi tuturor creştinilor bine primit – după dumnezeiescul glas al lui Pavel, marele propovăduitor –, a ne împărtăşi de pomenirea sfinţilor, precum zice şi acel vers al lui David: *Pomenirea dreptţilor cu laude şi celor drepţi li se cuvine laudă*. Nu numai atât, dar este cuvios lucru şi dorit a avea pururea întru pomenire nevoinţele şi isprăvile sfinţilor, cele cu vitejie făcute. Tot aşa este cuvios şi drept lucru a scrie în cărţi faptele lor, pentru că prin vedere şi prin auzire ne suim către fapta bună şi către dumnezeiasca râvnă, în care se împlineşte acea Scriptură ce zice: *Arată-mi faţa Ta şi fă-mă pe mine să aud glasul Tău*. Căci amândouă se văd ca prin icoană şi prin cuvântul cel scris se fac auzite. Vederea icoanei se pricinuieşte de la cei ce au cu meşteşug acea ştiinţă. Iar cuvântul auzirii vine de la cei ce prin duh dumnezeiesc şi prin învăţătura cunoştinţei, cu taină au învăţat cele dumnezeieşti.

Deci eu, fiind neîmpărtăşit de acestea amândouă, mă tem şi sunt fără îndrăzneală ca să deschid gura şi să întind mâna, ca nu cumva să pătimesc chipul cel nesuferit al mândriei când voi grăi. Căci cursă mare sunt bărbatului chiar buzele lui, precum este scris, şi se prinde cu graiurile gurii lui fiecare şi răsplătire pentru cuvintele lui i se va da. Căci mare şi iubit este Cuviosul Mucenic Ştefan, care întâi începe această prăznuire şi multă este nimicnicia săracei mele minţi şi puţina-mi iscusinţă. Şi de unde voi începe cununa laudelor vieţii lui şi cum voi povesti strălucirea şi osteneala petrecerii lui? Nu mă pricep, iubiţilor.

[1] Scrisă de Ştefan, diaconul sfintei biserici a lui Dumnezeu din Bizanţ. Tradusă din limba greacă.

Sau cum voi pune buna îndrăzneală a muceniciei celei pătimitoare, pentru că minunile săvârşite de dânsul prin darul cel de sus, având minunată povestire, îmi tulbură gândul, îl înspăimântă şi îl silesc a se depărta din hotarele sale. Însă cât va ajunge puterea minţii mele, nu voi înceta a grăi, căci nu este osândă a nu lăuda după vrednicie, ci aceea este osândă a nu grăi după putere.

De aceea, având deopotrivă cuvântul şi înţelegerea, pe care niciodată nu le-am uneltit la ceva de acest fel, cu toată puterea mea îndemnându-mă, am început a scrie, având în minte neascultarea cea strămoşească a Evei şi pe robul cel leneş care a îngropat în pământ talantul; ca nu cumva prin zăbavnica trecere de vreme să vină în uitare o viaţă ca aceasta a cinstitului nostru părinte Ştefan.

Pentru că, precum norul ascunde soarele, aşa şi vremea acoperă cele ce nu se grăiesc. Şi măcar că patruzeci şi doi de ani sunt de când a suferit sfinţitul sfârşit prin mucenicie, prea fericitul părintele nostru Ştefan; însă, fiind îndemnat, am adunat de la bărbaţi iubitori de adevăr, de la ucenicii lui, alergând ici şi colo, şi adunând din tinereţe şi până la bătrâneţe, povestirile naşterii şi ale morţii, preaveselitoare şi minunate; adunând ca dintr-un adânc, din vremea cea lungă şi din uitare culegându-le, ca şi albina cea iubitoare de osteneală, care din multe flori adună cele de folos la pregătirea mierii.

Astfel am fost povăţuit de Hristos, adevăratul Dumnezeul nostru, Cel ce luminează pe tot omul ce vine în lume, Cela ce este mintea celor ce cu dreaptă credinţă înţeleg, şi cuvânt al celor ce se zic şi tuturor toate este şi se face; Cela ce dă lumină de învăţătură spre a cunoaşte când se cade a spune cuvânt *căci arătarea cuvintelor Lui luminează şi înţelepţeşte pe prunci*. Dar ca să nu întindem cuvântul prin lungi cuvântări, ţinându-mă de începutul ce este înainte, voi face început acestei vieţi plăcute lui Dumnezeu.

Şi voiesc cu rugăciunile voastre să-mi ajutaţi, făcând milostiv pe Dumnezeu pentru viaţa mea înrăutăţită şi cerând cuvânt pentru deschiderea gurii mele, ca nu cumva să mă osândesc, ca unul ce m-am apucat de cele mai presus de vrednicie, nimic cinstit şi vrednic de cuvânt aducând, care, nici după neputinţa mea s-a făcut, nici a urmat vreun chip din nebăgare de seamă. Ci, pe lângă darul cel de sus, care împarte fiecăruia toate cele potrivite, de la care toată darea cea bună şi toată dăruirea cea desăvârşită de sus este, pogorându-se întru cei vrednici ai Duhului, spre acelaşi început al vieţii, precum am zis, voi veni, aflând bun şi degrab împreună ajutător rugăciunile voastre.

Dar tu, o, sfinţită prăznuire a creştinilor şi câţi aţi gustat din filosofia cea după Hristos cu vârful degetului, sârguiţi-vă cu fierbinţeală

în adevărată credinţă, să puneţi urechile minţii. Pentru că povestirea este de duhovnicească sănătate şi cu trupească sporire şi slăvire, ca la elini.

Deci, acest bogat hrănitor şi aducător de bucurie al sfintei ospătări şi al vostru al tuturor celor împreună chemaţi la ascultare, cel cu numele întâiului mucenic şi cu lucrul de un nume şi de un chip –, nu era străin de bizantini, nici înstrăinat de cei ce locuiesc în cetatea cea împărătească. Pentru că al nostru este acesta cu naşterea, creşterea, jertfa cunoscută părinţilor noştri şi ardere de tot văzută. Pentru că în anii lui Artemie şi Anastasie Augustul (nu acela care a fost mai înainte de Zinon, care era eretic, ci alt Anastasie, în anii cei mai de pe urmă, care era dreptcredincios), zic în primul an al împărăţiei lui, iar de la zidirea lumii, şase mii două sute douăzeci şi doi (714), era în Constantinopol un bărbat cunoscut, nu din cei slăviţi în vrednicii, nici din cei îmbelşugaţi cu bogăţie din păgânătate, ci din cei ce vieţuiesc în îndestulare, apostoleşte zic, şi din lucrul mâinilor sale se hrănea; din care şi pe cei lipsiţi îi împărtăşea cu îndestulare.

Acesta locuia în partea uliţei împărăteşti cea de obşte, care se zice Locul Crucii, spre partea cea din vale, unde sunt case mari ce se numesc ale lui Consta. Acolo locuind bărbatul cel iubitor de Dumnezeu, cu femeia cea de un chip şi amândoi hrănindu-se cu dreapta credinţă, li s-au născut două fiice. Deci, născându-se ele şi la vârstă venind, hrăneau părinţii pe fiicele lor din Scriptură şi în dreapta credinţă, asemenea lor.

Şi dreptcredincioasa lor mamă, văzând vremea curgând şi că nu avea copil de parte bărbătească, cu greu suferea aceasta. Dar, fiind purtată de credinţă neîndoită, şi gândind la Sara, Ana şi Elisabeta, şi Scriptura aceea în mintea ei luând-o, că *cel ce caută află şi celui ce bate i se va deschide*, i-au urmat Anei celei de un nume, pentru că Ana îi era numele.

Şi precum aceea în cortul Legii, aşa şi aceasta nu contenea înconjurând cinstitele locaşuri ale Preacuratei Maicii lui Dumnezeu, dar mai ales în preacinstita ei biserică din Vlaherna, în fiecare zi mergând şi fiind nelipsită de la privegherea cea de toată noaptea spre vineri, aducând cereri rugătoare şi stând aproape înaintea sfântului chip al Sfintei Fecioare, care era închipuită purtând în braţe pe Fiul şi Dumnezeul nostru, mântuirea cea de obşte a neamului nostru, vărsa lacrimi şi grăia unele ca acestea: „Acoperământul celor ce aleargă la tine, de Dumnezeu Născătoare, ancora şi părtinitoarea celor ce în întristare te caută pe tine; limanul cel mântuitor al celor afundaţi în mâhnire în noianul vieţii şi al celor ce în deznădejde pe tine te cer în ajutor, grabnică ajutătoare; slava maicilor şi podoaba fecioarelor, ceea ce ai prefăcut la toată partea femeiască osânda strămoaşei Eva în

îndrăzneală veselitoare prin naşterea ta cea dumnezeiască; miluieşte-mă şi pe mine şi mă auzi, şi rupe legătura ce este în mine, precum a maicii tale – adică a Anei când te-a născut pe tine –, şi arată-mă cu solirea ta cea de maică, a naşte şi eu copil de parte bărbătească, pentru ca să-l aduc Fiului Tău şi Dumnezeu!" Această rugăciune îndoind-o şi întreind-o femeia, punând obişnuita plecare de genunchi, a adormit. Iar cea grabnică spre ajutorul neamului nostru, ca o maică plecând mila Fiului său, pe femeia ce se mâhnea a prefăcut-o în veselie de maică cu un chip ca acesta: Stând lângă femeie în acelaşi ceas Preacurata Fecioara Maria, cu asemenea chip ca şi a icoanei celei zugrăvite, şi coastele acesteia lovindu-le, a sculat-o, zicându-i: „Du-te, femeie, bucurându-te, că vei avea fiu!" Iar ea sculându-se şi tulburându-se în sine, a aflat către sfârşit privegherea; şi întorcându-se acasă cu cântări de laudă, a zămislit în pântece.

Atunci, în vremea zămislirii ei, îndreptătorului dogmelor Bisericii, lui Gherman, părintele nostru cel de obşte, prin hotărârea lui Dumnezeu, i s-a încredinţat cârma cetăţii împărăteşti. Şi de la Cizic fiind adus, ca o făclie prealuminoasă s-a aşezat, nu sub obroc, ci în sfeşnicul patriei, ca să strălucească la toată lumea, ca într-o casă. Iar la aşezarea în scaun a acestuia, toată adunarea cea de sub soare alergând într-una, şi toată vârsta, de la bătrân până la prunc, parte bărbătească şi femeiască. Şi îngerii coborându-se către acea veselitoare aşezare în scaun, împreună cu toţi s-au adunat cum şi aceste două stâlpări bine roditoare ale dreptei credinţe.

Dar cinstita Ana, văzând mulţime de popor, voia a se întoarce acasă, pentru înghesuirea poporului şi pentru îmbulzeală, ca nu cumva dintr-o înghesuială ca aceasta fără de vreme să lepede pruncul şi să-l omoare. Dar nu s-a plecat la aceasta cinstitul ei bărbat, ci ca un viteaz care putea cu virtutea trupului mai mult decât alţii, poruncind să se ţină bine de el, a putut să treacă în pridvoarele bisericii celei mari. De acolo a intrat în foişorul bisericii, în care suindu-se, aştepta intrarea lui Gherman, arătătorul de cele sfinţite. Pentru că multe cu adevărat făcându-se de către dânsul, atrăgea pe toţi ca să-l vadă cu ochii.

Apoi arhiereul, făcând intrarea cea pornită de la Dumnezeu, o femeie l-a văzut pe acesta ca pe o văpaie de foc şi îndată a strigat: „Binecuvintează, preasfinte, pe fiul meu cel din pântece". Iar luminătorul întorcând ochii cu linişte şi pe femeie privind-o cu focul cel dinlăuntru al dumnezeiescului Duh fiind mişcat, cel plin de taine a zis: „Rodul pântecelui tău, după credinţa ta, femeie, să-l binecuvinteze Domnul, prin rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu şi ale lui Ştefan, întâiul mucenic".

Cu adevărat, credinţa cea bună, are şi mai bună răsplătire; că precum femeia cananeancă a auzit odată pe Mântuitorul Hristos: *O, femeie, mare este credinţa ta! Fie ţie precum voieşti*, aşa şi aceasta a luat de la dumnezeiescul părinte, care purta în sine tot pe Hristos şi încă mai mult, primind şi numele pruncului ce avea a se naşte.

Sfârşindu-se obişnuita învăţătură de taine, cuminecându-se toţi cu dumnezeieştile şi Preacuratele Taine ale lui Hristos şi cu mergerea în pace acasă, toţi depărtându-se, după câteva zile, iubitoarea de Dumnezeu Ana, împlinindu-se vremea, a născut pe noul Samuil. Iar după ce s-a născut acesta, îndată l-a numit cu numele întâiului mucenic Ştefan, după mai înainte vestirea cinstitului părintelui nostru Gherman.

Trecând cele opt zile şi ducând pruncul la biserica Născătoarei de Dumnezeu, a luat numele cel mai înainte hotărât. Asemenea şi în Postul Mare, ducându-l în braţele sale maica sa, precum a adus Ana cea vestită pe sfinţitul Samuil, au ajuns la Vlaherna, la cinstita biserică a Născătoarei de Dumnezeu, împreună cu bărbatul său, în care făcându-şi rugăciunea, şi-au luat cererea şi înaintea acelei dumnezeieşti icoane iarăşi stând, cu lacrimi mulţumind, zicea: „Bucură-te, întru tot curată, care mi-ai dezlegat sterpiciunea naşterii de copii, de parte bărbătească. Bucură-te preacurată care ai întors mâhnirea mea în bucurie. Bucură-te grabnică, mântuire a celor ce te caută pe tine, pentru că eu ticăloasa căutându-te, te-am aflat pe tine şi mai mult am luat, nu numai fiu, ci şi numele lui l-am primit de la slujitorul tău şi păstorul nostru".

Apoi ridicând mâinile şi la picioarele acelei sfinte icoane pe prunc cu închinăciune lipindu-l, iarăşi striga: „Primeşte, o, Stăpână, odrasla mijlocirii tale celei de maică, primeşte pe fiul care s-a rânduit mie mai înainte de zămislire; primeşte împrumutătoare, datoria datornicilor".

Iar bărbatul ei cel iubitor de Dumnezeu, pentru întârzierea rugăciunii şi pentru vărsarea lacrimilor femeii, făcându-se fără glas şi de spaimă uimindu-se, arătând către dumnezeiasca icoană, a zis: „Aceasta îmi este, preadulce femeie, chezăşuitoare, părtinitoare şi ajutătoarea naşterii lui Ştefan". Apoi plecându-şi amândoi capetele şi închinându-se acelui sfânt pământ şi mulţumind ajutătoarei tuturor creştinilor, s-au dus acasă. Cu adevărat, mai înainte a arătat viteaza maică, cu proorocie, pe cel care mai pe urmă avea să mărturisească pentru icoana lui Hristos şi a Maicii Sale, precum mai pe urmă se va face cunoscut. Ajungând sfânta şi purtătoarea de viaţă Învierea Mântuitorului, pe cel sfinţit din pruncie luându-l părinţii, au ajuns la luminătorul preasfintei Biserici celei mari, a lui Dumnezeu, în seara Sfintei Sâmbete şi pe sfinţitul prunc îl aduc la baia naşterii celei de a doua, şi se botează în numele Sfintei Treimi, Celei începătoare de viaţă, de însuşi preafericitul luminător Gherman.

Iar după ungerea cu dumnezeiescul Mir, căzând la picioarele purtătorului de Dumnezeu, începătorul păstorilor, mama lui striga: „Binecuvintează, cinstite părinte, pe cel ce din pântece numele i-ai cunoscut".

Iar cinstitul Gherman, socotind că nu este de trebuinţă să facă altă rugăciune, după ungerea mirului, apucând capul tatălui cu o mână şi cu cealaltă arătând pe prunc cu degetul, a zis: „Dumnezeu, Care luminează pe tot omul care vine în lume, să arate pe copilul acesta, la fel cu cel al cărui nume a luat". Astfel, după binecuvântare, au mers acasă.

Acestea s-au petrecut în pruncie cu purtătorul de Dumnezeu, părintele nostru Ştefan. Acestea pentru zămislirea, naşterea, numirea şi luminarea lui, sunt preaveselitoare şi adevărate povestiri. Să începem dar şi cuvântul isprăvilor lui, celor mai de pe urmă de Dumnezeu dăruite; căci dacă cele dinaintea uşilor sunt unele ca acestea, cu mult mai vârtos cele mai dinlăuntru. Pentru că acel cuvios, prin duhovniceasca naştere de a doua, născându-l cinstita maica noastră a tuturor, ca dintr-un sân l-a alăptat cu lapte tainic şi, ca o hrană tare, i-a pus înainte cunoştinţa dumnezeieştilor gânduri.

Aceasta, precum am zis, l-a odrăslit şi ca o maică l-a hrănit şi din dumnezeieştile cugetări l-a învăţat. Viaţa acestuia strălucind, sufletul lui l-a înfrumuseţat şi la înălţime s-a suit. Maica Biserică pe acesta l-a făcut iubit lui Dumnezeu, şi l-a primit pe acesta, care venise din nefiinţă, şi când s-a mutat din cele de aici, iarăşi l-a primit ca pe un străin, Care şi martor al vitejiei lui are să i se facă, când Judecătorul tuturor va da după vrednicie răsplătirile.

Dar am greşit în aceste cuvinte, căci, lăsând cele ce trebuia să grăiesc mai întâi, am făcut ca cei care încep întâi acoperământul casei să-l săvârşească. Deci, de aici ţinta cuvântului meu va fi iarăşi către cele dinainte. Părinţii acestui preasfinţit copil, văzând că vârsta copilului trece şi ajunge vârsta de şase ani, l-a dat la învăţătura cărţii şi a Sfintelor Scripturi. Iar în fiecare zi necontenit desfătându-se în ştiinţe, a covârşit pe toţi, nu numai în acestea, ci şi de toată fapta bună îngrijindu-se. Pentru că nu lipsea împreună cu sfinţita sa maică, mergând noaptea la obişnuitele privegheri ce se făceau şi la pomenirile sfinţilor. Şi un dar ca acesta a luat acest cinstit copil, încât în vremea catismelor, citirea săvârşindu-se, stătea înaintea sfintei uşi şi luând aminte la citeţ, din ascultare el a învăţat cele ce se citeau şi în gură le avea, ori mucenicie, ori viaţă, ori învăţătură a vreunui părinte, dar mai ales ale părintelui celui cu gură de aur şi curgătoare de miere; căci zicea că mai mult doreşte de dumnezeieştile lui învăţături.

Astfel, cel din pruncie sfinţit şi al prea vestitului Timotei împreună locuitor, învăţătorului celui de obşte urmând în toate, pe cele din urmă

uitându-le şi la cele dinainte în toate zilele tinzând, nu contenea ca David să zică: *Cugetând ziua şi noaptea la legea Domnului, ca un pom răsădit lângă izvoarele apelor*. Căci ştia, că nu după multă vreme, vor da roade ostenelile sale. Acest cinstit Ştefan învăţând, pe mulţi din cei de o vârstă cu el i-a întrecut în puţină vreme, prin iubirea de Dumnezeu şi prin iubirea de învăţătură, pentru că era osârdia lui mai presus de vârstă; încât se minunau de dânsul cei ce l-au născut, zicând că, cu adevărat fiu al rugăciunii este acesta.

Deci, într-acestea sfinţitul tânăr se învăţa, făcându-şi mintea curată, luminată şi cuvântătoare de Dumnezeu. Apoi, învăţând dumnezeieştile Scripturi, dorea să se facă râvnitor al sfinţilor bărbaţi, care pomeneau de dânsele. Şi acestora urmând, nicidecum nu făcea pomenire de desfătare, nici nu dorea slavă deşartă, nici gura sa nu înceta a lăuda pe Dumnezeu.

În vremea învăţăturii lui, Leon cel de neam sir, idumeul, din părţile Răsăritului, s-a sculat asupra împăratului Teodosie, care, judecând că nu este un lucru bun a face război creştinii între ei, l-a făcut pe păgân a se linişti. Dar îndată tiranul a venit la împărăţie; câinele la cele sfinte şi porcul spre mărgăritar. Şi ca o vulpe cu vicleşug, pentru sfiala cea către marele Gherman, întâiul şezător, s-a prefăcut că este dreptcredincios.

Dar după al zecelea an al stăpânirii lui, acest nou Baltazar a adus eresul maniheic în Biserică. Şi pe poporul cel de sub dânsul adunându-l în mijlocul tuturor, ca un leu răcnind fiara cea neîmblânzită, din inima lui a izbucnit un glas ticălos, ca din muntele Etnei foc şi pucioasă, zicând: „Idolească meşteşugire este închipuirea icoanelor şi nu se cade a se închina acestora". Iar iubitorul de Hristos şi dreptcredinciosul popor tulburându-se şi suspinând, de aici înainte pierzătorul îndată a tăcut, şi către altă socoteală a întors cuvântul. Cu adevărat mormânt deschis era gâtlejul lui şi perete văruit inima sa.

Cunoscând aceasta Gherman, propovăduitorul buneicredinţe, şi stând împotriva tiranului, îi zise: „Împărate, Stăpânul Hristos şi Mântuitorul nostru Dumnezeu, întrupându-Se din preacuratul sânge al Preasfintei Născătoare de Dumnezeu şi desăvârşit arătându-Se ca noi şi scris împrejur, toată slujirea idolească a pierit şi tot chipul idolesc s-a trimis focului şi întunericului. Iar de la petrecerea Lui împreună cu noi şi de la învăţătura de lume mântuitoare a Apostolilor Lui, până acum sunt şapte sute treizeci şi şase de ani.

Iar părinţii cei drepţi care au petrecut în aceşti ani n-au cugetat pentru sfintele icoane ceva de acest fel. Pentru că din început, după înălţarea lui Hristos la cer, s-a închipuit vederea icoanelor. Căci chiar de

către femeia ce-i curgea sânge, pentru minunea ce s-a făcut, s-a zugrăvit icoana Mântuitorului pe stâlp; precum şi cea nefăcută de mână în cetatea Edesa.

Apoi şi icoana zugrăvită de Luca Evanghelistul a Preacuratei Născătoarei de Dumnezeu, care din Ierusalim s-a trimis lui Teofil. Încă şi sfintele şase soboare aflându-le pe acestea, au rânduit a ne închina şi a nu le depărta pe dânsele. Şi să ştii, împărate, că dacă aceasta vei ţine, pentru sfintele şi cinstitele icoane sunt gata să mor. Pentru că icoana lui Hristos poartă numele aceluiaşi sfânt cu care în trup S-a arătat şi cu oamenii împreună a petrecut. Drept şi sfânt lucru este a muri pentru numele Lui. Că cel ce necinsteşte icoana Lui, împotriva lui Hristos trimite necinstea".

Acestea auzindu-le împăratul cel fărădelege şi răcnind ca un leu, a trimis slujitori şi purtători de săbii în casa patriarhală, poruncind a coborî pe sfântul de acolo în pumni şi cu ocări. Coborându-se Sfântul Gherman şi vieţii celei singuratice părtaş făcându-se, era jale a vedea toată cetatea înălţând plângere pentru el, căci se păgubea de învăţătura părintelui cea curgătoare de miere. Ziua aceea nu a fost lumină, ci întuneric, tânguire, vaiete peste vaiete, după cum zice proorocul.

În aceste zile triste, păgânul Anastasie, cu mână de păgânătate, i-a luat arhieria cu ostaşi, iar nu cu hotărârea buneicredinţe a lui Dumnezeu, Care toate ale Bisericii le-a dat împăraţilor.

Deci în aceste vremi, tiranul cuprins de eres, s-a ispitit să coboare sfânta şi stăpânească icoană a lui Hristos Dumnezeul nostru, cea pusă deasupra uşii împărăteşti, care se zice sfânta Halchi (adică de aramă) şi să o dea focului; care lucru l-a şi făcut. Iar în vremea coborârii, cu râvnă dumnezeiască întărindu-se femeile cinstite şi cu vitejie sărind înăuntru şi apucându-se de scară, iar pe surpătorul spătar aruncându-l şi târându-l la pământ, l-au dat morţii.

Şi îndată alergând, au ajuns la casa patriarhală, lovind cu pietre pe răul credincios Anastasie şi zicând: „Prea necuratule şi vrăjmaşule al adevărului, pentru aceasta ai râvnit preoţia, ca să răstorni sfintele podoabe?" Deci aceasta nesuferind-o nelegiuitul, a fugit de la faţa dreptcredincioaselor femei şi la tiran alergând, l-au făcut, ca prin sabie să omoare pe femeile cele sfinte; care lucru cu adevărat s-a şi făcut. Şi pentru icoana lui Hristos pătimind, au luat răsplătire de la Hristos în împărăţia cerurilor, împreună veselindu-se cu toate sfintele purtătoare de nevoinţe.

În acea vreme Constantinopolul era în eres. Şi mâhnindu-se nu puţin cei ce locuiau într-însul cu bună credinţă, plecând nu puţini din patrie, s-au mutat în locurile cele dreptcredincioase. Deci într-aceste

lucruri întristătoare căzând şi părinţii fericitului Ştefan, căutau mântuirea. Însă erau ţinuţi vrând să împlinească făgăduinţa copilului lor; şi socotind că nu este cu putinţă ca el să petreacă în mănăstirile Bizanţului pentru tulburarea tiranului, fiind mişcaţi de Dumnezeu şi de înger povăţuindu-se – precum odinioară dumnezeiescul părinte Iosif împreună cu Născătoarea de Dumnezeu au fugit în Egipt de la faţa lui Irod, ucigaşul de prunci –, tot aşa şi aceştia împreună cu Ştefan, copilul cel de Dumnezeu cugetător, pornind din patrie şi intrând în corabie la Calcedon, au călătorit spre calea ce duce la muntele Cuviosului purtătorul de Dumnezeu, părintele nostru Axentie. Pentru că în muntele acesta mai înainte locuind marele şi purtătorul de semne părintele nostru Axentie, a trimis razele minunilor sale în toată lumea, şi credinţa a luminat-o, arătând multă vitejie împotriva celor necredincioşi Dioscor şi Evtihie, la al patrulea Sinod ecumenic, ce a fost adunat în Calcedon.

Acest munte este în sânul Nicomidiei, în preajma eparhiei Bitiniei, şi este foarte veselitor celor ce voiesc a se mântui; înalt mai mult decât toate vârfurile, rece, uscat şi, ca să zic aşa, atingând de cer. Pe acest munte, dacă cineva l-ar fi numit munte al lui Dumnezeu, muntele Horeb, muntele Carmel sau muntele Sinai, ori Taborul, ori Livanul sau cetate sfântă, ca un munte din cei ce se aflau în Ierusalim, nu ar greşi deloc; căci unde este loc de mântuire, acolo, pe drept cuvânt, este Ierusalimul cel adevărat.

Deci, în acest sfânt munte, de la Sfântul Axentie până acum, părinţii se închideau în peşteră şi după moarte aflau raiul. Astfel, după sfârşitul vieţii dumnezeiescului părintelui nostru Axentie, Serghie, ucenicul lui, a locuit în peşteră; după acesta, al treilea purtător de semne şi care în tot chipul în fapte bune a strălucit, Vendimian; apoi al patrulea, Grigorie cel înfrânat şi plin de sfintele cărunteţi, iar după dânsul, al cincilea, cinstitul Ioan, noul Avraam, şi părtaşul darului înainte vederii.

Deci, către Cuviosul Ioan aducând Grigorie şi Ana, doimea cea de Dumnezeu cugetătoare, pe cinstitul fiu Ştefan, ca pe o jertfă, l-au rugat, cerând să-l primească şi să-l învrednicească sfinţitului şi îngerescului chip, zicând că este fiu al rugăciunii şi că, mai înainte de naştere, încă în pântece fiind, l-a făgăduit vieţii monahiceşti. Iar cinstitul bătrân, plin fiind de darul cel înainte văzător, precum mai sus am zis, şi cunoscând obiceiul bine statornicit al copilului, adică mişcările, liniştea feţei şi aşezarea ochilor, şi mai în scurt, tot sfântul dar care era într-însul, a zis: „Să te binecuvinteze pe tine Dumnezeu, fiule, şi să te facă vas de alegere". Iar părinţilor lui le-a zis: „Într-adevăr s-a odihnit Duhul lui Dumnezeu peste copilul acesta".

Făcându-se obişnuita slujire şi priveghere, sosind dimineaţa, după obişnuita împlinire a canonului, luându-l pe dânsul purtătorul de Dumnezeu părintele nostru Ioan, înaintea sfintei peşteri şi, învăţându-l multe, i-a zis: „Fericit eşti, fiule Ştefan, că astăzi a doua baie o ai, cu lumina îmbrăcându-te şi cu a doua străjuire; fericit eşti, fiule, că glasul lui Hristos îl împlineşti astăzi evanghelicește, lăsând tată, mamă, surori şi toate cele ce sunt astăzi şi mâine, şi porţi crucea Lui pe umeri, pentru ca să moşteneşti împărăţia cerurilor. Fericit eşti, fiule, că prooroceşte ai ales a fi în casa lui Dumnezeu, mai vârtos decât a locui în locaşurile şi în cetăţile ereticilor celor defăimători de creştini.

Vezi, fiule, chemarea vredniciei celei monahiceşti, căci nu este lupta împotriva sângelui şi a trupului, ci împotriva începătoriilor, a stăpâniilor lumii şi întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutăţii pentru cele cereşti, precum zice vasul alegerii Pavel. Vezi, fiule, împreună cu cine te rânduieşti, să nu ai iarăşi dor de părinţi, ci pentru Dumnezeu, căci Acesta te-a zidit şi te-a mântuit; iar aceia care i-au iubit, i-au pierdut şi i-au dat muncii, precum zice dascălul scării luminătoare. Vezi, fiule, să nu te întorci la cele ce ai lăsat, căci şi aceasta s-a scris: *Nimeni, punând mâna sa pe plug şi întorcându-se înapoi, este îndreptat în împărăţia cerurilor*".

Deci acestea învăţându-l pe dânsul şi mai multe decât acestea, apoi cerând şi luând din mâinile lui foarfecele, l-a tuns la vârsta de 16 ani şi l-a îmbrăcat în îngerescul chip. După aceasta părinţii cuviosului, depărtându-se de munte, au ajuns acasă, lăudând şi mărind pe Dumnezeu.

Cinstitul Ştefan începu astfel nevoinţele, purtând grijă de merindele pentru fapta bună, dând lui Dumnezeu rodul cel potrivit al fiecărei vremi. Iar împotriva lăcomiei pântecelui rodul îi era înfrânarea şi când îi veneau gânduri de dezmierdare trupească, iarăşi înţelepciunea îl odrăslea. Iar mânia şi iuţimea atât de mult le-a stăpânit, încât prooroceşte putem zice: „Era ca un surd, neauzind, şi ca un mut, nedeschizând gura sa, rodind dragoste şi răbdare".

Şi aşa pe toate le-a biruit şi întreitele învăluiri nălucitoare ale gândurilor le-a surpat, pentru că postul lui era mare şi rugăciunea nu înceta, fiind cu obiceiul blând, cu gura tăcut, cu inima smerit, cu duhul umilit, cu trupul şi cu sufletul curat, cu fecioria fără prihană, sărăcia cea adevărată şi neagoniseala cea apostolească.

Apoi ascultarea lui era fără cârtire şi supunerea cu sârguinţă, lucrarea cu răbdare şi ostenelile osârduitoare, încât se minuna de fapta lui bună în toate, purtătorul de Dumnezeu Ioan şi zicea: „Fiule, încetează cu multa ajunare, pentru asprimea muntelui şi pentru cumplita suflare a vânturilor ca nu cumva să osteneşti la slujire". Pentru că el

slujea cuviosului la cele trebuincioase şi îi aducea apa de la mare depărtare de loc.

În partea dinspre miazăzi a muntelui, în loc şes şi neted, unde este şi cimitirul cuviosului părintelui nostru Axentie, care însuşi l-a lucrat încă trăind, când era în munte, a făcut mănăstire de femei sfinte, numind-o Trihinaria. Fericitul Ştefan pentru asprimea şi greutatea locului sau pentru îmbrăcămintea cea vârtoasă şi aspră a hainelor, prin rugăciunile cuvioşilor părinţi, în acest loc greu de umblat, precum s-a zis, cărând apa şi făcând toată trebuinţa în vreme de arşiţă şi de iarnă, n-a îngenuncheat de oboseală niciodată, nici nu a lăsat obişnuita sa pravilă. Ci în toate zilele era bun, osârduitor şi neispitit de patimi şi de diavoli. Apoi, urmând cinstitului său învăţător Ioan, nu lipsea de la dânsul, învăţând să se îngrijească de cele spre mântuire.

Cuviosul Ioan era povăţuitorul său, bărbat desăvârşit în toate faptele cele bune şi plin de darul lui Dumnezeu şi de darul proorociei. Odată, ajungând la munte preacinstitul Ştefan, a aflat pe purtătorul de Dumnezeu Ioan lângă fereastra peşterii cu capul plecat şi plângând amar. Cum a intrat, a făcut obişnuita metanie, dar binecuvântare n-a luat, pentru că se tânguia părintele cu amar. Iar el gândea, pentru ce oare va fi plângerea părintelui? Iar acel blând părinte, de la Dumnezeu cunoscând gândurile sfântului, ridicându-l pe dânsul, a zis: „Pentru tine este tânguirea mea, o, preacinstite fiule, pentru că am cunoscut că în vremea ta va creşte şi se va răsturna locul acesta de eresul arzătorilor de icoane, ce acum fierbe". Iar cinstitul Ştefan suspinând din inimă, a zis cu durere: „O, părinte, poate voi pieri şi eu cu păgânătatea lor, nemântuindu-mă!" Iar Cuviosul Ioan a zis: „Ba nu, fiule, vezi că scris este: *Cela ce va răbda până la sfârşit, acela se va mântui*". Şi mai înainte i-a spus lui toate cele ce erau să i se întâmple.

În anul acela, tatăl cinstitului Ştefan şi-a sfârşit viaţa şi venind în cetate era de faţă la îngroparea părintelui său şi după îngroparea lui, vânzând toate averile în Constantinopol, le-a împărţit la săraci, apoi împreună cu mama sa şi cu o soră – fiindcă cealaltă se tunsese în călugărie mai înainte în altă mănăstire a Bizanţului –, pornind din patrie a ajuns la sfântul munte. Iar cinstitul Ştefan făcând a se binecuvânta mama şi sora sa de sfântul bătrân Ioan şi a se învăţa cuvântul adevărului, le-a coborât pe dânsele în mănăstirea femeiască şi numărându-le împreună cu sfântă obşte, el s-a făcut părinte duhovnicesc mamei sale celei trupeşti şi surorii sale. Şi după împlinirea sfântului chip, suindu-se la munte, s-a dus la cea dintâi nevoinţă.

În toate lucrurile plăcute lui Dumnezeu, binepetrecând purtătorul de Dumnezeu Ioan, a adormit în pace şi de la cele de aici bine s-a mutat,

după ce mult a învăţat pe Sfântul Ştefan. Iar la sfârşit i-a zis: „Mântuieşte-te, fiule, şi vezi sfârşitul primejdiei ce vine asupra ta". Deci pentru aceasta cugetătorul de Dumnezeu Ştefan neîntristându-se, ci mai vârtos veselindu-se, a bătut în toacă şi a arătat adormirea părintelui.

Şi era veselie de pustnici din munţii cei dimprejur, din dealuri şi din văi, ca nişte cerbi însetaţi, alergând la muntele izvorului purtătorului de Dumnezeu Axentie, ca să-l sărute pe Ioan la sfârşit şi să-l îngroape. Şi astfel trupul lui cel cinstit şi sfânt l-a aşezat în cimitirul părinţilor, iar cinstitul lui suflet a fost dus în ceruri de îngerii lui Dumnezeu, spre veşnică bucurie.

Dar a merge din slavă în slavă şi de la sfânt la sfânt este lucru potrivit, căci nu lipseşte numărul robilor lui Dumnezeu. Căci Moise, săvârşindu-se, era de faţă Iisus al lui Navi; iar Ilie, înălţându-se, Elisei s-a făcut moştenitor al cojocului şi al darului îndoit. În acest fel şi purtătorul de Dumnezeu Ioan, de la cele de aici mutându-se, cinstitul Ştefan a moştenit locul şi darul îndoit. Pentru că se cădea aceasta, ca cel ce a moştenit cele dintâi învăţături ale lui şi puţin lipsea Cuviosului Ştefan a se potrivi cu faptele cele iubitoare de Dumnezeu ale fericitului Ioan. Precum copilul moşteneşte cele ale tatălui său, în acest chip s-a întipărit şi caracterul faptei bune a învăţătorului său.

Deci acesta, locuitor al cereştii mitropolii, Sfântul Ştefan cel desăvârşit între monahi, care după urmare a fost al şaselea cu numărul locuitor al dumnezeieştii peşteri şi de suflete mântuitor, noul Israel, al şaselea fiind de la Adam şi tată al lui Enoh, cunoscându-se prin asemenea bună plăcere. Pentru că şi el s-a cunoscut al şaselea de prea fericitul Axentie, care, ca pe un fiu zămislind frica de Dumnezeu, după proorocul, ca pe un nou Enoh l-a născut. Iar de mutarea dascălului mâhnindu-se, gândea ca un bun următor să împlinească nevoinţa învăţătorului.

Şi precum cei ce obişnuiesc a trece pe mare şi fac îndelungată călătorie – fiindcă firea apelor nu are căi rânduite –, ci la stele luând aminte, îşi fac calea lor; şi precum, iarăşi, cei ce umblă pe uscat, când voiesc a merge undeva, nu se încredinţează drumurilor necunoscute, temându-se de rătăcire şi îngrozindu-se de pândirile tâlharilor, ci caută drumurile cele împărăteşti şi cu multă întemeiere săvârşesc calea; în asemenea chip a fost şi prea fericitul părinte Ştefan, fiindcă voia a trece noian de viaţă grea şi se sârguia a călători la Ierusalim, cetatea cea de sus, ca la nişte stele ce-l povăţuiau de sus, căuta la învăţătorii vieţii celei plăcute lui Dumnezeu şi la cuvioşii cinci părinţi dinaintea lui, locuitori ai acelei sfinte peşteri, de la Axentie până la Ioan.

Şi ca pe o cale împărătească şi ca pe un drum mare urmând calea cea călcată de aceştia, sârguindu-se a se sui deasupra, s-a apropiat de o

căsuţă strâmtă şi s-a încuiat într-o stâncă de sub pământ la treizeci şi unu de ani ai vieţii sale. Apoi învăţând iubirea de linişte, a ajuns desăvârşit, nimic câştigând din cele ale acestui veac. Pentru că în chipul albinei ca şi într-un stup, în peştera muntelui închizându-se Cuviosul Ştefan, lucra mierea cea dulce a faptelor bune cu sârguinţă, aducând-o lui Dumnezeu, Împăratul tuturor.

Astfel, iscusindu-şi simţirile ca să se deprindă a cunoaşte pe cel bun din cel rău, a învăţat a lucra apostoleasca împletire a mrejelor, adică meşteşugul pescăresc, precum şi al bunei scrieri, pentru ca să nu îngreuieze pe cineva, ci mai vârtos prin ostenelile sale să dea şi celui ce are de trebuinţă. De toată grija pământească lepădându-se, o singură grijă avea, adică cum să placă lui Dumnezeu în rugăciuni şi în posturi. Nu numai atât, ci şi de toată fapta bună purtând grijă, ca un lucrător de pământ ales, tăia din rădăcină mărăcinii patimilor, curăţind gândurile ce se ridică la cunoştinţa lui Dumnezeu, împlinind acel proorocesc glas ce zice: *Înnoiţi-vă vouă înnoiri şi să nu semănaţi peste spini*.

În aceste lucruri plăcute lui Dumnezeu iscusindu-se prea fericitul Ştefan, tuturor din aceasta se făcea arătat; căci adevărată este aceea ce s-a zis că nu poate cetatea să se ascundă, deasupra muntelui stând. Şi ce se întâmpla din petrecerea lui cea bună? Mulţi aprinzându-se de dumnezeiasca râvnă pentru Hristos, au alergat acolo şi împreună cu dânsul se rugau ca să dobândească sălăşluirea şi l-au rugat să li se facă povăţuitor al vieţii lor celei după Dumnezeu.

Deci de abia s-a plecat, căci îl sileau, făcându-se tuturor toate şi învăţând a căuta fiecare, nu numai pe ale sale ci şi pe ale aproapelui, ca să se mântuiască. Acolo au mers către dânsul până la doisprezece fraţi deodată, cărora evanghelicește poruncindu-le, după cuvintele Domnului că *Pe cel ce vine la Mine, nu-l voi scoate afară*, îi primeşte pe aceştia cu bucurie, ca un învăţător bun de copii, îndemnându-i către nevoinţele pustniciei. Întâi a primit pe un oarecare Marin, bărbat bun şi blând cu chipul, apoi pe un oarecare Ioan şi după dânsul pe Zaharia, om iscusit în calea cea duhovnicească, între care şi pe Cristofor şi pe perechea satanei muşcătoare pe ascuns, pe Serghie şi pe Ştefan, cel ce de la Dumnezeu s-a robit de tiranul.

Pentru care, după aceasta voi povesti şi despre alţi şase, ale căror nume sunt în cartea vieţii. Şi aşa muntele s-a făcut cetate, viaţă de obşte minunată, şi a primit sfinţenie, pregătindu-se cele de trebuinţă prin dăruirea lui Dumnezeu şi prin rugăciunile cuviosului, precum şi alte case trebuincioase şi cele de nevoie în ele. Apoi s-a alcătuit viaţă de obşte dreptcredincioasă, purtând numirea Sfântului Axentie, strămoşul Cuviosului. Iar tiranul, pornindu-se cu vrăjmăşie către sfântul, surpând

locaşul acesta de tot, l-a numit dealul lui Axentie. Aşa se zice de cei împreună următori ai lui până în ziua de astăzi.

Deci starea vieţii de obşte întemeindu-se cu bună cuviinţă, părintele nostru Ştefan lua aminte la ancora cuvântului. Şi din peştera cea de Dumnezeu zidită luminând soborul, îi sfătuia, zicând: „Fiilor, luaţi aminte de voi şi de sufletele voastre şi, lepădând frica ce vine de la diavolii cei stricători de suflete sau trândăvia, să iubiţi mult pe Dumnezeu. Că dragostea către El, nu osebirea de materie sau frica cea rea, ci mărimea de suflet a aşezământului, o face să stea, arătându-se îndestularea în darurile cele mici ale pustniciei voastre.

De asemenea, mâhnirea şi întristarea lăsându-le departe, cu veselie să vă apropiaţi de Dumnezeu, proorocescul vers ţinându-l în minte de-a pururea, că *a mă lipi de Dumnezeu bine îmi este, a pune în Domnul nădejdea mea*. Pentru că hrăneşte nădejdea precum şi adevărul nu mai puţin. Deci de vreme ce a sârguitorilor este împărăţia cerurilor, după glasul Domului, şi silitorii pe dânsa o dobândesc, aşa şi noi, fraţilor, după marele propovăduitor şi dumnezeiescul Pavel, fiind lipsiţi, necăjiţi, rău pătimind, goi fiind, flămânzind şi însetând, în pustietăţi rătăcind, în munţi, în peşteri, în prăpăstiile pământului, să trecem scurta nemernicie a vieţii noastre cea mult chinuită cu dreaptă credinţă, şi pe aceea moştenind-o, să zicem către judecătorul cel nemitarnic: *Vezi smerenia şi osteneala mea şi-mi iartă toate păcatele mele*.

Cu acestea şi cu multe alte cuvinte mângâietoare luminând prea fericitul părintele nostru Ştefan pe fiii pe care în Domnul i-a născut, în fiecare zi nu se odihnea, crescându-i pe dânşii în rânduiala mântuirii.

Ajungând până la douăzeci de ucenici cu numărul, pe Marin, bărbatul cel de Dumnezeu întărit, la ale economiei şi la toate ale locaşului l-a aşezat prea fericitul întâi. Iar el punea mai aspre nevoinţe pe sine, având dorinţă ca mai cu strâmtorare să se închidă, decât în strâmtoarea peşterii. Pentru că capul muntelui cu o piatră mare terminându-se, avea o râpă adâncită spre partea de miazăzi în care se afla şi mănăstirea şi peştera cea de Dumnezeu zidită, ce este acoperită şi neînviforată de vânturile cele iernatice ale Crivăţului şi ale Liviei.

Pe acest vârf înconjurându-l preafericitul nostru părinte Ştefan, a zidit într-însul o chilie foarte mică în lungime şi lăţime, înălţime şi adâncime, ca de un cot şi jumătate înălţimea, ca de doi lungimea şi spre partea de răsărit fiind o cămăruţă de rugăciune, având înălţimea numai cât putea să stea. Iar cealaltă toată voind a se acoperi de acoperământul cerului, a lăsat-o descoperită. Pe această mică chilie a făcut-o strâmtă şi înfricoşată, încât cei ce o vedeau ziceau că este ca un mormânt, iar nu locuinţă de odihnă.

Şi să nu socotească cineva din cei prihănitori că aceasta o făcea mai mult decât părinţii cei mai dinainte, pentru că învăţa nevoinţele cele plăcute lui Dumnezeu ale Cuviosului Axentie, iar el era ca un nou Elisei care a primit cojocul lui Ilie în muntele Carmelului; de aceea a voit a face întocmai ca purtătorul de Dumnezeu Axentie. Şi era mai presus de ceilalţi părinţi, căci avea mai tânără vârstă, fiind de patruzeci şi doi de ani atunci când s-a mutat în vârful muntelui.

Ucenicii lui necunoscând pentru ce s-a făcut o asemenea zidire, Cuviosul Ştefan a chemat la miezul nopţii pe Marin, cel de Dumnezeu întărit şi acestuia povestindu-i scopul, ca unui fiu iubit, împreună cu dânsul, ieşind din peşteră, au intrat în acea înfricoşată locuinţă cu chip de mormânt. Iar dimineaţă, după cântarea de psalmi, toţi fraţii, după obicei, punând metanie înaintea uşii peşterii ca să-i binecuvinteze sfântul, glasul părintelui celui milostiv ce se auzea în fiecare zi, nu mai răsuna în urechile lor cele ascultătoare. Nedumerindu-se ei, după multă vreme sculându-se şi în peşteră sărind, nu era acolo cel căutat. Şi părându-li-se că au pierdut pe părintele lor, apoi mâinile la gură punându-le şi, arătând cu degetul, ziceau: „Oile toate fiind de faţă, păstorul cum lipseşte?" Pornind pe calea cea de la vale, se duceau vărsând lacrimi şi cu pumnii în piept se băteau, ca unii ce au pierdut pe părintele lor. Iar părintele, simţind întristarea lor cea dureroasă, cu glas blând şi dulce îi chema cu grăbire la vale. Şi ei, ca nişte peşti ce aleargă după râmă din aruncarea undiţei, auzind glas, deodată s-au întors şi către dânsul alergând şi încă purtând pe obraz rămăşiţele plânsului, cu tânguire şi cu suspinare ziceau către dânsul: „De ce te-ai dat la aspre şi aducătoare de moarte nevoinţe, cinstite părinte?" Iar Cuviosul a răspuns către dânşii, zicând: *Fiilor, strâmtă şi cu necazuri este calea ce duce la viaţă şi puţini sunt cei ce o află pe dânsa*.

Şi îndată, acest cuvânt auzindu-l, s-au liniştit, rugându-l ca măcar să acopere chilia lui. Iar el a zis că se îndestulează a se acoperi cu acoperământul porţilor cerului. Acolo petrecea, vara arzându-se şi iarna îngheţând; iar sub îmbrăcăminte avea trupul încins cu fiare şi de la umeri până la mijloc era înconjurat cu altă cingătoare de fier pironit de amândouă părţile şi pe sub braţe cu altă cingătoare de fier. Îmbrăcămintea o avea din piele şi chiar sfântul culion şi analavrul cel purtător de cruci, asemenea şi sfinţita mantie a chipului monahicesc. Iar pentru odihnă avea numai o rogojină, după chipul purtătorului de Dumnezeu Ioan, care a fost învăţătorul lui.

Deci în aceste sporiri petrecând neprihănitul părinte, nu era cu putinţă a se ascunde, precum mai înainte s-a zis, fiind el cetate pusă pe muntele cel mare şi dreptcredincios. Pentru aceea s-a arătat vestit

luminător al tuturor, mai ales al dreptcredincioşilor care locuiau în împărătească cetate. Şi mulţi către dânsul venind în munte pentru folosul lor, numai din vederea cea cuviincioasă folosindu-se, iarăşi se întorceau acasă, lăudând şi preamărind pe Dumnezeu; între care era şi o femeie din cele dreptcredincioase cu duhul şi bogată, suferind văduvia.

Aceea, auzind în fiecare zi de la toţi despre dumnezeiasca nevoinţă a cinstitului părintelui nostru Ştefan, şi uitând de slăbiciunea femeilor, a pornit întrebând şi a ajuns la dealul sfinţitului păstor. Apoi aproape de chilia cuviosului fiind, se ruga să dobândească binecuvântare. Iar părintele săvârşind rugăciunea, ea s-a sculat plângând şi a spus sfântului toate ale sale şi văduvia şi nerodirea de fii şi că, dorind să dobândească monahicească viaţă, caută a se mântui. Dar iubitorul de Dumnezeu părinte învăţând-o pe dânsa cu cuvinte duhovniceşti şi cele pentru mântuire rânduindu-i, a eliberat-o, zicând: „Vezi, femeie, cui te făgăduieşti, ca nu cumva să te ajungă moartea, mai înainte de a împlini făgăduinţa".

Cinstita femeie, punând în suflet cuvintele purtătorului de Dumnezeu părinte, precum ceara primeşte închipuirea peceţii, aşa neclintit îl păstra. Şi ajungând la limanul corăbiilor Calcedonului, a înotat către patrie înapoi şi toate averile sale vânzându-le în Constantinopol şi împărţindu-le săracilor cele mai multe, temându-se de moartea sufletului, după cuvântul cinstitului părinte, se sârguia să împlinească făgăduinţa.

La urmă, pornind de la a sa cetate, a lăsat, după Evanghelie, părinţi, cunoscuţi, prieteni, rudenii şi vecini şi crucea lui Hristos ridicând, s-a suit în minunatul munte, aducând aur la Cuviosul, ca să se împartă de dânsul mai bine. Iar în preajma chiliei punând obişnuita metanie, a zis: „Binecuvintează, părinte". Sfântul cu asprime i-a răspuns: „Mântuitorul, prin Evanghelie luminat spune, că *cine nu se va lepăda de toate avuţiile sale, nu poate să fie ucenic al Meu*. Pentru ce tu porţi încă rămăşiţele lumii împrejur?" Iar femeia, spăimântată pentru darul cel înainte-văzător al părintelui şi de mustrarea cea cu asprime, cu ruşinea cea cuviincioasă femeilor, a zis către dânsul: „Nu fiind ţinută de dorul cel stricăcios am adus aici acest aur, cinstite părinte, ci ca prin mâinile tale cele cuvioase, să se împartă mai bine pentru sufletul meu cel înfocat".

Dar iubitorul de Dumnezeu părinte a zis: „Scânteile greşelilor celor străine nu voiesc a le face cenuşă cu mâinile mele, ca nu cumva din nebăgare de seamă, vreuna arzându-se pe ascuns dintr-însele, mare văpaie sufletului meu să fie, precum au pătimit unii pentru aceasta; ci cei ce seamănă, să şi secere!" Iar femeia zise: „Şi ce îmi

porunceşti, părinte?" Preamilostivul părinte, dacă a auzit, precum s-a zis mai înainte, că ea a lăsat ale sale desăvârşit şi n-a voit a se întoarce în patrie, i-a poruncit să împartă aurul cu ale sale mâini. Şi aşa, spălând-o pe dânsa de întinăciunea acestei vieţi, i-a dat sfântul chip monahicesc, schimbându-i numele în Ana. Şi s-a făcut părintele ei în Domnul. Apoi îndată a trimis-o pe ea la mănăstirea cea de jos, dând-o sfintei şi cuvioasei maici proiestoase a acelui locaş, mult rugând pe acea cinstită femeie a o sfătui pentru mântuirea sufletului.

Dar cred că a ajuns acum vremea ce mă îndeamnă a povesti şi despre pătimitoarele lui lupte. Însă eu, fiind împins de ştiinţa mea, mă ispitesc a tăcea, ca cel ce nu ajung să povestesc mărimea faptei, fiindcă sunt sărac de cuvânt şi de fapte. Pentru că cu neputinţa acestora obişnuiesc a judeca lucrurile, cei ce nu caută la adevăr, ci la iscusinţa cuvintelor voiesc a lua aminte, precum fac cei ce alcătuiesc basme. Însă îndrăznesc în urma celor ce mă îndeamnă, bizuindu-mă dumnezeiescului mucenic.

Şi cu rugăciunile celor ce mă îndeamnă la aceasta, cu putinţă este a mi se dărui lesne călătoria. Şi să-mi fie mie în minte versuirea aceea a lui David împotriva eresului celor de noi lucruri, de creştini defăimători şi de icoane arzători; *de multe ori s-a luptat cu mine vrăjmaşul din tinereţile mele*. Şi iarăşi zice mai pe urmă: *Să zică dar Israel, de multe ori s-a luptat cu mine din tinereţile mele şi nu m-a biruit*.

Aceasta însă la Israel cel trupesc pe care egiptenii l-au robit, nu se va potrivi niciodată, că cei de alt neam de multe ori l-au biruit şi babilonienii robindu-l l-au dus departe. Apoi i-au supus macedonenii cu cruzime şi cu amar, iar romanii mai pe urmă i-au dat pierzării. Apoi risipiţi şi strămutaţi prin toată lumea i-au arătat, „curtea lor făcând-o pustie" iar spinarea lor totdeauna, după cuvântul proorocului, gârbovind-o.

Dar Israelul lui Dumnezeu cel nou ales, care cu adevărat vede pe Dumnezeu şi cu faţă descoperită Domnului străluceşte, cu alte vorbe zic, turma cea numită cu numele lui Hristos, al cărui chip este Iacob, care s-a numit pe urmă Israel; care pe cel mai bătrân, ca pe un neiscusit dându-l în lături şi întâia binecuvântare părintească a luat-o, cu cuviinţă ar fi putut zice: *De multe ori s-a luptat cu mine vrăjmaşul din tinereţile mele şi nu m-a biruit*. Pentru că îndată s-au ridicat asupra lui nenumărate cete de vrăjmaşi, dar nu l-au biruit şi a lor neputinţă a mustrat-o.

Întâi iudeii au dat război turmei Mântuitorului nostru şi cu a lor armă s-au rănit, căci prin crucea cea de dânşii înfiptă, Păstorul cel bun i-a izgonit ca pe nişte lupi de la oi. Iar după aceştia slujitorii idolilor care s-au ruşinat de apărătorii adevărului, şi după aceştia Simon şi

ucenicii cei de sub dânsul, Menandros şi Kedron, apoi Marchion şi Valentin. Şi după dânşii Cherint şi Satornic, Vasilid şi Carpocrat, Marcu şi Tatian, Montan şi Vardisan, Artemon şi Navat, Sabelie şi Nepon; Pavel şi Maniheu, Fotinos şi Marcel şi cei după aceia, Arie, Aetie, Evnomie, Macedonie, Maxim, Nestorie – vidra cea cu multe capete –, Evtihie şi Dioscor, Zosim, Apolinarie, Origen, Petru ticălosul, Teodosie, Iacov, Iulian, Zinon, Serghie, Pir, Chir, Macaris, Onorie şi răucredinciosul Mahomed şi oricare altul pe care, omeneşte, l-am uitat.

Pentru că mă va lăsa pe mine ziua, numărând pe apărătorii şi începătorii păgânătăţii, a căror pomenire vremea a prăpădit-o. Şi aceştia toţi deodată, apostoleştilor propovăduiri dând război, Sfinţii Părinţi i-au izgonit după cuviinţă din Biserică. Şi a petrecut în paşnică stare Biserica, care totdeauna a fost în război şi de cele mai multe ori a biruit.

Deci, tatăl vicleniei şi aflătorul răutăţii, diavolul, care niciodată nu încetează a da război omului celui zidit după chipul lui Dumnezeu, văzând turma Domnului că biruieşte cu înlesnire pe vrăjmaşii cei arătaţi, a socotit să aprindă văpaia războiului. Şi aflând unealtă vrednică de a sa lucrare, pe un bărbat care se socotea că va face multe minuni cu descântece vrăjitoreşti şi va putea amăgi pe oamenii care se înspăimântă de unele ca acestea, având neamul din pământul sirienesc; această fiară cu numele de leu, precum mai înainte s-a scris, întâi se aprinde împotriva închinării sfintelor icoane.

Acest eretic arătându-se de patriarhul Gherman, apărătorul adevărului, precum şi mai înainte s-a zis, nici atunci duşmanul de obşte al oamenilor n-a încetat. Dar el, lăsându-şi viaţa şi făcându-se cheltuială viermelui celui fără de sfârşit şi focului celui veşnic, s-a ridicat în locul lui necurata odraslă a lui, zic de Constantin, cum s-ar fi putut zice din Ahaz pe Ahav şi din Arhelau pe Irod cel prea rău, robul desfrânării şi ucigaşul Mergătorului Înainte.

Deci, copacul acelei rele rădăcini mai amare roade odrăslind, şi adunând otrăvi de multe feluri vătămătoare sufletului său, a pierdut şi a ars toate chipurile sfintelor icoane. Iar după ce s-au dat înapoi de către tăinuitorii dreptcredincioşi ai chipului monahicesc, s-a dat împotriva lor războiul. Şi chip al întunericului fiind acest împărat, cu suflet întunecat, pe cei dreptcredincioşi i-a numit închinători de idoli, pentru închinăciunea cea către cinstitele icoane.

Şi pe tot poporul cel de sub dânsul adunându-l tiranul, l-a făcut a se jura – punându-se înainte de viaţă făcătorul Trup şi Sânge al lui Hristos şi Sfânta Cruce pe care Hristos Dumnezeu Şi-a întins mâinile pentru noi, precum şi Sfintele şi prea curatele Evanghelii, prin care Hristos ne porunceşte să nu ne jurăm nicidecum –, apoi să zică că nu se

vor închina la sfânta icoană, ci pe aceasta o vor chema idol şi nici nu se vor împărtăşi de la Patriarh şi nicidecum bună ziua nu-i vor da lui. Iar dacă ar afla pe vreun călugăr cu haine smerite îmbrăcat, pe acesta ocărându-l, să-l lovească cu pietre.

O, ce batjocură! Aflând unealtă de un năravşi de un glas, şi nu numai atât, ci şi de un nume şi de un cuget, ca şi cum după Scriptură s-ar zice Valac, a chemat pe Valaam, pe Ianis şi pe Iamvris. Apoi nu cu hotărârea lui Dumnezeu şi a preoţilor, ci cu vicleşug amândoi în amvon suindu-se, se îmbracă de mâinile împăratului Constantin cel nesfinţit, cu mantie şi cu omofor, omul cel nevrednic de patriarh al Bisericii, însuşi tiranul împărat grăind Axios, adică vrednic este.

O, ce nevrednicie! Purtătorul de pavăză împărat, fiind călcător de cele sfinţite, cel ce a avut trei femei cu nelegiuire, se aşează în fruntea Bisericii! Cine a auzit una ca aceasta cândva din veac, sau a văzut sau a povestit? Cu adevărat nimeni. Nici chiar în slujbele elinilor şi la păgâni nu s-a arătat una ca aceasta. Acum s-a împlinit cuvântul proorocului: *Poporul ca un preot şi nimeni nu era care sfinţea şi care se sfinţea*.

Deci, această necurată pereche, împăratul şi patriarhul pus de el, fiind eretici, trimiteau scrisori în fiecare eparhie către începătorii de satrapi, ca împreună cu episcopii să vină la împărăteasca cetate Constantinopol, pentru ca să se facă sinod împotriva sfintelor şi cinstitelor icoane. Atunci se vedea în fiecare latură şi cetate tânguire peste tânguire din partea celor dreptcredincioşi. Iar din partea celor păgâni icoanele cele sfinţite fiind călcate, vasele prefăcându-se, bisericile săpându-se şi cu cenuşă însemnându-se, ca unele care aveau sfinţite icoane.

Şi unde se aflau cinstitele icoane ale lui Hristos sau ale Născătoarei de Dumnezeu sau ale sfinţilor, li se dădeau foc, sau se îngropau, sau se văruiau. Unele erau aruncate prin locuri noroioase, altele în mare, altele în foc, iar altele erau tăiate şi sfărâmate cu topoarele de răucredincioşii luptători împotriva sfintelor icoane. Iar unde se aflau copaci, păsări sau dobitoace necuvântătoare şi mai ales hăţuri de cai sataniceşti şi vânători, privelişti ori alergări de cai rău zugrăvite, acestea cu cinste le lăsau.

Atunci era drept a se zice: „Vai mie! că a pierit cel cucernic de pe pământ şi nu este cel ce face bine între oameni; căci cu secure şi cu bardă a surpat uşile Bisericii lui Dumnezeu şi cu foc a ars sfinţitorul lui. Iar uşă se zice icoana, căci deschide mintea noastră cea zidită după Dumnezeu, către asemănarea cea dinăuntru a chipului celui dintâi. Precum oarecare uşi, purtând încuietori şi peceţi, din cele de afară cele se asemuiesc dinlăuntru, prin întemeierea peceţilor, aşa şi închipuirea icoanelor, ca pe nişte peceţi arătând prescrierile şi pe arătări ca pe nişte încuietori, prin cele materialnice însemnează tainic cele gândite.

Căci nu materiei slujim, închinându-ne acesteia – să nu fie –, ci gânditor prin cele simţite, de însăşi pricinile ne apropiem, precum la Cruce şi la sfinţita Evanghelie, la moaşte de sfânt şi la tot ce este în Biserică închinat, în aceasta împlinind acest glas părintesc al lui Vasile, arătătorul de cele cereşti, căci cinstea icoanei trece la chipul cel dintâi". Dar să ne întoarcem la ceea ce ne stă înainte.

În aceste dureroase lucruri fiind împărţită Biserica lui Hristos, cei mai aleşi dintre monahi care se ţineau de dreapta credinţă, din părţile Europei, ale Bizanţului, ale Tiniei şi ai eparhiei Bitiniei şi cei ce petreceau în peşteri şi cei ce aveau locaşuri în munţi în părţile Prusiei, toţi împreună mergând la muntele purtătorului de Dumnezeu Axentie, s-au apropiat ca de un povăţuitor şi doritor de mântuire, la prea fericitul Ştefan, rugându-l pe dânsul să li se facă sfeşnic de mântuire.

Deci, l-au aflat pe dânsul cuprins de mâhnire şi de lacrimi, pentru eresul cel făcător de lucruri noi şi au zis către dânsul: „Spune, părinte, cele cuviincioase, pentru că plânge gândul nostru şi ne-am cufundat în nedumerire, ca nu cumva frica cea omenească să vândă dreapta credinţă a sufletului, că partea lui este a se teme de moarte".

Iar fericitul Ştefan, auzind mulţimea părinţilor şi acea îngerească cărunteţe, a zis: „O, părinţi cinstiţi şi fraţi, nimic nu este mai tare decât socoteala cea dreaptă şi nimic mai puternic decât sufletul ce nu voieşte a sluji răutăţii; care lucru sunt încredinţat că se păzeşte de către frăţia voastră şi pentru aceasta vă veţi face ai mei sfetnici şi veţi lua binecuvântare. Căci văd înconjurată cu cruzime şi cu amărăciune mireasa Domnului, Biserica, de vicleanul, ucigaşul şi iubitorul de război satana, care a lucrat ceea ce s-a întâmplat asupra Bisericii lui Dumnezeu pentru icoana Lui cea cu chip de trup şi care, de la începutul zidirii a dat război firii noastre şi zavistuind petrecerea noastră cea din rai, ne-a făcut să lepădăm dumnezeiasca lege.

Iar acum iarăşi cinstitul trup al Bisericii se ispiteşte a-l strica şi face a se dezbina mădularele, unele împotriva altora şi război neîmpăcat s-a ridicat pentru că a pornit pe unul împotriva altuia prin eresul ce a tulburat mulţimea. Astfel de luptă a aprins vicleanul diavol între oameni, sârguindu-se a porni pe unii împotriva altora şi a-i abate din calea cea dreaptă.

Astfel vrăjmaşul Bisericii care a semănat neghinele se bucură şi joacă văzând reaua meşteşugire printr-acest tiran împărat. El se desfătează în primejdiile noastre, aduce din toate părţile materie la văpaia războiului şi pe ale sale cete împreună ridicându-le – pe elini, pe iudei, pe sirieni şi adunările ereticilor –, ca să facă privelişte mare din toate părţile, făcându-şi veselie şi plăcere din greutăţile noastre.

Şi se poate vedea grăind împotriva noastră cei ce beau vin. Pentru că în ospeţele lor, prin porunca puiului de leu, Constantin Copronim, ereticul împărat, cugetă împotriva noastră şi ne batjocoresc.

Pentru aceasta fiii Sionului cei cinstiţi, fiind mai presus decât aurul, s-au socotit ca nişte vase de lut, lucruri de mâini de olari. Ne-am făcut de râs la tot poporul, suntem cântare lor toate ziua. Pentru că a întunecat în iuţimea Sa Domnul pe fiica Sionului şi a surpat din cer slava lui Israel şi nu şi-a adus aminte de aşternutul picioarelor Sale, din ziua iuţimii Sale. Căci a păcătuit Ierusalimul (creştinătatea).

Pentru aceasta ochii mei varsă lacrimi, căci s-a depărtat de la mine cel ce mă mângâie pe mine şi strig către cel ce bate şi vindecă: *Miluieşte-ne pe noi, Doamne, miluieşte-ne pe noi, că prea mult ne-am umplut de defăimare, prea mult s-a umplut sufletul nostru de ocară* şi o dă pe dânsa duşmanilor celor ce sunt îndestulaţi în vremea cea de acum şi celor mândri, prihănitori de creştini. Pentru că au ocărât turma Ta cea de un neam cu tine, numindu-ne pe noi închinători de idoli şi pe Biserica Ta au numit-o idolatrie. Ci înnoieşte-ne pe noi ca pe o mâncare de dimineaţă. Înmulţească-se credinţa Ta în dimineţi, căci multe sunt suspinele noastre şi inima noastră a slăbit, căci ai surpat gardul nostru şi ne culeg pe noi toţi cei ce trec pe cale, ne-a vătămat pe noi porcul din pădure.

Acest pui de leu, ne-a muşcat şi ca un porc sălbatic ne-a păscut pe noi. Doamne, Dumnezeul puterilor, întoarce-Te şi cercetează această vie şi o desăvârşeşte pe ea, pe care a sădit-o dreapta Ta şi pe Fiul Omului pe Care L-ai întărit. Însă, plângând, tânguindu-mă şi jelindu-mă pentru negura care zace peste păstori şi peste turmă şi Dumnezeului meu rugându-mă să risipească negura, iar raza cea mai dinainte a dreptei credinţe şi închinăciunea sfintelor şi cinstitelor icoane să o aşeze la starea cea dintâi, am uitat făgăduinţa.

Am întins şi tânguirea şi de-abia acum mi-am adus aminte, aflând în rugăciune pe Fiul Omului pe Care L-ai întărit şi mântuirea noastră ai lucrat-o printr-Însul, Atotfăcătorul, pe a Cărui dumnezeiască închipuire aceşti grăitori de tulburare au dat-o focului. Dar cu foc îi va mistui pe dânşii Domnul şi va pieri pomenirea lor împreună cu toţi cei ce nădăjduiesc spre dânşii, că Dumnezeu este Dumnezeul răsplătirilor şi nu va tăcea pentru hulirea Bisericii Sale".

Acestea vorbind prea fericitul părintele nostru Ştefan sfinţitei adunări a monahilor, şi toţi vărsând lacrimi, bătându-se în piept şi din adânc suspinând, părintele a zis: „Trei fiind ţinuturile noastre care nu s-au împărtăşit cu acest eres, la acestea vă sfătuiesc a alerga". Pentru că nu a rămas alt loc care este sub stăpânirea balaurului, nesupus

glasului său celui deşert. Iar ei au zis: „Unde sunt oare aceste părţi, părinte?" El le-a răspuns: „Cele de cealaltă parte a Pontului Euxinului (Marea Neagră), care sunt părţile Sciţiei, ale Goţiei şi părţile Romei şi ale Liviei.

Şi ce se cuvine a zice, pentru întâi şezătorii Romei, ai Antiohiei, ai Ierusalimului şi ai Alexandriei, care, nu numai au urât şi au blestemat necurata dogmă a arzătorilor de icoane, ci şi prin scrisori n-au încetat a ocărî pe păgânul împărat, care s-a plecat către aceasta, numindu-l depărtat şi începător de eres; între aceştia este preacinstitul şi preaînţeleptul Ioan Damaschin preotul, care s-a numit de tiranul acesta câine, iar noi îl numim cuvios şi purtător de Dumnezeu.

Acesta n-a încetat a-i scrie şi a-l numi făcător de rele, arzător de icoane şi urâtor de sfinţi; iar pe episcopii cei de sub dânsul i-a numit întunecaţi şi robi ai pântecelui. Mai ales pe iubitorii de lupte, alergătorii de cai şi pe iubitorii de privelişti, pe Pastila, pe Tricacav, pe Nicolait şi pe Atzipie, iubitorul de diavoli, ca pe nişte noi Oriv, Ziv, Zivie, Salmana şi Datan, şi pe cei de sub dânşii, ca pe adunarea lui Aviron i-a numit.

Acestea grăind Cuviosul Ştefan şi alte multe cuvinte de suflet folositoare, părinţii, făcând rugăciune tânguitoare şi mai pe urmă pregătindu-se de plecare şi pe sfântul sărutându-l, s-au dus către locurile cele mântuitoare, nu de mucenicie temându-se, ci de vicleşugul tiranului, având frică de neiscusinţa lor, căci nu este lucru puţin neiscusinţa. Iar cel cernut în lucruri este mai lămurit, precum se lămureşte aurul în cuptor. Şi se putea vedea Bizanţul dezbrăcându-se de cinul monahicesc şi de chipul nazarienesc. Unul mergea către Marea Neagră, iar altul la Cipru; altul gândea a se duce către Roma şi aşa înstrăinându-se de ale lor mănăstiri, erau străini şi fugari.

Iar tiranul împărat, săpând cinstita biserică a Preacuratei Născătoare de Dumnezeu cea din Vlaherna, care mai înainte era împodobită pe pereţi cu tot felul de icoane, de la întruparea lui Hristos, Dumnezeu, până la tot felul de minuni şi până la înălţarea Lui, precum şi Pogorârea Sfântului Duh. Şi aşa răzuind toate icoanele tainice ale lui Hristos, a zugrăvit pe pereţi copaci şi păsări de tot felul, animale şi alte închipuiri cu frunze de iederă, cocori, corbi şi păuni.

Şi dacă cineva dintre cei de un cuget cu împăratul socotesc că eu îl necinstesc, să meargă la această biserică şi, încredinţându-se că sunt adevărate, împreună cu sfinţitul prooroc David să zică: *„Dumnezeule, venit-au neamurile în moştenirea Ta, defăimat-au Biserica Ta cea sfântă; pus-au Ierusalimul cel gândit. Biserica Ta ca o păzitoare de poame, trupurile cuvioşilor Tăi* mucenici şi monahi, cinstitele moaşte le-au dat fiarelor, focului şi fundului mării".

Deci, în această prea cinstită biserică, pierzătorul împărat şezând împreună cu cel de un nume vânzător al turmei lui Hristos şi cu cei de sub dânsul robi ai pântecelui, episcopi eretici au ţinut sinodul cel necurat şi vrăjmaş al lui Dumnezeu. Şi a fost adunat acest sinod de luptătorii împotriva sfintelor icoane, în anul 754, după naşterea lui Hristos, în al paisprezecelea an al împărăţiei lui Copronim; şi era numărul episcopilor Răsăritului, celor ce se adunaseră, 338, iar patriarh nici unul nu era, fără numai Constantin mincinosul patriarh al Constantinopolului, ereticul şi cel de un gând cu împăratul, numind cinstitele icoane idoli de chipuri cioplite.

După multe vorbe şi pricini, împăratul a silit pe toţi episcopii ca să se supună voii lui, la acea hulă împotriva lui Dumnezeu. Pentru că mulţi dintre dânşii, deşi vedeau luminos rătăcirea împăratului şi a patriarhului şi năpăstuirea Bisericii, însă nu îndrăzneau a zice nimic împotrivă, temându-se de mânia împăratului şi a patriarhului şi de nevoia care se făcea celor dreptcredincioşi.

Deci, se plecau la credinţa cea rea, de care mai pe urmă, la sinodul cel adevărat al şaptelea, ce s-a făcut în împărăţia lui Constantin cel tânăr şi a maicii sale Irina, s-au lepădat şi cu pocăinţă mărturisindu-se, s-au întors către buna credinţă; dar atunci, la acel sinod eretic au urmat împăratului şi patriarhului.

Aceste dogme rău credincioase şi urâte de Dumnezeu, au fost aşezate atunci acolo astfel: Întâi, ca sfintele icoane să fie de toţi numite idoli; al doilea, toţi cei ce se închină icoanelor să fie anatema. Mai întâi pe Gherman, care fusese patriarh, l-a anatemizat, slujitor de lemne numindu-l. Ereticii cei fărădelege, singuri ei fiind anatemizaţi, au afurisit pe omul cel sfânt şi drept. Dar Dumnezeu l-a binecuvântat pe dânsul, încât s-a împlinit Scriptura care zice: *Aceia vor blestema iar Tu vei binecuvânta*.

Al treilea, au hotărât ereticii ca fiecare să mărturisească că, nu numai sfinţii după moartea lor, ci nici Maica lui Dumnezeu nu poate să ne ajute nimic cu mijlocirea sa; al patrulea, ca nimeni să nu îndrăznească a numi sfinţi pe Apostoli sau pe mărturisitori, pe fecioare şi pe toţi cei care au plăcut lui Dumnezeu. La sfârşit s-a zis ca să fie sinodul acela numărat cu cele şase sinoade care fuseseră mai înainte şi să se numească sinodul al şaptelea a toată lumea, iar cel care nu va primi sinodul acela, să fie anatema ca Arie, ca Nestorie, ca Evtihie, ca Sever, şi ca Dioscor. Se înfiorează oasele mele şi rărunchii inimii mele simt durere, precum zice Elifaz, o, pricepuţi şi credincioşi ascultători, când numai le-aş cugeta în pomenire pe cele făcute atunci. O, ce orbire a vrăjmaşului. O, ce hulă! O, ce schimbare în cel mai rău! Cum voi

înţelege, Hristoase, nemărginita Ta răbdare! Cea mai de pe urmă faptă şi cât toate mai rea, necuraţii aceia şi nesfinţiţii babilonieni, care au stricat via lui Hristos, pentru care s-a scris: *Ieşit-a fărădelege de la preoţii Babilonului şi păstori mulţi au stricat via Mea*; cei ce au rătăcit cărările pe pământ, după cum zice paremia, şi au adunat cu mâinile nerodire; cei ce între sfânt şi între necurat nu au deosebit, ci în mijlocul jertfelnicului de tânguire au lucrat. Aceştia sculându-se împreună cu tot poporul şi mâinile la înălţime ridicându-le, au strigat ticăloşii într-un glas şi au zis: „Astăzi este mântuirea lumii, căci tu, împărate, ne-ai izbăvit pe noi de idoli". O, glas dureros! Atunci cerul s-a întunecat şi pământul împreună s-a clătit, văzduhul s-a făcut necurat şi toţi cei de acolo s-au înstrăinat de Dumnezeu. Pentru că, dacă acest întâi începător al păgânătăţii este pricinuitor al surpării idolilor, apoi deşartă s-a făcut întruparea lui Hristos şi zadarnică învăţătura Apostolilor.

Şi dacă, precum voi ziceţi, acesta este izbăvitorul de închinarea făpturilor şi de blestemul idolilor, care de voi se numeşte al treisprezecelea apostol; şi dacă nu în Hristos, după glasul lui Pavel, propovăduitorul de Dumnezeu, nici în Treime nu vă botezaţi, ci, ca să zic ceva de râs, pentru obraznica voastră nebunie, vă botezaţi în Pastila, în Tricacav şi în Cavalon, în învăţătorii lui şi ai voştri, care au lăsat Treimea cea mai presus de lumină şi prea cinstita dogmă din Biserica Sa. Aceste bârfeli lăsându-le, vremea cerând, acum mergem către ceea ce ne stă înainte, întorcându-ne să vorbim despre fericitul Ştefan.

Acestea astfel săvârşindu-se şi toată gura mărturisind cele despre Sfântul părintele nostru Ştefan, iar tiranul înştiinţându-se, a chemat un cuvântător dintre cei slăviţi, Meghistani ai lui şi iscusit în a grăi şi a auzi, cu numele Calist, iar cu vrednicia de patriciu. dar şi la eresul lui desăvârşit fiind învăţat, l-a trimis pe dânsul, zicând: „Mergi la dealul lui Axentie şi pe unul cu numele Ştefan, care este sălăşluit acolo, fiind de un chip cu ceata nepomeniţilor, pe acesta să-l pleci a iscăli la sinod, zicându-i: „Fiind mişcaţi de prietenia către tine, pentru cucernicia vieţii tale, dreptcredincioşii şi preamăriţii noştri împăraţi, Constantin şi Leon, poruncesc să te iscăleşti în hotărârea preamăritului nostru sinod". Dându-i finice, smochine şi altele care sunt îndemânatice pentru hrana pustnicului; pentru că ştia şi însuşi tiranul împărat despre petrecerea Cuviosului cea înfrânată şi plăcută lui Dumnezeu.

Calist îndată mergând la munte, i-a adus sfântului părinte vestea aceea, sfătuindu-l preaînrăutăţitul să iscălească şi să laude hotărârea împăraţilor. Iar cinstitul Ştefan, cel asemenea celui dintâi dintre mucenici, ca unul ce mai înainte vedea de-a dreapta sa de-a pururea pe Dumnezeu şi nu se clintea în orice fel de socoteală ereticească, a zis

către patriciu: „Ia aminte, domnule patriciu, fiindcă este judecată eretică hotărârea acestui sinod de mincinoasă adunare, eu, Ştefan nu iscălesc, nici amarul dulce nu-l numesc, ca să nu trag asupră-mi vaietul prooroculuí. Şi pe lângă aceasta, voiesc a muri pentru închinăciunea sfintelor icoane, neavând nici o grijă de împăratul cel începător de eres, care a îndrăznit să se lepede".

Apoi a zis: „Înţelege dar, că-mi voi vărsa sângele pentru icoana lui Hristos. Iar mâncările cele trimise de dânsul întoarce-i-le înapoi, căci untdelemnul păcătosului nu trebuie să ungă capul meu şi din mâncările ereticului să nu se îndulcească gâtlejul meu".

Acestea auzindu-le boierul acela şi întorcându-se iarăşi, a ajuns la palat şi arătate le-a făcut pe toate împăratului care l-a trimis. Iar el, răcnind de mânie ca un leu, şi mare strigare ieşind din sufletul său cel aprins, îndată a trimis slujitori şi ostaşi purtători de paveze, împreună cu Calist patriciul, pe care îl trimisese mai înainte să meargă la munte şi îndată să ridice pe sfântul din chilie.

Apoi a poruncit să-l păzească în mănăstirea cea de jos, până ce îl va judeca. Iar el mergând la munte şi ajungând la mănăstire, ca nişte fiare săltând, cu lovituri de picioare băteau în uşi şi sărind în sfânta peşteră au scos afară pe sfântul, ca dintr-o cămară duhovnicească, târându-l afară. Căci din multă înfrânare şi din prea strâmta locuinţă, pulpele picioarelor lui fiind slăbite, nu putea a se mişca.

Acei bărbaţi purtători de paveze, văzând lucrul minunat al părintelui şi multă milostivire arătând spre sfântul pentru vederea cea de spaimă, înjugându-se doi şi pe umerii lor punând mâinile cuviosului, iar cu mâinile lor genunchii odihnindu-i, l-au dus în cimitirul Sfântului Axentie, în care închizând pe sfântul împreună cu obştea monahilor cea de Dumnezeu întărită, care era împreună cu dânsul, aşteptau hotărârea împăratului. Iar Sfântul Ştefan n-a încetat cântând înăuntru cu obştea sa: „Preacuratului Tău chip ne închinăm, Bunule..." şi celelalte.

După aceasta a cântat şi slava: „În tâlharii gândurilor mele căzând, m-am prădat eu ticălosul, de minte...", şi celelalte ale stihului. Iar păzitorii cei dinaintea uşilor, auzind acestea cântându-se de dânşii, mişcându-şi capetele, unii către alţii, ziceau: „Vai nouă, că pe drept suntem socotiţi ca nişte tâlhari de către nişte monahi, care cu nimic nu ne-au nedreptăţit, dar ei rău pătimesc".

Trecând şase zile, fără de hrană au petrecut cei ce erau închişi, împreună cu sfântul. Şi în ziua a şaptea a venit de la tiranul împărat un alt boier ca să aşeze pe sfântul în mănăstirea sa, fiindcă avea război împotriva sciţilor. Iar oastea aceea, cerând binecuvântare de la sfântul, a mers în cetatea cea împărătească, şi împreună cu împăratul s-au luptat împotriva sciţilor.

Prea răul Calist, luând pe unul din ucenicii Cuviosului, deosebit dându-i aur şi făgăduindu-i încă şi mai mult, a înduplecat pe ticălosul acela ca să se facă al doilea Iuda, şi împotriva învăţătorului său să se într-armeze. Iar Serghie, căci acesta era numele ucenicului aceluia, fiul fărădelegii, al doilea Iscariotean şi moştenitor al spânzurării, prin aurul cel viclean îmbrăcându-se în satană, de atunci n-a încetat pe ascuns sfătuindu-se împotriva cinstitului părinte. Deci, despărţindu-se de sfinţitul staul şi alergând către începătorul de vameşi şi strângătorul de bir al Nicomidiei, Avlicalam cu numele, se face de o socoteală cu el şi părtaş al pierzării sale.

Apoi, scriind o carte cu ocări plăsmuite împotriva Cuviosului Ştefan, a zis într-însa aşa: „Serghie anatematiseşte pomenirea ta, ca pe a unui eretic, apoi te numeşte sirian de neam şi sapă gropi împotriva ta, şezând în munte". Şi cu multe alte ocărându-l pe dânsul, de care nu se cade a pomeni sau scrisului a le da. Apoi spun că înşelând pe o femeie de bun neam, a tuns-o în călugărie şi o are în mănăstirea cea de jos; iar noaptea ea se suie la dânsul în deal, pentru amestecare păcătoasă.

Dar acea femeie cu numele Ana, pe toate ale sale bine economisindu-le şi lepădând toată grija lumească, fiică duhovnicească a sfântului s-a făcut, luând îngerescul chip.

Amăgind ei o slujnică a acelei femei, făgăduindu-i că o vor elibera şi o vor însoţi pe dânsa cu oarecare din cei ai palatului, au învăţat-o să grăiască împotriva stăpânei sale şi a sfântului. Şi făcând ei o scrisoare vicleană ca aceasta, scrisă cu minciuni, au trimis-o în mâinile împăratului, care citind-o şi gândind fărădelege, ca unul ce îmbrăţişase vreme potrivită, cu tărie trimiţând câţiva slujitori credincioşi către cel ce stăpânea cetatea locului, cu numele Antim, i-a poruncit prin scrisori acestea: „Ca unul care împlineşti poruncile noastre cu mulţumire, fiind ca un prieten iubit şi slugă mulţumitoare, adeverindu-ne prin fapte, pentru care ţi-am şi încredinţat vrednicia cea dinaintea feţei noastre, poruncim degrab să mergi la mănăstirea cea de sub dealul lui Axentie, unde locuiesc femei desfrânate, care se făţărnicesc că sunt drept-credincioase. Şi răpind pe una dintr-însele cu numele Ana, şi prin aceşti slujitori credincioşi trimiţând-o la noi degrab, cu oaste să mi-o pui de faţă; fii sănătos". Iar sluga cea fărădelege a împăratului cel fărădelege, necitind desăvârşit cele scrise, îndată a mers ca un barbar la mănăstire cu mulţime de ostaşi.

Acolo au aflat pe sfinţitele femei săvârşind citirea ceasului al treilea. Apoi sărind spre femei în biserică ca nişte cai îndrăciţi, au înfricoşat pe fecioarele lui Hristos, scoţând săbiile tâlhăreşte şi în văzduh cu strălucire întorcându-le. Deci, făcându-se tulburare şi

cântarea de laudă tăcând, femeile se tânguiau lui Dumnezeu. Şi una fugea în altar înăuntrul sfintei catapetesme; alta ridicând sfinţitul acoperământ al prestolului, se ascundea sub sfânta masă; alta fugea către munte, de mâinile păgânilor.

Această năpădire cunoscând-o cinstita bătrână şi proiestoasa mănăstirii, care se liniştea în chilie, a ieşit la dânşii cu suflet netulburat şi a zis: „O, creştini, dacă aveţi nădejde către Dumnezeu, de ce faceţi semnele de biruinţă ca împotriva barbarilor celor fără de Dumnezeu?" Iar ei spăimântându-se de îndrăzneala sfinţitei bătrâne şi înştiinţându-se că aceasta este proiestoasa, schimbând chipul cel de fiară cu blândeţe, au răspuns: „Pe Ana dă-ne-o, pe iubita lui Ştefan, căci împăratul are trebuinţă de dânsa în oaste". Iar ea, chemând pe nume pe aceasta şi împreună cu dânsa pe alta, anume Teofana, a zis către dânsele: „Mergeţi, cinstite fiice, la împăratul, şi cu înţelepciune să-i daţi răspunsurile, ca nu cumva să vă înşele pe voi. Mergeţi în pace, mergeţi şi Domnul să fie cu voi".

Iar acele cinstite femei, luându-şi mantiile, punând metania cea obişnuită şi luând binecuvântare de la acea cinstită egumenă, s-au dus la împăratul. O, voire de bine ascultătoare a ascultătoarelor! Şi o, rugăciune prea curată a credincioasei maici! Fiind aduse ele în oaste şi făcându-se împăratului arătate cele despre dânsele, a poruncit să le despartă una de alta. Apoi chemând pe duhovniceasca fiică a Sfântului Ştefan, cea căutată, a zis către dânsa: „Mă plec să cred că adevărate sunt cele grăite către noi despre tine, pentru că ştiu grabnica robire a cugetului femeiesc. Spune-mi, cum te-a înduplecat vrăjitorul Ştefan, să părăseşti strălucirea părinţilor şi de acest chip întunecat să te apropii? Negreşit, precum am auzit, el a vrut numai a păcătui cu tine. Şi ce frumuseţe are acesta care te-a amăgit pe tine?" Iar cinstita femeie, auzind aceste urâte graiuri, cu adevărat ca o a doua Suzană înţeleaptă, uitându-şi neputinţa femeiască, a răspuns cu minte către dânsul: „Împărate, mă aflu cu trupul înaintea ta, munceşte-mă, înjunghie-mă, fă cu mine ce vrei şi ce îţi place, căci de la Ana nu vei auzi altceva decât numai adevărul; căci nu ştiu pe omul acesta aşa cum zici tu, ci precum îl ştiu eu voi grăi: sfânt şi drept îl ştiu pe dânsul, învăţător de folosul sufletului şi povăţuitor al mântuirii mele".

Iar tiranul făcându-se fără glas pentru îndrăzneala femeii, muşcându-şi degetul cel mic al mâinii şi cealaltă mână întorcând-o în văzduh, şezând cu fruntea împilat, a rămas uimit. Apoi a poruncit să o păzească pe dânsa, iar sora ce era împreună cu dânsa să fie dusă, chiar nevrând, la a sa mănăstire.

Aceea ajungând la mănăstire, pe toate le-a povestit sfinţitei egumene şi surorilor şi nu numai atât, ci, suindu-se în deal la dumnezeiescul părinte Ştefan, îl ruga să se roage pentru dânsa, mai ales că pentru dânsul era luptată. Împăratul făcând adunarea oastei şi mergând la cetatea cea împărătească, a poruncit ca pe fiica cea duhovnicească a sfântului s-o ţină în temniţa cea mai întunecată în obezi, vrând în ziua următoare să-i facă întrebare.

Iar printr-un famen care avea rânduială împărătească la palat i-a zis acestea: „Cruţă-te, femeie, şi tu vei trăi bine cu împăratul, lepădând această îmbrăcăminte întunecată şi să spui mâine înaintea a tot poporul adevărul împotriva lui Ştefan, căci iată şi slujnica ta a spus adevărul; iar de nu vei vrea să faci aceasta şi vei rămâne în nesupunerea ta cea împietrită, voi pune înaintea ta bucăţi de carne din trupul tău, despărţite de mădulare. Iar dacă cele dorite de mine vei arăta şi vei mărturisi păcatul, te vei învrednici de la mine de multă cinste şi de daruri".

Dar cinstita femeie, auzind acestea şi plângând în adâncul inimii cu durere şi plecând capul, a zis către dânsul: „Du-te de la mine, omule, du-te şi voia Domnului să se facă!" Împăratul, adunând de dimineaţă mulţime de popor înaintea târgului, ca unul ce socotea că o va îndupleca pe dânsa, a poruncit să o aducă goală în mijlocul tuturor. Apoi, mulţime de vine de bou punând înaintea ochilor ei, a zis: „Toate acestea le voi aduce pe spatele tău şi pe pântece, de nu vei scoate la arătare desfrânările tale făcute cu Ştefan". Iar cinstita femeie nimic nu răspunse. Tiranul înfricoşând-o şi numind-o desfrânată, a poruncit s-o bată. Îndată opt bărbaţi tari, luând-o de amândouă mâinile, o băteau pe pântece şi pe spate fără cruţare, iar ea zicea: „Nu ştiu pe omul acela precum tu spui". Apoi striga: „Doamne miluieşte".

Şi a pus tiranul pe slujnica cea vicleană să stea înaintea ei să o mustre în mijlocul tuturor, precum el a învăţat-o, ridicându-şi mâinile asupra stăpânei sale şi scuipând-o în faţă. Deci, cei trei împreună tăinuitori ai păgânătăţii, plecându-se la urechile ei, o învăţau să zică cele plăcute împăratului şi să trăiască; iar ea cu glasul cel mai dinainte răspundea. Şi dacă a văzut-o tiranul acum fără glas din bătaia cea fără de milă şi părându-i-se că a murit, a intrat ruşinat în palat şi a poruncit ca s-o arunce într-una din mănăstirile Constantinopolului, fără purtare de grijă. Ea după câtăva vreme a murit în pace şi s-a dus către Domnul. Iar tiranul nu înceta măiestrind cum ar ucide pe sfântul.

În ziua aceea, chemând împăratul pe unul din tinerii cei supuşi ai lui, cu numele Gheorghe, se jura că foarte îl iubeşte şi i-a zis: „Mare este, Gheorghe, dragostea ta către mine?" Iar el a zis: „Nemărginită, stăpâne". Iar împăratul a zis către dânsul: „Cu înlesnire îţi va fi a muri

pentru dragostea mea?" Iar el plecându-se la pământ şi punând mâinile la piept, se jura cu osârdie, că pentru dânsul îşi dă şi viaţa.

Împăratul, pe acesta sărutându-l, a zis: „Iată dar noul Isaac; nu te rog pe tine să mori pentru mine, nici un singur mădular să-ţi lipsească, ci numai aceasta, ca un părinte cer de la tine, să mergi la dealul lui Axentie, să îndupleci pe nepomenitul cel aflat acolo, ca să te facă şi pe tine numărat cu cei de sub dânsul şi de un chip. Şi dacă aceasta o vei dobândi, degrab să te întorci la noi".

Iar fiul şi slujitorul cel fărădelege, primind cu bucurie cuvântul, învăţând multe vicleşuguri, s-a suit în munte şi în loc cu tufişuri dese ascunzându-se, a ieşit la miezul nopţii din acea pădure, a mers la mănăstire şi înaintea uşilor stând, cu glas jalnic zicea: „Miluiţi-mă, o, creştinilor care locuiţi în locaşul acesta, ca să nu mă mănânce fiarele sau să cad în prăpastie, pentru că am rătăcit calea".

Şi alte cuvinte zicea şi diavoleşte se tânguia. Iar Cuviosul părintele nostru Ştefan, auzind tânguirea şi plângerea, strigând pe Marin cel mai înainte pomenit, i-a poruncit să aducă înăuntru pe cel ce se tânguia.

Intrând el, a pus metanie bătrânului, zicând: „Binecuvintează, părinte". Pe acesta sfântul binecuvântându-l, l-a ridicat şi cunoscându-l pe dânsul că este de la palat, după îmbrăcăminte, după faţă precum şi după barbă, pentru că era rasă după porunca tiranului împărat, l-a întrebat: „Cu adevărat tu, frate, nu eşti din palatul împărătesc?" Iar el răspunse: „Aşa este, părinte, dar prin fărădelegea împăratului, care cu rea credinţă stăpâneşte, am rătăcit toţi, şi către primejdie sufletească ne-am plecat. Şi abia trezindu-mă dintr-un chip rău ca acesta, iată, fiind povăţuit de Dumnezeu, la aceste de aici am venit. Şi acum, cinstite părinte, să nu fiu izgonit din obştea ta cea de suflet mântuitoare şi să dobândesc chipul cel îngeresc".

Iar cinstitul Ştefan i-a zis: „Nu pot s-o fac aceasta pentru primejdia care este din partea tiranului, ca nu cumva înştiinţându-se, să-ţi robească sufletul tău de la mântuire şi cu cursele cele vechi te va împletici pe tine". Iar el iarăşi căzând, zicea: „Cuvânt vei da lui Dumnezeu pentru mine, dacă vei zăbovi a mă tunde".

Dar sfântul i-a zis: „De ar fi fost fără primejdie aş fi împlinit glasul cel evanghelicesc, că „pe cel ce vine la Mine, nu-l voi scoate afară". Dar, de vreme ce, cum ai zis, din tot sufletul te apropii, aceasta o voi împlini, însă vezi numai să nu te ajungă ispita". Zicând aceasta şi învăţându-l cu cuvinte folositoare, l-a dezbrăcat de portul cel lumesc şi l-a îmbrăcat cu îmbrăcămintea supunerii. Şi astfel au trecut trei zile.

Iar tiranul împărat, adunând poporul în priveliştea alergării de cai, stând deasupra, a strigat acestea: „Să n-am parte de viaţă cu ceata

nepomeniţilor celor de Dumnezeu urâţi". Iar poporul, plângând şi încercând a face tulburare, a zis: „Nici urmă a chipului lor nu s-a arătat în cetatea ta, stăpâne". Apoi cu iuţime a strigat: „Nu voi mai putea suferi bântuirile lor, pentru că pe toţi cei de sub mine pe ascuns i-a atras şi întunericului i-a dat. După aceea, neîndestulându-se, iată şi pe iubitul sufletului meu, Gheorghe singlitul, din braţele mele răpindu-l, l-a făcut avă. Dar să aruncăm către Domnul grija noastră şi El îl va arăta pe dânsul degrab, numai rugăciune să facem". Şi toţi au zis: „Cu adevărat inima ta este în mâna lui Dumnezeu şi rugându-te, negreşit o va auzi Domnul".

După a treia zi, Cuviosul Ştefan, învăţând multe pe vicleanul în răutate Gheorghe, l-a tuns şi l-a îmbrăcat pe dânsul cu sfântul chip. Iar slujitorul fărădelegii, nepăzind ale lui Dumnezeu, după alte trei zile, fugind din deal, s-a dus la palatul împărătesc, unde împăratul l-a primit cu dragoste, ca pe unul ce a împlinit izvodirea relei lui sfătuiri. L-a sărutat pe acesta nu pentru chip, ci pentru aflarea pricinuirii ca să ucidă pe sfântul. Şi apucând vreme cu prilej, a poruncit ca de dimineaţă, toate vârstele, de la bătrân până la prunc, bărbaţi şi femei, în tăcere a se aduna la priveliştea alergării de cai; şi toţi s-au adunat, nenumărată mulţime îngrămădindu-se.

Iar tiranul, stând pe trepte înalte, a strigat mai întâi aceasta: „A biruit poporul meu şi Dumnezeu a auzit rugăciunile mele". Iar poporul striga: „Oare când Dumnezeu nu te ascultă pe tine?" Şi împăratul, veselindu-se şi râzând, a zis: „Mi-a descoperit mie Dumnezeu pe cel căutat şi, de voiţi, vi-l voi arăta". Iar mulţimea cu urlete grăia: „Munceşte-l pe acesta, înjunghie-l, arde-l cu foc, ca pe unul ce a călcat porunca ta". Împăratul l-a adus pe Gheorghe spre arătare tuturor. Iar mulţimea s-a tulburat, văzându-l pe el îmbrăcat în chipul monahicesc şi a strigat cu glas ticălos, precum de demult strigau iudeii: „Ia-L, ia-L răstigneşte-L pe Fiul lui Dumnezeu!", aşa şi aceştia, ziceau. Apoi cu porunca tiranului l-a dezbrăcat de sfânta mantie şi a aruncat-o la popor, asemenea şi sfinţitul culion şi s-au călcat în picioare.

Apoi, după ce a scos şi analavrul cel în chipul crucii, ca să-l arunce, împăratul, luându-l în mâinile lui, se întorcea în toate părţile întrebând: „Ce să fie oare?" Iar unul din boierii, cei de un chip cu satana, a strigat: „Aruncă-l şi pe acesta, împărate, să se calce funia spânzurării sataniceşti". Asemenea a aruncat şi cureaua. Apoi patru bărbaţi, plecându-se la pământ şi apucându-se de hainele călcătorului de poruncă, îl plecară jos şi ca în chip de jupuire l-au pus în mijlocul tuturor.

Apoi, aducând o vadră plină cu apă au turnat-o peste dânsul spre lepădarea botezului. Atunci punându-i coif pe cap şi îmbrăcăminte ostăşească, tiranul împărat i-a dat sabia cu ale sale mâini, l-a rânduit în vrednicia de comis. Apoi a poruncit să meargă mulţime nenumărată de ostaşi, la dealul Sfântului Axentie. Alergând toată mulţimea şi risipind pe ucenicii Sfântului Ştefan, le-a ars mănăstirea şi biserica până la temelii, făcându-le cenuşă. Iar pe sfântul, luându-l din peşteră au plecat către pogorâşul mării.

Ce cuvânt de tânguire va povesti necazurile cele pătimitoare ale Sfântului, în aceea călătorie? Unii îl băteau peste spate cu vergi, alţii îl împingeau către pogorâşul râpei, alţii cu buruieni ghimpoase băteau pulpele lui, alţii umpleau cu scuipat faţa sfântului, iar alţii frângând beţele cele mai putrede ca să facă sunet îl băteau peste cap în batjocură. Unii cu stâlpări de dafin jucând înaintea lui cu batjocură, n-au încetat a-l lovi. Îmbrăcat rău fiind şi cuvinte urâte zicându-i şi chinuindu-l în tot felul, au ajuns la malul mării. Apoi, punându-l în luntre, pentru că nu putea umbla din pricina înfrânării, au ajuns la mănăstirea cea sfântă a lui Filipisc, care se afla la marea cetăţii Hrisopoli şi acolo, închizând pe sfântul, au făcut arătate împăratului toate cele despre dânsul.

Înştiinţându-se împăratul despre ocara şi stricarea desăvârşită a mănăstirii, a dat poruncă că, dacă va fi prins cineva la dealul lui Axentie să primească pedeapsă prin moarte de sabie. Apoi chemându-i la bârfirea lui Ştefan, pe cei de un chip cu el, pe începătorii de eres, adică pe Teodosie cel cu nume mincinos, episcop al Efesului, pe Constantin al Nicomidiei, izvoditorul de lucruri noi şi pe cel cu acelaşi nume, al Nacoliei împreună cu Sisinie Pastila, şi cu Vasile Tricacavul, precum şi pe cei ce covârşeau în cuvânt ai palatului, pe Calist cel mai înainte zis, pe Comvoconom scriitorul, pe Masara cel cugetător ca saracinii.

Pe aceştia i-a trimis către cel de un nume şi un obicei cu dânsul, începător al păstorilor, ca să facă împreună cu dânşii călătorie, către mănăstirea cea mai înainte zisă, în Hrisopoli. Iar năimitul păstor şi vânzător, ştiind cunoştinţa şi dreapta credinţă a sfântului şi prea fericitului părintelui nostru Ştefan, s-a lepădat a merge împreună cu dânşii, zicând: „Duceţi-vă în pace. Pentru că a vorbi Constantin împreună cu Ştefan, este multă depărtare. Căci la mine este cuvânt numai, iar la dânsul împreună cu cuvântul este şi puterea dumnezeiescului Duh; vedeţi ce veţi auzi de la dânsul".

Iar ei, luând hotărârea sinodului celui de adunare mincinoasă, pornind de la patriarhul, au ajuns la mănăstirea cea mai înainte zisă. Apoi intrând în sfânta biserică au făcut rugăciune şi către scăldătoare întorcându-se, au şezut pe treptele ce erau acolo şi au poruncit să aducă

îndată pe sfântul. Şi s-a adus sfântul, fiind ţinut de doi, pentru că nu putea umbla, având picioarele închise în obezi de fier.

Văzându-l, urâtorii de Dumnezeu au lăcrimat. Apoi Teodosie al Efesului a zis către dânsul: „Cu ce chip, omule al lui Dumnezeu, ai voit a ne socoti eretici şi a cugeta mai presus decât împăraţii, arhipăstorii şi episcopii şi decât toţi creştinii? Au dar noi toţi neguţătorim paguba sufletelor noastre?" Iar sfântul cu glas lin a zis către dânşii: „Luaţi aminte ce a scris Ilie proorocul către Ahav: *Nu răzvrătesc eu, ci tu şi casa tatălui tău*. Pentru că nu sunt eu acela ce tulbur, ci voi ce aţi călcat învăţătura cea de demult a părinţilor şi aţi învăţat nouă glăsuire deşartă în Biserică. Pentru că ceea ce covârşeşte cu vechimea este lucru vrednic de cucernicie, după cum un înţelept a zis: „Cele nou glăsuite de voi toate sunt deşarte şi de la Dumnezeu înstrăinate, şi nu numai atât, ci şi minciuni stricătoare de Biserică. Învăţaţii pământului şi boierii împreună cu păstorii şi cu vânzătorii turmei, s-au adunat asupra Bisericii lui Hristos cugetând cele rele şi zadarnice".

Deci grăindu-se acestea de sfântul, Constantin al Nicomidiei, care a scornit lucruri noi, fiind zburdalnic cu trupul şi cu mintea, pentru că avea treizeci de ani, sărind a lovit cu piciorul peste obraz pe sfântul, care şedea jos, precum odată în vremea lui Antioh pe Sfântul Eliazar. Şi unii din cruzii purtători de săbii şi lănci, sărind l-au lovit cu picioarele şi a căzut fericitul, iar ei au început a-l călca cu picioarele pe piept. Dar cinstitul Ştefan, după evanghelicească poruncă, s-a dat pe sine nu numai peste un obraz să fie lovit, ci şi pe celălalt.

Iar Calist şi Convoconom fiind sinclitici, pe nesfinţitul Constantin făcându-l să tacă, au zis sfântului: „Două pricini sunt: sau te pleci şi iscăleşti, ori dacă nu morţii să te dai ca unul ce grăieşte împotriva părinţilor şi a împăraţilor care de la Dumnezeu au învăţat legea". Iar sfântul a zis: „Ia aminte domnule patriciu, eu am pe Hristos şi a muri pentru sfânta lui icoană îmi este dobândă şi slavă. Că o dată şi de două ori ţi-am zis, arătând palma, că oricât sânge vieţuitor ar fi în mine, să se verse pentru scopul acesta. Dar să se citească hotărârea sinodului vostru, şi voi vedea ce dreptate are, spre răsturnarea cinstitelor icoane.

Constantin al Nicoliei, deschizând îndată cartea, a citit acestea: „Hotărârea sfântului şi a toată lumea al şaptelea sinod". Iar sfântul amenințând pe acesta să tacă, a zis: „O, ce minune! De la minciună începând şi prin toată deşarta voastră glăsuire cea isvoditoare de lucruri noi, pe aceasta spre apărare luând-o, întru minciună aţi încetat voi defăimătorii de creştini! Cum este sfânt şi a necinstit pe cele sfinte? Oare nu de voi s-au călcat cele sfinte? Au nu la soborul vostru s-a adus vină asupra unui episcop, de nişte bărbaţi iubitori de Hristos că a călcat

un sfânt Disc al Preacuratelor Taine ale lui Dumnezeu, pentru că avea închipuite: cinstita icoană a lui Hristos, a Maicii Domnului, si a Mergătorului-înainte? Iar voi, lăsând vina călcării, pe acesta l-aţi primit a lucra cele sfinte, iar pe iubitorii de Hristos i-aţi afurisit, răzbunători ai idolilor numindu-i. Ce lucru este mai urât decât acesta? Au nu aţi adus sfintele acoperăminte şi le-aţi rupt? Deci cum se va numi sinodul vostru sfânt? Au nu aţi înstrăinat sfinţenia de la toţi sfinţii, dreptii, apostolii şi mucenicii, şi aţi dogmatisit, zicând: „Unde mergi? La apostoli. De unde vii? De la patruzeci de mucenici. Unde şi la care? La mucenicul Teodor şi la mucenicul Acachie şi la cei ca aceştia. Nu sunt acestea învăţături ale voastre? Şi cum aţi alcătuit sfânt sinod, voi care aţi necinstit cele sfinte? O, ce nebunie! Apoi cum l-aţi numit a toată lumea când nu a fost nici un episcop al Alexandriei, nici al Antiohiei sau al Ierusalimului? Unde sunt cărţile lor, ca sinodul vostru de-a toată lumea să se propovăduiască, fiind de adunare mincinoasă? Şi cum se zice al şaptelea cel ce n-a urmat pe cele şase mai înainte de el? Iar voi călcând predaniile celor şase, cu ce chip l-aţi numit al şaptelea sinod, nu mă dumiresc". Iar Tricacavul zicea: „Şi ce am călcat noi din sfintele şase sinoade a toată lumea?" Sfântul a zis: „Nu s-au adunat în sfinţitele biserici, sfintele şase sinoade? Cel dintâi în Niceea, în biserica Sfintei Sofii; al doilea în Constantinopol, în biserica Sfintei Irina; al treilea în Efes, în biserica Cuvântătorului de Dumnezeu Ioan; al patrulea în mitropolia Calcedonienilor, în biserica prealăudatei Sico; al cincilea iar în Constantinopol; al şaselea în biserica Sfintei Sofii, iar acesta în sfinţitul palat, unde se numeşte trula, pe care noi îl numim Trulan. Au nu în toate bisericile acelea se zugrăveau icoane? Spune, o, episcope!" Iar el zicând că aşa este, atunci ochiul drept spre cer ridicându-l şi din inimă tare suspinând, mâinile întinzând, a zis: „Dacă cineva nu se închină Domnului nostru Iisus Hristos în icoană, după omenire, să fie anatema şi să se numere cu aceia care au strigat: *Ia-L, ia-L! Răstigneşte-L pe El!* Aceştia înspăimântându-se de îndrăzneala Sfântului şi el mai vrând să grăiască, ei s-au sculat, poruncind să-l închidă numai pe el, fiind ruşinaţi, şi s-au întors la împărăţie. Împăratul, întrebându-i ce au făcut, episcopii vrând a ascunde biruirea, a răspuns Calist: „Ne-a biruit, împărate, pentru că bărbatul acela este înalt cu puterea, cu cuvântul şi cu îndrăzneala morţii". Iar el, fierbând de mânie, a scris îndată izgonirea lui în laturile Elespontului, la insula ce se cheamă Proconis.

Sfântul a stat nemâncat şaptesprezece zile în locaşul Hrisopoliei. Măcar că împăratul îi trimitea hrană, dar el iarăşi o întorcea către dânsul. În zilele acelea, egumenul mănăstirii înbolnăvindu-se rău de tifos, s-a deznădăjduit de doctori. Văzându-se cu totul lipsit, trimiţând

soli la Cuviosul pe cei dintâi al locaşului unde el era închis, îl ruga să vină la dânsul, sau măcar să se roage pentru dânsul, zicând: „Cu trupul ne despărţim unul de altul. Deci vino, cinstite părinte, măcar să săruţi a mea neputincioasă smerenie; căci doar până la al nouălea ceas vor sluji puterile mele, ca să ţină sufletul meu".

Sfântul, auzind acestea, a poftit să meargă. Şi vorbind cu cel ce bolea şi apucând pulsul, a zis: „Doctorul sufletelor şi al trupurilor noastre cel ce a ridicat neputinţele noastre şi bolile le-a purtat, cu puterea Lui cea vindecătoare cercetându-te, să te scoale pe tine". Şi îndată s-a uşurat egumenul de boală. Şi i-a zis Sfântul: „Nu voieşti să bei vin neamestecat?" Iar el a zis: „Da, părinte". Cinstitul Ştefan, umplând un pahar cu vin neamestecat, i-a dat egumenului să bea. Când a băut îndată asudând foarte, spre sănătate s-a întors. Iar sfântul, luându-şi ziua bună, i-a zis: „Roagă-te pentru mine şi fă pomenire de smerenia mea; dacă vei avea trebuinţă vreodată de ceva, să te apropii la deal".

Apoi de acolo pornind şi suindu-se în corabie, a ajuns la insula cea de mai înainte pomenită, şi prin locurile lui pustii trecând, a venit la un loc prăpăstios şi înfricoşat dinspre mare. Apoi înconjurând prăpăstiile ce se aflau mai sus de marginea mării, pentru iubirea de linişte, fiind povăţuit de Dumnezeu, a aflat o locuinţă cu chip de peşteră foarte veselă şi minunată, în prăpastia cea spre miazăzi a insulei, care se numea Chisuda, întru care era zidită o biserică în cinstea Sfintei Ana. Şi bucurându-se fericitul, ca şi cum de Dumnezeu era locul pregătit, a locuit într-însul, hrănindu-se cu ierburile care se găseau.

Ucenicii Sfântului cei izgoniţi din munte, auzind de izgonirea învăţătorului, au venit la Proconis şi au mers la sfântul ca nişte oi ce sunt adunate de fluierul păstorului. Numai doi au fost robiţi din sfinţita obşte, care au luat chip lumesc: Serghie, cel mai înainte spus, care, scriind hârtia cea ocărâtoare asupra sfântului, a trimis-o împăratului în oaste, şi Ştefan cel rău credincios, care, fiind sluga lui Calist cel de multe ori pomenit, a fost îmbrăcat de Cuviosul în sfântul chip, adică monah şi preot în locaşul muntelui.

Acest ticălos Ştefan, depărtându-se împreună cu Serghie de la Dumnezeu şi de chipul îngeresc, s-au dus la corbi; şi de împărat fiind îmbrăcat cu haină mirenească, întorcându-se ca un câine la stârv a zis: „Astăzi, stăpâne, din gâtlejul satanei prin tine fiind răpit, cu lumină m-am îmbrăcat". Pe acesta tiranul, fiind atras de ticălosul său glas, l-a îndrăgit. Şi luându-l pentru lăcomia gâtlejului său şi pentru călcarea de poruncă a lui Dumnezeu, în palatul lui, unde îi făcea necuratele lui alaiuri, slujitor al zeiţei Sofia pe dânsul l-a aşezat, şi popă al bucuriei l-a numit, pe cel vrednic de multe lacrimi.

Aceştia doi singuri au lipsit, precum odinioară din cei doisprezece apostoli, Iuda, şi din patruzecimea mucenicilor, cel ce s-a topit ca un căzut; toţi ceilalţi fraţi, însă, păstorindu-se de Cuviosul, au alcătuit mănăstire în Proconis. Dar încă şi mama sfântului, din mănăstirea Trihinareilor pornind, împreună cu sora lui la insulă au ajuns şi către sfântul au mers. Iar sfântul zidind o mică închidere în chip de stâlp, loc care şi până acum se află, a intrat într-însa la vârsta de patruzeci şi nouă de ani, ţinându-se de viaţa petrecerii celei mai dinainte.

Deci acum este vreme să vorbesc şi pentru grădina minunilor celor din insula Proconis, după cât îmi este cu putinţă; ca întru aceasta cu iubitorii de Dumnezeu şi iubitorii de sărbătoare împreună prăznuind, să zicem într-adevăr: *Minunat este Dumnezeu întru sfinţii Săi* şi nimeni să nu fie necredincios, fraţilor. Mai ales că şi Domnul zice: *Cel ce crede întru Mine, lucrurile pe care le fac Eu şi acela le va face, şi mai mari decât acestea va face*; nu cu puterea lui izvorând facerea de bine, ci cu numele Meu şi cu chemarea Mea, pentru că Eu sunt cel ce toate întru toţi le lucrez, cu stăpânirea Mea.

Deci acestea a urmat marele părintele nostru Ştefan, cel cu adevărat om al lui Dumnezeu, cel cinstit cu sufletul şi cu trupul, cel ce viaţa cea necâştigătoare a dorit şi icoana lui Hristos şi a Maicii Sale, spre străjuire a ţinut-o; cel ce întru Dumnezeu s-a îmbogăţit şi darului celui de mult preţ s-a învrednicit. Acesta luând stăpânire, a călca asupra şerpilor şi a scorpiilor, peste toată puterea vrăjmaşului celui rău, şi a vindeca toată neputinţa şi toată vătămarea, ne-a arătat nouă minunile lui Dumnezeu Cel făcător de minuni, darul cel cu îndestulare, izvorul ce izvorăşte curgerile cele curgătoare de miere.

Odată a venit în insulă la acest fericit Ştefan un orb oarecare, asemenea cu orbul din naştere, strigând: „Robule al lui Dumnezeu cel înalt, Ştefane, vindecă-mi ochii, deschide-mi orbirea şi luminează-mă pe mine cel întunecat, ca prin tine văzând alcătuirea celor ce se văd şi minunându-mă de bunătatea lor, să laud prin făpturi pe Cel ce le-a zidit". Pe acesta văzându-l fericitul Ştefan, fiind orb la vedere, dar având în el credinţa care mută munţii, a răspuns către dânsul: „De ce ceri de la mine, tinere, să-ţi dau cele ce sunt mai presus de mine? Ce ai văzut în mine din faptele bune, ca să ceri şi să ai această vindecare pe care singur Ziditorul şi Dumnezeul tuturor acolo unde voieşte o împarte? De ce nu ai alergat către Hristos? De ce, lăsând pe Ziditorul, ai venit la făpturi? De ce, părăsind pe Stăpânul, la rob ai ajuns? Nu ştii că toţi de obşte avem trebuinţă de ajutorul Lui? Nu ştii că eu însumi sunt om ca tine? Deci, de ce cauţi cele ce nu pot a le avea? De ce voieşti să mă fac tămăduitor al unei asemenea boli, căreia numai singur Domnul

are putere a-i dărui vindecare, Care mai înainte pe orbul l-a vindecat?" Cu aceste graiuri Cuviosul depărta pe tânăr cu cuvinte blânde, iar acela se împotrivea, şi pe orbul cel din Evanghelie urmând, striga tare şi pe Sfântul îl ruga, zicând: „Miluieşte-mă o, adevărată slugă a lui Dumnezeu, Ştefane! Pentru că ţie acest dar ţi-a dăruit, şi prin tine îmi va dărui lumina cea adevărată şi strălucirea ochilor. Dar să nu lepezi îndrăzneala mea, Părinte, nici cu zăbovirea să întârzii darul, nici cu norii să acoperi soarele, ci văzând necazul meu, dă-mi vindecare, măsurându-mi credinţa; dă-mi darul, cumpănindu-mi dorul meu şi vindecă-mi durerea!" Cuviosul Ştefan a zis: „Ai credinţă? Te închini icoanei lui Hristos, a Maicii Sale şi a sfinţilor? Crezi lui Dumnezeu Cel ce şi prin icoane vindecă, precum mai înainte acea cinstită Maria Egipteanca crezând, luând chezăşuire de la icoană, către pocăinţă s-a apropiat şi s-a mântuit?" Iar el a zis: „Cred, Doamne, şi crezând mă apropii şi mă închin".

Iar Ştefan a zis către el: „În numele Domnului nostru Iisus Hristos, Care pe cel orb l-a vindecat, întru Care, crezând, ai venit aici şi ai mărturisit că te vei închina la icoană, fie ţie ca să vezi soarele!" Deci îndată i s-au deschis ochii şi s-a făcut sănătos tânărul, ca şi când niciodată nu a fost orbit de lumina ochilor.

Această preaslăvită vindecare făcându-se, s-a dus veselindu-se şi bucurându-se, lăudând pe Dumnezeu şi slăvind pe Cel ce dă nişte daruri ca acestea sfinţilor Săi asupra bolilor. Această minune s-a făcut în insulă, rodul ostenelilor lui, pentru care noi, pe Hristos slăvindu-l şi pe Cuviosul Ştefan, după vrednicie, lăudându-l, la altă facere de minune să ne mutăm.

O femeie de neam bun, petrecând în Cizic, avea un copil ca de nouă ani, care era îndrăcit. Auzind ea de sfântul, a mers la el împreună cu copilul. Cum l-a văzut de departe, copilul cel ce era chinuit de duh necurat, se scutura tare şi de năpraznă jos s-a aruncat către Sfântul, dând nedesluşite glasuri. Mama copilului, mai cu durere decât cel ce pătimea, vărsând lacrimi şi pe fiul său ţinându-l de mână, zicea: „Miluieşte-mă pe mine ticăloasa, Sfinte! Singurul meu fiu este acesta pe care acum îl vezi îndrăcit; şi mă rog lui Dumnezeu să moară, pentru că noaptea şi ziua îmi chinuieşte sufletul. Două suflete miluieşte şi tămăduieşte, sfinte, pe copil de duhul cel rău şi pe mine de chinuire, căci mari supărări se întâmplă mamelor când copilul cel iubit pătimeşte ceva!" Apoi, văzând pe mama sfântului, a căzut la picioarele ei şi plângând, zicea: „Tu singură ştii durerea mea, ca una ce, asemenea, ai avut fii. Tu îmi măsoară chinuirea şi pe fiul tău roagă-l să se roage Domnului pentru bietul meu copil, pentru că mama păcătuind prea cumplit, pruncul se pedepseşte".

Cu aceste graiuri jalnice nu numai pe mama sfântului, ci şi pe toţi cei ce erau împreună mişcându-i femeia spre tânguire, Cuviosul Ştefan a poruncit unui monah să facă semnul Crucii pe tot trupul copilului. Apoi el, rugându-se cu lacrimi, a chemat pe nume copilul şi făcându-l să se închine icoanei lui Hristos împreună cu maica sa, l-a slobozit pe dânsul sănătos. Şi astfel luminat s-a împlinit cuvântul lui David: „Mama veselindu-se de fiu, s-a dus".

O altă femeie preacinstită, ce-i curgea sânge de şapte ani, fiind slăbită, se ruşina şi nu se pricepea ce să facă. Deznădăjduindu-se de vindecare şi, locuind în Iraclia Traciei, aproape de malul mării, auzind de la cei ce primeau facerile de minuni ale Cuviosului, a început a întreba, rugându-se: „Unde petrece prietenul lui Dumnezeu şi doctorul meu?" Iar oamenii aceia arătându-i insula de cealaltă parte, fără să pregete intrând în caic, a plutit spre ea şi la Cuviosul Ştefan a alergat, arătându-i suferinţa şi cu lacrimi rugându-se să o vindece. Pe aceasta părintele, rugându-se, a vindecat-o prin ungerea întru Hristos şi prin închinarea la icoana Sa. Făcându-se bine cu trupul, a treia zi femeia a cunoscut desăvârşit că s-a vindecat nemaifiind supărată cu boala. Şi multe alte minuni a făcut Cuviosul pe mare şi pe uscat.

În vremea acestor minuni ale cinstitului părintelui nostru Ştefan, în al doilea an al izgonirii în acea insulă, dreptcredincioasa mamă a Cuviosului Ştefan, s-a dus către Domnul, zicând fiicei sale: „Nu plânge Teodota, căci vei merge cu mine". După şapte zile a adormit în pace şi sora sfântului.

În zilele acelea, un oarecare Ştefan, ostaş din ceata armenilor, fiind slab cu trupul se gârbovea. Acesta venind în insulă, a căzut la Sfântul şi rugându-l, s-a închinat la icoana lui Hristos şi a Maicii Lui cu credinţă şi s-a întors drept şi cu totul sănătos, prin rugăciunile Cuviosului. Iar ostaşii întrebând, cum, în ce chip, şi de cine s-a vindecat, el le-a răspuns: „În Proconis este un monah închis, numit Ştefan. Acesta rugându-se şi făcându-mă pe mine să mă închin la două icoane, una a lui Hristos şi alta a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, sărutându-le, îndată am dobândit vindecare".

Iar cei fărădelege, luându-l în batjocură, au zis către dânsul: „Vai de tine, Ştefane, te-ai închinat idolilor". Şi l-au clevetit pe dânsul către stăpânitorul Traciei; iar acesta, cunoscând cele pentru dânsul, degrab l-a trimis la împărat. Iar tiranul împărat, primindu-l, a zis: „Cum te-a învăţat nepomenitul acela să te închini la nişte năluciri ca acestea?" Iar el mai vârtos lepădându-se şi iertare cerând, ca unul ce acum se rătăcise, îndată pierzătorul l-a cinstit cu vrednicia de sutaş, ca pe unul ce a necinstit icoana lui Hristos.

Dar Dumnezeu cel ce judecă drept, şi care prin proorocul strigă: *Numai pe cei ce Mă slăvesc pe Mine îi voi slăvi, iar cei ce Mă defaimă pe Mine, se vor necinsti*, n-a trecut cu vederea izbânda nedreptei judecăţi. Căci călcătorul acela de lege, luând vrednicia, când se întorcea de la împărăţie acasă, fiind trântit de cal şi de picioarele acestuia fiind zdrobit, a fost omorât şi sufletul său rău şi-a lepădat. În acest chip, sfântul a pornit de la Proconis, iar vicleanul balaur zicea: „Că şi izgonit fiind, nu încetează învăţând pe popor a se închina idolilor".

Întorcându-l din Proconis, a poruncit să-l ducă în temniţă întunecată şi în obezi să se păzească, iar picioarele lui în legături să le pună. După câteva zile şezând în palatul cel de lângă mare, care se numea Faros, între doi boieri ai lui, şi, făcând întrebare, au poruncit să aducă pe Sfântul. Iar Sfântul, când era să intre la împăratul, luând un ban de la un iubitor de Hristos, îl ţinea înăuntrul culionului său. Când a intrat, abia l-a văzut nelegiuitul împărat şi, de mânie biruindu-se, a strigat, zicând: „O, ticăloşie! O, ce rabd! Oare şi nevrednicul acesta de pomenire să defăimeze împărăţia mea? Şi acesta vrea să mă ocărască şi stăpânirea mea întru nimic să o socotească?" Iar sfântul, nerăspunzând, şi jos la pământ plecându-se, tiranul la dânsul se uita, căutând cu ochii sângeraţi şi ridicând prin văzduh mâna ca un balaur, şuierând tare, a zis: „Mie nu-mi răspunzi, necuratule chip?" Iar sfântul a zis către dânsul: „Împărate, de voieşti să mă chinuieşti, chinuieşte-mă, iar dacă voieşti a mă întreba, vorbeşte cu blândeţe, căci aşa poruncesc legile". Iar împăratul a zis: „Spune, căror hotărâri şi porunci părinteşti nu ne-am supus, de zici că avem socoteală eretică?" Sfântul a zis: „Zugrăvirea pe pereţi a icoanelor care de mult, de toţi Părinţii a fost primită şi închinată, pe aceasta aţi lepădat-o din Biserică".

Iar împăratul a zis: „Nu le numi pe acestea o, necuvioase cap, zugrăviri de icoane, ci zugrăveli de idoli. Şi ce împărtăşire au cu sfinţii? Sau ce împărtăşire are lumina cu întunericul?" Sfântul a răspuns: „Împărate, creştinii au hotărât a sluji nu materiei în icoane, ci numirii chipului ne închinăm gânditor, suindu-ne prin aceasta la pricinile chipurilor celor dintâi şi prin vedere ne înălţăm la dogmele şi scopul dreptei credinţe, la locurile cerului cele înalte. Aceasta este dorirea sufletului, de a se înălţa ca o pasăre mult rătăcitoare, spre a se odihni acolo".

Împăratul a zis: „Cu dreptate este oare, ca cele de oameni propovăduite, care sunt nemărginite cu anevoie văzute şi nici de minte ajunse, a le închipui în chip simţit şi prin materie a ne închina lor, nefiind acestea cunoscute, fără numai nemărginirea, precum zice Grigore cuvântătorul de Dumnezeu? Şi este oare cu cuviinţă, în

materie a ne închina acelora, a cărora fire nimănui nu-i este adeverită?" Cuviosul a răspuns: „Care din oameni, având înţelegere, zice că este cu putinţă a se zugrăvi cu vopselele cele făcute din materie firea dumnezeiască cea nematerialnică, care covârşeşte toată mintea, al cărei chip nici cu mintea nu se poate închipui, şi cum este cu putinţă a o închipui cu vopsele? Iar noi, când închipuim în icoană pe Hristos, atunci nu închipuim firea Dumnezeirii Lui, ci însemnăm chipul acela al dumnezeieştii Lui omeniri, cel arătat întru asemănarea noastră şi de mâinile apostolilor pipăit, precum grăieşte Sfântul Ioan Cuvântătorul de Dumnezeu: *Care L-am văzut cu ochii noştri, care L-am privit şi mâinile noastre L-au pipăit*.

Iar de-mi vei pune înainte cuvântul lui Moise, care zice: *Să nu-ţi faci ţie chip cioplit, nici orice asemănare din câte sunt în cer sus, şi câte sunt pe pământ jos*, chiar pe Moise însuşi îl voi arăta ţie că a făcut închipuire a doi Heruvimi de aur, de care dumnezeiescul Apostol zice aşa: *Heruvimii slavei, care umbreau altarul*. Încă şi altarul, cortul şi sfânta sfintelor, închipuiau asemănare cerească, precum acelaşi apostol grăieşte: *Care slujesc chipului şi umbrei celor cereşti*.

Deci, ce fărădelege facem când închipuim pe icoană chipul lui Hristos cel în vedere de om, şi ne închinăm Lui? Oare închinându-ne şi Crucii aceleia făcute din orice fel de materie, vi se pare că ne închinăm materiei? Încă şi vasele cele sfinţite care se cinstesc de noi, nici un fel de sminteală nu fac ştiinţei noastre, deoarece suntem adeveriţi că se sfinţesc prin chemarea numelui lui Hristos.

Oare vei lepăda din Biserică şi Sfintele Taine, care au aceeaşi închipuire, sub vederea pâinii şi a vinului cuprind în taină Trupul şi Sângele lui Hristos, prin care se închipuieşte acelaşi trup al lui Hristos, care a pătimit pe cruce şi acum este fără pătimire în cer? Acestora ne închinăm şi le sărutăm, împărtăşindu-ne cu dânsele, ca să moştenim sfinţenia; iar voi, nefăcând deosebire între sfânt şi necurat, icoana lui Hristos o socotiţi ca pe idolul lui Apolo; iar pe Sfânta Născătoare de Dumnezeu, ca pe idolul Artemidei şi nu v-aţi înfricoşat a le numi pe dânsele idoli şi le-aţi călcat cu picioarele şi le-aţi ars".

Iar împăratul a zis: „O, tu, orbitule cu mintea şi decât nepomeniţii mai nepomenit, călcând icoanele oare pe Hristos l-am călcat? Să nu fie". Dar purtătorul de semne Ştefan, de-a pururea purtând întru sine pe Hristos şi de dânsul învăţându-se, punând mâna în sfinţitul culion, şi scoţând banul îl arăta, precum Hristos a arătat adunării celei mai dinainte a iudeilor, purtând chipul şi numele pierzătorului împărat, şi a zis: „Al cui este chipul acesta, împărate şi scrisul de pe el?" Iar tiranul înspăimântându-se, a zis: „Al celui ce împărăţeşte".

Sfântul a zis: „Oare dacă pe acesta, aruncându-l la pământ şi de bunăvoie îl voi călca, voi suferi muncă?" Iar cei ce stăteau de faţă, au zis: „Aspru va fi pedepsit, cel ce îndrăzneşte să calce banul ce poartă semnul şi numele nebiruiţilor împăraţi". Iar sfântul, oftând, a zis: „Dacă voi ziceţi aşa, ce muncă va suferi cel ce a călcat şi a ars chipul lui Hristos şi al Maicii Sale din icoană? Negreşit se va da focului celui fără de sfârşit şi veşnic cum şi viermelui celui neadormit!" Şi aruncând banul, l-a călcat.

Atunci cei ce stăteau lângă împărat, ca nişte fiare sălbatice, sărind asupra sfântului, au vrut să-l arunce jos în mare din palat. Dar împăratul, cu vicleşug oarecum, pentru că se schimba ca un şarpe, i-a oprit; şi îndată, legându-l pe sfânt de gât cu mâinile înapoi, l-au trimis la temniţa cea de obşte a Bizanţului, unde se numeşte sfinţitul divan, ca după lege să se judece, că a călcat chip de împărat.

O, nebunie! Căci cei ce au defăimat legea lui Dumnezeu, şi icoana Lui au călcat-o, aceştia fac legi care îi îndreptăţesc. Şi cine oare nu va râde de nebunia acestora? Deci Sfântul părintele nostru Ştefan, fiind trimis la temniţa numită Pretoriu, numai cât a intrat în pridvoare, s-a înfierbântat inima lui, ca să zic aşa după proorocul, aprinzând înăuntrul lui focul cugetării şi a grăit cu limba sa sfârşitul zilelor vieţii sale, zicând: „Aceasta este odihna vieţii mele şi aici voi lăuda pe Dumnezeu până la cea mai de pe urmă răsuflare a vieţii mele, căci pentru icoana lui Hristos am ales-o pe dânsa".

Şi a aflat închişi acolo ca 342 de monahi, din toate laturile. Unii cu nasurile tăiate, alţii cu ochii scoşi, alţii având mâinile tăiate, ca unii ce nu au iscălit împotriva sfintelor icoane, ci încă au scris pentru ele, iar alţii neavând urechi. Iar unii arătau urmele bătăilor celor neasemănate pe care le luaseră de la chinuitori, răni care nu se tămăduiseră încă, iar alţii se arătau că nu au păr, fiind tunşi de păgânii arzători de icoane, şi cei mai mulţi aveau cinstita barbă unsă cu smoală şi arsă.

Aceste grele munci de multe feluri, ale tăinuitorilor bunei credinţe, văzându-le sfântul, mulţumea lui Dumnezeu, Care le-a dăruit răbdare, iar pe sine se socotea a fi vrednic de plângere. Ba încă se supăra şi cu greu suferea că nu s-a învrednicit a purta şi el asemenea răni pentru icoana lui Hristos în felul cum s-au învrednicit aceia.

Toţi acei părinţi l-au primit pe Cuviosul Ştefan ca pe un păstor şi începător de mântuire şi de la dânsul se învăţau, se spovedeau şi-i spuneau lui gândurile. Deci s-a făcut pretoriu ca o mănăstire, fiindcă toată pravila monahicească se săvârşea într-însul. Iar cei ce păzeau temniţele, văzându-l pe acesta cu adevărat înger pământesc fără prihană, s-au înspăimântat, încât un temnicer a spus către femeia sa în taină,

precum Manoe: „O, femeie, pierim întru această nebunie a tiranului; căci ca pe un Dumnezeu l-am văzut pe Ştefan Axenteanul, cel închis acum în temniţă".

Iar femeia aceea cinstită – noua Samarineancă, cu adevărat –, prin întrebare către bărbat, fură de la dânsul prin auz toată petrecerea fericitului şi pe ascuns de soţul său intrând în temniţă, la picioarele cuviosului aruncându-se, ruga pe sfântul, zicând: „Nu te feri, părinte, de mine, preaticăloasa, că voiesc a-ţi aduce mângâiere şi a-ţi sluji la cele de trebuinţă, pentru că, în chipul acesta nădăjduiesc să iau şi eu plată de la Dumnezeu. Pentru aceea nu mă respinge pe mine nevrednica".

Pe când cinstitul părinte făcea rugăciune pentru dânsa, şi nu s-a plecat ca să ia ceva, femeia a zis către dânsul: „Cinstite părinte, de ce te lepezi de credinţa mea cea către tine? Că deşi nevrednicia mea mă respinge pe mine, fă milă cu mine; căci, precum văduva de la Sarepta odinioară a adus lui Ilie făină, iar Sumaniteanca i-a dat lui Elisei foişorul pentru iubirea de străini, iar văduva care se fericeşte în Evanghelie a pus cei doi bani în vistieria bisericii, aşa şi eu, prin nădejdea credinţei, ceva asemenea săvârşind către tine, să nu mă întorci smerită şi ruşinată".

Iar sfântul a zis către dânsa: „Du-te femeie, du-te căci nu pot să primesc ceva de la tine. Că nu de fire sau de nevrednicie fug, să nu fie aceasta, ci fiindcă sunt cu totul nevrednic eu ticălosul. Căci sunt oprit de Dumnezeu a nu ne împărtăşi cu ereticii. Nu mă ştiu să mă fi împărtăşit cândva cu ereticii cei prigonitori de creştini şi arzători de icoane, sau din mâinile lor să fi luat ceva".

Iar femeia aceea iubitoare de Hristos, cea în adevăr păzitoare de cei chinuiţi, auzind acestea de la sfântul şi aruncându-se jos, zicea: „Să nu-mi fie mie, Cuvioase părinte Ştefane, a ocărî icoana lui Hristos, a Maicii Lui, sau a sfinţilor; căci ştiu ce fel de răspuns vor da înaintea Domnului, cei ce au îndrăznit să facă aceasta. Căci cel întru sfinţi, părintele nostru Gherman, a rânduit pe surpătorii sfintelor icoane împreună cu aceia care au strigat: *Ia-L, Ia-L, răstigneşte-L pe Fiul lui Dumnezeu*. Pentru aceasta, cinstite părinte, cer numai să se ascundă lucrul acesta de bărbatul meu şi de păzitorii cei împreună cu el. Şi eu cu lucrul deplin te voi încredinţa pe cuvioşia ta".

Şi zicând acestea s-a întors către casă, unde deschizând o lădiţă a scos trei icoane ascunse, a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, care purta în braţe pe Fiul lui Dumnezeu, şi a Sfântului Pavel, şi închinându-li-se lor cu credinţă le-a dat sfântului Ştefan, zicând: „Să fie acestea, sfinte, înaintea feţei tale, ca atunci când te rogi, să mă pomeneşti şi pe mine păcătoasa".

Astfel, iubitorul de Dumnezeu Ştefan, plecându-se către cererea sa, o pomenea la rugăciune. Femeia, în ascuns, de atunci îi aducea sâmbăta şi Duminica câte o bucăţică de pâine şi trei pahare de apă. Aceasta a fost mâncarea şi băutura fericitului în vreme de un an şi unsprezece luni, cât a fost în temniţă.

Într-una din zile, şezând Cuviosul cu ceilalţi părinţi, care erau împreună legaţi, a venit cuvântul despre chinurile cele de multe feluri, care se aduceau celor credincioşi, de la antipaţii şi ighemonii cei fărădelege ai împăratului. Şi a venit în mijloc Antonie, care era din insula Critenilor, vestind jertfa adusă lui Dumnezeu, zicând: „Cum fără de lacrimi voi aduce în mijloc, părinţi cinstiţi, vitejiile lui ava Pavel? Căci acest viteaz s-a prins de către Teofan, eparhul Ciprului şi a fost dus spre cercetare în divanul ce se zice a lui Heracle". Şi stătea la pământ icoana lui Hristos şi unealta caznelor, care la elini se zice catapeltis. Şi a zis voievodul: „O, Pavele, una din două îţi stă înainte: sau icoana lui Hristos s-o calci în picioare ca să trăieşti, sau de nu, cu aceste unelte cumplit vei fi muncit ca să mori".

Dar Sfântul Pavel cel cu bărbăţie, cu glas mare a strigat: „Să nu-mi fie mie aceasta, Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, să calc dumnezeiasca Ta icoană, ce este asemenea cu chipul trupului Tău, fiind lăcaş al numelui Tău cel înfricoşat". Şi la pământ plecându-se, a adus sfintei icoane închinarea cea cuviincioasă, sărutând cu dragoste chipul răstignirii lui Hristos, arătând cu lucrul că nu se teme de îngrozirea chinurilor şi este gata să moară pentru icoana lui Hristos.

Iar voievodul, mâniindu-se, a poruncit să-l dezbrace şi aşa să-l întindă pe catapulte. Şi din toate părţile, strângându-l slujitorii pe sfântul între cele două scânduri, de la gât până la glezne, şi cu fiare pătrunzând mădularele acestuia, să-l spânzure cu capul în jos şi de jur împrejur să aprindă un foc mare; şi aşa l-a făcut ardere de tot, prin foc, boierul cel care era în fărădelegi mai mult decât împăratul".

Pe când acesta grăia şi toţi părinţii vărsau lacrimi, un preot bătrân, Teostirict din sfânta mănăstire a Nelechitului care avea nasul tăiat, iar barba dată cu smoală şi cu catran îi fusese arsă de luptătorii contra sfintelor icoane, cei fără Dumnezeu, acela venind în mijloc a zis: „Nu este cu putinţă, cu adevărat, cinstite Ştefane, a suferi fără plâns sau a trece cu vederea sălbăticia de atunci a boierului din pământul Asiei, pe care îl numesc Lahonodracon". Iar cinstitul Ştefan i-a zis: „Spune părinte spune pentru Domnul, şi să nu ascunzi, căci mai râvnitori ne faci, dacă va voi Dumnezeu să pătimim şi noi".

Iar Teostirict a zis: „Sfântul Marele Post trecând şi sfintele Paşti ajungând, în seara sfintei Joi celei mari, în care Hristos Dumnezeul

nostru se dădea în mâinile Iudeilor, dumnezeiasca jertfă săvârşindu-se, acest eparh cu nume de balaur, după porunca împăratului împreună cu mulţime de ostaşi, năvălind fără veste şi intrând cu îndrăzneală în biserică şi în Sfântul Altar, au poruncit să înceteze cântarea şi au răsturnat la pământ sfintele şi de viaţă făcătoarele Taine ale lui Hristos. Apoi, luând pe cei mai aleşi din monahi, vreo treizeci şi opt, le-a pus mâinile şi gâturile în cătuşe, iar din ceilalţi pe unul l-au bătut fără cruţare, iar pe altul l-au ars de tot. Altora, smolindu-le barba şi feţele, i-au izgonit după ce le-au tăiat nasul, dintre care unul sunt şi eu.

După toate acestea, neîndestulându-se, acel rău credincios, toată mănăstirea a ars-o, de la grajd până la biserică, şi le-a prefăcut în praf aruncat pe pământ. Apoi, împreună cu dânsul, luând pe cei treizeci şi opt de părinţi, i-a surghiunit în părţile cele mai îndepărtate ale Efesului şi i-a încuiat în cămara unei băi vechi, astupând intrarea; apoi săpând poalele muntelui, i-a îngropat de vii. Şi aşa cu silă nesuferită s-au săvârşit în Domnul.

Deci, aceste lucruri pline de întristare şi altele mai multe şi mai dureroase grăindu-le, nu era cu putinţă a suferi plângerea. De aceea ruga pe Sfântul Ştefan, precum mai înainte în munte, aşa şi acum să le spună cuvânt de mângâiere. Iar prea fericitul, cu durere sufletească, suspinând, a zis: „Să mulţumim, părinţi şi fraţi, să mulţumim pentru toate acestea ce s-au întâmplat, căci răbdarea cea până în sfârşit aduce cununa; căci foc, sabie şi la sfârşit moarte de la păgâni ne stau înainte. Să răbdăm şi să-i urmăm pe Cuvioşii Părinţi, care şi-au săvârşit viaţa în vremea noastră mucenicește, pe Cuviosul Petru, cel încuiat în Vlaherna, care fiind bătut cu vine de bou înaintea împăratului pentru icoana lui Hristos, atâta răbdare a arătat, încât nici n-a suspinat, nici n-a strigat, ca şi cum n-ar fi simţit nici un fel de durere din acele bătăi".

Dar mai vârtos pe împăratul îl rănea cu cuvintele sale ca şi cu nişte arme ascuţite, pe acest nou Datian şi Iulian Paravatul, cu îndrăzneală propovăduindu-l şi către Dumnezeu ochii ridicând a zis: „Mulţumesc Ţie, Doamne". Aşa a răposat în bătăi.

După dânsul pe Ioan, dumnezeiescul egumen al mănăstirii celei vestite a Monagriei, pe care tiranul împărat, pierzându-l cu tiranie, pentru că nu a călcat icoana lui Hristos şi a Maicii Lui, l-a cusut într-un sac şi legându-i o piatră mare, l-au înecat în adâncul mării. Ce moarte poate fi mai cumplită decât aceasta? Dar aceasta aduce cununa. Cine ar fi îndestulat să afle cercetările în fiecare eparhie, de la cumpliţii boieri ai tiranului şi vrăjmaşii adevărului, cum şi cumplitele chinuri? Pentru că noi, lepădând multe semne de biruinţă ale păgânătăţii acelora, râvnim moartea Stăpânului. Că *nu-s vrednice pătimirile vremii de acum, pe*

lângă slava ce are să ni se arate nouă, precum zice vasul alegerii, Pavel.

Însă vremea îmi spune o, credincioşi, ca să aduc la arătare şi moartea pentru dreapta credinţă a cinstitului părintelui nostru Ştefan. Deci, precum în multe chipuri mai înainte m-am îndreptat, mă trage înapoi nevrednicia mea şi necunoştinţa meşteşugului vorbirii spre a grăi. Dar de vreme ce sfântul este milostiv şi bun către a mea smerenie, nu voi înceta grăind după putere, neieşind întru nimic afară din adevăr. Dumnezeu, Care descoperă robilor Săi tainele Sale, şi pe cele mai înainte de facere la arătare le aduce, n-a ascuns vremea mutării cinstitului părintelui nostru Ştefan de la cele de aici.

Căci, precum s-a zis mai sus, Sfântul Ştefan era împărtăşit şi de darul înainte vederii. Deci, acest cinstit şi sfânt bărbat, mai înainte cu patruzeci de zile de pătimirea sa, chemând pe preafericita şi iubitoarea de străini femeie, pe slujitoarea sfinţilor, care erau în temniţă, i-a zis ei: „Plata slujirii tale către mine o, femeie, îţi va da-o ţie Domnul. Dar voiesc întru această patruzecime să săvârşesc rugăciune în linişte şi înfrânare. Deci nu-mi mai aduce pâine şi apă".

Iar cinstita femeie a răspuns: „De ce vrei această asprime, părinte? Au nu toată vremea vieţii tale este o postire, o rugăciune şi o asprime?" Şi sfântul a zis: „Am cunoscut că după puţine zile are să fie sfârşitul vieţii mele". Şi cu aceasta umilind pe femeia cea iubitoare de străini a slobozit-o în pace.

Şi aşa, nu a încetat sfântul în acele patruzeci de zile, vorbind şi învăţând pe părinţii cei împreună legaţi, de a nu se întrista întru necazuri, săvârşind cântări de laudă de toată noaptea, încât şi unii din cei care ţineau în taină credinţa cea dreaptă, veneau la dânsul schimbându-şi hainele, îmbrăcându-se în zdrenţe proaste şi îndulcindu-se de la dânsul cu învăţăturile cele folositoare pentru credinţa cea dreaptă, luând binecuvântare de la dânsul.

Trecând zilele şi ziua a treizeci şi opta ajungând, de dimineaţă după slavoslovia Utreniei şi după sfârşitul ceasului întâi, chemând iarăşi pe acea femeie milostivă, în auzul părinţilor, a zis: „Vino, cinstită şi binecuvântată femeie să vadă Dumnezeu şi să-ţi măsoare nelipsit osteneala ce ai făcut-o cu mine, răsplătind rodul ostenelilor însutit, precum este scris în Sfânta Evanghelie. Căci eşti uceniţă cu adevărat a Celui ce a zis: *Întrucât aţi făcut unuia dintre aceşti mai mici ai Mei, Mie Mi-aţi făcut. Şi Cel ce primeşte pe drept în nume de drept, plată de drept va lua*. Pentru aceasta Domnul să-ţi dea însutit şi să te rânduiască împreună cu credincioasele Marii şi înţeleptele femei, cu a lui Cleopa, cu a lui Iosif, cu a lui Ioachim şi cu Marta". Deci şi mai multe decât acestea a zis, binecuvântând-o.

Apoi, luând dumnezeiasca icoană cu chipul Mântuitorului şi a ucenicilor Lui, adică a lui Petru şi Pavel, i le-a dat ei, zicându-i: „Să-ţi fie ţie acestea strajă în viaţă şi amanet al dreptei credinţe". Apoi, oftând, a spus că peste două zile, pornind de la cele de aici, se va duce în altă viaţă şi la Dreptul Judecător. Iar ea, nu puţin tânguindu-se, luând sfintele icoane de la sfântul, le-a învelit într-o basma de frica prigonitorilor celor fără de Dumnezeu şi, primind binecuvântarea de pe urmă, a pornit spre casă, plângând pentru despărţirea de un părinte şi învăţător ca acesta. Iar Cuviosul Ştefan, împreună cu cei legaţi, a petrecut cealaltă vreme a zilei aceleia şi toată noaptea în rugăciune, binecuvântând pe Dumnezeu.

Tiranul împărat săvârşea atunci jertfa cea păgânească, adică sărbătoare diavolească, pe Dionis şi pe Vrum, lăudându-i la acea prăznuire ca pe nişte făcători ai seminţelor şi ai vinului. Şi în acea zi de dimineaţă, stătea în foişoarele şcolilor, împreună cu lăutarii cei de un cuget cu dânsul, avea îndeletnicire urâtă şi lui Dumnezeu vrăjmaşă, prin jertfa cea de faţă, în cinstea preadesfrânatei lui femei, cea de a treia cu numele Evdochia.

Căci lepădatul de Dumnezeu eretic, pe lângă multe alte fapte rele şi urâte, nu lăsa nici praznicile cele păgâneşti. Şi i s-a spus lui de către nişte urâtori de Hristos, că Ştefan Axenteanul, exarhul nepomeniţilor, acea temniţă a făcut-o mănăstire, săvârşind cântare de laudă de toată noaptea în dânsa, şi toţi cei din cetate alergând la dânsul, se învăţau a sluji idolilor – căci aşa numeau ei sfintele icoane.

Iar tiranul, auzind aceasta şi fierbând de mânie, a chemat un bărbat, purtător de sabie, cu vrednicia de proxim, şi i-a poruncit să ducă pe Cuviosul Ştefan în cealaltă parte de târg, unde era cinstita biserică a Sfintei Marii Muceniţe Mavra, pe care urâtorul de sfinţi, dărâmând-o până la temelie, a făcut-o loc de ucidere, şi Mavra a numit locul acela unde făcea şi tocmelile cu dracii. Aceasta o mărturiseşte copilul jertfitorului, care s-a dat spre jertfă, pentru care nu este vreme a povesti.

Apoi, îndată a rânduit să se cerceteze, întrebând prin cetate, ca oricine va fi aflat având rudenie, prieteni, sau neam apropiat pe cineva, din catalogul monahicesc, sau măcar cu haină neagră, să-l trimită, după bătăi nesuferite, în surghiun. Şi atunci era bucurie vrăjmaşilor, căci dădea pe care voiau, încă şi robi pe stăpâni cleveteau. Plângerea şi tânguirea Bizanţului, nu era mică, ci mai mult decât în zilele cele de demult ale lui Iulian şi Valens, cei fără de Dumnezeu.

Trimisul acela, luând pe Sfântul Ştefan din temniţă şi încătuşându-i gâtul şi mâinile, îl ducea la locul cel rânduit. Iar tiranul împărat, ieşind din palat, s-a dus spre uliţa cea de obşte, care se numea Milion, unde, în anii cei de demult, cei ce au împărăţit cu dreaptă credinţă, au zugrăvit cele şase sinoade a toată lumea, care arătau mărturisind dreapta credinţă ţăranilor, străinilor şi celor dimprejur, pe care, babiloneanul tiran, în zilele acelea, văruindu-le, a zugrăvit sataniceasca alergare de cai şi pe vizitiul cel iubit de draci şi nevrednic cerului şi pământului, cinstindu-l pe acesta mai mult decât pe Sfinţii Părinţi. Cine oare nu se va înfricoşa şi nu se va înspăimânta, sau nu va râde, ori nu va plânge, de o asemenea îndrăzneală? O, Mântuitorul meu, cât de nemărginită şi îndelungată răbdare ai! Stând tiranul în acel loc, lăudându-l şi slăvindu-l toţi, el a zis: „Nici o mângâiere nu este sufletului meu pentru nepomeniţii cei răi". Iar unul din cei împreună tăinuitori ai lui, a strigat: „Şi unde s-a arătat oare, stăpâne, urma acestora, sau pomenirea lor în cetatea ta, ori în altă parte, fiindcă toţi s-au pierdut? Căci iată şi pe vrăjmaşul adevărului, pe Ştefan Axenteanul, întâlnindu-l astăzi, am văzut dreapta judecată, fiind dus pentru a se da săbiei".

Iar balaurul cel cu multe chipuri, a zis către dânsul: „Şi ce este oare mai dulce lui Ştefan, decât să primească tăierea capului? Căci mă plec să cred că, de când s-a închis, aceasta o dorea. Dar nu se cade ca el să sufere o moarte ca aceasta, ci mult mai grea şi cu anevoie. De vreme ce şi împărăteasa nu puţin se va supăra pe noi, căci ziua sărbătorii vrumaliului, cu ucidere am săvârşit-o".

Şi îndată a poruncit acest nou Irod, robul femeilor, să-l întoarcă pe sfântul şi în temniţă să-l închidă. Iar părintele iarăşi cânta în temniţă împreună cu cei legaţi, acestea: *Cel ce locuieşti întru ajutorul celui Preaînalt, întru acoperământul aripilor se va sălăşlui...* şi celelalte stihuri ale psalmului.

Tiranul împărat a făcut în ziua aceea ospăţ mare boierilor săi şi celor de un gând cu dânsul şi, săvârşind prăznuirea cea vrăjmaşă lui Dumnezeu, în seara aceea cu strigăte şi alăute s-au plecat spre băutură. Apoi chemând doi fraţi de-o mamă, neîntrecuţi în vrednicie, frumoşi la chip şi la suflet, şi foarte minunaţi, pe care, zavistuindu-i mai pe urmă cu râvnă, i-a ucis după ce le-a zis lor: „Mergeţi în temniţă, ziceţi acestea lui Ştefan Axenteanul: Ştii cât mă îngrijesc de tine, viaţa ţi-am dăruit, ca doar plecându-te, măcar mai pe urmă să faci cele plăcute mie. Deşi eu ştiu gândul lui cel neplecat şi cu împietrire de inimă, negreşit vă va ocărî. Totuşi dacă prin cuvinte bune îl veţi pleca pe dânsul, bine va fi. Iar dacă nu, atâta să-l răniţi cu bătăi peste gură şi peste spate, încât, ieşind voi de acolo, el în chinuri să moară".

Acei fraţi, mergând la temniţă şi la sfântul ajungând, i-au vestit acestuia graiurile împăratului, întru nimic pe sfântul vătămându-l, fiindcă au văzut faţa lui ca o faţă de înger, ci mai vârtos întărindu-l în dreapta credinţă. Apoi sărutându-l, au luat binecuvântare şi, întorcându-se înapoi, au venit la cel ce i-a trimis, şi i-au zis: „Împărate, am aflat pe călugărul acela neplecat, încă stăruind în cele dinainte ale sale şi anatematisind. Şi atât de tare l-am rănit pe dânsul cu bătăi, încât fără glas zăcea şi nu ne mai aşteptăm să fie viu până mâine". Apoi, veselindu-se trufaşii şi râzând tare, se ţineau de lăcomia gâtului, adică a băuturii celei irodieneşti, fiind robul pântecelui.

Cuviosul Ştefan, toată noaptea aceea a stat la rugăciune, gătindu-se de moarte. Când a fost la răsăritul luceafărului, a chemat pe toţi Cuvioşii Părinţi, împreună cu cei legaţi, şi a zis către dânşii: „Mântuiţi-vă, părinţi şi fraţi, mântuiţi-vă! Şi vă rugaţi pentru mine, ca nu cumva să se afle vreun înger rău în întâmpinarea duhului meu, pentru mulţimea greşelilor mele. Pacea şi sărutarea cea mai de pe urmă vă dau, că iată acum s-a apropiat ceasul sfârşitului meu, şi cununa cea mucenicească este lângă uşă. Iar voi petreceţi întru dreapta credinţă până în sfârşit".

Acestea auzindu-le de la dânsul, Cuvioşii Părinţi îşi spălau feţele cu lacrimi fierbinţi. Iar el a început a dezbrăca de pe sine hainele, însă Sfinţii Părinţi au zis: „Mai bine este, părinte, ca în această sfântă îmbrăcăminte să vezi sfârşitul zilelor tale". Iar Sfântul Ştefan, de Dumnezeu însufleţitul, a zis: „Părinţi şi fraţi, cel ce se luptă, gol se luptă, şi socotesc că nu este drept, ca acest sfânt chip, să se necinstească şi să se calce de un norod ce latră ca nişte câini". Cu acestea îndouplecând pe părinţi, şezând numai într-o haină de pânză împreună cu dânşii, grăia cele despre mântuire.

Iar în noaptea aceea, după banchet, trufaşul împărat odihnindu-se pe patul său, i s-a spus de către dracul cel ca un corb de noapte, care totdeauna petrecea împreună cu el, că cei doi trimişi de dânsul n-au făcut nici un rău lui Ştefan în temniţă, ci mai vârtos i s-au închinat lui şi s-au binecuvântat de dânsul.

Deşteptându-se împăratul din somn în al doilea ceas din zi, a ieşit cu sârguinţă într-un foişor al palatului şi a început a răcni ca un leu, zicând: „O, ce nevoie! O, ce mare defăimare pentru mine, nimeni nu este ca să-mi ajute mie! Ce este mie şi nepomeniţilor? Nu este nici unul care să-mi slujească cu credinţă, toţi mă socotesc pe mine întru nimic; şi nu ştiu ce voi face cu acei nepomeniţi".

Auzind strigarea împăratului toţi cei ce erau în curţile împărăteşti, s-au mâhnit, s-au tulburat foarte, şi au alergat degrabă la dânsul. Iar el, cu aceştia întâlnindu-se, a zis: „Unde mergeţi şi pe cine căutaţi?" Iar ei

au răspuns: „La tine preabunul nostru stăpân, venim să ne veselim împreună cu tine, marele împărat, la ziua cea de sărbătoare care acum se săvârşeşte, adică a Augustei". Dar el iarăşi a strigat: „Nu sunt eu stăpânul vostru, nu sunt împăratul vostru, altul este stăpânul vostru, la ale cărui picioare tăvălindu-vă şi la ale căror urme închinându-vă faceţi rugăciuni. Nimeni nu este de un suflet cu mine, ca să-l omoare pe acela, că doar ar afla odihnă viaţa mea şi s-ar fi mângâiat duhul meu".

Iar ei nedumerindu-se şi cu durere în inimă sârguindu-se, au întrebat: „Cine este oare alt împărat pe pământ, mai presus decât tine, împărate şi stăpâne? Şi cine este vrăjmaş al împăratului pe care l-am fi cinstit mai mult decât pe tine împărate? Nu te iuţi asupra noastră?" iar Copronim a răspuns: „Ştefan Axenteanul, exarhul nepomeniţilor este împăratul vostru, iar nu eu".

Şi numai cât a pomenit numele acesta, şi îndată se putea vedea pornire şi tulburare de mulţime, ca un tunet, alergând la temniţă, la care ajungând, ca nişte fiare sălbatice, sărind în temniţă, strigau la temniceri: „Daţi-ne aici pe Ştefan Axenteanul!" Iar cel ales întru sfinţenie, fără tulburare ieşind la dânşii, a zis: „Ca o oaie ce vine la cei ce voiesc a o junghia, iată eu sunt cel pe care îl căutaţi".

Şi îndată la pământ aruncându-l ca nişte fiare sălbatice, şi legând funii de fiarele în care picioarele lui erau închise, l-au tras la uliţa cea de obşte, călcându-l peste cap şi peste tot trupul, cu pietre lovindu-l şi cu beţe bătându-l. Şi cum a ieşit, fiind târât pe prima uşă a temniţei, ajungând la pridvoarele casei celei de rugăciune ce era acolo, adică a Sfântului Mare Mucenic Teodor, mâinile şi capul puţin ridicându-şi şi ochii spre cer înălţându-i, pe cât îi era cu putinţă, a făcut închinăciunea cea mai de pe urmă, înaintea bisericii sfântului mucenic.

Fiind întru atâtea munci cumplite şi bătăi, a săvârşit lucrul cel cuviincios dreptei credinţe; apoi văzându-l unul din acei băutori de sânge şi fără de Dumnezeu, fiind îmbrăcat cu satana, scrâşnind, a zis: „Vezi că nepomenitul ca un mucenic voieşte a muri". Şi alergând către tulumbele de stins focurile ce sunt în acel loc, pe care le numesc sorburi, şi luând un lemn mare numit antion, repede întorcându-se şi ajungându-l pe sfântul, fiind târât de mulţime şi peste creştet lovindu-l, ca pe un câine, îndată l-a omorât.

Filomatie era numele acelui gealat, care, fiind trântit îndată la pământ şi îndrăcindu-se, striga groaznic, scuturându-se, curgându-i spume şi scrâşnind din dinţi. Apoi până la moartea lui, aşa a fost pedepsit de diavolul.

Dar ce cuvânt va istorisi, sau ce auz va primi mucenicia sfântului, întru acele cumplite dureri? Căci care mădular al lui s-a văzut

nemărturisit de cunună, dintre nenumăratele împroşcări cu pietre? Că fiind târât pe pământ şi lovit din lespede în lespede, mâinile i se tăiau, degetele împreună cu unghiile cădeau, iar coastele lui se rupeau, vinele rozându-se înroşeau pământul cu mulţimea sângelui, oasele rupându-se din încheieturi, se făceau bucăţi.

Iar unul din cei fărădelege, lovind cu o piatră în pântecele lui, l-a despicat în două. Şi se vedeau toate măruntaiele lui pe pământ târându-se cumplit. Cu adevărat nici o moarte nu s-a văzut mai cumplită ca aceasta, nici la elini nu s-a văzut cândva, căci şi după ce a răposat îl băteau cu beţe şi cu pietre pe trupul mort; nu numai bărbaţii, ci şi femeile şi copiii din şcoli, după porunca tiranului, alergau cu pietre.

Dar dacă cineva ar fi întâmpinat pe cale această ardere de tot, jertfită lui Dumnezeu, fără să o lovească cu pietre, se pedepsea ca un iubit al sfântului şi vrăjmaş al împăraţilor. Şi cum cei ce-l târau au ajuns la locul boului, un om care prăjea nişte peşte în tigaie l-a văzut pe sfântul, fiind târât pe uliţă; şi părându-i-se că el încă trăieşte, apucând un tăciune din foc şi lovind tare capul sfântului în partea dinapoi, despărţindu-se, a sărit şi s-au vărsat pe pământ creierii cei moi.

Atunci un bărbat dreptcredincios, cu numele Teodor, rămânând înapoi cu socoteală ascunsă, făcându-se că a alunecat, plecându-se la pământ, a ridicat acele sfinte moaşte şi cu basma învelindu-le, le-a ascuns înăuntrul hainelor sale şi se sârguia să vadă unde îl vor arunca pe Sfântul Ştefan, spre mâncarea câinilor. Iar răul tiran, a mers târând pe Sfântul spre mănăstirea unde era sora lui, ca s-o scoată şi pe dânsa şi s-o împroaşte cu pietre cu mâinile lui, ca şi pe fratele ei, Sfântul Mucenic Ştefan.

Dar cinstita şi cu adevărat sora Sfântului, cu firea şi cu socoteala, cunoscând mai înainte năpădirea tiranilor eretici, într-un mormânt întunecat închizându-se, a scăpat. Şi venind păgânii şi neaflând-o, de acolo târând pe Sfântul, l-au aruncat în groapa păgânilor şi a osândiţilor, unde era biserica Sfântului Palaghie. Pe aceasta, tiranul urâtor de sfinţi, aflând-o căzută, a făcut-o mormânt de osândiţi şi a numit-o „a lui Palaghie". Şi s-a arătat graiul cel proorocesc luminat grăind, şi *cu cel fără de lege s-a socotit dreptul*.

De aici tâlharii, întorcându-se la împărat, ca de la un război cu vitejie făcând izbânzi, s-au primit de dânsul cu bucurie. Şi aşa tiranul, şezând cu dânşii la o masă cu multe cărnuri, auzind de moartea Sfântului Ştefan cea în multe chipuri, râzând tare se ruşina. După aceia şi pe ceilalţi cuvioşi părinţi, care erau în temniţă împreună cu Sfântul Ştefan, cu felurite chinuri i-au omorât.

Aşa s-a sfârşit Sfântul lui Dumnezeu şi Cuviosul Mucenic Ştefan, la cincizeci şi trei de ani ai vârstei sale, în luna noiembrie, în douăzeci şi opt de zile, în care se prăznuia o sărbătoare păgânească de iubitorii de dezmierdări. Pentru aceea, iubiţilor, nu se cade să dăm tăcerii lucrurile cele minunate ale Cuviosului, care s-au făcut după moarte şi pe care Dumnezeul tuturor, le-a făcut întru lauda şi slava slugii Sale. Că Însuşi prin Scriptură strigă: *Numai pe cei ce Mă slăvesc pe Mine, îi voi slăvi; şi cei ce Mă defaimă pe Mine, se vor necinsti*.

Căci pe când târa pe Sfântul şi l-au dat morţii celei amare şi fără de milă, de dimineaţă văzduhul, linişte având, şi razele soarelui strălucind până la ceasul al treilea, de năprasnă s-a ridicat un nor înfocat spre partea de răsărit a Constantinopolului, peste vârful muntelui, de unde a venit sfântul. Apoi, ajungând lângă marginile cetăţii, a înnegrit tot văzduhul. La vedere părea ziuă, dar era întuneric ca de noapte. Şi vifor groaznic suflând, s-a vărsat grindină peste cetate, încât mulţi s-au primejduit şi pe unii i-a ucis, şi nu puţin s-au vătămat arăturile care erau verzi în cetate.

Iar poporul cel drept credincios, care rămăsese, a plâns pe ascuns, împreună cu femeile cele credincioase şi au milostivit pe Dumnezeu, ca să li se dea odihnă în primejdia cea nesuferită. Ceea ce a şi făcut Dumnezeu, Care a ascultat rugăciunile celor ce se tem de El, spre mai mare ruşine şi ocară a păgânului împărat, cel nevrednic de cinste.

Iar Teodor, bărbatul cel iubitor de Dumnezeu pomenit mai sus, luând moaştele care au căzut din căpăţână, cum şi creierii, le-a ascuns în sân. Iar după ce a fost aruncat sfântul, a mers la sfânta mănăstire a cuviosului părintelui nostru Dia şi, luând în ascuns pe egumenul mănăstirii, i-au dat lui moaştele şi i-a spus ce s-a întâmplat în acea zi.

Acesta tânguindu-se şi suspinând tare, luând pe Teodor iubitorul de Dumnezeu, l-a dus în paraclisul din dreapta mănăstirii a Sfântului Întâiului Mucenic Ştefan, şi scoţând o cutie, a închis într-însa sfintele moaşte ale Sfântului, împreună cu ei fiind de faţă şi un oarecare Ştefanid, copil mic al acelei mănăstiri; şi după ce s-au închinat, le-au pus înăuntrul jertfelnicului şi a catapetesmei, tăinuind lucrul.

Trecând puţină vreme, a fost clevetit Teodor de nişte urâtori de Hristos la împăratul, zicând că bărbatul cel iubitor de Dumnezeu este închinător de icoane, şi a poruncit balaurul cel din adânc, ca bărbatul acela să fie dus în surghiun, împreună cu femeia şi cu copiii, în insula Siciliei, lucru ce s-a şi făcut. Iar trecând vreme multă şi bărbatul cel iubitor de Dumnezeu fiind uitat în surghiun, Dumnezeu, Cel ce judecă drept, l-a aşezat şi pe acesta la ale sale, prin Cuviosul Mucenic Ştefan.

Pentru că Ştefanid, copilul cel mai înainte pomenit, ajungând întru măsura vârstei, ruga pe egumenul său să-l hirotonească în diacon. Iar acela zăbovind, pentru că încă era tânăr, şi cum el cunoştea cele despre dânsul, căci a crescut din tânără vârstă pe mâinile lui, nedobândind cererea şi pe egumen îngrozindu-l, a furat cutia în care erau moaştele Sfântului Ştefan şi a alergat la palatul împăratului, vestind tiranului lucrul.

Căci a zis: „Egumenul meu, închinându-se oaselor vrăjmaşilor, celor de tine ucişi, îi numeşte sfinţi, iar pe tine tiran şi nou Iulian te propovăduieşte, împreună cu Teodor cel surghiunit în Sicilia Dalmaţiei". Iar tiranul, fierbând de mânie, a poruncit îndată ca egumenul să fie închis în cătuşe, iar pe Teodor degrabă să-l întoarcă din Sicilia, ca să-şi ia pedeapsa pentru îndrăzneală. Şi a poruncit celui ce i-a clevetit pe dânşii să păzească cutia până la mustrarea amândurora.

Întorcându-se Ştefanid la cetatea împărătească, luându-l singur împăratul, l-a învăţat cele ce avea să zică împotriva bărbaţilor celor drepţi, aducând de faţă şi cutia, apoi l-a slobozit pe dânsul. A doua zi, înaintea tiranului stând, vânzătorul mustra înaintea tuturor pe egumen şi pe Teodor, iubitorul de Dumnezeu, zicând că va arăta ceasul, ziua şi basmaua cea sângerată, împreună cu moaştele, de nu se vor pleca. Iar bărbaţii cei iubitori de Dumnezeu se prefăceau că nimic din cele zise nu este adevărat.

Împăratul striga către vânzător, să scoată cutia pe care o ascunsese, şi s-o arate spre mustrare. Atunci s-a văzut preaslăvită minune, că într-o clipă s-a făcut cutia nevăzută şi nu s-a mai aflat până astăzi. Prin aceasta mai mult s-a ruşinat tiranul cel mult împietrit şi, socotind ca nu cumva să se cunoască de bizantini o minune ca aceasta, că de cei mai mulţi se numea sfânt, a trimis pe vrăjmaşul acela şi vânzătorul, după multe bătăi nesuferite, în surghiun, într-un ţinut străin. Iar pe bărbaţii cei cinstiţi i-a trimis înapoi, care slăveau pe Dumnezeu pentru toate, căci prin Sfântul Ştefan a făcut minune, ca ei să se păzească fără de primejdie.

Dar să nu tăcem nici despre acea vicleană slujnică de care s-a scris mai sus, care pe doamna sa – Sfânta muceniţă Ana –, şi pe Sfântul Ştefan i-a clevetit şi i-a prihănit, învăţată fiind de păgâni, cu care se tocmise să o slobozească şi cu cineva din palat să o însoţească. Să spunem în ce fel a avut sfârşitul vieţii, prin ce fel de moarte urâtă şi rea. Căci după moartea cea purtătoare de nevoinţă a Sfintei Ana, după bătaia aceea nesuferită şi după săvârşirea Sfântului Ştefan prin mucenicie, nimic din cele făgăduite ei dobândind, s-a ridicat împotriva lui Calist, celui mai înainte zis şi împotriva lui Avlicalam, strângătorul de biruri,

zicând: „De nu veţi împlini cele făgăduite, în mijlocul cetăţii voi spune vicleşugurile voastre şi ocările cele către Sfântul".

Acestea făcându-se în nepricepere, după ce au făcut sfat, au însoţit-o pe dânsa cu un notar al aceluiaşi strângător de biruri al Nicomidiei. Rămânând însărcinată şi ajungând în vremea naşterii, această nouă viperă a născut doi copii. După o vreme, rămânând văduvă, singură ea împreună cu copiii, în mijloc dormind, pe la miezul nopţii, întru uimire făcându-se pruncii şi luând oarecare putere minunată, sculându-se şi apucând-o de amândoi sânii, au început a-i suge, nu ca nişte copii, ci ca nişte pui de leu sau de urs, încât nu a fost cu putinţă să-i mai scoată, ca de la nişte fiare înfuriate şi mâncătoare. Şi astfel, dimineaţa i-a aflat morţi, pe mama lor şi pe prunci, încă ţinând cu dinţii sângeraţi cărnurile sânilor.

Această ticăloasă pedeapsă suferind vicleana slujnică şi prihănitoarea Cuviosului, şi-a lepădat rău viaţa, fiind trimisă în munca cea fără de sfârşit. Pentru aceasta nu este nedrept Dumnezeu, Cel ce degrabă pierde buzele cele viclene şi limba cea rău grăitoare, iar pe cei ce-L slăvesc pe El, îi slăveşte şi după moarte.

Acestea sunt ostenelile mele, culese de la rudeniile Cuviosului, de la cunoscuţi, de la cei împreună locuitori, de la cei ce au fost sub un acoperământ şi de la ucenici; şi nu numai atât, ci şi de la tăinuitorii tiranului, care încă trăiesc în această viaţă, fiind povestiri adevărate. Dar o, cinstite părinte, şi moştenitorule al muntelui, al peşterii şi al chipului, prea cuvioase Epifanie, cel ce mi-ai poruncit şi ai îndemnat smerenia mea, trecându-mi cu vederea prostia şi lenevirea, primeşte acestea, căci, din cele multe, puţine adunând, ţi le aduc, împreună lucrătoare având rugăciunile tale cele bine primite de Dumnezeu.

Dar ce voi zice şi către tine o, Părinte Cuvioase, Mucenice şi purtătorule de nevoinţe, cel cu numele Ştefan? Că mai presus de om este mucenicia ta, al cărui lucru este preabun şi lauda mai presus de om. De aceea, prin solirile tale alungând întristarea, ale tale ţie aducându-le ca nişte flori din grădini, capul tău cel dumnezeiesc încununat îl laud. Şi pe acestea aducându-le ţie în dar, cer slobozenie de relele ce ţin sufletul meu, cel ce în multe ocări se ticăloşeşte. Dar o, mucenice a lui Dumnezeu, cel ce ai urmat Stăpânului Hristos prin patima pentru icoana Lui şi prin vărsarea sângelui.

„O, noule păzitor şi rugător al neamului nostru. O, pierzătorul dracilor şi surpătorule de rătăciri idoleşti şi al sfintelor icoane închinătorule. O, doctor al celor ce bolesc, izgonitorule al bolilor de tot felul. O, arătătorule al celor obosiţi şi al celor ce se înviforează, liman neînvăluit. O, dăruitorule al celor săraci şi al celor înstrăinaţi mângâiere nelipsită.

O, povăţuitorule al celor rătăciţi şi întărire a dreptcredincioşilor care au căzut acum.

O, luminătorule a toată lumea, care luminezi sufletele cele întunecate de eres. O, împreună vorbitorule al îngerilor, şi al arhanghelilor împreună dănţuitorule. O, slujitorule al Sfintei Treimi şi sfinţitorule al sufletelor omeneşti. O, rugăciune bine primită lui Dumnezeu pentru cei ce cu credinţă adevărată primesc şi slăvesc mucenicia ta. O, izgonitorule de la Dumnezeu al celor ce petrec încă în eresul prihănitorilor de creştini, şi ca o aspidă surdă îşi astupă urechile, nevrând să audă sau să creadă luptele tale cele purtătoare de nevoinţe".

Şi mai pe scurt să zic: „O, dreptule, cel ce mai presus te-ai ridicat decât tot numele bun şi decât toată fapta cea bună; podoaba pustnicilor, alegerea cuvioşilor, alcătuirea monahilor, luminătorul învăţătorilor, întrecerea supuşilor şi părtaş al mucenicilor, Sfinte Ştefane!" Primeşte acum cuvântul de la mine, ca o adevărată slugă a lui Dumnezeu. Cuvântul urmează şi într-acesta pe Hristos, Care pe cei doi bani ai văduvei i-a lăudat mai mult decât prinoasele celorlalţi cele de mult preţ. Să nu-mi întorci înapoi alabastrul cuvintelor, precum nici Stăpânul Hristos pe al păcătoasei, deşi nu aduc eu mirul cel bine mirositor prin lucrurile cele bune. Fă lăcaş în smeritul meu suflet, precum şi Hristos a făcut în casa lui Zaheu! Vămuieşte prin cercetare pe diavolul cel ce m-a vămuit pe mine! Scoate-mă din adânc, pe mine cel cufundat în patimi; fă-mă viu cu rugăciunile tale pe mine cel mort prin greşeli! Apropie-mă de Hristos, pe mine cel ce m-am îndepărtat de El, prin păcatele mele! Amestecă-mi vin împreună cu untdelemn, ca un doctor milostiv şi neputinţele trupului meu celui păcătos vindecă-le! Ca astfel şi eu nevrednicul de tămăduirea cea sufletească şi trupească, prin tine să mă fac vrednic, precum în această viaţă de un nume cu tine m-am învrednicit Ştefan, şi stării celei de-a dreapta să mă arăţi vrednic, împreună cu această dreptcredincioasa adunare, care cu credinţă te laudă pe tine, împreună cu mucenicii, prin rugăciunile cele de maică, ale Preacuratei Născătoare de Dumnezeu şi ale tuturor sfinţilor şi prin smeritele tale rugăciuni, cele bineprimite lui Dumnezeu.

Slavă înălţăm pentru toate lui Hristos, Împăratul tuturor şi Dumnezeul nostru, Care te-a încununat pe tine cu asemenea fapte, Căruia I se cuvine cinstea şi închinăciunea, împreună şi Celui fără de început al Lui Părinte şi Preasfântului şi de viaţă făcătorului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

LUNA NOIEMBRIE

ZIUA A DOUĂZECI ŞI NOUA

PĂTIMIREA SFÂNTULUI MUCENIC PARAMON ŞI A CELOR ÎMPREUNĂ CU DÂNSUL

În vremea împărăţiei răucredinciosului împărat Decie, era la răsărit un voievod cu numele Achilin, care prigonea foarte mult pe creştini. Acesta a adunat odată în temniţă un număr de trei sute şaptezeci de creştini şi, vrând a merge la via sa din Valsatin, a poruncit să ducă pe mucenici împreună cu sine, pentru că urma să treacă pe lângă capiştea lui Poseidon, vrând să-i silească pe dânşii ca să aducă acolo jertfă idolilor.

Ajungând la capişte, îi silea pe sfinţi să aducă jertfă necuratului lor zeu, Poseidon. Dar n-a putut să-i înduplece pe dânşii către voia lui cea necurată, nici cu îmbunări, nici cu ameninţări. S-a întâmplat a trece pe acolo un bărbat cinstit cu numele Paramon, de credinţă creştină. Acesta, văzând atâta mulţime de sfinţi mucenici pregătiţi pentru pătimire, a stat înaintea capiştii idoleşti şi a strigat cu glas mare: „O, cât de mulţi drepţi sunt înjunghiaţi fără vină, de necuratul voievod, pentru că nu se închină idolilor lui celor fără de suflet şi muţi".

Acestea zicându-le în auzul tuturor, a pornit în calea sa. Iar voievodul, auzind aceste cuvinte ale lui Paramon, s-a aprins de mânie şi a poruncit slugilor ca îndată să-l ajungă şi să-l omoare pe acesta. Iar fericitul Paramon, neştiind acea poruncă a voievodului, mergând pe calea sa, iată l-au ajuns slugile păgâne ale necuratului voievod şi l-au prins pe el. Şi mai întâi, trăgându-i limba din gură, care mustrase şi ocărâse pe chinuitorul voievod, au străpuns-o cu trestii ascuţite. Apoi

i-au înfipt, în toate mădularele lui alte trestii, după care l-au săgetat cu suliţele.

Şi aşa Sfântul Mucenic Paramon şi-a dat cinstitul suflet în mâinile lui Dumnezeu. În acelaşi timp şi sfinţii mucenici, cei mai înainte pomeniţi, trei sute şaptezeci, munciţi fiind lângă capiştea lui Poseidon, au fost tăiaţi pentru mărturisirea lui Hristos.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, CUVIOSUL ACACHIE ASCULTĂTORUL

Acest cuvios Acachie, a cărui viaţă o mărturiseşte Sfântul Ioan Scărarul, ca pildă de ascultare – în cuvântul al patrulea cel pentru ascultare –, din tânără vârstă lepădându-se de lume, a alergat la o mănăstire, din Asia. Îmbrăcându-se în chipul monahicesc, petrecea viaţa pustnicească, simplu fiind, dar înţelept. Şi era în acea mănăstire un bătrân trândav şi foarte mânios.

Acesta, nu se ştie cum – zice Sfântul Ioan Scărarul – a luat de ucenic pe pururea pomenitul şi de un nume cu nerăutatea, adică Acachie, pilda ascultătorilor şi împreună pătimitor cu mucenicii, care suferea grele pătimiri de la acest bătrân, de necrezut multora. Căci nu numai cu ocări şi cu necinstiri îl asuprea pe dânsul, ci şi cu bătăi şi cu răni îl chinuia. Iar răbdarea lui era fără de margini.

Deci văzându-l pe dânsul un stareţ, potrivit povestirii Sfântului Ioan Scărarul, l-a adus pildă şi dovadă de faptă bună a ascultării, în cuvântul său. Văzându-l în fiecare zi, ca un rob cumpărat, cele mai grozave rele pătimind, de multe ori zicea către dânsul: „Ce este, frate Acachie? Cum te afli astăzi? Câştigat-ai vreo cunună?" Iar el îndată îi arăta uneori ochiul învineţit, iar alteori grumazul sau capul rănit.

Deci, cunoscând stareţul că răbdarea lui nu este dobitocească şi fără de socoteală, zicea către dânsul: „Bine, bine, frate, rabdă cu bucurie şi te vei folosi".

Deci petrecea sub învăţătura bătrânului aceluia nemilostiv, răbdând unele ca acestea, nu un an, nici doi, nici trei, ci nouă ani – fiindcă el ajunsese acum întru măsura faptelor bune, hotărâte de Cel ce ştie inimile şi rărunchii tuturor –, s-a dus către Domnul, ca să ia de la El cununa răbdării şi a muceniciei, şi ca un mucenic să se odihnească.

Îngropat fiind în cimitirul părinţilor, bătrânul Sfântului Acachie, după cinci zile s-a dus la stareţ şi a zis către el: „Părinte, fratele

Acachie a murit". Iar stareţul, auzind, a zis către dânsul: „Crede-mă, bătrânule, eu nu cred că a murit fratele Acachie". Iar el a zis a doua oară: „Dacă nu mă crezi, vino şi vezi".

Deci s-a sculat stareţul degrabă şi au venit la cimitir amândoi, împreună cu bătrânul fericitului nevoitor. Apoi, ajungând la mormânt, a strigat cinstitul stareţ, ca şi către un viu, către cel ce cu adevărat şi după adormire era viu, şi a zis: „Frate Acachie, ai murit?" Iar ascultătorul cel bine cunoscător, şi după moarte arătând ascultare, a răspuns către marele stareţ, zicând: „N-am murit, părinte! Cum este cu putinţă să moară omul care este săvârşitor al ascultării?" Atunci bătrânul, cel ce fusese mai înainte stareţ al Sfântului Acachie, auzind aceste cuvinte ale celui ce şi după moarte era ascultător, înfricoşându-se, a căzut pe faţa sa cu lacrimi şi, cerând de la egumenul lavrei o chilie aproape de mormântul sfântului său ucenic, cu întreagă înţelepciune a petrecut cealaltă parte din viaţă, zicând către părinţi „ucidere am făcut!" Deci, dumnezeiescul Acachie, întru nevoinţe ca acestea petrecându-şi viaţa, s-a mutat cu fericire din viaţa cea vremelnică, a luptelor şi a nevoinţelor, la cea veşnică, în care sunt învistierite bunătăţile. Iar cinstitul lui trup, păzindu-se mai presus de fireasca descompunere şi putrezire, cu dumnezeiască putere a rămas întreg.

Odată, sosind vremea secerişului, monahii care locuiau în acea mănăstire, având obicei să iasă la seceriş ca să-şi câştige pâinea cea de peste an, au lăsat doi din fraţi în mănăstire, unul bolnav, iar altul spre păzirea mănăstirii.

S-a întâmplat însă ca, puţin după plecarea lor, să moară cel bolnav. Iar celălalt, fiind singur şi nefiind harnic spre îngroparea fratelui, văzând mormântul minunatului Acachie bun de a îngropa şi trupul fratelui celui ce murise, şi socotind că Sfântul Acachie, cum a fost ascultător în viaţă, aşa va fi şi după moarte, a deschis mormântul lui şi a pus peste trupul sfântului trupul fratelui celui mort.

Mergând a doua zi la cimitir, a aflat trupul fratelui, pe care îl pusese împreună cu sfântul, lepădat afară. Deci el, luându-l, l-a pus iarăşi în mormântul sfântului. Iar după ce iarăşi l-a pus, în acelaşi chip l-a aflat afară.

A doua zi, se judeca cu sfântul şi zicea către dânsul: „Eu am auzit de tine, Sfinte Acachie, că tu, ca nimeni altul, ai iubit ascultarea, răni şi bătăi de tot felul răbdând pentru dânsa. Dar acum văd că te-ai făcut neascultător, mândru şi neiubitor de fraţi. Căci mă vezi că sunt slab, neputincios şi singur, şi nu pot să sap altă groapă şi

tu nu voieşti atâta lucru să mă ajuţi, ca să primeşti pe fratele, ci îl lepezi? Deci, ori lasă-l pe dânsul să zacă împreună cu tine, ori dacă iarăşi vei face aceasta şi nu vei primi, atunci nu te voi mai suferi pe tine, ci te voi scoate din mormânt şi te voi lepăda afară, ca pe un nesupus, iar trupul fratelui îl voi pune în locul tău".

Deci, punându-l pe el iarăşi în mormântul sfântului, s-a dus. Venind a doua zi la mormânt, a aflat pe fratele cel pus de dânsul zăcând în mormântul sfântului, iar pe sfânt nu l-a aflat. Şi de atunci până acum se vede mormântul deşert, având numirea: mormântul Sfântului Acachie.

Aşa preamăreşte Dumnezeu în cer şi pe pământ pe cei ce-L preamăresc pe El aici pe pământ!

LUNA NOIEMBRIE
ZIUA A TREIZECEA

VIAŢA SFÂNTULUI APOSTOL ANDREI, CEL ÎNTÂI CHEMAT

Datori suntem noi creştinii a aduce slavă, cinste şi închinăciune către toţi sfinţii, de vreme ce ei, bine vieţuind şi toate poruncile lui Dumnezeu păzindu-le, s-au făcut prieteni de aproape ai Lui. Căci, învrednicindu-se de împărăţia cerurilor şi fiind aproape de Dânsul, acum se roagă de-a pururea pentru mântuirea şi ocrotirea noastră.

Dar mai ales Sfinţilor Apostoli, toată omenirea cea de sub soare le este datoare, în toată vremea şi în toate zilele, ca şi în tot ceasul, a le mulţumi, a-i slăvi, a-i lăuda şi a săvârşi pomenirea lor cu bucurie, cu osârdie şi cu evlavie; iar zilele lor de pomenire se cuvine a le prăznui cu tot poporul, cu psalmi, cu cântări de laude şi de mulţumire şi a le cinsti duhovniceşte. Pentru că ei, de toată lumea lepădându-se şi de Hristos Dumnezeul nostru lipindu-se, slujindu-I Lui cu toată osârdia şi cu tot sufletul, s-au făcut următori ai sfintei şi dumnezeieştii vieţi, cum şi petrecerii lui Hristos pe pământ şi, fiind văzători ai minunilor celor de El făcute, au urmat şi patimilor, răstignirii, morţii, învierii şi înălţării Lui la cer.

Apoi şi cu putere de sus s-au îmbrăcat şi cu limbi de foc s-au îmbogăţit, făcându-se din pescari, apostoli şi din vânători de peşti, vânători de oameni, după cum însuşi Domnul le-a făgăduit, zicând: *Veniţi după Mine şi vă voi face pe voi vânători de oameni*. Apoi ca nişte cai, după cum zicea proorocul Avacum, prin toată lumea pe care o vede soarele au alergat şi pe neamuri le-a întors din rătăcire şi de la închinarea de idoli la cunoştinţa adevăratului Dumnezeu le-a adus, prin fiecare ţară, cetate, sat şi loc, răbdând bătăi, chinuri, vărsări de sânge şi moarte în fiecare zi.

Despre aceasta ascultă pe Pavel, zicând: *Întru osteneli multe, întru bătăi cu covârşire, în temniţă cu prisosinţă, în primejdii de moarte de multe ori; de la iudei de cinci ori câte patruzeci de lovituri fără una am luat. De trei ori cu toiege am fost bătut, o dată cu pietre am fost împroşcat, de trei ori s-a spart corabia cu mine, o noapte şi o zi am fost întru adânc; în călătorii de multe ori, în primejdii în râuri, în primejdii de la tâlhari, în primejdii de la cei de un neam, în primejdii de la neamuri, în primejdii prin cetăţi, în primejdii prin pustietăţi, în primejdii pe mare, în primejdii între fraţii cei mincinoşi. Întru osteneală şi în trudă, în privegheri de multe ori, în foame şi în sete; în postiri de multe ori, în frig şi fără haine*.

Şi acestea pentru ce? Pentru ca să întoarcă pe oameni de la înşelăciune la adevăr şi de la întunericul închinăciunii la idoli, la lumina cunoştinţei de Dumnezeu. Astfel, au fost şi ei ca şi dascălul lor, Iisus Hristos, Mântuitorul nostru, Care Şi-a vărsat sângele Său pe Cruce pentru mântuirea noastră.

Deci, pentru aceasta suntem datori a le mulţumi Sfinţilor Apostoli, a-i cinsti şi a-i lăuda neîncetat, după putere, căci după vrednicie numai lui Dumnezeu Îi este cu putinţă să-i cinstească. Şi încă îi va cinsti mai ales când va şedea la judecată pe scaunul slavei Sale. Atunci şi ei vor şedea împreună cu Hristos pe douăsprezece scaune, judecând cele douăsprezece seminţii ale lui Israel.

Unul dintre aceştia, şi decât toţi mai întâi chemat, este Sfântul, slăvitul şi prealăudatul Apostol Andrei, a cărui viaţă şi petrecere voim a o istorisi după putere şi după vrednicie, lăsându-o spre folos celor puternici şi desăvârşiţi întru cuvinte şi fapte bune.

Slăvitul Apostol Andrei, cel întâi chemat, s-a născut în cetatea ce se numeşte Betsaida, care este lângă Marea Galileii, în hotarul Zabulonului, din care seminţie i se trăgea şi neamul. Cetatea era mică şi neînsemnată mai înainte, iar după răsărirea acestuia, a fratelui său, verhovnicul Petru, şi a lui Filip, s-a făcut renumită şi slăvită. Şi se numea evreieşte Betsaida, ce se tâlcuieşte „casa vânătorilor". După cuviinţă se numea aşa, căci astfel era patria Sfinţilor Apostoli Petru, Andrei şi Filip, care au vânat peşte până au aflat adevărul, Care este Hristos.

Deci dintr-o patrie neslăvită ca aceasta au răsărit apostolii amândoi, având un tată sărac, anume Iona, care, fiind sărac, a învăţat pe fiii săi meşteşugul său. Căci Iona era pescar şi prindea peşti în Marea Galileii şi prin alte iezere ce se aflau prin Galileea. Apoi Apostolul Petru a învăţat meşteşugul tatălui său şi după aceasta şi-a luat de femeie pe fiica lui Aristobul, fratele Apostolului Varnava. Iar

dumnezeiescul Andrei, lepădând toată tulburarea lumească, şi-a ales să petreacă întru feciorie, nevoind să se însoare.

Auzind că Ioan, Înaintemergătorul Domnului, umblă prin locurile de pe lângă Iordan şi propovăduieşte credinţa şi pocăinţa, Andrei s-a dus la dânsul şi i s-a făcut ucenic, că dorea a se sui cu mintea sa la înţelegeri mai înalte. De aceea n-a voit, precum ceilalţi, să petreacă în tulburările şi grijile lumii. Căci auzind cuvintele proorocesti şi având sufletul său curăţit de păcate, a cunoscut îndată că învăţătura Botezătorului este din porunca lui Dumnezeu şi că este pricinuitoare de mântuire. Pentru aceasta i-a şi urmat cu toată inima şi cu totul şi-a afierosit mintea sa învăţăturii lui Ioan.

Deci, dumnezeiescul Înaintemergător, vrând să înalţe gândul ucenicilor lui întru mai multe cugetări şi să nu creadă că el este Hristos, ci rob slujitor, Înaintemergător şi propovăduitor al lui Hristos, a luat cu sine pe doi din ucenicii săi, pe Apostolul Andrei şi pe un altul, care zic unii că ar fi cuvântătorul de Dumnezeu Ioan, şi a mers cu dânşii acolo unde se afla atunci Hristos. Şi văzându-l pe El, a zis: *Iată mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatele lumii*.

Auzind aceşti doi ucenici mărturia lui Ioan pentru Hristos, au lăsat pe Ioan şi au urmat pe Hristos. Iar Iisus Hristos, întorcându-se şi văzându-i pe dânşii urmându-l, a zis către dânşii: *Ce căutaţi?* Iar ei au răspuns către Dânsul: *Rabi* – care se tălmăceşte învăţătorule –, *unde petreci?* Iar Iisus le-a zis lor: *Veniţi şi vedeţi*. Deci au venit şi au văzut unde petrecea şi au rămas în acea zi acolo, căci era ceasul al zecelea. Însă vedeţi buna voire a Sfântului Apostol Andrei? Căci după ce a aflat el comoara, n-a voit să o aibă numai el singur, ci a chemat şi pe fratele său, Petru, spre câştigarea acesteia.

După aceasta a aflat pe fratele său Petru, care se numea atunci Simon, şi a zis către dânsul: *Am aflat pe Mesia, Care se tălmăceşte Hristos*. N-a zis: „Am aflat un mesia, ci pe Mesia". Ce va să zică aceasta? A arătat Sfântul Andrei că a cunoscut pe Cel pe Care L-au propovăduit proorocii. „Acela este Iisus". Pentru aceasta n-a zis că „am aflat un mesia", adică pe un oarecare Hristos, căci „mesii" şi „hristoşi" se numeau şi împăraţii iudeilor, pentru că se ungeau cu mir, care era amestecat cu *mesa* (untdelemn). Dar i-a zis: *Am aflat pe Mesia, adică pe Hristosul acela, pe care mai înainte l-au vestit proorocii*.

Andrei, după ce a zis acest cuvânt către Apostolul Petru, fratele său, l-a luat cu sine şi l-a dus la Hristos. Iar Hristos, văzând pe Petru, a zis către dânsul: *Tu eşti Simon, fiul lui Iona; tu te vei numi Chifa, care se tălmăceşte Petru*. Acestea aşa s-au săvârşit atunci, şi în acest chip au vorbit cu Hristos amândoi aceşti fraţi, apoi s-au dus

iarăşi la Sfântul Ioan Botezătorul. Iar în zilele acelea Irod împăratul a prins pe Ioan Botezătorul şi l-a închis în temniţă pentru că îl mustrase, că a luat cu fărădelege de soţie pe Irodiada, femeia fratelui său, Filip. Acolo unde era el închis ca un prooroc şi mai mult decât prooroc, a cunoscut că va fi omorât de Irod, iar ucenicii lui vor rămâne iarăşi întru întunericul Legii Vechi.

Deci, pentru ca să nu se întâmple ca ucenicii lui să rămână fără să cunoască desăvârşit că Hristos este Dumnezeu, Sfântul Ioan Botezătorul a ales pe doi din ucenicii săi, care erau mai înalţi cu înţelepciunea. Adică pe slăvitul şi cinstitul Andrei şi pe altul pe care l-am pomenit mai înainte şi i-a trimis la Hristos să-L întrebe: *Tu eşti Acela pentru Care au scris proorocii că are să vie, sau pe altul vom aştepta?* Dar Iisus Hristos, Care cunoştea cele ascunse ale oamenilor, nici nu a ascuns cu totul cele pentru Sine, nici nu le-a descoperit dumnezeirea Sa, ci a voit să le arate adevărul prin lucruri, iar nu prin cuvinte, ca singuri ei din lucruri să înveţe şi să înţeleagă că El, Care face minunile acestea, este Acela care va să vie, spre mântuirea oamenilor.

Deci le-a răspuns lor Hristos: *Mergeţi şi spuneţi lui Ioan că orbii văd, surzii aud, morţii înviază, şchiopii umblă, săracilor bine li se vesteşte*. Cum? Adică aud cuvinte bune: *Fericiţi cei săraci cu Duhul, că a lor este Împărăţia cerurilor* şi *fericit este cel ce nu se va sminti întru Mine*. Dar care este înţelegerea cuvântului? Oare nici Ioan nu ştia că El era Hristos, pe Care proorocii mai înainte L-au proorocit şi L-au propovăduit? Oare pentru aceasta a trimis pe ucenicii săi să întrebe pe Hristos cine este? Cum era cu putinţă să nu fi cunoscut el pe Hristos cine este, când însuşi Ioan Înainte-mergătorul, fiind încă în pântecele maicii sale, Elisabeta, L-a cunoscut? Dar nici Hristos, cu răspunsul Lui, nu voia să adeverească pe Ioan despre Sine că este Hristos, căci îl cunoştea Hristos, cu mult mai mult decât el Îl cunoştea pe Hristos.

Ci, pentru aceasta le-a răspuns lor aşa şi a făcut minuni înaintea lor, ca să cunoască amândoi ucenicii, adică Andrei şi Ioan Cuvântătorul de Dumnezeu, că mare este deosebirea dintre Hristos şi Ioan. Căci Ioan nu a făcut nicidecum minuni, iar Hristos a făcut nenumărate. Avea şi dreptate că atunci aceia socoteau pe Ioan Botezătorul mai mare, căci era din neam arhieresc şi născut din tată prooroc, din Zaharia şi însuşi el era prooroc şi că din maică stearpă, prin făgăduinţă, era născut. Iar Hristos se arăta ca un sărac şi fiu de săraci şi nici ucenici nu avea până atunci.

Fiind Ioan închis în temniţă, Hristos a plecat din Ierusalim şi S-a dus la lacul Ghenizaretului. Acolo a aflat pe Andrei şi pe Petru în corabie, cârpindu-şi mrejele. Deci, Hristos nici nu le-a imputat ceva, nici nu le-a grăit vreun cuvânt aspru, fiindcă L-au lăsat şi pe El şi pe

dascălul lor, Ioan, închis în temniţă – căci Dumnezeu fiind, cunoştea că sărăcia i-a silit pe dânşii să lucreze –, ci le-a zis: *Veniţi după Mine şi Eu vă voi face pe voi pescari de oameni*. Iar ei, lăsându-şi mrejele, au urmat lui Hristos. Şi, cum zice evanghelistul Matei, îndată au urmat lui Iisus; adică nu au aşteptat, nici nu au întârziat, nici nu au zis: „Să cârpim mrejele noastre şi apoi vom veni după Tine". N-au zis aşa. Ci îndată, lăsându-şi mrejele, corabia, casa, neamul, prietenii, rudele şi cunoscuţii, au urmat lui Hristos. Şi încă aveau proaspătă mărturia Botezătorului, care le spusese despre Hristos şi ţineau minte şi minunile pe care le-au văzut, făcându-se de El.

Deci Apostolul Andrei lăsând toate, cu tot sufletul a urmat lui Hristos, mai înaintea celorlalţi apostoli, fiind chemat la învăţătura lui Hristos, pentru care s-a şi numit „întâi chemat". Căci Andrei a înţeles mai înainte din cărţile cele proorocești că, cu adevărat, El este Cel Care va să vie. Mai ales, după ce a văzut boli nevindecate tămăduindu-se, pe orbi văzând, pe şchiopi umblând, dracii izgonindu-se, pe morţi sculându-se din groapă, mai cu înlesnire decât din somn, numai cu porunca şi cuvântul lui Hristos; asemenea şi celelalte minuni ale lui Hristos, pe care este de prisos a le povesti cu de-amănuntul.

După ce-a văzut apostolul acestea, cu mult mai mult s-a încredinţat şi s-a întărit în cugetarea cea bună pe care o avea pentru Hristos. Căci ca un înţelept şi priceput, Apostolul Andrei socotea că, deşi proorocii cei de demult au făcut câteva minuni, nu le-au făcut cu stăpânire ca Hristos, ci cu rugăciune şi cerere către Dumnezeu. Iar Hristos cu cuvintele *ţie îţi zic* şi cu alte cuvinte ca acestea stăpânitoare, făcea minunile Sale.

Văzând apostolul că Hristos Îşi punea mâna Sa pe ochiul orbului şi vedea, poruncea dracilor şi ca nişte fum piereau, furtunile mărilor le domolea; apoi umbla pe mare ca pe uscat şi alte minuni preaslăvite făcea, a cunoscut şi a crezut negreşit că Hristos este Dumnezeu adevărat. Acestea socotindu-le slăvitul Apostol Andrei, era ucenic nedespărţit al lui Hristos. Avea încă şi osârdie multă şi râvnă înfocată, încât dorea să şi moară pentru numele Lui.

După ce Hristos a lăsat cetăţile şi s-a dus în pustie, nici acolo nu l-au lăsat mulţimea oamenilor şi ucenicii Lui, ci L-au urmat ca să-I asculte învăţătura. Şi fiind pustiu locul şi neavând hrană să mănânce atâţia oameni, s-a dus dumnezeiescul Andrei şi i-a zis lui Hristos – că aveau doar cinci pâini de orz la dânşii, şi puţini peşti –, cum să ajungă acestea la atâta mulţime? Atunci Hristos a binecuvântat cele cinci pâini şi le-a mâncat tot poporul acela, ca la cinci mii, afară de femei şi de copii, şi s-au săturat şi au prisosit încă douăsprezece coşuri de fărâmituri.

Despre minunea aceasta se poate încredinţa cineva din dumnezeiasca şi Sfânta Evanghelie a Sfântului Ioan, cuvântătorul de Dumnezeu, în capitolul al şaselea. Şi din altă povestire a Sfintei Evanghelii poate să înţeleagă cineva prietenia şi îndrăzneala Apostolului Andrei către Hristos, dascălul său. Căci povesteşte însuşi Ioan Cuvântătorul de Dumnezeu în capitolul 12, că în vremea sărbătorii Paştelui iudeilor au mers la praznic şi nişte elini, ca să vadă biserica şi să-şi facă obişnuita rugăciune, fiindcă erau şi ei de credinţa şi din neamul evreiesc, dar născuţi şi crescuţi prin alte neamuri, a căror limbă o învăţaseră.

Pe aceştia i-a înspăimântat vestea lui Hristos, căci făcuse atunci, de curând, minunea învierii lui Lazăr şi Îl întâmpinase pe El poporul cu stâlpări şi făcuse mai înainte şi multe alte semne. Pentru aceea veniseră ei întru cugetare de Dumnezeu şi, având dorinţă ca să-L vadă, au venit la Filip, rugându-l şi zicându-i: *Doamne, vrem să vedem pe Hristos*. Iar el, neavând atâta îndrăzneală către Hristos şi dându-i lui Andrei cinstea ca unui întâi chemat, s-a dus la dânsul şi i-a spus pricina. Iar Andrei, luând cu sine pe Filip, s-a dus la Hristos şi I-au spus amândoi cuvintele elinilor, de unde putem cunoaşte dragostea şi îndrăzneala ce o avea el către Hristos.

Deci, lăsând pe celelalte câte le-a lucrat împreună cu Hristos, până a venit la patima Sa cea de bunăvoie, să scurtăm cuvântul nostru.

Iar după ce a pătimit pentru noi Domnul, S-a răstignit, a murit, S-a îngropat şi a înviat din mormânt cu puterea dumnezeirii Sale, a adunat iarăşi la Sine pe ucenicii şi prietenii Săi, S-a arătat lor în muntele Galileii şi le-a zis: *Mergând, învăţaţi toate neamurile*. Şi după ce le-a trimis lor Preasfântul Duh şi i-a luminat să grăiască în toate limbile neamurilor câte se aflau sub cer, atunci Apostolii, adunându-se, au aruncat sorţi între dânşii, ca să se ştie ce parte de pământ urma să ia fiecare dintre dânşii, spre propovăduire.

Deci, celorlalţi apostoli le-a căzut sorţul spre propovăduire pentru alte părţi de pământ. Iar Sfântului Apostol Andrei i-a căzut sorţul să propovăduiască în toată Bitinia – şi se numeşte Bitinia tot locul cât este în mijloc, de la Scutari care este peste canalul Constantinopolului spre răsărit, ce se numea mai înainte Hrisopoli, până la Nicomidia şi până la Niceea. Şi nu numai în Bitinia, ci şi în partea Mării Negre, spre partea răsăritului, cu toate locurile şi amândouă părţile cele de pe lângă Marea Neagră, până la Camupolin. Pe lângă acestea se număra şi Calcedonul şi Bizanţul, care este cetatea lui Constantin şi toată partea Traciei, de la Constantinopol până la Cavala, care, în Faptele Apostolilor, se numeşte Neapolis, iar la alţii se numeşte Hristupolis. În sorţul său era şi

Tesalonicul şi Tesalia, până la Farsala şi Elada şi până la Zitunion şi Ahaia, apoi de la Zitunion până la Paleapatra.

Toate cetăţile acestea, ce se cuprind în hotarele acestor ţări amintite, au căzut în sorţul Apostolului Andrei, ca să meargă să le înveţe cunoştinţa lui Dumnezeu. Şi nu numai acestea, ci încă şi alte neamuri câte se află între Tracia şi Macedonia, până la râul cel mare Istrul, care acum se numeşte Dunărea, şi acestea tot în sorţul Sfântului Apostol Andrei au căzut. Toate neamurile acestea erau ţărână pusă înaintea lui, în care voia să semene sămânţa cuvântului lui Dumnezeu.

Deci, Sfântul Apostol Andrei cel întâi chemat n-a căutat la mulţimea oamenilor, a locurilor, a ţărilor şi a cetăţilor, nici n-a slăbit cu sufletul, nici n-a pregetat la lungimea şi mulţimea călătoriilor, nici nu s-a îngreunat cu nevoinţele ce-i stăteau înainte, nici nu s-a temut de barbaria, sălbăticia şi cruzimea tiranilor şi a închinătorilor de idoli. Ci avea în mintea sa porunca lui Hristos, Care a zis: *Iată Eu vă trimit pe voi, ca pe nişte oi în mijlocul lupilor..., să nu vă temeţi de cei ce ucid trupul, căci sufletul nu-l pot ucide*.

Având în sine mare dragoste către Hristos, dascălul său, fiind plin de credinţă şi tare nădăjduind în puterea Lui cea nebiruită, cu sârguinţă s-a apucat de călătorie, pornind de la Ierusalim, ca să meargă la fiecare din locurile pe care le-am zis. A luat cu sine şi pe nişte ucenici din cei şaptezeci de apostoli, pe care i-a socotit îndemânatici la propovăduire.

Deci, multe sunt călătoriile şi drumurile acestui apostol, dar mai multe cele prin cetăţi şi prin sate, în care, semănând cuvântul cunoştinţei de Dumnezeu, a secerat spicele bunei credinţe. Însă cu neputinţă este a descrie cu amănuntul toate călătoriile, primejdiile şi necazurile pe care le pătimea în fiecare cetate şi sat. Dar ca să nu lipsim pe ascultători de povestirile folositoare, despre Sfântul Andrei, vom povesti pe cele mai vestite şi mai mari, pentru dragostea lor.

Umblând apostolul lui Hristos din loc în loc, a mers într-o cetate care este în partea dreaptă a Mării Negre, când, plutim spre Cafa, care se numeşte Amisonul şi este departe de Sinopi, ca la o sută douăzeci şi opt de mile şi jumătate. Acolo a aflat Sfântul Andrei mulţi oameni rătăciţi şi necredincioşi. Unii, cuprinşi de rătăcirea elinească, iar alţii, de cea iudaică. Însă între aceste deosebite rătăciri şi păgânătăţi aflându-se amisinenii, aveau şi o bunătate, iubirea de străini, adică să primească pe oamenii străini şi să ospăteze pe drumeţi.

Deci, mergând sfântul la dânşii, a găzduit la casa unui iudeu şi socotea cum şi în ce chip să atragă atâta mulţime de oameni rătăciţi şi să-i prindă în năvodul învăţăturii şi propovăduiri sale. Aşa socotind sfântul, s-a sculat într-o dimineaţă şi a mers la sinagoga iudeilor, unde

erau adunaţi ei după obiceiul lor. Acolo l-au întrebat iudeii cine este, de unde este şi ce fel este propovăduirea lui.

Sfântul, începând propovăduirea lui despre Hristos, i-a învăţat şi din cărţile lui Moise, dar i-a învăţat şi din cele proorocești. Din toate acestea a dovedit că Hristos este acelaşi pe Care L-au vestit mai înainte proorocii; Care, pentru mântuirea oamenilor a venit în lume, aducând spre dovedire martori şi pe însuşi Mergătorul înainte şi câte a învăţat el. Acestea şi altele asemenea, după ce le-a zis către dânşii şi după ce a scris adevărata credinţă în sufletele lor şi după ce i-a adus pe dânşii în mrejele sale, în acest chip s-a arătat vânător de oameni, după cuvântul Dascălului său, pe care l-a zis când i-a chemat la ucenicie: *Veniţi după Mine şi Eu vă voi face pe voi vânători de oameni*.

Auzind iudeii cuvântul Apostolului, îndată s-au întors la Domnul şi, pocăindu-se, s-au botezat şi s-au făcut creştini, în loc de iudei; robi ai lui Hristos, în loc de ai pierzării. După aceasta, pe câţi bolnavi aveau îi aduceau înaintea apostolului şi fiecare îşi lua tămăduire de orice boală ar fi fost cuprins. Şi s-a făcut apostolul acolo, nu numai doctor al sufletelor, ci s-a arătat tămăduitor al multor feluri de boli. Apoi a zidit biserici şi le-a hirotonit preoţi din iudeii care crezuseră.

Ducându-se de acolo, a mers în Trapezunda şi acolo, asemenea, învăţând şi botezând pe mulţi, încă şi preoţi hirotonind; după aceasta s-a dus în Lazichia. Iar Trapezunda şi Lazichia sunt cetăţi şi neamuri din partea de răsărit a Mării Negre şi câţi au umblat în părţile acelea, ştiu cetăţile acestea. Ci şi acolo iarăşi asemenea făcând apostolul şi mulţime nenumărată de iudei şi de elini aducând la Hristos, a pus în gând să se ducă la Ierusalim. Pe de o parte, ca să serbeze acolo praznicul Paştelui ce se apropia, iar pe de altă parte, ca să se întâlnească cu fratele său Petru. Şi mai ales dorea să vadă şi pe Apostolul Pavel, de care auzise că s-a întors de la legea evreiască şi a venit la propovăduirea apostolilor şi cum că este şi el apostol şi dascăl al neamurilor.

Deci s-a dus şi şi-a împlinit dorinţa lui cea după Dumnezeu. După aceasta s-a întors împreună cu Sfântul Ioan Cuvântătorul de Dumnezeu la cetatea Efesului, care era în soarta (grija) lui Ioan.

Însă acolo aflându-se apostolul a văzut o descoperire de la Dumnezeu ca să meargă în Bitinia, să înveţe pe oamenii cei din soarta lui. Pentru aceasta s-a pornit şi s-a dus în cetatea Niceei, care se numea atunci Elicori, şi era nezidită împrejur. Mai pe urmă Cezarul Traian a zidit-o pe dânsa şi turnuri are întru ea, şi pentru ca să biruiască, a numit-o Niceea.

Dar nici iezerul ce este în ziua de astăzi aproape de dânsa, şi se numeşte Ascania, nu era atunci atât de limpede şi curăţit precum se vede

astăzi. Că după cum scriu hronografii, mai pe urmă de cutremure s-a umplut de apă şi ca Marea Pontului s-a făcut şi s-a limpezit precum este acum.

În această cetate mergând Sfântul Apostol Andrei şi văzând mulţime nenumărată de oameni, iudei şi elini, a cugetat să facă mai întâi minuni, ca să-i înduplece să se întoarcă de la rătăcirea lor. Pentru că oamenii cei simpli, mai lesne se încredinţează când văd minuni, decât numai cu cuvântul. Pentru aceasta şi apostolul de multe ori pe cei muţi îi făcea să vorbească, iar alteori tămăduia pe cei bolnavi. Încă şi alte minuni de multe feluri făcând, s-a făcut doctor fără de plată celor bolnavi. Încă şi balauri, fiare mari şi înfricoşătoare, care se încuibaseră în locul acela, numai cu toiagul cel de fier pe care îl purta, al cărui vârf avea cruce înfiptă, îi izgonea şi-i omora.

Şi capiştile zeilor celor cu nume mincinoase, ale elinilor, ale Afroditei şi ale Artemidei, pe toate din temelii le-a sfărâmat. Iar câţi din elini nu au crezut în învăţătura apostolului, umplându-se de duh rău, săreau şi săltau, cărnurile îşi mâncau şi alte nenumărate rele pătimeau, primind vrednică muncă pentru necredinţa lor. Iar ucenicul lui Hristos, Andrei, care a venit să mântuiască pe cei păcătoşi, nu i-a lăsat până în sfârşit să piară aşa întru întunericul rătăcirii, ci izbăvindu-i pe dânşii de lucrarea cea diavolească, a tămăduit şi sufletele lor şi le-a luminat cu lumina credinţei în Dumnezeu.

Deci, doi ani după ce a zăbovit acolo în cetatea Niceei şi le-a hirotonit preoţi din oamenii cei ce crezuse, s-a dus în Nicomidia în care era un mare număr de oameni, dar care erau cu totul întunecaţi de înşelăciunea elinească. Apostolul lui Hristos şi acolo a făcut tot asemenea. Apoi botezând pe mulţi din elini, de acolo s-a dus la Calcedon şi de la Calcedon a umblat prin toată Propontida, adică prin tot locul de la scutarul Constantinopolului până la Neocastra. De acolo s-a dus la Pontoiraclia, şi de aici s-a dus la cetatea Amastrida, care era foarte mare, şi se afla în partea de răsărit a Mării Negre.

Dar în cetăţile acestea nu umbla Sfântul Apostol Andrei aşa precum noi povestim pe scurt. Ci în fiecare cetate unde umbla, multe ispite şi multe împotriviri avea, dar, cu ajutorul lui Hristos, pe toate le biruia, fiindcă Hristos era apărătorul lui şi pe toate cele potrivnice le făcea lesnicioase. Căci şi cu nebunia cea văzută a propovăduirii, biruia pe înţelepţii elinilor.

După acestea, ieşind din Amastrida, s-a dus în altă cetate care se numeşte Sinopi, unde se povesteşte în nişte cuvântări vechi, cum că ar fi venit şi Sfântul Apostol Petru să vadă pe fratele său. Chiar şi creştinii din Sinopi arată până în ziua de astăzi două scaune de marmură, pe care

le au în mare cinste şi evlavie, şi zic că acolo şedeau dumnezeieştii Apostoli, Petru şi Andrei, şi învăţau poporul.

Încă şi o icoană din acea vreme se află acolo la Sinopi, având închipuirea Apostolului Andrei, care face minuni nenumărate şi până în ziua de astăzi întru slava lui Hristos şi întru cinstea apostolului, ca să vadă creştinii că nu numai în vremea cât au trăit apostolii au făcut minuni, ci şi după moarte pot să facă asemenea minuni cu puterea lui Hristos, dascălul lor.

Dar şi altă veste ne povesteşte că Apostolul Matia, unul din cei doisprezece apostoli, care împreună s-a numărat cu cei unsprezece apostoli, în locul vânzătorului Iuda, şi el se întâmplase a veni mai înainte în Sinopi, vrând să meargă la Cafa să propovăduiască; iar sinopienii l-au prins şi l-au închis în temniţă.

Deci mergând Apostolul Andrei acolo şi auzind că Apostolul Matia este închis în temniţă, a făcut rugăciune şi, cu semnul Sfintei Cruci, îndată s-au zdrobit legăturile, temniţa s-a deschis şi a ieşit Apostolul Matia din închisoare, iar împreună cu dânsul şi ceilalţi legaţi. Iar sinopienii iudei aveau credinţă, dar erau cruzi şi sălbatici cu sufletele încât numai cu chipul şi cu faţa se vedeau că nu sunt fiare.

Deci auzind că Apostolul a zdrobit legăturile şi a deschis temniţa, adunându-se toţi, voiau să vadă casa în care găzduia el. Unii, privindu-l cu cruzime şi cu nemilostivire, îl târau de picioare, alţii îl trăgeau de mâini şi-l tăvăleau prin ţărână. Alţii, cu dinţii ca nişte fiare sălbatice îl muşcau, cu lemne îl băteau, cu pietre îl loveau, şi fiecare dădea cu orice apuca. Mai pe urmă socotind că a murit din chinuirea cea multă, l-au aruncat afară din cetate la gunoi. Apostolul a pătimit acestea, urmând lui Hristos, dascălul său.

Dar Hristos nu a trecut cu vederea pe apostolul Său, ci în noaptea aceea arătându-i-se lui şi dându-i îndrăzneală, l-a sculat sănătos. Şi nu numai aceasta, ci şi un deget al lui pe care îl muşcase unul din mâncătorii aceia, i l-a făcut sănătos. După aceea, binecuvântându-l pe dânsul, învăţându-l şi îndemnându-l să nu se lenevească de propovăduirea Lui, s-a înălţat la cer. Iar apostolul dimineaţa s-a sculat şi s-a dus sănătos în Sinopii neavând nici măcar un semn de răni, încât ar fi putut zice că vine de la vreun praznic, bucurându-se.

Această minune după ce au văzut-o sinopenii, minunându-se de răbdarea sfântului, cea mai presus de om, şi pe de alta de facerea de minuni a lui Hristos, cum într-o noapte L-a făcut pe el sănătos; căindu-se, s-au întors de la rătăcirea lor şi, pocăindu-se, au căzut la picioarele Sfântului Apostol, cerând iertare. După aceea, sfântul, învăţându-i pe dânşii cuvântul adevărului şi botezându-i în numele

Tatălui, al Fiului şi al Sfântului Duh, i-a făcut pe dânşii robi ai lui Hristos în loc de robi ai diavolului. Încă şi alte nenumărate minuni a făcut sfântul apostol în cetatea aceea, în numele lui Hristos, dintre care ascultaţi o preaslăvită minune spre încredinţarea celorlalte.

O femeie oarecare avea un fiu, unul născut, pe care un om duşman l-a ucis apoi s-a făcut nevăzut şi nu s-a aflat, iar mortul zăcea aruncat în drum. De acest lucru înştiinţându-se apostolul, s-a dus acolo l-a locul unde era mortul. Şi făcându-i-se milă de mama celui ucis, apoi vrând să atragă şi pe popor spre mai multă credinţă, prin rugăciune l-a înviat şi l-a dat pe el viu mamei sale. Această minune după ce au văzut-o sinopenii, cu toţii, împreună cu femeile şi cu copiii, au crezut în Hristos. Atunci apostolul le-a hirotonit acolo preoţi, pe cei mai iscusiţi din cei ce crezuse, şi aşa după ce a luminat pe cei mai mulţi din sinopeni cu Sfântul Botez şi i-a făcut popor sfinţit al lui Hristos şi vrednic cu adevărat de turma lui, s-a dus a doua oară în cetatea Amisonului şi de acolo s-a dus iarăşi la Trapezunda.

Deci, botezând şi pe ceilalţi oameni care mai rămăseseră necredincioşi din întâia propovăduire de acolo, s-a dus la cetatea Neocezareea şi acolo, asemenea, cuvântul bunei credinţe semănându-l şi pe mulţi la cunoştinţa adevăratului Dumnezeu întorcându-i şi cu Sfântul Botez luminându-i, s-a dus de la Neocezareea în altă cetate ce se numeşte Samosata. Iar în această cetate locuiau în acea vreme oameni cufundaţi în deşertăciune elinească, iar întru înşelăciunea cea din afară a lumii, erau foarte pricopsiţi. Şi din pricina înşelăciunii erau neîntorşi către credinţa lui Hristos, fiindcă pentru meşteşugul filosofiei lor, fiecare se ferea să vorbească cu dânşii.

Iar dumnezeiescul Apostol Andrei prin râvna propovăduirii, ca pe o ţesătură de păianjen a rupt împletiturile ritorilor şi le-a arătat lor că înţelepciunea pe care o aveau este deşartă şi n-au cunoştinţă nici cât un copil mic. Aşa, în puţine zile, cu cuvintele şi cu minunile, pescarul înfruntând învăţătura filosofilor şi cu lucrările semnelor plecând sufletele acestora, şi către buna credinţă întorcându-i, s-a dus la Ierusalim şi s-a întâlnit cu ceilalţi apostoli, pentru ca să facă un sobor, cum să se serbeze praznicul Paştelui.

Iar cum că apostolii se adunau în Ierusalim şi făceau sobor pentru pricinile ce se întâmplase în vremurile acelea, poate cineva să cunoască din Faptele Apostolilor, pe care le-a scris dumnezeiescul Luca Evanghelistul. Căci scrie el acolo în Fapte, capitolul 15, şi zice: *Şi apostolii şi preoţii s-au adunat ca să cerceteze despre acest cuvânt* şi celelalte. Iar după ce s-a sfârşit praznicul, luând cu sine pe apostolul Matia şi pe Tadeu, care se aflau la Ierusalim pentru aceeaşi pricină, s-au

întors la cetatea Edesa, care în ziua de azi se numeşte Horasan şi este spre părţile răsăritului în hotarele Mesopotamiei.

Deci, acolo puţine zile petrecând apostolul Andrei, pe Matia şi pe Tadeu i-a lăsat să propovăduiască în părţile acelea, iar el s-a întors în părţile Mării Negre cele dinspre răsărit. Întâi s-a dus în ţara Alanilor, unde, propovăduind Evanghelia Darului şi pe mulţi întorcând către credinţa cea întru Hristos, s-a mutat la Avazgi şi, intrând în Sevastopole, cetatea de acolo, îi învăţa şi propovăduia taina lui Hristos şi nenumărate mulţimi de oameni a întors la cunoştinţa de Dumnezeu.

Însă nici de mântuirea zachenilor şi a vosporanilor nu s-a lenevit, ci şi la aceştia a mers şi de vreme ce pe zacheni i-a aflat cu totul nesupuşi, urând nesupunerea cu sălbăticia acestora, a voit a se duce de la dânşii, căci erau neprimitori de dumnezeiasca sămânţă a cuvântului lui Dumnezeu şi nevrednici de sfânta credinţă, iar buna supunere a vosporanilor lăudând-o, s-a dus la dânşii. Vosporanii se numesc toţi aceia care locuiesc în strâmtoarea Cafa, căci Cafa aceasta de care auzim nu este cetate, ci este un loc în chipul şi asemănarea Moreii.

La Vosporani a petrecut Sfântul Apostol Andrei multă vreme, căci i-a aflat foarte supuşi şi lesne primitori de învăţătură a apostolului, în care se povestea că s-au aflat şi nişte icoane de sfinţi închipuiţi cu ceară şi că dovedeau un meşteşug preaiscusit, cu anevoie de urmat şi cu multă înţelepciune de mâini făcute, care întrec tot meşteşugul.

Deci, petrecând la Vosporani multă vreme, de acolo Sfântul Andrei s-a dus la Cafa, care se numeşte Herson, ţară strălucită şi cu mulţi oameni, deşi întru credinţă sănătoasă, nu lesne înfiptă, ci către alte învăţături lesne primitoare aflându-se. Acolo intrând cu înţelepciune şi propovăduind cuvântul dreptei credinţe şi făcând minuni, i-a întors la cunoştinţa de Dumnezeu.

În acest chip vânând apostolul pe hersoneni şi, ca pe nişte peşti cuvântători, aducându-i dar lui Hristos, după pronia lui Dumnezeu s-a mutat de aici şi în părţile cele mai dinăuntru ale Rusiei şi a ajuns până la râul Niprului; şi în Munţii Kievului a poposit, unde a rămas într-o noapte. A doua zi, sculându-se din somn, a zis către ucenicii care erau cu dânsul: „Vedeţi aceşti munţi? Credeţi-mă că peste aceştia o să strălucească darul lui Dumnezeu şi o să se facă cetate mare aici şi multe biserici o să se ridice lui Dumnezeu şi o să se lumineze cu Sfântul Botez tot pământul acesta".

Şi suindu-se pe munţii aceia, i-a binecuvântat şi a înfipt o cruce, mai înainte vestind încredinţarea poporului aceluia de la scaunul său cel apostolesc, care s-a întemeiat în Bizanţ şi a mers şi prin părţile cele mai dinăuntru ale Rusiei, până unde este acum marea cetate a Novgorodului.

De acolo s-a întors pe mare iarăşi la cetatea Sinopi. Şi învăţând iarăşi acolo cuvântul Domnului, şi mai întorcând şi pe ceilalţi oameni, câţi au rămas nebotezaţi din propovăduirea cea dintâi şi pe cei credincioşi întărindu-i în credinţă, le-a hirotonit episcop al acelui loc pe un apostol din cei şaptezeci, cu numele Filolog.

De acolo a venit în Bizanţ, care în acea vreme nu era în starea în care se vede în ziua de astăzi, ci cuprindea numai o părticică – cât este palatul împărătesc –, ci mai pe urmă, Constantin a strălucit-o şi a adus-o în starea în care se vede acum şi, după numele său, a numit-o „Cetatea lui Constantin".

În această cetate mergând acest mare apostol, a făcut şi acolo asemenea. Căci cu cuvintele sale şi cu minunile învăţându-i şi cu Sfântul Botez luminându-i, a întors şi pe bizantini la lumina cunoştinţei de Dumnezeu, făcându-i fii ai luminii prin primirea credinţei. Încă şi o biserică minunată a ridicat în numele Preasfintei Născătoare de Dumnezeu în mijlocul cetăţii, aşezând-o păzitoare şi apărătoare a dreptei credinţe de acei împăraţi din vremurile cele mai de pe urmă. Apoi hirotonisindu-le şi episcop pe Sfântul Stahie, unul din cei şaptezeci de apostoli, de acolo s-a dus în Iraclia Traciei, care este departe de Constantinopol, spre apus, cale de două zile.

Deci întru această cetate asemenea învăţând şi propovăduind cuvântul lui Dumnezeu şi pe mulţi întorcându-i la cunoştinţa Darului, le-a hirotonit episcop în locul acela pe Apelin. De acolo a ieşit în cetăţile şi satele de primprejur, asemenea, învăţând, botezând şi întorcând pe popoare la credinţa în Hristos, adevăratul Dumnezeu şi biserici zidind în numele Lui, a făcut din sufletele lor biserici însufleţite ale Sfântului Duh. Aşa a făcut prin toată Tracia, prin Macedonia şi prin toată Tesalia, prin cea dintâi şi prin cea de-a doua şi de la Tesalonic până la Licostom şi până la Farsala.

După ce a trecut Tesalia şi Elada, s-a dus în vestitul ostrov al Peloponezului, care acum se numeşte Moreia. Şi în acest loc este cetatea care în ziua de astăzi se numeşte Paleapatra. În această cetate a intrat Sfântul Apostol Andrei şi, ducându-se pedestru, a găzduit în casa unui om, care se numea Sosie, şi care zăcea în pat, fiind bolnav de o grea boală. Acesta a aflat doctor pe sfântul, căci, cum a intrat în casa lui şi a pus sfânta lui mână pe dânsul, îndată s-a sculat Sosie sănătos, neavând nici urmă de boală.

Dar nu numai acesta, ci şi un rob al femeii Maximila, soţia antipatului Patrelor, se afla în zilele acelea aruncat într-un gunoi al cetăţii, cu totul topit de boală, şi nu mai avea acum nici o nădejde de viaţă. Sfântul Andrei, fiind ucenic al lui Hristos, la Care nici rob, nici

slobod nu se socoteşte prost, ci pe toţi întocmai îi are, n-a trecut cu vederea pe robul acela, ca să se bântuie cu totul de cumplita boală, ci numai cu cuvântul zicând: „În numele Domnului nostru Iisus Hristos, pe Care eu Îl propovăduiesc, scoală-te!" Şi îndată, o, minunile Tale, Hristoase Împărate! s-a sculat cu totul sănătos. Robul acela, mergând la stăpâna sa, i-a povestit ei toate cele ce i s-au întâmplat.

N-au trecut multe zile la mijloc şi femeia aceea, Maximila, stăpâna robului celui tămăduit, a căzut într-o boală grea, în aşa fel încât nici meşteşugurile doctorilor nu puteau să-i folosească, nici bogăţia bărbatului ei nu-i ajungea să o dea pentru doctori, căci bărbatul ei era, precum am zis, domn al locului aceluia şi se numea Egheat.

Într-o boală ca aceasta aflându-se, şi-a adus aminte de străinul, de săracul, de defăimatul apostol şi, numaidecât, l-a chemat, şi după ce a venit, a căzut la picioarele lui. Şi ce a făcut apostolul? El şi-a pus sfânta sa mână pe femeia cea bolnavă şi numaidecât s-a făcut cu totul sănătoasă. Această minune văzând-o Egheat, a luat multă avuţie şi a aruncat-o la picioarele apostolului, rugându-l să o ia pentru doctorie.

Dar scopul Sfântului Apostol nu era să strângă bogăţia cea vremelnică, ci bogăţia cea veşnică, pentru mântuirea poporului şi pentru pocăinţa şi întoarcerea antipatului Egheat. Pentru aceasta sfântul nicidecum nu a primit, ci mai vârtos a zis: „Dascălul nostru Hristos aşa ne-a poruncit nouă: *În dar aţi luat, în dar să daţi*". Acestea zicându-le sfântul şi învăţându-i pe dânşii cuvântul adevărului, s-a dus de la dânşii.

Umblând prin cetate, a văzut zăcând într-un cerdac pe un om slăbănog, care era de multă vreme bolnav, neputând să umble nicidecum, nici să se mişte şi nu avea nici un om care să-l îngrijească. Iar sfântul şi pe acesta numai cu numele lui Hristos l-a făcut sănătos. Şi nu numai minunile acestea le-a făcut Sfântul Apostol Andrei acolo, ci şi ochii multor orbi i-a deschis. Pe un om lepros, care zăcea afară din cetate pe gunoi, ca Iov cel de demult, şi pe acela l-a tămăduit, numai cât l-a botezat în mare în numele Sfintei Treimi; şi acela, după ce s-a botezat şi s-a însănătoşit, s-a făcut următor al apostolului şi propovăduia cu mare glas tuturor, prin puterea lui Hristos.

Astfel, apostolul cu cuvintele sale, cu minunile şi cu semnele întorcând la cunoştinţa de Dumnezeu pe tot poporul care era în toată Ahaia, făcându-i turmă a lui Hristos şi popor sfânt, se bucura şi se veselea cu duhul, slăvind pe Dumnezeu. După aceasta, singură mulţimea creştinilor care crezuseră a surpat capiştile idoleşti, a zdrobit pe idoli şi a ars cărţile cele elineşti ca pe nişte pricini ale rătăcirii oamenilor, dând cu aceasta o pildă de adeverire a credinţei lor celei adevărate. Apoi, adunându-şi avuţia lor, au aruncat-o la picioarele Apostolului.

Iar el a lăudat osârdia lor şi socoteala cea bună a primit-o, iar avuţia nu a primit-o. Ci le-a poruncit, pe unele să le împartă la cei lipsiţi şi săraci, iar pe altele să le cheltuiască la zidirea bisericii, care în puţine zile s-a săvârşit. Şi se adunau acolo creştini, unde se slujea Sfânta Liturghie şi se sfinţeau de episcopii şi de preoţii cei hirotoniţi de Sfântul Apostol Andrei, ascultând şi învăţătura cea de miere izvorâtoare a sfântului. Fiindcă, totdeauna îi învăţa din cărţile lui Moise şi din ale proorocilor şi dovedea cum că unul şi acelaşi purtător de lege este şi al Aşezământului celui vechi şi al celui Nou, care la sfârşitul veacului S-a pogorât din cer şi S-a întrupat din Sfânta Născătoare de Dumnezeu şi pururea Fecioara Maria, pentru mântuirea neamului omenesc.

Dar în timp ce s-au făcut acestea, antipatul Egheat – despre care mai înainte am zis că avea femeie pe Maximila, pe care a tămăduit-o apostolul –, s-a dus la Roma, la Cezarul, ca să-şi dea seama pentru slujba împărătească pe care o avea şi să se sârguiască ca să-şi ia iarăşi stăpânirea sa. Iar fratele său, Stratoclis cu numele, care era înţelept şi învăţat şi care abia venise atunci de curând de la Atena, unde fusese pentru învăţăturile filosofice, a rămas epitrop în locul lui. Şi avea un rob credincios şi preaînţelept, pe care îl iubea foarte mult. Pe acesta, în acele zile, l-a apucat un drac înfricoşat şi era vedere pricinuitoare de multă jale. Acestea văzându-le Stratoclis, plângea, se supăra, se amăra şi căuta doctor spre tămăduirea acestei boli. Însă, să vedeţi iconomia lui Dumnezeu, cum aduce pe om la cunoştinţa adevărului.

Auzind Maximila, femeia antipatului, pricina aceasta, l-a vestit aşa: „Pentru ce tu fratele bărbatului meu şi cumnate, având în mâinile tale doctor fără de plată te întristezi şi te necăjeşti? Aici este un om străin şi sărac cu numele de Andrei, pe acela dacă îl vei chema, fără plată într-un ceas poate şi pe robul tău cel credincios să-l tămăduiască şi pe tine de supărarea aceasta să te mângâie şi să te veselească. Căci şi eu, precum ai auzit, cât de cumplită boală aveam încât şi de viaţă mă deznădăjduisem şi numai cu un cuvânt al lui sunt acum sănătoasă".

Acestea auzind Stratoclis, îndată a chemat pe sfântul. Şi numai cum a intrat apostolul lui Hristos, îndată a ieşit dracul şi s-a dus din locul acela. Şi s-a făcut sănătos şi înţeleptul rob, cel mai înainte legat cu lanţuri de fier. Această minune dacă a văzut-o Stratoclis şi Maximila îndată au anatemizat înşelăciunea elinească şi s-au făcut creştini, botezându-i apostolul. De atunci erau nedespărţiţi de sfântul şi în toate zilele învăţau de la dânsul cunoştinţa cea mai desăvârşită a tainei sfintei credinţe creştineşti.

Acestea astfel făcându-se, s-a întors şi Egheat, antipatul, de la Roma. Şi după câteva zile a vrut să-şi cunoască femeia sa. Iar ea, fiind

botezată şi nevrând să se împărtăşească cu bărbatul ei cel necredincios şi nebotezat, întâi s-a prefăcut că este bolnavă. Iar după câteva zile, pentru că a văzut că nu se poate ascunde până la sfârşit, s-a arătat. Căci famenii au arătat bărbatului ei şi au zis: „Ea, de când tu te-ai dus la Roma, nici bucatele de mai înainte nu le mai mănâncă, nici marilor zei nu se închină, ci cu totul s-a pironit cu socoteala şi cu scopul ei, de un oarecare om bătrân şi străin care este aici.

Acestea dacă le-a auzit Egheat, cu totul s-a îndrăcit de mânie, şi cu totul şi-a ieşit din minţi. Ocăra şi înfricoşa şi numai un scop avea: cum să omoare pe Apostolul Andrei. Deci, câtăva vreme l-a pus în temniţă, până când va socoti cu ce moarte îl va omorî. Iar la miezul nopţii, Stratoclis, luând pe cumnata sa Maximila şi pe alţii, care erau mai sârguitori în credinţă dintre cei ce crezuseră, s-au dus în temniţa care era pecetluită cu pecetea lui Egheat şi pe care ostaşii cu grijă o străjuiau.

Deci acolo ducându-se, încetişor au bătut la uşă încât să audă sfântul. Auzindu-i sfântul, cu rugăciunea a deschis uşa temniţei şi au intrat înăuntru. Atunci Stratoclis şi Maximila au căzut la picioarele sfântului, rugându-se şi cerând ca să-i întărească şi să-i împuternicească în credinţa lui Hristos. Iar sfântul multe zicând, i-a învăţat cele cuviincioase şi i-a sfătuit, iar pe Stratoclis hirotonindu-l episcop al Paleopatrelor, i-a trimis pe dânşii cu pace. Ducându-se ei, Sfântul Andrei iarăşi cu rugăciunea închizând uşile temniţei, precum erau şi mai înainte pecetluite, şedea înăuntru aşteptând hotărârea păgânului Egheat.

Deci, antipatul, văzând că femeia lui Maximila, cu totul s-a lepădat de dânsul, aprinzându-se de mânie, a hotărât asupra Sfântului Apostol moarte de cruce. El socotea căci cu aceasta va supăra pe Sfântul Andrei, dar nu ştia că o moarte ca aceasta era bucurie, veselie şi viaţă veşnică a sfântului, căci vrea să se facă împreună părtaş al patimilor lui Hristos, dascălul lui.

Pentru aceasta, ducându-l ostaşii ca să-l răstignească, văzând crucea a lăudat-o pe dânsa, ca pe una ce avea să se facă pricină a suirii lui la cer. Apoi pe creştinii cei ce s-au aflat acolo, învăţându-i şi întărindu-i, s-a suit pe cruce bucurându-se, iar ostaşii lui Egheat, făcând voia domnului lor, au pironit pe cruce mâinile şi picioarele apostolului, pentru care lucru preoţii şi diaconii din Ahaia au scris aşa: „Pătimirea Sfântului Apostol Andrei, pe care noi am văzut-o cu ochii noştri, toţi preoţii şi diaconii bisericilor Ahaiei, scriem tuturor Bisericilor, care sunt la Răsărit şi la Apus, la Miazăzi şi la Miazănoapte, care sunt alcătuite şi zidite în numele lui Hristos, pace vouă şi tuturor celor ce cred întru Unul desăvârşit Dumnezeu în Treime, întru adevăratul Părintele Cel nenăscut, întru adevăratul Fiul Cel născut, întru adevăratul Sfântul Duh,

Care din Tatăl purcede şi întru Fiul se odihneşte. Căci această credinţă am învăţat de la Sfântul Andrei, apostolul lui Hristos, a cărui pătimire noi văzând-o, am biruit şi după cât am putut o istorisim".

Antipatul Egheat, întorcându-se de la Roma cu stăpânire înnoită şi intrând în cetatea Patrelor, a început a sili pe cei ce credeau în Hristos să aducă jertfe idolilor. Acestuia, ieşindu-i înainte Sfântul Andrei, i-a zis: „Ţi se cade ţie, judecător fiind al poporului, a cunoaşte pe Judecătorul tău, care este în cer, şi cunoscându-L pe El, să te închini Lui şi, închinându-te adevăratului Dumnezeu, să te întorci de la aceia care nu sunt dumnezei".

Iar Egheat a zis către dânsul: „Au tu eşti Andrei care risipeşti locaşurile zeilor şi sfătuieşti pe popor să primească credinţa cea vrăjitorească, care de curând s-a arătat şi pe care împăraţii Romei au poruncit să o piardă?" Sfântul Andrei a zis: „Împăraţii Romei încă nu au cunoscut aceasta, că Fiul lui Dumnezeu venind pe pământ pentru mântuirea oamenilor întru adevăr a arătat cum că idolii aceia, nu numai că nu sunt dumnezei, ci draci necuraţi şi vrăjmaşi ai neamului omenesc, care îi învaţă pe oameni şi îi îndeamnă spre toată necurăţia. Căci mâniind pe Dumnezeu să se întoarcă de la dânşii şi să nu-i asculte. Iar când se va mânia Dumnezeu asupra lor şi se va întoarce de la oameni, atunci diavolii îi iau pe ei sub a lor stăpânire şi până întru atât îi amăgesc pe dânşii încât îi scot goi cu totul de faptele bune, nimic altceva având, decât păcatele lor pe care le duc cu ei".

Egheat a zis: „Aceste cuvinte băbeşti şi deşarte, când le propovăduia Iisus al vostru, iudeii l-au pironit pe cruce". Sfântul Andrei a răspuns: „O, de ai fi voit a cunoaşte taina Crucii, cum Ziditorul neamului omenesc, pentru dragostea Sa către noi, a răbdat Crucea, nu fără de voie, ci de bunăvoie, pentru care eu însumi sunt martor, cum că şi vremea patimilor Sale o ştia mai dinainte şi mai dinainte ne-a spus despre Învierea Sa, cea de a treia zi şi la cina cea mai de pe urmă împreună cu noi şezând, ne-a spus despre vânzătorul Său, ne-a spus şi despre cele ce aveau să fie asupra Sa. Şi ştiind locul acela, în care era să fie dat iudeilor, de bunăvoie a venit". Iar Egheat a zis: „Mă minunez de tine, căci om înţelept fiind tu, urmezi Aceluia pe care în orice chip, cu voie, ori fără voie, îl mărturiseşti că a fost răstignit pe cruce".

Apostolul a răspuns: „Mare este taina Sfintei Cruci şi, dacă vei voii să asculţi, eu îţi voi povesti ţie". Iar el a răspuns: „Nu este aceea taină, ci pedeapsă a făcătorilor de rele". Sfântul Andrei a răspuns: „Acea pedeapsă este taina înnoirii oamenilor, numai să voieşti a mă asculta cu îndelungă răbdare". Egheat a zis: „Iată, te ascult pe tine cu îndelungă răbdare, însă şi tu, de nu vei face ceea ce eu îţi poruncesc,

aceeaşi taină a Crucii, asupră-ţi vei purta". Iar apostolul a zis: „De m-aş fi temut eu de pedeapsa Crucii nu aş fi lăudat Crucea niciodată". Egheat a zis: „Precum din nebunia ta lauzi Crucea, aşa dintru îndrăzneala ta nu te temi de moarte".

Apostolul a răspuns: „Nu din îndrăzneală, ci din credinţă nu mă tem de moarte. Căci moartea dreptilor este cinstită, iar a păcătoşilor este cumplită. Deci, eu voiesc ca să asculţi taina Crucii, şi cunoscând adevărul să crezi şi, crezând, să-ţi afli sufletul tău". Egheat a zis: „Acel lucru se află care a pierit? Au doar a pierit sufletul meu că îmi porunceşti a-l afla pe el printr-o credinţă pe care nu o ştiu în ce fel este?" Sfântul Andrei a răspuns: „Aceasta este care o vei învăţa de la mine, căci eu îţi voi arăta ţie pierderea sufletelor omeneşti, ca să cunoşti mântuirea lor, care prin cruce s-a lucrat. Omul cel dintâi prin călcarea poruncii, adică prin lemn a adus moartea în lume şi se cădea neamului omenesc ca prin pătimirea cea de pe lemn, să se izbăvească de moarte. Şi precum din pământul cel curat era zidit omul cel dintâi, care a adus moartea prin lemnul încălcării de poruncă, aşa se cădea a se naşte Hristos din Fecioara cea curată, om desăvârşit, Care este Fiul lui Dumnezeu, Cel ce a zidit pe omul cel dintâi şi a înnoit viaţa cea veşnică, pe care toţi oamenii o pierduseră şi prin lemnul Crucii să se întoarcă de la lemnul poftei, spre care omul cel dintâi, întinzându-şi mâinile, a greşit, aşa se cădea ca Fiul lui Dumnezeu să-şi întindă pe Cruce mâinile Sale cele nevinovate, pentru neînfrânarea mâinilor omeneşti. Pentru hrana cea dulce a lemnului celui oprit, să guste fierea amară şi luând asupra Sa moartea noastră, să ne dea nemurirea Sa".

După acestea Egheat a zis: „Aceste cuvinte povesteşte-le acelora care te ascultă, iar tu de nu vei asculta porunca mea şi de nu vei aduce jertfă zeilor, apoi bătându-te cu toiege, te voi răstigni pe Crucea pe care tu o lauzi". Sfântul Andrei a răspuns: „Eu Unuia, Adevăratului şi Atotputernicului Dumnezeu, în toate zilele îi aduc, nu fum de tămâie, nici carne de boi, nici sânge de ţapi, ci pe Mielul cel fără de prihană, care S-a jertfit pe altarul Crucii, cu al Cărui preacinstit Trup se împărtăşeşte tot poporul cel credincios şi bea Sângele Lui, pe când Mielul acesta rămâne întreg şi viu. Deşi cu adevărat se înjunghie şi cu adevărat Trupul Lui de toţi se mănâncă şi Sângele Lui de toţi se bea, însă, precum zic, totdeauna petrece întreg, fără de prihană şi viu".

Egheat a zis: „Cum poate fi aceasta?" Sfântul Andrei a răspuns: „Dacă voieşti să ştii, fă-te ucenic, ca să înveţi aceea pentru care întrebi". Egheat a zis: „Eu acea învăţătură de la tine cu chinuri o voi cerca". Apostolul a răspuns: „Mă mir de tine, că tu, om înţelept fiind, grăieşti cele nebune. Dar oare vei putea, ispitindu-mă cu munci, să

cunoşti de la mine Tainele lui Dumnezeu? Ai auzit taina Crucii, ai auzit şi taina Jertfei! De vei crede că Dumnezeu Cel răstignit de iudei este Dumnezeu adevărat, atunci îţi voi arăta cum, omorât fiind trăieşte şi cum jertfit fiind şi mâncat, petrece întreg întru Împărăţia Sa". Egheat a zis: „Dacă este omorât, şi de oameni este mâncat, precum zici, apoi cum poate fi viu şi întreg?" Apostolul a răspuns: „Dacă vei crede cu toată inima ta, vei putea cunoaşte această Taină; iar de nu vei crede, nu vei cunoaşte niciodată această taină".

Atunci Egheat, mâniindu-se, a poruncit să arunce pe apostol în temniţă. Şi aruncat fiind sfântul în temniţă, s-a adunat la dânsul mult popor din toată latura aceea şi voia să-l ucidă pe Egheat, iar pe Sfântul Andrei să-l scoată din temniţă. Iar Sfântul Apostol i-a oprit pe dânşii, învăţându-i şi grăind: „Nu prefaceţi pacea Domnului nostru Iisus Hristos întru tulburare diavolească, că Domnul nostru Iisus Hristos, dându-se pe Sine spre moarte, a arătat toată răbdarea şi împotrivă n-a grăit, nici n-a strigat, nici nu s-a auzit glasul Lui în uliţe. Deci şi voi, tăceţi şi fiţi în pace.

Şi nu numai să nu faceţi împiedicarea muceniciei mele, ci şi voi singuri să vă gătiţi ca nişte buni nevoitori şi ostaşi ai lui Hristos, a nu vă teme de îngrozirile tiranului, ci a purta cu răbdare pe trupurile voastre rănile ce vi se vor aduce asupra voastră de chinuitori. Că de este nevoie a se teme cineva de frică, apoi se cuvine a se teme de frica aceea care nu are sfârşit. Pentru că frica şi îngrozirile de la oameni sunt asemenea fumului, că arătându-se îndată se sting. Şi de dureri dacă voim a ne teme, apoi se cuvine a ne teme de acelea ce nu au sfârşit niciodată.

Căci durerile acestea vremelnice, deşi sunt mici, cu înlesnire se rabdă, iar dacă sunt mari, apoi degrabă ieşind sufletul din trup, singure se sfârşesc. Durerile acelea sunt cumplite, care sunt acolo veşnice, unde este plângerea cea neîncetată, strigare, tânguire şi munci fără de sfârşit, spre care Egheat nu se teme a merge. Deci fiţi gata spre aceasta mai vârtos, ca prin supărările acestea vremelnice să treceţi spre bucuria cea veşnică, unde vă veţi veseli totdeauna cu Hristos şi veţi împărăţi cu El".

Astfel Sfântul Andrei, toată noaptea a petrecut-o învăţând pe popor. Iar a doua zi antipatul Egheat a şezut la judecată şi a adus înaintea sa pe Sfântul Andrei şi a zis către dânsul: „Oare socotit-ai să-ţi laşi nebunia ta şi să nu mai propovăduieşti pe Hristos, ca să poţi a te veseli cu noi în această viaţă? Căci mare nebunie este de a se duce cineva de bunăvoie spre chinuri şi spre foc". Sfântul Andrei a răspuns: „A mă veseli împreună cu tine, voi putea numai când tu vei crede în Hristos şi te vei lepăda de idoli; căci pe mine Hristos m-a trimis în partea aceasta în care mult popor am câştigat Lui".

Egheat a zis: „Deci pentru aceasta te silesc spre jertfe, ca cei amăgiţi de tine să lase deşertăciunea învăţăturii tale şi să aducă jertfele cele plăcute zeilor. Căci nu este cetate în Ahaia în care să nu fi pustiit lăcaşurile zeilor. Deci acum se cuvine ca iarăşi prin tine să se înnoiască cinstea lor, ca cei mâniaţi prin tine, tot prin tine să fie îmblânziţi şi tu să petreci întru dragostea noastră cea prietenească. Iar dacă nu, apoi multe feluri de chinuri vei lua, pentru necinstea care prin tine s-a făcut lor, şi vei fi spânzurat pe Crucea pe care tu o lauzi".

La acestea Sfântul Andrei a răspuns: „Ascultă, fiule al pierzării, paiule gătit pentru focul cel veşnic, ascultă-mă pe mine sluga Domnului şi apostolul lui Iisus Hristos, că până acum am vorbit cu tine cu blândeţe vrând a te învăţa sfânta credinţă, că doar după cum ai înţelegere, să cunoşti adevărul lepădându-te de idoli, să te închini Dumnezeului Celui ce locuieşte în ceruri. Dar de vreme ce tu petreci în întuneric şi socoteşti că eu mă tem de chinurile tale, apoi găteşte asupra mea chinuri de acelea ce ştii tu că sunt mai grele, căci cu atât voi fi mai bine primit Împăratului meu cu cât mai grele chinuri voi răbda pentru El".

Atunci a poruncit Egheat, ca, întinzându-l pe pământ, să-l bată. Şi după ce s-au schimbat de şapte ori câte trei cei ce-l băteau, l-au ridicat pe Sfântul Andrei şi l-au dus la judecător, care a zis către dânsul: „Andreie, ascultă-mă pe mine, nu-ţi vărsa sângele în deşert, că de nu mă vei asculta, apoi pe cruce te voi răstigni". Sfântul Andrei a răspuns: „Eu sunt rob Crucii lui Hristos, şi mai mult doresc moartea Crucii, decât să mă izbăvesc de chinuri, de care nicidecum nu mă tem; iar tu vei putea scăpa de chinurile cele veşnice care te aşteaptă, dacă ispitind răbdarea mea, vei crede în Hristos, căci eu mai mult pentru pierzarea ta mă mâhnesc, decât tu pentru pătimirea mea. De vreme ce pătimirile mele vor fi numai într-o zi, sau cel mult două şi vor sfârşi, iar patimile tale nici după o mie de ani nu vor avea sfârşit. De aceea nu-ţi mai înmulţi patimile, nici îţi mai aprinde focul cel veşnic".

Deci, mâniindu-se Egheat, a poruncit să-l răstignească pe Sfântul Andrei pe cruce, legându-i mâinile şi picioarele, că nu voia să-l pironească cu piroane, ca să nu moară degrabă, ci să-l spânzure aşa legat ca mai mult chin să pătimească şi să sufere.

Deci, slugile ighemonului, ducând pe sfântul la răstignire, alerga poporul, strigând: „Ce a greşit omul acesta drept şi prietenul lui Dumnezeu? Pentru ce îl duc la răstignire?" Iar Sfântul Andrei ruga poporul, ca să nu facă împiedicare pătimirii lui. Căci mergea cu veselie şi neîncetat învăţa pe popor. Iar după ce a venit la locul lui, în care era să-l răstignească, văzând de departe crucea gătită pentru dânsul, a strigat cu glas mare: „Bucură-te, Cruce sfinţită cu trupul lui Hristos şi cu

mădularele Lui ca nişte mărgăritare împodobite, căci mai înainte de a se răstigni Domnul pe tine, erai înfricoşată oamenilor, iar acum eşti iubită şi cu dorire primită. Căci cunosc credincioşii câtă bucurie ai în tine şi ce fel de răsplătire li se pregăteşte pentru tine. Eu cu îndrăzneală şi cu bucurie vin către tine; deci tu cu veselie primeşte-mă pe mine, că sunt ucenic al Aceluia Care a fost spânzurat pe tine. Primeşte-mă, că totdeauna te-am dorit şi am poftit a te îmbrăţişa. O, preabună Cruce, care ţi-ai câştigat frumuseţea şi bunacuviinţă din mădularele Domnului meu. Ceea ce eşti de mult dorită şi cu osârdie iubită, pe care neîncetat te-am căutat şi abia acum te-am aflat gătită după dorirea inimii mele. Deci ia-mă pe mine dintre popor, şi mă dă Învăţătorului meu, ca prin tine să mă primească Cel ce prin tine m-a răscumpărat pe mine".

Acestea zicând şi-a dezbrăcat de pe sine hainele şi le-a dat chinuitorilor, iar ei l-au înălţat pe Cruce, legându-i mâinile şi picioarele cu frânghii, l-au răstignit şi l-au spânzurat. Şi stătea împrejurul lui mulţime de popor, ca la douăzeci de mii, întru care era şi Stratoclis, fratele lui Egheat, care striga împreună cu poporul: „Cu nedreptate pătimeşte acest bărbat sfânt". Iar Sfântul Andrei întărea pe cei ce credeau în Hristos, îi îmbărbăta spre răbdarea muncilor vremelnice, învăţându-i că nu este vrednică nici o muncă a vremii de acum, pe lângă răsplătirea bunătăţilor celor ce vor să fie.

Apoi a alergat tot poporul la curtea lui Egheat strigând şi zicând: „Nu se cuvine a pătimi acestea, acest om sfânt, cinstit şi învăţător bun, cu bun şi blând obicei şi înţelept, ci se cade a fi coborât de pe cruce, căci iată este a doua zi de când este spânzurat pe cruce şi nu încetează învăţând dreptatea".

Atunci Egheat, temându-se de popor, a alergat împreună cu dânşii ca să coboare pe Sfântul Andrei de pe cruce. Iar Sfântul Andrei, văzând pe Egheat, a zis către dânsul: „Egheat, pentru ce ai venit? Dacă voieşti să crezi în Hristos, apoi, precum ţi-am făgăduit, ţi se va deschide uşa darului. Iar dacă numai pentru aceasta ai venit, ca să mă dezlegi de pe cruce, apoi să ştii că eu, până voi fi viu, nu voiesc să fiu coborât de pe cruce, căci acum văd pe Împăratul meu, acum mă închin lui, acum stau înaintea lui şi mă bucur; iar pentru tine mă mâhnesc şi-mi pare rău, că te aşteaptă pierzarea cea veşnică, care este gătită şi te aşteaptă pe tine. Deci, îngrijeşte pentru tine, până când este în puterea ta, ca nu în vremea aceea să începi, când nu-ţi va fi ţie cu putinţă".

Şi vrând slugile să-l dezlege, nu puteau a se atinge de dânsul, apoi şi cealaltă mulţime a oamenilor care veniseră acolo, se sârguiau unii după alţii ca să-l dezlege, cu toate acestea n-au putut, căci păreau mâinile lor ca moarte. După acestea, Sfântul Andrei a strigat cu glas

mare: „Doamne Iisuse Hristoase, nu mă lăsa să fiu dezlegat de pe crucea pe care sunt spânzurat pentru numele Tău, ci primeşte-mă. Învăţătorul meu, care Te-am iubit, care Te-am cunoscut şi care Te-am mărturisit în toată viaţa mea, şi acum încă Te mărturisesc, care doresc a Te vedea şi prin care sunt ceea ce sunt; primeşte Doamne Iisuse Hristoase în pace sufletul meu, căci acum este vremea a veni şi a Te vedea pe Tine cel dorit. Primeşte-mă bunule Învăţător, şi nu porunci a fi pogorât de pe cruce, mai înainte până nu vei lua sufletul meu".

Zicând el acestea, iată o lumină mare din cer l-a strălucit ca un fulger, pe care toţi o vedeau şi de jur împrejur l-a strălucit pe el, încât nu era cu putinţă ochiului omenesc, celui de tină, a privi spre dânsa. Şi a petrecut acea lumină cerească strălucindu-l ca la o jumătate de ceas; şi când lumina a dispărut, atunci şi Sfântul Apostol şi-a dat sufletul său cel sfânt şi împreună cu dânsa s-a dus ca să stea înaintea Domnului.

Şi aşa s-a sfârşit sfântul bătrân, fiind plin de zile, că a trăit ca la optzeci de ani. Că aşa se cădea, ca adevăratul ucenic a lui Hristos, apostol fiind, cu sfârşit mucenicesc să-şi săvârşească drumul propovăduirii. Iar urâtul de Dumnezeu Egheat, de îndrăcire fiind cuprins, de demonii cei slujiţi şi cinstiţi de dânsul, vrednice răsplătiri a luat, că s-a suit într-un deal înalt şi de acolo căzând jos păgânul, s-a zdrobit şi – după cum a zis dumnezeiescul David –, *s-au risipit oasele lui lângă iad*.

Iar Stratoclis şi Maximila, care era de bun neam şi fată a unui senator, care crezuse în Hristos, pogorând cinstitul şi sfântul trup al apostolului de pe cruce şi cu miruri ungându-l, l-au pus în loc însemnat. Deci, Stratoclis împărţind la săraci toată avuţia fratelui său Egheat şi zidind episcopie din avuţia sa, pe locul în care au pus trupul sfântului, acolo şi-a petrecut cealaltă parte din viaţa sa, bine păscând turma încredinţată lui. Asemenea şi Maximila, împărţind cea mai mare parte din bogăţia sa săracilor, şi-a oprit o parte cu care a zidit două mănăstiri: una de călugări şi alta de călugăriţe.

Şi astfel cu plăcere de Dumnezeu vieţuind ea, s-a dus la veşnicele locaşuri, în locul lucrurilor celor pământeşti şi stricăcioase dobândind frumuseţile cele cereşti şi nestricăcioase.

Iar moaştele Sfântului Apostol Andrei, au rămas în episcopia din Paleapatra mulţi ani, făcând neîncetat minuni şi tămăduind toată boala şi toată neputinţa, până în zilele marelui Constantin, întâiul creştin între împăraţi, care a avut trei fii: Constantie, Constantin şi Consta. Doi din fii săi au luat fiecare câte o parte din împărăţia sa. Consta a luat Roma, Constantin Portugalia, iar Constantie, al treilea fiu, a luat Constantinopolul, adică scaunul tatălui său.

Deci, acest Constantie, a primit în inima sa o dorire bună şi de suflet folositoare. A dorit să aducă în Constantinopol moaştele Sfinţilor Apostoli, ale lui Andrei, Luca şi Timotei şi să le aşeze în biserica Sfinţilor Apostoli, pe care o zidise tatăl său, marele Constantin. În acea vreme Sfântul Artemie, care a mărturisit credinţa mai pe urmă, în vremea lui Iulian Paravatul, era domn şi augustalie în Alexandria, şi pe dânsul l-a socotit vrednic de o slujbă ca aceasta. Deci l-a chemat la sine şi i-a poruncit ca unui vrednic, să-i slujească în această lăudată slujbă.

Apoi s-a dus Sfântul Artemie şi a luat de la Efes moaştele Sfântului Apostol Timotei, pe ale Sfântului Apostol Luca, de la Tivele Beoţiei, iar de la Paleapatra a luat cinstitele şi sfintele moaşte ale Sfântului Apostol Andrei.

Şi aşa le-a adus cu mare cinste la împăratul Constantie în Constantinopol. Iar împăratul primindu-le şi cu multă evlavie închinându-se lor, apoi cu dragoste sărutându-le, le-a aşezat în prea vestita şi luminata biserică a Sfinţilor Apostoli, în partea cea de-a dreapta Sfântului Altar şi acolo au fost închinate şi cinstite de cei binecredincioşi, cât timp au avut creştinii împărăţie. Iar când a fost prădat Constantinopolul, s-au împărţit sfintele moaşte în mâinile binecredincioşilor creştini.

Aceasta este viaţa şi petrecerea Sfântului Apostol Andrei, acestea sunt povestirile cele după puterile noastre, despre ucenicul lui Hristos, cel întâi chemat. Aşa a petrecut sfântul, aşa s-a nevoit, aşa a schimbat vânarea de peşti pe vânarea de oameni, aşa a dobândit împărăţia cerului şi acum se odihneşte şi se veseleşte întru împărăţia cea rânduită de Învăţătorul său, după cum singur I s-a făgăduit zicând: *şi Eu vă făgăduiesc vouă, precum mi-a făgăduit Mie Tatăl Meu, împărăţie*.

Acum şade la masa cea gătită lui, după făgăduinţa cea nemincinoasă, ca *să mâncaţi şi să beţi la masa Mea, întru Împărăţia Mea*. Şi se roagă neîncetat pentru noi, cei luminaţi prin propovăduirea lui, ca de păcate pocăindu-ne şi curăţindu-ne să ne învrednicim şi noi aceleiaşi Împărăţii, cu darul Domnului nostru Iisus Hristos, căruia I se cuvine toată slava şi închinăciunea, împreună şi Părintelui Său, Celui fără de început, şi Preasfântului, Bunului şi de viaţă făcătorului Său Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

CUPRINS

Introducere, Arhimandrit Ioanichie Bălan 5

Ziua întâi
Sfinţii doctori fără de arginţi Cosma şi Damian 7
Sfântul Mucenic Ermininghel 10
Sfintele Muceniţe Chirienia şi Iuliana 12

Ziua a doua
Sfinţii Mucenici Achindin, Pigasie, Anempodist, Elpidifor, Aftonie şi cei împreună cu dânşii 13

Ziua a treia
Sfinţii Mucenici Achepsima Episcopul, Iosif şi Aitala 22
Înnoirea bisericii din Lida, a Sfântului Gheorghe 33
Minunea Sfântului Marelui Mucenic Gheorghe 35

Ziua a patra
Cuviosul Părinte Ioanichie cel Mare 39
Sfinţii Mucenici Nicandru Episcopul Mirelor şi Ermeu preotul 54

Ziua a cincea
Sfinţii Mucenici Galaction şi Epistimia 55

Ziua a şasea
Sfântul Pavel Mărturisitorul 66

Cuviosul Varlaam, Mitropolitul Novgorodului 73
Cuviosul Părinte Luca 77
Minunea din zilele lui Leon cel Mare 78

Ziua a şaptea
Sfântul Mucenic Ieron şi cei împreună cu dânsul 79
Cuviosul Părinte Lazăr din Muntele Galisiului 84

Ziua a opta
Soborul Sfinţilor Arhangheli Mihail şi Gavriil 103

Ziua a noua
Cuvioasa Maică Matroana 109
Cuviosa Teoctista din Lesbos 122
Sfântul Simeon Metafrast 128
Sfântul Ierarh Nectarie de Eghina 128

Ziua a zecea
Sfinţii Apostoli Olimp, Rodion, Sosipatru,
Erast, Cuart şi Tertie 132
Sfântul Mucenic Orest 132
Sfântul Ierarh Martin, Episcopul Galiei 136

Ziua a unsprezecea
Sfântul Mare Mucenic Mina 147
Din minunile Sfântului Marelui Mucenic Mina 151
Sfinţii Mucenici Victor şi Ştefanida 154
Sfântul Mucenic Vichentie diaconul 158
Cuviosul Teodor Studitul 162

Ziua a douăsprezecea
Sfântul Ierarh Ioan cel Milostiv,
Patriarhul Alexandriei 185
Cuviosul Nil Pustnicul 200

Ziua a treisprezecea
Sfântul Ierarh Ioan Gură de Aur,
Patriarhul Constantinopolului 202

Ziua a paisprezecea
Sfântul Apostol Filip 246
Sfântul Grigorie Palama 255

Ziua a cincisprezecea
Sfinţii Mucenici Gurie, Samona şi Aviv 256
Sfântul Preacuviosul Paisie de la Neamţ 271

Ziua a şaisprezecea
Sfântul Apostol şi Evanghelist Matei 296

Ziua a şaptesprezecea
Sfântul Ierarh Grigorie, Episcopul Neocezareei 301

Ziua a optsprezecea
Sfântul Mucenic Platon 311
Sfinţii Mucenici Roman şi copilul Varula 316

Ziua a nouăsprezecea
Sfântul Prooroc Avdie 320
Sfântul Mucenic Varlaam Bătrânul 321
Cuvioşii Părinţi Varlaam şi Ioasaf din India 322

Ziua a douăzecea
Sfântul Ierarh Proclu,
Patriarhul Constantinopolului 351
Cuviosul Părinte Grigorie Decapolitul, ale cărui moaşte
se află la Sfânta Mănăstire Bistriţa-Vâlcea 354
Sfinţii Mucenici Evstatie, Tespesie şi Anatolie 379

Ziua a douăzeci şi una
Intrarea Maicii Domnului în Biserică 386

Ziua a douăzeci şi doua
Sfinţii Apostoli Filimon, Arhip şi Apfia 395
Sfânta Muceniţă Cecilia şi cei împreună cu dânsa,
Sfinţii Mucenici Valerian, Tivurtie şi Maxim 395

Ziua a douăzeci şi treia
Sfântul Ierarh Amfilohie, Episcopul Iconiei 404
Sfântul Grigorie, Episcopul Acragandiei 406
Sfântul Antonie de la Iezeru-Vâlcea 429

Ziua a douăzeci şi patra
Sfântul Mucenic Clement, Papă al Romei 431
Sfântul Mucenic Petru,
Arhiepiscopul Alexandriei 442

Ziua a douăzeci şi cincea
Sfânta Mare Muceniţă Ecaterina 450
Sfântul Mare Mucenic Mercurie 464

Ziua a douăzeci şi şasea
Cuviosul Părinte Alipie Stâlpnicul 471
Cuviosul Părinte Stelian Paflagonul 477
Sfântul Ierarh Iona, Arhiepiscopul Novgorodului 478
Cuviosul Nicon, Ucenicul Sfântului
Serghie de Radonej 480
Cuviosul Varlaam, egumenul Pecerscăi 482

Ziua a douăzeci şi şaptea
Sfântul Mare Mucenic Iacob Persul 486
Cuviosul Părinte Grigorie Sinaitul 494

Ziua a douăzeci şi opta
Cuviosul Părinte Ştefan cel Nou 531

Ziua a douăzeci şi noua
Sfântul Mucenic Paramon
şi cei împreună cu dânsul 584
Cuviosul Părinte Acachie Ascultătorul 585

Ziua a treizecea
Sfântul Apostol Andrei, cel întâi chemat 588

Tehnoredactare computerizată
la Sfânta Mănăstire Sihăstria
Format 16/70 x 100 1/1
Coli de tipar 38,5

Firma editorial-poligrafică
"Tipografia Centrală"
MD-2068, Chişinău, str. Florilor, 1
Departamentul Activităţi Editoriale,
Poligrafie şi Aprovizionare cu Cărţi

ISBN 973-0-00568-0